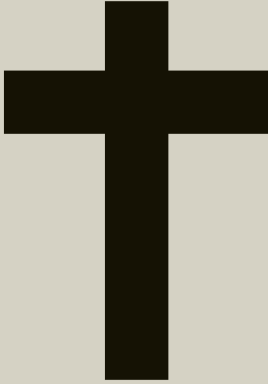

YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN
SABA

araboro, Eastern: YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN SABA New Testamer

YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN SABA
Karaboro, Eastern: YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN SABA
New Testament

copyright © 1993 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Eastern Karaboro

Contributor: WBT Central Zone

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

15120496-00e2-503a-8d40-2d7cfd1ba5b

Contents

Mathe	1
Mareke	70
Luke	112
Nsan	184
Yesu tenlehe ten	234
Wormefa	305
Korntifa cir	340
Korntifa saba syan wuhu	369
Galasyifa	388
Yefesyifa	400
Filipefa	411
Kolosyifa	419
Tesalonifa saba cir	426
Tesalonifa saba syan wuhu	433
Timuti saba cir	437
Timuti saba syan wuhu	447
Tyite	454
Filemu	458
Yeberefa	460
Syake	487
Pyar saba cir	495
Pyar saba syan wuhu	505
Nsan saba cir	511
Nsan saba syan wuhu	519
Nsan saba ta wuhu	520
Yudi saba	522
Kayar	525

Matehe Kapāyī Yesu wīī na

*Yesu wāle myar
(Luke 3.23-38)*

¹ Yāhā ke Yesu Crise yīn yi nwoŋ gii laam wo, ke nwoŋ wāle myar nde, te yrūhū nwo. Tuhufar na, Yesu Crise pye Dawide kur kuε puee, Dawide -sē pye Brama kur kuε puee.

² Pe wāle myar nde:

Brama pye Yisyake tuhufua,

Yisyake -sē pye Dyakuba tuhufua,

Dyakuba -sē pye Yudaha ye tuhufua u cīfa ne.

³ Yudaha pye Farehe ye tuhufua, Saraha ne; Tamar pye pe nahafua;

Farehe -sē pye Yesron tuhufua,

Yesron -sē pye Aran tuhufua.

⁴ Aran -sē pye Aminada tuhufua,

Aminada -sē pye Nasūū tuhufua,

Nasūū -sē pye Samu tuhufua.

⁵ Samu pye Baasya tuhufua, Arabe pye u nahafua.

Baasya pye Wobedi tuhufua, Wurti pye u nahafua.

Wobedi pye Yisay tuhufua,

⁶ Yisay -sē pye u yīnfua Dawide tuhufua.

Dawide pye Salmuu tuhufua, u nahafua pye Yuri cōcō.

⁷ Salmuu -sē pye Worbua tuhufua,

Worbua -sē pye Dabya tuhufua,

Dabya -sē pye Yasaha tuhufua.

⁸ Yasaha -sē pye Yosafaha tuhufua,

Yosafaha -sē pye Yoran tuhufua,

Yoran -sē pye Yosyase tuhufua.

⁹ Yosyase -sē pye Syatan tuhufua,

Syatan -sē pye Yakasyi tuhufua,

Yakasyi -sē pye Secas tuhufua.

¹⁰ Secas -sē pye Manasye tuhufua,

Manasye -sē pye Manō tuhufua,

Manō -sē pye Syosya tuhufua.

¹¹ Syosya pye Syekonya ye tuhufua u cīfa ne;

koo cāā kē pe bii Yiisrefa yigi ga fānga na kāntraha gaa na, pe naa n yee Babilōn.

¹² Pe bii Yiisrefa yigi ga fānga na koo Babilōn kāntraha na, loo kur ye,

Syekonya pye Salatel tuhufua,

Salatel -sē pye Sohobal tuhufua.

¹³ Sohobal -sē pye Yabuhu tuhufua,

Yabuhu -sē pye Lyasyim tuhufua,

Lyasyim -sē pye Yasōcō tuhufua.

¹⁴ Yasōcō -sē pye Sadoke tuhufua,

Sadoke -sē pye Kimu tuhufua,

Kimu -sē pye Ledyuhu
tuhufua.

15 Ledyuhu -sē pye Lesyari
tuhufua,

Lesyari -sē pye Matāṅ
tuhufua,

Matāṅ -sē pye Dyakuba
tuhufua.

16 Dyakuba pye Yosefe
tuhufua, Yosefe wii
tuu pye Maari puai.
U Maari woo kē tuu
pye Yesu nahafua,
Yesu wii u ma u
Crise, ke yīntaha kē,
u Yāhā Yīndefua.

17 Ma gbe Brama na, ma ba
nɔ Dawide na, wāle sēnsye
resyar pye. Ma gbe Dawide
na, ma ba nɔ cāã gii na pe
bii Yiisrefa yigi ga fānga na
Babilon kántraha na, wāle
sēnsye resyar pye. Ma gbe
Yiisrefa wāyigi cāã na, ma
ba nɔ u Crise wāsee cāã* na,
wāle sēnsye resyar pye.

*Yesu Crise wāsee
(Luke 2.1-7)*

18 Yesu Crise tuu see mii
syi dyaṅ le nde: Pe ba yer
u nahafua Maari wāwāã wīi
na cɔɔ naa waa kē, u myaha
ba kē Yosefe. Yosefe sē ba u
cā wa ge cā wa cɔɔ ye, Yāhā
Yrā Fānga n u Maari ta u n
nii lai ne. 19 U Yosefe wii tuu
-sē ga ba nii u puai, u pye
naweeyõ. U sē naa n traha
u Maari lai wīi gbe yi nanihi
wo ye, u n yee woo ga koho
kuã u na, waa ge ma n yi le
cāṅ na ye.

20 U pye too laangar na;
per gaa tuu ba sã wāy,
yāhāyīṅ tēnlēhe waa n pa

u ye mlūhū wo, ma ba u
pye ma yee: «Yosefe, yīṅfua
Dawide kur, ma'a n fya
Maari wāsyar na cɔɔ ye. Ma
sē yāã, Yāhā Yrā Fānga kē
ke ta u n nii lai ne. 21 U ga
ba naa kicar see, ma ba u
myaha taha Yesu, ke yīntaha
kē Syayahafua; ma sē yāã,
u ga ba u nawee- sya yaha
kapee- wāpyeṅ koho wo.»

22 Yāhā ke bii kai lii cāã pāã
yaha ke kaplāṅ tōrfua waa
yē ne, loo kai ne le nii n pye
loo yale wo. U bii yee:

23 «U capua wii tuu sē naa cã
wa ye,
u ga nii lai ne, u ba naa
kicar see.

Pe ga ba u myaha taha
Manuel.»

Ke Manuel yīntaha kē, Yāhā
ma wo ne.

24 Yosefe n ba yir pe wāy
na. Lii u yāhāyīṅ tēnlēhe ba
yar u na, u n loo pye, ma
Maari sya cɔɔ. 25 U sē -sē
naa n sã y u ne ye, u n sya
ba u naa kicar see. Yosefe n
u myaha taha Yesu.

2

*Kaicāfa mpāy ka, ma ga
Yesu yāṅ*

1 Yesu ba see Yude
kántraha klo laa wo pe n
yee Betelemu. Koo cāã na,
Yerote kē u pye ke Yude
kántraha yahaseefua. Yesu
tuu see wa, kaicāfa mpāy
n yir kántraha gaa na,
yainsaha dar kuē ye, ma pa
kungbāy nde wo pe n yee
Yurusalem. 2 Pe n le yey
nawee- ye ma yee: «Kicar

* 1:17 1.17 Yesu wāsee cāã na, pe Yiifee- bii yir wa Babilon wo, ma dur ga pe
kántraha na.

wii tuu see u n pai nii Yiifeyiñfua, u ma na? Ye sē yāā, wo u yrompua yāā, u yi yainde darkue ye, wo n pa wo n pai u sey.»

³ Yahaseefua Yerote tuu nde luhu, u n fya, pe Yurusalemfa bye ne. ⁴ U n pe Yāhā yūndefa yīñfa bye yee ba, ma suhu pe Yāhā kaiyarfa bye ne, ma ba pe yey ma yee: «U Yāhā Yīndefua Crise ga see na?» ⁵ Pe n u yē sya ma yee: «U ga ba see Yude kántraha klo lii wo pe n yee Betelemu. Yāhā kaplāñ tōrfua waa bii le yrūhū yaha ma yee, Yāhā yee:

⁶ «Ah yii Betelemufa, ye klo ma Yude kántraha wo; le sē kloñ tāñ Yude kántraha kui bye na ye. Ye sē yāā, yīñfua waa ga yi ye klo wo.

U ga ba nii ta nawee-Yiisrefa yīñ na mii mbanaha wāñ syi dyañ u mbaa ne.» »

⁷ Pe loo pāā wa, Yerote n pe kaicāfa yee ba, u sē ta waa n yi le cāñ na ye. U n pe yey u yrompua yiyale ne. ⁸ U n pe lehe wāā Betelemu wo ma yee: «-Ye ka yaa u kicar fla ke yō; ye ma u yāā, -ye ra yar, ta bya n ka n ga u sey nii ndoñ.»

⁹ Pe u yahaseefua kaplāñ luhu wa, pe n ke Betelemu kānde sya. Kānde wo, pe n u yrompua yāā, wii pe ba yāā wa yainsaha darkue kántraha wo. Pe n maha u yrompua yāā, tuu n fā pe

yahasee ye yāhāyīñ na. U kicar tuu pye kaha gii wo, u yrompua tuu ga nō ke kaha yīñ ne, u n yer. ¹⁰ Pe kaicāfa pe u yrompua yāā ke syi, pe n nuhu di gboho. ¹¹ Pe n dye ke kaha laam wo, ma u kicar yāā u nahafua Maari ne. Pe n kánklüy gbāā, ma u kicar sey. Loo kur ye, pe n pe wān sāhā, ma wān taa yi wāā u kicar kē: Sān, tesē wusuna ne, tesē lasekole waa ter ne pe n yee myer.

¹² Loo kur ye, Yāhā n ba pe yar mlūhū wo ma yee, pe ma n dur ga Yerote fla na ye. Pe n kānde laa ter gbe, ma dur ter pe kui wo.

Yāhā Yesu seefa ta pe n fā ter u ne

¹³ Pe kaicāfa pe ba ter wa, yāhāyīñ tēnlehe waa n ba pa u Yosefe ye mlūhū wo, ma ba u pye ma yee: «Yir, u kicar gbe u nahafua ne, ma fā ter Syipte kántraha wo! Kuee koo fla na, ta n sya ba ma yar ma dur ba! Ma sē yāā, Yerote ga ba naa u kicar ke, woo ga u boo.» ¹⁴ Loo na, Yosefe n yir, ma u kicar gbe u nahafua ne, ma fā ter pe ne yimper wo Syipte kue ye. ¹⁵ U n ga kuee ke fla na, Yerote n sya ba ku. Yāhā ke bii kai lii cāā pāā yaha, ke kaplāñ tōrfua waa yē na, loo ne le pye. U bii yee: «N ta Dya yee yi Syipte kántraha wo.»

Naam kicar wāboo

¹⁶ Yerote tuu -sē ba yi le cāñ na ma yee pe kaicāfa sye, pe sē dur ba u yar u kicar wīī ne ye, ncafūhū n

u yigi ma sya ga ta ter. U n yir ma yee, pe pe naam kicar bye boo tãŋ Betelemu wo, tesē le klo kãnkãy kui bye ne. Pe kaicãfa pe -sē ba u yar u kicar seeyale ne, u n ta, naam kicar pii mpãy pe sē ba ter dye- syãŋ yaha ye, pe n poo boo. ¹⁷ Yãhã kaplãŋ tãrfua Yermii tuu bii lii cãã pãã yaha, loo ne le pye. U bii yee:

¹⁸ «Pe wram wĩ luhu Arma* na, kubehē ne busãã. Arsyel kē tuu u pii mii wũn. U wãflaŋ wĩ sye, u pii tee mii pe wee nantãŋ ye.»

Yesu seefa yi u ne ke Syipte wo

¹⁹ Yerote wãku kur ye, yãhãyiŋ tēnlehe waa n maha ba pa u Yosefe ye mlũhũ wo, ke Syipte kãntraha wo. ²⁰ U n u pye ma yee: «Yir, ma u kicar gbe u nahafua ne, ma dur ga Yiisre kãntraha na! Ma sē yãã, mpãy bye pe naa u kicar wãboo kē, pe ku wa.»

²¹ Loo na, Yosefe n yir ma u kicar gbe u nahafua ne, ma dur ga ke Yiisre kãntraha wo. ²² U n ga le luhu ma yee, Arkelusi ma u u tuhufua Yerote draha gbe, ma nii Yude kãntraha kui yiŋ na. Loo n u ta u n fya, u sē sya ma nii Yude kãntraha klo laa wo ye. Yãhã n u yar mlũhũ gaa wo, u ga nii Galele kãntraha wo. ²³ U n ka, maa nii koo kãntraha klo laa wo pe n yee Nasarete. Pe

Yãhã kaplãŋ tãrfua pe bii lii cãã pãã yaha u kicar wĩ na, loo ne le pye. Pe bii yee: «Pe ga ba naa u yee Nasaretefa naa.»

3

Nsãn nawee- tããfua ka-yar

(*Mar 1.1-8; Luke 3.1-18; Nsãn 1.19-28*)

¹ Le yale n ba nɔ Nsãn wii u nawee- tãã naa n yi loho wo, u n yi Yude drawaha fla wo, ma nii Yãhã kaplãŋ pãã nawee- ye ma yee: ² «Ye le sya ye cã ye kapee- sē yõ ye, -tee ke miy yaha! Ye sē yãã, Yãhã Yai nɔ gbe taha wa.»

³ Nsãn wĩ ne Yãhã kaplãŋ tãrfua Yisa tuu naa n pãã ma yee:

«Naa waa yĩmbui ne le n yir drawaha fla wo ma yee:

<-Ye Yĩnfua Yãhã wãpaŋ kãnde gbihi yaha ke kē,

-ye ke kãmbēhe ta ke n sron yõ!> »

⁴ Nsãn nayroho fai pye yũhũmii sraha yor, pe ta ma ke tyĩn. U ba sapaha ta ma u ya pua naa n cer nsĩ wo. Jĩmble te pye u digi, sõr ne.

⁵ Yurusalem klofa naa n pai u ye, Yude kãntrahafa bye ne, ma suhu Yurdane lafeŋ kuefa bye ne. ⁶ Kapee- nkãy pe naa n pye, pe naa ke tãrfua Yãhã ye nawee- bye yĩnde na. Nsãn n -sē pe tãã naa n yi Yurdane lafeŋ loho wo.

* **2:18** 2.18 Arma pye kusiŋde Betelemu tãy. Faale wo, pe bii nabuar boo le wo. Pe bii wram yay tii le too naboos wĩ na, too syi yay kē pe le pe naam kicar wĩ na. Arsyel pye faale Yiifeesya, u gbĩ pye Betelemu tãy.

⁷ Yiifee- yahaseefa mpây, Farisyë ye, Sadusyë ye ne, poo busâa naa n pai Nsân fla na, u n ba pe tãã naa n yi loho wo. Nsân n pe pye ma yee: «Nwoho terfa mii! Yoo ye yar ma yee, tee ga waha wloho yi kãã te Yãhã kasãhã laam wo, tii te n pai?»
⁸ -Ye naa kayũhũ pye mii katyiyũhũ dyaŋ ke piyõm sa! Loo na, le ga cã tee yi kãã kapee- wãpyeŋ kãnde wo, ma kayũhũ wãpyeŋ kãnde gbe. ⁹ Ye tee le ga ye laam wo, a ye ma wo faale wãdyaha Brama kur, loo nde wĩĩ na Yãhã ga ta ye n wlohoyisaha yãã. Ye sē yãã, Yãhã ga waha ntēmbar nde ta te n wã klaha nii naweeyõm, pe n ye draha gbe, pe nii Brama kur. ¹⁰ Ta n ye yar: Mbaapuai gbihi cai ta nii wa, ma ga katyir cãär te nnen fla na. Katyigi gii ma yee ke sē sa yõ ye, ke ga ba cer le naa wo. ¹¹ Ndo, n ye tãã n yi loho wo, loo nde le yar ma yee, ye ye kapee- miy yaha, ma kayũhũ wãpyeŋ kãnde gbe. Waa ter -sē ma tuu n pai; u fãnga ter ra wãŋ yaha. Ta syi saa waha nii u tēntēle, n u ntây gbe yigi u kē ye. Woo, u ga ba naa ye tãã Yãhã Yrã Fãnga ne, tesē naa ne. ¹² U ma mii nawee dyaŋ tuu ma sēncrhi ne u koho wo. U ga sēmuhu fua yi pua laam wo. Loo kur ye, u ga u pua le mploho wo, tuu naa le te sēmuhu na, naa gii wãfegeyãã wee ke na ye.»

Yesu wãtããyi loho wo
(Mar 1.9-11; Luke 3.21-22)

¹³ Loo kur ye, Yesu n yir Galele kãntraha wo, ma pa Yurdane lafeŋ fla wo. U n pa Nsân fla na, ma yee Nsân n u tãã yi loho wo. ¹⁴ Nsân n yee, woo ga sye ma yee: «Ndo kē tē yai n tãã mboo ye, ah mboo -sē maha n pai ndoo ye!» ¹⁵ Yesu n u yē sya ma yee: «Tyii le n nii ke dyaŋ yagaa. Kai- nkãy bye ke sron Yãhã ye, wo yai wo naa ke pye koo syi.» Loo na, Nsân n le sya.

¹⁶ Yesu tuu tãã wa, u n yi loho wo. Le yalebya wo, yãhãyiŋ n fe yãr, u n Yãhã Yrã Fãnga yãã, le tege u na mii kãnsyã waa ter dyaŋ. ¹⁷ Yĩmbui laa n yir yãhãyiŋ kue ye ma yee: «Ta Dya kē ma ne, ma ntãŋ dye gboho ra tãy, ma ra laam yĩn yalebye.»

4

Setane Yesu tyĩn ga yãŋ kapee- wãpyeŋ kue ye

(Mar 1.12-13; Luke 4.1-13)

¹ Loo kur ye, Yãhã Yrã Fãnga n ta Yesu n ka drawaha fla wo, sãndãpee yĩŋfua Setane n ga u tyĩn ga yãŋ kapee- wãpyeŋ kue ye.

² Yesu n ga plii gbeesĩ pye, ke yai ke yĩmper u sē ngaa di ye. Fãã n u yigi.

³ U sãndãpee yĩŋfua n pa u tãy, ma ba u pye ma yee: «Ma'a pye Yãhã Dya cĩinde, ntēmbehe ngĩĩ wã klaha digi.» ⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Le ma le yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ laam wo

ma yee: <Nawee saa waha poho digi ya ne ye, cã, Yãhã yẽ kapãn loo ne le nawee poho.> »

⁵ Loo na, u sãndãpee yĩnfua n ka u ne Yãhã kungbã Yurusalem wo, maa u ta u n dugu nii Yãhã kangbã yããsyi na. ⁶ U n dur, ma u pye ma yee: «Ma'a pye Yãhã Dya cĩnde, yir nwo, ma kur ye tege kãntraha na. Ma sã yãã, le yrũhũ ta Yãhã sabangbã wo ma yee:

<Yãhã ga ba ke yãhãyiĩ tẽnlẽhe nɔ wãã,
pe n ba naa n sẽn ma na.
Pe ga ba ma yigi pe klue ne,
ma saa yãã mii kor
ntẽmblaha na ye.>

Loo ne ta n yee, ma kur ye tege kãntraha na.» ⁷ Yesu n maha u yẽ sya ma yee: «Le maha yrũhũ ta Yãhã sabangbã wo ma yee: <Yãhã gii ke ma ma Yĩnfua, ma'a syi ma ke tãn yãŋ ye.> »

⁸ Loo na, u sãndãpee yĩnfua n ka Yesu ne yãŋ gaa yĩŋ na, ke wãjruhu! Ke yãŋ yĩŋ na, u n kãntraha kui bye yar tãŋ Yesu na, tesẽ te nayɔr ne, ⁹ ma u pye ma yee: «N ga koo ngĩ bye wãã ma kẽ, ma'a sya ma kãnkũy gbãã ra yahasee ye, ma ra sey.»

¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Tẽr kãã ra yahasee ye, Setane! Yãŋ, le ma le yrũhũ ta Yãhã sabangbã wo ma yee: <Naa Yãhã ya gboho, koo ya ke ma ma Yĩnfua, -taa mii le soho koo ya koho wo!> »

¹¹ Yagaa woo, u sãndãpee yĩnfua n tyii u na. Loo na,

yãhãyiĩ tẽnlẽhe mpãy n pa Yesu fla na, ma ba nii koho le u ye.

Yesu u tẽn fe gbe Galele kue kãntraha na
(Mar 1.14-15; Luke 4.14-15)

¹² Yesu tuu luhu pe Nsãn le nwompihi wo, u n dur ga Galele kue kãntraha na. ¹³ U sã ga nii kuee Nasarete wo ye, ma ga nii Kapornu wo, klo laa ne le ma Galele langbã yẽ na, Sabuloho kãntraha kue ye, Nataale kãntraha kue ne. ¹⁴ Yãhã ke bii kai lii cãã pãã yaha too kãntre nde wĩ na, ke faale kaplãŋ tɔrfua Yisa yẽ na, loo ne le pye Yesu wãpaŋ ne. U Yisa bii yee:

¹⁵ «Sabuloho kãntraha,
Nataale kãntraha,
langbãŋ kue kãntraha,
Yurdane lafen kue
kãntraha,
ma suhu Galele gii ne,
pe klofa fãnga sã cĩnde
Yãhã cã ye,

¹⁶ too kãntre ndefa pe nii wam wo Yãhã kue ye,
pe ga ba cãã- yãã,
cãangbãŋ!

Tesẽ mpãy pe gbã fya, cãã-
ga ba yi pe ye.»

¹⁷ Yesu n ta ter yir le Yãhã kapãyiĩ wãpãã ne. U naa le pãã nawee- ye ma yee: «Yãhã Yai nɔ gbe taha wa. - Ye le sya ye cã ye kapee- sã yɔ ye, -tee ke miy yaha!»

Yesu u kãnyãrwai cir ye yãŋ yi

(Mar 1.16-20; Luke 5.1-11)

¹⁸ Yesu tuu naa n yãr Galele langbãŋ yẽ na, u n

fuayigifa syām mpāy yāā. Syimu wii pe naa n yee Pyar, woo ba kē, u cīfua Andere ne. Pe pye pe naa joo miy ke langbāŋ wo, ma naa fuayigi. ¹⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Ye naa n taha ra na ye kuāŋ ne! Tee naa fuale joo wo mii, yagaa, naweeme tee ga naa n le kānfuē wo ke syi.» ²⁰ Le yalebya wo, pe n pe joo- ta yaha, ma taha u na pe kuāŋ ne.

²¹ U n ka yahasee ye, maa nawee- syām mpāy yāā. Sewede pii ba me, Syake tesē u cīfua Nsān ne. Pe pye pe tuhufua Sewede ne pe salangbāŋ wo, ma naa pe joo- gbihi. Yesu n pe yee. ²² Le yalebya wo, pe n ke salangbāŋ ta yaha, pe tuhufua ne, ma taha Yesu na pe kuāŋ ne.

Yesu nawee- klaha, ma yanfa jaa

²³ Yesu naa n yār Galele kántraha bye na. U naa nawee- klaha Yiifee- yawāhā nwey wo, ma naa le Yāhā kapāyī wīi yar pe na, Yāhā kapāyī lii le Yāhā Yai wīi pāā. Pe laam wo, mpāy pe pye yan ne, u naa pe bye jaa.

²⁴ U myaha n sya ba yi Syire kántraha kui bye wo, pe n -sē pa u fla na yanfa ter bye ne, ma suhu mpāy bye ne pe kadye teelaa fla klaha pe ye. Mpāy pye, sāndāpee pye pe yīŋ na, wātōokufa pye, mpāy ne pe naa fēn sya yan koho wo. Yesu n pe bye jaa. ²⁵ Nabuar n nii n taha u na; pe ba yi Galele

wo, ma suhu te kui sēnsye kántraha ne, Yurusalem ne, Yude kántraha ne, ma suhu Yurdane lafeŋ kue ngaa kue ne.

5

Yesu kaplāŋ, yāŋ gaa yīŋ na

¹ Yesu tuu pe nabuar yāā, u n dugu nii yāŋ gaa yīŋ na. U kānyārwai n yūhū crā u na.

Mpāy wīi le sroŋ n tāy Yāhā ye

(Luke 6.20-23)

² Yesu n gbe, ma nii pe nawee- klaha kaplāŋ ngīi ne ma yee:

³ «Mpāy pe cā pe wee ngaa ge Yāhā ye ye, ma nii ke ke, poo wīi n tāy Yāhā ye. Yāhā Yai ma poo wāŋ.

⁴ Mpāy pe cā pe pyer sē yō ye, le n nii pe fāy, poo wīi n tāy Yāhā ye. Yāhā ga ba koho le pe ye.

⁵ Mpāy pe ma prafa, poo wīi n tāy Yāhā ye. Pe ga ba kántraha gaa ter yāā.

⁶ Mpāy pe wāsroŋ ke mii fāāfa dyaŋ pe digi ke, loho ne, poo wīi n tāy Yāhā ye. Yāhā ga ba loo nde wāā pe kē.

⁷ Mpāy pe pe nampyeŋ- fēn dī, poo wīi n tāy Yāhā ye. Yāhā ga ba pe bya fēn dī.

⁸ Mpāy pe laam ma gbegebe, poo wīi n tāy Yāhā ye. Pe ga ba Yāhā yāā yīnde ne.

⁹ Mpāy pe n pai yrīŋ yīmbui ne,

poo wĩ n tã y Yāhā ye.
Yāhā ga ba naa poo yee ke
pii.

¹⁰ Pe kapee- pye mpāy na pe
sroŋ,

ma yee pe tee pe troho
tāhā Yāhā yor wo,
poo wĩ n tã Yāhā ye.

Yāhā Yai ma poo wāŋ.

¹¹ Nawee- ma yee ye tee n
taha ra na, ma nii ye tyehe,
ma nii kapee- pye ye na, ma
nii kawar fua n taha ye na,
ma wāpee pāā ye wĩ na, ye
wĩ n tã Yāhā ye. ¹² -Ye naa
nuhu di loo wĩ na, ye cā ye
wĩ n tã Yāhā ye. Yāhā ga ba
ye dāān wāā ye kē yāhāyīŋ
na. Pe bii naa kapee- pye
faale Yāhā kaplāŋ tōrfa na
koo syi.»

*Yesu kakuācran pāā
tetege wĩ ne tesē cāā- wĩ ne
(Mar 9.50; Luke 14.34-35)*

¹³ Yesu n maha yee: «Yii
me tee ma mii tetege wāŋ
syi dyaŋ driyēfa laam wo.
Tetege ma sar, pe ga waha
pye mii, pe ke ta ke n maha
dur naa n tã? Ke saha laa
yō nantāŋ ye. Pe ga ke kaha
woo nkur ye, nawee- n tāhā
naa n ter ke na.

¹⁴ Yii maha me tee ma mii
cāā- dyaŋ driyēfa laam wo.
Ye ma klo lii dyaŋ le fāā nii
yāŋ yīŋ na, wūhūsaha wee
le na ye. ¹⁵ Waa sē naaloho
ndyan tar ma katan cīn n tā
le na ye. Ah ndee pe ma le
tar, pe ne le wra ta kāānkui
na, mpāy bye pe ma nwoŋ
wo, pe n cāā- yāā. ¹⁶ Ye
cāā- yai pe naa n yehe koo
syi dyaŋ nawee- laam wo,
pe n naa ye kayūhū yāā, pe

naa ye Tuhufua Yāhā sey ke
kayūhū wĩ na.»

Yāhā kānde katan wūhū

¹⁷ Yesu n maha pe yar
ma yee: «Yāhā kānde katan
nkāy ke yar yaha, tesē pe
faale Yāhā kaplāŋ tōrfa pe
bii kai- nkāy yar yaha, n sē
pa ma yee ye koo miy yaha
ye. N pa n n pai ke gbihi
yar ye na, tesē kai- nkāy bye
pe cāā yrūhū yaha ra wĩ
na, n koo bye pye. ¹⁸ Ta n
cīinde nde pāā ye ye, Yāhā
ke ke kānde katan nkāy ta ke
ga nii ke wānii na, kāntraha
tesē yāhāyīŋ ne, too nde n
sya ba kua. Ke kānde katan
kaplāŋ teelaale ge saa miy
yaha ye, ke yrūhūsaha tee-
laale ge saa yi kāā ye. Ke
ga kuee kai- bye kuayale n
sya ba no. ¹⁹ Wii ma le
Yāhā kānde katan nen laa
ya yi kāā, lii le kloŋ tāŋ ke
bye na, ma maha ga nii loo
klaha nawee- ye, ufua ga ba
kloŋ tāŋ nawee- bye nsoho
wo Yāhā yai klo wo. Wii woo
tuu -sē Yāhā kānde katan
gbihi yigi, ma ke yār, ma
nawee- klaha ke wāyār ne,
woofua ga ba yīŋ yāā Yāhā
yai klo wo. ²⁰ Ta n ye yar,
ye ma yee ye sē n luhu Yāhā
kapān ye ma ta ter Farisyē ye
yaha, tesē Yāhā kaiyarfa ne
ye, ye saa ba yāā dye Yāhā
yai klo wo ye.

²¹ Ye faale wāle naa Yāhā
kānde katan nkāy yār, ye ke
cā. Koo wĩ nen laa nde:
<Ma'a syi ma nawee boo ye!>
Mboo wii ma nawee boo, pe
ga ma yigi ga, pe ga ma sāhā

kasāhāfua fla na. ²² Ndoo -sē ga ye yar: Wii ma u laam war u nampyen ne, Yāhā ye u yai u yigi ga kasāhāfua fla na. Wii ma u nampyen tyehē ma yee naplege, Yāhā ye u yai u yigi ga kasāhā yīnfā fla na. Wii ma u nampyen tyehē ma yee nafāā, Yāhā ye u yai naa fla ne, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye. ²³ Loo ne, maa ka diŋ yisaha wo Yāhā kē, ma laam ma ga too ma n cā ma laa tee pye ma nampyen na, ²⁴ ma diŋ ta yaha ke fla na, -taa ka maa wāā le ma nampyen ne! Loo na, ma cā dur ba ma diŋ yi Yāhā ye. ²⁵ Wii ma yee ma laa tee pye, ma ma yigi n gaha kasāhā saha wo, tee sē nɔ wa ke fla na ye, cāā naa u nar ye n wāā le. Mii loo sē ne ye, u n gaha ma le soho u kasāhāfua koho wo, woo n ma le soho fāngafa koho wo, pe n ma le nwompihi wo. ²⁶ Ta n cīinde nde pāā ma ye: Ma'a yee ma sē le kafue bye dāā tāŋ ye, ma saa yāā yi ke nwompihi wo ye.

²⁷ Ke kānde katanŋ nkāy tee cā, loo wīī nen laa maha nde: <Ma'a syi ma cayɔr le ye!> ²⁸ Ndoo -sē ga ye yar: Wii ma nii waa cɔɔ yāŋ, ma nii u wāke wīī ga u laam wo, Yāhā ye ufua laam wo u cayɔr pye wa. ²⁹ Ke syi ne, ma'a yāā ma yīnde lii le yō, le ma ke wālenŋ ne kapee-wāpyen wo, le loho yi, ma le miy wāā deydey! Ma kadye teele nen laa ya ma yee le wee ye, koo puar ma kadye kur bye n ba miy le wāā naa

laam wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye. ³⁰ Ke ma pye ma kāndigi koho ge ke ma ke wālenŋ ne kapee-wāpyen wo, ke cɛr kāā, ma ke miy wāā deydey! Ma ma koho nenŋ ya yāā ke wee ye, koo puar ma ba ka ma kadye kur bye ne naa fla wo.

(*Mat 19.9; Mar 10.11-12; Luke 16.18*)

³¹ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Wii ma u ya koho cɔɔ sye, ufua yai u u cɔɔ wāsyenŋ saba wāā u kē!>

³² Ndoo -sē ga ye yar: Ma ya koho cɔɔ ma yee u sē naa waa di ye, ma'a u sye, u n ga naa waa gbe, ma u le kapee wāpyen wo. Tesē, cɔɔ wii u puai u sye, mboo wii ma u gbe, ma bya kapee pye, ma cayɔr pye.

³³ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Taa Yāhā di lii ne, ma sē yai ma ma yē dur ye, ma yai ma le pye!>

³⁴ Ndoo -sē ga ye yar: Ye ma syi ye naa Yāhā di kueekuee ge ye! Ye ma syi ye yāhāyīŋ myaha yee ye, Yāhā niisaha kē! ³⁵ Ye ma syi ye kāntraha myaha yee ye, Yāhā tre tasaha kē! Ye ma syi ye Yurusalem myaha yee ye, Yāhā gii ke ma Yīnfuangbāŋ koo kungbāy kē! ³⁶ Ye ma syi ye naa ye yīŋ yee ye, ye tee mii ye saha ye yīnyoho nenŋ ge ta ke n flege ye; ye saha maha waha ke ta ke n wo ye. ³⁷ Lii ma pye cīinde, -ye yee <āwā>, lii ma yee le wee cīinde ye, -ye yee <aye>! Kapān laa ma taha loo na, sāndāpee yīnfua wīī ne loo

ne.

(Luke 6.29-30)

³⁸ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Ma'a ra tee pye yīnde na, ta bya, n ga ma tee pye yīnde na. Ma'a ra tee pye nkāi na, ta bya, n ga ma tee pye nkāi na.> ³⁹ Ndoo - sē ga ye yar: Wii ma ye tee pye laa ne, ye ma syi ye le kafue yi ye! Wii ma ma fey kāndigi kue ndicīi syi na, tyii u na u n maha ma fey taha kāmaŋ kue ndicīi na! ⁴⁰ Wii ma yee u ga ma sāhā, u ma nayroho sya ma ye, tyii u na u n ma nayrengbāŋ bya gbe. ⁴¹ Wii ma yee ma ka teelaa wo fānga na, ma koo syi yrāhā fle sīi yār ufua kē! ⁴² Wii ma ma nar ngaa ne, u kē! Wii ma yee u ga fue cer ma ye, ma'a n sye ye!

(Luke 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Tyii ma nampyeŋ ntāŋ n dye ma tāy, ma napīi wīi n fūhū ma ye!> ⁴⁴ Ndoo -sē ga ye yar: Ye tyii ye napīi- ntāŋ n dye ye tāy; mpāy pe kapee- pye ye na, -ye naa Yāhā nar pe kē! ⁴⁵ Loo na, nawee- ga cā pe yee, ye ma ye Tuhufua Yāhā pii. Ye sē yāā, ke ke yai ta ke n yi napee- na, tesē naweeyōm bya ne wāceŋ. Mpāy pe sroŋ, tesē mpāy bya ne pe sē sroŋ ye, ke ke sesaha ta ke n too pe bye na wāceŋ. ⁴⁶ Ye ma yee ye tāāfa ya wīi n tāy ye ye, ye yee la Yāhā ga ba dāān wāā ye kē loo nde wīi na? Kufar wāāfa ge pe sya ma fufor difa, pe bya n pye ke dyaŋ.

⁴⁷ Ye ma yee ye ga naa ye nampyeŋ- poo ya syar, ye yee la ye kayīi pye gboho n ter loo ne? Mpāy ge pe sē cīinde Yāhā cā ye, pe bya loo pye. ⁴⁸ Ye tyii ye laam n nii tāŋ gbegbe, ye pyer n maha yō tāŋ ye Tuhufua Yāhā wāŋ syi dyaŋ!>

6

Kayīi wāpye wīi nawām kē

¹ Yesu n maha yee: «-Ye yāŋ, kai- nkāy bye tee n pye Yāhā myaha ne, ye ma syi ye naa ke pye nanihi wo, nawee- bye n ye yāā yīnde ne ye! Ye ma nii ke pye n yar nawee- na ke syi, ye Tuhufua Yāhā saa ba ye dāān wāā ye kē ye.

² Loo na, ma'a ga kla wāā nawām kē, ma'a syi ma ta, nawee- bye n le cā ye! Dawarfa poo me pe loo pye Yiiffee- yawāhā nwey wo, tesē nkur ye kāmbeye yē na. Pe n pye ke syi, nawee- bye n pe yāā, pe naa pe sey. Ta n cīinde nde pāā ye ye, pe pe dāān yāā wa ke syi. ³ Mboo, ma'a ga kla wāā nawām kē ma kāndigi koho ne, ma'a syi ma ta ma kāmaŋ koho ge n le cā ye! ⁴ Le n nii, waa ge ma n yi yāā le cāŋ na ye. Taa kayīi lii pye, waa sē le cā ye, ma Tuhufua Yāhā koo le cā; ke ga ba ma dāān wāā ma kē.»

Ye yai ye naa n pāā Yāhā ne mii?

(Luke 11.2-4)

⁵ Yesu n maha yee: «Ye ma n pāā Yāhā ne, ye ma n

naa n pye dawarfa wāŋ syi dyaŋ ye! Pe ga yir yer Yiifeyawāhā nwey wo, tesē nkur ye kāmbehe yē na, pe naa Yāhā nar nawee- bye n pe yāā yīnde ne. Ta n cīnde nde pāā ye ye, pe pe dāān yāā wa ke syi. ⁶ Mboo, ma'a ga pāā Yāhā ne, dye ma nwoŋ laam wo, ma ke gbāā tā, ma pāā ma Tuhufua Yāhā ne. U ma ke fla na. Taa lii pye, waa sē le cā ye, ma Tuhufua Yāhā koo le cā; ke ga ba ma dāān wāā ma kē.

⁷ Ye ma nii n pāā Yāhā ye, ye ma syi ye le ta kaplāmbuar mii mpāy dyaŋ pe sē cīnde Yāhā cā ye. Pe laam wo, pe le ga poo ma nii kaplāmbuar pāā, Yāhā ga ba pe kaplāŋ sya pe ye. ⁸ Ye ma n naa n yāŋ pe na ye! Ye sē yāā, ngii wī ma pye ye na, Yāhā gii ke ma ye Tuhufua ke le cāā cā wa, ye ma sya yee ye sē ke nar wa le ne ye.

⁹ Ye yai ye naa n pāā Yāhā ne mii, le nde:

<Wo Tuhufua Yāhā mboo wii taa ma yāhāyīŋ na,

¹⁰ ta, nawee- n cā ma mi- ingbāŋ kai- laha.

Ta, ma Yai n pa nawee- ye.

Ta, ma laam wūhū n naa n pye kāntraha na, mii ke n pye yāhāyīŋ na mii syi dyaŋ.

¹¹ Wo yē digi wāā wo kē nanga, peplii wāŋ syi dyaŋ.

¹² Wo kapee- gbe kāā wo yīŋ na.

Mpāy pe kapee- pye wo na, wo bya wo n tyii pe kapee- foho na wo kuāŋ ne.

¹³ Ma'a n wo miy yaha, wo n tyīn naa n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye ye.

-Taa wo yi naa n kāā sāndāpee yīŋfua koho wo.

[Mboo ya kē taa ma tāŋ yīnfar ne, fānga ne, miingbāŋ ne, too rii wākuayāā wee te na ye.

Amēn, le nii ke syi!]> »

¹⁴ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ye sē yāā, mpāy pe kapee- pye ye na, ye ma nii n tyii pe kapee- foho na ye kuāŋ ne, ye Tuhufua Yāhā bya ga ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na. ¹⁵ Mpāy pe kapee- pye ye na, ye ma -sē yee ye sē n tyii pe kapee- foho na ye kuāŋ ne ye, ye Tuhufua Yāhā bya saa ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na ye.»

Yē wātā wī digi na

¹⁶ Yesu n maha yee: «Ye ma ye yē tā digi na, ye ma syi ye yīntaha tāhā mii dawarfa wāŋ syi dyaŋ ye! Poo ne pe yīntar ta kaa syi, nawee- bye n waha le yāŋ cā, pe yee poo pe yē tā digi na. Ta n cīnde nde pāā ye ye, pe pe dāān yāā wa ke syi. ¹⁷ Mboo, ma'a ma yē tā digi na, ma yīntaha yee gbegebe, -taa ma yīŋ yir, ¹⁸ nawee- ma n waha cā pe yee ma ma yē tā digi na ye. Taa ma mii ya teelii wo, ma Tuhufua Yāhā woo le cā ma ne. Taa lii pye waa sē le cā ye, ma Tuhufua Yāhā woo le cā; u ga ba ma dāān wāā ma kē.»

Yāhā wūhū wāke puar kai- bye na

(Luke 12.33-34; 11.34-36)

¹⁹ Yesu n maha yee: «Ye ma syi ye nangbān wān ke naa n ta driyē nge wo ye! Driyē wo, fyār ma tesē korfyāhā ne, too nde wān pye n klaha-. Yuhu- maha ma, pe kãānkleē gbā n ka ma wān yuhu. ²⁰ -Ye Yāhā wūhū ke naa n ta busāā yāhāyīn na! Too nde, fyār tesē korfyāhā ne, te saha te pye klaha- ye. Yuhu- bya saha te yuhu ye. ²¹ Taa ma laam wān ta na, ma laam bye ma koo fla na.

²² Yīnde ma mii naaloho dyaŋ kadye na. Ma yīnde ma yō ma ye, ma kadye bye ga nii cāā- na. ²³ Ma yīnde ma klaha- ma ye, ma kadye bye ga nii wam wo. Cāā-mpāy pe -sē ma ma laam wo, poo ma -sē nii wam fla, ma cā ma yee wam mpāy pe ma ma laam wo, pe wo gboho ter.»

-Ye yii le soho Yāhā koho wo!

(Luke 16.13; 12.22-31)

²⁴ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Waa saha yīnfa syām wūhū wāā le pye ye. Waa wī ga tāy u ye, le ter waa wī yaha. U ga sroŋ waa ye, tuu waa wī sye. Le ma ke syi, ye saha nii Yāhā tētē-, tee maha nii wale tētē- ye.

²⁵ Loo ne, n ga ye yar nde ne: Dir rii tee ga naa n di, tesē loho gii ne tee ga naa n wo ye waha nii yīnwer na, tesē nayre rii ne tee ga le tā ye kadye na, ye ma

syi ye naa ntāŋ cer too nde bye wī na ye! Ye sē yāā, yīnwer puar dir na, kadye puar nayre na.

²⁶ Kānsyām mpāy pe n yir ncaha ye, ye sē pe yāā la? Pe sē digi tāhā, pe sē dir gbe, teelaa wee pe ye pe dir kōŋ n yaha ye. Ye Tuhufua Yāhā sē pe yē digi wāā la pe kē? Ye wī n tāy Yāhā ye ma ter kānsyām yaha. ²⁷ Ye laam wo, yoo ma u ga waha u kuper yūhū wāā carle ge laangar ya kāmāy na? ²⁸ -Ye tee maha laam ga nayre wī na! Nyē fyār te n fīy tar wo, ye sē te nayōr yāā la? Te sē tēn tē ye, te sē faha wān tyīn ye. ²⁹ Ta n -sē le pāā ye ye, faale yīnfua wii pe naa n yee Salmuu, u nangbān naa bye ne, u nayre nayōr sē -sē bii nō nyē fyār wāŋ neŋ gaa ge nayōr na ye. ³⁰ Nyē nge ge ke n fīy tar wo nanga, koo gii pe n pai miy le wāā naa laam wo sukūhū, Yāhā nayōr wāā ke kē. Ke -sē ga pye mii ke tyii yii ge na, ke saa nayre wāā ye kē ye? Ye sē koho taha yaha Yāhā na busāā ye. ³¹ Ye ma syi ye naa laam ga ye yee: Wo n pai nwa di? Wo n pai nwa wo? Wo n pai nwa le wo kadye na? ³² Mpāy pe sē cīinde Yāhā cā ye, poo pe too nde bye ke fānga ne. Ma -sē yee yii na, Tuhufua Yāhā ma ye ye, ke cā te wī ma ye na.

³³ -Ye cāā Yāhā Yai wī ke wa, -tee Yāhā ta ye Yīnfua, -ye naa ye troho tāhā ke yor wo! Loo na, ngii wī ke ma ye na, ke -sē ga ba ke wāā

taha ye kē. ³⁴ Ye ma syi ye naa laam ga sukūhū wī na ye! Sukūhū laangar wī ga ba pye le ya ya. Nanga fen yai ye ne ke dyaŋ.»

7

*Wāsāhā wī
(Luke 6.37-38, 41-42)*

¹ Yesu n maha pe yar ma yee: «Ye ma n naa ye nampyeŋ- kaa ye, Yāhā bya sē -sē ga ba ye sāhā ye. ² Ye sē yāā, mboo nawee, taa ma nampyeŋ sāhā mii syi dyaŋ, Yāhā ga ba ma bya sāhā koo syi. Lii taa n pāā ma nampyeŋ pyer wī na, Yāhā ga ba naa loo pāā ma bya pyer wī na.

³ Loo ne, n ga ye yar: Kānkāāle lii le ma ma nampyeŋ yīnde wo, nwa ta ma n nii le yāŋ? Tēngbāŋ gii ke -sē ma ma yīnde wo, ma sē koo yāā la? ⁴ Mboo wii taa sē waha ke tēngbāŋ yāā ma yīnde wo ye, ma ga waha ma nampyeŋ pye la u yer, ma n le kānkāāle yi kāā u yīnde wo u kē? ⁵ Dawarfua kē ma ne, cāā ke tēngbāŋ yi kāā wa ma yīnde wo, loo na maa waha gbihi yāŋ, ma le kānkāāle yi kāā ma nampyeŋ yīnde wo.

⁶ Ye ma syi ye naa Yāhā wūhū pāā napee- mpāy ye pe ma pām wāŋ syi dyaŋ ye! Mii loo sē ne ye, pe ga waha wā klaha pe kapee pye ye na. Ye ma syi ye naa Yāhā wūhū yar nawee- mpāy na pe ma tye- wāŋ syi dyaŋ, pe wūhū sē laha ye. Mii loo sē ne ye,

pe ga ke Yāhā wūhū wluhu pye klaha-»

*Wānar wī
(Luke 11.9-13)*

⁷ Yesu n maha yee: «-Ye naa n nar, ngaa ga wāā ye kē. -Ye naa n ke, yaa ngaa yāā. -Ye naa kāānklihi gbā, pe ga ke yār ye kē! ⁸ Ye sē yāā, mboo nawee, ma'a n nar, Yāhā ga ngaa wāā ma kē. Ma'a n ke, Yāhā ga ta ma n ngaa yāā. Ma'a kāānklihi gbā, Yāhā ga ta ke n yār ma kē. ⁹ Ye laam wo, waa ma la u dya ma ngaa digi nar u ye, u ga u kē ntīn ne? ¹⁰ Laa, u ma fua nar u ye, u ga u kē nwoho ne? ¹¹ Tee sya pee mii, ye kayūhū pye ye pii kē. Ke syi ne, ye yai ye cā, ye Tuhufua Yāhā kayūhū wāā mpāy kē pe ke nar u ye.

¹² Kānde lii Yāhā le ta, wo faale wādyaha Musa ke katan yrūhū le yaha ke Yāhā sabangbāŋ wo. Tesē, pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa maha kaplāŋ nkāy yrūhū le yaha ke wo. Koo kaplāŋ ngī bye yīn nge tē ga pāā ye ye nde kapāngberle: «Lii tee n ke ye nampyeŋ- pe naa le pye ye kē, yii ge -ye naa loo pye pe kē!» »

*Yesu kakuācran pāā
nawee- ye
(Luke 13.24; 6.43-44)*

¹³ Yesu n maha kakuācran ngī pāā pe ye ma yee: «Nwonyē gii ke fīhī, -ye dye koo ne! Nwonyē gii ke cay, tesē kānde lii ne le cay, too nde n gaha nawee ne u plahasaha wo. Too -sē

kē nawee- busāā pe n sya. ¹⁴ Nwonyē gii ke -sē fihī, tesē kānde lii ne le fihī, too nde n gaha nawee ne u yrā yāāsaha wo. Mpāy pe -sē too yāā, pe sē nihi ye.

¹⁵ -Ye yii yigi kawar Yāhā kaplāṅ tōrfa ne! Pe ma pa ye ye, yaa yee pe ma mbapīy wāṅ syi dyaṅ, pe sē pee ye. Pe laam -sē wo, waygapyāhā ge sē pee ma ter pe yaha ye. ¹⁶ Yaa ba pe yāṅ naa n cā pe pyer na. Waa sē defīi katyipir tai yāā ngur katyigi na ye. Waa sē maha nkugu tai yāā ncūwāā na ye. ¹⁷ Katyiyūhū puayō sa, katyipihi -sē puapihi sa. ¹⁸ Katyiyūhū saha puapihi sa ye, tesē katyipihi saha puayō sa ye. ¹⁹ Katyigi gii ma yee ke sē puayō sa ye, ke ga ba cēr kāā, ke miy le wāā naa laam wo. ²⁰ Ye ga ba kawar Yāhā kaplāṅ tōrfa yāṅ naa n cā pe pyer na koo syi.»

Yāhā laam wūhū wāpye wīī
(Luke 13.25-27)

²¹ Yesu n maha yee: «Mpāy bye pe ra yee: <Yīṅfua, Yīṅfua,> poo bye sē me pe ga ba dye Yāhā yai klo wo ye. Mpāy pe ta Tuhufua Yāhā laam wūhū pye, poo ya me pe n pai dye Yāhā yai klo wo. ²² Yāhā kasāhā per maa no, nawee- busāā ga ba ra pye: <Yīṅfua, Yīṅfua, wo ba naa Yāhā kaplāṅ tōr nawee- ye ma myaha ne. Wo ba sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīṅ na ma myaha ne. Wo ba naa yēkā wūhū busāā

pye ma myaha ne.» ²³ Loo na, n -sē ga ba pe yar, n yee: <N sē ye cā ye, kapeepyefa mii, ye ma n crā ra na ye!> »

Te nwey sīī
(Luke 6.47-49)

²⁴ Yesu n maha kakuācran nde pāā pe ye ma yee: «Ye sē yāā, kaplāṅ nkāy tē pāā ter ye ye ngīī, wii ma ke luhu, ma u troho tāhā koo syi dyaṅ, ufua ma mii nawee wii dyaṅ tuu kai- cā, ma ga u nwoṅ fāā ntēmlaha fla na. ²⁵ Sesaha ke gbā, lafir cāāṅ yi ba dye ke laam wo, teflahangbāṅ ke fua fānga ne, ke sē -sē too ye. Ke nwoṅ nakūy ba ta ntēmlaha fla na koo kē.

²⁶ Wii tuu ra kaplāṅ ngīī luhu, u ma yee u sē -sē u troho tāhā ke yor wo ye, ufua ma mii naplege dyaṅ, tuu ga u nwoṅ fāā tēyāfūū laam wo. ²⁷ Sesaha ke gbā, lafir cāāṅ yi ba dye ke laam wo, teflahangbāṅ ke fua fānga ne, ke n too pye klaha- tāṅ.»

²⁸ Yesu tuu ba kaplāṅ ngīī bye pāā kua, u wāklaha ter ba pe nabuar fe gbe, ma sya yē gbāā pe na. ²⁹ U sē naa nawee- klaha Yāhā kaiyarfa wāṅ syi dyaṅ ye, u ba kai- bye cā tāṅ.

8

Yesu gber waa jaa
(Mar 1.40-45; Luke 5.12-16)

¹ Yesu tuu tege ke yāṅ yīṅ na, nabuar n nii n taha u na. ² Gber waa n pa u tāy, ma ba kānklūy gbāā u yahasee ye

ma yee: «Yĩnfua, le ma tãy ma ye, ma ga waha ta ra n jaa n nii gbegbe nayõr saha na.»

³ Yesu n koho nõ wãã, ma te u na ma yee: «Ãwã le tãy ra ye, jaa ma nii gbegbe nayõr saha na!» Le yalebya wo, ke yãhã n ta ter laha kãã u dya na, u n nii gbegbe nayõr saha na. ⁴ Yesu n u pye ma yee: «Luhu yõ, ma'a syi nde pãã waa ye ye! - Taa ka, maa mii yar Yãhã yĩndefua na, ma ma wãjaa diŋ yi, diŋ gii faale wãdyaha Musa tuu tõr yaha mpãy kē pe pye yãhã ne pe kadye na, ma jaa. Ke syi ne nawee- ga waha cã ma jaa.»

Yesu seraasyi yĩnfua waa tēntēle jaa
(Luke 7.1-10)

⁵ Yaliile Yesu tuu dye Kapornu wo, seraasyi yĩnfua waa n pa u fla na, maa u nar waha ma yee: ⁶ «Yĩnfua, ta tēntēle ma u sãy nii kaha wo, kadye n ku u na, u n fãy cĩinde wãfãy.» ⁷ Yesu n u pye ma yee: «N ga ka n ga u jaa.»

⁸ U seraasyi yĩnfua n -sē u pye ma yee: «Yĩnfua ta syi sē yai ma dye ra kaha wo ye. Kapãngberle laa ya pãã, le n ta ra tēntēle n jaa. ⁹ N ma seraasyi, n n luhu ra yĩnfa ye. N -sē ma nii ndoŋ seraasyi mpãy yĩn na. N ga nen waa pye: Ka nwaa, u n ka. N ga nen nwo pye: Pa nwo, u n pa. N ga maha ra tēntēle pye: Nde pye, u n le pye.»

¹⁰ Yesu tuu u kaplãŋ ngĩ luhu, ke n u fe gbe. Le n tãy ter u ye, mpãy pe naa n taha u na, u n sya pe pye ma yee: «Ta n cĩinde nde pãã ye ye: Dya nwo, u ra ta u Yater u laam bye wo cĩinde. Pe Yiifee- kur bye gē laam wo, n sē waa yãã yãã tuu ra ta u Yater woo wãŋ syi ye. ¹¹ Ta n ye yar, mpãy ter ga ba yir kãntre raa wo, driyē kue bye ye. Pe ga ba pa, pe ba nii gbar dir na Yãhã yai klo wo, wo faale wãle Brama ye ne, Yisyake ne tesē Dyakuba ne. ¹² Yiisre kur, poo mpãy pe -sē yai pe dye Yãhã yai klo wo, pe ga ba miy yi wãã nkur ye wam fla wo, pe naa n wũn ke fla na, pe yĩntaha tãhã, pe cã pe wãfãy saa kua yãã ye.»

¹³ Loo kur ye, Yesu n u seraasyi yĩnfua pye ma yee: «Ka ma kaha wo, taa ra ta ma Yater, ma kai lii ga yigi, le ga pye yagaa.» U seraasyi yĩnfua tēntēle n ta ter jaa le yalebya wo.

Yesu yanfa buar jaa
(Mar 1.29-34; Luke 4.38-41)

¹⁴ Loo kur ye, Yesu n ka Pyar kaha wo. U n ga Pyar cõõ nahafua yãã, u ba sãy nii. U kadye ba war. ¹⁵ Yesu n te u koho na, ke kadye n u miy yaha. U n yir, ma nii pe nampay yi.

¹⁶ Yainkoŋ wo, pe n pa nawee- busãã ne Yesu fla na. Sãndãpee pye pe yĩn na. U kapãn n pe sãndãpee kar tege kãã pe nawee- yĩn na, u n maha pe yanfa bye jaa.

17 Tuu koo ngĩi pye, kai lii faale Yāhā kaplāṅ tōrfua Yisa tuu bii cāā pāā yaha, loo ne le pye. U Yisa bii yee: «U wo yan ter bye gbe kãā wo yīṅ na, ma suhu wo kadye teebēhe nkāy bye ne ke klaha- wo ye.»

*Yesu wātahanaha wĩ
(Luke 9.57-62)*

18 Loo kur ye, Yesu n nabuar yāā u ya tāy. Loo na, u n u kānyārwai pye pe ka ke langbāṅ kũndi ngaa ye.

19 Yāhā kaiyarfua waa n yūhũ crā u na, ma u pye ma yee: «Yīṅfua, ma'a sya n gaha teelii teelii, n ga naa n taha ma na.» 20 Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Yēsre ma te syāsar ne, kānsyām ma pe nseṅ ne. Teele sē -sē wee u Nawee Puee myaha na ye.»

21 Dya waa, u pye Yesu kānyārwe u ya ndoṅ, u n u pye ma yee: «Yīṅfua, kānde wāā ra kē, n ma ga ra tuhu-fua nakugu le wa, n ga pa.»

22 Yesu n u pye ma yee: «Tyii nakur na te n naa te nakurwai le. Mboo, ma naa n taha ra na ma kuāṅ ne.»

Yesu teflahangbāṅ yer

(Mar 4.35-41; Luke 8.22-25)

23 Loo kur ye, Yesu n dugu dye ke salangbāṅ wo, woo tesē u kānyārwai ne.

24 Yalaale wo, teflahangbāṅ gaa n ba ta ter yir ke langbāṅ yīṅ na, ma sya loho fua gbe le wāā n taha pe na, ke salangbāṅ wo. Yesu -sē ba sã wāy. 25 Pe kānyārwai n

yūhũ crā u tāy, ma u gbā yir ma yee: «Yīṅfua, waa ku, wo sya yaha!» 26 Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Nwa ye n fya ke syi! Ye Yater kloṅ ter la ye ye?» Loo na, u n yir, ma gbey ke teflahangbāṅ na tesē ke langbāṅ loho ne, te n yer, ke fla n nii seyĩ.

27 Le n pe kānyārwai bye fe gbe, pe n sya nii le pāā pe ya ye ma yee: «Hāā, nawee wii ter syi kē dya nwo ne, u n gbey teflaha na tesē ke langbāṅ loho ne, te n sya n luhu u ye?»

Sāndāpee pye nawee-syām mpāy yīṅ na, Yesu n pe jaa

(Mar 5.1-20; Luke 8.26-39)

28 Yesu tuu ga no ke langbāṅ kue ngaa kue ye, Jerasinefa kue ye, naam syām mpāy n yi gbūhũ fla wo, ma Yesu wāā ba. Sāndāpee pye pe yīṅ na, ma ba pe ta pe n ba pee cīnde wāpee. Nawee- sē sya naa n ter pe kue kānde ne ye. Pe Yesu yāā, pe n nii n kui ma yee: 29 «Yāhā Dya, nwa taa ga pye wo na? Ma'a n cāā wo pēn wo pēnyale yaha ye!»

30 Kaha tyē- busāā pye ke fla na, pe naa pe digi ke, pe fla ba faa dey. 31 Pe sāndāpee n Yesu nar ma yee: «Ma'a yee maa wo kar, tyii wo n ga dye tyē- miu laam laam wo.» 32 Yesu n le sya pe ye. Pe sāndāpee n tege kãā pe naam syām yīṅ na, ma ga dye pe tyē- laam laam wo. Le yalebya wo, pe tyē- n

fã tege ga too dye ke langbãŋ wo, ma ku.

³³ Pe tyε- sēŋfa pe koo ngĩ yãã, pe n fã ter le klo wo, ma ga ke kai- bye tōr pe naam syãm mii wĩ na, mpãy, Yesu sãndãpee kar tege kãã pe yĩŋ na. ³⁴ Loo na, pe klofa bye n yi ga Yesu wãäsaha wo. Pe ga u yãã, pe n u nar u ter kãã poo fla kãntraha yaha.

9

*Yesu tãnkurfua waa jaa
(Mar 2.1-12; Luke 5.17-26)*

¹ Loo kur ye, Yesu n salangbãŋ gbe, ma dur ga ke langbãŋ kũndi ngaa ye, tuu ba nii na.

² Pe n tãnkurfua waa gbe ba u fla na u kasãy wãŋ ne, tuu sãy nii ke na. Pe koho taha yaha Yesu na ke syi, u n le yãã, ma u tãnkurfua pye ma yee: «Cĩifua mii waha, ma kapee- laha kãã ma yĩŋ na.»

³ Yãhã kaiyarfa mpãy pye ke fla na, pe n nii le ga pe laam wo ma yee: «Eh, dya nwo n gbar Yãhã ne cĩinde.»

⁴ Yesu n pe laam wũhũ cã, ma pe pye ma yee: «Nwa ta ye n nii kapee- ngĩ syi ga ye laam wo? ⁵ N ga waha yee: Ma kapee- laha kãã ma na. N ga maha waha yee: Yir naa n yãr! Koo kate- syãŋ ngĩ wo, lii loo le cã waha? ⁶ N -sẽ n yãŋ ye cã Yãhã kãnde wãã u Nawee Puee kã kãntraha nge na, u n ga waha kapee- gbe kãã nawee yĩŋ na.» Yesu n wã klaha loo na, ma u tãnkurfua pye ma yee: «N

ma yar, yir, ma ma kasãy wãŋ gbe, ma yãr naa n gaha ma kaha wo!» ⁷ U tãnkurfua n yir, ma yãr ter u kaha wo.

⁸ Pe nabuar pe loo yãã, le n pe laam wo pe n sya fya, ma nii Yãhã sey koo fãnga nge wĩ na, fãnga gii ke wãã nawee- kã.

Yesu Matehe yãŋ yi

(Mar 2.13-17; Luke 5.27-32)

⁹ Yesu n ter ke fla yaha. U n nii n ter, ma ga kufar wããfua waa yãã tuu tege nii kufar wãäsaha wo. Pe naa u yee Matehe.

Yesu n u pye ma yee: «Naa n taha ra na!» Matehe n yir, ma nii n taha u na u kuãŋ ne.

¹⁰ Loo kur ye, Yesu pye dir na u kãnyãrwai ne, Matehe kaha wo. Kufar wããfa pye pe ba nihi, ma suhu kãmpee- yãrfa mpãy ter ne. Pe bye wãã naa n di pe ne. ¹¹ Pe Farisyẽ n loo yãã, ma Yesu kãnyãrwai pye ma yee: «Nwa ta ye Yĩnfua n nii wãã n di kufar wããfa ne, ma suhu kãmpee- yãrfa mpãy ter ne?» ¹² Yesu n pe kapãn luhu, ma pe pye ma yee: «Yĩnwerfa poo sã me pe tyinfua tay ye, yanfa poo pe u tay. ¹³ Ye sã Yãhã kaplãŋ ngĩ war ye, ngĩ ke yrũhũ yaha ma yee: «Laanyõm tẽ n kε, n sã yee diŋ wãyiŋ ye.» Ye yai ye koo war!» Yesu n maha yee: «Ye sã yãã, n pa kãmpee- yãrfa wĩ na; mpãy pe pe ya yãŋ poo ma kãnyĩ yãrfa, n sã pa poo wĩ na ye.»

Kale saha wãã le kafũhũ ne ye
(Mar 2.18-22; Luke 5.33-39)

¹⁴ Loo kur ye, Nsãn nawee-tããfua kãnyãrwai n ba pa Yesu fla na, ma ba u yey ma yee: «Nwa ta, wii tesẽ pe Farisyẽ ne, wo ne wo yẽ tã digi na, mboo kãnyãrwai sã-sẽ le syi pye ye?» ¹⁵ Yesu n pe yẽ sya kakuãcran ne ma yee: «Ah ye laam wo, cafãn yigifa ga waha pye la yĩntawahar na, u cafãn yigifua tuu ma pe ne? Ye cã le syi saha pye ye rehẽ! Per gaa -sẽ ma ke n pai, u cafãn yigifua ga ba yigi kãã pe laam wo. Koo per maa nõ, pe ga ba cã naa pe yẽ tã digi na.

¹⁶ Waa sã faafuẽ faagblaha ta, ma ga nayredyaha wihi pãhã n tã ke ne ye. Ma'a loo pye, le faafuẽ ga ke nayredyaha tyĩn cer, kaa n maha taha ke cersadyaha fla na. ¹⁷ Waa sã maha sëmper le srafũhũ sakueeler wo ye. Ma'a loo pye, pe sëmper ma ba yir, te srafũhũ sakueeler ga fe, pe sëm n woo tãñ, te srafũhũ sakuee tii maha klaha- taha le na. Koo kã sëmper yai pe le srafũhũ sakueefãn too laam wo. Ke syi ne, pe sëm tesẽ te srafũhũ sakuee ne, ngaa saa te yãã ye.»

Syase pueesya, tesẽ cõõ wii ne tuu te Yesu nayroho na
(Mar 5.21-43; Luke 8.40-56)

¹⁸ Yesu naa koo kaplãn ngĩĩ pãã, Yiffee- yahaseefua waa n pa, ma ba kãnkũy gbãã

u yahasee ye ma yee: «Ta pueesyale ku ke yagaa nge na; pa, ma ba koho taha le na, le n yir gbã wo le nii yrãn na.»

¹⁹ Yesu n yir u kãnyãrwai ne, ma taha u dya na. ²⁰ Cõõ waa pye, u ntõr kuee naa n woo u ye dye- sãnsye syãñ, wãyer wee ye. U n yũhũ crã Yesu na kur kue ye, ma te u nayroho yẽ na. ²¹ U ba le ga yigi ma yee: «N ma yãã te u nayroho yẽ ya na, n ga jaa.»

²² Yesu n wã klaha, ma u yãã ma yee: «Cõõ, mii waha, taa ra ta ma Yater, loo le ma jaa.» Le yalebya wo, u cõõ n jaa.

²³ Yesu tuu ga dye u yahaseefua kaha wo, u n pe kapẽnfa yãã, pe nabuar ne, pe nii n gble u kicar wãkelaa wĩĩ na. ²⁴ U n yee: «Ye yi kãã nwo, u kicar sã ku ye, wãya u sã wãy.» Pe n nii u ler. ²⁵ Pe nawee- pe yi wa ke nakugu nwoñ wo, Yesu n dye, maa le kicaale yigi koho na, le n yir, ma dur nii korkor.

²⁶ Le kapãn n cããñ ga koo kue teebẽhẽ bye wo.

Yesu fũũ- syãm mpãy jaa

²⁷ Yesu n ter ke fla yaha. U nii n ter, fũũ- syãm mpãy n nii n taha u na, ma nii n kui ma yee: «Dawide Dya, wo fen di!» ²⁸ Yesu tuu ga dye kaha wo, pe fũũ- n pa u fla na, u n pe yey ma yee: «Ye laam wo, ye yee la n ga waha ye jaa?» Pe n u yẽ sya ma yee: «Ãwã, Yĩnfua.» ²⁹ Loo na, Yesu n te pe yĩmpẽ na ma yee: «Tee ra ta ye Yater,

ma yee n ga waha ye jaa, loo na ye ga jaa.» ³⁰ Pe yĩmpe n ta ter n yāñ. Yesu n le pāā waha pe ye ma yee: «Ye luhu yō, ye ma syi ye le gbe yi ye!» ³¹ Pe -sē ka, ma ga Yesu wīi pāā koo kuε teebehe byε wo.

Yesu bebe waa jaa

³² Pe nawee- syām pe naa n ter, mpāy n pa Yesu fla na, dya waa ne sāndūpee pye u yīñ na, ma u ta u sē waha naa n pāā ye. ³³ Yesu tuu kāhā u sāndūpee kar tege kāā u bebe yīñ na, u n nii n pāā.

Le n yē gbāā pe nabuar na, pe n sya yee, waa sē nde syi yāā yāā Yiisrefa kāntraha wo ye.

³⁴ Pe Farisyē poo -sē naa le pāā ma yee, a sāndāpee yīñfua kē u fānga wāā Yesu kē u n waha sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīñ na.

Pe nabuar fen Yesu yigi

³⁵ Yesu naa n yār kungbāhā byε wo, tesē kusyĩmbehe byε ne. U naa nawee- klaha Yiifee- yawāhā nwey wo, ma naa le Yāhā Yai kapāyī wīi yar nawee- na, ma naa yanfa ter byε jaa, ma suhu mpāy ne pe kadye teelaa fla klaha- pe ye. ³⁶ Tuu naa nabuar mpāy yāā, pe fen n u yigi, pe ba fāy, pe laam ba wlāhā; pe pye mii mbaa dyañ mbanaha wee pe na ye.

³⁷ Loo na, Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «Te nabuar nde ma mii dingbān wāñ syi dyañ te wāgbe yale

nō tar wo, tēntē- sē -sē wee ma ga te gbe ye. ³⁸ Yāhā gii ke -sē ma mii u dingbānfua dyañ, -ye naa ke nar ke n tēntē- nō wāā, pe n ba te nabuar le ke kānde wo!»

10

Yesu u kānyārwei sēnsye syām lehe wāā

(*Mar 3.13-19; 6.7-13; Luke 6.12-16; 9.1-6*)

¹ Loo kur ye, Yesu n u kānyārwei sēnsye syām yee ba, maa kānde wāā pe kē pe waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīñ na, pe waha naa yan ter byε jaa, tesē mpāy byε ne pe kadye teelaa fla klaha- pe ye.

² Pe tēnlehe sēnsye syām myar nde:

Syimu wii pe naa n yee

Pyar, u cāā woo yee,

woo tesē u cīifua Andere ne;

ma suhu Syake ne, tesē u cīifua Nsān ne,

Sewede pii me pe syām byε ne.

³ U n Filipe yee, Bateremi ne; ma suhu Tema ne,

tesē Matehe ne, kufar wāāfua kē u ne.

U n Alefε dya Syake yee, tesē Tadee ne,

⁴ ma suhu Syimu wii ne klokai- wāgbihi n tāy u ye,

tesē Syikaryote klofa Yuda ne,

wii tuu ga ba Yesu yi u napīi- kē.

⁵ Yesu n poo nawee- sēnsye syām mii lehe wāā, ma pe yar ma yee: «Mpāy

pe wee Yiifee- ye, -ye ma n ka pe kui wo ye, -ye ma n ka Syamarifa kui wo ye! ⁶ Mpāy pe ma Yiifee-, ma plaha mii mbaa dyaŋ u mbanaha wee pe ne ye, -ye ka poo ye! ⁷ -Ye Yāhā kapāyī pāā naa n gaha kānde wo ye yee: Yāhā Yai nɔ gbe taha wa! ⁸ Ye ga naa yanfa jaa. Ye ga naa nakur ta te n yir gbā wo, te dur ba yrāŋ na gbaafa ye! Ye ga naa gber- jaa, pe n naa nii gbεgbε nayōr saha na! Ye ga sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na! Loo kānde nde, le wāā ye kē faa, ye bya ye ga naa n pye faa! ⁹ Ye ma syi ye sān gbe war ne ye! Ye ma syi ye ntēn war gbe le ye sapar jifaa wo ye! ¹⁰ Ye ma ga ke yrāhā yi, ye ma syi ye ngaa gbe ke n naa ye ndege ye, nkānfaha dyaŋ, kalen sānsū ne, ntān ne, kāi ε ne ye! Ye sē yāā, tēntēfua yai pe naa u yē digi wāā u kē.

¹¹ Ye ma ga dye klo lii wo, kungbāy woo, kusyīnde woo, -ye yāŋ wii tuu yai u waha syāsaha wāā ye kē, -ye kuee woofua fla na ye sya ba ter! ¹² Ye ma dye kaha gii wo, -ye yee: Yāhā ke yrīŋ wāā ye kē. ¹³ Koo kaha ngefa ma ye yigi yō, tee pa yrīŋ syaha gii ne, pe ga ke yrīŋ yāā. Pe ma -sē yee pe sē ye yigi yō ye, tee pa yrīŋ gii ne, ke ga kuee ye ye. ¹⁴ Kaha giifa, laa na klo liifa ma sye, pe sē ye yigi yō ye, laa na pe

sē luhu ye kaplāŋ ye ye, -ye ter kāā ke fla yaha, -tee ye tre mplēm kor yaha pe na, pe n cā lii ma pe dye poo pe le ke. ¹⁵ Ta n cūinde nde pāā ye ye: Yāhā kasāhā per maa nɔ, Sodō klofa* tesē Gumor klofa ne pe sya bii pee ter, poo fen ge saa ba nɔ loo klo ndefa fen na ye.»

Kayīhī nkāy ke n pai

(*Mar 13.9-13; Luke 21.12-17*)

¹⁶ Yesu n maha pe kānyārwai pye ma yee: «-Ye yāŋ, n ye lehe wāā mbaa dyaŋ waygapyār nsoho wo. Tee -sē yii wāyigi cā nwɔr wāŋ syi, -ye nii kānsyām mpāy wāŋ syi dyaŋ pe saha kapee- pye ye. ¹⁷ -Ye kacān yāā yii na! Mpāy ga ba ye yigi naa n gaha kasāhā saha wo, pe ga ba naa ye gbā sāngblā ne, pe Yiifee-yawāhā nwey wo. ¹⁸ Pe ga ba ye yigi naa n gaha yahaseefa mpāy yaha ye, tesē yīŋfa mpāy ne, ndoo wīi na. Loo ge ga ba nii yīŋ, ye n waha ta wīi pāā pe yaha ye, poo tesē mpāy ne pe sē cūinde Yāhā cā ye. ¹⁹ Pe ma ba ye yigi ga kasāhā saha wo, kaplāŋ nkāy tee n pai pāā, tesē ye n pai ke pāā mii syi dyaŋ, ye ma n naa ntāŋ cēr koo ngīi ne ye! Kaplāŋ nkāy tee n pai pāā, ke ga ba le ye yē wo loo yale wo. ²⁰ Ke saa ba nii ye laam kaplāŋ ye, ye Tuhufua Yāhā Yrā Fānga

* **10:15** 10.15 Faale cāā na, Sodōfa tesē Gumorfa ne, pe bii pee ter. Yāhā kasāhā n too pe na, naa gaa ter n pe wāā le suhu pe kui ne.

kē, ke ga ba naa n pāā ye yē ne.

²¹ Nawee- mpāy ga ba pe nampyesey wāā pe n boo, tuhufa mpāy ga ba loo pye pe pii na. Kicar mpāy ga ba wā klaha pe pe seefa laha, pe ta pe n pe boo. ²² Ye wīī ga ba fūhū nawee- bye ye ta wīī na. Wii ma -sē waha plāhā kuee ra kur ye ke kānkai- bye wo, Yāhā ga ba u sya yaha. ²³ Pe ma ba nii ye ke yīntayāhā ne klo lii wo, -ye loo klo ta yaha, ye fā ga klo laa wo! Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye saa ba Yiffee- kui bye fā tāŋ mii, u Nawee Puee sē dur ba wa ye.

²⁴ Ye le cā ma yee, wii tuu n klaha nantāŋ, u sē ter u klahafua yaha ye. Tēntēle sē ter u yīŋfua yaha ye. ²⁵ Wii tuu n klaha nantāŋ, pe ga waha u pye u klahafua wāŋ syi, tesē pe ga waha tēntēle pye u yīŋfua wāŋ syi. Ye sē yāā, ndoo wii tē ma mii kahafua dyaŋ, pe ma ra yee Sebulēhe sândāpee yīŋfua, yii mpāy tee ma ra kahafa, pe ga naa ye bya yee ke syi, loo laha.»

Wii nawee- yai pe naa n fya u na

(Luke 12.2-9)

²⁶ Yesu n maha yee: «Ye ma syi ye naa n fya nawee- na ye! Ngii ngii ke wūhū nii, ke ga ba yāā gbaa na. Kai- nkāy ke maha ma, waa sē ke cā ye, ke ga ba cā. ²⁷ Ke syi ne, kaplāŋ nkāy tē n pāā yii ya ye yīmperwoho wo, -ye ke pāā nawee- bye ye yaiwaha na; tesē nkāy

yii ya tee n luhu ra ye, -ye ke pāā nanihi fla wo nawee- bye ye! ²⁸ Mpāy syi pe ga waha nawee kadye boo, pe sē -sē ga waha u yrā boo ye, ye ma syi ye naa n fya poo na ye! -Ye naa Yāhā koo fya, koo gii ke ga waha nawee kadye pye klaha- tāŋ, tesē u yrā bya ne naa laam wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye.

²⁹ Kānsyāyi mii syi wām syām sē n par la warpua ya ne? -Ye cā ye yee, poo nen waa ge sē n too kāntraha na mii, ye Tuhufua Yāhā sē le cā wa ye. ³⁰ Ye yīnyor nde ge Yāhā te bye yē cā yaha wa. ³¹ Ye ma syi ye naa n fya laa ne ye; -ye cā ye yee, ye wīī gboho Yāhā ye, ma ter kānsyāyi mii syi wābuar yaha.

³² Wii ma le pāā nawee- yīnde na ma yee woo u ya le soho ra koho wo, ta bya ga ba le pāā ta Tuhufua Yāhā ye, n yee woofua ma ra wūū. ³³ Wii ma -sē le pāā nawee- yīnde na ma yee woo sē ra cā ye, ta bya ga ba le pāā ta Tuhufua Yāhā ye, n yee n sē woofua cā ye.»

Yesu wāpaŋ ta nawee- ga cer

(Luke 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Yesu n maha yee: «Ye ma syi ye le ga ye yee, n pa nawee- yīmbuhu wāālesaha wo pe ya ne ye. N pa pe wācer yīmbui ne pe ya na. ³⁵ N pa n n pai dya cer u tuhufua na; n n pai pueesya cer u nahafua na;

n n pai cɔɔ cer u nansya na.

³⁶ Nawee nawee woo,
u nwonfa poo pe ga nii
u napĩ-

³⁷ Wii tuhufua wĩ ma n
tāy u ye, u nahafua wĩ ne,
ma ter ndoo wĩ yaha, woo-
fua syi saha nii ra kānyārwe
ye. Wii dya wĩ ma n tāy
u ye, u pueesya wĩ ne, ma
ter ndoo wĩ yaha, woofua
syi saha nii ra kānyārwe ye.

³⁸ Wii ma cā u ga waha
wāfāy sya ra wĩ na, u ma
sya ga gbāpee ku, woofua
syi yai u naa n taha ra na.

³⁹ Wii tuu u ya yīŋ ke, ma
suhu u laam wān ne, woofua
ga ba too bye ke laa; wii tuu -
sē ga le sya u u yīŋ ke laa, ma
suhu u laam wān ne ndoo
wĩ na, woofua kē tuu cā ga
ba too nde bye yāa.»

Yāhā kayūhū wāyāā
(Mar 9.41)

⁴⁰ Yesu n maha yee:
«Nawee wii ma ye gbihi
yigi, ndoo kē tuu gbihi yigi;
nawee wii ma -sē ndoo gbihi
yigi, ta Tuhufua Yāhā gii ke
ra lehe wāā, koo kē ufua
gbihi yigi. ⁴¹ Wii ma Yāhā
kaplāŋ tōrfua yāā, ma yee
Yāhā kaplāŋ tōrfua kē u ne,
ma u gbihi yigi, ufua ga ba
kayūhū yāā Yāhā ye, Yāhā
kaplāŋ tōrfua wāŋ syi dyaŋ.
Tesē, nawee wii tuu sroŋ
Yāhā yīnde na, wii ma u yāā,
ma yee u sroŋ Yāhā yīnde
na, ma u gbihi yigi, ufua
ga ba kayūhū yāā Yāhā ye,
nasroŋ wāŋ syi dyaŋ. ⁴² Ta n
cīinde nde pāā ye ye: Mpāy
pe ma naflam ta kānyārwai

laam wo, wii ma poo nen
waa yāā ma yee u ma ndoo
kānyārwe, ma sekuyĩ nen
wāā u kē lawoŋ ya ne, ufua
ga ba kayūhū yāā Yāhā ye.»

11

Nsān u nawee- lehe wāā
Yesu ye

(Luke 7.18-35)

¹ Yesu tuu u kānyārwai
sēnsye syām klaha wa koo
kai- ngĩ ne, u n yir ke fla na
ma ter. U n ka kui nkāy wo,
ma ga nii nawee- klaha, ma
Yāhā kapāyĩ pāā pe ye.

² Nsān nawee- tāāfua pye
nwompihi wo. U Yāhā
Yīndefua Crise tuu naa kai-
nkāy pye, u n ke luhu. U n
u kānyārwai mpāy lehe wāā
Yesu ye. ³ Pe n ga u yey ma
yee: «U Yāhā Yīndefua wii
wāpaŋ too n sēŋ, mboo la
woo laa, u kuee wāpaŋ na
kur ye?» ⁴ Yesu n pe yē sya
ma yee: «Nkāy tee n luhu,
ma suhu nkāy ne tee n yāā
yīnde ne, -ye ka yaa ke tōr
yar Nsān na ye yee: ⁵ Fūū- n
yāŋ, tānklahafa gbihi n yār,
gber- wā klaha n nii gbegbe
nayōr saha na, nditēy n luhu,
nakur n yir gbā wo, le Yāhā
kapāyĩ n pāā nawām ye.

⁶ Wii ma yee u sē ba dur yi
ta kur ye ye, ta n nii yai tāŋ u
Yater, woofua wĩ n tāy Yāhā
ye!»

⁷ Nsān kānyārwai pe ter
wa, Yesu n nii Nsān wĩ pāā
pe nabuar ye ma yee: «Tee
ka Nsān fla na drawaha fla
wo, ye -sē ka ma ga nwa
yāŋ? Kipua sē kē tee ga
yāŋ teflaha ke u yehe ye.

8 Ye -sē ka maa nwa yāã? Ye sē ka maa dya waa yāã tuu nangbāŋ nayreyōr le yer ye rɛɛɛ. Ye cā mpāy pe nangbām nayreyōr le, pe n nii nangbām kangbāy wo. 9 Tee ka, Yāhā kaplāŋ tōrfua la tee ga yāã? Āwā, ta n ye yar, Nsān wii tee ga yāã u ter gɛ ter Yāhā kaplāŋ tōrfua yaha. 10 Woo wīl kē, le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee:

«N nwo, n ta tēnlehele nɔ wāã ma yahasee ye, u n gaha ta kānde gbihi yaha ma kē.» »

11 Yesu n maha yee: «Ta n cīinde nde pāã ye ye: Naa wii u ter Nsān yaha, usyi sē see wa ye. Wii u kloŋ Yāhā Yai wo, woo -sē ter Nsān yaha. 12 Nsān tuu yir, ma nii nawee- yar ma yee, Yāhā Yai nɔ wa gɛ nɔ wa, ma gbe koo cāã na, ma sya ba nɔ nanga na, fāngafa n kɛ poo ga dye Yāhā Yai wo fānga na. 13 Ma gbe faale cāã na, ma sya ba nɔ Nsān cāã na, pe Yāhā kaplāŋ tōrfa bye bii Yāhā Yai wāpa wīl yar yaha. Ke maha cāã yar yaha le Yāhā kānde saba laam wo. 14 Ye ma yee yaa le sya cīinde, pe bii Yeli wādurba wīl cāã pāã yaha mii syi dyaŋ, Nsān pa koo syi. 15 Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!

16 N ga waha yagaafa tōr mpāy ter syi ne? Pe ma mii kicar dyaŋ, pe tege nii nanihi nantrangbāŋ fla wo. Mpāy n nii pe nampyeŋ- pye mā yee:

17 «Wo fleŋ wuu ma yee -ye yoo,
ye sē -sē yoo ye.

Wo n dur, ma kasii yay le,
ye sē -sē wūn ye.»

18 Ye sē yāã, Nsān tuu yir, u sē bur di ye, u sē maha defīi wo ye. Nawee- n loo yāã ma yee sāndāpee ma u yīŋ na! 19 U Nawee Puee tuu yir, u bur di ma defīi wo. Nawee- n loo yāã, ma maha n yee: «Ye sē dya nwo yāã? U ma tefɛŋ, ma maha ma sēnwɔplaha. U maha naambiyār le kufar wāãfa poo ne, tesē kāmpee- yārfa mpāy ter syi ne.» » Yesu n pe yar taha ma yee: «Mpāy pe pe troho tāhā Yāhā laantor yor wo, pe kai- sron.»

Kukuifa mpāy pe sē Yesu ta pe Yater ye

(Luke 10.13-15)

20 Loo kur ye, kui nkāy Yesu tuu cā ba laanwɔ wūhū pye nihi, ma ter tebeɛɛ bye yaha, u n nii n kuān koo kui ngūifa na. Pe tee ba sye, pe sē koho klaha ma pe kapee- wāpyeŋ miy yaha ye. 21 U naa n kuān ma yee: «Korasyifa, ye wīl pee Yāhā ye! Gbesyatafa, ye wīl pee Yāhā ye! Laanwɔ wūhū nkāy ke pye ye yīnde na, koo syi ma ne pye faalefa Tyirfa yīnde na, tesē faalefa Syidōfa ne, pe ne ga pye pe ta ter le cā kāã wa le yalebya wo pe kapee- sē yō ye. Loo nde na, pe ne ga wram wīl pye, pe nfāāper ta pe fɛn nayrɛ pāhā, pe le. 22 Loo ne, n ga ye yar, Yāhā kasāhā

per ma ba na, le ga ba pee ye na, le ta ter pe Tyirfa na tesē pe Syidōfa ne. ²³ Ah yii Kapornufa, ye yee la pe ga ba ye kuā yir ga ta yāhāyīn na? Ya'a n naa loo ge ga ye laam wo ye! Ye ga ba tege ga ta tāa ye, nakur fla wo. Ye sē yāā, laanwo wūhū nkāy ke pye ye yīnde na, ke ma ne pye pe Sodōfa yīnde na, pe ga ne koho klaha, Yāhā saa ne pye ke loo klo nde wīi kua ye. ²⁴ Loo ne, n ga ye yar, Yāhā kasāhā per ma ba na, ye wāpēn ga ba gboho ta ter pe Sodōfa wāpēn yaha.»

Cūnde yrīn fla ma na?
(Luke 10.21-22)

²⁵ Loo yale wo, Yesu n maha yee: «Ta Tuhufua Yāhā, mboo taa ma yāhāyīn Yīnfua tesē kāntraha ne. Lii taa sē yar kaicāfa na tesē sabacāfa ne ye, ma loo yar mpāy na pe ma pra kicar wān syi dyaŋ. N ma sey loo wīi na. ²⁶ Āwā Tuhufua, le tāy ma ye, koo kē ma n le ta ke dyaŋ.» ²⁷ Yesu n dur, ma pe nawee- pye ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā kai- bye le soho ra koho wo. Nawee- sē cā yoo kē ra ne ye. Ta Tuhufua ya ke le cā. Pe sē maha cā yoo kē ra Tuhufua Yāhā ne ye. Ndooyan ke cā, tesē mpāy ne tē ke yar pe na.

²⁸ Yii mpāy wāfāy gboho ye na, tesē fēngbān ma ye yīn na, -ye pa ra fla na, ta n ba koo bye gbe kāā ye na, tē yrīn wāā ye kē. ²⁹ Ye tyii ye naa ra tēn tē, ta n naa ye klaha ta kaklaha ne, ye -sē ga

yrīn yāā ye laam wo. Ye sē yāā, ta laam n tāy, n maha ma pra. ³⁰ Ta tēn wīi n tāy, tesē ta teger ma yaayaa.»

12

Yesu tesē kani per wīi ne
(Mar 2.23-28; Luke 6.1-5)

¹ Plii raa kur ye, Yesu ba tar raa yi naa n yaha u kānyārwai ne. Koo per pye kani per. Fāā ba pe kānyārwai yigi, pe n nii te tar kasan kāy n kū. ² Pe Farisyē pe loo yāā, pe n Yesu pye ma yee: «Wo kānde le kai- nkāy yar ke sē yai ke naa n pye kani per wo ye, nwa ta ma kānyārwai n le syi laa pye!» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye le kal yāā Yāhā sabangbān wo, faale yīnfua Dawide u bii lii pye, per gii fāā bii war pe na, woo tesē u nawee- ne. ⁴ U dye Yāhā nwoŋ laam wo, bur rii te pye te bii kē Yāhā ye, u n te gbe di u nawee- ne. Pe sē -sē ba yai pe te di ye. Wo kānde na, Yāhā yūndefa ya sē na, pe yai too bur nde ne? ⁵ Lii le yrūhū ta le Yāhā kānde saba laam wo Yāhā yūndefa wīi na, ye maha le cā. Le yrūhū ta, a pe yai pe pe tēn tē Yāhā kangbān wo kani per na, kapee wee le na ye. ⁶ Kaklaha nkāy tē ye klaha ke ne yagaa, ke - sē ter Yāhā kangbān wīi ge na! ⁷ Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee, laanyōm poo me Yāhā n ke nawee- ye, ke sē yee diŋ wāyīn ye. Ye sē kaplān ngī

yĩntaha war ye, mii loo sē ne ye, tee baha mpāy na, yaa ne cā kapee sē kē pe pye ye. ⁸ Ye sē yāā, u Nawee Puee kē u ma kani per yīn na.»

Yesu kånwaagefua waa jaa ke kani per wo

(Mar 3.1-6; Luke 6.6-11)

⁹ Loo kur ye, Yesu n ka pe Yiifee- yawāhā nwoŋ wo.

¹⁰ Dya waa pye kånwaage ne ke fla na.

Mpāy pe pye ke fla na, pe naa n ke pe laa taha Yesu na. Loo ne, pe n u yey ma yee, pe wāε kānde na nawee ga waha yanfua jaa la kani per wo. ¹¹ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Ye laam wo, waa ma pye mbua nen ne, u n too dye wuhu gaa laam wo kani per wo, ufua ga yee la, a woo saa u yi ye? ¹² Nawee sē puar la mbua na? Ye yai ye cā wo kānde wo, waa ga waha kayī pye waa kē kani per wo.» ¹³ Loo na, Yesu n u dya pye ma yee: «Ma koho dii wāā.» U n ke dii wāā, ke n dur yō nii u ye.

¹⁴ Pe Farisyē n ter, ma ga pe ya wāā, ma ga cā pe ga waha Yesu yāā pe u boo mii syi dyaŋ.

Tētē wii Yāhā u yāŋ yi

¹⁵ Yesu tuu luhu pe u ke wāboo ne, u n ter koo fla yaha. Nabuar naa n yār u ne. ¹⁶ U n pe yanfa byε jaa, ma pe yar waha ma yee, pe ma syi le pāā yoo kē u ne ye. ¹⁷ Yesu tuu koo kai- ngī pye, Yāhā yē kaplāŋ nkāy faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa tuu

bii cāā yar yaha, koo kē ke pye. Yāhā bii yee:

¹⁸ «Ta tētē wii tē yāŋ yi, woo kē nwo.

Woo ntāŋ dye ra tāy, u ra laam yīn yalebyε.

N ga ra Yrā Fāŋga tege u na, u n ta laam wī tōr yar kāntre byε nawee- na.

¹⁹ U saa ba naa kaplāŋ tyīn waa ne ye,

u saa ba naa n gbey waa na ye.

U saa ba naa kaplāŋ pāā nanihi teebεε wo ye.

²⁰ Mpāy, fāŋga wee pe na ye, mii kipua kāi dyaŋ le ga naha ka,

tesē naaloho dyaŋ ke ga fege,

u ga ba pe gbihi ta.

U ga ba yia kai- byε na, u ke ta ke n sroŋ.

²¹ Kāntre byε nawee- ga ba koho taha yaha u na.»

Kai lii ne pe Farisyē pāā taha Yesu na?

(Mar 3.20-30; Luke 11.14-23)

²² Pe n pa dya waa ne Yesu kē. Sāndāpee pye u yīn na, ma u ta u n nii fūū, ma maha nii bebe. Yesu n u dya jaa, u n waha n pāā ma maha n yāŋ. ²³ Pe nabuar mpāy pe pye, le n yē gbāā pe na, pe n sya n yee, a Dawide Dya ga kē Yesu ne. ²⁴ Pe Farisyē, pe -sē loo kapān nde luhu pe nawee- yē na, pe n yee: «Sāndāpee yīnfua Sebulεε kē tuu fāŋga wāā dya nwo kē, koo kē u n waha sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīn na!»

²⁵ Yesu -sē ba pe laam wīl cā wa. U n pe pye ma yee: «Kāntraha neŋfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo kāntraha nge ga too. Klo liifa ma kuee n wāā pe ya ne, loo klo nde wīl saa waha gbihi nii ga yahasee ye ye. Nwoŋ neŋfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo nwoŋ nge saha gbihi nii ga yahasee ye ye. ²⁶ Sāndāpee yīŋfua Setane ma nii u ya koho kla kar, u n wāā u ya ne. U fānga saa waha ka yahasee ye ye, ke ga klahā-. ²⁷ Ye yee n sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīŋ na, sāndāpee yīŋfua Setane kē tuu koo fānga wāā ra kē. Cīinde sē ne ye. Mii loo sē ne ye, ye nampyeŋ-mpāy pe sāndāpee kar n tege, ye ma yee pe bya loo pye Setane fānga kāmāy na, pōo gε ga ye yar pe yee, cīinde sē ne ye. ²⁸ Ta n ye yar: N sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīŋ na Yāhā Yrā Fānga ne. Loo na, ye yai ye cā, Yāhā Yai pa wa ye ye. ²⁹ Waa saha dye fāngafua waa kaha wo, u u wān yuhu gbe mii, u sē cāā u pua yigi yaha wa ye. U ma -sē waha yia u na ma u pua, u ga waha u kaha wān byε yuhu gbe u ye.

³⁰ Wii ma yee u wee ra ne ye, woofua ma ra napīl. Tesē, wii ma yee u saa koho le ra ye u nawee- wāā ba ra kē ye, woofua u pe kar n kāā ra na. ³¹ Loo ne, n ga ye yar nde ne: Yāhā ga waha nawee kapee- laha kāā u yīŋ na, u yorpeer byε ne. Ma

-sē yee, wii woo na tuu ga yorpeer pāā Yāhā Yrā Fānga kē, Yāhā saa woofua nwo kapee nde laha kāā u yīŋ na ye. ³² Nawee wii ma tee pāā u Nawee Puee wīl na, Yāhā ga ba loo kapee laha kāā u yīŋ na. Wii ma -sē tee pāā Yāhā Yrā Fānga wīl na, loo kapee nde saa laha kāā u yīŋ na, nanga nge na tesē sukūhū gaa ne ye.»

Nawee yē kaplāŋ ma mii katyipua dyan

(Luke 6.43-45)

³³ Yesu n maha yee: «Katyiyūhū koo ke puayō sa. Ye ma pye katyipihi ne, ke ga naa puapihi sa ye kē. Nawee ga waha katyigi yāŋ cā ke pua na, pua wii ke n sa. ³⁴ Nwoho terfa me ye ne! Ye pee, loo ne kayūhū saha yi ye yē wo ye. Nawee laam ke yīl nkāy ne, koo kē ke n yi u yē wo. ³⁵ Nawee wii ma yō, kayūhū ga naa n yi u laam wo, u n naa ke pye. Nawee wii ma pee, kapee- ga naa n yi u laam wo, u n tee naa n pye. ³⁶ Ta n ye yar: Yāhā kasāhā per ma ba nō, mpāy pe naa kaplāŋ nkāy pāā ke sē yai wāpāā ne ye, Yāhā ga ba pe sāhā loo nde wīl na. ³⁷ Ye sē yāā, mboo wii kaplāŋ ma yō, ma ga ba wloho yi. Mboo wii kaplāŋ ma yee ke sē yō ye, ma ga ba kuee le wo.»

Yahaseefa laanwo wīl lii ke Yesu ye?

(Mar 8.11-12; Luke 11.29-32)

³⁸ Loo kur ye, Yāhā kai-yarfa mpāy ma suhu Farisyē

mpāy ne, pe n Yesu pye ma yee: «Yīnfua, wo n traha ma laanwo wīi laa pye, wo n yāñ.»³⁹ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Yagaafa pee, pe sē maha n sron Yāhā ye ye! Ma -sē yee poo n traha pe laanwo wīi laa yāā yīnde ne. Aye, laanwo wīi laa saa pye ye n yāā yīnde ne ye, mii lii syi sē ne le bii faale Yāhā kaplāñ tōrfua Yonase dye ye.

⁴⁰ Ye sē yāā, Yonase plii tāā pye yīmplii tāā ne fuangbāñ laha wo, ma bii yi u laam wo. Koo syi dyañ u Nawee Puee ga ba tugu le gbīi wo, u plii tāā pye yīmplii tāā ne le laam wo. ⁴¹ Yonase bii Yāhā yē kapān pāā faalefa Nenefufa ye. Pe n le luhu, ma koho klaha ma pe kapee- wāpyeñ miy yaha. Yāhā kasāhā per maa nɔ, pe Nenefufa ga ba le pāā pe yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Kaplāñ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Yonase wūhū yaha.

⁴² Yāhā kasāhā per maa nɔ, faale Syeba kāntraha yīnfasya ga ba le pāā u yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Woo bii yir deydey kui wo, ma pa faale yīnfua Salmuu fla na, ma bii u kacāyor luhu. Kaplāñ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Salmuu wūhū yaha!»

Sāndūpee dur n pai mii?
(Luke 11.24-26)

⁴³ Yesu n maha yee: «Sāndūpee ma pye nawee yīñ na, ma ba tege kāā u na, u sāndūpee ga ka drawaha fla wo, u ga tay naa n klaha,

u ma teelaa yāā u nii naa n wūū. U ma yee u sē teelaa yāā ye,⁴⁴ u ga yee tuu ter u niisaha gii yaha, u ga dur ga nii ke fla na. Loo na, tuu pye nawee wii yīñ na, ma ba tege kāā u na, u ga dur ga u fla na. U n gaha u nawee laam yāā mii nwonwaha dyañ pe ke pe, ma ke gbihi ta. ⁴⁵ Loo na, u sāndūpee ga yir, u ga u nampyeñ- kuasīi mpāy yigi ba, mpāy pe maha pee woo na. Pe bye ga pe ya wāā ba nii u nawee yīñ na. U nawee wīi ga pee le ta ter faale yaha. Yagaafa pe yee poo pee, pe wīi ga ba nii koo syi.»

Yesu nna
(Mar 3.31-35; Luke 8.19-21)

⁴⁶ Yesu naa n pāā nantāñ nabuar ne, u nahafua n pa, Yesu cīifa ne. Pe n kuee nkur ye. Pe naa n ke pe pāā Yesu ne. ⁴⁷ Waa n ba Yesu pye, a u nahafua ma nkur ye tesē u cīifa ne, pe n ke pe pāā u ne. ⁴⁸ Yesu n ufua yē wāā sya ma yee: «N ga ye yar mpāy poo pe sron ma ta nahafua, ta cīifa ne cīinde.» ⁴⁹ Loo na, u n kānde kā u kānyārwai na ma yee: «Ye sē yāā, ta nahafua ma nwo wo, tesē ta cīifa ne. ⁵⁰ Mpāy pe ra Tuhufua Yāhā wūhū pye, poofa pe ma ta cīifa, ta syafa, ta nahafa.»

13

Yesu kakuācran pāā digi yārfua wīi na
(Mar 4.1-20; Luke 8.4-15)

1 Koo per na, Yesu n yi kaha wo, ma ga tege nii ke langbãṅ yẽ tãy, ma nii nawee- klaha. 2 Pe nawee-ba nihi ga ta ter, u n sya dugu dye nii salangbãṅ gaa laam wo. Pe nabuar -sẽ pye ke langben na. 3 Yesu naa Yãhã wũhũ busãã tõr pe ye kakuãcranj ne. U n pe yar ma yee: «Naa waa yi u kaha wo, ma ga digi yãr u tar wo. 4 Tuu naa ke digi yãr u tar wo, pii mpãy n ga too kãnde ngben na. Kãnsyãm n pa, maa pe wãy di kãã. 5 Pii mpãy n ga too ntẽmbakor fla wo, kãntraflũhũ sã pye yõ ke fla na ye. Loo n ta pe pii sã waha dye ga laam wo ye, ma ta ter fiy. 6 Yaliile yai ke ba war dye yĩndai wo, ke n too dir wãn suhu boo. Te nnen sã waha ba ser yigi yõ ye, ke fla tee pye ntẽmbakor fla. 7 Pii mpãy n ga too ngur wãn taa nsoho wo. Pe n ba fiy, te ngur wãn n pe puãr, pe sã waha le dye ye. 8 Pii mpãy n -sẽ too kãntrayũhũ na. Poo n fiy, ma ba sa. Taa n pii le gboho, taa n faa le gboho, taa n le car.»

9 Yesu n pe yar taha ma yee: «Wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!»

10 Pe kãnyãrwai n yũhũ crã Yesu na, ma u yey ma yee: «Nwa ta ma n nii ke kai-tõr pe ye kakuãcranj ne?»

11 U n pe yẽ wãã sya ma yee: «Kai- nkãy nawee sã ke cã yãã Yãhã Yai wĩ na ye, Yãhã ta yii ga waha ke war. Ma -sẽ yee poo na, pe saha koo kai- war ye. 12 Wii ma waha

ke war cacar, u ga ba ke war naa n gboho, u sya ba busãã cã. Wii ma -sẽ ke wãwar sye, car gii tuu cã, ke ga faha u na. 13 Pe n yãṅ, pe sã -sẽ ngaa yãã ye. Pe ndityuhu cre, pe sã -sẽ laa luhu ye, pe sã -sẽ laa war ye. Loo ne ta n nii ke kai- tõr pe ye kakuãcranj ne.

14 Faale Yãhã kaplãṅ tõrfua Yisa, tuu bii kai- nkãy cãã yrũhũ yaha pe wĩ na, koo kai- kẽ ke nii n pye loo yale wo. U bii yee, Yãhã yee: <Ye ga ba luhu naa n yõ, ye sã -sẽ ga ba naa laa war ye.

Ye ga ba yãṅ naa n yõ, ye sã -sẽ ga ba naa ngaa yãã ye.

15 Ye laam tee waha ter; ye ndityuhu gbãã tã, ma yĩmpɛ tyĩn tã, ma yee ye yĩmpɛ ma n ngaa yãã ye, ye ndityuhu ma n laa luhu ye, ye ma n laa war ye laam ne ye.

Mii loo sã ne ye, ye ga faha ba ta kãnde yigi, ta n ye jaa ye kapee- wãpyen na.> »

16 Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Yii poo na, ye wĩ n tãy: Ye yĩmpɛ n yãṅ, ye ndityuhu n luhu.

17 Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Yãhã kaplãṅ tõrfa busãã, tesã nawee- busãã mpãy ne pe naa n yãr Yãhã kãnde wo, poo mii bye naa n ke pe nii ye dyanj. Yii tee nkãy yãã yagaa, pe naa n ke pe ke yãã yĩnde ne, pe sã ke yãã

ye. Nkây tee n luhu yagaa, pe naa n ke pe ke yãã luhu ndityuhu ne, pe sê ke yãã luhu ye.»

18 Yesu n maha yee: «-Ye luhu ke digi yãrfua wĩ yĩntaha ne! 19 Nawee wii ma Yãhã Yai kapãyĩ yãã n luhu, u laam ma -sê pye mii pii mpãy dyaŋ pe too le kãnde ngbenj na, u saa le kapãyĩ war ye, u sãndãpee yĩnfua ga pa, u ba le yi kãã u laam wo. 20 Wii ma le kapãyĩ luhu, u laam ma -sê plãhã ntẽmbakor fla dyaŋ pe pii pe too na, u ga le sya nuhu ne le yalebya wo. 21 U sê -sê ga tyii le n nii gbãã u laam wo ye. Le ma ba nii mii wãfãy dyaŋ u na, tesẽ fen ne le kapãyĩ wĩ na, u ga le miy yaha. 22 Wii ma le kapãyĩ luhu, u laam ma -sê pye mii pii mpãy dyaŋ pe too ngur fla wo, u saa kuee le kapãyĩ kur ye ye. Kayaan ne gboho ter usyifua wo, tesẽ wale wãke ne. Too wĩ ma ba gboho ta ter u laam wo, te ga nii tã le kapãyĩ na. 23 Wii ma le kapãyĩ luhu ma le war, u laam ma mii pii mpãy dyaŋ pe too kãntrayũhũ na. Le kapãyĩ pii ga le u laam wo, le kayũhũ sa; mpãy pe sa gboho, mpãy pe sa yai, mpãy pe sa car.»

Nyẽpihi wĩ

24 Yesu n maha kakuãcran laa tãr pe ye ma yee: «Yãhã Yai wĩ ma mii nde dyaŋ tẽ ga tãr ye ye: Dya waa ba yẽy tãhã u tar wo. 25 Per gaa yĩmper wo, nawee- bye ba

sã wãy, u tarfua napĩ n pa, ma ba nyẽpihi tãhã le wlãhã te dir wãn laam wo ma ter. 26 Te dir wãn n ba fĩy, ma nii n le. Ke nyẽpihi bya n fĩy. 27 U tarfua tẽntẽ- n ke nyẽ yãã, ma ba u pye ma yee: <Yĩnfua, te yẽy ba yõ ma ye, taa ba tãhã ma tar wo; ah ke nyẽpihi nge -sê yir na?> 28 U n pe yẽ sya ma yee: <Ta napĩ waa kẽ tuu loo pye.> Loo na, u tẽntẽ- n u yey ma yee: <Wo ka la, waa ke nyẽpihi kuã kãã?> 29 U n yee: <Aye, ye ma syi ye ke nyẽpihi kuã ye; mii loo sê ne ye, ye ga waha te dir wãn wãã le kuã ke nyẽpihi ne. 30 Ye tyii te na, te n wãã naa n le ke digi gbeyale n ba no. Le yale wo, tẽntẽ- mpãy pe n pai ke digi gbe, n ga ba pe yar n yee: -Ye cãã ke nyẽpihi kuã yi kãã, ye ke pua yigi nkloŋ nkloŋ, ye ba ke suhu! Loo kur ye, -ye te dir gbe le ta kẽ pen laam wo!> »

Yãhã Yai ga cãã kloŋ ke cã ba gboho

(Mar 4.30-32; Luke 13.18-21)

31 Yesu n maha kakuãcran laa tãr pe ye ma yee: «Yãhã Yai wĩ ma mii ngaa puale dyaŋ, dya waa tuu gbe, ma tãhã le u tar wo. 32 Le tãhãyale wo le kloŋ pii bye na. Le ma fĩy yi, le ga yir, le gboho ta ter tãŋ dir wãn ter bye na. Le ga kayay yi katyigi dyaŋ, kãnsyãm n sya ba naa pe nseŋ ta te kayay laam wo.»

33 Yesu n maha pe yar kakuãcran laa ne ma yee:

«Yāhā Yai wī ma mii ncasur wāŋ ter syi dyaŋ, ɔɔ waa tuu gbe carle ya, ma wlāhā bur miy busāā wo gbeng-beyī tāā syi, ma pe tūhū. Te ncasur carle ya n ta, pe n sya fua yir.»

Yesu tesē kakuācran wī ne
(Mar 4.33-34)

³⁴ Yesu naa kaplāŋ ngī bye pāā pe nawee-ye kakuācran ne. U sē naa pāā pe ne mii kakuācran sē kē ye. ³⁵ Tuu naa n pāā ke syi, lii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua waa bii cāā yrūhū yaha, loo ne le nii n pye loo yale wo. U bii yee, Yāhā yee:

«N ga ba naa kai- nkāy yar pe na kakuācran ne.
Koo kai- ngī driyē ke tāhā mii,
waa sē ke cā yāā ye.»

Yesu ke nyēpihi wī yīntaha gbihī tōr

³⁶ Loo kur ye, Yesu n kānde wāā pe nabuar kē, ma ter kaha wo. Pe kānyārwai n yūhū crā u na, ma u nar u ke nyēpihi wī yīntaha tōr pe ye.

³⁷ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Wii tuu ke digi tāhā, u Nawee Puee kē. ³⁸ Te tar, driyē kē too ne. Dir rii te tāhā, too ne nawee-mpāy bye ne pe ma Yāhā Yai wām. Ke nyēpihi, koo kē nawee- mpāy bye ne pe ma sāndāpee yīnfua wām. ³⁹ Napī wii tuu ke nyēpihi tāhā, Setane kē. Ke digi gbeyale, koo kē driyē kuayale ne. Tēntē- mpāy pe ga

ba te dir gbe, poo me pe yāhāyīŋ tēnlēhe ne. ⁴⁰ Pe nyēpihi kuā n yi, ma ke miy le n wāā naa laam wo mii syi dyaŋ, ke driyē kuayale wo, le ga ba nii koo syi. ⁴¹⁻⁴² Ke yale wo, u Nawee Puee ga ba u yāhāyīŋ tēnlēhe ye nō wāā, pe n ba nawee- tyōr. Mpāy pe pe nampyeŋ- ta pe n kapee- pye, tesē mpāy ne pe kapee- pye, pe yāhāyīŋ tēnlēhe ga ba poo bye tyōr yi miy le wāā naa fla wo, naa gi wāfegeyāā wee ke na ye, pe n naa n wūn, pe naa nkāhā yīhī. ⁴³ Mpāy pe ma nasroŋ Yāhā ye, pe ga ba naa n yehe palpal, yai wāŋ syi dyaŋ, pe Tuhufua Yāhā yai klo wo.

Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

Mpāy pe pe wān bye miy n yaha, ma ga Yāhā Yai yāā

⁴⁴ Yesu n maha kaplāŋ nkāy kuā cra pāā pe ye ma yee: «Yāhā Yai wī ma mii wangbāy laa dyaŋ, le wūhū ta tar raa laam wo, kacān wee le wāgboho na ye. Dya waa n ga yi le wangbāy na, ma ke fla wūhū. U laam n tāy ter, u n sya ka maa u koho wān bye par tāŋ, ma ba te tar par, te n nii u wān, le wangbāy bya ne.

⁴⁵ Yāhā Yai wī maha ma mii cātrohofua dyaŋ, tuu sāmuyōm κε. ⁴⁶ U n ga waa ter yāā kacān wee u dir na ye. U n ga u koho wān bye par tāŋ, ma ba woo sāmuyōm ter par, u n nii u wū.»

Jɔɔ wī

47 Yesu n maha yee: «Yāhā Yai wī ma mii joo wāŋ syi dyaŋ pe n miy langbāŋ wo, u n fua- ter bye yigi. 48 U ma yī fua- ne, pe joo miyfa ga u tyīn yi ta langbeŋ na, pe tege nii pe pe fua- tyōr. Fua- mpāy pe yō, pe ga poo le takūhū wo, mpāy pe sē yō ye, pe ga poo miy yaha. 49 Le ga ba pye koo syi dyaŋ, driyē kuayale wo. Pe yāhāyīŋ tēnlēhe ga ba pa, pe ba pe napee- tyōr yi kāā pe naweeyōm wo. 50 Pe ga pe napee- miy le wāā naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye, pe n naa n wūn, pe naa nkāhā yīhī.»

Yagaa kai- ma suhu faale wāle kai- ne

51 Yesu n u kānyārwai yey ma yee: «Ye ke kakuācraŋ bye war la?» Pe n yee āwā. 52 Loo na, u n pe yar ma yee: «Mpāy pe ke Yāhā kānde kataŋ yār, ma maha nii Yāhā Yai wām, poo mii pe faale wāle kai- cā, ma maha Yāhā kai- cā yagaa. Poo ma mii kahafua wii dyaŋ, tuu ma faale nangbān wān ne, ma maha ma yagaa nangbān wān ne, ma nii te yar nawee- na.»

Nasarētefa sē Yesu ta pe Yater ye

(Mar 6.1-6; Luke 4.16-30)

53 Yesu tuu koo kakuācraŋ ngī pāā wa, u n yir loo klo wo, 54 ma ter klo lii wo tuu ba le na. U n nii nawee- klaha, ke fla Yiifee- yawāhā nwoŋ wo. Nawee- mpāy pe pye, le n pe fe gbe, pe n

nii n yee: «U yir na laantor nde ne, ke laanwo wūhū ne? 55 Woo sē na u katyir tafua dya? U nahafua sē na Maari ne? U cīifa sē na Syake ne, Yosefe ne, Syimu ne, tesē Yuda ne? 56 U syafa bye sē na pe ma wo ne, wo teende wo? U -sē yir na, ma waha kai- ngī syi bye pye?» 57 Loo n ta, pe sē waha Yesu wī sya ye.

Yesu tuu yāā ke syi, u n plāhā nge tōr pe ye ma yee: «Ma yi kāā Yāhā kaplāŋ tōrfua kusey nawee- na tesē u kahafa ne, teebehe bye nawee- u yāŋ.» 58 Pe sē Yesu ta pe Yater ye, u sē sya ma laanwo wūhū busāā pye ke fla na ye.

14

Nsān nawee- tāāfua wāku wī

(Mar 6.14-29; Luke 9.7-9)

1 Koo cāā na, Galele kāntraha kui yīŋfua Yerote n Yesu wī luhu. 2 U n u tētē- pye ma yee: «Nsān nawee- tāāfua kē. N ba ta pe n u yīŋ cer. U yir gbā wo, ma dur ba gbaafa ye. Loo ne u n waha laanwo wūhū pye.»

3 Lii le ba dye Yerote nsoho wo Nsān ne, le nde: Yerote ba ta pe n Nsān yigi, ma u pua, ma u le nwompīhi wo. Yerote ba loo pye u cīifua Filipe cōo Yerotyade wī na. 4 Nsān naa Yerote yar, a u sē yai u u cīifua cōo tyīn sya u ye u u ta u wū ye. 5 Yerote n naa Nsān wāboo ke, ma - sē ba fya pe Yiifee- na, pe

bye naa n yee Nsān ma Yāhā kaplāñ tōrfua.

⁶ Yerōte seese per gbar -sē na, u cōo pueesya ba yōo u Yerōte nampay ye yīnde na. Le ba tāy ter Yerōte ye, ⁷ u n sya Yāhā di ma yee, u kicar ma ngii wīl pāā, woo ga ke wāā u kē. ⁸ U kicar n ga le pāā u nahafua ye, u nahafua n u yar u n dur ga Yerōte pye ma yee: «Nsān yīñ cēr wāā ra kē nwo wo, tasa wo!» ⁹ Le n Yerōte laam wlāhā, u kapān ba u yigi. Tuu -sē ba Yāhā di pe nampay yīnde na, u n le sya. ¹⁰ U n waa lehe wāā, u n ka ke nwompīhi wo ma ga u Nsān yīñ cēr. ¹¹ Pe n pa ke yīñ ne tasa laam wo, ma ba ke wāā u capua kē, u n ke sya wāā u nahafua kē.

¹² Nsān kānyārwei n pa, ma ba u nakugu gbe ma ga u tugu le. Loo kur ye, pe n ga Yesu yar ke kai- bye ne.

*Yesu nawee- nyersīi
yībua yē woo*

(Mar 6.30-44; Luke 9.10-17; Nsān 6.1-14)

¹³ Yesu tuu u Nsān wāboo wīl luhu, u n yir ma salangbāñ gbe, ma yee woo ga ka u ya ya dragba gaa laam wo. Pe nabuar n -sē yi le cāñ na. Pe n yi ke kui wo, ma yār n taha Yesu na ke langbeñ na. ¹⁴ Yesu tuu yi ke salangbāñ wo, u n nabuar yāā kacān wee ye. Pe nawee- fen n u yigi fānga ne, u n nii pe yanfa jaa pe kē.

¹⁵ Yainkōñ wo, Yesu kānyārwei n yūhū crā u tāy, ma u pye ma yee: «Yai kua kua wa, wo maha ma dragba

wo. Pe nawee- ta pe n ka kusyīmbēhe wo, pe ga waha ngaa par di.» ¹⁶ Yesu n pe yē sya ma yee: «Pe saha ter loo ya wīl na ye; yii gē, - ye digi wāā pe kē pe n di!»

¹⁷ Pe n u pye ma yee: «Bur bua ya te ma wo ye nwo, ma suhu fua- syām ne.» ¹⁸ Yesu n pe pye, pe pa te ne woo fla na. ¹⁹ Loo kur ye, u n pe nabuar ta pe n tege nii ke nyē na. U n te bur bua gbe, pe fua- syām ne, ma yīntaha kuā yir wāā yāhāyīñ kue ye, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē.» U n te bur la cēr, ma te wāā u kānyārwei kē, pe n te la klaha pe nabuar kē. ²⁰ Pe bye n di, ma di yai. Pe n takūyīhī sēnsye syāñ gbe ter te gber ne, tii pe di yaha. ²¹ Mpāy pe ba di, pe pye nawee- nyersīi yībua syi, pe ca yē wee pe kicar ne ye.

*Yesu yār ke langbāñ loho
na*

(Mar 6.45-52; Nsān 6.15-21)

²² Loo kur ye, Yesu n ta ter pe kānyārwei ta pe n dugu dye ke salangbāñ wo, ma ga dii ga langbāñ kūndi ngaa ye, u yahasee ye. Woo n kuee kur ye, u kānde wāā pe nabuar kē. ²³ Tuu kānde wāā wa pe kē, u n dugu yāñ gaa yīñ na, ma ga nii u laam wūhū tōr Yāhā ye u ya ya. Yīmper n ba wo, ma Yesu yāā ke fla na u ya ya. ²⁴ Le yale wo, ke salangbāñ ba dey ke kāntraha fla ne. Teflaha naa ke wāā, ke n gbe naa n gbā loho na.

²⁵ Ngupa cir kuiyale wo, Yesu n nii yār n gaha ke langbāñ loho na, u kānyārwai kue ye. ²⁶ Pe kānyārwai pe u yāā tuu n yār ke loho na, pe n sronj fya ma yee kusrāhā kē, ma too kule na ma n kui. ²⁷ Yesu n ta ter pāā pe ne ma yee: «Ye ye laam waha, ye ma syi fya ye, ndoo kē.» ²⁸ Loo na, Pyar n yē kuā ma Yesu pye ma yee: «Yīñfua, le ma pye mboo, ra ta ra n waha yār ga ke loho yīñ na ma fla na!» ²⁹ Yesu n u pye u pa. Pyar n yi ke salangbāñ wo, ma yār n gaha ke loho yīñ na Yesu fla na. ³⁰ Tuu yāā teflahangbāñ ma, u n fya, ma -sē yāā u sē waha tāhā yer ke loho yīñ na ye, ma nii n tege ke wo. U n tē sya ma yee: «Yīñfua, ta sya yaha!» ³¹ Yesu n ta ter koho nō wāā ma u yigi, ma u pye ma yee: «Ma Yater kloñ ter la ma ye? Nwa ma n ba fya?» ³² Pe n dugu dye ke salangbāñ wo, pe syām, ke teflaha n yer. ³³ Pe kānyārwai mpāy pe pye ke salangbāñ wo, pe n kanklūy gbāā Yesu yaha ye ma yee: «Yāhā Dya kē ma ne cīinde!»

*Yesu yanfa jaa Genesare
kāntraha na
(Mar 6.53-56)*

³⁴ Yesu n ba ke langbāñ dii wa u kānyārwai ne, pe n tāhā Genesare kue kāntraha na. ³⁵ Koo flafa n Yesu yāñ cā, ma u wāpa wīī pāā pe kuēfa bye ye. Pe n yanfa bye gbe ba u fla na. ³⁶ Pe n nii u nar u tyii pe yanfa n tē u

nayrengbāñ yē ya na. Mpāy bye pe -sē yāā naa n tē ke na, pe naa n jaa.

15

*Yesu Yiifee- wāle kānde
wūhū ne
(Mar 7.1-13)*

¹ Per gaa, Farisyē mpāy tesē Yāhā kaiyarfa mpāy ne, pe ba yir Yurusalem wo, ma pa Yesu fla na, ma ba u yey ma yee: ² «Nwa ta ma kānyārwai sē wo wāle kānde yār ye? Ma sē yāā, pe sē pe klue yee wo wāle kānde wāyee na ma cā pe dir di ye.» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ah yii, nwa ta ye n nii Yāhā kānde wūhū miy n yaha, ma nii ye wāle kānde wūhū pye? ⁴ Ye sē yāā, Yāhā yee: <Ma ma tuhufua gboho, ma nahafua ne,> tesē <Wii ma u tuhufua miipihī yee u nahafua ne, u yai pe u boo kāā.>

⁵ Yii -sē nawee- klaha, a nawee ga waha u tuhufua pye u nahafua ne, u yee: <Ta koho kla gii tē ne ga waha wāā ma kē ma n di, n ke ta yaha Yāhā kē.> Loo na, u sē maha yai u u seefa gboho ye. ⁶ Ye n pye koo syi, ma Yāhā kaklaha miy n yaha, ma ye wāle kaklaha wūhū pye. ⁷ Dawarfa me ye ne! Faale Yāhā kaplāñ tōrfua Yisa tāhā kē tuu bii nde cāā yar yaha ye wīī na, ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāñ wo ma yee, Yāhā yee:

⁸ <Nawee- mii, pe ra gboho pe yē kaplāñ ya ne,

ma -sē yee pe laam wo
pe fla dey ter ra ne.

⁹ Pe ra gboho mii syi dyaŋ,
yīŋ wee le na ye.

Nawee- pe kānde lii ta, pe
tee loo ta,
ma n klaha ma yee Yāhā
kānde ne.» »

*Kai- nkāy ke nawee le
kapee- wāpyeŋ wo
(Mar 7.14-23)*

¹⁰ Loo kur ye, Yesu n pe
nabuar yee ba, ma ba pe
pye ma yee: «-Ye kaplāŋ ngīi
luhu yō, -tee ke yīntar war:
¹¹ Ngii ke n dye nawee yē wo,
ke sē u le kapee- wāpyeŋ wo
ye. Ngii ke n yi u yē wo,
koo kē ke u le kapee- wāpyeŋ
wo.»

¹² Yesu kānyārwei n yūhū
crā u na, ma u pye ma yee:
«Yāŋ, taa nde pāā, le pe
Farisyē laam war.» ¹³ U n
pe yē wāā sya kakuācran ne
ma yee: «Ngii ke wee ta
Tuhufua Yāhā wāŋ ye, ke ma
mii katyigi gi dyaŋ ke sē ke
tāhā ye, ma n pai ke kuā
kāā. ¹⁴ Ye tyii pe Farisyē na!
Pe ma mii fūū- dyaŋ, pe pe
fūūwai yigi, pe n yār n taha
pe na kānde wo. Fūū ma u
fūūwai yigi, u n yār n taha u
na kānde wo, pe syām bye n
gaha too dye wuhu wo.»

¹⁵ Pyar n yee u le
kakuācran yīntaha yar poo
na, kakuācran nde le nawee
wāle wīi pāā kapee- wāpyeŋ
wo. ¹⁶ Yesu n yee: «Ye
bya, ye maha le kakuācran
yīntaha war gblihi laa ke?
¹⁷ Ye sē le war la ma yee,
ngii ke n dye nawee yē wo,
ke n gaha u nfēŋ wo, ke ga

yi kāā u laha wo nyē wo?
¹⁸ Ngii ke -sē n yi nawee yē
wo, ke n yir u laam wo. Koo
ke nawee le kapee- wāpyeŋ
wo. ¹⁹ Ye sē yāā, nawee tuu
kapee- nkāy ga u laam wo,
koo ke ne u taha naboor na,
cayor wāleŋ ne, tyatyāhā ne,
yuhur ne, kawar wāfua ne,
tesē wāplanpāā ne. ²⁰ Koo
kai- ngīi kē ke nawee le
kapee- wāpyeŋ wo. Ma -
sē yee, ma'a yee ma sē ma
klue yee wo wāle kānde
wāyee na ma cā ma dir di ye,
loo nde sē nawee le kapee-
wāpyeŋ wo ye.»

*Coo waa tuu wee Yiifee ye,
Yesu u pueesya jaa
(Mar 7.24-30)*

²¹ Loo kur ye, Yesu n yir ke
fla na, ma ka Tyir tāy, Syidō
ne. ²² Kanaafasya waa pye,
tuu ba nii ke fla na. Kanaafa
sē pye Yiifee- ye. U n pa
Yesu tāy, ma ba tē sya ma
yee: «Dawide Dya, ta fen
di! Sāndūpee ma ra pueesya
yīŋ na, ma nii u fāy, u kā n
yaa!» ²³ Yesu sē -sē u yē ge
sya laa ne ye. U kānyārwei
n yūhū crā u tāy, ma u nar
mā yee u u coo ta u n ter, u
tee ma u kui n taha poo na.
²⁴ Yesu n pe yē sya ma yee:
«Yiisrefa mpāy pe ma mii
mbaa dyaŋ mbanaha wee pe
na ye, pe ra lehe wāā poo ya
wīi na.» ²⁵ U coo n ke kaplāŋ
luhu, ma sye ma ba kānklyū
gbāā Yesu yahasee ye, ma
u nar ma yee: «Yīŋfua, ta
kue yāŋ!» ²⁶ Yesu n u yē
sya ma yee: «Ma'a kicar digi

gbe miy yaha pāmpii* kē, le sē yō ye.»²⁷ U cōo n yee: «Cīinde ne, Yīnfua. Pāmfama -sē tii bir miy yaha te n too kāntraha na, pāmpii sē -sē ga gbe di la?»²⁸ Loo na, Yesu n u yē sya ma yee: «Cōo nwo, ma ra sroŋ ta ma Yater cīinde! Taa lii kē, le ga pye ma kē.» Le yalebya wo, u sāndūpee n tege kǎa u pueesya yīŋ na, u n jaa.

Yesu yanfa buar jaa

²⁹ Yesu n yir ke fla na, ma ka Galele langbāŋ yē na. U n ga dugu nii yāŋ gaa yīŋ na.³⁰ Nabuar raa n tǎnklahafa gbe ba u fla na, fūū- ne, tesē bebe ne, mpāy ne pe kadye teelaa fla ku pe ye, ma suhu yanfa busāa mpāy ter ne. Pe n ba pe tege ta Yesu tǎy, u n pe jaa.³¹ Pe nawee- n pe bebe yāa pe n pǎa; mpāy pe kadye teelaa fla ku pe ye, pe n pe yāa pe jaa, ma pe tǎnklahafa yāa pe yrāhā sroŋ, ma pe fūū- yāa pe n yāŋ. Le n yē gbāa pe nawee- bye na ma sya ga ta ter, pe n nii Yāhā sey, koo gii ke ma Yiisrefa Yāhā.

Yesu nawee- nyersū yē woo, tahar ne
(Mar 8.1-10)

³² Loo kur ye, Yesu n u kǎnyārwei yee ba, maa pe pye ma yee: «Nawee- mii fēn ra yigi, pe plii tǎa nanga pe ma ra ne. Yagaa, ngaa wee pe ye nantāŋ pe n ga di ye. N sē n traha n kǎnde wāa pe kē pe n ter, mii pe sē

ngaa yāa di ye. Mii loo sē ne ye, pe n gaha too wāfāy na kǎnde wo.»³³ Pe kǎnyārwei n u yey ma yee: «Dragba nge syi laam wo, waa dir yāa na wo wāa nabuar mii syi kē pe n di?»³⁴ Yesu n pe yey ma yee, bur nii te ma pe ye. Pe n yee, wāy kuasī tesē fuabir raa ne.³⁵ Loo na, Yesu n pe nabuar ta pe n tege nii kǎntraha na.³⁶ U n te bur kuasī gbe pe fuabir ne, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē». U n te bur la cer, ma te wāa u kǎnyārwei kē, pe n te la klaha pe nabuar kē.³⁷ Pe bye n di, ma sya di yai. Tii pe di yaha, pe n te gbe ter takūyīhī kuasī.³⁸ Mpāy pe ba di, pe pye nawee- nyersū, pe ca yē wee pe kicar ne ye.

³⁹ Loo na, Yesu n kǎnde wāa pe nabuar kē, ma dugu dye salangbāŋ wo, ma ka Magadā kue kǎntraha na.

16

Mpāy pe sē yagaa kai- yīntaha war ye

(Mar 8.11-13; Luke 12.54-56)

¹ Loo kur ye, pe Farisyē tesē pe Sadusyē ne, pe n pa Yesu fla na. Pe n yee, poo ga u le namihi wo ma u pye, u laanwo wī laa pye poo n yāa, pe waha cā Yāhā kē ke kǎnde wāa u kē.² Yesu n -sē pe yē sya ma yee: «Yaintege na, yāhāyīŋ ma yrāhā, ye ne yee sukūhū yai ga yō.³ Yūhū yē na, ye ma yāhāyīŋ yāa ke yrāhā car ma maha

* 15:26 15.26 Koo cāa na, mpāy pe sē pye Yiifee- ye, Yiifee- naa pe yee pām.

wo, ye ga yee sesaha ga too nanga. Ye yāhāyīn wūhū yīntaha war, ma -sē gblihi laa, Yāhā wūhū nkāy ke n pye ye yīnde na yagaa, ye sē ke war ye. ⁴ Yagaafa pee, pe sē n sron Yāhā ye ye, ma maha yee, poo n ke pe laanwo wī laa yāā yīnde ne! N sē -sē ga laanwo wī laa pye yar pe na ye. Lii le bii faale Yonase dye, loo syi ter ya kē, pe ga ba yāā yīnde ne.»

Loo kur ye, u n ter pe yaha ke fla na.

Yoo wī ma mii ncasur wān ter syi dyaŋ?

(Mar 8.14-21)

⁵ Pe kānyārwai pe ba dii ga ke langbān kūndi ngaa ye, pe ba faha bur yaha. ⁶ Yesu n pe pye ma yee: «Ye yī le yaha, -tee yī yigi Farisyē ye ne tesē Sadusyē ye ne; pe wī ma mii ncasur wān syi dyaŋ.» ⁷ Pe kānyārwai n nii pe ya yey ma yee: «Too sē bur gbe ye, loo la u n nii n pāā ke syi?» ⁸ Yesu n pe laam wūhū cā, u n pe yey ma yee: «Nwa ye n yee, tee sē bur gbe ye, loo la n n pāā ke syi? Ye sē ra sron ta ye Yater ye! ⁹ Ye sē laa war wa ye. Tē ba bur bua la cer wāā nawee- nyersī yībua kē, ye ba te gber wāā gbe ter takūyīhī nii, le faha la ye na? ¹⁰ Tē maha ba te bur kuasī la cer pe nawee- nyersī kē, ye ba te gber wāā gbe ter takūyīhī nii, le faha la ye na? ¹¹ Yaliile wo, tē ye pye ye yī yigi Farisyē ye ncasur wān ter syi ne, Sadusyē ye

ne, n sē naa n pāā bur wī na ye. Nwa ta ye sē waha le war ye?» ¹² Loo na, pe kānyārwai n cā le war ma yee ncasur wān gii ke n le bur wo, koo sē kē Yesu naa n yān ye. Farisyē wī ne u naa n yān, Sadusyē wī ne, ma yee pe pe ya yigi le ne.

Yoo kē Yesu ne?

(Mar 8.27—9.1; Luke 9.18-27)

¹³ Yesu n ka u kānyārwai ne Filipe Syesare klo kuε ye. U n ba pe yey ma yee: «Lii gε nawee- pe n pāā ndoo u Nawee Puee wī na?» ¹⁴ Pe n u yē sya ma yee: «Mpāy n yee, a Nsān nawee- tāāfua kē ma ne. Mpāy maha n yee, a Yeli kē ma ne. Mpāy maha ma pe n yee, a le ma pye mboo sē kē faale Yermii ye, ma -sē ma poo faale Yāhā kaplān tōrfa nen waa.» ¹⁵ Yesu n pe yey ma yee: «Ah yī, ye yee yoo kē ra ne?» ¹⁶ Syimu wii pe n yee Pyar, u n u yē sya ma yee: «Mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise, ma maha ma ke Dya, koo gii wākuyāā wee ke na ye.»

¹⁷ Loo na, Yesu n u pye ma yee: «Nsān dya Syimu, ma wī n tāy. Ma sē yāā, nawee sē kē tuu koo kai- ngī yar ma na ye. Ta Tuhufua Yāhā kē, ke ke yar ma na. ¹⁸ Ndoo -sē ga ma yar nde ne: Mboo, ma ma Pyar, ke yīntaha kē ntēmlaha. Ma ma mii ntēmlaha dyaŋ, pe ga waha nwoŋ fāā ke yīn na. Loo ne, mboo taa ga ba ta wī cāā gbe yi, ma

naa le tōr mpāy ye pe sē ra kānde cā ye. Gbāfua fānga ge sē n pai waha yia ra kāndeyārfa yawāhā na ye. ¹⁹ Fānga gii tē ga wāā ma kē mpāy nsoho wo pe cā Yāhā ma yīn na, koo fānga ma mii karndohopii dyaŋ, pe ga waha nwonyē yār, pe maha waha ke tā. Ma'a ba kainkāy sye driyē nge wo, Yāhā kē ke ma ta, ma n ke sye. Ma'a maha ba kai-nkāy sya driyē nge wo, Yāhā kē ke ma ta, ma n ke sya.» ²⁰ Yesu n u kānyārwai yar waha, pe ma n le pāā waa ye pe yee woo kē u Yāhā Yīndefua Crise ye.

²¹ Loo kur ye, Yesu n nii ke kai-pāā u kānyārwai ye gbaa na. U naa pe yar ma yee: «N yai n ka Yurusalem wo. Koo fla na, pe Yiifewāle, pe Yāhā yūndefa yīnfa ne, pe Yāhā kaiyarfa ne, pe ga ba ra fāy gbaho. Pe ga ba ta ge ta pe n ta boo. Ta wāku plii tāā wuhu na, n ga yir gbā wo, n dur ba yrāŋ na gbaafa ye.»

²² Pyar n u yee ga kānkāy na, maa nii le kuān u ye ma yee: «Yīnfua, Yāhā ke paha ma na! Nde sē yai le ma dye ye!» ²³ Yesu n wā klaha, ma Pyar pye ma yee: «Yūhū kāā ra tāy Setane nwo! Ma n ke ma yer tā ra na ta kānkaiwo! Ma sē laam ga Yāhā laantor ter ne ye, ma laam ga nawee-kacān ter ya ne.»

²⁴ Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Wii ma yee woo ga naa n yār ta kānde wo, u u laam wūhū ta yaha, tuu u ya gbihi, u ma sya ga ba

gbāpee ku ra wīi na. Wii ma loo sya, u naa ra kānde yār. ²⁵ Ye sē yāā, wii tuu u ya yīn ke, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too bye ke laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīn ke laa, ma suhu u laam wān ne ndoo wīi na, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā. ²⁶ Mboo nawee, taa ga driyē wān bye yāā tāŋ, ma'a yee ma sē ba ma yīn yāā Yāhā ye ye, le wāyīi -sē ma na taa yāā? Tesē, koo kla ma na, nawee tuu ga ba waha kē, u u ya yīn yāā Yāhā tāy? ²⁷ Ye sē yāā, u Nawee Puee ga ba pa u Tuhufua Yāhā nayōr ne, tesē u yāhāyīn tēnlehe ye ne. U ma ba dur ba, nawee nawee woo tuu kai-nkāy bye pye ter, u ga koo bye draha dāā ufua kē. ²⁸ Ta n cūnde nde pāā ye ye: Nawee-mpāy ma ye laam wo, pe saa ku mii pe sē u Nawee Puee yāā tuu nii yīn na ye.»

17

*Kānyārwai tāā mpāy
Yesu yāhāyīn nayōr yāā*

(Mar 9.2-13; Luke 9.28-36)

¹ Plii kuay kur ye, Yesu n Pyar yigi taha u ya na, Syake ne, u Syake cīfua Nsān ne, ma ka pe ne yānjruhu gaa yīn na, poo pe ya ya. ² Pe n u yāā, u wā klaha pe yīnde na, u yīntaha n nii n yehe yai wāŋ syi dyaŋ, u nayre n flege ma nii cāā- wāŋ syi dyaŋ. ³ Pe kānyārwai n faale wāle Musa yāā tesē Yeli ne, pe ya kai na. Pe ba fe gbe yi, ma nii n pāā Yesu ne. ⁴ Loo na, Pyar n Yesu pye ma

yee: «Wo Yīnfua, wo niisaha sronj yō nwo wo. Le ma tǎy ma ye, n ga kajar tǎā gbā, neŋ ma wāŋ, neŋ Musa wāŋ, neŋ nge Yeli wāŋ.» ⁵ Tuu naa n pǎā nantāŋ, yāhāsyōr raa n ba paha pe na, ma n yehe palpal. Yāhā yīmbui n yir te yāhāsyōr laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo, u ntāŋ dye gboho ra tǎy, u ra laam yīn yalebye. -Ye naa n luhu u ye!» ⁶ Pe kānyārwei pe kaplāŋ ngī luhu, pe n fya ma too tā pe yīntar na. ⁷ Yesu n yūhū crā pe na, ma pe pye pe yir, pe ma n fya ye. ⁸ Pe n yīntar kuā yir, pe sē maha waa yāā mii Yesu ya sē kē ye.

⁹ Pe naa ke yāŋ tege, Yesu n pe yar waha ma yee: «Tee kai- nkāy yāā ke yāŋ yīŋ na, ye ma n ke tōr waa ye ye, mii u Nawee Puee sē yir gbā wo, ma dur ba gbaafa ye ye.»

¹⁰ Pe kānyārwei n Yesu yey ma yee: «Nwa ta pe Yāhā kaiyarfa n yee, a Yeli ga cǎā pa u Yāhā Yīndefua Crise yaha?» ¹¹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Cīinde ne, Yeli yai u pa, u ba ke kai- bye gbihi ta. ¹² Ta n ye yar: Yeli pa wa, nawee- sē cā woo kē ye, ma u nuhu pe laam wānuhu. Pe ga ba u Nawee Puee bya nuhu koo syi.» ¹³ Loo na, pe kānyārwei n cā le war ma yee, Nsān nawee- tāāfua wīī kē Yesu tuu pǎā pe ye, ma Yeli myaha yee.

Yesu sǎndūpee kar tege kǎā kicar waa yīŋ na
(Mar 9.14-29; Luke 9.37-43)

¹⁴ Pe ga nō nabuar raa fla na, dya waa n pa Yesu fla na, ma ba kǎnklūy gbāā u yahasee ye ¹⁵ ma yee: «Yīnfua, ta dya fen di, wātoku ma u na. Ke ma yir u na, ke ne pee u na. Kaa na u ga too dye naa woo, kaa na u ga too dye loho wo. ¹⁶ N pa u ne ma kānyārwei fla na, pe sē -sē waha u jaa ye.» ¹⁷ Yesu n kuān pe na ma yee: «Yii poo na, laanyōm wee ye ye ye, ye sē ra ta ye Yater ye. Ye yee la n kuee ye wāwlaha na yalebye? Ye yee la n naa n fāy ye ne yalebye? -Ye pa ra kē u kicar ne nwo!» ¹⁸ Yesu n sǎ u sǎndūpee na, u n tege kǎā u kicar yīŋ na, u n jaa le yalebya wo.

¹⁹ Loo na, pe kānyārwei n yūhū crā Yesu na kǎnkāy na, ma u yey ma yee: «Nwa wo sē ba waha u sǎndūpee kar tege kǎā ye?» ²⁰ Yesu n pe yar ma yee: «Ye sē ra ta ye Yater ye laam bye ne ye, koo kē. Ta n cīinde nde pǎā ye ye: Ye ma Yāhā ta ye Yater carle ya mii ntāāfīī pua nen ya dyan, ye ga waha yāŋ nge pye ke yūhū ga nwaa, ke n yūhū ga. Kai laa saa ye yia ye. [²¹ Ya'a ye yē tā digi na, ma nii Yāhā nar, loo na, ye ga waha sǎndūpee nwo syi kar tege nawee yīŋ na.]»

Yesu maha u gbā wīī pǎā, tesē u wāyir wīī ne gbā wo

(Mar 9.30-32; Luke 9.43-45)

²² Yesu pye yrāhā na u kānyārwei ne Galele kǎntraha wo, u n ba pe pye

ma yee: «Pe ga ba u Nawee Puee yi u napĩ- kē, ²³ pe n u boo; u gbã plii tãã wuhu, u ga yir gbã wo, u pa gbaafa ye.» Loo kapãn nde n pe kãnyãrwai laam wlãhã pe kē, ma sya ga ta ter.

Yesu ye kufar dãã

²⁴ Yesu tuu ga dye Kapornu wo u kãnyãrwai ne, Yãhã kangbãŋ kufar wããfa n yũhũ crã Syimu Pyar tãy, ma u yey ma yee: «Ye Yĩŋfua sē Yãhã kangbãŋ kufar dãã la?» ²⁵ Pyar n pe pye ãwã, u pe dãã.

Pyar tuu ga dye kaha wo, Yesu n cãã kapãn gbe, ma u pye ma yee: «Syimu, ma laam wo, mpãy poo pe yai pe naa pe kufar dãã, tesē pe koho wãn kufar ne kãntraha nge yĩŋfa kē, pe klofa laa, pe nampay?» ²⁶ Pyar n yee pe nampay. Yesu n u pye ma yee: «Le ma pye pe nampay, ma cã klofa sē yai pe naa te dãã ye. ²⁷ Wo sē -sē n ke nawee- mii n wãpee pãã wo wĩ na ye. Loo ne, ka ke langbãŋ wo, maa fuesãn miy. Fua wii taa ga cãã yigi, u yē yãr, maa ntēn war yãã u laam wo. U war gbe, maa ra kufar dãã, tesē ma wãn ne!»

18

Mpãy pe kloŋ, Yesu kayũhũ pãã pe wĩ na
(*Mar 9.33-37; Luke 9.46-48*)

¹ Loo yale wo, Yesu kãnyãrwai n yũhũ crã u na, ma u yey ma yee: «Yoo syi u ma yĩŋ na Yãhã Yai wo?»

² Loo na, Yesu n kicaalaale yee ba ta pe yaha ye, ma pe yar ma yee: ³ «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Ye ma yee ye sē koho klaha ma nii kicar wãŋ syi dyaŋ ye, ye saa dye Yãhã Yai wo ye. ⁴ Wii ma u ya ta pra kicaale nde wãŋ syi dyaŋ, woo kē u ga ba yĩŋ yãã nawee- bye laam wo, Yãhã Yai wo. ⁵ Wii ma kicaale nde syi gbihi yigi ndoo myaha na, ndoo ge kē tuu gbihi yigi.»

Kapee- wãpyeŋ le lii kua?
(*Mar 9.42-48; Luke 17.1-2*)

⁶ Yesu n maha yee: «Mpãy pe ma pra kicar wãŋ syi, ma ra ta pe Yater, wii ma poo nen waa ta u n yi kãã ra kãnde wo, le ga pee woofua na. Pe ma sya cãã ntēmbangbãŋ pua u yĩntyigi na, ma u gbe miy le wãã langbãŋ wo u sē yãã loo kapee nde yãã pye ye, ke puar u na. ⁷ -Ye yãŋ, driyē laam wo, kapee- wãpyeŋ syar. Kapee- wãpyeŋ saha kua yãã ye. Wii ma -sē u nampyeŋ ta u n kapee- pye, woofua wĩ pee!

⁸ Le ma pye ma koho ke ma le kapee- wãpyeŋ wo, laa na ma troho ke ma le kapee- wãpyeŋ wo, te cer kãã, ma te miy wãã dey dey. Ma cĩnde yrã yãã koho neŋ ne, tesē troho neŋ ne, ke puar ma kuee ma klue sĩ ne, tesē ma tre sĩ ne, pe n ba ma miy le wãã naa fla wo, naa giĩ wãfegeyãã wee ke na ye. ⁹ Le ma pye ma yĩnde le ma le kapee- wãpyeŋ wo, le loho

yi, ma le miy wāā dey dey. Ma cīnde yrā yāā yīnde nen ne, koo puar ma kuee ma yīmpe syāŋ ne, pe n ba ma miy le wāā naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye.»

Mbua wii tuu plaha, ma ba yāā

(Luke 15.3-7)

¹⁰ Yesu n maha yee: «-Ye yii yigi, kicar mii nanem bye ne, ye ma syi ye naa pe yāŋ ye yee pe wee ngaa ye! Ta n ye yar: Pe kicar yāhāyīŋ tēnlēhe n pai ta Tuhufua Yāhā tāy yalebye. [¹¹ Mpāy pe plaha, u Nawee Puee pa pe wāsyayaha yīmbui ne.]

¹² -Ye yāŋ, wii ma pye mbaa gbeebua ne, nen n plaha u ye, u ga pye mii? Ye cā ma yee, u ga pe mbaa gbeeresyar sēnsye kuaresyar mii ta yaha disaha wo, yāŋ yīŋ na, u ga u nen nwo ke, nen wii tuu plaha.

¹³ Ta n ye yar: U ma woo mbua yāā, u ga nuhu di woo nen ya wī na, u ta ter pe mbaa gbeeresyar sēnsye kuaresyar mii wī yaha. ¹⁴ Ye Tuhufua Yāhā ma koo syi dyaŋ. Ke sē n yāŋ pe kicar mii nen waa gē n plaha ye.»

Wo yai wo tyii wo nampyen- kapee- foho na

¹⁵ Yesu n maha yee: «Ma nampyen ma laa tee pye ma na, ka mii ya u fla na; tuu lii tee pye, le yar u na. U ma luhu ma ye, ma ta u n dur ba kānyī wo. ¹⁶ U ma -sē sye, u saa luhu ma ye ye, ta kāndeyārfa nawee nen waa yigi taha mii na,

kaa na nawee- syām syi, ye n ka u fla na. Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, kai yai le gbihi ta nawee- syām yīnde na, laa na nawee- tāā syi. ¹⁷ U ma sye, u saa luhu pe ye ye, ka maa le pāā ta kāndeyārfa yawāhāfa ye, ye fla wo. U ma maha sye, u saa luhu pe ye ye, naa u yāŋ nawee wii syi draha wo, u sē cīnde Yāhā cā ye. Tesē, naa u yāŋ kufar wāāfa ne wāceŋ, poo mpāy pe fufor di.

¹⁸ Ta n cīnde nde pāā ye ye: Ye ma kai lii sye nawee- ye driyē nge wo, Yāhā kē ke ye ta ye n le sye. Ye ma kai lii sya nawee- ye driyē nge wo, Yāhā kē ke ye ta ye n le sya.

¹⁹ Ta n maha ye yar: Yii mpāy tee ma kāntraha na, ma Yāhā kānde yār, yii nawee- syām syi ma yīmbuhu wāā le, ma ngii ngii nar ra Tuhufua Yāhā ye, u ga le pye pe kē. ²⁰ Ye sē yāā, teelii teelii nawee- syām ma pe ya wāā ta myaha na, laa na nawee- tāā syi, n ma pe telai wo.»

²¹ Loo na, Pyar n yūhū crā Yesu na, ma u yey ma yee: «Yīŋfua, ta nampyen ma kuee kapee- pye ra na yalebye, n yai n tyii u kapee- foho na tēhe nii? Tēhe kuasī syi yai la?» ²² Yesu n u yē sya ma yee: «Aye, tēhe kuasī sē yai ye; naa n tyii u kapee- foho na ma kuāŋ ne yalebye.»

Tētē wii u sē tyii u nampyen fue na ye

23 Yesu n maha yee: «Kapee- foho wātyii wīi Yāhā Yai wo, le ma mii nde dyaŋ: Yīŋfua waa ba yir, ma yee woo ga yāŋ u foho ma pye u tēntē- mpāy na, pe ke dāā u kē. 24 U n nii ke foho tōr, pe n ga u tēntē waa yigi ba u fla na. Fue lii le pye woo yīŋ na, le pye war nagbeebua raa. 25 Ngaa ge sē pye u dya ye u n ga le fue dāā u yīŋfua kē ye. U yīŋfua n yee, pe u dya yigi ga par yāmpuai wāŋ syi dyaŋ, woo tesē u cɔɔ ne, tesē u pii ne, tesē u koho wān bye ne. Loo na, fue lii le ma u dya yīŋ na, pe war ga yāā. 26 U tēntē n kānklūy gbāā u yīŋfua yahasee ye, ma u nar waha ma yee: «Ma laam yīn, ma ra sēŋ, n ga ba pe war bye dāā ma kē.» 27 U yīŋfua n u fen di, ma kace yaha u na, ma sya yee u tyii le fue wādāā na, ma kānde wāā u kē u n ter.

28 Woo tēntē n yi ke fla na, ma u tēntēwe waa wāā sya. U fue -sē pye u tēntēwe nwo na, war naha syi. U n u fyāhā yigi yīmbui na, u saha wūū ge wūū ye, ma nii u pye ma yee: «Ta fue ma ma na, pe war dāā ra kē!» 29 U tēntēwe n kānklūy gbāā u yahasee ye, ma u nar waha ma yee: «Ma laam yīn, ma ra sēŋ, n ga ba pe war bye dāā ma kē.» 30 U sē yer le na ye, ma sya ta pe n u le nwompihi wo ma yee, le fue le dāā u n cā yi.

31 Tēntē- mpāy pe pye ke fla na, pe loo nde yāā, le n

pe laam war, pe n ga ke kai- bye tōr pe yīŋfua ye. 32 U yīŋfua n -sē u tēntē yee ba, ma ba u pye ma yee: «Tēntē napee nwo! Taa ra nar, n ma fue gbe kāā ma yīŋ na. 33 Tē ma fen di mii, ma bya sē ne yai la ma ma nampyeŋ fen di koo syi?» 34 Ncafūhū n u yīŋfua yigi. U n ta pe n u tēntē tā nwompihi wo, ma yee pe u pēn, ma maha yee, le fue le dāā tāŋ u n cā yi.»

35 Yesu n maha yee: «Ye ma yee ye sē n tyii ye nampyeŋ- kapee- foho na ye kuāŋ ne ye, ta Tuhufua Yāhā bya ga ba ye pye mii tēntē napee nwo wāŋ syi dyaŋ.»

19

Nawee ga waha u ya koho cɔɔ sye la?

(Mar 10.1-12)

1 Yesu tuu nawee- klaha wa, u n yir Galele kāntraha na, ma ka Yude kāntraha kue gi ye ke ma Yurdane lafeŋ kūndi ngaa ye. 2 Nabuar naa n taha u na, u n pe yanfa jaa.

3 Farisyē mpāy n yūhū crā u na, ma yee poo ga u le namihi wo, ma u yey ma yee: «Wo kānde na, nawee ga waha u cɔɔ sye la, laa ma dye pe nsoho wo u cɔɔ ne?» 4 Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye cā le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Ke kai- fegbecāā na Yāhā nawee- tāhā, naa tesē cɔɔ ne.» 5 Yāhā n le pāā pe wīi na ma yee: «Koo syi kē, naa ricar koho ma ba dye, u

n cɔɔ sya, u ga u ya yě yi kãã u seefa tãy, u ke wãã le u cɔɔ wãŋ ne, pe n nii nawee nen dyaŋ.> »

⁶ Yesu n pe yar taha ma yee: «Loo na, pe wee syãm nantãŋ ye, pe ma mii nawee nen ya dyaŋ. Yãhã ke tii gbra te ya na, nawee ma syi u te cããŋ te ya na ye.» ⁷ Pe Farisyẽ n u yey ma yee: «Ah wo faale wãdyaha Musa sã bii yee la, naa ga waha u cɔɔ wãsyen saba wãã u kã, tuu u sye?» ⁸ Yesu n pe yě sya ma yee: «Ye laam waha ter, koo kã Musa n bii kãnde wãã ye kã, tee ga waha ye ca sye. Ma -sã yee ke kai-fegbecãã na, le sã pye koo syi ye. ⁹ Ta n ye yar: Wii cɔɔ ma yee u sã naa waa yuhu di ye, u n u sye ma cɔɔ waa gbe, ufua kapee pye, u cayɔr pye.»

¹⁰ U kãnyãrwai n u pye ma yee: «Naa wĩ ma pye koo syi u cɔɔ kue ye, le puar waa ma n cɔɔ sya ye.» ¹¹ Yesu n pe yě sya ma yee: «Nawee-bye sã me pe ga waha yia pe tyii cɔɔ wãsyen na, pe naa loo kãnde yãr ye. Mpãy, Yãhã loo fãnga wãã pe kã, poo ya pe ga waha yia, pe naa loo kãnde yãr. ¹² Kai-busãã ma, ke ga waha naa ta u saa cɔɔ sya ye; ca mpãy bya ma ke syi. Mpãy ma pe see ke dyaŋ, pe saha cɔɔ wĩ yõ ye; ca mpãy bya ma ke syi. Mpãy ma pe poo sã, ma pe ta ke syi, pe saha cɔɔ wĩ yõ ye; ca mpãy bya ma ke syi. Mpãy ter maha ma, Yãhã Yai tẽn wĩ na, pe cɔɔ wãsyã wĩ sye; ca mpãy bya

ma ke syi. Wii ma cã u ga waha yia u kaklaha ngĩ sya, u ke sya.»

Yesu kaa taha kicaabir na
(Mar 10.13-16; Luke 18.15-17)

¹³ Nawee- n pa kicaabir ne Yesu fla na, tuu koho taha pe na, u Yãhã nar pe wĩ na. Pe kãnyãrwai n sye pe na. ¹⁴ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ye tyii pe kicaabir na pe n pa ra ye! Ya'a n sye pe na ye. Ye sã yãã, mpãy pe ma pra poo wãŋ syi dyaŋ, Yãhã Yai ma poo wãŋ.» ¹⁵ U n koho taha pe kicaabir na, ma yir ke fla na ma ter.

Nangbãm ga waha dye la
Yãhã Yai wo?
(Mar 10.17-31; Luke 18.18-30)

¹⁶ Naanfuẽ waa n yũhũ crã Yesu na, ma u yey ma yee: «Yĩnfua, n ga waha kayĩ lii pye, n waha cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye.» ¹⁷ Yesu n u pye ma yee: «Nwa ma n ta yey kayĩ wĩ ne? Yãhã ya ke yõ. Ma'a yee ma ga cĩnde yrã yãã, naa Yãhã kãnde katan wũhũ pye!» ¹⁸ U dya n Yesu yey, a Yãhã kãnde wũhũ nkãy? Yesu n u yě sya ma yee: «Ma'a syi ma nawee boo ye; ma'a syi ma cayɔr le ye; ma'a syi ma yuhu ye; ma'a syi ma kawar fua ye; ¹⁹ naa ma tuhufua gboho, ma nahafua ne! Ma ya wĩ le n tãy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyen wĩ n naa n tãy ma ye ke syi.> »

20 U naanfuẽ n Yesu pye ma yee: «Ndoo koo ngĩ bye yigi, n yai n maha lii pye?» 21 Yesu n u pye ma yee: «Ma'a yee ma ga kua, ka, ma ga ma koho wãn bye par tãŋ, -taa pe war bye wãã tãŋ nawãm kê. Loo na, ma -sẽ ga ba nii nangbãŋ Yãhã yĩnde na. -Taa pa, ma ba taha ra na!» 22 U naanfuẽ tuu kaplãŋ ngĩ luhu, u laam bye n wlãhã u ye, u n ter. U tee pye nangbãŋ.

23 Loo na, Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Nangbãm wãdye wĩ Yãhã Yai wo, le war! 24 -Ye yãŋ, yũhũmii wãdyeyiter mensãn wihi ne, le ma fãhãfãhã ma ter nangbãm wãdye yaha Yãhã Yai wo.» 25 Pe kãnyãrwai pe kaplãŋ ngĩ luhu, le n pe fe gbe pe n sya yee, a nangbãm ma yee pe saa waha pe yĩy yi yaha ye, yoo syi -sẽ ma u ga waha u yĩŋ yi yaha? 26 Yesu n pe yãŋ, ma pe pye ma yee: «Kai laa ne le nawee yia; ma -sẽ yee Yãhã koo na, koo n yia kai- bye na.»

27 Loo na, Pyar n kapãn gbe ma yee: «Yĩŋfua, yãŋ, wii mpãy too -sẽ ter wo kãnkai- bye yaha, ma taha ma na, wo wĩ ga ba pye mii?» 28 Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Yãhã yĩŋfãŋ ga ba pye, kãntrafãŋ ne. U Nawee Puee ma ba nii kai- bye yĩŋ na u niisayũhũ fla na, yii sãnsye syãm mii tee n taha u na, ye bya ga ba nii yĩŋ na,

nangbãniisar wo, ye Yiisre ter sãnsye syãŋ ngĩ nawee- bye sãhã. 29 Mpãy bye pe ter pe kle yaha, pe nampyesey ne, pe tuhufa ne, pe nahafa ne, pe ca ne, pe pa ne, pe pii ne, pe tar ne ta wĩ na, poofa ga too syi fle gbeebua yãã kãntraha nge na. Sukũhũ gaa laam wo, pe ga cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. 30 Mpãy pe ma yahasee ye yagaa, poo busãã ga ba nii kur ye, mpãy pe -sẽ ma kur ye yagaa, poo busãã ga ba yahasee yãã.»

20

Kakuãcran tẽntẽbir wĩ na

1 Yesu n maha yee: «-Ye yãŋ, Yãhã Yai wĩ ma mii tẽntẽbir mpãy wĩ dyaŋ, tarfua waa ne. U tarfua ba cãã yir sukũhũntãy na, yainsaha daryale wo, woo ga tẽntẽbir ke ba le u tar wo. 2 U n mpãy yãã, ma yee woo ga pe dãã per neŋ tẽn war ne. Pe n yer le na. U n pe ta pe n ga nii tẽn tẽ u tar wo. 3 Yai n faa dugu, u tarfua n maha yi, ma ka tẽntẽbir kesaha fla wo, ma ga mpãy yãã pe ka nii, laa sã ne pe n pye ye. 4 U tarfua n pe pye ma yee: Ye ga waha ka yii ndoŋ, ye ga naa tẽn tẽ ra tar wo. N ga ba ye tẽn draha dãã ye kê. 5 Pe tẽntẽbir n ka. Yai n ba dye yĩŋ wo, u tarfua n maha yi, ma ga tẽntẽbir mpãy ke ba le te tar wo. Yai n ba yĩn, u n maha yi ga mpãy ke ba le te tar wo. 6 Yai n ba kua, u n yi, ma maha ga mpãy yãã, pe ba

tege nii nantāŋ tēn kesaha fla wo. U n pe yey, a nwa pe n tege nii ke fla na ma yai kua, laa sē ne pe n pye ye. ⁷ Pe n yee, waa sē poo gbe tēn na ye, koo kē. U tarfua n yee, le ma pye koo syi, pe tēntēbir pe ka pe ya ndoŋ, pe ga tē u tar wo.

⁸ Yai n ba kua tāŋ, u tarfua n u war yīŋfua pye ma yee: <Pe tēntēbir bye yee ba, ma ba pe dāān wāā pe kē. Mpāy pe gbe kur kuε ye, cāā naa poo dāā, ma ba kua mpāy na pe cāā gbe.> ⁹ Mpāy pe ba dye tēn wo yainkōŋ yale wo, poo n cāā pa loo na, maa per nanen tēn war yāā. ¹⁰ Tēntēbir mpāy pe ba cāā dye tēn wo, poo n ba pa, ma naa le ga laa na poo war ga gboho ter. Pe n pe bya dāā per nanen tēn war ne. ¹¹ Pe n pe war sya ma yee, poo sē u tarfua ne, ¹² ma u pye ma yee: <Tēntēbir mpāy taa gbe kur kuε ye yainkōŋ wo, ma cā pe sē ma- le tēn na ye. Ma pye mii ma pe dāā wāceŋ wo ne, wii mpāy too per wihi wāfāy sya, ke yaiwlan wāsuhu ne?> ¹³ U tarfua n poo nen waa yē sya ma yee: <Ta naambiyā, n sē dawar pye ma na ye. Ma ba le pāā laha ma yee, mboo yer per nen tēn dāān na. Cīnde sē na?> ¹⁴ Ma dāān sya, taa naa n gaha. Wii tē gbe kur kuε ye yainkōŋ wo, n yee n ga u dāā ma ne wāceŋ. ¹⁵ N ma yee n ga naa ra war pye mii, le yai n waha naa pe pye koo syi. Tē ma naweeyō loo

la le laanyar yigi ma kē, ma n yīntaha waha?> »

¹⁶ Loo na, Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Mpāy pe ma kur ye yagaa, pe ga ba yahasee yāā. Mpāy pe -sē ma yahasee ye yagaa, poo pe ga ba nii kur kuε ye.»

Yesu tεhe tāā wuhu tuu nii u wāku wīl pāā u wāyir wīl ne

(*Mar 10.32-34; Luke 18.31-34*)

¹⁷ Yesu naa n gaha Yurusalem wo, nabuar naa n taha u na. U naa n yār, ma ba u kānyārwai cer yi pe ya ya, ma pe pye ma yee: ¹⁸ «Ye yāŋ, Yurusalem kē too dugu n gaha. U Nawee Puee ga ba yi pe Yāhā yūndefa yīŋfa kē, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga yer u wāboo wīl na, ¹⁹ pe u wāā mpāy kē pe sē cīnde Yāhā cā ye. Poo pe ba naa u ler, pe naa u gbā sāngblā ne, pe ba u kuey mar boo trā na. U wāku plii tāā wuhu, u ga yir gbā wo u pa gbaafa ye.»

Yoo ma myaha ne Yesu ye?
(*Mar 10.35-45*)

²⁰ Loo na, Sewede pii nahafua n pa Yesu fla na, u dyam syām ne. U n kānklūy gbāā, woo ga laa nar Yesu ye.

²¹ Yesu n u yey, u ma nwa wīl na. U n u pye ma yee: «Ma'a ba nii kai- bye yīŋ na, ma yīnfar wo, ma tyii ta pii n nii nen nwo ma kāndigi koho kuε ye, nen nwo ma kāmanj koho kuε ye.» ²² Yesu n pe pye ma yee: «Tee lii nar, ye sē le cā ye. Wāfāy tii tē n pai sya, yaa waha te sya

la?» Pe n u pye poo ga waha yia. ²³ Yesu n pe pye ma yee: «Cĩnde ne, yaa ra wāfāy syi sya. Ma -sē yee mpāy pe ga ba nii ra kāndigi koho kuε ye, ta kāmāŋ koho kuε ne, n saha poofa yāŋ yi ye; Yāhā too niisar gbihi ta mpāy kē, poo niisar kē te ne.»

²⁴ Pe kānyārwai sēnsye mii pe le luhu, pe laam n war pe kānyārwai syām mii wĩ ne. ²⁵ Loo na, Yesu n pe byε yee ba, maa pe pye ma yee: «Ye cā mpāy pe ma kāntre kui yīŋfa, pe nawee- nar-, tesē pe nangbām bya maha pe fānga yar pe na. ²⁶ Le sē -sē wee ke syi ye ne ye. Wii ma yee u ga yīŋ yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye byε tēntēle. ²⁷ Wii ma yee u ga yahasee fla yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye byε yāmpuai. ²⁸ Loo ne, u Nawee Puee sē pa nangbān yīmbui ne ye, u pa u n pai nii tēntēle nawee- byε ye, u u yrā wāā u ku, u nabuar par sya, u pe yi pe kapee-wāpyeŋ wo.»

Yesu fūū- syām mpāy jaa
(*Mar 10.46-52; Luke 18.35-43*)

²⁹ Pe naa n gaha Yurusalem wo, ma ga dye Yerekoo wo, ma sya le yi yaha wa. Nabuar naa n taha Yesu na. ³⁰ Fūū- syām pye, pe ba nii kānde yē na. Pe le luhu, a Yesu kē u n ter, pe n nii n tē ma yee: «Yīŋfua, mboo Dawide Dya, wo fen di!» ³¹ Pe nabuar naa n kuān pe na, ma yee pe yaha le; pe

n cā maha naa n tē fānga ne loo na ma yee: «Yīŋfua, mboo Dawide Dya, wo fen di!» ³² Yesu n luhu, ma yer ma pe yee ba, ma pe pye ma yee: «Ye yee n nwa pye ye kē?» ³³ Pe n u pye, u ta poo yīmpε n waha naa n yāŋ. ³⁴ Pe fen n Yesu yigi, u n te pe yīmpε na. Pe fūū- syām yīmpε n ta ter jaa, pe n maha waha n yāŋ gbegbe faale dyaŋ, ma nii n taha Yesu na.

21

Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(*Mar 11.1-11; Luke 19.28-40; Nsān 12.12-19*)

¹ Yesu tesē u kānyārwai ne, pe n ga no gbe taha Yurusalem na, kusyīnde laa wo pe n yee Gbefasyε, yāŋ gaa tāy. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa re yee wolifyε katyir.

Yesu n u kānyārwai syām mpāy lehe wāā yahasee ye ma yee: ² «-Ye ka kusyīnde ndaa wo ye yahasee ye! Ya'a kāhā ga n dye, yaa kānkonsyoho gaa yāā, ke pua yaha nii ke pua ne. -Ye te sāhā ba ra kē! ³ Wii ma ye yey laa ne, -ye yee te wĩ ma wo Yīŋfua na. U ga tyii, ye n pa re ne.» ⁴ Kai lii Yāhā kaplāŋ tōrfua waa bii cāā yrūhū yaha, loo ne le nii n pye loo yale wo. Le ma le yrūhū ta ma yee:

⁵ «-Ye ga Syō klofa yar ye yee: -Ye yāŋ, ye Yīŋfua nwo u n pai ye ye, laantār ne.

U ma u dugu nii kãnkõj na,
kãnkonyainge kē.»

⁶ Pe kãnyãrwai n ter. Yesu
tuu ba pe yar mii, pe n
ga pye koo syi. ⁷ Pe n
pa ke kãnkonsyoho ne, ke
pua ne, ma pe nayrengbãy
taha ta te na, Yesu n nii
te na ke kãnkonyainge na.

⁸ Nabuar n te ya wãã Yu-
rusalem kãnde yē na. Pe n
nii u gboho, pe fãnga n pe
nayrengbãy yi, ma yaha ta le
kãnde wo, mpãy n -sē katyir
wan ka ba ta le kãnde wo.

⁹ Mpãy pe naa n yãr Yesu
yaha ye, tesē mpãy ne pe naa
n taha u na, pe n nii nuhu di,
ma nii le gble, ma n yee:

«Wo wãdyaha Dawide Dya,
ma myaha ke gboho!
Mboo wii taa n pai Yãhã
myaha ne,

Yãhã ke kaa taha ma na!
Nawee- bye pe naa Yãhã mi-
ingbãj gboho!»

¹⁰ Yesu tuu dye Yurusalem
wo, loo n gblej yir le klo wo.
Pe n nii le yey ma yee, yoo
kē dya nwo ne. ¹¹ Pe nabuar
mpãy pe pye Yesu ne, poo n
nii pe klofa yar ma yee, Yãhã
kaplãj tōrfua Yesu wii u n yi
Nasarete wo, woo kē.

*Yesu laam war pe Yiifee-
ne ke Yãhã kangbãj wũ na
(Mar 11.15-19; Luke
19.45-48; Nsãn 2.13-22)*

¹² Loo kur ye, Yesu n ga
dye Yãhã kangbãj laam wo.
Mpãy pe naa cãã troho, ma
suhu mpãy ne pe naa wãn
par ke Yãhã kangbãj laam
wo, u n pe kar. U n warturfa
tabal ye kuã cããr, tesē nasar
kate parfa kãnay ne. ¹³ U

n pe pye ma yee: «Le ma
le yrũhũ ta Yãhã sabangbãj
wo ma yee, Yãhã yee: «Ta
kangbãj yai ke naa n yee ta
seysaha.» Yii -sē ke ta yuhu-
dyeniisaha.»

¹⁴ Fũũ- mpãy, tesē
tãnklahafa mpãy ne, pe n
yũhũ crã Yesu na ke Yãhã
kangbãj laam wo, u n pe jaa.

¹⁵ Yesu naa laanwo wũhũ
ngũ pye, kicaabir naa u sey
ke Yãhã kangbãj wo ma
yee: «Dawide Dya myaha
ke gboho!» Koo sē tãy pe
Yãhã yũndefa yĩnfa ye, ma
suhu pe Yãhã kaiyarfa ne ye.

¹⁶ Loo na pe n Yesu pye ma
yee, a pe nkãy pãã, u sē ke
luhu la? Yesu n pe yē sya ma
yee: «Åwã, n ke luhu. Yii gē
le kal yãã Yãhã sabangbãj
wo, lii le yrũhũ ta ma yee:
«Ma ta, kicar n sya nii ma
sey, pēyãr bya ne.» » ¹⁷ Loo
kur ye, u n ter ma yi le klo
wo, ma ga syã Gbetane wo.

*Yesu laam war nasar
nkugu katyigi gaa ne*

(Mar 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Ke yĩnsyii wo, pe dur
naa n pai le klo wo, fãã n
Yesu yigi. ¹⁹ U n nasar nkugu
katyigi gaa yãã kãnde yē na,
ma yũhũ crã ke na. U sē -
sē ngaa yãã ke na mii wan
ya sē kē ye. Loo na, u n ke
katyigi pye ma yee: «Ma saa
pii sa yãã yãã nantãj ye.» Ke
katyigi n ta ter waha ku le
yalebya wo.

²⁰ Pe kãnyãrwai pe nde
yãã, le n yē gbãã pe na, ma
sya ga far ter. Pe n Yesu
yey ma yee, ke nasar nkugu

katyigi pye mii, ma waha ku ke syi le yalebya wo. ²¹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye ma Yāhā ta ye Yater, ye sē laalaa pye ye, tē lii pye nasar nkugu katyigi nge na, yaa waha le pye. Ye ga maha waha yāŋ nge gε pye: Yūhū kāā, ka ma ga too dye langbāŋ laam wo, le n -sē pye cīinde ye yīnde na. ²² Ye ma Yāhā sronj ta ye Yater, ma ngii ngii nar ke ye, yaa ke yāā.»

Yoo kānde wāā Yesu kē u naa kai- ngīi pye?

(Mar 11.27-33; Luke 20.1-8)

²³ Loo kur ye, Yesu n ga dye Yāhā kangbāŋ laam wo, ma nii nawee- klaha. Pe Yāhā yūndefa yīŋfa, ma suhu pe wāε ne, pe n yūhū crā Yesu na, ma u yey ma yee: «Kai- ngīi byε raa n pye, ma ke pye kānde lii ne? Yoo kānde wāā ma kē ma naa ke pye?»

²⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta bya, n ga ye yey katε nen ya ne; ya'a ra yar, ta bya -sē ga ye yar n kai- ngīi pye kānde lii ne. ²⁵ Yoo tuu ba Nsān lehe wāā, u n ba nawee- tāā naa n yi loho wo? Yāhā laa, nawee-?»

Pe n ga nii le klāŋ n pāā pe ya ya ma yee: «Wa'a yee Yāhā kē ke ba u nō wāā, u ga wo pye, a nwa wo sē -sē ba u Nsān kaplāŋ sya cīinde ye. ²⁶ Wo saha yee nawee- me pe u lehe wāā ye. Wo yai wo fya pe nabuar na, pe byε le sya cīinde ma yee Nsān pye Yāhā kaplāŋ tōrfua.» ²⁷ Loo

na, pe n ba Yesu pye ma yee, poo cā na? Yesu n -sē pe pye ma yee: «Ya'a yee ke syi, ta bya n saa ye yar n kai- ngīi pye kānde lii ne ye.»

Naam kicar syām wīi

²⁸ Yesu n maha pe yar kakuācran ne ma yee: «Ye yāŋ le yāŋ nde wo:

Dya waa pye naam kicar syām ne. U n u dyadyaha pye ma yee: «Ta dya, ka maa tēn tē tar wo nanga.» ²⁹ U n yee woo saa ka ye, ma maha ba sye kur kuε ye, ma ka te tar laam wo, ma ga tē. ³⁰ Loo kur ye, u tuhufua n loo wīi nen ya pāā u dyasyīnde ye. U n u yē sya ma yee, āwā tuhufua. U sē -sē ka te tar wo ye.» ³¹ Yesu n pe yey, a pe kicar syām mii laam wo, wii woo u pe tuhufua laam wīi pye? Pe n yee, a u dyadyaha woo kē.

Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Kufar wāāfa, ma suhu canaandi ne, pe ga cāā dye ye yaha Yāhā Yai wo. ³² Ye sē yāā, Nsān nawee- tāāfua pa, ma ba le kānsronj yar ye na, ye n sye ye sē u wīi sya cīinde ye. Pe kufar wāāfa, ma suhu pe canaandi ne, poo -sē u wīi sya cīinde. Tee sya maha loo yāā, ye sē sya ma ye kapee- miy yaha, ma u wīi sya cīinde ye.»

Yiifee- yahaseefa wīi ma kra tawarfa wīi nde ne

(Mar 12.1-12; Luke 20.9-19)

³³ Yesu n maha kakuācran nde pāā pe ye ma yee: «Dya

waa ba defīi katyir tar le, ma te klaha tā, ma ke defīi pii yīityaha cēr ntēmbangbān wo, ma dur ma te tar sēnsaha fla fāā. Tuu koo pye wa, u n te tar yaha tawarfa mpāy ye, ma tēr yrāhā ye. ³⁴ Te defīi pii yiyale le ba nɔ, u tarfua n kuee, ma u tēntēbir mpāy lehe wāā pe tawarfa ye, pe ga woo lay sya ba. ³⁵ Pe tawarfa n ga pe tēntēbir yigi, ma nen gbā, ma nen boo, ma nen waa boo ntēmbar ne. ³⁶ U tarfua n dur ma maha u tēntēbir mpāy lehe wāā pe tawarfa ye, poo ba nihi faale wām na. Pe tawarfa n maha poo yigi. Pe ba faale wām pye mii, pe n maha pe yagaa wām pye koo syi.

³⁷ U tarfua n u dya lehe wāā pe ye kur kue ye, ma nii le ga ma yee, laa na pe n gaha nagboho ta woo na. ³⁸ Pe tawarfa pe u dya yāā, pe n nii pe ya pye ma yee: <Wii tuu ga ba nii tarfua, woo kē nwo. -Too u boo, te wān bye n ba nii wo wān.> ³⁹ Pe n u dya yigi, ma u miy yi wāā te tar nkur ye, ma u boo.»

⁴⁰ Yesu n pe nawee-yey ma yee: «U tarfua ma ba pa, u ga ba pe tawarfa pye mii?» ⁴¹ Pe n u yē sya ma yee: «U ga ba pe napee- mii bye boo tān, u saa pe fen di ye; tuu te tar yaha tawarfa mpāy kē, poo n ba naa u lay wāā u kē u defīi yiyale wo.»

⁴² Loo kur ye, Yesu n pe pye ma yee: «N cā ye kapān

nde yāā kal Yāhā sabangbān wo, kapān lii le n yee:

<Ntēmlaha gii nwonfāāfa pe ba sye yaha, koo ntēmlaha kē, ke dur yīn yāā ke nwon wāfāā wo.

Yāhā ke lii pye loo ne nde. Laanwo wīi ne too n yāā yīnde ne.> »

⁴³ Yesu n pe yar taha ma yee: «Loo ne, n ga ye yar, Yāhā Yai ga ba sya kāā ye ye, ke wāā mpāy kē pe Yāhā laam wūhū pye, ma yai ke wāyāā ne. [⁴⁴ Wii ma too tā koo ntēmlaha nge na, u ga u ya waa yraha ke na. Koo ntēmlaha ma -sē maha too tā wii na, ke ga ufua waa yraha migimigi.]»

⁴⁵ Pe Yāhā yūndefa yīnfa, ma suhu pe Farisyē ne, pe Yesu kaplān luhu, pe n cā poo wīi ne Yesu tuu pāā. ⁴⁶ Pe n nii u yigisaha ke, ma -sē ba fya pe nabuar na. Pe nabuar naa n yee, a Yāhā kaplān tōrfua kē Yesu ne.

22

Casyadir wīi (Luke 14.15-24)

¹ Yesu n maha nii n pāā pe nabuar ye kakuācran ne. U n pe pye ma yee: ² «Yāhā Yai wīi ma mii nde dyan tē ga tōr ye ye: Yīnfua waa ba casyadir soho u dya myaha na. ³ Tuu ba mpāy yee te casyadir na, u n u tēntē- lehe wāā, pe ga pe yee ba. Pe sē -sē sya ma pa ye. ⁴ Loo na, u n maha tēntē- mpāy lehe wāā, ma pe yar ma yee: <Tē mpāy yee te casyadir na, ye

ga pe yar ye yee: Te dir bye soho tãñ wa. Ta napa, tesẽ ra naampĩy tii ne te gboho, n ta pe n te bye boo, te wãñ bye gbihi ta wa. -Ye pe yar pe pa te casyadir na!> ⁵ Pe nawee- sã le ta kai ye, ma ta ter pe kapyen ye: Nwo n ka u tar wo, nwo n ka ma ga nii u cãã troho. ⁶ Mpãy n pe tẽntẽ-yigi, ma pe nuhu, ma pe boo.

⁷ U yĩñfua laam n war. U n seraasyi lehe wãã, pe n ga pe naboofa mii boo, ma pe klo suhu. ⁸ Loo kur ye, u n u tẽntẽ- mpãy pye ma yee: <Te casyadir bye soho tãñ wa. Mpãy pe -sẽ ba yee te na, pe sã yai te wãdiñ ne ye. ⁹ -Ye ka nanihi teebehe wo, mpãy bye tee ga yãã, -ye pe yee ba te dir na!> ¹⁰ Pe tẽntẽ- n ka te nanihi teebehe wo, nawee- mpãy pe ga yãã pe n pe bye yee ba, napee- ma suhu naweeyõm ne. Loo na, nwongbãñ gii te dir te pye ke laam wo, ke n yĩñ nawee- ne.

¹¹ U yĩñfua n dye loo na, woo ga pe nawee- yãñ. U n dya waa yãã, u sã ba te cagbar nayroho le ye. ¹² U n u pye ma yee: <Naambiyã, ma pye mii ma sã ma nayre fer ma te cagbar nayroho le ye, ma dye ba nwo?> U dya sã laa pãã ye. ¹³ Loo na, u yĩñfua n u tẽntẽ- pye ma yee: <-Ye u tre pua, u klue ne, ye u gbe miy yi wãã nkur ye, wam wo, u n naa wũn, u naa nkãhã yĩhĩ.> »

¹⁴ Yesu tuu koo kaplãñ pãã wa pe ye, u n pe yar taha ma yee: «Ye sã yãã, nawee- busãã ga ba yee; mpãy pe -sẽ

ga ba yãñ yi poo laam wo, pe saa ba nihi ye.»

Nawee- yai la kufar wãdãã ne?

(*Mar 12.13-17; Luke 20.20-26*)

¹⁵ Pe Farisyẽ n ka, maa pe ya wãã, ma yee poo ga waha Yesu plaha yigi kayey lii syi ne. ¹⁶ Loo kur ye, pe n pe nawee- mpãy lehe wãã Yesu ye, ma suhu Yerote nawee- mpãy ne. Pe n ga Yesu pye ma yee: «Yĩñfua, wo cã ma cĩinde ya pãã. Ma nawee- klaha cĩinde ya ne Yãhã kãnde wãyar wĩ na. Ma sã n fya nawee yĩnde na ye. Nawee ma sya nii mii syi dyañ, le sã kai kua ma ye ye. ¹⁷ Loo ne waa ma yey laa ne, ma 'a lii yãã le na, ma wo yar: Wo kãnde na, wo yai la kufar wãwãã ne u fãngafa bye yĩñfua kã laa, wo sã yai te wãwãã ne u kã ye?»

¹⁸ Yesu -sẽ ba cã pe wãpee ga yigi pe laam wo. U n pe yẽ sya ma yee: «Dawarfa me ye ne! Nwa ta ye n ta wãleñ ke namihĩ wo? ¹⁹ Tee kufar dãã war mpãy syi ne, -ye waa yar ra na!» Pe n ntẽn war waa yar u na. ²⁰ Yesu n pe yey ma yee: «Yoo yirfua pe pye ta u na nwo, u myaha ne?» ²¹ Pe n yee, a u fãngafa bye yĩñfua yirfua kã, u myaha ne. Yesu n pe pye ma yee: «Ah -ye naa fãngafa bye yĩñfua dãã u myaha wãn ne, tee naa Yãhã dãã ke myaha wãn ne!» ²² Pe u kapãñ nde luhu, le n pe laam wo. Pe n tyii u na, ma ter.

Mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo
(*Mar 12.18-27; Luke 20.27-40*)

²³ Ke per bya wo, Sadusyē mpāy n pa pe ya ndoŋ, Yesu fla na. Poo me pe n yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. ²⁴ Pe n Yesu yey ma yee: «Yīnfua, wo faale wādyaha Musa bii kānde laa yar wo na, le nde: «Naa ma ku, kicar sē kē u ye ye, u cīfua yai u u calangusya gbe, pe n kicar see u lefua kē, wii tuu ku.» ²⁵ Āhā, dya waa -sē pye wo fla na, cīfa kuay ne. U dya n ba cōo sya, ma ku u yaha, puee sē kē ye. U taha n u calangusya gbe. ²⁶ Woo bya n maha ku u cōo yaha, puee sē kē ye. U tãã wuhu n u gbe, loo kate nen ya. Koo syi ya, koo syi ya, poo kuasī bye n ba ku tãŋ u cōo yaha nanem. ²⁷ Loo kur ye, u cōo n ba ku u ya ndoŋ. ²⁸ Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo per gi, u cōo ga ba nii yoo wūū pe laam wo? Poo bye sē u yāã cã la cōo?»

²⁹ Yesu n pe ye sya ma yee: «Ye plaha loo nde ne ma yee, a mpāy pe ku wa, pe saa yir gbā wo ye. Ye sē Yāhā sabangbāŋ wūhū cã ye, ye sē maha Yāhā fānga cã ye, koo kē. ³⁰ Ye sē yāã, mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo, pe ga nii mii yāhāyīŋ tēnlehe wāŋ syi dyaŋ yāhāyīŋ na. Naam tesē ca ne, pe saa ba naa pe ya gbe ye.

³¹ Mpāy pe ku wa, ma n pai yir gbā wo, Yāhā pe wīi yar laha ye na. -Ye yāŋ, lii le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo, nakur wāyir wīi na gbā wo, -ye ye laam too le na! ³² Yāhā yee: «Ndoo tē ma Yāhā Brama* ye, Yisyake ne, Dyakuba ne.» »

Loo na, Yesu n pe yar taha ma yee: «Mpāy pe ku, pe ma yrāŋ Yāhā yīnde na.»

³³ Nabuar mpāy pe naa n luhu Yesu ye, u kaklaha n ye gbāã pe na.

Yāhā kānde katan wo, lii loo le ma yīŋ?

(*Mar 12.28-34; Luke 10.25-28*)

³⁴ Pe Farisyē pe le luhu, a Yesu pe Sadusyē ye wāã sya, ma sya ye gbāã pe na, pe Farisyē n pe ya wāã. ³⁵ Poo nen waa pye Yāhā kaiyarfua. U n yee woo ga Yesu le namihi wo, ma u yey ma yee: ³⁶ «Yīnfua, Yāhā kānde katan laam wo, lii loo le ma yīŋ?» ³⁷ Yesu n u ye sya ma yee: «Lii le ma yīŋ le nde: «Ta, ma Yīnfua Yāhā wīi n naa n tãy ma ye, le ter wān bye yaha, le gboho tãŋ ma laam bye wo, le nii tãŋ ma yrã bye na, ma kacān bye n pye tãŋ loo na.» ³⁸ Yāhā kānde katan laam wo, nde loo ne le ma yahasee ye, ma maha ma yīŋ. ³⁹ Lii le taha le yahasee wīi na, le ka le kuε ye. Loo ne nde: «Ma ya wīi le n tãy ma ye mii syi dyaŋ,

* **22:32** 22.32 Brama, Yisyake ne, tesē Dyakuba ne, poo mii me pe ma Yiifee-faale wāle. Yāhā ma yee koo ma Yāhā pe ye yagaa, le yīntaha kē pe wee nakur ye, pe ma yrāŋ na.

tyii ma nampyen wĩ n naa n tã̃y ma ye ke syi. > ⁴⁰ Ke Yãhã kãnde katan bye, ma suhu pe faale Yãhã kaplãñ tõrfa kaklaha ne, too nde bye sron koo katan syãñ ngĩ ne.»

Yagaa Yesu pe Farisyẽ yey laa ne

(*Mar 12.35-37; Luke 20.41-44*)

⁴¹ Pe Farisyẽ pe pye pe ba pe ya wãã nii, Yesu n pe yey ma yee: ⁴² «Ye laam wo, ye yee yoo kē u Yãhã Yĩndefua Crise ne? Yoo kur kuε puee kē?» Pe n yee, a Dawide kur kuε puee kē u ne. ⁴³ Yesu n pe pye ma yee: «Le ma pye ke dyañ, Dawide -sē maha pye mii ma u yee Yĩnfua? Ye sē yãã, Yãhã Yrã Fãnga pye Dawide na, ma bii u ta u n le pãã ma yee:

⁴⁴ «Yĩnfua Yãhã ta Yĩnfua pye ma yee:

Pa tege nii ra kãndigi koho kuε ye

kai- bye yĩñ na,

ta n sya ba ma napĩ- yĩy

kor le ma kē,

pe n nii mii ma tãnde

fyãhã tã pe na. > »

⁴⁵ Yesu n pe yey ma yee: «Dawide ge tuu naa u Yãhã Yĩndefua yee Yĩnfua, u Yĩnfua -sē ga maha pye mii u nii Dawide kur kuε puee waa?»

⁴⁶ Pe Farisyẽ sē waha u yē wãã sya laa ne ye. Ma gbe koo per na, waa sē maha sya ma u yey yãã laa ne ye.

23

Yesu pe nabuar yar pe pe ya yigi mpãy ne

(*Mar 12.38-39; Luke 11.43, 46; 20.45-46*)

¹ Loo na, Yesu n pe nawee-pye tesē pe kãnyãrwai ne ma yee: ² «Pe Yãhã kaiyarfa, tesē pe Farisyẽ ne, poo me pe le kãnde yar nawee- na, kãnde lii Yãhã bii le le soho Musa koho wo. Pe taha loo na. ³ Loo na, -ye naa n luhu pe ye, pe ma kai- nkãy bye pãã, -ye naa ke pye! Ye ma syi ye sē pe pyer yãñ gbe ye! Ye sē yãã, pe nawee- klaha lii ne, poo ge sē le pye ye. ⁴ Pe nawee- fãy kai- busãã ne, kai- nkãy ke ma mii teger dyañ, pe sē -sē koho le pe ye, pe n waha re tēñ ye.

⁵ Nkãy bye pe n pye, pe n ke nawee- n pe yãã yĩnde ne, pe naa pe sey. Pe ga pe Yãhã kaplãñ sabar fe, te n paha ta ter nawee- bye wãñ yaha, pe n naa n pua. Tesē, pe nayrengbãy namihi nkãy ke n yon tãã ye, ke tyĩ n ter nawee- bye wũhũ na. ⁶ Nanihi dir disaha wo, pe ga naa niisayõr fla ke, tesē pe yawãhã nwey wo, niisar tii nawee- bye yĩnde le yi n too re na, too syi niisar pe ne ke pe nii. ⁷ Pe n ke pe naa pe syar nangbãsyaha ne nanihi teebehe wo, tesē pe naa pe yee kaicãfa.

⁸ Yii poo na, ye ma n tyii waa n naa ye yee kaicãfa ye! Ye bye ma wãceñ, kaicãfua neñ ya kē u ma ye ye. ⁹ Kãntraha nge na, ye ma syi ye naweete waa yee

ye tuhufua ye! Tuhufua nen ya kē u ma ye ye, woo kē Yāhā ne. ¹⁰ Ye ma syi ye ta pe n naa ye yee yīnfua ye! Yīnfua nen ya kē u ma ye ye, woo kē u Yāhā Yīndefua Crise ne. ¹¹ Wii u n traha u nii yīn na, u yai u nii ye byē tēntēle! ¹² Nawee wii ma u ya ta yīnfua draha wo, ufua ga klon. Wii ma -sē u ya klon, ufua ga kuā yir.»

Yāhā kaiyarfa tesē Farisyē ye ne, pe wīl pee Yāhā ye

(*Mar 12.40; Luke 11.39-52; 20.47*)

¹³ Yesu n maha yee: «Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Ye nawee- ta pe saha dye Yāhā Yai wo ye. Yii sē n dye ye, mpāy pe n ke pe dye, ye maha n sye pe na. [¹⁴ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Yii me, ye calangusyam wān kur byē sya n kāā pe kluē wo, ye dur ye yii ta naweeyōm dyaŋ, ye Yāhā ka syar kaplāmbuar ne, ye sya ma-. Koo byē wāpēn draha ga ba ye dye, ke la ke sya gboho ter.]

¹⁵ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Ye ne ter yrāhātrūhū ye, kaa na kāntraha na, kaa na salangbāy ne, ye ga nawee nen ya ke, u n naa n yār ye kānde wo. U ma ye kānde yigi, yaa u ta u n yai naa fla ne, ye wāŋ syi dyaŋ ngbey syāŋ.

¹⁶ Yii mpāy nawee- n taha ye na, fūū- me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Ye n yee: Wii ma Yāhā di Yāhā kangbāŋ myaha ne, laa wee le na ye. Wii ma -sē Yāhā di Yāhā kangbāŋ sān myaha ne, tuu lii pāā, u yai u le pye. ¹⁷ Napley me ye ne, fūū- me ye ne! Ye sē yāā, sān wān tii te ma Yāhā kangbāŋ wo, koo kangbāŋ kē ke te ta, te n nii Yāhā wān. ¹⁸ Ye maha n yee: Wii ma Yāhā di Yāhā diŋ yisaha fla myaha ne, laa wee le na ye. Diŋ gii ke -sē ma koo fla na, wii ma Yāhā di koo diŋ nge myaha ne, tuu lii pāā u yai u le pye. ¹⁹ Fūū- me ye ne! Ye sē yāā, diŋ gii ke ma Yāhā diŋ yisaha fla wo, koo fla kē ke ke diŋ ta ke n nii Yāhā kla. ²⁰ Wii ma Yāhā di Yāhā diŋ yisaha fla myaha ne, ufua Yāhā di ke Yāhā diŋ yisaha fla myaha ne, tesē diŋ wān tii byē ne te ma ke yīn na. ²¹ Wii ma Yāhā di Yāhā kangbāŋ myaha ne, ufua Yāhā di Yāhā kangbāŋ myaha ne, tesē Yāhā bya ne, koo gii ke ma ke fla na. ²² Wii ma Yāhā di yāhāyīn myaha ne, ufua Yāhā di Yāhā nangbāniisaha myaha ne, tesē Yāhā ge ne, koo gii ke ma ke nii ke fla na.

²³ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Ye ma ne ye digi gbe, tyūhū wān ge ne, ye te la flē sēnsye, ye fla neŋ wāā Yāhā kē. Kānde lii Yāhā le ta, le wo klaha kai- nkāy ne ke ma yīn, ye sē -sē koo pye

ye. Ye sē n sron ye, ye sē nawee- fen di ye, ye sē Yāhā laam wūhū pye ye. Koo kai- ngū -sē kē tee yai ye gbihi yigi, ye koo ta yīn. Ke kai- ngū n -sē taha, ye ma syi ye faha laa yaha ye. ²⁴ Yii mpāy, nawee- n taha ye na, fūū- me ye ne! Ye lakue loho fīī, ma tepūū yi n kāā ke wo ma cā ke wo; yūhūmii ma -sē too ku ke lakue loho wo, ye ga ke wo ke dyan.

²⁵ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīī pee Yāhā ye. Ye ma mii nawee- mpāy dyan, pe crān kur kue yee, tesē tasa kur kue ne, ma n tyii ke laam na. Ye bya, ye yii ta naweeyōm nkur kue ye, ye laam sē -sē wee gbegbe ye. Nawee- wāyuhu wīī ya le ma ye laam wo, tesē kai- nkāy ne ke sē yō ye. ²⁶ Yii Farisyē, fūū- me ye ne! -Ye cāā ye laam ta pe n nii gbegbe, ye -sē ga yō gbaa na. Le ma mii crān dyan ke laam ma yee laha, ke nkur kue bya -sē ga laha.

²⁷ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīī pee Yāhā ye. Ye ma mii nakur gbūhū wān syi dyan; pe ga ke nkur kue tuhu ngaa ne ke n yō, ke nii perper. Ke laam -sē wo, ke yīī nakur kacer ne, tesē wāfūhū wān ter bye ne. ²⁸ Ye bya ma koo syi. Nawee ma ye yāā, u ga yee ye ma naweeyōm. Dawar wīī ya -sē kē le gboho ye laam wo, tesē kapee- wāpye wīī ne.

²⁹ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīī pee Yāhā ye. Nakur gbūhū nkāy ke yō, koo kē tee n gbihi Yāhā kaplān tōrfa kē. Ye maha nasron gbūhū gbihi n yō. ³⁰ Ye maha n yee: <Wa'a ne pye wo faale wāle cāā na, wo saa ne yīmbui wāā le pe ne, wo pe Yāhā kaplān tōrfa boo ye!> ³¹ Tee loo pāā pe faale Yāhā kaplān tōrfa wāboo wīī na, ye le cā laha ma yee, mpāy pe bii naa poo Yāhā kaplān tōrfa mii boo, pe kur kue pii me ye ne. ³² Le yō! Ye faale wāle pe tēn lii koho yigi, tee -sē le tē kua!

³³ Nwōr terfa me ye ne, ye pee ter! Ye laam wo, ye yee la ye saa ba sāhā ye ka naa fla wo ye, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye? ³⁴ Ye sē yāā, loo ne n ga Yāhā kaplān tōrfa nō wāā ye ye, laantorfa ne, sabacāfa ne. Ye ga ba mpāy boo, ye mpāy kuey mar boo trān na. Ye ga maha ba mpāy gbā sāngblān ne, ye yawāhā nwey wo, ye mpāy kar taha naa n gaha tebehe bye wo. ³⁵ Loo ne, naboortii bye te boo faale wo, too nde bye wāpēn draha ga ye dye. Too naboortii nde bii gbe nasron Abel wāboo cāā na, ma sya ba waa Basyi dya Dyakaridya wāboo cāā na, woo wii pe bii boo ke Yāhā kangbān nsoho wo ke Yāhā diŋ yisaha fla ne. ³⁶ Ta n cīinde nde pāā ye ye, ntōrrii te woo, le kapee fue ga yi yagaafa na.»

Yesu tesē Yurusalemfa wīī ne
(Luke 13.34-35)

³⁷ Yesu n maha yee: «Yurusalemfa, Yurusalemfa, ye Yāhā kaplāŋ tōrfa boo, tesē nawee- mpāy Yāhā pe nō n wāā ye kē, ye pe waa n boo ntēambar ne. Yalebye n n ke n ye wāā ta nii tāy, mii nguyīŋ dyaŋ ke ne ke pii wāā ta ke nkaasyir flāhā tāy. Ye sē -sē le sya yāā ye. ³⁸ Tee n pye ke syi, Yāhā ga ba kur waa ye klo na. ³⁹ -Ye yāŋ, n ga ye yar: Ma gbe yagaa na, ye saa ra yāā yāā nantāŋ ye. Per gaa, n ga dur ba, ye n -sē ba naa n yee: <Mboo wii taa n pai Yīŋfua Yāhā myaha na, ke kaa taha ma na.> »

24

Kayīhī nkāy ke n pai kāntrahafa dye driyē n cā kua
(Mar 13.1-27; Luke 21.5-28)

¹ Yesu n yi ke Yāhā kangbāŋ wo, ma n ter u kānyārwei ne. Pe kānyārwei n yūhū crā u na, ma u pye u ke Yāhā kangbāŋ nwey wāfāā nayōr ter yāŋ. ² Loo na, Yesu n pe yar ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ke Yāhā kangbāŋ nwey nde bye tee n yāā nde, te ga ba too, ntēmlaha neŋ gaa ge saa ba taha ta nii ke nampyeŋ na ye; te bye ga ba traha.»

³ Yesu n ga dugu nii te wolifye katyir yāŋ yīŋ na. Pe kānyārwei ya n yūhū crā u tāy, ma u yey ma yee:

«Wo Yīŋfua, taa naa ke Yāhā kangbāŋ wātoo wīī pāā, wo yar ke tooyale ne cigege, ma suhu kayar lii ne le ga ba waha ta, nawee- n ma wādurba yale cā, tesē driyē wākua yale ne.»

⁴ Yesu n -sē too ke kai- na, ma nii pe yar ma yee: «-Ye naa yii yigi, waa kawar ma syi waha ba ye yīntar figi ye! ⁵ Ye sē yāā, nawee- busāā ga ba ta myaha taha pe ya na, pe naa kawar fua pe yee, a poo me u Yāhā Yīndefua. Pe ga ba nawee- busāā wlaŋ koo ne. ⁶ Ye ga ba naan wūhū luhu, te ma tūntūn, kaa na te ma deydey. Ya'a syi ye fya ye! Koo kayīhī ngūī yai ke ba dye, le sē - sē ga ba pye driyē wākuaŋ ye. ⁷ Nawee- tergaafa ga ba naa naan miy ter gaa ne. Yīŋfua waa ga ba yir u nawee- ne, u ga naan miy yīŋfua waa ter ne. Fāāpihi ga ba dye teebehe nkāy wo, tesē kāntraha wāyehē ne. ⁸ Kānkai- ngūī bye ga ba nii mii calaifua wān dyaŋ, te ma ne yir u na, te naa u yaa.

⁹ Nawee- ga ba ye yigi wāā, pe n ye nuhu, pe sya ye boo. Ye wīī ga ba fūhū nawee- bye ye ta wīī na. ¹⁰ Koo cāā na, nawee- busāā ga ba Yāhā kānde miy yaha. Pe ga ba yār naa n yaha pe ya na; pe wīī ga ba naa n fūhū pe ya ye. ¹¹ Kawar Yāhā kaplāŋ tōrfa ga ba yi nihi, pe nawee- busāā wlaŋ le kapee- wāpyeŋ wo. ¹² Loo nde ga ba pee, le sya ta, nawee- busāā

saa ba naa pe nampyeŋ- yāŋ nawee- ye. ¹³ Wii ma - sē waha plāhā kuee ta kur ye ke kānkai- bye wo, Yāhā ga ba u sya yaha. ¹⁴ Le Yāhā kapāyīi nde ga ba tōr kāntrahafa bye ye, pe bye n ke kai- cā. Loo na, ke driyē ga cā kua.»

¹⁵ Kaplāŋ nkāy ke n taha, wii ma ke kal u yai u ke war yō! Yesu n maha yee: «Faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Dāyeŋ, tuu bii cīnde kapihi gii wīi pāā, yaa ba ke yāā Yāhā niisaha wo. ¹⁶ Loo yale wo, mpāy pe ga ba pye Yude wo, pe fā naa n gaha yāy kuee koho na. ¹⁷ Wii ma ba pye u gbegbaha yīntraha wo, u ma syi yee woo ga tege dye nwoŋ wo, u wān taa gbe yigi ye. U naa n fā. ¹⁸ Wii ma ba pye u tar wo, u ma syi yee woo nayrengbāŋ kuee kaha wo, woo ga dur ga ke gbe ye. U naa n fā. ¹⁹ Too plii nde na, ca mpāy pe ma laha ne, tesē mpāy ne pe ma pii ne pe n wār, pe fēn ga ba gbaho ter. ²⁰ -Ye naa Yāhā nar too fee plii nde ma syi sroŋ werngbān cāā ne, tesē kanii per ne ye! ²¹ Ye sē yāā, ma gbe driyē wātāhā na, ma sya ba waa yagaa na, too plii nde fēn wāpee syi sē yāā yāā ye. Te syi saa maha ba yāā yāā ye. ²² Yāhā ma ne yee ke sē yer kaa wāyikāā na te wāfāy plii yē na ye, waa yīŋ gē saa ne wloho yi ye. Ke -sē yer koo kaa wāyikāā na ke laampii wīi na, mpāy ke yāŋ yi.

²³ Loo na, wii ma ye pye, a u Yāhā Yīndefua ma nwo, u Yāhā Yīndefua ma nwaala, ya'a syi le sya ye! ²⁴ Ye sē yāā, kawar Yāhā yīndefa, tesē kawar Yāhā kaplāŋ tōrfa ne, pe ga ba yi. Pe ga ba naa yēkā wūhū pye tesē laanwo wūhū ne, pe naa nawee- wlaŋ. Mpāy gē Yāhā pe yāŋ yi, pe ma yee pe sē waha pe ya na ye, pe ga waha wlaŋ. ²⁵ -Ye luhu naa n yō! N nwo, tē ye cāā n yar ke kai- ne.

²⁶ Loo na, pe ma ba ye pye, a -ye yāŋ u ma drawaha fla wo, laa na u ma nwoŋ laam wo, ye ma n le sya ye! ²⁷ Ye sē yāā, u Nawee Puee wādurbaŋ ga ba pye mii yāhā wāyēhe dyaŋ, ke ne ncaha bye gbe tā, nawee- bye n ke yāā. ²⁸ Ye sē yāā, kakugu ma pye na, yān ga te ya wāā ke fla na.

²⁹ Too fēn plii nde ma kāhā ter wa, yai ga ba gbā tā, yroŋ saa ba pye cāā- ne ye. Yrompii ga ba kuā too kāntraha na; ke yāhāyīŋ wān bye ga ba gbā wlāhā te ya wo. ³⁰ Loo na, u Nawee Puee wādurba kayar wīi ga yāŋ cā gbaa na, yāhāyīŋ na. Kāntraha terfa bye ga ba naa pe ya mii wūn. Pe ga ba u Nawee Puee yāā yāhāsyōr na, tuu n pai fānga ne, maha yāhāyīŋ nayōr ne kacān saa pye ye. ³¹ Tūūtūū ma ba wuu, u Nawee Puee ga u yāhāyīŋ tēnlehe nō wāā driyē teebehe bye wo. Nawee- mpāy tuu yāŋ yi, pe

yāhāyīn tēnlehe ga pe bye wāā driyē kur bye wo.»

Nasar nkugu ke wo klaha lii ne?
(Mar 13.28-31; Luke 21.29-33)

³² Yesu n maha pe yar kakuācran ne ma yee: «Nasar nkugu ke wo klaha lii ne, ye yai ye le cā. Ye sē yāā, ke katyigi ma kayampēn yi, ma maha wampēn fe, yaa cā ke wāsayale nō gbe taha. ³³ Koo syi dyaŋ, ye ma ba kai- ngī yāā ke n pye, ye -sē cā u Nawee Puee ma u dur n pai. ³⁴ Ta n cīnde nde pāā ye ye: Yagaafa bye saa ku tāŋ mii kai- ngī sē pye poo mpāy yīnde na ye. ³⁵ Ke yāhāyīn tesē ke kāntraha ne, te ga ba kua kāā te saa ba pye ye; ta kaplāŋ koo -sē na, koo ga nii wākuayāā saa pye ke na ye.»

Driyē wākuayale ga ba nawee-fe gbe
(Mar 13.32-37; Luke 17.26-30, 34-36)

³⁶ Yesu n maha pe gbihi yar taha ma yee: «U Nawee Puee wādurbaŋ ke n pai pye per gii, waa sē koo per cā tesē le yale ne ye. Pe yāhāyīn tēnlehe ge sē ke per cā ye. Ndo ke Dya, ta bya sē ke per cā ye. Ta Tuhufua Yāhā ya ke le cā. ³⁷ Kai- nkāy ke naa n pye faale wādyaha Nuwe cāā na, koo syi kai- ke ga ba naa n pye u Nawee Puee wādurba yale wo. ³⁸ Ye cā, Nuwe cāā na, te driyē lafir te sē ba yi wa ye, nawee- naa dir di ma naa n wo, ma naa

ca sya ma naa pe pueesyam wāā naam kē, ma sya ba waa Nuwe wādye per na ke salangbāŋ wo, kangbāŋ dyaŋ. ³⁹ Pe sē ba le sya ma yee laa ga ba pe dye cīnde ye, te lafir n sya ba yi tā kāntraha bye na, ma nawee- bye boo tāŋ. U Nawee Puee wādurbaŋ ga ba pye koo syi dyaŋ, nawee- saa ba le sya pe yee kai- ngī ga pe dye cīnde ye. ⁴⁰ Koo per na, naam syām syi ma pye tar wo pe ya tāy, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na. ⁴¹ Ca syām syi ma pye pe tra tre pe ya tāy, pe ga ba nen gbe ba ra fla na, pe tyii u nen na. ⁴² Tee sē ndoo, ye Yīnfua, wādurba per cā ye, ya'a syi ye sā wāy faha yii na ye!

⁴³ -Ye nde cā laha: Kahafua ma ne u yuhu payale cā ke yīmper wo, u ga ne kuee yrāŋ na, u sye u yuhu ma n dye u kaha wo ye. ⁴⁴ Loo ne, ye bya -ye yii gbihi naa n ta, yaliile tee sē ga yigi ye, u Nawee Puee ga ba dur ba loo yale wo.»

Tētēyō u yīnfua sēŋ mii?
(Luke 12.41-48)

⁴⁵ Yesu n maha yee: «Tētēle wii syi kē u n sron u yīnfua ye, ma maha kai- cā? Woo kē wii ne u yīnfua ter, ma u taha u naa u tētēwai bye yāŋ, u naa pe dir wāā pe kē sediyale wo. ⁴⁶ U yīnfua ma dur ba, maa u yāā loo tēn na, woo tētēle wīi n tāy. ⁴⁷ Ta n cīnde nde pāā ye ye: U yīnfua ga u taha u koho wān bye yīŋ na.

48 U tēntēle ma pee, u ga le ga yigi, a woo yīnfua saa pa yagaa ye. 49 Loo na, u ga too u tēntēwai wāgbāŋ na, u ga naa n di, u sēm wo naa n ter sēnwofa ne. 50 U tēntēle tuu sē per gii ga yigi, tesē yale lii ne ye, u yīnfua ga pa koo na. 51 U ga u pēn cīinde wāpēn, tuu u pye pyer rii ne te yai dawarfa ne, u n naa n wūn, u naa nkāhā yīhī.»

25

Cabii sēnsye cafān yigifua sēŋ mii?

1 Yesu n maha kakuācran nde gbā pe ye ma yee: «U Nawee Puee ma ba dur ba, Yāhā yai klo wādyen ga ba nii mii cabii sēnsye mpāy wī dyaŋ. Pe cabii sēnsye pe naalor gbe, ma yi ma n gaha cafuē yigifua wāāsaha wo. 2 Pe laam wo, cabii bua pye napley, pe sē ba kai- cā ye. Bua mii -sē ba kai- cā, pe pye laantorfa. 3 Pe cabii napley n pe naalor gbe, pe sē sēm- gbe yigi ye. 4 Pe cabii laantorfa poo n pe naalor gbe, ma suhu sēm- ne ngaa laam wo.

5 U cafuē yigifua sē naa n pai ye, wāy n sya ba pe cabii bye yigi, pe n sā wāy. 6 Yīndyaha n ba dye, waa n tē sya ma yee: «U cafuē yigifua nwo, -ye ka yaa u wāā!» 7 Loo na, pe cabii bye n yir wāy na, poo ga pe naalor gbihi, pe sēm- mpāy le taha. 8 Pe cabii napley n pe laantorfa pye ma yee: «-Ye ye sēm- mpāy laha wo kē! Ye sē yāā, wo naalor n fege

wo ye.» 9 Pe laantorfa n pe yē wāā sya ma yee: «Aye, sēm-mpāy pe ma wo ye, pe saha wo lay yi ye lay ne ye. -Ye ka sēm- parsaha fla wo, yaa mpāy par, ye le!»

10 Pe cabii napley n ka loo na sēm- parsaha wo, u cafuē yigifua n pa loo yale wo. Mpāy pe ba pe ya gbihi ta, pe n dye u cafuē yigifua ne te cafān didi nwongbāŋ laam wo, pe n ke nwonyē tā tā. 11 Loo kur ye, pe cabii bua mii n ba pa, maa tē sya ma yee: «Yīnfua, Yīnfua, ke nwonyē yār wo kē.» 12 U cafuē yigifua n pe yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye, n sē ye cā ye.» »

13 Yesu tuu ke kaplāŋ pāā wa pe ye, u n pe yar taha ma yee: «Tee sē u Nawee Puee wādurba per cā, ke yale ne ye, -ye ma n faha yāā yii na ye!»

Pe tēntē- tāā pe yīnfua sēŋ mii?

(Luke 19.11-27)

14 Yesu n maha kakuācran laa gbā pe ye u wādurba wī na ma yee: «Ta wādurba wī ga ba nii mii dya waa dyaŋ, tuu ga yrāhā yi. Tuu ga yrāhā yi, u n u tēntē- yee ba, ma ba u koho wale le soho pe koho wo. 15 U n war milyō bua le soho u tēntē nen waa koho wo, ma milyō syām le soho waa koho wo, ma milyō nen le soho u tāā wuhu koho wo. Tuu u tēntē- cā wa, pe nanem ga waha yia pe tēn lii tē, u n pe war la pe kē koo syi, ma ter. 16 Wii tuu pe war milyō bua yāā, u n yir

le yalebya wo, ma ga nii tēn tē pe war ne, ma sya ba war milyō bua mpāy yāā. ¹⁷ Wii tuu ba pe war milyō syām yāā, u bya n ga tēn tē pe war ne, ma sya ba war milyō syām mpāy yāā. ¹⁸ Wii tuu - sē ba pe war milyō nen yāā, u n ga wihi tugu kântraha wo, ma u yīñfua war wūhū yaha ke fla na.

¹⁹ Le n ba ma- pe tēntē-yīñfua n dur ba. U n nii pe yey, pe waha tēn lii tē pe war ne.

²⁰ Wii, u yīñfua ba war milyō bua le soho u koho wo, u n yūhū crā, ma pe war milyō bua fle sīi yar ma yee: <Yīñfua, ma ba war milyō bua le soho ra koho wo. Yāñ, n maha war milyō bua mpāy yāā taha.> ²¹ U yīñfua n u pye ma yee: <Le yō; ma ma tēntēyō, ma maha n sron. Ma sron kasyīmbehe wo; loo nde na n ga ma taha kainkāy na ke yīñ ke gbaha. Pa, wo n ba gbar.>

²² Tēntē wii, u yīñfua ba pe war milyō syām le soho u koho wo, u bya n yūhū crā, ma pe war milyō syām fle sīi yar ma yee: <Yīñfua, ma ba war milyō syām le soho ra koho wo. Yāñ, n maha war milyō syām mpāy yāā taha.> ²³ U yīñfua n u pye ma yee: <Le yō; ma ma tēntēyō, ma maha n sron. Ma sron kasyīmbehe wo, loo nde na n ga ma taha kainkāy na ke yīñ ke gbaha. Pa, wo n ba gbar.>

²⁴ Loo kur ye, wii u yīñfua ba war milyō nen le soho u

koho wo, u n yūhū crā ma yee: <Yīñfua, n ba cā ma laam waha. Tar rii nawee-pe n war, ma n ta pe ma myaha taha re na. Dir rii nawee-pe n gbihi, ma n ta pe te le ma myaha pen wo. ²⁵ N ba fya, ma ga ma war wūhū yaha kântraha wo. Yāñ, ma war mii, sya pe ne.> ²⁶ U yīñfua n u yē sya ma yee: <Tēntē napee nwo, napar difua kē ma ne! Ma cā, tar rii nawee-pe n war, n n ta pe ta myaha taha re na. Ma maha cā, dir rii nawee-pe n gbihi, n n ta pe te le ta myaha pen wo. ²⁷ Ma ne pye ma ga ra war wāā fue na war cātrososaha wo. Loo na, tē dur ba, n saa ne yāā la u war see, ta n sya?> ²⁸ Loo kur ye, u n pe nawee-pye ma yee: <-Ye pe war milyō nen sya kāā u koho wo, ye pe wāā wii kē u ma pe war milyō bua ne! ²⁹ Ye sē yāā, wii ma pye ngaa ne, pe ga ba wāā taha u kē dege. Wii ma -sē yee u wee ngaa ne ye, car giu ke ma u koho wo, ke ga ba tyīn sya kāā u ye. ³⁰ Ma yee u tēntē nwo na, tuu saha laa yō ye, -ye u gbe miy yi wāā nkur ye wam fla wo, u n naa n wūn, u naa nkāhā yīhī.> »

Nawee- bye ga ba tyōr pe kapyer ne

³¹ Yesu n maha yee: «Yali-ile wo u Nawee Puee ma ba pa u yāhāyīñ nayōr ne, pe yāhāyīñ tēnlēhe bye ne, u ga ba nii u nangbāñ niisayūhū wo. ³² Teebehe bye nawee-ga ba wāā ta u yaha ye, u n pe tyōr mii mbanaha dyañ,

tuu mbaa tyōr n yi sēngaa wo. ³³ U ga pe mbaa ta u kândigi kuε ye, tuu pe sēngaa ta u kâmanj kuε ye.

³⁴ Loo na, mpây pe ga ba pye u yīnfua kândigi kuε ye, u ga pe pye: <Ye wīi n tây ta Tuhufua Yāhā ye. -Ye pa, ye ba Yāhā Yai kayūhū sya, kayūhū nkāy ke bii cāā gbihi yaha wa ye kē, driyē wātāhā cāā na. ³⁵ Ye sē yāā, fāā ba ra yigi, ye n ba dir wāā ra n di, koo kē. Loho fāā ba ra yigi, ye n ba loho wāā ra n wō. N pye nampay, ye n ba ra yigi yō. ³⁶ Nayroho sē pye ra ye ye, ye n ba kaa wāā ra n le. N pye yanfua, ye n ba ra traha. N pye nwompihi wo, ye n ba pa ra fla na maa ra yāŋ.>

³⁷ Loo na, pe nasroŋ ga ba u yē sya pe yee: <Yīnfua, wo ma yāā na, fāā ba ma yigi, wo n ma kē dir ne ma n di, loho fāā ne, wo n ma kē loho ne ma n wō? ³⁸ Ma pye nampay teelii wo, wo n ma yāā, ma ma yigi yō? Wo ma yāā na, nayroho sē pye ma ye ye, wo n kaa wāā ma kē ma n le? ³⁹ Ma pye yanfua na, ma pye nwompihifua teelii wo, wo n ka maa ma yāŋ?>

⁴⁰ U yīnfua ga pe yar, u yee: <Ta n cīinde nde pāā ye ye: Tee naa kai- ngīi pye ta nawee- kē, mpây gε pe ma naflam, le ma mii ye naa ke pye ndoo gε kē.>

⁴¹ Loo kur ye, mpây pe ga ba pye u kâmanj kuε ye, u ga pe pye: <-Ye dey kâā ra na, Yāhā yoosēn ma ye na! -Ye ka naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye!

Koo naa gbihi Setane kē, tesē u sândāpee ne. ⁴² Ye sē yāā, fāā ba ra yigi, ye sē ngaa wāā ra n di ye, koo kē. Loho fāā ba ra yigi, ye sē loho wāā ra n wō ye. ⁴³ N pye nampay, ye sē ba ra yigi yō ye. Nayroho sē pye ra ye ye, ye sē ba kaa wāā ra n le ye. N pye yanfua, n pye nwompihifua, ye sē pa maa ra yāŋ ye.>

⁴⁴ Pe ga ba u pye pe yee: <Yīnfua, wo ba ma yāā na, fāā ba ma yigi, loho fāā ne, ma pye nampay, nayroho sē pye ma ye ye, ma pye yanfua, ma pye nwompihi wo, wo sē kayīi pye ma kē ye?>

⁴⁵ U Yīnfua -sē ga ba pe pye: <Ta n cīinde nde pāā ye ye: Tee sē naa kai- ngīi pye ta nawee- mpây kē pe ma naflam ye, le ma mii ye sē naa ke pye ndoo gε kē ye.> »

⁴⁶ Yesu n pe yar taha ma yee: «Poo mpây pe wee nasroŋ ye, pe ga ba wāpēn yāā, kii wākuayāā wee ke na ye. Mpây pe -sē ma nasroŋ, pe ga ba cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.»

26

Yiifee- yahaseefa Yesu ke wāboo ne

(Mar 14.1-2; Luke 22.1-2; Nsān 11.45-53)

¹ Yesu tuu kaplāŋ ngīi bye pāā wa, u n u kānyārwei pye ma yee: ² «Ye cā te syayaha gbar ma plii sīi wo. Loo yale wo, u Nawee Puee ga ba yi nawee- kē, pe n u kuey mar boo trā na.»

³ Pe Yāhā yūndefa yīnfa n pe ya wāā pe wāε ne, u Yāhā yūndefa yīnfua kaha wo. U myaha ba kē Kayifu. ⁴ Pe n le pāā ta poo ga Yesu yuhu yigi, pe u boo. ⁵ Pe n le pāā ma yee: «Wo saha u yigi te gbaryale wo ye. Mii loo sē ne ye, pe nawee- ga waha yir pe yee, le sē yai poo ye ye.»

*Cɔɔ waa lasekole wāwoo
Yesu yīn na
(Mar 14.3-9; Nsān 12.1-8)*

⁶ Yesu pye Gbetane wo, Syimu kaha wo, Syimu wii tuu pye gber. ⁷ Cɔɔ waa n pa u tāy, yablater ntēmlaha bule ne u koho wo. Lasekole waa ter pye le wo, nawām sē naa u dir yey ye. Yesu pye u naa n di, u cɔɔ n u lasekole woo u yīn na. ⁸ Pe kānyārwai pe loo yāā, le sē tāy pe ye ye, pe n nii le pāā ma yee: «Kaklaha- ne nde! ⁹ Pe ma ne lasekole nwo par, ma wangbāy yāā ma wāā fenfa kē, loo sē puar la?»

¹⁰ Yesu n -sē cā pe ne, ma pe pye ma yee: «Ye tyii u cɔɔ na, u kayīi pye ra kē! ¹¹ Ye sē yāā, yalebyε fenfa ma ye ne. Ndoo -sē nwo, n saa ba pye ye ne per gaa ye. ¹² Ye sē cā la, u cɔɔ tuu lasekole nwo woo ra kadye na, ta nakugu kē tuu gbihi wa gbīi wāleŋ na? ¹³ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Pe ma ba le Yāhā kapāyīi wūhū tōr teelii teelii kāntraha nge na, pe ga u cɔɔ nwo bya wīi pāā, lii tuu pye ra kē. U wīi ma syi le faha yāā nawee- na ye.»

*Yuda Yesu wāyi wīi kε
(Mar 14.10-11; Luke 22.3-6)*

¹⁴ Pe Yesu kānyārwai sēnsye syām mii wo, waa pye pe naa u yee Syikaryotefa Yuda. U n yir, ma ka pe Yāhā yūndefa yīnfa fla na, ¹⁵ ma ga pe pye ma yee, a woo ma Yesu yi pe kē, pe ga woo kē nwa ne? Pe n wargbε warpii gbey sēnsye tōr, ma pe wāā u kē. ¹⁶ Yuda n ta ter nii Yesu wāyi wīi kε pe kē.

*Yesu kur kuε syayaha
gbar dir*

(Mar 14.12-21; Luke 22.7-14, 21-23; Nsān 13.21-30)

¹⁷ Te gbar rii Yiifee- sē ncasur bur di ye, te ba nɔ wa. Ke per cir na, Yesu kānyārwai n u yey ma yee: «Ma laam wo, ma yee too ga te syayaha gbar dir yīntaha yi na ma kē?» ¹⁸ Loo na, Yesu n waa yar pe na, pe ka woofua fla na, le klo laam wo, pe ga u yar pe yee: «Wo Yīnfua yee: Ta yale nɔ wa; n ga ba te syayaha gbar dir di ma fla na, ta kānyārwai ne.» ¹⁹ Yesu tuu pe kānyārwai yar mii, pe n pye koo syi, ma ga te syayaha gbar dir yīntaha yi.

²⁰ Yainkɔŋ wo, Yesu pye u ba dran nii, ma naa n di u kānyārwai ne. ²¹ Pe n nii n di, Yesu n yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye laam wo, waa ma u ga ra yi ta napīi- kē.» ²² Le n pe bye laam wlāhā, pe n nii u yey pe ya wuhu na ma yee: «Yīnfua, ndoo la?» ²³ Yesu n pe yē sya

ma yee: «Wii tuu u koho wãã le ra ne wãceŋ tasa laam wo, woo tuu ga ba ra yi ra napĩ-kẽ. ²⁴ Cĩnde ne, u Nawee Puee ga ku mii le yrũhũ ta nii Yãhã sabangbãŋ wo mii. Wii fen te -sẽ ga cã pee, woo kẽ wii ne tuu u yi u napĩ-kẽ; myaha ne, u ma ne see ge see ye.» ²⁵ Yuda wii, tuu ne ga ba u yi u napĩ-kẽ, u n kapãn gbe ma yee: «Yĩŋfua, ndoo la?» Yesu n u yẽ sya ma yee: «Ma le pãã.»

Yesu bur rii la defĩ wii ne u kãnyãrwai kẽ, nwa kẽ?

(*Mar 14.22-26; Luke 22.15-20; 1 Kor 11.23-25*)

²⁶ Pe naa n di, Yesu n bur gbe, ma syaha kẽ Yãhã ye, ma ke la ceŋ wãã u kãnyãrwai kẽ ma yee: «-Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo.» ²⁷ U n maha defĩ sekuyĩ gbe, ma syaha kẽ Yãhã ye, ma le sekuyĩ wãã pe kẽ ma yee: «Ye bye -ye wo! ²⁸ Pe ma ta ntõr draha wo, ta tõr rii te ga woo, nabuar ntãŋ n cã dye Yãhã tãy, naambiyãrfãn tii ke bii le pe ne te n cã yĩntaha ta. Loo na, nabuar kapee- ga laha kãã pe yĩŋ na. ²⁹ Ta n le pãã ye ye: N saa maha defĩ wo yãã kãntraha nge na ye. N ga ka Yãhã yai klo wo, n cã ga koo fla defĩ wo ye ne.»

³⁰ Loo kur ye, pe n Yãhã sey yay taa ne, ma yir ma ka te wolifye katyir yãŋ yĩŋ na.

Yesu Pyar yar u ga woo wĩ kai tehe tãã

(*Mar 14.27-31; Luke 22.31-34; Nsãn 13.36-38*)

³¹ Ke wolifye katyir yãŋ yĩŋ na, Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Nanga yĩmper wo, ye bye ga ba dur yi ta kur ye. Le ma le yrũhũ ta yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee: «N ga ba u mbanaha gbã boo, pe mbaa bye n fã cããŋ.» »

³² Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ta wãku kur ye, n ma ba yir gbã wo, n ga ba cãã ter ye yaha Galele kãntraha wo.»

³³ Pyar n kapãn gbe, ma u pye ma yee: «Mii bye ma sya ga ba dur yi ma kur ye, ndoo saa yi kãã yãã ma kur ye ye.»

³⁴ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ma ye: Ke nanga yĩmper nge bya wo, ngupuai saa kui ge kui wa ye, maa ta wĩ kai tehe tãã, ma yee ma sã ndoo cã ye.»

³⁵ Pyar n u yẽ sya ma yee: «N saa ba le kai n yee, n sã ma cã ye, n ma sya ga gbã ku ma ne.» Pe kãnyãrwai mii bye n loo nen ya pãã pe ya ndoŋ.

Yesu Yãhã wãnar Gesane fla na

(*Mar 14.32-42; Luke 22.39-46*)

³⁶ Loo kur ye, Yesu n ka u kãnyãrwai ne fla ngaa wo pe n yee Gesane. U n pe pye ma yee: «-Ye nii kuee nwo, ta n ka yaha ye, n ga Yãhã nar.»

³⁷ U n Pyar yigi taha u ya na, pe Sewede pii syãm ne. U laam ba nii n wlãhã u ye, u ntãŋ n maha nii u ceŋ. ³⁸ U n pe pye ma yee: «Ta laam bye wlãhã, ma nii mii gbãku wĩ laa dyaŋ. -Ye kuee nwo wo ra ne, ye ma syi ye sã wãy

ye!» ³⁹ U n faa ka yaha ye, ma ga kãnkũy gbãã, ma yĩñ kuε le ma pãã Yãhã ne ma yee: «Yãhã, ra Tuhufua, ma n yia kai- byε na. Le kayĩhĩ yale kuã ter ra na, lii le n pai nde. N sē -sē yee ta laam wĩ le pye ye, ma laam wĩ loo le naa n pye.»

⁴⁰ Tuu loo pãã wa, u n dur ba u kãnyãrwai tãã mii fla na, ma ba pe yãã pe sã wãy. U n Pyar pye ma yee: «Ye sē waha kuee yrãñ yale nen gε ra ne ye! ⁴¹ Ye byε, ya'a syi maha sã wãy ye! -Ye naa Yãhã nar, ye ma syi ye ba dye kapee- wãpyeñ wo ye! Nawee laam yĩ kayũhũ wãpye wĩ ne, u -sē no gber ke wãpyeñ na.»

⁴² U n maha ter u ya ya yahasee ye, ma maha ga pãã Yãhã ne ma yee: «Ta Tuhufua, wãfãy nge ma yee ke saha kuã ter ra na ye, lii le ma ma laam wĩ, ma loo pye.» ⁴³ U n dur ba, ma maha ba u kãnyãrwai yãã wãy na; pe wãy n sya naa pe yĩnkaasyikuey ndege pe kē. ⁴⁴ U n ter pe yaha, ma ka yaha ye, ma ga koo kaplãñ tee nen ya pãã Yãhã ye, ke tehe tãã wuhu na.

⁴⁵ Loo kur ye, u n ka u kãnyãrwai fla na, maa pe pye ma yee: «Ye maha sã wãy, ma n wũũ ke. Le nde, le yale no wa. -Ye naa n yãñ, pe ga u Nawee Puee yi kapeepyefa kē yagaa. ⁴⁶ -Ye yir wo n ter! Ye sē yãã, dya wii tuu ra yi ta napĩ- kē, u nwo u n pai.»

Yesu wãyigi
(*Mar 14.43-50; Luke 22.47-53; Nsãn 18.3-12*)

⁴⁷ Yesu naa n pãã nantãñ, Yuda n pa. Pe kãnyãrwai sēnsye syãm mii waa ba kē u ne. Nabuar raa pye u ne, yũntruε ne pe ye koho wo, tesē kãhã ne. Yãhã yũndefa yĩñfa, ma suhu pe wãle ne, poo me pe ba pe lehe wãã, pe ba Yesu ke yigi. ⁴⁸ U Yuda wii tuu ba yi kãã Yesu kur ye, u n pe nawee- yar yaha naambiyãr syaha gaa ter ne, pe n waha Yesu cã. U ba pe pye ma yee: «Dya wii tē ga ba syar naambiyãr syaha ne, yaa cã woo kē tee n ke, ye ba u yigi.» ⁴⁹ Yuda n ta ter yũhũ crã Yesu na, ma u syar ma yee: «Yĩñfua, n ma syar,» ma u syar ke naambiyãr syaha ne. ⁵⁰ Yesu n u pye ma yee: «Ta naambiyã, taa pa lii na, le pye!» Pe nawee- n -sē yũhũ crã, ma koho taha Yesu na, ma u yigi.

⁵¹ Yesu kãnyãrwai mpãy pe pye u ne, poo nen waa n yũntrũhũ kuã, ma Yãhã yũndefa yĩñfua tēntēle gbã, ma sya ndityε gbã cer kãã u kē. ⁵² Yesu n u pye ma yee: «Ma yũntrũhũ le yaha ke niisaha wo; ma sē yãã, mpãy byε pe yũntrũhũ gbe pe nampyeñ- na, pe yũntrũhũ gbã ku. ⁵³ Ma laam wo ma yee la, n saha ra Tuhufua Yãhã nar u n yãhãyĩñ tēnlehe seraasyi ndreñ sēnsye syãñ syi wãã ra kē, tahar ne, ke yagaa nge na ye? ⁵⁴ Kai- nkãy ke -sē n pye yagaa, ke ma ke yrũhũ

yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, ke yai ke pye.»

⁵⁵ Yesu tuu loo pāā wa, u n wā klaha ma pe nabuar pye ma yee: «Tee pa ra yigisaha wo yūntruē ne tesē kāhā ne, kapeepyefua la ra ne? Plii bye n pye n ba tege nii ye ne, ma naa nawee- klaha Yāhā kangbāŋ laam wo, ye sē -sē ra yigi koo fla na ye. ⁵⁶ Yāhā kaplāŋ tōrfa pe bii cāā kainkāy yar yaha, koo kē ke n pye yagaa.» U kānyārwai bye n fā ter u yaha.

Yesu tesē pe kaplāŋ cērfa ne

(*Mar 14.53-65; Luke 22.54-55, 63-71; Nsān 18.13-14, 19-24*)

⁵⁷ Mpāy pe ba Yesu yigi, pe n ka u ne Yāhā yūndefa yīŋfua Kayifu fla na. Pe Yāhā kaiyarfa pye pe ba pe ya wāā ke fla na, ma suhu pe wāle ne. ⁵⁸ Pyar -sē pye u yuhu dey naa n taha Yesu na, ma sya ga dye u Yāhā yūndefa yīŋfua kaha wo, ma tege nii wlāhā pe kaha sēŋfa ne, woo ga le kuasaha yāā yīnde ne.

⁵⁹ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa tesē pe kaplāŋ cērfa bye ne, pe n nii kapee- ke gbe pāā n taha Yesu na, kapee- nkāy syi ke ga waha ta, pe n yee Yesu yai wāboo ne. ⁶⁰ Nawee-busāā n kawar fua naa n taha Yesu na, pe sē -sē waha laa yāā, lii syi le u wāboo wīi kua ye. Nawee- syām mpāy n pa kur kue ye, ma ba yee: ⁶¹ «Dya nwo yee, woo ga waha ke Yāhā kangbāŋ yoho pye klaha-, tuu dur u ke fāā plii tāā nsoho wo.» ⁶² U

Yāhā yūndefa yīŋfua n yir, ma Yesu pye ma yee: «Nkāy nawee- mii pe pāā n taha ma na, ma saa pe yē wāā sya la laa ne?» ⁶³ Yesu n yaha le. U Yāhā yūndefa yīŋfua n u yey ma yee: «Ndoo tesē ke Yāhāngbāŋ ne, wo yar nde ne: Mboo la u Yāhā Yīndefua Crise, u Yāhā Dya?» ⁶⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā. Ma gbe yagaa na, ye ga ba u Nawee Puee yāā, tuu tege nii kai- bye yīŋ na, Yāhāngbāŋ kāndigi koho kue ye. Yaa maha ba u yāā tuu n pai yāhāsyōr yīŋ na.» ⁶⁵ U Yāhā yūndefa yīŋfua, tuu Yesu kaplāŋ ngīi luhu, u laam n war u n sya u ya nayre tyīn cēr, ma pe nawee- pye ma yee: «U n gbar Yāhā ne. Wo sē maha laa ke waa ye u wīi na ye. Tuu n gbar Yāhā ne, ye bye le luhu, ah ye lii yāā le na?» ⁶⁶ Pe nawee- bye n yee, a Yesu yai wāboo ne.

⁶⁷ Pe n ta ter yir, ma nii yēsyōr tu n woo Yesu na, ma nii u gbā kāntaklo ne, ma nii u fey, ma n yee: ⁶⁸ «Ma sē yee la u Yāhā Yīndefua Crise kē ma ne? Yoo u ma gbā? Le cā mii ya, taa wo yar.»

Pyar Yesu wīi kai tēhe tāā
(*Mar 14.66-72; Luke 22.56-62; Nsān 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ Kai- ngīi pyeyale wo, Pyar -sē pye u ba tege nii nkur ye, kāndi wo. Tēntēsyalaale n yūhū crā u na, ma u pye ma yee: «Ma bya pye u Galele kāntrahafa Yesu ne.» ⁷⁰ Pyar n le kai nawee- bye yīnde na ma yee:

«Taa lii pãã, n sê le cã ma ne ye.»

⁷¹ U n yir, ma yãr n gaha kapahayẽ kuε ye, tẽntẽsyalaale n maha u yãã. Mpãy pe pye ke fla na, le n pe pye ma yee: «Nwo bya pye u Nasaretefa Yesu ne.»

⁷² Pyar n maha le kai, ma sya Yãhã di ma yee, woo sê dya nwo cã ye.

⁷³ Saa n pye, mpãy pe pye ke fla na, pe n yũhũ crã, ma Pyar pye ma yee: «Le ga waha pye cĩnde, poo nawee- mii nen waa kẽ ma ne, ma pe yor pãã.» ⁷⁴ Pyar n -sê nii le pãã n waha ma yee: «Ndoo sê kẽ ye rɛhɛ! Ke ma pye kawar tẽ n fua, Yãhã ke ra pẽn! Ndoo tesẽ ke Yãhã ne, n sê u dya cã ye ne ye.»

Le yalebya wo, ngupuai n kui. ⁷⁵ Pyar laam n too Yesu kaplãn na, tuu ba yee: «Ngupuai saa ba kui wa ye, ma -sê ga ba ra wĩ kai tehe tãã, ma yee ma sê ra cã ye.» U n yi nkur ye, ma too mii na, ma nii n wũn.

27

Pe ka Yesu ne fãngafua Pilati fla na

(*Mar 15.1; Luke 23.1-2; Nsãn 18.28-32*)

¹ Yĩ ke kãhã syii wa, pe Yãhã yũndefa yĩnfa n pe ya wãã pe wãε ne, pe ga waha Yesu boo mii syi dyaŋ pe le cã. ² Loo kur ye, pe n ta pe n Yesu pua, ma ka u ne u fãngafua Põsyi Pilati fla na.

*Naniicã Yuda yigi
(Tẽnl 1.18-19)*

³ Koo kai- ngĩ kur ye, Yuda wii tuu ba Yesu yi u napĩ-kẽ, tuu yãã pe Yesu wãboo wĩ ta, naniicã n u yigi. U n yir, ma ga pe wargbɛ warpĩ gbey sɛnsye dur wãã pe Yãhã yũndefa yĩnfa kẽ, pe wãε ne, ma pe pye ma yee: ⁴ «Wii tuu sê kapee pye ye, n ta pe n ga ba u boo; le naniicã ra yigi.» Pe n u yẽ sya ma yee: «Le wo gbe lii ne? Ma wĩ ne le ne.» ⁵ Yuda n pe war miy yaha ke Yãhã kangbãŋ wo, ma yi ma ga u ya yon boo.

⁶ Pe n pe war gbe, ma yee nawee ntõr wãwoo dir kẽ, pe sê yai pe pe wlãhã ke Yãhã kangbãŋ diŋ war ne ye.

⁷ Pe n pãã ta, ma ga poor tẽntẽfua waa tar par, ma ta nampay nakur lesaha. ⁸ Loo ne, pe n nii too tar nde yee te ntõr tar, ma sya ba waa ke nanga na. ⁹ Faale Yãhã kaplãn tõrfua Yermii tuu bii kaplãn nkãy cãã pãã yaha, koo kẽ ke pye. U bii yee: «Pe n pe wargbɛ warpĩ gbey sɛnsye gbe. Yiisrefa mpãy ba pãã ta, ma poo war dãã u wĩ na. ¹⁰ Pe n poo war ta, ma u poor tẽntẽfua tar par, mii Yĩnfua Yãhã bii ra yar mii.»

*Pilati Yesu sãhã
(Mar 15.2-5; Luke 23.3-5; Nsãn 18.33-38)*

¹¹ Pilati n Yesu sãhã. U n Yesu yey ma yee: «Mboo la pe Yiiffee- Yĩnfua?» Yesu n u yẽ sya ma yee: «Ma le pãã.»

¹² Pe Yãhã yũndefa yĩnfa ma suhu pe wãε ne, pe n kai-ke gbe pãã n taha Yesu na,

Yesu sê laa wãã sya pe ye ye.
 13 Loo na, Pilati n u pye ma yee: «Ma sê n luhu la kaingĩ bye ye, pe pãã n taha ma na?» 14 Yesu n yaha le, u sê kapãn laa ter wãã sya ye; loo n yẽ gbãã u Pilati na.

Pe Yiifee-Pilati ta u n Yesu wãboo wĩ ta

(Mar 15.6-15; Luke 23.13-25; Nsãn 18.39—19.16)

15 Dye- bye, syayaha gbar ma nɔ, u fãngafua ma ne nwompihifua waa yi yaha, wii nawee- pe ne yãŋ yi. 16 Nwompihifua waa -sê pye, pe naa u yee Barebaa. U myaha ba yi u kapee- wãpye wĩ na. 17 Nawee- pe ba nihi ke fla na, Pilati n pe yey ma yee: «Ye yee, n wii woo yi yaha ye kē, Barebaa laa, Yesu wii pe n yee u Yãhã Yĩndefua Crise?» 18 U ba cã, pe Yesu yigi ba u kē laanyar na.

19 U Pilati pye nantãŋ te kasãhã na, u cɔɔ n lɛhe wãã u ye, ma u yar, laa ma syi le dye pe nsoho wo u nasronj nwo ne ye, a woo tee mlũhũpihi wãŋ ter u wĩ na.

20 Pe Yãhã yũndefa yĩŋfa -sê mii, pe wãɛ ne, pe ba pe nabuar sũũ wa, a pe Barebaa woo wãŋiyaha wĩ pãã, pe Yesu wãboo wĩ pãã. 21 U Pilati n kapãn gbe, ma pe yey ma yee: «Ye yee, n wii woo yi yaha ye kē pe syãm mii laam wo?» Pe n yee Barebaa. 22 Pilati n pe pye ma yee: «Ah u Yesu wii pe n yee u Crise, n ga woo pye mii?» Pe

bye n yee: «U yai pe u kuey mar boo trã na.» 23 Pilati n yee, a nwa kapee u pye? Pe nabuar n le gbey pãã fãnga ne ma yee: «U yai pe u kuey mar boo trã na.» 24 Pilati tuu yãã, u sê naa u laam wĩ yãã ye, kaa n cã maha n taha pe nawee- gblen na, u n loho gbe, ma u klue yee pe nabuar yĩnde na, ma pe yar ma yee: «Ta kalaa* wee u nasronj nwo ntõr wãwoo wĩ na ye. Ye yĩŋ wĩ ne le ne.» 25 Te nabuar bye n u yẽ wãã sya ma yee: «Ãwã, u ntõr wãwoo wĩ, le nii wii yĩŋ wĩ tesẽ wo pii ne!» 26 Loo na, Pilati n Barebaa yi yaha pe kē. U n ta pe seraasyi n Yesu gbã sãngblã ne, u n maha pe ta pe ga u kuey mar yaha trã na.

Seraasyi Yesu lɛr

(Mar 15.16-20; Nsãn 19.2-3)

27 U fãngafua seraasyi mpãy n Yesu yigi yi u fãngafua tẽntèsaha kangbãŋ ndyin wo, ma dur ma ke seraasyi ndrej bye yee ba. 28 Pe n ba nii u lɛr. Pe n u nayre fer u na, ma dur ma yĩŋfua nayreyãhã le u kē. 29 Pe n ngur maha ta u yĩŋ na yĩŋfua nkifai dyaŋ, ma kipua kãi le soho u kãndigi koho wo. Loo kur ye, pe n maha nii u lɛr, ma kãnkũy gbãã u yaha ye, ma nii u syar ma n yee: «Wo ma syar Yiifee- Yĩŋfua!» 30 Pe n nii yẽsyõr tu n woo u na, ma

* 27:24 27.24 Pilati tuu sya yee woo kalaa wee ye, woo -sê kē u Yesu wãboo wĩ ta, ma u wãã pe seraasyi kē pe ga u kuey mar trã na.

nii le kipua kâi sya u ye, ma gbã n le u kê yîŋ wo. ³¹ Pe ba u ler wa, pe n yir ma ke yîŋfua nayreyãhã yi kãã u na, ma u faale nayre le u na. Pe n yi ga u ne nkur ye, pe n gaha u kuey mar yaha trã na.

U fãngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trã na

(Mar 15.21-32; Luke 23.26-43; Nsãn 19.17-27)

³² Pe seraasyi pe yi, pe n nampay waa wãã sya, u pye Syirẽfa naa. Pe n u ta u n Yesu kueymartrã tẽŋ fãnga na. U myaha ba kê Syimu. ³³ Pe n ga nɔ teelaa wo, pe n yee Gblegbeta, le yîntaha kê, yînkluhu fla. ³⁴ Pe n defîi wlãhã tyinsruhu ne, ma wãã Yesu kê tuu sya wɔ. Tuu pe wɔ yãŋ, u n pe sye.

³⁵ Pe seraasyi, pe Yesu kuey mar yir yaha wa trã na, pe n pyer raa pye, pe waha cã pe ga Yesu nayre la mii syi dyaŋ. Pe n te la koo syi.

³⁶ Loo kur ye, pe n tege nii, ma nii u sêŋ. ³⁷ Tuu kai lii pye, pe n u kuey mar yaha trã na, pe n le yrũhũ gbãã yaha u yîŋ kue ye le trã na ma yee: «yesu kê NWO NE, YIIFEE- YÎŊfua.» ³⁸ Pe n maha kapeepyefa syãm mpãy kuey mar yir yaha trãŋ na pe ya wuhu na. Nen nwo Yesu kãndigi kue ye, nen nwo u kãmanŋ kue ye.

³⁹ Kãnterfa naa u tyehɛ, ma naa yîŋ figi u na, ma naa n yee: ⁴⁰ «Mboo taa naa n yee, a ma ga waha ke Yãhã kangbãŋ cãar, taa dur ma ke fãã plii tãã nsoho wo, ma saa

mii sya yaha la yagaa? Ma'a pye Yãhã Dya, ma tege kãã le trã na ke!» ⁴¹ Pe Yãhã yũndefa yîŋfa, ma suhu pe Yãhã kaiyarfa ne, ma suhu pe wãle ne, pe bya naa u ler ma naa n yee: ⁴² «U nawee-mpãy sya yaha, u sê -sê ga waha u yîŋ yi yaha ye. Le ma pye u ma Yiisrefa Yîŋfua cîinde, u tege kãã yagaa le trã na ke! Wo yînde ma loo yãã, waa u wîi sya cîinde. ⁴³ U u ya le soho Yãhã koho wo; le ma pye u wîi n tãy Yãhã ye, ke u sya yaha yagaa. U sê yee la woo kê u Yãhã Dya?» ⁴⁴ Kapeepyefa mpãy pe ba kuey mar yir yaha trãŋ na pe ya wuhu na u ne, pe bya naa u tyehɛ koo syi pe ya ndoŋ.

Yesu wãku

(Mar 15.33-41; Luke 23.44-49; Nsãn 19.28-30)

⁴⁵ Ma gbe yaiwlanŋ yale wo, ma sya ba yai yîn, wam mpãy syi n paha tã le klo kur bye na. ⁴⁶ Yaiyîn yale n ba nɔ, Yesu n tẽ sya fãnga ne ma yee: «Yelɔyi, Yelɔyi, lema sebaketani.» Koo yîntaha kê: «Yãhã, Yãhã, nwa ma n ra miy yaha?»

⁴⁷ Nawee- mpãy pe pye ke fla na, pe n le luhu, ma le pãã, a u ma u faale Yãhã kaplãŋ tɔrfua Yeli yee. ⁴⁸ Poo nen waa n ta ter fã ga, maa flũhũflũhũ wãŋ gaa kã le defîitãhãpihi gaa wo, ma ke yi ba kã gbãã kipua kâi na, ma ke wãŋ kuã yir wãã Yesu kê, tuu u defîi wãr naa n wɔ. ⁴⁹ Pe nawee- n nii u pye ma n yee: «Tyii wo n yãŋ, ncã

Yeli ga ba u sya yaha, laa.»
 50 Yesu n maha tē sya fānga ne, ma ku.

51 Loo yalebya wo, Yāhā kangbāŋ nwonuŋ nwonyē faasreŋ gii ke ba pua tā menmen ke nwonyē na, ke n fe jūū fle sīī, ma gbe ncha ye ma tege tāā ye. Kāntraha n sege, ntēmbangbāy n fe yoho. 52 Gbūhū n fe yār, Yāhā nawee- mpāy pe ba ku faale wo, poo mpāy n yir gbā wo, ma nii yrāŋ na. 53 Yesu tuu ba yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, loo kur ye, pe Yāhā nawee-mii n dye le Yāhā kungbāy Yurusalem laam wo, ma pe ya yar nabuar na.

54 U seraasyi yīŋfua, ma suhu mpāy ne pe pye u ne ma naa Yesu sēŋ, pe ke kāntraha wāsege yāā, ma suhu kai- nkāy bye ne ke pye loo yale wo, pe n sroŋ fya ma nii n yee: «Dya nwo pye Yāhā Dya cīinde.»

55 Ca mpāy pye, pe ba dey yer Yesu wākueymar trā na, ma naa ke kai- yāŋ. Poo ca mii ba yir Yesu ne Galele kāntraha na, ma naa n taha u na, ma naa tēŋ nkāy tē u kē tesē u kānyārwei ne. 56 Pe laam wo, Madalafa Maari pye, tesē Maari waa ne wii tuu pye Syake ye nahafua Yosefe ne, ma suhu Sewede pii nahafua ne.

Yesu wāleŋ gbī wo

(*Mar 15.42-47; Luke 23.50-56; Nsān 19.38-42*)

57 Yai ke ba kua wa, Yari-matefa nangbāŋ gaa n pa. U myaha ba kē Yosefe, u ba pye Yesu kur ye. 58 U n ka Pilati fla na, ma ga Yesu nakugu nar u ye. Pilati n ta pe n ke wāā u kē. 59 U Yosefe n ke nakugu gbe, ma faafīī laa maha tā ke na, 60 ma ga ke le u myaha gbīīfuē wo, le ba gbā fer† ntēmlaha wo. Tuu Yesu nakugu le wa loo gbīī wo, u n ntēmbangbāŋ gaa kloŋ ba paha tā le gbīī yē na, ma ter. 61 Madalafa Maari pye, u ba tege nii le gbīī yahasee ye, ma suhu u Maari nen nwo ne.

Le gbīī wāsēŋ

62 Ke yīŋsyii pye kani per, pe Yāhā yūndefa yīŋfa, tesē pe Farisyē ne, pe n pe ya wāā ga Pilati fla na. 63 Pe n ga u pye ma yee: «Yīŋfua, wo sē faha ye, dawarfua nwo tuu sē ba ku wa ye, u ba yee, a plii tāā woo wāku kur ye woo ga ba yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye. 64 Seraasyi ta, pe n le gbīī sēŋ te plii tāā nde na, mii loo sē ne ye, Yesu kānyārwei ga waha ba u nakugu yuhu yi, pe ga nawee- pye, a ter u ma u yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Too kur kuε kawar nde ga waha ba pee ter faale wān yaha.» 65 Pilati n pe pye ma yee: «-Ye seraasyi mpāy gbe, pe n ga naa le gbīī sēŋ, mii le yai ye ye mii.» 66 Pe n ter, ma ga

† 27:60 27.60 Le gbīī pye nkōŋ pe gbā fer yāŋ mpīy ntēmlaha fla wo, ma le laam ta wleŋwleŋ, le yē ne nwonyē dyaŋ. Le yē n tā ntēmbangbāŋ ne.

le gbĩ yě fla maan tã, ma le gbĩ sɛnfa ta.

28

Yesu wãwir gbã wo

(*Mar 16.1-10; Luke 24.1-12; Nsãn 20.1-10*)

¹ Ke kani per ba ter wa, koo yĩnsyii kē cãwãã per cir*. Koo per sukũhũntã na, yĩnwɔŋ wo, Madalafa Maari ma suhu u Maari nen nwo ne, pe n yir ga le gbĩ yãnsaha wo.

² Kãntraha n yehe fãnga ne, yãhãyiŋ tẽnlehe waa n tege yãhãyiŋ na, ma ba ke ntẽmbangbãŋ kloŋ kãã le gbĩ yě na, ma nii ke yiŋ na. ³ U naa n yehe mii yãhã wãyehe kalkal wãŋ syi dyaŋ. U nayre pye wãfir perper mii sesantĩhĩ wãŋ syi dyaŋ. ⁴ Le gbĩ sɛnfa n nii n sege fyar koho wo, ma ser yigi nii ke fla na mii cĩnde nakur dyaŋ.

⁵ U yãhãyiŋ tẽnlehe n yě kuã ma pe ca pye ma yee: «Yii poo na, ye ma n fya ye! Yesu wii pe kuey mar boo trã na, n cã woo kē ree n kē. ⁶ U wee nwo ye. Tuu ba le yar mii, u yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. U nakugu ke ba sãy ta na, -ye pa ye ba ke fla yãŋ, ⁷ -tee ta ter ga, yaa u kãnyãrwai yar ye yee, u yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. -Ye yãŋ, u ga ba cãã ter ye yaha Galɛle kãntraha wo; koo fla kē tee n gaha u yãã. Koo kai- ngĩ kē tē ba yee, n ga pãã ye ye.

Tē ye yar mii, le ga nii koo syi.»

⁸ U yãhãyiŋ tẽnlehe kaplãŋ n nuhu yigi pe ca kē, pe -sē maha ba fya. Pe n ter kãã le gbĩ fla yaha farfar, ma n fã ma n gaha ke kai- tōr Yesu kãnyãrwai ye. ⁹ Yesu n pe wãã kãnde wo, ma pe syar ma yee: «N ye syar.» Pe ca n yũhũ crã u na, ma kãnklyũ gbãã, ma u tre yigi yãŋ, ma u sey. ¹⁰ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ye ma n fya ye! -Ye ka, yaa ra kãnyãrwai yar, pe ka Galɛle kãntraha na. Koo fla kē pe n gaha ra yãã.»

Pe kawar fua Yesu wãwir wĩ na gbã wo

¹¹ Pe ca pye nantãŋ kaŋ na, mpãy pe naa le gbĩ sɛn, pe n dye le klo wo, ma ke kai- bye tōr pe Yãhã yũndefa yĩnfa ye, kai- nkãy ke pye. ¹² Poo n pe ya wãã pe wãle ne, ma pãã ta, ma wangbãy wãã le gbĩ sɛnfa kē, ¹³ ma pe pye ma yee, a pe kawar fua nawee- ye, a yĩmper wo pe pye wãy na, Yesu kãnyãrwai n pa, maa u nakugu yuhu gbe yi le gbĩ wo. ¹⁴ Pe n maha le gbĩ sɛnfa pye ma yee, a Pilati ma le luhu, poo ga u laam yĩn, laa saa pe dye ye. ¹⁵ Le gbĩ sɛnfa n pe war sya. Pe pe yar mii, pe n pye koo syi. Too kawar nde n cããŋ pe Yiifee- nsoho wo, ma sya ba waa ke nanga na.

Yesu tẽn lii le soho u kãnyãrwai koho wo

(*Mar 16.14-18; Luke 24.36-49; Nsãn 20.19-23; Tẽn*

* 28:1 28.1 Koo per kē jimaasyi per ne.

1.6-8)

¹⁶ Yesu tuu ba yāŋ gii yar yaha Galēle kântraha na u kânyârwai sēnsye nen na, pe n ka ke fla na. ¹⁷ Pe ga u yāã, pe n u sey. Pe laam wo, mpây sē -sē ba le sya ma yee Yesu kē cīinde ye, ma naa laalaa pye.

¹⁸ Yesu n yūhū crā pe na, ma pāã pe ne ma yee: «Yāhā kai- bye fānga wāã ra kē, yāhāyīŋ na tesē kântraha ne. ¹⁹ -Ye ka, yaa naa kântrahafa bye klaha ta kaklaha ne, pe n naa ra kānde yār, tee naa pe tãã Tuhufua Yāhā myaha ne, tesē ke Dya myaha ne, ma suhu ke Yrã Fānga myaha ne! ²⁰ Tē kainkây bye tōr ye ye, -ye ke yar pe na, -ye pe ta pe n naa ke yār! -Ye yāŋ, n ma ye ne plii bye, driyē n sya ba kua.»

Mareke kapāyī

Nsān tuu ba fe yi nawee-wo

(Mat 3.1-12; Luke 3.1-18; Nsān 1.19-28)

¹ Le kapāyī ne nde, kapāyī lii le Yāhā Dya wī tōr, wii u ma ke Yīndefua Crise.

² Ke kai- ba fe gbe mii faale Yāhā kaplān tōrfua Yisa bii le cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo mii. U bii le yrūhū, a Yāhā ke Dya Yesu pye ma yee:

«Awa, n nwo, n ta tēnlēhe nō wāā ma yahasee ye, u n ga kānde gbihi yaha ma kē.»

³ «Naa waa yīmbui ne, le n yir drawaha fla wo ma yee:

«-Ye Yīnfua Yāhā wāpaŋ kānde gbihi yaha u kē, -ye ke kāmbehe ta ke n sroŋ yō!»

⁴ Dya waa ba yi drawaha fla wo, ma u ya yar nawee-na. U myaha ba kē Nsān. Woo pye Yāhā tēnlēhe. U nawee- tāā naa n yi loho wo, ma maha pe yee naa n pai, maa naa pe yar ma yee: «-Ye le sya ye cā ye kapee-wāpyeŋ sē yō ye, -ye ke miy yaha! -Tee pa, ta n ba ye tāā yi loho wo. Yāhā -sē ga ye kapee- laha kāā ye yīn na.»

⁵ Yurusalem klofa, tesē Yude kántrahafa ne, pe bye -sē naa n pai u ye. Nawee- bye yīnde na pe naa pe kapee-tōr Yāhā ye, Nsān n -sē pe tāā

naa n yi Yurdane lafeŋ loho wo.

⁶ Nsān nayroho fai pye yūhūmii sraha yor, pe ta ma ke tyīn. U ba sapaha ta ma u ya pua naa n cēr nsī wo. Jīmbē te pye u digi, sōr ne. ⁷ U naa nawee- pye ma yee: «Waa ter -sē ma tuu n pai. Woo cēr yaha ra kē mahamaha. Ta syi ge sē yai n kue tege, n u ntān sale fer u trē na ye. ⁸ Ndoo ye tāā n yi loho ya wo, woo -sē ga ba naa ye tāā Yāhā Yrā Fānga ne.»

Yesu wātāāyi, u wātīnyāŋ ne kapee- wāpyeŋ kue ye

(Mat 3.13—4.11; Luke 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Too plii na, Yesu n -sē yir Galele kue klo laa wo pe n yee Nasarete, ma pa Nsān n ba u tāā yi Yurdane lafeŋ loho wo. ¹⁰ Yaliile Yesu naa n yi ke loho wo, yāhāyīn n fe yār, u n yāā Yāhā Yrā Fānga tege u na kānsyā waa ter dyaŋ. ¹¹ Yīmbui laa n yir yāhāyīn kue ye ma yee: «Ta Dya kē ma ne, ma ntān dye gboho ra tāy, ma ra laam yīn yalebye.»

¹² Le yalebya wo, Yāhā Yrā Fānga n Yesu ta u n ka drawaha fla wo. ¹³ U n ga kuae ke fla na plii gbeesī, Setane, sāndāpee yīnfua n u tyīn naa n yān kapee- wāpyeŋ kue ye. Yesu pye wlaha wān nsoho wo. Yāhāyīn tēnlēhe n pa, ma ba nii koho le u ye.

*Yesu u kānyārwai cir ye
yāñ yi*

(*Mat 4.12-22; Luke 4.14-15; 5.1-11*)

¹⁴ U Nsān n ba le nwom-pihi wo. Yesu n yir loo na, ma ka Galele kue ye, maa nii Yāhā kapāyī tōr nawee- ye.

¹⁵ U naa n yee: «-Ye luhu yō, Yāhā Yai nō gbe taha, Yāhā n traha ke dye ye kue ye. -Ye le sya ye cā ye kapee- wāpyen sē yō ye, -tee le kapāyī sya!»

¹⁶ Yesu tuu naa n ter Galele langbāñ yē na, u n fuayigifa syām mpāy yāā. Syimu ba kē u cīfua Andere ne. Pe pye pe naa joo- miy ke langbāñ na. ¹⁷ Yesu n pe pye ma yee: «-Ye naa n taha ra na ye kuāñ ne! Tee naa fua- le joo wo mii, yagaa, nawee- me tee ga naa n le kānfuē wo ke syi.» ¹⁸ Le yalebya wo, pe n pe joo- miy yaha, ma taha u na pe kuāñ ne.

¹⁹ U n ka yahasee ye, maa nawee- syām mpāy yāā. Sewede pii ba me, Syake tesē u cīfua Nsān ne. Pe pye pe salangbāñ wo, ma naa pe joo- gbihi. ²⁰ Yesu n pe yee, pe naa n taha woo na. Le yalebya wo, pe n pe tuhufua ta yaha ke salangbāñ wo, u tēntē- ne, ma taha Yesu na pe kuāñ ne.

*Sāndūpee wākartege
dya waa yīñ na kani per wo
(Luke 4.31-37)*

²¹ Yesu n ka u kānyārwai ne klo laa wo pe n yee Kapornu. Kani per wo u n ka Yiiffee- yawāhā nwoñ wo, ma ga nii nawee- klaha. ²² U kaklaha ter n nawee- fe gbe,

ma maha yē gbāā pe na. U kaklaha sē pye mpāy wāñ syi dyañ pe n yee Yāhā kaiyarfa ye, u kaklaha pye fānga ne.

²³ Ke yawāhā nwoñ wo dya waa pye, sāndūpee pye u yīñ na. U n tē sya ma yee:

²⁴ «Eh, Nasaretefa Yesu, maa nwa pye wo na? Ma pa la ma n pai wo wī klaha- tāñ? N cā yoo kē ma ne: Mboo kē wii ne u ma Yāhā wūū.» ²⁵ Yesu n sā waha u sāndūpee na ma u pye: «Yaha le, -taa tege kāā dya nwo yīñ na!» ²⁶ U sāndūpee n tege kāā u dya na, ma n tē fānga ne, ma u yehe mii wātookufua dyañ.

²⁷ Le n pe bye fe gbe ga far ter, pe n sya nii n yee: «-Ye naa laa yāñ nde! U kai- bye cā tāñ, waa sē u kaklaha syi ter yāā yāā ye. Dya nwo n sā sāndūpee ge na, pe n nii n luhu u ye.» ²⁸ Yesu myaha n ta ter yi Galele kāntraha kui bye wo.

*Yesu yanfa buar jaa
(Mat 8.14-17; Luke 4.38-41)*

²⁹ Loo kur ye, Yesu n yi ke Yiiffee- yawāhā nwoñ wo, ma ka Syimu ye kaha wo Andere ne. Syake tesē Nsān ne pe bya pye pe ne. ³⁰ Syimu cōo nahafua pye, u ba sāy nii, u kadye ba war. Yesu wādyetāñ pe n u cōo wī pāā u ye. ³¹ U n yūhū crā, ma u yigi u koho na ma u ta u n yir. Ke kadye n u miy yaha, u n nii pe nampay yi.

³² Yainkōñ wo, yainde le ba dye ter wa, nawee- n yanfa bye gbe ba Yesu fla

na, tesē mpāy ne sāndāpee pye pe yīn na. ³³ Pe klofa bye n pe ya wāā ba yer tā ke kapahayē na. ³⁴ Yesu n yanfa ter bye jaa, ma maha sāndāpee kar tege kāā mpāy yīn na. U sē naa n tyii pe sāndāpee na pe n naa laa pāā u wīi na ye, poo ba cā yoo kē u ne.

*Yesu le kapāyī wī pāā
Galēle kue ye*

(Luke 4.42-44)

³⁵ Ke yīnsyii wo, sukūhūntāy pēmpēm na yīnwōn wo, Yesu n yir yi ke kaha wo. U n ter dragba gaa laam wo, le klo kānkāy na, ma ga nii u laam wūhū tōr Yāhā ye. ³⁶ Syimu tesē mpāy ne pe pye u ne, pe n ter u taysaha wo. ³⁷ Pe ga u yāā, pe n u pye ma yee: «Nawee-bye ma pe ma ke.» ³⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Waa ka kue ngaa ye kānkāy kui wo. N yai n le Yāhā Yai kapāyī tōr pe bye ye. Ta wāpan yīn kē nde.» ³⁹ Koo syi kē u n ba Galēle kāntraha bye tay klaha tān. U naa le kapāyī tōr pe nawee- ye te Yiifeyawāhā nwey wo, ma maha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīn na.

Yesu gber waa jaa

(Mat 8.1-4; Luke 5.12-16)

⁴⁰ Too plii nsoho wo, gber waa n ba pa Yesu ye, ma ba kānklūy gbāā u yahasee ye, ma u nar ma yee: «Le ma tāy ma ye, ma ga waha ta ra n jaa n nii gbegbe nayōr saha na!» ⁴¹ U fen n Yesu yigi, u n koho nō wāā ma te u na, ma

u pye ma yee: «Āwā le tāy ra ye, jaa ma nii gbegbe nayōr saha na.» ⁴² Le yalebya wo, ke yāhā n ta ter laha kāā u dya na, u n nii gbegbe nayōr saha na. ⁴³ Yesu n ta ter u dur wāā, ma -sē u yar waha ma yee: ⁴⁴ «Luhu yō, ma'a syi nde pāā waa ye ye! - Taa ka, maa mii yar Yāhā yūndefua na, ma ma wājaa diŋ yi, diŋ gii faale wādyaha Musa tuu bii tōr yaha mpāy kē pe pye yāhā ne pe kadye na, ma jaa. Ke syi ne nawee-ga waha cā ma jaa.»

⁴⁵ U dya sē -sē waha le kai le yaha u laam wo ye. U n ka, maa le tōr teebehe bye wo. Ke syi ne, Yesu sē waha naa u ya yar klo laa ge wo ye, u naa n kuae dragba wo. Nawee- n maha naa n yir teebehe bye wo, ma naa n pai u ye.

2

Yesu tānkurfua waa jaa

(Mat 9.1-8; Luke 5.17-26)

¹ Plii raa n ter, Yesu n dur ba Kapornu wo. Pe nawee- n luhu u ma kaha wo. ² Nabuar raa n yi, ma te ya wāā ba ta, tersaha ge sē pye nkur ye nwonyē kue ye ye. Yesu naa Yāhā kapāyī tōr pe ye.

³ Nawee- resyar mpāy n pa. Pe ba tānkurfua waa gbe, ma naa n pai u ne Yesu kē. ⁴ Pe sē waha u yar Yesu na ye, pe nabuar tee ba nihi ter. Pe n gblihi laa, ma dugu ke nwon na, ma wihi fer, ma u tānkurfua yon tege le

wãã u kasã y wãŋ na ma sron Yesu niisaha fla ne. ⁵ Yesu tuu yãã pe nawee- mii u ta pe Yater, u n u tãnkurfua pye ma yee: «Cĩifua, ma kapee- laha kãã ma yĩŋ na.»

⁶ Yãhã kaiyarfa mpãy pye ke fla na, pe ba tege nii. Pe Yesu kapãn luhu, pe n nii laam ga ma yee: ⁷ «Eh, dya nwo n gbar Yãhã ne cĩinde. Yoo ma u ga waha kapee- laha kãã nawee yĩŋ na mii Yãhã ya sã kã ye?» ⁸ Yesu -sã ta ter pe laam wĩ cã kãã, ma pe pye ma yee: «Nwa ta ye n nii kai- ngĩ syi ga ye laam wo? ⁹ N ga waha u tãnkurfua pye: Ma kapee- laha kãã ma yĩŋ na. N ga maha waha u pye: Yir, ma ma kasã y wãŋ gbe, ma yãr naa n gaha. Koo katã- syãŋ ngĩ wo, lii loo le cã waha? ¹⁰ N -sã n yãŋ ye cã Yãhã kãnde wãã u Nawee Puee kã kãntaha nge na, u n ga waha kapee- laha kãã nawee- yĩŋ na.» Yesu n wã klaha loo na, ma u tãnkurfua pye ma yee: ¹¹ «N ma yar, yir, -taa ma kasã y wãŋ gbe, ma yãr naa n gaha ma kaha wo!» ¹² U dya n yir le yalebya wo, ma u kasã y wãŋ gbe, ma yãr n ter nawee- bye yĩnde na. Le n yẽ gbãã pe na, pe n nii Yãhã sey ma yee, a poo yĩnde sã taha yãã nde syi na ye.

Yesu Lewi yãŋ yi

(Mat 9.9-13; Luke 5.27-32)

¹³ Yesu n dur ba Galile langbãŋ tã y. Nabuar naa n pai u ye, u n naa pe klaha

Yãhã wũhũ ne. ¹⁴ U naa n ter ma ba Alefe dya kufar wããfua Lewi yãã, tuu tege nii kufar wããsaha wo. Yesu n u pye: «Naa n taha ra na!» Lewi n yir, ma taha u na u kuãŋ ne.

¹⁵ Loo kur ye, Yesu pye dir na u kãnyãrwai ne Lewi kaha wo. Kufar wããfa pye pe ba nihi, poo tesã kãmpree- yãrfa mpãy ter ne. Pe bye wãã naa n di pe ne. Poo nawee- mii ter me pe ba syar, ma naa n taha u na. ¹⁶ Yãhã kaiyarfa mpãy pe pye yĩmbui nen na Yiifee- yahaseefa mpãy ne pe n yee Farisyẽ, poo me pe pye ke fla na. Pe n Yesu yãã, tuu wãã n di kufar wããfa ne ma suhu kãmpree- yãrfa mpãy ter ne, pe n le pãã u kãnyãrwai ye ma yee: «Ah nwa ta u n nii wãã n di kufar wããfa ne, ma suhu kãmpree- yãrfa ne?» ¹⁷ Yesu n pe kapãn luhu, ma pe pye ma yee: «Yĩnwerfa sã me pe tyinfua tay ye, yanfa poo pe u tay. N pa kãmpree- yãrfa myaha na, ma n ke pe koho klaha. Mpãy pe pe ya yãŋ poo ma kãnyĩ yãrfa, n sã pa poo mii myaha na ye.»

Kale saha wãã le kafũhũ ne ye

(Mat 9.14-17; Luke 5.33-39)

¹⁸ Per gaa, Nsãn nawee- tããfua kãnyãrwai ba pe yẽ tã digi na, tesã Farisyẽ ye ne. Nawee- mpãy n ba Yesu pye ma yee: «Nsãn kãnyãrwai pe yẽ tã digi na, tesã Farisyẽ kãnyãrwai ne,

mboo kānyārwei sē -sē le syi pye ye.» ¹⁹ Yesu n pe yē sya kakuācraŋ ne ma yee: «Ah ye laam wo, cafān yigifa ga waha fān wādi sye la cafān yigisaha wo, u cafān yigifua yīnde na? Ye cā le saha pye ye rehe! ²⁰ Per gaa -sē ma ke n pai, u cafān yigifua ga ba yigi kāā pe laam wo. Koo per maa nō, pe ga ba cā naa pe yē tā digi na.

²¹ Waa sē faafuē faagblaha gbe, ma nayredyaha wihi pāhā n tā ye. Mii loo sē ne ye, le faafuē faagblaha ga le wādyaha tyīn jūū, kaa n maha gbihi taha ke cersadyaha fla na.

²² Waa sē maha sēmpēr le srafūhū sakueeler wo ye. Ma'a loo pye, pe sēmpēr maa yir, te srafūhū sakueeler ga fe, pe sēm n woo tāŋ, te srafūhū sakuee tii maha klaha- taha le na. Koo kē sēmpēr yai pe le srafūhū sakueefān too laam wo.»

Yesu tesē kani per wī ne
(Mat 12.1-8; Luke 6.1-5)

²³ Kani per gaa na, Yesu ba tar raa yi naa n yaha u kānyārwei ne. Pe kānyārwei nii n yār, ma te tar kasan kāy, ma te wihi kū n ter. ²⁴ Pe Farisyē n Yesu pye loo na ma yee: «Yāŋ lii pe n pye! Wo kānde le kainkāy yar ke sē yai ke naa n pye kani per wo ye, nwa ta ma kānyārwei n nii le syi laa pye?» ²⁵ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye le kal yāā Yāhā sabangbāŋ wo, faale yīnfua Dawide u bii lii pye, per gii

fāā bii war pe na woo tesē u nawee- ne, ngaa sē pye pe ye ye. ²⁶ Dawide n dye Yāhā kangbāŋ laam wo, bur rii re bii kē Yāhā ye, u n te gbe di. Ke cāā na, Abyatare kē ruu pye Yāhā yūndefa yīnfua. Wo kānde na, yūndefa ya sē na pe yai too bur nde ne? Dawide -sē bii taa gbe di te wo, ma sya ba taa wāā u nawee- kē.»

²⁷ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Yāhā kani per ta nawee wāyōŋ wī na, tesē u wāwū wī ne. Yāhā sē nawee tāhā ma yee u naa fen sya kani per wo ye. ²⁸ Koo gē kē, u Nawee Puee kē u ma kani per yīŋ na.»

3

Yesu kānwaagefua waa jaa ke kani per wo

(Mat 12.9-14; Luke 6.6-11)

¹ Yesu n maha dur ga Yiifee- yawāhā nwoŋ wo. Ke per, dya waa pye kānwaage ne. ² Farisyē mpāy pe pye ke fla na, pe naa Yesu yāŋ ncā u ga yee, u ga u dya jaa ke kani per wo laa? U ma le pye, pe n waha yee, a ter u ma u tee pye. ³ Yesu n u kānwaagefua pye ma yee: «Yir ba yer nwo wo, nawee- telai wo!» ⁴ Mpāy pe naa n yāŋ, u n dur yagaa, ma poofa yey: «Wo kānde wo, lii wāpyeŋ le yō? Kayī wāpyeŋ yō kani per wo laa, kapee wāpyeŋ loo le yō? Wo nawee yrā sya yaha laa, wo u wī pye klaha-?» Pe n yaha le, pe sē laa pāā ye. ⁵ Yesu

n pe yāŋ ncafühũ ne, u laam bye maha ba wlāhā, tuu yāā pe nawee- laam ba waha ter. U n u dya pye ma yee: «Ma koho dii wāā!» U n ke dii wāā, ke koho n dur yō nii u ye.

⁶ Pe Farisyē n ta ter yi ke Yiifee- yawāhā nwoŋ wo, maa pe ya wāā Galele kui yīŋfua Yerote nawee- mpāy ne. Pe n le yāŋ, pe ga waha Yesu boo wāboo ter gii syi na.

Nabuar n pai Yesu ye

⁷ Yesu n yi, ma ka Galele langbāŋ fla na u kānyārwai ne. Nabuar pye, pe naa n taha u na. ⁸ Pe naa n yi Yurusalem wo, Galele kui ne, Yude kui ne, Yidume kui ne, tesē kui nkāy ne ke ma Yurdane lafeŋ kue ngaa kūndi ye, tesē kui nkāy ne ke ma Tyir tāy Syidō ne. Yesu u naa kai- nkāy pye, pe naa ke luhu, koo syi kē nabuar n te ya wāā naa n pai u ye. ⁹ Yesu n sya u kānyārwai pye, pe salangbāŋ gaa ke ta u kē, u n dugu dye, pe nawee- ma syi pe u waa yigi fānga ne ye. ¹⁰ Tuu naa nabuar jaa, koo syi kē mpāy bye pe naa n yaa, pe n naa u ke ma ga te u na. ¹¹ Sāndāpee pye, pe ma u yāā pe ga ba kānklūy gbāā u tāy, pe naa n kui pe yee: «Yāhā Dya kē ma ne.» ¹² Yesu -sē le pāā naa n waha pe ye, pe ma syi pe u wī tōr naa n yar ye.

Yesu kānyārwai sēnsye syām yāŋ yi

(Mat 10.1-4; Luke 6.12-16)

¹³ Loo kur ye, Yesu n ba dugu ga yāŋ gaa yīŋ na. Tuu pye nawee- mpāy wī na, u n pe yee pe n pa u ye.

¹⁴ Nawee- sēnsye syām ba me tuu yāŋ yi, pe n ga nii u kānyārwai. U n pe yāŋ yi pe nii u ne, u n ba pe lehe wāā, pe n ga naa Yāhā wūhũ yar.

¹⁵ U n fānga wāā pe kē, pe n waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na.

¹⁶ Nawee- sēnsye syām mpāy u yāŋ yi, pe myar nde: Syimu wii Yesu Pyar myaha taha u na.

¹⁷ Syake tesē u cīifua Nsān ne. Sewede pii me.

Yesu n Ponoreke myaha taha pe na;

le yīntaha ne, pe ma mii yāhāgbāā tēŋ dyaŋ.

¹⁸ U n maha Andere yee, Filipe ne,

Bateremi ne, Matehe ne, Tema ne,

Alefe dya Syake ne, Tadee ne,

Syimu ne wii klokai- wāgbihi n tāy u ye,

¹⁹ tesē Syikaryote klofa Yuda ne,

wii ruu ga ba Yesu yi u napī- kē.

Kai- nkāy pe pāā taha Yesu na

(Mat 12.22-32; Luke 11.14-23; 12.10)

²⁰ Yesu n tege ke yāŋ yīŋ na u kānyārwai ne, pe n dur ga kaha wo. Nabuar n maha te ya wāā ba ta. Draha ge sē yāā Yesu ye u n ga di u kānyārwai ne ye. ²¹ U nna pe le luhu, pe n yee, a ter u

yīŋ yir. Pe n kānde sya ma pa, poo n pai u yigi ter.

²² Yāhā kaiyarfa mpāy ba yir Yurusalem wo, ma tege ba klo lii wo Yesu pye na. Pe n nii le pāā Yesu wī na ma yee: «Sāndāpee yīŋfua Sebulēhē kē u ma u dya nwo yīŋ na. Pe sāndāpee yīŋfua kē tuu fānga wāā u kē, u n waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na.»

²³ Koo kē Yesu n pe yee ba, maa pe yar ma yee: «Setane, sāndāpee yīŋfua saa sya naa u kur kar ye. ²⁴ Kāntraha neŋfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo kāntraha saa waha gbihi nii ga yahasee ye ye. ²⁵ Nwoŋ neŋfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo nwoŋ saa waha gbihi nii ga yahasee ye ye.

²⁶ Ke syi ne, Setane ma kuee n wāā u ya ne, wāhā ma pye u kāntraha wo, u fānga saha ka yahasee ye ye, ke ga klaha-. ²⁷ Waa saha dye fāngafua waa kaha wo, u u wān yuhu gbe, mii u sē cāā u pua yigi yaha wa ye. U ma -sē waha yia u na ma u pua, u ga waha u wān bye yuhu gbe u ye.

²⁸ Ta n cīinde nde pāā ye ye, Yāhā ga waha nawee kapee- laha kāā u yīŋ na, u yorpeer bye ne. ²⁹ Ma -sē yee wii woo tuu ga yorpeer pāā Yāhā Yrā Fānga wī na, loo kapee nde saa kua yāā u yīŋ na ye.»

³⁰ Pe tee naa n pāā ma yee sāndāpee ma Yesu yīŋ na, koo kē u n kai- ngī pāā pe ye.

Yesu nna

(*Mat 12.46-50; Luke 8.19-21*)

³¹ Loo na, Yesu nahafua n ba dye Yesu cīfa ne. Pe n kuee nkur ye, ma waa lehe wāā Yesu ye tuu pa. ³² Yesu pye tuu ba tege nii nabuar raa telai wo, pe n ba u pye, a u nahafua ma nkur ye tesē u cīfa ne, pe u yee tuu ka pe fla na. ³³ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Ta nahafua kē wii ne, ta cīfa me mpāy ne?»

³⁴ Loo na, u n pe nawee- yāŋ, pe tege nii ma u gbey le. U n dur ma yee: «Ye sē yāā, ta nahafua ma nwo wo, tesē ta cīfa ne. ³⁵ Mpāy pe Yāhā wūhū pye, poofa pe ma ta cīfa, ta syafa, ta nahafa.»

4

Yesu kakuācran pāā digi yārfua wī na

(*Mat 13.1-23; Luke 8.4-15*)

¹ Yesu n maha ka ke Galēlē langbāŋ yē na, ma ga nii nawee- klaha. Pe nawee- ba nihi ga ta ter, u n sya dugu dye nii salangbāŋ gaa laam wo. Ke salan pye loho yīŋ na, pe nawee- -sē pye langben na. ² U n nii kaplāŋ kuā cra n pāā, ma nii pe klaha kabuar ne. Tuu naa pe klaha, u n ba pe pye ma yee: ³ «Ye yaha le, ye ra kapān luhu! Dya waa yi u kaha wo, ma ga digi yār u tar laam wo.

⁴ Tuu naa ke digi yār u tar wo, pii mpāy n ga too kānde ngben na. Kānsyām n pa, maa pe wāy di kāā. ⁵ Pii mpāy n ga too ntēmbakor fla wo. Kāntraflūhū sē pye yō

ke fla na ye. Loo n ta pe pii sē waha dye ga laam wo ye, ma ta ter fīy. ⁶ Yaliile yai ke ba war dye yīndai wo, ke n too dir wān suhu boo. Te nnen sē waha ba ser yigi yō ye, ke fla tee pye ntēmbakor fla. ⁷ Pii mpāy n ga too ngur wān taa nsoho wo. Te n ba fīy, te ngur wān n te puār, te sē waha le dye ma sa ye. ⁸ Pii mpāy n -sē too kántrayūhū na. Poo n fīy, ma yir, ma le dye, ma sa. Taa n pii le car, taa n faa le gboho, taa n le gboho.»

⁹ Yesu n pe yar taha ma yee: «Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

¹⁰ Pe nabuar pe ba ter wa, nawee- mpāy pe pye Yesu tāy, tesē u kányārwai ne, pe n yee u ke kaplāṅ yīntaha gbihi tōr yar poo na. ¹¹ U n pe pye ma yee: «Kai- nkāy nawee- sē cā yāā Yāhā Yai wīl na ye, Yāhā ta yii n ke cā. Ma -sē yee mpāy na pe sē ke yīntaha ke ye, ke ga naa n tōr pe ye kakuācran ya wo. ¹² Ke syi,

«pe n waha yāṅ naa n yō,
ngaa sē -sē ga naa n yāā
ye.

Pe n waha luhu naa n yō,
laa sē -sē ga naa n war
ye.

Mii loo sē ne ye, pe ga faha
ba Yāhā kānde yigi,
ke n pe kapee- laha kāā
pe na.» »

¹³ Yesu n pe pye ma yee:
«Tee sē kapān nde yīntaha
war ye, ye -sē ga ba pye mii
ye te nampyen- too war, tii

tē ga ba tōr ye ye? Ta n le
kapān yīntaha tōr ye yar.

¹⁴ Nawee wii tuu Yāhā
kaplāṅ tōr, u ma mii digi
yārfua dyaṅ. ¹⁵ Nawee-
mpāy laam plāhā mii le
kānde ngben dyaṅ, pe pii
pe too na. Pe ma le Yāhā
kapāyīl luhu, loo yalebya wo
Setane sāndāpee yīnfua ga
ba le yi kāā pe laam wo.
¹⁶ Nawee- mpāy laam ma mii
ntēmbakor fla dyaṅ, pe pii
pe too na. Pe ma le kapāyīl
luhu, loo yalebya wo pe ga
le sya nuhu ne. ¹⁷ Le sē -
sē ga nii gbāā pe laam wo
ye. Le ma ba nii mii wāfāy
dyaṅ pe na tesē fen ne le
kapāyīl wīl na, pe ga loo
bye miy yaha. ¹⁸ Mpāy ter
maha ma, pe ga le kapāyīl
sya pe laam wo mii pii mpāy
dyaṅ pe too ngur fla wo.
¹⁹ Poosyifa ma le kapāyīl
yāā luhu, driyē laangar -sē
gboho ter pe laam wo, wale
wāke ne, yīnde wān wāke
ne. Too wīl ma ba gboho ta
ter pe laam wo, te ga nii tā
le kapāyīl na, pe saa yer le
kapāyīl kur ye ye. ²⁰ Mpāy
-sē ma, pe ga le kapāyīl sya
pe laam wo mii pii dyaṅ pe
too kántrayūhū fla wo. Pe
ma le kapāyīl luhu, pe ga le
sya cīinde, le n nii gbāā pe
laam wo. Le kapāyīl pii ga
le pe laam wo, le kayūhū sa;
mpāy pe sa gboho, mpāy pe
sa yai, mpāy pe sa car.»

*Yāhā Yai wīl ma mii
naaloho dyaṅ
(Luke 8.16-18)*

²¹ Yesu n maha kakuācran nde pãã pe nabuar ye ma yee: «Pe ne naaloho ndyan tar ba la, pe ba le ta pe katan cîn tâ le na laa, pe ba le le wãã gbāngbahara flāhã tãy? Ta n yee, pe ne le wra yaha kãānkui na. ²² Ngii ngii ke wũhũ nii, ke ga ba nii gbaa na, lii nawee sē le cã yãã ye, le ga ba cã yõ. ²³ Wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!»

²⁴ Yesu n maha le pãã pe ye ma yee: «Tee nkāy luhu, -ye ye laam yaha ke na! Tee n luhu mii syi, Yāhã ga ba kaa taha ye wāwar na koo syi. ²⁵ Wii ma waha ke war cacar, u ga ba ke war naa n gboho; wii ma -sē ke wāwar sye, car gii tuu cã ke ga faha u na.»

Yāhã Yai wĩ ma mii digi dyan ke n fiy

²⁶ Yesu n maha yee: «Yāhã Yai wĩ ma mii dya waa dyan tuu yēy tãhã u tar wo. ²⁷ Te yēy ga fiy, te naa n le, u saa laa cã le na ye. U sã wāy faha woo, u ma yrān woo, te yēy ga naa n fiy ke yai ke yĩmper. ²⁸ Kāntraha sē na, ke ne re ta te n fiy te ya ya, te ba nduan kũũ, te sa, te pii le? ²⁹ Te pii ma ba le koo na, u tarfua ga pa u ba re yaa.»

Yāhã Yai ga cãã klonj ke cã ba gboho

(*Mat 13.31-32, 34; Luke 13.18-19*)

³⁰ Yesu n maha yee: «Waa maha waha Yāhã Yai wĩ tōr nwa ne? N ga waha le yar ye na kakuācran lii syi

ne? ³¹ Le ma mii ngaa puale dyan. Le tãhãyale wo, le klonj pii bye na. ³² Le ma fiy yi, le ga yir, le gboho ta ter tãn dir wãn ter bye na, le sya kayangbāy yi, kãnsyām n sya ba naa pe nsenj ta yĩm wo te kayay laam wo.»

³³ Yesu naa nawee- klaha kakuācran busãã ne ke syi. Pe nawee- pe ne ga waha kakuācran nkāy war, u naa koo tōr pe ye. ³⁴ U sē naa n pãã pe ne mii kakuācran sē kē ye. U ma -sē ba nii u ya ya u kãnyārwai ne, u ga cã ke kaplān yĩntaha gbihi tōr yar pe na.

Yesu teflahangbān yer

(*Mat 8.23-27; Luke 8.22-25*)

³⁵ Koo per yaiyĩn na, Yesu n u kãnyārwai pye ma yee: «Ye pa wo n dii ter kũndi ngaa ye.» ³⁶ U kãnyārwai n wloho yi kãã te nabuar wo, ma ga dugu dye ke salangbān wo Yesu tuu ba dye nii kii wo, pe n nii n ter. Salangbāy taa pye ke langbenj na, nawee- mpāy n dugu dye te wo, ma ter. ³⁷ Teflahangbān gaa n yir wāfua ne, ma sya loho fua gbe le wãã n taha pe na ke salangbān wo, ke n sya yĩ naa n wa. ³⁸ Yesu pye ke salangbān namlã kue ye, tuu ba sã wāy, ma yĩn gbã yigi yĩngbũhũ ne. U kãnyārwai n u gbã yir, ma u pye ma yee: «Wo Yĩnfua, ma sē yãã la waa kuee le wo?» ³⁹ Yesu n yir, ma sã ke teflaha na, ma pãã ke loho ne ma

yee: «Yaha le, nii sũũ!» Ke teflaha n yer loo na, ke fla n nii seyĩ. ⁴⁰ Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Nwa ye n nii n fya? Ye Yater wee la ye ne?» ⁴¹ Pe -sẽ ba fya, ma naa le pãã pe ya ye ma yee: «Hãã, -ye naa dya nwo yãŋ, teflaha n luhu u ye ke langbãŋ loho bya ne.»

5

Yesu sãndãpee kar tege kãã dya waa yĩŋ na

(Mat 8.28-34; Luke 8.26-39)

¹ Pe n ga nɔ ke kãntraha langbãŋ kũndi ngaa ye, Jerasinefa kãntraha wo. ² Yesu wãtegekãã ke salangbãŋ wo, dya waa n yi gbũhũ fla na, ma u wãã n pai. ³ Sãndũpee waa pye u dya yĩŋ na, ma u ta u n naa n nii gbũhũ fla na. Ntẽn namihi ge ne pe sã waha u dya pua yigi naa n yaha nantãŋ ye. ⁴ U dya pye, pe ma yir, pe ga u tɛ pua ntẽn namihi ne. U -sẽ ga te ntẽn namihi cɛr, tuu te ntẽn wãn ka. U wãyigiyaha fãnga sã pye waa ye ye. ⁵ Ke yai ke yĩmper, u naa wãtay ya tay gbũhũ laam wo, tesẽ yã yĩŋ ne, ma naa n kui, ma maha naa u ya duai ntẽmbar ne.

⁶ U n Yesu yãã deydey, ma fã ba kãnkũy gbãã u yaha ye, ⁷ ma tẽ sya fãnga ne ma yee: «Ke Yãhãngbãŋ Dya Yesu, nwa taa ga pye ra na? N ma nar, Yãhã yãŋ, ma'a syi ma ra pẽn ye.» ⁸ Yesu

naa n gbey u na ma yee: «Sãndũpee nwo, tege kãã u dya yĩŋ na!» ⁹ U n u dya yey ma yee: «Ma myaha mii?» U n yee: «Ta myaha Nihinihi, wo ma wo nihi.» ¹⁰ U n nii le sron nar Yesu ye, tuu ma syi pe sãndãpee kar kãã ke fla draha wo ye.

¹¹ Kaha tyɛ- mpãy -sẽ pye, pe wãnihi; pe pye pe naa n di ke yãŋ fla na. ¹² Pe sãndãpee n Yesu nar ma yee: «Wo nɔ wãã tyɛ- mii fla na, wo n ga dye nii pe laam laam wo.» ¹³ Yesu n le sya pe ye. Pe sãndãpee n tege kãã u dya yĩŋ na, maa dye pe tyɛ-laam laam wo. Pe tyɛ- n ke ngbenj fã tege, maa too dye ke langbãŋ laam wo, ma ku. Pe ba tyɛ- naha kua.

¹⁴ Mpãy pe naa pe tyɛ-naha, pe n fã tɛr, maa le kapãn pãã pe klofa ye, tesẽ wlɛfa ne. Nawee- n pa, maa yãŋ lii le ba pye. ¹⁵ Pe ba nɔ Yesu fla na, pe n u dya yãã, dya wii sãndãpee busãã pye u yĩŋ na. U dya yĩntaha ba too, u n ba faha wãn le tege nii, nafãã pyer sã pye u na nantãŋ ye. Pe nawee- n fya, ma sya nii n sege. ¹⁶ Mpãy pe ba ke kai- byɛ yãã yĩnde ne, poo n u dya wĩ gbe, ma tɔr pe ye, tesẽ pe tyɛ- wĩ bya ne. ¹⁷ Pe n too Yesu wãnar na, tuu tɛr kãã, u pe klo ta yaha.

¹⁸ Yesu tuu dugu naa n dye ke salangbãŋ wo, u dya wii sãndãpee pye u yĩŋ na, u n Yesu pye woo ga ka u ne. ¹⁹ Yesu sã le sya u ye ye, ma u pye ma yee: «Dur ga

ma kaha wo, ma nna fla na. Yāhā ke ma fēn di, ma nkāy bye pye ma kē, ka maa ke tōr pe ye!»²⁰ U dya n tēr. Yesu tuu lii pye u kē, u n ga nii le pāā nawee- ye ke kui sēnsye teebehe bye wo. Mpāy pe naa le luhu, le naa pe laam wo.

Syase pueesya tesē cōō wii tuu tē Yesu nayroho na

(Mat 9.18-26; Luke 8.40-56)

²¹ Yesu n dur ga u kānyārwai ne ke langbāñ kūndi nge na, ke salangbāñ ne. U pye ke loho tāy, tuu ba yer nabuar ne te ba wo tā u na. ²² Yiifee- yawāhā nwoñ yīnfua waa n pa, u myaha Syase. U n Yesu yāā, ma kānklūy gbāā u yaha ye, ²³ ma nii u nar u fihī yō woo na, ma u pye ma yee: «Ta pueesyale ma le ga ku, n ma nar, pa maa klue taha le na, le n kāhā yir, le nii yrāñ na!» ²⁴ Yesu n ka u ne. Nabuar naa n taha u na, ma u wāā sya naa n kor kue bye ye.

²⁵ Te nabuar laam wo, cōō waa -sē pye. U ntōr kuee naa n woo u ye dye- sēnsye syāñ, wāyer wee ye. ²⁶ U ba fāy gboho tēr tyinfa busāā koho wo; u wale bye ba ka tāñ pe ye. U sē -sē naa n puar ye, te yan too ma cā ba naa n sye u ye. ²⁷ U n Yesu wīi luhu, ma -sē pa pe nabuar wo Yesu kur kue ye, ma ba te u nayroho na. ²⁸ U ba le ga yigi ma yee: «N ma yāā tē u nayroho ya na, n ga jaa.» ²⁹ Tuu tē Yesu nayroho na ke syi, le yalebya wo u ntōr

wāwoo n yer, u n yāā u yan te yi kāā u wo. ³⁰ Yesu n le cā le yalebya wo, ma cā ma yee fānga gaa yi u wo. U n wā klaha pe nabuar laam wo ma yee: «Yoo tē ra nayroho na?» ³¹ U kānyārwai n u pye ma yee: «Ma pe nawee- yāā pe ma kor n klaha teebehe bye wo, taa -sē maha n yey yoo tē ma na.» ³² Yesu -sē ba yāñ gbey naa n klaha yoo nde pye. ³³ U cōō n nii n sege fyar koho wo, tuu ba cā wa lii le u yāā. U n pa, maa kānklūy gbāā Yesu yaha ye, ma le cīinde bye tōr u ye. ³⁴ Yesu n u pye ma yee: «Cōō, taa ra ta ma Yater, loo le ma jaa. Naa n gaha pra, ma yan tii yi kāā ma wo.»

³⁵ Yesu tuu naa koo pāā, tēnlehe mpāy n yir Syase kaha wo, ma ba u Syase pye ma yee: «Ma pueesya ku, maa maha Yīnfua fāy ma nwa pye?» ³⁶ Pe n nii n pāā, Yesu sē -sē pe kue yāñ ye, ma Syase woo pye ma yee: «Ma'a syi fya ye, ra ta ma Yater, loo ya!» ³⁷ Loo kur ye, Yesu n Syase kaha kānde sya u ne. U sē -sē sya waa n ka u ne ye mii Pyar ya sē kē ye, ma suhu Syake ne, u cīifua Nsān ne. ³⁸ Pe n ga nō Syase kaha wo, Yesu n pe nawee- yāā, pe fā gbey n klaha, mpāy ne pe n wūn ma n kui. ³⁹ U n dye ga ke kaha laam wo, maa pe pye ma yee: «Lii tee fā gbey n klaha ke syi? Nwa ta ye n nii n wūn? U kicar sē ku ye, wāy ya tuu sā wāy.» ⁴⁰ Pe

n u ler. U n pe bye ta pe n yi. U n u kicar tuhufua ya yigi, u nahafua ne, ma suhu kãnyãrwai tãã mii ne. U kicar tuu pye nwoŋ gii laam wo, pe n dye ga ke fla na. ⁴¹ U n u kicar yigi koho na, ma u pye Yiifee- yor wo ma yee: «Tãleta kume.» Loo yĩntaha kē, kicaale yir! ⁴² Le kicaale n yir le yalebya wo, ma nii n yãr. Le pye dye-sensye syãŋ ne. Pe nawee-pe nde yãã, le n yē gbãã pe na, ma sya ga ta ter. ⁴³ Yesu n -sē pe yar waha, pe ma syi nawee waa n le cã ye. U n maha pe yar ma yee, pe ngaa wãã u kicar kē u n di.

6

Nasarētefa Yesu wĩ sye

(Mat 13.53-58; Luke 4.16-30)

¹ Yesu n yir ke fla na, ma ka klo lii wo, tuu ba le na. U kãnyãrwai pye u ne. ² Kanii per, u n nii ma nawee- klaha Yiifee- yawãhã nwoŋ wo. Nabuar mpãy pe naa n luhu u ye, le n pe fe gbe, pe n nii n yee: «U pye mii ma Yãhã wũhũ bye cã tōr n yar? Yoo tuu roo laantor le u laam wo? Laanwo wũhũ ngũ bye ne tuu n pye, u koo fãnga yãã na? ³ Woo sē na Maari dya, wii u ma katyigi tafua? U cĩfa sē me la Syake ne, Syose ne, Yuda ne, tesē Syimu ne? U syafa poo sē na pe ma wo ne nwo?» Loo n ta pe sē waha Yesu wĩ sya ye.

⁴ Yesu n plãhã nge tōr pe ye ma yee: «Ma yi kãã Yãhã kaplãŋ tōrfua kusey nawee-

na, u nwoŋfa ne, u kahafa ne, teebēhe bye nawee- u yãŋ.» ⁵ Yesu sē waha laanwo wũhũ busãã pye ke fla na ye, mii yanfa mpãy ya sē me tuu klue taha pe na, ma pe jaa ye. ⁶ Tuu yãã u gbenteefa pe u wãtaŋ sye pe Yater, le n laam wo u kē. Loo kur ye, u n ka maa nawee- klaha kãnkãy kukui wo.

Yesu u kãnyãrwai sēnsye syãm lehe wãã

(Mat 10.5-15; Luke 9.1-6)

⁷ Yesu n u kãnyãrwai sēnsye syãm bye yee ba, maa nii pe lehe n wãã nawee- sãnsyãm. U n fãnga wãã pe kē pe waha sãndãpee kar tege naa n kãã nawee- yĩŋ na. ⁸ U n maha pe yar waha ma yee: «Ye n gaha yrãhã ye, ya'a syi ngaa gbe yigi ke n naa ye ndege ye. -Ye yrãhã yãr kãi ya gbe yigi, ye ma syi ngaa kadiŋ gbe tesē nkãnfaha ne, tesē war ne jifaa wo ye. ⁹ -Ye ntããfey le, -ye kalen nanen ya le!»

¹⁰ U n maha pe yar ma yee: «Ya'a ga dye klo lii wo, pe ma syãsaha wãã ye kē kaha gii wo, -ye kuee koo kaha wo ye sya ba ter. ¹¹ Teelii nawee- ma ye yē yor sye, tesē ye wãyigita wĩ ne, -ye ter pe klo yaha! Ye ma nii n ter, -ye ye tre mplēm kor yaha pe na, pe n cã lii ma pe dye, poo pe le ke.»

¹² Yesu kãnyãrwai n ka loo na, ma ga Yãhã kaplãŋ tōr n yar nawee- na, ma yee pe le sya pe le cã pe kapee-

wāpyeŋ sē yō ye. ¹³ Pe sândāpee buar kar tege naa n kãã nawee- yīŋ na, ma naa yanfa busãã tuhu sēm- ne, pe n kãhã naa n yir.

*Nsân tesē Yerote ne
(Mat 14.1-12; Luke 9.7-9)*

¹⁴ Yesu myaha tēŋ n ba teebehe bye kua. Galele kui yīŋfua Yerote n Yesu wīi luhu. Nawee- mpāy naa n pãã ma yee: «Nsân nawee- tããfua wii tuu ba ku, u dur ba yrāŋ na, koo kē u n waha laanwo wūhū pye.» ¹⁵ Mpāy naa n pãã ma yee: «Faale Yāhã kaplāŋ tōrfua Yeli kē.» Mpāy maha naa n yee: «Faale Yāhã kaplāŋ tōrfua waa kē u ne.» ¹⁶ Yerote tuu Yesu wīi luhu, u n yee: «Nsân nawee- tããfua kē! N ba ta pe n u yīŋ cer, u maha dur ba yrāŋ na.»

¹⁷⁻¹⁸ Lii le ba dye Yerote nsoho wo Nsân ne, le nde: Yerote ba u ciifua Filipe cōo Yerotyade tyīn sya u ye. Nsân naa le kuān u ye ma yee: «Ma sē yai ma ma ciifua cōo gbe ta ma wūū ye.» Yerote n yir, ma ta pe n Nsân yigi, ma u pua ma u le nwompihi wo. ¹⁹ Nsân wīi naa u Yerote cōo yaa, u n sya naa u ke gbã ne. ²⁰ Yerote sē -sē naa le sya u ye ye. U naa Nsân fya, u ba cã Nsân ba sron, u maha pye Yāhã nawee. Koo kē Yerote n koho naa n paha u na. Nsân kaplāŋ naa u fāy, ma -sē naa n tãy u ye.

²¹ Yerote cōo yīŋ -sē ba tãy Nsân wīi na, Yerote seeseegbar per. Ke per na, Yerote

ba u tēntē- yīŋfa yee ba dir na, tesē u naanmiy yīŋfa ne, ma suhu Galele yahaseefa ne. ²² Yerote cōo pueesya n dye ke nwongbāŋ laam wo, ma yōo. Le n tãy Yerote ye, pe nawee- bye ne. Yerote n u capua pye loo na ma yee: «Ngii wīi ma tãy ma ye, ta yar ta n ke wãã ma kē.» ²³ U n Yāhã di, ma u pye ma yee: «Ma'a ngii wīi pãã, maa ke yãã, ke ma sya pye ra kãntraha kui kãnkāyaha neŋ.» ²⁴ U kicar n yi, ma ga u nahafua yey ma yee: «Ma laam wo, ma yee n ngii wīi pãã?» U nahafua n yee: «U yar u Nsân nawee- tããfua yīŋ cer wãã ma kē.» ²⁵ U capua n dur ga farfar Yerote fla na, maa u pye ma yee: «N n yāŋ, ma Nsân yīŋ cer wãã ra kē yagaa nge na, tasa laam wo.» ²⁶ Yerote yīntaha bye n tãhã. Tuu ba Yāhã di pe nawee- yīnde na, u sē sya ma u yē dur ye. ²⁷ U n ta ter loo na, ma seraasyi naa waa lehe wãã, ma u pye u ga pa Nsân yīŋ ne. ²⁸ U seraasyi naa n yi ter, ma ka ke nwompihi laam wo, maa Nsân yīŋ cer, ma pa ke ne tasa wo maa wãã u capua kē. U capua n -sē ke sya wãã u nahafua kē.

²⁹ Nsân kãnyārwai pe ba le luhu, pe n pa, ma ba u nakugu gbe maa le gbū wo.

*Yesu nawee- nyersū
yībua yē woo, tahar ne
(Mat 14.13-21; Luke 9.10-17; Nsân 6.1-14)*

³⁰ Yesu tēnlehe n ba dur ba u fla na. Lii bye pe ga pye,

nkāy bye ne pe ga nawee-klaha, pe n ke tōr u ye. ³¹ Nawee-mpāy pe naa n pai, ma dur naa n ter, pe ba nihi ter; Yesu sē draha γε yāā, ma ga di u kānyārwai ne ye. U n u kānyārwai pye ma yee: «-Ye pa, wo n ka dragba gaa laam wo, ye n ga faa wūū dye.» ³² Pe n salangbāṅ gbe, poo n gaha nii teelaa wo pe ya ya. ³³ Nabuar n -sē pe yāā tersaha wo, ma pe yāṅ cā. Pe n yir kukui bye wo, ma tyīl yār ga cāā dye ke teele wo Yesu yaha u kānyārwai ne. ³⁴ Yaliile Yesu tuu yi ke salangbāṅ wo, u n pe nabuar yāā kacān wee ye. Pe nawee- fēn n u sroṅ yigi, pe pye mi mbaa dyaṅ u mbanaha wee pe ne ye. U n too kai- na, ma nii pe klaha, ma pe klaha. ³⁵ Yai ke ba kua kua naa n wa ke syi, Yesu kānyārwai n pa, maa u pye ma yee: «Yai kua kua wa, wo maha ma dragba wo. ³⁶ Pe nawee- ta pe n ka tūntūn klē wo, kusyīmbēhe ne, pe ga waha ngaa par di.» ³⁷ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yii γε - ye digi wāā pe kē pe n di!» Pe n u yey ma yee: «Waa war nagbey bur yāā na, wo waha par wāā?» ³⁸ Yesu n pe yē wāā sya loo na, ma yee: «Bur wāy nii te ma ye ye? -Ye ka yaa yāṅ!» Pe n ga yāṅ, ma ba u yar ma yee: «Bur wāy bua te ma wo ye tesē fua- syām ne.» ³⁹ Yesu n kānde wāā u kānyārwai kē, pe n pe nawee- ta pe n tege nii ga ke nyēpēṅ na, flē flē.

⁴⁰ Pe n pe ya to to nii ga, kaa na nawee- gbeebua, kaa na nawee- gbeesī sēnsye.

⁴¹ Yesu n te bur bua gbe, pe fua- syām ne, ma yīntaha kuā yir wāā yāhāyīṅ kue ye, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē.» U n te bur la cēr, ma re wāā u kānyārwai kē, pe n te la klaha nawee- kē. U n maha pe fua- syām la ke syi pe bye kē. ⁴² Pe bye n di, ma sya di yai. ⁴³ Pe n takūyīhī sēnsye syāṅ gbe ter te gber ne, ti pe di yaha. ⁴⁴ Mpāy pe ba te bur di, pe naam ya ba nawee- nyersī yībua tā.

Yesu yār ke langbāṅ loho na
(Mat 14.22-33; Nsān 6.15-21)

⁴⁵ Loo kur ye, Yesu n ta ter u kānyārwai pye ma yee pe dugu dye ke salangbāṅ wo, pe dii ga ke langbāṅ kūndi ngaa ye, u yahasee ye, klo laa wo pe n yee Gbesyata. Woo n kuee kur ye, u kānde wāā pe nabuar kē. ⁴⁶ Tuu kānde wāā wa pe kē, u n ka yāṅ gaa yīṅ na, ma ga nii u laam wūhū tōr Yāhā ye. ⁴⁷ Yai n kua tā, ma ke salangbāṅ ta yaha ke langbāṅ telai wo. Yesu - sē pye u ya ya kāntraha na. ⁴⁸ U n yāā ke salaṅ sē waha naa n fā pe ye ye, teflaha tee naa pe wāā. Ke -sē pye ngupa cir kuiyale syi, u n yir ma n gaha pe kue ye, ma nii yār n gaha ke loho na, ma sya ne ga pe far ter. ⁴⁹ Pe kānyārwai n u yāā tuu n yār ke loho na, pe n yee kusrāhā

kē, ma too kule na ma n kui.
⁵⁰ Pe bye yīnde pye u na,
 pe n fya ser yigi nii. Yesu
 n ta ter pāā pe ne ma yee:
 «Ye ye laam waha, ye ma
 syi fya ye, ndoo kē.» ⁵¹ U n
 dugu dye pe ne ke salangbāṅ
 wo, ke teflaha n yer. Le n u
 kānyārwai laam wo maa far
 ter. ⁵² Pe laam kacān tee ba
 kloṅ ter, pe sē ba Yesu fānga
 cā yō ye, yaliile wo tuu ba te
 bur bua la cer te n nihi.

*Yesu yanfa jaa Genesare
 kāntraha na
 (Mat 14.34-36)*

⁵³ Yesu n ba ke langbāṅ dii
 wa u kānyārwai ne. Pe n
 tāhā Genesare kue kāntraha
 na, ma pe salangbāṅ pua
 yaha ke langben yē na. ⁵⁴ Pe
 kāhā yi ke salangbāṅ wo, pe
 nawee- n ta ter Yesu yāṅ cā.
⁵⁵ Pe n fā ga teebehe bye
 wo, maa yanfa tēṅ n pai u
 kē pe kasāy wān na. Mpāy
 pe naa u wīi luhu teebehe
 bye wo, pe naa n pye koo
 syi. ⁵⁶ Teelii teelii Yesu naa
 n gaha, kusyīmbehe wo woo,
 kungbāhā wo woo, kle wo
 woo, nawee- naa n pai pe
 yanfa ne nanihi fla wo. Pe
 naa u nar u tyii pe yanfa n
 te u nayrengbāṅ yē ya na.
 Mpāy bye pe -sē yāā naa n
 te ke na, pe naa n jaa.

7

*Yesu tesē Yiifee- wāle
 kānde wūhū ne
 (Mat 15.1-9)*

¹ Per gaa, Farisyē ye tesē
 Yāhā kaiyarfa ne, pe ba yir
 Yurusalem wo, ma pa Yesu
 fla na. ² Pe n ba yāā

Yesu kānyārwai mpāy sē naa
 pe klue yee pe wāle kānde
 wāyee na, ma cā naa pe
 dir di ye. ³ Le -sē pye ke
 dyaṅ, Farisyē ye ma suhu
 pe nampyeṅ- Yiifee- bye ne,
 pe sē naa ngaa di mii pe
 sē cāā pe klue yee gbegbe
 pe wāle kānde wāyee na ye.

⁴ Pe ma yir nanihi teebehe
 wo ma ba dye, pe saa di
 mii pe sē cāā loho wey wa
 gbegbe ye. Pe wāle kānde
 wūhū ba nihi, pe -sē ba
 ke bye yigi mii crāṅ wāyee
 ter dyaṅ ke ya ya, sekuhu
 wāyee ne, ntēngbāhā wāyee
 ne. ⁵ Koo kē pe Farisyē tesē
 pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n
 Yesu yey ma yee: «Nwa ta
 ma kānyārwai sē wo wāle
 kānde wūhū pye ye? Ma sē
 yāā, pe sē pe klue yee wo
 wāle kānde wāyee na ma cā
 pe dir di ye.» ⁶ Yesu n pe pye
 ma yee: «Dawarfa me ye
 ne! Faale Yāhā kaplāṅ tōrfua
 Yisa tāhā kē tuu bii nde cāā
 yar yaha ye wīi na, ma le
 yrūhū ta Yāhā sabangbāṅ
 wo ma yee, Yāhā yee:

<Nawee- mii, pe ra gboho pe
 yē kaplāṅ ya ne,
 ma -sē yee pe laam wo
 pe fla dey ter ra na.

⁷ Pe ra gboho mii syi dyaṅ,
 yīṅ wee le na ye.

Nawee- pe kānde lii ta, pe
 tee loo ta,
 ma n klaha ma yee Yāhā
 kānde ne.» »

⁸ Yesu n maha pe pye ma
 yee: «Ye Yāhā kānde ta yaha
 kānkāy na, ma nii nawee-
 kānde loo yar. ⁹ Ye -sē
 Yāhā koo kānde wūhū miy

yaha cã, ye ye wãle kãnde wũhũ ta. ¹⁰ Ye sã yãã, wo faale wãdyaha Musa bii le pãã Yãhã sabangbãñ wo ma yee, Yãhã yee: <Ma tuhufua gboho, ma nahafua ne;> tesẽ: <Wii ma u tuhufua miipihii yee u nahafua ne, u yai pe u boo kãã.>

¹¹ Yii -sẽ nawee- klaha, a nawee ga waha u tuhufua pye u nahafua ne, u yee: <Ta koho kla gii tẽ ne ga waha wãã ma kẽ ma n di, ke ma korobaa;> le yĩntaha ne, n ke ta yaha Yãhã kẽ. ¹² Ke syi, woofua ga waha tyii u tuhufua wãkẽñ na, u nahafua ne. ¹³ Ye n pye koo syi, ma Yãhã kaklaha miy n yaha, ma ye wãle kaklaha gbe n yar nawee- na. Kai- busãã maha ma tee n pye ngĩ syi dyañ.>

Kai- nkãy ke nawee le kapee- wãpyeñ wo
(Mat 15.10-20)

¹⁴ Yesu n maha pe nabuar yee ba, maa pe yar ma yee: <Ye bye, -ye yaha le ye luhu ra ye, -tee le cã! ¹⁵ Ngaa wee ke n yir nkur ye, ma nawee le kapee- wãpyeñ wo ye. Kai- nkãy nawee tuu n ga, koo kẽ ke u le kapee- wãpyeñ wo.> [¹⁶ Wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!]

¹⁷ Yesu tuu ba pe nabuar ta yaha, ma ga dye nwoñ laam wo, u kãnyãrwai n ga u yey le kakuãcran yĩntaha ne. ¹⁸ U n pe pye ma yee: <Ye bya, ye maha le kakuãcran yĩntaha war gblihi laa kẽ?

Ye sã cã la ngii ke n dye nawee nfẽñ wo, koo sã kẽ ke u le kapee- wãpyeñ wo ye? ¹⁹ Ke ma sya dye ga u nfẽñ wo, ke n gaha yi kãã u laha wo nyẽ wo, ke sã ma ne dye ga u laam gasaha wo ye.> Yesu le yar ke syi nawee- n waha cã wãfãñ wee digi gaa ter na ye. ²⁰ Yesu n maha pe yar ma yee: <Nkãy nawee tuu n ga, koo ke u le kapee- wãpyeñ wo. ²¹ Ye sã yãã, nawee tuu kapee- nkãy ga u ya laam wo, koo kapee- kẽ ke ne u taha tyatyãhã na, yuhur ne, naboor ne, ²² cayor wãleñ ne, war yĩnde ne, laangbãñ ne, dawar ne, wãplanpye ne, yĩnde wãyitoo ne nawee- wãñ na, kawar wãfua ne, yatan ne, nafããñ pyer ne. ²³ Koo kapee- ngĩ bye nawee tuu n ga, ke u le kapee- wãpyeñ wo.>

Coo wii tuu wee Yiifee ye,
Yesu u pueesya jaa
(Mat 15.21-28)

²⁴ Yesu n ter ke fla yaha, ma ka Tyir kuẽ syi ye, Syidõ ne. U n ga dye kaha gaa wo, u sã naa n traha pe u wãpa wĩ luhu ye. Pe -sẽ le luhu. ²⁵ Coo waa, sãndũpee pye u pueesya yĩñ na, u n Yesu wĩ luhu, ma ta ter ga u fla na, ma ga kãnkũy gbãã u tãy. ²⁶ U coo sã pye Yiifeesya ye, u naa n yi Fenisye wo, Syire kãntraha na. U n Yesu nar, u u sãndũpee tege kãã u pueesya yĩñ na. ²⁷ Yesu n u pye ma yee: <Ma'a kicar

digi gbe miy yaha pāmpii*
 kē, le sē yō ye.»²⁸ U cōo
 n yee: «Cīinde ne Yīnfua,
 kicaabir ma car gii miy yaha
 kāntraha na, pāmpii sē -sē
 ga gbe di la?»²⁹ Loo na,
 Yesu n -sē u pye ma yee:
 «Kapān nde wīi na, maa
 waha dur ga ma kaha wo,
 u sāndūpee tege kāā wa ma
 pueesya yīn na.»³⁰ U n dur
 ga u kaha wo, maa u pueesya
 yāā tuu sāy nii kasāy wān
 na. U sāndūpee ba tege kāā
 u pueesya yīn na.

Yesu nditēn bebe waa jaa

³¹ Yesu n ba ter kāā Tyir
 kue yaha, ma ter Syidō klo
 wo, ma dye yi ter te kui
 sēnsye wo, ma dur ba Galēle
 langbān kue ye. ³² Nawee-
 mpāy n pa u kē nditēn naa
 waa ne, u sē maha waha pāā
 naa n yō ye. Pe Yesu nar
 tuu koho taha u na, u u jaa.
³³ Yesu n u yigi yi pe nabuar
 laam wo, ma ka u ne kānkāy
 na, maa u kāmbehe le u ndi-
 tyuhu wo, ma yēsyōr tu ma
 ta u yīnkāi na. ³⁴ Loo na, u n
 yīntaha kuā yir wāā yāhāyīn
 kue ye, ma wūu tege, ma u
 dya pye Yiiffee- yor wo ma
 yee: «Ēfata,» loo yīntaha ne,
 yār! ³⁵ U dya ndityuhu n ta
 ter yār, u yīnkāi n sāhā yaha,
 u n nii n pāā nayōr saha na.

³⁶ Nawee- mpāy pe pye ke
 fla na, Yesu n pe yar, pe ma
 syi le pāā waa ye ye. Tuu
 le pāā naa n waha pe ye mii
 syi dyan, pe -sē ke kai- pāā
 naa n yi ke syi. ³⁷ Le wājaa

wīi n pe nawee- fe gbe ga ta
 ter, pe n sya nii le pāā ma
 yee: «Nkāy bye u n pye, ke
 yō cīinde. U nditēy ta pe n
 luhu, ma bebe bya ta pe n
 pāā.»

8

*Yesu nawee- nyersū yē
 woo tahar ne
 (Mat 15.32-39)*

¹ Too plii na, nabuar maha
 ba te ya wāā ba ta. Ngaa
 sē pye pe nawee- ye pe n ga
 di ye. Yesu n u kānyārwai
 yee ba, maa pe pye ma yee:
² «Nawee- mii fen ta yigi, pe
 plii tāā nanga pe ma ra ne,
 yagaa ngaa wee pe ye pe n
 ga di ye. ³ N ma pe dur
 wāā fāā ne pe kle wo, pe
 n gaha too wāfāy na kānde
 wo. Ye sē yāā, mpāy ma pe
 nihi, pe yir deydey ma pa.»

⁴ U kānyārwai n u yey ma
 yee: «Dragba nge syi laam
 wo, waa dir yāā na pe kē pe
 n di?» ⁵ Yesu n pe yey ma
 yee: «Bur nii te ma ye ye?»
 Pe n yee wāy kuasīi. ⁶ Loo
 na, Yesu n pe nabuar ta pe n
 tege nii kāntraha na. U n te
 bur kuasīi gbe, ma Yāhā pye
 ma yee: «Ma syaha kē.» U
 n te bur la cer, ma te wāā u
 kānyārwai kē, pe te la klaha
 pe nabuar kē; u kānyārwai
 n te la. ⁷ Fuabir raa maha
 pye pe ye. Yesu n maha
 syaha wāā Yāhā kē, ma u
 kānyārwai ta pe n maha te
 fuabir la. ⁸ Pe bye n di, ma
 di yai. Tii pe di yaha, pe
 n te gbe ter takūyīhī kuasīi.

* 7:27 7.27 Koo cāā na, mpāy pe sē pye Yiiffee- ye, Yiiffee- naa pe yee pām.

⁹ Nawee- mpây pe pye ke fla na, pe ba nawee- nyersii kua.

Loo kur ye, Yesu n kânde wâa pe kê, ¹⁰ ma dugu dye ke salangbân wo u kânyârwai ne, ma ka Dalameta kântraha na.

Yesu laanwo wii wâpyen sye Farisyë ye kê
(Mat 16.1-4)

¹¹ Loo kur ye, Farisyë ye n pa Yesu fla na. Pe n yee, poo ga u le namihi wo, ma u pye u laanwo wii laa pye, poo n waha câ Yâhâ kê ke fânga wâa u kê. ¹² Yesu n wûu tege u ya laam wo ma yee: «Nwa ta yagaafa n ke pe laanwo wii yâa? Ta n ciinde nde pâa ye ye, poo ge saa laanwo wii laa ge yâa yinde ne ye.»

¹³ Loo kur ye u n ter pe yaha, maa dugu dye ke salangbân wo, ma ter ke langbân kûndi ngaa ye.

Yoo wii ma mii ncasur wân ter syi dyan?
(Mat 16.5-12)

¹⁴ Koo per na, pe kânyârwai ba faha pe sê bur gbe yigi pe ya ne ye. Bur neŋ ya kê ke pye pe ye ke salangbân wo. ¹⁵ Yesu n ba pe pye ma yee: «-Ye yii le yaha, -tee yii yigi Farisyë ye ne, tesë Yerote ne! Pe wii ma mii ncasur wân syi dyan.»

¹⁶ Pe kânyârwai n nii pe ya yey ma yee: «Too sê bur gbe ye, loo la u n nii n pâa ke syi.» ¹⁷ Yesu n pe laam wûhû câ, ma pe yey: «Nwa ta ye n yee, bur kê te wee wo ye ye, koo syi kê? Ye kacân fihî kloŋ. Ye sê laa war wa

ye. Ye laam yâa waha ter? ¹⁸ Yîmpe ne ye ye, ye sê n yân la? Ndiyuhu ne ye ye, ye sê n luhu la? Ye laam yâa faha wa? ¹⁹ Tê ba te bur bua la cer wâa pe naam nyersii yîibua kê, taküyihî nii ye ba gbe te bur gber ne, pe ba tii di yaha?» Pe n yee taküyihî sênsye syân. ²⁰ Yesu n maha pe yey ma yee: «Tê ba te bur kuasii la cer wâa pe nawee-nyersii kê, taküyihî nii tee ba gbe te bur gber ne, pe ba tii di yaha?» Pe n yee taküyihî kuasii. ²¹ Yesu n pe pye loo na ma yee: «Ke n ta ye sê le war wa ma yee, bur wii sê ne tē naa n pâa ye?»

Yesu fûu naa waa jaa Gbesyata wo

²² Loo kur ye, pe n ka Gbesyata wo. Nawee- n pa fûu naa waa ne Yesu fla na, maa u nar u te u fûu naa na, u u jaa. ²³ Yesu n u fûu yigi koho na, ma yi u ne le klo kânkây na, ma ga yësyör tu woo u fûu yîmpe na, ma klue taha u na, ma u yey: «Ma waha ngaa yâa la?» ²⁴ U fûu n yîmpe tēŋ wâa ma yee: «N nawee- yâa, n pe yâa katyir dyan te n yâr.» ²⁵ Yesu n maha klue taha u dya yîmpe na, u n yân wâa u yahasee ye temm. U ba jaa wa, ma waha wân bye yâa naa n tân gbegebe. ²⁶ Loo na, Yesu n kânde wâa u kê u ter u kaha wo, ma -sê u pye ma yee, tuu ma syi ka le klo wo ye.

Yoo kê Yesu ne?
(Mat 16.13-28; Luke 9.18-27)

27 Yesu n ter Filipe Syesare kue kui ye, u kãnyãrwai ne. Kãnde wo, u n pe yey yãŋ ma yee: «Lii gɛ nawee- pe n pãã ra wĩ na?» 28 Pe n yee: «Mpãy n yee, a Nsãn nawee-tããfua kê ma ne. Mpãy maha n yee, a faale Yãhã kaplãŋ tãrfua Yeli kê ma ne, mpãy maha ma pe n yee, a faale Yãhã kaplãŋ tãrfua waa kê ma ne.» 29 U n dur yagaa, ma pe yey ma yee: «Ah yii, ye yee yoo kê ra ne?» Pyar n u yẽ sya ma yee: «Mboo kê u Yãhã Yĩndefua Crise.» 30 Yesu n le pãã waha pe ye ma yee, pe ma syi pe le tãr waa ye ye.

31 Loo kur ye, Yesu n yir, ma nii u kãnyãrwai pye ma yee: «U Nawee Puee yai u fãy gbobo. Pe Yiifee- wãle ga ba u wĩ sye, pe Yãhã yũndefa yĩŋfa ne, tesẽ pe Yãhã kaiyarfa ne. Pe ga ba ta gɛ ta pe n u boo. Plii tãã kur ye, u ga yir gbã wo u dur ba yrãŋ na gbaafa ye.»

32 Yesu naa ke kai- gbɛgbɛ pãã pe ye. Pyar n u yee ga kãnkãy na, maa nii le kuãn u ye. 33 Yesu n dur, ma u kãnyãrwai yãŋ klaha, ma sã Pyar na ma yee: «Yũhũ kãã ra tãy Setane nwo! Ma sã Yãhã wũhũ cã ye, ma laam ga nawee kacãn ter ya ne.»

34 Loo na, Yesu n pe nabuar yee ba u kãnyãrwai ne, maa pe yar ma yee: «Wii ma yee woo ga naa n yãr ta kãnde wo, u u laam wũhũ ta yaha, tuu u ya gbihi, u ma sya ga ba gbãpee ku ra wĩ na. Wii ma loo sya, u naa

ta kãnde yãr. 35 Ye sã yãã, wii tuu u ya yĩŋ ke ma suhu driyẽ wãn ne, woofua ga ba too bye ke laa. Wii tuu -sẽ ga le sya, u u yĩŋ ke laa ma suhu driyẽ wãn ne, ta wĩ na tesẽ le Yãhã kapãyĩ wĩ ne, woofua kê tuu cã ga ba too nde bye yãã.

36 Mboo nawee, taa ga driyẽ wãn bye yãã tãŋ, ma'a yee ma sã ba ma yĩŋ yãã Yãhã ye ye, le wãyĩ -sẽ ma na taa yãã? 37 Koo kla ma na, nawee tuu ga ba waha kê tuu u ya yĩŋ yãã Yãhã tãy? 38 Ye sã yãã, yagaafa Yãhã kãnde miy yaha, ma nii kapee- pye. Wii ma yee fyar woo yigi pe yĩnde na, ndoo wĩ na tesẽ ra kaplãŋ wĩ ne, u wĩ bya ga ba fyar yigi ndoo u Nawee Puee kê, yaliile n n pai dur ba ra Tuhufua Yãhã nayãr ne tesẽ pe yãhãyĩŋ tẽnleheyãm ne.»

9

1 Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ta n cĩinde nde pãã ye ye: Nawee- mpãy ma ye laam wo, pe saa ku mii pe sã Yãhã Yai yãã ke pa fãnga ne ye.»

*Kãnyãrwai tãã mpãy
Yesu yãhãyĩŋ nayãr yãã
(Mat 17.1-13; Luke 9.28-36)*

2 Plii kuay kur ye, Yesu n Pyar yigi taha u ya na, Syake ne, Nsãn ne, ma ka pe ne yãnjruhu gaa yĩŋ na, poo pe ya ya.

Yesu n wã klaha pe yĩnde na. 3 U nayre n nii n yehe palpal, kacãn gɛ sã pye ye,

ma maha flege, waa sē ke syi wāflege ter syi yāā yāā ye. ⁴Pe n faale wāle Yeli yāā tesē Musa ne, pe ya kai na. Pe ba fe gbe yi, ma nii n pāā Yesu ne.

⁵Pyar n Yesu pye ma yee: «Wo Yīnfua, wo niisaha sronj yō nwo wo! Waa kajar tāā gbā, neŋ ma wāŋ, neŋ Musa wāŋ, neŋ nge Yeli wāŋ.» ⁶Pe ba fya yigi nii, woo tesē pe kānyārwei syām mii ne, koo kē tuu ga lii pāā u sē cā ye. ⁷Yāhāsyōr raa n yi, ma yīm paha tā pe bye na. Yāhā yīmbui n yir te yāhāsyōr laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo ne, u ntāŋ dye gboho ra tāy, -ye naa n luhu u ye!» ⁸Le yalebya wo, pe kānyārwei n yāŋ klaha pe ya tāy, pe sē maha waa yāā nantāŋ ye. Yesu ya u pye pe ne.

⁹Pe naa ke yāŋ tege yaliile wo, Yesu n pe pye ma yee: «Tee lii yāā, ya'a syi le tōr waa ye ye, mii u Nawee Puee sē ba ku, ma yir wa gbā wo, ma pa gbaafa ye ye.» ¹⁰Pe n le sya, ma -sē nii pe ya yey ma yee: «Nwa syi wāyir wīi ne gbā wo?»

¹¹Pe kānyārwei n Yesu yey ma yee: «Nwa ta pe Yāhā kaiyarfa n yee, a Yeli woo tuu ga cāā pa u Yāhā Yīndefua Crise yaha?» ¹²U n pe yar ma yee: «Cīinde ne, Yeli woo tuu ga cāā pa, u ba ke kai- bye gbihi ta. Nwa le n -sē yrūhū ta ke Yāhā sabangbāŋ wo ma yee,

a u Nawee Puee ga ba wāfāy yāā gboho ter, u wīi le maha ba fūhū nawee- ye? ¹³Ta n le pāā ye ye, Yeli* -sē pa kāā wa, pe nawee- n ba u nar- pe laam wānar-, mii le ba yrūhū yar yaha ke Yāhā sabangbāŋ wo mii syi dyaŋ.»

Yesu sāndūpee kar tege kāā kicar waa yīŋ na

(Mat 17.14-21; Luke 9.37-43a)

¹⁴Yesu n yir u kānyārwei tāā mii ne, ma n pai u kānyārwei mii fla na. Mpāy pe ba kuee, nabuar raa ba wo tā pe na. Yāhā kaiyarfa pye, pe naa kaplāŋ tyīn pe kānyārwei ne. ¹⁵Pe nawee- pe Yesu yāā, le n pe fe gbe, pe n fā ga u wāā syaha ne. ¹⁶Yesu n u kānyārwei yey: «Lii ne tee n tyīn pe ne?» ¹⁷Dya waa n kuee pe nabuar laam wo, ma u yē sya ma yee: «Yīnfua, n pa ra dya ne ma fla na, sāndūpee waa ma tuu sye u na u sē waha n pāā ye. ¹⁸Teelii teelii u sāndūpee ma u kicar yigi, u ga u gbe miy kāntraha na, u n naa yēsyōplay yi, tuu naa nkāhā gbā, u kadye ke ser tā nii. N ma kānyārwei nar pe u sāndūpee kar kāā u yīŋ na, pe sē waha yia ye.»

¹⁹Yesu n kuān pe na, ma yee: «Yii poo na, laanyōm wee ye ye ye, ye sē ra ta ye Yater ye! Ye yee la n kuee ye wāwlaha na yalebye? Ye yee la n naa n fāy ye ne yalebye? -Ye pa ra kē u

* 9:13 9.13 Nsān nawee- tāāfua wīi kē tesē u wāboo wīi ne, Yesu tuu tōr.

kicar ne.» Pe n pa u ne u kē. ²⁰ U kicar tuu kãhã Yesu yãã, u sãndũpee n ta ter u kicar sege gbe fãnga ne. U n too, ma nii kloŋ n klaha kãntraha na, yẽsyõplay ne u yẽ na. ²¹ Yesu n u tuhufua yey: «Le yale dey la u na?» U tuhufua n yee: «Ãwã, u sãndũpee u gbe u kicar cãã na, ma sya ba waa yagaa na. ²² U sãndũpee ne u tra le wãã naa laam wo loho ne, ma ga u boo. Ma'a ga waha laa pye, ma wo fen di, ma fihi yõ wo na!» ²³ Yesu n u pye ma yee: «Ma sã yee la, a n ma ga waha laa pye? Wii woo u ra ta u Yater, kai laa sã wee le ga waha u yia ye.» ²⁴ U kicar tuhufua n ta ter tẽ sya ma yee: «N ma ta ra Yater. Koho le ra ye, ta n ma sron ta ra Yater.»

²⁵ Yesu n yãã te nabuar n pai pe fla na, u n sã u sãndũpee na ma yee: «Mboo sãndũpee wii raa kicar yẽ pua n tã, ma u ndityuhu mar n tã, tege kãã kicar nwo yĩŋ na! Ma'a syi maha dugu yãã u yĩŋ na ye!» ²⁶ U sãndũpee n kui, ma u kicar yehe fãnga ne, ma tege kãã u yĩŋ na. U kicar n sãy nii nakugu wãŋ syi. Pe nawee- busãã n sya yee u ku. ²⁷ Yesu n u yigi koho na, ma u ta u n yir, ma tãhã yer ncha ye.

²⁸ Yesu tuu ba dye kaha wo, u kãnyãrwai n u yee kãnkãy na, ma u yey ma yee: «Nwa ta wo sã ba waha u sãndũpee kar tege kãã ye?» ²⁹ Yesu n pe yar ma yee:

«Sãndũpee nwo syi waha kar tege n kãã Yãhã wãnar ya ne.»

Yesu kãnyãrwai sã u kaiwar ye

(*Mat 17.22-23; 18.1-5; Luke 9.43-50*)

³⁰ Yesu tesẽ u kãnyãrwai ne pe n ter ke fla yaha, ma dye yi ter Galele kãntraha wo. U sã naa n traha naweepe cã u ma teeli wo ye, ³¹ u naa u kãnyãrwai klaha, koo kē. U naa pe yar ma naa n yee: «Pe ga ba u Nawee Puee yi u napĩ- kē, pe n u boo. U gbã plii tãã wuhu, u ga yir gbã wo u pa gbaafa ye.» ³² U kãnyãrwai sã naa kaplãŋ ngĩ yĩntaha cã u ne ye, ma -sẽ ba fya, pe sã ba u yey laa ne ye.

³³ Loo kur ye, pe n ga dye Kapornu wo. Yaliile Yesu tuu pye kaha laam wo, u n u kãnyãrwai yey ma yee: «Ye naa lii pãã kãnde wo?»

³⁴ Pe n yaha le. Kãnde wo, pe tee naa pe ya ke, ma naa n yee poo laam wo yoo ma yĩŋ na? ³⁵ Yesu n tege nii, ma u kãnyãrwai sãnsye syãm yee, maa pe yar ma yee: «Wii ma yee woo ga yĩŋ yãã, woofua u naa n nii ye bye kur ye, -tuu maha nii ye bye tẽntẽle!» ³⁶ Loo na, u n kicaalaale gbe ta pe yahasee ye, ma le gbe yigi u klue wo ma yee: ³⁷ «Wii ma kicaabir mii syi waa gbihi yigi ta myaha na, ndoo ge kē tuu gbihi yigi. Wii ma -sẽ ra gbihi yigi, ndoo ya sã kē u gbihi yigi ye. Yãhã ge kē tuu

gbihi yigi, koo gii ke ra lehe wãã.»

³⁸ Loo kur ye, Nsãn n Yesu pye ma yee: «Wo Yĩnfua, wo dya waa yãã tuu sãndãpee kar tege naa n kãã nawee-yĩn na ma myaha ne. Wo n ba yee, u wee wo ne ye, ma u kar tã.» ³⁹ Yesu n u pye ma yee: «Ya'a n sye u na ye, wii tuu laanwo wĩĩ pye ra myaha ne, woofua saha ta ter dur u wãpee pãã ra wĩĩ na ye. ⁴⁰ Wii ma yee u sã wo laha ye, u ma wo ne. ⁴¹ Wii ma yee ye ma u Yãhã Yĩndefua Crise nna, ma sekuyĩ nen wãã ye kã loho ne u myaha na ye n wo, ta n le pãã ye ye cĩnde, ufua ga ba kayũhũ yãã Yãhã ye.»

Kapee- wãpyen le lii kua?
(Mat 18.6-9; Luke 17.1-2)

⁴² Yesu n maha yee: «Mpãy pe ma pra kicar wãñ syi, ma ra ta pe Yater, wii ma poo nen waa ta u n yi kãã ra kãnde wo, le ga pee woofua na. Pe ma sya cãã ntẽmbangbãñ pua u yĩntyigi na, ma u gbe miy le wãã langbãñ wo, u sã yãã loo kapee nde yãã pye ye, ke puar u na. ⁴³⁻⁴⁴ Le ma pye ma koho ma le kapee-wãpyen wo, cãã ke cer kãã. Ma cĩnde yrã yãã koho neñ ne, koo puar ma kuee ma klue sĩĩ ne, taa ba ka naa fla laam wo, naa gii wãfegeyãã wee ke na ye. ⁴⁵⁻⁴⁶ Le ma pye ma troho ma le kapee-wãpyen wo, cãã ke cer kãã. Ma cĩnde yrã yãã troho neñ ne, koo puar ma kuee ma tre sĩĩ ne, pe n ba ma gbe

miy le wãã naa fla laam wo, naa gii wãfegeyãã wee ke na ye. ⁴⁷ Le ma pye ma yĩnde ma le kapee-wãpyen wo, le loho yi. Ma cĩnde yrã yãã yĩnde nen ne, koo puar ma kuee ma yĩmpe syãñ ne, pe n ba ma gbe miy le wãã naa fla wo, naa gii wãfegeyãã wee ke na ye. ⁴⁸ Koo fla wo, fyãr rii te nawee kadye kaa yalebye, te sã n ku ye; ke naa sã maha fege n yãã ye.

⁴⁹ Tetege n le diñ wo, ke diñ n gbihi ta Yãhã kã. Koo syi, nawee bya yai u dye wãfã y naa wo, u gbihi ta Yãhã kã. ⁵⁰ Tetege ma kayũhũ. Ke ma -sã sar, le kua. Waa saha ke ta ke n dur naa n tã y ye. Ye yai ye tetege le ye laam wo, -tee naa n nii yrĩñ ne yii ne!»

10

Nawee ga waha u ya koho
cɔɔ sye la?

(Mat 19.1-12; Luke 16.18)

¹ Yesu tesã u kãnyãrwai ne, pe n ter ke fla yaha, ma ka Yude kue ye, ma maha ka Yurdane lafen kũndi ngaa ye. Nabuar n maha pe ya wãã ba ta u tã y, u n nii pe klaha peplii wãñ syi dyan.

² Farisyẽ mpãy n yũhũ crã u na, ma yee poo ga u le namihi wo, ma u yey ma yee: «Ma laam wo, nawee ga waha u cɔɔ sye la?» ³ Yesu n pe yẽ sya kayey laa ne ma yee: «Wo faale wãdyaha Musa bii kãnde lii yar le wĩĩ na?» ⁴ Pe n yee, a Musa yee ma cãã saba yrũhũ wãã ma

cɔɔ kē, taa cā ba u sye. ⁵ Loo na Yesu n pe pye ma yee: «Ye laam waha, koo syi kē u n bii loo kānde nde yrūhū yar ye na. ⁶ Ke kai- fegbecāā na, Yāhā bii wān bye pye, ma nawee tāhā, naa tesē cɔɔ ne. ⁷ Le ma le yrūhū Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Koo syi kē, naa ricar koho ma ba dye, u n cɔɔ sya, u ga u ya yē yi kāā u seefa tāy, ⁸ u ke wāā le u cɔɔ wāŋ ne, pe n nii pe ya ne.» »

Yesu n pe yar taha ma yee: «Loo na, pe wee syām nantāŋ ye, pe ma mii nawee nen ya yagaa. ⁹ Yāhā ke tii gbra te ya na, nawee ma syi u te cāāŋ te ya na ye.»

¹⁰ Yaliile Yesu loo pāā wa, u n dye u kānyārwai ne kaha laam wo. Pe kānyārwai n maha u gbihi yey le ne. ¹¹ U n pe pye ma yee: «Naa wii ma u ya koho cɔɔ sye, ma cɔɔ waa gbe, u cayɔr pye, u kapee pye u cɔɔ na wii tuu sye. ¹² Cɔɔ bya ma u puai sye, ma ga naa waa gbe, u cayɔr pye, u kapee pye u puai na wii tuu sye.»

Yesu kaa taha kicaabir na
(*Mat 19.13-15; Luke 18.15-17*)

¹³ Nawee- n pa kicaabir ne Yesu fla na, tuu koho taha pe na, u Yāhā nar pe wīi na. Pe kānyārwai n kuān pe na. ¹⁴ Yesu tuu nde yāā, le n fyar yigi u kē. U n u kānyārwai pye ma yee: «Ye tyii pe kicaabir na, pe n pa ra ye! Ya'a n sye pe na ye! Ye sē yāā, mpāy pe ma pra poo wāŋ syi dyaŋ, Yāhā Yai ma

poo wāŋ. ¹⁵ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma yee u sē Yāhā Yai wīi sya yigi yaha u laam wo kicar wāŋ syi dyaŋ ye, woofua saa dye yāā Yāhā Yai wo ye.» ¹⁶ Loo na, u n pe kicaabir gbe yigi u klue wo, ma koho taha pe bye na, ma Yāhā nar pe wīi na.

Nangbām ga waha dye la
Yāhā Yai wo?

(*Mat 19.16-30; Luke 18.18-30*)

¹⁷ Yesu n ba kānde sya wa u kānyārwai ne, ma n ter. Dya waa n fā ba, maa kānklūy gbāā u yahasee ye, ma u yey ma yee: «Yīnƒuayō, n ga waha lii pye n cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye?» ¹⁸ Yesu n u pye ma yee: «Nwa ta ma n yee n yō? Waa sē yō mii Yāhā ya sē kē ye. ¹⁹ Ma sē Yāhā kānde katan wūhū cā la, nkāy ke yar yaha ma yee: «Ma'a syi ma cayɔr le ye; ma'a syi ma nawee boo ye, ma'a syi ma yuhu ye; ma'a syi ma kawar fua ye; ma'a syi ma dugu waa na ye; naa ma tuhufua gboho, ma nahafua ne!» »

²⁰ U dya n u pye ma yee: «Yīnƒua, ta ricar wo n koo ngīi bye yigi, ma sya ba waa yagaa na.» ²¹ Yesu n u yāŋ, u wīi n tāy u ye, u n u pye ma yee: «Kate nen laa kuee ma ye: Ka, maa ma koho wān bye par tāŋ, -taa pe war bye wāā tāŋ nawām kē! Loo na, ma -sē ga ba nii nangbāŋ Yāhā ye. -Taa pa, ma ba taha ra na!» ²² Kaplāŋ ngīi sē tāy u dya ye ye, u n ter.

U laam ba wlāhā, u tee pye nangbāŋ.

²³ Yesu n u kānyārwai yāŋ klaha, ma pe pye ma yee: «Nangbām wādye wīl Yāhā Yai wo, le war!» ²⁴ Kaplāŋ ngīl n pe kānyārwai fe gbe. Yesu n maha pe yar ma yee: «Cīifa, Yāhā Yai wādye wīl sron war mpāy ye pe pe koho taha yaha wale na! ²⁵ Yūhūmii wādyeyiter mensān wihi ne, le ma fāhāfāhā ma ter nangbām wādyeyaha Yāhā Yai wo.» ²⁶ Kaplāŋ ngīl n maha pe kānyārwai laam wo ma ga ta ter. Pe n nii pe ya yey, a nangbām ma yee pe saa waha pe yīy yi yaha ye, yoo syi -sē ma u ga waha u yīŋ yi yaha? ²⁷ Yesu n pe yāŋ ma pe pye ma yee: «Kai laa ne le nawee yia, n sē yee Yāhā ye. Ye sē yāā, Yāhā koo n yia kai- bye na.»

²⁸ Pyar n nii u pye ma yee: «Yīŋfua, yāŋ, wo ter wo kānkai- bye yaha, ma taha ma na.» ²⁹ Yesu n yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma ter u kaha yaha, tesē u nampyesey ne, u nahafua ne, u tuhufua ne, u pii ne, u tar ne, ta wīl na tesē le Yāhā kapāyīl wīl ne, ³⁰ u ga too syi flē gbeebua yāā kāntraha nge na. U ga kle yāā, tesē nampyesey ne, nahafa ne, kicar ne, tar ne, wāfāy bya ne ta wīl na. Sukūhū gaa laam wo u ga cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ³¹ Mpāy pe ma yahasee ye yagaa, poo fānga ga ba nii

kur ye, mpāy pe -sē ma kur ye yagaa, poo ga ba yahasee yāā.»

Yesu tēhe tāā wuhu tuu nii u wāku wīl pāā u wāyir wīl ne
(Mat 20.17-28; Luke 18.31-34)

³² Yesu tesē kānyārwai mpāy ne, pe ba kānde sya yagaa, ma dugu naa n ter Yurusalem wo. Yesu naa n yār pe yahasee ye, pe ba fya. Yesu n maha u kānyārwai sēnsye syām cer yi, maa nii kai- tōr pe ye, kai- nkāy ke ga ba u dye ke yagaa nge na. ³³ U n pe pye ma yee: «Ye yāŋ, Yurusalem kē too dugu n gaha. U Nawee Puee ga ba yi pe Yāhā yūndefa yīŋfa kē tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga yer u wāboo wīl na, pe u wāā mpāy kē pe sē cīinde Yāhā cā ye. ³⁴ Poo pe ba naa u ler, pe yēsyōr tu naa n woo u na, pe naa u gbā sāngblā ne, pe ba u boo. Plii tāā kur ye, u ga yir gbā wo, u pa gbaafa ye.»

³⁵ Loo na, Sewede pii n pa Yesu tāy, Syake tesē Nsān ne, ma ba u pye ma yee: «Wo Yīŋfua, waa ma nar kai laa ne, ma'a le pye wo kē le ga tāy wo ye.» ³⁶ Yesu n pe yey ma yee: «Ye yee n nwa pye ye kē?» ³⁷ Pe n yee: «Ma'a ba nii kai- bye yīŋ na ma nayōr fla wo, tyii wo n nii nen nwo ma kāndigi koho kue ye, nen nwo ma kāman koho kue ye.» ³⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Tee lii nar ye sē le cā ye. Wāfāy tii tē n pai sya, yaa waha te sya la laa,

yaa waha wāfāy wātāā nge sya la, kii tē n pai tāā?» Pe n yee poo ga waha yia. ³⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Cīinde ne, yaa ra wāfāy syi sya, tee maha ra wāfāy wātāā syi yāā. ⁴⁰ Ma -sē yee mpāy pe ga ba nii ra kāndigi koho kue ye, ta kāmaŋ koho kue ne, n saha poofa yāŋ yi ye. Too niisar gbihi ta mpāy kē poo niisar ne te ne.»

⁴¹ Pe kānyārwai sēnsye mii pe le luhu, pe laam n war Syake ye ne Nsān ne. ⁴² Yesu n pe bye yee ba, maa pe yar ma yee: «Ye cā mpāy pe ma kāntre kui yīŋfa, pe nawee-nar-, tesē pe nangbām bya maha pe fānga yar pe na. ⁴³ Le sē -sē wee ke syi ye ne ye. Wii ma yee u ga yīŋ yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye bye tēntēle. ⁴⁴ Wii ma yee u ga yahasee fla yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye bye yāmpuai. ⁴⁵ Ye sē yāā, u Nawee Puee sē pa nangbān yīmbui ne ye, u pa u n pai nii tēntēle nawee- bye ye, u u yrā wāā u ku, u nabuar par sya, u pe yi pe kapee-wāpyeŋ wo.»

Yesu fūū naa Bartemi jaa
(*Mat 20.29-34; Luke 18.35-43*)

⁴⁶ Pe naa n gaha Yurusalem wo, ma ga dye Yerekoo wo. Yesu ba le klo yi yaha wa u kānyārwai ne, pe nabuar ne. Fūū naa waa -sē pye, tuu ba tege nii kānde yē na, ma naa n nar. Pe naa u yee Time dya Bartemi. ⁴⁷ Tuu luhu pe yee

Nasarɛtefa Yesu n pai, u n nii n tē ma yee: «Dawide Dya Yesu, ta fɛn di!» ⁴⁸ Nawee-naa n kuān u na ma yee, tuu yaha le; u n cā maha naa n kui fānga ne loo na ma yee: «Dawide Dya, ta fɛn di!» ⁴⁹ Yesu n luhu, ma yer ma yee: «-Ye u yee ba!» Pe n u fūū yee, ma u pye ma yee: «Ma laam yīn, ma yir, u ma yee». ⁵⁰ U fūū n u nayrengbāŋ miy yaha, ma kur ye yir, ma pa Yesu ye. ⁵¹ Yesu n u yey ma yee: «Ma yee n nwa pye ma kē?» U fūū n yee: «Yīŋfua, ta ra n waha naa n yāŋ faale wāŋ syi.» ⁵² Yesu n u pye ma yee: «Naa n gaha, taa ra ta ma Yater, loo le ta ma n jaa.» ⁵³ U yīmpɛ n ta ter yār le yalebya wo, u n nii n taha Yesu na le kānde wo.

11

Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(*Mat 21.1-11; Luke 19.28-40; Nsān 12.12-19*)

¹ Yesu tesē u kānyārwai ne, pe n ga no gbe taha Yurusalem wo, Gbefasye tesē Gbetane kusyīmbɛhe kue ye, yāŋ gaa tāy. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa te yee wolifye katyir. Yesu n u kānyārwai syām mpāy lehe wāā yahasee ye ma yee: ² «-Ye ka kusyīnde ndaa wo ye yahasee ye! Ya'a kāhā ga n dye, yaa kānkonyainge gaa yāā, ke pua yaha nii, waa sē dugu yāā ke na ye. -Ye ke sāhā ba nwo! ³ Wii ma ye yey ma yee, nwa ye n ke

sāhā, -ye ufua pye ye yee, ke wīl ma wo Yīnfua na. U ma pye wa ke ne, u ga ke dur wāā ye kē yagaa nge na.»

4 Pe n ka, maa kānkonyainge gaa yāā, ke pua yaha nii nkur ye kapahayē gaa na. Pe n ke sāhā. 5 Nawee- mpāy pe pye, poo mpāy n pe yey ma yee: «Nwa tee n pye, nwa ta ye n ke kānkonyainge sāhā?» 6 Yesu tuu ba pe yar lii ne, pe n le pāā pe nawee- ye, pe n tyii pe na pe n ter.

7 Pe n pa ke kānkonyainge ne Yesu kē, ma pe nayrengbāy taha ta ke na, Yesu n dugu nii te na. 8 Nabuar raa n te ya wāā Yurusalem kānde yē na. Pe n nii u gboho, poo busāā n pe nayrengbāy yaha ta le kānde wo, mpāy n kayay ka te wan ne tar laam wo ma ba ta le kānde wo. 9 Mpāy pe naa n yār Yesu yaha ye, tesē mpāy ne pe naa n taha u na, pe n nii nuhu di, ma nii le gble ma n yee:

«Ma myaha ke gboho!
Mboo wii taa n pai Yīnfua
Yāhā myaha ne,
Yāhā ke kaa taha ma na.
10 Yāhā ke kaa taha
wo faale wādyaha Daw-
ide yai na,
kii ke n pai wo ye.
Nawee- bye pe naa Yāhā mi-
ingbān gboho!»

11 Yesu n dye Yurusalem wo, ma ka ke Yāhā kangbān laam wo. Tuu ke yān klaha wa, u n ta ter ga Gbetane wo, u kānyārwai sēnsye syām ne, yai tee ba kua kua wa.

*Yesu laam war nasar
nkugu katyigi gaa ne
(Mat 21.18-19)*

12 Ke yīnsyii wo pe naa n yī Gbetane wo, fāā n Yesu yigi. 13 U n nasar nkugu katyigi gaa yāā. Tuu ke yāā deydey ke wan ne, u n ka, maa ke yān, ngaa ma pye ke na u tai di. Tuu yūhū crā ke katyigi na, u sē n ngaa yāā ke na mii wan ya sē kē ye. Ke wāsa cāā sē ba kē ye. 14 Yesu n pāā ke katyigi ne ma yee: «Waa saa ma pii yāā di nantān ye.» U kānyārwai n luhu ke kaplān ne tuu pāā.

*Yesu laam war Yiifee- ne
ke Yāhā kangbān wīl na
(Mat 21.12-17; Luke 19.45-
48; Nsān 2.13-22)*

15 Pe n ga dye Yurusalem wo. Yesu n ga dye ke Yāhā kangbān laam wo. Mpāy - sē mii pe pye, pe naa cāā troho ke Yāhā kangbān laam wo. Yesu n pe kar yir, ma warturfa tabal ye kuā cāār, tesē nasar kate parfa kānay ne. 16 U sē tyii waa na u n kapar kla gaa gbe n tay ke Yāhā kangbān laam wo ye. 17 U n pe klaha ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbān wo ma yee, Yāhā yee:

<Ta kangbān ga nii ta
seysaha
nawee- ter bye ye.>

Yii -sē ke ta yuhu- dyeni- isaha.»

18 Pe Yāhā yūndefa yīnfa pe le luhu tesē pe Yāhā kai- yarfā ne, pe n nii u wāboo wīl ke, ma -sē ba fya u na. U

wāklaha ter ba naa n t̄ay pe nawee- byε ye, koo kē.

¹⁹ Koo per yainkɔŋ wo, Yesu n maha yi le klo wo u kānyārwei ne.

Ke katyigi wīl nawee klaha lii ne?

(Mat 21.20-22)

²⁰ Koo yīnsyii sukūhūntāy na, Yesu tesē u kānyārwei ne, pe n maha ba ter loo kānde nen ne, ma ke nasar nkugu yāā. Ke ba waha tāŋ ke nnen bya ne. ²¹ Pyar laam n too Yesu niinge kaplāŋ na, nkāy tuu ne pāā ke katyigi ne. U n Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, yāŋ, taa ne katyigi gii sē yoosēn ne, ke nge ke waha tāŋ nii.» ²² Yesu n u kānyārwei yar ma yee: «-Ye Yāhā ta ye Yater! ²³ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma Yāhā ta u Yater, u ga waha yāŋ nge pye: Yūhū kāā, ka ma ga too dye langbāŋ laam wo! U ma yee u sē laalaa gbā u laam wo ye, ma le ga yigi ma yee le ga pye, tuu lii pāā le -sē ga pye cīinde u yīnde na. ²⁴ Koo kē n ga ye yar: Ya'a nii ngii ngii nar Yāhā ye, -ye le ga yigi ye laam wo, ye yee ye ke kla yāā wa; ke -sē ga wāā ye kē. ²⁵ Tesē, ya'a yir yer, ma nii ye laam wūhū tōr Yāhā ye, waa kayaan -sē nde ye laam wo, ye tyii u kapee fue na ye kuāŋ ne. Ke syi, yāhāyīŋ na ye Tuhufua Yāhā bya -sē ga ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na. [²⁶ Ya'a -sē yee, ye sē n tyii waa kapee- fue na ye kuāŋ ne ye, ye Tuhufua Yāhā

bya sē -sē ga ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na ye.]»

Yoo kānde wāā Yesu kē u naa kai- ngīl pye?

(Mat 21.23-27; Luke 20.1-8)

²⁷ Pe n maha ba pa Yurusalem wo. Yesu tuu maha ba gbey n klaha ke Yāhā kangbāŋ laam wo, pe Yāhā yūndefa yīŋfa n pa maa yer u t̄ay, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, ma suhu pe wāε ne.

²⁸ Pe n u yey ma yee: «Kai- ngīl byε raa n pye, ma ke pye kānde lii na? Yoo kānde wāā ma kē ma naa ke pye?»

²⁹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta bya, n ga ye yey katε nen laa ne; ya'a ra yar, ta bya - sē ga ye yar n kai- ngīl pye kānde lii na. ³⁰ Yoo tuu ba Nsān lehe wāā u n ba nawee- tāā naa n yi loho wo? Yāhā laa, nawee-? -Ye ra yar!»

³¹ Pe n ga nii le klāŋ n pāā pe ya ya ma yee: «Wa'a yee Yāhā kē ke ba u nɔ wāā, u ga wo pye, a nwa wo sē -sē ba u Nsān kaplāŋ sya cīinde ye? ³² Wo sē -sē ga waha yee nawee- me pe ba u lehe wāā ye.» Pe ba fya pe nabuar na, pe byε le sya cīinde ma yee Nsān pye Yāhā kaplāŋ tōrfua. ³³ Loo na, pe n ba Yesu pye ma yee, poo cā na? Yesu n -sē pe pye ma yee: «Ya'a yee ke syi, ta bya n saa ye yar n kai- ngīl pye kānde lii na ye.»

12

Yiifee- yahaseefa wīl ma

kra tawarfa wĩ nde ne
(*Mat 21.33-46; Luke 20.9-19*)

¹ Loo kur ye, Yesu n kakuãcran nde pãã pe ye ma yee: «Dya waa ba defĩ katyir tar le, ma te klaha tã, ma ke defĩ pii yĩtyaha cɛr, ma dur ma te tar sɛɲsaha fla fãã. Tuu koo pye wa, u n te tar yaha tawarfa mpãy ye, ma ter yrãhã ye. ² Te defĩ pii yiyale le ba nɔ, u tarfua n kuee, ma tɛntɛle waa lehe wãã pe tawarfa ye, u ga woo lay sya ba. ³ Pe tawarfa n ga u yigi, ma u gbã, ma u dur wãã kãnwai ne. ⁴ U tarfua n dur, ma maha u tɛntɛle waa lehe wãã pe tawarfa ye. Pe n maha ga woo gbã yĩɲ kue ye, ma dur ma u tyɛhɛ. ⁵ U tarfua n maha waa ter lehe wãã ke tɛhɛ tãã wuhu na. Pe n ga woo yigi, ma u boo. U tarfua n maha tɛntɛbir busãã nɔ wãã koo syi. Pe tawarfa n gbãr taha mpãy na, ma mpãy boo.

⁶ U tarfua dya nen waa pye, u ntãɲ ba dye gboho u tãy. U n woo lehe wãã pe ye kur ye ma yee: «Laa na, pe n gaha nagboho ta woo na.» ⁷ Pe tawarfa n ga pe ya pye ma yee: «Wii tuu ga ba nii tarfua, woo kɛ nwo. -Too u boo, te wãn bye n ba nii wo wãn!» ⁸ Pe n u dya yigi, ma u boo, ma u nakugu gbe miy yi wãã te defĩ tar nkur ye.»

⁹ Yesu n pe nawee- yey ma yee: «Yagaa, u tarfua ga lii pye? U ga ba pa, u ba pe tawarfa mii boo kãã, tuu te tar yaha nawee- mpãy ye. ¹⁰ N cã ye kapãn nde yãã kal

Yãhã sabangbãɲ wo, lii le n yee:

«Ntẽmlaha gii nwonfããfa pe ba sye yaha, koo ntẽmlaha kɛ ke dur yĩɲ yãã ke nwoɲ wãfãã wo.

¹¹ Yãhã ke lii pye, loo ne nde. Laanwo wĩ ne too n yãã yĩnde ne.» »

¹² Pe Yiifee- yahaseefa pe yãã Yesu tuu kakuãcran nde pãã wãã pe kɛ, pe n nii u yigisaha kɛ, ma -sɛ ba fya pe nabuar na. Pe n tyii u na ma ter.

Nawee yai la kufar wãdãã ne?

(*Mat 22.15-22; Luke 20.20-26*)

¹³ Loo kur ye, pe Yiifee- yahaseefa n ga Farisyɛ mpãy nɔ wãã Yesu ye, tesɛ Yerɔte nawee- mpãy ne ma yee, pe ba u plaha yigi kayey laa ne. ¹⁴ Pe n pa, maa Yesu pye ma yee: «Yĩɲfua, wo cã ma cĩnde ya pãã. Ma sɛ n fya nawee yĩnde na ye. Nawee ma sya nii mii syi dyaɲ, le sɛ kai kua ma ye ye. Ma nawee- klaha cĩnde ya ne Yãhã kãnde wãyãr wĩ na. Wo yar nde ne: Wo kãnde na, wo yai la kufar wãwãã ne fãngafa bye yĩɲfua kɛ laa, wo sɛ yai te wãwãã ne u kɛ ye? Wo naa re wãã laa, wa'a syi naa re wãã ye?»

¹⁵ Yesu -sɛ ba cã pe sɛ laha u ye ye. U n pe pye ma yee: «Nwa ta ye n ta wãleɲ kɛ namihi wo? -Ye ga pa ra kɛ ntɛn war waa ne ta n ba yãɲ!» ¹⁶ Pe n ga pa ntɛn war waa ne. Yesu n pe yey ma

yee: «Yoo yirfua pe pye ta u na nwo, u myaha ne?» Pe n yee, a u fāngafa bye yīnfua yirfua kē u myaha ne. ¹⁷ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ah -ye naa u fāngafa bye yīnfua dāā u myaha wān ne, -tee naa Yāhā dāā ke myaha wān ne!» Yesu kapān nde n pe laam wɔ.

Mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo

(Mat 22.23-33; Luke 20.27-40)

¹⁸ Yiiffee- yahaseefa mpāy pe naa n yee Sadusyē, pe n pa Yesu fla na. Poo me pe n yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. ¹⁹ Pe n Yesu yey ma yee: «Yīnfua, wo faale wādyaha Musa bii kānde laa yar wo na, le nde: «Naa ma pye cīifua ne, ma ba ku u cɔɔ yaha, kicar sē kē u ye ye, u cīifua yai u u calangusya gbe, pe n kicar see u lefua kē, wii tuu ku.»

²⁰ Āhā, dya waa -sē pye, cīifa kuay ne. U dya n ba cɔɔ sya, ma ku u yaha, puee sē kē ye.

²¹ U taha n u calangusya gbe, ma ba ku u yaha, puee sē maha kē. U taha n u gbe, loo kate nen ya. ²² Koo syi ya, koo syi ya, poo kuasī bye n u cɔɔ yāā cā cɔɔ, pe sē -sē puee yāā see u na ye. Loo kur ye, u cɔɔ n ba ku u ya ndoŋ.

²³ Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo per gii, u cɔɔ ga ba nii yoo wūū pe laam wo?

Poo kuasī bye sē u yāā cā la cɔɔ?»

²⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye plaha loo nde ne ma yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. Ye sē Yāhā sabangbāŋ wūhū cā ye, ye sē maha Yāhā fānga cā ye, koo kē. ²⁵ Ye sē yāā, mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo, pe ga nii mii yāhāyīŋ tēnlehe wāŋ syi dyaŋ yāhāyīŋ na. Naam tesē ca ne, pe saa ba naa pe ya gbe ye. ²⁶ -Ye yāŋ, Musa lii yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo nakur wāyir wīī na gbā wo, -ye ye laam too le na! U yee Yāhā yīmbui yi le ngur wambule fla na, ma u pye ma yee: «Ndoō tē ma Yāhā Brama* ye, Yisyake ne, Dyakuba ne.» ²⁷ Loo na, Yesu n pe yar laha ma yee: «Mpāy pe ku, pe ma yrāŋ Yāhā yīnde na. Yii tee n yee nakur saa ba yir gbā wo ye, ye sron plaha loo nde ne.»

Yāhā kānde katanŋ wo, lii loo le ma yīŋ?

(Mat 22.34-40; Luke 10.25-28)

²⁸ Yāhā kaiyarfua waa ba luhu ke kaplāŋ ne pe Sadusyē pe naa n tyīn Yesu ne. Tuu yāā Yesu pe Sadusyē yē sya ma pe gbihī yar cīinde ne, u n yūhū crā u na, ma u yey ma yee: «Yāhā kānde katanŋ wo, lii loo le ma yīŋ?»

²⁹ Yesu n u yē sya ma yee: «Yāhā kānde katanŋ wo, lii le ma yīŋ, loo ne nde: «Yiisrefa,

* **12:26** 12.26 Brama, Yisyake ne, tesē Dyakuba ne, poo mii me pe ma Yiiffee-faale wāle. Yāhā ma yee koo ma Yāhā pe ye yagaa, le yīntaha kē pe wee nakur ye, pe ma yrāŋ na.

-ye naa n luhu! Yāhā neŋ ya ke ma, Yāhā gii ke ma wo Yīŋfua.> ³⁰ Tesē: <Ta, ma Yīŋfua Yāhā wīi n naa n tāy ma ye, le ter wān bye yaha, le gboho tāŋ ma laam bye wo, le nii tāŋ ma yrā bye na, ma kacān bye n pye tāŋ loo na, ma fānga bye ne.> ³¹ Lii le -sē taha le na, loo ne nde: <Ma ya wīi le n tāy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyeŋ wīi n naa n tāy ma ye ke syi.> Yāhā kānde katan wo, laa sē ter koo syāŋ ngīi yaha ye.>

³² U Yāhā kaiyarfua n Yesu pye loo na ma yee: «Āwā Yīŋfua, lii raa pāā le cīnde pua kē: Yāhā ya kē ke ma Yāhā. Yāhā gaa sē maha wee nantāŋ mii koo ya sē kē ye. ³³ Loo ne, nawee yai Yāhā wīi le gboho tāŋ u laam bye wo, u kacān bye n pye tāŋ loo na, le n nii tāŋ u yrā bye na, u fānga bye ne. Tesē, u ya wīi le n tāy u ye mii syi dyaŋ, u nampyeŋ wīi le tāy u ye ke syi. Koo katan syāŋ ngīi puar wān wāboo tesē te wāshu na Yāhā kē, ma suhu diŋ wāyīŋ ne.»

³⁴ Yesu tuu yāā u Yāhā kaiyarfua kai- ngīi pāā laantor ne, u n u pye ma yee: «Ma laam wo, ma le sya gbe taha wa ma yee ma ma Yāhā Yai wūū.» Loo kur ye, waa sē maha sya, ma u yey laa ne ye.

Lii pe Yiifee- yahaseefa pāā u Yāhā Yīndefua Crise wīi na
(Mat 22.41-46; Luke 20.41-44)

³⁵ Yesu pye ke Yāhā kangbāŋ laam wo, ma naa nawee- klaha. U n ba kayey nde yey ma yee: «Yāhā kaiyarfa pye mii ma yee, a u Yāhā Yīndefua Crise ma wo faale wādyaha Dawide kur kue puee waa? ³⁶ Yāhā Yrā Fānga ke pye Dawide na, woo ge bii le pāā ma yee:

<Yīŋfua Yāhā ta Yīŋfua pye ma yee:

Pa tege nii ta kāndigi koho kue ye
kai- bye yīŋ na,
ta n sya ba ma napīi- yīy kor le ma kē,
pe n nii mii ma tānde fyāhā tā pe na.> »

³⁷ Yesu n pe yey ma yee: «Dawide ge tuu naa u Yāhā Yīndefua yee Yīŋfua, u Yīŋfua -sē ga maha pye mii u nii Dawide kur kue puee waa?»

Yesu pe nabuar yar pe pe ya yigi mpāy ne
(Mat 23.1-36; Luke 20.45-47)

Pe nabuar naa n luhu Yesu ye nuhu ne. ³⁸ U naa pe klaha, ma naa pe yar ma yee: «Ye ma syi ye naa n yāŋ Yāhā kaiyarfa na ye, poo mpāy pe pe ya yi nayrengbāy ne, pe le n tay. Pe maha n yāŋ pe naa pe syar nangbāsyaha ne nanihi teebehe wo. ³⁹ Yiifee-yawāhā nwey wo, tesē nanihi sedi fle wo, niisar rii nawee- bye yīnde le yi n too re na, too syi niisar pe ne ke pe nii. ⁴⁰ Poo me pe calangusyam koho wān bye sya n kāā pe ye, pe dur pe pe ya ta naweeyōm dyaŋ, pe

Yāhā ka syar kaplāmbuar ne, pe sya ma-. Koo bye wāpēn draha ga ba pe dye, ke la ke sya gboho ter.»

Calangusya nawūū waa ba ngaa kē
(Luke 21.1-4)

⁴¹ Ke Yāhā kangbāŋ laam wo, teelaa fla ma, nawee- pe ne ga war le yaha Yāhā kē. Yesu n ka, ma ga nii ke fla na, ma nii pe nawee- yāŋ war lesaha wo. Walefa mpāy naa war le dege. ⁴² Calangusya nawūū waa n ba nɔ, ma ntēn war puabehē nkāy le, wām syām ya.

⁴³ Yesu n u kānyārwai yee ba, maa pe yar ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: U calangusya nwo kla le, ma sya ta ter pe nawee- mii bye yaha. ⁴⁴ War mpāy nawee- mii pe sya n le dege, pe wee kla pe yīnde na ye. Cɔɔ nwo u nawān ne, tuu car gii le, koo ya ke -sē pye u ye. Ngaa sē maha wee u ye u n ga di ye.»

13

Kayīhī nkāy ke n pai kāntrahafa dye driyē n cā kua

(Mat 24.1-31; Luke 21.5-28)

¹ Yesu tuu naa n yi ke Yāhā kangbāŋ wo u kānyārwai ne, u kānyārwai waa n u pye ma yee: «Wo Yīnfua, te Yāhā kangbāŋ nwey wāfāā yāŋ! Ntēmbar rii pe ta, ma re fāā te wāyōŋ!» ² Yesu n u yē sya ma yee: «Yāhā kangbāŋ wāgboho nge taa yāā, ke

ga ba too. Ntēmlaha nen gaa gē saa ba taha ta nii ke nampyen na ye; te bye ga ba traha.»

³ Loo kur ye, Yesu pye ke wolifye katyir yāŋ yīŋ na. U pye u ba nii, ma yīntaha sron ke Yāhā kangbāŋ ne. U kānyārwai resyar mpāy n yūhū crā u tāy. Pyar ye ba me, Syake ne, Nsān ne tesē Andere ne. Poo ya n Yesu yey ma yee: ⁴ «Wo Yīnfua, taa naa ke Yāhā kangbāŋ wātoo wīl pāā, wo yar ke tooyale ne cigege, ma suhu kayar lii ne le ga ba waha ta nawee- n koo kai- ngīl pyeyale cā.»

⁵ Yesu n -sē too ke kai- na, ma nii pe yar ma yee: «-Ye naa yii yigi, waa kawar ma syi waha ba ye yīntar figi ye! ⁶ Ye sē yāā, nawee- busāā ga ba ta myaha taha pe ya na, pe naa kawar fua pe yee, a poo me u Yāhā Yīndefua. Pe ga ba nawee- busāā wlan koo ne. ⁷ Ye ma ba luhu pe yee naan ma tūntūn woo, te ma deydey woo, ya'a syi ye fya ye! Koo kayīhī yai ke dye, le sē -sē ga ba pye driyē wākuan le yalebya wo ye. ⁸ Nawee- tergaafa ga ba naa naan miy ter gaa ne. Yīnfua waa ga ba yir u nawee- ne, u ga naan miy yīnfua waa ter ne. Kāntraha wāyehē ga ba nihi kubehē nkāy wo. Fāāpihi ga ba dye. Ke kānkai- ga ba nii mii calaifua wān dyan te ma ne yir u na, te naa u yaa.

⁹ Yii poo na, -ye naa yii yigi ye kānkai- wo! Nawee-

mpây ga ba ye yigi naa n gaha kasâhâ saha wo, pe ga naa n sâhâ. Gbâr, ye wân kê te ne Yiifee-yawâhâ nwey wo. Pe ga ba ye yigi naa n gaha fângafa mpây yaha ye, tesê yînfâ mpây ne ndoo wîi na. Loo gε ga ba nii yîŋ, ye n waha ta wîi pãã pe yaha ye. ¹⁰ Le Yâhâ Yai kapâyîi yai le cãã pãã kântraha terfa bye n le luhu, kai- ngîi n cã ba pye. ¹¹ Pe ma ye yigi per gii ma n gaha ye ne kasâhâ saha wo, ye ma syi ye ntân cer ye naa n yee, kapân sê n gaha yãã ye yê na ye. Ke fla na, kaplân nkây ma ga too dye ye laam wo, -ye koo pãã! Ke saa pye ye laam kaplân ye, Yâhâ Yrâ Fânga wûhû kê. ¹² Nawee- mpây ga ba pe nampyese y wãã pe n boo ta wîi na. Tuhufa mpây ga ba loo pye pe pii na. Kicar mpây ga ba wã klaha pe pe seefa laha, pe ta pe n pe boo. ¹³ Ye wîi ga ba fûhû nawee- bye ye ta wîi na. Wii ma -sê waha plâhâ kuee ra kur ye ke kânkai- bye wo, Yâhâ ga ba u sya yaha.»

¹⁴ Kaplân nkây ke n taha, wii ma ke kal u yai u ke war yõ! Yesu n maha yee: «Yaa ba cîinde kapihi yãã fla ngii wo ke sê yai ke pye ye. Loo yale wo, mpây pe ga ba pye Yude wo, pe fã naa n gaha yã yue koho na. ¹⁵ Wii ma ba pye gbegbaha yîntraha wo, u ma syi yee woo ga tege dye nwoŋ wo, u ga wân taa gbe yigi ye. U naa n fã! ¹⁶ Wii ma ba pye

u tar wo, u ma syi yee woo nayrengbân kuee kaha wo, woo ga dur ga ke gbe ye. U naa n fã! ¹⁷ Too plii nde na, ca mpây pe ma laha ne, tesê mpây ne pe ma pii ne pe n wâr, pe fen ga ba gboho ter. ¹⁸ -Ye naa Yâhâ nar te fee plii nde ma syi sroŋ werngbân cãã ne ye! ¹⁹ Ye sê yãã, Yâhâ ke driyê tâhâ, ma sya ba waa yagaa na, too plii nde fen wãpee syi sê yãã yãã ye. Te syi saa maha ba yãã yãã ye. ²⁰ Yâhâ ma ne yee ke sê yer kaa wâyikãã na te wãfây plii yê na ye, waa yîŋ gε saa ne wloho yi ye. Ke -sê yer koo kaa wâyikãã na ke laampii wîi na, mpây ke yân yi pe nii ke wãm.

²¹ Loo na, wii ma ye pye, a u Yâhâ Yîndefua ma nwo, u Yâhâ Yîndefua ma nwaala, ya'a syi le sya ye! ²² Ye sê yãã, kawar Yâhâ yîndefa tesê kawar Yâhâ kaplân tîrfa ne, pe ga ba yi. Pe ga ba naa yêkã wûhû pye, tesê laanwo wûhû ne, pe naa nawee- wlan. Mpây gε Yâhâ pe yân yi, pe ma yee pe sê waha pe ya na ye, pe ga waha wlan. ²³ -Ye naa yii yigi, n nwo tē ye cãã n yar ke kai- bye ne!

²⁴ Too fen nde plii kur ye, yai ga ba gbã tâ, yroŋ saa ba pye cãã- ne ye. ²⁵ Yrompii ga ba kuã too kântraha na; ke yâhâyîŋ wân bye ga ba gbã wlâhâ te ya wo. ²⁶ Loo na, nawee- bye ga ba u Nawee Puee yãã yâhâsyôr na, tuu n pai fângangbân ne, maha

yāhāyīŋ nayōr ne. ²⁷ U ga ba yāhāyīŋ tēnlēhe nō wāā driyē teebēhe bye wo. Nawee- mpāy pe yāŋ yi, pe yāhāyīŋ tēnlēhe ga pe bye wāā driyē kur bye wo.»

Nasar nkugu ke wo klaha lii ne?

(*Mat 24.32-35; Luke 21.29-33*)

²⁸ Yesu n maha pe yar kakuācran ne ma yee: «Nasar nkugu ke wo klaha lii ne, ye yai ye le cā. Ye sē yāā, ke katyigi ma kayampēn yi, ma maha wampēn fe, yaa cā ke wāsa yale nō gbe taha. ²⁹ Koo syi dyaŋ, ye ma ba kai- ngī yāā ke n pye, ye -sē cā u Nawee Puee ma, u dur n pai. ³⁰ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yagaafa bye saa ku tāŋ mii kai- ngī sē pye poo mpāy yīnde na ye. ³¹ Ke yāhāyīŋ tesē ke kāntraha ne, te ga ba kua kāā te saa ba pye ye; ta kaplāŋ koo -sē na, koo ga nii wākuayāā saa pye ke na ye.»

Driyē wākuayale ga ba nawee- fe gbe

(*Mat 24.36-44*)

³² Yesu n maha pe gbihi yar taha ma yee: «Ū Nawee Puee wādurbaŋ ke n pai dye per gii, waa sē koo per cā tesē le yale ne ye. Yāhāyīŋ tēnlēhe gē pe ma yāhāyīŋ na, pe sē ke per cā ye. Ndoe ke Dya, ta bya sē ke per cā ye. Ta Tuhufua Yāhā ya ke le cā. ³³ Tee sē ke per cā ye, -ye yii yigi, ye ma syi ye ba pye ye sā wāy ye! ³⁴ Le ga ba nii mii dya waa wāŋ syi dyaŋ, tuu

ka yrāhā ye. Tuu ga ter, u u kaha yaha u tēntēbir kē, pe naa ke yigi. U ke tēŋ la klaha pe bye kē, ma u kapahayē sēŋfua pye u yīntaha ta, u ma syi u sā wāy ye. ³⁵ Ye bye, ya'a syi ye sā wāy ye, ye ma n faha yii na ye! Ndoe wii, n ma mii u kahafua dyaŋ, ye sē ta wādurba yale cā ye: Yainkōŋ laa, yīndyaha laa, ngupa wākuai yale laa, sukūhūntāy laa, ye sē le cā ye. ³⁶ Ta wādurbaŋ ga ba ye fe gbe; ye ma syi ta n ba ye yāā tee sā wāy ye. ³⁷ Tē lii pāā ye ye, n le pāā nawee- bye ye: Ye ma syi ye ba sā wāy ye faha yii na ye!»

14

Pe Yiifee- yahaseefa Yesu ke wāboo ne

(*Mat 26.1-5; Luke 22.1-2; Nsān 11.45-53*)

¹ Yiifee- gbar tii pe n yee syayaha gbar, te wādyen ba kuee plii sī. Too plii ba wāā dye gbar tii ne pe sē ncasur bur di te na ye. Pe Yāhā yūndefa yīŋfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe Yesu yuhu naa n ke, pe ma u yigi pe u boo. ² Pe n pe ya klaha ta ma yee: «Wo saha u yigi te gbar yale wo ye. Mii loo sē ne ye, pe nawee- ga waha yir, pe yee le sē yai poo ye ye.»

Cōō waa lasekole woo Yesu yīŋ na

(*Mat 26.6-13; Nsān 12.1-8*)

³ Yesu pye Gbetane wo u kānyārwei ne, Syimu kaha wo, Syimu wii tuu pye gber. Yesu ba tege nii wa nawee-

ne, ma ga sro di. Coo waa n ba dye yablater ntēmlaha bule ne u koho wo. Lasekole waa ter pye le wo, pe n yee nardi, nawām sē naa u dir yey ye. U coo n le bule yē naha ka, ma u lasekole woo Yesu yīn na. ⁴ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, le sē tāy mpāy ye ye. Pe n yē kuā ma yee: «Lasekole nwo ter syi wāklaha- yīn? ⁵ Pe ma ne u par war nagbey sēnsye syi, ma pe war wāā fenfa kē, loo sē puar la?» Pe n nii n tyōr ma yee, u coo sē le pye yō ye.

⁶ Yesu n -sē pe pye loo na ma yee: «Ye tyii u coo na, u kayīi pye ra kē. ⁷ Ye sē yāā, yalebye fenfa ma ye ne. Per gii ma yai ye ye, ye ga waha naa kayūhū pye pe kē. Ndoo -sē nwo, n saa ba pye yāā ye ne nantān ye. ⁸ Coo nwo tuu yia lii na, loo tuu pye ra kē. Ye sē cā la, ta nakugu kē tuu cāā gbihi wa gbīi wālenj na? ⁹ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Pe ma ba le Yāhā kapāyīi wūhū tōr teelii teelii kāntraha nge na, pe ga u coo nwo bya wīi pāā, lii tuu pye ra kē. U wīi ma syi le faha yāā nawee- na ye.»

Yuda Yesu wāyi wīi ke

(Mat 26.14-16; Luke 22.3-6)

¹⁰ Pe Yesu kānyārwai sēnsye syām mii wo, waa pye pe naa u yee Syikaryotefa Yuda. U n ka, maa Yāhā yūndefa yīnfa pye, woo n traha u Yesu yi pe kē. ¹¹ Pe le luhu, le n tāy pe ye, pe n yee pe ga ba u

kē war yē gaa ne, Yuda n nii Yesu wāyi wīi ke pe kē.

Yesu kur kuε syayaha gbar dir

(Mat 26.17-25; Luke 22.7-14, 21-23; Nsān 13.21-30)

¹² Te gbar rii Yiifee- sē ncasur bur di ye, te ba no wa. Ke per cir na, pe ne mbapēnge boo. Koo per na Yesu kānyārwai n u yey ma yee: «Ma laam wo, ma yee too ga te syayaha gbar dir yīntaha yi na ma kē?»

¹³ Yesu n u nawee- syām mpāy lehe wāā, ma pe pye ma yee: «Ye ka Yurusalem laam wo, ye n gaha dya waa wāā sya lakugbāi ne, tuu tēn yīn na. -Ye naa n taha u na! ¹⁴ U ma ga dye kaha gii wo, -ye u kahafua pye ye yee: Wo Yīnfua yee, nwoŋ gii tuu n pai syayaha gbar dir di u kānyārwai ne, ke ma na? ¹⁵ U ga ye yar nwongbān gaa na, ke kaha gbegbaha yīn na. Yaa ke nwoŋ yāā ke laam ne, ke gbihi ta nii wa, wān bye ne ke wo. Koo fla kē tee ga te dir yīntaha yi wo kē.» ¹⁶ Pe kānyārwai mii n ka le klo wo. Yesu tuu ba pe yar mii, pe n ga yāā ke syi, ma te syayaha gbar dir yīntaha yi.

¹⁷ Ke yainkoŋ wo, Yesu n pa u kānyārwai sēnsye syām ne. ¹⁸ Pe pye pe naa n di nantān, Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yii mpāy tee n di ra ne, ye laam wo waa ma u ga ra yi ta napīi- kē.» ¹⁹ Le n pe kānyārwai bye laam wlāhā,

pe n nii u yey pe ya wuhu na ma n yee: «Yĩnfua, ndoo la?»
 20 Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Yii nawee- sēnsye syām mii nen waa kē, wii ruu u koho wāā le ra ne wācɛŋ tasa laam wo. 21 Cĩinde ne, u Nawee Puee ga ku mii le yrũhũ ta nii Yāhā sabangbāŋ wo mii. Wii fen te -sē ga cā pee, woo kē wii ne tuu u yi u napĩ- kē; myaha ne u ma ne seē gɛ see ye.»

Yesu bur rii la defĩ wii ne u kānyārwei kē, nwa kē?

(Mat 26.26-30; Luke 22.14-20; 1 Kɔr 11.23-25)

22 Pe naa n di, Yesu n bur gbe, ma syaha kē Yāhā ye, ma ke la cɛr wāā u kānyārwei kē ma yee: «-Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo!» 23 U n maha defĩ sekui gbe, ma syaha kē Yāhā ye, ma le sekui wāā pe kē, pe bye n wɔ. 24 U n pe pye ma yee: «Pe ma ta ntɔr draha wo, ta ntɔr rii te ga woo, nabuar ntāŋ n cā dye Yāhā tāy, naambiyārfān tii ke bii le pe ne te n cā yĩntaha ta. 25 Ta n cĩinde nde pāā ye ye: N saa maha defĩ wɔ yāā kāntraha nge na ye. N ga ka Yāhā yai klo wo, n cā ga koo fla defĩ wɔ.»

26 Loo kur ye, pe n Yāhā sey yay taa ne, ma yir ma ka ke wolifye katyir yāŋ yĩŋ na.

Yesu Pyar yar u ga woo wĩ kai tɛɛ tāā

(Mat 26.31-35; Luke 22.31-34; Nsān 13.36-38)

27 Ke wolifye katyir yāŋ yĩŋ na, Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «Ye bye ga ba

dur yi ta kur ye. Le yĩntaha ma le yrũhũ ta yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee: «N ga ba u mbanaha gbā boo, pe mbaa bye n fā cāāŋ.»
 » 28 Yesu n pe yar taha ma yee: «Ta wāku kur ye, n ma ba yir gbā wo, n ga ba cāā ter ye yaha Galele kāntraha wo.»

29 Pyar n u yẽ wāā sya ma yee: «Mii bye ma sya ga ba dur yi ma kur ye, ndoo saa yi kāā ma kur ye ye.» 30 Yesu n u pye ma yee: «Ta n cĩinde nde pāā ma ye: Ke nanga yĩmper nge bya wo, ngupuai saa kui u tɛɛ syāŋ tā ye, ma -sē ga ta wĩ kai tɛɛ tāā, ma yee ma sē ndoo cā ye.»

31 Pyar n maha le gbihi gbey pāā taha ma yee: «N saa ba le kai n yee n sē ma cā ye, n ma sya ga gbā ku ma ne.» Pe kānyārwei mii bye n loo nen ya pāā pe ya ndoŋ.

Yesu Yāhā wānar Gesane fla na

(Mat 26.36-46; Luke 22.39-46)

32 Loo kur ye, pe n ga nɔ fla ngaa na pe n yee Gesane. Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «-Ye nii kuee nwo, ta n ga Yāhā nar.» 33 U n Pyar yigi taha u ya na Syake ne, Nsān ne. Pe naa n gaha, u ntāŋ n nii u cɛr fānga ne. 34 U n pe pye ma yee: «Ta laam bye wlāhā, ma nii mii gbāku wĩ laa dyaŋ. -Ye kuee nwo wo, ye ma syi ye sā wāy ye!»

35 U n faa ka yaha ye, ma ga kānklüy gbāā kāntraha na, ma pāā Yāhā ne ma yee, a le ma yai ke ye, loo yale wāfāy

le kuã ter woo na. ³⁶ Tuu naa n pãã Yãhã ne mii le nde: «Yãhã ra Tuhufua, ma yia kai- bye na. Le kayĩhĩ yale kuã ter ra na, lii le n pai nde. N sē -sē yee ta laam wĩ le pye ye, ma laam wĩ loo le n naa n pye.»

³⁷ Tuu loo pãã wa, u n dur ba u kãnyãrwai tãã mii fla na, ma ba pe yãã pe sã wãy. U n Pyar pye ma yee: «Syimu, ma sã wãy! Ke n ta ma sē waha kuee yrãñ, ma yalaale gē dye ye? ³⁸ Ye bye, ya'a syi maha sã wãy ye! - Ye naa Yãhã nar ye ma syi ye ba dye kapee- wãpyeñ wo ye! Nawee laam yĩ kayũhũ wãpye wĩ ne, u -sē nɔ gber ke wãpyeñ na.»

³⁹ U n maha ter u ya ya yahasee ye, ma maha ga pãã Yãhã ne ke faale wãñ syi dyañ. ⁴⁰ U n dur ba, ma maha ba u kãnyãrwai yãã wãy na; pe wãy n sya naa pe yĩnkaasyikuey ndege pe kē. Pe ga u yē sya lii ne pe sē le cã ye. ⁴¹ Tuu ga dur ke tehe tãã wuhu na, u n pe pye ma yee: «-Ye maha sã wãy, ma n wũũ! Le kua, ke yai ke dyañ, le yale nɔ wa. -Ye naa n yãñ, pe ga u Nawee Puee yi kapeepyefa kē yagaa. ⁴² -Ye yir wo n ter! Ye sē yãã, dya wii tuu ra yi ta napĩ- kē, u nwo u n pai.»

Yesu wãyigi

(*Mat 26.47-56; Luke 22.47-53; Nsãn 18.3-12*)

⁴³ Yesu naa n pãã nantãñ, Yuda n pa. Pe kãnyãrwai sēnsye syãm mii waa ba kē u ne. Nabuar raa pye u ne,

yũntruẽ ne, tesē kãhã ne. Pe Yãhã yũndefa yĩñfa, tesē pe Yãhã kaiyarfa ne, ma suhu pe wãle ne, poo kē pe ba pe lehe wãã, pe ba Yesu ke yigi. ⁴⁴ U Yuda wii tuu ba yi kãã Yesu kur ye, u n pe nawee- yar yaha naambiyãr syaha gaa ter ne, pe n waha Yesu cã. U ba pe pye ma yee: «Dya wii tē ga ba syar naambiyãr syaha ne, yaa cã woo kē tee n ke. -Ye ba u yigi yō kãnkãñ, ye ka u ne!» ⁴⁵ Yuda tuu ba nɔ, u n ta ter yũhũ crã Yesu na, ma u pye ma yee: «Yĩñfua», ma u syar ke naambiyãr syaha ne. ⁴⁶ Pe nawee- mii n -sē koho taha Yesu na, ma u yigi.

⁴⁷ Yesu kãnyãrwai mpãy pe pye, poo nen waa n u yũntrũhũ kuã, ma Yãhã yũndefa yĩñfua tēntēle gbã, ma sya nditye gbã cer kãã u kē. ⁴⁸ Yesu n pe nawee- pye ma yee: «Tēe pa ra yigisaha wo yũntruẽ ne tesē kãhã ne, kapeepyefua la ra ne? ⁴⁹ Plii bye n pye ye ne, ma naa nawee- klaha Yãhã kangbãñ laam wo, ye sē -sē ra yigi koo fla na ye. Nkãy ke bii cãã yrũhũ yar yaha Yãhã sabangbãñ wo, koo kē ke n pye yagaa.»

⁵⁰ Loo na, u kãnyãrwai bye n fã ter u yaha. ⁵¹ Naanfãnde laa naa n taha Yesu na. U pye fai laa ya ne u kadye na. Pe n yee pe ga u yigi. ⁵² U n le fai miy yaha, ma fã ter kadyepua ne.

Yesu tesē pe kaplãñ cerfa ne

(*Mat 26.57-68; Luke 22.54-55, 63-71; Nsãn 18.13-14, 19-*

24)

⁵³ Loo kur ye, pe Yesu yigifa n ka u ne Yāhā yūndefa yīnfua fla na. Pe Yāhā yūndefa yīnfua bye, pe wāle ne, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n pe ya wāā ba ke fla na. ⁵⁴ Pyar -sē pye u yuhu dey naa n taha Yesu na, ma sya ba dye u Yāhā yūndefa yīnfua kaha wo, ma tege nii wlāhā ke kaha sēnfā ne ndyin wo, ma naa waha pe ne.

⁵⁵ Pe Yāhā yūndefa yīnfua tesē pe kaplāŋ cērwei bye ne, pe n nii kapee- ke gbe pāā n taha Yesu na, kapee-nkāy syi ke ga waha ta pe n yee Yesu yai wāboo ne. Pe sē -sē waha laa kapee yāā u wīī na ye. ⁵⁶ Nawee- kawar fua naa n taha Yesu na, ke kaplāŋ sē -sē naa ke ya gbe ye. ⁵⁷ Mpāy ter n yir loo na ma yee, ⁵⁸ a poo le luhu u yē na tuu yee, a ter Yāhā kangbāŋ nge nawee- pe fāā nge, woo ga ba ke yoho, tuu dur u ke fāā plii tāā nsoho wo. Ke saa maha pye nawee- pe ke fāā ye. ⁵⁹ Pe kaplāŋ sē maha ke ya gbe loo nde na ye.

⁶⁰ U Yāhā yūndefa yīnfua n yir loo na, nawee- bye yīnde na, ma Yesu yey ma yee: «Nkāy nawee- mii pe pāā n taha ma na, ma saa pe yē wāā sya la?» ⁶¹ Yesu n yaha le u sē laa wāā sya ye. U Yāhā yūndefa yīnfua n maha u yey: «Mboo la u Yāhā Yīndefua Crise, ke Yāhāngbāŋ Dya?» ⁶² Yesu n u yē sya ma yee: «Āwā ndoo

kē. Ye ga ba u Nawee Puee yāā, tuu tege nii kai- bye yīn na, ke Yāhāngbāŋ kāndigi koho kuē ye. Yaa maha ba ra yāā tē n pai yāhāsyōr yīn na.» ⁶³ U Yāhā yūndefa yīnfua tuu Yesu kaplāŋ ngīī luhu, u laam n war u n sya u ya nayre tyīn cēr, ma pe nawee- pye ma yee: «Le kua, wo sē maha laa ke waa ye u wīī na ye. ⁶⁴ Tuu n gbar Yāhā ne, ye bye le luhu. Ah ye lii yāā le na?» Pe bye n yee, a tuu yai wāboo ne.

⁶⁵ Mpāy n yir, ma nii yēsyōr tu n woo u na, ma dur ma u yīmpē paha tā, ma nii u gbā kāntaklon ne, ma nii u yey: «Yoo u ma gbā, le cā mii ya, -taa wo yar!» Pe n Yesu wāā ke kaha sēnfā kē, pe n u yigi ma u fey kāntaha ne.

*Pyar Yesu wīī kai tēhe tāā
(Mat 26.69-75; Luke 22.56-62; Nsān 18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Kai- ngīī pyeyale wo, Pyar pye tāā ye ndyin wo, Yāhā yūndefa yīnfua tēntēsyaale n pa. ⁶⁷ Tuu Pyar yāā u nii naa waha, u tēntēsyaale n u gbihi yāŋ, ma u pye ma yee: «Ma bya pye u Nasaretēfa Yesu ne.» ⁶⁸ Pyar n le kai ma yee: «N cā na? Taa lii pāā, n sē le war ma ne ye.» U n yi ma ka kāndi wo kapahayē na. Ngupuai n kui.

⁶⁹ U tēntēsyaale n u yāā, ma maha yir, ma nii le pāā nawee- ye ke fla na, ma yee: «Poo nen waa kē dya nwo ne.» ⁷⁰ Pyar n maha le kai.

Saa n pye, mpāy pe pye ke fla na pe n maha Pyar pye ma yee: «Le ga waha pye cīnde. Taa n yi Galele wo, poo nawee nen waa kē ma ne.» ⁷¹ Pyar n -sē nii le kai ma yee: «Ndoo sē kē ye rehē! Ke ma pye kawar tē n fua, Yāhā ke ra pēn! Ndoo tesē ke Yāhā ne, tee dya wii wīl pāā, n sē u cā ye.» ⁷² Le yalebya wo, ngupuai waa n kui. Pyar laam n too le kapān na, Yesu tuu naa lii pāā u ye ma ba yee: «Ngupuai wākui saa ba tehē syān wuhu tā wa ye, ma -sē ga ba ra wīl kai tehē tāā, ma yee mboo sē ra cā ye.» Pyar n too mii na ma n wūn.

15

Pe ka Yesu ne fāngafua Pilati fla na

(*Mat 27.1-2, 11-14; Luke 23.1-5; Nsān 18.28-38*)

¹ Ke yīnsyii sukūhūntāy yīn na, pe Yāhā yūndefa yīnfa n pe ya wāā Yesu wīl na, pe wāle ne, pe Yāhā kaiyarfa ne, tesē pe kaplān cērwai bye ne. Loo kur ye, pe n ta pe n Yesu pua, ma ka u ne u fāngafua Pilati fla na.

² Pilati n u yey: «Mboo la pe Yiifee- Yīnfua?» Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā.»

³ Pe Yāhā yūndefa yīnfa kai-busāā pāā naa n taha Yesu na. ⁴ Pilati n maha Yesu yey loo na ma yee: «Ma sē luhu la kai- ngīl bye ne, pe pāā n taha ma na? Ma saa laa wāā sya la pe ye?» ⁵ Yesu sē -sē maha laa wāā sya ye. Nde n yē gbāā Pilati na.

Pe Yiifee- Pilati ta u n Yesu wāboo wīl ta

(*Mat 27.15-26; Luke 23.13-25; Nsān 18.39—19.16*)

⁶ Dyε- byε, syayaha gbar ma nō, u fāngafua ma ne nwompihifua waa yi yaha, wii nawee- pe ne yān yi. ⁷ Nwompihifua waa pye, pe naa u yee Barebaa. U pye nwompihi wo u kapeepye-wai ne. Pe pye nasyey, ma wāhā cēr ma sya nawee boo le na. ⁸ Nabuar n dugu taha ga Pilati na, ma ga nii u yey dyε- byε pyer ne, tii u ma ne pye pe kē. ⁹ Pilati n pe yē sya ma yee: «Ye n yān la, n Yiifee- Yīnfua yi yaha ye kē?» ¹⁰ U ba cā, pe Yāhā yūndefa yīnfa ba Yesu yigi ba le soho u koho wo, pe laanyar wīl na. Koo kē u n pe yey ke syi.

¹¹ Pe Yāhā yūndefa yīnfa -sē mii, pe ba pe nabuar sūu wa, pe n yee, Pilati tuu Barebaa woo yi yaha. ¹² Pilati n maha pe pye ma yee: «Ah wii tee n yee Yiifee- Yīnfua, ye -sē yee n woo pye mii?» ¹³ Pe n tē sya ma yee: «U kuey mar boo trā na!» ¹⁴ Pilati n pe yey: «U -sē kapee lii loo pye?» Pe n maha tē sya fānga ne ma yee: «U kuey mar boo trā na!» ¹⁵ Pilati tuu ba yee wa woo ga pe nawee- laam yīn, u n Barebaa yi yaha pe kē. U n ta pe seraasyi n Yesu gbā sāngblā ne, u n maha yee pe ga u kuey mar yaha trā na.

Seraasyi Yesu ler

(*Mat 27.27-31; Nsān 19.2-3*)

¹⁶ Pe seraasyi mpāy n Yesu yigi ga u fāngafua tēntēsaha kangbāṅ ndyin wo, ma dur ma ke seraasyi ndreṅ bye yee ba. ¹⁷ Pe n yīnfua nayreyāhā le u kē, ma ngur maha ta u yīṅ na yīnfua nkifai dyaṅ, ¹⁸ ma nii u ler syaha ne ma yee: «Wo ma syar Yiifee- Yīnfua.» ¹⁹ Pe n nii gbā n le u kē yīṅ wo, kipua kāi ne, ma yēsyoṛ tu n woo u na, ma kānklūy gbāā u tāy nangbāṅ wāṅ syi dyaṅ. ²⁰ Pe ba u ler wa, pe n yir ma ke yīnfua nayreyāhā yi kāā u na, ma u faale nayre le u na. Pe n yi ga u ne nkur ye, pe n gaha u kuey mar yaha trā na.

U fāngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trā na

(*Mat 27.32-44; Luke 23.26-43; Nsān 19.17-27*)

²¹ Pe seraasyi n ga Syirēfa naa waa wāā sya, tuu naa n gaha le klo laam wo. Pe n u ta u n Yesu kueymartrā tēṅ fānga na. U myaha ba kē Syimu, Lesyāānder ye tuhufua ba kē u ne Wurfuu ne. ²² Pe n ka Yesu ne tee-laa wo pe n yee Gblegbeta; le yīntaha kē, yīnkluhu fla. ²³ Pe n defīi gbe, ma myer le u wo, ma wāā Yesu kē tuu sya wo. Yesu n pe sye.

²⁴ Pe seraasyi n u kuey mar yir yaha le trā na, ma pyer raa pye pe waha cā, yoo ga Yesu nayre wān fai lii yāā. ²⁵ U kueymaryale pye ntāṅ gbāyale syi. ²⁶ Tuu kai

lii pye pe n u kuey mar, pe ba le kai yrūhū gbāā yaha le trā ncaha kue ye ma yee: «yiifee- yīnfua kē.»

²⁷ Pe n maha kapeepyefa syām mpāy kuey mar yir yaha trāṅ na pe ya wuhu na, nen nwo Yesu kāndigi kue ye, nen nwo u kāmaṅ kue ye. [²⁸ Ke syi ne, kapān lii le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee: «Pe u tōr kapeepyefa ne wācēṅ,» loo ne le nii n pye loo yale wo.]

²⁹ Kānterfa naa u tyehē, ma naa yīṅ figi u na, ma naa n yee: «Ah mboo wii taa naa n yee, a ma ga waha ke Yāhā kangbāṅ cāār, taa dur ma ke fāā plii tāā nsoho wo, ³⁰ ma saa mii sya yaha la yagaa? Tege kāā le trā na ke!» ³¹ Pe Yāhā yūndefa yīṅfa bya, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii Yesu ler ke syi, ma nii pe ya pye ma yee: «U nawee-mpāy sya yaha, u sē -sē ga waha u yīṅ yi yaha ye. ³² U Yāhā Yīndefua Crise, wii u ma Yiisrefa Yīnfua, u tege kāā yagaa le trā na ke! Wo yīnde ma loo yāā, waa cā u wīi sya cīinde.» Kapeepyefa syām mpāy pe ba kuey mar yir yaha trāṅ na pe ya wuhu na, pe naa u tyehē pe ya ndoṅ.

Yesu wāku

(*Mat 27.45-56; Luke 23.44-49; Nsān 19.28-30*)

³³ Yaiwlan ba kē, wam mpāy syi n paha tā le klo kur bye na, ma sya ba yai yīn. ³⁴ Yaiyīn yale le ba nō

Yesu n tē sya fānga ne ma yee: «Yeloyi, Yeloyi, lema sabaketani.» Koo yīntaha kē: «Yāhā, Yāhā, nwa ma n ta miy yaha?» ³⁵ Nawee-mpāy pe pye ke fla na, pe n le luhu ma le pāā, a u ma u faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yeli yee. ³⁶ Poo nen waa n fā ga flūhūflūhū wāŋ gaa kā le defīitāhāpihi gaa wo, ma ke yi ba kā gbāā kipua kái na, ma ke wāŋ kuā yir wāā Yesu kē tuu ke defīitāhāpihi wār naa n wo. U n dur ma nawee- pye ma yee: «Ye tyii wo n yāŋ, ncā Yeli ga ba u tege le trā na, laa?» ³⁷ Yesu n tē sya fānga ne, ma ku.

³⁸ Loo yalebya wo, Yāhā kangbāŋ nwonuŋ nwonyē faasrēŋ gii ke ba pua tā menmen ke nwonyē na, ke n fe jūū flē sīī, ma gbe ncha ye ma tege tāā ye.

³⁹ Seraasyi yīnfua wii u pye Yesu yaha ye, tuu u wāku yāā, u n yee: «Dya nwo pye Yāhā Dya cīinde.»

⁴⁰ Ca mpāy pye pe ya ndoŋ, pe ba dey yer ma naa n yāŋ. Pe laam wo, Madalafa Maari pye, Salme ne, tesē Maari waa ne wii tuu pye Syakesyīnde ye nahafua tesē Syose ne. ⁴¹ Cāā gii cāā na Yesu naa n tay Galele kántraha wo, pe ca mii naa n taha u na, ma naa tēŋ nkāy tē u kē, tesē u kānyārwai ne. Ca mpāy maha pye ke fla na, pe ba

dugu ba Yesu ne Yurusalem wo.

Yesu wāleŋ gbī wo
(*Mat 27.57-61; Luke 23.50-56; Nsān 19.38-42*)

⁴² Koo per -sē pye, kaniī per ga dye koo yainkoŋ wo. Nawee- yai pe cāā kaniī kai- gbihi, yai n cā kua. ⁴³ Koo yainkoŋ wo, Yosefe wii tuu n yi Yarimate wo, u n pa Pilati fla na, ma ba ser Yesu nakugu nar u ye. U Yosefe pye Yiiffee- yahaseefua waa; pe naa u yāŋ. U laam wo, u bya naa Yāhā Yai wāpaŋ yehē. ⁴⁴ Pilati tuu le luhu Yesu ku wa, le n u fe gbe. U n u seraasyi yīnfua yee ba, ma u yey ke ma pye Yesu wāku yale dey. ⁴⁵ Tuu u seraasyi yīnfua nwo yē kapān luhu wa, u n Yosefe pye ma yee u ga waha Yesu nakugu gbe. ⁴⁶ Yosefe n ga faafīī laa par, ma ba ta pe n Yesu nakugu tege le trā na, ma le fai maha tā ke na, ma ga ke le gbīī laam wo, ma ntēmbangbāŋ gaa kloŋ ba paha tā le gbīī yē na. Le gbīī ba gbā fer* ntēmlaha wo. ⁴⁷ Madalafa Maari, tesē Syose nahafua Maari ne, pe pye pe ba naa Yesu nakugu yāŋ lesaha wo.

16

Yesu wāyir gbā wo
(*Mat 28.1-8; Luke 24.1-12; Nsān 20.1-10*)

¹ Ke kaniī per yai ba kua wa, Madalafa Maari, Salme

* 15:46 15.46 Le gbīī pye nkoŋ pe gbā fer yāŋ mpīy ntēmlaha fla wo, ma le laam ta wleŋwleŋ, le yē ne nwonyē dyaŋ. Le yē n tā ntēmbangbāŋ ne.

ne, ma suhu Syake ye naha-fua Maari ne, pe n yi ma ga lasekole par. Pe ba yee pe n gaha u woo Yesu nakugu na. ² Ke kanii per yĩnsyii wo, cāwāā per cir* kē, koo sukūhūntāy na yīnwōŋ wo, pe n yir ga le gbīi fla na.

³ Pe naa pe ya yey: «Yoo n gaha ke ntēmbangbāŋ kloŋ kāā wo kē le gbīi yē na?»

⁴ Pe ga nō ke fla na, pe n yee poo ga yāŋ, ma yāā ke ntēmbangbāŋ ba kloŋ kāā wa le gbīi yē na.

⁵ Pe n dye le gbīi laam wo, ma naanfuē waa yāā. U ba tege nii kāndigi kue ye, nayrengbāŋ ne wāfigi tuu le, yāhāyīŋ tēnlēhe ba kē. Pe n fya. ⁶ U n pe pye ma yee: «Ye ma syi ye fya ye! Nasaretēfa Yesu wii pe kuey mar boo trā na, woo tee n ke. Yāhā u yir gbā wo, u n dur ba yrāŋ na gbaafa ye, u wee nwo ye. -Ye yāŋ, pe ba u sāy ta teelii wo, ke fla nge! ⁷ -Ye ka yagaa, yaa le pāā Pyar ye, tesē pe kānyārwei mii bya ye, ye yee Yesu ga cāā ter pe yaha Galele kāntraha wo. Koo fla kē pe n gaha u yāā, mii tuu ba pe yar wa mii.»

⁸ Pe n yi le gbīi wo, ma fā ter. Pe ba fya ma sya ba naa n sege. Pe sē n ga laa pāā waa gε ye ye, pe tee ba fya ter.

Yesu u ya yar nawee-mpāy na

(Mat 28.9-10; Luke 24.13-35; Nsān 20.11-18)

[⁹ Ke kanii per yĩnsyii wo, Yesu n yir gbā wo, ma dur

ba yrāŋ na gbaafa ye. U n cāā ga u ya yar Madalafa Maari na, tuu ba sāndāpee kuasīi kar tege kāā wii yīŋ na. ¹⁰ U Maari n ka, ma ga le pāā Yesu kānyārwei ye. Pe laam ba wlāhā, pe n ba naa n wūn. ¹¹ Pe kānyārwei pe le luhu u cōo yē na, tuu yee Yesu yir gbā wo, woo n u yāā yīnde ne, pe sē le sya cīinde ye.

¹² Loo kur ye, Yesu n maha u ya yar kaa syi ter kānyārwei syām mpāy na. Pe kānyārwei pye kānde wo, ma naa n gaha waha wo. ¹³ Pe n dur ba, maa le pāā pe nampyeŋ- ye. Pe n maha yee cīinde sē ne ye.

Yesu tēn lii le soho u kānyārwei koho wo

(Mat 28.16-20; Luke 24.36-49; Nsān 20.19-23; Tēnl 1.6-8)

¹⁴ Pe kānyārwei sēnsye nen pye pe naa n di, Yesu n cā ba u ya yar pe na loo na. Mpāy pe ba cāā u yāā gbaa na, ma ba naa le pāā pe ye, pe naa n yee cīinde sē ne ye; Yesu n loo kuān pe ye ma yee pe laam waha ter, pe sē u kaplāŋ sya cīinde ye.

¹⁵ Loo na, Yesu n ba pe pye ma yee: «-Ye ka driyē kur bye wo, ye ga naa le Yāhā Yai kapāyīi tōr nawee- ter bye ye! ¹⁶ Wii ma le kapāyīi wīi sya cīinde, pe n ba u tāā yi loho wo, woofua ga sya yaha. Wii ma -sē yee u sē le sya cīinde ye, woofua saa wāsyayaha yāā ye. ¹⁷ Mpāy pe ga ba le sya cīinde, pe ga

* 16:2 16.2 Koo per kē jimaasyi per ne.

ba naa laanwo wũhũ nkãy
 pye, koo kē ngĩ: Pe ga ba
 sãndãpee kar tege naa n kãã
 nawee- yĩŋ na; pe ga ba naa
 yor raa ter pãã. ¹⁸ Pe ma sya
 nwɔr wãã sya gbe yigi koho
 wo ke syi, pe ma maha sya
 naboo tyin wãã sya wo, ngaa
 saa pe pye ye. Pe ga ba naa
 klue taha yanfa na, pe n naa
 n jaa.»

Yesu dur ga Yãhã tãy

(Luke 24.50-53; Tēnl 1.9-

11)

¹⁹ U Yĩŋfua Yesu tuu loo
 pãã wa pe kãnyãrwai ye,
 Yãhã fãnga n ta u n kuã yir
 ter fãã yãhã yĩŋ na, ma ga
 tege nii Yãhã kãndigi koho
 kue ye kai- bye yĩŋ na. ²⁰ Pe
 kãnyãrwai n ter teebɛhɛ bye
 wo, ma ga nii le kapãyĩ tɔr
 nawee- ye. U Yĩŋfua Yesu
 pye pe kur ye, pe n waha
 laanwo wũhũ pye naa n taha
 pe kaplãŋ na.]

Luke Kapāyī Yesu wī na

Saba nwo wāyrūhū yīn

¹ Tohofile, waa u wādyaha ne. Kai- nkāy ke pye wo nsoho wo Yesu cāā na, nawee- mpāy ke wāyrūhūyaha fe gbe.

² Mpāy ter ke kai- fegbesaha yāā yīnde ne, ma ke yar wo na. Poofa n nii le Yāhā kapāyī pāāfa. ³ Wādyaha Tohofile, ta bya tē ke kai- luhu, n ke gbe ke ya wuhu na, ma ke yey fūū, ma ke tersaha cā. Koo kē ta n yee n ga ke yrūhū yaha, ma gbe ke fegbecāā na, ma ga waa ke kuasaha na. ⁴ N ke yrūhū ma kē, ma waha cā kai- nkāy nawee- ma yar Yesu wī na, cīinde wūhū kē ke ne.

Dyakaridya u cōō Lisabete ne

⁵ Cāā gii cāā na Yerōte tuu pye Yude kui yahasee- fua, Yāhā yūndefua waa pye pe naa n yee Dyakaridya. Pe Yāhā yūndefa laam wo, mpāy pye pe naa n yee Dabyafa. U Dyakaridya pye poo waa. Pe naa u Dyakaridya cōō yee Lisabete. U Dyakaridya tesē u Lisabete ne, pe pye u faale Yāhā yūndefua Yarō nwoŋ pii.

⁶ Dyakaridya tesē Lisabete ne, pe syām bye ba sroŋ Yāhā yīnde na, ma naa n yār Yāhā kānde wo. ⁷ Lisabete - sē pye cayroŋ. Nanler n sya

ba nō pe na, pe sē kicar nen waa ge yāā see ye.

U yāhāyīn tēnlēhe Gaburele Nsān wāsee wī cāā yar yaha

⁸⁻⁹ Per gaa, Dabyafa tēn tē lay ba maha nō ke Yāhā kangbāŋ laam wo. Dyakaridya n yāŋ yi loo tēn na. Loo ne u Dyakaridya pye ke Yāhā kangbāŋ laam wo, ma naa wusuna le naa laam wo. ¹⁰ U wusuna leyale wo naa wo, nabuar pye nkur ye, pe yer naa Yāhā nar.

¹¹ Loo nde pyeyale wo, Yīnfua Yāhā yāhāyīn tēnlēhe waa n fe gbe yi u Dyakaridya na ke Yāhā kangbāŋ laam wo, ke wusuna suhusaha fla kāndigi koho kuε ye. ¹² Dyakaridya n u yāā, ma nii n sege fyar koho wo. ¹³ U yāhāyīn tēnlēhe n u pye ma yee: «Dyakaridya, ma'a n fya ye, taa naa Yāhā nar lii ne, ke le sya ma ye. Ma cōō ga lai gbe, u naa kicar waa see, ma u myaha taha Nsān. ¹⁴ U wāsee wī ga ba ma laam sroŋ flege ma kē. Nabuar ga ba naa nuhu di loo na. ¹⁵ U ga ba nii naweengbāŋ Yīnfua Yāhā ye. U saa ba naa defūū wo, tesē sēm mpāy syi ne pe nawee yigi ye. U wāyitāŋ u nahafua laha wo, Yāhā Yrā Fānga ga ba dye u wo, ke u laam yī. ¹⁶ U ga ba ta Yiisrefa busāā n dur naa n yār Yīnfua Yāhā kānde wo. ¹⁷ Yāhā ga ba ta u n Yāhā kai- cā, tuu maha fānga yāā mii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yeli wāŋ

syi dyaŋ. Loo ga ba ta u n tuhufa wãã le pe kicar ne, tuu kapeepyefa ta pe n koho klahi, pe naa pe troho tãhã naweeyõm yor wo. U ga ba nawee- gbihi ta Yĩnfua Yãhã kē.»

¹⁸ Dyakaridya n u yãhãyiŋ tẽnlehe pye ma yee: «Lii raa tõr nde, n waha le syi sya la n yee cĩnde? Ndoos ta cõõ ne, wo sē le ter la syihi wãsee na?» ¹⁹ U yãhãyiŋ tẽnlehe n u yē wãã sya ma yee: «Ndoos kē Gaburele, n ma Yãhã tãy ma ke laam wũhũ pye. Koo ke ra lehe wãã ma ye, n ba le kapãyiŋ nde tõr ma ye. ²⁰ Kaplãŋ nkãy tē pãã ma ye, le kai pyeyale ma ba nõ, le ga pye. Taa sē -sē ra kaplãŋ sya cĩnde ye, maa nii bebe ma yē ga mar ma ye, ma saa waha naa n pãã ye. Kai- ngĩ ga ba pye, ma yē n cã kuã, ma n waha dur naa n pãã.» ²¹ Loo yale wo, te nabuar rii te pye nkur ye, te naa Dyakaridya sēŋ. U tee ba ma kuee ter ke Yãhã kangbãŋ laam wo, le n pe laam wo. ²² U n ba yi, u sē waha pãã pe nabuar ne ye, pe n cã ma yee u ba ngaa yãã wãytãã wo ke Yãhã kangbãŋ laam wo. U ba naa klue ya yãhã kaplãŋ draha wo, u yē ba mar.

²³ Dyakaridya kai- wãpyeŋ lay n ba kua ke Yãhã kangbãŋ wo, u n dur ga u kaha wo. ²⁴ Loo kur ye, u Dyakaridya cõõ Lisabete n ba lai gbe, ma naa n kuee kaha ya laam wo yrey bua,

u sē naa n yi ye. U laam wo, u naa le ga ma naa n yee: ²⁵ «-Ye naa Yãhã yãŋ ke nde pye ra kē. Ke sron yer yagaa ra fyar wãgbekãã wĩĩ na ra na, ta n ga waha yĩŋ kuã yir naa nawee- yãŋ. Pe saa naa ra yãŋ cayron nantãŋ ye.»

U yãhãyiŋ tẽnlehe Gaburele Yesu wãsee wĩĩ cãã yar yaha

²⁶ Lisabete lai yrey kuay wuhu, Yãhã n ke yãhãyiŋ tẽnlehe Gaburele nõ wãã Galele kãntraha klo nde laam wo pe n yee Nasarete. ²⁷ U n ka capua waa fla na pe naa n yee Maari. U sē - sē ba naa cã wa ye. Pe ba yer u wãwãã wĩĩ na cõõ, naa waa kē pe naa n yee Yosefe. U Yosefe faale wãdyaha bii kē Dawide ne, wii tuu bii pye Yiisrefa yĩnfua faale wo.

²⁸ U yãhãyiŋ tẽnlehe n dye ga u Maari fla na, maa u pye ma yee: «N ma syar Maari, mboo wii, ma yãŋ yi. Yĩnfua Yãhã ma ma ne.» ²⁹ Maari tuu kaplãŋ ngĩ luhu, tuu ga lii pye u sē le cã ye. U n nii le ga u laam wo ma yee: «Syaha nge yĩŋ kē lii ne?» ³⁰ Loo na, u yãhãyiŋ tẽnlehe n u pye ma yee: «Maari, ma'a n fya ye. Yãhã ke laantãr yar ma na. ³¹ Maa ba lai gbe, ma naa kicar waa see, ma ba u myaha taha Yesu. ³² U myaha ga ba gboho, pe ga ba naa u yee ke Yãhãngbãŋ Dya. Yãhã ga ba u faale wãdyaha Dawide yĩnfur wãã u kē. ³³ U ga ba nii Yiisre kur Yĩnfua. Too yĩnfur nde saa ba sya kãã

yãã u koho wo ye, u n kuee yai tãŋ Yĩŋfua.»

³⁴ Maari n u yãhãyĩŋ tẽnlehe pye ma yee: «Eh, n ga pye mii n waha lai gbe, tẽ sê -sê naa cã wa ye?» ³⁵ U yãhãyĩŋ tẽnlehe n u pye ma yee: «Yãhã Yrã Fãnga ga ba tege ma na, Yãhãngbãŋ Fãnga ga ba paha tã ma na mii yĩm wãŋ syi dyaŋ. Koo syi kẽ, kicaryõ wii u n pai see, pe ga ba naa u yee Yãhã Dya. ³⁶ Ma nwonfua Lisabete, u wãle naa bye ne, u ma lai ne, u ga ba naa kicar see. Pe sê ba naa n yee la, a u ma cayron? Yagaa u ma yrey kuay lai ne. ³⁷ Cã, laa sê Yãhã yia ye.»

³⁸ Loo na, Maari n yee: «N nwo, n ma Yãhã koho wo. Taa le tõi mii, le -sê pye koo syi.» Loo kur ye, u yãhãyĩŋ tẽnlehe Gaburele n ter.

Maari ka Lisabete fla na

³⁹ Too plii na, Maari n yir ma Yude yãy klo laa kãnde sya, ma ter farfar Lisabete fla na. Loo klo nde wo, Lisabete ye pye ke fla na u puai Dyakaridya ne. ⁴⁰ Maari n ga dye pe kaha wo, ma Lisabete syar. ⁴¹ Yaliile Lisabete tuu u syaha yĩmbui luhu, kicar wii tuu pye u laha wo u n u ya yehe. Yãhã Yrã Fãnga n dye u Lisabete wo, ma u laam yĩ. ⁴² U n tẽ sya ma yee: «Maari, Yãhã kaa taha ma na, ma ter ca bye yaha. Ke maha kaa taha u kicar na, wii raa n pai see. ⁴³ Nawee la ta syi ne, ta Yĩŋfua nahafua

n sya yir ba ra fla na? ⁴⁴ Ma sê yãã, yaliile tẽ ma syaha luhu, nuhu n u kicar yigi, u n sya u ya yehe ta laha wo. ⁴⁵ Ma wĩ yõ, mboo wii taa Yĩŋfua Yãhã kaplãŋ sya cĩnde, kaplãŋ nkãy ke ba tõi ma ye.»

Maari Yãhã sey

⁴⁶ Maari n too Yãhã wãsey na ma yee:

«N Yĩŋfua Yãhã sey,

⁴⁷ n nuhu di, Yãhã ma ra Syayahafua.

⁴⁸ Ke fãy sya, ma kue tege ma ra syi yãŋ,
ndoo wii tẽ ma ke koho wo.

Yagaa, ta myaha ga ba dye kuee yai tãŋ

kãntrahafa bye yẽ wo,
pe n naa le pãã pe yee:

ᵛᵛᵛ nwo wĩ fihĩ yõ cĩnde.

⁴⁹ Ye sê yãã, Yãhã kayũhũ pye ra kẽ,
nkãy ke gbaha.

Ke miingbãŋ kai- laha.

⁵⁰ Mpãy bye pe n luhu ke ye,
ke ke laantãr yar pe na yalebye.

⁵¹ Ke kãnkai- sron pye ke ya koho fãnga kãmay na.
Ke fyar ta yatanfa na.

⁵² Ke nangbãm ta pe n kuã too,
ma naflam ta pe n kuã yir.

⁵³ Ke fããfa ta klafa,
pe n yãã ma sya ta ter pe wãdiŋ yaha.

Ke walefa dur wãã kãnwai ne.

⁵⁴ Yãhã ke laantãr yar wo faale wãle na.

Ke dye Yiisrefa kue ye,

Yiisrefa mpāy pe pye ke
koho wo.
55 Ke bii yē ter Brama ye tesē
u kur ne,
ma yee ke ga naa ke
laantār yar
pe na yalebye.»

56 Loo kur ye, Maari n
kuee yrey tãa syi Lisabete fla
na, ma cã ba dur ter u kaha
wo.

Nsãn wãsee

57 Lisabete seeper n ba nõ,
u n naa ricar see. 58 Loo
kafuē n yi, u kashowai n
le luhu tesē u kahafa ne.
Pe n nii nuhu di, ma nii
n yee Yāhā ke laantār yar
Lisabete na. 59 Plii kuatãa
wuhu, nawee- n pe ya wãa
ba u kicar kũsaha wo. Pe
n yee poo ga u tuhufua
Dyakaridya myaha gbe pe
taha u na. 60 U kicar nahafua
n pe pye ma yee: «Aye, ye
tyii u myaha n nii Nsãn.»
61 Pe n u pye ma yee, a
u nwonfua waa myaha sē
pye yãa Nsãn ye, a poo
saa waha koo myaha nge
gbe pe taha u kicar na ye.
62 U kicar tuhufua tuu sē -
sē waha naa n pãa ye, pe
n klue yāhā wãa u ye, a
ter myaha gii yai ke taha u
kicar na. 63 Dyakaridya n
klue yāhā wãa pe ye, pe n
kla wãa u kē, u n yrũhũ ke
na ma yee: «Nsãn ke ma u
kicar myaha.» Le n pe bye
fe gbe. 64 Loo yalebya wo,
Dyakaridya yē n kuã, u n too
Yāhā wãsey na ma sya nii
yĩmbui yir.

65 Loo nde le pye ke syi,
pe klofa bye n fya, le kapãn
n cãañ yi Yude yāy teebehe

bye wo. 66 Le n nii, wii ma
le luhu, u ga naa laam ga
u yee, a kicar nwo ma ba
le, u ga ba nii nwasyipyefua?
Yāhā yĩnde -sē pye u kicar na
yalebye.

*Dyakaridya Yāhā sey, ma
kai- yar yaha*

67 Yāhā Yrã Fānga n dye
u kicar tuhufua Dyakaridya
laam wo, ma u yĩ. Kai- nkāy
ke n pai pye, u n too ke na
ma nii ke yar n yaha ma yee:
68 «Wo Yĩnfua wii u ma Yi-
isrefa Yāhā,
ke myaha yai ke gboho
nawee- bye yē wo.

Ke wo kue yāñ, ma wo sya
yaha.

69 Ke u Syayahafua yĩñ yi
wo faale yĩnfua Dawide
nwon wo,
ma fānga wãa u kē.

70 Yĩnfua Yāhā bii ke kaplāñ
tōrfayōm ta
pe n bii loo nde cãa yar
yaha faale wo ma yee,
71 Yāhā ga ba dye wo kue
ye.

Ke u Syayahafua nõ wãa wo
ye,
u n wo sya yaha wo
napĩ- koho wo,
tesē mpāy ne wo wĩ
fũhũ pe ye.

72 Ke bii wo wāle pye ma yee,
koo ga ba ke laantār yar
pe na,
koo saa faha yãa ke
naambiyār na ye.

73 Ke sē bii yē ter la
wo faale wādyaha
Brama ye koo syi?

74 Ke ga ba wo sya yaha wo
napĩ- fānga koho wo,

wo n waha naa ke laam
wūhū pye,
ntāncēr saa pye nantāŋ
ye.

⁷⁵ Loo na, wo ga nii Yāhā
nawee-
wo ga maha naa n sron
ke yaha ye yalebye.

⁷⁶ Ta dya, mboo na, pe ga ba
naa ma yee
Yāhāngbāŋ kaplāŋ
tōrfua.

Maa ba cāā yi Yīŋfua ya-
hasee ye,
ma u kānde gbihi yaha
u kē.

⁷⁷ Taa u nawee- yar, u n pai
pe sya yaha,
u pe kapee- laha kāā pe
yīŋ na.

⁷⁸ Ye sē yāā,
Yāhā n traha ke ke
laantār yar wo na,
koo syi kē ke ga ba ta ke
cāā- n pa wo ye,
mii yainsatāhā wāŋ syi
dyaŋ.

⁷⁹ Loo na, mpāy pe nii wam
wo Yāhā kue ye,
tesē mpāy ne pe gbā fya,
poo cāā- ga pa pe ye.

Ke syi, wo bye n waha naa n
yār

Yāhā yrīŋ kānde wo.»

⁸⁰ U kicar nii n le, u
yīntaha nii n too. Tuu ba nii
naanfuē, u n ga kuee dragba
gaa laam wo yatata. Per gaa,
u n cā ba u ya yi Yiisre kur n
u yāā.

2

*Yesu wāsee Betelemu wo
(Mat 1.18-25)*

¹ Koo kai- wāpyeŋ cāā
na, Woguse tuu pye kāntre
fāngafa bye yīŋfua. U bii

yir ma yee, a pe kāntre
nawee- ter bye myar yrūhū.

² Too nayrūhū nde ne te pye
nayrūhū cir. Koo cāā na,
Cirimusu tuu pye Syire kui
fāngafua. ³ Nawee- bye naa
n gaha, maa naa pe myar
yrūhū pe wāle kle na.

⁴ U Yosefe -sē pye klo
lii wo pe n yee Nasarete,
Galele kāntraha na. Tuu -
sē pye faale yīŋfua Dawide
kur waa, u n yir le klo wo,
ma ka Betelemu wo Yude
kāntraha laam wo. U nwoŋ
wādyaha Dawide kusey ba
kē. ⁵ U n ka, woo tesē Maari
ne wii tuu ga nii u cōō, pe
n ga yrūhū. Maari pye lai
ne. ⁶ Pe pye ke Betelemu
laam wo, Maari seeper n ba
nō. ⁷ U n ke syihi cir nge
see, naa ricar. U n u kicar
maha tā kompua fai ne, ma
u sāy ta mbaa didi katan
wo. Draha sē ba yāā pe ye
nampay syāsaha fla wo ye.
Pe n gblihi laa, ma ga dye nii
yraha sāysaha fla wo.

⁸ Le klo kānkāy na
mbanaha mpāy pye, pe
naa n kuee nyē wo yīmper
wo ma naa pe mbaa sēŋ.

⁹ Yāhāyīŋ tēnlēhe waa n fe
gbe yi pe na, Yāhā nayōr cāā-
n yehe pe telai wo. Pe n fya
nii. ¹⁰ U yāhāyīŋ tēnlēhe n
pe pye ma yee: «Ye ma n fya
ye, kapāyī laa ne tē ga tōr
ye ye, lii le ga ba nuhungbān
yigi ye kāntraha nawee- bye
kē. ¹¹ Yīmper nge laam wo,
ye wādyaha Dawide klo nde
laam wo, ye Syayahafua ma
tuu see, Syayahafua wii u
ma u Yāhā Yīndefua. ¹² Ta n

ye yar laa ne, lii le ga ta ye n waha ga u yāṅ cā: Ye ma ga pēyāhā gii yāā pe maha tā kompua fai ne, ma ke sāy ta mbaa didi katan wo, yaa cā koo kē.»

¹³ Loo yalebya wo, yāhāyīṅ tēnlehe mpāy n maha fe gbe yi pe na, ma ba yer u yāhāyīṅ tēnlehe nen nwo tāy, ma nii Yāhā sey ma yee:

¹⁴ «Miingbāṅ, Yāhā wāṅ kē ke ne yāhāyīṅ na.

Ke ke yrīṅ wāā kāntrahafa kē,
poo mpāy wīi le n tāy ke ye.»

¹⁵ Pe yāhāyīṅ tēnlehe pe dur ter yāhāyīṅ na, pe mbanaha n pe ya pye ma yee: «Ye tyii wo n yir ga ke Betelemu laam wo; Yāhā ke wo yar lii ne, wo ga le yāā wo yīnde ne.» ¹⁶ Pe loo pāā wa, pe n yir farfar, maa dye ma Maari yāā Yosefe ne, tesē le pēyāle ne pe kompua fai maha tā le na, ma le sāy le yaha mbaa didi katan wo. ¹⁷ Pe le pēyāle yāā pe yīnde ne, pe n too ke kai-na ma nii n tōr; kai-nkāy u yāhāyīṅ tēnlehe ba yar pe na le pēyāle wīi na. ¹⁸ Nawee-mpāy pe naa ke luhu, ke n pe laam wo. ¹⁹ Maari n - sē ke bye le yaha u ya laam wo, ma nii ke wūū u ya ya. ²⁰ Pe mbanaha pe ba le pēyāle yāā wa, pe n dur ma pe nakoho kānde sya. U yāhāyīṅ tēnlehe tuu ba ke kai-tōr pe ye mii, pe n ga ke

yāā koo syi. Pe n nii Yāhā miingbāṅ gboho ke kai-wīi na.

²¹ U kicar wāsee plii kutāā wuhu na, pe n u kūū, ma u myaha taha Yesu. Koo myaha kē u yāhāyīṅ tēnlehe u ba yar yaha, u nahafua n cā u lai gbe.

Yesu wāyar Yāhā kangbāṅ wo

²² Per gii Maari wāsee wor yai te yee kāā, mii le yar mii kānde* lii wo Yāhā bii le le soho Musa koho wo faale wo, Yosefe tesē Maari ne, pe n u kicar gbe ba Yurusalem kungbāy wo, ma ga u yar Yāhā na ke kangbāṅ wo. ²³ Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāṅ wo ma yee: «Naa kicar wii ma cāā see u nahafua na, woo ter ga nii Yīṅfua Yāhā wūū.» ²⁴ Diṅ gii u faale wādyaha Musa bii yar yaha Yāhā kānde wo, Yosefe ye n ke yi. Koo diṅ nge n yi kate syām mpāy ter ne, laa na nasar katepir syām.

Syimu tesē Ana ne, pe u Syayahafua yāā Yāhā kangbāṅ wo

²⁵ Le Yurusalem klo wo, naa waa pye pe naa n yee Syimu. U ba sron, ma naa Yāhā kānde yār. U naa u Syayahafua wāpaṅ yehe, Syayahafua wii ruu n pai Yīisrefa yi kāā pe fen wo. Yāhā Yrā Fānga pye u ne, ²⁶ ma ba u yar ma yee u saa ku mii u sē u Syayahafua

* **2:22** 2.22 Faale wādyaha Musa bii Yāhā kānde laa yar yaha ma yee, cōō ma kicar see, u wāsee plii gbeesī pe yai pe ba u cōō wor yee kāā u na, u n nii gbege.

yãã ye, u Crise wii u ma Yãhã Yĩndefua. ²⁷ Per gii Yesu seefa pe ba u gbe ga, pe n gaha u yar Yãhã na mii Yãhã kãnde le yar mii, Yãhã Yrã Fãnga n Syimu gbe ga Yãhã kangbãŋ wo, pe fla na. ²⁸ Syimu n u kicar gbe yigi kluε wo, ma syaha wãã Yãhã kē ma yee:

²⁹ «Yĩŋfua Yãhã, taa yē ter ra ye lii ne,
le nii cĩnde.
Yagaa, maa waha tyii ra na ra n ku laanyĩn ne,
ndoo wii tē ma ma koho wo.

³⁰ Ma nwo, taa ra ta ra n u Syayahafua yãã yĩnde ne.

³¹ U Syayahafua wii taa gbihi,
u n ga ter kãntrahafa byε yahasee ye,
pe wãsyayaha yĩmbui ne.

³² Syayahafua nwo sē na tuu ga ba ta,
kãntrahafa byε n ma cã,
u maha ta, Yiisrefa myaha n gboho,
Yiisrefa mpãy pe ma ma koho wo?»

³³ Syimu tuu naa kai- nkãy pãã Yesu wĩ na, koo ngĩ n Yesu tuhufua laam wo tesē u nahafua ne. ³⁴ Syimu n Yãhã nar pe kē, ke kaa taha pe na. Loo kur ye, u n Yesu nahafua Maari pye ma yee: «Yãhã kē ke kicar nwo yãŋ yi, u ba ta, nabuar mpãy n too Yiisrε kãntraha na, nabuar mpãy n kuã yir. U ga ba Yãhã wũhũ pye naa n yar nawee- na. Pe nawee- -sē ga ba u sye. ³⁵ U ga ba ta, nabuar laam wũhũ

nkãy pe ga yigi, ke n yi yaha gbaa na. Ma -sē yee mboo na cɔɔ, kayaan ga ba too ma na, le n naa ma yaa mii sãn dyan pe ma waa.»

³⁶⁻³⁷ Cɔɔ waa pye Yãhã kaplãŋ tōrfua, pe naa n yee Ana. U pye Yaser nwonfua, Fayer pueesya ba kē u ne. U ba sron le, u ba dye- gbeeresyar yãã wĩhĩ resyar ne. U cabir laam wo, u ba puai yãã, pe n dye- kuasĩ pye pe ya ne, u puai n ku u yaha. U n kuee calangusya u kuãŋ ne. U sē naa n cer Yãhã kangbãŋ na ye, ma naa tēn tē Yãhã kē ke yai ke yĩmper. Kaa na u ga yai plan, ngaa saa le yē wo ye, u naa Yãhã nar. ³⁸ Yaliile Syimu tuu ba naa koo kaplãŋ ngĩ pãã Yesu wĩ na, Ana n ba dye Yesu seefa fla na, ma naa Yãhã sey. Loo kur ye, u n nii u kicar wĩ pãã nawee- mpãy ye pe naa Yurusalem wãsyayaha wĩ kε.

³⁹ Yesu seefa pe ba Yãhã kai- byε pye kua wa, pe n dur ter Yesu ne Galele kãntraha klo laa wo pe n yee Nasarete. Pe niisaha ba kē. ⁴⁰ U kicar nii n le, u yĩntaha nii n too. Wãle kacãn pye u ye, u wĩ naa n tãy Yãhã ye.

Yesu Yãhã kangbãŋ wo u kicar cãã na

⁴¹ Dyε- byε Yesu seefa naa n gaha Yurusalem wo, syayaha gbar na. ⁴² Yesu tuu ba dye- sēnsye syãŋ yãã dye lii, pe n ka u ne too gbar nde na, mii Yiiffee- kãnde le yar mii. ⁴³ Te gbar te ba kua wa, nawee- byε n dur

ma n ter pe kui wo. Yesu n wlāhā kuee Yurusalem wo, u seefa sē le cā ye, ma ter u yaha. ⁴⁴ Pe naa le ga ma yee, a ter u ma pe yrāhāyārwai ne. Pe n sya yār per wihi, ma cā yir u wātay na pe nampyeŋ- laam wo, tesē pe naambiyām ne. ⁴⁵ Pe sē u yāā ye, pe n gblihi laa, ma dur ma u tay n gaha, ma sya ga dye ke Yurusalem laam wo. ⁴⁶ Pe n u tay plii tāā ke Yurusalem laam wo, ma cā ga u yāā Yāhā kangbāŋ laam wo. U pye Yiifee- yahaseefa telai wo, tuu dye nii, ma nii n luhu pe ye, ma pe yey kai- ne. ⁴⁷ Yesu ba kai- busāā cā, ma maha pe yahaseefa yē wāā naa n sya kacān ne. Nde n yē gbāā mpāy na pe pye ke fla na.

⁴⁸ U seefa pe u yāā, le n pe sroŋ fe gbe. U nahafua n u pye ma yee: «Ta dya, lii raa pye wo na ke dyaŋ? Ma sē yāā, ma wo ta wo n fya, ma nii ma tay teebehe bye wo, wo syām ma tuhufua ne.» ⁴⁹ U n pe yē wāā sya ma yee: «Nwa ta ye n ga ra tay teelaa wo? Ye sē cā la, n yai n nii ta Tuhufua Yāhā kangbāŋ wo?» ⁵⁰ U seefa sē -sē u kaplāŋ yīntaha war ye.

⁵¹ Yesu n yir, pe n wāā kūn ter Nasarete wo. U naa n luhu pe ye. Koo kai- ngīi pye ter, u nahafua Maari n ke bye le yaha u ya laam wo.

⁵² Yesu nii n le, kaa nii n taha u kadye na, tesē u laantor ne. U wīi naa n tāy Yāhā ye ma suhu nawee- ne.

3

Nsān nawee- tāāfua kayar

(*Mat 3.1-12; Mar 1.1-8; Nsān 1.19-28*)

¹ Dye lii kāntre fāngafa bye yīŋfua Tyibere fānga wāma- ke ba nō dye- sēnsye bua na, koo cāā kē fāngafua Pōsyi Pilati u pye Yude kāntraha kur bye yīŋ na. Yerote u pye Galēle kui yahaseefua, u nampyesey Filipe pye Lityire kui yahaseefua ma suhu Trakūhū kui ne. Lesāhā u -sē pye Labyile kui yahaseefua. ² Yana tesē Kayifu ne, poo pe pye Yāhā yūndefa yīŋfa.

Loo dye Dyakaridya dya Nsān tuu pye drawaha fla wo, ma Yāhā yē kapān luhu.

³ Loo na, u n yir ma Yurdane lafeŋ tūntūn kui tay n klaha, ma nii le gble nawee- ye ma yee: «Ye le sya ye cā ye kapee- wāpyeŋ sē yō ye, -ye ke miy yaha! -Tee pa, ta n ba ye tāā yi loho wo. Yāhā -sē ga ye kapee- laha kāā ye yīŋ na.» ⁴ Faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa, tuu bii lii cāā yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo Nsān wīi na, loo ne le nii n pye loo yale wo. Loo ne nde:

«Naa waa yīmbui ne le n yir drawaha fla wo ma yee:

-Ye Yīŋfua Yāhā wāpaŋ
kānde gbihi yaha ke
kē,
-ye ke kāmbehe ta ke n
sroŋ yō!

⁵ Teelii fla ma pye nfaha, ke fla ke yīi.

Yāygbāy ma suhu te
wāsyĩmbir ne,
te bye te traha kãã.

Kāmbēhē nkāy ke kuāy
klaha, ke bye ke sronj.

Kāmbēhē nkāy ke pee, ke
bye ke gbihi,
ke nii diidii.

⁶ Yāhā ke lii pye ma ga wo
sya yaha,
kāntrahafa bye ga ba le
yāã pe yĩnde ne.»

*Nsān lii tōr naa n yar
nawee-na*

⁷ Nabuar naa n gaha Nsān
ye wātāã yĩmbui ne. U naa
pe pye ma yee: «Nwoho
terfa mii! Yoo ye yar ma
yee tee ga waha wloho yi
kãã te Yāhā kasāhā laam
wo, tii te n pai? ⁸ -Ye naa
kayūhū pye mii katyiyūhū
dyanj ke piyōm sa. Loo
na, le ga cã tee yi kãã
kapee- wāpyenj kãnde wo,
ma kayūhū wāpyenj kãnde
gbe. Ye tee le ga ye laam wo,
a ye ma wo faale wādyaha
Brama kur, loo nde wĩĩ na,
Yāhā ga ta ye n wlohoyisaha
yāã. Ye sē yāã, Yāhā ga
waha ntēmbar nde ta te n
wā klaha nii naweeyōm, pe
n ye draha gbe, pe nii Brama
kur. ⁹ Ta n ye yar: Mbaapuai
gbihi cai ta nii wa, ma ga
katyir cāār te nnen fla na.
Katyigi gii ma yee ke sē sa yō
ye, ke ga gbã cer le naa wo.»

¹⁰ Pe nabuar n u yey ma
yee: «Wo yai wo naa n
pye mii wo nii naweeyōm?»

¹¹ Nsān n pe yē wāã sya ma
yee: «Nayre sīĩ ma pye wii
ye, u nenj wāã waa kē, wii
ruu wee kaa ne ye. Digi ma

yāã mboo wii ye, ke la fāãfa
ne.» ¹² Kufar wāãfa mpāy
n pa Nsān fla na tāāsaha
wo, ma ba u yey ma yee:
«Yĩnfua, wii yai wo naa n
pye mii?» ¹³ U n pe yē wāã
sya ma yee: «Yē gii pe tōr
yar ye na, ye ma syi ye kufar
wale sya le n ta naa n ter koo
yaha ye!»

¹⁴ Seraasyi mpāy n pa pe
ya ndonj, ma ba u Nsān yey
loo nen ya ne ma yee: «Ah
wii, wo yai wo naa n pye
mii?» U n pe yē wāã sya ma
yee: «Ye ma syi ye naa wale
sya fānga na nawee- ye ye!
Ye ma syi ye maha kawar fua
naa n taha nawee- na ye naa
war sya pe ye ye. Ye yĩnfa pe
ye dāã war mpāy ne, -ye naa
n kuee poo ya ne!»

¹⁵ Nawee- mpāy pe pye
ke fla na, ma naa u Yāhā
Yĩndefua wāpanj yehē, pe
naa le ga ma naa n yee, a
laa na Nsān kē u ne. ¹⁶ Loo
na, Nsān n pe bye pye ma
yee: «Ndoo, n ye tãã n yi
loho wo. Waa ter -sē ma tuu
n pai, woo cer yaha ra kē
mahamaha. Ta syi ge sē yai
u ntān sale wāfer ne u tre
na ye. Woo ga ba naa ye tãã
Yāhā Yrā Fānga ne, tesē naa
ne. ¹⁷ U ma mii nawee dyanj
tuu ma sēncrihi ne u koho
wo. U ga sēmuhu fua yi pua
wo. Loo kur ye, u ga u pua
le mploho wo, tuu naa le te
sēmuhu na, naa gii wāfege
yāã wee ke na ye.»

¹⁸ Nsān maha ba naa kai-
busāã yar nawee- na, ma
naa le Yāhā kapāyĩĩ tōr pe
ye. ¹⁹ U n ba yāã Galēle

kui yahaseefua Yerote tuu yir, ma u ya lefuasey cɔɔ Yerotyade tyĩn sya u ye ma u ta u cɔɔ, u n le kuān u ne, ma suhu kai- nkāy bye ne tuu tee naa n pye.

²⁰ U Yerote sē luhu u ye ye, u ga cā lii pye le taha kapee, ma ta pe n u Nsān yigi le nwompihi wo.

Yesu u tēn koho yigi

(*Mat 1.1-17; 3.13-17; Mar 1.9-11*)

²¹ Nawee- mpāy pe ba pa Nsān fla na tāāsaha wo, Yesu pye pe laam wo. Nsān n Yesu tāā u ya ndoŋ. Loo kur ye, Yesu tuu naa n pāā Yāhā ne, yāhāyīŋ n fe yār, ²² Yāhā Yrā Fānga n tege ba Yesu na. Le n le ya klaha mii kānsyā waa ter dyaŋ. Yimbui laa ter n yir yāhāyīŋ kue ye ma yee: «Ta Dya kē ma ne, ma ntāŋ dye gboho ra tāy, ma ra laam yīn yalebye.»

²³ Yesu tuu ba dye- gbey sēnsye syi kua, tuu see ba lii wāpyeŋ myaha ne, u n le wāpyeŋ koho yigi.

Nawee- ye Yesu pye Yosefe dya.

Yosefe -sē pye Yeli dya.

²⁴ Yeli pye Matar dya,

Matar -sē pye Lewi dya,

Lewi -sē pye Melsyi dya,

Melsyi -sē pye Yanay dya,

Yanay -sē pye Yosefe dya,

²⁵ Yosefe -sē pye Matetya dya,

Matetya -sē pye Amose dya,

Amose -sē pye Namuhu dya,

Namuhu -sē pye Yesele dya,

Yesele -sē pye Nagaa dya,

Nagaa -sē pye Mataha dya,

Mataha -sē pye Matetya dya,

²⁶ Matetya -sē pye Semii dya,

Semii -sē pye Yosenge dya,

Yosenge -sē pye Yoda dya,

²⁷ Yoda -sē pye Yɔnaa dya,

Yɔnaa -sē pye Yarsa dya,

Yarsa -sē pye Dyerbaha dya,

Dyerbaha -sē pye Syalatye dya,

Syalatye -sē pye Naari dya,

²⁸ Naari -sē pye Marki dya,

Marki -sē pye Yaadii dya,

Yaadii -sē pye Kuasāhā dya,

Kuasāhā -sē pye Lemada dya,

Lemada -sē pye Yer dya,

²⁹ Yer -sē pye Yosya dya,

Yosya -sē pye Yelidye dya,

Yelidye -sē pye Yɔori dya,

Yɔori -sē pye Matar dya,

Matar -sē pye Lewi dya,

Lewi -sē pye Syimō dya,

³⁰ Syimō -sē pye Yuda dya,

Yuda -sē pye Yosefe dya,

Yosefe -sē pye Yɔnaha dya,

Yɔnaha -sē pye Yelaake dya,

Yelaake -sē pye Melaa dya,

³¹ Melaa -sē pye Menaa dya,

Menaa -sē pye Matataa dya,

Matataa -sē pye Natā dya,

Natā -sē pye Dawide dya,

Dawide -sē pye Yisay dya,

³² Yisay -sē pye Yobede dya,

4

Yobede -sē pye Buase dya,
 Buase -sē pye Sala dya,
 Sala -sē pye Naasūhū dya,
 Naasūhū -sē pye Aminada
 dya,

³³ Aminada -sē pye
 Adamen dya,
 Adamen -sē pye Yarne dya,
 Yarne -sē pye Yesrūhū dya,
 Yesrūhū -sē pye Parase
 dya,

Parase -sē pye Yuda dya,
³⁴ Yuda -sē pye Dyakuba
 dya,
 Dyakuba -sē pye Yisyake
 dya,

Yisyake -sē pye Brama dya,
 Brama -sē pye Tyera dya,
 Tyera -sē pye Nasyoo dya,

³⁵ Nasyoo -sē pye Seru dya,
 Seru -sē pye Yarwuhu dya,
 Yarwuhu -sē pye Pege dya,
 Pege -sē pye Yeber dya,
 Yeber -sē pye Sala dya,
 Sala -sē pye Kanaa dya,

³⁶ Kanaa -sē pye Yarpasye
 dya,
 Yarpasye -sē pye Syam
 dya,

Syam -sē pye Nuwe dya,
 Nuwe -sē pye Lemeke dya,
 Lemeke -sē pye Matesyela
 dya,

³⁷ Matesyela -sē pye
 Yenake dya,

Yenake -sē pye Yaare dya,
 Yaare -sē pye Malele dya,
 Malele -sē pye Kena dya,
 Kena -sē pye Yenose dya,

³⁸ Yenose -sē pye Sete dya,
 Sete -sē pye Dama dya.

U Dama kadye -sē pye
 Yāhā dya.

*Setane Yesu tyīn ga yān
 kapee- wāpyeŋ kue ye*

(Mat 4.1-11; Mar 1.12-13)

¹ Yesu wātāāyi kur ye,
 Yāhā Yrā Fānga n u yīi, ma
 u ta u n yir ke Yurdane lafeŋ
 wo, ma ka dragba wo. ² U
 n ga kuee ke dragba wo plii
 gbeesī. Sāndāpee yīnfua
 Setane n nii u tyīn ga n yān
 kapee- wāpyeŋ kue ye.

Too plii gbeesī nsoho wo,
 Yesu sē ngaa di ye. Loo kur
 ye, fāā n u yigi.

³ U sāndāpee yīnfua n u
 pye ma yee: «Ma'a pye Yāhā
 Dya cīnde, ntēmlaha nge
 wā klaha digi.» ⁴ Yesu n u
 yē sya ma u pye ma yee:
 «Le ma le yrūhū ta Yāhā
 sabangbāŋ laam wo ma yee:
 <Nawee saa waha poho digi
 ya ne ye.> »

⁵ Loo na, u sāndāpee
 yīnfua n Yesu yigi ga nचा
 ye, ma kāntraha kui bye yar
 tāŋ u na, teele nen ya. U
 n dur ma u pye ma yee:

⁶ «Kāntraha nge bye fānga,
 tesē te nangbān ne, n ga
 waha te wāā ma kē. Too nde
 bye le soho ra koho wo, te
 ma ta wān. Wii wīi ma tāy
 ra ye, n ga waha te wāā ufua
 kē. ⁷ Ma'a kānklūy gbāā
 ra yahasee ye ma ra gboho,
 n ga te bye wāā ma kē.»

⁸ Yesu n u yē wāā sya ma
 yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā
 sabangbāŋ wo ma yee: <Naa
 Yāhā ya gboho, koo ya ke ma
 Yīnfua, -taa mii le soho koo
 ya koho wo!> »

⁹ Loo na, u sãndãpee yĩnfua n ka u ne Yurusalem wo, maa u ta u n dugu nii Yãhã kangbãŋ yããsyi na. U n dur ma u pye ma yee: «Ma'a pye Yãhã Dya cĩinde, yir nwo ma kur ye tege kãntraha na. ¹⁰ Ma sã yãã, le yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee:

<Yãhã ga ba ke yãhãyiŋ tẽnlẽhe ye nɔ wãã, pe n ba naa n sẽŋ ma na.

¹¹ Pe ga ba ma yigi pe klue wo,

ma saa mii kor ntẽmblaha na ye.>

Loo ne ta n yee, ma kur ye tege kãntraha na!» ¹² Yesu n maha u yẽ wãã sya ma yee: «Ta n ma yar, le ma le yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee: <Yãhã ke ma ma Yĩnfua, ma'a syi ma ke tãn yãŋ ye.> »

¹³ Setane tuu u kacãn bye ta ma Yesu tyĩn ga yãŋ kapee- wãpyeŋ kue ye, u n dur ter ma u wãtyĩnyãŋ ta yaha per ga na.

Yesu u tẽn koho fe yigi Galele kãntraha na

(*Mat 4.12-17; Mar 1.14-15*)

¹⁴ Loo kur ye, Yesu n dur ter Galele kãntraha wo. U ba yĩ Yãhã Yrã Fãnga ne. Pe n nii u wĩ pãã ke kue kãntraha kur bye wo.

¹⁵ U ba naa nawee- klaha Yiiffee- yawãhã nwey laam wo. Nawee- bye naa u sey.

Nasarẽtefa Yesu wĩ sye

(*Mat 13.53-58; Mar 6.1-6*)

¹⁶ Yesu n ka Nasarẽte wo. U u kicar cãã pye ke fla na. Teebẽhe bye wo kani per

na, Yesu sã ke naa n laa Yiiffee- yawãhã nwoŋ wo ye. Koo per ke ba nɔ, u n dye Yiiffee- yawãhã nwoŋ wo ke Nasarẽte wo. U n yir yer, ma yee woo ga Yãhã kaplãŋ nkãy kal nawee- ye. ¹⁷ Pe n saba waa gbe wãã u kẽ, saba wii faale Yãhã kaplãŋ tũrfua Yisa bii yrũhũ ta. U n u saba yãr, ma draha gaa kal nawee- ye, draha gii ke yrũhũ ta ma yee:

¹⁸ «Yãhã Yrã Fãnga ma ra yĩn na,

Yĩnfua Yãhã ra yãŋ yi ma yee n naa koo kapãyĩ yar fẽnfa na.

¹⁹ Ke ra nɔ wãã n ba yãmpa ta

pe n wlohoyisaha yãã, ma suhu fũũ- ne, pe n naa n yãŋ gbegbe, tesẽ mpãy ne pe fẽn sya ma yee tẽ ba poofa yi kãã napee- koho wo.

Yãhã maha ra nɔ wãã n ba nawee- yar yaha dye lii ne ke ga ba ke laantãr yar pe na.»

²⁰ Loo na, Yesu n u Yãhã sabangbãŋ tã tã, ma u wãã kaha sãnƿua kẽ, ma dur tege nii maa nawee- klaha. Nawee- mpãy bye pe pye ke nwoŋ laam wo, pe n yĩnde gbãã u na ma nii u yãŋ.

²¹ Yesu n -sẽ gbe ma nii pe yar ma yee: «Kai- ngĩ tẽ kal ye ye ke Yãhã sabangbãŋ wo ye n luhu, koo kẽ tee n yãã nanga, ke yagaa nge na.»

²² Yesu tuu naa kapãyũhũ nkãy pãã, ke ba yẽ gbãã pe na. Pe n nii le klãŋ n pãã ma

yee, a Yosefe dya woo syi ya la u n pãã ke syi?

²³ Yesu n pe pye ma yee: «N cã, yaa plãhã nge pãã wãã ra kē: Tyinfua cãã mii jaa mii ya. Yaa maha waha ra pye ye yee: Kai- nkãy bye taa pye Kapornu wo, wo ke luhu. Maha koo syi pye ma kusey wo nwo wo.» ²⁴ U n maha yee: «Ta n le pãã ye ye cĩinde: Yãhã kaplãŋ tōrfua klofa sē u wũhũ sya cĩinde ye. ²⁵ -Ye Yeli cãã kai- wũũ yãŋ, cãã gii cãã sesaha dyε-tãã pye gblihi ne, ke sē too ye. Fãã n bii dye taha nawee-byε na. ²⁶ Koo cãã kē Yãhã ke bii Yeli nɔ wãã calangusya waa fla na Sarete wo, Syidõ kãntraha na. Le -sē nde calangusyam pye busãã Yeli klo wo Yiisrefa kãntraha na. Nwa ta Yeli sē ka poo nen waa fla na ye? ²⁷ Yelisyε bya cãã na, gber- pye busãã Yiisrefa kãntraha na. Nwa ta poo nen waa gε sē waha jaa ye? Namaha woo n jaa, woo wii u pye kulaafua, Syirefa naa wãã.»

²⁸ Mpãy byε pe pye ke yawãhã nwoŋ laam wo, pe Yesu kaplãŋ ngĩ luhu ga n kua na, ncafũhũ n pe yigi ma sya nafããn taha pe na. ²⁹ Pe n tyĩn yir, ma u yigi ga le klo kãnkãy na. Le klo pye yãnjruhu gaa yĩŋ na. Pe n ka u ne ke ncaha ye, ma yee poo ga u miy tege wãã tãã ye kãntraha na. ³⁰ Le n ga pe yia, Yesu n wloho yi pe laam wo ma tεr.

Sãndũpee wãkartege

dya waa yĩŋ na kani per wo (Mar 1.21-28)

³¹ Loo kur ye, Yesu n tege ga Galeε kãntraha klo laa wo pe n yee Kapornu. U naa nawee- klaha kani per gaa na Yiifεe- yawãhã nwoŋ wo. ³² U kaklaha ter ba nawee-fe gbe, ma maha pe laam wo. U ba kai- byε cã ma naa nawee- klaha te ne.

³³ Ke yawãhã nwoŋ wo, dya waa pye sãndũpee ne u yĩŋ na. U n nii n tē fãnga ne ma yee: ³⁴ «Eh, Nasaretefa Yesu, maa nwa pye wo na? Ma pa la ma n pai wo wĩ klaha-? N cã wii kē ma ne: Mboo kē wii ne u ma Yãhã wũũ.»

³⁵ Yesu n sã waha u sãndũpee na, ma u pye ma yee: «Yaha le, -taa tege kãã dya nwo yĩŋ na!» U sãndũpee n u dya cããr nawee- byε yĩnde na ma tege kãã u yĩŋ na, u sē -sē laa wãpee pye u na ye.

³⁶ Le n pe byε fe gbe ga far tεr, pe n sya nii pe ya yey ma yee: «U kaplãŋ pye mii ma n yia sãndãpee na? Dya nwo n sã sãndãpee gε na fãnga ne, pe n nii n luhu u ye, ma tege n kãã nawee- yĩŋ na.»

³⁷ Yesu myaha n yi koo kãntraha fla kur byε wo.

Yesu yanfa buar jaa (Mat 8.14-17; Mar 1.29-34)

³⁸ Loo kur ye, Yesu n yir ke yawãhã nwoŋ wo, ma ka dya waa kaha wo, u myaha Syimu. U Syimu cɔɔ nahafua kadye ba kã war. Pe n Yesu nar u u jaa. ³⁹ U n kue tege

u yīŋ na ma sã te yan na. Ke kadye n u miy yaha, u n ta ter yir ma nii pe nampay yi.

⁴⁰ Yainkəŋ wo, yainde le ba dye ter wa, nawee- mpāy pe pye yanfa ne pe kle wo, pe n poo yanfa ter bye gbe ba Yesu fla na. U n klue taha pe nanem bye na ma pe jaa.

⁴¹ Sāndāpee pye yanfa mpāy yīŋ na, pe n nii tege n kãã pe yīŋ na kule ne. Pe naa n kui ma naa n yee: «Yāhã Dya kē ma ne!» Pe ba cã Yāhã Yīndefua Crise kē u ne, u sē naa n sya pe n naa u wīl pãã ye.

Yesu Yāhã kapāyīl pãã Yude wo
(Mar 1.35-39)

⁴² Koo yīŋsyii, Yesu n yi le klo wo, ma ka dragba gaa laam wo. Nabuar raa n yir ma nii u tay. Pe ga u yāã, pe n yee poo ga u yigi ta pe ya ne, u ma syi u ter poo yaha ye ye.

⁴³ Yesu n pe pye ma yee: «N yai n le Yāhã Yai kapāyīl tōr yar kānkāy kuifa bye na. Yāhã ra nɔ wāã loo na.» ⁴⁴ U n nii le kapāyīl wūhū tōr Yiifee- kui yawāhã nwey wo.

5

Yesu u kānyārwei cir ye yāŋ yi
(Mat 4.18-22; Mar 1.16-20)

¹ Per gaa, Yesu pye u ba yer Genesare langbāŋ tãy. Nawee- ba wɔ tã u na ma naa Yāhã kaplāŋ luhu. ² U n salangbāy raa yāã ke langbeŋ na, wāy sīl. Pe fuayigifa

ba tege kãã te wo, ma naa pe joo- yee. ³ Yesu n dugu dye salan neŋ gaa laam wo, ke pye Syimu wāŋ. Yesu n Syimu ta u n faa ke salangbāŋ fã dur yi kãã ke langbeŋ na. Yesu n tege nii ke salangbāŋ wo, ma nii pe nawee- klaha.

⁴ Tuu ba pe nawee- klaha wa, u n Syimu pye ma yee: «Teelii fla ke n cuhu, -ye ka ke salangbāŋ ne ke fla na, ye ga ye joo- miy le!» ⁵ Syimu n u yē sya ma yee: «Yīŋfua, wo tēn tē yīmper wihi, wo sē ngaa ge yāã yigi ye. Le nii mboo kapān, n le sya n ga pe joo- miy le yāŋ.» ⁶ U n ta pe n pe miy le, fua- n gbe pe laam wo, dege. Pe joo- namihi n sya n traha ke naa n cɛr. ⁷ Loo na, pe n klue yāhã wāã pe nampyeŋ- mii ye ke salangbāŋ neŋ ngaa wo, pe ba koho le pe ye. Pe n pa, pe n ba te salangbāy sīl yīl pe fua- ne, te n sya nii n ke te ne dye ter loho laam wo.

⁸ Syimu Pyar tuu nde yāã, u n ga kānklūy gbāã Yesu yaha ye, ma u pye ma yee: «Yīŋfua, kapeepyefua kē ra ne, ma'a syi kuee naa n crã ra na ye!» ⁹ Syimu ba fya yigi nii, tesē mpāy bye ne pe pye ke fla na. Pe fua- ba gboho ga far ter, le n sya pe laam wo. ¹⁰ Syake pye Nsān ne, Sewede pii ba me. Syimu tēntēwai mpāy ba me pe ne. Pe ba fya pe ya ndoŋ. Yesu n Syimu pye ma yee: «Ma'a syi ma fya ye! Taa naa fua- le joo wo mii, yagaa, nawee-

me taa ga naa n le kãnfuẽ wo ke syi.» ¹¹ Loo na, pe bye n ka te salangbãý ne ngbãñ na, ma pe wãñ kur bye ta yaha, ma taha Yesu na pe kuãñ ne.

Yesu gber waa jaa
(*Mat 8.1-4; Mar 1.40-45*)

¹² Yesu pye klo laa wo, gber waa n pa u fla na, te yãhã ba u kadýe bye gbe tã. Tuu Yesu yãã, u n ga kãnkũy gbãã u yahasee ye, ma u nar ma yee: «Yĩñfua, le ma tãý ma ye, ma ga waha ta ra n jaa, n nii gbegbe nayõr saha na.» ¹³ Yesu n koho nɔ wãã, ma tɛ u na ma yee: «Ãwã le tãý ra ye, jaa ma nii gbegbe nayõr saha na!» Le yalebya wo, ke yãhã n ta ter laha kãã u dya na, u n nii gbegbe nayõr saha na. ¹⁴ Yesu n le pãã waha u ye ma yee: «Ma'a syi nde pãã waa ye ye! -Taa ka, maa mii yar Yãhã yũndefua na, ma ma wãjaa diñ yi, diñ gii faale wãdyaha Musa tuu tõr yaha mpãy kê pe pye yãhã ne pe kadýe na, ma jaa. Ke syi ne nawee- ga waha cã ma jaa.»

¹⁵ Loo nde kur ye, Yesu myaha yi naa n gaha teebehe bye wo. Nabuar n te ya wãã naa n pai u kaplãñ luhusaha wo, tesẽ pe ya wãjaa saha wo. ¹⁶ Yesu woo -sẽ naa n ke u naa n nii u ya ya, u naa n gaha dragba wo, u ga naa u laam wũhũ tõr Yãhã ye.

Yesu tãnkurfua waa jaa
(*Mat 9.1-8; Mar 2.1-12*)

¹⁷ Per gaa, Yesu naa nawee- klaha. Pe nawee- laam wo, Yiifee- yahaseefa

mpãy pye, pe naa n yee Farisyẽ, tesẽ Yãhã kaiyarfa mpãy ne. Pe ba yi Galele kui bye wo, tesẽ Yude kui bye ne, ma suhu Yurusalem ne. Yĩñfua Yãhã fãnga pye Yesu ne, ma u ta u n waha naa yanfa jaa. ¹⁸ Nawee- mpãy n ba pa tãnkurfua waa ne, pe u gbe u kasãý wãñ na. Pe naa n ke pe dye u ne Yesu tãý nwoñ laam wo, pe ga u ta u yaha ye. ¹⁹ Pe sã waha dye ye, nawee- tee ba nihi ter. Pe n gblihi laa, ma dugu ke nwoñ yĩñ na maa wihi fer, ma u tãnkurfua yon tege le wãã u kasãý wãñ na pe nawee- telai wo, Yesu yaha ye. ²⁰ Yesu tuu yãã poo nawee- mii pe u ta pe Yater, u n u yanfua pye ma yee: «Cĩifua, ma kapee- laha kãã ma yĩñ na.»

²¹ Pe Yãhã kaiyarfa tesẽ pe Farisyẽ ne, pe n nii le ga pe laam wo ma yee: «Yoo ma u ga waha kapee- laha kãã nawee yĩñ na mii Yãhã ya sã kê ye? -Ye naa dya waa syi yãñ! U n gbar Yãhã ne cĩinde.» ²² Yesu -sẽ ba pe laam wũhũ cã. U n pe pye ma yee: «Nwa ta ye n nii kai- ngũ syi ga ye laam wo? ²³ N ga waha yee: Ma kapee- laha kãã ma na. N ga maha waha yee: Yir naa n yãr! Koo kate- syãñ ngĩ wo, lii loo le cã waha? ²⁴ N yãñ ye cã Yãhã kãnde wãã u Nawee Puee kê kãntraha nge na, u n ga waha kapee- laha kãã nawee yĩñ na.» Yesu n wã klaha loo na, ma u tãnkurfua pye ma yee: «N ma yar, yir, -taa ma

kasāy wāŋ gbe, ma yār naa n gaha ma kaha wo!»²⁵ U tǎnkurfua n ta ter yir nawee-bye yīnde na, ma u kasāy wāŋ gbe, kii tuu ba sāy nii, ma yār n ter ma Yāhā sey n gaha u kaha wo.²⁶ Le n yē gbāā pe nawee-bye na, pe n sya fya, ma nii Yāhā sey ma yee, a poo laanwo wūhū yāā koo per.

Yesu Lewi yāŋ yi

(Mat 9.9-13; Mar 2.13-17)

²⁷ Loo kur ye, Yesu n yi ma kufar wāāfua waa yāā, tuu tege nii kufar wāāsaha wo. Pe naa u yee Lewi. Yesu n u pye ma yee: «Naa n taha ra na!»²⁸ Lewi n te wān kur bye ta yaha, ma yir, ma nii n taha Yesu na u kuāŋ ne.

²⁹ Loo kur ye, Lewi n gbar ta u kaha wo Yesu myaha na u kānyārwai ne, ma ta pe n dir soho. Pe pye pe wāā naa n di kufar wāāfa busāā ne, tesē nawee-mpāy ter ne.³⁰ Farisyē mpāy pye ke fla na, tesē Yāhā kaiyarfa mpāy ne pe pye yīmbui nen na pe Farisyē ne. Poo mii pe Yesu yāā, tuu wāā n di nawee-mii ter syi ne, le sē tāy pe ye ye. Pe n Yesu kānyārwai pye ma yee: «Nwa ta ye n nii wāā n di kufar wāāfa ne, ma suhu kāmpee-yārfa mpāy ter ne?»³¹ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Yīnwerfa poo sē me pe tyinfua tay ye, yanfa poo pe u tay.³² N pa kāmpee-yārfa myaha na, ma n ke pe koho klaha. Mpāy pe pe ya yāŋ poo ma

kānyī yārfa, n sē pa poo mii myaha na ye.»

Kale saha wāā le kafūhū ne ye

(Mat 9.14-17; Mar 2.18-22)

³³ Loo kur ye, nawee-mpāy n ba Yesu pye ma yee: «Nsān kānyārwai ne pe yē tā digi na, pe Yāhā nar. Farisyē kānyārwai bya loo pye. Ah nwa ta mboo kānyārwai -sē n di ma n wo?»³⁴ Yesu n pe yē sya kakuācran ne ma yee: «Ah ye laam wo, cafān yigifa ga waha fān wādi sye la te cafān yigisaha wo, u cafān yigifua yīnde na? Ye cā le syi saha pye ye rehē!»³⁵ Per gaa -sē ma ke n pai, u cafān yigifua ga ba yigi kāā pe laam wo. Koo per maa no, pe ga ba cā naa pe yē tā digi na.»

³⁶ Yesu n maha kakuācran nde pāā pe ye ma yee: «Waa sē nayrefāŋ fai kuāy n cēr, ma nayredyaha wihi pāhā n tā le ne ye. Ma'a loo pye, ma ke nayrefāŋ cēr pye klaha-, ke nayrefāŋ faagblaha wāser ga maha ke nayredyaha tyīn jūū taha.³⁷ Waa sē maha sēmpēr le srafūhū sakueeler wo ye. Ma'a loo pye, pe sēmpēr maa yir, te srafūhū sakueeler ga fe, pe sēm n woo tāŋ, te srafūhū sakuee tii maha klaha- taha le na.³⁸ Koo kē sēmpēr yai pe le srafūhū sakueefān too laam wo.³⁹ Wii tuu sēndyaha wo wa, u sē maha sēmpēr ke nantāŋ ye. Pe sē n yee la sēndyaha poo n tāy?»

6

Yesu tesē kani per wī ne
(*Mat 12.1-14; Mar 2.23-28;*
3.1-6)

¹ Kani per gaa na, Yesu dye yi naa n ter tar raa wo, u kānyārwei ne. U kānyārwei n nii te tar kasan kāy, ma te pii wihi kū n ter. ² Farisyē mpāy pye ke fla na. Pe n u kānyārwei yey ma yee: «Wo kānde le kai- nkāy yar ke sē yai ke naa n pye kani per wo ye, nwa ta ye n nii le syi laa pye?» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye le kal yāā Yāhā sabangbāŋ wo, faale yīŋfua Dawide u bii lii pye, per gii fāā bii war pe na, woo tesē u nawee- ne. ⁴ U dye Yāhā nwoŋ laam wo, bur rii te pye te bii kē Yāhā ye, u n te gbe di, ma taa wāā u nawee- kē. Wo kānde na, Yāhā yūndefa ya sē na pe yai too bur nde ne?» ⁵ Yesu n maha pe pye ma yee: «U Nawee Puee kē u ma kani per yīŋ na.»

⁶ Kani per gaa maha ba nɔ, Yesu n ga dye Yiifeyawāhā nwoŋ gaa wo, ma nii nawee- klaha. Dya waa pye ke fla na, u kändigi koho ne wāwaage. ⁷ Yāhā kaiyarfa mpāy pye ke fla na, tesē Farisyē mpāy ne. Pe naa Yesu yāŋ, ncā u ga ba sya u yee, woo ga waa jaa ke kani per wo laa. U ma le syi pye pe n waha yee, a ter Yesu ma tuu tee n pye. ⁸ Yesu - sē ba pe laam wūhū cā wa. U n u kånwaagefua pye ma yee: «Yir ba yer nawee- telai wo.» U dya n yir ga yer ke fla

na. ⁹ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «N ga ye yey laa ne: Wo kānde wo lii wāpyeŋ le yō? Kayī wāpyeŋ yō kani per wo laa, kapee wāpyeŋ loo le yō? Wo nawee yrā sya yaha laa, wo u wī pye klaha-?» ¹⁰ Loo na, u n pe bye yāŋ klaha, ma dur ma u kånwaagefua pye ma yee: «Ma koho dii wāā!» U n le pye, ke koho n dur yō nii u ye. ¹¹ Mpāy pe pye ke fla na, ncafūhū n -sē pe yigi, pe n sya nii n pāā pe ya nsoho wo, kapee lii pe ga waha pye Yesu na.

Yesu kānyārwei sēnsye syām yāŋ yi

(*Mat 10.1-4; Mar 3.13-19*)

¹² Per gaa, Yesu n ba dugu ga yāy nsoho wo, ma ga nii n pāā Yāhā ne ke per yīmper bye wo. ¹³ Yīŋ ke ba syii wa, u n u kānyārwei yee ba, maa nawee- sēnsye syām yāŋ yi pe laam wo ma poo ta u tēnlehe. Pe myar nde:

¹⁴ Syimu wii Yesu Pyar myaha taha u na,

tesē u cīfua Andere ne,

Syake tesē Nsān ne,

Filipe tesē Bateremi ne.

¹⁵ U n Matehe yee, tesē Tema ne,

Alefe dya Syake ne,

tesē Syimu Selote wii ne

klokai- wāgbihi n tāy u ye.

¹⁶ U n Syake dya Yuda yee, tesē Syikaryote klofa Yuda ne,

wii tuu ga ba Yesu yi u napī- kē.

Yesu nawee- klaha, ma maha yanfa jaa
(Mat 4.23-25)

¹⁷ Yesu n tege kãã poo mii ne te yãÿ nsoho wo, ma ba yer trahatrahaha fla gaa na. Koo fla na, u kãnyãrwai mpãy pye, pe ba nihi. Nabuar raa maha pye, te ba yi Yude kui bye wo, tesë Yurusalem ne, ma suhu Tyir ne tesë Syidõ ne, langbãñ yẽ kui kē. ¹⁸ Pe ba pa pe n pai naa u kaplãñ luhu, u n maha naa pe yanfa jaa. Tuu naa pe jaa, mpãy pye sãndãpee ne pe yĩñ na, u n maha pe sãndãpee kar tege kãã pe yĩñ na. ¹⁹ Fãnga gaa syi naa n yi u na ma naa pe bye jaa. Pe nawee- bye n -së naa n ke pe te u na.

Wãyĩ tesë wãpee ne
(Mat 5.1-12)

²⁰ Loo na, Yesu n u kãnyãrwai yãñ, ma nii pe yar kai- nkãy ne ma yee: «Yii mpãy tee mii nawãm, ye wĩ n tãy Yãhã ye. Yãhã Yai ma ye wãñ.

²¹ Yii mpãy tee mii fããfa yagaa, ye wĩ n tãy Yãhã ye. Ye ga ba digi yãã, ke saa pye wãditãñ wãñ ye.

Yii mpãy tee mii miiwũnfa yagaa, ye wĩ n tãy Yãhã ye. Ye ga ba naa nuhu di.

²² Ye wĩ ma pee nawee- ye, pe ma kur waa ye na, pe ma ye tyehẽ, pe ma ye myar klaha- u Nawee Puee wĩ na, ye wĩ n tãy Yãhã ye. ²³ Koo kai- ngĩ maa ye dye per gii,

ye naa nuhu di ye sya naa n yoo. Yãhã ga ba kayũhũ wãã ye kē yãhãÿñ na. Nawee- mpãy pe ga ba kapee- ngĩ pye ye na, poo nawee- mii wãle bii koo syi pye pe faale Yãhã kaplãñ tãrfa na.

²⁴ Yii mpãy tee -së mii walefa,

ye wĩ pee Yãhã ye. Ye ye kayũhũ lay yãã wa.

²⁵ Yii mpãy tee -së mii diyaifa yagaa,

ye wĩ pee Yãhã ye. Ye ga ba nii fãã ne.

Yii mpãy, tee -së mii nuhud- ifa yagaa,

ye wĩ pee Yãhã ye. Ye miiwũn ga ba gboho ter.

²⁶ Nawee- bye ma nii ye miiyũhũ yee, ye wĩ pee Yãhã ye. Ye sē yãã, poo nawee- mii wãle bii naa n pye koo syi pe faale kawar Yãhã kaplãñ tãrfa ne.»

Ye tyii ye napĩ- wĩ n naa n tãy ye ye!

(Mat 5.38-48; 7.12)

²⁷ Yesu n maha yee: «Ta n le pãã ye ye, yii mpãy ye n luhu ra ye: Ye tyii ye napĩ- wĩ n naa n tãy ye ye! Ye wĩ pee mpãy ye, - ye naa kayũhũ pye pe kē!

²⁸ Mpãy pe yoosën pãã n wãã ye kē, -ye naa Yãhã nar ke n kaa taha pe na! Mpãy pe ye nuhu, -ye naa wãyĩ nar Yãhã ye pe kē! ²⁹ Waa ma ma fey ndicĩ nen na, maha ndicĩ nen nde gbihi ta u kē.

Waa ma ma nayrengbãñ gbe, tyii u n ke wãsyĩnge bye gbe taha! ³⁰ Nawee wii woo u ma nar ngaa ne, u kē; wii ma ma kla gbe, ma'a n ke wĩ yey u

ye ye. ³¹ Lii le n tãy ye ye pe naa n pye ye kē, -ye naa koo syi pye nawee- kē!

³² Ye ma yee ye tããfa ya wĩ n tãy ye ye, ye yee la ye kayũhũ pye gboho n ter? Mpãy γε pe sē Yãhã kãnde yãr ye, pe tããfa wĩ n tãy pe ye. ³³ Mpãy pe kayũhũ pye ye kē, ye ma yee ye kayũhũ pye poo ya kē, ye yee la ye kayũhũ pye gboho n ter? Mpãy γε pe sē Yãhã kãnde yãr ye, pe ke syi pye pe ya kē. ³⁴ Mpãy tee n yãñ ma yee pe ga waha fue dãã, ye ma yee ye foho le poo ya na, ye yee la ye kayũhũ pye gboho n ter? Aye, mpãy γε pe sē Yãhã kãnde yãr ye, pe foho le pe nampyeñ- na, ma yee pe ba loo wale yē dãã pe kē. ³⁵ Ye tyii ye napĩ-wĩ n naa n tãy ye ye, -ye naa kayũhũ pye pe kē, -ye naa foho le pe na; ye ma syi ye naa le wale wãdur wĩ ga ye, Yãhã -sē ga ba kayũhũ wãã ye kē. Loo na, nawee-ga cã ye ma Yãhãngbãñ pii. Mpãy pe sē kayĩ fue cã ye tesē napee- ne, Yãhã n yõ pe bye na. ³⁶ Wo Tuhufua Yãhã u yõ nii mii, ye bya -ye nii u wãñ syi dyañ!»

Nampyeñ wãkaa wĩ

(*Mat 7.1-5, 16-20; 12.33-35*)

³⁷ Yesu n maha yee: «Ye ma n naa ye nampyeñ- kaa ye, Yãhã bya sē -sē ga ba ye sãhã ye. Ye ma yee ye sē ye nampyeñ- le kawlañ wo ye, Yãhã sē -sē ga ba ye le kawlañ wo ye. Ye tyii

ye nampyeñ- kapee- foho na, Yãhã -sē ga ba tyii ye bya kapee- foho na. ³⁸ -Ye naa ye nampyeñ- kē, Yãhã -sē ga ba ye kē; ke ga ba ye kē ye n sya toho yigi laa ntrañ na. Tee tãn n wãã ye nampyeñ- kē mii, Yãhã -sē ga ba tãn wãã ye kē ke syi.» ³⁹ Yesu n maha pe yar plãhã gaa ne ma yee: «Fũũ waa saha fũũ waa yigi koho na u ka u ne fla ngaa na ye. Mii loo sē ne ye, pe n gaha too dye wuhu gaa laam wo, pe syãm bye. ⁴⁰ Ye le cã ma yee, wii tuu n klaha nantãñ, u sē ter u klahafua yaha ye. U ma -sē u ya waha, u ga ba nii u klahafua dyañ.

⁴¹ Kãnkããle lii le ma ma nampyeñ yĩnde wo, nwa ta ma n nii le yãñ? Tẽngbãñ gii ke -sē ma ma yĩnde wo, ma sē koo yãã la? ⁴² Mboo wii taa sē waha ke tẽngbãñ yãã ma yĩnde wo ye, ma ga waha ma nampyeñ pye la u yer, ma n le kãnkããle yi kãã u yĩnde wo u kē? Dawarfua kē ma ne, cãã ke tẽngbãñ yi kãã wa ma yĩnde wo, loo na maa waha gbihi yãñ, ma le kãnkããle yi kãã ma nampyeñ yĩnde wo.

⁴³ Katyiyũhũ sē puapihi sa ye, tesē katyipihi sē puayõ sa ye. ⁴⁴ Katyigi yãñ n cã ke pii mpãy na ke n sa. Waa sē nasar nkugu tai yãã ncũwãã na ye. Waa sē defĩ katyipiñ tai yãã ngur katyigi na ye. ⁴⁵ Nawee wii ma yõ, kayũhũ ga naa n yi u laam wo, u n naa ke pye. Nawee wii ma pee, kapee- ga naa n yi u laam wo, u n tee naa n pye.

Nawee laam ke yĩ nkāy ne, koo kē ke n yi u yē wo.»

*Te nwey sī
(Mat 7.24-27)*

⁴⁶ Yesu n maha yee: «Tee ra yee Yīnfua, Yīnfua, nwa ta tē -sē kānde lii ta ye kē, ye n le wāyār sye? ⁴⁷ Nawee wii woo u n pai ra ye, maa ra kaplān luhu, ma u troho tāhā ke yor wo, woofua ma ngii wān syi dyan n ga ye yar: ⁴⁸ Woofua ma mii nawee wii dyan tuu nii nwon fāā. U ga cāā ke kāntraha tugu, u sya ga nō ntēmlaha fla na. Loo kur ye, u ga ke nwon nakūy ta, tuu ke fāā. Lakue yīi loho ne, lafir n cāān yi ga, maa ke nwon sugu, te sē -sē waha ke sugu cāār ye. Koo nwon wāfāā ba yō.

⁴⁹ Nawee wii u ra kaplān luhu, u sē -sē u troho tāhā ke yor wo ye, woofua ma mii nawee wii dyan tuu u nwon fāā kāntraha ya na. U sē ke nwon nakūy fla tugu dye ga nō ntēmlaha fla na ye. Lafir n cāān yi ga, maa ke nwon sugu; ke n too pye klaha- tān.»

7

*Yesu seraasyi yīnfua waa tēntēle jaa
(Mat 8.5-13)*

¹ Yesu tuu ba kaplān ngīi bye pāā wa pe nawee- ye, u n ter Kapornu wo. ² Loo klo nde wo, seraasyi yīnfua waa pye tēntēle waa ne. U tēntēle wīi sron naa n tāy u ye. Woo tēntēle n yigi, ma ga

kuee wale nen. ³ U seraasyi naa, tuu Yesu wīi luhu, u n Yīiffee- wāle mpāy lehe wāā, pe ga Yesu yar u ba u tēntēle jaa. ⁴ Pe n ga Yesu yāā, ma nii u sron nar ma u yar ma yee: «Seraasyi yīnfua nwo yai ma laa pye u kē. ⁵ Wo klofa wīi n tāy u ye. Woo kē u ta pe n wo yawāhā nwon fāā.»

⁶⁻⁷ Yesu n kānde sya pe ne. Pe ba nō gbe taha ke kaha na, u seraasyi yīnfua n u naambiyām mpāy lehe wāā, pe n ga Yesu pye ma yee: «Yīnfua, ma'a syi mii fāy ye. Ma ra yāā la tē n ka ma fla na? Ta syi sē yai ma ba dye ta kaha wo ye. Koo syi kē, n sē sya ma ka nii ya ma fla na ye. Kapāngberle laa ya pāā, le n ta ra tēntēle n jaa. ⁸ N ma seraasyi, n n luhu ra yīnfa ye. N -sē ma nii ndon seraasyi mpāy yīn na. N ga nen waa pye: Ka nwaa, u n ka; n ga nen nwo ter pye: Pa nwo, u n pa. N ga maha ra tēntēle pye: Nde pye, u n le pye.»

⁹ Yesu tuu u kaplān ngīi luhu pe nawee- mii yē na, le n u fe gbe. Nabuar mpāy pe naa n taha u na, u n wā klaha ma pe pye ma yee: «Ta n ye yar, dya nwo tuu sē sya wee Yīiffee- ye, u ra ta u Yater u laam bye wo cīinde. Yīiffee- kur bye ge laam wo, n sē waa yāā yāā tuu ra ta u Yater woo wān syi ye.»

¹⁰ Pe tēnlehe n dur ter u seraasyi yīnfua kaha wo, maa u tēntēle yāā u jaa ma nii korkor.

Yesu nakugu gaa ta ke n yir gbã wo

¹¹ Loo kur ye, Yesu n ka klo laa wo pe naa n yee Nani. U kãnyãrwai pye u ne tesẽ nabuar raa ne. ¹² Pe ga nõ le klo kapahayẽ na, pe n nawee- wãã sya pe n gaha nakugu gaa lesaha wo. Calangusya waa dya-puai nen ba kẽ. Le klo nawee- busãã pye u ɔɔ ne, ke nakugu lesaha wo. ¹³ Yĩnfua Yesu tuu u ɔɔ yãã, u fɛn n u yigi ga ta ter, u n u pye ma yee: «Ma'a naa n wũn ye!» ¹⁴ U n yũhũ dye, maa tɛ wãŋ gii na pe ba ke nakugu le. Ke gbefa n yer. Yesu n ke nakugu pye ma yee: «Cĩifua, yir yãŋ!» ¹⁵ U dya wii tuu ba ku u n yir nii, ma n pãã. Yesu n u dya wãã u nahafua kẽ.

¹⁶ Pe nawee- byɛ n fya nii, ma nii Yãhã sey ma yee: «Yãhã kaplãŋ tɔrfuangbãŋ waa ma wo ne.» Tesẽ: «Yãhã pa ke n pai dye ke nna kue ye.» ¹⁷ Yude kue kui wo, tesẽ kui nkãy ne ke pye tũntũn, Yesu tuu lii pye nawee- bye n le cã kãã.

Nsãn u nawee- lehe wãã Yesu ye

(Mat 11.2-19)

¹⁸ Nsãn nawee- tããfua kãnyãrwai n ke kai- bye luhu, ma ba ke tɔr Nsãn ye. ¹⁹ U n syãm mpãy yee ba pe laam wo, maa pe lehe wãã pe ga u Yĩnfua Yesu yey pe yee: «U Yãhã Yĩndefua wii wãpaŋ too n sɛŋ, mboo la woo laa, u kuee wãpaŋ na kur ye?» ²⁰ Pe Nsãn

kãnyãrwai syãm n ka Yesu fla na, maa u pye ma yee: «Nsãn wo lehe wãã, wo ba ma yey laa ne: U Yãhã Yĩndefua wii wãpaŋ too n sɛŋ, mboo la woo laa, u kuee wãpaŋ na kur ye?»

²¹ Loo yalebya wo, Yesu n yanfa buar jaa pe yan na. Mpãy pye sãndãpee ne pe yĩŋ na, u n pe sãndãpee kar tege kãã pe yĩŋ na. Fũũ- pye, u n pe jaa pe n nii n yãŋ gbɛgbɛ. ²² U n Nsãn tɛnlehe pye ma yee: «Tee nkãy yãã yĩnde ne ma nkãy luhu, -ye ka yaa ke tɔr yar Nsãn na ye yee: Fũũ- n yãŋ, tãnklahafa gbihi n yãr, gber- wã n klaha n nii gbɛgbɛ nayɔr saha na, nditɛy n luhu, nakur n yir gbã wo, le Yãhã kapãyĩ n pãã nawãm ye. ²³ Wii ma yee u sɛ ba dur yi ta kur ye ye, ta n nii yai tãŋ u Yater, woofua wii n tãy Yãhã ye.»

²⁴ U Nsãn tɛnlehe pe ter wa, Yesu n nii Nsãn wii pãã pe nabuar ye ma yee: «Tee ka Nsãn fla na drawaha fla wo, ye -sɛ ka ma ga nwa yãŋ? Kipua sɛ kɛ tee ga yãŋ tɛflaha ke u yɛhe ye. ²⁵ Ye -sɛ ka maa nwa yãã? Ye sɛ ka maa dya waa yãã tuu nangbãŋ nayreyɔr le yer ye rɛhe? Ye cã mpãy pe nangbãm nayreyɔr le, ma maha ma katãr ne, pe n nii nangbãm kangbãy wo. ²⁶ Tee ka, Yãhã kaplãŋ tɔrfua sɛ na tee ga yãŋ? Åwã, ta n ye yar, Nsãn wii tee ga yãã u ter gɛ ter Yãhã kaplãŋ tɔrfua yaha. ²⁷ Nsãn wii kɛ le yrũhũ

yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee:

«N nwo, n ta tēnlēhe nɔ wāā ma yahasee ye, u n ga ta kānde gbihi yaha ma kē.» »

²⁸ Yesu n maha yee: «Ta n ye yar, naa wii u ter Nsān yaha, usyi sē see wa ye. Wii u kloŋ Yāhā Yai wo, woo -sē ter Nsān yaha.

²⁹ Pe nawee- bye tesē pe kufar wāāfa ne, pe bye naa n luhu u Nsān ye. Pe ba le yāŋ cā ma yee Yāhā kai- sron, ma ka Nsān n ga pe tāā yi loho wo. ³⁰ Farisyē poo tesē Yāhā kaiyarfa ne, Yāhā ke n yāŋ pe lii pye, pe n le sye pe sē ka Nsān n ga pe tāā yi loho wo ye.

³¹ N ga waha yagaafa tōr mpāy ter syi ne? Pe ma nawee- mpāy ter syi dyaŋ?

³² Pe ma miī kicar dyaŋ, pe tege nii nanihi nantrangbāŋ fla wo. Mpāy n nii pe nampyeŋ- pye ma yee:

«Wo fleŋ wuu ma yee -ye yɔɔ,

ye sē -sē yɔɔ ye.

Wo n dur ma kasii yay le,

ye sē -sē wūn ye.»

³³ Ye sē yāā, Nsān nawee-tāāfua tuu yir, u sē bur di ye, u sē maha defīi wɔ ye. Ye n loo yāā ma yee, sāndūpee ma u yīŋ na! ³⁴ U Nawee Puee tuu yir, u bur di ma defīi wɔ. Tee loo yāā ye maha n yee: «Ye sē dya nwo yāā? U ma tefēŋ, ma maha ma sēnwɔplaha. U maha naambiyār le kufar wāāfa poo ne, tesē kāmpee- yārfa mpāy ter syi ne.» » ³⁵ Yesu

n pe yar taha ma yee: «Ye sē yāā, mpāy pe pe troho tāhā Yāhā yor wo, pe kai- sron.»

Yesu tesē cɔɔ waa ne Farisyē naa Syimu kaha wo

³⁶ Farisyē naa waa pye pe naa n yee Syimu. Per gaa, u ba Yesu nampay yi u kaha wo. Yesu n ga draŋ nii, ma ga di. ³⁷ Loo klo wo cɔɔ waa pye, u myaha ba klaha-. Tuu Yesu wīi luhu, u ma u n di u Farisyē Syimu kaha wo, u n pa yablater ntēmlaha bule ne lasekole ne le laam wo. ³⁸ Tuu ba dye, u n ga kānklūy gbāā Yesu kur kue ye u tre tāy, ma nii n wūn, ma u yīntām ta ma nii Yesu tre tuhu. U n ba u yīnyor ta ma te kluā, ma te te n tege u kē, ma dur ma pe lasekole kaha woo te na.

³⁹ U Farisyē naa wii tuu Yesu yee ba, u n le yāā, ma nii laam ga ma yee: «Dya nwo ma ne pye u ma Yāhā kaplāŋ tōrfua cīinde, u ne ga cā nawee wii syi ter kē cɔɔ nwo ne, u n te u na. Ehe, u myaha klaha-.» ⁴⁰ Yesu n kapān gbe, ma u Farisyē naa pye ma yee: «Syimu, yāŋ, n ga ma yar laa ne.» Syimu n u yē sya ma yee: «Āwā, ta yar Yīnfua!» ⁴¹ Yesu n kaplāŋ kuā cra pāā u ye ma yee: «Foholefua waa ba foho le nawee- syām mpāy na: Nen pye war nagbeesīi sēnsye fue ne, nen nwo - sē pye war nyerbua fue ne. ⁴² Pe sē waha naa pe war dāā u kē ye, u n ba pe pye pe tyii ke foho na, pe syām bye.

Yagaa, u fuelefua wĩ ga cã tã ter wii woo ye?» ⁴³ Syimu n u yẽ sya ma yee: «Ta laam wo, wii fue le ba gboho, u wĩ ga cã tã ter woo ye.» Yesu n yee: «Cĩinde ne.»

⁴⁴ U n wã klaha u cɔɔ kuɛ ye, ma Syimu pye ma yee: «Ma sã cɔɔ nwo yãã? Mboo kaha tẽ dye, ma sã ra kẽ loho ne ta n ta trɛ yee ye, woo -sẽ ta trɛ yee u yĩntãm ne, ma te kluã u yĩnyor ne. ⁴⁵ Mboo, ma sã ra wãã yigi ma ra syar nampay syaha ne ye. Tẽ ba dye, u cɔɔ woo -sẽ kuee ra trɛ tɛ n tege. ⁴⁶ Ma sã sãm-woo ra kẽ yĩn na ye, woo -sẽ lasekole woo ra kẽ trɛ na. ⁴⁷ Koo ta n ga le pãã ma ye: U cɔɔ kapee- ba nihi ter, yagaa ke bye laha kãã u yĩn na, loo ne ta wĩ n tã ga ta ter u ye. Kapee- car ma -sẽ laha kãã wii yĩn na, ta wĩ saha tã ter ufua ye ye.» ⁴⁸ Yesu n u cɔɔ pye ma yee: «Ma kapee-laha kãã ma yĩn na.»

⁴⁹ Mpãy pe naa n di Yesu ne, pe n nii laam ga ma yee: «Yoo kẽ dya nwo ne, u n sya yee woo ma tuu kapee-laha n kãã nawee- yĩn na?» ⁵⁰ Yesu n -sẽ u cɔɔ pye ma yee: «Taa ra wĩ sya ma ra ta ma Yater, ma sya yaha, naa n gaha pra.»

8

Ca mpãy pe naa tẽn nkãy tẽ Yesu kẽ

¹ Loo kur ye, Yesu n ka kungbãhã wo, tesẽ kusyĩmbɛhɛ ne, ma le kapãyĩ wũhũ pãã naa n yar nawee- na, kapãyĩ lii le Yãhã

Yai wĩ tõr. Pe kãnyãrwai sãnsye syãm naa n taha u na. ² Ca mpãy bya pye pe naa n taha u na. Yesu ba sãndãpee kar tege kãã poo ca mpãy yĩn na, ma mpãy jaa pe yan na. Pe ca myar nde: Maari wii pe naa n yee Madala klofa Maari, Yesu ba sãndãpee kuasĩ kar tege woo cɔɔ yĩn na, ³ tesẽ Syane ne, u puai myaha ba kẽ Susya ma pye Yerote wale yĩn na, tesẽ Sisane ne, ma suhu ca mpãy ne. Poo ca mii naa koho le Yesu ye u kãnyãrwai ne pe koho wãn ne.

Yesu kakuãcran pãã digi yãrfua wĩ na

(Mat 13.1-23; Mar 4.1-20)

⁴ Nawee- naa n yir kui bye wo, ma naa n pai Yesu fla na. U n kaplãn nkãy kuã cra pãã pe nabuar ye ma yee:

⁵ «Dya waa yi u kaha wo, ma ga dir yãr u tar wo. Tuu naa ke digi yãr u tar laam wo, pii mpãy n ga too kãnde ngben na. Nawee- n tãhã ter pe na, kãnsyãm n maha pe wãy di kãã. ⁶ Pii mpãy n ga too ntẽmbakor fla wo. Pe pii n fiy, ma -sẽ ta ter waha ku, yrĩn sã pye ke fla wo ye. ⁷ Pii mpãy n ga too ngur wãn taa nsoho wo. Te ngur n fiy wãcɛn te dir wãn ne, ma ba te puãr, te sã waha le dye ye. ⁸ Pii mpãy n -sẽ too kãntrayũhũ fla wo. Too dir wãn n yir, ma sa ma pii le gboho.»

Yesu n pe yar taha ma yee: «Wii ma n traha u le yĩntaha cã, u luhu yõ!»

⁹ U kãnyârwai n u yey u le kakuâcran yĩntaha gbihi tŕ yar poo na. ¹⁰ U n pe yẽ wãã sya ma yee: «Kai- nkãy nawee sê ke cã yãã Yãhã Yai wĩĩ na ye, Yãhã ta yii ga waha ke war. Ma -sê yee mpãy na, pe sê ke yĩntaha wãwar ke ye, pe ga naa ke kai- luhu kakuâcran ne. Ke syi,

<pe n waha naa n yãŋ,
ngaa sê -sê ga naa n yãã
ye.

Pe n waha naa n luhu,
laa sê -sê ga naa n war
ye.> »

¹¹ Yesu n maha pe kãnyârwai pye ma yee: «Le kakuâcran yĩntaha nde: Yãhã kaplãŋ ma mii te dir wãn dyan pe yãr. ¹² Nawee-mpãy ma pe laam plãhã mii le kãnde yẽ dyan, pe pii pe too na. Pe ma le Yãhã kapãyĩĩ luhu, sãndãpee yĩnfua -sê ga pa, u ba ke kaplãŋ wãy yi kãã pe laam wo, pe ma syi pe ke sya pe waha sya yaha ye. ¹³ Mpãy laam ma mii te ntẽmbakor fla dyan. Pe ma le kapãyĩĩ luhu, pe ga le sya nuhu ne. Pe sê -sê ga tyii le na le n nii gbãã pe laam wo ye. Wãfãy ma pa, pe ga ke kaplãŋ miy yaha. ¹⁴ Mpãy laam ma mii pii mpãy dyan, pe too ngur fla wo. Pe ma le kapãyĩĩ luhu, kayaan tesẽ wale wãke ne tesẽ driyẽ yĩnde wãn wãke ne, too nde bye ga ba yir tã ke kaplãŋ na, pe saa kuee le kapãyĩĩ kur ye ye. ¹⁵ Mpãy laam -sê ma mii pii mpãy dyan pe too

kãntrayũhũ fla wo. Pe ma le kapãyĩĩ luhu, le ga pii see pe laam wo, pe laam mpãy pe sron ma maha yõ. Poofa ga kuee yai tãŋ le kapãyĩĩ kur ye, pe naa kayũhũ pye.»

*Yãhã Yai wĩĩ ma mii
naaloho dyan*

(Mar 4.21-25)

¹⁶ Yesu n maha yee: «Waa sê naaloho ndyan tar ma katan cĩn n tã le na ye. Le sê maha n tar ma le n yaha gbãngbahara flãhã tãy ye. Pe ne le wra yaha kããnkui na, wii ma dye u waha naa n yãŋ cãã- na. ¹⁷ Ta n ye yar, ngii ngii ke wũhũ nii, ke ga ba nii gbaa na, lii nawee- sê le cã yãã ye, le ga ba cã. ¹⁸ Tee nkãy luhu, -ye ye laam yaha ke na! Wii ma waha ke war cacar, u ga ba ke war naa n gboho, wii ma -sê ke wãwar sye, car gii tuu yee u cã, ke ga faha u na.»

Yesu nna

(Mat 12.46-50; Mar 3.31-35)

¹⁹ Loo kur ye, Yesu nahafua n pa u fla na, tesẽ Yesu cĩifa ne. Nawee- ba nihi ter, pe sê waha no u na ye. ²⁰ Pe n Yesu yar ma yee, a u nahafua ma nkur ye, tesẽ u cĩifa ne, pe n traha pe u yãã. ²¹ Yesu n -sê pe nawee- bye pye ma yee: «Mpãy pe Yãhã kaplãŋ luhu, ma maha ke laam wũhũ pye, poo pe ma ta nahafa tesẽ ta cĩifa.»

Yesu teflahangbãŋ yer

(Mat 8.23-27; Mar 4.35-41)

22 Per gaa, Yesu ba dugu dye salangbāŋ gaa laam wo, woo tesē u kānyārwai ne, ma pe pye ma yee: «Waa dii ter kue ngaa kūndi ye.» Pe n nii n ter. 23 Pe naa n gaha, Yesu n sā wāy. Teflahangbāŋ gaa n ta ter yir n fua ke langbāŋ na. Ke salangbāŋ naa n yīi loho ne, kapee. 24 Pe kānyārwai n yūhū crā Yesu tāy, ma u gbā yir ma u pye ma yee: «Yīnfua, Yīnfua, waa ku!» Yesu n yir, ma gbey ke teflahangbāŋ na tesē loho sēmpīy ne, te n yer. Ke fla n nii seyīi. 25 Yesu n pe kānyārwai pye ma yee: «Ye Yater wee la ye ne?» Pe -sē ba fya. Le n maha pe fe gbe, pe n naa pe ya pye ma yee: «Hāā, -ye naa dya nwo yāŋ, u n gbey teflaha na tesē loho ne, te n sya n luhu u ye.»

Sāndāpee pye dya waa yīŋ na, Yesu n u jaa

(Mat 8.28-34; Mar 5.1-20)

26 Loo kur ye, pe n ga no langbāŋ kue ngaa kue ngben na Jerasinefa kue ye, Galele kántraha kūndi ye. 27 Yesu tuu naa n tege kántraha na, loo klofua waa n u yāā ma pa. Sāndāpee pye u dya yīŋ na. Le yale wādey, u dya sē naa nayre le ye, u sē maha naa n dye nwoŋ wo ye, ma naa n nii nakur lesaha fla wo. 28 Tuu Yesu yāā, u n too mii na ma nii n tē, ma kánklūy gbāā Yesu tāy ma yee: «Ke Yāhāngbāŋ Dya Yesu, nwa taa ga pye ra na? N ma nar, ma'a syi ra pēn ye!»

29 Yesu naa n gbey u sāndūpee na, u tege kāā u dya yīŋ na, koo kē u dya n naa koo pāā. U sāndūpee pye u ma yir u dya na, pe ga u dya pua yigi yaha, u ma n waha ka teelaa wo ye. Pe ga ntēn namihi ta, pe u klue pua u tre ne, u -sē ga ba te ntēn namihi cer, u sāndūpee n u ta u n ka dragba wo.

30 Yesu n u yey ma yee: «Ma myaha mii?» U dya n yee: «Ta myaha Nihinihi.» Pe sāndāpee ba nihi u dya yīŋ na, koo u n ba loo pāā ke syi. 31 Pe sāndāpee n nii Yesu nar, u ma syi u poo no wāā tāā ye wāfāy fla wo ye.

32 Kaha tyε- mpāy -sē pye ke fla na yāŋ yīŋ na, ma ke naa n di. Pe ba nihi. Pe sāndāpee n Yesu nar u tyii poo n ga dye pe tyε- mii laam laam wo. U n le sya pe ye.

33 Pe sāndāpee n tege kāā u dya yīŋ na, maa dye pe tyε- laam laam wo. Pe n ke ngben fā tege, maa too dye ke langbāŋ laam wo ma ku.

34 Mpāy pe naa pe tyε- sēŋ, pe yāā le pye ke dyaŋ, pe n fā ter maa le pāā klofa ye tesē wlefa ne. 35 Pe nawee- n yir ba, pe n pai yāŋ lii le pye. Pe ba no Yesu tāy, pe n u dya yāā pe sāndāpee ba tege kāā u yīŋ na. U yīntaha ba too, u n nayre le, ma tege nii Yesu tāy. Pe n fya yigi nii. 36 Mpāy pe ba ke kai- bye yāā, poo n le tōr pe nawee- ye, pe sāndāpee tege kāā u dya yīŋ na mii syi. 37 Pe Jerasine klofa bye n nii Yesu nar ma yee, u ter u poo klo ta

yaha. Pe tee ba fya ter. Yesu n dugu dye ke salangbāṅ wo, ma ga ter.

³⁸ Pe sândāpee ba tege kãã dya wii yīṅ na, u n nii Yesu nar woo ga kuee u ne. Yesu n u dur wãã ma yee: ³⁹ «Dur ga ma fla na, maa le pãã ma nna ye Yãhã ke lii pye ma kē.» U dya n ter loo na, maa le pãã pe klofa bye ye, lii Yesu u pye u kē.

Syase pueesya tesē cɔɔ wii tuu tē Yesu nayroho na

(*Mat 9.18-26; Mar 5.21-43*)

⁴⁰ Yaliile Yesu tuu ba yir ke langbāṅ kue ngaa kūndi ye ma pa, te nabuar tii te naa u sēṅ, te n u wãã. ⁴¹ Dya waa pye, pe naa n yee Syase. U pye ke fla Yiifēe- yawãhã nwoṅ yīṅfua. U n pa, maa kãṅklūy gbãã Yesu tãy, ma u nar u ka woo fla na, ⁴² ma yee pueesyale nen le ma woo ye. Le ma dye- sēnsye syāṅ syi, a le ma le kuee wale nen ma ga ku.

Yesu naa n gaha ke fla na, te nabuar u waa naa n yigi kue bye ye. ⁴³ Te nabuar laam wo, cɔɔ waa -sē pye. U ntōr kuee naa n woo u ye dye- sēnsye syāṅ, wāyer wee ye. [U wale bye ba ka tāṅ tyinfa ye,] waa sē -sē ba waha u jaa ye. ⁴⁴ U n yūhū crã Yesu na kur kue ye, maa te u nayroho yē na. Loo yalebya wo, u ntōr wāwoo n ta ter yer. ⁴⁵ Loo kur ye, Yesu n pe nawee- yey ma yee: «Yoo tē ra nayroho na?» Waa sē yee ndoo n le pye ye. Pyar n yee: «Ah wo

Yīṅfua, ma sē pe nawee- yãã la pe ma waa yigi kue bye ye?» ⁴⁶ Yesu n -sē yee: «Ãwã, n yee waa tē ra na, n yãã fānga gaa yi ra wo.» ⁴⁷ U cɔɔ tuu yãã pe cã woo kē, u n nii n sege fyar koho wo. U n pa loo na, maa kãṅklūy gbãã Yesu yaha ye, ma le pãã nawee- bye yīnde na nwa ta u n tē u na, tesē u jaa mii ke fla bye wo. ⁴⁸ Yesu n u pye ma yee: «Cɔɔ, taa ra ta ma Yater, loo le ma jaa. Naa n gaha pra.»

⁴⁹ Yesu tuu naa ngī pãã, tēnlehele waa n yir Syase kaha wo, ma ba u Syase pye ma yee: «Ma pueesya ku, ma'a n maha naa u Yīṅfua fāy ye.» ⁵⁰ Yesu n luhu u dya kaplāṅ ne, ma Syase pye ma yee: «Ma'a n fya ye, ra ta ma Yater loo ya, u -sē ga jaa.» ⁵¹ Yesu tuu ga nɔ ke nakugu nwoṅ na, u sē sya waa n dye ga u ne ye mii Pyar ye ya sē kē, Nsān ne, Syake ne ye, tesē le kicaale tuhufua ne u nahafua ne. ⁵² Ke gbã kaha wo, nawee- bye naa n wūn ma naa fēn le, le kicaale wī na. Yesu n pe pye ma yee: «Ya'a n naa n wūn ye! Le sē ku ye, le sã wāy.» ⁵³ Pe ba cã le ku wa, pe n nii u ler. ⁵⁴ Yesu n dye ke nwoṅ wo, ma le kicaale yigi koho na, ma gbey pãã ma yee: «Kicaale yir!» ⁵⁵ Le kicaale yrã n dur ba le ye, le n ta ter yir. Yesu n pe yar, ma yee: «-Ye ngaa wãã le kē le n di!» ⁵⁶ Le kicaale wādurba yrāṅ na, le n u seefa laam wo ga ta ter. Yesu n -sē pe yar waha

ma yee, lii le pye pe ma syi le pãã waa ye ye.

9

Yesu u kãnyãrwai sãnsye syãm lehe wãã

(Mat 10.5-15; Mar 6.7-13)

¹ Yesu n u kãnyãrwai sãnsye syãm yee, ma pe wãã ta ma kãnde wãã pe kã tesẽ fãnga ne pe waha sãndãpee kar tege naa n kãã nawee-yĩn na, pe maha waha naa yanfa jaa. ² Tuu kãnde wãã wa pe kã tesẽ fãnga ne, u n pe lehe wãã, pe ga naa Yãhã Yai wĩ tãr naa n yar nawee-na, pe maha naa yanfa jaa.

³ Tuu ga pe lehe wãã, u n pe yar ma yee: «Ye ma ga ke yrãhã yi, ye ma syi ye ngaa gbe ke n naa ye ndege ye. Ye ma n kãĩ gẽ gbe ye, nkãnfaha ne ye, ngaa kadiŋ ne ye, war ne ye! -Ye kalen nanenŋ ya gbe yigi! ⁴ Pe ma syãsaha wãã ye kã na, -ye kuee koo kaha wo ye sya ba ter! ⁵ Teelii nawee- ma sye pe saa ye yigi yõ ye, -ye ter pe klo yaha! Ye ma nii n ter, -ye ye trẽ mplẽm kor yaha pe na, pe n cã lii ma pe dye poo pe le kɛ.»

⁶ Tuu koo pãã wa pe kãnyãrwai ye, pe n ter. Pe naa n gaha kui bye wo, ma le Yãhã Yai kapãyĩ tãr naa n yar nawee- na, ma maha naa yanfa jaa teebehe bye wo.

Yerote ntãncer Yesu wĩ na

(Mat 14.1-12; Mar 6.14-29)

⁷ Yesu tuu naa kai- nkãy bye pye, Yerote naa ke tẽn luhu, u laam n wlãhã. Nawee- mpãy naa n yee, a Nsãn kã u dur ba yrãŋ na. ⁸ Mpãy maha naa n yee, a faale Yeli kã tuu u ya yi yar nawee- na. Mpãy ter maha naa n yee, a faale Yãhã kaplãŋ tãrfua waa kã, u dur ba yrãŋ na. ⁹ Yerote -sẽ naa le pãã ma yee: «N ta pe n Nsãn yĩn cer. Yoo -sẽ kã dya nwo ne, pe n sya nii kai- ngĩ bye pãã u wĩ na?» U n naa traha u Yesu yãã.

Yesu nawee- nyersũ yĩbua yẽ woo, tahar ne

(Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Nsãn 6.1-14)

¹⁰ Yesu tẽnlehe n dur ba, maa u yar nkãy bye ne pe ga pye. U n ter poo ya ne, klo laa kue ye pe n yee Gbesyata. ¹¹ Pe nabuar n -sẽ le cã ma taha u na. Yesu n ga pe yigi ta, ma Yãhã Yai wĩ pãã pe ye ma maha yanfa jaa pe kã.

¹² Yai ke naa n gaha kuasaha wo, pe kãnyãrwai sãnsye syãm n yũhũ crã Yesu na, ma u pye ma yee: «Kãnde wãã pe nabuar kã, pe n ka tũntũn kusyĩmbehe wo tesẽ kle ne, pe ga ngaa par di, pe maha syãsaha kɛ. Wo tee ma dragba wo.»

¹³ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Yii gẽ, -ye digi wãã pe kã pe n di!» Pe n yee: «Wo ga waha pe yẽ woo mii? Bur wã y bua ya te ma wo ye, tesẽ fua- syãm ya ne. Ma n traha la wo ka wo ga dir par pe nabuar mii bye kã?»

¹⁴ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, pe naam ya ba nawee- nyersū yīibua kua.

Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «Ye pe ta pe n nii ga fle fle, nawee- gbeesānsū sesānsyihi.» ¹⁵ Pe kānyārwei n le sya u ye, ma pe nawee- ta pe n tege nii ga ke syi. ¹⁶ Yesu n te bur bua gbe pe fua- syām ne, ma yīntaha kuā yir wāā yāhāyīn kuε ye, ma yee Yāhā n kaa taha pe na. U n dur ma te la cεr ma te wāā u kānyārwei kē, pe n te la klaha pe nabuar kē. ¹⁷ Pe bye n di, ma sya di yai. Pe n takūyīhī sēnsye syāŋ gbe ter te gber ne, tii pe di yaha.

Yoo kē Yesu ne?

(Mat 16.13-28; Mar 8.27—9.1)

¹⁸ Per gaa Yesu pye u ya ya, ma naa n pāā Yāhā ne. U kānyārwei n taha ba u na. U n pe yey ma yee: «Lii gε pe nawee- pe n pāā ta wīi na?» ¹⁹ Pe n yee: «Mpāy n yee, a Nsān nawee- tāāfua kē ma ne. Mpāy maha n yee, a faale Yeli kē ma ne, mpāy maha ma pe n yee, a faale Yāhā kaplāŋ tōrfua waa kē ma ne tuu dur ba yrāŋ na.» ²⁰ Yesu n pe yey ma yee: «Ah yii, ye yee yoo kē ra ne?» Pyar n u yē sya ma yee: «Mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise.»

²¹ Loo na, Yesu n pe kānyārwei yar waha ma yee, pe ma syi pe u wīi pāā waa ye ye. ²² U n maha pe pye ma yee: «U Nawee Puee yai u fāy gboho. Pe Yiifee- wāle

ga ba u wīi sye, tesē pe Yāhā yūndefa yīŋfa ne, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga ba ta gε ta pe n u boo. U wāku plii tāā wuhu na, u ga yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye.»

²³ Loo na, Yesu n pe nawee- bye pye ma yee: «Wii ma yee woo ga naa n yār ta kānde wo, u u laam wūhū ta yaha, -tuu u ya gbihi naa n ta plii bye, u ma sya ga ba gbāpee ku ra wīi na. Wii ma loo sya, u naa ra kānde yār. ²⁴ Ye sē yāā, wii tuu u ya yīn ke, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too bye ke laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīn ke laa, ma suhu u laam wān ne ndoo wīi na, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā. ²⁵ Mboo nawee, taa ga driyē wān bye yāā tāŋ, ma'a -sē ba yāā ma plaha mii ya, ma sē maha ba ma yīn yāā Yāhā ye ye, le wāyīi -sē ma na taa yāā? ²⁶ Nawee wii ma yee ta wīi fyar yigi woo kē tesē ra kaplāŋ ne, u wīi bya ga ba fyar yigi ndoo u Nawee Puee kē yaliile n n pai dur ba ra nayōr ne, ta Tuhufua Yāhā nayōr ne, tesē pe yāhāyīn tēnleheyōm nayōr ne.» ²⁷ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Nawee- mpāy ma ye laam wo, pe saa ku mii pe sē Yāhā Yai yāā ye.»

*Kānyārwei tāā mpāy
Yesu yāhāyīn nayōr yāā
(Mat 17.1-8; Mar 9.2-8)*

²⁸ Yesu tuu kaplāŋ ngīi pāā wa, plii kuasīi syi n ter, u n

Pyar yigi taha u ya na, Nsân ne, tesê Syake ne. U n ka pe ne yāŋ gaa yīŋ na, u n gaha pāã Yāhā ne. ²⁹ Tuu ga nii n pāã Yāhā ne, u yīntaha n wā klaha, u nayre n flege ma sya n yehe palpal. ³⁰⁻³¹ Naam syām mpāy n fe gbe yi yāhāyīŋ nayōr ne. Faale wāle syām ba me, Musa ma suhu Yeli ne. Yesu tuu ga ba ku mii syi dyaŋ Yurusalem wo, tuu pa lii myaha na kântraha na le n pye tãŋ, loo pe naa n pāã Yesu ne.

³² Pyar tesê u nampyeŋ-ne, pe ba sã wāy faha. Pe n yir, ma Yesu yāhāyīŋ nayōr yāã, tesê pe naam syām ne pe yir yer u ne. ³³ Yaliile pe naam syām pe naa n ter Yesu yaha, Pyar n Yesu pye ma yee: «Wo Yīŋfua, wo nisaha sron yō nwo wo! Waa kajar tãã gbã, neŋ ma wāŋ, neŋ Musa wāŋ, neŋ nge Yeli wāŋ.» U ba le pāã ke dyaŋ, u sê laam ga ye.

³⁴ Tuu naa koo pāã, yāhāsyōr raa n yi nii ma yīm paha tã pe bye na. Pe kãnyārwai pe te yāhāsyōr yāã te pe gbey le, pe n fya. ³⁵ Yāhā yīmbui n yi te yāhāsyōr laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo ne, woo kē tē yāŋ yi. -Ye naa n luhu u ye!» ³⁶ Loo kapān le pāã wa, pe kãnyārwai n Yesu nen ya yāã ke fla na.

Pe kãnyārwai n ke kai- bye yaha le. Koo cãã na, pe sê laa pāã waa ye ye.

Yesu kãnyārwai sê Yesu kai- war ye

(*Mat 17.14-23; 18.1-5; Mar 9.14-40*)

³⁷ Ke yīŋsyii wo, pe n tege ke yāŋ yīŋ na, nabuar raa n pa maa Yesu wāã. ³⁸ Dya waa n kuee pe nabuar laam wo, ma gbey pāã wāã Yesu ye ma yee: «Yīŋfua, n ma nar, ta dya yāŋ ta kē, ta dya-puai nen ya. ³⁹ Sãndūpee ma u yīŋ na, ma n yir u na tugutugu. U ma yir u na, u ga u ta u n naa n kui, tuu naa u yehe fānga ne, tuu u ta u n naa yēsyōplay yi. U sãndūpee ma yir u na, u ga u nuhu gboho ke syi tuu cã ba u miy yaha. ⁴⁰ N ma kãnyārwai nar pe u sãndūpee kar tege kãã u na, pe sê waha yia ye.»

⁴¹ Yesu n kuān pe na ma yee: «Yii poo na, laanyōm wee ye ye ye, ye sê ra ta ye Yater ye. Ye yee la n kuee ye wāwlaha na yalebye? Ye yee la n naa n fāy ye ne yalebye?» U n u kicar tuhufua pye ma yee: «Pa ma dya ne nwo wo!» ⁴² U kicar tuu yūhū naa n pai, u sãndūpee n u yār gbe miy kântraha na ma u yehe fānga ne. Yesu n sã waha u sãndūpee na, ma u kicar jaa ma u wāã u tuhufua kē. ⁴³ Pe nawee- bye pe Yāhā fāngangbāŋ yāã ke syi, le n pe laam wo ma sya ta ter.

Nawee- pe naa Yesu tēŋ tē u kai- wīi na, u n u kãnyārwai pye ma yee: ⁴⁴ «Yii poo na, n ga laa pāã ye ye, -ye le le yaha ye laam wo:

U Nawee Puee ga yi u napĩ-kē.» ⁴⁵ Pe kānyārwai sē -sē naa ke kaplāŋ ngĩ war u ye ye. Le kapān ba pāā ke syi, pe ma n waha le tersaha cā ye. Pe ba fya Yesu na, pe sē u yey le kapān tersaha ne ye.

⁴⁶ Yesu kānyārwai n ba sānker ke pe ya nsoho wo, ma ga cā yoo woo u ma yīŋ na poo laam wo. ⁴⁷ Yesu n -sē pe laam wĩ cā. U n ki-caalaale gbe ba ta u yahasee ye, ⁴⁸ ma pe pye ma yee: «Wii ma kicaale nde syi gbihi yigi ndoo myaha na, ndoo ge kē tuu gbihi yigi. Wii ma -sē ra gbihi yigi, Yāhā ge kē tuu gbihi yigi, koo gii ke ra lehe wāā. Wii ma -sē u ya ta ma nii ye bye kurkuɛfua, woo tuu ma yīŋ ye bye na.»

⁴⁹ Nsān n kapān gbe ma yee: «Wo Yīŋfua, wo dya waa yāā tuu sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīŋ na ma myaha ne. Wo n ba yee u wee wo ne ye, ma u kar tā.» ⁵⁰ Yesu n u yē sya ma yee: «Ya'a n sye u na ye. Ye sē yāā, wii ma yee u sē ye laha ye, u ma ye ne.»

⁵¹ Yesu terper yāhāyīŋ na ke ba nō gbe naa n taha, u n u laam waha ma yee u yai u ka Yurusalem wo.

⁵² U n tēnlehe mpāy nō wāā u yahasee ye, pe n ka Syamarifa kāntraha klo laa wo, pe n gaha fla ngaa gbihi ta u kē. ⁵³ Pe klofa n sye ma yee, u tee n gaha Yurusalem wo, poo saa syāsaha wāā u kē ye. ⁵⁴ U Yesu kānyārwai syām mii Syake tesē Nsān ne, pe ba le luhu ke dyaŋ, pe n

Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, le ma tāy ma ye, waa naa ta ke n yir yāhāyīŋ na, ke ba too tā pe na ke pe suhu muu.» ⁵⁵ Yesu n wā klaha pe kuɛ ye, ma loo kuān pe ye. ⁵⁶ Pe n ter klo laa ter wo.

*Yesu kānde wāyār wĩ
(Mat 8.19-22)*

⁵⁷ Yesu tesē u kānyārwai ne, pe pye kānde wo ma naa n yār.

Dya waa n pa, maa Yesu pye ma yee: «Yīŋfua ma'a sya n gaha teelii teelii, n ga naa n taha ma na.» ⁵⁸ Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Yēsrē ma te syāsar ne, kānsyām ma pe nsɛŋ ne, teele sē -sē wee u Nawee Puee myaha na ye.»

⁵⁹ U n dya waa pye ma yee: «Naa n taha ra na.» U dya n u pye ma yee: «Yīŋfua, kānde wāā ra kē, n ma ga ra tuhufua nakugu le wa, n ga pa.» ⁶⁰ Yesu n u yē sya ma yee: «Tyii nakur na te n naa re nakurwai le. Mboo, ka maa naa Yāhā Yai wĩ yar nawee- na!»

⁶¹ Dya waa n maha Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, ndoo ga naa n taha ma na, -taa -sē kānde wāā ra kē, ra n ka n ga ra nna yar, tē dur ba.» ⁶² Yesu n u pye ma yee: «Wii ma nii mii wii dyaŋ u nii tar war yar ne, ma maha nii yāŋ n klaha u kur kuɛ ye, woofua saha laa yō Yāhā Yai wĩ na ye.»

10

*Yesu nawee- busãã nɔ wãã
Yãhã tẽn wũ na
(Mat 11.20-24)*

¹ Loo kur ye, Yĩnfua Yesu n maha nawee- gbeetãã sɛnsye syãm yãŋ yi. Kui nkãy byɛ tesɛ teebɛɛ nkãy byɛ tuu naa n traha u ka, u n poo nawee- mii cãã lehe wãã sãnsyãm koo kui wo tesɛ koo teebɛɛ ne. ² U n pe yar kakuãcranj nkãy ne ma yee: «Dir busãã ma wãgbe wãn tar wo. Tɛntɛfa sɛ -sɛ syar yai, ma ga waha te byɛ gbe dye tãŋ kaha wo ye. -Ye u tarfua nar u n tɛntɛfa busãã mpãy nɔ wãã, pe n ba te dir gbe dye kaha laam wo u kɛ. ³ -Ye naa n gaha, n ye lehe wãã mii mbapĩy dyanj waygapyãr nsoho wo. ⁴ Ye ma syi ye war gbe ye, nkãnfaha ne ye, ntãy ne ye. Ye ma n taha kuee naa nawee- syar kãnde wo ye.

⁵ Ya'a ga dye kaha gii laam wo, ye cãã syaha nge syar ye yee: Yãhã ke yrĩŋ le kaha nge wo. ⁶ Waa ma pye ke fla na Yãhã yrĩŋ ne, ye yrĩŋ syaha nge ga kuee u na. Le ma -sɛ pye woosyifua sɛ kɛ ye, ye syaha nge saa laa yõ u kɛ ye. ⁷ -Ye kuee koo kaha wo, pe ye kɛ loho gii ne, -ye ke wɔ, pe ye kɛ digi gii ne, -ye ke di! Tɛntɛfua yai pe naa u dãã. Ye ma syi ye yi kaha gaa wo, ye ga dye kaha gaa laam wo ye.

⁸ Ya'a ga dye klo lii wo pe n syãsaaha wãã ye kɛ, pe ma pa ye kɛ digi gii ne, -ye ke di! ⁹ -Ye naa loo klo yanfa jaa, -tee naa pe nawee- yar Yãhã Yai nɔ wa gɛ nɔ wa. ¹⁰ Ya'a -sɛ ga dye klo lii wo, pe ma yee pe saa syãsaaha wãã ye kɛ ye, -ye ka yaa le pãã nanihi fla wo ye yee: ¹¹ <Ye klo tɛyãhã mplɛm mpãy gɛ pe yir too wo trɛ na, wo mii wo poo mplɛm mii kor yaha ye na. -Tee -sɛ le cã ye yee Yãhã Yai pa wa ye ye.> ¹² Ta n le pãã ye ye, Yãhã kasãhã per ma ba nɔ, le ga ba pee klo ndefa na le ter Sodõ klofa* yaha.»

¹³ Yesu n kuãn kui raafa na ma yee: «Korasyifa, ye wĩ pee Yãhã ye! Gbesyatafa, ye wĩ pee Yãhã ye! Laanwɔ wũhũ nkãy ke pye ye yĩnde na, ke syi ma ne pye faale Tyirfa yĩnde na, tesɛ faale Syidõfa ne, pe ne ga pye pe ta ter le cã kãã wa le yalebya wo, pe kapee- wãpyenj sɛ yõ ye. Loo nde na, pe ne ga wram wĩ pye, pe nfãaper ta, pe fɛn nayrɛ pãhã pe le. ¹⁴ Loo ne, Yãhã kasãhã per ma ba nɔ, le ga ba pee ye na le ta ter pe Tyirfa yaha, tesɛ pe Syidõfa ne. ¹⁵ Ah yii Kapornufa, ye yee la pe ga ba ye kuã yir ga ta yãhãyiŋ na? Ye ma n naa loo gɛ ga ye laam wo ye! Ye ga ba tege ga ta tãã ye nakur fla wo.»

¹⁶ Yesu n maha u kãnyãrwai pye ma yee: «Wii ma n luhu ye ye, ke nii mii

* **10:12** 10.12 Faale cãã na, Sodõfa tesɛ Gumorfa ne, pe bii pee ter. Yãhã kasãhã n too pe na, naa gaa ter n pe wãã le suhu pe kui ne.

u n luhu ndoo ge ye. Wii ma ye wĩ sye, ke nii mii ndoo ge wĩ kē tuu sye. Wii ma -sē ndoo wĩ sye, ke nii mii wii u ra lehe wāā woofua wĩ kē tuu sye.»

Pe nawee- gbeetāā sēnsye syām wādurbaŋ

¹⁷ Pe nawee- gbeetāā sēnsye syām n dur ba laanfir ne, ma ba nii le pāā nuhu ne ma n yee: «Wo Yīnfua, sāndāpee ge n luhu wo ye, wa'a gbey pe na ma myaha ne!» ¹⁸ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Yalaale wo, n naa u Setane yāā yāhāyīŋ kue ye, tuu tege naa n too mii yāhāyīŋ dyaŋ ke yehε. ¹⁹ - Ye luhu yō ra ye: N fānga wāā ye kē ye waha naa n yia nwor na tesē sānam ne, ye tāhā naa n ter te na. N fānga wāā ye kē ye waha yia ye napĩ Setane na, ye u fānga bye pye klaha- tāŋ, ngaa ma n waha kapee pye ye na ye. ²⁰ Sāndāpee n luhu ye ye, loo yō, le sē -sē nō nuhu wādi na ye. Ye myar te yrūhū ta wa yāhāyīŋ saba laam wo, -ye naa nuhu di loo ne!»

*Yesu bya nuhu di
(Mat 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Loo yalebua wo, Yāhā Yrā Fānga n Yesu laam yī nuhu ne, u n yee: «Ta Tuhufua Yāhā, mboo taa ma yāhāyīŋ Yīnfua tesē kántraha ne. Lii taa sē yar kaicāfa na, tesē sabacāfa ne ye, ma loo yar mpāy na pe ma pra kicar wāŋ syi dyaŋ. N ma sey loo wĩ na. Āwā Tuhufua, le tāy ma ye, koo kē

ma n le ta ke dyaŋ.» ²² Yesu n dur ma pe nawee- pye ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā kai- bye le soho ra koho wo. Nawee- sē cā yoo kē ra ne ye. Ta Tuhufua ya ke le cā. Pe sē maha cā yoo kē ra Tuhufua ne ye. Ndooyā n ke cā, tesē mpāy ne tē ke yar pe na.»

²³ Loo na, Yesu n wā klaha u kānyārwei kue ye, ma poo ya pye ma yee: «Yii, tee nii lii yāā yagaa, ye wĩ n tāy, - ye naa nuhu di loo ne! ²⁴ Ta n ye yar nde ne: Nkāy bye tee n yāā yīnde ne, tesē nkāy bye ne tee n luhu nditye ne, Yāhā kaplāŋ tōrfa busāā pye tesē kui yīnfa busāā ne, pe naa n ke pe kai- ngī syi yāā yīnde ne tesē pe ke yāā luhu nditye ne, pe sē -sē ke yāā ye.»

Yesu kakuācran pāā Syamarifa naa wĩ na

²⁵ Yāhā kaiyarfua waa n ba yir ma yee woo ga Yesu le namihi wo, ma u yey ma yee: «Yīnfua, n ga pye mii n waha cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye?» ²⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Kānde lii Yāhā le ta, le yāŋ! Lii ne le yrūhū yaha loo wĩ na? Ma lii war le na?» ²⁷ U dya n yee: «Lii le yrūhū ta le nde: <Ta, Yīnfua Yāhā wĩ n naa n tāy ma ye, le ter wān bye yaha; le gboho tāŋ ma laam bye wo, le nii tāŋ ma yrā bye na, ma fānga bye ne, ma kacān bye n pye tāŋ loo na.> Tesē: <Ma ya wĩ le n tāy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyeŋ wĩ n naa n tāy ma ye ke syi.> »

28 Loo na, Yesu n u pye ma yee: «Ma le pãã yõ. Ma'a loo nde pye, ma -sẽ ga cĩinde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye.»

29 U Yãhã kaiyarfua -sẽ naa n traha u tãhã wãã u ya kē. U n Yesu yey ma yee: «N ga waha wii syi yee ra nampyen?»

30 Yesu n u yẽ sya ma yee: «Dya waa ba yir Yurusalem wo, ma Yerekoo kãnde sya ma tege naa n ter. Yuhumpã y n ga u yãã kãnde laam wo, ma wo toho u na ma u yuhu, ma u nayre tyĩn cer u na ma u gbã cãar yaha.

31 Yãhã yũndefua waa n yir u ya ndon, ma tege n ter loo kãnde nen ya ne. Tuu ga u dya yãã, u n laha yi, ma ga le kãnde wãã sya ma ter, u sē yer ge yer ye. 32 Loo kur ye, Lewi kur kue puee waa n ba yir u ya ndon. U n ba no ke fla na, ma u dya yãã. U n laha yi, ma ga le kãnde wãã sya ma ter, u sē yer ge yer ye.

33 Syamarifa naa waa -sẽ ba yrãhã yi u ya ndon. Yiifese pe Syamarifa yãngaa ye. U bya naa n ter loo kãnde nen ya ne. U n ba no u dya na, ma u yãã pe u duai yaha. Tuu u dya yãã ke syi, u fen n u sron yigi fãnga ne. 34 U n yũhũ crã u dya na, ma u nar yee u kē defii ne, ma re tuhu sēm- ne, ma dur ma re pua u kē. U n dur loo na ma u gbe taha u kãkon na, ma ter u ne nampay syāsaha fla wo ma ga u gbihi. 35 Ke yĩnsyii wo, u n war yi ma wãã u nwonfua kē, ma u pye ma

yee: «Naa u dya gbihi ra kē. Ma'a sya u gbihi ma ta ter war mii draha yaha tē wãã ma kē, n ma ba dur ba nwo, n ga ba pe war draha dãã ma kē.» »

36 Loo na Yesu n dur, ma u Yãhã kaiyarfua yey ma yee: «Ma laam wo, wii woo tuu nii u dya nampyen, dya wii pe ba gbã cãar yaha kãnde wo?» 37 U Yãhã kaiyarfua n Yesu yẽ wãã sya ma yee: «Wii tuu yõ u na, woo tuu sron ma u nampyen.» Loo na, Yesu n u pye ma yee: «Ka, ma ga naa n pye koo syi!»

Yesu ka Marti ye fla na Maari ne

38 Yesu ye naa n yãr kãnde wo, u kãnyãrwai ne. Pe n ba laha dye kusyĩnde laa wo. Coo waa n pe wãã ma pe yigi ga u kaha wo, woo n gaha pe nampay yi. U coo myaha ba kē Marti. 39 U cĩifua pye u ne, pe naa u yee Maari. Yesu naa le Yãhã kapãyĩ tõr pe ye, u Maari woo n ba tege nii u tã y ma nii ke kaplãng luhu. 40 Marti woo -sẽ pye tuu ba dye kuee tẽng laam wo. U n ba Yesu pye ma yee: «Yĩnfua, ma sē yãã ta cĩifua ra ta yaha nii ya ke tẽng laam wo, le yõ la? Ma saa u yar la u ba koho le ra ye?» 41 Yesu n u yẽ wãã sya ma yee: «Yãng, Marti! Ma laam wãhã nii ma ye, ma n nii n gber kai- busãã na. 42 Kate nen ya - sē ne le ma yĩng. Maari ka le wã yĩ kue ye. Le saha tyĩn sya kãã u ye ye.»

11

Yāhā n nar mii?
(*Mat 6.9-13; 7.7-11*)

¹ Per gaa, Yesu naa n pãã Yāhā ne teelaa wo. Tuu ba nar wa, u kãnyārwei waa n u pye ma yee: «Wo Yĩnfua, wo klaha Yāhā wānar ne, mii Nsān dyanj tuu u kãnyārwei klaha le ne mii.» ² Yesu n pe yar ma yee: «Ye ma ga Yāhā nar, -ye yee:

<Wo Tuhufua Yāhā, ta, nawee- n cã ma miingbãnj kai- laha.

Ta, ma Yai n pa nawee- ye.

³ Naa wo yẽ digi wãã wo kē plii wuhu na.

⁴ Wo kapee- gbe kãã wo yĩn na.

Mpãy pe kapee- pye wo na, wo bya wo n tyii pe kapee- foho na wo kuãnj ne.

Ma'a n wo miy yaha, wo n tyĩn naa n gaha kapee- wãpyenj kue ye ye.> »

⁵ Yesu n maha pe yar ma yee: «Laa na, ye laam wo, waa ma naambiyã ne. Per gaa, u ga yir u ka u naambiyã fla na yĩndyaha wo, u ga u pye: <Naambiyã, bur wãy tãã fue le ra na. ⁶ Ta naambiyã nen waa yir yrāhā ye, ma pa ra fla na, ngaa wee tẽ ga wãã u kē ye.>

⁷ U naambiyã nwo ga waha kuee nwoŋ laam wo, u pãã yi wãã u kē u u pye: <Tyii ra na dya, ma sē yãã nwonyẽ gbãã tã wa karndohopua ne. Ma sē cã la, wo sã wãy wa ta pii ne. N wee n ga waha yir n bur gbe wãã ma kē ye!> » ⁸ Yesu n pe yar taha

ma yee: «Ta n le pãã ye ye: Pe sya nii naambiyã, nen nwo ga waha sye u saa yir ye. U nkurfua ma -sē naa tã u nwoŋfua na, ma nii u yee u kadye ga ba war, u n yir, u nwonyẽ yār, u te wãn bye gbe wãã u naambiyã kē, tii wĩĩ te ma u na.

⁹ Koo kē n ga ye yar nde ne: -Ye naa n nar, ngaa ga wãã ye kē. -Ye naa n ke, yaa ngaa yãã. -Ye naa kããnklihi gbã, pe ga ke yār ye kē. ¹⁰ Ye sē yãã, mboo nawee, ma'a n nar, Yāhā ga ngaa wãã ma kē. Ma'a n ke, Yāhā ga ta ma ngaa yãã. Ma'a kããnklihi gbã, Yāhā ga ta ke n yār ma kē.

¹¹ Ye ma pye tuhufua, ye dyale ma fuale nar ye ye, yaa u kē la nwoho ne? ¹² Laa na, u ma ngucĩ nar ye ye, yaa u kē la sãnuẽ ne? ¹³ Tee sya pee mii, ye kayũhũ pye ye pii kē. Ke syi ne, ye yai ye cã, ye Tuhufua Yāhā ga Yāhā Yrã Fãnga wãã mpãy kē pe le nar u ye.»

Kai lii ne pe pãã taha Yesu na?

(*Mat 12.22-30, 43-45; Mar 3.20-27*)

¹⁴ Sãndũpee pye dya waa yĩn na, ma u ta u n nii bebe. Yesu n u kar tege kãã u dya yĩn na. U sãndũpee n tege kãã u dya yĩn na, u nii n pãã gbegbe. Le n yẽ gbãã pe nabuar na ma sya ta ter.

¹⁵ Mpãy n yir ma yee: «Sãndũpee yĩnfua Sebulehe kē tuu fãnga wãã u kē, u n waha sãndũpee kar tege n kãã nawee- yĩn na.» ¹⁶ Mpãy

ter n yee, poo ga u le namihi wo, ma u pye ma yee, tuu yĕkā wī laa pye poo n yāā yīnde ne, pe cā cā Yāhā fānga kē ke ma u ye.

17 Yesu -sē ba pe laam wī cā wa. U n pe yar ma yee: «Kāntraha nenfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo kāntraha nge ga too. Kaha nenfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo kaha ga too. 18 Ke syi ne, Setane ma kuee n wāā u ya ne, u fānga saa waha ka yahasee ye ye, ke ga klaha. Ye -sē yee, n sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīn na, sāndāpee yīnfua Setane kē tuu koo fānga wāā ra kē! 19 Cīnde sē ne ye. Mii loo sē ne ye, ye nampyeŋ- mpāy pe sāndāpee kar n tege, ye ma yee pe bya loo pye Setane fānga kāmāy na, poo gε ga ye yar pe yee, cīnde sē ne ye. 20 Ta n ye yar, n sāndāpee kar tege n kāā Yāhā Fānga ne. Loo na, ye yai ye cā Yāhā Yai pa wa ye ye.

21 Fāngafua ma pye naanmiy wān ne ma nii u kaha sēŋ, nawee waa saa ser u kla gaa gbe ye. 22 Waa ter ma -sē pa, woo fānga ma ter nwo wāŋ na, u n yia u na, u ga u naanmiy wān byε tyīn sya u ye, tii tuu ba ta ma naa u ya paha. Loo na, u ga u kahafua nwo koho wān byε gbe u ye, u te la u nampyeŋ- ne.

23 Wii ma yee u wee ra ne ye, woofua ma ra napī. Tesē, wii ma yee u saa koho le ra ye, u nawee- wāā ba ra

kē ye, woofua u pe kar n kāā ra na.

24 Sāndūpee ma pye nawee yīn na ma ba tege kāā u na, u sāndūpee ga ka drawaha fla wo, u ga tay naa n klaha, u ma teelaa yāā u nii naa n wūū. U ma yee u sē teelaa yāā ye, u ga yee tuu ter u niisaha gii yaha, u ga dur ga nii ke fla na. 25 Loo na, tuu pye nawee wii yīn na ma ba tege kāā u na, u ga dur ga u fla na. U n gaha u nawee laam yāā mii nwoŋ dyaŋ pe ke pε ma ke gbihi ta. 26 Loo na, u sāndūpee ga yir, u ga u nampyeŋ- kuasī mpāy yigi ba, mpāy pe maha pee woo na. Pe byε ga pe ya wāā ba nii u nawee yīn na. U nawee wī ga pee, le ta ter faale yaha.»

27 Yesu tuu ba koo pāā wa, cōō waa n kuee pe nabuar laam wo, ma u pye ma yee: «Cōō wii tuu ma see ma maha u yrā ta ma kē, u wī n tāy.» 28 Yesu n -sē u yĕ wāā sya ma yee: «Mpāy pe Yāhā kapāyī luhu, ma maha Yāhā kānde yār, poo wī le n tāy!»

Yagaafa pe laanwo wī lii ke Yesu ye?

(Mat 12.38-42)

29 Nawee- wō naa n tā Yesu na, u n nii pe pye ma yee: «Yagaafa pee, ma -sē yee poo n traha pe laanwo wī laa yāā yīnde ne. Aye, laanwo wī laa saa pye ye n yāā yīnde ne ye, mii lii syi sē kē le bii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yonase dye ye. 30 Ye sē yāā, mii Yonase wī bii nii kayar wī faalefa Nenefufa

ye mii, u Nawee Puee wĩ bya ga ba nii kayar wĩ yagaafa ye koo syi.

³¹ Yāhā kasāhā per ma ba nɔ, faale Syeba kāntraha yīnfasya ga ba le pāā u yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Woo bii yir deydey kui wo, ma pa faale yīnfua Salmuu fla na ma ba u kacāyor luhu. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Salmuu wūhū yaha!

³² Yāhā kasāhā per ma ba nɔ, pe faale Nenefufa ga ba le pāā pe yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Faale wo, Yonase bii Yāhā yē kapān pāā pe Nenefufa ye, pe n le luhu ma koho klaha ma pe kapee- wāpyeŋ miy yaha. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Yonase wūhū yaha!»

Nawee kadye naaloho
(Mat 5.15; 6.22-23)

³³ Yesu n maha yee: «Waa sē naaloho ndyan tar ma ga le wūhū teelaa wo ye, waa sē maha le tar ma katan cīn n tā le na ye. Ah ndee, pe ma le tar, pe ne le wra ta kāānkui na, wii ma dye u naa n yāŋ cāā- na. ³⁴ Yīnde ma mii naaloho dyan kadye na. Ma yīnde ma yō ma ye, ma kadye bye ga nii cāā- na; ma yīnde ma -sē klaha- ma ye, ma kadye bye ga nii wam wo. ³⁵ Loo na, nawee woo yai u u ya yigi, cāā- mpāy pe ma u na, wam ma syi pe sya tāŋ ye. ³⁶ Ke syi ne, nawee kadye bye ma nii cāā- na, teelaa sē wee wam wo ye, u

kadye kur bye ga nii tāŋ cāā- na, ke naa n yehe palpal mii naaloho cāā- dyan.»

Yesu kuān pe Farisyē na tesē pe Yāhā kaiyarfa ne
(Mat 23.1-36; Mar 12.38-40)

³⁷ Yesu tuu ba pāā wa, Farisyē naa waa n u yee u ga di u kaha wo. Yesu n dye ke kaha wo, maa nii ma ga di. ³⁸ U Farisyē naa n ba yāā Yesu sē u klue yee pe wāle kānde na ye, ma nii n di, le n u fe gbe.

³⁹ Loo na, Yīnfua Yesu n u pye ma yee: «Yii Farisyē, ye ma mii nawee- mpāy dyan pe crāŋ kur kue yee, tesē tasa kur kue ne, ma n tyii ke laam na. Ye bye ye yii ta naweeyōm nkur kue ye, ye laam sē -sē wee gbege ye. Nawee- wāyuhu wĩ ya le ma ye laam wo, tesē kapee- wāpyeŋ ne. ⁴⁰ Ye plege, ye sē kai- cā ye! Yāhā gii ke nkur kue pye, koo neŋ ya sē na ke laam bya pye? ⁴¹ -Ye ye crāŋ yī kayūhū ne, tesē ye tasa bya ne, ye ke wāā nawām kē, loo na ye kānkai- bye ga cā nii gbege.

⁴² Yii Farisyē, ye wĩ pee Yāhā ye! Ye ma ne ye digi gbe, le tāy ke nii waŋ kla woo, tyūhū wāŋ woo, ye ne ke la fle sēnsye, ye fla neŋ wāā Yāhā kē. Ma -sē yee ye wāsrōŋ wĩ na, tesē Yāhā wĩ wātāy ne ye laam wo, ye kalaa wee koo na ye. Koo - sē kē tee yai ye gbihi yigi, ye koo ta yīŋ. Ke kai- ngī n -sē

taha, ye ma syi ye faha laa yaha ye.

⁴³ Yii Farisyē, ye wīl pee! Yii fee- yawāhā nwey wo ni- isar rii nawee- bye yīnde le yi n too re na, too syi niisar ye ne ke ye nii. Ye tee maha n yāŋ pe naa ye syar nangbāsyaaha ne nanihi teebehe wo.

⁴⁴ Ye wīl pee! Ye laam wluhu, ye ma mii nakur gbūhū nkāy syi dyaŋ nawee saa cā ye, u tāhā naa n ter te na!»

⁴⁵ Yāhā kaiyarfa waa n u pye ma yee: «Yīŋfua, taa nii n pāā ke syi, ma wo bya wāā le n tyehe.»

⁴⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Yii Yāhā kaiyarfa, ye bya wīl pee! Ye nawee- taha kai- nkāy na ke ma mii teger dyaŋ pe saha tēŋ ye. Ye saa maha koho le pe ye, pe n waha re tēŋ ye. ⁴⁷ Ye wīl

pee! Gbūhū nkāy syi ke yō, ye ne koo fāā Yāhā kaplāŋ tōrfa kē, poo mpāy ye wāle pe boo! ⁴⁸ Le nii mii ye wāle pe lii pye, le tāy ye ye. Poo pe Yāhā kaplāŋ tōrfa boo, yii -sē pe gbūhū fāā! ⁴⁹ Loo ne, Yāhā gii ke kai- bye cā tāŋ, ke n le yar yaha ye wīl na ma yee: «N ga ba ra kaplāŋ tōrfa mpāy nō wāā pe ye, tesē ra tēntēfa mpāy ne. Pe ga ba mpāy boo pe laam wo, pe mpāy nar- gboho.»

⁵⁰ Ke syi ne, ma gbe driyē wātāhā na, ma ba waa ke yagaa na, Yāhā kaplāŋ tōrfa mpāy bye pe boo ter, yagaafa ga ba loo kapee fue dāā.

⁵¹ Too naboor nde bii gbe

Abel wāboo cāā na, ma sya ba waa Dyakaridya wāboo cāā na, woo wii pe bii u boo ke Yāhā kangbāŋ nsoho wo, ke Yāhā diŋ yisaha fla ne. Āwā, cūnde ne tē n pāā ye ye, ntōr rii te woo, le kapee fue ga yi yagaafa na.

⁵² Yii Yāhā kaiyarfa, ye wīl pee! Lii le ga waha nawee ta u n Yāhā wīl cā, yii ge le sye, ma -sē maha yer tā le na nawee- ma n le yāā ye. Ye ma mii nawee waa dyaŋ u nwoŋ gaa yē gbāā tā ma sye u karndohopua na.»

⁵³ Yaliile Yesu tuu ba yi ke kaha wo, pe Yāhā kaiyarfa tesē pe Farisyē ne, pe n nii ncafūhū di u ne, ma nii u yey kai- ter bye ne. ⁵⁴ Pe naa n ke pe Yesu ta u n plaha pāā pe n luhu.

12

Yesu nawee- klaha kai- nkāy ne

(Mat 10.26-27)

¹ Loo yale wo, nabuar n ba wo tā ma sya pe ya tre tāhā, Yesu n cāā u kānyārwai pye ma yee: «-Ye yii yigi Farisyē ye ne, pe wīl ma mii nca- sur wāŋ ter syi dyaŋ. Pe naweeyōm pyer pye gbaa na, pe laam wo ma -sē pee. ² Ngii ngii ke wūhū nii, ke ga ba yāā gbaa na. Kai- nkāy ke maha ma waa sē ke cā ye, ke ga ba cā. ³ Loo ne, kaplāŋ nkāy tee n pāā yii ya yīmperwoho wo, ye ga ba naa ke pāā nawee- bye ye yaiwaha na. Tesē, lii bye tee yuhu pāā waa nditye wo,

nwonuŋ laam wo, le ga ba gbey pãã nanihi fla wo.»

Wii nawee- yai pe naa n fya u na

(Mat 10.28-31)

⁴ Yesu n maha yee: «Ta n le pãã ye ye, yii mpây tee ma ra naambiyâm: Mpây syi pe ga waha nawee kadye boo wãboo ya, pe sê -sê ga waha laa pye nantân ye, ye ma syi naa poo fya ye. ⁵ Wii tee yai ye naa n fya, n ga u yar ye na: Ye yai ye naa Yãhã koo fya, koo gii ye ma ba ku, ke ga waha ye le naa fla wo, naa gii wãfegeyãã wee ke na ye. Æwã, n le pãã ye ye, ye yai ye naa koo ya fya!

⁶ Kãnsyãyi mii syi wãm bua sê n par la warpii syãm ya ne? Ye cã poo kãnsyãyi mii wee ngaa ye, Yãhã sê -sê n faha poo nen waa gɛ yaha ye. ⁷ Ye wĩ n tãy Yãhã ye, ma ter kãnsyãyi mii syi wãbuar yaha. Ye yĩnyor nde gɛ Yãhã te byɛ yẽ cã yaha wa. Ye ma syi naa n fya laa na ye!»

Lii yai le pãã Yesu wĩ na nanihi wo?

(Mat 10.32-33; 12.32)

⁸ Yesu n maha yee: «Ta n nde pãã ye ye: Wii ma le pãã nawee- yĩnde na ma yee woo u ya le soho ra koho wo, ndoo u Nawee Puee, ta bya ga ba le pãã pe Yãhã yãhãyiŋ tẽnlehe yĩnde na n yee, woofua ma ra wũũ. ⁹ Wii ma -sê le pãã nawee- yĩnde na ma yee woo sê ndoo cã ye, ta bya ga ba le pãã pe Yãhã yãhãyiŋ tẽnlehe yĩnde na n yee, n sê woofua cã ye. ¹⁰ Nawee wii

ma tee pãã u Nawee Puee wĩ na, Yãhã ga ba loo kapee laha kãã u yĩŋ na. Wii ma -sê tee pãã Yãhã Yrã Fãnga wĩ na, loo kapee nde saa laha kãã u yĩŋ na ye.

¹¹ Pe ma ba ye yigi ga Yiffee- yawãhã nwey wo, laa na yahaseefa yahasee ye, laa na fãngafa yahasee ye, ye ma syi ye fya ye! Ye ma syi ye naa ntân cɛr, ye yee tee ga ba lii pãã le n nii wãyiŋ, tesê tee ga ba lii pãã ye waha ye yĩŋ yi yaha, ye sê cã ye. ¹² Loo yale wo, kaplãŋ nkãy ke yai ke yi ye yẽ wo, Yãhã Yrã ga ye klaha ke ne.»

Cũnde nangbãñ ne tii ne?

¹³ Dya waa pye pe nabuar laam wo, ma ba Yesu pye ma yee: «Yĩŋfua, ta lɛfua yar, u tyii wo n wo tuhufua kloho la wii na.» ¹⁴ Yesu n u yẽ sya ma yee: «Naambiyã, yoo u ra taha ye nwoŋ kai- wãsãhã na, tesê ye koho wãn wãlan na ye nsoho wo?» ¹⁵ U n wã klaha, ma pe nawee- byɛ pye ma yee: «-Ye yii yigi, ye ma n pua yaha wale wĩ na, tesê nangbãñ wãn ne ye. Nawee koho wãn sê ne te ga waha ta u n kuee yrãŋ na ye.»

¹⁶ Loo na, Yesu n kakuãcran pãã pe ye ma yee: «Nangbãñ gaa pye tangbãñ ne, dir n ba yi u ye kacãñ sê pye ye. ¹⁷ U n nii laam ga ma yee: «N ga pye mii, dir nde byɛ lesaha wee ra ye ye.» ¹⁸ U n ba u ya pye ma yee: «Tẽ ga lii pye, n le cã yagaa. Loo ne nde: N ga ra mple nde yoho kãã, n dur n

taa fãã, tii te cã gboho faale wãn na, n ta dir wãn bye le yaha te laam wo ta koho wãn bye ne. ¹⁹ N ma loo pye wa, n ga dur n nii yar n yee: Naambiyã, diyõr ma ma ye kacãn wee ye, te ga waha ta ma di yai dyε- buar. Yagaa, fihĩ nii naa n wũũ, ma naa n di ma naa n wɔ, -taa naa nuhu di. > ²⁰ Yãhã n -sẽ u dya pye ma yee: <Naplege nge! Yĩmper nge gε laam wo, ma ga ku. Taa ga ku, dir nde bye taa gbihi ta ma myaha na, te ga nii yoo wãn yagaa? > » ²¹ Loo na, Yesu n maha le pãã taha ma yee: «Wii woo na tuu driyẽ nangbãn wãn ya kε wãã n ta u ya myaha na, u sē -sē wee ngaa nangbãn Yãhã ye ye, woofua wĩ ma mii ke nangbãn naplege nge wĩ dyañ.»

-Ye yii le soho Yãhã koho wo ye kuãñ ne!
(Mat 6.19-34)

²² Loo kur ye, Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Loo ne, n ga ye yar nde ne: Dir rii tee ga naa n di, tesẽ loho gii ne tee ga naa n wɔ ye waha nii yĩnwεr na, tesẽ nayrε rii ne tee ga le tã ye kadye na, ye ma syi ye naa ntãñ cεr too nde bye wĩ na ye! ²³ Ye sē yãã, yĩnwεr puar dir na, kadye puar nayrε na. ²⁴ -Ye naa kãnsyãm yãñ, pe sē digi tãhã, pe sē digi gbe, teelaa wee pe ye pe dir kõñ n yaha ye. Yãhã sē pe yẽ digi wãã la pe kē? Ye wĩ n tãy Yãhã ye, ma tεr kãnsyãm yaha. ²⁵ Ye laam wo, yoo ma

u ga waha u kuper yũhũ wãã carle gε laangar ya kãmay na? ²⁶ Ye ma gblihi laa ndele syi ya wãpyeñ na, lii tee -sē laam ga ke kai- ngĩ wĩ na?

²⁷ Nyẽ fyãr te n fiy tar wo, ye sē te nayõr yãã la? Te sē tēn tē ye, te sē faha wãn tyĩn ye. Ta n -sē le pãã ye ye, u faale yĩnfua Salmuu, u nangbãn naa bye ne, u nayrε nayõr sē -sē bii nɔ nyẽ fyãr wãñ neñ gaa gε nayõr na ye. ²⁸ Nyẽ nge gε ke n fiy tar wo nanga, koo gii pe n pai miy le wãã naa laam wo sukũhũ, Yãhã nayõr wãã ke kē. Ke -sē ga pye mii ke tyii yii gε na, ke saa nayrε wãã ye kē ye? Ye sē koho taha yaha Yãhã na busãã ye. ²⁹ Ye ma syi ye naa ntãñ cεr, ye yẽ digi wãkε ne tesē ye lawɔñ ne ye! ³⁰ Nawee- mpãy pe sē cĩnde Yãhã cã ye, poo pe too nde bye kε fãnga ne. Ma -sē yee yii na, Tuhufua Yãhã ma ye ye, ke cã te wĩ ma ye na. ³¹ -Ye cãã Yãhã Yai wĩ kε wa! Loo na, ngii wĩ ke ma ye na, ke -sē ga ba wãã taha ye kē.

³² Yii mpãy tee sē nihi ye, ye ma syi ye fya ye! Le tãy ye Tuhufua Yãhã ye, loo ne u n ye le Yãhã Yai wo. ³³ -Ye ye koho wãn par, -tee pe war wãã nawãm kē! Wale lii syi le sē n klaha ye, -ye naa loo kε! -Ye Yãhã wũhũ kε naa n ta busãã yãhãyĩñ wo, koo fla gii wãplaha wee te na ye, yuhu saha nɔ te na ye, fyãr saha te pye klaha- ye. ³⁴ Tee ye laam wãn ta na, ye laam bye ma koo fla na.»

*Tëntē- yai pe ma n sã wã y
faha ye*

(Mat 24.45-51)

³⁵ Yesu n maha yee: «-Ye yii gbihi ra tēn wī ne, -ye ye nsī cēr pua, -ye ye naaloho tar yaha! ³⁶ -Ye yii gbihi mii tēntē- mpāy dyaŋ pe yīŋfua ka cagbar na. U ma dur ba ke kapahayē gbā, pe yir ga ke yār u kē. ³⁷ U yīŋfua tuu ga dur ba tēntē- mpāy yāā yrāŋ na, poo wī n tã y! U ga u ya gbihi, u pe ta pe n tege nii, u n ba dir la klahā pe byē kē. ³⁸ U ma dur ba yīndyaha wo, le tã y yīndyaha kur ye, ma ba u tēntē- yāā yrāŋ na, pe wī n tã y.

³⁹ -Ye nde cã laha: Kahafua ma ne u yuhu payale cã, u ga ne kuee yrāŋ na, u sye u yuhu ma n dye u kaha wo ye. ⁴⁰ Ye bya -ye yii gbihi naa n ta, yaliile tee sē ga yigi ye, u Nawee Puee ga ba dur ba loo yale wo.»

⁴¹ Pyar n ba le pãā ma yee: «Yīŋfua, ma kaplāŋ ngī kuā cra pãā wãā wii ya kē laa, ma ke pãā nawee- kur byē kē?»

⁴² Yesu n u yē sya ma yee: «Tēntēle wii syi kē u n sroŋ u yīŋfua ye, ma maha kai- cã? Woo kē wii ne u yīŋfua ter ma u taha u naa ke kaha yāŋ, tuu naa u tēntēwai byē yāŋ, u naa pe dir wãā pe kē sediyale wo. ⁴³ U yīŋfua ma dur ba, maa u yāā loo tēn na, woo tēntēle wī n tã y. ⁴⁴ Ta n cīnde nde pãā ye ye. U yīŋfua ga u taha u koho wān byē yīŋ na. ⁴⁵ U tēntēle ma -sē le ga yigi, a woo yīŋfua saa pa yagaa ye, u ga too u

tēntēwai wāgbāŋ na, u naa dir ya di, u naa sēm wo pe n u yigi. ⁴⁶ U tēntēle tuu sē per gi ga yigi ye, u yīŋfua ga pa koo per na. U ga u pēn cīnde wāpēn, tuu u pye pyer rii ne te yai mpāy ne pe sē sroŋ ye.

⁴⁷ Tēntēle wii tuu u yīŋfua laam wī cã, u sē -sē u ya gbihi ye, u sē -sē u yīŋfua laam wī pye ye, u ga ba gbār sya busāā. ⁴⁸ Ma -sē yee tēntēle wii tuu sē u yīŋfua laam wūhū cã ye, u ma sya tee pye ma yai gbār ne, u ga gbā car ya. Yāhā ma wii kē busāā, ke ga ba ufua yey kai- busāā ne. Yāhā ma kai- busāā le soho wii koho wo, ke ga ba woofua yey kai- busāā ne ke n sya gboho ter.»

Yesu wāpaŋ ta nawee- ga cēr

(Mat 10.34-36)

⁴⁹ Yesu n maha yee: «N pa nawee- wācēr naa ne kãntraha na. Koo naa nge ma ne pye ke le wa, le ne ga tã y ra ye. ⁵⁰ N ga ba tãā fēn laam wo, ta laam byē n wlāhā nii. Loo n ba pye wa, ta laam n cã tege nii. ⁵¹ Ye laam wo, ye yee la n pa nawee- yīmbuhu wāālesaha wo? Aye rēhē, n pa pe wācēr wī loo ne. ⁵² Ma gbe yagaa na, nwoŋ giifa ma pye nawee- bua, nawee- tãā ga wãā le, pe cēr nawee- syām mii na. Kaa na, nawee- syām ga wãā le, pe cēr nawee- tãā mii na. ⁵³ Tuhufa ga ba napīr le pe dyam ne, dyam - sē ga ba napīr le pe tuhufa ne. Nahafa ga ba napīr le

pe pueesyam ne, pueesyam -sē ga ba napīr le pe nahafa ne. Nansyam ga ba napīr le pe pii ca ne, pii ca -sē ga ba napīr le pe nansyam ne.»

Mpāy pe sē yagaa kai-yīntaha war ye
(Mat 16.2-3; 5.25-26)

⁵⁴ Yesu maha naa pe nawee- yar ma yee: «Ye ma sesaha yāā ke wo ke pakue ye, ye sē ne yee la, ke ga pa? Ke n -sē pa cīinde. ⁵⁵ Ye ma tefay yāā pe yir yāhāyīn kāndigi koho kuε ye ma fua n pai, ye sē ne yee la kar ga war? Le n -sē pye cīinde. ⁵⁶ Dawarfa me ye ne! Tee waha yāhāyīn wūhū yīntaha war, tesē kāntraha wūhū ne, Yāhā wūhū nkāy ke -sē n pye ye yīnde na yagaa, nwa ta ye n koo wāwar wīi sye?

⁵⁷ Tee ga lii pye le n sron, nwa ta ye n loo sye? ⁵⁸ Wii ma yee ma laa tee pye, ma ma yigi n gaha kasāhā saha wo, tee sē nō wa ke fla na ye, cāā naa u nar ye n wāā le. Mii loo sē ne ye, u n gaha ma le soho u kasāhāfua koho wo, woo n ma le soho fāngafa koho wo, pe n ma le nwompīhi wo. ⁵⁹ Ta n le pāā ma ye: Ma'a yee ma sē le kafue byε dāā tān ye, ma saa yāā yi ke nwompīhi wo ye.»

13

-Ye le sya ye kapee- sē yō ye, -tee ke miy yaha!

¹ Per gaa, nawee- mpāy n pa Yesu fla na, ma ba Galelefa mpāy wīi pāā u ye.

Pe Galelefa ka Yāhā kangbān laam wo, u fāngafua Pilati n ta pe n pe boo wlāhā pe kaboo wān ne. ² Yesu n pe yē sya ma yee: «Galelefa mii pe boo, ye laam wo ye yee la, poo pye kapeepyefa ma ta ter Galele kāntrahafa byε yaha? ³ Ye bya ma -sē yee, ye sē le sya ye kapee- sē yō, ma maha ke wāpyen miy yaha ye, ye byε wīi ga ba klaha-. ⁴ Ye yai ye ye laam too nwonjruhu gii na ke pye Syilwee wo, ma ba too tā nawee- sēnsye kuatāā na, pe n ku. Ye laam wo ye yee la, poo pye kapeepyefa ma ta ter Yurusalem klofa kur byε yaha? ⁵ Ye bya ma -sē yee, ye sē le sya ye kapee- sē yō, ma maha ke wāpyen miy yaha ye, ye byε wīi ga ba klaha- koo syi.»

Yūsrefa wīi ma mii katyigi gii dyan, ke sē n sa ye

⁶ Yesu n maha kakuācran pāā pe ye ma yee: «Dya waa ba nasar nkugu katyigi sīi kāntrayūhū fla wo, ke n le. U dya n pa u n pai nkugu tai, u sē ngaa yāā ye. ⁷ U n te tar gbihifua pye ma yee: <Yān, ke dyε- tāā kē yagaa, n ma pa n pai nkugu tai katyigi nge na, n saa ngaa yāā ye. Ke cεr kāā! Ke tee nii ma draha ka sya, ke sē n sa ye.> ⁸ U tar gbihifua n u yē sya ma yee: <Yīnfua, maha tyii ke na naandyε; n ga ke yīn tugu klaha, n nafuhu le ke tāy. ⁹ Ke syi ne, laa na ke ga ba sa dyε laa; ke maa yee

ke sê maha sa ye, ma ta ke n CER.> »

Yesu maha cɔɔ waa jaa kanii per gaa na

¹⁰ Kanii per gaa na, Yesu pye u maha naa nawee-klaha Yiiffee- yawāhā nwoŋ gaa laam wo. ¹¹ Cɔɔ waa -sê pye ke fla na, u sê pye korkor ye. Ke dyɛ- sênsye kuatāā ba kē sândūpee waa pye, u ba u cɔɔ ta u n kur nii, u saha kântuhu sroŋ ye. ¹² Yesu tuu u cɔɔ yāā, u n u yee ba, ma ba u pye ma yee: «Cɔɔ, ma yan ma miy yaha.» ¹³ Yesu n koho taha u na, ke kântuhu n ta tɛr sroŋ u ye, u n nii Yāhā sey.

¹⁴ Yesu tuu maha nawee jaa kanii per wo ke syi, le sê tǎy u Yiiffee- yawāhā nwoŋ yīŋfua ye ye. U n kapān gbe, ma pe nabuar pye ma yee: «Plii kuay ma, nawee yai u tēn tē too plii na. -Ye naa too plii yāŋ, ye naa n pai ye yan wājaa wī na, tee ke kanii per yāā ye ke ta yaha!»

¹⁵ Yīŋfua Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Dawarfa me ye ne! Kanii per na, ye sê ne ye naha sāhā la, laa na ye kānkoŋ, ye ka ke ne lawosaha wo? ¹⁶ Ah cɔɔ nwo wii tuu -sê ma Brama kur waa, Setane tuu pua yigi yaha dyɛ- sênsye kuatāā, ye yee la woo ma syi u sāhā yaha kanii per na u sândūpee namihi wo ye?»

¹⁷ Yesu kapān nde n nii u napī- ye fyar wī. Laanwo wūhū nkāy tuu naa n pye, ke -sê naa nuhu yigi pe nabuar kē.

Yāhā Yai ga cāā klonj, ke cā ba gbobo

(Mat 13.31-33; Mar 4.30-32)

¹⁸ Loo na, Yesu n maha pe nawee- yar kakuācranj ne ma yee: «N ga waha Yāhā Yai wī tōr nwa ne? Ke ngii tay, n ga ke kla yar ye na. ¹⁹ Ke ma mii ngaa puale dyanj, dya waa tuu gbe, ma tāhā le kāntraha wo u lankua wo. Loo puale klonj tǎŋ pii byɛ na. Le -sê fīy ma jruhu katyigi dyanj, kānsyām n sya ba pe nseŋ ta te kayay laam wo.»

²⁰ Yesu n maha yee: «N ga maha ye yar Yāhā Yai ma mii syi dyanj? ²¹ Yāhā Yai wī maha ma mii ncasur wāŋ ter syi dyanj, cɔɔ waa tuu gbe carle ya, ma wlāhā bur miy busāā wo gbengbeyihī tǎā syi, ma pe tūhū. Te ncasur carle ya n ta pe n sya fua yir.»

Nawee- busāā ga yāā dye la Yāhā yai klo wo?

(Mat 7.13-14, 21-23)

²² Yesu naa n gaha Yurusalem wo. Tuu naa n tɛr kungbāhā nkāy wo, tesē kusyimbɛhɛ nkāy ne, u nawee- klaha naa n gaha too byɛ wo.

²³ Waa n ba u yey ma yee: «Yīŋfua, nawee- mpāy pe n pai sya yaha pe dye Yāhā fla wo, pe saa syar ye, cīinde sē na?» Yesu n u yē sya, ma pe yar ma yee: ²⁴ «Yāhā fla wādye wī waha mii nwonyē gii dyanj ke fihī. -Ye yii waha ye dye koo ne! Ta n ye yar, nawee- busāā ga ba yee poo

ga dye, pe -sē ga ba gblihi laa.

²⁵ Koo nwonyē nge kaha-fua ma ba yir, ma ke nwonyē gbāā tā, yaa ba yii yāā nkur ye, ye naa ke kāānklihi gbā ye yee: <Yīnfua, nwonyē yār wo kē!> U ga ye yē sya u yee: <N sē ye yisaha cā ye.> ²⁶ Loo na, yaa u pye ye yee: <Wii me too wāā naa n di ma ne, ma maha wāā naa n wo ma ne. Ma naa nawee-klaha wo klo wo, nanihi teebēhe wo.>

²⁷ U ga maha ye pye u yee: <N sē ye cā ye kapeepyefa mii, ye ma n crā ra na ye!>

²⁸ Loo yale wo, ye ga ba faale wāle Brama ye yāā, Yāhā yai klo wo, tesē Yisyake ne, Dyakuba ne, ma suhu pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa bye ne. Yii -sē ga ba pye nkur ye, ye naa n wūn wāwūn, ye laam ga ba war ye n sya naa nkāhā gbā!

²⁹ Nawee- ga ba yir yaidar kue ye, tesē ke dyeter kue ye, tesē kāntraha teebēhe bye wo, pe pa Yāhā Yai gbar na, pe ba dir di. ³⁰ Loo na, mpāy pe ma kur ye yagaa, poo mpāy ga ba yahasee fla yāā. Mpāy pe -sē ma yahasee fla wo yagaa, poo mpāy ga ba nii kur ye.»

Yesu tesē Yurusalemfa wīi ne

(Mat 23.37-39)

³¹ Loo yale wo, Farisyē mpāy n yūhū crā Yesu na, ma u pye ma yee: «Ter kāā, ka fla ngaa na. Yerote n traha u ta pe n ma boo.»

³² Yesu n pe yē sya ma yee: «-Ye ka, yaa kacāmpuai

nwo yar ye yee: Ta tēn ne kāntraha nge na sāndāpee wākar ne, yanfa wājaa ne. N ma le na nanga tesē sukūhū ne, le tēn n sya ba kua. ³³ N yai n ta ter ta yrāhā ne nanga, sukūhū, n sya ga nō. Ye sē yāā, Yāhā kaplāŋ tōrfua sē yai pe u boo kulaa wo mii Yurusalem sē kē ye.»

³⁴ Yesu tuu naa pe Yurusalemfa wīi pāā, pe fen n u yigi, u n yee: «Yurusalemfa, Yurusalemfa, ye Yāhā kaplāŋ tōrfa boo, tesē nawee-mpāy Yāhā pe nō n wāā ye ye, ye pe waa n boo ntēambar ne! Yalebye, n n ke n ye wāā ta nii tāy, mii nguyīŋ dyaŋ ke ke pii wāā n ta ke nkaasyir flāhā tāy. Ye sē -sē le sya yāā ye. ³⁵ Tee n pye ke syi Yāhā ga ba kur waa ye klo na. Ta n ye yar: Ye saa ra yāā mii per gii sē kē, tee n pai naa n yee: <Mboo wii taa n pai Yīnfua Yāhā myaha na, ke kaa taha ma na.> »

14

Farisyē naa waa Yesu yee ba dir na
(Mat 22.1-10)

¹ Kanii per gaa maha wo, Yesu ba ka Farisyē ye yīnfua waa kaha wo. Pe ba u yee dir na ke fla na. Mpāy pe pye ke fla na, pe naa Yesu yāŋ kayi ne, ncā u ga pye mii laa? ² Dya waa ba yer u yahasee ye. Yan pye u dya na, u n ba tē. ³ Yesu n kapān gbe, ma pe Farisyē yey tesē pe Yāhā kaiyarfa ne ma yee: «Kānde lii Yāhā le ta, wo yai

wo yanfua jaa kanii per wo laa, wo sē yai wo le syi pye ye?»⁴ Pe n yaha le, pe sē sya ma laa wāā sya ye. Loo na, Yesu n u yanfua yigi ma u jaa, ma kānde wāā u kē u n ter.⁵ Yesu n dur yagaa, ma pe nawee- pye ma yee: «Ye laam wo, waa dya ne too dye u ye kualan laam wo, laa na naha syi, ufua saa u yi la le yalebya wo, le ma sya pye kanii per?»⁶ Loo kapān nde na, pe ga u yē sya lii ne pe sē cā ye, ma yaha le.

⁷ Dir disaha wo, nawee-mpāy pe ba yee ba te dir na, pe bye naa niisayōr ke. Yesu tuu pe yāā, u n kakuācran nde pāā pe ye ma yee:⁸ «Nawee ma ma yee, taa ga fān di casyar na, ma'a ka, ma'a n ga ke niisayūhū yān ma nii ye. Ma'a ga nii koo syi fla wo, laa na pe ma pe nawee waa ter yee te dir na, wii syi tuu ter ma yaha ma maha ma yīnfua waa.⁹ Wii tuu ye yee ba, mboo tesē woo ne, u ga waha pa u ba ma pye: <Dya, ah ma saa ke niisayūhū wāā la u kē?> Ma -sē ga yir te fyar ne, maa nii kur kue niisaha wo.¹⁰ Ma'a yāā pe ma yee ke syi fla na, ma'a ka, cāā ga nii kur kue niisaha wo. Ke syi ne, wii tuu ma yee ba, u ma ba ma yāā, u ga ma pye: <Naambiyā, yir ba nii yahasee ye niisayūhū fla na.> Taa yir ga wāā nii mpāy ne, pe ga nagboho ta ma na.¹¹ Ye sē yāā, nawee wii ma u ya ta yīnfua draha wo,

ufua ga klon. Wii ma -sē u ya klon, ufua ga ta yīnfua draha wo.»

¹² Dya wii tuu ba Yesu yee ba te dir na, Yesu n wā klaha ma u yar ma yee: «Ma'a ga nawee- yee dir na, ma'a n ma naambiyām yee ye, tesē ma nampyesey ne ye, tesē ma nwonfa ne ye, tesē ma niisahafa mpāy ne pe ma walefa ye. Mii loo sē ne ye, pe ga waha yia pe le dur ma kē. Kayī lii raa yee ma pye, le n kua kāā.¹³ Ma'a ga nawee- yee dir na, ma naflam poo yee, tesē mpāy ne pe kadye sē ke ya kua ye, tesē tānklahafa ne, ma suhu fūū- ne.¹⁴ Poo mii pe saha le dur ma kē ye, ma wīī n tāy. Yāhā ga ba ma dāā per gii kasron pyefa ga ba yir gbā wo, pe nii yrān na.»

¹⁵ Mpāy pe naa n di, pe kaplān ngīī luhu wa, poo nen waa n Yesu pye ma yee: «Wii tuu ga ba u dir lay yāā te yāhāyīn gbar wo, u wīī n tāy!»

¹⁶ Yesu n kakuācran nde pāā u ye ma yee: «Dya waa ba per gaa yar nabuar raa ye, dingbān wīī na.¹⁷ Te sedi yale n ba no, u n u tēntēle lehe wāā u ga pe nawee- yar, te wān bye pye wa, pe pa.¹⁸ U ma ga wii yāā, ufua ga naa yor raa ter pāā. U tēntēle tuu ga cāā dya wii yar, u dya n u pye ma yee: <Dya, n ma n tar raa par nii kē, fīhī tyii ta n ga te fla yān. Ye ma n tege ra na ye.>¹⁹ Waa ter n yee: <N ma n tawar nyer sēnsye par nii

kē, fīhī tyii ta n ga re pye yāŋ. Ye ma n tege ra na ye.>

²⁰ Waa ter n maha yee: <N ma n ɔɔ sya yagaa, n wee n ga yāā ka ye.>

²¹ U tēntēle n dur ga, maa ke kaplāŋ tōr u yīŋfua ye. U yīŋfua laam n war, u n u tēntēle pye ma yee: <Ka le klo teebɛɛ wo, tesē te nanihi fla ne, maa naflam yee ba, tesē mpāy ne pe kadye sē ke ya kua ye, tesē fūū- ne, ma suhu tānklahafa ne.>

²² U tēntēle n ka, ma dur ba u yīŋfua pye ma yee: <Yīŋfua, taa lii pāā, n le pye. Niisar raa -sē maha ma te kuee> ²³ U yīŋfua n u tēntēle pye ma yee: <Ka klo kānkāy wo tesē tar kānkāy ne, maa nawee- ta pe n ba dye, ta kaha n yīl.> » ²⁴ Yesu n pe nawee- pye ma yee: «Ta n ye yar, mpāy pe ba cāā yee, poo saa too dir nde yāā di ye.»

Cūnde Yesu kānyārwe yai u pye mii?

(*Mat 10.37-38; 5.13; Mar 9.50*)

²⁵ Loo kur ye, nabuar naa n yār Yesu ne, u n ba wā klaha, ma pe pye ma yee:

²⁶ «Wii ma yee u ga taha ra na u kuāŋ ne, ta wīl yai le naa n gboho u laam wo, le ta ter u tuhufua wīl na, u nahafua wīl ne, u ɔɔ wīl ne, u pii wīl ne, u nampyesey wīl ne, tesē u ya wīl gɛ ne. Mii loo sē ne ye, u saha nii ta kānyārwe ye. ²⁷ Wii ma cā u saha wāfāy sya ra wīl na u sya gbāpee ku ra kur ye ye,

ufua saha nii ra kānyārwe ye.

²⁸ Ye laam wo ye cā, wii ma yee u ga nwongbāŋ fāā, kii syi ke jruhu, u ga cāā tege nii, u yāŋ ke nwongbāŋ wāfāā dir ga war yē gii kua, u waha cā poo war yē ma ga waha yāā u ye, ke tēŋ bye n waha kua. ²⁹ Mii loo sē ne ye, u ma cāā koo nwongbāŋ nakūy ta, war n ba kloŋ u ye, ke nwongbāŋ sē fāā kua ye, mpāy pe loo yāā, pe ga naa u lɛr. ³⁰ Pe ga yee: <Ye naa n yāŋ dya nwo ne, u nwoŋ wāfāā tēn fe gbe, ma ba gblihi laa, le tēn sē kua u ye ye.>

³¹ Tesē, yīŋfua waa ma yee u ga naan miy yīŋfua waa ne, u ga cāā tege nii, u le fla yāŋ wa. Tuu ma naan miyfa nawee- nyerbua ya ne, u ga yāŋ, u ma ga waha yigi u nampyen yīŋfua nwaa ye, tuu -sē ma naan miyfa nawee- nyersēnsye ne, u ga cā. ³² U ma -sē cā, u saha yigi u nampyen yīŋfua nwaa ye ye, u ga cāā nawee- lehe wāā u ye, pe n ga u crā tā, pe u yey pe ga waha pye mii ke wāhā n kua pe nsoho wo.»

³³ Loo na Yesu n pe pye ma yee: «Yii waa saha nii ra kānyārwe mii u sē cāā tyii u koho wān kur bye na ye.

³⁴ Ye sē tetege yāā? Tetege ma kayūhū. Ke ma -sē sar, le kua. Waa saha ke ta ke n dur naa n tāy ye. ³⁵ Loo yale wo, ke saha kāntraha gbihi, ke saha le nafuhu wo ye. Pe n gaha ke miy wāā nkur ye

nafēntenj na. Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

kapee- wāmiyaha wee pe na ye.»

15

Mbua wii tuu ba plaha, ma ba yāā

(Mat 18.12-14)

¹ Pe kufar wāāfa, tesē mpāy ne pe naa kāmpee-yār, pe bye naa n crā Yesu na, ma ba naa u kaplānj luhu.

² Le sē naa n tāy pe Farisyē ye, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne ye, pe n sya le wlūhū naa n pāā pe ya ye ma yee: «Dya nwo n tāy kāmpee- yārfa ne, ma sya wāā n di pe ne.»

³ Yesu n pe yē sya kakuācran laa ne ma yee:

⁴ «Mbaa gbeebua syi ga waha pye waa ye ye laam wo. Nen ya ga waha plaha pe wo. Ufua saa pe mbaa gbeeresyar sēnsye kuaresyar mii ta yaha la nyē wo, u ga nen nwo ke wii tuu plaha, u sya u yāā?

⁵ U ma u yāā, le ga tāy u ye. U ga u mbua gbe taha kāmāyīnj na. ⁶ U ga ka kaha wo, u u naambiyām yee, tesē u niisahafa ne, u pe pye: «-Ye naa nuhu di ra ne, ta mbua wii tuu ba plaha ra ye, n u yāā.»

⁷ Yesu n pe yar taha ma yee: «Ta n ye yar, le ma ke syi yāhāyīnj wo. Yāhāyīnjfa nuhu dir ne gbobo nawee nen wīi na, wii tuu u kapee- wāpyen miy yaha ma dye kānyīi wo, ke ter nawee- gbeeresyar sēnsye kuaresyar mpāy yaha, pe n yee poo ma naweeyōm,

War wii tuu ba plaha, ma ba yāā

⁸ Yesu n maha kakuācran laa pāā pe ye ma yee: «Coo waa ma pye war sēnsye syi ne, warpua nen ya ne plaha u ye, u saa naaloho tar la, u ke nwonj pe, u u warpua tay kayi ne u sya ga u yāā? ⁹ U ma u yāā, u ga u cabiyām yee ba, tesē u niisahafa ne, u pe pye: «-Ye naa nuhu di ra ne, ta warpua wii tuu ba plaha ra ye, n u yāā.»

¹⁰ Yesu n maha le pāā taha ma yee: «Kapeepyefua nen ya ma yi kāā u kapee-wo, ma kānyīi gbe wāfuē, loo nde ga nuhu yigi yāhāyīnj tēnlēhe ye kē.»

Dya wii tuu ba plaha, ma ba yāā

¹¹ Yesu n maha kakuācran nde pāā taha ma yee: «Dya waa pye naam kicar syām ne. ¹² U dyasyīnde n ba pe tuhufua pye ma yee: «Ta tuhufua, wo wale wān la, ma ra lay wāā ra kē.» U tuhufua n -sē u koho wān la. ¹³ Plii raa n ter, u dyasyīnde n yir, ma u lay wān bye par, ma ter pe war ne deydey kulaa wo. U n ga taha kuee gbar ya na, ma u wale bye pye klaha- tānj. ¹⁴ Pe war pe ba kua u ye, fāāpihi gaa n dye le klo wo, u yē digi saha yāā u ye ye. ¹⁵ U n ka ma ga tēn ke klofua waa ye, u n u gbe le u tar wo, u naa kaha tyē- naha. ¹⁶ Pe tyē- pe naa katyipir rii di, te di laam pye

u na, waa sē -sē naa te wāā u kē ye. ¹⁷ Loo na, u n nii u ya wī ga ma yee: <Dir rii gε te ma ta tuhufua tēntē- ye, pe saha te di tāŋ ye, ndoo -sē nwo tee nde wo, n n ku fāā ne! ¹⁸ N ga dur ga ra tuhufua ye, n n gaha u yar n yee, ta tuhufua, n kapee- pye Yāhā na, n kapee- pye ma na. ¹⁹ N sē maha yai ma naa ra yāŋ ma dya draha wo ye. Naa ra yigi mii ma tēntēle waa dyaŋ.> ²⁰ U n yir, ma kānde sya ma n ter u tuhufua fla na. Tuu ga kaha yāŋ n wāā deydey, u tuhufua n u yāā. U dya fen n u sroŋ yigi, u n sya yir fā ga maa u wāā, ma u pua yigi. ²¹ Loo na, u dya n u pye ma yee: <Ta tuhufua, n kapee- pye Yāhā na, n kapee- pye ma na. N sē maha yai ma naa ra yāŋ ma dya draha wo ye.> ²² Pe -sē ga dye kaha wo, u tuhufua n u tēntē- pye ma yee: <Nayroho gii ke yō tāŋ te nayre bye na, -ye ka farfar, yaa koo gbe ba le u na, -ye kāncrā le u kē kōnde na, -tee maha ntān le u kē tre na! ²³ Naampēŋ gii ke gboho, ye ga ke yigi ba boo, waa nuhu dir di. ²⁴ Ye sē yāā, ta dya nwo tee yāā nwo, le ma mii u ba ku ra ye, ma dur ba yrāŋ na; le ma mii u ba plaha ra ye, ta n u yāā.> Pe n yir gbar na, ma nii nuhu di.

²⁵ Loo yale wo, u dyadyaha pye tar wo. Tuu dur n pai ma ba nō kaha yē na, u n luhu kapēn mii ye, yōr ne. ²⁶ U n tēntēle waa yee ba, ma ba u yey nwa kē. ²⁷ U

tēntēle n u yē sya ma yee: <Ma cīfua kē u dur ba. Koo kē, naampēŋ gii ke ba gboho, ma tuhufa ta pe n ke boo, ma yee woo dya dur ba u ye wāwee.> ²⁸ U dyadyaha laam n war, u n sye u sē dye kaha wo ye. U tuhufua n yi ma yee, woo ga u laam yīn u n dye. ²⁹ U dya n u pye ma yee: <Yāŋ, ke dye- nii yagaa n kai- pye n wāā ma kē. Ma sē maha laa pāā yāā ra ye, ta n le sye ye. Ma ra kē yāā la sēmbua gε ne, ma yee n sya n ga nuhu dir di ra naambiyām ne? ³⁰ Ma dya nwo, tuu -sē ka maa ma wale bye pye klaha- tāŋ canaandi na, ma dur ba, naampēŋ gii ke ba gboho ma ta pe n koo yigi boo u kē!> ³¹ U tuhufua n u pye ma yee: <Ta puee, ma ma ra ne yalebye, wān tii bye te ma ra wān, ma bya wān ne. ³² Ma sē yāā, ma cīfua nwo taa yāā nwo, le ma mii u ba ku wo ye, ma dur ba yrāŋ na; le ma mii u ba plaha wo ye, wo n u yāā. Wo yai wo loo gbar nuhu ne, -too dir di wo laam n yīn!> »

16

Wale wī

¹ Yesu n maha kakuācran pāā u kānyārwei ye ma yee: «Walefua waa ba tēntē waa gbe ta u wale yīŋ na. Pe n ba u walefua pye ma yee, u tēntē ma tuu u wale pye n klaha- ² U yīŋfua n u tēntē yee ba, maa u pye ma yee: <N laa luhu ma wī na, le sē yai ra ye ye. N saa maha ma ta ra wale yīŋ na ye. Taa ra

wale pye mii, ke bye tōr ra n cā.>

³ U wale tēntē n laam ga ma yee: <Ta yīnfua nwo u ga ra tege kāā ra tēn na. N ga pye mii? Fānga wee ra na ta n ga waha kāntraha tēn tē ye; n ma yee ndoo ga naa n nar, le ga nii fyar wī. ⁴ Tē ga lii pye n le cā yagaa. Ke syi ne, ta tēn maa klaha- ra ye, mpāy ga waha ra yigi ta pe ya tāy!> ⁵ Loo na, u yīnfua foho ke pye mpāy na, u n pe bye yee ba nanem. U n u wācir yey ma yee: <Ma yai ma fue lii dāā ra yīnfua kē?>

⁶ U n u yē sya ma yee: <Sēm- nasuhu gbeebua.> U tēntē n u pye ma yee: <Ma myaha fla nge saba wo, tege nii ma sēm- nasuhu gbeesī sēnsye ya yrūhū.> ⁷ U n waa ter yey ma yee: <Ah mboo, fue lii ne le ma ma na?> U n u yē sya ma yee: <Dir nfāāper kure gbeebua.> U tēntē n u pye ma yee: <Ma myaha fla nge saba wo, tege nii ma nfāāper kure gbeesī ya yrūhū.> »

⁸ Yesu n pe yar taha ma yee: «U tēntē wii u sē ba sron ye, tuu -sē pe fohofa pye ke syi, u yīnfua ge n u pye ma yee u le pye kacān ne. Ye sē yāā, driyēfa cir pe ya ne ma sya ta ter cāāfa na. ⁹ Ndo -sē ga ye yar laa ne: -Ye ye driyē wale ta, ye naa koho le ye nampyeŋ- ye. Ke syi ne, ya'a ba cēr kāā le wale na yaliile wo, ye waha niisaha gaa yāā Yāhā yai klo wo.

¹⁰ Wii ma sron kasyīmbehe wo, ufua ga sron cīnde

wūhū wo. Wii ma yee u sē sron kasyīmbehe wo ye, ufua saha sron cīnde wūhū wo ye. ¹¹ Ye ma yee ye sē sron driyē nangbān tēn fla wo ye, Yāhā saa ba ye taha cīnde nangbān tēn na ye. ¹² Ya'a yee ye sē sron nawee waa ter koho kla ne ye, Yāhā -sē ga ba ye koho kla wāā la ye kē?

¹³ Tēntē nawee nen saha yīnfa nawee- syām wūhū wāā le pye ye. Waa wī ga tāy u ye, le ter waa wī yaha. U ga sron waa ye, tuu waa wī sye. Le ma ke syi, ye saha nii Yāhā tēntē-, tee maha nii wale tēntē- ye.»

Yesu kai- nkāy yar nawee- na

(Mat 11.12-13; 5.31-32; Mar 10.11-12)

¹⁴ Pe Farisyē naa Yesu kaplāŋ ngī luhu, ma naa u ler, wale wī tee tāy naa n ter pe ye. ¹⁵ Yesu n pe pye ma yee: «Ye yii ta yii sron, Yāhā -sē ye laam wūhū cā tāŋ. Lii syi le ma yīŋ nawee- ye, loo -sē ne le fūhū Yāhā ye.»

¹⁶ Yesu n maha pe yar ma yee: «Kānde lii Yāhā bii le le soho Musa koho wo faale wo, tesē faale Yāhā kaplāŋ tōrfa kai- ne, koo ngī bye kē ke naa n klaha nawee- ye, ma sya ba waa Nsān nawee- tāāfua wāpaŋ na. Ma -sē gbe Nsān wāpaŋ cāā na, le Yāhā kapāyī n pāā nawee- ye, kapāyī lii le Yāhā Yai wī pāā. Nawee- bye -sē pe ya waha, ma n ke fānga ne pe dye Yāhā Yai wo. ¹⁷ Yāhāyīŋ tesē kāntraha ne te wī ga ba

kua kãã. Ma -sẽ yee kãnde lii na Yãhã le ta, le kaplãn teelaale ge saa miy yaha ye!

¹⁸ Ke syi, naa wii ma u ya koho cɔɔ sye ma waa sya, u kapee pye, u cayɔr pye. Tesẽ cɔɔ wii u puai u sye, mboo wii ma u gbe, ma bya kapee pye, ma cayɔr pye.»

Walefua waa tesẽ fenfua waa ne

¹⁹ Yesu n maha kakuãcran pãã pe ye ma yee: «Walefua waa pye, u naa nayreyɔr ya le, tii syi nawãm sã naa te dir yey ye. Plii bye u naa nuhu di, ma naa diyɔr ya soho. ²⁰ Fenfua waa -sẽ pye, pe naa u yee Laasar, u kadye bye pye nar fla. U sã y naa n nii u walefua kapahayẽ ya na. ²¹ Dir rii bir re tege naa n too kãntraha na, u naa n ke u re yãã u di. Pãm maha ba u nar lai naa n di u ye.

²² U fenfua n ba ku, yãhãyĩn tẽnlehe ye n u gbe ga ta Brama tãy, nakur klo niisayũhũ wo. Loo kur ye, u walefua n ba ku u ya ndon, pe n u tugu le. ²³ U walefua naa fen sya nakur klo niisapihi wo, naa fla wo. U n yĩntaha kuã yir wãã, ma Brama yãã deydey, Laasar ne u tãy. ²⁴ U n tẽ sya ma yee: «Ta tuhufua Brama, ta fen di ma Laasar lehe wãã, u n ga u kõnde ya kã le car ya loho wo, u ba ra yĩnkã yĩn ta kẽ. Ma sã yãã, ta fen gboho ter naa nge wo.»

²⁵ Brama n -sẽ u pye ma yee: «Ta dya, taa pye kãntraha na, ma koho wãn pye la wãkua wãn, Laasar woo sã

pye la fen ya? Le faha la ma na? Yagaa taa nwo fen laam wo, u lay kẽ u n di yagaa.

²⁶ Tesẽ wuhungbãñ ma wo nsoho wo ye ne. Ma sã yãã, mpãy ma yee pe ga yir nwo pe ka ye fla na, pe saha ka ye. Nawee wii ma maha pye ye fla na, u saha pa nwo ye.»

²⁷ U walefua n Brama pye ma yee: «Le ma pye ke syi, ma Laasar lehe wãã ta tuhufua kaha wo, ²⁸ nampyesey ma ra ye, wãm bua. U lehe wãã, u n ga pe yar pe ma syi ra wãñ syi pye pe ba pa fen fla nge wo ta wãñ syi dyan ye.» ²⁹ Brama n u yẽ sya ma yee: «Yãhã kaplãn nkãy Musa tuu bii cãã yrũhũ yaha, nkãy ne pe Yãhã kaplãn tɔrfa pe bii cãã yrũhũ yaha, ke ma ma nampyen- ye kaha wo, pe naa n luhu ke ye.» ³⁰ U walefua n u pye ma yee: «Ta tuhufua Brama, loo saha yai ye. Nawee ma yir nakur klo wo nwo, maa pe yar pe ga cã pe kapee- wãpyen sã yõ ye, pe gbihi naa n yãr Yãhã kãnyĩ wo.» ³¹ Brama n u pye ma yee: «Pe ma yee pe saa luhu Yãhã kaplãn nkãy ye ke ma pe ye ye, waa ma sya yir nakur klo wo, ma dur ga yrãn na pe ye, pe ga yee woofua bya kaplãn wee cĩnde ye.» »

17

Kapee- wãpyen tesẽ wãtyii ne kapee- foho na

(Mat 18.6-7, 21-22; Mar 9.42)

1 Yesu n maha u kãnyârwai pye ma yee: «-Ye yãñ, kapee- wãpyen saha kua yãã ye. Wii ma -sẽ u nampyen ta u n kapee pye, ufua wĩ pee! 2 Mpãy pe ma pra kicar wãñ syi, ma ra ta pe Yater, wii ma poo nen waa ta u n yi kãã ra kãnde wo, le ga pee woofua na. Pe ma sya cãã ntẽmbangbãñ pua woofua yĩntyigi na, ma u gbe miy le wãã langbãñ wo u sã yãã loo kapee nde yãã pye ye, ke puar u na.

3 -Ye yii yigi! Ma nampyen ma laa tee pye ma na, le pãã u ye. U ma le sya u kadugun ma cã le sã yõ ye, tyii u kapee fue na ma kuãñ ne! 4 U ma sya tee pye ma na tẽhẽ kuasĩ per nen ya wo, ma -sẽ le sya ke tẽhẽ kuasĩ bye na ma cã le sã yõ ye, tyii u kapee- foho na ma kuãñ ne ke tẽhẽ kuasĩ ngĩ bye na.»

5 Yĩnfua Yesu tẽnlehe ye n ba u pye ma yee: «Kaa taha wo na, Yãhã wĩ n waha sron gboho wo laam wo.» 6 Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Ye laam wo, ya'a Yãhã ta ye Yater carle ya, ye ga waha pãã katyigi nge ne ye yee: Mii kuã kãã tee nde wo, ma ka maa mii sũ langbãñ wo. Ke katyigi -sẽ ga luhu ye ye, ke le pye cĩnde ye yĩnde na.»

Tëntële wĩ ma lii ne?

7 Yesu n maha yee: «Tëntële syi ne pye waa ye ye laam wo, tuu gbe u naa tar war, laa na u naa mbaa naha, u ne u yãã tuu yir tar laam wo ma n pai, u ga u

pye la, u pa farfar u ba nii u loho wõ, tuu di? 8 Aye rẽhẽ, tuu ga lii pãã u ye u ga yee: «Ta sro soho ra kẽ! N ma ba nii maa di yaliile wo, ma ka maa ma tëntẽ nayre yi kãã, -taa raa le, ma ba naa wãn pye ra kẽ ta n naa n di! N ma ba di wa, ma cã ba di kur kue ye.» 9 U tëntële kẽ u ne, tuu u taha nkãy na u n ke pye, u ga maha syaha wãã la u kẽ nantãñ? 10 Ye wĩ bya ma ke syi: Tẽ ye taha nkãy bye na, ya'a ba koo bye pye kua wa, -ye yee: «Tëntẽ- ya me wo ne; wo tẽn ya sã na too tẽ? Ah lii maha kuee?» »

Nawee ma jaa, u yai u lii pye?

11 Yesu n ta ter Yurusalem kãnde ne. U n ba Syamarifa kãntraha yertersaha fla sya, tesẽ Galẽẽ kãntraha yertersaha fla ne, ma naa n ter. 12 U naa n dye kusyĩnde laa wo, gber- sãnsye mpãy n u wãã ba, ma ba yer deydey. 13 Pe n nii n tẽ ma yee: «Yĩnfua Yesu, wo fen di!» 14 Yesu n pe yãã, ma pe pye ma yee: «-Ye ka, yaa yii yar Yãhã yũndefa na.» Pe n nii n gaha, ma ga jaa kãnde wo.

15 Poo nen waa, tuu yãã u jaa, u n dur ma nii Yãhã sey n pai fãnga ne. 16 U n ba kãnkũy gbãã Yesu tre tãy, ma yĩñ kor le ma syaha wãã u kẽ. U dya pye Syamarifa naa. 17 Loo na, Yesu n yẽ kuã ma yee: «Poo sãnsye mii bye pe jaa, pe kuaresyar mii -sẽ ma na? 18 Waa sã yãã yee ge yee u ga dur ba syaha wãã

Yāhā kē, mii tergaafua nwo ya sē kē ye.»¹⁹ Loo kur ye, Yesu n u Syamarifa naa pye ma yee: «Yir, ma naa n gaha, taa ra ta ma Yater, loo le ma sya yaha.»

Yāhā Yai wāpa yale ga ba nawee-fe gbe

(Mat 24.23-28, 37-41)

²⁰ Pe Farisyē n ba Yesu yey Yāhā Yai wāpa yale ne. U n pe yē sya ma yee: «Yāhā Yai wāpaṅ sē waha yāṅ n cā ye. ²¹ Ye yee la le ga ba naa n pāā Yāhā Yai ma nwo, laa na ke ma nwaa? Tee -sē le cā ye yee Yāhā Yai ma wa ye telai wo.»

²² U n dur ma u kānyārwai pye ma yee: «Cāā gaa ma ke n pai, yaa ba naa u Nawee Puee yīnfar ke, le ma sya ga pye per neṅ wāyāā ya. Ye sē -sē ga ba u yāā ye. ²³ Ye ga ba naa n luhu nawee- yē na, u ma nwo, laa na u ma nwaa. Ye ma n fā taha waa na ye. ²⁴ Ye sē yāā, u Nawee Puee wādurbaṅ ga ba pye mii yāhā wāyehē dyaṅ, ke ne yehē ke ncaha bye gbe tā, nawee- bye n ke yāā. ²⁵ N -sē yai n cāā wāfāy yāā gboho, n yai yagaafa n cāā ra wīi sye.

²⁶ Kai- nkāy ke naa n pye faale wo Nuwe cāā na, koo syi kai- ga ba naa n pye u Nawee Puee wādurba yale wo. ²⁷ Koo cāā na, nawee- naa n di, ma naa n wo, ma naa ca sya, ma naa pe pueesyam wāā naam kē. Pe naa loo pye, te lafir n sya bii yi tā kāntraha bye

na ma nawee- bye boo tāṅ. Nuwe woo n bii sya yaha u salangbāṅ wo, u nna ne.

²⁸ Kai- nkāy ke naa n pye faale wo Lote cāā na, koo syi kai- ga ba naa n pye u Nawee Puee wādurba yale wo. Lote cāā na, nawee- naa n di, ma naa n wo, ma naa wān par, ma naa tar war, ma naa nwey fāā. ²⁹ Per gii Lote yi Sodō wo ma ter, naangbāṅ tesē naatarmiy ne te n yir yāhāyīṅ kue ye, ma n too le klo na, ma sya pe klofa bye suhu boo. ³⁰ U Nawee Puee wādurba yale wo, ke syi ga ba naa n pye.

³¹ Koo per na, wii ma ba pye u gbegbaha yīntraha wo, u ma syi yee woo ga tege dye nwoṅ wo, u ga u wān gbe ke fla na ye. Wii ma ba pye tar wo, u ma syi yee woo ga dur ga u kaha wo ye. ³² - Ye ye laam too lii na le bii Lote cōō* dye. ³³ Wii tuu u ya yīṅ ke, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too bye ke laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīṅ ke laa, ma suhu u laam wān ne, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā.

³⁴ Ta n ye yar, koo per na, nawee- syām ma pye pe wāā sāy nii kasāy wāṅ neṅ na yīmper wo, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na. ³⁵ Ca syām ma pye, pe tra tre pe ya tāy, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na. [³⁶ Naam syām ma pye tar wo pe ya tāy, pe ga ba nen

* 17:32 17.32 Lote tuu bii fā naa n yi Sodō klo wo u nna ne, u cōō bii sye, ma klaha yāṅ kur ye, ma -sē ku ma nii tetege ntāmbege.

yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na.]»

³⁷ Loo na, pe kãnyãrwai n u yey ma yee: «Yĩnfua, kainingĩ ga ba pye na?» U n pe yē wãã sya plãhã ne ma yee: «Ye sē yãã, kakugu ma pye na, yãn ga te ya wãã koo fla na.»

18

Yesu kakuãcran pãã calangusya waa wĩ na

¹ Loo kur ye, Yesu n maha kakuãcran laa pãã u kãnyãrwai ye, pe waha cã pe naa Yãhã nar yalebye, pe ma syi pe fãy naa n sya loo ne ye. ² U ba pe pye ma yee: «Klo laa wo, kasãhãfua waa pye. U sē naa n fya Yãhã na ye, u sē naa nawee yãñ ngaa ye. ³ Loo klo nen ya wo, calangusya waa maha pye, u naa n pai u kasãhãfua fla na, u tãhã wĩ laa na. U naa u kasãhãfua pye ma yee: «Le kai nde sãhã wo nsoho wo ra napĩ ne, ta n waha ra tãhã yãã.» ⁴ Le n kuee ma sya ma-, u kasãhãfua sē naa n traha u laa pye ye. U n ba u ya pye ma yee: «Cĩnde ne, n sē n fya Yãhã na ye, n sē maha nawee yãñ ngaa ye. ⁵ Coo nwo ra fãy gboho n ter, n ga u tãhã wãã u kē, nawee- n cã. Mii loo sē ne ye, n saa wũsaha yãã ye.»

⁶ Yĩnfua Yesu n u kãnyãrwai yar taha ma yee: «Kasãhãfua nwo ge tuu sē n sronj ye, tuu lii pãã ye sē le yãã la? ⁷ Yãhã nge ge mpãy ke pe yãñ yi, poo mii ma ba n wũn pe tãhã wĩ laa na ke

yai ke yĩmper, ke saa laa pye la pe kē? Ke ga ma- la mii ke sē koho le pe ye ye? ⁸ Ta n ye yar: Ke ga pe tãhã wãã pe kē le yalebya wo. Ma - sē yee u Nawee Puee ma ba dur ba kãntraha na, u ga ba poosyifa mpãy yãã la mpãy syi pe u sronj ta pe Yater?»

Yoo sronj Yãhã ye?

⁹ Mpãy pe naa pe ya yãñ ma yee poo sronj Yãhã ye, ma yee mpãy pe kuee pe sē yõ ye, Yesu n kaplãñ ngĩ kuã cra pãã pe kē ma yee: ¹⁰ «Nawee- syãm mpãy ba dugu ga Yãhã kangbãñ wo, Yãhã narsaha wo; nen pye Farisyẽ naa, nen nwo -sē pye kufar wããfua. ¹¹ U Farisyẽ naa n ga yer u ya ya, ma nii Yãhã nar ma yee: «Yãhã, nawee- bye n yuhu, pe pee ma maha cayor le. Ndoe tē wee wãcẽñ pe ne ye, n syaha wãã ma kē loo nde wĩ na. N sē maha wee kufar wããfua nwo dyañ ye, n syaha wãã ma kē loo wĩ na. ¹² Plii kuasĩ nsoho wo, n ne plii sũ raa yãñ yi, n ta yẽ tã digi na n saa ngaa di ye. Tesē, n ma ngii koo yãã, n ga ke la fle sēnsye, n fla nenj wãã ma kē.» ¹³ U kufar wããfua woo n fya ma ga dey yer, u sē sya ma yĩntaha ge kuã yir wãã yãhãyĩñ kue ye ye, ma nii u ya ntrañ gbã ma yee: «Yãhã, n ma kapeepyefua, ta fen di, ma fihĩ ta kapee- bye laha kãã ra yĩñ na.»

¹⁴ Yesu n maha pe nawee- pye ma yee: «Ta n ye yar, u kufar wããfua tuu dur ter u kaha wo, Yãhã ba u yãñ

ma yee u sronj ma ta ter u Farisyē naa na. Ye sē yāā, wii ma u ya ta yīnjfua draha wo, ufua ga klonj. Wii ma sē u ya klonj, ufua ga kuā yir yīnjfua draha wo.»

Yesu kaa taha kicaabir na (Mat 19.13-15; Mar 10.13-16)

¹⁵ Nawee- n pa kicaabir ne Yesu fla na, tuu koho taha pe na, u Yāhā nar pe wīi na. Pe kānyārwai n pe yāā, ma kuān pe na. ¹⁶ Yesu n pe kicaabir yee ba u tātā ma yee: «Ye tyii pe kicaabir na, pe n pa ra ye! Ya'a n sye pe na ye! Ye sē yāā, mpāy pe ma pra poo wānj syi dyanj, Yāhā Yai ma poo wānj. ¹⁷ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma yee u sē Yāhā Yai wīi sya yigi yaha u laam wo kicar wānj syi dyanj ye, woofua saa dye yāā Yāhā Yai wo ye.»

Nangbām ga waha dye la Yāhā Yai wo?
(*Mat 19.16-30; Mar 10.17-31*)

¹⁸ Yiifee yīnjfua waa n ba Yesu yey ma yee: «Yīnjfuayō, n ga waha lii pye n cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye?» ¹⁹ Yesu n u pye ma yee: «Nwa ta ma n yee n yō? Waa sē yō mii Yāhā ya sē kē ye. ²⁰ Ma sē Yāhā kānde katanj wūhū cā la, nkāy ke yar yaha ma yee: «Ma'a syi ma cayor le ye, ma'a syi ma nawee boo ye, ma'a syi ma yuhu ye, ma'a syi ma kawar fua ye; naa ma tuhufua gboho, ma nahafua ne!» ²¹ U dya n u

pye ma yee: «Ta kicar wo, n koo ngī bye yigi, ma sya ba waa yagaa na.» ²² Yesu tuu kapān nde luhu, u n u dya pye ma yee: «Kātē nen laa kuee ma ye. Ka, ma ga ma koho wān bye par tāj, -taa pe war bye wāā tāj nawām kē! Loo na, ma -sē ga ba nii nangbānj Yāhā ye. -Taa pa, ma ba taha ra na!» ²³ U dya tuu kaplānj ngī luhu, u laam bye n wlāhā u ye, u tee pye nangbānj.

²⁴ Yesu tuu yāā u dya laam ba wlāhā, u n le pāā ma yee: «Nangbām wādye wīi Yāhā Yai wo, le war! ²⁵ -Ye yānj, yūhūmii wādyeyiter mensān wihi ne, le ma fāhāfāhā ma ter nangbānj wādye yaha Yāhā Yai wo.» ²⁶ Mpāy pe naa n luhu Yesu ye, pe n u pye, a nangbām ma yee pe saa waha pe yīy yi yaha ye, yoo syi -sē ma u ga waha u yīnj yi yaha? ²⁷ Yesu n pe yē sya ma yee: «Kai lii le nawee yia, le sē Yāhā koo yia ye.»

²⁸ Loo na, Pyar n u pye ma yee: «Yīnjfua, yānj, wii mpāy too -sē ter wo kānkai- bye yaha, ma taha ma na, wo wīi ga ba pye mii?» ²⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma ter u kaha yaha, tesē u cōō ne, u nampyese ne, u seefa ne, u pii ne, Yāhā Yai wīi na, ³⁰ u ga too syi yāā nanga kāntraha nge na, te n sya gboho ter. Sukūhū gaa laam wo, u ga cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.»

Yesu tɛhɛ tãã wuhu tuu nii u wãku wũ pãã u wãyir wũ ne
(*Mat 20.17-19; Mar 10.32-34*)

³¹ Nabuar naa n taha Yesu na, u n ba u kãnyãrwai sãnsye syãm cër yi, ma pe yar ma yee: «Ye yãŋ, wo dugu n gaha Yurusalem wo. Faale Yãhã kaplãŋ tãrfa pe bii kai- nkãy cãã yrũhũ yar yaha u Nawee Puee wũ na, ke byɛ ga pye yagaa. ³² Pe ga ba ra wãã mpãy kě pe sã cĩinde Yãhã cã ye. Poo, pe ba naa ra lɛr, pe naa ra tyehɛ, pe yěsyõr tu naa n woo ra na. ³³ Pe ga ba naa ra gbã sãngblã ne, pe ba ra boo. Ta wãku plii tãã wuhu, n ga ba yir gbã wo, n pa gbaafa ye.»
³⁴ Pe kãnyãrwai sã -sã laa war nde na ye. Ke kaplãŋ yĩntaha tee ba waha tɛr, pe sã ba cã Yesu naa lii pãã ye.

Yesu fũũ naa waa jaa
(*Mat 20.29-34; Mar 10.46-52*)

³⁵ Yesu ba dye gbe taha Yerekɔɔ wo, nabuar pye u ne. Fũũ naa waa -sã pye, tuu ba tege nii kãnde yě na, ma naa n nar. ³⁶ U n luhu nawee- ne pe gble n pai, u n le yey ma yee nwa kě. ³⁷ Pe n u yar ma yee, a Nasaretɛfa Yesu kě u n pai tɛr. ³⁸ Tuu loo luhu, u n nii n tẽ ma yee: «Dawide Dya Yesu, ta fɛn di!» ³⁹ Mpãy pe naa n yãr yahasee ye, pe nii n kuãn u na ma yee, tuu yaha le. U n sye, ma cã maha nii n tẽ fãnga ne ma yee: «Dawide Dya, ta fɛn di!» ⁴⁰ Yesu n

luhu, ma yɛr, ma pe nawee-pye pe pa u ne u kě. Pe n pa u fũũ naa ne, Yesu n u yey ma yee: ⁴¹ «Ma yee n nwa pye ma kě?» U n Yesu yě wãã sya ma yee: «Yĩnfua, ta ra n waha naa n yãŋ faale wãŋ syi dyaŋ.» ⁴² Yesu n u pye ma yee: «Naa n yãŋ! Taa ra ta ma Yatɛr, loo le ta ma n jaa.» ⁴³ U yĩmpe n ta tɛr yãr ke fla byɛ wo, u n nii Yãhã sey, ma nii n taha Yesu na. Pe nawee- byɛ pe loo yãã, pe n nii Yãhã sey pe ya ndoŋ.

19

Lii le ta Sahasye n wã klaha nii naweeyõ

¹ Yesu n ba dye Yerekɔɔ wo, ma le klo yõr yi naa n yaha u kãnyãrwai ne. ² Le klo wo dya waa pye, pe naa n yee Sahasye. U pye kufar wããfa yĩnfua, ma pye wale-fua. ³ U naa n ke u Yesu yãã yĩnde ne, u u cã. Nawee- ba wo tã Yesu na. U Sahasye pye nagberle, u sã waha Yesu yãã ye. ⁴ U n gblihi laa, ma fã ga yahasee ye, ma ga dugu nii katyigi gaa na, u waha ba Yesu yãã tɛrsaha wo. ⁵ Yesu tuu ba nɔ ke fla na, u n yĩŋ kuã yir, ma Sahasye pye ma yee: «Sahasye, tege yãŋ farfar, n yai n syã ma kaha wo nanga.» ⁶ Sahasye n tege farfar, ma Yesu wãã sya nuhu ne, ma ka u ne u kaha wo.

⁷ Mpãy byɛ pe le yãã, pe n yee le sã yõ ye, ma nii le pãã, a u dya ka maa nampay le kãmpee yãrfua ne. ⁸ Kaha

wo, Sahasye n yir yer u Yīnfua Yesu yahasee ye, ma u pye ma yee: «Yīnfua, n ga ra koho wān bye la fle sānsī, tē fle naney wāā nawām kē. N ma cā n wii wale sya u ye fufor na, n ga loo syi wale fle resyar dāā ufua kē.» ⁹ Yesu n u pye ma yee: «Mboo tesē ma kahafa ne, ye sya yaha nanga, ma bya ma Brama kur waa mii ndoŋ, koo kē. ¹⁰ Ma sē yāā, nawee- mpāy pe plaha, u Nawee Puee pa pe wāsyayaha yīmbui ne.»

Pe tēntē- sēnsye pe yīnfua sēŋ mii?

(Mat 25.14-30)

¹¹ Mpāy pe ba naa n luhu Yesu ye, u n maha kaplāŋ nkāy kuā cra pāā pe ye. Tuu ba gbe taha Yurusalem na, nawee- naa le ga ma yee, laa na Yāhā Yai ga pa le yalebya wo.

¹² Yesu n yee: «Nangbāŋ puee waa ba yir, ma ka deydey klo laa wo yīnfuangbāŋ fla na, u n gaha fānga sya u ye, u dur ba nii yīnfua u klo wo. ¹³ Tuu yee u ga koo yrāhā yi, u n u tēntē- nawee- sēnsye mpāy yee ba, maa per neŋ tēn war la klaha pe nanem bye kē. U n pe pye ma yee: «Nawee nawee woo, u naa cāā troho u war ne, ta n sya ba dur ba.» Loo kur ye, u n ter.

¹⁴ U dya -sē nwo, u wīi ba pee u klofa ye. Mpāy n yir ma tēnlehe taha u na, pe ga u yīnfuangbāŋ yar, a poo wee dya nwo wīi na u nii pe yīnfua ye.

¹⁵ Loo naa bye ne, pe n ga yīnfur wāā u kē, u n dur ba u klo wo. Tuu ba war wāā u tēntē- mpāy kē, u n pe yee ba loo na, ma ba pe yey pe cāā troho ma war nanii yāā taha.

¹⁶ U wācir n yir ma yee: «Yīnfua, taa war wāŋ gii wāā ra kē, n cāā troho ke ne, ma te syi wāy sēnsye raa yāā taha.» ¹⁷ U nangbāŋ n woo pye ma yee: «Le yō; tēntēyō kē ma ne. Taa sroŋ kasyīmbehe wo, n ga ma taha kui sēnsye raa yīŋ na.»

¹⁸ U tēntē syāŋ wuhu n pa, ma ba yee: «Yīnfua, taa war wāŋ gii wāā ra kē, n cāā troho, ma te syi wāy bua raa yāā.» ¹⁹ U nangbāŋ n maha woo ter pye ma yee: «Mboo na, n ga ma taha kui bua yīŋ na.»

²⁰ Tēntē waa ter n pa, ma ba yee: «Yīnfua, ma war wāŋ nge. N ba ke gbihi ta fatar wo, ke ma n plaha ye. ²¹ N tee ba fya ma na, ma laam waha ter. Ngii ke wee ma myaha wāŋ ye, ma ke yey n sya. Tar rii nawee- pe n war, ma n ta pe ma myaha taha re na.» ²² U nangbāŋ n u pye ma yee: «Tēntē nwo, ma sē yō ye. N ga ma sāhā ma yē kaplāŋ ne. Ma yee ra laam waha, a ngii ke wee ta myaha wāŋ ye, n ke yey n sya. Ma maha yee, a tar rii nawee- pe n war, n n ta pe ta myaha taha re na. ²³ Taa yee ke syi, nwa ma sē ka, maa ke war wāŋ wāā fue na war cātrohosaha wo ye? Loo na tē dur ba, n saa ne yāā la u

war see, ta n sya?> ²⁴ Nawee-mpāy pe pye, u n dur yagaa mā poo pye ma yee: <Ye u war wāñ sya kãã u ye, ye ke wãã te wāy sēnsyefua kē.> ²⁵ Pe n u pye ma yee: <Yīñfua, ah woo nwo wee wa la wāy sēnsye ne?> ²⁶ U n yee: <Ta n ye yar, wii ma pye ngaa ne, pe ga ba wãã taha u kē. Wii ma -sē yee u wee ngaa ne ye, car gi ke ma u koho wo, ke ga ba tyīn sya kãã u ye.

²⁷ Ta napī- mii wī na, pe ba yee poo wee ra wī na pe yīñfua ye, -ye pe yigi ba nwo, ye ba pe boo ra yīnde na!> »

Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(*Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Nsān 12.12-19*)

²⁸ Yesu tuu koo pãã wa, u n ta ter yir, ma Yurusalem kue kãnde sya. Nabuar naa n taha u na. ²⁹ Pe n ga nɔ gbe taha Gbefasye tesē Gbetane kusyīmbehe kue ye, yāñ gaa tãy. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa te yee wolifye katyir. Yesu n u kãnyārwei syām mpāy lehe wãã u yahasee ye ma yee: ³⁰ «-Ye ka kusyīnde ndaa wo ye yahasee ye! Ya'a ga n dye, yaa kãnkonyainge gaa yãã, ke pua yaha nii, waa sē dugu yãã ke na ye. -Ye ke sãhã ba nwo! ³¹ Wii ma ye yey ma yee nwa ye n ke sãhã, -ye ufua pye ye yee, ke wī ma wo Yīñfua na!»

³² Pe kãnyārwei syām n ka. Yesu tuu ba pe cãã yar yaha mii, pe n ga yãã koo syi.

³³ Pe naa ke kãnkonyainge sãhã, kefa n pe yey, a nwa ta pe n ke kãnkoñ sãhã? ³⁴ Pe n yee: «Ke wī ma wo Yīñfua na.» ³⁵ Pe n ka ke kãnkoñ ne Yesu kē, ma pe nayrengbāy taha ta ke na, Yesu n dugu nii te na. ³⁶ Pe n nii n gaha Yurusalem kue ye, nabuar tii te pye te n nii u gbobo, ma pe nayrengbāy yaha n gaha le kãnde wo.

³⁷ Yesu tuu ba dye gbe taha Yurusalem wo kãnde lii ne le n yir ke wolifye katyir yāñ na, ma tege n gaha le klo wo, nuhu n pe kãnyārwaibuar yigi. Pe n nii Yãhã sey laanwo wūhū nkāy bye wī na ke pye ter, pe n yãã yīnde ne. ³⁸ Pe naa n yee:

«Yīñfua, mboo wii taa n pai
Yãhã myaha ne,
Yãhã ke kaa taha ma na.
Yãhã yrīñ nɔ wãã wo ye,
nawee- bye pe naa Yãhã
miingbāñ gbobo!»

³⁹ Farisyē mpāy pye pe nabuar laam wo. Pe n Yesu pye ma yee: «Yīñfua, ma nawee- ta pe n yaha le.» ⁴⁰ Yesu n pe yē sya ma yee: «Poo ma sya yaha le, ntēmbar ge ga naa n gble pe draha wo!»

Yesu wūn Yurusalem wī na

⁴¹ Yesu tuu ba crã Yurusalem na ma yīnde taha ke na, u n nii n wūn le klo wī na ma yee: ⁴² «Yrīñ wī lii le n pai ma nawee- ye, ke nanga nge na, pe ma ne pye pe ga waha le yāñ cã pe ya ndoñ, le ne ga puar pe na! Yagaa, le -sē nde,

le wūhū pe na, pe saha le yāŋ cā gbaa na ye! ⁴³ Plii raa ma re n pai, ma nawee-napī- ga ba pe klofa gbey le, pe naa naan miy pe na kuε byε ye. ⁴⁴ Yaliile Yāhā pa ke n pai pe Yurusalemfa sya yaha, pe sye ma yee pe sē cā ye. Koo kē pe napī- ga ba yia pe na, pe pe boo tāŋ, pe le klo yoho tāŋ migimigi, waa saa ntēmlaha gaa gε yāā ke taha ta nii ke nampyen na ye.»

*Yesu laam war pe Yiifee-
ne ke Yāhā kangbāŋ wū na*
(*Mat 21.12-17; Mar 11.15-
19; Nsān 2.13-22*)

⁴⁵ Yesu n ga dye ke Yāhā kangbāŋ laam wo, ma too pe cātrohofa na, ma nii pe kar n yi. ⁴⁶ U naa pe pye ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee: <Ta kangbāŋ yai ke nii ta seysaha.> Yii -sē ke ta yuhu- dyeniisaha!»

⁴⁷ Plii raa nsoho wo, Yesu naa nawee- klaha ke Yāhā kangbāŋ laam wo. Pe Yāhā yūndefa yīŋfa, pe Yāhā kai-yarfa ne, tesē pe Yiifee- yahaseefa ne, pe naa Yesu ke wāboo ne. ⁴⁸ Pe ga pye mii pe waha u yigi boo, pe sē le cā ye. Pe ba fya pe klofa na, poo naa Yesu kaplāŋ luhu nuhu ne yalebyε.

20

*Yoo kānde wāā Yesu kē u
naa kai- ngī pye?*
(*Mat 21.23-27; Mar 11.27-
33*)

¹ Too plii nsoho wo, Yesu naa nawee- klaha Yāhā

kangbāŋ laam wo, ma naa le Yāhā kapāyī wūhū tōr pe ye. Pe Yāhā yūndefa yīŋfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, ma suhu pe wāle ne, poo mii n pa Yesu fla na. ² Pe n ba u yey ma yee: «Kai- ngī byε raa n pye, wo yar ma ke pye kānde lii ne? Yoo kānde wāā ma kē ma naa ke pye?»

³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta bya, n ga ye yey kate nen laa ne: ⁴ -Ye ra yar yoo tuu ba Nsān lehe wāā, u n ba nawee- tāā naa n yi loho wo? Yāhā laa, nawee-?» ⁵ Pe n ga nii le klāŋ n pāā pe ya ya ma yee: «Wa'a yee Yāhā kē ke ba u nō wāā, u ga wo pye, a nwa wo sē -sē ba u Nsān kaplāŋ sya cīinde ye?

⁶ Wo saha yee nawee- me pe u lehe wāā ye. Mii loo sē ne ye, pe klofa ga wo waa boo ntēmbar ne, pe byε le sya cīinde ma yee Nsān pye Yāhā kaplāŋ tōrfua.» ⁷ Loo na, pe n ba Yesu pye ma yee, a wii ruu Nsān lehe wāā u ba nawee- tāā naa n yi loho wo, poo sē ufua cā ye. ⁸ Yesu n -sē pe pye ma yee: «Ya'a yee ke syi, ta bya, n saa ye yar n kai- ngī pye kānde lii na ye.»

*Yiifee- yahaseefa wū ma
cra tawarfa wū nde ne*
(*Mat 21.33-46; Mar 12.1-
12*)

⁹ Loo kur ye, Yesu n kakuācran pāā pe nabuar ye ma yee:

«Dya waa ba defī katyir tar le, ma te tar yaha tawarfa mpāy ye, ma ter yrāhā ye ma n gaha ma- ¹⁰ Te defī

pii yiyale le ba nɔ, u tarfua n kuee, ma u tēntēle waa lehe wāā pe tawarfa ye, u ga woo lay sya ba. Pe tawarfa n ga u tēntēle gbā, ma u dur wāā kānwai ne. ¹¹ U tarfua n maha tēntēle waa lehe wāā. Pe tawarfa n maha ga woo bya gbā, ma u tyehē, ma maha u dur wāā kānwai ne. ¹² U tarfua n maha tēntēle waa lehe wāā, ke tehe tāā wuhu na. Pe n ga woo yigi, ma u duai, ma u gbe miy yi wāā te tar nkur ye.

¹³ Loo na, u tarfua n laam ga ma yee: «N ga pye mii? Ta dya nen wii u ntāŋ dye ra tāy, n ga woo lehe wāā. Laa na, pe n gaha nagboho ta woo na.» U n u lehe wāā. ¹⁴ Pe tawarfa pe ba u yāā, pe n pe ya pye ma yee: «Wii tuu ga ba nii tarfua woo kē nwo. -Too u boo, te wān bye n ba nii wo wān.» ¹⁵ Pe n u gbe miy yi wāā te tar nkur ye, ma u boo.»

Yesu n pe yar taha ma yee: «Yagaa u tarfua ga lii pye? ¹⁶ U ga ba pa, u ba pe tawarfa mii boo kāā, tuu te tar yaha nawee- mpāy ye.» Pe nawee- pe kaplāŋ ngī luhu, pe n yee: «Yāhā ma n pa le ne ye!»

¹⁷ Yesu n pe yāŋ, ma pe pye ma yee: «Ye laam wo, kapān nde yīntaha kē lii ne, kapān lii le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Ntēmlaha gii nwonfāāfa pe ba sye yaha, koo ntēmlaha kē ke dur yīŋ yāā ke nwoŋ wāfāā wo.» »

¹⁸ Yesu n pe yar taha ma yee: «Nawee wii ma too tā koo ntēmlaha nge na, u ga u ya waa yraha ke na. Koo ntēmlaha ma -sē maha too tā wii na, ke ga ufua waa yraha migimigi.»

¹⁹ Yesu tuu koo kaplāŋ ngī pāā wa pe nawee- ye, pe Yāhā yūndefa yīŋfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii n ke pe Yesu yigi le yalebya wo. Pe tee ba cā poo me Yesu tuu naa n yāŋ ke kakuācran ngī ne. Pe -sē ba fya pe klofa na.

Nawee yai la kufar wādāā ne?
(*Mat 22.15-22; Mar 12.13-17*)

²⁰ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii Yesu kihi n yāŋ. U ma laa plaha pye, pe u yigi. Loo na, pe n mpāy lehe wāā Yesu ye. Ma'a pe yāā maa yee naweeyōm me. Pe ba pe lehe wāā ma yee pe ba Yesu plaha yigi kayey laa ne. U ma plaha pāā, pe u yigi ga wāā u klo fāngafua kē.

²¹ Pe n ga Yesu yey kayey nde ne ma yee: «Yīŋfua, wo cā ma yee nkāy bye taa n pāā, tesē nkāy bye ne taa n klaha, ke bye sroŋ. Nawee ma sya nii mii syi dyaŋ, le sē kai kua ma ye ye. Ma nawee- klaha cīnde ya ne Yāhā kānde wāyār wī na. ²² Wo yar nde ne: Wo kānde na, wo yai la kufar wāwāā ne fāngafa bye yīŋfua kē laa, wo sē yai te wāwāā ne u kē ye?»

²³ Yesu -sē ba le cā wa pe n traha pe u plaha yigi. U

n pe pye ma yee: ²⁴ «Ye ntēn war waa yar yān ta na! Yoo yirfua pe pye ta u na nwo, u myaha ne?» Pe n yee, a u fāngafa bye yīnfua kē, u myaha ne. ²⁵ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ah -ye naa fāngafa bye yīnfua dāā u myaha wān ne, -tee naa Yāhā dāā ke myaha wān ne!» ²⁶ Pe sē laa wāpee yāā u kapān nde na, ma ga waha u yigi nawee- yīnde na ye. Le kapān maha pe laam wɔ, pe n sya yaha le, pe sē maha laa pāā ye.

Mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo

(*Mat 22.23-33; Mar 12.18-27*)

²⁷ Yiiffee- yahaseefa mpāy pe naa n yee Sadye, poo mpāy n pa Yesu fla na. Poo me pe n yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. ²⁸ Pe n Yesu yey ma yee: «Yīnfua, wo faale wādyaha Musa bii kānde laa yar wo na, le nde: «Naa ma pye cīnfua ne, ma ba ku u cɔɔ yaha kicar sē kē u ye ye, u cīnfua yai u u cɔɔ gbe, pe n kicar see u lefua kē wii tuu ku.» ²⁹ Āhā, dya waa - sē pye cīfa kuay ne. U dya n ba cɔɔ sya, ma ku u yaha, puee sē kē ye. ³⁰ U taha n u calangusya gbe, ma ku u yaha, puee sē kē ye. ³¹ U tāā wuhu n u gbe. Koo syi ya, koo syi ya, poo kuasī bye n ba ku tāj u cɔɔ yaha nanem. Nen waa ge sē puee yāā see u

na ye. ³² Loo kur ye, u cɔɔ n ba ku u ya ndon. ³³ Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo per gii, u cɔɔ ga ba nii yoo wūū pe laam wo? Poo kuasī bye sē u yāā cā la cɔɔ?»

³⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Driyē nge wo, naam tesē ca ne, pe pe ya sya. ³⁵ Ma - sē yee, naam mpāy tesē ca mpāy ne, pe ku wa driyē nge yaha, Yāhā n pe yān yi, ma pe ta pe n yir gbā wo, ma nii yrān na Yāhā tāj, poo mii saa ba naa pe ya sya ye. ³⁶ Pe saha maha ku nantān ye. Pe ma mii yāhāyīn tēnlehe wān syi dya. Pe yir gbā wo, ma dur ba yrān na Yāhā tāj, pe nii Yāhā pii.

³⁷ Musa ge le yar gbaa na ma yee, mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo. Tuu lii yāā ngur wambule fla na, ye le cā. Koo fla na, u ma ga Yāhā myaha yee, Yāhā gii ke ma nawee- bye Yīnfua, u ga yee Brama* ye Yāhā, Yisyake ne, Dyakuba ne.» ³⁸ Loo na, Yesu n pe yar taha ma yee: «Mpāy pe ku, pe ma yrān Yāhā yīnde na. Ye sē yāā, nawee ma sya ku, u ma yrān Yāhā yīnde na.»

³⁹ Loo na, Yāhā kaiyarfa mpāy n yē kuā ma Yesu pye ma yee: «Yīnfua, ma le pāā yō.» ⁴⁰ Waa sē maha ser Yesu yey laa ne ye.

Yagaa Yesu pe Yiiffee- yahaseefa yey laa ne

(*Mat 22.41-46; 23.1-36;*

* **20:37** 20.37 Brama, Yisyake ne, tesē Dyakuba ne, poo mii me pe ma Yiiffee-faale wāle. Yāhā ma yee koo ma Yāhā pe ye yagaa, le yīntaha kē pe wee nakur ye, pe ma yrān na.

Mar 12.35-40)

⁴¹ Loo kur ye, Yesu n pe pye ma yee: «Nawee-pye mii ma yee, a u Yāhā Yīndefua Crise ma wo faale wādyaha Dawide kur kue puee? ⁴² Dawide ge sē bii le pāā la Yāhā wāsey yay saba wo ma yee:

<Yīnfua Yāhā ta Yīnfua pye ma yee:

Pa tege nii ra kāndigi koho kue ye

kai- bye yīn na,

⁴³ ta n sya ba ma napī- yīy kor le ma kē,

pe n nii mii ma tānde fyāhā tā pe na.> »

⁴⁴ Yesu n pe yey ma yee: «Dawide ge tuu naa u Yāhā Yīndefua yee Yīnfua, u Yīnfua -sē ga maha pye mii u nii Dawide kur kue puee?»

⁴⁵ Pe nabuar naa n luhu Yesu ye, u n ba u kānyārwai pye ma yee: ⁴⁶ «Ye ma syi ye naa n yān Yāhā kaiyarfa na ye, poo mpāy pe pe ya yi pe nayrengbāy ne, pe le n tay. Pe maha n yān pe naa pe syar nangbāsyaha ne nanihi teebehe wo. Yiiffee- yawāhā nwey wo, tesē nanihi sedi fle wo, niisar rii nawee- bye yīnde le yi n too re na, too syi niisar pe ne ke pe nii.

⁴⁷ Poo me pe calangusyam koho wān bye sya n kāā pe ye, pe dur pe pe pe ya ta naweeyōm dyan, pe Yāhā ka syar kaplāmbuar ne, pe sya ma-. Koo bye wāpēn draha ga ba pe dye, ke la ke sya gboho ter.»

21

Calangusya nawūū waa ba ngaa kē

(Mar 12.41-44)

¹ Ke Yāhā kangbān laam wo, fla gaa ma nawee- pe ga war le n yaha Yāhā kē. Yesu n yān klaha ke kue ye, ma walefa mpāy yāā pe naa pe war le. ² U n ba calangusya nawūū waa yāā u ya ndon, tuu ntēn war puabehe nkāy le, wām syām ya. ³ Yesu tuu loo yāā, u n yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Calangusya nwo kla le, ma ta ter pe nawee- bye yaha. ⁴ War mpāy pe nawee- pe sya le dege, pe wee kla pe yīnde na ye. Coo nwo u nawān ne, tuu car gii le, koo ya ke -sē pye u ye. Ngaa sē maha wee u ye u n ga di ye.»

Kayihī nkāy ke n pai kāntrahafa dye driyē n cā kua

(Mat 24.1-21, 29-31; Mar 13.1-19, 24-27)

⁵ Yesu kānyārwai naa ke Yāhā kangbān nayōr wīi pāā, tesē te ntēambar nayōr ne, tii pe ta ma ke fāā, tesē te kayōr tii bye ne, nawee- pe wāā Yāhā kē pe n ta ta ga ke kangbān na. Yesu n -sē pe pye ma yee: ⁶ «Plii raa ma re n pai, Yāhā kangbān nge tee n yāā nge, ke ga ba yoho pye klaha-, ke ntēmlaha neŋ gaa ge saa ba pye ke taha ta nii ke nampyen na ye, te bye ga ba traha.» ⁷ Pe kānyārwai n Yesu yey loo na ma yee: «Yīnfua, wo yar ke Yāhā kangbān wātoo yale ne

cigege. Kayar lii ga ba ta nawee- n waha ke pyeyale cã?»⁸ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Ye naa yii yigi, waa kawar ma syi waha ba ye yĩntar figi ye. Ye sẽ yãã, nawee- busãã ga ba ta myaha taha pe ya na, pe naa kawar fua pe yee, a poo me u Yãhã Yĩndefua, a le yale nɔ wa yagaa. Ye ma syi ye naa n taha pe na ye!⁹ Ye ma ba luhu pe yee naan ma, tesẽ ye ma ba luhu pe yee mpãy wãhã cɛr, ye ma syi ye fya ye. Koo kayĩhĩ yai ke ba cãã dye, le sẽ -sẽ ga ba pye driyẽ wãkuanj le yalebya wo ye.»

¹⁰ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Nawee- tergaafa ga ba naa naan miy ter gaa ne. Yĩnfua waa ga ba yir u nawee- ne, u ga naan miy yĩnfua waa ter ne.¹¹ Kãntraha wãyɛɛ ga ba pee. Fããpihi ga ba dye kãntraha teebeɛ nkãy wo, tesẽ yampeer ne. Kai- nkãy syi nawee- sẽ yãã yãã ye, pe ga ba ke yãã, pe sya fya. Kai- nkãy ga ba naa n pye yãhãyiŋ kuɛ ye, nawee- n fya.

¹² Kai- ngĩ byɛ yahasee ye, nawee- ga ba ye yigi, pe ye fãy, pe ka ye ne Yiifeyawãhã nwey wo, pe ga ye sãhã, pe ye le nwompihi wo. Pe ga ba ye yigi ga fãnga na, yĩnfa mpãy yahasee ye, tesẽ fãngafa mpãy ne, ndoo wĩ na.¹³ Le ga ba nii ye ye kai laa dyanj, ye n waha ra wĩ pãã laha pe ye.¹⁴ Loo na, tee ga ba lii pãã ye wlohoyisaha

yãã, -ye ma n naa ntãnj cɛr loo ne ye.¹⁵ Pe ma ye yigi ga kasãhãfa fla na, n ga ba kaplãnj nkãy le ye yẽ wo, tesẽ laantor raa ne ye laam wo. Ye ma ga lii pãã, ye napĩ- saha yɛr pe laa cã pãã pe yee, cĩnde sẽ ne ye wĩ ne ye.¹⁶ Ye seefa gɛ ga ba ye yi fãngafa kẽ. Ye nampyese y bya ga ba loo pye ye na, ye nwonfa ne, ye naambiyãm ne. Pe ga ba ta pe n mpãy boo ye laam wo.¹⁷ Ye wĩ ga ba fũhũ nawee- byɛ ye ta wĩ na.¹⁸ Ye saa ye yĩnyoho neŋ gaa gɛ ke laa le na ye.¹⁹ -Ye yii waha, loo le ga ta ye n ba waha cĩnde yrã yãã.

²⁰ Ye ma ba yãã yaliile wo naan miyfa pe Yurusalem gbey le, loo yale wo yaa cã, Yurusalem yohoyale ne.²¹ Loo yale wo, mpãy pe ga ba pye Yude wo, pe fã naa n gaha te yãy kuɛ koho na. Mpãy pe ga ba pye Yurusalem laam wo, pe fã dey. Mpãy pe ga pye wle wo, pe ma n pa le klo wo ye.²² Yãhã ga ba nawee- sãhã too plii na. Kai- nkãy byɛ ke bii cãã yrũhũ yar yaha Yãhã sabangbãnj wo, ke byɛ ga pye too plii na.²³ Too plii nde na, ca mpãy pe ma laha ne, tesẽ mpãy ne pe ma pii ne pe n wãr, pe fɛn ga ba gboho ter. Nawee- ga ba fãy cĩnde wãfãy kãntraha nge wo. Yãhã laam ga ba war kãntraha ngefa ne.²⁴ Pe ga ba mpãy boo yũntruẽ ne. Mpãy pe ga kuee, pe ga poo yigi fãnga na, pe ga

pe cãñ le wlãhã kãntrahafa bye laam wo. Nawee- mpãy pe sã cĩnde Yãhã cã ye, poo mii ga ba troho tãhã ter Yurusalem na, koo fãnga n sya ba kua pe ye.

²⁵ Kakoryar ga ba pye yai kadye wo, yron ne, tesẽ yrompii ne. Kãntraha na, nawee- bye ga ba fya muhulangbãñ wãyehẽ mii ne. ²⁶ Yãhãyĩñ bye ga ba wlãhã nii, ke wãn bye n naa n yehẽ. Kayĩhĩ nkãy ke ga ba driyẽfa dye, nawee- mpãy ga ba naa koo wĩ ga, pe cãñ ku fyar koho wo. ²⁷ Loo na, nawee- bye ga ba u Nawee Puee yãã yãhãsyõr na, tuu n pai fãnga ne, maha yãhãyĩñ nayõr ne kacãn saa pye ye. ²⁸ Koo kai- ngĩ bye ma ba yir wãpyeñ na, -ye yii waha, ye yĩy kuã yir loo yale wo, ye wãsyayaha yale gbe taha.»

Nasar nkugu ke wo klaha lii ne?

(*Mat 24.32-35; Mar 13.28-31*)

²⁹ Yesu n maha pe yar kakuãcran ne ma yee: «Ye sã nasar nkugu katyigi yãã la, tesẽ katyir nde bye ne? ³⁰ Ya'a yãã te wampẽn fe, yaa cã te wãsa yale n gbe taha. ³¹ Koo syi dyañ, ye ma kai- ngĩ yãã ke n pye, ye -sẽ cã Yãhã Yai wãpa yale gbe taha. ³² Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Yagaafa bye saa ku tãñ mii, kai- ngĩ sã pye poo mpãy yĩnde na ye. ³³ Ke yãhãyĩñ tesẽ ke kãntraha ne, te ga ba kua kãã te saa ba pye ye. Ta

kaplãñ koo -sẽ na, koo ga nii wãkuayãã saa pye ke na ye.»

-Ye naa n nii yrãñ na Yesu wãdurba wĩ na!

³⁴ Yesu n maha yee: «Ye naa yii yigi gbar ne, sẽnwor ne, tesẽ driyẽ nge laangar ne. Mii loo sã ne ye, too nde bye ga ba ter ye laam kacãn bye ne. Ya'a yee ye sã yii yigi ye, Yãhã kasãhã per ga ba ye fe gbe. ³⁵ Le ga ba nii mii joo dyañ pe par yaha, ke n too tã kãntrahafa kur bye na. ³⁶ Ye ma syi ye sã wãy faha ye, -ye naa Yãhã nar yalebye! Loo ya ga waha ta ye n fãnga yãã kai- ngĩ na, ke ma ba dye, ye waha fer sya, ye ba yer u Nawee Puee yahasee ye.»

³⁷ Yai na, Yesu naa nawee-klaha Yãhã kangbãñ wo. Yai ma -sẽ ba kua, u ga ter, u ga syã wolifye katyir yãñ yĩñ kãnkãy na. ³⁸ Yũhũ ma syii, sukũhũntãy pẽmpẽm na, nawee- bye naa n pai ke Yãhã kangbãñ wo, ma ba naa n luhu u ye.

22

Yiifee- yahaseefa Yesu ke wãboo ne

(*Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Nsãn 11.45-53*)

¹ Yiifee- gbar tii pe n yee syayaha gbar, te ba dye gbe taha. Pe maha naa te gbar yee gbar rii ncasur bur sã n di ye. ² Yãhã yũndefa yĩñfa tesẽ Yãhã kaiyarfa ne, pe naa Yesu wãboo wĩ ke, ma -sẽ ba fya pe klofa na.

Yuda Yesu wāyi wīl ke
(*Mat 26.14-16; Mar 14.10-11*)

³ Le -sē nde, Yuda wii pe naa u yee Syikaryote, Setane n dye u laam wo, ma u yīn wā klaha. U pye Yesu kānyārwei sēnsye syām mii waa. ⁴ Yuda n ka, maa pāā ta pe Yāhā yūndefa yīnfa ne tesē ke Yāhā kangbān sēnfa yīnfa ne, tuu ga waha Yesu yi pe kē mii syi dyan. ⁵ Le n tāy pe ye, pe n yee pe ga ba u kē war yē gaa ne. ⁶ Yuda n le sya, ma nii n yān u ga waha Yesu yi pe kē mii syi dyan, pe klofa ma n yi le cān na ye.

Yesu kur kuε syayaha gbar dir

(*Mat 26.17-25; Mar 14.12-21; Nsān 13.21-30*)

⁷ Te gbar rii Yiifee- sē nca-sur bur di ye, te n ba nō. Koo per cir nawee- yai pe mbapīy boo, pe te syayaha gbar dir di. ⁸ Yesu n Pyar lehe wāā loo na Nsān ne, ma pe pye ma yee: «Ye ka yaa syayaha gbar dir yīntaha yi wo kē!» ⁹ Pe n u yey ma yee: «Ma yee wo ga te yīntaha yi fla ngii na?» ¹⁰ U n pe yar ma yee: «Ye yān, ye ma ga n dye Yurusalem laam wo, ye ga dya waa wāā sya lakugbāi ne tuu tēn yīn na. -Ye naa n taha u na! U ma ga dye kaha gii wo, -ye dye! ¹¹ -Tee u kahafua pye ye yee: <Wo Yīnfua yee, nwoŋ gii tuu ga syayaha gbar dir di u kānyārwei ne, ke ma na?» ¹² U ga ye yar nwongbān gaa na, ke kaha gbegbaha yīn na.

Yaa ke nwoŋ yāā ke laam ne, ke gbihi ta nii wa. Koo fla kē tee ga te dir yīntaha yi wo kē.» ¹³ Yesu tuu ba cāā pe yar yaha mii, pe n ka maa yāā koo syi, ma te syayaha gbar dir yīntaha yi.

Yesu bur rii la defī wii ne u kānyārwei kē, nwa kē?

(*Mat 26.26-30; Mar 14.22-26; 1 Kōr 11.23-25*)

¹⁴ Sediyaale n ba nō, Yesu n nii, ma ga di u tēnlehe sēnsye syām ne. ¹⁵ U n pe pye ma yee: «Tē ga syayaha gbar dir nde di ye ne, n cā ra fengbān sya, le sroŋ tāy ra ye! ¹⁶ Ta n ye yar, n saa maha te syi raa di ye ne mii nde yīntaha sē ba yi wa Yāhā yai klo wo ye.»

¹⁷ U n defīi sekuyī gbe, ma syaha wāā Yāhā kē ma yee: «Ye sekuyī nde sya, ye wo ye bye! ¹⁸ Ta n ye yar, ma gbe yagaa na n saa defī wo yāā mii Yāhā Yai sē ba pa wa ye.»

¹⁹ Loo kur ye, u n bur gbe, ma syaha wāā Yāhā kē, ma ke la cēr wāā pe kē ma yee: «Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo, ta kadye gii ke wāā ye wīl na. -Tee ba naa koo syi pye, ke syi ne ye saa faha yāā ra wīl ne ye.» ²⁰ Pe wādiŋ kur ye, u n maha le defīi sekuyī wāā pe kē pe n wo. U n yee: «Defīi nwo ma Yāhā naam-biyārfan. Too naam-biyārfan n waha le ye wīl na, ta ntōr wāwoo kāmāy na.

²¹ -Ye yān, wii tuu ga ba dur yi ra kur ye, u ra yi ta

napĩ- kē, ufua ma nwo tuu wãã n di ra ne! ²² Cĩinde ne, u Nawee Puee ga ku mii le ta mii syi dyaŋ. Wii fēn te -sē ga cã pee, woo kē wii ne tuu u yi u napĩ- kē.» ²³ Pe n nii pe ya yey ma yee, poo laam wo yoo kē tuu ga ba loo pye?

Yoo ma yĩŋ na Yesu ye?

²⁴ Loo kur ye, pe kãnyārwei n nii kaplãŋ tyĩŋ pe ya ne, poo ga cã, yoo woo u ma yĩŋ na poo laam wo. ²⁵ Yesu n pe pye ma yee: «Kãntraha nge wo, mpãy pe ma yĩŋ na, nawee- bye n luhu pe ye. Poo mpãy pe -sē ma fãnga ne pe nawee- yĩŋ na, pe maha n yãŋ pe naa pe yee naweeyōm.

²⁶ Ye wĩ wee koo syi dyaŋ ye. Wii u ter ye bye yaha, ufua yai u nii mii ye cĩifua dyaŋ. Wii tuu -sē ma ye bye yĩŋ na, ufua yai u nii mii ye bye tēntēle dyaŋ. ²⁷ Ye sē yãã, wii tuu tege nii sedisaha wo, tesē wii ne tuu te dir soho n pai, yoo woo u ma yĩŋ? Wii tuu tege nii sedisaha wo, woo sē na u ma yĩŋ? Ndoos woo na tesē yii ne, ndoo ma mii ye tēntēle dyaŋ.

²⁸ Yii poo na, tē pye wãfã na, ye sē yi yãã ra kur ye ye. ²⁹ Koo kē, ta Tuhufua Yãhã tuu ke Yai yĩnfar ta ra kē mii syi dyaŋ, ta bya n ga ke ta ye kē koo syi dyaŋ. ³⁰ N ma ba nii ta yĩnfar na Yãhã yai klo wo yaliile wo, waa ba naa n di wii na, too naa n wo wii na ye ne. Ye ga ba nii nangbãniisar wo, ye Yiisrē

ter sēnsye syãŋ ngĩ nawee- bye sãhã.»

Yesu Syimu Pyar yar u ga woo wĩ kai tēhe tãã
(*Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Nsãn 13.36-38*)

³¹ Yesu n Syimu Pyar yee ma yee: «Syimu, naa n luhu! Mii pe sepua wee ma sēmuhu yi n kãã u wo mii, Setane ye nar sya Yãhã ye, woo ga ye wee yãŋ ke syi. ³² N -sē Yãhã nar ma kē, ta wĩ le waha nii gbãã ma laam wo. Ma'a ba dur n taha ra na, mpãy pe n yãr ra kãnde wo, ma -sē fãnga le pe na pe n waha kuee ra kur ye.»

³³ Pyar n u pye ma yee: «Tē ma teelii wo yagaa, n ga waha ka ma ne nwompipi wo, n sya ku ma ne.» ³⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Ta n cãã le pãã ma ye, Pyar: Yĩmper nge wo, ngupuai saa ba kui wa ye, maa ba ra wĩ kai tēhe tãã, ma yee ma sē ndoo cã ye.»

Yesu u kãnyārwei yar kayĩhĩ wĩ na

³⁵ Yesu n maha ba pe pye ma yee: «Tē ba ye lehe wãã faale wo, ye sē ba war gbe ye, ye sē ba nkãnfaha gbe ye, ye sē ba ntãy gbe ye. Tee ka ke dyaŋ, ngaa ga ke laa la ye ye?» Pe n yee, a ngaa sē ga ke laa poo ye ye. ³⁶ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Yagaa, wii ma pye war ne, u pe gbe, wii ma pye nkãnfaha ne, u ke gbe yigi. Wii ma yee u wee naanmiy yũntrũhũ ne ye, u

ga u nayrengbāṅ par, -tuu ga koo yūntrūhū gaa ke par!
³⁷ Ye sē yāā, ta n le pāā ye ye, kai laa ma Yāhā sabangbāṅ wo, le bii yrūhū yaha ra wī na, le yai le pye. Loo kai ne nde: «Pe u tōr kapeepyefa ne wācēṅ.» Lii le bii yrūhū yaha ra wī na, le ga pye yagaa.»
³⁸ Pe kānyārwai n u pye ma yee: «Naanmiy yūntruē raa nde wāy sī.»
 Yesu n pe pye ma yee: «Te yai ke dyaṅ.»

Yesu Yāhā nar wolifye katyir yāṅ yīṅ na
 (Mat 26.36-46; Mar 14.32-42)

³⁹ Yesu n ba yi kaha wo, ma naa n gaha wolifye katyir yāṅ yīṅ na, peplii wāṅ syi dyaṅ. Pe kānyārwai naa n taha u na. ⁴⁰ Pe ga n ke fla na, u n pe pye ma yee: «-Ye Yāhā nar Setane ma n ba ye tyīn ga kapee- wāpyeṅ kue ye ye!»
⁴¹ U n pe ta yaha, ma faa dey pe na, ma ga kānklūy gbāā kāntraha na, ma nii n pāā Yāhā ne u ya ya. ⁴² U naa n pāā ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā, le ma tāy ma ye, ma le kayīhī yale kuā ter ra na, lii le n pai nde. N -sē n traha ma laam wī loo le pye, n sē yee ndoo laam wī ye.»
⁴³ Loo na, yāhāyīṅ tēnlēhe waa n yir yāhāyīṅ na, ma fānga gaa taha u na. ⁴⁴ Yesu pye fyar koho wo. U n nii Yāhā gbihī n nar fānga ne. Ntōr n wlāhā u kasyā ne, ma nii n woo kāntraha na. ⁴⁵ Tuu Yāhā nar wa, u n yir ma pa u kānyārwai fla

na. Pe laam ba wlāhā, pe n ba sā wāy. ⁴⁶ U n pe pye ma yee: «Nwa ye n sā wāy? -Ye yir, -ye naa Yāhā nar ye ma syi ye ba dye kapee- wāpyeṅ wo ye!»

Yesu wāyigi
 (Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Nsān 18.3-11)

⁴⁷ Yesu naa n pāā nantāṅ, nabuar raa naa n pai. Yuda pye pe yaha ye. Yesu kānyārwai sēnsye syām mii waa ba kē u ne. U n yūhū crā Yesu na, woo ga naambiyār syaha wāā u kē. ⁴⁸ Yesu n -sē u pye ma yee: «Yuda, maa u Nawee Puee syar la naambiyār syaha ne, ma u yi u napī- kē?»

⁴⁹ Mpāy pe pye Yesu ne, pe yāā lii le ga pye, pe n u yey ma yee: «Yīṅfua, wo nawee- mii gbā la wo yūntruē ne?»

⁵⁰ Loo na, poo nen waa n waa kāndigi kue nditye gbā cer kāā u kē. Yāhā yūndefa yīṅfua tēntēle ba kē u ne. ⁵¹ Yesu n pe pye ma yee: «Ye tyii, le yai ke dyaṅ.» U n te u dya nditye na, le n jaa.

⁵² Yāhā yūndefa yīṅfa mpāy, tesē ke Yāhā kangbāṅ sēṅfa yīṅfa ne, tesē wāle mpāy ne, pe pa Yesu yigisaha wo, Yesu n pe pye ma yee: «Tee pa ra yigisaha wo yūntruē ne tesē kāhā ne, kapeepyefua la ra ne?»
⁵³ Plii bye n pye ye ne Yāhā kangbāṅ wo, ye sē -sē ra yigi koo fla na ye. Yagaa nge na, ye ga waha ye laam wī pye Setane fānga ne. Woo kē u ma wam fānga ne.»

Pyar Yesu wĩ kai tɛhɛ tãã
(*Mat 26.57-58, 69-75; Mar 14.53-54, 66-72; Nsãn 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Pe n Yesu yigi, ma ka u ne Yãhã yũndefa yĩnfua kaha wo. Pyar naa n taha pe na deydey. ⁵⁵ Naa pye le ndyin telai wo. Mpãy pe ba nii klaha ke naa tãy, Pyar n nii wlãhã pe ne. ⁵⁶ Tëntësya laale n u yãã, tuu tege nii ke naa tãy. U n u gbihi yãŋ ma yee: «Dya nwo bya pye Yesu ne.» ⁵⁷ Pyar n le kai, ma sya le pye ma yee: «Cɔɔ, n sɛ u cã ye.»

⁵⁸ Saa n pye, waa ter n ba u yãã, ma maha yee: «U Yesu nawee- nen waa kɛ ma bya ne!» Pyar n u dya yɛ wãã sya ma yee: «Dya, n wee poo waa ye.»

⁵⁹ Le n ma-, waa ter n maha yir, ma le gbey pãã fãnga ne ma yee: «Dya nwo pye pe ne cĩnde, u tee n yi Galɛɛ wo.» ⁶⁰ Pyar n maha woo yɛ wãã sya ma yee: «Dya, taa lii pãã, n sɛ le cã ma ne ye.» Loo yale wo, tuu naa n pãã nantãŋ, ngupuai waa n kui.

⁶¹ Yĩnfua Yesu n wã klaha, ma Pyar yãŋ wãã. Loo na, Pyar laam n too Yĩnfua kaplãŋ na, kaplãŋ nkãy tuu ba pãã u ye ma yee: «Ngupa cir saa ba kui wa ye, maa ba ra wĩ kai tɛhɛ tãã, ma yee mboo sɛ ra cã ye.» ⁶² Loo na, Pyar laam byɛ n wlãhã, u n yir yi ma ga n wũn.

Yesu tesɛ pe kaplãŋ cɛrfa

ne
(*Mat 26.59-68; Mar 14.55-65; Nsãn 18.19-24*)

⁶³ Nawee- mpãy pe naa Yesu sɛŋ, pe naa u lɛr, ma maha naa u gbã. ⁶⁴ Pe u yĩmpɛ paha naa n tã, ma naa u yey ma yee: «Yoo u ma gbã? Le cã mii ya, -taa wo yar!» ⁶⁵ Pe maha naa u tyɛhɛ kaplãmpee busãã ne.

⁶⁶ Yũhũ ke ba syii, pe wãɛ n pe ya wãã pe Yãhã yũndefa yĩnfua ne, ma suhu Yãhã kaiyarfa ne. Pe n ka Yesu ne pe kaplãŋ cɛrsaha fla na. ⁶⁷ Pe n ga u yey ma yee: «Mboo la u Yãhã Yĩndefua Crise ne? Le pãã wo ye.» U n pe yɛ sya ma yee: «N ma le pãã ye ye ma yee ndoo kɛ u Yãhã Yĩndefua ne, ye ga yee cĩnde sɛ ne ye. ⁶⁸ N ma maha ye yey kayey laa ne, n cã ye saa ra yɛ sya ye. ⁶⁹ Ma gbe yagaa na, u Nawee Puee ga ba nii kai- byɛ yĩŋ na, Yãhãŋbãŋ kãndigi koho kuɛ ye.» ⁷⁰ Loo na, nawee- byɛ n yɛ kuã ma yee: «Yãhã Dya kɛ ma ne kɛ?» U n pe yɛ sya ma yee: «Tee le pãã mii, le ma ke syi.» ⁷¹ Loo na, pe n le pãã ma yee: «Wo sɛ maha laa kɛ waa ye u wĩ na ye, wii gɛ u yɛ kaplãŋ luhu wa!»

23

Pe ka Yesu ne fãngafua Pilati fla na

(*Mat 27.1-2, 11-14; Mar 15.1-5; Nsãn 18.28-38*)

¹ Pe nawee- byɛ n yir, ma Yesu yigi ga fãngafua Pilati fla na. ² Koo fla na, pe n

nii kawar fua n taha Yesu na ma yee: «Wo dya nwo yāā, tuu naa wo klofa sūū. U naa pe pye ma yee, a pe sē yai kufar wādāā ne fāngafa bye yīnfua kē ye. U maha naa le pāā ma yee, a woo gε kē u Yāhā Yīndefua Crise ne, wii u ma yīnfua.» ³ Pilati n Yesu yey ma yee: «Mboo la pe Yiifee- yīnfua?» Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā.» ⁴ Pilati n pe Yāhā yūndefa yīnfa pye tesē pe nabuar ne ma yee: «Ta laam wo, dya nwo sē laa kapee pye ye.» ⁵ Pe Yesu napīi- n le gbihi gbey pāā fānga ne ma yee: «U nawee- sūū pe yīnfa na u kaklaha ne. U cāā yir le ne Galele kāntraha wo, ma ga yi Yude kāntraha ne. Yagaa u nwo u sya ba nō nwo.»

Pe Yesu nō wāā Galele yahaseefua Yerote fla na

⁶ Pilati tuu kaplān ngīi luhu, u n le yey ma yee: «Dya nwo n yi la Galele kāntraha fla wo?» ⁷ Pe n u yar, a Yesu n yi Galele kāntraha wo. U n u nō wāā ke fla yahaseefua Yerote ye. Yerote pye Yurusalem wo too plii nsoho wo, koo kē Pilati n ba Yesu nō wāā u ye.

⁸ Yerote tuu Yesu yāā, le n tāy u ye. U ba u wīi luhu, ma naa n ke u u wāā sya le yale wādey. U laam wo u ba yee, laa na Yesu ga yēkā wīi laa pye, u n yān. ⁹ U n Yesu yey kayey buar ne, Yesu sē -sē laa wāā sya u ye ye. ¹⁰ Pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe pye ke fla na, ma kawar fua

naa n taha Yesu na fānga ne. ¹¹ Yerote tesē u seraasyi ne, pe n Yesu ler ma u pye nafla wāpyeŋ. Pe la pe nangbān nayreyūhū le u na, ma u dur wāā Pilati ye. ¹² Yerote tesē Pilati ne pe pye napīifa. Koo per, pe n wā klaha nii naambiyāfa.

Pe Yiifee- Pilati ta u n Yesu wāboo wīi ta

(Mat 27.15-26; Mar 15.6-15; Nsān 18.39—19.16)

¹³ Loo kur ye, Pilati n pe Yāhā yūndefa yīnfa wāā, tesē le klo yahaseefa ne, ma suhu pe klofa ne. ¹⁴ U n pe pye ma yee: «Ye dya nwo yigi ba ra fla na ma yee, u ma u nawee- sūū. Tee nkāy bye pāā taha u na, n u yey ye yīnde na. Ndoo laam wo, u sē laa kapee pye ye. ¹⁵ Yerote bya sē laa kapee yāā tuu pye ye, ma sya u dur wāā wo kē. Ye cā dya nwo sē laa kapee pye, pe n ga waha u boo le wīi na ye. ¹⁶ Loo na, n ga ta pe n u gbā sāngblā ne, tē u miy yaha.» ¹⁷ [Dye- bye, syayaha gbar na, Pilati yai u nwompihifua waa yi yaha Yiifee- kē.] ¹⁸ Pe bye n nii wāā n tē ma yee: «Ta, pe n dya nwo boo, -taa Barebaa woo yi yaha wo kē!» ¹⁹ Barebaa ba nawee- mpāy ta pe n wāā yahaseefa ne. U maha ba nawee nen waa boo yāā. Pe ba u Barebaa yigi loo na, ma u tā nwompihi wo.

²⁰ Pilati tuu naa Yesu wāyiyaha wīi ke, u n maha u faale kapāntee nen ya pāā pe nawee- ye. ²¹ Pe n sye, ma nii n tē ma yee: «U kuey

mar boo trã na, u kuey mar boo trã na!» ²² Pilati n maha yẽ kuã ma le pãã ke tɛɛ tãã wuhu na, ma pe pye ma yee: «U kapee lii pye? Ndoosẽ laa kapee yãã tuu pye ye. U sã yai u ka boo ke dyan ye. Loo na, n ga ta pe n u gbã sãngblã ne, tẽ u miy yaha.» ²³ Pe n maha sye, ma nii n tẽ fãnga ne ma yee, pe Yesu kuey mar boo trã na. Le n sya kuee pe wĩ na.

²⁴ Pilati n yer pe wĩ wãpyeŋ na.

²⁵ Pe naa Barebaa wii wãiyaha ke, Pilati n u yi yaha. Woo kã dya wii ne u ba ta wãhã n yir u n sya nawee boo, pe n u le nwompihi wo. Yesu woo na, Pilati n yee pe nawee- laam wĩ ga pye u na.

U fãngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trã na

(*Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Nsãn 19.17-27*)

²⁶ Pe seraasyi pe Yesu yigi naa n ter, pe n ga le klo yi yaha, pe nawee- ne. Pe n ga Syirefa naa waa wãã sya, tuu naa n gaha le klo laam wo. Pe seraasyi n u ta u n Yesu kueymartrã tẽŋ fãnga na, ma n taha Yesu na. U myaha ba kã Syimu.

²⁷ Pe klofa busãã naa n taha Yesu na, ca bya pye pe naa Yesu wĩ wũn. ²⁸ Yesu n wã klaha, ma pe pye ma yee: «Yurusalemfasyam, ye ma syi ye naa n wũn ndoo wĩ na ye! -Ye naa ye wĩ loo wũn tesẽ ye pii wĩ ne! ²⁹ Ye sã yãã, plii taa ma te n pai, nawee- ga ba naa n

yee: «Cayrey, ma suhu mpãy ne pe sã yrã ta yãã kicar kã ye, poo ca mii, pe wĩ n tãy!» ³⁰ Nawee- ga ba naa n yee: «Yãy gɛ ma too tã wo na, loo ga puar wo na. Yãybir nde gɛ ma gbe tã wo na, loo ga tãy wo ye!» ³¹ Ye sã yãã, nde le syi le n pye nankõmper na, nankõnwar wĩ loo -sẽ ga ba pye mii?»

³² Naam syãm mpãy maha ba pye, pe ba pe yigi pe n gaha pe boo Yesu ne. Kapeepyefa ba me pe ne.

³³ Pe n ga no fla ngaa na pe n yee yĩnkluhu fla. Pe seraasyi n Yesu kuey mar yir yaha trã na koo fla na, ma maha pe kapeepyefa syãm mii bya kuey mar yir yaha trãŋ na, nen nwo u kãndigi koho kue ye, nen nwo u kãman koho kue ye. ³⁴ Loo na, Yesu n yẽ kuã ma yee: «Ta Tuhufua Yãhã, pe kapee- yee laha kãã pe na; lii pe n pye ra na nde, pe sã le cã ye.» Pe seraasyi n pyer raa pye, ma ga cã yoo ga ka u nayrẽ wãn fai lii ne.

³⁵ Pe klofa pye pe ba yer, ma naa n yãŋ. Pe Yiifee- yahaseefa naa Yesu ler ma yee: «Pe sã yee la u nawee- mpãy sya yaha. Le ma pye cĩnde woo kã u Yãhã Yĩndefua Crise, u u ya sya yaha ke!» ³⁶ Pe seraasyi bya n nii u ler. Pe n yũhũ crã u na, ma defĩtãhãpihi ta u kã ma yee: ³⁷ «Ma'a pye Yiifee- yĩŋfua cĩnde, mii sya yaha mii ya!»

38 U yīŋ ncaha kue ye le trā na, pe ba le yrūhū gbāã yaha ma yee: «nwo kē U YIIFEE-Yīŋfua.»

39 Kapeepyefa mpāy pe ba kuey mar yaha trāŋ na pe ya wuhu na, poo nen waa n Yesu tyehē ma yee: «Ma - sē yee la ma ma u Crise, mii sya yaha mii ya, -taa wo sya yaha kē!» 40 U nen nwo n le kuān u ye, ma u pye ma yee: «Pe ma kuey mar trā na u wāŋ syi dyaŋ, ma n ga ku ma kapee- wāpye wīi na, ma sē maha n fya Yāhā na ye kē? 41 Wii ya dyaŋ pe wo kuey mar trāŋ na wo n ga ku, le yai wo ne. Kapee- nkāy too pye, koo foho kē too n dāã. Woo -sē yāŋ, u sē laa kapee gē pye ye.» 42 U n dur ma Yesu pye ma yee: «Yesu, ma'a ba nii nawee- bye yīŋ na, ma'a n ba faha ra wīi na ye.» 43 Yesu n u yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāã ma ye: Ma sukūhū yāã wa Yāhā yai klo wo ra ne nanga.»

Yesu wāku

(*Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Nsān 19.28-30*)

44-45 Yaiwlaŋ yale syi ba kē, wam mpāy syi n paha tā ke kántraha kur bye na, ma sya ga yai yīn. Yāhā kangbāŋ nwonuŋ nwonyē faasreŋ gi ke ba pua tā menmen ke nwonyē na, ke n fe jūū telai wo. 46 Yesu n tē sya fānga ne ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā, n ta yrā le soho ma koho

wo.» Tuu kaplāŋ ngīi pāã wa, u n ku.

47 Pe seraasyi yīŋfua tuu kai- ngīi yāã ke pye, u n Yāhā myaha gboho ma yee: «Dya nwo ba sron cīinde.»

48 Nabuar mpāy bye pe ba pa yāŋsaha wo, pe n ke kai- bye yāã yīnde ne. Le sē tāy pe ye ye, pe n sya gbā n le pe ya kē ntraŋ wo, ma dur n ter.

49 Yesu nacāŋ bye pye, tesē ca mpāy ne pe ba yir u ne Galele kántraha na, ma naa n taha u na ma naa tēŋ nkāy tē u kē u kānyārwai ne. Poo mii bye pye, pe ba dey yer ma naa ke kai- yāŋ.

Yesu wāleŋ gbīi wo

(*Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Nsān 10.38-42*)

50-51 Dya waa pye pe naa n yee Yosefe. U naa n yi Yiifee- klo laa wo pe naa n yee Yarimate. Woo dya pye naweeyō, ma maha ba sron. U laam wo u naa Yāhā Yai wāpaŋ yehē. U pye Yiifee- yahaseefua waa, ma pye pe kaplāŋ cerfa waa. U kaplāŋ cerwai pe -sē ba lii pāã ta Yesu wāboo wīi na ma sya ba le pye, u yē sē pye le wo ye. 52 U n yir, ma ka Pilati fla na, maa Yesu nakugu nar u ye. 53 U n ta pe n Yesu nakugu tege le trā na, ma fai maha tā ke na, maa ke le gbīi laa laam wo, le ba gbā fer* ntēmlaha fla wo. Waa sē ba le yāã wa loo gbīi wo ye. 54 Koo per -sē pye kani per ga dye koo yainkōŋ wo.

* 23:53 23.53 Le gbīi pye nkōŋ pe gbā fer yāŋ mpīy ntēmlaha fla wo, ma le laam ta wleŋwleŋ, le yē ne nwonyē dyaŋ. Le yē n tā ntēmbangbāŋ ne.

Nawee- yai pe cãã kani per kai- gbihi yai n cã kua.

⁵⁵ Ca mpãy pe ba yir Yesu ne Galēle kãntraha na, ma naa n taha u na, ma naa tēn tē u kē u kãnyārwei ne, pe n ka Yosēfe ne. Pe n ga le gbīi fla yān, ma Yesu nakugu yāã, tesē u wāleŋ ne le gbīi laam wo. ⁵⁶ Pe n dur ter kle wo, maa sēm- kē gbihi ta, lasekole ne, poo ga ba woo Yesu nakugu na. Ke kani per ke ba nɔ, pe ca n -sē nii ma wũũ. Yiifee- kãnde na, le ma ke dyaŋ.

24

Yesu wãyir gbã wo

(*Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Nsãn 20.1-10*)

¹ Ke cãwãã per cir* yīnwɔŋ wo, pe ca n cãã yir, ma ka le gbīi fla wo, pe sēm- mpãy ne pe ba pye gbihi ta pe lasekole ne. ² Ntēmbangbãŋ gi ke ba paha tã le gbīi yē na, pe n ga yāã le kloŋ kãã le gbīi yē na. ³ Pe n dye le gbīi laam wo, pe sē -sē Yīnfua Yesu nakugu yāã ye. ⁴ Pe ca pe ga lii ga, pe sē cã ye. Naam syãm mpãy n fe yi pe na, pe nayre ne te n yehe palpal. ⁵ Pe ca ba fya nii, ma yīŋ kor le. Pe naam n pe pye ma yee: «Wii u ma yrãŋ, nwa ye n ba nii u tay nakur nsoho wo? ⁶ [U wee nwo ye. U yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye.] Tuu pye Galēle wo, ma ba lii pãã ye ye, -ye ye laam too le na. ⁷ U sē ba yee la u Nawee Puee yai u yi kapeepyefa kē,

pe n ba u kuey mar trã na u n ku, tuu ba yir gbã wo, u dur ba yrãŋ na ke plii tãã wuhu na?» ⁸ Loo na, pe ca laam n cã too Yesu kaplãŋ na.

⁹ Pe n ter le gbīi fla yaha, ma ga le pãã pe kãnyārwei sēnsye nen ye, tesē mpãy bye ne pe naa n taha Yesu na. ¹⁰ Poo ca mii laam wo, Madalafa Maari pye, Syane ne, tesē Syake nahafua Maari ne. ¹¹ Pe kãnyārwei n yee, pe ca ka n pãã, ma sye pe sē pe kaplãŋ sya cīinde ye. ¹² [Pyar woo n sye, ma yir ma fã ga le gbīi fla na. U n kue tege, ma yāŋ le wãã le gbīi laam wo, ma te faasyĩmbehe ya yāã, tii pe ba Yesu nakugu maha tã. Tuu ga lii yāã yinde ne, le n laam wo u kē, u n dur ter kaha wo.]

Yesu kãnyārwei syãm u wãã sya Yemawuse kãnde wo

(*Mar 16.12-13*)

¹³ Koo per bya, Yesu kãnyārwei syãm mpãy naa n gaha kusyĩnlaale wo pe n yee Yemawuse. Le klo wãdey pye, ma'a yir Yurusalem wo yaiyĩn na, ma n gaha dye ke fla wo yainkoŋ wo. ¹⁴ Kai- nkãy bye ke ba pye, pe koo pãã naa n gaha. ¹⁵ Pe n nii n pãã, Yesu ge n ba wãã kũn n ter pe ne. ¹⁶ Pe n nii u yāã, le -sē nii mii laa dyaŋ pe sē maha u yāŋ cã ye.

¹⁷ Yesu n ba pe yey ma yee, «Lii tee n pãã le kãnde wo?» Pe laam n wlãhã, pe

* 24:1 24.1 Koo per kē jimaasyi per ne.

n yer. ¹⁸ Nen waa myaha ba kē Klēpasi. U sē cā Yesu ye ma yee: «Kai- nkāy bye ke pye ter plii nde na, Yurusalemfa bye le cā. Mboo ya la raa kuee, ma sē ke cā ye?» ¹⁹ Yesu n pe yey ma yee: «Kai- nkāy syi kē?» Pe n u yē sya ma yee: «Ah Nasaretfa Yesu wīi loo sē na? U pye Yāhā kaplāṅ tōrfuangbāṅ. Yāhā yīnde na nawee- ne, u naa laanwo wūhū pye, ma naa nawee-klaha. ²⁰ Wo Yāhā yūndefa yīṅfa tesē wo yahaseefa ne, pe u ka yigi sāhā ma yee u yai wāboo ne. Pe n u wāā, pe n ga u kuey mar trā na, u n ku. ²¹ Wo laam wo, wo ba yee woo tuu n pai wo Yiisrefa bye sya yaha. Kai- ngūi bye pye, ke plii tāā wuhu -sē kē nanga. ²² Ca mpāy pe naa n taha Yesu na wo wāṅ syi dyaṅ, pe n pa, maa wo sroṅ fe gbe laa ne. Nanga sukūhūntāy na, pe cāā yir ga le gbūi fla wo, ²³ pe sē -sē ga Yesu nakugu yāā ye. Pe n dur ba, maa wo pye ma yee, yāhāyīṅ tēnlehe mpāy yi poo na, ma pe pye ma yee Yesu ma yrāṅ na. ²⁴ Wo nampyeṅ-mpāy n ka le gbūi fla wo, maa yāā pe ca ba le pāā mii. Pe sē -sē Yesu yāā yīnde ne ye.»

²⁵ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Yii nawee-, ye kacān fihī kloṅ cīinde! Faale Yāhā kaplāṅ tōrfa pe kainkāy cāā yar yaha, ye laam fihī yīn ter, ye saha ke sya cīinde ye laam wo farfar ye. ²⁶ U Yāhā Yīndefua Crise sē yai la u koo wāfāy ngūi

bye sya, u cā yīṅ yāā Yāhā ye?» ²⁷ Kai- nkāy bye ke cāā yrūhū yaha u wīi na Yāhā sabangbāṅ laam wo, Yesu n dye ke wo ma ke bye tōr yar pe na, ma cāā gbe faale wādyaha Musa kaplāṅ fla wo, ma ga yi pe Yāhā kaplāṅ tōrfa mii bye kaplāṅ fla wo.

²⁸ Pe naa n gaha kusyīnde lii wo, pe n ga dye gbe taha, Yesu n ta mii u ga ta ter ga yahasee ye. ²⁹ Pe n sye u na, ma u pye ma yee: «Kuee, ma syā wo ne, yai kua wa, yīmper maha nge ke wo wa.» Yesu n dye kaha wo ke wāsyā wīi na.

³⁰ U n ba nii pe ne, ma ga di. U n bur gbe, ma cāā syaha wāā Yāhā kē, ma ke bur la cer ma wāā pe kē. ³¹ Loo na, pe yīntar n cā yār, pe n u yāṅ cā ma yee Yesu kē. U n plaha pe na le yalebya wo, pe sē maha waha u yāā ye. ³² Pe n nii pe ya pye ma yee: «Tuu naa n pāā wo ne kānde wo, ma Yāhā sabangbāṅ wūhū tōr naa n yar wo na, le sē pye la mii nuhu cāā- dyaṅ ke naa n tar wo laam wo?»

³³ Pe n yir ke fla bye wo, ma dur ter Yurusalem wo. Pe n ga pe Yesu kānyārwai sēnsye nen yāā pe pye pe nampyeṅ- mpāy ne. ³⁴ Poo kānyārwai naa le pāā ma yee: «Wo Yīṅfua yir gbā wo, ma dur ba gbaafa ye cīinde! Syimu u yāā yīnde ne.» ³⁵ Poo syām bya n -sē pe wīi pāā pe ye, lii le ba pye kānde wo, tesē pe ba Yesu

yāŋ cā yaliile wo tuu bur la naa n cɛr pe kē.

Yesu u ya yar u kānyārwai na

(Mat 28.16-20; Mar 16.14-18; Nsān 20.19-23; Tēnl 1.6-8)

³⁶ Pe naa n pāā nantāŋ, Yesu n fe gbe yi pe telai wo, ma pe pye ma yee: «Yāhā n yrīŋ wāā ye kē!» ³⁷ Pe n fya ma sya n sege. Pe laam wo pe ba yee kusrāhā kē.

³⁸ Yesu n -sē pe pye ma yee: «Nwa ye n fya? Lii gɛ ye n nii laalaa pye ra wīī na? ³⁹ -Ye ra klue yāŋ kɛ, ta trɛ ne. Ndoo gɛ kē! -Ye tɛ yāŋ ra na, kusrāhā ma la kadye ne ye n ga waha tɛ ke na ta dyaŋ?»

⁴⁰ [Tuu koo kaplāŋ ngīī pāā wa, u n u klue yar pe na u trɛ ne, pe n te kueysar yāā.]

⁴¹ Le n pe fe gbe, ma nuhu yigi ter pe kē pe n sya yee cīinde sē ne ye. Yesu tuu pe yāā ke dyaŋ, u n pe yey ma yee: «Ngaa ma la ye ye wādi wāŋ nwo wo?» ⁴² Pe n pa u kē fuawle ne. ⁴³ U n le sya, ma le kaa pe yīnde na.

⁴⁴ U n pe pye ma yee: «Tē pye ye ne nantāŋ, n sē naa ye yar la ma yee, kainkāy byɛ ke bii cāā yrūhū yaha ra wīī na, koo ngīī byɛ ga naa n pye ke sya ba kua? Koo kai- kē nkāy ne, wo faale wādyaha Musa bii cāā yrūhū yaha Yāhā kānde katan saba laam wo, tesē nkāy byɛ ne pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa bii cāā yrūhū yaha, tesē nkāy ne ke bii cāā yrūhū yaha Yāhā wāsey yay saba wo.» ⁴⁵ U n pe yīntar

yār ke syi, pe n waha ke Yāhā sabangbāŋ kaplāŋ war.

⁴⁶ Loo na, u n pe yar ma yee: «Nkāy ke yrūhū yar yaha ke ngīī: <U Yāhā Yīndefua Crise yai u fāy gboho, u ba ku, ke plii tāā wuhu u yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye.> ⁴⁷ Kai- nkāy tuu naa n yar nawee- na, ke yai ke ba klaha kāntre byɛ nawee- ye, u myaha ne. Le ga fe gbe Yurusalem na. Le ga ba yar nawee- na, pe yai pe le sya pe kapee- wāpyeŋ sē yō ye, pe ke miy yaha, woo -sē ga ba pe kapee- gbe kāā pe yīŋ na. ⁴⁸ Yii koo ngīī byɛ yāā yīnde ne, ye yai ye ke byɛ tōr yar nawee- na. ⁴⁹ Yāhā ke bii Yāhā Yrā Fānga gii wākē wīī pāā, ndoo gɛ ga ba ke tege wāā ye na. Ye yai ye -sē kuee ke Yurusalem laam wo, koo Fānga n sya ba tege ye na.»

Yesu dur ga Yāhā tāy

(Mar 16.19-20; Tēnl 1.9-11)

⁵⁰ Loo kur ye, Yesu n yi pe ne le klo wo, ma ka pe ne kusyīnlaale tāy pe n yee Gbetane. U n ga yer pe ne koo fla na, ma klue kuā yir wāā, ma Yāhā nar ke naa kaa taha pe na. ⁵¹ Tuu nii Yāhā nar u kānyārwai kē ke syi, Yāhā fānga n u ta u n kuā yir ter fāā yāhāyīŋ na. ⁵² Pe kānyārwai n u sey ke fla na. Nuhu ba gboho pe laam wo, pe n dur ter Yurusalem wo. ⁵³ Pe naa n gaha yalebyɛ ke Yāhā kangbāŋ laam wo, maa naa Yāhā sey.

Nsân Kapâyĩĩ Yesu wĩĩ na

Yesu Crise ma ngii

¹ Driyẽ wātāhā yaha, wii tuu ma Yāhā Yē Yor u pye le nii wa. U pye Yāhā ne, woo ɛ pye Yāhā. ² Ke fegbecāā na, u pye Yāhā ne. ³ Woo kāmāy na wān bye tāhā; ngaa wee yīnde na mii woo sē kē u ta ke n nii ye. ⁴ Woo u ma yrā, yrāŋ wān bye ye, loo yrā n nii cāā- nawee- ye. ⁵ Woo wii u ma pe Cāāfua, u ba dye wamfa nsoho wo, pe wamfa -sē pe cāā- wĩĩ sye.

⁶ Yāhā n ba dya waa no wāā, pe naa u yee Nsān. ⁷ Woo n pa ma ba u Cāāfua wĩĩ gbe yi nawee- ye, pe waha u Cāāfua ta pe Yater. ⁸ U Nsān woo sē kē tuu pye u Cāāfua ye; woo kē Yāhā u no wāā ma yee u ba u Cāāfua wĩĩ tōr yar nawee- na. ⁹ Woo Cāāfua nwo ma cīnde cāā- ne. Woo kē tuu pa driyẽ wo, ma nii cāā- le nawee- wo. ¹⁰ Woo kē, Yāhā driyẽ tāhā u kāmāy na. U pye driyẽ laam wo, pe driyẽfa sē ba u yāŋ cā ye. ¹¹ U pa u terfa ye, u terfa sē -sē ba u sya ye. ¹² Mpāy pe -sē u wĩĩ sya cīnde, ma u ta pe Yater, u koho klahasaha wāā poo kē, pe waha nii Yāhā pii. ¹³ Poo mpāy pe see ke syi, waa ntōr kalaa wee ye, waa tyāhā kalaa wee ye, waa syihĩ wĩĩ sē ne ye, Yāhā wĩĩ ne.

¹⁴ Yāhā Yē Yor wā klahā nawee, woo kē Yāhā Dya Yesu Crise ne. U n tege ba nawee- nsoho wo. U pa Yāhā laantār wūhū ne, tesē cīnde wūhū ne, wākuayāā wee te na ye. Wo sē u nayōr yāŋ naa n yai ye, nayōr tii syi Yāhā Dyapuai nen ya kē u ga waha te yāā u Tuhufua Yāhā ye.

¹⁵ Nsān u wĩĩ tē yi nawee- ye ma yee: «Woo wĩĩ kē tē ba pāā ma yee: Wii tuu ga pa ta kur ye, u cer yaha ra kē, u cāā pye le nii wa ra yaha.»

¹⁶ Wākuayāā wee u laantār wūhū na ye. U ke wāā wo kē, ma maha kaa taha wo na, wākuayāā wee ye. ¹⁷ Wo faale wādyaha Musa bii ke Yāhā kānde yar wo na. Ma sē yee ke laantār wūhū na, tesē ke cīnde wūhū ne, u Yāhā Yīndefua Yesu Crise woo kē tuu pa koo ngĩĩ ne. ¹⁸ Waa sē Yāhā yāā yāā ye, Yesu wii u ma ke Dyapuai nen ya, ma maha ma Yāhā, ma crā nii Yāhā tāy, woo kē tuu Yāhā wĩĩ gbe yi nawee- n ke cā.

Nsān nawee- tāāfua yē kaplāŋ

(Mat 3.1-12; Mar 1.1-8; Luke 3.1-18)

¹⁹ Le kungbāy Yurusalem laam wo, pe Yiifēe- yahaseefa pye. Pe n Yāhā yūndefa mpāy lehe wāā, tesē Lewi kur kue pii mpāy ne Nsān ye. Pe n yir ke Yurusalem wo, ma ga yi u Nsān na, ma u yey ma yee: «Nwasyifua kē ma ne?» ²⁰ U Nsān sē gbā tā pe na ye, u

n le tǒr yi gbegbe pe yīnde na ma yee: «Ndoosē kē u Yāhā Yīndefua Crise ne ye.»

²¹ Pe n maha u yey ma yee: «Ah nwasyifua -sē kē ma ne? Mboo la Yeli?» Nsân n pe pye ma yee: «Aye, ndoosē kē ye.» Pe n maha u yey taha ma yee: «Mboo la u Yāhā kaplāŋ tǒrfua?» U n maha yee: «Aye». ²² Pe n u yey taha yahamba ma yee: «Ah nwasyifua -sē kē ma ne? Wo yai wo laa loo cā ma wīl na, wo ga tǒr mpāy ye pe wo lehe. Mii tǒr wo yar nawee wii ter syi kē ma ne.»

²³ Nsân n pe pye ma yee: «Yāhā kaplāŋ tǒrfua Yisa bii le pāā yaha Yāhā sabangbāŋ wō ma yee:

«Waa yīmbui n yi drawaha fla wo,

ma nii n yee:

-Ye Yīnfua Yāhā wāpan kānde
gbihī yaha ke kē!»

Nsân n maha le pāā pe ye ma yee: «Yīmbui lii le n yi drawaha fla wo, ndoosē yīmbui ne.»

²⁴ Pe tēnlēhe mpāy pe lehe wāā Nsân ye, Yiifee-yahaseefa mpāy pe n yee Farisyē, poo mpāy -sē pye pe ne. ²⁵ Poo mii n u yey ma yee: «Ke ma pye ma wee u Yāhā Yīndefua Crise ye, ma wee Yeli ye, ma maha wee u Yāhā kaplāŋ tǒrfua ye, ah nwa -sē ta ma n nii nawee-tāā n yi loho wo?» ²⁶ Nsân n -sē pe pye ma yee: «Ndoosē nwo, tē n nii nawee-tāā loho ne; waa sē ma pe nawee-laam wo, tee sē cā ye. ²⁷ Woo

nwo ga ba le koho yigi ra kur ye. U cer yaha ra kē, ta syi ge sē yai u ntān sale wāfer ne u tre na ye.»

²⁸ Koo ngīl bye pye Gbetane wo, Yurdane lafen kūndi ngaa ye, Nsân tuu naa nawee-tāā loho ne na.

Nsân Yesu yee u Yāhā Mbapēnge

²⁹ Koo yīŋsyii wo, Nsân n Yesu yāā tuu n pai u fla na, u n pe nawee-pye ma yee: «U Yāhā Mbapēnge nwo, wii Yāhā u ta, ma ga driyē nawee-kapee-foho gbe kāā pe na. ³⁰ Woo wīl kē tē ba naa n pāā ma yee: Waa ma tuu ga pa ta kur ye, u cer yaha ra kē. U cāā pye le nii wa ra yaha. ³¹ Ndoosē bya, n sē ba u cā ye. N pa, ma ba nawee-tāā n yi loho wo, loo le ga waha ta, Yiisrefa n waha cā yoo kē u ne.» ³² Nsân n le yāā, ma le pāā ma yee: «N Yāhā Yrā Fānga yāā, le tege yāhāyīŋ na kānsyā waa dyan, ma ba too kuee u yīŋ na. ³³ N sē ba u cā ye, Yāhā gii ke -sē ra no wāā ta n ba nii nawee-tāā n yi loho wo, koo ke ba ra pye ma yee: «Wii raa ga ba yāā, ta Yrā Fānga le ga tege kuee u na, woo kē u ga ba naa nawee-tāā ta Yrā Fānga ne.» ³⁴ Ndoosē Nsân loo nde yāā ra yīnde ne, ma ga le pāā yi, n ye yar woo kē u Yāhā Dya.»

Mpāy Yesu u cāā yāŋ yi u kānyārwai

³⁵ Koo yīŋsyii wo, Nsân maha pye loo teele nen ya

wo, u kânyârwai syâm mpây ne. ³⁶ U n maha ba Yesu yâa tuu n ter. U n maha yee: «U Yâhâ Mbapênge nwo!» ³⁷ U Nsân kânyârwai syâm mpây pe pye u ne, pe u kapân luhu ke syi, pe n taha Yesu na. ³⁸ Yesu n ba klaha yâŋ, ma pe yâa pe u taha n naha, u n pe yey ma yee: «Ah le ma mii?» Pe n u pye pe yor wo ma yee: «Arbi, ma n syâ na?» Ke Arbi yîntaha kē kaicâfua. ³⁹ U n pe pye ma yee: «-Ye pa yaa yâŋ!» Pe n ka, maa u syâsaha yâŋ. Ke -sê pye yaiyîn tratra. Pe n koo per yai kua u ne.

⁴⁰ Poo nawee- syâm mii, pe ba Nsân kaplân luhu, ma dur yi u kur kue ye, ma taha Yesu na pe kuân ne, pe laam wo Syimu Pyar cîifua Andere pye. ⁴¹ Andere n cã ka, ma ga u lefua Syimu wãa, ma u pye ma yee: «Wo u Meesi yâa.» Ke Meesi yîntaha kē: Yâhâ Yîndefua Crise. ⁴² U Andere n Syimu yigi ga Yesu fla na. Yesu n u yâa ma yee: «Mboo sê na Nsân dya Syimu? Pe naa ma yee yagaa Sefase.» Ke Sefase myaha ma wâcɛŋ Pyar myaha ne. Te myar yîntaha ntêmlaha.

⁴³ Koo yînsyii wo, Yesu n le ta woo ga ka Galele kue kântraha na. Tuu Filipe wãa sya, u n u pye ma yee: «Naa n taha ra na.» ⁴⁴ U Filipe -sê wãa naa n yi Pyar ne, tesê u cîifua Andere ne klo nen wo, lii pe naa n yee Gbesy-ata. ⁴⁵ Loo kur ye, Filipe n ga Natanelu wãa sya, ma u pye ma yee: «Faale wo, wii

wii Musa tuu yrühû le yaha Yâhâ sabangbân wo, tesê pe Yâhâ kaplân tôrfa u wii pãa, wo u yâa: Nasaretefa Yosefe dya Yesu kē.» ⁴⁶ Natanelu n u pye ma yee: «Kayîi lii syi -sê ma, le ga waha yi Nasarete wo?» Filipe n u pye ma yee: «Pa yâŋ!»

⁴⁷ Yesu tuu Natanelu yâa tuu n pai u fla na, u n nde pãa u wii na ma yee: «Cîinde Yiisrefa naa waa nwo, dawar wee u laam wo ye.» ⁴⁸ Natanelu n u yey ma yee: «Ma pye mii ma ra cã?» Yesu n u pye ma yee: «N naa ma yâa. Ma sê pye la nasar nkugu flâhâ tây, Filipe n cã ga ma yee?» ⁴⁹ Loo na, Natanelu n u pye ma yee: «Yînfua, Yâhâ Dya kē ma ne, mboo maha ma Yiisre kântraha Yînfua.» ⁵⁰ Yesu n u pye ma yee: «Tê ma pye ma yee, n ma yâa nasar nkugu flâhâ tây, loo ya la le ma ta ma n ra ta ma Yater? Maa maha ba kai- nkây yâa, ke gboho loo nde na. ⁵¹ Ta n cîinde nde pãa ye ye, yaa ba naa yâhâyîŋ yâa ke yâr n yaha, ye n naa yâhâyîŋ tênlehe ye yâa pe n dugu, ma dur tege n pai u Nawee Puee fla na.»

2

Yesu loho wã klaha defîi

¹ Plii tãa kur ye, pe n nii cafân taa yigi Galele kântraha na, klo laa wo pe n yee Kana. ² Yesu naha-fua pye pe cafân yigifa ne. Pe n Yesu yee, woo tesê u

kānyārwai ne, pe n ka te cafān disaha wo.

³ Pe n nii te cafān dir di, defīi n ba kua pe cafān yigifa ye. Yesu nahafua n u pye ma yee: «Defīi yāṅ, tuu kua pe ye.» ⁴ Yesu n u pye ma yee:

«Ah yaa, lii ma wo nsoho wo ma ne? Ta yale sē nɔ wa ye.»

⁵ Yesu nahafua n pe dirlafa pye ma yee: «U ma sya yee tee pye mii, -ye pye ke syi!»

⁶ Ke fla -sē na, ntēmbar gbāāwɔr kuay raa -sē pye, Yiifee- pe ba ta, ma naa pe kānde kapīi loho ku le naa n yaha. ⁷ Yesu n pe dirlafa

pye ma yee: «-Ye loho ku, ye too gbāāwɔr nde yīi!» Pe n loho ku te yīi tata. ⁸ Loo na,

u n pe pye ma yee: «-Ye kaa ku gblāhā gaa laam wo, ye ga wāā yāṅ diryīntaha yifua kē!»

Pe n kaa ku, ma ga wāā u kē. ⁹ Te lor bye -sē ba wā klaha defīi. U diryīntaha yifua, tuu u wɔ yāṅ, u defīi wātāy n u laam wɔ. U sē cā woo defīitāhā nwo syi yi na

ye, mpāy pe -sē ba ke loho ku, poo ba u yisaha cā. U diryīntaha yifua n u cafān yigifua yee ba, ¹⁰ ma ba u pye ma yee:

«Ah ndee ngaa dyaṅ, defīitāhā woo pe ma ne cāā la wāā nawee- kē, u ma pe yigi wa pe cā naa ke sahasaha la, ah mboo -sē koho far u defīitāhā na u n sya yagaa dye.»

¹¹ Yesu u laanwɔ wūhū wāpyeṅ koho fe yigi koo syi. Le pye Galēle kāntraha klo nde wo pe n yee Kana. U u ya yi yar ke syi, u kānyārwai n u wīi sya cīinde.

¹² Loo kur ye, u n ka Kapornu wo, u nahafua ne u cīifa ne ma suhu u kānyārwai ne. Pe n ga kuee ke fla na, ma plii raa pye.

Yesu laam war pe Yiifee- ne Yāhā kangbāṅ wīi na

(Mat 21.12-13; Mar 11.15-17; Luke 19.45-46)

¹³ Yiifee- syayaha gbar te ba nɔ gbe taha, Yesu n ka Yurusalem wo. ¹⁴ Yāhā kangbāṅ kāndi wo, u n nyer parfa yāā, mbaa parfa ne, nasar kate parfa ne, ma maha war turfa bya yāā pe tege nii ga pe tabal tāy.

¹⁵ Yesu n namihi ta, ma sāngblā fan, ma pe bye kar yi wāā ke Yāhā kangbāṅ nkur ye, pe mbaa ne, pe nyer ne. Ma dur, ma war turfa tabal tra cāār wāā pe kē, pe war n yrāhā, ¹⁶ ma nasar kate parfa pye ma yee:

«-Ye pe gbe yi kāā nwo! Ya'a syi ta Tuhufua Yāhā kaha ta ye cātrososaha ye!»

¹⁷ Yesu tuu nde pāā, u kānyārwai n Yāhā sa- bangbāṅ kapān nde tai cā, nde le n yee:

«Yāhā, ma kaha wīi sron gboho ra laam wo, mii naa dyaṅ ke ga ba ra suhu tāṅ.»

¹⁸ Yiifee- yahaseefa pe u yāā nde pyesaha wo, pe n ba u yey ma yee: «Taa nwo taa nde pye ke syi, laanwɔ wīi lii loo taa -sē ga pye, wo n waha cā ma tāhā kē le wāpyeṅ ne?» ¹⁹ Yesu n pe pye ma yee:

«-Ye Yāhā kangbāṅ nge yoho yāṅ, yaa yāā plii tāā wuhu, n ke fāā

le!» ²⁰ Pe Yiiffee- yahaseefa n u pye ma yee: «Yāhā kangbāŋ nge wāfāātāŋ ke dye- gbeesī wūhū kuay gbe, mboo ma -sē yee, pe ma ke traha, taa ga waha ke dur fāā kua plii tāā ya!» ²¹ Yesu -sē nwo, ngii u naa n yāŋ, koo kē u ya koho kadye ne. ²² Koo kē tuu ba ku, plii tāā wuhu u n yir gbā wo, ma pa gbaafa ye, u kānyārwai n ke kaplāŋ tai cā, tuu ba nkāy pāā. Loo nde n pe ta pe n Yāhā sabangbāŋ kaisya cīnde, ma suhu Yesu yē kaplāŋ nkāy ne tuu ba tōr.

²³ Yesu tuu pye ke dyaŋ Yurusalem wo, te syayaha gbar cāā na, laanwo wūhū nkāy tuu naa n pye, koo ngī n ba ta nawee- mpāy n u wīi sya cīnde. ²⁴ Yesu sē -sē ba sya ma koho taha yaha pe wīi na ye. U tee ba pe cā laha, poo tesē pe laam wūhū bye ne. ²⁵ U sē naa n ke pe naa nawee wīi tōr u ye ye; u ma nawee yāŋ, u u laam wūhū bye yāā.

3

Yesu Nikodemu ne

¹ Yiiffee- yahaseefa waa - sē nwo tuu pye, pe naa n yee Nikodemu. Farisyē ba kē u ne. ² Per gaa yīmper wo, u n ba yi Yesu na, ma u pye ma yee: «Yīŋfua, wo cā Yāhā kē ke ma nō wāā, taa ba wo klaha. Mii loo sē ne ye, laanwo wūhū nkāy taa n pye ngī, waa wee tuu ga waha ke syi pye Yāhā ma yee ke wee ufua ne ye.»

³ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ma yee: Waa wee tuu ga waha Yāhā Yai yāā mii u sē gbihi dur see ye.» ⁴ Nikodemu n u yey ma yee: «Le ga waha pye mii? Naweedyaha ga maha waha gbihi see la? U ga waha dur dye la u nahafua laam wo, u maha gbihi see?»

⁵ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ma ye: Wii ma yee u sē see loho ne tesē Yāhā Yrā Fānga ne ye, u saa waha dye Yāhā Yai wo ye. ⁶ Wii ma see kadye sraha na, u ga nii kadye sraha kla ya; wii ma see Yāhā Yrā ne, u ga nii Yāhā Yrā Fānga kla. ⁷ Ma'a syi ta nde n ma laam wo ye, nde tē pāā ma yee: Ye yai ye gbihi dur see! ⁸ Teflaha ga naa n gbā teelii ma ke tāy, ma n naa ke gblen luhu, ma sē -sē ga waha ke yirsaha cā ke kasaha ne ye. Yāŋ, nawee wii ma gbihi dur see Yāhā Yrā Fānga ne, u ma ke syi.»

⁹ Nikodemu n maha u pye ma yee: «Loo nde syi -sē ga waha pye mii?» ¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Mboo wii taa Yiisrefa klaha Yāhā kaine, ma -sē maha pye mii ma sē koo ngī cā ye! ¹¹ Ta n cīnde nde pāā ma ye: Nkāy too cā, koo too n pāā; nkāy too yāā yīnde ne, koo too n yar nawee- na. Ye -sē koo ngī bye sye yaha wo na. ¹² N ma nii kāntraha wūhū tōr ye ye, ye ma yee ye sē -sē koo sya ye, ye -sē ga ba pye mii ye yāhāyīŋ wūhū koo sya ra ye, nkāy yīŋ ke n yi

yâhâyîŋ na? ¹³ Ma yi kãã u Nawee Puee na, woo wii u yir yâhâyîŋ na ma tege ba kântraha na, waa wee wii tuu dugu ga yãã yâhâyîŋ na, ma yâhâyîŋ kai- cã ye. ¹⁴ Faale wo, tēyãfũũ klo wo, Musa sē bii kayârñwoho wra ta la kãi na, ma ke kuã yir ta? U Nawee Puee bya yai u ba kuã yir ta ke syi. ¹⁵ Loo nde n nii, wii ma u ta u Yater, u cĩnde yrã yãã wa, lii wãkuayãã wee le na ye.»

¹⁶ Nawee- ntãŋ sronj dye Yãhã tãy, ke n sya ke Dya-puai nen ya yi wãã, nawee wii ma u ta u Yater, u wĩ saa klaha- yãã ye, u cĩnde yrã yãã wa, lii wãkuayãã wee le na ye. ¹⁷ Yãhã sē ke Dya ño wãã driyē wo ma yee u ba nawee- sãhã pe kapee- wãpye wĩ na ye. Ke u ño wãã nawee- wãsyayaha yĩmbui ne. ¹⁸ Wii ma u ta u Yater, ufua saa wãpën yãã ye. Wii ma -sē kãntuhu le u wo, woofua u ya le wa wãpën kãnde wo, u tee sye u saa Yãhã Dyapuai nen ta u Yater ye. ¹⁹ Nwa ta nawee ga ba pën u kapee- wãpye wĩ na? Wii u ma Cããfua, u pa driyē laam wo, wam wĩ n - sē tãy nawee- ye, ma ter cãã-yaha. Pe pyer tee pee ter, koo kē. ²⁰ Nawee wii woo ma kapee- pye n wa, cãã- wĩ ma ne fũhũ u ye. U saa pa cãã-fla na ye. U ntãncer ma ne gboho u pyerpeer wãyi wĩ ne cãã- na, koo kē. ²¹ Wii ma -sē kayĩi yigi, u ga pa cãã- fla na, u ga naa u kai- pye Yãhã yor wo, u troho wãtãhã ter

ne, te n naa n yãã cãã- na.

Yesu tesē Nsân nawee-tããfua ne

²² Loo kur ye, Yesu n ka u kãnyârñwai ne Yude kântraha na. Pe n kuee koo fla na, ma nawee- tãã naa n yi loho wo.

²³ Nsân bya -sē pye, tuu naa nawee- tãã Yeno wo, loho pye gboho koo fla nge na. Ke Yeno pye Salimu tãy. Nawee- naa n gaha ke fla na, maa naa n tãã u ye. ²⁴ Koo cãã nge na, pe sē ba u Nsân le wa nwompìhi wo ye.

²⁵ Per gaa, sãnker n dye Nsân kãnyârñwai mpãy nsoho wo Yiiffee naa waa ne, gbegbe wãni wĩ na. ²⁶ Pe n pa Nsân fla na, ma ba u pye Yesu wĩ ne ma yee: «Yĩñfua, dya wii tuu pye ma ne Yurdane kũndi ngaa ye, wii wĩ taa ba yee mboo tór ma nawee- yar, awa, u bya nwo tuu yee woo nawee- tãã naa n yi loho wo, nawee- bye ter n tãŋ u kue ye.»

²⁷ Nsân n pe yē sya ma yee: «Waa saa waha ngaa ka yãã, mii Yãhã sē kē ke ke wãã u kē ye. ²⁸ Yii ge le cã, ye ga waha le tór nawee- ye tē yee, ndoo sē kē u Yãhã Yĩndefua Crise ye. Ndo kē tē ño wãã u yahasee ye.» ²⁹ Nsân n nde pãã kakuãcran ne pe ye ma yee: «Cafãn yigifua, cafuğ ma woo wũũ. U cafãn yigifua naambiyã, woo -sē ga yer u tãy, u naa u kaplãŋ luhu. U cafãn yigifua yĩmbui ga naa nuhu yigi u kē. Too nuhu nde syi ma ndoo wãn, ta laam n flege yi tãŋ. ³⁰ Yesu

woo na tesē ndoo ne, woo myaha yai ke naa n yi, ndoo wāṅ ke naa n too.»

Yesu woo tuu yi yāhāyīn na

³¹ Wii tuu n yi ncha ye, u ma wān bye yīn na, nawee-bye ne. Wii tuu -sē n yi kántraha na, kántrahafua kē u ne, u kántraha kai- cā n pāā. Wii tuu n yi yāhāyīn na, woo tuu ma wān bye yīn na. ³² Nkāy tuu yāā, nkāy ne tuu luhu yāhāyīn na, koo tuu n pāā. Nawee- -sē u kaplāṅ sye. ³³ Wii u yi yāhāyīn na, nawee wii ma -sē yīntaha sroṅ woo kaplāṅ ye, ma u troho tāhā u yor wo, ufua le cā ma maha le yar Yāhā wīi ma cīinde. ³⁴ Wii Yāhā u nō wāā, Yāhā kaplāṅ koo kē u n pāā. Yāhā ke Yrā Fānga wāā u kē wākuayāā wee ye. ³⁵ U Dya ntāṅ dye u Tuhufua Yāhā tāy, ke n -sē ke kai- bye le soho u koho wo. ³⁶ Wii ma u Dya ta u Yater, u cīinde yrā yāā wa, lii wākuayāā wee le na ye. Wii ma -sē yee u sē u ya le soho u Dya koho wo ye, u saa loo cīinde yrā yāā ye. Yāhā ncafūhū ga kuee woofua na yalebye.

4

Yesu tesē Syamarifasya waa ne

¹ Farisyē ye n luhu, a ter nawee- naa n taha Yesu na; tesē u maha nawee- tāā naa n yi loho wo, ma ter Nsān yaha. ² Yesu ge sē kē u naa pe tāā ye, u kānyārwai me pe naa pe tāā. ³ Yesu tuu yi nde cāṅ na, u n yi Yude

kántraha na u kānyārwai ne, ma ter Galele kántraha kue ye. ⁴ Yesu ba yai u ter Syamari kántraha ne.

⁵ U n ga nō gbe taha Syamari kántraha klo laa na, pe naa n yee Syisyar. Le pye tūntūn tar raa ne, tar rii Dyakuba tuu bii wāā u dya Yosefe kē faale wo. ⁶ Koo fla nge na, u Dyakuba kualaṅ pye. Yai pye yīn wo, yrāhā n Yesu fāy, u n tege nii ke kualaṅ ngben na. ⁷⁻⁸ U kānyārwai ba ter le klo laam wo, dir keparsaha wo.

Syamarifasya waa n -sē pa loho kusaha wo. Yesu n u pye ma yee: «Yō ra na lawoṅ ne.» ⁹ U Syamarifasya n Yesu pye ma yee: «Ah ndee Yiiffee naa kē ma ne. Ah le yigi mii, ma n lawoṅ ke ndoo Syamarifasya ye?» Yiiffee- naa n fā Syamarifa na, koo kē u cōo n naa n pāā ke syi. ¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Kayī lii Yāhā le ta, ma'a ne pye taa le cā, ma suhu wii ne nwo tuu nii lawoṅ nar ma ye, mboo raa ne ga dur, ma u nar u ma kē cīinde loho ne.»

¹¹ U cōo n u pye ma yee: «Yīnfua, laku kla sē -sē wee ma ye ye, ke kualaṅ maha n cuhu, mboo -sē ga waha pye mii ma koo loho yāā? ¹² Wo faale wādyaha Dyakuba kē, tuu koo kualaṅ nge yaha wo kē. Kualaṅ gii tuu loho wo ke na, woo, tesē u pii ne, ma suhu u yar ne. Mboo laam wo, ma yee la ma ter u yaha?» ¹³ Yesu n u pye ma yee: «Wii ma sya kualaṅ nge loho wo, loho fāā ga maha

ba u yigi. ¹⁴ Wii ma -sē loho nge wo, kii tē ga wāā u kē, loho fāā saa u yigi yāā ye. Koo loho gii tē ga wāā u kē, ke ga nii plege dyaŋ u laam wo, plege gii ke cīnde yrā wāā, lii wākuayāā wee le na ye.» ¹⁵ U cōō n u pye ma yee: «Yīŋfua, ta kē koo loho nge ne, loho fāā ma n maha ra yigi yāā ye. Loo na, n saa maha pa yāā lakusaha wo ye.»

¹⁶ Yesu n u pye ma yee: «Ka, ma ga ma puai yee, -taa pa!» ¹⁷ U cōō n u yē sya ma yee: «Puai wee ra ye ye.» Yesu n u pye ma yee: «Cīnde ne taa pāā nde, puai wee ma ye ye. ¹⁸ Ma nii ter wa pa bua ye; taa sya maha ma naa wii ye yagaa, ma puai sē kē u ne ye. Ma cīnde pāā loo nde ne.»

¹⁹ U cōō n u pye ma yee: «Yīŋfua, Yāhā kaplāŋ tōrfua kē ma ne. ²⁰ Wo faale wāle Yāhā wāā le sey pe ya na yāŋ nge yīŋ na, ah yii Yiiffee- -sē yee Yāhā yai ke naa n sey Yurusalem ya wo.» ²¹ Yesu n u pye ma yee: «Cōō, koho taha yaha ngī na tē ga tōr ma ye: Yale laa nde le n pai, Yāhā wāsey sē pai nii Yurusalem ya wo, ma suhu yāŋ nge fla ya ne ye. ²² Yii Syamarifa, tee ngii sey ye sē ke cā ye; wii Yiiffee- -sē mii, too ngii sey wo ke cā, ma cā u Syayahafua yīŋ yi Yiiffee-wo. ²³ Yale laa sē ma le n pai, le nō wa gē nō wa, mpāy pe Tuhufua Yāhā sey cīnde, pe ga ba naa ke sey ke Yrā Fānga ne, ma suhu cīnde

ne. Tuhufua Yāhā poosyi Yāhā seyfa kē. ²⁴ Yāhā ma ke Yrā Fānga. Nawee- yai pe naa ke sey ke Yrā Fānga ne, ma suhu cīnde ne.»

²⁵ U cōō n u pye ma yee: «N le cā, u Yāhā Yīndefua wii pe n yee Crise, u ga pa. U ma pa, u ga ba ke bye yīntaha tōr u wo yar.»

²⁶ Yesu n u pye ma yee: «Ndoo kē woo, ndoo wii tē n pāā ma ne.»

²⁷ Loo yale nde -sē wo, Yesu kānyārwei n ba dye. Pe Yesu yāā tuu n pāā cōō ne, le n pe laam wo. Pe sē -sē sya ma u yey nde ne ma yee, lii raa n pāā u ne laa, nwa ta ma n nii n pāā u ne.

²⁸ Loo na, u cōō n u laku kla ta yaha ke fla na, ma dur ga klo laam wo, ma ga nawee- pye ma yee: ²⁹ «Ye pa ye ba dya waa syi yāŋ! Kai- nkāy bye tē pye ter, u ke bye tōr ma ra yar. Laa na, woo ga kē u Yāhā Yīndefua Crise ne.» ³⁰ Pe bye n yi le klo wo, ma n gaha Yesu fla na.

³¹ Yaliile u cōō tuu ba ter klo laam wo, Yesu kānyārwei naa u nar ma naa n yee: «Yīŋfua, ngaa sya di.» ³² U n -sē pe pye ma yee: «Ndoo, kadiŋ kla gaa ma ra ye, tee sē kii cā ye.»

³³ Pe kānyārwei n nii pe ya yey ma yee: «Waa yāā pa la u kē digi kla ne?» Yesu n pe pye ma yee: ³⁴ «Ta digi kē lii ne, n naa n luhu ta Tuhufua Yāhā ye, koo gii ke ra lehe wāā. Tesē, kai- nkāy tuu yee tē pye, n koo bye pye kua. ³⁵ Yii sē n yee la,

a digi ma tãhã le kãntraha wo, mii yrey resyar sã kã ye, ke sã yãã n gbe ye? Ndoo -sẽ ga ye yar, -ye yĩŋ kuã yir ye nabuar nde yãŋ te n pai, te ma mii tar digi dyaŋ ke nɔ wa wãgben na! ³⁶ Mii wii dyaŋ tuu dir gbe ma te le pen wo, u dããn yãã, wii tuu nawee- wãã ma pe le Yãhã kãnde wo, u ma pe yãã pe cĩinde yrã yãã, u nuhu di. Loo ne, wii tuu n tãhã, tesẽ wii ne tuu re gbe, pe nuhu wãã n di pe syãm. ³⁷ Cĩinde ne pe le pãã ma yee: Nawee waa n tãhã, waa -sẽ re gbe. ³⁸ Ndoo, n ye nɔ wãã, yaa dir gbe tar wo, tii tee sã te tẽn tẽ ye. Mpãy me pe re tẽn tẽ, yii -sẽ ga ta ter le tẽn ne.»

³⁹ Le klo wo, Syamarifa busãã ba Yesu ta pe Yater. U cɔɔ tuu ba le pãã u klofa ye, a kai- nkãy bye woo ba pye ter, Yesu ke pãã woo ye, koo kã. ⁴⁰ Loo ne, pe n pa Yesu fla na, maa u sron nar tuu ga kuee poo ne. U n kuee pe ne plii sã. ⁴¹ Mpãy pe -sẽ ba u Yesu yẽ kaplãŋ luhu, ma u ta pe Yater, poo wãnihi ba ter pe faale wãm yaha. ⁴² Pe n nii u cɔɔ pye ma n yee: «Ma kapãn ya sã ne le wo ta wo n u ta wo Yater ye. Too lii luhu u ye wii ya, loo bya le wo ta wo n u ta wo Yater. Wo cã cĩinde, woo kã driyẽfa Syayahafua.»

Yesu klokai- yahaseefua waa dyalaale jaa

⁴³ Yesu tuu plii sã pye wa pe Syamarifa fla na, u n yir, ma ka Galele kãntraha na.

⁴⁴ Woo ge naa le pãã, a ter Yãhã kaplãŋ tãrfua woo sã fihi nagboho yãã u kusey wo ye. ⁴⁵ Tuu -sẽ ga dye Galele wo, pe Galelefa n u yigi yõ. Pe ba Yesu yãã pe ya ndon, tuu naa laanwɔ wũhũ pye Yurusalem wo, syayaha gbar na. Pe bya ba ka te gbar na.

⁴⁶ U n dur ba ke syi Kana wo. Koo fla kã u ba loho wã klaha defii. Klokai- yahaseefua waa pye Kapornu wo, u dyale sã pye wãwee u ye ye. ⁴⁷ U klokai- yahaseefua tuu le luhu, a ter Yesu ma tuu yir Yude kãntraha na, ma pa Galele wo, u n yir ga u fla na, ma ga u nar u pa Kapornu wo, u ba woo dya jaa woo kã, a u ma tuu kuee wale nen ya ma ga ku. ⁴⁸ Yesu n yee: «Yii poo na, ya'a yee ye sã yẽkã wũhũ yãã laanwɔ wũhũ ne ye, ye saha ra ta ye Yater ye.» ⁴⁹ U klokai- yahaseefua n u pye ma yee: «Yĩŋfua, pa wo n ter ra fla na, ta dyale ma syi le ba ku wo yaha ye.» ⁵⁰ Yesu n u pye ma yee: «Dur ga ma kaha wo, ma dya wloho yi, u ma yrãŋ na.» U yahaseefua n Yesu kapãn sya cĩinde, ma ter. ⁵¹ Kãnde wo, u tẽntẽ-mpãy n u wãã, ma u pye ma yee: «Ma dya sã yãã ku ye, u yir.» ⁵² U n pe yey u wãpuar yale ne. Pe n u yẽ wãã sya ma yee: «Niinge yaiwlan kã, yrĩŋ ke ne dye u tãy.» ⁵³ U dya tuhufua n cã loo yale ne Yesu u ne u pye u dya wloho yi wa. Woo tesẽ u nna ne, pe n Yesu ta pe Yater.

⁵⁴ Yesu tuu yir Yude wo,

ma ka Galele wo, ke tehe syāŋ wuhu ba kē tuu laanwo wīi pye Galele wo.

5

Yesu tǎnkurfua jaa kanii per wo

¹ Loo kur ye, Yiiffee- gbar raa pye, Yesu n dugu ga Yurusalem wo. ² Le klo dyesaha neŋ gaa pye, pe naa ke yee mbaa dyesaha. Loho gaa pye ke fla na, pe naa ke yee yebere yor wo Gbesyata. Pe ba ntēambar laankongbāy wāy bua raa fāā ke loho tāy.

³ Yanfa sāy naa n nii ke flāhā tāy: Fūū-, tǎnklahafa ne, tǎnkurfa ne. [Pe naa ke loho wāyir sēŋ. ⁴ Yāhāyīŋ tēnlehe waa pye, yalaale wo u ga tege dye, u ke loho gblaha ke n yir. Ke loho ma yir wa, yanfua wii ma cāā tege dye pe yanfa bye yaha, u ga jaa, te ma sya pye yan tii syi ter.]

⁵ Koo fla na, yanfua waa pye, ke dye- gbey sēnsye wīhī kuatāā ba kē yan pye u na. ⁶ Yesu tuu ba no ke fla na, u n u yanfua yāā tuu sāy nii, u n cā yan ma- u na. U n u yanfua yey ma yee: «Ma n traha la ma jaa?» ⁷ U yanfua n u yē sya ma yee: «Yīŋfua, ke loho ma yir, waa wee ma ga ra gbe dye farfar ke laam wo ye. N ma yir ma n gaha, n gaha yāā waa cāā dye ra yaha.» ⁸ Yesu n u pye ma yee: «Yir, ma ma kasāy wāŋ gbe, ma naa n yār!» ⁹ Le yalebya wo, u dya n jaa, ma u kasāy wāŋ gbe ma n yār.

Koo per pye Yiiffee- kanii per. ¹⁰ Wii tuu ba jaa, Yiiffee- yahaseefa n u pye ma yee: «Kanii per kē nanga, ma sē yai ma ma kasāy wāŋ gbe ma naa n yār ke ne ye.» ¹¹ U n pe yē sya ma yee: «Wii u ra jaa, woo u ra pye, n ta kasāy wāŋ gbe, n naa n gaha.» ¹² Pe n u yey ma yee: «Dya wii woo tuu ma pye, ma ma kasāy wāŋ gbe, ma naa n gaha?» ¹³ Dya wii tuu ba jaa, u sē ba cā yoo kē ye. Yesu ba wloho yi pe nabuar laam wo, ma ter, koo kē.

¹⁴ Loo kur ye, Yesu n ba u yāā Yāhā kangbāŋ wo, ma u pye ma yee: «Ma sē yāā, ma jaa. Ma'a syi ma kapee- pye nantāŋ ye. Mii loo sē ne ye, kapee laa ga waha ma dye, lii le pee ter.» ¹⁵ U dya n ter, maa le pāā pe Yiiffee- yahaseefa ye ma yee, a Yesu kē tuu ba u jaa.

¹⁶ Loo nde n ta pe n nii Yesu ke yīntayāhā ne. Pe n ba u yāā ma u pye, a u tee kai- ngīi pye kanii per wo. ¹⁷ Yesu n -sē pe yē sya ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā ma tēn na yalebye; ta bya, n ma tēn na yalebye.» ¹⁸ Pe Yiiffee- yahaseefa n yee, a nwa ta Yesu n nii Yāhā yee u Tuhufua, ma yee woo ma wācēŋ ke ne. Tuu maha plaha, ma yanfua jaa kanii per wo. Koo ngīi wīi na, pe naa u ke wāboo yīmbui ne.

¹⁹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: -Ye yāŋ, u Yāhā Dya saha laa pye u ya kāmāy na

ye. Tuhufua Yâhâ ke lii pye, loo ne u n yâã ma n pye. Lii Tuhufua Yâhâ ke n pye, loo cɛŋ ya kē ke Dya n pye. ²⁰ Ye sē yâã, u Dya ntân dye Tuhufua Yâhâ tãy. Kai- nkây byɛ ke n pye, ke ke byɛ yar u na. Kai- nkây ke gbaha ngĩ na, ke ga ba ke yar u na, le n yē gbãã ye na. ²¹ Ye sē yâã, Tuhufua Yâhâ ke nakur ta te n yir gbã wo, ma dur n pai yrãŋ na gbaafa ye mii syi dyaŋ, wii ntãŋ ma dye ke Dya tãy, u bya ga waha yrã wãã ufua kē. ²² Tuhufua Yâhâ sē waa sãhã ye, ke te kasãhã byɛ le soho ke Dya koho wo. ²³ Ke yee nawee-pe naa ke Dya sey, mii pe koo gɛ sey mii syi dyaŋ. Wii ma yee u sē ke Dya sey ye, ufua sē Tuhufua Yâhâ gɛ sey ye, koo gii ke ke Dya nɔ wãã.

²⁴ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: -Ye yãŋ, wii ma ra kaplãŋ luhu, ma maha Tuhufua Yâhâ ta u Yater, koo gii ke ra nɔ wãã, ufua cĩnde yrã yãã wa, lii wãkuayãã wee le na ye. Ufua saa pɛn nantãŋ ye. U ma mii u ku, ma yir wa gbã wo, ma cĩnde yrã yãã wa. ²⁵ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: -Ye yãŋ, yalaa ma le n pai, le nɔ wa gɛ nɔ wa, mpãy pe ku wa pe ga ba naa Yâhâ Dya yĩmbui luhu. Mpãy ma ba le luhu, pe ga ba cĩnde yrã yãã. ²⁶ Ye sē yãã, yrã le n yi Tuhufua Yâhâ ye mii, ke ke Dya ta yrã ga waha yi u bya ye koo syi. ²⁷ Ye sē yãã, nawee- wããhã kãnde wãã u Nawee Puee kē. ²⁸ Ta

kaplãŋ ngĩ yē gbãã la ye na? -Ye yãŋ, yalaa ma le n pai, mpãy pe ku ter wa, pe ga ba u Yâhâ Dya yĩmbui luhu, pe yir gbã wo, pe nii yrãŋ na. ²⁹ Pe laam wo, mpãy pe naa kayũhũ pye, pe ga ba yir pe cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. Mpãy pe -sē naa kapee-pye, poo ga ba yir pe wãpɛn yãã, kii wãkuayãã wee ke na ye.

³⁰ N saha laa pye nii ya ye. Yâhâ yee n naa n pye mii syi dyaŋ, n nawee- sãhã koo syi. Ta kasãhã n sron, ta ya laam wĩ sē ne tē n kar ye. Yâhâ gii ke ra nɔ wãã, koo laam wĩ ne tē n kar.

³¹ Le ma pye ndoo ya tē nii wĩ pãã, nawee- saha cã cĩnde ne ye. ³² Yâhâ ra wĩ pãã; n cã ke kaplãŋ ma cĩnde.

³³ Ye mpãy lehe wãã Nsân ye, u n ga le cĩnde wĩ pãã pe ye ra wĩ na. ³⁴ N sē - sē n ke nawee u naa ra wĩ pãã ye. N kai- ngĩ pãã ye ye, ye n waha ba sya yaha. ³⁵ Nsân pye mii naaloho wãŋ syi dyaŋ ke n tar, ma n yehe. Ye n pa, ma ba faa ma- pe cãã- na, ma nuhu di.

³⁶ Kai- nkây ma ke ter Nsân wũhũ yaha. Ye sē yãã, Tuhufua Yâhâ tuu ra taha tɛŋ nkây na, ta n nii n tē, koo tɛŋ ngĩ le yar ma yee Tuhufua Yâhâ kē ke ra nɔ wãã. ³⁷ Tuhufua Yâhâ gii ke ra nɔ wãã, koo gɛ ra wĩ pãã. Ye sē ke yĩmbui luhu yãã ye, ye sē ke yĩntaha yãã yãã ye. ³⁸ Ke ndoo wii nɔ wãã, ye sē ra ta ye Yater ye, koo kē ye

sē ke kaplāŋ le yaha ye laam wo ye. ³⁹ Ye Yāhā sabangbāŋ wūhū kal, ma cā ke ga waha ta ye n cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. Koo sabangbāŋ -sē kē ke ra wīi pāā. ⁴⁰ Ye -sē maha sye, ye saa pa ra ye, ye ba cīnde yrā yāā ye.

⁴¹ N sē n ke nawee- pe naa ra myaha gboho ye. ⁴² N -sē cā ma yee, ye laam wo Yāhā wīi sē n tāy ye ye ye. ⁴³ N pa Tuhufua Yāhā myaha ne, ye -sē ra wīi sye. Wii syi u n pai u ya myaha na, ye woosyifua wīi sya. ⁴⁴ Tee mii, ye myaha ke yii ye, ye sē myaha ke Yāhā ya ye ye, loo ne ye saha ra ta ye Yater ye. ⁴⁵ Ye ma syi ye le ga ye yee, ndoo tē ga ba ye wāpee wīi pāā ta Tuhufua Yāhā yaha ye ye. Yāhā kānde nkāy faale wādyaha Musa ke yar, koo kē ke n pai ye yigi, koo nkāy tee koho taha yaha ke na. ⁴⁶ Ye sē yāā, Musa ra wīi cāā yrūhū yaha; ye ma ne pye ye u kaplāŋ sya cīnde, yaa ne ra bya kaplāŋ sya cīnde. ⁴⁷ Nkāy tuu cāā yrūhū yaha, ye ma yee ye sē koo sya cīnde ye, ye -sē ga pye mii ye ra kaplāŋ sya cīnde?»

6

Yesu digi wāā naam nyersīi yīibua kē

(Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Luke 9.10-17)

¹ Loo kur ye, Yesu n ka Galele langbāŋ kūndi ngaa ye; pe maha ke yee Tyiberyati langbāŋ.

² Nabuar naa n taha u na. Pe naa u yāā u laanwo wūhū pye ma yanfa jaa, koo kē. ³ Yesu n dugu nii yāŋ gaa yīn na, u kānyārwai ne. ⁴ Yiifee-gbar tii pe n yee syayaha gbar, te ba gbe taha.

⁵ Yesu n yee woo ga yāŋ, ma yāā nabuar n nii n pai u ye kacān wee ye. U n Filipe pye ma yee: «Waa dir yāā na, wo par wāā pe bye kē pe n di?» ⁶ Yesu tuu ga lii pye, woo ge ba le cā wa; u ba Filipe yey yāŋ ke dyaŋ, ncā u ga lii pāā laa. ⁷ Filipe n u yē sya ma yee: «Wa'a sya war nagbey bur yāā par, te saa yai ge yai pe bye n waha yāā pe pye di yāŋ cacar ge ye.» ⁸ U kānyārwe waa, u myaha Andere, Syimu Pyar cīfua kē, woo n Yesu pye ma yee: ⁹ «Dyalaale ma nwo, bur bua ne tesē fua- syām ne le ye. Te ga waha lii yō nabuar nde syi kē?»

¹⁰ Yesu n yee, pe pe nabuar ta pe n tege nii. Nyē pye ke fla na busāā. Pe n tege nii. Pe ba naam nyersīi yīibua kua. ¹¹ Yesu n te bur gbe, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē,» ma te bur la klaha mpāy bye kē pe ba tege nii. U n maha fua- wāā pe kē koo syi. Pe bye n dir yāā busāā, pe laam wāyāā. ¹² Pe ba di, ma di yai. Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Dir riī pe di yaha, -ye te gbe, ngaa ma n kuee ye!» ¹³ Pe bye pe ba di yai wa, pe n te bur bua gber wāā gbe, ma sya takūyīhī sēnsye syāŋ yīi.

¹⁴ Yesu tuu laanwo wīi nde pye, pe nabuar n le yāā yīnde ne, pe n nii le pāā ma yee: «U Yāhā kaplān tōrfua wii tuu ne yai u pa driyē wo, woo kē dya nwo ne!» ¹⁵ Yesu n cā pe ga ba u gbe fānga na, pe u ta pe fla kāntraha yīnfua. U n maha wloho yi pe laam wo, ma ga nii ke yān yīn na u ya ya.

Yesu yār ke langbān loho na
(*Mat 14.22-33; Mar 6.45-52*)

¹⁶ Loo kur ye, yai ke ba kua wa, Yesu kānyārwai n tege ga ke langbān yē tāy. ¹⁷ Pe n dugu dye salangbān gaa laam wo, ma dii n gaha Kapornu kue ye. Yimper n ba wo, Yesu sē ba taha ga wa pe na ye. ¹⁸ Teflahangbān gaa n yir, ma nii n fua, ma ke langbān loho gblaha fānga ne. ¹⁹ Pe n ba fā ma-ke salangbān ne, ke langbān yīn na, ma sya dey. Pe n Yesu yāā, tuu yār n pai ke langbān loho na, ke salangbān kue ye. Pe n fya. ²⁰ Yesu n pe pye ma yee: «Ndoo kē, ye ma n fya ye!» ²¹ Pe n yee, poo ga u gbe ke salangbān wo, ma yāā ke tē kāntraha na. Pe ba dye wa pe kasaha wo.

²² Ke yīnsyii wo, pe nabuar mpāy pe ba kuae ke langbān kūndi ngaa na, pe ba cā ma yee ke salangbān neḡ gii ke pye, Yesu kānyārwai ba dugu dye ke wo pe ya ya, ma tēr. Yesu sē -sē ba dye pe ne ye. ²³ Salangbāy taa -sē ba yir klo laa wo pe n yee Tyiberyati, ma ba yer fla

ngii na, Yesu ba syaha cāā wāā Yāhā kē te bur wīi na, ma te la pe nabuar kē pe n di. ²⁴ Pe nabuar pe sē Yesu yāā u kānyārwai ne ye, pe n dugu dye too salangbāy nde wo, ma ka Kapornu wo Yesu taysaha wo.

Yesu ma mii digi gii syi dyan?

²⁵ Loo kur ye, pe nabuar n ga Yesu yāā ke langbān kūndi ngaa na, ma u pye ma yee: «Yīnfua, ma pa nwo yaliile wo?» ²⁶ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye bur yāā di ma sya di yai, koo kē ye n nii ra fla kē. Laanwo wūhū ngīi tē n pye, le sē nii mii ye koo kē yīntaha war, koo kē ye n nii ra fla kē ye. ²⁷ -Ye yān, digi gii ke n klaha-, ye ma syi ye naa tēn tē koo wīi na ye! Digi gii ke sē n klaha- ye, ma cīinde yrā wāā nawee kē, lii wākuayāā wee le na ye, -ye naa tēn tē koo wīi na! Koo digi nge, u Nawee Puee kē u ga ba ke wāā ye kē. Ye sē yāā, Yāhā u lehe wāā loo wīi na, ma loo fānga wāā u kē.» ²⁸ Loo na, pe n u yey ma yee: «Kai- nkāy ke n tāy Yāhā ye, wo yar ke ne wo n naa ke pye.» ²⁹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Kai lii le n tāy Yāhā ye, ke n yee ye yai ye naa le pye, loo ne nde: Ke wii lehe wāā, -ye u ta ye Yater!»

³⁰ Pe n u pye ma yee: «Ma ga waha kai lii pye laanwo wīi, wo n yāā yīnde ne, wo ma ta wo Yater? Ma ga kai lii loo pye? ³¹ Wo faale wāle bii

digi gaa di tēyāfūū klo wo, pe naa n yee man. Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Ke yāhāyīŋ digi tege wāā pe kē pe n di.»
 »³² Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Musa sē kē tuu bii ke yāhāyīŋ digi wāā ye wāle kē faale wo ye, ta Tuhufua Yāhā bii kē. Ta Tuhufua Yāhā maha kē ke cīnde yāhāyīŋ digi wāā ye kē.³³ Ye sē yāā, Yāhā digi gii wāā ke yir yāhāyīŋ na, ma ba cīnde yrā wāā driyēfa kē.»

³⁴ Loo na, pe n u pye ma yee: «Yīŋfua, naa koo digi nge wāā wo kē yalebye.»
³⁵ Yesu n pe yar ma yee: «Ndoo tē ma koo digi nge, koo digi gii ke cīnde yrā wāā nawee kē. Wii ma pa ra ye, fāā saa ufua yigi yāā ye; tesē wii ma ra ta u Yater, loho fāā saa ufua yigi yāā ye.³⁶ N ye yar le ne, ye maha ra yāā, ye sē -sē ra ta ye Yater ye.³⁷ Ta Tuhufua ke mpāy ta ra wām, pe ga pa ra ye; tesē wii ma pa ra ye, n saa ufua sye ye.³⁸ Ye sē yāā, n sē yir yāhāyīŋ na, ma tege ba nii laam wīi pyesaha wo ye; Yāhā gii ke ra lehe wāā, n pa koo laam wīi pyesaha wo.³⁹ Koo gii ke ra lehe wāā, ke laam wīi le -sē ma lii ne, mpāy bye ke le soho ra koho wo, n ma syi poo nen waa n plaha ra ye ye, n ba pe bye ta pe n yir gbā wo, pe dur ba yrāŋ na, driyē plii kuaper na.⁴⁰ Ta Tuhufua Yāhā laam wīi le ma lii ne, wii woo ma ra yāā ma ra ta u Yater, u ga

cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. N ga ba ufua ta u n yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na.»

⁴¹ Yesu tuu yee woo kē cīnde digi gii ne ke yir yāhāyīŋ na, ma tege ba, pe Yiifee- n nii wlūhū n pāā pe ya nsoho wo loo wīi na.
⁴² Pe naa n yee: «Yosefe dya Yesu sē na u ne? Wo bye u tuhufua cā u nahafua ne; u pye mii ma yee woo yir yāhāyīŋ na, ma tege ba kāntraha na?»

⁴³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye tee wlūhū n pāā ye nsoho wo.⁴⁴ Waa saha pa ra ye mii ta Tuhufua Yāhā sē kē ke ufua yee ba ra kē ye, ta Tuhufua Yāhā gii ke ra lehe wāā. Ufua ma -sē pa ra ye, ndoo ga ba u ta u n yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na, driyē plii kuaper na.⁴⁵ Faale Yāhā kaplāŋ tōrfa le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, nawee- bye ga ba klaha Yāhā kaklaha ne. Wii ma luhu ta Tuhufua Yāhā ye, ma u kaklaha sya, ufua n pai ra ye.⁴⁶ Waa sē Tuhufua Yāhā yāā yāā ye, ma yi kāā wii na tuu yir Yāhā tāy ma pa, woo Tuhufua Yāhā yāā.⁴⁷ Ta n cīnde nde pāā ye ye: Wii ma ra ta u Yater, ufua cīnde yrā yāā wa, lii wākuayāā wee le na ye.⁴⁸ Ndoo kē digi gii ne ke cīnde yrā wāā nawee kē.⁴⁹ Ke yāhāyīŋ digi gii pe naa n yee man, ye faale wāle n bii ke di tēyāfūū klo wo, pe ba kuee la mii pe sē ku ye? Pe ba ku.⁵⁰ Cīnde digi gii ke yir yāhāyīŋ na,

ma tege ba, koo kē nge; wii ma ke di, ufua saa ku yāā ye. ⁵¹ Ndoo kē ke cīnde digi gii ne ke yir yāhāyīn na, ma tege ba kāntraha na. Wii ma koo digi nge di, ufua ga kuee yai tān yrān na u kuān ne, u saa ku yāā ye. Digi gii tē ga ba wāā, koo kē ta koho kadye ne; n ga ke wāā driyēfa n waha cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.»

⁵² Loo nde na, pe Yiiffee- n nii pe ya ke ma yee: «U ga waha u ya koho kadye wāā wo kē wo n di mii syi dyan?» ⁵³ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Ye ma yee ye sē u Nawee Puee kadye di ma u ntān wo ye, cīnde yrā wee ye ye ye. ⁵⁴ Wii ma ra kadye di ma ra ntān wo, ufua ma cīnde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. N ga ba u ta u n yir gbā wo, u dur ba yrān na, driyē plii kuaper. ⁵⁵ Ye sē yāā, ta kadye ma cīnde digi, ta ntān ma cīnde lawoŋ. ⁵⁶ Wii ma ta kadye di ma ra ntān wo, ufua ga nii loho saa naa n yi u nsoho wo ra ne ye, n - sē ga nii loho saa naa n yi ra nsoho wo u ne ye. ⁵⁷ Yrā kur bye n yi ta Tuhufua Yāhā ye, koo gii ke ra lehe wāā, n ma cīnde yrā ne koo kāmāy na. Ke syi, wii ma ra kadye di, ufua ga cīnde yrā yāā ra kāmāy na. ⁵⁸ Cīnde digi gii ke yir yāhāyīn na, ma tege ba kāntraha na, koo wīi kē tē n pāā ye ye. Ke wee mii faale digi nge dyan pe naa n yee man ye. Ye faale wāle pe

bii ke man di, pe sē kuee mii pe sē ku ye. Wii ma cīnde digi nge di, ufua ga kuee yai tān yrān na u kuān ne.»

⁵⁹ Yesu naa nawee- klahā, ma naa kai- ngīi pāā pe ye Kapornu wo, Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo.

⁶⁰ Yesu tuu ba pāā wa, u kānyārwai busāā mpāy n yir ma yee: «Kaplān ngīi waha ter, yoo ma u ga waha naa ke syi luhu?» ⁶¹ Yesu tuu le cā u laam wo, a pe ma pe wlūhū n pāā ke syi, u n pe pye ma yee: «Kaplān ngīi ma la wāpee ye ye? ⁶² Ah ye ma -sē ba u Nawee Puee yāā tuu dugu ga tuu pye na faale wo, ye ga pye mii? ⁶³ Yāhā Yrā Fānga ne le cīnde yrā wāā nawee kē; nawee ya dyan, u saha laa pye u ya ya ye. Kaplān nkāy tē pāā ye ye, Yāhā Yrā Fānga ma ke na, ke cīnde yrā wāā nawee kē. ⁶⁴ Mpāy -sē ma ye laam wo, pe sē ra ta pe Yater ye.» Ma gbe ke kai- fegbecāā na, mpāy pe sē Yesu ta pe Yater ye, u ba pe cā wa, poo tesē wii ge ne u ga ba woo Yesu yi u napīi- kē. ⁶⁵ U n maha pe pye ma yee: «Loo ne ta n ye yar ma yee, waa saha pa ra ye mii ta Tuhufua Yāhā sē loo ta ye.»

⁶⁶ Tuu loo pāā wa, u kānyārwai busāā n dur yi u kur ye, pe sē maha naa n taha u na nantān ye.

⁶⁷ Loo na, u n u kānyārwai sēnsye syām pye ma yee: «Ah yii, ye saa ter la ra yaha yii ndoŋ?» ⁶⁸ Syimu Pyar n u yē sya ma yee: «Yīnfua, pe

ma yee wo ka yoo woo ye? Mboo kaplāŋ cīinde yrā wāā nawee kē, lii wākuayāā wee le na ye. ⁶⁹ Wo le sya cīinde, ma maha cā mboo kē u Crise, u Yāhā Yīndefua.» ⁷⁰ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye cā ndoo kē tē ye yāŋ yi, yii sēnsye syām mii! Waa -sē ma ye laam wo, sāndūpee kē u ne!» ⁷¹ Syikaryotefa Syimu dya Yuda wīī ne u naa n pāā. Woo kē tuu ga ba Yesu yi u napīī- kē; u pye pe kānyārwei sēnsye syām mii waa.

7

Yesu cīifa sē u ta pe Yater ye

¹ Loo kur ye, Yesu naa n tay Galēle kāntraha kui wo. U sē naa n ke u naa n tay Yude kāntraha kui wo ye; pe Yiifee- yahaseefa naa u wāboo wīī ke, koo kē.

² Yiifee- ngbaabir gbar pye, te yale ba gbe taha. ³ Yesu cīifa n u pye ma yee: «Yir, ma ka Yude kāntraha wo. Ma kānyārwei mpāy pe ma ke fla na, pe bya n waha ma yāā ma tēn na pe ya ndoŋ. ⁴ Wii ma n traha u myaha ke yi nawee- bye n u cā, ufua sē u kai- wūhū waa na ye. Ma'a ke syi kai- pye, ke pye naa n yar nawee- bye na mii ya.» ⁵ U cīifa bya sē ba u ta pe Yater ye, koo kē.

⁶ Yesu n pe pye ma yee: «Ta yale sē nō wa ye. Yii poo na, yalebye yai ye ye. ⁷ Ye wīī saha fūhū driyēfa ye ye; ndoo wīī fūhū pe ye, n pe yar n laha pe pyer sē yō ye, koo

kē. ⁸ Yii poo na, -ye dugu ga te gbar na! Ndoo sē n gaha yagaa ye, ta yale sē nō wa ye, koo kē.» ⁹ Tuu koo pāā wa pe ye, u n kuee Galēle kāntraha wo.

Yesu ka te ngbaabir gbar na

¹⁰ Yesu cīifa pe ba dugu ga wa te gbar na, u bya n dugu ga; u sē -sē u ya yar nanihi wo ye, ma ta waa sē yi le cāŋ na ye.

¹¹ Yiifee- yahaseefa naa u ke te gbar na, ma naa le yey u ma na. ¹² Pe nabuar naa u wīī pāā. Mpāy naa n yee naweeyō kē u ne, mpāy -sē naa n yee, a u nawee- plaha n le kāmpee wo. ¹³ Nawee- -sē naa n fya pe Yiifee- yahaseefa na, pe sē waha naa Yesu wīī pāā pe laam ye.

¹⁴ Te gbar plii ba la cer wa, Yesu n dugu ga ke Yāhā kangbāŋ wo, ma ga nii nawee- klaha. ¹⁵ Le n pe Yiifee- yahaseefa fe gbe, pe n sya nii n yee, a u pye mii ma Yāhā sabangbāŋ wūhū cā, woo wii u sē klaha yāā waa ye ye. ¹⁶ Yesu n pe pye ma yee: «Tē nawee- klaha kai- nkāy ne, ta ya wūhū sē kē ye. Yāhā giī ke ra nō wāā, koo wūhū kē. ¹⁷ Wii ma yee u ga Yāhā laam wīī pye, ufua ga cā, le ma pye Yāhā kaklaha tē n klaha; le ma pye ta ya wīī ne tē n klaha, u ga maha le cā. ¹⁸ Wii tuu u ya wīī pāā, u n ke u ya myaha ke gboho; wii u nō wāā, u ma nii u nōwāāfua myaha gboho, woofua cīinde pāā, u wīī laa wee kawar wīī ye,

u wīl laa wee le kãāŋ ye.
¹⁹ Kãnde lii Yãhã le ta, Musa
 le yar ye na; yii nawee nen
 waa gε sē -sē wee u le yār
 ye. Nwa ye n nii ra wāboo
 wīl kε?»

²⁰ Pe nabuar n u yē sya ma
 yee: «Sāndūpee ma ma yīŋ
 na. Yoo ma u ma wāboo wīl
 kε?» ²¹ Yesu n pe yē sya ma
 yee: «N kai laa pye kanii per
 wo, le n ye fe gbe. ²² Wākūū
 nge gii faale wālε pe cãā yir
 le ne, kur kuε ye, Musa bii
 le wāpye kãnde ta ye n nii
 le pye. Ah ndee, wākūū per
 gii ma sron kanii per ne, ye
 ma ne le pye koo kanii per
 wo? ²³ Tee -sē wākūū kūū
 kanii per na, ma yee loo sron
 Musa kãnde na, ah nwa ta ye
 n nii ra kε yīntayãhã ne, ma
 yee n tee nawee ta u n jaa
 kanii per wo? ²⁴ Ye ma syi ye
 nawee sãhã kai ne ke dyaŋ,
 mii ye sē le kai war ye! Ye
 yai ye yāŋ le le kai wo, -tee
 maha sron ye cã ufua sãhã!»

²⁵ Yurusalemfa mpāy naa
 le pãā ma yee: «Wii wāboo
 wīl pe n kε, woo sē na nwo?
²⁶ U nwo u nii n pãā pra,
 pe sē maha laa gε pãā u ne
 ye! Pe yahaseefa ga pye pe
 le yāŋ cã cīnde ma yee, woo
 kē u Yãhã Yīndefua Crise
 ne. ²⁷ Wo -sē dya nwo woo
 yisaha cã; Crise woo -sē na,
 woo ma ba pa, waa saa ba u
 yisaha cã ye.»

²⁸ Yesu pye pe nawee-
 wãklaha na ke Yãhã
 kangbãŋ wo, u n tē sya ma
 yee: «Ye yee ye ra cã, ma
 maha ra yisaha cã! N sē pa
 nii ya wāpaŋ na ye. Koo

gii ke -sē ra nɔ wãā, cīnde
 na ke ma; ye sē ke cã ye.
²⁹ Ndo ke cã, n yir koo fla
 na, koo maha kē ke ra nɔ
 wãā.» ³⁰ Pe n nii u yigisaha
 kε, waa sē -sē koho taha u
 na ye; u yale sē ba nɔ wa ye,
 koo kē.

³¹ Pe nabuar mpāy n u
 ta pe Yater, ma nii le pãā
 ma yee, a u Crise ma ba
 pa, u ga ba laanwo wūhū
 pye la u ta ter nwo yaha?
³² Pe nabuar pe naa kai- ngī
 wlūhū naa n pãā Yesu wīl na,
 pe Farisyē n ke luhu. Loo
 na, pe Yãhã yūndefa yīŋfa n
 yir pe Farisyē ne, ma Yãhã
 kangbãŋ sēŋfa nɔ wãā pe ba
 Yesu yigi.

³³ Yesu tuu yãā ke syi, u
 naa mpāy klaha, u n pe yar
 ma yee: «N ga faa kuee ye
 ne n ba yalaa dye, tē ba ter
 kii fla na ke ra nɔ wãā. ³⁴ Ye
 ga ba naa ra ke, ye sē -sē ga
 ba ra yãā ye. Tē ga ba pye fla
 ngii na, ye saha ka ke fla na
 ye.»

³⁵ Pe Yiifee- yahaseefa pe
 loo luhu, pe n nii pe ya
 yey ma yee: «U ga ba ka
 na, wo saa ba u yãā ye?
 Yiifee- mpāy pe cãāŋ ma ga
 nii Jrekefa fla na, u ga ba ka
 la poo fla na, u ga naa pe
 klaha? ³⁶ U maha le pãā ma
 yee, too ga ba naa woo ke,
 wo sē -sē ga ba u yãā ye, tuu
 ga ba pye fla ngii na, wo saha
 ka ke fla na ye. Koo kaplãŋ
 ngī yīntaha kē lii ne?»

*Loho gii ke cīnde yrã wãā
 nawee kē*

³⁷ Te gbar kuaper, koo gii
 ke ma te gbar perngbãŋ,

Yesu n yir yer pe nawee-telai wo, ma tē sya ma yee: «Loho fāā ma wii yigi, u pa ra ye u ba wo. ³⁸ Wii ma ra ta u Yater, loho gii ke cīnde yrā wāā nawee kē, ke ga ba fā naa n dye ufua laam wo, mii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo mii.» ³⁹ Yāhā Yrā Fānga ne Yesu u naa n yāŋ, loo lii mpāy pe ba u ta pe Yater, pe ne ga ba le yāā, pe sē -sē ba le yāā wa ye. Loo yale wo, le Yāhā Yrā Fānga sē ba kē wa ye. Yāhā sē ba Yesu miingbāŋ ta ke n yi wa ye, koo kē.

Nawee- kaplāŋ pye ke ya wuhu na Yesu wīī na

⁴⁰ Pe nabuar pe ba Yesu kaplāŋ luhu, mpāy naa n yee, a Yāhā kaplāŋ tōrfua kē u ne cīnde. ⁴¹ Mpāy naa n yee, a u Yāhā Yīndefua Crise kē u ne. Mpāy naa n yee: «U Crise yai la u yi Galele kāntraha wo cīnde? ⁴² Le sē yrūhū yaha la Yāhā sabangbāŋ wo, a u Crise ga ba nii wo faale yīŋfua Dawide kur kue puee waa, u yi klo nde wo pe n yee Be-telemu, Dawide u pye na?» ⁴³ Pe nabuar kaplāŋ n nii ke ya wuhu na Yesu wīī na. ⁴⁴ Mpāy n yee poo ga u yigi; waa sē -sē koho taha u na ye.

⁴⁵ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa, tesē pe Farisyē ne, pe ba Yāhā kangbāŋ sēŋfa mpāy nō wāā pe ga Yesu yigi. Pe n dur ba pe fla na kānwai ne, pe n pe yey nwa ta pe sē u Yesu yigi ba ye. ⁴⁶ Pe n pe yē sya ma yee, poo sē waa yāā

yāā tuu n pāā Yesu wāŋ syi dyaŋ ye. ⁴⁷ Pe Farisyē n pe pye ma yee: «Ye bya yāā u kaplāŋ luhu u n ye yīy wā klaha? ⁴⁸ Yahaseefua waa yāā u ta u Yater laa, Farisyē naa waa? ⁴⁹ Nabuar nde, te sē Yāhā kānde cā ye, yoosēn ma pe na!»

⁵⁰ Nikodemu wii tuu ba yir yīmper wo, ma ka Yesu fla na, u pye pe Yiifee- yahaseefa nen waa. U n pe pye ma yee: ⁵¹ «Wo kānde na, pe ga waha wāpēn ta la nawee na, mii pe sē cā u lii pye ye, mii pe sē maha u yē yor luhu ye?»

⁵² Pe n u pye ma yee: «Ma bya ma la Galelefa naa? Ma'a le yāŋ Yāhā sabangbāŋ wo, maa yāā Yāhā kaplāŋ tōrfua sē yi yāā Galele kāntraha na ye.»

Cɔɔ wii u naa waa di
[⁵³ Loo kur ye, nawee- bye n ter pe kle wo,

8

¹ Yesu n -sē ka wolifye yāŋ yīŋ na. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa te yee wolifye katyir. ² Ke yīŋsyii wo, sukūhūntāy na, u n maha dur ga ke Yāhā kangbāŋ wo, nawee- bye n pe ya wāā ba u fla na. U n tege nii, ma nii pe klaha.

³ Pe Yāhā kaiyarfa, tesē pe Farisyē ne, pe n pa cɔɔ waa ne, pe ba u tā yigi naa ne. Pe n u cɔɔ le pe nabuar telai wo, ⁴ ma Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, wo cɔɔ nwo tā yigi naa ne. ⁵ Musa kānde na le yee, cɔɔ nwo syi yai pe u waa

boo ntēmbar ne. Ah mboo - sē yee mii?»

⁶ Pe naa n ke pe u le namihi wo, u ma plaha pāā, pe waha yee u tee pye. Yesu ba yīn kor le, ma naa n yrūhū kōnde ne kāntraha na. ⁷ Pe kuae naa u yīntaha war ke kayey ne, u n ba yīn kuā yir, ma pe pye ma yee: «Ye laam wo, wii ma pye kapee laa wee u yīn na ye, u cāā u cōō waa yān ntēmlaha ne.» ⁸ U n maha yīn kor le, ma nii n yrūhū kāntraha na. ⁹ Pe nawee-pe kaplān ngīi luhu, laam sē sya pe ye ye, pe n nii n ter nanem nanem, ma cāā gbe pe wāle na, ma sya ga kua. U cōō ya n ba kuae Yesu ne, cōō wii pe ba le telai wo.

¹⁰ Yesu n ba yīn kuā yir loo na, ma u cōō ya yāā, ma u pye ma yee: «Cōō, mpāy pe le kai nde pāā taha ma na, pe ma na? Waa sē ngaa pye la ma na?» ¹¹ U cōō n yee: «Aye, Yīnfua.» Yesu n u pye ma yee: «Ta bya, n saa laa pye ma na ye; ka, ma'a syi ma kapee pye nantān ye!»]

Yoo u cāā- le driyē wo?

¹² Loo kur ye, Yesu n maha te nabuar pye ma yee: «Ndoo tē ma cāā- driyē wo. Wii ma n taha ra na, u saa naa n yār wam wo ye, ufua ga cāā- yāā, cāā- mpāy pe cīinde yrā wāā nawee kē.»

¹³ Pe Farisyē n u pye ma yee: «Ma ya wīi ne raa n pāā mii ya; ma kapān saha nii cīinde ye.» ¹⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Tē sya nii wīi pāā nii ya, ta kapān ma

cīinde; ye sē yāā, n ta yisaha cā, ma maha ra kasaha cā; yii sē -sē ra yisaha cā ye, ye sē maha ra kasaha cā ye. ¹⁵ Ye nawee sāhā ke dyan ye laam wūhū ya ne. Ndoo sē wee tē waa sāhā ye. ¹⁶ N ma sya waa sāhā, ta kaplān ma cīinde, ndoo ya yē kaplān sē kē ye; ta Tuhufua Yāhā gii ke ra nō wāā, ke ma ra ne. ¹⁷ Ye wāle kānde na, le ma le yrūhū yaha ma yee, nawee- syām yē kaplān ma pye wācēn, pe kapān ma cīinde. ¹⁸ N ta wīi pāā nii ya, ta Tuhufua Yāhā gii ke ra nō wāā, ke bya maha ra wīi pāā.» ¹⁹ Loo na, pe n u pye ma yee: «Ma Tuhufua ma na?» U n pe yē sya ma yee: «Ye sē ra cā ye, ye sē ra Tuhufua bya cā ye. Ye ma ne pye ye ra cā, yaa ne ra Tuhufua bya cā.»

²⁰ Yesu pye Yāhā kangbān wo, war lesaha fla tāy, ma naa ke kaplān pāā. Waa ge sē koho taha u na ma yee u ga u yigi ye. U yale sē ba nō wa ye, koo kē.

Yesu driyēfa yar yaha pe wīi ne

²¹ Yesu n maha pe yar ma yee: «N ga ba ter. Ye ga ba naa ra ke, ye sē -sē ga ba ra yāā ye. Ye ga ba ku ye kapee-koho wo. Tē ga ba ka fla ngii na, ye saha ka ke fla na ye.»

²² Pe Yiifēe- yahaseefa n yee: «Tuu yee woo ga ba ka fla ngii na, wii saha ka ke fla na ye, ah u yāā ga u ya boo, ma n pāā ke syi?»

²³ Yesu n pe pye ma yee: «Kāntraha nge nawee- me ye ne, ndoo -sē yi yāhāyīn na. Driyē nge nawee- me ye ne, ndoo sē -sē yi driyē nge wo ye. ²⁴ Loo ne, ta n ye pye ma yee, yaa ku ye kapee- koho wo. Tē ma ngii, ye ma yee ye sē loo sya cīnde ma ra ta ye Yater ye, ye ga ku ye kapee- koho wo.» ²⁵ Pe n u yey ma yee: «Nwa kē ma ne?» Yesu n pe yē sya ma yee: «Tē cāā lii pāā ye ye, loo ne. ²⁶ Kai- busāā ma tē ga pāā ye wīī na, tesē kai- busāā ne tē ga sāhā ye wīī na; wii tuu -sē ra nō wāā, u wīī ma cīnde; tē lii luhu u ye, loo ne tē n pāā driyēfa ye.»

²⁷ Pe sē ba cā ma yee u Tuhufua Yāhā wīī ne u n pāā pe ye ye. ²⁸ Yesu n pe pye loo na ma yee: «Ye ma ba ndoo u Nawee Puee kuā yir ta, yaa cā cā n ma ngii. Ye ga maha cā, ta ya wūhū sē kē tē n pye ye. Ta Tuhufua Yāhā ke ra klaha kai- nkāy ne, koo kē tē n pāā ye ye. ²⁹ Koo gii ke ra nō wāā, ke ma ra ne. Ke sē ra ta yaha nii ya ye, lii le n tāy ke ye, n loo pye yalebye, koo kē.»

³⁰ Yesu tuu koo kaplān pāā ke syi, nawee- busāā n u ta pe Yater.

Mpāy pe ma kapee- wāpyen yāmpa

³¹ Yiifee- mpāy pe ba Yesu wīī sya cīnde, u n pe pye ma yee: «Ye ma ra kapān le yaha ye laam wo, ye ma ra kānyārwei cīnde. ³² Ye ga

ba le cīnde wīī cā, le n ye yi kāā yāmpar wo.»

³³ Pe n u yē sya ma yee: «Wo faale Brama kur me wo ne, wo sē nii yāā waa yāmpa ye; ma -sē maha pye mii ma yee, wo n pai yi kāā yāmpar wo?» ³⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Wii u kapee- pye, u ma kapee- wāpyen yāmpuai. ³⁵ Yāmpuai sē kuee yai n tān u yīnfua kaha na ye. U yīnfua dya woo na, woo kuee yai n tān ke kaha wo u kuān ne. ³⁶ U Yāhā Dya ma ye yi kāā kapee- wāpyen yāmpar wo, ye ga tefay yāā ye kuān ne.

³⁷ N cā ma yee Brama kur kue pii me ye ne; ye -sē ra wāboo wīī ke, ta kaplān sē n tāy ye ye ye, koo kē. ³⁸ Tē lii yāā ra Tuhufua Yāhā ye, loo ne tē n pāā. Yii, tee -sē lii luhu ye tuhufua ye, loo ne tee n pye.»

³⁹ Pe n Yesu pye ma yee, poo tuhufua kē Brama ne. Yesu n pe pye ma yee: «Ye ma ne pye Brama pii, tuu naa kai- nkāy pye, ye ne ga naa koo pye. ⁴⁰ Yagaa, ye mii ye ndoo wāboo wīī ke, ndoo wii tē le cīnde pāā ye ye, cīnde lii tē luhu Yāhā ye. Ye wīī nde, Brama sē loo pye ye rehe. ⁴¹ Ye tuhufua wīī ne tee n pye.»

Pe n u pye ma yee, tāāndya pii sē me poo ne ye, a tuhufua nen ya u ma poo ye, woo kē Yāhā ne. ⁴² Yesu n pe pye ma yee: «Yāhā ma ne pye ye Tuhufua, ta ntān ne ga dye ye tāy. Ye sē yāā,

n yi Yāhā fla na, koo fla kē tē yir, ma pa. N sē pa nii ya wīi na ye, koo ke ra nō wāā. ⁴³ Nwa ta ye sē ra kaplāṅ war ye? Ke wāluhu laam wee ye na ye, koo kē. ⁴⁴ Ye tuhufua kē sândūpee yīṅfua Setane ne. Ye n kē ye naa ye tuhufua laam wīi pye. U yir u naboer ne ke kai- fegbecāā na, u sē tāhā n yer cīinde fla na ye. Woo gε, u wīi laa wee cīinde ye. Kawar wāfua koo ke ma woo tēn. Ye sē yāā, u ma kawarfuafua, ma maha ma kawar tuhufua.

⁴⁵ Ndoos wii tē -sē cīinde pāā ye ye, ye sē ra wīi sya cīinde ye. ⁴⁶ Ye laam wo, yoo ma u ga waha yee n kapee pye? Tē cīinde pāā ye ye, nwa ta ye sē ra wīi sya cīinde ye? ⁴⁷ Wii u ma Yāhā wūū, ufua ke kaplāṅ luhu; yii sē n luhu ke ye ye, ye wee ke wām ye, koo kē.»

Yesu cāā pye wa Brama yaha

⁴⁸ Pe Yiifēe- yahaseefa n u pye ma yee: «Wo tāhā sē na, too ne yee Syamarifa naa kē ma ne, ma maha n yee, a sândūpee ma ma yīṅ na?»

⁴⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Ngaa sândūpee wee ra yīṅ na ye. N ta Tuhufua Yāhā miingbāṅ gboho, ye -sē ra tyehε. ⁵⁰ N sē n kē ra myaha ke yi ye; waa -sē ma u n kē ra myaha ke yi, u kasāhā ma nawee- na. ⁵¹ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma ra kapān sya, ufua saa ku yāā ye.»

⁵² Pe Yiifēe- n u pye ma yee: «Yagaa taa nde pāā, wo

cā sândūpee ma ma yīṅ na. Wo faale wādyaha Brama ku, pe faale Yāhā kaplāṅ tōrfa byε ku; mboo -sē yee, a wii ma mboo kapān sya, ufua saa ku yāā ye. ⁵³ Wo wādyaha Brama wii tuu ku, ma ter la u yaha? Pe Yāhā kaplāṅ tōrfa gε, pe byε sē ku la? Mboo -sē mii ta nwasyifua?» ⁵⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «N ma pye n nii myaha sey nii ya, koo wee ngaa ye. Ta Tuhufua Yāhā kē ke ra myaha sey, koo gii tee ne yee ke ma ye Yāhā, ⁵⁵ ye sē maha ke cā ye. Ndoos ke cā; n ma yee n sē ke cā ye, n ga nii kawarfuafua ye wāṅ syi dyaṅ. N ke cā, n ke kaplāṅ le n yaha ra laam wo. ⁵⁶ Wo wādyaha Brama cāā cā, u ga ba ra wāpaṅ yāā; le n tāy u ye. U n -sē ba ke yāā, ma sya nuhu di le na.»

⁵⁷ Pe n u pye ma yee: «Ma sē dyε- gbeesīi sēnsye gε yāā wa ye, ma -sē yee, a mboo wo faale Brama yāā!» ⁵⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Brama sē bii see wa ye, ndoo -sē cāā pye wa.» ⁵⁹ Pe Yiifēe- pe nde luhu, pe n yee poo ga u waa ntēmbar ne. Yesu n plaha pe na ke Yāhā kangbāṅ wo, ma yi ter.

9

Yesu fūū naa waa jaa

¹ Per gaa, Yesu naa n ter, ma ba fūū naa waa yāā. U ba see ke dyaṅ. ² Yesu kānyārwai n Yesu yey ma yee: «Yīṅfua, fūū naa nwo

tuu see ke syi, yoo kapee wāpyeṅ kē le ta loo nde n u dye? Woo tuu kapee pye, laa u seefa?» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Le sē nii mii u kapee pye, laa na u seefa ye. U see ke syi, Yāhā ga laa pye u na, nawee- bye n le yāā yīnde ne, pe ke miingbāṅ gboho. ⁴ Koo gii ke ra nō wāā, n yai n ke tēn tē yagaa, yai ke sē kua wa ye. Yīmper ma ke ga ba wō. Waa wee u tēn tē yīmper wo ye. ⁵ Tē nwo driyē laam wo, n ma cāā- driyēfa ye.»

⁶ Yesu tuu koo pāā wa, u n yēsyoṛ tu kāntraha na, ma poor tūhū, ma te pye ta u fūū naa yīmpe na, ⁷ ma u pye ma yee: «Ka, maa ma yīntaha yee loho nge wo pe n yee Syilwee.» Ke Syilwee yīntaha kē: Wii pe u nō wāā. U fūū n ka, maa u yīntaha yee ke wo. Tuu dur ga kaha wo, u naa n yāṅ.

⁸ U kasohofa, ma suhu mpāy ne pe ba u cā, ma cā u naa n nar, pe u yāā pe n nii n yee: «Wii u ba tege nii naa nawee- nar, woo sē na?» ⁹ Mpāy naa n yee woo kē, mpāy -sē naa n yee, a u tayfua kē. Woo -sē naa pe yar ma yee woo kē. ¹⁰ Pe n u yey loo na ma yee: «Ma yīmpe pye mii ma jaa ma ye, ma n waha n yāṅ?» ¹¹ U n pe yē sya ma yee: «Dya wii pe n yee Yesu, woo u poor pye ta ra yīmpe na, ma ra pye n ga ra yīntaha yee loho nge na pe n yee Syilwee. Ta n ka, maa ra yīntaha yee, ma yāā

n waha n yāṅ.» ¹² Pe n u yey ma yee, u dya ma na. U n yee woo cā na.

¹³ Dya wii tuu pye fūū, pe n ka u ne Farisyē ye fla na. ¹⁴ Kanii per -sē ba kē Yesu tuu ba te poor ta, ma u yīmpe jaa u kē. ¹⁵ Pe Farisyē n maha u yey ma yee, u pye mii ma waha jaa, ma n yāṅ. U n pe pye ma yee: «U poor pye ta ra yīmpe na, ta n ga ra yīntaha yee, ma yāā n n yāṅ.» ¹⁶ Loo na, Farisyē mpāy n le pāā ma yee, Yāhā sē kē ke dya nwo nō wāā ye, a u ke kanii per kapīī wīī pye n klaha-. Mpāy n -sē yee, a kapeepyefua ga waha laanwō wūhū ngīī syi pye mii? Pe yē kaplāṅ n nii ke ya wuhu na.

¹⁷ U dya wii tuu pye fūū, pe n maha u yey ma yee: «U dya wii tuu ma yīmpe jaa ma kē, mboo yee nwasyifua kē u ne?» U n pe yē sya ma yee: «Yāhā kaplāṅ tōrfua kē u ne.»

¹⁸ Pe sē le sya cīinde ma yee u pye fūū, ma ba jaa ma waha n yāṅ ye; pe n sya ta pe n u seefa yee ba. ¹⁹ Pe n pe yey ma yee: «Ye dya wii tee yee u see fūū, woo la nwo? Ah u pye mii ma waha n yāṅ yagaa?» ²⁰ U dya seefa n pe yē sya ma yee: «Wo cā wo dya kē u ne, u see fūū. ²¹ Tuu -sē pye mii ma waha n yāṅ yagaa, tesē yoo tuu u jaa, loo too sē cā ye. -Ye woo ge yey, kicar sē kē u ne ye, u ga waha u ya yīṅ wīī pāā.» ²² U seefa naa n fya pe Yiifee- yahaseefa na,

koo kē pe n ba pãã ke syi. Pe Yiifee- yahaseefa ba le pãã ta wa ma yee, wii ma yee Yesu kē u Yāhā Yīndefua Crise ne, ufua saa naa n dye pe Yiifee-yawāhā nwoŋ wo nantāŋ ye. ²³ Koo kē u dya seefa n ba yee pe u dya gε yey, a kicar sē kē u ne ye.

²⁴ U dya wii tuu pye fūū, pe Farisyē n u yey ke tēhε syāŋ wuhu na ma yee: «Yāhā yāŋ, ma cīinde pãã. Wo cā kapeepyefua kē dya nwo ne.» ²⁵ U n pe yē sya ma yee: «U ma pye kapeepyefua, n sē waha loo cā ye. Lii ya tē cā, n pye fūū, yagaa n n yāŋ.» ²⁶ Pe n u pye ma yee, Yesu u pye mii, u u yīmpε jaa mii? ²⁷ U n pe yē sya ma yee: «N le pãã wa ye ye, ye sē ra kapān luhu la? Ye yee yaa maha le luhu ye nwa pye? Ye n traha la ye nii u kānyārwei?» ²⁸ Pe n u tyehε, ma dur ma u pye ma yee: «Mboo kē raa ma u kānyārwe, wii ma wo faale wādyaha Musa kānyārwei. ²⁹ Wo cā Yāhā bii pãã Musa ne; nwo woo na, wo sē u yisaha cā ye.»

³⁰ U dya n pe yē sya ma yee: «Tee yee ye sē u yisaha cā ye, le yē gbāã ra na; woo -sē kē u ta ra yīmpε n jaa. ³¹ Mpāy pe ma kapee-wāpyeŋ wo, wo cā Yāhā wee ke n luhu poo wānar ye ye. Wii tuu -sē ke myaha gboho, ma ke laam wūhū pye, ke n luhu woofua wānar ye. ³² Ma gbe driyē wātāhā na, waa sē le luhu yāã pe yee

waa fūū yīmpε jaa yāã ye, wii syi u see fūū. ³³ Ke ma ne pye Yāhā sē kē ke dya nwo nō wāã ye, u saa ne waha laa gε pye ye.» ³⁴ Pe n u pye ma yee: «Ma see yi tāŋ kapee-wāpyeŋ wo, yoo raa yee maa klaha?» Pe n u tā pe Yiifee-yawāhā nwoŋ wādyeŋ na.

Mpāy me pe ma fūū- Yāhā kānde na

³⁵ Yesu n u dya wākar wīī luhu, u n u yāã, maa u pye ma yee: «Ma u Nawee Puee ta la ma Yater?» ³⁶ U n u yē sya ma yee: «Yīnfua, yoo kē u ne? U yar ra na, ra n u ta ra Yater.» ³⁷ Yesu n u pye ma yee: «Ma u yāã; woo gε kē tuu n pãã ma ne yagaa.» ³⁸ U dya n kānklūy gbāã Yesu yaha ye, ma u pye ma yee: «Yīnfua, n ma ta ra Yater.»

³⁹ Loo kur ye, Yesu n yee: «N pa driyē wo, n n pai kasāhā raa yīntaha yi, n ta, mpāy pe sē n yāŋ ye, pe waha naa n yāŋ; tesē, mpāy pe yee poo n yāŋ, pe nii fūū-wāŋ syi.» ⁴⁰ Farisyē mpāy pe pye u ne, pe kaplāŋ ngīī luhu, pe n u pye ma yee: «Wo bya ma la fūū- wāŋ syi?» ⁴¹ Yesu n pe pye ma yee: «Ye ma ne pye fūū- wāŋ syi dyan, kapee saa ne pye ye yīŋ na ye; tee -sē yee yii n yāŋ, ye kapee- ga kuee ye yīŋ na.»

10

U mbanaha u mbaa ne

¹ Loo kur ye, Yesu n maha kaplāŋ kuā cra pãã pe nawee- ye ma yee: «Ta n

cīinde nde pãã ye ye: Wii ma yee u sē dye mbaa naklaha yē ne ye, ma teele laa yāŋ ke kãnkãy na ma dugu dye, yuhu naboofua kē woosyifua nwo ne. ² Ma -sē yee wii woo na tuu n dye ke mbaa naklaha yē ne, u mbanaha kē woo ne. ³ Yuhu- sēŋfua pe mbaa na, u n sya ma ke naklaha yē yār u mbanaha kē. Pe mbaa byε, pe n sya ma n luhu u ye. U myaha taha pe mbaa byε na, ma pe yee te ne, pe n yi n taha u na nkur ye. ⁴ U ma ta u mbaa byε n yi taha tãŋ wa u na nkur ye, pe mii pe u yĩmbui cã wa, u ga naa n yār pe yahasee ye, pe n naa n taha u na. ⁵ Pe saa sya pe taha naweete na ye, wii pe sē cã ye. Pe sē woo yĩmbui cã ye, pe ga fã dey u na.»

⁶ Yesu tuu kakuãcran nde tōr pe nawee- ye, pe sē laa gε war le wĩ na u ne ye.

Yesu woo tuu ma ke naklaha yē

⁷ Yesu n maha yee: «Ta n cīinde nde pãã ye ye: Ndoe tē ma pe mbaa naklaha yē. ⁸ Mpãy byε pe cãã pa ra yaha, pe pye yuhu- naboofa. Pe mbaa sē -sē naa n luhu pe ye ye.

⁹ Ndoe kē ke naklaha yē. Wii ma ra ta u Yater, ma dye ra kue koho ye, u yĩŋ pahasaha yãã. U ga waha naa n dye u laam, tuu dur naa n yi, tuu naa u digi yãã. ¹⁰ Yuhu woo n pai wāyuhu troho ne, wāboo yĩmbui ne, kaklaha- koho ne. Ma -sē yee

ndoo woo na, n pa ma yee, mpãy byε pe ga naa n dye ra kue koho ye, n ga cīinde yrã wãã pe kē; tesē, ngaa saa ke laa pe ye ye.»

Yesu woo tuu ma u mbanahayō

¹¹ Yesu n maha yee: «Ndoe tē ma u mbanahayō. U mbanahayō u mbaa gbã ku. ¹² Tēntēle ma pye mbaa na, u tēn tē wale myaha na. Woo sē -sē kē u mbanaha ye; woo sē kē u mbaafua ye. U ma waygapyãhã yãã, ke n pai pe mbaa ye, u ga fã ter pe yaha, ke n ba dye yigi pe laam wo, ke pe ta pe n fã cããŋ. ¹³ Lii le ma ne usyifua ta u n le pye ke syi, wale wĩ ya le ma ne pye u na, u kalaa sē ma ne pye pe mbaa poo na ye.

¹⁴ Ndoe kē u mbanahayō. N ta mbaa wĩ cã, pe bya ra wĩ cã. ¹⁵ Ta Tuhufua Yãhã ke ra wĩ cã mii syi dyan, ta n -sē u wĩ cã mii, n ma ke syi ra mbaa ne. N ga pe gbã ku.

¹⁶ Mbaa mpãy maha ma ra ye. Poo ter wee naklaha nge wo ye. N yai n ga pe bya kuar ba le taha, n ba naa n naha. Pe ga ba naa ra yĩmbui luhu. Pe byε ga ba wãã le, pe nii naklaha neŋ, mbanaha nen ne.

¹⁷ Ta ntãŋ dye ra Tuhufua Yãhã tãy. N yer ta yrã wãwãã wĩ na, n ku, tē ba dur, n maha le sya. Loo ne, ta ntãŋ n dye ta Tuhufua Yãhã tãy. ¹⁸ Nawee waa sē kē tuu ga waha ta yrã sya ra ye ye. Le tãy ra ye, koo kē n ga le wãã,

n ku. Le wāwāã fānga ma ra ye, le wāsyā fānga ne. Ta Tuhufua Yāhā ke ra taha lii na, loo kē loo nde ne.»

¹⁹ Yesu kaplāŋ n maha ta, Yiifee- n nii n pāã wuhu na cɾɛŋcɾɛŋ. ²⁰ Poo busāã naa n yee: «Sāndūpee waa u yīŋ wūhū wlāhā, u n sron cōŋ. Waa ma n ndityuhu yaha u ye ye.» ²¹ Mpāy, ma -sē naa n yee: «Sāndūpeefua kaplāŋ sē kē ngī ye. Nawee wii sāndūpee ma u yīŋ na, u ga waha fūū yīmpe yār la u kē, u n waha naa n yāŋ?»

Yiifee- yahaseefa Yesu wīi sye

²² Pe ba naa ke Yāhā kangbāŋ wāfāã gbar gbar, dyadyɛ wāŋ syi dyan, Yurusalem wo. Le pye wer cāã. ²³ Yesu -sē pye, u naa n tay ke Yāhā kangbāŋ wo, ntēmbar laankongbāŋ gaa flāhā tāy, pe naa ke yee Salmu laankonj.

²⁴ Pe Yiifee- yahaseefa n pa, ma ba u gbey le, ma u pye ma yee: «Le ma pye mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise ne, le pāã laha wo ye. Ma sē yāã, ma wo ta wo n nii laalaa pye n ter ma wīi na.» ²⁵ Yesu n pe yē sya ma yee: «N le pāã wa ye ye, ye sē -sē ra wīi sya cīinde ye. Ta Tuhufua Yāhā kai- ngī wāpyeŋ kānde wāã ra kē; loo nde ge ra wīi pāã n laha ye ye. ²⁶ Ye sē -sē ra wīi sya cīinde ye; ye wee ra mbaa ye, koo kē. ²⁷ Ta mbaa ra yīmbui luhu. Ndo pe cā, pe n taha ra na. ²⁸ N cīinde yrā wāã pe kē, lii wākuayāã wee le na ye. Pe wīi saa

klaha- yāã ye, waa saha pe tyīn sya ra koho wo ye. ²⁹ Ta Tuhufua Yāhā gii ke pe le soho ra koho wo, koo kē ke ma fānga bye yīŋ na, waa saha pe tyīn sya ke koho wo ye. ³⁰ Ndo, tesē ra Tuhufua Yāhā ne, wo ma nen.»

³¹ Loo na, pe Yiifee- yahaseefa n maha yee poo ga u waa ntēmbar ne. ³² Yesu n pe pye ma yee: «N kayūhū busāã pye yar ye na, ta Tuhufua Yāhā kāmāy na. Ye yee yaa ra waa ntēmbar ne koo kayūhū ngī lii loo wīi na?» ³³ Pe n u yē sya ma yee: «Wo sē yee waa ma waa ntēmbar ne kayīi laa wīi na ye, wo yee ma n gbar Yāhā ne, koo kē; taa ma nawee, ma sē yai ma yee ma ma Yāhā ye.»

³⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yāhā sabangbāŋ wo, le ma le yrūhū yaha ma yee, Yāhā yee: <Ye ma Yāhā pii.>

³⁵ Wo cā Yāhā sabangbāŋ ma lii pāã, le saha kuā kāã ye. Le Yāhā kapān le pāã wāã nawee- mpāy kē koo fla na, Yāhā yee pe ma Yāhā pii. ³⁶ Yāhā ma -sē yee pe ma Yāhā pii, ndoo wii Yāhā ra yāŋ yi, ma ra no wāã driyē wo, ye pye mii ma yee n n gbar Yāhā ne, a n tee yee n ma Yāhā Dya? ³⁷ Le ma pye ra Tuhufua Yāhā kai- sē kē tē n pye ye, ye ma syi ye ra kaplāŋ sya cīinde ye. ³⁸ N ma -sē ke pye, ye ma sya yee ye saa ra kaplāŋ sya cīinde ye, tē -sē kai- nkāy pye, -ye koo sya cīinde! Loo na, ye ga le cā laha ye yee, ndoo tesē

ta Tuhufua Yâhã ne, loho sê n yi wo nsoho wo ye.»

³⁹ Pe n maha yee, poo ga u yigi, u n wloho yi pe laam wo ma ter.

⁴⁰ Loo kur ye, Yesu n ka maa kuee Yurdane lafeŋ kûndi ngaa ye. Koo fla kē Nsân tuu cãã pye, ma ba naa nawee- tãã naa n yi loho wo.

⁴¹ Nabuar n pa Yesu fla na, ma ba nii le pãã pe ya ye ma yee: «Nsân sê ba laanwo wĩ laa pye ye, tuu -sê ba kai- nkây bye cãã pãã yaha dya nwo wĩ na, ke bye nii cĩinde.» ⁴² Nawee- busãã n Yesu ta pe Yater ke fla na.

11

Yesu gbã yia

¹ Yan ba dya waa yigi, u myaha Laasar. U pye klo laa wo pe naa n yee Gbetane. U syafa pye ke fla na, Maari ma suhu u lefua Marti ne. ² Woo Maari nwo kē tuu ba lasekole woo Yesu na, ma u yĩnyor ta ma Yesu trε kluã u kē. Woo laŋ Laasar kē tuu pye yanfua. ³ U syafa n lehe wãã, pe ga Yesu yar u naambiyãbua wee wãwee ye.

⁴ Yesu tuu le luhu, u n yee: «Laasar yan nde saha u boo ye; te ga ta nawee- n Yâhã fãngangbãŋ yãã yĩnde ne, loo nde kãmay na Yâhã Dya myaha ga yi.» ⁵ Marti ma suhu u cĩifua Maari ne, ma suhu Laasar ne, pe bye ntãŋ ba dye Yesu tãy. ⁶ Yesu tuu u Laasar yan wĩ luhu, tuu pye teelii wo, u n kuee ma plii sĩ pye ke fla na, ⁷ ma

ba u kãnyãrwai pye ma yee, pe dur ga Yude kãntraha na.

⁸ U kãnyãrwai n u pye ma yee: «Yĩnfua, yagaa ya pe Yiiffee- naa n ke pe ma waa boo ntẽmbar ne ke fla na, ma maha yee mboo ga dur ga ke fla na!» ⁹ Yesu n pe yẽ sya kakuãcran ne ma yee: «Per neŋ laam wo, yai wee la ler sẽnsye syãm, ma gbe sukũhũntãy na, ma sya ga waa yainkõŋ wo? Wii u n yãr yai na, u sê n kũn ye, u yãhãcãã- yãã, koo kē. ¹⁰ Wii u -sê n yãr yĩmper wo, u n kũn, cãã- wee u na ye, koo kē.»

¹¹ Yesu tuu koo kaplãŋ pãã wa pe ye, u n pe pye ma yee: «Wo naambiyã Laasar sã n wãy; n n gaha u gbã yir.»

¹² U kãnyãrwai n u pye ma yee: «Yĩnfua, u ma sã n wãy, u ga kãhã yir.» ¹³ U Laasar wãku wĩ ne Yesu tuu ba pãã pe ye, pe sê le war ye, ma yee cĩinde wãy Yesu u n yãŋ.

¹⁴ Yesu n le pãã laha pe ye loo na ma yee: «Laasar ku.

¹⁵ Too sê pye ke fla na ye, le tãy ra ye. Loo ga ta ye n ta sronj ta ye Yater. -Too ka u fla na!» ¹⁶ Loo na, Tema

wii pe naa n yee Didim, koo yĩntaha wuhuwãã, u n pe kãnyãrwai mii pye ma yee: «Wo bya, -too yir taha u na, waa ku u ne.»

¹⁷ Yesu n ga dye gbe taha, ma luhu pe Laasar le wa gbĩ wo ke plii resyar kē.

¹⁸ Gbetane ke -sê pye Yurusalem tãy kilo tãã syi,

¹⁹ Yiiffee- busãã n ba pa Marti ye fla na Maari ne, maa pe

lanj gbā syar pe ye. ²⁰ Marti tuu luhu Yesu ma u n pai, u n ka maa u wāã; Maari -sẽ pye u ba tege nii kaha wo. ²¹ Marti n Yesu pye ma yee: «Yĩnfua, ma'a ne pye nwo, ta lanj saa ne ku ye. ²² Ke yagaa nge gɛ na, n cã, ma'a ngii nar Yãhã ye, ke ga le pye ma kē.» ²³ Yesu n u pye ma yee: «Ma lanj ga yir gbā wo, u dur ba yrãnj na.» ²⁴ Marti n u yẽ sya ma yee: «Driyẽ ma ba kua per gii, nawee- n ga yir gbā wo, pe nii yrãnj na, n cã Laasar bya ga ba yir gbā wo, u nii yrãnj na.» ²⁵ Yesu n u pye ma yee: «Ndoõ tẽ ma gbā yiafua, tesẽ ndoo tẽ ma yrã wããfua. Wii ma ra ta u Yater, u ma sya ku, u ga ba nii yrãnj na. ²⁶ Tesẽ, wii ma pye yrãnj na, ma ra ta u Yater, ufua saa ku yãã ye. Ma loo nde sya la cĩnde?» ²⁷ Marti n u yẽ sya ma yee: «Ãwã Yĩnfua, n cã mboo kē u Yãhã Yĩndefua Crise ne, woo wii u ma Yãhã Dya, woo wii u wãpanj bii cãã pãã yaha driyẽ nge wo.»

²⁸ Marti tuu koo pãã wa, u n ter, ma ga u cĩnfua Maari yee, u sã ta waa n yi le cãnj na ye, ma u pye ma yee: «U Yĩnfua ma nwo, u ma yee.»

²⁹ Maari tuu kaplãnj ngĩ luhu, u n yir farfar, ma ka Yesu fla na. ³⁰ Yesu sã ba dye wa le klo wo ye. Marti tuu ba u wãã sya teeli wo, u pye nantãnj koo fla na. ³¹ Yiifempây pe pye Maari ne kaha wo, ma naa u flanj, pe yãã u yir yi farfar, pe n taha u na,

ma yee u yi n ter u n gaha wũn le gbĩ fla wo.

³² Maari tuu ga nõ Yesu fla na, ma u yãã yĩnde ne, u n kãnkũy gbãã Yesu yaha ye, ma u pye ma yee: «Yĩnfua, ma'a ne pye nwo, ta lanj saa ne ku ye.» ³³ Maari naa n wũn, woo ma suhu pe Yiifempây ne pe ba pa u ne. Yesu tuu pe yãã, u laam bye n wlãhã. ³⁴ U n pe yey ma yee, pe u le na? Pe n u pye ma yee: «Yĩnfua, pa ma ba yãnj.»

³⁵ Yesu yĩntãm n yi. ³⁶ Pe Yiifee- pe loo yãã, pe n yee u dya ntãnj dye Yesu tãy cĩnde. ³⁷ Poo mpây n -sẽ le pãã ma yee: «Woo wii tuu u fũũ naa yĩmpɛ jaa u n waha n yãnj, u saa ne pye la u ta, dya nwo ma n ku ye?»

³⁸ Yesu n ka le gbĩ fla na, u laam maha ba wlãhã u ye. Le gbĩ pye nkõnj dyanj yãnj mpĩy ntẽmbłaha fla na. Ntẽmbangbãnj gaa pye, ke ba paha tã le gbĩ yẽ na. ³⁹ Yesu n yee pe ke ntẽmbangbãnj kloj kãã. U Laasar syafua Marti n Yesu pye ma yee, ke nakugu dugu n yi, pe ke le le gbĩ wo ke plii resyar nanga. ⁴⁰ Yesu n u pye ma yee: «N sã ma pye la ma'a ra ta ma Yater, maa Yãhã fãngangbãnj yãã yĩnde ne?» ⁴¹ Pe n ke ntẽmbangbãnj kloj kãã. Yesu n yĩntaha kuã yir wãã yãhã yĩnj kue ye ma yee: «Ta Tuhufua Yãhã, taa ra wãnar sya, n syaha wãã ma kē. ⁴² N cã ma ra wãnar sya yalebye.

N le pãã nabuar mii wĩ na, pe ra gbey le, pe n waha cã mboo ma ra nɔ wãã.»

⁴³ Yesu tuu koo pãã wa, u n tẽ sya fãnga ne ma yee: «Laasar, yir yi!» ⁴⁴ Laasar wii u ba ku, u n yir yi, te trɛ ne tesẽ te klue ne te maha tã faasyĩmbehe taa ne; u yĩntaha ba maha tã fai wo. Yesu n pe nawee- pye ma yee: «Ye u sãhã yaha, tee tyii u na u n tɛr!»

Pe Yiifee- yahaseefa Yesu ke wãboo ne

(*Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Luke 22.1-2*)

⁴⁵ Pe Yiifee- mpãy pe ba pa Maari ye fla na, poo busãã pe Yesu yãã tuu nde pye, pe n u wĩ sya cĩnde. ⁴⁶ Mpãy n -sẽ yir, ma ka Farisyẽ ye fla na, maa le pãã pe ye Yesu lii pye. ⁴⁷ Loo na, pe Yãhã yũndefa yĩnfa n yir pe Farisyẽ ne, ma pe kaplãŋ cerfa wãã, ma le pãã ma yee: «Waa pye mii dya nwo ne? Ye sã yãã, u laanwɔ wũhũ busãã pye. ⁴⁸ Waa tyii u na, nawee- byɛ ga ba u wĩ sya cĩnde, Wɔrmefa ga ba wo Yãhã kangbãŋ yoho pye klaha-, pe wo ter byɛ boo tãŋ.»

⁴⁹ Mpãy pe ba pe ya wãã, poo nen waa pye, u myaha Kayifu, woo kẽ tuu pye pe Yãhã yũndefa yĩnfua loo dye. U n yir ma pe pye ma yee: «Ye sã laa cã ye. ⁵⁰ Ye sã laam ga ye. Le puar wo dya nen nwo ya boo, u n ku nawee- kur byɛ wĩ na, wo terfa byɛ ma n ku tãŋ ye.»

⁵¹ Kapãn nde le sya yi u yẽ

wo, u sã cã ma yee u ya laam kapãn sã ne le ba yi u yẽ wo ye. Tuu pye Yãhã yũndefa yĩnfua loo dye, koo kẽ Yãhã n u ta u n kapãn nde cãã pãã yaha ma yee, Yesu yai u ku pe klofa wĩ na. ⁵² Le sã maha pye pe terfa ya wĩ na ye. Le pye Yãhã laampii kur byɛ wĩ na, pe nii yĩmbui nen na, Yãhã laampii mpãy byɛ pe cããŋ driyẽ tebehe byɛ wo. ⁵³ Koo per na, pe n Yesu wãboo wĩ ta. ⁵⁴ Loo n ta Yesu sã maha naa u ya yar gbaa na pe Yiifee- na ye; u n ka tũntũn kusyĩnde laa wo, tẽyãfũũ klo tãy, pe le yee Yɛflami, maa kuee ke fla na u kãnyãrwai ne.

⁵⁵ Yiifee- syayaha gbar ba gbe taha. Nawee- busãã n yir kui byɛ wo, ma dugu ga Yurusalem wo, pe n gaha pe kapĩ loho wey, pe nii gbɛgbɛ te gbar n cã dye. ⁵⁶ Pe pye Yãhã kangbãŋ wo, ma naa Yesu fla ke, ma nii pe ya yey, ncã u ga pa te gbar na laa? ⁵⁷ Pe Yãhã yũndefa yĩnfa tesẽ pe Farisyẽ ne, pe ba yee, wii ma Yesu niisaha cã, u le pãã pe n ga u yigi.

12

Maari lasekole woo Yesu trɛ na

(*Mat 26.6-13; Mar 14.3-9*)

¹ Te syayaha gbar ba kuee plii kuay, Yesu n ka klo nde wo pe n yee Gbetane, Laasar fla na, wii Yesu ba u ta u n yir gbã wo, ma nii yrãŋ na. ² Pe n u nampay yi. Marti naa te dir yĩntaha yi, Laasar pye pe sedifa ne Yesu ne.

³ Maari n lasekole waa gbe bui laa wo, le faa gboho. Pe woo lasekole yee nardi, nawâm sê u dir yey ye. U n woo lasekole gbe, ma u woo Yesu trɛ na, ma dur ma u yīnyor ta ma Yesu trɛ kluã; ke kaha byɛ n ga nii u lasekole dugu fla.

⁴ Yesu kãnyãrwɛ waa pye, Syikaryɔtefa Yuda, woo kê u n pai Yesu yi u napī- kê. U n le pãã ma yee, ⁵ a nwa pe sê u lasekole par war nagbey sɛnsye syi, ma pe war wãã fɛnfa kê ye? ⁶ Le sê nii mii u naa fɛnfa fɛn di koo u n kapãn nde pãã ye, u naa n yuhu, koo kê. Pe kãnyãrwai war sakole pye woo ye, pe ma war le, u ga mpãy yuhu yi. ⁷ Yesu n u pye ma yee: «Tyii cɔɔ nwo na, ta kadye kê tuu gbihhi wa wãlɛn na gbī wo ke syi. ⁸ Fɛnfa ya dyaŋ, pe ma ye ne yalebyɛ. Ndo -sê nwo, n saa ba pye ye ne per gaa ye.»

⁹ Yiifee- busãã n Yesu wãpa wī luhu ke Gbetane na, ma pa le klo wo. Le sê -sê ba nii mii pe pa Yesu ya wī na ye; pe ba pa pe n pai Laasar bya yãã yīnde ne, woo wii Yesu ba u ta u n yir gbã wo, ma nii yrãŋ na. ¹⁰ Pe Yãhã yūndefa yīŋfa n Laasar bya wãboo wī pãã ta. ¹¹ U wī ba Yiifee- busãã ta pe n dur naa n yi poo kur ye, ma naa Yesu woo ta pe Yater, koo kê.

Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(*Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Luke 19.28-40*)

¹² Ke yīŋsyii wo, nabuar mpãy pe ba ka te gbar wī na, pe n luhu Yesu ma u n pai ke Yurusalem wo. ¹³ Pe n mpɛŋ wan gbe, ma yi ga Yesu wãã, ma nii nuhu di, ma nii le gble ma n yee:

«Yīŋfua mboo wii taa n pai
Yãhã myaha ne,
Yãhã ke kaa taha ma na,
mboo wii taa ma Yi-
isrefa Yīŋfua.»

¹⁴ Yesu n kãnkonyainge gaa yãã, ma dugu nii ke na ma n gaha, mii le bii cãã yrūhū yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee:

¹⁵ «Syõ klofa, ye ma n fya ye,
ye yīŋfua nwo u n pai,
kãnkonyainge gaa na,
tuu dugu nii.»

¹⁶ Yesu kãnyãrwai n kai- ngū yãã wãyãã ya, pe sê waha ke yīntaha war le yale wo ye. Kur kue ye, Yesu tuu ba kuã yir ga yãhã yīŋ na nayõr ne, pe n cã le tai cã ma yee, le ma le bii cãã yrūhū yaha wa Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, nawee- ga ba Yesu sey, koo kê pe n ba le yãã le pye koo syi.

¹⁷ Yesu tuu ba Laasar yee le gbī laam wo, ma u ta u n yir gbã wo, ma nii yrãŋ na, mpãy byɛ pe ba pye ke fla na, pe naa Yesu wī pãã le ne. ¹⁸ Loo nde n ta, pe nabuar pe le luhu ma yee Yesu laanwo wī nde pye, pe n pe ya wãã ga ta u yahasee ye. ¹⁹ Pe Farisyẽ n nii pe ya pye ma yee: «Ye sê yãã, nawee- byɛ n gaha u ye, nde saa laa yõ wo kê ye.»

Jrkefa mpây, Yiifee- sê me ye, pe Yesu wĩ yey

²⁰ Jrkefa mpây ba pa te gbar na Yurusalem wo, Yâhã seysaha wo. ²¹ Poo mpây n pa Filipe fla na, u n yi klo nde wo pe naa n yee Gbesy-ata, Galele kântraha na. Pe n Yesu wĩ yey waha u ye ma yee: «Yĩñfua, wo n ke wo Yesu yãã.» ²² Filipe n le pãã Andere ye, pe n ka pe syãm, maa le pãã Yesu ye.

²³ Loo kur ye, Yesu n pe pye ma yee: «U Nawee Puee myaha yiyale no wa. ²⁴ Ta n kakuãcran nde pãã ye ye: Sepua nen le ya ya, le ma yee le sê tâhã le kântraha wo ma fiy ye, le -sê ga kuee le ya ya. Le ma -sê tâhã le kântraha wo, ma ku, ma fiy, le ga pii buar see. ²⁵ Wii ma yee u ya yĩñ wãke wĩ ya le n tã y u ye, woofua ga ba u yĩñ ke laa; wii tuu -sê ga u ya yĩñ wãke wĩ sye driyẽ nge wo, woofua ga ba cĩinde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. ²⁶ Wii ma yee u ga ra wĩ pye, u naa n taha ra na; n ma pye na, u bya ga pye ke fla na. Wii ma ra wĩ pye, ta Tuhufua Yâhã ga ta u myaha n yi.

²⁷ Yagaa, ta laam bye ma pe wlãhã nii ra ye. Tẽ ga lii ge pãã n sê cã ye; n yee la Yâhã ta Tuhufua, le wãfã y yale kuã ter ra na, lii le n pai nde? Aye, n saa loo pãã ye. N pa koo wãfã y nge wĩ na, n ga ke sya. ²⁸ Ta Tuhufua Yâhã, ma miingbãñ ta ke n gboho!» Yĩmbui laa n yir yãhãyĩñ na ma yee: «N ke

gboho wa, n ga maha ke ta ke n gboho.»

²⁹ Nabuar rii te pye ke fla na, ma ba le yĩmbui luhu, te n yee, a yãhãgbãã tẽñ kẽ. Mpây naa n yee, a yãhãyĩñ tẽnlẽhe waa kẽ tuu pãã Yesu ne. ³⁰ Yesu n pe pye ma yee: «Yĩmbui nde sê pãã ndoo wĩ na ye, le pãã yii wĩ na ma yee ye le luhu. ³¹ Yagaa, Yâhã kasãhã ga too driyẽfa na. Yâhã ga driyẽ nge yĩñfua Setane kar wãã. ³² Ndo ma ba kuã yir ta, n ga ba ta, nawee- ter bye n pa ra ye.» ³³ Yesu kaplãñ ngĩ naa le yar, gbã mpây ter syi u n pai ku.

³⁴ Pe nabuar n u yẽ sya ma yee: «Kãnde lii Yâhã le ta, le ma le yrũhũ yaha ma yee, u Yâhã Yĩndefua Crise saa ku yãã ye. Mboo -sê pye mii ma yee, u Nawee Puee ga ba kuã yir ta? Yoo kẽ u Nawee Puee ne?» ³⁵ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «U Cããfua ga maha yalaale ya dye ye nsoho wo. Tee -sê ma u Cããfua ne, ye naa n yãr u ne, wam ma syi pe ba ye fe gbe ye. Wii u n yãr wam wo, u sê u ya kakue cã ye. ³⁶ Tee ma u Cããfua ne, -ye u ta ye Yater, ye nii cããfa.»

Yesu tuu koo pãã wa, u n ter, maa wũhũ pe na deydey.

Mpây pe sê Yesu ta pe Yater ye

³⁷ Yesu tuu sya laanwo wũhũ busãã pye pe nawee- yĩnde na, pe sê -sê u ta pe Yater ye. ³⁸ Loo ge -sê ne faale Yâhã kaplãñ tãrfua

Yisa bii cāã pāã yaha. U bii yee:

«Too ke Yāhā wūhū pāã,
yoo ke sya wo ye?

Yoo Yāhā koho fānga yāã,
ma le sya cīinde?»

³⁹ Poofa mii wī na, u Yisa maha bii le cāã pāã yaha ma yee:

⁴⁰ «Yāhā pe ta fūū- wāŋ syi;
ke maha pe ta pe laam n
waha.

Mii loo sē ne ye, pe ma n yāŋ,
pe ga ke kai- yāã yīnde
nē,
pe ga ke war pe laam
wo.

Pe ga ka Yāhā ye, ke n pe jaa
yi kāã
pe kapee- wāpyeŋ wo.»

⁴¹ Yisa tuu bii Yesu nayōr
yāã, koo kē u n bii kaplāŋ
ngī pāã.

⁴² Pe yahaseefa mpāy -sē
ba Yesu wī sya cīinde. Pe
sē -sē le pāã ye. Pe ba fya
pe Farisyē na, ma yee poo
ma le pāã, pe ga pe kar tā
ke Yiifee- yawāhā nwoŋ na.

⁴³ Ye sē yāã, pe naa myaha ke
nawee- ye, pe sē naa myaha
ke Yāhā ye ye, koo kē.

⁴⁴ Yesu -sē ba le gbey pāã
pe ye ma yee: «Wii ma ra wī
sya cīinde ma ra ta u Yater,
ndoo ya sē kē u ta u Yater ye,
ufua ra Nōwāãfua bya ta u
Yater. ⁴⁵ Wii ma ra yāã, ufua
ra Nōwāãfua bya yāã. ⁴⁶ N
pa driyēfa ye cāã- wāŋ syi
dyaŋ, wii ma ra ta u Yater,
ufua ma n kuee wam wo ye.

⁴⁷ Wii ma ra kaplāŋ luhu, ma
-sē ke sye, ndoo sē kē tē ga
ufua sāhā ye. Ye sē yāã, n
sē pa driyēfa wāsāhā yīmbui

ne ye, n pa pe wāsyayaha
yīmbui ne. ⁴⁸ Wii ma ra sye,
ma maha ra kaplāŋ sye, u
sāhāfua ma; kaplāŋ nkāy tē
n pāã, koo kē ke n pai u sāhā,
driyē ma ba kua. ⁴⁹ Ye sē
yāã, ta ya wī sē ne tē n pāã
ye; ta Tuhufua Yāhā gii ke ra
nō wāã, koo gē ra yar kai-
nkāy ne, n yai n ke tōr yar
nawee- na. ⁵⁰ N -sē cā ke
kai- nkāy ta, ke cīinde yrā
wāã nawee kē. Loo ne, ta
Tuhufua Yāhā ke ke kai- yar
ra na mii, n ke yar nawee- na
koo syi.»

13

Yesu u kānyārwai trē yee

¹ Te syayaha gbar te ba gbe
taha, Yesu n cā u yale nō
wa, yale lii tuu ga yir driyē
nge wo, u ka u Tuhufua Yāhā
fla na. Driyēfa mpāy bye pe
ntāŋ dye u tāy, pe n nii u
wām, u n ta pe ntāŋ n dye
kuee yai u tāy.

² Yesu pye u kānyārwai
ne dir na yīmper wo.
Syikaryotefa Syimu dya
Yuda -sē nwo, sāndāpee
yīnfua Setane ba Yesu wāyi
wī le wa u laam wo, u Yesu
yi u napī- kē. ³ Yesu ba cā,
woo Yesu yi Yāhā fla na, u
ga maha dur ga Yāhā fla na,
tesē Yāhā kai- bye le soho u
koho wo. ⁴ Yesu n yir dir na,
ma nayroho fer, ma lawey fai
laa gbe maha nsī wo. ⁵ Loo
kur ye, u n loho le tasangbāŋ
wo, ma nii u kānyārwai trē
yee pe kē, ma te kluā lawey
fai lii ne, tuu ba gbe maha
nsī wo.

⁶ U n ba nɔ Syimu Pyar na, u n u pye ma yee: «Yīnfua, mboo yai la ma ra trɛ yee?»

⁷ Yesu n u yē sya ma yee: «Lii tē n pye nde, ma sē le war ye, maa ba le war kur kue ye.»

⁸ Pyar n u pye ma yee: «Aye, n saa sya yāā ma n ta trɛ yee ye.» Yesu n u pye ma yee: «N ma yee n sē ma yee ye, ma saa ba ma lay yāā ra ye ye.»

⁹ Syimu Pyar n u pye loo na ma yee: «Yīnfua, le ma pye ke syi, ta trɛ yee, maha ra klue bya ne, ta yīn bya ne.»

¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Wii ma wey laha, u trɛ ya ne te yai te yee, u n nii tāj gbɛgbɛ. Ye nii wa gbɛgbɛ, ye byɛ sē - sē me ye.» ¹¹ Yesu ba cā wii u n paɪ u yi u napī- kē, koo kē u n yee pe byɛ sē me pe ma gbɛgbɛ ye.

¹² Yesu tuu pe trɛ yee wa, ma u nayroho le wa, u n dur ga tege nii u niisaha wo, ma pe pye ma yee: «Tē lii pye ye na, ye le war la? ¹³ Ye ra yee kaicāfua, ma maha ra yee yīnfua. Le sron, n ma koo syi. ¹⁴ Ndoos wii n ma ye yīnfua, ma maha ma ye kaicāfua, ya'a yāā ndoo tē ye trɛ yee, ye bya ye yai ye naa ye trɛ yee yii kē! ¹⁵ Ye sē yāā, kai ne tē pye yar ye na ma yee tē ye pye mii, ye bya yai ye naa nii yii ne koo syi! ¹⁶ Ta n cīinde nde pāā ye ye, tēntēle sē ter u yīnfua yaha ye, tesē tēnlehe sē ter u lehɛfua yaha ye. ¹⁷ Ye ma kai- ngū cā, ye wī n tāj, -tee -sē naa koo pye!

¹⁸ Ye byɛ sē me tē n yāj ye.

Mpāy tē yāj yi, n pe cā. Lii le -sē cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo, loo ne le n pye yagaa. Le ma le yrūhū yaha ma yee: «Wii u wāā n di ra ne, u wā klaha ma nii ra napī.» ¹⁹ N ga cāā naa ke kai- tōr ye ye, ke ma ba nii n pye, ye waha cā ndoo ma ngii, ye le sya cīinde. ²⁰ Ta n cīinde nde pāā ye ye: N ma nawee lehe wāā, wii ma ga u wī sya, ndoo gɛ wī kē tuu sya. Wii ma -sē ra wī sya, Yāhā gii ke ra lehe wāā, koo gɛ wī ne tuu sya.»

Yesu yee u kānyārwe waa ga u yi u napī- kē

(Mat 26.20-25; Mar 14.17-21; Luke 22.21-23)

²¹ Yesu tuu koo kaplān ngī pāā wa, u laam byɛ n wlāhā, u n yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye laam wo, waa ma u ga ra yi ta napī- kē.»

²² U kānyārwai n nii pe ya yāj n klaha, pe sē ba cā yoo kē u naa n yāj ye. ²³ U Yesu kānyārweɓua -sē pye, u ba nii Yesu tāj. ²⁴ Syimu Pyar n koho yāhā wāā u ye, u Yesu yey yoo kē u n yāj.

²⁵ Woo kānyārwe nwo n u ya kāān Yesu kue ye, ma u pye ma yee: «Yīnfua, yoo kē?» ²⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Tē ga dir pāhā wāā wii kē, woo kē.» U n dir raa gbe, ma te pāhā, ma te wāā Syikaryɔtefa Syimu dya Yuda kē.

²⁷ Yuda tuu te dir sya wa, sāndāpee yīnfua Setane n dye u laam wo. Yesu n u pye ma yee: «Taa yee ma ga lii

pye, le pye farfar.» ²⁸ Mpāy byε pe pye te dir na, pe sē le war nwa Yesu n le pāā Yuda ye ke dyaŋ ye. ²⁹ Mpāy naa le ga, a u Yuda tuu ma pe war sakole ne, laa na Yesu yee, wān tii byε wīi te ga ba pye poo na te gbar nde na tē n pai, u te byε par. Pe maha naa le ga, a laa na Yesu Yuda pye u ngaa wāā nawām kē.

³⁰ Yuda tuu te dir sya wa, u n ta ter yi ma ter. Yimper ba wo wa.

Yesu kānfuē laa yar u kānyārwei na

³¹ Yuda tuu yi ter wa, Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «Yagaa, u Nawee Puee miingbāŋ ga yi, Yāhā miingbāŋ bya ga yi u kāmāy na. ³² Yāhā miingbāŋ ma yi u kāmāy na, Yāhā bya ga ba u miingbāŋ yi ke ya kāmāy na; ke ga ba le pye yagaa.

³³ Ta cīfa, yalaale ga maha ra yāā ye ne. Loo kur ye, ye ga ba naa ra ke. Tē ba pe Yiifee- yahaseefa yar lii ne, n ga maha ye yar loo wīi nen ya ne. Tē n gaha na, ye saha ka ke fla na ye; n ga ye bya yar le ne yagaa.

³⁴ N ga kānfuē laa yar ye na: Ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii tāy; ye ntāŋ pe dye ra tāy mii, ye bya ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii tāy koo syi! ³⁵ Ye ntāŋ ma dye yii tāy, nawee- byε ga cā pe yee ta kānyārwei me ye ne.»

Yesu Pyar yar u ga ba woo wīi kai tēhē tāā

(*Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Luke 22.31-34*)

³⁶ Loo kur ye, Syimu Pyar n Yesu yey ma yee: «Yīŋfua, ma n gaha na?» Yesu n u yē sya ma yee: «Tē n gaha na, maa ba taha ra na kur kue ye, yagaa sē -sē kē ye.» ³⁷ Pyar n u pye ma yee: «Yīŋfua nwa ma n yee, n saha taha ma na yagaa ye? N ma sya ga gbā yāā ma wīi na, n yer le na.» ³⁸ Yesu n u yē sya ma yee: «Ma sē yee la maa ku ra wīi na? Ta n -sē cīnde nde pāā ma ye: Ngupuai saa kui wa ye, ma ga ba ta wīi kai wa tēhē tāā, ma yee ma sē ndoo cā ye.»

14

Yesu ya kē u ma Yāhā fla kānde

¹ Yesu n maha u kānyārwei pye ma yee: «Ye ma syi ye laam n wlāhā ye ye ye! -Ye koho taha yaha Yāhā na, -tee -sē koho taha yaha ra bya na! ² Ta Tuhufua Yāhā fla na, niisar nihi. Le ma ne pye cīnde sē ne ye, n ne ga pye n le pāā ye ye. Ye sē yāā, n n gaha niisar gbihi ye kē ke fla na. ³ N ma ba ka, maa ye niisar gbihi wa, n ga dur ba ye ye, n ba ye gbe ga ta nii tāy koo fla na. Loo na, ndoo tē ma na, ye bya ga ba pye koo fla na. ⁴ Kānde lii le n gaha ta kasaha wo, ye loo kānde cā.»

⁵ Tema n u pye ma yee: «Yīŋfua, too sē -sē ma kasaha cā ye, wo ga pye mii wo koo fla kānde cā?» ⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Ndoos tē ma le kānde; ndoo tē ma le cīnde; ndoo tē ma le yrā.

Waa saha ka Yâhâ fla na mii ndoo kâmay sê ne ye. ⁷ Ye ma ndoo cã, ye ga ra Tuhufua Yâhâ bya cã. Ke yagaa nge ge na, ye ke cã wa ge cã wa, ye maha ke yãã wa yĩnde ne.»

⁸ Filipe n yee: «Yĩnfua, ma Tuhufua Yâhâ yar wo na, loo ya ga tãy wo ye.» ⁹ Yesu n u yẽ sya ma yee: «N ma ye ne le yale syi ma na? Loo naa bye ne, ma sê maha ra cã ye Filipe! Wii ma ra yãã, ufua ta Tuhufua Yâhâ yãã. Ma -sê pye mii ma yee, n ta Tuhufua Yâhâ yar ye na? ¹⁰ Ma sê cã la ma yee, ndoo tesê ra Tuhufua Yâhâ ne, wo ma nen? Ta Tuhufua Yâhâ, tesê ndoo ne, wo ma nen. Kaplãn nkãy tẽ n pãã ye ye, ndoo yẽ kaplãn sê kē ye; ta Tuhufua Yâhâ gii, koo ndoo ne, wo ma nen, koo kē ke koo kai- ngii bye pye. ¹¹ N yee, ndoo tesê ra Tuhufua Yâhâ ne, wo ma nen, -ye le sya cĩinde! Ye ma yee ye sê ra kaplãn sya cĩinde ye, kainkãy ke n pye, -ye koo sya cĩinde!

¹² Ta n cĩinde nde pãã ye ye: Wii ma ra ta u Yater, kainkãy tẽ n pye, ufua bya ga waha koo pye. Tẽ nwo n n gaha ta Tuhufua Yâhâ fla na, loo ga ta ufua n waha kai- nkãy pye, ke ter ge ter ra wũhũ yaha. ¹³ Kai- nkãy bye tee ga ba nar ra myaha ne, n ga ba ke pye ye kē, ta Tuhufua Yâhâ miingbãñ n yi ta kâmay na, ndoo wii n ma ke Dya. ¹⁴ Ye ma ngii nar ra myaha ne, n ga ke pye ye

kē.»

Yesu yẽ ter Yâhâ Yrã Fãnga wãnwãã ne

¹⁵ Yesu n maha yee: «Ta ntãn ma dye ye tãy, ye ga ra kaplãn le yaha ye laam wo, -ye naa koo pye! ¹⁶ N ga ra Tuhufua Yâhâ nar ke Koholefua waa nɔ wãã ye kē. Woo kē Yâhâ Yrã Fãnga ne. Le ga ba pye ye ne yalebye. ¹⁷ Loo cĩinde Yrã saha pye yãã driyẽfa ye ye. Pe saha le yãã yĩnde ne ye, pe saha le cã ye, koo kē. Yii poo na, ye le cã; ye sê yãã, le ma ye ne, le ga dye ye laam wo, koo kē.

¹⁸ N saa ter n ye yaha yii ya mii ncir- wãñ syi dyan ye; n ga dur ba ye ye. ¹⁹ Yalaale wo, driyẽfa saa ra yãã nantãn ye. Yii -sê ga ba naa ra yãã. Ye sê yãã, n ma yrãn na, koo kē ye bya ga ba nii yrãn na. ²⁰ Koo per ma nɔ, ye ga le war ye yee, ndoo tesê ra Tuhufua Yâhâ ne, wo ma nen; tesê yii ndoo ne, wo ma nen; ndoo yii ne, wo ma nen. ²¹ Wii ma ra kaplãn le yaha u laam wo, ma nii u troho tãhã koo kãnde na, woo kē ta ntãn dye u tãy. Woofua ntãn -sê ga dye ra Tuhufua Yâhâ tãy, ndoo bya, u ntãn ga dye ra tãy, n ga ta u n ta yãã.»

²² Yuda wii, Syikaryotefa Yuda sê kē woo ne ye, u n Yesu pye ma yee: «Yĩnfua, maa pye mii ma ta wii n ma yãã, pe driyẽfa poo saa ma yãã ye?» ²³ Yesu n u yẽ sya ma yee: «Ta ntãn ma dye wii tãy, ufua ga ra kaplãn le

yaha u laam wo; u ntāṅ -sē ga dye ra Tuhufua Yāhā tǎy. Ta Tuhufua Yāhā tesē ndoo ne, waa pa ufua ye, wo ba wo niisaha ta u ye. ²⁴ Wii ma -sē yee ta ntāṅ sē dye u tǎy ye, ufua saa ra kaplāṅ sya ye. Kaplāṅ nkāy bye tē n pǎā ye ye, ndoo yē wūhū sē kē ye, ta Tuhufua Yāhā gii ke ra nō wāā, koo yē kaplāṅ kē.

²⁵ Tē nwo n ma ye ne nantāṅ, n koo kaplāṅ ngīi bye pǎā ye ye. ²⁶ Yāhā Yrā Fānga gii ke n pai nii ye Koholefua, Yāhā ga ba ke nō wāā ye ye ta draha wo. Loo Yāhā Yrā Fānga nde ga ba naa ye klahā kai- bye ne, le ga ba naa ye laam too kaplāṅ nkāy bye ne tē pǎā ye ye.

²⁷ Tē nwo n n ter, n ga yrīṅ yaha ye na. Yrīṅ mpāy pe ma ndoo wām, n ga maha poo wāā ye kē. Ndoos yrīṅ wee mii driyēfa yrīṅ dyaṅ ye. Ye ma syi ye laam n wlāhā ye ye ye, ye ma n fya ye!

²⁸ Tē ye yar ma yee n ga ter, tē ba dur ba ye ye, ye le luhu wa. Ta ntāṅ ma dye ye tǎy cīnde, ye ga ne naa nuhu di ta wāka wīi na ta Tuhufua Yāhā fla na. Ye sē yāā, ta Tuhufua Yāhā ter ndoo yaha.

²⁹ Yagaa, n ye cāā yar wa koo kai- ngīi ne. Loo na, ke ma ba nii n pye yaliile wo, ye ga le sya cīnde ne tē naa n pǎā ye ye. ³⁰ Draha sē gboho ra ye nantāṅ ta n ga kaplāmbuar pǎā ye ne ye. Ye sē yāā, driyē yīṅfua Setane ma u n pai ra fla na. U saha yia ra na laa ne ye. ³¹ N -sē

yai n ta, driyēfa n cā pe yee ta Tuhufua Yāhā ntāṅ dye ra tǎy, ke kai- nkāy bye yar ra na, koo kē tē n pye.

-Ye yir yi nwo, wo n ter!»

15

Yesu yee woo tuu ma cīnde defīi katyigi

¹ Yesu n maha u kānyārwai yar ma yee: «Ndoos tē ma cīnde defīi katyigi tepen, ta Tuhufua Yāhā koo ke ma ke gbihifua.

² Kayay rii te ma ra na, te ma yee te sē n sa ye, ke re cer n kāā. Tii ma -sē n sa, ke too sǎ ma te gbihi, ma n ta kaa n taha te wāsa na. ³ Yii mpāy tee mii kayay tii dyaṅ te gbihi wa, ta kapān ne le ye ta koo syi. ⁴ Loho ke sē waha n yi ra nsoho wo ye wīi ne ye mii, -ye bya ye nii ra wīi ne ke syi. Ye katyigi kayan gaa yāā yāā la, pe cer miy yaha, ke n sa yāā? Yii ma yee ye sē ra yigi, wo n nii loho sē n yi wo nsoho wo ye, yaa nii koo kayan nge wāṅ syi, ye saa sa yāā ye.

⁵ Ndoos tē ma ke tepen, yii -sē ma te kayay. Wii ma nii loho sē n yi u nsoho wo ra wīi ne ye, ta bya n -sē nii loho sē n yi ra nsoho wo u bya wīi ne ye, woofua nwo na u ga kayūhū sa gboho. Wii ma -sē u ya cer kāā ra na, woo saa waha naa n yigi laa ge ye ye. ⁶ Wii ma sye, u sē ta wo n nii loho sē waha n yi wo nsoho wo ye, woofua nwo ga nii mii ke kayan wāṅ syi dyaṅ, kayan gii pe ma ne cer, pe gbe ga miy yaha,

ke n waha. Ke ma waha wa, pe ke pãã ga le naa wo, ke n suhu. ⁷ Ya'a ra wĩ yigi, loho sē waha n yi ye nsoho wo ra ne ye, ya'a sya lii syi nar Yāhā ye, ke ga le pye ye kē. ⁸ Ya'a sya ma kayūhū sa gboho, loo nde ga ra Tuhufua Yāhā miingbāñ yi. Nawee- ga maha cã pe yee, ye ma ra kãnyārwai.

⁹ Ta ntāñ pe dye ra Tuhufua Yāhā tã y mii, ye bye ntāñ dye ra tã y koo syi dyañ. Ye tyii ye ntāñ n dye kuee yai tãñ ra tã y! ¹⁰ Tē ra Tuhufua Yāhā kaplāñ sya, loo le ta ra ntāñ n dye kuee u tã y. Ye bya, ya'a ra kaplāñ sya, ma nii ke pyefa, ye ntāñ ga dye kuee ra tã y koo syi dyañ. ¹¹ N loo nde pãã ye ye, ye n waha ta nuhu ter syi yãã, ye laam bye n nii nuhu fla ye ye.

¹² Lii tē n ke ye ye loo ne nde: Ye ntāñ pe dye ra tã y mii syi, ye tyii ye ntāñ n dye yii tã y koo syi! ¹³ Ma'a ma naambiyām gbã sya ma ku pe draha wo, ntāñ mpāy wādye saa waha ter loo nde yaha ye. ¹⁴ Lii tē n pãã ye ye, ye ma ke sya ma nii ke pyefa, ye ga kuee yai tãñ ra naambiyām. ¹⁵ N sē ye yāñ ra tēntēbir ye, n ma ne pye tē ye yāñ ta tēntēbir, n ga ne ta laam wūhū tōr naa n yar la ye na? N ye yāñ ra naambiyām, mii loo sē ne ye, n saa ne ta ye ne ta wĩ laa gē cã ta Tuhufua Yāhā wĩ ne ye. ¹⁶ Yii la tee ra yāñ yi? Ndoosē na tē ye yāñ yi, ma yee kayay tii syi te sa n

gboho, -ye nii koo syi dyañ, ye naa kayūhū pye, kayūhū nkāy ke n ma-? Ye ma ngii ngii nar ra Tuhufua Yāhā ye ra myaha ne, ke ga ke pye ye kē. ¹⁷ N yee, ye tyii ye ntāñ na pe n dye ga pe ya tã y, loo ne tē sronj n ke ye ye.»

Yesu tesē u kãndeyārfa ne, pe wĩ sye driyēfa ye

¹⁸ Yesu n maha yee: «Driyēfa ma napīr le ye ne, ye le cã pe cãã napīr le wa ra ne, ma cã ba no ye na. ¹⁹ Ke ma ne pye ye ma driyēfa ne yīmbui nen na, pe ga ne naa n tã y ye ne. Pe ga ne ye tōr naa n yigi pe ya ne. Tē -sē nwo, tē ye tyōr yi kãã driyēfa kue koho ye, ye n nii ye sē n tōr pe ne ye, loo ne le pe ta ye wĩ n fūhū pe ye. ²⁰ - Ye ye laam too nde na tē ba ye pye ma yee: Tēntēle sē ter u yīñfua yaha ye. Pe ma ra ka n nuhu, pe ga ba naa ye bya pye ke syi. Pe ma ra kaplāñ sya, pe ga ba naa ye bya wūhū sya. ²¹ Ta myaha ga ta, pe n koo kai- ngĩ bye pye ye na. Pe tee mii pe sē Yāhā cã ye, koo gii ke ra lehe wãã.

²² Ke ma ne pye n sē pa ma ba Yāhā laam wūhū tōr pe ye ye, kapee- saa ne pye pe yīñ na ye. Yagaa tē -sē nwo tē Yāhā laam wūhū tōr pe ye, pe saha yee poo sē laa cã wa, ma naa kapee- pye ye. ²³ Ta wĩ ma fūhū wii ye, ta Tuhufua Yāhā wĩ bya fūhū ufua ye. ²⁴ Ke ma ne pye, n sē laanwo wūhū pye pe n yãã yīnde ne ye, nkāy

syi nawee waa sê ke pye yãã ye, kapee saa ne pye pe yĩŋ na ye. Yagaa n -sê nwo tē laanwo wũhũ pye pe n yãã, wo wĩ n maha fũhũ pe ye, ndoo, tesē ra Tuhufua Yãhã ne. ²⁵ Kai- ngĩ bye n pye, kapãn lii le bii cãã yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo, loo ne le n pye. Loo kapãn nde: <Ta wĩ fihĩ ka fũhũ pe ye ke dyaŋ, laa sê ne laa ne ye.>

²⁶ Koholefua wii u ma paŋ na, woo kē Yãhã Yrã lii ne pe n yee Yãhã Cĩinde Yrã. N ga ba le nɔ wãã ye kē Yãhã kãmay na, le n ba ra wĩ pãã. ²⁷ Ye bya, tee -sê mii ra ne ta tēn fegbesaha wo, ye ga ba naa ra wĩ pãã yii ndoŋ.»

16

¹ Yesu n maha u kãnyãrwai pye ma yee: «N koo ngĩ bye tōr ma ye yar, ke ma ba nii ye dye, ye ma n ba dur yi ra kur ye ye. ² Pe ga ba ye tã Yiifee- yawãhã nwey na. Yalaa ga ba nɔ, ye boofa gɛ ga ba naa le ga, a poo Yãhã laam wũhũ pye ke syi. ³ Pe tee mii pe sē Yãhã cã war ye, pe sē maha ra bya cã war ye, pe ga ba tee naa n pye ke syi. ⁴ N koo ngĩ bye tōr ma ye yar, yalaale wo pe ma ba yir ke wãpyeŋ na, ye waha le cã ye yee, n ba le cãã tōr wa ye ye. N sē ba cãã koo ngĩ tōr ye ye ye, n pye ye ne yalebye, koo kē.»

Yãhã Yrã Fãnga tēn

⁵ Yesu n maha yee: «Yagaa, n nwo tē ga ter ra Tuhufua Yãhã fla na, koo gii

ke ra nɔ wãã. Yii waa gɛ sē -sē ra yey ma yee ma n gaha na ye. ⁶ N le cã nkãy tē n pãã ye ye, koo kē ke ye laam wlãhã. ⁷ Cĩinde -sē ne tē n yar ye na; n ma ter, ke ga puar ye na. N ma yee n sē ter ye, u Koholefua wii u yai u pa ye ye, u saa pa ye. N ma -sē ter, n n gaha u nɔ wãã ye ye. ⁸ Woo nwo ma ba pa, u ga ba driyēfa yar pe n cã pe plaha pe kapee- wãpyeŋ kuɛ ye, pe plaha nkãy kuɛ ye ke sroŋ, pe maha plaha Yãhã kasãhã kuɛ ye. ⁹ Pe kapee- wãpyeŋ kuɛ ye, pe plaha. Pe sē ra ta pe Yater ye, koo kē. ¹⁰ Kai- nkãy ke sroŋ, pe plaha koo kuɛ ye. N n gaha ra Tuhufua Yãhã tãy, waa saa ra yãã nantãŋ ye, koo kē. ¹¹ Yãhã kasãhã kuɛ ye, pe maha plaha. U driyē yĩŋfua Setane sãhã wa, u fãnga pye klaha- wa, koo kē.

¹² Kai- busãã ma ra yē na wãtōr wũhũ ye ye, ye sē -sē ga waha ke yĩntaha war yagaa ye. ¹³ Yãhã Yrã lii le ma cĩinde ne, le ma ba pa, loo le ga waha ba naa ye sroŋ ke cĩinde bye wo. Le ya laam wũhũ sē kē le n pai ta le naa n tōr ye ye ye. Kai- nkãy bye le luhu Yãhã ye, koo kē le n pai tōr naa ye yar, tesē nkãy ne ke ga ba dye kur ye. ¹⁴ Le ga ba naa ra kai- sya ra ye, le ba tōr naa ye yar. Le ga ba ta ra myaha n yi koo syi ne. ¹⁵ Lii ma pye ra Tuhufua Yãhã wĩ, le ma ra bya wĩ. Loo ne ra n yee, Yãhã Yrã Fãnga ga ba ra

kai- sya ra ye, le ba tōr naa ye yar.»

Laanwlan wā klaha nuhu

¹⁶ Yesu n maha yee: «Saa ma pye, ye saa ba ra yāā ye. Loo kur ye, saa ma maha pye, yaa ra yāā.»

¹⁷ U kānyārwei mpāy n pe ya yey le ne ma yee: «Ye nde yīntaha cā la u ne tuu n tōr, ma nii wo pye ma yee: <Saa ma pye, ye saa ba ra yāā ye. Loo kur ye, saa ma maha pye, yaa ra yāā.> Ma suhu nde ne tuu maha yee: <N n gaha ra Tuhufua Yāhā tāy.>

¹⁸ Tuu yee saa, saa gii gε kē koo ne u n yāŋ? Nkāy ter tuu n tōr wo ye ngī, waa sē ke yīntaha cā u ne ye.»

¹⁹ Yesu tuu cā pe u kaplāŋ yīntaha kε u ye, u n pe pye ma yee: «Nde tē tōr yar ye na ma yee, saa ma pye, ye saa ba ra yāā ye. Loo kur ye, saa ma maha pye, yaa ra yāā. Loo nde syi wī la tee nii yii yey le yīntaha ne? ²⁰ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye mii yaa ba naa kayaan miyāhā wūn ta wī na. Loo ga ba nuhu yigi driyēfa kē. Cīinde, ye laam ga ba wlāhā. Kur ye, ye laanwlan ga ba wā klaha nii nuhu.

²¹ Ta n laa tōr yar ye na: Lai ma cōo yigi u n ga see, u ma u ya fēn yāŋ, u laam ga wlāhā. U ma -sē waha see wa, ma ke pēyāhā yāŋ, u ga faha te fēn bye yaha, tii tuu sya. U ma yāŋ u ga yāā u nawee see le driyē wo, loo nde n nuhu yigi u kē. ²² Ye bye sē na ke syi yagaa, ye laam pe wlāhā ye ye? Waa

maha ba wii yāā yahamba, ye laam n nii nuhu fla, waa gε saa waha poo nuhu yi kāā ye laam wo ye.

²³ Koo cāā nge ma ba nō, ye saa maha ba ra yey laa ne ye. Ta n cīinde yar ye na, ya'a ba nii nkāy nar Yāhā ye ra myaha ne, ke ga ba naa ke pye ye kē. ²⁴ Ma sya ba waa yagaa na, ye sē ngaa nar yāā Yāhā ye ra myaha ne ye. - Ye naa ke nar, ke ga ye kē, ye laam n nii tāŋ ye ye nuhu fla.»

Yesu driyē yia

²⁵ Yesu n maha yee: «N koo ngī bye tōr ye ye kakuācran ne. Yalaale -sē nde le n pai, le ma ba nō, n saa ba ra Tuhufua Yāhā wī laa tōr ye ye kakuācran ne nantāŋ ye. N ga ba ke bye tōr naa n yi ye ye gbaa na. ²⁶ Koo cāā nge ma ba nō, ndoo ya sē kē tē ga ba naa ra Tuhufua Yāhā nar ye kē ye. Ye bye ga ba waha naa Yāhā nar yii ya ra myaha ne. ²⁷ Ye sē yāā, ye ntāŋ dye ta Tuhufua Yāhā tāy. Ta ntāŋ dye ye tāy, ye maha le sya n yi ke tāy, koo kē. ²⁸ N yi ra Tuhufua Yāhā tāy, ma pa driyē wo. N nwo, yagaa tē ga yir driyē wo, n dur ga ra Tuhufua Yāhā tāy.»

²⁹ U kānyārwei n u pye ma yee: «Yagaa woo sē na taa tyii kakuācran wāpāā na, ma gbihi pāā n yi gbεgbe? ³⁰ Yagaa woo, wo fīhī le sron cā laha taa kai- bye cā tāŋ, nawee laam wī laa sē wūhū ma na ye. Koo syi kē, wo n

ma ta wo Yater, ma cã ma yi Yãhã tãy.»

³¹ Yesu n pe pye ma yee: «Yagaa woo la tee ra ta ye Yater? ³² N -sẽ cã, yale laa nde le n pai, le nɔ wa gɛ nɔ wa, ye bye ga ba fã cããŋ ter ra yaha, yii wuhu na, ra n kuee nii ya. N -sẽ cã, n saa ba kuee nii ya ye, ta Tuhufua Yãhã ga ba pye ra ne. ³³ N koo ngũ bye pãã ye ye, ye waha yrĩŋ yãã. Yaa fɛn yãã driyẽ koho wo, -tee -sẽ tetege le yii na, n yia wa driyẽ na.»

17

Yesu kai- busãã pãã Yãhã ne, ma ke nar u nawee- wĩ na

¹ Yesu tuu pãã wa ke syi, u n yĩntaha kuã yir wãã ncaha ye, ma u Tuhufua Yãhã pye ma yee:

«Ta Tuhufua, le yale nɔ wa, ta ma Dya miingbãŋ n yi, u bya n -sẽ ta ma miingbãŋ n yi. ² Ma nwo, taa fãnga bye wãã u kē, ma yee nawee- mpãy taa wãã u kē, u waha pe ta pe n cĩinde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. ³ Cĩinde yrã, le wĩ le ma lii ne loo ne nde: Nawee- n waha ma cã, mboo wii ya taa ma cĩinde Yãhã, pe maha Yesu Crise cã, woo wii taa nɔ wãã pe ye. ⁴ N ma myaha gboho kãntaha na. Taa ra taha lii na, n le bye yĩntaha yi. ⁵ Ta Tuhufua, cãã gii cãã driyẽ sē bii tãhã wa ye, n pye ma tãy ma nayõr wo. Yagaa, ta, ra miingbãŋ n

yi, -taa ra gbe ga ta mii tãy too nayõr wo!

⁶ Nawee- mpãy raa tyĩn sya driyẽ koho wo, pe ma ma wãm, ma pe wãã ra kē, pe n nii ra wãm. N ta pe n ma miingbãŋ cã. Pe ma kapãn le yaha pe laam wo. ⁷ Yagaa, pe cã ngii taa wãã ra kē, ke yi ma fla na. ⁸ Ma sē yãã, kaplãŋ nkãy taa pãã ra ye, n ba ke bye tõr pe ye, pe n ke sya. Pe mii pe le yãŋ cã ma yee, tē sroŋ yi ma fla na, ma maha yee, a mboo taa ra nɔ wãã.

⁹ N ma nar poo nawee- mii wĩ na. N sē ma nar driyẽfa wĩ na ye. Mpãy taa wãã ra kē, n ma nar poo wĩ na. Pe ma ma wãm. ¹⁰ Ta kla, ma kla; ma kla, ra bya kla kē. Ta miingbãŋ n yi poo kãmay na. ¹¹ N nwo, yagaa tē ga ka ma fla na. N wee tē n tõr kãntrahafa ne nantãŋ ye, poo -sē mii pe n tõr kãntrahafa ne. Ta Tuhufua Yãhã, mboo wii ma kai- laha, koho paha tã pe na ma myaha wĩ na, myaha gii raa wãã ra kē, pe n waha wãã le, pe nii yĩmbui nen ne ma dyaŋ ra ne. ¹² Tē pye pe ne, mpãy taa wãã ra kē, n paha pe na ma myaha fãnga kãmay na. Waa gɛ sē plaha ye, ma yi kãã wii na tuu ba yai wãplaha ne, loo ne Yãhã sabangbãŋ ke le cãã tõr yaha.

¹³ Yagaa tē ga ka ma fla na, koo syi kē ta nii n

pãã ke syi, tē nwo nantān kãntraha na pe ne. Loo n waha ta pe laam n nii tãŋ ta nuhu ne. ¹⁴ N ma kapãn tōr yar pe na, pe wĩ n fũhũ driyēfa ye. Pe wee driyēfa kãnde wo ye, mii ta dyaŋ tē wee driyēfa kãnde wo ye, koo kē. ¹⁵ N sē ma nar taa pe gbe yi kãã driyē wo ye, n ma nar, ma naa pe paha sãndãpee yĩŋfua Setane na. ¹⁶ Pe wee driyēfa kãnde wo ye, mii ta dyaŋ tē wee driyēfa kãnde wo ye. ¹⁷ Pe ta pe n sroŋ nii ma wãm, ma cĩnde kãmay na. Ma kapãn loo ne le ma cĩnde. ¹⁸ N pe lehe wãã driyē wo, mii taa ra lehe wãã driyē wo mii syi. ¹⁹ N nii wãã n tãŋ ma kē poo wĩ na, ke syi pe bye n waha sroŋ nii ma wãm pe ya ndoŋ, ma cĩnde kãmay na.

²⁰ N sē -sē ma nar poo ya wĩ ne ye. Mpãy bye pe ga ba poo kaplãŋ sya, pe ra ta pe Yater, n ma nar pe bya wĩ na. ²¹ N ma nar pe bye n waha wãã le, pe nii yĩmbui nen na. Too nii nen wii wo syãm ma ne, n ma nar pe waha nii koo syi dyaŋ, poo tesē wo syãm ne. Driyēfa n loo yãã, pe cã pe yee, mboo taa ra lehe wãã. ²² Nayōr rii taa wãã ra kē, n te syi wãã pe kē, pe n waha nii nen mii wo dyaŋ too ma nen. ²³ Wo ma nen, mboo ra ne; tesē wo ma nen, ndoo poo ne. Loo ga ta pe n wãã le, pe

nii yĩmbui nen na. Ke syi, driyēfa ga cã pe yee, mboo ma ra lehe wãã, tesē ra ntãŋ pe dye ma tãy mii, ta nawee- bya ntãŋ dye ma tãy koo syi.

²⁴ Ta Tuhufua, mpãy taa wãã ra kē, n n traha pe ba pye ra ne fla ngii na n n pai pye. Koo syi, pe ga waha ra nayōr yãã yĩnde ne, tii taa wãã ra kē. Driyē sē bii tãhã wa ye, ta ntãŋ bii dye ma tãy, koo kē.

²⁵ Ta Tuhufua, mboo wii taa sroŋ, driyēfa sē ma cã ye, ndoo -sē ma cã, ta nawee- bya cã mboo taa ra lehe wãã. ²⁶ N ta poo n ma myaha cã, n ga ta kaa naa n taha ke wãcãŋ na pe ye. Koo syi, ta ntãŋ pe dye ma tãy mii, pe bya n waha nii ke syi, ta wĩ n maha nii pe laam wo.»

18

Yesu wãyigi

(*Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Luke 22.47-53*)

¹ Yesu tuu ba Yãhã nar wa, u n ka u kãnyãrwai ne Sedrō lankloŋ kũndi ye. Katyir lankua waa pye ke fla na. Pe n dye u katyir lankua laam wo.

² Pe naa n gaha koo fla na soo. Yuda wii tuu yi Yesu kur ye, u bya ba ke fla saha cã. U n ke fla saha yar Yesu napĩ- na. ³ U n ka Wōrmefa seraasyi ndrej ne, ma suhu ke Yãhã kangbãŋ sēŋfa ne u katyir lankua wo. Pe Yãhã yũndefa yĩŋfa, tesē pe Farisyē ne, poo me pe ba

pe lehe wāā. Terbuhu pye pe ye, tesē naaloho ndyan ne, ma suhu naanmiy wān ne.

⁴ Yesu tuu -sē ba cā wa lii le ga ba u dye, u n pe wāā ga, maa pe yey: «Yoo tee n ke?» ⁵ Pe n u pye ma yee:

«Nasaretefa Yesu too n ke.» Yesu n yee: «Ndoō tē ma woo.» Loo yale wo Yuda pye u ba yer pe ne, Yuda wii tuu pye Yesu yifua u napīi- kē.

⁶ Yaliile Yesu le pāā ma yee, ndoo tē ma woo, pe n kūn dur kur kuε ne, ma laha n too. ⁷ U n pe yey yahamba: «Ah yoo tee n ke?» Pe n maha u pye: «Nasaretefa Yesu.» ⁸ U n yee: «N sē le pāā wa la ye ye, ma yee ndoo tē ma woo? Ke ma pye ndoo tee n ke, ye tyii ta kānyārwai na, pe n ter.» ⁹ Tuu loo pāā ke syi, lii u naa n pāā Yāhā ye ke yīmper wo, loo ne le pye. Loo ne nde: «Yāhā, nawee- mpāy taa ba wāā ra kē, nawee nen ge sē plaha ra ye ye.»

¹⁰ Syimu Pyar -sē pye yūntrūhū ne. U n le tyīn yi yūnsyihi wo, ma Yāhā yūndefa yīnfua tēntē Mal-syii kāndigi ndityε gbā cer.

¹¹ Loo na, Yesu n u Syimu Pyar pye ma yee: «Ma yūntrūhū le yūnsyihi wo. Ma sē cā la n yai n ke kayīhī sya, kii ra Tuhufua Yāhā tuu wāā ra kē?»

¹² Yesu tuu kāhā loo nde pāā wa, nawee- mpāy pe pye Yuda ne, pe n Yesu yigi, ma u pua, ¹³ ma cāā ka u ne Yana fla na, Yāhā yūndefa yīnfua mpāy waa. Loo dye Kayifu

woo tuu ba Yāhā yūndefa yīnfar yāā. U ba Yana pueesya sya cōō. ¹⁴ Woo kē tuu maha ba Yiifee- yahaseefa pye ma yee, a ter nawee nen ma ku nabuar wīi na, koo ke puar.

Pyar Yesu wīi kai

(Mat 26.69-70; Mar 14.66-68; Luke 22.55-57)

¹⁵ Syimu Pyar tesē Yesu kānyārwe waa ne, pe n taha Yesu na, ma ka Yana fla na. Yāhā yūndefa yīnfua ba u kānyārwe nen nwo cā le wa, woo n waha dye u Yāhā yūndefa yīnfua kangbān ndyin wo.

¹⁶ Syimu Pyar ya n kuee kāndi wo kapahayē na. U kānyārwe wii tuu u Yāhā yūndefa yīnfua cā, u n ka maa pāā u kapahayē sēnsyale ne, ma Syimu Pyar yigi dye loo na.

¹⁷ Ke kapahayē sēnsyale n u yey ma yee: «Ah ndee, dya nwo kānyārwai waa kē ma bya ne!» Pyar n yee: «Aye, poo waa sē kē ra ne ye.»

¹⁸ Wer tii naa n pai ke dyan, pe tēntē- tesē pe Yāhā kangbān sēnfua mpāy ne pe pye ke fla na, pe ba naa tar, ma naa n waha. Pyar bya pye pe ne, ma naa naa waha.

U Yāhā yūndefa yīnfua Yesu yey

(Mat 26.59-66; Mar 14.55-64; Luke 22.66-71)

¹⁹ U Yāhā yūndefa yīnfua Yana n Yesu yey ma yee: «Mpāy poo pe ma ma kānyārwai? Kai- nkāy syi koo taa nawee- klaha?»

²⁰ Yesu n u yě wāã sya ma yee: «N ba naa nawee-klaha Yiiffee- yawāhã nwey wo, tesē Yāhã kangbāŋ wo, Yiiffee- bye naa pe ya wāã too flɛ nde wo. N ke kai- bye pāã naa n yi, n sē kaplāŋ nkāy wūhū naa n pāã ye, nawee- bye ke cā. ²¹ Nwa ta ma n nii le yey ndoo ye? Le ma pye ke dyaŋ, mpāy pe naa ta kaplāŋ luhu, le yey poo ye, poo le cā.»

²² Tuu naa n pāã ke dyaŋ, pe Yāhã kangbāŋ sēŋfa mpāy pe pye ke fla na, poo nen waa n u fey, ma u pye ma yee: «Nwa ta ma n nii n pāã Yāhã yūndefa yīŋfua ne ke dyaŋ?» ²³ Yesu n u pye ma yee: «N ma tee pāã, le tōr ra ye lii tē pāã wāpee. Ke ma -sē pye cīinde tē pāã, nwa ta ma n ta fey?» ²⁴ Loo kur ye, Yana n Yesu nɔ wāã u Yāhã yūndefa yīŋfua Kayifu fla na. Ke namihi pye u na nantāŋ, pe ba u pua yigi.

Pyar maha Yesu wī kai

(*Mat 26.71-75; Mar 14.69-72; Luke 22.58-62*)

²⁵ Pyar woo -sē pye u naa naa waha. Waa n u yey yahamba: «Ah ndee, u dya nwo kānyārwe waa kē ma ne?» Pyar n maha le kai ma yee: «Aye, poo waa sē kē ra ne ye.»

²⁶ U Pyar tuu -sē ba dya wii nditye gbã cɛr Yesu yigiyale wo, u dya pye Yāhã yūndefa yīŋfua tēntē waa nwonfua.

Woo tēntē n Pyar yey yahamba: «Ah, n sē ma yāã la Yesu ne katyir lankua wo?»

²⁷ Pyar n maha le kai ma yee u sē Yesu cā ye. Ngupuai n -sē ta tɛr kui.

Pe ka Yesu ne fāngafua Pilati fla na

(*Mat 27.1-2, 11-14; Mar 15.1-5; Luke 23.1-5*)

²⁸ Ke yīŋsyii sukūhūntāy yīŋ na, pe n Yesu yigi yi Kayifu fla na, pe bye n wāã ga u ne u fāngafua tēntēsaha wo, kangbāŋ gaa ba kē. U fāngafua myaha ba kē Pilati. Pe Yiiffee- sē -sē ba dye ke kangbāŋ laam wo ye, u fāngafua tee pye kulaafua. Pe ma ne dye, pe saa ne waha te syayaha gbar dir di ye.

²⁹ Loo na Pilati n yi u kaha wo, ma ka pe kue ye, maa pe yey ma yee: «Lii kapee ne u dya tuu pye?» ³⁰ Pe n u yě wāã sya ma yee: «Dya nwo ma ne yee u wee kapeepyefua ye, wo saa ne pye too u yigi ba ma fla na ye.» ³¹ Pilati n pe pye ma yee: «Le ma pye ke dyaŋ, ye u sāhã ye klo kai- kānde na.» Pe n yee: «Ye kānde* na, wii Yiiffee-, wo sē yai wo nawee boo ye.»

³² Pe loo pāã ke syi, kainkāy Yesu tuu ba cāã pāã yaha faale wo u ya gbã wī na, koo kai- kē ke nii n pye loo yale wo.

³³ Pilati n dur dye tɛr u nangbāŋ kaha wo, ma ta pe

* **18:31** 18.31 Koo cāã na, Wɔrmefa fāngafa ya bii me pe ga waha nawee wāboo wī ta. Loo ne, pe Yiiffee- yahaseefa n ka Yesu ne Pilati fla na.

n Yesu yee ba. U n ba u yey ma yee: «Mboo la pe Yiiffee- yīnfua?» ³⁴ Yesu n -sē u yey: «Ma le cā mii ya laa, mpāy me pe le pāā ma ye?» ³⁵ Pilati n u pye ma yee: «N wee Yiiffee- terfua ye. Ma terfa Yiiffee-, tesē Yāhā yūndefa yīnfa ne, poo pe ma yigi ba wāā ra kē. Le pāā ra ye lii taa pye.» ³⁶ Yesu n u pye ma yee: «Ta yīnfar wee driyē nge wo ye. Le ma ne pye ke dyaŋ, ta nawee-ga ne naan miy ta draha wo, ta napī- ma n waha ra yigi ye. Ta yīnfar sē -sē wee driyē nge wo ye.» ³⁷ Loo na Pilati n -sē u pye ma yee: «Jaha ma ma yīnfua?» Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Āwā, taa le pāā mii, n ma yīnfua. N see nawee, ma pa driyē laam wo, ma ba cīinde yar nawee-na. Cīinde le n tāy nawee-mpāy ye, pe n luhu ra ye.» ³⁸ Pilati n u pye ma yee: «Ah nwa kē cīinde ne?»

Pe Yiiffee- Pilati ta u n Yesu wāboo wī ta

(Mat 27.15-31; Mar 15.6-20; Luke 23.13-25)

Pilati tuu loo pāā wa, u n yi ga maa Yiiffee- wāā sya kāndi wo, ma pe pye ma yee: «Ye dya nwo yigi ba ra kē, n sē -sē laa kapee yāā u na ye. ³⁹ Dye- bye syayaha gbar na, ye sē ne pa la, ye yee ndoo n nwompihifua waa yi yaha ye kē? Ya'a sya, n ga Yiiffee- yīnfua yi yaha ye kē naandyε.» ⁴⁰ Pe Yiiffee- n nii n tē ma yee: «Aye, wo wee woo wī na ye, wo n traha

ma Barebaa woo yi yaha wo kē.» U Barebaa -sē pye yuhu naboofua.

19

¹ Loo kur ye, Pilati n ta pe n Yesu gbā sāngblā ne. ² Pe seraasyi n nii u ler, ma yīnfua nayreyāhā le u na, ma ngur maha ta u yīn na yīnfua nkifai dyaŋ, ³ ma dur ma nii yūhū n crā u na, ma nii u ler yīnfua syaha ne ma yee: «Yiiffee- yīnfua wo ma syar», ma -sē maha nii u fey.

⁴ Loo kur ye, Pilati n maha yi ba pe Yiiffee- fla na, maa pe pye ma yee: «Ye tyii, pe n yi ba u ne kāndi wo. N n traha n -sē le pāā ye ye, ndoo sē laa kapee yāā u na ye.» ⁵ Loo na, Yesu n yi ke yīnfua nayreyāhā ne, tesē ke ngur nkifai ne u yīn na. Pilati n -sē pe pye ma yee: «U dya nwo.» ⁶ Yaliile pe Yāhā yūndefa yīnfa, tesē pe nawee- ne pe u yāā, pe nii n tē ma yee: «U kuey mar boo trā na! U kuey mar boo trā na!» Pilati n pe pye ma yee: «-Ye u kuey mar boo yīi ya, ndoo sē laa kapee yāā u na ye.» ⁷ Pe n u yē wāā sya ma yee: «Wo kānde na u yai u ku, u tee yee woo ma Yāhā Dya.»

⁸ Pilati tuu pe kaplāŋ luhu Yesu wī na, u n fya ma ta ter faale yaha. ⁹ U n dye ga u tētēsaha kangbāŋ wo, maa Yesu yey ma yee: «Ah ma n yi na cigege?» Yesu sē -sē u yē wāā sya ye. ¹⁰ Pilati n -sē u pye ma yee: «Ah ma saa ndoo ge yē wāā sya la?»

Ma sē cā la fānga ma ra ye, ta n ga waha ma yi yaha, le ma maha tǎy ra ye, n ta pe n ma kuey mar boo trā na?»¹¹ Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Ma saha fānga wīī laa pye ra na ye, n sē sye Yāhā ma fīhī lii wāā ma kē. Koo syi, wii tuu ra yigi wāā ma kē, woo kapee ter ma wīī yaha.»

¹² Loo yale wo, Pilati naa Yesu wāiyaha wīī kε. Pe Yiiffee- poo -sē nii n tē fānga ne ma yee: «Ma'a u dya miy yaha, ma wee fāngafa bye yīnfua naambiyā ye. Nawee nawee ma u ya ta yīnfua, u ma fāngafa bye yīnfua napīī.»

¹³ Pilati tuu koo kaplāŋ luhu wa, u n ta pe n Yesu yigi ga kāndi wo. Pilati n pa, maa tege nii kasāhāfua niisaha wo, draha gii pe naa n yee ntēmbapai fla, pe naa ke yee Gabata yebere yor wo, Yiiffee- yor kē. ¹⁴ Te syayaha gbar ne ga dye koo per yīnsyii wo. Koo per yaiwlan yale ba kē, Pilati tuu pye u ba tege nii kasāhāfua niisaha wo, u n Yiiffee- pye ma yee: «Ye yīnfua nwo.»

¹⁵ Pe n -sē nii n tē ma yee: «U boo, u boo, u kuey mar boo trā na!» Pilati n pe pye ma yee: «Ah ye yīnfua kē, ye -sē yee, n u kuey mar mii syi?» Pe Yāhā yūndefa yīnfa n yee, a yīnfua waa wee poo ye, mii u fāngafa bye yīnfua sē kē ye. ¹⁶ Loo na, Pilati n pe laam wīī pye, ma Yesu wāā seraasyi kē, pe ga u kuey mar yaha trā na.

U fāngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trā na
(*Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Luke 23.26-43*)

Pe seraasyi n Yesu yigi ter, ¹⁷ ma yi u ne le klo wo. U n u kueymartrā tēŋ u ya ya. Teelii fla pe n yee Gblegbeta Yiiffee- yor wo, le yīntaha kē yīnkluhu fla, pe n ka koo fla na. ¹⁸ Koo fla pe Yesu kuey mar yir yaha trā na, ma maha nawee- syām mpāy kuey mar yir yaha u kānkāy na pe ya wuhu na, Yesu pye pe telai wo. ¹⁹ Pilati n ta pe n wāŋ gaa gbe, ma yrūhū ke na, ma ga ke gbāā yaha le trā na ncaha ye. Pe ba yrūhū ta ma yee: «nasareTEFA YESU, YIIFEE- YĪNFUA KĒ.» ²⁰ Ke kaplāŋ ba yrūhū ta yor flε tāā wo, Yiiffee- yor, tesē Wōrmefa yor ne, ma suhu Jrekefa yor ne. Draha gii pe ba Yesu kuey mar yir yaha trā na, ke fla pye klo tǎy tūntūn. Ke n ta Yiiffee- busāā n ke wāŋ yāā, ma kal. ²¹ Pe Yāhā yūndefa yīnfa n ka Pilati fla na, maa u pye ma yee: «Kaplāŋ ngīī ke yrūhū ta nii ma yee, Yiiffee- yīnfua kē u ne, ma sē yai ma tyii ke na ye, ma yai ma ta pe n yrūhū ta, a dya nwo yee woo ma Yiiffee- yīnfua.» ²² Pilati n pe pye ma yee: «Tē lii yrūhū ta, le ga kuee loo na.»

²³ Pe seraasyi pe Yesu kuey mar yir yaha wa le trā na, pe n u nayre gbe, ma la flε resyar. Pe bye n fla naney gbe. Pe n maha u nayrengbāŋ gbe, pāhāsaha sē pye ke na ye. Ke ba tyīn

fai nen ya. ²⁴ Seraasyi n pe ya pye ma yee: «Wo ma syi wo ke nayrengbān tyīn jūū ye, -too pyer raa pye, wo cā ke ga nii wī wān.» Pe koo pye wa ke syi, kapān lii le bii cāā yrūhū ta nii Yāhā sabangbān wo, loo ne le pye loo yale wo. Loo kapān ne nde:

«Pe ra nayre la pe ya nsoho wo;

ta nayrengbān koo na,
pe pyer raa pye, maa cā
ke ga nii wī wān.»

Pe seraasyi -sē le pye koo syi.

²⁵ Yesu nahafua pye u ba yer Yesu kueymartrā tāy, tesē Yesu nahafuasyīnde ne, ma suhu Klopa cōo Maari ne, tesē Madalafa Maari ne.

²⁶ Yesu tuu u nahafua yāā, tesē u kānyārwebua ne, pe yir yer u kueymartrā tāy, u n u nahafua pye ma yee: «Yaa, dya nwo woo ma ma dya yagaa.» ²⁷ U n u kānyārwe pye ma yee: «Nwo woo ma ma nahafua yagaa.» Koo per u kānyārwe n Yesu nahafua yigi ga ta u ya tāy u kuān ne.

Yesu wāku

(*Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Luke 23.44-49*)

²⁸ Yesu ba cā kai- nkāy ke ne ga u dye, ke bye u yāā wa yagaa. U n yee: «Loho fāā ra yigi.» Tuu loo pāā wa ke syi, kapān lii le ba cāā yrūhū ta nii Yāhā sabangbān wo u wī na, loo ne le pye loo yale wo. ²⁹ Gblāhā gaa pye ke fla na, ke ba yī defīitāhāpihi ne. Seraasyi n flūhūflūhū wān gaa gbe, ma kā le ke defīitāhāpihi wo, ma ke wra

ta katyigi gaa kayan na, ke katyigi myaha yisope. Pe n ke wān kuā yir ta Yesu yē tāy. ³⁰ Yesu tuu ke defīitāhāpihi wār wa, u n yee: «Ke kai-bye kua wa,» ma yīn kue tege, ma ku.

³¹ Pe Yiifee- yahaseefa sē naa n traha te nakur n yai kua ke trān na ye, pe kani per ga ne fe gbe yainkōn wo, koo kē. Koo kani per ba wāā dye pe syayaha gbar ne. Koo syi kē, pe n ka klo laam wo, maa Pilati nar ma yee, a nawee- mpāy pe kuey mar nii trān na, tuu kānde wāā seraasyi kē, pe n ga pe tre gbā ka pe n ku farfar, pe n pe tege kāā ke trān na. Pilati n kānde wāā seraasyi kē.

³² Nawee- syām mpāy pe ba kuey mar yir yaha trān na pe ya wuhu na Yesu tāy, pe sē ba ku wa ye. Pe seraasyi n -sē ga pe tre gbā ka. ³³ Yaliile pe ga nō Yesu na, maa yāā tuu ku wa, pe sē woo tre gbā ka ye. ³⁴ Seraasyi nen waa n -sē Yesu mpīy kā fer u n cen ne, ntōr n ta ter yi ma suhu loho ne.

³⁵ Wii tuu koo kai- ngī yāā, u ke yar nawee- na. Kai- nkāy tuu yar ke ma cīinde, u cā u cīinde pāā, loo na ye bye n waha Yesu wī sya cīinde. ³⁶ Koo kai-pe seraasyi pe pye, kaplān nkāy ke bii cāā yrūhū ta nii Yāhā sabangbān wo, koo kē ke naa n pye loo yale wo. Koo kaplān ngī: «Pe saa u kacrihi neḡ ge yoho ye.»

³⁷ Yāhā sabangbān kapān laa

maha nde: «Wii pe kā fer, pe ga ba u yāā.»

Yesu wāleŋ gbī wo

(*Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Luke 23.50-56*)

³⁸ Dya waa pye, u myaha ba kē Yosefe, Yarimatefa naa waa ba kē. U pye Yesu kānyārwei waa, u sē -sē ba ta waa n yi le cāŋ na ye, u tee naa n fya Yiifee- yahaseefa na. U n pa, maa Yesu nakugu nar Pilati ye. U n kānde wāā u kē. U Yosefe n ka, maa ta pe n Yesu nakugu tege le trā na.

³⁹ Nikodemu wii u ba ka faale wo Yesu fla na yimper wo, u n ka sēm- ter gbeng-beyihī syāŋ syi ne. Pe sēm-ba gbihi katyir sī wān ne, myer katyigi, tesē yaluee katyigi ne. ⁴⁰ U Yosefe, tesē u Nikodemu ne, pe syām n Yesu nakugu gbe, ma nii ke tuhu pe miy ne, ma nii ke maha faasyimbehe ne. Yiifee- kānde wo, pe maa nakugu le, pe ne ke gbihi koo syi.

⁴¹ Draha gii pe ba Yesu kuey mar trā na, katyir lankua pye ke fla na. Gbīifuē pye ke fla na, le ba gbā fer* ntēmlaha fla wo, pe sē ba nakugu gaa le yāā le wo ye. ⁴² Le pye tūntūn. Pe n dye Yesu nakugu ne, ma ke sāy ta le gbīifuē laam wo. Pe yai pe ne pye farfar, yainkōŋ wo kanii per ga ne nō, koo kē.

20

Yesu wāyir gbā wo

(*Mat 28.1-8; Mar 16.1-8; Luke 24.1-12*)

¹ Ke cāwāā per cir* yīnwōŋ wo, Madalafa Maari ye n ka le gbī fla na, maa yāā ntēmbangbāŋ gii ke ba tā le gbī yē na, ke gbe kāā. ² Tuu le yāā ke dyaŋ, u n fā ga Syimu Pyar fla na, tesē u Yesu kānyārwebia ne, maa pe pye ma yee: «Eh, pe wo Yīnfua nakugu yi kāā le gbī wo, wo sē cā pe u ta na ye.»

³ Pyar tesē woo kānyārwe ne, pe n yi, ma n gaha le gbī fla na. ⁴ Pe naa n fā pe syām pe ya tāy, u kānyārwe nwo naa n fā farfar ma ter Pyar yaha; woo n ga cāā dye le gbī fla na. ⁵ U n kuε tege, ma yāŋ le wāā ma faasyimbehe yāā le gbī wo, nkāy pe ba Yesu nakugu maha tā ke ne. U sē -sē dye ye. ⁶ Syimu Pyar n pa u kur kuε ye, maa ta ter dye le gbī wo, ma ke faasyimbehe yāā ke fla na, ⁷ ma suhu fai lii ne pe ba maha Yesu yīŋ na, le pye le ya ya, le sē pye ngī ne ye. ⁸ Loo na, u kānyārwe wii tuu ba cāā dye le gbī fla na, u bya n -sē dye le laam wo u ya ndoŋ. Tuu ke faasyimbehe yāā ke dyaŋ, u n Yesu wī sya cīnde. ⁹ Pe kānyārwei sē -sē ba Yāhā sabangbāŋ kaplāŋ war wa ye, nkāy ke yee, a Yesu ga yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na.

* **19:41** 19.41 Le gbī pye nkōŋ pe gbā fer yāŋ mpīy ntēmlaha fla wo, ma le laam ta wleŋwleŋ, le yē ne nwonyē dyaŋ. Le yē n tā ntēmbangbāŋ ne. * **20:1** 20.1 Koo per kē jimaasyi per ne.

10 Pe kānyārwai syām n dur ter pe fla na.

Yesu u ya yar Maari na
(*Mat 28.9-10; Mar 16.9-11*)

11 Maari n dur ga le gbīi fla na, ma ga nii n wūn. Tuu naa n wūn, ma kuee yāŋ le n wāā le gbīi wo, ¹² u n yāhāyīŋ tēnlēhe syām mpāy yāā. Pe kale wān pye wāfir. Pe ba tege nii teeli wo Yesu nakugu ba sāy ta. Nen pye yīŋ kue ye, u syāŋ wuhu - sē pye trε kue ye. ¹³ Pe n u pye ma yee: «Cɔɔ, lii raa n wūn?» U n pe yē wāā sya ma yee: «Waa ra Yīŋfua nakugu gbe kāā, n sē -sē cā u ke ta na ye.»

14 Yaliile Maari tuu naa n pāā, u n wā klaha, ma Yesu yāā tuu yir yer ke fla na, u sē -sē ba cā Yesu kē ye. ¹⁵ Yesu n u pye ma yee: «Cɔɔ, lii raa n wūn, yoo raa n ke?» Maari n le ga ma yee katyir lankua sēŋfua kē. U n u pye ma yee: «Ke ma pye mboo raa u nakugu gbe, le pāā ra ye taa ke ta na, ta n ga ke gbe ba le.»

16 Yesu n u myaha yee ma yee: «Maari.» Maari n klaha yāŋ, ma u pye Yiiffee- yor wo: «Arbuni,» koo yīntaha kē yīŋfua. ¹⁷ Yesu n u pye ma yee: «Ma'a n ta yigi yaha ye! Ma sē yāā, n sē dugu ga wa ra Tuhufua Yāhā fla na ye. -Taa -sē ka ra nampyeŋ- fla na, maa pe pye, a ndoo ga dugu ga ra Tuhufua fla na, wii u ma ye bye Tuhufua, ma maha ma Yāhā ra ye, tesē ye bya ye.»

18 Maari n ka, maa le pāā pe kānyārwai ye, a woo u Yīŋfua Yesu yāā. U n maha Yīŋfua Yesu tēnlēhe bye tōr pe ye.

Yesu u ya yar u
kānyārwai na
(*Mat 28.16-20; Mar 16.14-18; Luke 24.36-49*)

19 Koo per yīmper wo, ke pye cāwāā per cir, pe kānyārwai ba pe ya wāā ta nwongbāŋ gaa wo, ma te kāānklee gbāā tā, pe tee naa n fya pe Yiiffee- yahaseefa na. Yesu n fer gbe yi pe laam wo, ma pe syar ma yee: «Yāhā n yrīŋ wāā ye kē.» ²⁰ Tuu ba pāā wa ke dyaŋ, u n u klue yar pe na, tesē u mpīy ne. Pe kānyārwai n too yāā, ma u yāŋ cā, pe laam n fihī flege.

21 U n maha pe pye: «Yāhā n yrīŋ wāā ye kē. Ta Tuhufua Yāhā tuu ra lehe wāā mii syi, ndoo bya n -sē ga ye lehe wāā koo syi.» ²² Tuu loo pāā wa, u n tefay fua woo pe na, ma pe pye ma yee: «Yē tyii Yāhā Yrā Fānga n dye ye laam wo! ²³ Ya'a mpāy kapee- laha kāā pe na, ke ga kua pe na, ya'a -sē mpāy kapee- sye yaha pe na, ke ga kuee pe na.»

24 Yesu tuu ba u ya yar u kānyārwai na, Tema wii pe naa n yee Didim, koo yīntaha wuhuwāā, woo sē pye pe laam wo ye. Pe kānyārwai sēnsye syām mii waa ba kē. ²⁵ Pe kānyārwai mii n -sē le pāā u ye, poo u Yīŋfua yāā. U n -sē pe pye ma yee: «N ma yee n sē pe

puēnte kueysar yāā u klue na, ma ta kānde tē te na ye, tesē n ma yee n sē ra koho le u mpīy nadyaha fla na ye, n saa le sya u yir gbā wo ye.»

²⁶ Plii kuatāā n ba nō, pe kānyārwei n maha ba pe ya wāā ta ke nwongbān wo, Tema pye pe ne. Te kāānkleē ba gbāā tā, Yesu n fer gbe yi pe nsoho wo, ma pe syar ma yee: «Yāhā ke yrīn wāā ye kē.» ²⁷ U n Tema pye ma yee: «Tema, ta klue yān, pa ma ba tē yān te na! Ma koho yūhū ba le ta mpīy fla na; ma tee ba yee ma sē ta wīī sya cīinde ye. Yagaa le sya cīinde, ndoo yir gbā wo!» ²⁸ Tema n u yē wāā sya ma yee: «Mboo ta Yīnfua, mboo ta Yāhā.» ²⁹ Yesu n u pye ma yee: «Taa ra yāā, koo kē ma n le sya cīinde. Mpāy pe sē le yāā ye, ma -sē le sya cīinde, poo wīī n tāy.»

Yesu tuu kai- nkāy pye

³⁰ Cāā gii bye Yesu tuu pye u kānyārwei ne, u ba laanwo wūhū busāā pye, koo bye sē yrūhū saba nwo wo ye. ³¹ Kai- ngīī -sē yrūhū ta saba nwo wo, ma yee ye le sya cīinde Yesu woo kē u Yāhā Yīndefua Crise. U maha ma Yāhā Dya. Ya'a u ta ye Yater, ye ga cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.

21

Yesu laanwo wīī pye fuayigisaha wo

¹ Loo kur ye, Yesu n u ya yar u kānyārwei na Galele

langbān yē na, klo laa tāy pe naa n yee Tyiberyati. Tuu u ya yar pe na mii syi, le nde.

² Per gaa, Syimu Pyar, tesē Tema ne wii pe naa n yee wuhuwāā, ma suhu Natanelu ne, u naa n yi Kana wo Galele kue ye, tesē Sewede dyam ne, ma suhu kānyārwei syām mpāy ne pe pye pe ya ne. ³ Syimu Pyar n pe pye ma yee: «Ndoo n gaha fuayigisaha wo.» Pe n u pye ma yee: «Wo bya ga ka ma ne.» Pe n yi, maa dugu dye salangbān wo, ma nii joo miy yahasee ye. Koo yīmper bye wo, pe sē ngaa yāā ye.

⁴ Yūhū ke ba syii, Yesu n pa, maa yer langbān yē na. Pe kānyārwei n u yāā, pe sē -sē ba cā woo kē ye. ⁵ U n pe pye ma yee: «Ta cīifa, ye sē fua- yāā yigi la?» Pe n yee: «Aye, wo sē ngaa yāā ye.» ⁶ Tuu loo luhu, u n pe pye ma yee: «Ye u joo miy le yagaa ke salangbān kāndigi kue ye, ye ga yigi!» Pe n -sē u joo miy le, ma yāā pe saha u joo tyīn ba le ke salangbān wo ye, u ba yīī fua- ne, koo kē.

⁷ Pe loo yāā, u Yesu kānyārwebua n Syimu Pyar pye ma yee: «Eh, wo Yīnfua kē.» Pyar -sē pye kadyepua ne. Tuu loo luhu, u n u nayroho gbe le, ma too loho wo, ma ga ka farfar. ⁸ Loo yale wo, pe kānyārwei sē ba dey langben na ye. Pe n nii n pai ke salangbān ne, ma nii u joo tyīn n taha pe ya na, u ba yīī fua- ne. ⁹ Pe ga tege kāntraha na, pe n

fua- yãã naankãhã na, bur ne kãnkãy na. ¹⁰ Yesu n pe pye ma yee: «Ta cĩifa, fua-mpãy tee yigi, -ye pa mpãy ne!» ¹¹ Syimu Pyar n dugu dye ke salangbãŋ wo, ma u joo fle yi. U ba yĩ fuababai gbekuasĩ sěnsye tãã ne. Pe fua- wãnihi naa bye ne, u joo sě cer ye. ¹² Yesu n pe pye ma yee: «-Ye pa yaa di!» Pe ba u yãŋ cã, waa sě u yey ma yee yoo kě u ne ye. ¹³ U n yũhũ dye pe tãy, ma bur gbe ma naha ka la pe kě, fua- ne.

¹⁴ Tuu ku ma yir gbã wo, u tẽhẽ tãã wuhu kě tuu u ya yar u kãnyãrwai na.

Yesu Pyar yey laa ne tẽhẽ tãã

¹⁵ Yaliile pe ba di wa, Yesu n Syimu Pyar yey: «Nsân dya Syimu, ta ntãŋ dye la ma tãy, ma ta ter mii mii yaha?» U n u yě wãã sya ma yee: «Ãwã, Yĩŋfua, ma cã ma wĩ n tãy ra ye.» Yesu n -sě u pye ma yee: «Ta nawee- yigi yõ mbanaha wãŋ syi dyaŋ u mbapĩy ne!» ¹⁶ U n u yey tẽhẽ syãŋ wuhu na ma yee: «Nsân dya Syimu, ta ntãŋ dye la ma tãy?» U n u yě wãã sya ma yee: «Ãwã, Yĩŋfua, ma cã ma wĩ n tãy ra ye.» Yesu n u pye ma yee: «Naa ra nawee- yãŋ mbanaha wãŋ syi dyaŋ u mbapĩy ne!» ¹⁷ Ke tẽhẽ tãã wuhu na u n u yey: «Nsân dya Syimu, ta wĩ n tãy la ma ye?» Pyar laam n wlãhã, tuu u yey ke tẽhẽ tãã wuhu na, a u wĩ n tãy la u ye. U n u pye ma yee: «Yĩŋfua, mboo taa

kai- bye cã, ma cã ma wĩ n tãy ra ye.» Yesu n u pye ma yee: «Ta mbapĩy yigi yõ!

¹⁸ Ta n kapãn laa pãã ma ye, taa pye naanfuẽ, ma naa mii pua mii ya, ma naa n gaha teelii ma ma tãy. Ma'a -sě ba ɛ, maa ba klue kuã naa n yir, waa n naa ma pua nayɛ wãn ne, u naa n gaha ma ne teelii le sě n tãy ma ye ye.» ¹⁹ Kaplãŋ ngĩ le yar, Pyar ga ba gbã mpãy ter ku, u Yãhã myaha gboho ke syi. Yesu tuu loo pãã wa, u n u pye ma yee: «Naa n taha ra na ma kuãŋ ne!»

²⁰ Pyar n klaha yãŋ kur kue ye, ma Yesu kãnyãrwehua yãã tuu n taha pe na. Per gii pe ba kur kue digi wãã di Yesu n cã ku, woo kãnyãrwe kě tuu ba yũhũ dye Yesu tãy, ma u pye ma yee tuu le pãã woo ye, a wii woo tuu ga ba yi kãã u kur ye. ²¹ Pyar tuu ba u yãã, u n Yesu yey ma yee: «Yĩŋfua, ah woo, lii loo le ga ba u dye?» ²² Yesu n u yě wãã sya ma yee: «N ma sya n traha u kuee driyẽ wo ta n sya ba dur ba, ma kalaa wee ye. Mboo, naa n taha ra na ma kuãŋ ne!» ²³ Yesu nawee- n nii le pãã pe ya nsoho wo, a u kãnyãrwe saa ku yãã ye. Yesu sě -sě ba le pãã Pyar ye, a u kãnyãrwe saa ku yãã ye. U ba yee, a le ma tãy woo ye u kuee driyẽ wo woo n sya ba dur ba, u kalaa wee ye.

²⁴ Woo kãnyãrwai kě tuu kai- ngĩ tãr nawee- ye, ma ke yrũhũ ta. Wo bye, wo cã lii tuu pãã le ma cĩinde.

²⁵ Yesu maha kai- busãã
pye. Pe ma ne ke bye yrũhũ
naa n ta sabar wo, n sã le sya
te tasar ga ne yãã driyẽ kur
bye wo ye.

Yesu Tēnlehe pe tēj nkāy tē faale wo

Yāhā yē wāter wīl ke Yrā wākē ne pe Yesu tēnlehe kē

¹ Ta naambiyā Tohofile, Yesu tuu fe yir, u naa nawee-klaha kai- busāā ne, ma maha naa yēkā wūhū pye, ma cā ba dugu ga yāhāyīn na. Koo ngīl bye kē, tē yrūhū wāā ma kē ta saba cir laam wo. ² Per gii Yesu tuu ga ka yāhāyīn na, u kānyārwai mpāy tuu ba yān yi, koo per u pe ta u tēnlehe ma pe klaha ta Yāhā Yrā Fānga kāmāy na. Tuu loo pye wa, Yāhā n u ta u n dugu ga yāhāyīn na.

³ Tuu fengbān tii sya ma ku, loo kur ye, u n ba naa u ya yar u tēnlehe na, ma kānkai- sron pye pe waha cā pe yee, u yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye cīinde. Plii gbeesīl tuu pye wāyi ne pe na, ma naa Yāhā Yai wīl pāā pe ye. ⁴ Per gaa u pye pe ne, ma ba pe klaha ta nde ne ma yee: «Ta Tuhufua tuu yē ter kla gii wāwāā wīl ne faa ye kē, koo kla ma yee ke sē yāā wa ye ye ye, ya'a n yi kāā Yurusalem wo ye, -ye ke sēn! ⁵ Nsān woo nawee tāā yi loho wo, ndoo -sē ga ye tāā Yāhā Yrā ne plii nde na.» ⁶ Mpāy pe ba pe ya wāā ta Yesu tāy, pe n u yey ma yee: «Yīnfua, yagaa la, taa ga Yiisre terfa kar sya yaha nampay fānga

koho wo?» ⁷ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Ke per wācān tesē le yale ne, ye kalaa wee le na ye. Yāhā ya kē, ke koo per ta tesē le yale ne, ke laam wātan. ⁸ Tee yai lii ne loo ne nde: Yāhā Yrā ga ba tege dye ye laam wo. Loo nde ga ba fānga wāā ye kē, ye n ka ye ga naa ta yē kaplān tōr nawee-ye tesē kai- nkāy bye ne tē pye ter. Yii mpāy tee ke yāā yīnde ne, ma maha ke yāā luhu, ye ga ba naa koo ngīl bye tōr Yurusalem wo, Yude kui bye ne, Syamari kui ne, deydey kui bye ne kāntraha nge na.»

Yesu kuā yir ter yāhāyīn na

⁹ Yesu tuu loo pāā wa, Yāhā fānga n ta u n kuā yir ter fāā, yāhāyīn kuε ye pe tēnlehe bye yīnde na, pe n yer ma u waha yān n wāā, u n sya ga paha yāhāyīn gaa na pe na. ¹⁰ Pe sē yāā yīntar ge gbe kāā wa yāhāyīn wāyān na ye, nayrefirfa syām mpāy syi n fer gbe yi pe tāy, ¹¹ ma pe pye ma yee: «Galele naam! Le ma mii ye n yer yāhāyīn tēj n yān? Tee u Yesu wāter yāā mii, u wādur ga ba nii ke syi.»

¹² Kai- ngīl -sē pye yān gaa yīn na pe n yee wolifye katyir fla yān. Ke fla pye Yurusalem tāy tūntūn ya. Pe tēnlehe, pe pe naam syām mii kaplān luhu wa, pe n yir ke yān yīn na, ma dur ga Yurusalem wo.

Yuda Syikaryote draha gbefua

¹³ Pe ga dye Yurusalem wo, pe ga dugu dye gbeqbaha yīn nwrongbān gaa wo. Yesu kāndeyārfa yawāhā fla ba kē ke ne. Mpāy pe ba pe ya wāā, pe myar nde: Pyar, Nsān, Syake, Andere, Filipe, Tema, Bateremi, Matehe, Alefe dya Syake ne, Syimu Selote, Syake dya Yudi ne. ¹⁴ Ca mpāy bya pye ke fla na, Yesu nahafua Maari ne, tesē Yesu cīfa bya ne. Pe bye naa pe ya wāā yīmbui nen na, ma naa n pāā Yāhā ne yalebye.

¹⁵ Per gaa, pe n ba pe ya wāā peplii wān syi, ma pe ya wānihi yāā nawee-gbeekuay. Pyar n yir yer pe telai wo ¹⁶ ma pe pye: «Wo nna, yii mpāy tee Yesu ta ye Yater, kai- ngī ke pye ngī, le sē pye wākuāter wī mii le sē pye ye. Yuda wii tuu sya nii terfua Yesu napī-yaha ye, pe n ga u yigi, Yāhā Yrā bii u wī cāā yar wo faale wādyaha Dawide na, u n le yrūhū le yaha Yāhā sabangbān wo. ¹⁷ Yuda pye wo nklān wo, ma ba u tēn lay yāā. ¹⁸ Yuda tuu -sē loo kapee pye Yesu na, ma wale lii yāā loo kur ye, u tar sya le ne. Naniicā n u yigi, u n ga tege too yīn ne, ma lar waa crāhā yi u ya kē. ¹⁹ Yurusalemfa bye n le luhu, ma myaha taha te tar na pe yor wo ma yee: Hakeledam, ke yīntaha kē, ntōr tar. ²⁰ Yāhā sabangbān wo, Yāhā wāsey yaj fla wo,

kapān laa ma, le yrūhū yaha ma yee: «U kaha ke too, nawee nen ge ma n nii ke wo ye.» Le maha ma le yrūhū yaha ma yee: «Waa ter u u draha gbe.» ²¹⁻²² Mpāy pe naa n taha wo na, ma gbe Yīnfua Yesu wātāā cāā na loho wo Nsān ye, ma ba waa u wākuāyirter yale na yāhāyīn na, poo waa yai u Yuda draha gbe. Ufua tuu yāā yīnde ne, Yesu yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye, u ga ba naa loo tōr nawee- ye wo wān syi dyan.»

²³ Pe n naam syām mpāy yān yi: Matyase ma suhu Yosēfe wii ne pe naa n yee Gbarsabaha, pe maha naa u yee Yituse. ²⁴ Pe Yesu kāndeyārfa bye n yīmbui wāā le, ma Yāhā nar ma yee: «Yīnfua, mboo wii, ma'a nawee yāā, ma ne u laam wūhū bye yāā gbaa na, wo yar nde ne: ²⁵ Le nde Yuda le ke, ma yūhū kāā draha gii wo raa wāā u kē, ma ka u ya ya draha wo kii tuu ma yagaa. Naam syām mii mii, too yar ma na, wii raa yān yi, u n ga Yuda draha gbe, ma n waha u lehe ma wī ne nawee- ye, u yar wo na.»

²⁶ Loo kur ye pe n ntīhī syān wāā miy: Nen nde Matyase myaha wī, nen nde Yosēfe myaha wī. Matyase myaha wī loo n cāā too. Pe n Matyase ta u Yuda draha wo.

2

Yāhā Yrā wāpan

1 Yiifēe- gbar gii pe naa n yee pāānkōti, ke per ba nō, Yesu kāndeyārfa bye n pe ya wāā pe peplii yawāhā saha wo. ² Gbleŋ gaa ter n ba fe gbe yi yāhāyīŋ kuē ye. Gbleŋ gii ma'a luhu ke ye, maa yee teflahangbāŋ ke n gbā. Ke n gble ba dye taha pe na ke nwoŋ wo, ke n nii gbleŋ fla ya. ³ Pe Yesu kāndeyārfa n yāŋ ma yāā mii naa yīnkāmbēhe dyaŋ ke wāā ta, ma nii n tar blayblay. Ke sē -sē maha wee cīnde naawraŋ ye. Ke n ba fe cāāŋ, ma too pe bye na nanem. ⁴ Yāhā Yrā n dye pe laam wo, ma pe nanem ta pe n nii yor tee nanen pāā gbegbe, yor tii ge pe sē cā yāā faale wo ye.

⁵ Teebēhe bye Yiifēe- mpāy pe naa Yāhā ke, pe bye ba pe ya wāā Yurusalem wo koo per, ke pāānkōti gbar wīī na. ⁶ Ke gbleŋ ke yi ke syi, pe n ga pe ya wāā ta ke fla na. Laa n pe fe gbe, ma ga ta ter. Pe laam wo nawee nawee woo, ma naa n luhu u klo yor ye Yesu kāndeyārfa waa yē na, le n yē kā pe na. ⁷⁻⁸ Le n kacān faha pe kē, pe yīnde n yi too pe na, pe n nii n yee: «Galēle gbentee nen nawee- sē na Yesu kāndeyārfa ne? Ah pe pye ge pye mii, wo bye n nii wo kui yor luhu pe yē wo wii wuhu na? ⁹ Too yer mii, wo laam wo Patifa ma, Madefa ne, Lamitefa ne, Otamifa ne, Yudefa ne, Kapadafa ne, Pōnfafa ne, Yasyifa ne, ¹⁰ Firsyifa ne, Pāāfilefa ne, Syiptefa ne, Lebi kānkāyaha

ngaafa ne kii ke crā Syirē na, ma suhu Wōrmefa ne, Kartifa ne ma suhu Arabifa ne. Wo laam wo mpāy ma pe see Yiifēe-, mpāy ter -sē maha ma pe pe ya le Yiifēe-kānde wo. ¹¹ Wo wānihi naa bye ne, wo bye -sē n luhu pe Yāhā kangbāhā pāā wo yor wo wii wuhu na.»

¹² Loo n fihi ga pe laam sron wo, pe n nii, lii ge pe n ga, pe sē le cā ye, ma nii pe ya yey ma yee: Nde yīntaha ge kē lii ne?

¹³ Pe laam wo, mpāy ter -sē maha pye, pe naa Yesu kāndeyārfa ler ma naa n yee: «Ye cā la, sēm me pe ter pe koho ne?»

Pyar yē kapān pāānkōti gbar per

¹⁴ Loo na, Pyar n yir yer u tēnlēhewai sēnsye nen telai wo, ma u yīmbui yir, ma pe nanihi pye ma yee: «Yiifēe-, yii tē n yāŋ ma suhu mpāy ne pe pa Yurusalem wo te gbar wīī na. -Ye ndityuhu yaha, ye nde luhu yō tē ga tōr ye ye! ¹⁵ Nwa ta ye n yee, a sēm ndoo tēnlēhewai yigi? Yalii pe pe yāā ma wo wa, pe n sya pe yigi sukūhūntāy yīŋ nge syi na, ntāŋ kuāyale ge sē yāā ta ter wa ye? ¹⁶ Ye yai ye le cā faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yōwel tuu bii kai- nkāy cāā tōr yaha, koo kē ke n pye nanga. U bii yee:

¹⁷ Yāhā yee: <Lii le ga ba yāā driyē kuayale plii na, le nde:

N ga ba ta Yrā tege cāāŋ le nawee- laam wo.

Ye pii tesē ye pueesyam ne,
pe ga ba naa kaplān tōr,
nkāy tē ga ba naa n yar
pe na.

Ye naanfām ga ba naa kai-
yāā wāytāā wo,
ye wāɛ ga ba naa kai-
yāā mluē wo.

18 Mpāy bye pe ma ra tēn na,
pe naam tesē pe ca ne,
cīinde, n ga ba ra Yrā
tege cāān le
pe laam wo.

Pe ga ba naa kaplān tōr too
plii nde na,
nkāy tē ga ba naa n yar
pe na.

19 Tē ta, laanwɔ wūhū n naa
n pye yāhāyīn na,
yēkā wūhū ne kāntraha
na.

Ntōr ga ba pye, naa ne,
naawur ne yāhāsyōr
dyaŋ.

20 Yai ga ba wɔ tā,
yroŋ ga ba yrāhā cor
ntōr dyaŋ.

Loo na Yīnfua ga cā pa fānga
ne tesē nayōr ne.

21 Loo yale wo, nawee wii
nawee wii woo
ma Yīnfua myaha yee
ma u nar,
Yīnfua ga ufua yi le wo.>

22 Yiisrefa, -ye luhu, n ga
nde pāā ye ye: Yāhā Yesu
fānga yar ye na ma u ta,
u n yēkā wūhū ter bye pye
tesē laanwɔ wūhū ter bye
ne, ye n yāā yīnde ne. Ye koo
bye cā. 23 Loo naa bye ne,
ye Yesu yigi, ma sya u wāā
mpāy kē pe sē Yāhā cā ye,
pe n u kuey mar boo trā na.
Ya'a yāā tee waha loo kapee
nde pye, Yāhā bii loo nde
cāā ta wa. Koo kē le n pye.

24 Yāhā gbā naankān gbe kāā
u na, ma u ta u n yir gbā wo,
ma dur ba yrān na gbaafa
ye. U wāyigiyaha nakur klo
wo, loo fānga sē pye gbā ye
ye. 25 Wo wādyaha Dawide
ge bii loo cāā pāā wa u wī
na faale wo ma yee:

<N u Yīnfua yāā ra yahasee
ye yalebye.

Tuu nwo ra tāy,
n sē n sege fyar koho wo
ye.

26 Loo ne ta laam n tāy,
ta kaplān n nii nuhu fla.
Ta kadye ma sya ba fāy ma
nii mlūhūmlūhū,
ta n sāy nii ta gbā kafɛɛ
na,
le saa kai kua ra ye ye.

27 N cā, ma saa ra ta yaha
nakur klo wo ye.

Ndoo wii raa yān yi, n cā,
ma saa sya ra n fūhū nii
gbīi laam wo ye.

28 Kānde lii le cīinde yrā wāā
nawee- kē,
ma loo yar ra na.

Tē ga ba pye ma tāy,
le ga ba nii ra ye nuhu
wīi.>

29 Wo nna, ye cā n ga waha
wo faale wādyaha Dawide
wīi pāā laha ye ye. Tuu ku,
pe u le gbīi lii wo, loo sē
na nde nantān too n yān?

30 Dawide kai- ngīi cāā pāā
yaha mii Yāhā kaplān tōrfua
dyaŋ u ne. U bii le cā ma yee,
Yāhā bii yē ter u ye, koo ga
ba u kur kuɛ puee ta yīnfua
u wān syi dyaŋ. 31 Yāhā ke
wii ta ke Yīndefua, u wāyir
gbā wo tesē u wādurba yrān
na gbaafa ye, Dawide bii loo
cāā cā wa. Koo kē u n bii

le cãã pãã yaha u wĩĩ na ma yee:

<Yãhã sē u ta yaha nakur klo wo ye,
u kadye sē fũhũ nii gbĩĩ laam wo ye.>

³² U Yesu wii wĩĩ tē n pãã, Yãhã u ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye, wo bye loo yãã yĩnde ne.

³³ Yãhã n u kuã yir, ma u ta ke kãndigi koho kue ye, u n nii kai- bye Yĩŋfua. Yesu ba yē ter nawee- ye Yãhã Yrã wãkē ne, Yãhã n le wãã u kē, u n le tege le wo laam wo. Loo ne tee n yãã, ma maha n luhu. ³⁴ Ye cã Dawide tuu bii ku, Yãhã sē u ta u n kuã yir ter yãhãyiŋ na ye. U -sē bii yee:

<Yĩŋfua Yãhã ra Yĩŋfua pye ma yee:

Pa tege nii ra kãndigi koho kue ye
kai- bye yĩŋ na,

³⁵ ta n sya ba ma napĩĩ- yĩy kor le ma kē,
pe n nii mii ma tãnde fyãhã tã pe na.>

³⁶ Yiisrēfa, ye yai ye le cã laha, Yesu wii tee kuey mar boo trã na, woo kē Yãhã u ta Yĩŋfua, ma maha u ta ke Yĩndefua.»

³⁷ Mpãy pe Pyar kaplãŋ ngĩĩ luhu, kadye bye n muãy pe ye, pe laam n wlãhã nii. Pe n u Pyar yey u nampyen- ne ma yee: «Wo nna, le nde le nii ke dyan, wo yai wo lii loo pye?»

³⁸ Pyar n pe yē wãã sya ma yee: «-Ye le sya ye cã ye kapee- sē yō ye, -tee ke wãpyen miy yaha, -tee sya

pe n ye tãã yi loho wo Yesu myaha na. Loo na, ye kapee- ga yee laha kãã ye na, tesē Yãhã ga ke Yrã Fãnga wãã ye kē. ³⁹ Ye sē yãã, koo kate- syãŋ ngĩĩ, Yãhã yē ter ke wãkē ne nawee- mpãy kē, ke n pai yãŋ yi nawee- ter bye laam wo, yii tesē ye kur kue pii ne ma suhu mpãy bya ne pe n yi deydey kui wo.»

⁴⁰ Pyar n maha kaplãŋ nkãy tōr pe ye, nkãy syi ke ga waha pe ta, pe n Yesu kãnyĩ draha fla yãã, u ntãŋ n dye pe tãy u kãnde wãgbe wĩĩ n maha tãy pe ye. Pyar naa pe yar ma yee: «-Ye ye wãsyayaha kãnde gbe! Mpãy pe sē Yãhã cã ye, ye ma n naa n yãr poo kãnde wo ye!» ⁴¹ Pe laam wo, mpãy pe yer Pyar kaplãŋ kur ye, pe ba syar. Pe n sya pe n pe tãã yi loho wo Yesu myaha na. Koo per, mpãy pe Yesu kãnde yãã cĩnde, ma pe ya le taha u kãndeyãrfa na, pe pye nawee- naha yĩlbua.

Yesu kãndeyãrfa troho wãtãhã

⁴² Pe nafãm mii kur bye, pe naa pe ya yaha, ma naa ndityuhu cre Yesu tēnlehe kaklaha ye. Pe ba pe yĩŋ wũhũ wãã le, ma maha sya, ma Yesu wãku cãã dir syi wãã naa n di pe ya ne, ma naa pe ya laam too u wãku wĩĩ na. Pe maha naa pe ya wãã, ma naa Yãhã nar, ma maha naa ke sey. ⁴³ Pe Yesu tēnlehe naa laanwo wũhũ pye busãã tesē yēkã wũhũ ne. Pe nawee- naa koo ngĩĩ

bye yāā, ma sya naa n fya.
⁴⁴ Pe Yesu kāndeyārfa bye ba wāā le, ma pe koho wān ta te n nii nanihi wān. ⁴⁵ Pe maha naa pe tar par pe kle ne ma suhu pe koho wān ne, ma naa n pai pe war ne, pe bye n naa pe la pe ya kē pe gbāhā wuhu na. ⁴⁶ Plii wuhu na, pe naa pe ya wāā Yāhā kangbāj wo. Pe naa n di pe ya ye pe kle wo, ma naa pe ya laam too Yesu wāku wīi na. Pe naa n di nuhu ne, pe sē pe kai- tyōr naa n pye ye. ⁴⁷ Pe naa Yāhā sey, pe wīi naa n tāy nawee- bye ye. Mpāy pe naa Yesu wīi sya ma naa u ta pe Syayahafua, u Yīnjfua poo le naa n taha Yesu kāndeyārfale na plii bye.

3

Tānkahafua waa wākāhāyir

¹ Per gaa yaiyīn tratra, Pyar ye naa n gaha pe syām Nsān ne yaiyīn Yāhā narsaha wo Yāhā kangbāj wo. ² Ke Yāhā kangbāj kapahayē nej gaa pye, pe naa n yee kapahayēyūhū. Tānkahafua waa pye, tuu naa n nii koo kapahayē na. U ba see ke dyaŋ. Plii wuhu na, pe u gbe ga naa n ta ke fla na, u n naa war nar nawee- ye, nawee- mpāy pe naa n dye koo kapahayē ne ke Yāhā kangbāj wo.

³ Pyar ye n ba nɔ pe syām Nsān ne ke kapahayē na, ma yee poo ga dye, u tānkahafua n pe yāā ma pe nar. ⁴ Pyar ye n nii u waha n yāj pe syām Nsān ne. Pyar

n ba u pye: Naa wo yāj!
⁵ U dya n nii pe kihi n yāj, u laam wo, a pe ma pe ga woo kē war ne. ⁶ Pyar n u pye: War pua nen gɛ wee ra ye. Ngii ke ma ra ye tē ga ma kē, ke nge: Nasaretefa Yesu myaha na, yir naa n yār! ⁷ Loo na, Pyar n u yigi koho na, ma u ta u n yir. U dya tānkaha n ta ter sāhā u ye, te yīnyūhū bye ne. ⁸ U n fēj yir, ma tāhā yer u trɛ na, laa wee ye, ma nii n yār. U n dye Pyar ye ne pe syām Nsān ne ke Yāhā kangbāj wo, ma yār n tay, ma kur n ye, ma nii Yāhā sey. ⁹ Ke Yāhā kangbāj nabua n u yāā tuu n yār ma nii Yāhā sey. ¹⁰ Pe n u yāj cā, ma cā woo kē u tānkahafua wii ne tuu nii naa n nar ke Yāhā kangbāj kapahayēyūhū fla na. Pe u yāā ke dyaŋ, le n pe fe gbe, ma maha kacān kua pe na.

Pyar Yāhā wīi pāā nawee- ye Yāhā kangbāj wo

¹¹ U dya tuu kāhā yir, ma Pyar ye taha naa n naha pe syām Nsān ne, wācɛr wee pe na ye, le n kacān faha nawee- mpāy bye kē pe pye ke Yāhā kangbāj laam wo. Pe n fā taha ba pe na Yāhā kangbāj laankongbāj gaa flāhā tāy, pe naa n yee Salmuu laankɔŋ. ¹² Pyar tuu yāā ke dyaŋ, u n pe nawee- pye ma yee: «Yiisɛfa, nwa ta u dya wākāhāyir wīi n yē kā ye na? Nwa ta ye n nii wo yāj mii wii koho fānga wīi laa dyaŋ le waha yia, ma

u dya kâhâ yir? Laa, ye le ga la ma yee, wo wâlaha wîi loo kê Yâhâ kânde wo, le waha u kâhâ yir? ¹³ Faalefa Brama ye Yâhâ, Yisyake ne, Dyakuba ne, wo wâle bye ne, koo kê ke ke tēntēle Yesu myaha kuâ yir. Woo Yesu kê, tee yigi ga le nangbây koho wo, ma sya ka u ne fāngafua Pilati fla na. Pilati yee, woo ga u miy yaha, ye n sye. ¹⁴ Woo wii tuu ba sronj, u kai- maha laha, ye u wāmiyaha wîi sye, ma dur ma u Pilati ta, u n naboofua waa yi miy yaha. ¹⁵ Yesu wii tuu pa cîinde yrâ ne, yii kê tee u boo koo syi. Yâhâ u ta u n yir gbâ wo, ma dur ba yrâj na gbaafa ye. Wo bye loo yââ yînde ne. ¹⁶ Yesu wâta Yater, koo kê ke ta, Yesu fānga n ta u tānkahafua n fānga yââ ma yir. Ye bye u câ laha, u nwo, tee n yānj nwo. Yesu wâta Yater, loo le u ta u n jaa ma nii korkor. Ye bye loo yââ, ma câ cîinde ne.

¹⁷ N -sē câ wo nna, yii ye yīnfa ne, tee nde pye Yesu na, ye sē le war ye. ¹⁸ Lii Yâhâ ke bii tōr yaha pe faale Yâhâ kaplānj tōrfa yē ne ma yee, koo Yīndefua ga ba kayīhī yââ, loo ne le pye nde. ¹⁹ -Tee -sē le sya ye câ ye kapee- sē yō ye, tee ke wāpyenj miy yaha, tee ye yīntar sronj Yâhâ kue ye, ke n ye kapee- yee laha kââ ye na gbegbe. ²⁰ Yâhâ -sē ga tefay tege ye na. Ke ga maha ke Yīndefua nō wââ ye kê, wii ke bii yānj yi ye myaha na, woo kê Yesu Crise

ne. ²¹ Yagaa woo, Yesu ma yâhâyīnj na. U yai u kuee ke fla na le yale n sya ba nō, yaliile Yâhâ ga ba ke kai- bye yīntaha wâ klaha. Faale Yâhâ kaplānj tōrfa mpây bii loo nde cââ pāâ yaha. ²² Wo faale wādyaha Musa ge bii yee:

<Ye Yīnfua Yâhâ ga ba ta syi
Yâhâ kaplānj tōrfua waa
nō wââ ye ye.

U ga ba nii ye ter,
ye ba naa n luhu nkây
bye ye
tuu ga ba tōr naa ye yar.

²³ Wii ma ba yee,
u sē n luhu woo Yâhâ
kaplānj tōrfa nwo ye
ye,
u ga tōr yi kââ Yâhâ
kāndefa nawee- wo,
tuu gbâ yââ le na.>

²⁴ Pyar n maha yee:
Ma gbe Samuyel na, Yâhâ
kaplānj tōrfa mpây pe taha
pe ya na, pe bye naa too plii
nde wîi pāâ. ²⁵ Yâhâ ke lii
pāâ pe Yâhâ kaplānj tōrfa yē
ne, loo nde ma ye wîi. Tesē
Yâhâ bii yē ter Brama ye ma
yee:

<Kāntrahafa bye ga kaa
wātaha yââ pe ya na
ra koho wo ma kur kue
pii kāmāy na.>

Loo nde maha ma ye wîi.
²⁶ Loo ne Yâhâ n ke tēntēfua
yi, ma u nō wââ yii poo kê,
ma yee u ba kaa taha ye
na, u ye ta ye n ye kapee-
wāpyenj miy yaha.»

4

*Pyar ye wāyigi pe syām
Nsān ne*

1 Pyar ye pye kapān na nantān ke Yāhā kangbān wo pe syām Nsān ne nawee-ye. Yāhā yūndefa n ba dye, Yāhā kangbān sēnfa yīnfua ne, ma suhu mpāy ter ne pe naa yee Sadusyē. 2 Pyar ye naa nawee-klaha, ma maha naa Yesu wīl pāa tuu yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. Loo na nawee-ga waha cā pe yee, nakur bye ga ba yir gbā wo. Pe kaplān ngī naa pe Sadusyē laam war. 3 Pe n Pyar ye yigi Nsān ne. Yai ke ba kua wa, pe n pe tā nwompihi wo, ma yīnsyii sēn. 4 Le -sē nde, mpāy pe ba ke Yāhā kaplān luhu ma yer le wīl na, pe ba nihi. Pe Yesu kāndeyārfa wo, pe naam pye nawee-nyersū yīlbua.

5 Koo yīnsyii wo, Yiifee-yahaseefa, Yiifee-wāle ne, ma suhu Yāhā kaiyarfa ne, pe n pe ya wāa Yurusalem wo. 6 Pe laam wo faale Yāhā yūndefa yīnfua Yana pye, yagaa wūū Kayifu ne, Nsān ne, Lesyāānder ne ma suhu u Yāhā yūndefa yīnfua kahafa ne. 7 Pe n Pyar ye le pe syām Nsān ne pe ya telai wo, ma pe yey ma yee: «Ye waha yia yoo fānga ne ma u dya kāhā yir? Ye u kāhā yir yoo myaha fānga ne?»

8 Pyar laam ba yīl Yāhā Yrā Fānga ne, u n pe pye ma yee: «Yiifee-klo yīnfā, Yiifee-wāle ne, 9 pe mii pe nii wo yey nanga kayīl wāpyen ne tēnkahafua kē ma yee, le pye mii u n waha kāhā yir? 10 Ye yai loo nde

wācān ne, Yiisrefa kur bye ne: U tēnkahafua tuu jaa, ma sya n yār ye yahasee ye nwo korkor, Nasaretefa Yesu fānga kē, ke u kāhā yir. Yesu wii ree kuey mar boo trā na, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. U tēnkahafua jaa woo Yesu myaha kāmay na. 11 Yesu wīl ne, le pāa yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Ntēmlaha gii pe nwon-fāāfa ba ke sye yaha, Yāhā ke gbe ma ke ta, ke n dur yīn yāā ke nwonfāā na.»

12 Nawee ga waha sya yaha Yesu ya myaha ne; driyē kur bye laam wo, Yāhā sē waa ter yān yi yāā wii tuu ga waha nawee ta, u n sya yaha mii woo ya sē kē ye.»

13 Le kapān yahaseefa pe yāā Pyar nii n pāā laanyīn ne, u kaplān n maha n sron, le n yē gbāā pe na. Pyar ye tee pye Nsān ne, pe sē pye nangbām ye, pe sē ba saba cā ga yaha ye ye. Le maha ba yān naa n cā pe na ma yee, pe pye Yesu kānyārwai. 14 Pe yīnde maha pye u tēnkahafua na tuu jaa, ma yir yer pe tāy, pe yahaseefa n nii, pe saa waha laa ge wāā sya ye. 15 Loo na, pe n pe yigi yi kāā ke kasāhā nwon wo, ma dur nii pe ya yey 16 ma yee: «Nwa roo ga waha pye naam mii na? Yurusalemfa bye tee mii, pe pe laanwo wīl nde cā laha, le n nii wo saa waha le kai ye. 17 Wa'a -sē cā ma yee, wii ga ta le ma n cāān dye ga yahasee ye,

nawee- bye n yi le cāŋ na ye, wo yai wo yīntaha yrāhā pe na, -too sā waha pe na, wo pe tā Yesu wīl wāpāā na nawee- ye.» ¹⁸ Pe n pe dur yee dye ba, maa sā waha pe na ma yee, a pe ma syi naa Yesu wūhū klaha nawee- ye ye, tesē u wīl laa ma n yi yāā pe yē wo nantāŋ ye! ¹⁹ Pyar ye n -sē pe pye pe syām Nsān ne ma yee: «Yii gε, -ye yāŋ le yāŋ le laam wo, lii loo gε le ga yai Yāhā ye: Wo naa n luhu yii ye, -too tyii Yāhā wīl na laa, wo yai wo naa n luhu Yāhā ye, -too tyii yii wīl na? ²⁰ Wii poo na, wo saa waha ye wīl sya wo loo ter yahasee ye, -too tyii Yīŋfua Yāhā wūhū nkāy na too luhu, ma maha ke yāā ye.»

²¹ Pe kasāhā yahaseefa n maha yīntaha yrāhā pe na, ma sā waha pe na ma cā pe miy yaha. Pe sē ba wāpee laa yāā pe wīl na car gε, ma ga waha pe pēn ye. Ke fla gbenteefa bye tee naa Yāhā sey u tānkahafua wājaa wīl na. ²² U dya wii tuu -sē ba ke laanwo wājaa jaa, u pye dye- gbeesīl, tahar ne.

Yesu kāndeyārfa Yāhā wānar

²³ Pe Pyar ye miy yaha wa pe syām Nsān ne, pe n ka pe nampyer- fla na, maa ke kai- tōr yar pe na, kai- nkāy Yāhā yūndefa yīŋfa naa n pāā pe ye ma suhu Yiifewāle ne. ²⁴ Yesu kāndeyārfa pe kaplāŋ ngīl luhu wa, pe n yīmbui wāā le, ma Yāhā

nar ma yee: «Yīŋfua Yāhā, mboo kē raa yāhāyīŋ tāhā kāntraha ne, muhulangbāŋ ne, tesē wān tii bye ne te ma te laam wo. ²⁵ Wo faale wādyaha Dawide wii u ma ma tēntēle, mboo kē, taa le pāā woo yē wo Yāhā Yrā kāmay na ma yee:

«Nwa ta, mpāy pe wee Yiifeye,
pe n yataŋ ta pe ya na,
ma nii n wāā ma ne?
Nwa ta pe n maha yīmbui wāā le,
ma nii Yāhā wātoo wīl ke wam wo?»

²⁶ Kāntraha fāngafa yer naan wāmiy na Yāhā na.

Kāntraha yīŋfa bya wo toho Yīŋfua Yāhā na
ke Yīndefua ne.»

²⁷ Tesē le cīinde, loo ne le n pye nanga nge na, wo klo nde laam wo! Yīŋfua Yerote tesē fāngafua Pōsyi Pilati ne, tesē Wōrmefa bye ne, tesē Yiifeye- bye ne, poo mii bye, pe wo toho ma Dya Yesu na, woo wii u ma ma tēntēle. ²⁸ Ma laam wīl lii taa bii cāā pāā yaha ma fānga kāmay na, loo ne pe n pye yagaa.

²⁹ Yīŋfua, naa n yāŋ, pe pee tā nii wo na yagaa. Wo ta wo laam n tege nii tee nen wo, wo n waha naa ma kapān pāā laanyīn ne. ³⁰ Ma fānga wāā wo kē, wo n waha naa nawee- jaa ma kāmay na, tesē wo n waha naa laanwo wūhū pye, tesē yēkā wūhū ne Yesu myaha ne, woo wii taa yāŋ yi u n nii ma tēntēyō.»

³¹ Pe Yāhā nar wa, teelii fla pe ba pe ya wāā ta, ke fla n

sege. Yāhā Yrā n maha pe laam yīl, ma fānga gaa taha pe na, pe laam n tege nii tee nen wo, pe n nii Yāhā kapān pāā laanyīn ne nawee- ye.

Yesu kāndeyārfa pe koho wān wāā le

³² Yesu kāndeyārfa bye pye yīmbui nen na laantee nen ne. Pe laam wo, waa sē naa u koho wān yigi u ya ya ye, pe naa re ta te n naa n nii pe nanihi wān.

³³ Yāhā fānga pye pe Yesu tēnlehe kaplāŋ na, pe naa Yesu wāyir wīl pāā gbā wo nawee- ye, mii pe yīnde le yāā mii. Yāhā n -sē naa kaa taha pe na yaryar. ³⁴ Pe ba pe koho wān ta nanihi wān, pe laam wo ngaa sē naa n waha waa na ye. Tarfa naa pe tar par, klēfa naa pe klē par. ³⁵ Pe bye naa n pai poo war mii bye ne, ma ba naa n wāā pe Yesu tēnlehe kē, pe n naa pe sya, ma pe la naa n cāāŋ Yesu kāndeyārfa bye nsoho wo gbāhā wuhu na.

³⁶ Mpāy pe koho wān kē ke syi, pe laam wo dya waa pye pe naa n yee Yosefe, Lewi kur kue puee waa. U naa n yi teelaa wo, pe n yee Syiper, kāntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. Pe Yesu tēnlehe ba yasey myaha taha u Yosefe na, ma naa u yee Barnabaase; ke myaha yīntaha kē, wii u laantor le nawee- laam wo. ³⁷ Woo dya nwo, u ba u tar raa par, ma pa tāŋ pe war bye ne, maa wāā pe Yesu tēnlehe kē.

5

Nanayase u cōō Safra ne

¹⁻² Dya waa -sē pye Yesu kāndeyārfa ne u myaha Nanayase, u cōō myaha Safra. Poo mii ba pe myaha tar raa par. Pe n yīmbui wāā le pe syām u cōō ne, ma war mpāy cer yi ta pe ya tāy. War mpāy pe kuee, Nanayase n poo gbe, maa wāā pe Yesu tēnlehe kē, ma yee poo tar war bye me. ³ Pyar n u pye ma yee: «Nanayase, ma pye mii ma ta Setane n waha yia ma na? Taa sya war mpāy cer yi ma tar war na, nwa ta ma n ba kawar fua Yāhā Yrā ye ma yee, pe war bye me? ⁴ Ma ntraŋ kla, ma kla sē na? Nanayase, waa la tuu te wāpar wīl le ma laam wo? Taa sya maha te par wa, pe war, ma wām sē na, lii ma ne yai ma ye, ma naa n pye. Ma -sē pye mii ma waha kapee- nde syi ga yigi ma laam wo, ma yee pe war bye me? Kawar nde raa fua nde, ma sē re fua nawee- ye ye, ma re fua Yāhā Yrā ye.»

⁵ Nanayase n kaplāŋ ngīl luhu ma too, ma ku u kuāŋ ne. Mpāy pe pye ma naa n luhu, pe n sron fya. ⁶ Naanfām mpāy pye ke fla na, pe n yir ma u maha tā, ma u gbe ga tugu le.

⁷ U Nanayase cōō sē pye kai- ngīl pyeyale wo ye. Ler tāā syi n ter, u n cā ba dye. U sē ba cā lii pye ye. ⁸ Pyar n pāā u ne ma yee: «Ma puai yee, tee ye tar par yē nge na, cīinde la?» U n yee: «Āwā,

koo yē kē.»⁹ Loo na, Pyar n u pye ma yee: «Mboo, ma puai ne, ye pye mii ma yīmbui wāā le ma yee, yaa Yāhā Yrā yē yigi yāŋ? Yāŋ, mpāy pe ga ma puai tugu le, pe mii kapahayē na, pe dur ba wa, pe n pai ma bya gbe ter.»

¹⁰ Le yalebya wo, u cōō n too u Yesu tēnlehe yaha ye ma ku. Pe naanfām n dye ma yāā u ku. Pe n u gbe ga tugu le u puai tāy. ¹¹ Mpāy pe pye ke fla na, tesē mpāy ne pe ba le luhu kur kue ye, pe bye n sronj fya.

Laanwo wūhū ba syar Yurusalem wo

¹² Pe Yesu tēnlehe naa laanwo wūhū busāā pye tesē yēkā wūhū ne le klofa yīnde na. Pe Yesu kāndeyārfa ba pe ya wāā naa n ta Yāhā kangbāŋ laankōngbāŋ nge flāhā tāy, laankōŋ gii pe naa n yee Salmuu laankōŋ. ¹³⁻¹⁴ Plii wuhu na, nafām mpāy naa Yesu ta pe Yater, naam tesē ca ne, ma ba pe ya le naa n taha pe Yesu kāndeyārfa na, pe n naa n syar. Mpāy pe sē ba Yesu ta wa pe Yater ye, pe sē ser naa pe ya wlāhā pe ne ye. Nawee- -sē naa pe Yesu kāndeyārfa sey. ¹⁵ Pe Yesu tēnlehe pe naa laanwo wūhū pye yēkā wūhū ne, loo nde n ta, nawee- n sya nii pe yanfa gbe ba naa n ta kānde wo kasāy wān na, ma yee Pyar ma ba n ter, u yirfua yīm n waha paha tā mpāy na. ¹⁶ Nabuar raa naa n yir Yurusalem kānkāy kui

wo, ma naa n pai yanfa ne ma suhu nawee- mpāy ne, sāndāpee naa pe fāy. Pe bye naa n jaa.

Pe wāfāy ta pe Yesu tēnlehe na

¹⁷ Pe Yesu tēnlehe wīi naa laanyar yigi u Yāhā yūndefa yīnfua kē tesē mpāy ne pe naa n taha u na, poo me pe Sadusyē ne. ¹⁸ Pe n yir ma Yesu tēnlehe yigi ga le nanihi nwompihi wo. ¹⁹ Yimper n wo, yāhāyīŋ tēnlehe waa n pa, maa ke nwompihi nwonyē yār pe Yesu tēnlehe na, pe n yi, u n pe pye ma yee: ²⁰ «-Ye ka Yāhā kangbāŋ wo, ye ga naa nawee- klaha Yesu kānfuē wīi ne, lii le ga waha ta, nawee n sukūhū yāā.» ²¹ Pe Yesu tēnlehe n luhu u yāhāyīŋ tēnlehe ye, ma yir ga dye sukūhūntāy pēmpēm na Yāhā kangbāŋ wo, ma nii nawee- klaha.

U Yāhā yūndefa yīnfua - sē nwo, yīŋ ke syii wa, woo tesē mpāy ne pe pye u kur ye, pe n Yiifee- wāle yee ba tesē pe kaplāŋ cerfa ne, pe n pe ya wāā Yesu tēnlehe wīi na. Loo kur ye, pe n Yāhā kangbāŋ sēŋfa mpāy lehe wāā, pe ga pe Yesu tēnlehe yi ke nwompihi wo, pe pa pe ne. ²² Pe n ka ke nwompihi wo, ma ga pe Yesu tēnlehe fla yāā wāwaha. Pe n dur maa le tōr pe yawāhāfa ye ²³ ma yee: «Wo ga ke nwompihi yāā te nwonyēr ne te sronj gbāā tā nii te ya kai na, pe nwompihi sēŋfa ne pe yer ga pe yersar wo te yēr na.

Too te nwonyēr yār, wo sē - sē waa yāā te laam wo ye.»

24 U Yāhā kangbān sēnfa yīnfua tesē pe Yāhā yūndefa yīnfa ne, pe nde luhu, pe ga lii pāā pe Yesu tēnlehe wāplaha wī na, pe sē le cā ye. Pe n nii pe ya yey ma yee, ncā nde n gaha yi lii na laa? 25 Waa ter n sur ba dye ma pe pye: «-Ye yān! Naam mpāy tee le nwompihi wo, pe ma Yāhā kangbān wo pe nii nawee- klaha.» 26 Pe Yāhā kangbān sēnfa n ka pe yīnfua ne, pe n ga pe Yesu tēnlehe yigi. Pe -sē ba fya, ma yee naweete- ga pe miy ntēambar ne. Loo n ta, pe sē sya ma fānga yar pe na ye.

27 Pe n pa pe ne pe kaplān cērfa yahasee ye, u Yāhā yūndefa yīnfua n nii pe yey ma yee: 28 «Wo sē ba sā waha la ye na, tee ma syi naa nawee- klaha dya nwo myaha ne ye? Le maha yigi mii ye n ye kaklaha nge ta, ke n cāān Yurusalem bye wo, ma maha n ke, yii ga u dya wāboo wī taha ta wo yīn na?» 29 Pyar tesē u Yesu tēnlehewai ne pe n yee: «Wo yai wo naa Yāhā laam wī loo pye, -too tyii nawee- laam wūhū na. 30 Yii kē, tee u Yesu kuey mar boo trā na. Wo wāle Yāhā -sē u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye, 31 ma u kuā yir ta ke kāndigi koho kue ye, ma u ta u n nii Kaiyahaseefua, ma maha nii Syayahafua. Woo kāmāy na Yisrēfa ga waha le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke

wāpyen miy yaha. Loo na pe kapee- ga yee laha kāā pe yīn na. 32 Wo yīnde taha koo ngī na. Wo nii wo saa waha ke yaha le ye, wii tesē le Yāhā Yrā ne, Yāhā Yrā lii Yāhā le wāā mpāy kē pe n luhu ke ye.»

33 Pe kaplān cērfa pe kaplān ngī luhu, ncafūhū n pe yigi, pe n nii pe Yesu tēnlehe wāboo ke. 34 Pe laam wo, Yāhā kaiyarfua waa -sē pye, pe naa n yee Kamayel. U pye Farisyē, u wī naa n tāy klofa bye ye. Woo n yir yer pe kaplān cērfa telai wo, ma ta pe n pe Yesu tēnlehe yigi, ma yi ga nkur ye pe ne. 35 Loo na, u n pe yawāhāfa pye: «Yisrēfa, heii! -Ye yii yigi naam mii ne! 36 Ye sē yāā, le sē ma- sye ter ye, Teedasu sē ba yir la, ma u ya ta naweeyō waa. Nawee- yīisyām n sya yir taha u na, ma n luhu u ye. Loo kur ye, pe n ba u boo, pe nawee- yīisyām n fā cāān. Kai lii tuu ba ga yigi, le sē too la? 37 Woo kur ye, Galele naa waa pye pe naa n yee Yuda. U n ba yir u ya ndon nayrūhū cāā na. Nabuar n yir taha u bya na. Loo kur ye, pe sē u bya boo la, mpāy pe ba taha u na, pe n cāān. Kai lii tuu ba ga yigi, le sē too la? 38 Yagaa wī nde na, n ga ye yar laa ne: Ye tyii mii na pe n naa n pye, ya'a syi naa pe yān ye. Le ma pye naweete- laam wī ne pe yigi, ma nii tēn nde tē, le ga ba klaha-. 39 Le ma -sē pye Yāhā laam wī ne pe yigi

cīinde, -ye cā ye yee, ye saa waha le klaha- ye. Loo na, -ye yii yigi, le ma syi le ba nii mii Yāhā ge kē tee n wāā ke ne ye!»

⁴⁰ Pe kaplāṅ cērfa n u Kamayel yē yor sya. Pe n pe Yesu tēnlehe yee dur ba, ma ba ta pe n pe gbā. Pe n maha sā waha pe na, a pe ma syi Yesu wīi laa n maha yi yāā pe yē wo ye. Loo na, pe n cā pe miy yaha. ⁴¹ Pe Yesu tēnlehe n yi pe yawāhāfa telai wo ma ter. Yāhā ke pe yāṅ yi pe n wāfāy yāā Yesu myaha wīi na, loo nde n nuhu yigi pe kē. ⁴² Loo kur ye, pe -sē maha naa nawee- klaha plii bye, ma maha naa le kapāyī wīi pāā pe ye, kapāyī lii le u Yāhā Yīndefua Crise wīi pāā. Pe naa koo pye ke Yāhā kangbāṅ laam wo tesē pe kle ne.

6

Pe koholefa kuasī yāṅ yi Yesu tēnlehe kē

¹ Koo cāā na, Yesu kāndeyārfa naa n syar. Pe laam wo Yiiffee- terfa mpāy pe naa jreke yor pāā, pe n pe ya tē pe klo Yiiffee- * na, ma le kuān ma yee, a plii bye dir layale ma nɔ, pe wee pe poo calangusyam gbihi n la ye. ² Loo na, pe Yesu tēnlehe sēnsye syām n ke fla Yesu kāndeyārfa bye yee ba, ma pe pye ma yee: «Wii Yesu tēnlehe, wa'a tyii Yesu kapāyī wāpāā na nawee- ye, ma taha kuee dir wīi ya

na, le sē yō ye. ³ Wo nna, ye yai ye naam kuasī mpāy yāṅ yi ye laam wo. Mpāy pe miyūhū ke n yee, tesē Yāhā Yrā maha pe laam yīi, tesē laantor kacān ma pe ye. -Ye poosyifa yāṅ yi wo n pe taha dir wūhū na. ⁴ Loo nde ma pye ke syi wii poo na, waa waha nii yalebye, wo naa n pāā Yāhā ye, too naa le Yesu kapāyī yar nawee- na.»

⁵ Ke fla Yesu kāndeyārfa bye n yer loo nde wāpyen na. Pe n Yetyen yāṅ yi. U ba Yesu sron ta u Yater laantee nen ne. U laam maha ba yīi Yāhā Yrā ne. Pe n Filipe yāṅ yi taha woo na, ma maha Perkua yāṅ yi, Niikanuhu ne, Tyihimu ne, Parpēna ne, ma suhu Niikluasu ne. U Niikluasu nwo naa n yi Yātoosyi wo, u ba u ya le Yiiffee- kānde wo faale na. ⁶ Pe n poo yar pe Yesu tēnlehe na, pe n klue taha pe na, ma Yāhā nar pe kē pe tēn wīi na.

⁷ Yāhā kapān naa n cāāṅ plii wuhu na. Yurusalem wo pe Yesu kāndeyārfa n ba sron syar naa n gaha. Yāhā yūndefa mpāy bya naa n sya ma naa Yesu ta pe Yater.

Yetyen wāyigi

⁸ Yāhā ba ke laantār ta Yetyen na, ma maha ba ke Yrā Fānga le u laam wo, u n naa laanwo wūhū pye yēkā wūhū ne, pe klofa yīnde na. ⁹ U wīi -sē ba sye naam mpāy ye. Poo pye Yiiffee- yawāhā nwoṅ gaafa

* 6:1 6.1 Yurusalem klo Yiiffee- yebere yor pāā.

ne. Poofa mii pye yāā yāmpa faale wo, ma ba yi le wo. Mpāy pye Syirē kāntraha wo tesē Lesyāāndi kāntraha ne ma ba pa. Mpāy maha pye Sersyi kāntraha wo tesē kui nkāy ne, kāntraha gaa wo pe n yee Yasyi, ma ba pa pe ya ndoŋ. ¹⁰ Pe sē -sē waha yia Yetyen na ma u pāā yigi ye. Yāhā Yrā naa laantor le u laam wo, u n naa kacān kaplāŋ ya pāā pe ne.

¹¹ Loo na, pe n naam mpāy dāā, ma pe ta pe n kawar fua taha u na ma yee: «Wo wo faale wādyaha Musa wāpee luhu u yē na ma suhu Yāhā bya ne.» ¹² Pe n klofa sūū le u na ke syi, pe Yiifee- wāle ne ma suhu Yāhā kaiyarfa ne. Loo na, pe n sur dye u Yetyen na, ma u yigi ma ka u ne kaplāŋ cērfa yahasee ye. ¹³ Pe n maha ga pa mpāy ter ne, pe ba kawar fua taha u na. Pe n ba yee: «Naa nwo sē tyii wo Yāhā kangbāŋ miipihi wāyee na, ma suhu wo wādyaha Musa kānde ne ye, lii Yāhā le ta. ¹⁴ Wo luhu tuu n yee, a Nasaretefa Yesu ga ba Yāhā kangbāŋ traha, tuu dur u wo wādyaha Musa kānde yīntaha wā klaha wo kē.»

¹⁵ Mpāy bye pe pye pe ba tege nii ke yawāhā nwoŋ wo, pe yīnde pye u Yetyen na, pe n u yīntaha yāā ke n yehe palpal yāhāyīŋ tēnlehe yīntaha wāŋ syi dyaŋ.

7

Yetyen yē yor pe kaplāŋ

cērfa yaha ye

¹ Yāhā yūndefa yīnfua n Yetyen yey ma yee: «Cūinde la pe n pāā?»

² Yetyen n u yē wāā sya ma u pye: «Yii mpāy ye ma ra nampyeŋ-, ta tuhufa ne, -ye ndityuhu yaha ra ye! Ye cā ma yee, wo faale wādyaha Brama see kāntraha nge wo pe naa n yee Otami. Pe koo kāntraha ngefa yee Syadeefa. Tuu sē bii yir wa u kusey nde wo ma ka Syahara wo ye, Yāhā gii koo myaha gboho tāŋ myar bye na, ke n bii ke ya yar u na, ³ ma u pye ma yee:

«Ma klo yāā,

taa le ta yaha ma tuhufua nna ne,
ma ga nii teelii wo,
tē ga yar ma na.»

⁴ Loo na, Brama n -sē yir ke Otami wo, ma ga nii klo laa wo pe naa n yee Syahara. U tuhufua pye u ne. U tuhufua tuu bii ku ke Syahara wo, Yāhā n maha u ta, u n yir ke fla na ma pa kāntraha nge wo, kii ree mii ke laam wo yagaa. ⁵ Yāhā sē bii teelaa wāā u kē kāntraha nge wo ye. Ke sē bii teelaa ge wāā u kē u waha mploho ge fāā ye, ma -sē bii yē ter u ye, koo ga ba ke kāntraha kur bye wāā u kē, ke n nii pe wāŋ u kur bye ne. Koo cāā na, puee nen ge sē -sē pye Brama myaha na ye. ⁶ Loo nde kur ye, Yāhā n maha bii nde pāā u ye ma yee:

«Ma kur ga ba ka,

pe ga nii nampay
kāntraha gaa wo.

Koo kântraha ngefa ga ba pe
ta yâmpa,
pe pe nuhu dye- yĩisyãŋ.

⁷ Loo nde wĩ na,
n -sē ga ba koo kântraha
ngefa sãhã.

N ga ba ta, ma kur n dur ba
kântraha nge na nwo,
pe ba naa diŋ yi ra kē. >

⁸ Loo kur ye, Yãhã n naam-
biyãr le Brama ne, ma u
pye ma yee, loo nde wĩ na
Brama yai u wãkũũ wĩ koho
yigi. Loo na u n bii Yisyake
see, plii kuatãã wuhu u n u
kũũ. Yisyake n bii le dye
ma Dyakuba see, ma u kũũ
plii kuatãã wuhu u ya ndoŋ.
Dyakuba n -sē u naam kicar
sēnsye syãm kũũ. Poo me,
pe nii wo ter sēnsye syãŋ
ngĩ wãle.

⁹ Laanyar bii Dyakuba pii
yigi, pe n sya pe cĩfua Yosefe
yigi par yãmpuai Syiptefa
ye. ¹⁰ Yãhã -sē pye u Yosefe
kur ye. Ke n dye u kuε
ye, ma u yĩŋ yi kawlaŋ wo,
ma ta koo fla kântraha kui
yĩŋfua n u yee ba ta u ya-
hasee ye. Yãhã n maha
laantor le u laam wo ma u ta,
u n kacãyor cã pãã u Syipte
kântraha yĩŋfua yahasee ye.
U wĩ n sya tãy u ye. U
Syipte yĩŋfua n u ta, u n
nii ke kântraha kai- kur bye
yahasee ye u kaha bya ne.

¹¹ Loo kur ye, fãã n dye
ke Syipte wo, Kanaa bya ne,
pe naa wo kântraha yee koo
syi. Fēn n gboho, ngaa sē
yãã wo wãle ye wãdi wãŋ ye.
Wo faale wãdyaha Dyakuba
tuu luhu, ¹² a bur blokũũ
ma Syipte wo, u n u pii nɔ

wãã ke fla na pe n ga u bur
blokũũ waa ke ba. ¹³ Pe n
maha bii dur ga ke tēhe syãŋ
wuhu na, Yosefe n ga u yĩŋ
yi pe na, pe n u yãŋ cã pe
cĩfua. Le klo yĩŋfua bya n -
sē u Yosefe nna cã. ¹⁴ Loo na,
Yosefe n kãnde wãã pe n ga
u tuhufua yigi ba u fla na u
nna bye ne. U tuhufua kaha
nawee- pye gbeetãã sēnsye
nawee- bua. ¹⁵ Dyakuba ka
koo syi Syipte wo. U n bii ku
ke fla na, u pii sēnsye syãm
bya ne. ¹⁶ Pe pe nakur gbe
ga naa n le klo nde wo pe n
yee Sihisyem. Koo fla nge na,
teelaa fla ma gbĩ ne ke fla
na, Brama tuu bii par Amuɔr
pii ye.

¹⁷ Yãhã ke bii yē ter Brama
ye lii ne, loo nde pyeyale le
bii nɔ gbe taha, wo klofa pe
pye ke Syipte wo, pe nii n
syar. ¹⁸ Dyε- buar n ter, yĩŋfa
busãã n ku ter pe yai ne ke
Syipte wo. Yĩŋfua waa ter n
bii yir u yai ne. Woo yĩŋfua
nwo cãŋ sē pye Yosefe wĩ
laa na ye. ¹⁹ U n wo wãle
bye ta ma nii n nuhu, ma
pee tã pe na, ma sya yee pe
pe pēyãr miy yaha, pe n naa
n ku, pēyãr rii te pye naam
kicar.

²⁰ Koo cãã nge kē, Musa
tuu see yi u nayɔr ne ma
pye Yãhã laanfua. U nna n
u yē woo yrey tãã. ²¹ Te
yrey tãã kur ye, u nna n u
gbe ga miy yaha, mii u Syipte
yĩŋfua bii le pãã ta mii. Ke
kântraha yĩŋfua pueesya n
bii u yãã, ma u ke gbe, ma
u yigi mii u ya koho pesey
dyan. ²² Koo ke ta, pe n naa

Musa klaha Syiptefa kai- ne tesē pe kacān ne. Tuu bii le dye, u fānga n gboho, kacān n maha gboho u ye.

²³ U wāle ke bii nɔ dyε- gbeesī na, Musa n le ta woo ga ka, u ga u terfa Yiisrefa yāŋ. ²⁴ U n ga Syiptefa naa waa yāā, tuu nii poo Yiisrefa naa waa nuhu; u n dye u dya kue ye, ma u Syipte naa boo u kē. ²⁵ U naa n traha woo nampyeŋ- Yiisrefa n le cā, a woo kē Yāhā ke taha u pe sya yaha. Pe sē -sē le war ye. ²⁶ Koo yīŋsyii wo, u Musa n ga Yiisrefa syām yāā, pe nii n wāā. U n yee, woo ga pe syii ma pe pye: <Naambiyām, ye ma klo nen yafa. ²⁷ Nwa ke -sē maha ye taha yii wānuhu na.> Wii ruu - sē naa u nampyeŋ nuhu, u n Musa tra wāā ma u pye: <Yoo tuu ma ta wo yīŋfua, ma naa wo sāhā? ²⁸ Maa ra boo la mii taa ne Syipte naa nwo boo mii niinge na?> ²⁹ Musa tuu kaplāŋ ngī luhu, u n fā yi ke Syipte wo ma ga kuee kāntraha gaa na pe naa n yee Madaha. Koo fla nge na, u n cɔɔ yāā, ma kicar syām see u na.

³⁰ Dyε- gbeesī n ter. Musa pye tēyāfūū fla wo yāŋ gaa tāy, pe n yee Senayi. Yāhāyīŋ tēnlēhe waa n yi Musa na, wambule laa wo, naa naa n tar le laam wo, le sē -sē naa n suhu ye. ³¹ Loo nde wāyāā n Musa laam wɔ. Tuu yūhū crā ke na, woo ga gbihī yāŋ, u n luhu Yāhā yīmbui ne le n yee:

³² <Ndo kē, ma wāle Yāhā.

Ndo kē, Brama ye Yāhā, Yisyake ne, Dyakuba ne.>

Fyar koho wo Musa n yer n sege, u sē ser naa n yāŋ nantāŋ ye. ³³ Yāhā n u pye:

<Ma ntāy fer kāā, draha gii raa yer nge, ke ma gbεgbe ma maha nii Yāhā wāŋ.

³⁴ N ta nna wāfāy yāā Syipte wo, n luhu pe wāsī ne, ta n tege pe wāsyayaha yīmbui ne.

Loo ne ta n yee, n ga ma lehe Syipte wo.>

³⁵ Woo Musa wii pe Yiisrefa pe bii sye yaha, ma bii u pye ma yee: <Yoo tuu ma ta wo yīŋfua, ma naa wo sāhā?> Woo Musa cεŋ ya kē, Yāhā u nɔ wāā pe kē syayahafua, ma maha u ta pe yīŋfua. Yāhā n ke yāhāyīŋ tēnlēhe waa lehe wāā Musa ye loo nde wīī na. ³⁶ Woo Musa kē tuu laanwɔ wūhū pye yēkā wūhū ne Syipte laam wo, ma sya waha Yiisrefa yigi yi ke laam wo. U maha laanwɔ wūhū pye yēkā wūhū ne ke muhulangbāyāhā telai wo ma suhu le tēyāfūū klo ne, koo fla gii pe dyε- gbeesī pye. ³⁷ Woo Musa kē tuu maha bii Yiisrefa pye ma yee: <Yāhā ga ba ke Yāhā kaplāŋ tōrfua waa nɔ wāā ye kē mii ra dyaŋ. U ga ba yi ye ter laam wo.> ³⁸ Pe Yiisrefa pe bii pe ya wāā ta tēyāfūū klo wo, ke yāŋ nge flāhā tāy pe n yee Senayi, woo Musa maha kē tuu pye wo wāle ne ke fla na. Yāhāyīŋ tēnlēhe

waa naa n pãã u ne koo
yãŋ yĩŋ na. Kaplãŋ nkãy ke
cĩinde yrã wãã nawee kē, u
yãhãyĩŋ tēnlehe n ke yar u
na, u n -sē pa, maa ke tōr yar
wo na.

³⁹ Wo wãle n yee poo saa
luhu u ye ye, ma u wĩi sye,
ma pe laam wĩi ta ma yee,
poo ga dur ter Syipte wo.

⁴⁰ Pe n maha bii Yarō * pye
ma yee: <Wãŋ gaa fãã wo kē
ke n nii wo yãhã, wo n ke
ta wo yater. Musa wii tuu
wo yigi yi Syipte wo, wo tee
mii, wo sē cã lii u yãã ye.>

⁴¹ Pe n naancerŋ gaa fãã ta,
ma ke tēj ma nuhu di ke wĩi
ne, koo gii pe fãã pe ya ya
pe klue ne. ⁴² Yãhã n dur yi
pe kur ye, ma tyii pe na pe n
nii yãhãyĩŋ wãn tēj. Loo ne
le yrũhũ yaha Yãhã kaplãŋ
tōrfa saba wo ma yee, Yãhã
yee:

<Yiisrefa, tee pye u tēyãfũũ
klo wo,
ke dye- gbeesĩ ngĩ na,
ndoo la, tee naa n tēj
yraha ne?

Ye naa diŋ yi la ndoo kē?

⁴³ Ye cã ndoo sē kē ye.

Ye yãhã nge tee n yee
Moloke,
koo kē ree gbe naa n tay
ke fai nwonge wo.

U yrompua nwo pe n yee
Arefaha,
ye maha ba usyi pye ma
u ta ye yãhã.

Too wãn nde ne,
tee ba fãã ma naa te tēj.
Loo ne, n ga ye gbe ga miy
yaha

teelaa wo deydey,
koo fla dey Babilon ge
na.>

⁴⁴ Tēyãfũũ klo wo, wo wãle
bii ke Yãhã nwonge gbihi.
Kãnde lii Yãhã le ta, le wũhũ
bii yrũhũ ta ntēmbapai raa
na. Too nde pye wo wãle pe
bii gbe le yaha ke fai nwonge
wo. Musa bii ke nwonge
gbihi mii Yãhã bii u yar le
ne mii. Ke nwonge pye pe
ye. Yãhã naa n pãã pe ne ke
laam wo. ⁴⁵ Mpãy pe yir wo
wãle mii kur kue ye, pe bya
n ke Yãhã nwonge yãã ma
ke gbe ma ter ke ne. Yosua
woo ruu pye pe yĩŋ na. Yãhã
ke bii yē ter Brama kur ye
kãntraha gii ne, Yãhã n ta
pe n bii waha koo kãntraha
ngefa kar wãã; poo ter mii
sē pye Yiifee- ye. Koo Yãhã
nwonge n kuee, kur mpãy
ma yir pe yai ne, pe ga ke
yãã. Koo syi ya, ma sya ba
Dawide yai cãã dye. ⁴⁶ Yãhã
n kaa taha u Dawide na, u
n -sē kãnde nar ke ye, woo
ga kaha fãã ke kē, koo gii ke
ma Dyakuba Yãhã. ⁴⁷ Yãhã
n sye, ma bii u dya Salmuu
woo ta u n bii ke Yãhã kaha
fãã †.

⁴⁸ Nwey tii nawee- pe n fãã
pe klue ne, Yãhã sē n syã te
laam wo ye, koo gii ke ma
ncaha ye yãhãyĩŋ na. Yãhã
kaplãŋ tōrfua waa loo pãã
ma yee, Yãhã yee:

⁴⁹ <Yãhãyĩŋ kē ke ma ra
nangbãŋ niisaha,
kãntraha -sē ma
kãnamberge dyaŋ,
tē tre taha ta.

* 7:40 7.40 Yarō pye Musa lefua. † 7:47 7.47 Salmuu cãã kē, pe bii ke Yãhã kangbãŋ cir fãã.

Yii -sē ga waha koo nwoŋ fāã
mii syi dyaŋ?

Draha gii syi -sē ma,
ke ga waha ra niisaha
kua?

50 Ndoosē na, tē too nde bye
fāã,
ke yāhāyīŋ tesē ke
kāntraha ne?» »

51 Yetyen tuu pe faalefa wīi
tōr yar wa pe na, u n
maha le pāã pe ye ma yee:
«Yii laangbānfa mii, ye laam
waha, ye sye ma ye ndityuhu
gbāã tā ye saa luhu Yāhā ye
ye. Ye sye, ye sē n luhu Yāhā
Yrā ye ye. Ye ma mii ye
wāle dyaŋ. 52 Yāhā kaplāŋ
tōrfua wii woo u kuee mii,
pe sē u nuhu ye? Mpāy pe u
kasronfua wāpa wīi pāã, pe
pe boo. Yagaa u kasronfua
tuu pa, ye u wīi sye ma sya
ba u boo. 53 Yii mpāy, Yāhā
yāhāyīŋ tēnlehe ta, pe n le
kānde tōr yar ye na, kānde
lii Yāhā le ta, ye sē -sē le yār
ye.»

Yetyen wāboo wīi

54 Pe kaplāŋ cerfa pe
Yetyen kaplāŋ ngīi luhu,
ncafūhū n pe yigi, pe n sya
nii n sege. 55 U Yetyen woo
-sē nwo, Yāhā Yrā Fānga le u
yīi, u n yāhāyīŋ tēŋ yāŋ, ma
Yāhā nayōr yāã, Yesu ne tuu
yir yer ke Yāhā kändigi koho
kue ye, kai- bye fānga ne u
ye. 56 U n yee: «Ye luhu, n
nwo, tē yāhāyīŋ yāã ke yār
yaha nii. Nawee Puee yir yer
Yāhā kändigi koho kue ye.»

57 Pe n tē sya, ma ndityuhu
gbāã tā, ma sur dye u Yetyen
na ma u yigi. 58 Pe nawee- n
u tyīn ga le klo känkāy na,

ma ga ntēmbar ta, ma nii
u miy u wāboo yīmbui ne.
Mpāy pe ba cāã u miy, pe
ba pe nayrengbāy fer ma ta
yaha dya waa kē pe naa n
yee Sol, u naa te yāŋ. 59 Pe
sya naa Yetyen miy ntēmbar
ne, u Yetyen woo -sē pye,
tuu naa Yesu nar ma n yee:
«Yīnfua Yesu, ta yrā sya!»
60 Loo na, u n känklyū gbāã,
ma tē sya fānga ne ma yee:
«Yīnfua, ma'a n tyii kapee
nde na pe yīŋ na ye!» Tuu
koo kaplāŋ ngīi pāã wa, u n
ku.

8

Yetyen wāboo wīi n tāy Sol
ye.

Pe Yesu kāndeyārfa nuhu

1 Koo per pe n yir Yesu
kāndeyārfa wānuhu ne ke
Yurusalem wo. Pe Yesu
kāndeyārfa bye n fā cāŋ ter
Yude kui wo, Syamari kui ne.
Pe Yesu tēnlehe poo n kuee.

2 Mpāy pe -sē naa n luhu
Yāhā ye, pe n Yetyen nakugu
gbe ga le, ma u gbā wīi wūn.

3 Sol woo -sē pye, tuu
naa kaa taha u ya fānga
na pe Yesu kāndeyārfa wīi
wāpyeklaha- wīi ne. U
naa n tay kle wo, ma Yesu
kāndeyārfa fyāhā naa n yigi,
naam tesē ca bya ne, ma
ga naa pe le nwompihi wo.

4 Mpāy pe ba fā cāŋ, pe naa
n tay teebēhe bye wo, ma
naa Yesu kapāyīi pāã nawee-
ye.

*Filipe Yesu Crise kapāyīi
yar Syamarifa na*

5 Filipe n ka Syamari kungbāy wo, ma ga u Yāhā Yīndefua Crise wīl tōr pe nawee- ye. 6 Pe nawee- pe Filipe kaplān luhu, ma maha ke laanwo wūhū yāā tuu n pye, pe bye naa ndityuhu yaha, ma naa n luhu u kaplān ye kayi ne. 7 Sāndāpee naa n tē, ma tege naa n kāā nawee- busāā yīn na, tānklahafa busāā maha naa n jaa. 8 Loo nde n pe klofa ta, nuhu n pe yigi.

9 Le klo wo, dya waa - sē pye le wa, pe naa u yee Syimu. Woo dya nwo pye caifua, ma naa pe Syamarifa laam wo kai- nkāy ne. U naa u ya yān, usyi wee ye. 10 Ke fla nawee- bye, ma gbe pe kicar syīmbir na, ma ga waa pe wāle na, pe bye -sē naa nagboho ta u na cīinde, ma sya naa n yee: «Dya nwo, Yāhā fānga ge kē ke ma u ye, fānga gii pe n yee cīinde fāngangbān.» 11 U tee ba ma- ter le klo wo, ma naa pe nawee- laam wo u pyer ne, koo syi kē pe n naa u fya, ma maha naa nagboho ta u na.

12 Pe klofa pe -sē ba le kapāyī luhu Filipe yē na, kapāyī lii le Yāhā Yai wīl tōr tesē Yesu Crise wīl ne, pe naa loo sya cīinde, ma naa Yesu ta pe Yater. Pe n - sē pe bye tāā naa n yi loho wo, pe naam tesē pe ca ne. 13 Syimu bya n Yesu kapāyī sya cīinde. Loo kur ye, pe n u tāā yi loho wo, u n naa n kuee Filipe tāy. Filipe naa yēkā wūhū pye, ma maha

naa laanwo wūhū pye Yesu myaha ne. Syimu naa koo ngī bya yāā, ke n -sē naa laam wo u kē.

14 Yesu tēnlehe mpāy pe pye Yurusalem wo, pe n ba luhu, a Yesu kapāyī ma, le dye Syamari laam wo, pe n Pyar ye no wāā ke fla na pe syām Nsān ne. 15 Pe syām pe ga dye ke Syamari wo, pe n Yāhā nar pe Yesu kāndeyārfa kē ma yee, Yāhā ke ta Yāhā Yrā n dye pe laam wo. 16 Pe tee ba tāā yi wātāāyi ya loho wo Yesu myaha ne, Yāhā Yrā sē ba dye wa pe laam wo ye, koo syi kē pe n ba Yāhā nar pe kē loo wīl na. 17 Loo na, Pyar tesē Nsān ne, pe n klue taha pe na, Yāhā Yrā n dye pe laam wo.

18 Syimu tuu yāā Yāhā Yrā le dye pe Yesu kāndeyārfa laam wo, yaliile wo Yesu tēnlehe pe klue taha pe na, u n war yi ma Pyar ye pye pe syām Nsān ne ma yee: 19 «- Ye ra bya kē ke syi fānga ne ta n nii, n ma klue taha wii na, Yāhā Yrā le dye ufua laam wo.» 20 Pyar n u yē wāā sya ma yee: «Ma war pe ka ma ne, ma tee le wūū, a Yāhā laantār wīl n sya ke ye wale ne. 21 Ma lay wee nwo ye, ma sē maha yai loo nde syi wāyāā ne ye, ma laam tee mii, pe wee gbegbe Yāhā ye ye. 22 Mii dur yi kāā ma kapee nde wo, -taa Yāhā nar, ke ma sya ke ma kapee nde kua kāā ma na. Ma pye ge pye mii ma waha nde syi wūū, ma sya le pāā yi. 23 Tē

ma yāã mii, ngaa kapihi ma ma yīj na, ma ta ma kapee- n nihi ga ta ter, ma ta ma saha laa kayīi ge pye ye.»
 24 U Syimu n Pyar ye pye pe syām Nsān ne ma yee: «Yii ge, -ye Yāhā nar ra kē, laa ma n faha ra dye nde kur ye tee pāã ye.»

25 Yesu tuu naa kai- nkāy pye pe n naa n yāã yīnde ne, ma suhu nkāy ne tuu naa n pāã pe naa n luhu, Pyar ye pe loo kapāyīi tōr yar wa pe nawee- ye, pe n dur ter Yurusalem wo. Kānde wo, pe le kapāyīi tōr naa n gaha Syamari kántraha kusyĩmbehe busāã wo.

Filipe tesē Yetyopefa yīnfuangbāj gaa ne

26 Yāhāyīj tēnlēhe waa n Filipe pye: «Ka yainsaha dar kue kändigi koho kue ye. Kānde laa ma ke kue dragba wo, le n yir Yurusalem wo ma n gaha klo nde wo pe n yee Gbasa. Ka loo kände fla na.»

27 Filipe -sē yāã ta ter yir ter le kände kue ye. U n ga dya waa yāã le kände wo. U pye Yetyope yahaseefua waa, ma maha pye Yetyope yīnfasya war kluhu yīj na. U ba ka Yurusalem wo Yāhā seysaha wo, ma dur naa n ter u niisaha wo. 28 U pye u ba dye nii u kafāj wo, ma naa Yāhā kaplāj tōrfua Yisa kaplāj kal ke Yāhā sabangbāj wo. 29 Yāhā Yrā n Filipe pye ma yee: «Yūhū dye u dya kafāj tāy.» 30 Filipe n fā yūhū dye, ma luhu u Yetyope naa tuu

nii Yāhā kaplāj kal, nkāy Yāhā kaplāj tōrfua Yisa tuu yrūhū. Filipe n u yey ma yee: «Kai- nkāy taa n kal ngīi, ma ke war la?» 31 U dya n u yē wāã sya ma yee: «N ga waha pye mii, n naa ke war, waa ma yee u wee ma nii ke yīntaha tōr ma ra yar ye?» U n Filipe nar, u n dye nii u tāy ke kafāj wo. 32 Yāhā kaplāj nkāy u naa n kal, koo kē ngīi:

«U nii mii mbua wii syi dyan pe yigi n gaha boosaha wo.
 U nii mii mbua wii syi dyan pe u yor kur,
 u n yaha le tete.

U sē yē kua ma laa ge pāã ye.
 33 Pe u kloj, dyefua sē yāã u kue ye ye.

Pe mii, pe u boo kántraha nge na,
 kur wām ga ba yir na u ye pe naa u wīi pāã?»

34 U Yetyope naa n Filipe yey ma yee: «Dya, kace ra yar, yoo wīi -sē kē, u Yāhā kaplāj tōrfua tuu tōr loo ne? U ya koho wīi laa, waa wīi?»

35 Filipe n kapān gbe ma u Yāhā kaplāj tōrfua kaplāj ngīi yīntaha yar u dya na, ma sya ba le Yesu kapāyīi tōr yar u na. 36 Pe naa n ter ke dyan le kände wo, pe n ga no loho fla gaa na. U Yetyope naa n u pye: «Loho nge! Nwa -sē maha ma ke kueue ta wātāāyi na loho wo?» [

37 Filipe n u pye: «Ke ma pye ma Yesu ta ma laam wo ma cīinde Yater, ma ga waha tāā yi loho wo.» U Yetyope naa n u pye: «N le sya cīinde,

woo kē tuu ma Yāhā Dya cīinde.»]

³⁸ Loo kur ye, u Yetyoṗe naa n ta pe n ke kafāṅ yer. U n tege woo tesē Filipe ne. Pe n dye ke loho wo. Filipe n u tāā yi ke loho wo. ³⁹ Pe yi ke loho wo, Yāhā Yrā Fānga n Filipe gbe tēr. U Yetyoṗe naa sē maha u yāā yāā nantāṅ ye, ma u kānde sya, ma n tēr, nuhu fla. ⁴⁰ Filipe n ga u ya yāā klo laa wo pe naa n yee Asuhute. U n nii Yesu kapāyī tōr n gaha kui wo, ma sya ga dye Syesare wo.

9

Sol u troho wātāhā ter miy yaha ma Yesu kānde yār (Tēnl 22.6-16; 26.12-18)

¹ Sol -sē nwo, u pye ma naa Yesu kāndeyārfa ke wāboo ya ne. U n ba yir ma ka Yiifēe- Yāhā yūndefa yīṅfua fla na, ² maa saba mpāy sya u ye, saba mpāy syi pe ga waha kānde wāā u kē u n ka Damasū na, te Yiifēe-yawāhā nwey wo. U maa nawee- mpāy yāā ke fla na, naam woō, ca woo, pe ma yee wa pe n yār Yesu kānde wo, u waha pe yigi, u pe pua, u pa pe ne Yurusalem wo.

³ U n yir koo na, ma kānde sya, ma n gaha ke Damasū na. Tuu ga nō gbe taha le klo na, u n yee woo ga yāṅ, ma yāā cāā- mpāy ter syi pe yi yāhāyīṅ kue ye, ma ba yehe u na. ⁴ U kadye n sege, u n laha too kāntraha na, ma luhu yīmbui laa ne, le u pye ma yee: «Sol, Sol, n lii wāpee pye, ma n nii ra

nuhu yīntayāhā ne?» ⁵ U n wāā sya ma yee: «Yīṅfua, mboo wii raa n pāā ra ne, ma myaha mii?» Le yīmbui n u yē wāā sya ma yee: «Ndoo Yesu kē taa n nuhu yīntayāhā ne. ⁶ Mboo, yir, ma dye le klo wo. Taa yai ma lii pye, pe ga le yar ma na.»

⁷ Nawee- mpāy pe wāā naa n yār Sol ne, pe bye ba yer pe sē sya naa laa pāā ye. Pe naa n luhu le yīmbui gbleṅ ne, pe sē -sē naa waa yāā ye. ⁸ Sol n yir, ma tāhā yer kāntraha na. U n yīmpē yār, u sē -sē waha ngaa yāā nantāṅ ye. Pe n u yigi koho na ma ka u ne ke Damasū na. ⁹ U n plii tāā pye, u sē waha naa n yāṅ ye, u sē ngaa di ye, u sē maha ngaa wo ye.

¹⁰ Ke Damasū wo, Yesu kāndeyārfa waa pye, pe naa n yee Nanayase. U pye mii wāytāā dyaṅ u na, ma Yīṅfua yāā tuu u yee ma yee: «Nanayase.» U n u yē wāā sya ma yee: «Yīṅfua, n nwo, n n luhu ma ye.» ¹¹ U Yīṅfua n u pye ma yee: «Yir yagaa, kānde lii pe n yee kāndigi, ma loo sya, ma ka Yuda kaha wo, maa Tarsufa naa waa wīi yey, pe u yee Sol. ¹² U ma ge ma u nii Yāhā nar. U bya pye mii wāytāā dyaṅ u na, ma ma yāā, taa dye ga maa koho taha u na, ma yee u waha maha naa n yāṅ faale dyaṅ.» ¹³ Nanayase n loo wāā sya ma yee: «Yīṅfua, nawee-busāā dya nwo wīi tōr ra ye. Tuu Yesu kāndeyārfa nuhu wānuhu gii ne Yurusalem

wo, n le luhu. ¹⁴ Yāhā yūndefa yīnfua kānde wāā u kē, u pa nwo wo, u ba nawee- yigi pua, poo mpāy pe koho taha yaha Yesu na.» ¹⁵ U Yīnfua n -sē maha u pye ma yee: «Ka, n dya nwo yāṅ yi, ma yee u ta wīl tōr yar driyēfa bye na tesē yīnfa bye ne tesē Yiisrefa ne. ¹⁶ Tuu yai u wāfāy giī fāy ta wīl na, u ta, nawee- n ra wīl cā, n ga u yar koo bye na.»

¹⁷ Loo na, Nanayase n yir, ma ka Yuda kaha wo. Tuu ga dye ke kaha wo, u n klue taha Sol na ma u pye ma yee: «Sol, ma ma Yesu kāndeyārfua mii ta dyaṅ. Taa naa n pai kānde wo, Yīnfua Yesu wii tuu ba yi ma na, woo u ra lehe wāā, n ba ma ta ma n waha naa n yāṅ faale dyaṅ, tē ma ta, Yāhā Yrā Fānga n ma laam yīl.»

¹⁸ Loo yalebya wo, wān raa n kuā kāā Sol yīmpe na mii sawor dyaṅ, u n nii n yāṅ faale dyaṅ. U n yir, pe n u tāā yi loho wo. ¹⁹ Loo kur ye, u n di, u kadye n cā fānga yāā.

Sol Yesu kānde wīl yar Damasufa na

Loo kur ye, Yesu kāndeyārfua mpāy pe pye Damasufu na, Sol n kuee pe ne, ma faa plii raa pye, ²⁰ ma nii Yesu wīl pāā nawee- ye Yiifee- yawāhā nwey wo ma yee, Yāhā Dya kē Yesu ne. ²¹ Mpāy bye pe u kaplāṅ luhu, le n pe fe gbe, pe n nii le yey ma yee: «Dya nwo woo sē na, tuu naa

Yesu kāndeyārfua ke wāboo ne yīntayāhā ne Yurusalem wo, poo mpāy pe koho taha yaha Yesu myaha na. U sē yir la ma pa nwo, woo n pai tee nde Yesu kāndeyārfua yigi pua, u ga pe yi Yāhā yūndefa yīnfua kē?» ²² Sol -sē naa Yesu wīl pāā nawee- ye. Kaa naa n taha u kaplāṅ wālaha na tesē ke fānga ne. Yiifee- mpāy pe pye Damasufu na, Sol pe gbihi yar naa n laha Yesu wīl ne ma naa pe yar, Yesu woo u ma u Yāhā Yīndefua Crise, le n sya naa yē gbāā pe na.

²³ Koo syi kē plii raa kur ye, Yiifee- n pāā ta poo ga Sol boo. ²⁴ Sol n -sē loo nde yāā luhu. Le klo pye, pe ba ncaha fāā, ma le klaha tā. Nawee- naa le klo kapahayēr bye sēṅ, ke yai ke yīmper, pe ma u Sol yāā pe u boo. ²⁵ Sol pye Yesu kāndeyārfua mpāy ne nwoṅ gaa laam wo, ke ba fāā gbra le klo ncaha na. Fenaater gaa -sē pye ke nwoṅ wo ke ba yi ke ncaha ne. Pe n yir yīmper wo, ma u Sol gbe le takūy laam wo, ma namihi pua le na, ma u Sol yoṅ tege wāā fenaater ne le klo ncaha kur kue ye. Sol n waha wloho yi ke syi, ma fā ter.

Sol ka Yurusalem wo

²⁶ Sol n ga dye Yurusalem wo, ma yee woo ga dye wlāhā Yesu kāndeyārfua ne. Pe bye -sē ba fya u na, pe sē ba le sya cīnde ma yee, u wā klaha ma nii Yesu kāndeyārfua ye. ²⁷ Yesu kāndeyārfua wii pe naa n

yee Barnabaase, woo n Sol yigi loo na, ma ka u ne pe Yesu tēnlehe fla na. Sol tuu ba u Yīŋfua wāā sya mii le kānde wo, u n kaplāŋ nkāy pāā u ye, Barnabaase n loo nde tōr pe Yesu tēnlehe ye. Sol tuu pye Damasu na, ma naa Yāhā kapān pāā Yesu myaha ne pe nawee-ye laanyīn ne, Barnabaase n maha koo bya tōr pe ye. ²⁸ Loo yale nde wo, Sol n cā waha u ya wlāhā pe ne. U n nii n tay ke Yurusalem wo, ma Yāhā kapān pāā naa n laha Yīŋfua myaha ne nawee-ye laanyīn ne.

²⁹ Yiifēe- mpāy pe naa jreke yor luhu, u naa n pāā pe bya ne, ma naa kaplāŋ tyīn pe ne. Poo -sē naa u wāboo ke. ³⁰ Pe Yesu kāndeyārfa pe loo cā, pe n Sol yigi ga Syesare na, maa u ta u n ka Tarsu na *.

³¹ Loo na, Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy pe pye Yude wo, Galele ne tesē Syamari ne, pe n cā yrīŋ yāā. Yīŋfua Yesu wīī naa n gboho pe laam wo plii wuhu na. Pe maha naa u laam wūhū pye yalebye. Yāhā Yrā kāmay na, kaa naa n taha pe yawāhāfa wānihi na.

Pyar yēkā wūhū pye Yesu myaha na

³² Pyar naa n tay kui bye wo, ma naa Yesu kāndeyārfa yāŋ. U n ba ka klo laa wo pe naa n yee Liide, Yesu kāndeyārfa yāŋsaha wo, ³³ ma ga dya waa yāā le

klo wo. Pe naa u yee Yēne. U dye- kuatāā ba kē tānkur yan ne kāntraha na. ³⁴ Pyar n u pye ma yee: «Yēne, Yesu Crise ma, u ma jaa yagaa. Yir, ma ma kasāy wāŋ gbe!» Yēne n ta ter yir. ³⁵ Liide klofa bye tesē Sarāŋ ngbāŋfa bye ne, pe n loo yāā, ma pe troho wātāhā ter wā klaha, ma nii Yīŋfua kānde yār.

³⁶ Klo laa pye tūntūn, pe naa n yee Yope. Coo waa pye ke fla na, u myaha Tagbihita. U pye pe Yesu kāndeyārfa ne. Jreke yor wo ke Tagbihita myaha nge n yee Dookase, ke yīntaha kē kafaa. U coo naa kayīī pye yalebye, ma maha naa koho le nawām ye. ³⁷ U n ba too yan na, ma ku. Pe n u nakugu yee, ma ke gbe ga ta nwoŋ gaa laam wo gbegbaha yīŋ na. ³⁸ Pe Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye ke Yope wo, pe ba le luhu ma yee, Pyar ma tūntūn Liide na. Pe n nawee- syām lehe wāā u ye pe ga u yar, poo ma pe u nar, u pa poo fla na, u ma n nii kuee ye.

³⁹ Pe n ga dye Pyar fla na, ma re tēnlehe tōr u ye, u n yir wāā kūn pe ne le yalebya wo. Tuu ga dye, pe n u yigi ga ke nwoŋ laam wo gbegbaha yīŋ na. Calangusyam mpāy pye ke fla na. Pe bye n ba yer Pyar tāy, ma nii n wūn. Dookase tuu pye yrāŋ na, ma ba nayre tii gbihi, tesē nayrengbāy tii ne, pe n too nde gbe n yar Pyar na.

* 9:30 9.30 Pol kusey ba kē Tarsu ne.

40 Pyar n pe nawee- bye ta pe n yi nwoŋ wo, u n dur ma kānklūy gbāā kāntraha na, ma Yāhā nar. U n ba wā klaha ke nakugu kue ye ma yee: «Tagbihita, yir!» U n u yīmpē yār, ma Pyar yāā, ma yir nii. 41 Pyar n u yigi koho na, ma u ta u n yir yer. Loo kur ye, mpāy pe Yesu ta pe Yater tesē pe Yesu kāndeyārfa calangusyam ne, u n poo yee ba, maa u yar pe na yrāŋ. 42 Pe n le cā tāŋ ke Yope wo, loo n ta, nawee- busāā n u Yīŋfua ta pe Yater. 43 Pyar n faa ma- Yope na. U ba kuee ke Yope wo sraha tēntēfua waa fla na, pe naa n yee Syimu.

10

Yāhāyīŋ tēnlehe waa ba yi Kōrnee na

1 Syesare laam wo, dya waa pye pe naa n yee Kōrnee. U pye seraasyi yīŋfua, ma pye Wōrmefa seraasyi ndreŋ gaa yīŋ na, pe naa n yee Yitale seraasyi ndreŋ. 2 U dya naa Yāhā kānde ke. U naa n gaha Yāhā narsaha wo u nna bye ne. Yiiffee- mpāy pe pye nawām, u naa koho le pe ye, ma naa Yāhā nar plii bye. 3 Per gaa yaiyīn yale wo, Yiiffee- Yāhā naryale ba kē, u n yāā mii wāytāā dyaŋ u na. U n yāhāyīŋ tēnlehe waa yāā gbaa na, tuu dye ba u fla na, maa u pye ma yee: «Kōrnee». 4 U n u yāhāyīŋ tēnlehe yāŋ, ma fya, ma u pye ma yee: «Yīŋfua, nwa ma?» U yāhāyīŋ tēnlehe n

u yē wāā sya ma yee: «Taa naa Yāhā nar, ma maha naa koho le nawām ye, Yāhā koo bye sya ma ye. Ke sē faha ma wīī ne ye. 5 -Taa -sē nawee- lehe yagaa, pe n ka Yope na, pe ga dya waa ta u n pa, u myaha Syimu, nawee- bye u yee Pyar. 6 U n syā sraha tēntēfua waa ye, u myaha Syimu. U kaha ma muhulangbāŋ yē tāy.»

7 U yāhāyīŋ tēnlehe n loo pāā u ye ma ter. Le yalebya wo, Kōrnee n u tēntē- syām mpāy yee ba tesē u seraasyi naa waa ne, tuu pye mpāy yīŋ na. Woo bya ba naa Yāhā kānde ke, u wīī ba waha Kōrnee ye. 8 Kai lii le pye, u n le gbe ma tōr pe ye, ma pe lehe wāā ke Yope na.

Mpāy pe wee Yiiffee- ye, Yāhā laa pāā Pyar ye pe wīī na

9 Ke yīŋsyii wo, pe naa n gaha ma sya ga nō gbe taha ke Yope na. Pyar -sē pye, u ba dugu u kaha gbegbaha yīŋ na yaiwlan yale wo, ma yee woo ga Yāhā nar. 10 Fāā n u yigi u n yee woo ga ngaa di. Yalii pe yee poo ga ngaa soho u kē, u n yāā mii wāytāā dyaŋ u na. 11 U n yāhāyīŋ yāā ke fe yār, kla gaa n nii tege n pai tāā ye kāntraha na: Ke kla pye mii faangbāŋ gaa dyaŋ. Ke yēr resyar ba wāā tā. 12 Ke laam wo treresyar wān ter bye pye tesē kahakaha wān ter bye ne ma suhu kānsyām ter bye ne. 13 Yīmbui laa n u pye ma yee: «Pyar, yir,

ma wān nde boo, ma naa n kaa!» ¹⁴ Pyar n wāā sya le yīmbui ye ma yee: «Yīŋfua, too wān nde sē yō ye; wo Yiiffee- kānde na, wo n fā wān nde na.» ¹⁵ Le yīmbui n maha u pye ma yee: «Yāhā yee te yō, ma tee n fā re na.» ¹⁶ Pyar tuu too wān yāā, ma luhu le yīmbui ne, saa te n ter. Saa, u n maha te yāā. Yāhā te gbe yi u na koo syi tehe tāā, ke faangbāŋ n cā dugu ter yāhāyīŋ na.

Pyar dye waa kaha wo, u wee Yiiffee ye

¹⁷ Pyar tuu koo yāā pe wāytāā wo ke syi, u sē - sē waha le yīntaha cā ye. Le yale -sē nwo, Kōrnee tuu ba nawee- mpāy lehe wāā u Pyar ye u Syimu kaha wo, pe ba ke kaha yey naa n gaha, ma sya ga nō ke kapahayē na. ¹⁸ Pe n yīmbui yir ma le yey ma yee: «Syimu wii pe n yee Pyar, u n syā la nwo?» ¹⁹ Yāhā ke ba wān tii gbe yi u Pyar na ke yīmbui lii ne tuu ba luhu, u Pyar pye nantāŋ u naa le ga. Yāhā Yrā n u pye ma yee: «Yāŋ! Nawee-tāā ma nwo, pe ma ke. ²⁰ Yir, ma tege ke gbegbaha yīŋ na, ma ka pe ne, ma'a n laalaa pye ye, ndoo tē pe lehe wāā.» ²¹ Loo na, Pyar n tege ba pe nawee- mii fla na, maa pe pye ma yee: «Wii tee n ke, woo kē ra ne. Ah ye pa lii na?» ²² Pe n u yē wāā sya ma yee: «Seraasyi yīŋfua Kōrnee kē tuu wo lehe wāā. Nawee wii kē u ne, u n sroŋ, Yāhā wīi gboho u laam wo,

Yiiffee- bye u miyūhū yee. Yāhāyīŋ tēnlehe waa kē, u u Kōrnee klaha, ma u yar ma yee, u ma ta ma n ka u fla na, maa ma yē kapān pāā u n luhu.» ²³ Pyar n pe yigi dye u kaha wo, ma syāsaha wāā pe kē.

Ke yīŋsyii wo, pe n yir ma kānde sya, ma dur ter. Pyar pye pe ne. Yope Yesu kāndeyārfa mpāy n yir ke Yope wo, ma Pyar wār ga. ²⁴ Ke yīŋsyii wo, pe n ga dye ke Syesare wo. Kōrnee naa u sēŋ u kaha wo. U ba u nwonfa mpāy yee ba loo wīi na, tesē u naambiyābuam mpāy ne. ²⁵ Yaliile Pyar naa n pai dyesaha wo, Kōrnee n ka, maa u wāā, ma kānklūy gbāā u yaha ye, ma yee woo ga u syar nangbāŋ syaha ne. ²⁶ Pyar n sye ma u kuā yir, ma u pye ma yee: «Danda, yir! Taa yāā, nawee ya kē ra bya ne.» ²⁷ U n nii n pāā Kōrnee ne, maa dye ke kaha wo, ma nabuar mpāy yāā pe wāā nii.

²⁸ U n pe pye ma yee: «Ye cā ma yee Yiiffee- kānde na, Yiiffee naa sē yai u naa n crā nawee wii na u wee Yiiffee ye. U sē maha yai u naa n dye u kaha wo ye. Yagaa, Yāhā -sē ndoo klaha, ma ra yar ma yee, n sē yai n naa fā nawee waa ter na ye, n sē yai n naa waa ter yāŋ mii nawee wii syi dyaŋ, u sē yai pe naa n crā u na ye. ²⁹ Koo kē, tee ra yee, n sē sye ye, n pa. Tee ra yee ba lii na, ye waha le pāā ra ye yagaa.»

³⁰ Kōrnee n yee: «Ke plii

resyar nanga, le pye yagaa syi yaiyīn na. N pye n naa Yāhā nar ta kaha wo. Dya waa n ba yer ra tāy u kale wān ne te n yehe palpal, ma ra pye ma yee: ³¹ <Kōrnee, taa naa Yāhā nar lii ne, ke le sya ma ye. Taa maha naa wān tii bye wāā nawām kē, le sē faha Yāhā na ye. ³² Loo nde na, waa lehe wāā Yope na, u n ga Syimu yee ba, Syimu wii pe n yee Pyar. U ma dya wii kaha wo, u bya myaha Syimu u ya ndoŋ, u sraha tēn tē, u ma muhulangbāŋ yē tāy.> ³³ Ta n ta ter waa lehe wāā ma ye, ma n le sya ma pa. Le yō. Wo bye mii Yāhā yaha ye yagaa. U Yīnfua tuu ma pye, ma ba wo yar lii ne, le pāā wo ye, wo ma wo n luhu ma ye.»

Mpāy pe wee Yiifee- ye, pe le kapāyī fe luhu Pyar yē na

³⁴ Loo na, Pyar n yē kuā ma yee: «Cīinde ne, n cā Yāhā wee ke nawee waa puar nawee waa na ye. ³⁵ Ma'a sya yi teelii teelii, ma'a pye wa ma n luhu Yāhā ye, ma maha kasroŋ pye, ma wīl ga naa n tāy ke ye. ³⁶ Yāhā le kapāyī nō wāā Yiifee- ye, kapāyī lii le n yee nawee- bye ga ba yrīŋ yāā Yesu Crise kāmāy na, woo wii u ma wo bye Yīnfua. ³⁷ Nsān tuu nawee- yee naa n pai, maa naa pe yar, pe le sya pe cā, pe kapee- wāpyeŋ sē yō ye, pe ke miy yaha, ma pe tāā naa n yi loho wo, ye koo ngīl bye cā. Loo kur ye, lii le cāā pye Galele kāntraha

kur bye na, ma sya ka Yude kāntraha na, ye maha loo nde bya cā. ³⁸ Yāhā fānga wāā Yesu kē, Yesu wii u n yi Nasarete wo, ma maha Yāhā Yrā wāā u kē, u n waha naa n gaha tebehe bye wo, ma naa kayī pye nawee- kē. Mpāy pe pye, Setane naa pe fāy fānga ne, Yesu u Setane kar tege naa n kāā pe yīŋ na. Yāhā pye u kur ye. Ye maha koo bye cā. ³⁹ Tuu kai- nkāy bye pye Yiifee- klo Yurusalem wo ma suhu pe Yiifee- kui bye ne, wo ke yāā wo yīnde ne. Loo kur ye, pe Yiifee- ge u kuey mar boo trā na. ⁴⁰ Ke plii tāā na, Yāhā n u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. ⁴¹ U sē -sē u ya yar nawee- bye na ye, u u ya yar wii poo na, wii mpāy Yāhā wo yāŋ yi, ma yee too u yāā wo yīnde ne. Yesu tuu dur ba yrāŋ na gbaafa ye, wii kē too u yāā, ma sya wāā di u ne, ma loho bya wāā wo u ne. ⁴² U n wo pye ma yee, too ga naa le Yesu kapāyī pāā pe nawee- ye, wo pe yar laha wo yee, woo Yesu kē Yāhā u yāŋ yi, u nawee- bye sāhā, mpāy pe ma yrāŋ na tesē mpāy bya ne pe ma gbā wo. ⁴³ Faale Yāhā kaplāŋ tōrfa bye bii le pāā u wīl na ma yee, cīinde ne, wii ma u Yāhā Yīndefua ta u Yater, Yāhā ga ufua kapee- gbe kāā u yīŋ na Yesu myaha kāmāy na.»

Mpāy pe wee Yiifee- ye, Yāhā Yrā dye pe laam wo

44 Pe nawee- pye pe naa Pyar kaplān luhu, Yāhā Yrā n tege dye pe bye laam wo. 45-46 Yiiffee- mpāy pe ba Yesu ta pe Yater, ma pa Pyar ne, pe n yāā Yāhā Yrā tege dye pe nawee- mii laam wo, mpāy pe wee Yiiffee- ye. Loo nde n pe Yiiffee- mii fe gbe. Yāhā Yrā ba pe laam yīī, pe n sya naa yor ter raa pāā, ma naa Yāhā sey. 47 Loo na, Pyar n le pāā ma yee: «Ah mpāy pe Yāhā Yrā yāā wo wān syi dyaŋ, pe bya sē yai la pe tāā yi loho wo pe ya ndoŋ?» 48 Loo na, u n yee, pe pe tāā yi loho wo Yesu Crise myaha na. Pe wātāāyi kur ye, pe nawee- n maha u nar, u kuee u plii raa pye poo ne. U n le sya.

11

Lii le Pyar yāā u n sya ka mpāy ye, pe wee Yiiffee- ye

1 Mpāy pe wee Yiiffee- ye, poo bye Yesu kapāyīī sya cīinde ke syi. Pe Yesu tēnlehe mpāy pe pye Yude wo tesē ke fla Yesu kāndeyārfa ne, pe n le luhu, a mpāy pe wee Yiiffee- ye, poo bya Yesu kapāyīī sya cīinde. 2 Pyar n ba dugu ba Yurusalem wo. Pe Yiiffee- mpāy pe pye Yesu kāndeyārfa, poo mii n le kuān u ye ma yee: 3 «Mpāy pe wee Yiiffee- ye, ma ga dye pe kaha wo, ma sya wāā di pe ne.»

4 Kai- nkāy ke pye, Pyar n dye ke laam wo, ma ke bye tōr pe ye. 5 U n pe pye ma yee: «N pye klo nde wo pe n

yee Yope. N pye n naa Yāhā nar, ma ba yāā mii wāytāā dyaŋ ra na, ta n nii ngaa yāā: Ke kla pye mii faangbān gaa dyaŋ, ke yēr resyar ba wāā pua tā. Ke n yir yāhāyīn wo, ma sya tege ba nō ra na.

6 Ta n nii ke waha n yān, ma kāntraha treresyar wān raa yāā ke laam wo, wlaha wān ne, kahakaha wān ne tesē syir wān ne. 7 Ta n luhu yīmbui laa ne, le ra pye ma yee: «Pyar, yir, ma wān nde boo, ma naa n kaa!» 8 Ta n sye ma yee: «Aye, Yīnŋua, wān nde syi sē yō ye. Wo Yiiffee- kānde na, wo n fā re na. Te syi sē dye yāā ra yē wo ye.» 9 Le yīmbui n maha yir yāhāyīn wo ke tehe syān na, ma ra pye ma yee: «Yāhā yee te yō, ma tee re yān ma yee te sē yō ye.» 10 Tē too wān nde yāā ke syi, ma luhu le yīmbui ne, pe wāytāā n caa ra na, ma maha pa ra ye, ta n maha yāā koo syi ya. Ke n tā tehe tāā, te wān bye n dugu ter yāhāyīn na, pe wāytāā n caa tān ra na.

11 Le yalebya wo, naam tāā n ba yer ke kaha kapahayē na, kaha gii tē pye. Pe ba pe lehe wāā ra na, pe n yir Syesare wo, ma pa ra fla na. 12 Yāhā Yrā n ta pye, n ka pe ne, n ma n laalaa pye ye. Pe Yesu kāndeyārfa kuay mii tee yāā mii, pe ra wār ga wo n sya ga dye Kōrnee kaha wo. 13 Too ga dye u Kōrnee kaha wo, u n u yāhāyīn tēnlehe wīī pāā wo ye. U yāhāyīn tēnlehe tuu ba u ya yar u Kōrnee na mii syi

dyaŋ, ma maha lii tōr u ye, u n dye ke laam wo, ma ke bye tōr wo ye. U yāhāyīŋ tēnlehe ba u pye ma yee: «Waa lehe wāā klo nde wo pe n yee Yope, u n ga Syimu ta u pa ma fla na, Syimu wii pe n yee Pyar. ¹⁴ Kai- nkāy ke ga waha mboo Kōrnee ta ma n waha sya yaha, mboo tesē ma kahafa bye ne, u ga ba ke yar ma na.» ¹⁵ Ndoo Pyar pye n naa n pāā nantāŋ pe nawee- ne, Yāhā Yrā n ba tege dye pe bye laam wo, mii wo wāŋ syi dyaŋ ke per cir na, per gii Yāhā Yrā ke fe tege, ma tege dye wo laam wo. ¹⁶ Ta laam n too Yīŋfua kapān nde na tuu ba yee: «Nsān ye tāā yi loho ya wo. Ndoo Yesu, n ga ye tāā yi Yāhā Yrā ge ne.» ¹⁷ Wii Yiiffee- mpāy too Yīŋfua Yesu Crise ta wo Yater, Yāhā n kayī lii wāā wo kē, ke loo bya wāā mpāy kē, pe wee Yiiffee- ye. Ndoo ga waha Yāhā wīl sye la?»

¹⁸ Pe Yude Yesu kāndeyārfa, pe kaplāŋ ngīl luhu wa, pe n pe laam yīn, ma nii Yāhā sey, ma nii le pāā ma yee: «Le ma pye ke dyaŋ, mpāy pe wee Yiiffee- ye, Yāhā ta poo bya ma waha le sya ma cā pe kapee- sē yō ye, ma ke wāpyeŋ miy yaha, ke ga cīnde yrā wāā pe bya kē, lii wākuayāā wee le na ye.»

Yesu kāndeyārfa yawāhā wāfeyir Yātōosyi wo

¹⁹ Cāā gii cāā na pe ba yir Yesu kāndeyārfa wānuhu na yīntayāhā ne, ma sya ba

u Yetyen boo, mpāy ba fā cāāŋ, ma sya ka Fenise wo, Yātōosyi ne, Syiper ne. Ke Syiper nge, kāntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. Pe n ga nii koo kui ngīl wo, ma nii le Yesu kapāyīl tōr Yiiffee- poo ya ye. ²⁰ Yesu kāndeyārfa mpāy pye pe naa n yi Syiper wo tesē Syirē ne, ma ba pa Yātōosyi wo. Poo mii -sē naa Yīŋfua Yesu Crise kapāyīl tōr mpāy ye pe wee Yiiffee- ye. ²¹ Yīŋfua fānga pye pe kaplāŋ na, nabuar n naa pe kaplāŋ sya cīnde, ma pe kānle miy naa n yaha ma naa pe ya le Yesu kānde wo.

²²⁻²⁴ Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Yurusalem wo, ma naa pe ya wāā, pe ba Yātōosyi Yesu kāndeyārfa wīl luhu. Pe n Barnabaase woo lehe wāā ke fla na. U pye naweeyō, Yāhā Yrā ba u laam yīl, u maha ba Yesu ta u Yater u laam bye ne. Tuu ga dye ke fla na ma yāā Yāhā kayī lii pye, le n nii u ye nuhu. U n pe nawee- yar laha pe pe laam ta wāceŋ, pe pe ya waha pe ma n cer Yīŋfua na ye. Nabuar n maha naa n pai, maa pe ya le naa n soho Yīŋfua koho wo.

²⁵ Loo kur ye, Barnabaase n ka Tarsu wo Sol fla na. ²⁶ U n ga Sol yāā, ma u yigi ba Yātōosyi wo. Pe n kuee ke fla na dyewee, ma nii yawāhā pye ke fla Yesu kāndeyārfa ne, ma maha nii nawee- busāā klaha. Myaha cāā taha Yesu kāndeyārfa na ke Yātōosyi goo laam wo,

ma nii pe yee Cretyë; koo yĩntaha kē, Crise nna.

Pe war nɔ wāã Yesu kãndeyãrfa kē Yurusalem wo

²⁷ Ke cãã na, Yãhã kaplãŋ tɔrfa mpãy n yir Yurusalem wo, ma tege ga Yãtɔɔsyi na. ²⁸ Poo nen waa pye, u myaha Agabise. Yãhã Yrã n u ta u n yir, ma le pãã nawee- ye ma yee, fããpihi ga ba too Yude kue kãntraha kur bye na. Ke fããpihi n ba dye, ma yai Klode woo ne tuu pye kãntre fãngafa bye yĩnfua. ²⁹ Pe Yãtɔɔsyi Yesu kãndeyãrfa n yir, ma yee poo ga war wãã, wii ma waha yia yē gii na u pa, pe n wãã le pe nɔ wãã Yudefa mpãy kē pe ma Yesu kãndeyãrfa. ³⁰ War mpãy pe yãã, pe n pe bye le soho Barnabaase koho wo tesē Sɔl ne, pe n ga pe wãã pe Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefa kē Yurusalem wo.

12

Pyar wãleŋ nwompihi wo tesē u wãiyaha ne

¹ Koo cãã nsoho wo, fãnga pye Yerote Agiriba woo ye. U n nii Yesu kãndeyãrfa nuhu yĩntayãhã ne. ² U n sya ta pe n Syake yĩŋ gbã cer yũntrũhũ ne; Nsãn lefua ba kē woo ne. ³ Tuu yãã le tãy Yiiffee- ye, u n maha ta pe n Pyar yigi. Too plii pye Yiiffee- syayaha gbar plii, ncasur bur sē n di too plii na ye. ⁴ Yerote n ta, pe n Pyar le nwompihi wo, ma seraasyi nawee- resyar yãŋ yi, poo syi

fle resyar, pe n nii u Pyar yãŋ ma pe ya kē. Yerote naa n traha te syayaha gbar plii ma ter, u ta pe n Pyar sãhã nanihi wo, pe u boo. ⁵ Pyar pye ke nwompihi laam wo pe seraasyi ne, mpãy pe naa u yãŋ. Pe Yesu kãndeyãrfa sē naa n faha Yãhã wãnar wii ne u Pyar kē ye.

⁶ Ke pye yĩmper, Pyar pye u ba sã wãý seraasyi syãm mpãy nsoho wo, ntēn wãn taa ne pe ta, ma u pua gbra pe ya na. Mpãy maha pye ke nwompihi nwonyē na, ma naa ke sēŋ. Pyar sãhãper - sē pye koo yĩŋsyii wo. ⁷ Koo yĩmper wo, Yĩnfua yãhãyĩŋ tēnlehe waa n ba fe yi ke nwompihi wo, cãã- gaa n yehe palpal ke laam wo. U n Pyar gbã yir, ma u pye ma yee: «Yir farfar!» Tuu ba loo pãã wa, te ntēn wãn n - sē fer Pyar koho na ma laha too. ⁸ U yãhãyĩŋ tēnlehe n maha u pye ma yee: «Ma sapaha pua, -taa ma ntãy gbe le.» Pyar n u sapaha pua, ma u ntãy gbe le. U yãhãyĩŋ tēnlehe n maha u pye ma yee: «Ma nayrengbãŋ gbe le, -taa naa n taha ra na.» ⁹ Pyar n yi ke nwompihi nwompua laam wo, ma nii n taha u na. Lii u yãhãyĩŋ tēnlehe tuu naa n pye nde, Pyar sē ba le sya wa ma yee cĩnde ne ye. U naa le ga ma yee, wãytãã wii laa syi ne. ¹⁰ Seraasyi mpãy pye pe naa tersaha sēŋ. Pe n ga ter pe tãy, ma maha ga seraasyi mpãy yãã yaha ye, ma maha ter pe tãy ma cã ga nɔ ke kapahayē

na. Ke kãānklihi pye ntēn wãŋ. Nawee ma yi koo ne, u yi kua ke nwompíhi wo. Pe n koo kãānklihi yãā ke yār ke ya ya. Pe n yi kua ke nwompíhi laam wo, ma kãnde laa sya, ma faa yār, u yāhāyīŋ tēnlehe n plaha u na. ¹¹ Pyar yīntaha n ba too, u n u ya pye ma yee: «Yagaa woo, n le cã laha ma yee, Yīnfua kê tuu u yāhāyīŋ tēnlehe nɔ wãā, u n ba ra sya yaha Yerote koho wo, tesē wānuhu gii ne pe Yiifee- pe n ke maa ra nuhu.»

¹² U n laam ga, ma Maari kaha kãnde sya ma ka. Nsān nahafua ba kê u ne, Nsān wii pe naa n yee Mareke. Nawee- busãā pye pe ba pe ya wãā ke kaha wo, ma naa Yāhā nar. ¹³ Tuu ga nɔ ke kaha na, u n ke kapahayē gbā, tēntēsya laale n pa loo n pai gbihi luhu, le myaha ba kê Ōrde. ¹⁴ Le tēntēsya le n le yīmbui luhu, ma cã Pyar kê. Le n nuhu yigi ter Ōrde kê, u sē yer ge yer ma ke kapahayē yār Pyar kê ye, ma fã ter, maa cãā le pãā pe nawee- ye ma yee, Pyar ma kapahayē na. ¹⁵ Pe n u pye ma yee, u yīŋ wee ye. U n sye ma yee cīinde ne. ¹⁶ Pe n maha yee, a Pyar yirfua kê.

Pyar -sē pye u naa ke kapahayē gbā. Pe n ga ke yār ma yãā woo kê, le n pe bye fe gbe. ¹⁷ Pyar n koho kuā yir, ma yee pe yaha le. Yīnfua tuu u yi yaha ke nwompíhi wo mii, u n le tōr pe ye. U n maha pe pye ma yee: «Ye ga le pãā Yesu cīifua Syake ye

tesē Yesu kãndeyārfa mpāy ne pe ma u Syake ne.» Tuu koo pãā wa, u n yi ma ter kue ngaa ye.

¹⁸ Yīŋ n syii, seraasyi n nii fã gbey n klaha Pyar wīi ne, ncā u pye mii laa? ¹⁹ Yerote n ta pe n u tay, pe sē u yãā ye. U n ta pe n pe seraasyi yey, seraasyi mpāy pe naa Pyar yāŋ, pe sē waha laa cã pãā ye. U n ta pe n poo seraasyi yigi ga boo. Loo kur ye, Yerote n yir Yude wo, ma tege ga Syesare wo, maa kuee ke fla na, ma faa ma-

Yerote wāku

²⁰ Yerote laam ba war Tyirfa ne tesē Syidōfa ne. Koo kui syāŋ ngīi n pãā ta, ma pa poo n pai Yerote nar, pe n wãā le. Pe tee naa dir wān busãā gbe Yerote woo kãntraha na, ma naa n gaha te ne pe kui wo. Pe n cãā ka, maa Blatise woo nar, u n yer le na. Woo pye u ga waha kai yar Yerote na u n le sya. Woo kê u pye Yerote kaha tēntē-bye yīŋ na.

²¹ Pe ba per gii ta, pe n gaha pãā pe wãā le, koo per n ba nɔ. Yerote n u nangbān nayre le koo per, maa tege nii u nangbāŋ niisaha wo. U n kaplāntāhā pãā nanihi wo nawee- kê, nuhu n sya pe yigi. ²² Pe nawee- n nii n tē ma yee: «Yāhā kê ke nii n pãā, nawee ge sē kê ye.» ²³ Le yalebya wo, Yīnfua yāhāyīŋ tēnlehe waa n koho te u Yerote na. U tee ba Yāhā myaha sya, ma ke ta u wãŋ. Fyār n dye u wo u n ku.

²⁴ Loo kur ye, le Yīŋfua kapāyī -sē naa n gaha deydey, tesē mpāy pe naa n dye Yesu kānde wo, pe naa n syar. ²⁵ Barnabaase tesē Sōl ne, pe ba poo war yīntaha yi wa, pe n yir ke Yurusalem wo ma dur ter ke Yātōosyi wo. Pe ba Nsān yigi taha pe ya na, Nsān wii pe naa n yee Mareke.

13

Barnabaase wāyāŋyi Sōl ne Yesu kapāyī wātōr wīl na

¹ Pe Yātōosyi Yesu kāndeyārfa yawāhāfa nsoho wo, mpāy pye Yāhā kaplāŋ tōrfa. Mpāy maha pye pe naa nawee- klaha Yāhā kaplāŋ ne. Barnabaase pye pe ne, Syimu ne, Syimu wii pe naa n yee Nawo, ma suhu Lususe ne wii u n yi Sirene wo, Sōl ne, Manayē ne, Manayē wii tuu ba wāā le fāngafua Yerote ne kaha neŋ wo. ² Per gaa, pe ba pe yē tā digi na, ma pe ya wāā ta ma nii naa Yīŋfua sey, Yāhā Yrā n ba pe pye ma yee: «-Ye Barnabaase yāŋ yi ra kē tesē Sōl ne. Tēn laa ma, n n yāŋ pe ga le tē.» ³ Pe n kuee koo yē wātā na digi na, ma klue taha pe na ma Yāhā nar pe kē, ma kānde wāā pe kē, pe n ter.

Barnabaase ye ka Syiper na Sōl ne

⁴ Yāhā Yrā le Barnabaase ye lehe wāā Sōl ne, pe n yi Yātōosyi wo ma tege ga Seliise na. Pe n kuee ke fla na, ma salangbāŋ gbe, ma ka Syiper na. Koo kāntraha

nge, muhulangbāŋ ke gbey le. ⁵ Pe ga no ke Syiper na, klo lii pe cāā dye, pe naa le yee Salami. Pe n nii Yāhā kapān pāā ke fla na Yiiffee- yawāhā nwey wo. Nsān Mareke pye pe ne, ma ba naa koho le pe ye.

⁶ Pe n ke kāntraha yār plan, ma sya ga no ke kuasaha fla na. Klo laa pye ke fla na pe naa n yee Pafosu. Pe n caifua waa yāā loo klo nde wo, pe naa u yee Gbara Yesu. Jreke yor wo u myaha ba kē Yelimase. U pye Yiiffee. U ba u ya ta, woo ma Yāhā kaicāfua. ⁷ U ba nii u kāntraha fāngafua tāy. U fāngafua myaha ba kē Sersye Pōl. U ba kai- cā. Woo kē u ta, pe n Barnabaase ye yee ba Sōl ne. U naa n traha u Yāhā kaplāŋ luhu. ⁸ U caifua Yelimase n nii n ke woo ga yer tā Barnabaase ye na Sōl ne, ma maha nii n ke woo ga u fāngafua yīŋ wā klaha u ma n le Yāhā kapāyī sya cīnde ye. ⁹ Sōl wii pe maha u yee Pōl, yagaa Yāhā Yrā le u laam yīl, u n nii u caifua waha n yāŋ, ¹⁰ ma ba u pye ma yee: «Ma mii ta ter kacāŋ, ma pee ter, sāndūpee dya kē ma ne, ma wee yāā wāyīl wīl na ye! Yīŋfua Yāhā ke kai- nkāy ta, ma tee yee, maa ke pye klaha-» ¹¹ Naa n luhu yagaa: Yīŋfua Yāhā ga koho te ma na, ma n nii fūū, ma yalaale pye, ma cā maha ba naa yai cāā- yāā.» Le yalebya wo, Yelimase yīmpe n wo tā u na, u n u ya yāā yīmperwoho laam wo. U n

nii figi gbey n klaha ke fla na ma nii waa ke u u yigi koho na. ¹² U kântraha fāngafua tuu nde yāã le pye nde, u n Yesu ta u Yater. Ke kaklaha ter ngi ba ye gbāã u na, kaklaha nkāy ke Yinŋfua Yesu wi pāã nawee- ye.

Pɔl, Barnabaase ne Yātɔɔsyi wo, Pisidi kântraha na

¹³ Pɔl ye n salangbāŋ gbe u nampyeŋ- ne Pafɔsu wo, ma ka klo laa wo pe n yee Pɛrsye. Loo klo nde pye kântraha gaa na pe n yee Pāãfile. Nsān Mareke n pe yaha koo fla na, ma dur ter Yurusalem wo. ¹⁴ Pɔl tesē Barnabaase ne, pe n ta ter pe yrāhā ye, ma yir ke Pɛrsye wo, ma ka klo laa wo pe n yee Yātɔɔsyi. Loo klo nde pye kântraha gaa na pe naa n yee Pisidi. Kanii per, pe n ga dye nii ke Yiifee- yawāhā nwoŋ wo.

¹⁵ Mpāy n ba kaplāŋ kal Yāhā kānde katan saba wo tesē Yāhā kaplāŋ tōrfa saba ne. Loo kur ye, pe Yiifee- yawāhā nwoŋ yahaseefa n ta pe n ga Pɔl ye yar ma yee: «Wo nna, laa ma pye ye ye, tee ga pāã pe yawāhāfa ye, ye laantor le pe laam wo tesē fānga ne, ye ga waha le pāã yagaa.»

¹⁶ Pɔl n yir, ma koho kuā yir pe nawee- ye, pe yaha le. U n pe pye ma yee: «Yii Yiisrefa tesē yii mpāy ne tee ba Yāhā nar yawāhā nwoŋ nge wo, ye bye -ye luhu ra ye! ¹⁷ Yiisrefa, Yāhā bii wo wāle poo yāŋ yi. Ke pe yaha

nampay Syipte kântraha na, ma pe ta pe n syar ke fla na. Ke n maha bii yer ke fānga na, ma pe ta pe n waha fā yi ke Syipte wo. ¹⁸ Pe n ga dye- gbeesii pye tēyāfūū klo wo, Yāhā n maha naa pe kē digi ne ke fla na. ¹⁹ Mpāy pye pe sē bii Yāhā cā ye, Yāhā n poo ter kuasii wi kua kântraha nge na pe naa n yee Kanaa, ma koo kântraha nge wāã ke nna kē, wo wāle me. Koo kântraha n nii pe wāŋ. ²⁰ Koo kai- ngi, ke gbe ma ga pye kua, ke waha dye- yiisyaŋ tesē dye- gbeesii sēnsye syi kua. Loo kur ye, Yāhā n kaplāŋ cɛrfa ta wo wāle yiŋ na, ma sya ga waa u Yāhā kaplāŋ tōrfua Samuyel yai na. ²¹ Loo kur ye, pe n yee poo ma yinŋfua wi na, wii tuu ga nii pe kântraha kui kur bye yiŋ na. Yāhā n Sawile ta pe yinŋfua. Kisi dya bii kē u ne. Bēsyame kaha kur waa bii kē u ne. U n nii ye wāle yiŋ na dye- gbeesii. ²² Yāhā n bii Sawile ta u saha nii pe yiŋ na ye, ma u miy yaha, ma Dawide ta pe yinŋfua. Yāhā n u wi pāã ma yee:

«N Yisay dya Dawide yāŋ yi. Ta laanfua kē u ne. U ga ba ta laam wūhū bye pye.»

²³ Dawide kur waa kē Yesu ne. Yāhā bii ye ter Yiisrefa ye, koo ga ba Syayahafua nō wāã pe kē, woo Syayahafua kē Yesu ne. ²⁴ Nsān n ba cāã yir Yesu yaha. U naa le pāã Yiisrefa bye ye, pe le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke

wāpyeŋ miy yaha, pe cā pa u n ba pe tãã yi loho wo, nawee- bye yīnde na pe n cā. ²⁵ Nsān kuyale ke ba gbe taha, u naa nawee- yar ma naa n yee: <Wii wāpaŋ tee n sēŋ, woo sē kē ndoo ne ye. Ufua ma u n pai ra kur ye. Ta syi sē yai u ntān sale wāfer ne u trē na ye.>

²⁶ Wo nna, yii mpāy tee ma Brama kur wām, ma suhu mpāy bye ne pe pa ke Yāhā nar yawāhā nge wo, yii me tee yai ye cāã le kapāyīŋ luhu, le kapāyīŋ lii le u Syayahafua wīŋ pāã. ²⁷ Ye sē yāã, Yurusalemfa tesē pe yahaseefa ne, pe sē ke kai-war ye, kai- nkāy wo faale Yāhā kaplāŋ tōrfa pe bii cāã yrūhū yaha u Syayahafua wīŋ na. Pe sē maha ba cā yoo kē u Yesu ne ye. Pe ta pe n u boo. Kai- ngīŋ ke u Syayahafua dye yagaa poo pyer kāmāy na, koo kai- kē wo faale Yāhā kaplāŋ tōrfa pe bii cāã yrūhū yaha. Pe sē maha ke cā ye. Koo kai- sē kē pe n kal pe ye cāwāã cāwāã, Yiifee- kani per wo. ²⁸ Pe ba u sāhā, pe sē laa wāpee gē yāã tuu pye ye. Pe n sye ma yee, fāngafua Pilati n ta pe n u boo. ²⁹ Kai- nkāy bye, ke bii cāã yrūhū yaha u wīŋ na, ke n pai u dye, pe koo bye pye wa u na, pe n u tege u kueymartrā na, ma ga u le gbīŋ wo. ³⁰ Yāhā n -sē ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. ³¹ Mpāy pe ba yir u ne Galele kāntraha na ma ka u ne Yurusalem wo, u n plii buar raa pye wāyiŋ

ne pe na. Yesu tuu naa kai- nkāy pye pe n naa n yāã yīnde ne, ma suhu nkāy ne tuu naa n pāã pe n naa n luhu nditye ne, koo kai- ngīŋ bye kē pe pāã n tay nawee- ye. ³² Koo kē wo n nii loo kapāyīŋ nde tōr n yar ye na. Yāhā ke bii yē ter wo wāle ye lii ne faale wo, loo ne le kapāyīŋ nde ne. ³³ Yāhā le pye wii poo kē, wii mpāy too ma pe kur kuē pii. Kē Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, wo cā yagaa, ke bii yē ter wo ye lii ne, ke le pye wa wo kē. Le ma le yrūhū yaha ke Yāhā wāsey yay syāŋ fla wo ma yee:

<Mboo kē, ma ma ra Dya- puai,
ma gbe nanga na,
nawee- ga cā,
n ma ma Tuhufua.>

³⁴ Yāhā bii yee, koo ga ba u ta u n yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye, tesē gbā ma n maha waha yia yāã u na ye. Ke naa loo pāã kaplāŋ ngīŋ ne ma yee:

<Tē bii yē ter Dawide ye kayūhū nkāy ne,
n ga ke wāã ye kē cīnde.>

³⁵ Le maha ma le yrūhū yaha ke Yāhā wāsey yay tee- laa fla wo ma yee:

<Ma nawee wii raa yāŋ yi,
ma saa sya u n fūhū nii
gbīŋ laam wo ye.>

³⁶ Dawide woo na, tuu yir u yai ne, u u tēn lay tē le Yāhā laam wīŋ wāpye wīŋ na. Tuu -sē bii ku, pe n u le u wāle ne, u kuee gbīŋ laam wo

ma fūhū. ³⁷ Yāhā ke -sē wii ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, woo sē kuee gbū laam wo ma fūhū ye.

³⁸ Wo nna, -ye cā loo na ye yee, woo kāmāy ne, le kapāyī n nii n tōr nawee-ye, lii le n yee, Yāhā pe kapee- gbe n kāā pe yīŋ na.

³⁹ Musa tuu le Yāhā kānde kataŋ nkāy tōr, koo saha ye ta, ye n sroŋ Yāhā yīnde na ye. Wii woo u -sē Yesu ta u Yater, Yesu ga ufua ta, u n sroŋ Yāhā yīnde na. ⁴⁰ Yāhā kaplāŋ tōrfa pe lii pāā yaha, -ye yii yigi, ye ma syi ye wīi n nii koo syi ye! Pe bii le pāā yaha ma yee: Yāhā yee:

⁴¹ <-Ye yāŋ, yii mpāy tee tee n pāā Yāhā wīi na, -ye yāŋ lii ne tē ga ba pye, le ga ba nii ye ye yēgbāā wīi, ye ga ba kuee le wo.

N ga ba loo pye ye yīnde na, ye saa ba ku wa ye.

Wātōr wīi syi dyaŋ pe ne ga ba loo nde tōr ye ye, yaa yee, cīinde sē ne ye.>

» ⁴² Pōl tesē Barnabaase ne, pe ba pāā wa ma yi ke Yiiffee-yawāhā nwoŋ wo, nawee- n pe nar, pe maha dur ba koo kaplāŋ ceŋ ya pāā kanii per gaa, kii ke n pai.

⁴³ Naweetee- mpāy pe naa Yiiffee- Yāhā kānde yār, poo busāā mpāy ma suhu Yiiffee-busāā mpāy ne, pe n nii n taha Pōl ye na Barnabaase ne. Pōl tesē Barnabaase ne, pe n pāā pe ne, ma pe gbihi yar, ma pe pye ma yee, Yāhā

ke laantār wīi lii pye pe kē, pe le yigi klue sīi.

⁴⁴ Cāwāā gaa n taha. Koo cāwāā kanii per, pe klofa bye n nii mii, pe pa tāŋ pe n pai ke Yāhā kaplāŋ luhu.

⁴⁵ Pe Yiiffee- yahaseefa ma suhu Yiiffee- mpāy ne, pe pe nabuar yāā pe n luhu Pōl ye ye, laanyar n pe yigi pe n nii Pōl yē kaplāŋ kai, ma maha nii u tyehē. ⁴⁶ Pōl tesē Barnabaase ne, pe n pe Yiiffee- yar laha laanyīn ne ma yee: «Le Yāhā kapāyī yai le ne cāā tōr yii poo ye.

Tee -sē le wīi sye ma yee, ye sē yai cīinde yrā wāyāā ne ye, wo mii, too wā klaha mpāy kue ye, mpāy pe wee Yiiffee- ye. ⁴⁷ Yīŋfua ge wo yar le ne ma yee:

<N ma yāŋ yi, ma ma ta cāā- wāŋ syi dyaŋ mpāy ye pe wee Yiiffee-ye.

N ma yāŋ yi, ma yee ma le wāsyayaha kapāyī tōr ga yi deydey kui bye ne kāntraha nge na.> »

⁴⁸ Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe kaplāŋ ngīi luhu, pe n nii nuhu di, ma nii le Yīŋfua kapāyī sey. Yāhā ke mpāy ta, pe waha ba cīinde yrā yāā, poo bye n le kapāyī sya, ma Yesu ta pe Yater. ⁴⁹ Le Yīŋfua kapāyī naa n cāāŋ koo kue kāntraha bye wo.

⁵⁰ Canangbāy tii te naa Yiiffee- wāle kānde yār, ma suhu le klo yahaseefa ne, pe

Yiifee- n poo mii sũũ le Pɔl ye na Barnabaase ne, pe n pe nuhu, ma sya pe kar yi kãã pe kãntraha wo. ⁵¹ Pɔl tesē Barnabaase ne, pe n pe tre mplēm kor yaha koo fla Yiifee- na, ma ter klo laa wo pe n yee Yikō. ⁵² Pɔl ye pe ter, ma pe Yesu kãndeyārfa mpāy ta yaha ke fla na, Yāhā Yrā n pe laam yīi, pe n nii nuhu ya di.

14

Pɔl Barnabaase ne Yikō wo

¹ Pɔl ye n ga dye Yikō wo Barnabaase ne, ma ka koo fla Yiifee- yawāhā nwoŋ wo, ma Yāhā kapān pāā nawee-ye. Yiifee- busāā tesē nawee- busāā mpāy ne pe sē pye Yiifee- ye, Pɔl ye kaplāŋ n tāy pe ye pe n sya Yesu ta pe Yater. ² Yiifee- mpāy - sē ba sye, poo saa Pɔl ye kaplāŋ sya cīnde ye. Poo mii n nawee- mpāy sũũ, mpāy pe sē pye Yiifee- ye, pe n sya nii wāpee ga pe Yesu kãndeyārfa wīi na. ³ Pɔl ye n kuee Barnabaase ne ke Yikō wo, ma faa ma- Pe ba pe koho taha yaha Yīŋfua na, ma naa pe kaplāŋ pāā laanyīn ne. Yīŋfua naa fānga wāā pe kē, pe n waha naa laanwo wūhũ pye tesē yēkā wūhũ ne nawee- n waha naa n cā, kapāyīi lii pe n pāā nde Yīŋfua laantār wīi na, cīnde ne. ⁴ Pe kaplāŋ n pe klofa ta, pe sē nii yīmbui nen na ye. Mpāy n kuee Yiifee- kur ye, mpāy n -sē taha pe Yesu tēnlehe na.

⁵ Pe Yiifee- tesē pe naweete- mpāy ne pe sē pye Yiifee- ye, poo mii tesē pe yahaseefa ne, pe naa pe ya gbihi, poo ga Pɔl ye nuhu Barnabaase ne, pe pe waa boo ntēmbar ne. ⁶ Pe naam syām n yi le cāŋ na, ma ta ter fā ga Liiser kuε ye Darbu ne, ma suhu koo kui syāŋ ngūi kãnkāy kusyīmbehe ne. Kãntraha gaa kui ba kē, pe naa ke yee Lakoni. ⁷ Pe n nii le Yesu kapāyīi tōr koo fla na.

Pɔl tesē Barnabaase ne Liiser wo

⁸ Loo klo nde wo pe naa n yee Liiser, tākurfua waa pye, u naa n nii wānii ya. U ba see u tākur ne ke dyaŋ, u sē ba yir yer yāā, ma yār yāā ye. ⁹ U naa Pɔl kaplāŋ luhu. Pɔl n u waha yāŋ, ma le yāŋ cā u dya yīntaha na ma yee, u dya laam wo u le sya wa laantee nen ne Yesu ga waha u jaa. ¹⁰ Loo na, Pɔl n yīmbui yir, ma u pye ma yee: «Yir, ma gbihi tāhā yer ma tre na!» U dya n kur ye tāhā yer u tre na, ma nii n yār. ¹¹ Pe nabuar pe yāā Pɔl lii pye, pe n tē sya Lakonifa yor wo ma yee: «Te mpar te ya wā klaha nawee-, ma tege ba wo ye!» ¹² Pe n nii Barnabaase yee Yeepeta, ma yee Pɔl woo ma kaplāŋ pāāfua, ma nii u yee Makur, pe klo mpar myar ne. ¹³ Mpar rii pe n yee Yeepeta, te kangbāŋ pye le klo dyesaha fla na. Ke yūndefua n napa mpāy yāŋ yi ma faasyīmbir raa gbihi maha pe na, ma ka pe ne,

ke kapahayē kuɛ ye. U naa n ke, u ga pe napa boo, u Pɔl ye tēŋ Barnabaase ne. Pe nabuar bya maha naa pe wātēŋ wīl ke. ¹⁴ Pe Yesu tēnlehe syām pe le luhu, le sē tāy pe ye ye, pe n sya pe ya nayre tyīn jūū, ma fā dye pe nabuar laam wo, ma nii n tē, ma yee: ¹⁵ «Naambiyām, nwa ye n nii loo nde pye? Naweete- ya me wo ne ye dyaŋ. Wo pa le Yāhā kapāyī ne ye kē, ma yee ye nekla wān nde tee ta ye mpar ma n tēŋ, -ye re gbe ga miy yaha, tee ye yīntar sroŋ cīnde Yāhā ya ye, cīnde Yāhā gii ke ma yrāŋ na yalebye, koo gii ke yāhāyīŋ ta, kāntraha ne, muhulangbāŋ ne tesē wān tii bye ne te ma te laam wo. ¹⁶ Nawee- terfa mpāy pe wee Yiifee- ye, faale wo Yāhā bii tyii pe na pe n naa pe laam kānde yār. ¹⁷ Ke sē -sē tyii ke ya wīl wāyar na ye na ke kayūhū wāpyeŋ ne ye kē ye: Yalebye ke ga ta sesaha n yir yāhāyīŋ na ke too, yīnwoho cāā n dye ye n dir yāā busāā. Koo kē ke ye yē digi yi, ma maha ye laam ta nuhu fla.» ¹⁸ Pe Yesu tēnlehe pe sya kaplāŋ ngīl pāā, pe -sē maha fāy, ma cā waha yer tā pe nabuar na, pe sē pe tēŋ ye.

¹⁹ Yiifee- mpāy -sē yir Pisidi Yātɔɔsyi wo tesē Yikō ne, ma pa ke Liiser wo. Pe n pe nabuar sūū, ma pe bye wlaŋ taha pe ya na, pe n nii Pɔl waa ntēmbar ne, poo ga u waa boo. Pe n yee u ku,

ma u fle ga miy yaha le klo kānkāy na. ²⁰ Yaliile pe Yesu kāndeyārfa poo ya pe ba wo tā u na, u n cā yir loo na, ma wlāhā dye pe ne le klo wo.

Pe wādurbaŋ Syire kāntraha na, Yātɔɔsyi wo

Ke yīnsyii wo pe n yir Barnabaase ne pe syām, ma ka klo nde wo pe n yee Darbu. ²¹ Pe n le Yesu kapāyī pāā koo fla na nawee- busāā n le luhu, ma Yesu ta pe Yater. Loo kur ye, pe n dur ga Liiser wo ma suhu Yikō ne, tesē Yātɔɔsyi ne Pisidi kāntraha na. ²² Pe naa pe Yesu kāndeyārfa laam yīn, ma naa pe yar, pe pe ya plāhā Yesu wāta wīl ne pe Yater. Pe naa pe yar ma yee: «Wii ma yee u ga dye Yāhā Yai wo, ufua ga cāā kayīhī yāā wa.» ²³ Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ma pye na, Pɔl tesē Barnabaase ne, pe ga mpāy yāŋ yi pe laam wo, pe pe ta pe yawāhāfa yahaseefa. Loo na, pe ga pe yē tā digi na pe Yāhā nar, pe pe le soho Yīŋfua koho wo, woo wii pe ta pe Yater.

²⁴ Loo kur ye, pe n dye yi ter Pisidi kāntraha kui nkāy wo, ma ga yi Pāāfile kāntraha na. ²⁵ Pe n le Yāhā kapāyī pāā koo fla na, klo laa wo pe n yee Perye, ma ka tūntūn klo laa wo pe n yee Yatale. ²⁶ Pe n ga salangbāŋ gbe koo fla na, ma dur ga Yātɔɔsyi wo, Syire kāntraha na. Loo klo nde ne, pe Yesu kāndeyārfa ba Yāhā nar pe kē, ke naa laantār wīl

pye pe kē, pe n waha le Yāhā tēn tē. Loo tēn ne, pe ga tē kua, ma dur ba.

²⁷ Pe ga dye ke Yātōosyi wo, pe n pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yee wāā ta. Pe ba tēn lii tē Yāhā kāmāy na, tesē mpāy pe wee Yiifēe-ye, Yāhā ke ba pye mii, ma poo mii bya ta pe n waha Yesu ta pe Yater, pe n koo bye tōr yar pe Yesu kāndeyārfa na. ²⁸ Loo kur ye, Pōl tesē Barnabaase ne, pe n faa nii ma- loo klo nde wo, pe Yesu kāndeyārfa ne.

15

Yesu kāndeyārfa ma yawāhā na Yurusalem wo

¹ Yiifēe- Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Yude wo, pe n yir ma pa Yātōosyi wo, ma ba nii Yesu kāndeyārfa klaha nde ne, ma pe pye ma yee: «Ye ma yee ye sē kūū mii Musa kānde le yar wo na mii ye, ye saa waha sya yaha ye.» ² Pōl tesē Barnabaase ne, pe sē yer pe kaklaha nge na ye, le n sya nii kaplāŋ wātyīn pe nsoho wo. Pe n le pāā ta ma yee, Pōl, Barnabaase ne, ma suhu Yātōosyifa mpāy ne, pe ka Yurusalem wo pe ga le yey yāŋ pe Yesu tēnlehe ye tesē pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne. ³ Pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa n pe wār wāā kānde wo. Pe n dye yi ter kui nkāy wo, kāntraha gaa na pe naa n yee Fenise, ma suhu Syamari kui nkāy ne. Mpāy pe wee Yiifēe- ye, ma ba dye Yesu

kānde wo, pe poo wīī tōr naa n gaha nawee- ye, le n naa nuhu yigi Yesu kāndeyārfa bye kē.

⁴ Pe ga dye Yurusalem wo, pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye n pe wāā, pe Yesu tēnlehe ne pe yawāhāfa yahaseefa ne. Yāhā ke ba Pōl ye ta ma tēn lii tē, Pōl ye n koo bye tōr pe ye. ⁵ Farisyē mpāy pe Yesu ta pe Yater, poo mpāy -sē pye ke fla na. Pe n yir ma yee: «Yesu kāndeyārfa mpāy pe wee Yiifēe- ye, poo yai wākūū ne. Pe maha yai pe naa n yār le kānde wo, lii Yāhā le yar Musa na.» ⁶ Pe Yesu tēnlehe n pe ya wāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne, poo ga le fla yāŋ.

⁷ Pe n kaplāŋ tyīn ma- Pyar n yir ma yee: «Wo nna, ye cā ma yee, Yāhā ba ra yāŋ yi le yale dey ma ra ta, ta n ga le Yesu kapāyī yar mpāy na pe wee Yiifēe- ye, pe le luhu pe Yesu ta pe Yater. ⁸ Yāhā giī ke nawee- bye laam wūhū cā tāŋ, ke pe sya, ma sya Yāhā Yrā le pe laam wo wo wāŋ syi dyaŋ. Loo nde ta wo n waha cā, Yāhā pe bya kuε yāŋ.

⁹ Pe Yesu ta pe Yater, Yāhā pe bye ta wo ne koho neŋ na, ma pe kapee- yee laha kāā pe yīŋ na. ¹⁰ Ye -sē pye mii yagaa ma yee, yaa Yāhā pye yāŋ, ma n ke yii ga teger ta Yesu kāndeyārfa na, teger rii syi wo wāle tesē wii ge ne, waa sē waha te syi tēŋ yāā ye. ¹¹ Wo nanem bye sē n

yee la, Yīŋfua Yesu laantār kāmāy ne too sya yaha? Poo wīl bya wee la koo syi?»

¹² Loo na, pe nawee- bye n yaha le, ma n luhu Barnabaase ye kaplāŋ ye, Pōl ne. Yāhā ke ba Barnabaase ye ta Pōl ne, ma yēkā wūhū nkāy pye tesē laanwo wūhū nkāy ne, pe nawee- mpāy nsoho wo, mpāy pe wee Yiifeye, pe n koo ngīl bye tōr yar pe nawee- na. ¹³ Poo nawee- syām mii pe ba pāā wa, Syake* n kapān gbe ma yee: «Wo nna, -ye luhu ra ye! ¹⁴ Mpāy pe wee Yiifeye, Yāhā pe kue yāŋ faale wo, ma nawee- mpāy yāŋ yi pe laam wo pe nii u wām. Pyar loo nde tōr yar wo na ke yagaa nge na. ¹⁵ Pe Yāhā kaplāŋ tōrfa kaplāŋ gε maha n gaha koo kue ye. Ye cā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yīŋfua le pāā ma yee:

¹⁶ «Loo kur ye,
n ga ba dur ba.
Faale Dawide yīnfar wee
nantāŋ
u kur kue pii ye ye,
mii kaha dyaŋ ke too.
N -sē ga maha ba too yīnfar
nde wāā
u kur kue puee waa kē,
le n nii mii kaha dyaŋ ke
ba too,
ta n ke gbihi fāā.

¹⁷ Loo na, nawee- mpāy pe
kuee,
pe ga ba naa Yīŋfua fla
kε,
pe naa n taha u na.

Nawee- terfa mpāy bye pe
wee Yiifeye,
poo mii, tē mpāy yāŋ yi
pe laam wo,
pe nii ra wām,
pe bye ga ba naa Yīŋfua
fla kε,
pe naa n taha u na.

¹⁸ Yīŋfua kapān ne nde.
U loo yar yaha le yale dey.»

¹⁹ Syake n maha pe yar taha ma yee: «Loo ne, ta laam wo, mpāy pe wee Yiifeye, ma nii Yesu kāndeyārfa, teger raa sē yai te taha pe na ye. ²⁰ Wo ga waha saba waa yrūhū wāā pe kē, wo pe yar, waa ma kla gii boo le soho mpar koho wo, pe ma n ke kaa ye. Tesē, pe ma kla gii boo pe sē ke kuāy ye, pe ma n ke kaa ye. Tesē, pe ma n naa ntāŋ kaa ye. Tesē, pe ma n naa tyatyāhā pye ca kue ye tesē naam kue ye ye. ²¹ Ye cā ma yee, ma gbe wo yahasee wāle mpāy cāā na, ma sya ba waa yagaa na, kānde lii Yāhā le yar Musa na, le n kal kani per kani per, wo Yiifeye- yawāhā nwoŋ wo.»

*Yesu kāndeyārfa mpāy pe
wee Yiifeye- ye, saba ka pe ye*

²² Loo na, Yesu tēnlehe tesē Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne, ma suhu pe Yesu kāndeyārfa bye ne, pe n pāā ta ma yee, poo ga nawee- mpāy yāŋ yi pe ya laam wo pe pe lehe wāā Yātōosyi wo Pōl ye ne pe syām Barnabaase ne. Yudi

* **15:13** 15.13 U Syake pye Yīŋfua Yesu cīifua; u pye Yurusalem Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yīŋ na.

wii pe naa n yee Gbarsabaha ma suhu Silaasyi ne, poo mpāy pe Yesu kāndeyārfa naa pe miyūhū yee, pe n poo yāŋ yi, ma pe lehe wāā Yātōosyi wo Pōl ne. ²³ Pe ba pe lehe wāā pe ga saba wii kē, u ba yrūhū ma yee:

«Wii Yesu tēnlehe, wii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa, wii mpāy too ma ye Yesu kāndeyārwai Yurusalem wo nwo, wo saba nwo yrūhū nō wāā ye kē,

yii mpāy tee wee Yiifee- ye, ma ma Yesu kāndeyārfa, ma nii Yātōosyi klo wo kāntre nde ne pe n yee Syire, ma suhu Sersyi ne.

Wo syaha ma ye ye.

²⁴ Wo le luhu pe yee nawee- mpāy yir wo fla na, ma ga ye laam wlāhā ntāncēr kaplāŋ nkāy ne. Wii sē kē too pe lehe wāā ye ye ye. ²⁵ Loo ne, wo n yīmbui wāā le, ma nawee- mpāy yāŋ yi ma pe lehe wāā ye ye. Poo pe ga wo naam- biyābua syām mii wār ga, Pōl tesē Barnabaase ne, ²⁶ poo mpāy pe gbā yē nder ma pe ya plāhā ma kuee Yesu tēn wo. ²⁷ Yudi tesē Silaasyi ne, poo me too lehe wāā ye ye. Nkāy too yrūhū saba laam wo pe ga ke gbihi pāā ye n luhu. ²⁸ Ye sē yāā, le Yāhā Yrā ma suhu wii ge ne, wo yee wo saa tegēr raa ta ye na ye. Kai- ngīi too ga yar ye na, nawee- bye yai pe koo gbihi yigi.

²⁹ Koo kē ngīi: Pe ma kla gii boo le soho mpar wān koho wo, ye ma syi ke kaa ye. Tesē, kla gii ne pe ma yee pe sē ke kuāy ye, ye ma n ke kaa ye. Tesē, ye ma n naa ntāŋ kaa ye. Tesē, ye ma n naa tyatyāhā pye ca kue ye tesē naam kue ye ye. Ye ma koo ngīi gbihi yigi, le yō.

Wo bye ye syar tāŋ.»

³⁰ Pe mpāy lehe, pe n kānde wāā pe kē, pe n ka ke Yātōosyi wo. Pe n ga dye, ma pe Yesu kāndeyārfa bye wāā, ma u saba le soho pe koho wo. ³¹ Pe n u saba kal, ke kaplāŋ n tāy pe ye ma maha pe laam yīn. Loo nde n nii pe ye nuhu. ³² Yudi tesē Silaasyi ne, pe pye Yāhā kaplāŋ tōrfa, poo n kapān gbe, ma pāā ma- pe Yesu kāndeyārfa ne, ma pe laam yīn, ma maha pe laam gbihi ta. ³³ Pe n faa ma- koo fla na. Loo kur ye, pe Yesu kāndeyārfa n ba Yāhā nar ke kānde yigi pe kē, pe n dur ga pe nna fla na Yurusalem wo, pe nna mpāy pe pe lehe wāā. [³⁴ Silaasyi woo n kuee ke fla na, ma yee le tāy woo ye.] ³⁵ Pōl tesē Barnabaase ne, poo bye n kuee ke Yātōosyi wo. Pe naa nawee- klaha, ma naa le kapāyīi tōr nawee- ye, kapāyīi lii le Yīnfua wīi pāā. Mpāy maha pye pe ne loo tēn nde na.

Pōl ye cāāŋ pe ya na Barnabaase ne

³⁶ Per gaa, Pōl n ba Barnabaase pye ma yee: «Too ba Yīnfua kapāyīi pāā kui nkāy

wo, -too dur ga, waa ke fla Yesu kändeyārfa yāṅ, pe ma mii.» ³⁷ Nsān wii pe n yee Mareke, Barnabaase naa n traha u u yigi taha pe na. ³⁸ Pōl n -sē yee: «Woo sē na, u ba ter wo yaha, per gii too pye Pāāfile kāntraha na. U sē maha ba kaa taha yāā wo na ma ka teelaa wo le tēn wīī na ye.» ³⁹ Yēcroho n dye pe nsoho wo, pe n sya cāāṅ pe ya na. Barnabaase n Mareke yigi taha u ya na, pe n salangbāṅ gbe, ma ter Syiper kāntraha kue ye. ⁴⁰ Pōl n Silaasyi yāṅ yi, pe Yesu kändeyārfa n Yāhā nar ma pe le soho Yāhā laantār koho wo. Pe n ter. ⁴¹ Pōl ye n ter Syire kāntraha na tesē Sersyi kāntraha ne, ma nii pe Yesu kändeyārfa laam yīn, ma nii pe yar pe pe laam waha Yesu wāta wīī ne pe Yater.

16

Timuti taha Pōl ye na Silaasyi ne

¹ Pōl n ga dye Darbu wo, ma yir ke fla na, ma ga dye Liiser wo. Loo klo nde wo, Yesu kändeyārfua waa pye, u myaha ba kē Timuti; u nahafua pye Yiifeesya, ma Yesu ta u Yater, ma sroṅ le kānde wo. U tuhufua sē pye Yiiffee ma ba wākūū kānde cā ye. ² Yesu kändeyārfa mpāy pe pye Liiser wo tesē Yikō ne, pe naa u Timuti wāyīī pāā. ³ U wīī n tāy Pōl ye, u n sya u yigi taha u ya na. Yiiffee- mpāy pe -sē pye koo kue kāntre na, pe bye

ba cā ma yee, u tuhufua wee Yiiffee ye. Loo n ta Pōl n u kūū.

⁴ Kai- nkāy pe Yesu tēnlehe pe pāā ta Yurusalem Yesu kändeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne, Pōl ye ma ga dye klo lii wo, pe ga loo bye pāā pe Yesu kändeyārfa ye, pe maha pe yar pe naa n pye koo syi. ⁵ Pe Yesu kändeyārfa yawāhāfa naa pe ya plāhā Yesu wāta wīī ne pe Yater. Kaa maha naa n taha pe wānihi na, plii wuhu na.

Yāhā Pōl ta u ka Maseduan kāntraha na

⁶ Yāhā Yrā sē sya Pōl ye n le Yāhā kapāyīī pāā Yasyifa ye ye. Pe n dye yi ter Firsyi kāntraha ne tesē Galasyi kāntraha ne. ⁷ Pe ga nō gbe taha Miisiyi kāntraha na, pe n yee poo ga ka Bitini kāntraha na. Yāhā Yrā sē le sya pe ye ye. ⁸ Pe n dye yi ter Miisiyi kāntraha wo, ma ka klo laa wo pe naa n yee Toosa; le klo pye muhulangbāṅ tāy. ⁹ Yimper wo, Pōl n ba yāā mii wāytāā dyaṅ u na, u n Maseduanfa naa waa yāā tuu yir yer, ma nii u nar ma yee: «Pa Maseduan kāntraha na, ma ba wo sya yaha!» ¹⁰ Pōl tuu u dya yāā pe wāytāā wo ke syi, poo, tesē ndoo Luke ne, wo n cā ma yee, Yāhā wo yee too ka wo ga le Yesu kapāyīī yar Maseduanfa na. Wo n nii wākaṅ ke koo fla na.

Pōl ka klo laa wo pe n yee Filipe

¹¹ Wo n salangbāṅ gbe Toosa na, ma sronj ka kántraha gaa na pe naa n yee Samotraasi. Muhlāngbāṅ koo kántraha nge gbey le. Ke yīnjsyii wo, wo n ka klo laa wo pe naa n yee Naplosyi. ¹² Naplosyi wo, wo n yi ke salangbāṅ wo, ma ka Maseduan klo laa wo pe naa n yee Filipe; le ba gboho. Wǒrmefa maha ba nihi loo klo nde wo. Wo n plii raa pye ke fla na. ¹³ Kanii per, wo n yi le klo wo ma ka ke fla lafende fla na, ma yee laa na waa teelaa fla yāā Yiiifee-pe pe ya wāā na, ma Yāhā sey. Wo n ga ca mpāy yāā pe pe ya wāā nii, wo n tege nii ma pāā pe ne. ¹⁴ Pe laam wo, cɔɔ waa pye, u myaha ba kē Liidi, u naa n yi klo laa wo pe naa n yee Tadir, u naa wangbāhā fahawān taa cāā troho, te pye wāyēr. U naa Yāhā ke. U naa ndityuhu yaha wo kaplāṅ na, Yīnfua n u laam ta u n nii Pól kaplāṅ luhu kayi ne. ¹⁵ Loo kur ye, u n le sya u kahafa bye ne, pe n pe tāā yi loho wo. Loo le pye wa, u n wo yee ma yee: «Ye ma cā, n Yīnfua ta ra Yater cīnde, -ye ba kuee ra kaha wo!» U n tāhā yer le na, wo n le sya u ye.

Pe Pól ye tā nwompíhi wo

¹⁶ Per gaa, too naa n gaha Yāhā narsaha wo, tēntēsya laale n wo wāā ba: Sāndūpee pye u yīṅ na, ma u ta u n waha kai- yāṅ naa n cā, ma waha ke cāā tǒr naa n yaha. U naa loo pye, ma

war busāā sya naa n gaha u yīṅfa kē. ¹⁷ U n nii n taha wo na, Pól tesē wii ne, ma nii n tē ma n yee: «Yāhā gii ke ma ncaha ye, koo tēntē-me naam mii ne! Kānde lii ya le ga waha nawee sya yaha, loo kānde kapāyīī ne pe n yar ye na.» ¹⁸ U naa loo pye plii bye. Per gaa, le n sya ba sye Pól ye, u n wā klaha, ma sā u sāndūpee na ma yee: «Yesu Crise myaha na, n yee, ma tege kāā u yīṅ na!» U sāndūpee n tege kāā u tēntēsyaale yīṅ na le yalebya wo. ¹⁹ Le tēntēsyaale yīṅfa pe yāā, u saha laa yāṅ cā tǒr nantāṅ u war sya pe kē ye, pe n Pól ye yigi ga fānga na Silaasyi ne nanihi fla wo, pe klo yahaseefa fla na. ²⁰ Pe n ka pe ne pe klo fāngafa yahasee ye, ma ga le pāā ma yee: «Naam mii ma, pe kai- wlāhā wo klo laam wo. Yiiifee-me pe ne. ²¹ Wii mpāy too ma Wǒrmefa, wo kānde le yee lii sē yǒ ye, too ma n naa le pye ye, loo ne pe ta ma nawee- klaha.» ²² Pe nabuar bya n yee, pe tee pye. Pe klo fāngafa n ta, pe n Pól ye nayre fer kāā pe na, Silaasyi ne, ma pe gbā sāngblā ne. ²³ Pe n pe kā gbā, ma pe tā nwompíhi wo, ma u nwompíhi sēṅfua pye, u pe yāṅ naa n yǒ. ²⁴ Pe u nwompíhi sēṅfua yar waha ke syi, u n ga pe le wāā ke nwompíhi nwonuṅ gaa laam wo, ma pe trε pua yigi yaha katyir wān taa laam wo.

²⁵ Yīndyaha nsoho wo, Pól

ye n nii Yāhā nar Silaasyi ne, ma nii yay le ma Yāhā sey. Pe nwompihifa bye naa pe yīmbuhu luhu. ²⁶ Yalaale wo, kāntraha n yehe fānga ne, ke nwompihi nakūy bye n sya yehe. Te kāānklee bye n ta ter yār te ya ya. Ntēn wān tii pe ba ta ma pe nwompihifa pua, te bye n ta ter sāhā te ya ya. ²⁷ U nwompihi sēŋfua n yir wāy na; tuu yāā ke nwompihi kāānklee te yār yaha, u n yee pe nwompihifa ga pye pe fā ter, ma u yūntrūhū tyīn kuā, woo ga u ya boo. ²⁸ Pōl n tē sya fānga ne ma yee: «Ma'a syi ma kapee pye mii na ye, wo bye ma nwo!»

²⁹ Ke pye yīmper wo, u nwompihi sēŋfua n naa nar sya, ma fā dye ke nwompihi nwonuŋ laam wo, maa too kānklūy na, Pōl ye yahasee ye Silaasyi ne, ma nii n sege fyar koho wo. ³⁰ U n ta, pe n yi, u n pe yey ma yee: «Lefa, n ga waha pye mii, n waha sya yaha?» ³¹ Pe n u yē sya ma yee: «Yīŋfua Yesu ta ma Yater, maa sya yaha, mboo tesē ma nna bye ne.» ³² Loo na, pe n u Yīŋfua kapāyī pāā laha u ye, woo tesē u kahafa bye ne. ³³ U nwompihi sēŋfua n pe yigi ga ke yīmper wo le yalebya wo, maa pe nar yee pe kē. Pōl n ta ter u tāā yi loho wo, woo tesē u nna bye ne. ³⁴ U n Pōl ye yee, pe n dugu dye u ne u nwoŋ wo, ma di. U dya tuu Yāhā ta u Yater, woo tesē u nna bye ne, le n nii u

ye nuhu.

³⁵ Yīŋ n syii, pe klo fāngafa n pe tēntē- mpāy lehe wāā, pe n ba u nwompihi sēŋfua pye ma yee, u naam mii yi yaha. ³⁶ U nwompihi sēŋfua n le pāā Pōl ye ma yee: «Pe klo fāngafa nawee- lehe wāā, ma yee n ye yi yaha. Laa wee ye, ye ga waha yi ye ter pra.» ³⁷ Pōl n -sē pe fāngafa tēntē- pye ma yee: «Pe ta pe n wo gbā nanihi laam wo, pe sē cāā wo sāhā laa ge ne ye, wii mpāy too n tōr Wōrmefa ne! Pe n maha wo tā nwompihi wo. Yagaa, pe n traha pe wo yuhu yi yaha, waa ma n yi le cāŋ na ye. Wo saa le sya ye! Pe pa pe ya ya, pe ba wo yi yaha!»

³⁸ Pe tēntē- n ka, maa le pāā pe klo fāngafa ye. Pe le luhu ma yee, Pōl ye ma Wōrmefa Silaasyi ne, pe n fya. Pe Wōrmefa kānde na, waa sē yai u Wōrme naa gbā ye. ³⁹ Pe n pa loo na, maa kace nar Pōl ye ye, ma cā pe yi yaha, ma pe nar pe ter le klo yaha. ⁴⁰ Pōl ye, pe yi ke nwompihi wo Silaasyi ne, pe n ka Liidi kaha wo, ma ga Yesu kāndeyārfa yāā. Pe n pe laam yīn, ma pe yar pe pe ya plāhā Yesu kānde wo. Loo kur ye, pe n ter.

17

Pōl ye ka Tesaloni wo Silaasyi ne

¹ Pōl ye n ta ter Silaasyi ne kui nkāy wo pe naa n yee Amplōsyi tesē Apoloni ne, ma ga dye klo nde wo pe

naa n yee Tesaloni. Yiifee-yawāhā nwoŋ gaa pye ke fla na. ² Pɔl pye, u ma ga dye klo lii loo wo, u ma ne ka koo fla Yiifee-yawāhā nwoŋ wo. Pe ga dye Tesaloni wo, pe n ka ke fla na. Kani per kani per, u ne ka ke fla Yiifee-yawāhā nwoŋ wo, u ga naa Yāhā kaplāŋ pāā pe ye. U loo pye cāwāy tāā syi, maa naa Yāhā kaplāŋ pāā nawee-mpāy ye, pe pye ke fla na. ³ Ke kaplāŋ ke yrūhū ta mii ke Yāhā sabangbāŋ wo, u naa pe klaha koo ne. U maha naa pe yar ma yee, u Yāhā Yīndefua Crise wī ma, le cāā yrūhū yaha ma yee, u yai u fāy gboho, u ba ku, tuu ba yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye. U maha naa pe yar ma yee: «Yesu nwo wii wī tē n pāā ye ye, woo kē u Crise ne.» ⁴ Yiifee- car mpāy ya n le sya, ma taha Pɔl ye na, Silaasyi ne. Mpāy pe sē-sē pye Yiifee- ye, ma naa Yāhā kānde ke, poo busāā n le Yesu kapāyī sya, ma taha Pɔl ye na, Silaasyi ne. Poo, ma suhu ca busāā mpāy ne nawee- naa nagboho ta pe na.

⁵ Yiifee- mpāy pe sye, pe loo yāā, pe n nii mii, laanyar ga pe boo. Pe n natay taa yāŋ yi pe nabuar laam wo, ma pe ta pe n pe ya wāā, ma sya gbleŋ yir le klo wo. Loo na, pe n yir, ma ka Yasō kaha wo, poo n gaha Pɔl ye yigi Silaasyi ne, pe ga pe sāhā nanihi fla wo. ⁶ Pe ga dye, pe sē pe yāā ye, pe n u Yasō woo yigi, ma suhu Yesu

kāndeyārfa mpāy ne, ma ka pe ne le klo yahaseefa fla na, ma ga nii n tē ma yee: «Naam mii driyē kur bye wlāhā tāŋ. Nanga, pe mii pe ba yi nwo! ⁷ Yasō syāsaha wāā pe kē u kaha wo. Kāntre fāngafa bye yīŋfua kānde na, lii le sē yai le pye ye, loo ne nawee- mii pe n pye. Ye sē yāā, pe yee yīŋfua waa maha ma, pe n yee Yesu.» ⁸ Pe kaplāŋ ngī n pe nawee-laam war ma suhu le klo yahaseefa ne, le n sya nii gbleŋ. ⁹ U Yasō tesē mpāy ne pe ba yigi ba, pe n gblihi laa ma yē ter klo yahaseefa ye ma yee, poo ga Pɔl ye ta Silaasyi ne pe n ter; pe n cā pe miy yaha.

Pɔl ye ka Beree na Silaasyi ne

¹⁰ Yīmper ke ba wo, pe Yesu kāndeyārfa n Pɔl ye ta pe n yrāhā yi, ma ga ka klo laa wo pe naa n yee Beree. Pe ga dye, pe n ka ke Yiifee-yawāhā nwoŋ wo. ¹¹ Koo fla Yiifee- laam ba yō ma ter Tesaloni klo Yiifee- yaha. Pe n le Yāhā kapāyī sya laanfir ne. Plii bye pe naa Yāhā kaplāŋ saba yāŋ kayi ne, pe cā Pɔl kaplāŋ ma wāā le ke saba kaplāŋ ne. ¹² Poo busāā n le kapāyī sya. Mpāy ter pe sē pye Yiifee- ye, poo tesē ca mpāy ne nawee- naa nagboho ta pe na, poo busāā n le kapāyī sya.

¹³ Yiifee- mpāy pe pye Tesaloni wo, pe ba luhu ma yee, Pɔl ma u le Yāhā kapāyī pāā Beree bya wo, pe n ka

ke fla na, maa nii pe klofa sũũ, ma pe gblaha Pɔl ye ne. ¹⁴ Loo n ta, pe Yesu kãndeyãrfa n ta ter Pɔl ta u n ter muhulangbãñ kue ye, u ga salangbãñ gbe u ter. Silaasyi ye poo n kuee ke Beree wo Timuti ne. ¹⁵ Beree Yesu kãndeyãrfa mpãy pe Pɔl wãr ga, pe n ka u ne ma sya ga dye Aten wo. Pe wãdur na, Pɔl n pe lehe, pe ma ga dye pe klo wo, pe ga Silaasyi ye yar Timuti ne pe pa u fla na, pe ma n nii kuee ye. Loo kur ye, pe Beree Yesu kãndeyãrfa n dur ter.

Pɔl ma Aten wo

¹⁶ Pɔl naa Silaasyi ye sēñ Timuti ne ke Aten wo. U n wãn busãã yãã le klo laam wo nawee- pe fãã ta wãtēñ wãn. Loo nde n nuhu bye kua kãã u laam wo. ¹⁷ Ke Yiifee- yawãhã nwoj wo, u naa kaplãñ pãã pe Yiifee- ne ma suhu mpãy ne pe sē pye Yiifee- ye ma naa Yãhã kē. Plii bye, nawee- mpãy tuu wãã naa n sya nanihi teebehe wo, u maha naa kaplãñ pãã pe ne. ¹⁸ Mpãy kaklaha ke n yee nawee sē yai wãfãý ne ye, ma suhu mpãy kaklaha ne ke n yee nawee yai u naa u ya waha yĩñ wĩ na, poo yĩñfa mpãy n pa maa nii kaplãñ tyĩn u ne. Mpãy naa n yee, a lii u kaplãmbuarfua u n pãã? Mpãy maha naa n yee, a yãhãfãm mpãy wĩ ne tuu n tōr. Poo ba luhu Pɔl ye tuu naa Yesu wĩ pãã pe ye

tesē u wãyir wĩ ne gbã wo, tuu yir ma dur ba yrãñ na gbaafa ye, koo kē. ¹⁹ Le klo yawãhãfa mpãy pe naa pe ya wãã yãmpũnde lii yĩñ na pe n yee Yeroapaase*, pe n Pɔl yigi ga ke fla na, maa u pye ma yee: «Ma saa wo yar la, kaklaha nkãy ter syi wĩ taa n pãã wo ye? ²⁰ Ma sē yãã, kai- nkãy taa n tōr wo ye, wo sē ke cã ye, wo n traha wo ke yĩntaha war.» ²¹ Pe Atenfa ma suhu nampay mpãy ne pe ba nii wlãhã pe ne, pe tēn pye wãceñ: Loo ne pe nii naa kafũhũ tōr pe naa n luhu pe ya ye.

²² Pɔl n yir yer pe klo yawãhãfa telai wo ma yee: «Atenfa, tē ye yãã mii, Yãhã wĩ gboho ye laam wo kacãn wee ye. ²³ Ye sē yãã, n naa n tay ye klo wo ma naa ye katēñ wãn yãñ, ma ga ye yãhã tēñsaha fla gaa yãã pe yrũhũ ta ke yĩñ na ma yee: <Yãhã gaa wãñ kē, wo sē ke cã ye.> -Ye yãñ! Yãhã gi ree n tēñ ye sē ke cã ye; koo wĩ ne tē n pai pãã ye ye. ²⁴ Yãhã gi ke driyē tãhã ke laam wãn bye ne, ke ma yãhãýĩñ Yĩñfua ma suhu kãntraha bya ne. Yãhã kangbãý tii nawee- te fãã, ke sē n syã te wo ye. ²⁵ Nawee- saa waha laale ge pye Yãhã kē, pe kaa taha ke na ye. Koo kē ke yrã wãã nawee- bye kē, wũũ ne, ma suhu wãn bye ne. ²⁶ Ke cãã nawee- nen ya tãhã u n syar, nawee-

* **17:19** 17.19 Yãmpũnde gaa myaha kē. Aten klo yahaseefa naa pe ya wãã ke fla na ma naa pe klo kai- pãã.

ter bye n yi, ke n pe ta ta ga kântraha teebehe bye na. Ke wân bye dyeyale ta dye laam wo, ma nawee- kântrɛ yersar ta pe bye kē. ²⁷ Yāhā loo pye ma yee, nawee- pe koo fla ke. Pe pe ya waha pe naa ke ke, laa na pe ga ba ke yāā cā. Le cīnde -sē na, Yāhā sē dey wo bye na ye. ²⁸ Ye sē yāā, koo kē ke wo ta wo n nii yrāŋ na, wo n waha kai- pye, wo n nii kla. Ye kaicāfa mpāy sē loo nen ya pāā la ma yee: «Wo bye maha ma ke pii.» ²⁹ Too -sē ma ke pii, wo sē yai wo naa le ga wo yee, Yāhā ga waha nii kla gaa syi dyaŋ, nawee- pe laam ga ma pe klue ta ma ke gbihi sān ne, wargbe syi ne, ntēmlaha syi ne ye. ³⁰ Faale cāā na, nawee- pe sē ba laa cā ye, Yāhā sē loo yāŋ nantāŋ ye, yagaa ke n ke nawee- ter bye pe le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyeŋ miy yaha. ³¹ Ye sē yāā, ke per gaa yāŋ yaha, ma maha nawee nen waa yāŋ yi u ba driyēfa sāhā koo per na. Ke loo nde yar nawee- bye na, ma woo nawee nen nwo ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye!»

³² Pe luhu Pōl tuu wāyir wīī pāā gbā wo, wādurba wīī ne gbaafa ye, mpāy n nii u ler, mpāy n u pye ma yee: «Waa ba naa loo nde luhu ma ye per gaa.» ³³ Loo n ta, Pōl n kānde nar pe ye ma ter. ³⁴ Nanem mpāy -sē u kaplāŋ sya cīnde, ma dye

Yesu kānde wo. Pe laam wo, dya waa pye pe naa n yee Denisu. U pye le klo kaplāŋ cerfa waa. Coo waa pye pe naa n yee Damarisi. Nawee- mpāy maha pye.

18

Pōl ka Kōrnti wo

¹ Loo kur ye, Pōl n yir ke Aten wo, ma ka klo laa wo pe naa n yee Kōrnti.

² Yiiffee naa waa pye ke fla na, u myaha Yakilasus. U - sē ba see kântraha gii wo, pe naa ke yee Pōn. U ba yir u cōo Persyile ne kântraha nge na pe n yee Yitale ma pa ke Kōrnti wo. Kântrɛ fāngafa bye yīŋfua* wii pe naa n yee Klode, u ba yee pe Yiiffee- mpāy bye pe ma Yitale kungbāy nde wo, pe n yee Wōrme, pe yi kāā le klo wo. Pōl n u Yakilasus yāā ke Kōrnti wo, ma ka u kaha wo.

³ Pōl tuu ba koho tēn lii tē cā, u bya naa loo tēn tē. Sraha tēn ba kē. Loo n ta, Pōl n kuee pe fla na, pe n wāā naa n tē. ⁴ Kanii per ma nō, Pōl ga ka Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo u ga naa le Yāhā kapāyīī pāā pe Yiiffee- ye tesē mpāy ne pe wee Yiiffee- ye. U naa n ke pe waha le kapāyīī cīnde war.

⁵ Silaasyi ye n ba yir ke Maseduan kântraha wo Timuti ne ma pa Kōrnti wo. Pōl n waha fānga yāā loo na, ma nii le Yāhā kapāyīī pāā yalebye ma nii pe Yiiffee- yar ma yee, Yesu woo u ma u

* **18:2** 18.2 Koo cāā na, u kântrɛ fāngafa bye yīŋfua pye Wōrme wo Yitale kântraha na.

Yāhā Yīndefua Crise. ⁶ Pe Yiifee- -sē u kapān sye ma nii u tyehē; Pōl n u nayrē mplēm kor yaha pe na, ma pe yar ma yee: «Ye ma ba ye yīŋ ke laa, yii gē ye le ke, ndoo kalaa wee ye. Ma gbe yagaa na, mpāy pe wee Yiifee- ye, n ga naa n gaha poo kue ye.» ⁷ U n tyii pe Yiifee- na ke yawāhā nwoŋ wo. Loo kur ye, u naa n gaha dya waa fla na pe naa n yee Yituse. U naa Yāhā myaha gboho, u kaha pye ke Yiifee- yawāhā nwoŋ tāy. ⁸ Ke Yiifee- yawāhā nwoŋ yahaseefua Kirpusu n Yīŋfua Yesu ta u Yater, woo tesē u kahafa bye ne. Korntifa busāā naa Pōl kapān luhu, ma naa Yesu ta pe Yater, pe n pe tāā naa n yi loho wo. ⁹ Per gaa yīmper wo, Pōl n yāā mii wāytāā dyaŋ u na, u n Yīŋfua yāā tuu u pye ma yee: «Ma'a n fya ye, naa le Yesu kapāyī pāā, ma'a n yaha le ye! ¹⁰ Ma sē yāā, n ma ma ne. Waa saa waha ba ma yigi u kapee pye ma na ye, nawee- busāā ma klo nde wo, pe n pai ra ta pe Yater.»

¹¹ Pōl n kuae dye nen gblihi ne ke Kornti wo, ma nii nawee- klaha Yāhā kaplāŋ ne. ¹² Cāā gii cāā na Galyō pye Yakayi kāntraha fāngafua, pe Yiifee- n yīmbuhu wāā le ma yee, poo ga wāā Pōl ne, ma u yigi ga kaplāŋ cerfa fla na, ¹³ ma ga le pāā ma yee: «Dya nwo

n traha u nawee- wlaŋ pe n naa diŋ yi Yāhā kē kaa ter syi, pe wo Yiifee- kānde wūhū miy yaha.»

¹⁴ Pōl ba yee woo ga yē kuā u pāā, u Galyō n pe Yiifee- pye ma yee: «Yii Yiifee- mii, le ma ne pye naboo wīi laa syi dyaŋ, kaa na kapee laa syi, n ne ga yee n ga luhu ye ye. ¹⁵ Le -sē nii kaplāŋ ya tee n tyīn kapān nen laa wīi na tesē myar wīi ne, tesē ye Yiifee- kānde wīi ne, ye yai ye waha loo nde war yii ya. Ndoo saa nii kai- ngīi syi sāhāfua ye!» ¹⁶ U n pe pye pe yir ke kasāhā saha fla wo pe naa n gaha. ¹⁷ Dya wii u pye ke Yiifee- yawāhā nwoŋ yahaseefua, u myaha ba kē Sohotān†, nawee- mpāy n yir loo na, ma u yigi, ma nii u gbā ke kasāhā fla na. U Galyō sē -sē le ta kai ye.

Pōl dur ba Syire kāntraha na, Yātōosyi wo

¹⁸ Loo kur ye, Pōl n maha kuae Kornti wo, ma faa ma- . U n ba kānde nar pe Kornti Yesu kāndeyārfa ye, ma salangbāŋ gbe, woo tesē Persyile ne ma suhu Yakilasu ne. Pe n ter Syire kue ye. Pōl tuu -sē ba yē ter Yāhā ye laa ne ma le pye wa, u n ta pe n u yīŋ kur Sāncrihi‡ wo, pe n cā ter.

¹⁹⁻²⁰ Pe n ga dye klo laa wo pe naa n yee Yefesyī. Persyile ye n kuae loo klo nde wo u puai Yakilasu ne. Pōl n ka le klo Yiifee- yawāhā

† **18:17** 18.17 Yiifee- yawāhā nwoŋ yahaseefua Kirpusu tuu Yesu ta u Yater, Sohotān n u draha gbe. ‡ **18:18** 18.18 Sāncrihi ba pye Kornti salangbāy yersaha.

nwoŋ wo, maa Yāhā kaplāŋ pāā pe Yiifee- ye. Pe n u nar u nii ma- pe ne, u n sye, ²¹ ma ter ma yee, Yāhā ma sya woo ga ba dur ba pe fla na. U n yir ke Yefesyī wo, ma salangbāŋ gbe ma ter. ²² Tuu ga tege Syesare na, u n ka Yurusalem wo maa ke fla Yesu kāndeyārfa yawāhāfa syar, ma dur ter Yātōosyi wo. ²³ U n plii yē gaa pye ke fla na, ma ter Galasyi kāntraha ne, Firsyi kāntraha ne, ma pe Yesu kāndeyārfa yar naa n gaha, pe naa pe ya plāhā le Yesu kānde wo.

Apolosu ka Yefesyī wo, ma ka Kōrnti wo

²⁴ Yiifee naa waa ba pa Yefesyī wo. U myaha ba kē Apolosu, u ba see Lesyāāndi wo. U yē naa n tāy kaplāŋ ne, u maha ba Yāhā kaplāŋ saba wūhū cā. ²⁵ Pe ba u klaha Yīŋfua kānde wūhū ne. Ke Yāhā kapāyī wāpāā wīī naa n tāy u ye, u naa nawee- klaha kayi ne Yesu wūhū nkāy ne, u ba ke cā laha. Nsān nawee- wātāā wīī ya tuu -sē ba cā. ²⁶ U n nii n pāā laanyīn ne ke Yiifee-yawāhā nwoŋ wo. Persyile ye n luhu u ye Yakilasū ne. Pe u kaplāŋ luhu, pe n u yigi ga pe kaha wo, maa u Yīŋfua kānde wūhū gbihi yar u na. ²⁷ Loo kur ye, Apolosu n ba yee woo ga ka Yakayi kāntraha na. Pe Yesu kāndeyārfa n yee, le yō. Pe n sya saba waa yrūhū nō wāā pe Yakayi Yesu kāndeyārfa kē ma yee, u Apolosu ma ba ka pe fla na, pe u yigi yō.

Tuu ka ke fla na, mpāy pe ba Yesu ta pe Yater Yāhā laantār kāmāy na, u naa laa yō pe kē. ²⁸ Lii u naa n pye, u ba cūinde wūhū cā, ma naa ke pāā pe Yiifee- ye, ma naa pe plahasaha fla yar pe na nawee- bye yīnde na. U naa Yāhā kaplāŋ saba ta, ma pe yar naa n laha ma yee, Yesu woo u ma u Yāhā Yīndefua Crise.

19

Pōl ka Yefesyī na

¹ Apolosu pye nantāŋ Kōrnti wo, Pōl n yir Firsyi kāntraha na, ma Yasyi yāy fla yōr yi ma ka Yefesyī wo. U n ga Yesu kāndeyārfa mpāy yāā. ² U n pe yey ma yee: «Tee Yāhā kaplāŋ sya cūinde, ye Yāhā Yrā Fānga yāā la?» Pe n u yē sya ma yee: «Wo sē le Yāhā Yrā Fānga wīī gε luhu yāā gε luhu yāā ye.» ³ Loo na, Pōl n pe yey ma yee: «Tee ba tāā yi loho wo, ye laam wo, ye ba yee le yīntaha lii ne?» Pe n u yē sya ma yee: «Nsān tuu naa lii pāā nawee- ye ma cā pe tāā naa n yi loho wo, loo ne too cā.» ⁴ Pōl n pe pye ma yee: «Mpāy pe naa n sya, ma pe kāmpee- miy naa n yaha, Nsān poo tāā naa n yi loho wo. U maha naa Yiisrefa yar ma yee, wii u n pai pa woo kur ye, Yesu kē u ne, pe u ta pe Yater.»

⁵ Pe kaplāŋ ngūī luhu, pe n ta pe n pe tāā yi Yīŋfua Yesu myaha ne. ⁶ Pōl n koho taha pe na, Yāhā Yrā Fānga

n dye pe laam wo. Pe n nii n pãã yor ter taa wo. Kaplãñ nkãy Yãhã Yrã naa ke le pe laam wo, pe naa koo tōr. ⁷ Poo nawee- mii kur bye pye nawee- sēnsye syãm syi.

⁸ Loo kur ye, Pól n ka Yiifee- yawãhã nwoñ wo, ma ga nii Yãhã kapãn pãã laanyĩn ne. U n yrey tãã pye ma nii Yãhã Yai wũhũ tōr ma naa n ke, nawee- n cã cĩnde ne. ⁹ Yiifee- mpãy pe -sē pye kasyerfa, pe sē naa ke kaplãñ sya cĩnde ye, ma naa le pãã pe nanihi ye ma yee, Yĩnfua kãnde wee kayĩ ye. Pól n tyii pe na, ma pe Yesu kãndeyãrfa yigi ter ma ga nii Yãhã kaplãñ pãã pe ye plii bye, kaha giu wo Tyiranuhu u naa nawee-klaha na. ¹⁰ U n kuee loo na dye- syãñ, ma ta mpãy pe pye Yasyi kãntraha wo, pe Yiifee- ma suhu mpãy ne pe sē pye Yiifee- ye, pe bye n Yĩnfua kapãyĩ yãã luhu.

Seewa pii

¹¹ Yãhã ba Pól ta ma naa yēkã wũhũ pye, nkãy syi waa sē ke yãã yãã ye. ¹² Pe n sya naa Pól kadye nayre wãñ wãã yanfa kē tesē u fatar ne, pe n naa n jaa, sãndãpee n maha tege naa n kãã mpãy yĩñ na.

¹³⁻¹⁴ Yiifee- mpãy pe naa n tay ma sãndãpee kar tege naa n kãã nawee- yĩñ na, pe n yee, poo ga le pye yãñ Yĩnfua Yesu myaha ne. Mpãy pe naa loo nde pye, pe Yãhã yũndefa yĩñfa waa pii kuasĩ ba me. Pe tuhufua

myaha ba kē Seewa. Pe n sãndũpee waa pye ma yee: «Yesu wii Pól u wĩĩ pãã, n ga ma yar woo myaha na, tege kãã dya nwo yĩñ na!» ¹⁵ U sãndũpee n pe yē wãã sya ma yee: «N Yesu wĩĩ cã, n maha cã yoo kē Pól ne; ah yii, mpãy me ye ne?» ¹⁶ U dya wii sãndũpee pye u yĩñ na, u n fãnga yãã ma ter pe bye yaha. U n pe tee pye wãpyeñ gaa ne, ma pe duai, pe n fã yi u kaha wo nayreyar ne.

¹⁷ Yiifee- mpãy pe pye Yefesyi wo tesē mpãy ne pe wee Yiifee- ye, pe bye n le luhu, ma fya. Pe n nii Yesu myaha gboho. ¹⁸ Mpãy pe ba Yĩnfua Yesu ta pe Yater, poo busãã naa n pai, maa pe kapee- pãã naa n yi gbaa na, ma yee Yãhã n ke laha kãã pe yĩñ na. ¹⁹ Mpãy pe pye wamfa, sabar rii pe pe wam kai- yrũhũ le yaha pe laam wo, poo busãã n pe sabar nde gbe ba suhu nawee- bye yĩnde na. Te sabar nde bye dir ga waha war milyõ gbeesĩ sēnsye kua. ²⁰ Yĩnfua kapãyĩ cããñ naa n yi koo syi dyan fãnga ne, ma maha naa ke fãnga wũhũ yar nawee- na.

Wãhã yir Yefesyi wo

²¹ Koo kai- ngĩĩ kur ye, Pól n yee woo ga Mased-uan kãntraha kui yõr yi tesē Yakayi kãntraha kui ne u ka Yurusalem wo. U naa n yee: «N ma ba ka ke fla na, n yai n sya ba ka Wõrme bya wo.» ²² Loo na, u n

u koholefa syām mpāy lehe wāā u yahasee ye Maseduan wo, Timuti ma suhu Yerasyi ne. Woo n maha faa nii kuee Yasyi kântraha wo.

²³ Koo cāā na, wāhā n yir Yīnfua Yesu kānde wīī na.

²⁴ Yefesyi wo kangbāŋ gaa pye, pe ba cōō waa fāā ta ma yee, yāhā kē, ma naa u tēŋ. U myaha ba kē Ndyan: Dya waa -sē pye wargbe wān fāāfua, u myaha ba kē Demetrise. U naa u Ndyan kangbāŋ nge syi wāpuabir fāā wargbe ne, ma naa ke par nawee- ye. Mpāy bye pe naa tēn tē u ne, pe bye naa wangbāy yāā le na. ²⁵ U Demetrise n u tēntē- wāā ta, ma suhu mpāy bye ne pe naa loo tēn nde syi tē, ma pe pye ma yee: «Naambiyām, ye cā wo wale yīŋ n yi tēn nde wo. ²⁶ Dya nwo pe -sē n yee Pōl, tuu lii pye, ye le luhu ma maha le yāā. U le pāā ma yee, wān tii nawee- pe n gbihi, ma yee yāhā kē mii Ndyan ye dyaŋ, Yāhā sē kē te ne ye. Nawee- busāā n sya yer le na wo klo wo, Yefesyi wo nwo, ma suhu kui nkāy bye ne ke ma Yasyi kântraha nge wo. Ye cā kapee ne nde.

²⁷ Ya'a yee ye sē cā ye, nde ga waha wo tēn klaha- wo kē, le maha ta yāhāsyā Ndyan kangbāŋ myaha n too. Loo nde ga ta nagboho saa naa n ta Ndyan na nantāŋ ye, woo wii Yasyi kântraha bye u gboho tesē driyēfa bye ne.»

²⁸ Pe nawee- pe kaplāŋ ngīī luhu, ncafūhū n pe yigi pe n nii n tē ma yee:

«Yefesyifa, Ndyan myaha koo yai ke naa n gboho!»

²⁹ Koo gbleŋ n cāāŋ le klo bye wo. Pe nawee- n fā ga ke nanihi fla yīī, ma Pōl yrāhāyārwai syām mpāy yigi, Kayusu tesē Arisarkē ne; Maseduanfa ba kē pe ne. ³⁰ Pōl ba yee woo ga ka pe nabuar fla na, Yesu kāndeyārfa n yer tā u na.

³¹ Yasyi kântraha yahaseefa mpāy pye Pōl naambiyām, pe n lehe wāā u ye, u ma n ka ke nanihi fla wo ye.

³² Loo yale wo, pe nabuar pye pe ba pāā naa n wlāhā, ma nii n gble: Mpāy ga nde pāā, mpāy ga laa ter pāā. Pe fānga ge sē ba ke yawāhā yīŋ cā ye. ³³ Pe Yiifee- n dya waa tra naa n wāā yaha ye, u myaha Lesyāānder. Pe n woo yi u pāā pe nabuar ye. U n koho kuā yir pe nabuar ye, ma yee pe yaha le, woo ga pāā. ³⁴ Pe nabuar pe ba u yāŋ cā ma yee, u ma Yiifee, pe n yir gbleŋ ne ler syāŋ syi ma nii n yee: «Yefesyifa, Ndyan myaha koo yai ke naa n gboho!» ³⁵ Wōrme naa wii u pye Yefesyi klo yahaseefua, woo n pa ma ba pe nawee- ta, pe n yaha le. U n pe pye ma yee: «Yefesyifa, nawee- bye cā ma yee, Yefesyi ne le n sēŋ Ndyanngbāŋ kangbāŋ na, woo wii u yirfua yir yāhāyīŋ na ma ba too kântraha na. ³⁶ Waa saha yee loo wee cīinde ye. Loo na, ye yai ye ye laam yīn, ye tyii ye ma n laa tee pye ye. ³⁷ Tee

naam mii yigi ba nwo, pe sē -sē Ndyanngbāŋ kangbāŋ kla gaa yuhu gbe ye, pe sē Ndyan wāpee pāā ye. ³⁸ Demetrise tesē u tēntēfa ne, laa ma pye pe nsoho wo waa ne, kasāhā plii ma, kasāhāfa maha ma. Pe yai pe ga le pāā koo fla na! ³⁹ Laa ma maha pye waa ye, waa ba le fla yāŋ nanihi wo, le klo kai- kānde na. ⁴⁰ Ye sē yāā, gbleŋ wīi na pe ga waha yee, wo ma too wāhā yir le klo yīŋfa ne. Too wii wāā mma, yīŋ wee le na ye, waa waha lii pāā?»

⁴¹ Tuu kaplāŋ ngīi pāā wa, u n pe nawee- dur wāā pe kle wo.

20

Pōl yrāhā Maseduan na, ma suhu Jresyi ne

¹ Ke gbleŋ wīi le ba kua wa gbeḡbe, Pōl n pe Yesu kāndeyārfa bye wāā, ma fānga le pe laam wo kaplāyūhū ne, ma pe syar, ma ter Maseduan na. ² U Yāhā kapāyīi pāā naa n gaha pe Yesu kāndeyārfa ye ma sya ga ke fla kāntraha yi yaha. Loo kur ye, u n ka Jresyi kāntraha wo, ³ maa kuee yrey tāā. Tuu yrey tāā pye wa, u ba yee woo ga salangbāŋ gbe u ka Syire na, ma -sē luhu Yiiffee- ma, pe pāā ta poo ga kapee laa pye u na. Loo ne le ta, u n Maseduan kānde dur gbe ma ga ka Syire na. ⁴ Yesu kāndeyārfa mpāy naa Pōl wār u yrāhā na, pe laam

wo Sopateri pye, Bereefa naa Perusu dya kē u ne; ma suhu Tesalonifa Arisarke ye ne Sekunduhu ne; ma suhu Darbufa Kayusu ne, ma suhu Yasyifa Tesyihi ye ne Tooffī ne; ma suhu Timuti bya ne. ⁵ Pe ba dye Filipe wo, pe n ter wo yaha ye Toosa na, ndoo Luke tesē Pōl ne. Pe n wo sēŋ yaha ke Toosa na. ⁶ Yiiffee-syayaha gbar rii ncasur bur sē n di ye, too kur ye wo n salangbāŋ gbe ke Filipe wo ma taħa pe na. Wo n fā plii bua ma ga pe yāā ke Toosa wo, ma plii kuasīi pye ke fla na.

Pōl Toosa na

⁷ Ke Yiiffee- cāwāā per cir* yainkoŋ wo, wo ba wii wāā ma ga Yesu wāku cāā dir syi di, wo wii laam too wo Syayahafua wāku wīi na. Pōl ne yai u ter koo yīŋsyii wo. U n pāā pe Yesu kāndeyārfa ne ma sya ga yīndyaha dye. ⁸ Ke kaha gbeḡbaha yīŋ na, too ba wii wāā nwoŋ gii laam wo, naalor pye te ba nihi. ⁹ Naanfuē waa pye, pe naa u yee Yeetuse. U ba tege nii fenaater na. Pōl tuu ba pāā ma-, u n sā wāy faha. Le pye gbeḡbaha yīŋ tāā wuhu na, pe wāy n u ta u n tege too kāntraha na. Pe n tege ma u kuā yir, ma yāā u ku. ¹⁰ Pōl n tege kāntraha na, ma kue tege, ma u gbe yigi u klue wo ma yee: «Ye ma n fya ye, u ma yrāŋ na!» ¹¹ Loo kur ye, u n dugu ga ncaħa ye maa bur la cer pe n di. U n maha

* 20:7 20.7 Yiiffee cāwāā per cir kē jimaasyi per ne.

pãã ma-, yai n sya ba dar, u n cã ter. ¹² Pe n ter u naanfuẽ ne yrãŋ u kaha wo, nawee-bye laam n yĩn.

Pɔl yir Toosa na ma ka Meleti na

¹³ Per gii too yir Toosa wo, wo cãã salangbãŋ gbe Pɔl yaha ma ka Asosa na. Koo fla too ne ga Pɔl gbe. U ba yee woo ga naa n yãr tre ne. ¹⁴ Tuu ga wo yãã Asosa na, wo n u gbe ke salangbãŋ wo ma ka Metileni na. ¹⁵ Wo n yir koo fla na; ke yĩŋsyii, wo n nɔ Syoho tãy. Koo yĩŋsyii, wo n nɔ Samusi na; koo yĩŋsyii, wo n tege Meleti na. ¹⁶ Pɔl ba yee woo ga ter Yefesyi tãy u saa yer ye, mii loo sē ne ye, u ga ma-ter Yasyi kãntraha na. U naa n gber woo ga cãã dye Yurusalem wo pããnkɔti gbar per.

Pɔl n pãã Yefesyi Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa yahaseefa ne

¹⁷ Loo n ta, Pɔl n kuee Meleti na, ma tēnlehe nɔ wãã Yefesyi Yesu kãndeyãrfa yahaseefa ye pe pa.

¹⁸ Pe n pa u fla na, u n pe pye ma yee: «Per gii tē ka Yasyi kãntraha na, tē naa ra troho tãhã mii ye fla na ma sya ba waa yagaa na, ye le cã. ¹⁹ N naa nii tege tãã ye, ma naa Yĩŋfua tēn tē. Pe Yiifee- pe naa ra ke, ma pãã naa n ta, koo wãfãy nge bye pye ra na, ma suhu te laangar ne, yĩntãm n sya naa n yi ra ye. ²⁰ Nkãy ke ga

waha laa yõ ye kē, n sē ke wũhũ ye na ye: N ke bye pãã ye ye, ma maha ye klaha ke ne nanihi fla wo tesē ye kle ne. ²¹ Pe Yiifee- ma suhu mpãy bye ne pe wee Yiifee-ye, n pe bye yar, pe pe kapee-wãpyeŋ miy yaha pe Yãhã kãnde gbe, pe u Yĩŋfua Yesu ta pe Yater.

²² N nwo, n n ter Yurusalem wo yagaa; Yãhã Yrã le yee n loo pye, n sē -sē cã lii le n pai ra dye ke fla na ye. ²³ Kui bye wo, Yãhã Yrã ra yar ma yee, nwompihi ra sēŋ ke fla na ma suhu wãfãy ne. Loo ya tē cã. ²⁴ N -sē cã ma yee, ta yrã wee ngaa ra ye ye. Lii tē n ke, n waha ra fyaha bye fã tãŋ. Ye sē yãã, wo Yĩŋfua Yesu u tēn lii le soho ra koho wo, n waha le tē tãŋ. Loo tēn ne, Yãhã ke laantãr wĩ lii pye wo kē, n loo kapãyĩ pãã nawee-ye. ²⁵ N ga yi ye bye na ma Yãhã Yai wĩ pãã ye ye. N -sē cã yagaa ma yee, yii nawee nen waa ge saa maha ra yãã yãã nantãŋ ye. ²⁶ Loo ne, n ga le pãã ye ye nanga: Yii nawee nen waa ma plaha, ndoo sē kē n u ta u n plaha ye. ²⁷ Ye sē yãã, n Yãhã wũhũ bye tōr ye ye, n sē laa wũhũ ye na ye. ²⁸ -Ye naa n sēŋ yii na tesē nawee- mpãy bye ne Yãhã Yrã pe le soho ye koho wo, -ye pe gbihi naa n yigi mii mbanaha dyaŋ u mbaa ne. Poo mii, Yãhã pe par sya ke Dya ntãŋ wãwoo kãmay na. ²⁹ N cã ma yee, n ma ba ter wa, nawee- mpãy ga ba dye ye laam wo. Pe ga ba

pee tā ye na mii waygapyār dyaŋ mbaa na. ³⁰ Yii gε laam wo mpāy ma, pe ga ba yir kawar wāfua ne poo ga pe Yesu kāndeyārfa wlaŋ taha pe ya na. ³¹ Ye ma n sã wāy faha ye, -ye naa ye laam too ke dye- tãã nkāy na tē pye ye ne ma naa yii nanem bye yar ke kai- ne ke yai ke yimper, ma sya naa yīntām gε yi.

³² Yagaa, n ye le soho Yīnfua Yāhā koho wo. Ke kapān lii le Yāhā laantār yar nawee- na, le ga ye laam yīn. Koo ya ke ga waha fānga wāã ye kē ye n yii plāhā Yesu kānde wo, ke maha ke kayī wāã ye kē, ke kayī lii ke n wāã mpāy bye kē pe ma ke wām. ³³ N sē naa waa wale yāŋ yīnde ne ye, tesē waa sãn ne ye, tesē waa kale wān ne ye. ³⁴ Yii gε cã ma yee, n naa tēn tē ra klue ne, ma naa wo yē digi ke, ndoo tesē ra yrāhāyārwai ne. ³⁵ N kai-bye pye ma yee, ye ra pyer yāŋ ye cã, wo yai wo naa tēn tē, koo syi wo ga waha naa kayī pye fenfa kē, too maha naa wo laam too Yīnfua Yesu yē kaplāŋ ngī na tuu yee: <Pe ma ma kē, le yō; mboo ma -sē waha yia ma waa kē, wāyī ma le na ma ta ter.> »

³⁶ Pōl tuu kaplāŋ ngī pãã wa, u n kãnklyū gbãã pe ne, pe n Yāhā nar pe ya kē. ³⁷ Pe bye naa n wūn ma Pōl wo naa n yigi pe klue ne, poo ga u wāter syaha wāã u kē. ³⁸ Pōl tuu ba yee woo sē n pai maha pe yāã yāã nantāŋ ye, loo le ba pe laam wlāhā, le sē

ba tāy pe ye ye. Loo kur ye, pe n u wār ga ke salangbāŋ fla na.

21

Pōl ka Yurusalem wo

¹ Too cããŋ wii na pe ne, wo n salangbāŋ gbe, ma sron ka Kosyi na. Ke yīnsyii wo, wo n ka Ordesyi na, ma yir koo fla na ma ka Patara na. ² Koo fla na, wo n salangbāŋ gaa yāã ke naa n gaha Fenise wo; wo n dye ke wo ma ter. ³ Wo n ga nō Syiper tãy, kãntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. Wo waha naa ke Syiper yāã ke salangbāŋ laam wo; wo n ter ke yainde dar kue kãndigi kue ye ma ka Syire kue ye. Wo n ga ke salangbāŋ yer Tyir langben na, pe n ke teger yi ke wo ke fla na. ⁴ Wo n Yesu kāndeyārfa fla ke, ma mpāy yāã ke fla na ma kuee pe ne plii kuasī. Yāhā Yrā n ba pe yar laa ne Pōl yrāhā wī na ke Yurusalem wo. Pe n Pōl pye, u ma n ka ke Yurusalem wo ye. ⁵ Too plii kuasī te -sē ba ter, wo n wo yrāhā kānde gbe. Pe n wo wār pe ca ne, pe pii ne, ma sya ga le klo yi yaha. Wo n kãnklyū gbãã muhulangbāŋ yē na ma wo laam wūhū tōr Yāhā ye. ⁶ Loo kur ye, wo n syaha wāã wii kē. Wo n dugu dye ke salangbāŋ wo, poo n -sē dur ter pe kle wo.

⁷ Too yir Tyir wo, maa dye Toolemasyi wo, wo muhulangbāŋ yrāhā n kua ke fla na. Koo fla na, wo n Yesu kāndeyārfa syar ma kuee pe

ne per nenj. ⁸ Ke yīnšyii wo, wo n yir maa dye Syesare wo. Koo fla na, wo n ga syā Filipe kaha wo, Filipe wii u Yesu kapāyīī pāā nawee- ye. Naam kuasīī mpāy pe ba yānj yi Yurusalem wo, poo nen waa ba kē u ne. ⁹ U pye pueesyam resyar ne, pe sē pye wa naam ye ye. Kaplānj nkāy Yāhā Yrā naa ke le u pueesyam laam wo, pe naa koo tōr nawee- ye.

¹⁰ Wo ba plii raa yāā wa ke fla na, Yāhā kaplānj tōrfua Agabise n ba yir Yude na ma pa. ¹¹ U n pa wo fla na, maa Pōl sapaha sya, ma u ya tre pua u klue ne ma yee: «Yāhā Yrā lii pāā, le nde: Yiifee- ga ba sapaha ngefua pua mma ma syi dyaŋ Yurusalem wo, pe dur pe u yi nampay kē.» ¹² Too kaplānj ngīī luhu, wii ge ma suhu pe Syesarefa ne, wo n Pōl nar u ma n ka Yurusalem wo ye. ¹³ U n sye ma yee: «Nwa ye n nii n wūn, ma n ke yii ga ra laam wlāhā? Ndoo na, n nii gbihi ta wa ra wāpuan na, ma suhu ra wāboo ne ke Yurusalem wo Yīnfua Yesu wīī na.» ¹⁴ Too ba pāā laa u ne, wo n tyii u wānar na ma yee: «Yīnfua wīī le naa n pye!»

¹⁵ Wo n plii raa pye ke fla na, ma wii cāānj, ma Yurusalem kānde sya. ¹⁶ Syesare Yesu kāndeyārfa mpāy n wo wār ga dye Yurusalem wo. Pe n ka wo ne dya waa kaha wo, wo n ga syā ke fla na. U myaha ba kē Menasūū, u naa n

yi Syiper wo. U pye Yesu kāndeyārfa, le yale ba dey.

Pōl ka maa yi Syake na

¹⁷ Too ga dye Yurusalem wo, pe Yesu kāndeyārfa n wo wāā nuhu ne. ¹⁸ Ke yīnšyii wo, Pōl n ka wo ne Syake kaha wo; pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ba pe ya wāā ke fla na. ¹⁹ Pōl n pe syar. Mpāy pe wee Yiifee- ye, tuu ba tēn lii tē pe nsoho wo Yāhā kāmāy na, u n koo bye tōr pe yahaseefa mii ye. ²⁰ Pe u kaplānj luhu kua, pe n Yāhā sey. Loo kur ye, pe n Pōl pye ma yee: «Ma ma wo Yesu kāndeyārwe; ma cā wo fla na nwo, Yiifee- mpāy pe Yesu ta pe Yater, pe nihi ter, pe yē saha cā ye. Faale kānde lii Yāhā ke cāā bii le ta ma le le soho Musa koho wo, pe bye pua yaha le na. ²¹ Waa ma gblaha poo Yiifee- mii ne ma yee, a Yiifee- mpāy pe ma pe wlāhā nii ter raafa ne, mboo pe bye klaha, pe le Musa kānde miy yaha, pe ma n naa pe pii kūū ye, pe ma n Yiifee- wāle kānde yār nantānj ye. ²² Waa pye mii pe n cā ma sē le syi pāā ye? Taa nwo, ma pa, pe ga le luhu. ²³ Yānj, too ga ma yar mii, pye koo syi! Ma sē yāā, naam resyar mpāy ma

wo ne nwo* , pe yē gbe Yāhā ye ma nii ke wūhū pye. Te plii tā wa pe n ga wān boo Yāhā kē. ²⁴ Le Yiiffee- kānde na, nawee- yai pe lii pye, ka, maa le pye pe ne, ye n nii gbegbe. Ka maa war yi, ma te kaboo wān par pe kē, pe n pe yīy kur, ke yē wāgbe wīi n kua. Loo na, nawee- bye ga cā pe yee, pe lii pāā ma wīi na cīinde sē ne ye. Pe maha cā, mboo ge sē Musa kānde wūhū sye ye.

²⁵ Yesu kāndeyārfa mpāy na, pe wee Yiiffee- ye, wo saba yrūhū nō wāā pe kē, ma pe yar kai- nkāy ne pe yai pe naa n pye. Pe ma n naa mpar kaboo wān kaa ye. Pe ma n naa ntān kaa ye. Kla gii pe sē ke kuāy ye, pe ma n ke kar kaa ye. Tesē, pe ma n naa tyatyāhā pye ca kuε ye tesē naam kuε ye ye.»

²⁶ Loo na, Pōl n pe naam resyar yigi ga pe ga Yiiffee- kānde wūhū pye, pe n nii gbegbe. Loo kur ye, u n ka Yāhā kangbān wo u Yāhā yūndefa yīnfua fla na, u nawee- yar pe yē wāgbe plii ga kua per gii wo, u n waha diŋ yi pe nawee- resyar mii nanem bye myaha ne.

Pe Pōl yigi Yāhā kangbān wo

²⁷ Te yē wāgbe plii kuasīi naa n gaha kuasaha wo, Yasyi kuε kāntraha Yiiffee- n Pōl yāā Yāhā kangbān wo

te diŋ wān war kēsaha wo. Pe n pe nabuar sūū, pe Pōl yigi. ²⁸ Pe n nii n tē ma yee: «Yiisrefa, -ye ba wo sya yaha! Dya wii tuu Yiisrefa wāpee pāā n tay teebēhe bye wo, ma suhu Musa kānde wāpee ne tesē Yāhā kangbān nge wāpee ne, u nwo. Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe sē yai pe dye Yāhā kangbān teelii wo ye, u nwo yagaa tuu pe gbe ba le koo teele wo, ma ke wīi pye klaha- Yāhā yīnde na!» ²⁹ Toofīi wii u n yi Yefesyi wo, pe ba u yāā Pōl ne le klo laam wo, loo ne pe n naa koo kaplān pāā, ma naa le ga, Pōl ba dye u ne Yāhā kangbān wo.

³⁰ Ke gbleŋ n ka le klo teebēhe bye wo, nawee- n yi teebēhe bye wo ma fā ba. Pe n Pōl yigi, ma u fle yi ke Yāhā kangbān wo, ma te nwonyēr bye tā tā. ³¹ Pe naa n ke pe Pōl boo; loo yale wo, Wōrmefa seraasyi yīnfa yīnfuangbān n le luhu, a gbleŋ ma ke yir Yurusalem bye laam wo. ³² Le yalebya wo, u n seraasyi yīnfa mpāy tyōr yi ma suhu seraasyi mpāy ne, pe n wāā kūn ga pe ya na pe nabuar fla na. Pe u yīnfuangbān yāā pe seraasyi ne, pe n tyii Pōl wāgbān na. ³³ Loo na, u seraasyi yīnfuangbān n yūhū crā Pōl na ma ta pe n u yigi, ma u pua ntēn wān ne. U n u yey

* **21:23** 21.23 Yāhā ke bii kānde lii yar Musa na, koo cāā na Yiiffee- mpāy pe Yesu ta pe Yater, pe maha naa loo kānde wūhū nkāy yār. Poo laam wo mpāy naa n yee, Pōl naa Yiiffee- mpāy klaha pe loo kānde wūhū miy yaha. Le sē -sē pye cīinde ye. Loo na, pe Yurusalem Yesu kāndeyārfa yahaseefa n Pōl pye, u le yar pe n cā pe yee, u nagboho ta loo kānde wūhū na.

yoo kē u ne tesē u nwa pye pe n u yigi. ³⁴ Pe nabuar laam wo, nawee- bye naa n tē; mii ma pe nde pãã, mii ma pe laa ter pãã. U seraasyi yĩŋfuangbãŋ sē waha naa laa war ke wlãhãwãhã nge laam wo ye. U n ta pe n Pɔl yigi ga ke seraasyi kangbãŋ laam wo. ³⁵ Pɔl tuu ga no pe ne ke seraasyi kangbãŋ dugudyesaha fla na, pe seraasyi n gblihi laa ma u tēŋ, pe nabuar tee ba pee tɛr. ³⁶ Pe bye naa n taha u na ma naa n tē ma yee: «-Ye u boo!»

Pɔl u seraasyi yĩŋfuangbãŋ nar; u tyii woo n pãã

³⁷ Yaliile pe ba dugu wa, ma yee pe ga dye Pɔl ne ke seraasyi kangbãŋ wo, Pɔl n u seraasyi yĩŋfuangbãŋ pye jreke yor wo ma yee: «N ga waha laa pãã la ma ye?» U yĩŋfuangbãŋ n u yey ma yee: «Ma waha jreke yor pãã kɛ? ³⁸ Ke yagaa nge na, Syipte naa wii tuu nawee- ta pe n wãhã yir le klo yahaseefa ne, ma naboofa nyersii yigi ga dragba wo, ndoo cã woo sē kē ma ne ye rɛhɛ?» ³⁹ Pɔl n u yē sya ma yee: «Syipte naa sē kē ra ne ye. Yiiffee naa kē ra ne, n see Tarsu na Sersyi kãntraha na; kungbãŋ laa kē. N ma nar, tyii ra n waha pãã pe nabuar ye.»

⁴⁰ U seraasyi yĩŋfuangbãŋ n le sya u ye. Pɔl n yer ke kangbãŋ dugudyesaha n-aha ye, ma koho yãhã wãã pe nawee- ye. Yaliile pe ba

yaha le, Pɔl n kapãn gbe yeberɛ yor wo ma yee:

22

Pɔl u ya wii pãã Yiiffee- ye, pe cã, u sē laa tee pye ye

¹ «Yii mpãy ye ma ra nampyen- tesē ra tuhufa ne, -ye luhu ra ye, n ga ra wii pãã ye ye, ye n cã, n sē laa gɛ tee pye ye.» ² Pe nabuar pe yãã u n pãã pe ne pe klo yor wo, loo n ta pe n gblihi yaha le. Loo na, Pɔl n pe pye ma yee: ³ «Yiiffee naa kē ra ne, n see Tarsu na Sersyi kãntraha wo, n le nwo wo, Yurusalem wo, Kamayel* woo u pye ra klahafua, ma wo wãlɛ kãnde gblihi yar ra na. Ta bya, n sē ba fãŋ sya Yãhã tēn wii na mii ye dyaŋ nanga ye. ⁴ Mpãy pe naa Yĩŋfua Yesu kãnde yãr, n naa pe nuhu yĩntayãhã ne, ma sya naa pe boo. N naam mpãy yigi ca mpãy ne, maa pe le nwompihi wo. ⁵ U Yãhã yũndefa yĩŋfua ma suhu pe wãlɛ ne, pe ga waha ye yar, cĩnde ne tē n pãã. Per gaa, pe saba mpãy yrũhũ wãã ra kē, n ga wãã Damasu Yiiffee- kē ma yee, ndoo ma n n gaha ke fla Yesu kãndeyãrfa yigi, n pa pe ne Yurusalem wo, pe n ba pe pɛn.

(Tɛnl 9.1-19; 26.12-18)

⁶ N pye n naa n yãr kãnde wo, ma sya ba gbe taha Damasu na. Le pye yai- wlaŋ yale. Yalaale wo, cãã- mpãy n fe gbe yi yãhãŋ na ma ba n yehe ra na palpal.

* 22:3 22.3 Kamayel pye Farisyɛ naa waa.

⁷ Ta n too kântraha na ma luhu yĩmbui laa ne, le ra pye ma yee: <Sol, Sol, n lii wāpee pye, ma n nii ra nuhu yĩntayāhā ne?> ⁸ Ta n yey ma yee: <Yĩnfua mboo wii raa n pāā, ma myaha mii?> Le yĩmbui n ra pye ma yee: <Ndoo Nasaretefa Yesu kē taa n nuhu yĩntayāhā ne.> ⁹ Mpāy pe pye ra ne, pe ba pe cāā- yāā, yĩmbui lii le -sē naa n pāā ra ne, pe sē naa ke kaplāŋ war ye. ¹⁰ Loo na, ta n yey ma yee: <Yĩnfua, n yai n lii pye?> Yĩnfua n ta pye ma yee: <Yir, ma ka Damasu na. Yāhā yee taa ga lii pye, pe n pai ma yar le ne ke fla na.> ¹¹ Pe cāā- palpal ke ba gboho ter, ma ba ra ta ra n fūū, ta nampyeŋ- n ta yigi koho na, ma ka ra ne ke Damasu na.

¹² Dya waa pye ke fla na, u myaha ba kē Nanayase. Yāhā wīi ba gboho u laam wo, u naa Yāhā kānde katan yār kayi ne. U wīi naa n tāy Damasu Yiiffee- bye ye. ¹³ U n pa ra fla na, maa tege nii ra tāy, ma ra pye ma yee: <Sol, ma ma Yesu kāndeyārfua ra ne wāceŋ. Naa n yāŋ ma yĩmpe ne, ma faale dyaŋ!> Le yalebya wo, ta n waha n yāŋ. ¹⁴ U n maha yee: <Wo wāle Yāhā kē ke ma cāā yāŋ yi, ma ma ta ma n waha ke laam wīi cā. Wii ya u sron, Yāhā ma ta ma n u yāā, ma maha u yē kapān luhu. ¹⁵ Taa lii yāā ma maha lii luhu nditye ne, mboo raa koo cā. Yāhā yee, ma koo tōr yar nawee- bye na. ¹⁶ Yagaa,

maa maha nwa sēŋ? Yir, pe n ma tāā yi loho wo, -taa naa Yĩnfua Yesu nar u n ta Yāhā n ma kapee- laha kāā ma na.>

¹⁷ Loo kur ye, per gaa Yurusalem wo, n ba nii naa n pāā Yāhā ye Yāhā kangbāŋ wo, ma yāā mii wāytāā dyaŋ ra na. ¹⁸ Ta n Yĩnfua Yesu yāā u n ta pye ma yee: <Yir farfar, ma yi kāā Yurusalem wo, taa lii pāā ra wīi na, pe klofa sē n pai le sya ye.> ¹⁹ Ta n u yē sya ma yee: <Yĩnfua Yesu, pe le cā laha ma yee, mpāy pe naa ma kānde yār, n naa n gaha Yiiffee- yawāhā nwey wo maa pe yigi naa n tā nwompihi wo, ma naa pe gbā. ²⁰ Yetyen wii tuu ma wīi cā, pe naa u boo per gii, ta bya pye. N ba yee u boofa ma tēyīi na, ma sya ba pe nayre sya maha yigi pe kē.> ²¹ Loo naa bye ne, Yĩnfua n -sē ra pye ma yee: <Ka, n ga ma lehe wāā deydey mpāy ter kue ye, mpāy pe wee Yiiffee- ye.> »

Pōl ma Wōrme naa

²² Pe nabuar n Pōl kaplāŋ ngīi bye luhu ga kua; pe n maha sye, ma nii n tē ma yee: <«Ye dya nwo yigi kāā nawee- yahasee ye! -Ye u boo! U sē yai u kuee yrāŋ na ye!» ²³ Pe naa n tē, ma pe nayre yāhā naa n wāā, ma tēyāhā pāā kuee miy naa n wāā ncaha ye.

²⁴ U Wōrmefa seraasyi yĩnfuangbāŋ n yee, pe Pōl yigi dye ke seraasyi kangbāŋ wo, pe u gbā u n le cīinde

pāā, lii le ta pe nabuar n nii n tē u wīī na. ²⁵ Pe n u pua, ma yee pe ga u gbā sāngblā ne. Seraasyi yīnfua wii u pye ke fla na, Pōl n u pye ma yee: «Wii u ma Wōrme naa, ye ga waha ta ter la ye naa u gbā, mii ye sē u sāhā gē sāhā wa laa ne ye? Loo kānde ma la ye ye?» ²⁶ U seraasyi yīnfua tuu kaplān ngīī luhu, u n ga le pāā u yīnfuangbān ye ma yee: «Ah maa le pye mii? Wōrme naa kē dya nwo ne!» ²⁷ U yīnfuangbān n yir, ma pa Pōl fla na, maa u yey ma yee: «Ta yar, Wōrme naa la ma ne?» Pōl n u yē sya ma yee: «Āwā». ²⁸ Loo na, u seraasyi yīnfuangbān n yee: «Ndoo, n wangbāy yi pe n cā ra ta Wōrme naa.» Pōl n yee: «Ndoo woo na, n see Wōrme naa.» ²⁹ Le yalebya wo, mpāy pe ne ga u gbā pe u ta u n pāā, pe n tyii u na, ma yūhū kāā. U seraasyi yīnfuangbān tuu ba cā Pōl ma Wōrme naa, u n fya. U tee ba ta pe n u pua ntēn wān ne.

Pōl pe kaplān cerfa yaha ye

³⁰ U seraasyi yīnfuangbān naa n traha u cā, Pōl kai lii pye pe Yiifee- n nii u kē yīntayāhā ne. Loo n ta ke yīnsyii wo, u n ta pe n te ntēn wān sāhā kāā u na, ma dur ma pe Yiifee- yahaseefa wāā, pe Yāhā yūndefa yīnfua, ma suhu pe kaplān cerfa ne. U n Pōl yigi ga ta pe yahasee ye.

23

¹ Pōl n yīntaha sron pe yawāhāfa ne, ma pe pye ma yee: «Ta nampyeņ-, n ta troho tāhā Yāhā yahasee ye; kai- nkāy tē cā ke sron, n naa koo pye, ma sya ba waa yagaa na.» ² U Yāhā yūndefa yīnfua myaha ba kē Nanayase. Mpāy pe pye Pōl tāy, u n yee pe Pōl gbā ke yē na. ³ Pōl n -sē u pye ma yee: «Yāhā gē kē, ke ga mboo gbā, ma mii ta naweeyō draha wo, ma laam -sē wo ma pee. Taa nwo, raa tege nii nwo, pe sē yee la, ma ra sāhā Yāhā kānde na? Taa -sē yee pe ra gbā, ma Yāhā kānde plaha!» ⁴ Mpāy pe pye Pōl tāy, pe n u yān yīhī ne ma u pye ma yee: «Ma sē cā la Yāhā yūndefa yīnfua kē raa n tyehē!» ⁵ Pōl n pe yē wāā sya ma yee: «Ta nampyeņ-, n sē ba cā woo kē Yāhā yūndefa yīnfua ye. N cā ma yee, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee: «Ma sē yai ma ma klofa yīnfua wāpee pāā ye.» »

⁶ Pōl ba cā ma yee, pe yawāhāfa pye Sadusyē tesē Farisyē ne. Pe kaklaha ter sē ba wāā le ye. Loo ne, Pōl n le gbey pāā yi pe ye ma yee: «Ta nampyeņ-, n ma Farisyē, Farisyē naa dya kē ra ne. N n yee, nakur ga ba yir gbā wo pe dur nii yrān na, loo ne pe ra sāhā.» ⁷ Tuu koo pāā, pe Sadusyē tesē pe Farisyē ne, pe n gbe kaplān wātyīn na pe ya nsoho wo, ke yawāhā n la cer fle sīī. ⁸ Sadusyē n yee, a ku sē n pai yir pe

nii yrāŋ na ye, ma maha n yee, a yāhāyīŋ tēnlehe wee ye, ngii pe n yee sāndūū woo bya wee ye. Pe Farisyē - sē mii, poo n yee koo katē-tāā ngīī bye ma. ⁹ Kaa naa n taha pe nawee- gbleŋ na, Yāhā kaiyarfa mpāy pe -sē pye Farisyē ye kue ye, pe n yir ma le sye waha ma yee: «Wo sē laa kapee yāā dya nwo yīŋ na ye. Sāndūū waa ga pye u laa pāā u ye, laa na yāhāyīŋ tēnlehe waa syi!» ¹⁰ Ke kaplāŋ wātyīn yīntaha n ba kā pee, u Wōrmefa seraasyi yīŋfuangbāŋ n sya fya, ma yee pe ga Pōl yoho pye klahā-. U n ta u seraasyi ye n tege ga ke yawāhā fla wo, maa Pōl yigi yi pe nawee-nsoho wo, ma dur ba u ne ke seraasyi kangbāŋ wo. ¹¹ Koo per yīmper wo, Yīnfua n u ya yar Pōl na, ma u pye ma yee: «Mii plāhā, tē kainkāy pye ter, ma n ke yāā yīnde ne, tesē nkāy ne taa luhu nditye ne, ma ke pāā Yurusalem wo nwo. Ma yai ma ka, maa ke pāā Wōrme bya wo.»

Pe pāā ta poo ga Pōl boo

¹² Ke yīnsyii sukūhūntāy na, Yiifee- mpāy n laa pāā ta: Pe ba yē ter ma yee, poo saa ngaa di, pe saa maha ngaa wō mii poo sē Pōl yāā boo wa ye. ¹³ Mpāy pe ba loo pāā ta, pe ba ter nawee-gbeesīī yaha. ¹⁴ Pe n ka Yāhā yūndefa yīnfā fla na ma suhu wāle ne, maa pe pye ma yee: «Wo yē ter ma le pāā waha ma yee, wo saa

ngaa di mii, wo sē Pōl yāā boo wa ye. ¹⁵ Yii ma suhu pe kaplāŋ cērfa bye ne, ye ga le pāā u Wōrmefa seraasyi yīŋfuangbāŋ ye ye yee, ye n traha ye Pōl wīī gbihi sroŋ yāŋ Yāhā kānde na, u u yi wāā ye kē. Wii -sē ga wii gbihi ta, wo u boo kānde wo, u saa nō gē nō nwo ye.»

¹⁶ Pōl syafua dya n loo kapān nde yāā luhu. U n ka ke seraasyi kangbāŋ wo, maa Pōl yar le ne. ¹⁷ Loo na, Pōl n seraasyi yīnfua waa yee ba, maa u pye ma yee: «Ka naanfuē nwo ne u seraasyi yīŋfuangbāŋ fla na, u n gaha laa pāā u ye.» ¹⁸ U seraasyi yīnfua n ka u ne pe yīŋfuangbāŋ fla na, maa u pye ma yee: «Pōl wii u ma nwompihi wo, woo u yee, n pa naanfuē nwo ne ma fla na, u n ba laa pāā ma ye.» ¹⁹ U seraasyi yīŋfuangbāŋ n u naanfuē yigi koho na, ma ka u ne kānkāy na, maa u yey ma yee: «Ma yee maa lii pāā ra ye?» ²⁰ U n u yē wāā sya ma yee: «Pe Yiifee- ma pe pāā ta, poo n pai ma nar, mā ka Pōl ne sukūhū sukūhūntāy na, pe yawāhā yīnfā fla na, a ter poo n traha pe u wīī gbihi sroŋ yāŋ Yāhā kānde na. ²¹ Ma'a n pe kapān sya cīinde ye! Ma sē yāā, poo mpāy ga ba wūhū kānde wo, pe u yigi boo; pe ter nawee- gbeesīī yaha. Pe yē ter ma yee, poo saa ngaa di, pe saa ngaa wō mii pe sē u yāā boo ye. Yagaa, pe pe ya gbihi ta wa, mboo yē kapān

ya pe n sēn.» ²² U seraasyi yīnḡuangbān n u naanfuē pye, u ma n kapān nde pāā waa ye ye, ma kānde wāā u kē, u n ter.

Pe Pōl nō wāā Syesare klo wo

²³ Loo kur ye, u seraasyi yīnḡuangbān n u seraasyi yīnḡfa syām mpāy yee ba, maa pe pye ma yee: «-Ye seraasyi kure wāā, tesē seraasyi mpāy ne pe n dugu nsyāy na, poo nawee- gbeetāā sēnsye, tesē seraasyi kure mpāy ne sān ne pe klue wo. Pe bye ma wāā le seraasyi yīnsyām gbeetāā sēnsye. Ye bye - ye yii gbihi poo seraasyi mii ne, nanga yīmper wo, yaa ka Syesare wo. ²⁴ -Ye nsyāy taa gbihi, ye Pōl gbe ga wāwee wo kue kāntraha yahaseefua Felise fla na.»

²⁵ U n maha saba nwo yrūhū ma yee:

²⁶ «Ndoo Klode Lesyase, n syaha nō wāā

mboo nangbān Felise kē, mboo wii taa ma ke kāntraha yahaseefua.

²⁷ Yiifee- ba dya nwo yigi, ma yee poo ga u boo, ta n ba le cā ma yee, Wōrme naa kē u ne, ta n nii le le wo, ndoo tesē ra seraasyi ne, ma u sya yaha. ²⁸ N ba yee ndoo ga cā, pe naa u wāboo wīi ke yīnḡ gii na, ma u yigi ga pe yawāhā yīnḡfa fla na. ²⁹ Ta n ga yāā pe ya koho Yāhā kānde wīi ne, pe naa u ke wāboo ne. Le sē nii mii kai laa u tee pye, le n nō u wālen na nwompīhi wo, u

wāboo wīi syi ne ye. ³⁰ Loo kur ye, ta n ba le luhu ma yee, Yiifee- ma, pe pāā ta poo ga u boo. Ta n ta ter yee, ndoo ga u nō wāā ma fla na, ma maha pe Yiifee- yar, tuu lii pye wāpee, pe ba le pāā ma ye.»

³¹ Tuu ba pe seraasyi yar pe pye mii, pe n pye koo syi: Pe n Pōl yigi koo yīmper bya wo, ma ka u ne Yāāmpaterse ge na. ³² Ke yīnsyii wo, seraasyi mpāy pe pye tre na, poo n dur ga ke seraasyi kangbān wo, pe nsyāyfa n ta ter Pōl ne ke yrāhā ye. ³³ Pe nsyāyfa pe ga nō Syesare na, pe n u saba wāā kāntraha fāngafua kē, ma Pōl le soho u koho wo. ³⁴ U kāntraha fāngafua n u saba kal, ma dur, ma Pōl yey u n yi na. Tuu le luhu u n yi Sersyi kāntraha na, ³⁵ u n u pye ma yee: «Mpāy pe yee ma kapee pye, pe maa pa wa, n ga cā ba ma yey kai- ne.»

U n yee pe Pōl le yaha faale fāngafua Yerote kangbān wo.

24

Pe Yiifee- pe lii pāā taha Pōl na

¹ Plii bua kur ye, u Yāhā yūndefa yīnḡfua Nanayase n pa Syesare wo, ma suhu wāle mpāy ne, ma suhu kasāhāfua waa ne, u myaha Tetuhu. Pōl u kapee lii pye, pe n ka pe n gaha le pāā u kāntraha fāngafua Felise ye. ² Pe n u Pōl yee ba. Tetuhu n gbe, ma nii ke kai- pāā n taha Pōl na u Felise ye ma yee:

«Wo nangbāņ, mboo kāmay na, wo ma yrīņ na, kacān wee ye. Ma kacān tēn kāmay na, ma ta pe n kai- wā klaha pe kāntrahafa kur bye wāyō wīi na. ³ Koo ngīi bye too n yāā yalebye teebehe bye wo, ke wīi sē n faha wo na ye. ⁴ N sē n traha n ma yigi yaha kaplāmbuar ne ye, n ma nar, ma yō wo na, ma le kapāngberle luhu wo ye.

⁵ Wo ba le yāņ cā, ma yāā dya nwo tēn pee: U kai-wlāhā driyē Yiifee- kur bye nsoho wo, ma pe ta pe n cēr pe ya na. Nasaretefa pe ma yimbui nen na pe kāmpee lii wo, woo u ma pe yīņfua. ⁶ U sya ba yee woo ga ke Yāhā kangbāņ wīi pye klaha- Yāhā yīnde na, wo n u yigi. [Wo ba yee, wii ga u sāhā wo kānde na, ⁷ u seraasyi yīņfuangbāņ Lesyase n ba u tyīn sya wo klue wo, fānga na. ⁸ Mpāy pe yee u kapee pye, Lesyase n ba yee pe pa ma fla na.] Ma'a dya nwo yey, mboo ge maa cā ma yee, too yee u kapee- nkāy pye, cīinde ne.»

⁹ Pe Yiifee- wāle n yee, u dya tuu nkāy pāā taha Pōl na, ke bye ma cīinde.

Pōl u ya wīi pāā Felise ye

¹⁰ U kāntraha fāngafua Felise n Pōl ta u pāā. Pōl n gbe ma yee: «N cā mboo raa ma kāntraha nge kur bye kasāhā yīņfua, ke dyc- yē nihi. Loo ne, ta n ga ra wīi pāā ma ye laanyīn ne. ¹¹ Mboo ge taa le yāā, tē ka Yāhā seysaha wo Yurusalem

wo, ke sē tēr plii sēnsye sīi yaha ye. ¹² N sē kaplāņ tyīn waa ne ye. N sē maha gbleņ yir nabuar laam wo ye. Pe sē ra yāā yāā koo ngīi pyesaha wo Yāhā kangbāņ wo, Yiifee- yawāhā nwoņ ne, klo teelaa fla ne ye. ¹³ Nawee- mii pe yee, n kapee pye, nwa ba le ta cīinde? Pe ga waha koo kla yar la ma na yagaa? ¹⁴ Lii rē cā, loo ne tē ga pāā ma ye: N wo wāle Yāhā tēn tē le kānfuē na, kānfuē lii Yesu le yar wo na. Poo n yee, le wee cīinde ye. Kānde lii Yāhā le ta, ma suhu pe faale Yāhā kaplāņ tōrfa kaplāņ ne, koo ngīi ke yrūhū le yaha Yāhā sabangbāņ wo, n cā cīinde wūhū kē. ¹⁵ Tē koho taha yaha lii na, poo bya ge koho taha yaha loo wīi nen ya na ma yee, nawee- bye, pe wāyōm tesē pe wāpee- ne, pe bye ga ba yir gbā wo, pe nii yrāņ na. ¹⁶ Loo ne, ta n nii plāhā, lii le sroņ Yāhā ye nawee- ne, n loo pye, ta laam n nii ra ye tee nen wo.

¹⁷ N ba dyc- nkāy pye, n sē pye Yurusalem wo ye. Ta n dur ba ndoo n pai ra klofa koho soho wale ne, n maha diņ yi Yāhā kē. ¹⁸ N pye nawee- mpāy yē wāgbe wīi na Yāhā kangbāņ wo te diņ wān war kēsaha wo, pe n ba ra yāā ke fla na. Nabuar sē pye ra ne ye, ngaa gbleņ sē maha pye ke fla na ye. ¹⁹ Yasyi kue kāntraha Yiifee- mpāy ya pe pye ke fla na. Le ma ne pye n kapee pye cīinde, poo me pe yai pe ne pye ma yaha ye nwo, pe yee

n kapee pye. ²⁰ Pe kaplān cērfa pe ba ra sāhā, le ma pye, pe ba kapee laa yāā ra na, nawee- mii pe -sē ma nwo wo, pe le pāā. ²¹ N le gbey pāā pe yaha ye ma yee: <N le sya ma yee, nakur ga ba yir gbā wo, pe nii yrān na, loo ne pe n nii ra sāhā ma yaha ye!> Ma yi kāā loo na, pe sē kapee laa yāā ra na ye.»

²² Felise tuu -sē ba Yesu kānde wūhū yāā luhu, u n te kasāhā dur ta per gaa na, ma pe pye ma yee: «U seraasyi yīnfua Lesyase maa dur ba, n ga ba laa pāā kapān nde wīī na.» ²³ Pōl u pye seraasyi yīnfua wii koho wo, Felise n u pye, u maha Pōl le yaha ke nwongbān wo, tuu -sē naa kānde wāā Pōl kē, u n waha naa kai- nkāy pye, tesē u naambiyām pe waha ba naa u syar, pe waha naa kai- pye u kē.

Pōl Felise yahasee ye u cōō Dursile ne

²⁴ Plii raa kur ye, Felise n pa Pōl yānsaha wo u cōō Dursile ne, u pye Yiifeesya. U n ta pe n pa Pōl ne, u n ba u kaplān luhu Yesu Crise wāta Yater wīī na. ²⁵ Nawee yai u naa u troho tāhā mii le n naa n sroj Yāhā kānde na, tesē u waha naa n yia u ya na mii, ma suhu Yāhā kasāhā tii ne te n pai, Pōl n nii koo katē-tāā ngīī pāā pe ye. Felise n fya ma yee: «Maa waha ka yagaa. N ma ba draha yāā, n ga ma yee ba.» ²⁶ U maha naa le ga ma yee, laa na Pōl ga ba war wāā u kē, koo kē u

n Pōl yee naa n pai, maa naa far yaha u ne yalebye.

²⁷ Dye- syān n ter, koo syi ya. Loo kur ye, pe n ba Parsyu Fehetuse ta u n ba pa Felise draha wo, maa nii kāntraha fāngafua. Felise tuu -sē naa n traha u Yiifeelaam yīn, u n tyii Pōl na ke nwompihi wo.

25

Pōl u ya wīī pāā Fehetuse ye

¹ U Fehetuse n pa koo fla kāntraha wo. Plii tāā n ter, u n yir Syesare wo ma ka Yurusalem na. ² Koo fla na, pe Yāhā yūndefa yīnfua ma suhu Yiifee- yahaseefa ne pe n yir, maa Pōl wīī pāā u ye ma yee, a u ma u tee pye. Pe n Fehetuse nar ³ u ta Pōl n pa Yurusalem wo. Pe -sē mii, pe ba pāā ta ma yee, poo ga u boo kānde wo. ⁴ Fehetuse n pe yē wāā sya ma yee, Pōl ma wa nwompihi wo Syesare wo, woo ge ga ba dur ter ke fla na yagaa. Pōl ga kuee ke fla na. ⁵ U n maha pe pye ma yee: «Ye ma yee dya nwo kapee pye, ye tyii ye yīnfua n ka ra ne Syesare wo pe ga le pāā.»

⁶ Fehetuse n plii kuatāā, plii sēnsye syi pye pe ne, ma ba dur ter Syesare wo. Ke yīnsyii wo, u n ga tege nii kasāhā saha wo ma yee, pe pa Pōl ne. ⁷ Pōl n pa, Yiifeempāy pe ba yir Yurusalem wo ma pa, pe n ba wo toho u na ma nii kapee- busāā ke gbe pāā n taha u na. Pe sē -sē waha naa le yar, nwa

ke ta cīinde ye. ⁸ Pōl n - sē u yē kapān pāā ma yee: «N sē laa tee pye yāā Yiifee-wāle kānde wīi laa kuε ye ye, n sē laa tee pye yāā Yāhā kangbān wīi laa na ye, n sē laa tee pye yāā kāntre fāngafa byε yīnfua na ye.» ⁹ Fēhetuse tuu ba yee woo ga pe Yiifee- laam yīn, u n Pōl yey ma yee: «Ma n traha la ma ka ra ne Yurusalem wo, maa sāhā le kapān na?» ¹⁰ Pōl n u yē sya ma yee: «Ye ra sāhā nwo wo kāntre fāngafa byε yīnfua Wōrme naa kānde na. Ye yai ye ra sāhā loo kānde na. Mboo ε le cā ma yee, n sē laa kapee pye Yiifee- na ye. ¹¹ N ma kapee laa pye, lii le ga waha ra wāboo wīi kua, n saa ra wāboo wīi sye ye. Pe Yiifee- pe yee n kapee- nkāy pye, le ma pye cīinde sē kē ye, waa saha ra wāā pe kē ye. N n traha n ga sāhā kāntre fāngafa byε yīnfua Wōrme naa fla na.» ¹² Loo na, Fēhetuse n wā klaha ma pāā u kasāhā koholefa ne, ma dur ma Pōl pye ma yee: «Taa yee maa sāhā u kāntre fāngafa byε yīnfua Wōrme naa fla na, maa ka u fla na.»

Fēhetuse Pōl wīi pāā Agiriba ye

¹³ Plii raa kur ye, yīnfua Agiriba n pa u cōō Berenise ne Syesare wo, u n pai Fēhetuse syar. ¹⁴ Tuu ba plii raa pye ke fla na, Fēhetuse n Pōl wīi gbe, ma tōr u ye ma yee: «N pa Felise draha wo ma ba yāā, u ter ma dya waa ta yaha nwompihi wo nwo.

¹⁵ Tē ba ka Yurusalem wo, pe Yāhā yūndefa yīnfua ma suhu pe wāle ne, pe ba pa maa ra pye, a u ma u kapee- pye, a ndoo n u wāboo wīi ta. ¹⁶ Ta n pe pye ma yee: «Tee yee nawee kapee pye, pe ma yee pe sē kapān wāā ufua kē u n -sē u yē kapān pāā ye yīnde na ye, ye ga waha yee la pe ufua pēn? Wōrme fa ye le wee koo syi ye.» ¹⁷ Loo na, pe n pa ra ne nwo. N sē maha taha kuae laa na ye, ke yīnsyii bya wo, ta n ga nii kasāhā saha wo, ma ta pe n pa u dya ne. ¹⁸ Mpāy pe yee u kapee pye, pe n pa. Tē naa u dya wīi ga kapee- nkāy syi ne, pe sē le syi laa tōr ye. ¹⁹ Kaplān wātyīn ya le pye pe nsoho wo u dya ne pe ya koho Yāhā kānde wāyār wīi na, ma suhu waa wīi ne pe n yee Yesu. U Yesu ku, Pōl n yee u ma yrān na. ²⁰ Tē ne ga kaplān ngīi syi yīntaha war mii, n sē le cā ye, ta n gblihi laa ma Pōl yey, u ma ga ka Yurusalem wo, u ga sāhā koo fla na, le kapān nde wīi na. ²¹ Pōl n sye ma yee, woo n traha kāntre fāngafa byε yīnfua n ba laa pāā woo wīi na. Ta n -sē yee, pe u tā yaha nwompihi wo, ta n ba u nō wāā u kāntre fāngafa byε yīnfua Wōrme naa fla na.» ²² Fēhetuse tuu pāā wa, Agiriba n u pye ma yee: «Ndoo ε n traha u dya n pāā, ra n luhu.» Fēhetuse n u yē wāā sya ma yee: «Sukūhū, maa luhu u yē kapān ye.»

²³ Ke yīnsyii wo, nawee- n

Agiriba ye wār ga Berenise ne nangbāj wāwār, pe n ga dye ke kasāhā nwoj laam wo, pe seraasyi yīnfua ne, ma suhu le klo nangbāy ne. Fehetuse n ta pe n pa Pōl ne. ²⁴ Loo kur ye, Fehetuse n kapān gbe ma yee: «Mboo yīnfua Agiriba, ma suhu yii mii bye ne, ye sē dya nwo yāā. Pe Yiiffee- kur bye pe ya wāā ba ra fla na Yurusalem wo ma suhu tee nde wo, maa yee, a ter u dya kapee pye, u yai wāboo ne. ²⁵ Ndooy dya, n sē laa kapee yāā tuu pye, lii le u wāboo wīi kua ye. Woo ge tuu -sē yee woo n gaha sāhā kāntre fāngafa bye yīnfua fla na, n ga ba u nō wāā u fla na. ²⁶ Lii tē -sē ga yrūhū nō wāā u kāntre fāngafa bye yīnfua kē Pōl wīi na, n sē le cā laha ye. Loo ne, ta n u yee ba yii mii bye yahasee ye, tesē mboo Agiriba ne, mboo wii raa ma yīnfua. Ye ma ba u yey, u n lii pāā, n ga waha laa cā u wīi na, n yrūhū nō wāā u kāntre fāngafa bye yīnfua kē. ²⁷ Maa waha nwompihifua nō wāā la waa fla na wāsāhā na, mii kainkāy pe pāā taha u na, ma sē koo cā laha ma ke yar ufua na ye? Ndooy laam wo, naklāj tēn ne loo ne.»

26

Pōl u yē kapān pāā Agiriba yaha ye

¹ Agiriba n Pōl pye ma yee: «Maa waha ma yē kapān pāā, kai- ngīi wīi na pe pāā taha ma na.» Pōl n u kōho

kuā yir, ma kapān gbe ma yee: ² «Yīnfua Agiriba, pe Yiiffee- pe kai- nkāy pāā taha ra na, le tāy ra ye ta n ga waha ra yē kapān pāā nanga ma n luhu. ³ Taa nwo, raa Yiiffee- wūhū cā, pe kaplāj tyīn kai- nkāy na, ma maha ke cā, loo ne ta n ga ma nar ma ra kaplāj luhu laanyīn ne.

⁴ Ma gbe ra naanfān cāā na maa waa yagaa na, Yiiffee- bye ra troho wātāhā ter cā. N pye ra Yiifeewai ne Yurusalem laam wo. ⁵ Ta cāyale dey pe ye. Wāle Yāhā kānde na, n pye Farisyē ye ne, poo mpāy pe kapīi wūhū waha ma ga ta ter. Le ma tāy pe Yiiffee- ye, poo ge ga waha loo pāā ye ye. ⁶ Nanga, n nwo pe ra sāhā ma yee, n tee koho taha yaha kayīi lii na Yāhā bii yē ter wo wāle ye. Loo kayīi ne u Syayahafua wīi ne. ⁷ Pe Yiisrefa ter sēnsye sīi ndefa bye loo kayīi nde wāpaṅ yehē ma nii Yāhā tēn tē pe laam fānga bye ne, ke yai ke yīmper. Yīnfua Agiriba, n koho taha yaha loo kayīi nde na, loo ne pe Yiiffee- n yee, ndoo kapee pye. ⁸ Ah yii Yiiffee-, nwa -sē ta ye n yee, ye sē le kayīi sya yagaa ye, kayīi lii Yāhā ga ba nakur ta pe n yir gbā wo pe dur nii yrāj na?

⁹ Ndooy ge pye ye wāj syi dyaṅ; n naa le ga ma yee, mpāy, Nasaretefa Yesu myaha n yi pe yē wo, n yai n kai- bye pye n pe kar naa n tā loo na. ¹⁰ Loo ge -sē ne tē naa n pye Yurusalem

wo. Yāhā yūndefa yīŋfa ba fānga wāā ra kē, ta n Yesu kāndeyārfa busāā yigi naa n tā nwompihi wo. Pe ma naa pe wāboo wīī ta, n naa n yee le yō. ¹¹ N maha naa Yiiffee- yawāhā nwey bye tay. N ma mpāy yāā pe Yesu ta pe Yater, n ne naa pe pēn, ndoo ga pe ta pe n yi kāā Yesu kānde wo. Yiiffee- mpāy pe pye nampay kukui wo, ma pye Yesu kāndeyārfa, n poo bye tay naa n nuhu.

(Tēnl 9.1-19; 22.6-16)

¹² Loo syi laa pyesaha tē naa n gaha Damasu na. Pe Yāhā yūndefa yīŋfa ba loo fānga wāā ra kē, ma ra lehe loo klo nde wo. ¹³ Yīŋfua Agiriba, ta n ma yar: N pye kānde wo ma naa n gaha, le pye yaiwlan yale, cāā- mpāy n fe gbe yi yāhāyīŋ na, ma ba yehe palpal ra na, ndoo tesē ra yrāhāyārwai ne. Poo cāā- mii wāyehē ba ter yai wām yaha. ¹⁴ Wo bye n too kāntraha na, ta n luhu yīmbui laa ne, le ra pye yeberē yor wo ma yee: <Sol, Sol, nwa ta ma n nii ra ka n nuhu? Ma'a yee ma sē tyii ye, ma ga mii duai mii kaha kla dyan ke ne yer naan na, ke tre fēŋ ke yigifua kāi na, ke ke ya duai le kāi na.> ¹⁵ Ta n yey ma yee: <Yīŋfua, mboo wii raa pāā ra ne, ma myaha mii?> Yīŋfua n ta yē wāā sya ma yee: <Ndoos Yesu kē, Yesu wii taa ka n nuhu. ¹⁶ Yir yer ncaha ye. N nii yar ma na, ma yee n ga mā ta ra tēntēle. Taa ra yāā wāyāā gii na nanga, ma suhu kai- nkāy

ne taa n pai yāā yīnde ne, maa ba naa koo tōr nawee- ye. ¹⁷ Mpāy pe wee Yiiffee- ye, ma suhu pe Yiiffee- ne, n ga ba ma sya naa n yaha pe koho wo. Mpāy pe wee Yiiffee- ye, n ga ma lehe wāā pe ye, ¹⁸ ma n ga kacān yar pe na, taa pe gbe yi wam wo, ma ka pe ne cāā- fla wo. Tesē, ma pe yi kāā Setane sāndāpee yīŋfua fānga koho wo, ma pe le soho Yāhā koho wo. Ke syi pe ma ra ta pe Yater, Yāhā ga pe kapee- gbe kāā pe yīŋ na; pe ga tōr mpāy ne Yāhā pe yāŋ yi.>

¹⁹ Yīŋfua Agiriba, ma yāā, tē ba lii yāā wāytāā dyan ma maha ba lii luhu yāhāyīŋ kue ye, loo ne tē n pye. ²⁰ N -sē cāā le Yāhā kapāyīī pāā Damasu Yiiffee- ye ma ba le pāā Yurusalemfa ye, Yude kue kāntrahafa ne, ma suhu mpāy ne pe wee Yiiffee- ye. N naa pe yar, pe le sya pe yee pe kapee- wāpyen sē yō ye, pe ke miy yaha, pe pe yīntaha sron Yāhā kue ye, pe naa kayūhū pye, nawee- n cā pe kapee- wāpyen miy yaha cūinde. ²¹ Loo ne, yaliile wo tē pye Yāhā kangbāŋ wo, pe Yiiffee- n pa maa ra yigi, ma naa n traha pe ra boo. ²² Yāhā n -sē yer ra kur ye ma sya ba waa ke nanga nge na, nkāy bye tē yāā ma suhu nkāy ne tē luhu, ta n waha ke pāā wāle ye ma suhu kicar ne. Pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa ma suhu poo nen wii ne pe naa n yee Musa, pe yee kai- nkāy n pai dye, koo ya kē tē n pāā, n sē

maha laa ter pãã n taha loo na ye: ²³ Pe naa le pãã ma yee, u Yãhã Yīndefua Crise yai u ba fãy gboho, woo kē u ga ba cãã yir gbã wo, u dur nii yrãj na gbaafa ye. Cãã-mpãy pe ga nawee- sya yaha, woo kē u n pai pe wĩĩ pãã wii Yiifee- ye, ma suhu terfa mpãy bye ne, pe wee Yiifee- ye.»

²⁴ Pɔl naa u yē kapãn pãã Fehetuse n ba gbey pãã u ye ma yee: «Pɔl, ma fãã! Saba wãcã tēn ta ter ma ne, ma ma fãã!» ²⁵ Pɔl n u yē sya ma yee: «Wo nangbãj, n sē fãã ye. Kaplãj nkãy tē n pãã ke ma cĩnde, ma maha sronj. ²⁶ Yīnfua Agiriba ge kai- ngĩĩ cã, n ga waha naa ke pãã laanyĩn ne, u naa n luhu. N le cã laha ma yee, u ke nanenj bye cã, ke kãnkai- sē pye mii waa sē yi le cãj na ye. ²⁷ Yīnfua Agiriba, ma laam wo, pe faale Yãhã kaplãj tɔrfa pe kai- nkãy pãã yaha, cĩnde la ke ne? N cã, ma laam wo cĩnde ne!» ²⁸ Agiriba n Pɔl pye ma yee: «Le kuee car, ma ga ra ta ge ta ra n nii Yesu kãndeyãrfua yagaa nge na!» ²⁹ Pɔl n u yē wãã sya ma yee: «Le tãy le pye yagaa woo, le tãy le ma- le cã ba pye, lii rē n nar Yãhã ye, mboo tesē mii bye ne, yii mpãy tee n luhu ra ye nanga, ye nii ra wãj syi dyanj, n sē -sē yee pe ba ye le nwompihi wo ye.»

³⁰ U yīnfua ma suhu u klo fãngafua ne, Berenise ne,

ma suhu mpãy bye ne pe pye, pe bye n yir ga kãnkãy na. ³¹ Pe n ga nii pe ya pye ma yee: «Dya nwo sē kapee pye lii le ga waha u wãboo wĩĩ kua, tesē u wãtã ne nwompihi wo ye.» ³² Agiriba n Fehetuse pye ma yee: «Dya nwo ma ne pye u sē yee, woo n gaha sãhã kãntre fãngafa bye yīnfua fla na ye, u ne ga waha miy yaha.»

27

Pe Pɔl nɔ wãã Wɔrme wo
¹ Loo kur ye pe n ba yee, waa salangbãj gbe wo ka Yitale* kãntraha na. Pe nwompihifa ba le soho seraasyi yīnfua waa koho wo, u myaha ba kē Yuluse. Pɔl pye pe nwompihifa nen waa. U Yuluse pye Wɔrmeta seraasyi ndrenj gaa yīnj na, pe naa ke yee fãngafa bye yīnfua seraasyi ndrenj. ² Salangbãj gaa ba yir Adarmite wo ma naa n gaha Yasyi kãntraha kui kue ye, kui nkãy ke ma salangbã yersaha fla ne. Wo n ke gbe ma ter. U Maseduan kãntrahafa naa ba pye wo ne, wii pe naa n yee Arisarkē. U naa n yi Tesaloni klo wo. ³ Ke yīnsyii wo, wo n ga dye Syidõ wo. Yuluse ba Pɔl yigi naa n yõ, u n kãnde wãã u kē, u ga u naambiyãm yãj, wãn tii wĩĩ te pye u na, u ga re sya pe ye. ⁴ Loo kur ye, wo n yir ke fla na. Teflaha ke -sē

* 27:1 27.1 Yitale kãntraha kungbãj ne Wɔrme ne.

naa wo wāā, wo n klāŋ ter Syiper langbeŋ tāy, koo kue ba paha nii ke teflahangbāŋ na. Ke Syiper, kāntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le.⁵ Ke muhulangbāŋ teelii fla ke ma Sersyi tāy, Pāāfile ne, wo n koo fla fā plaŋ, ma nɔ klo laa wo pe naa n yee Mira, le ma Lesyi kāntraha wo.⁶ Koo fla na, u seraasyi yīŋfua n salangbāŋ gaa yāā, ke ba yir Lesyāāndi wo, ma naa n gaha Yitale kāntraha na. U n ta wo n dye ke wo.

⁷ Wo n plii buar pye, ma naa n fā yambaa, teflaha tee naa wo wāā. Wo n ba fāy ma cā nɔ klo laa na pe naa n yee Niide. Teflahangbāŋ ke naa wo wāā, wo saha ka yaha ye ye, wo n gblihi laa ma ka kur kāmaŋ kue ye, ma ter Samuni kāntraha tāy, ma ga ter Karti kāntraha kue giŋ ye, ke naa teflaha paha wo na. Karti kāntraha, muhulangbāŋ ke gbey le miŋ Samuni kāntraha bya dyaŋ.⁸ Teflaha n maha nii n fua. Ke salangbāŋ wāfāŋ sē naa n tāy Karti langbeŋ na ye, wo n gblihi gblihi, ma sya ga nɔ teelaa fla na pe naa n yee salangbāy yersayūhū. Ke fla pye klo laa tāy pe naa n yee Lasehe.

⁹ Wo ba ma- ter ke yrāhā ne. Yiisrefa yē wātā yale digi na, too plii ba ter wa. Werngbān cāā ba gbe taha. Koo cāā nge syi draha wo, salangbāŋ wāfāŋ muhulangbāŋ na, kapee- busāā ga waha dye. Loo n ta Pɔl n pe yar waha ma yee:

¹⁰ «Naambiyām, n cā yrāhā nge ga pee wo na. Kapee- ga ke salangbāŋ dye ke laam wān bye ne. Ya'a yee ye sē cā ye, wii ge ga kuee le wo.»

¹¹ U seraasyi yīŋfua Wɔrme naa sē Pɔl kaplāŋ ta kai ye. U naa n luhu ke salangbāŋfua woo ye tesē ke fāfa ne.¹² Salangbāy yersayūhū fla sē ba yō salangbāŋ ke kuee ke fla na werngbān cāā nge syi na ye. Loo nde n ta pe nawee- busāā mpāy pe pye ke salangbāŋ wo, pe n yee pe ter kāā ke fla yaha: Pe naa n ke, le ma ga waha pye, pe ga dye Fenise wo, pe kuee ke fla na, werngbān cāā n ter. Salangbāy yersaha gaa ba pye Fenise wo; ke bya pye Karti kāntraha na, teflaha sē naa n fua fānga ne ke Fenise wo ye. Koo fla wer sē ba pee ter ye.

Teflahangbāŋ muhulangbāŋ yīŋ na

¹³ Per gaa, teflaha gaage ba yir yainde dyeter kue kāndigi kue syi ye, ma fua naa n pai. Pe nawee- n yee, laa wee ye, liŋ poo ga yigi le ga waha pye. Pe n yir ke salangbāŋ ne ma ke Karti kāntraha langbeŋ yē sya, ma n ter.¹⁴ Saa sē pye ge pye ye, teflahangbāŋ gaa n yir. Pe ke yee yain- saha dar kue kāmaŋ kue teflahangbāŋ. Ke n yir ke kāntraha yāy yīŋ na, ma fua n pai.¹⁵ Ke n ke salangbāŋ tra n wāā ke muhulangbāŋ yīŋ na, ke wāyer wīŋ n wo

ya, wo n gblihi laa ma tyii ke n wo gbe n ter. ¹⁶ Wo n ga ter kântraha gaage yainsaha dar kue kândigi kue ye, muhulangbāṅ ke gbey le. Pe naa ke yee Klada. Ke ba faa wo paha ke teflahangbāṅ na. Salampuage† gii ke pua yaha ke salangbāṅ na, ke wo fāy wo n cā waha ya ke na. ¹⁷ Ke salangbāṅ fāfa n ke tyīn dugu ke salangbāṅ wo, ma dur ma namihi nkāy pua maha klaha ke salangbāṅ na ke ma n fe yoho ye. Ke teflahangbāṅ naa ke salangbāṅ teflaha fai fua fānga ne ma ke tra naa n wāā yainsaha dar kue kândigi kue ye. Pe naa n fya ma yee, laa na poo n gaha sugu gbāā fānga ne Libi kântraha langben flā mbui laa na le n nii kaklaha-. Pe n gblihi laa ma ke salangbāṅ teflaha fai‡ tege, ma n gaha yambaa. ¹⁸ Ke teflahangbāṅ naa wo yehe fānga ne, pe n sya yir ke yīnsyii wo, ma ke salangbāṅ teger bye gbe miy yi wāā ke muhulangbāṅ wo, ke n waha ta naa n yir loho na. ¹⁹ Koo yīnsyii wo, pe n maha gblihi laa, ma ke salangbāṅ laam wān taa gbe miy yi wāā. ²⁰ Plii buar raa nsoho wo, waa sē naa yai yāā, yrompii ne ye. Ke teflahangbāṅ -sē maha naa n fua fānga ne, wo n sya ba yee wo saa yi le wo

ye.

²¹ Mpāy pe pye ke salangbāṅ wo, le yale ba dey pe sē waha naa ngaa di ye. Pōl n yir yer pe yīn na, ma pe pye ma yee: «Naambiyām, ye ma ne pye ye yer ra kapān na, ma kuae Karti kântraha wo, wāfāy nge saa ne wo yāā tesē kaklaha- nde ne ye. ²² Yagaa, -ye ye laam waha, waa saa ku ye laam wo ye, ke salangbāṅ ya ke ga klaha-. ²³ Ye sē yāā, n ma Yāhā gii wūū, ma nii tēn tē ke myaha na, koo yāhāyīn tēnlehe waa yi ra na ²⁴ ma ba ra pye ma yee: «Pōl, ma'a n fya ye, ma yai ma ka kântrē fāngafa bye yīnfua yahasee ye. Mpāy bye pe ma ma ne ke salangbāṅ wo, le tāy Yāhā ye, ke n ga pe bye sya yaha.» ²⁵ Ta naambiyām, loo ne ta n ye yar, -ye ye laam bye sāhā yaha, Yāhā lii yar ra na, n sē laalaa pye le ne ye. ²⁶ Wo -sē n gaha sugu gbāā kântraha gaa langben na, muhulangbāṅ ke gbey le.» ²⁷ Le pye wo yīmplii sēnsye resyar wuhu, ke teflahangbāṅ wo gbe naa n ter ke muhulangbāṅ teelaa fla yīn na pe n yee Yadria. Yīndyaha wo ke salangbāṅ fāfa n yāā mii, wo nō gbe taha kântraha gaa na. ²⁸ Pe n ntēn wāṅ gaa miy le wāā ke muhulangbāṅ

† 27:16 27.16 Ke salampuage wī pye lii ne: Ke salangbāṅ maa nō gbe taha ngben na, ke fla sē cuhu yō ke salangbāṅ n waha fā ga nō kântraha na ye. Loo na, nawee- ga yi dye ke salampuage wo, koo n fā ga nō pe ne kântraha na.

‡ 27:17 27.17 Ke salangbāṅ teflaha fai pye faasrēj gaa, pe pua yaha trā laa na ke salangbāṅ ncaha ye. Teflaha ma nii le fai fua, ke salangbāṅ ga naa n gaha. Teflaha ma -sē nii ke salangbāṅ wāā, ke fāfa ga le fai tege.

wo, namii ne ke na ma ke muhulangbāṅ wācuhu yāā miiter gbey sēnsye kuasīi koo fla na. Pe n maha ga kaa miy le yahasee ye, ma ke fla wācuhu yāā miiter gbey tesē kuatāā. ²⁹ Pe naa n fya ma yee, laa na ke salangbāṅ n gaha sugu gbāā ntēmlaha syi na kii loho tā tā ke na. Pe n yee poo ga ke salangbāṅ yer ma ntēn wān taa tege le wāā ntēn namihi ne ke muhulangbāṅ laam wo ke salangbāṅ kur kue ye wāy resyar, too n ke ta ke n yer. Pe n kuee ke fla na, ma nii yīṅsyii sēṅ ke syii farfar. ³⁰ Ke salangbāṅ fāfa -sē naa n ke pe yi ke salangbāṅ wo, pe fā ter. Pe n ke salampuage yi tege le wāā ke muhulangbāṅ wo, ma yee ter poo ga tege, pe ga wān taa miy le ke muhulangbāṅ wo ke salangbāṅ yahasee kue ye ke n gbihi yer. ³¹ Pōl n cā pe ne, ma le pāā u seraasyi yīṅfua ye, ma suhu pe seraasyi ne ma yee: «Nawee- mii ma yee pe sē kuee ke salangbāṅ wo ye, ye saha sya yaha ye.» ³² Loo na, namihi nkāy ke ba ke salampuage yigi yaha ke wāngbāṅ na pe seraasyi n ke namihi cer ke n ter.

³³ Yīṅ wāsyii ba kuee car, Pōl n pe bye yar pe ngaa di, ma pe pye ma yee: «Ke plii sēnsye resyar nanga tee ma ke salangbāṅ wo, ye sē ngaa di ye. ³⁴ N ye nar -ye ngaa di, loo na, ye ga waha fānga yāā ye sya yaha, waa yīnyoho neṅ ge saa ke laa

ye.» ³⁵ Pōl tuu koo kaplāṅ ngīi pāā wa, u n bur gbe, ma syaha cāā wāā Yāhā kē, ma ke naha ka, ma nii n di. ³⁶ Pe bye n pe laam sāhā yaha loo na, ma di pe ya ndoṅ. ³⁷ Wo pye nawee-kure gbeetāā sēnsye kuay. ³⁸ Pe bye pe ba di yai wa, dir wān tii te naa ke salangbāṅ ndege, pe n te bye gbe miy wāā ke muhulangbāṅ wo.

Ke salangbāṅ wāpyeklahah-

³⁹ Yīṅ ke ba syii wa, ke salangbāṅ fāfa sē waha cā kāntraha gii kē ye. Pe n langbenṅ fla gaa yāā ke loho dye ga yahasee ye, ma yō nii trahatrahaha, flā ne ke fla na busāā. Pe n yee poo ga ka yāṅ ke salangbāṅ ne ke fla na. ⁴⁰ Kandege wān tii pe tege le wāā ntēn namihi ne ke muhulangbāṅ laam wo, te n ke salangbāṅ yer, pe n ke namihi sāhā yaha te wān ne ke langbāṅ laam wo. Pai tii te ke salangbāṅ sronṅ, pe n maha too bye sāhā yaha koo syi. Pe n teflaha fai laa yir ke salangbāṅ ncaha kue syi ye, teflaha n nii ke tra n wāā ke langbenṅ kue ye. ⁴¹ Pe yīṅ n pee, ke salangbāṅ n ga fā dye kuee flā mbui laam wo, loho tā tā le na. Ke salangbāṅ yahasee kue n dye kuee u flā mbui wo, ke saha yehe ge yehe ye. Ke muhulangbāṅ yir naa n pai fānga ne, ke n ke salangbāṅ kur kue sugu yoho pye klaha-

⁴² Pe seraasyi n yee, poo ga pe nwompihifa bye boo, mii loo sē ne ye, pe ga yēy

plaha pe na. ⁴³ Pe seraasyi yīŋfua -sē naa n ke u Pɔl sya yaha, u n sye pe seraasyi ma n le pye ye. U n yee, mpāy pe yēy cā, pe cāā too pe yēy ga kāntraha na. ⁴⁴ Mpāy pe sē yēy cā ye, poo -sē ga sa tēmpai na tesē ke salangbāŋ katyir wān taa ne, pe taha pe na. Pe bye n waha ka kāntraha na koo syi, kapee laa sē waa dye ye.

28

Pɔl, Malti kāntraha na muhulangbāŋ ke gbey le

¹ Yāhā ke wo sya yaha ke muhulangbāŋ wo ke syi, loo kur ye, wo n cā kāntraha nge, muhulangbāŋ ke gbey le, pe ke yee Malti. ² Ke flafa n wo yigi yō. Sesaha naa n too, wer n pye. Pe n naa tar wo kē, wo bye n ga nii klaha ke tāy. ³ Pɔl n nankōyāhā raa gbe le ke naa laam wo, ke karwran n nwɔpihi gaa ta ke n yi te nankōyāhā wo, ma seŋ kuee Pɔl koho na nkāhā ne. ⁴ Ke flafa pe ke nwoho yāā ke seŋ kuee Pɔl koho na, pe n nii pe ya pye ma yee: «Naboofua kē dya nwo ne. Ye sē yāā, tuu sya waha yi ke muhulangbāŋ wo, te nasāhā yee u sē yai u kuee yrāŋ ye.» ⁵ Pɔl n u koho sege, ke nwoho n too dye ke naa wo, ngaa ge sē u yāā ye. ⁶ Pe nawee- n yee u ga tē, laa na u ku le yalebya wo. Le n ma-, pe n yāā ngaa ge sē u pye ye, pe n wā klaha ma nii n yee, a yāhā* gaa kē u ne.

⁷ Ke fla kāntraha nangbāŋ kaha sē ba dey ke fla ne ye. U myaha ba kē Pebuisu. U n wo yigi yō, ma syāsaha wāā wo kē plii tāā. ⁸ Too pye u Pebuisu kaha wo, u tuhufua pye u ba sāy nii. U kadye ba war u ye, tɔgɔtɔgɔni pye u na. Pɔl n ka maa u yāŋ, ma koho taha u na, ma Yāhā nar u n jaa. ⁹ Loo kur ye, koo fla kāntraha yanfa bye n pa, Pɔl n pe jaa. ¹⁰ Pe n nagboho ter bye ta wo na. Wo teryale n ba nɔ, wān tii bye te wīi ga ba pye wo na kānde wo, pe n te wāā wo kē.

Pɔl ga dye Wɔrme wo

¹¹ Salangbāŋ gaa pye ke fla na, pe naa ke yee Dyakuri, ke myaha yīntaha kē wuhuwāā. Ke salangbāŋ fāfa ba wuhuwāā fāā ta ke salangbāŋ yahasee ye, ma yee poo mpar. Koo salangbāŋ nge ba yir Lesyāāndi wo, ma ba te wer cāā bye pye ke Malti kāntraha fla na, ma ba yir koo ga ter Yitale kue ye. Wo ba yrey tāā pye wa ke fla na, wo n dye koo salangbāŋ wo, ma ter. ¹² Wo n ga dye klo laa wo pe n yee Syirakuse, ma kuee ke fla na plii tāā. ¹³ Wo n yir, ma langben sya, ma sya ga dye klo laa wo pe n yee Yersyio. Koo yīnsyii wo, teflaha naa n yir yainsaha dar kue kāndigi kue ye, ma wo fua naa n wāā, wo n plii sīi ya pye ke langbāŋ yīŋ na, ma dye klo laa wo pe n yee Pusole.

* 28:6 28.6 Pe fla mpar raa ne pe naa n yee yāhā.

14 Too yi ke salangbāṅ wo, wo n Yesu kāndeyārfa mpāy yāā ke fla na, pe n wo ta wo n kuee poo ne plii kuasī. Loo kur ye, wo n yir tre ne ma n gaha ke Wōrme wo. 15 Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Wōrme wo, pe n wo wīi luhu. Mpāy n sya wo wāā ba klo laa cāā wo, pe le yee Apyusu. Loo kur ye, mpāy maha ba wo wāā ba klo laa wo, pe loo yee syāsar tāā klo. Pōl tuu kāhā pe yāā, u n syaha wāā Yāhā kē, ma u laam sāhā yaha.

16 Too ga dye Wōrme wo, pe n le sya ma kānde wāā Pōl kē, u n ga nwoṅ gaa gbe, kaha gaa wo, seraasyi naa waa ne, woo n nii u yāṅ.

Pōl le Yesu kapāyū pāā Wōrme wo

17 Plii tāā kur ye, Pōl n Wōrme Yiiffee-yahaseefa yee ba yawāhā na u kaha wo. Pe n ba pe ya wāā, u n pe pye ma yee: «Ta nampyeṅ-, tē sē laa pye klaha- wo terfa na, ma suhu wo wāle wūhū ne ye, pe ra yigi Yurusalem wo, ma ra wāā Wōrmeffa kē. 18 Poo n ta yey, ma ra yē kapān luhu. Pe n yāā, n sē laa wāpee γε pye, pe n ga ra boo ye. Pe n yee poo ga ra miy yaha. 19 Pe Yiiffee-poo n sye, ra n gblihi laa ma yee, n yai n ba sāhā kāntre fāngafa bye yīṅfua Wōrme naa fla na. Laa wāpee sē -sē ne tē ga pāā taha ra terfa na ye. 20 Loo ne ta n yee, n yai n ye yāā, n pāā ye ne. Tee yāā, Yiiffee- bye pe koho taha yaha wii wāpaṅ na, woo wīi

γε ne pe ra pua yigi ntēn wān nde ne.»

21 Pe n u pye ma yee: «Saba sē yir Yude kāntraha na, ma pa wo ye ma wīi na ye. Wo nampyeṅ waa sē maha yir ke fla na, ma ba ma wīi pāā wo ye, wāpee syi ye. 22 Wo n traha wo ma yē kapān luhu, wo cā lii le ma ma laam wo. Wo cā taa ma kaklaha lii kānde wo, teebehe bye wo, nawee- le sye.»

23 Pe n per gaa yar Pōl na, koo per n ba dye pe n pa nihi Pōl fla na u syāsaha wo. Pōl n gbe ke sukūhūntāy na, ma sya ga waa ke yainkōṅ wo, ma nii ke Yāhā Yai wīi pāā pe ye. Nkāy ke yrūhū yaha le Yāhā kānde katan wo, tesē nkāy ne pe faale Yāhā kaplāṅ tōrfa pe yrūhū yaha, koo kaplāṅ tee syāṅ ngī u pafua wīi pāā, wii u yai u pa. U naa koo fle yar pe na ma naa n yee, a Yesu kē u pafua ne. U naa koo ngī pye ma naa n ke, pe Yesu wīi sya cīinde. 24 Mpāy n u kaplāṅ sya cīinde, mpāy n sye.

25 Pe Yiiffee- yahaseefa n ba yir poo ga ter. Pe sē -sē ba wāā le yīmbui nen na ye. Loo na, Pōl n kapān nde ya pāā pe ye, ma yee: «Yāhā Yrā le naa lii pāā ye wāle ye faale Yāhā kaplāṅ tōrfua Yisa yē na, le tāhā kē. 26 Le ba pāā ma yee:

<Yāhā yē kapān nde:

Ka, maa nawee- mii yar ma yee:

Ye ga ba luhu naa n yō,

ye sē -sē ga ba naa laa
war ye;
ye ga ba yān naa n yō,
ye sē -sē ga ba naa ngaa
yāā ye.

²⁷ Ye laam tee waha tēr;
ye ndityuhu gbāā tā,
ma yīmpε tyīn tā,
ma yee ye yīmpε ma n
ngaa yāā ye,
ye ndityuhu ma n laa
luhu ye,
ye ma n laa war ye laam
ne ye.

Mii loo sē ne ye,
ye ga faha ba ta kānde
yīgi,
ta n ye jaa ye kapee-
wāpyen na. »

²⁸ Pɔl n pe yar taha ma
yee: «Loo na, tee -sē le cā
ye yee, Yāhā kapāyī lii le
nawee- wāsyayaha wī pāā,
mpāy pe wee Yiiffee- ye, Yāhā
le nɔ wāā poo ye. Poo ga
le sya nuhu ne.» [²⁹ Pɔl
tuu kaplān ngī pāā pe ye,
pe Yiiffee- n nii n tēr, ma ke
kaplān gbihī tyīn n gaha pe
ya ne.]

³⁰ Pɔl tuu ba nwoŋ gii gbe,
u n kuee ke laam wo dyε-
syān. Pe ba le sya, nawee- n
waha naa n pai u fla na. ³¹ U
n naa Yāhā Yai wī pāā pe
byε ye, ma maha naa Yīnɸua
Yesu Crise wūhū klaha pe ye.
U naa koo ngī pye laanyīn
ne, waa sē naa n sye u na ye.

Ɔol saba kaplāņ Wormefa ye

Syaha fla

1 Ndoo Ɔol kē tē saba nwo yrūhū, ndoo wii n ma u Syayahafua Yesu tēntēle. Yāhā kē ke ra yāņ yi, ma ra yee, ma ra ta ke tēnlēhe, n naa ke kapāyī wūhū pāā nawee- ye. ² Faale cāā na, Yāhā bii yē ter ke kapāyī wūhū wāwāā ne nawee- kē. Yāhā kaplāņ tōrfa bii loo nde cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāņ wo. ³ Koo kapāyī nde Yāhā Dya wīī pāā: Yāhā u ta u n nawee kadye gbe, ma u yīņ yi wo faale yīņfua Dawide nwoņ wo. ⁴ Yāhā Yrā le yar ma yee, Yāhā Dya kē u ne. Le yar fānga ne yaliile wo Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma nii yrāņ na gbaafa ye. Mpāy bye pe u ta pe Yater, u nii pe Yīņfua. ⁵ Yesu kāmāy na, Yāhā kayīī wāā ra kē ma ra yāņ yi, ma ra ta Yesu tēnlēhe, ma yee n nawee- ter bye ta pe n naa n luhu Yesu ye, pe u ta pe Yater, u myaha n gboho. ⁶ Poo mpāy Yesu Crise pe yee yi ma pe ta u wām, ye bye n tōr pe ne. ⁷ N saba nwo yrūhū nō wāā ye bye kē, yii mpāy tee ma Worme wo, yii mpāy ye ntāņ dye Yāhā tāy, ke n ye yee yi ye naa ke laam wūhū pye ye kānkai- bye wo. Wo Tuhufua Yāhā, ma suhu wo Yīņfua Yesu Crise ne, ke ke

laantār yar ye na, tesē ke yrīņ ne.

Ɔol n traha u ga yi Worme Yesu kāndeyārfa na

⁸ Yāhā gii n ma ke tēntēle, ta n cāā syaha wāā ke kē Yesu Crise kāmāy na ye bye wīī na. Tee Yesu sroņ ta ye Yater mii, nawee- bye le cā driyē kur bye wo, koo kē n syaha wāā Yāhā kē. ⁹ Yāhā ge le cā, cīinde ne tē n pāā, koo gii n ke tēn tē laantee nen ne ke Dya kapāyīī wāpāā ne nawee- ye. Ke cā yalebye n ma nii n pāā ke ne, n sē n faha ye wīī ne ye. ¹⁰ N ke nar, le ma tāy ke ye, ke ta ra n waha ka ye fla na. Loo ga tāy ra ye. ¹¹ Ye sē yāā, n n traha n ye yāā yīinde ne, n waha ye ta ye n Yāhā Yrā kayīī laa yāā. Le ga ye ta ye n yii plāhā Yesu kānde wo. ¹² Lii tē sroņ n ke, wo naa nuhu le wii laam wo, ye Yesu wāta ye Yater n nii ra ye nuhu wīī, tesē ta Yesu wāta ra Yater bya n nii ye ye nuhu wīī.

¹³ Wo nna, n n traha ye le cā, n naa n ke yalebye n ka ye fla na, n sē -sē waha kānde yāā ma ka ye, ma sya ba waa yagaa na. Lii tē n ke ye kuēfa wīī na loo ne nde: Tē Yāhā tēn lii tē ye fla na, le ma n yi wāwaha ye, le waha pii sa, mii teebēhe nkāy dyaņ tē tēn tē ter na.

¹⁴ N yai n tay n le Yesu kapāyīī pāā nawee- ter bye ye, Jrekefa tesē mpāy bye ne, pe wee Jrekefa ye, mpāy ne pe saba cā, tesē mpāy ne pe

sē saba cā ye. Le ma mii fānga wīi dyaŋ ta na. ¹⁵ Lii le gboho ra laam wo, loo ne n le Yesu kapāyīi pāā ye bya ye, yii mpāy bye tee ma Worme wo.

Le Yesu kapāyīi ma fānga gii ne?

¹⁶ Le Yesu kapāyīi wāpāā nawee- ye, le ma ra ye yīnkuāyir wīi. Ye sē yāā, Yāhā fānga gaa kē le Yesu kapāyīi ne; Yāhā koo fānga ta ma nawee- sya n yaha, nawee- mpāy bye pe Yesu ta pe Yater. Yiifee- cāā loo kapāyīi luhu. Mpāy bye pe wee Yiifee- ye, poo le luhu kur kuē ye pe ya ndoŋ. ¹⁷ Ye sē yāā, le Yesu kapāyīi wo yar, nawee wii syi u sroŋ Yāhā yīnde na. Yāhā ke kainkāy pye nawee- kē, wii ma koo sya cīinde, ma Yesu ya ta u Yater u kankai- bye wo, woofua kē u sroŋ Yāhā yīnde na. Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Wii ma Yesu ta u Yater,

u sroŋ Yāhā yīnde na.

Loo ga ta u n cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.»

Nawee- ma kapeepyefa

¹⁸ Ye sē yāā, Yāhā laam ge war kai- nkāy bye wīi na nawee- pe n pye, ke sē Yāhā myaha gboho ye, ma suhu kapee- nkāy wīi ne pe n pye. Mpāy pe koo kapee- ngīi pye, pe yer n tā le cīinde na, le saha ka yaha ye ye. Loo ne Yāhā n ke laam wāwar wīi yar wo na gbaa na. ¹⁹ Nawee ga waha kai- nkāy cā Yāhā

wīi na, ke bye yar pe na; Yāhā ge kē ke ke yar pe na, pe sē -sē koo kai- ngīi yāŋ ngaa ye. Loo ne Yāhā n pe pēn. ²⁰ Ye sē yāā, Yāhā gii ke sē n yāā yīnde ne ye, koo kē ke driyē tāhā. Driyē kai- nkāy bye ke tāhā, nawee ga waha koo yāā yīnde ne. Yāhā wān tii bye tāhā tesē kai- nkāy bye ne, nawee ma te yāŋ, u ga cā kacān wee Yāhā fāngangbāŋ wāgboho na ye, wākuayāā maha wee ke na ye. U ga maha cā, koo neŋ ya kē ke ma Yāhā. Nawee- pe -sē le yāā ma cā wa Yāhā ma, pe ma yee pe sē laa cā ke wīi na ye, pe kawar fua. ²¹ Pe cā Yāhā ma, ke yai pe naa ke myaha gboho. Pe sē -sē ke myaha gboho ye, pe sē maha syaha wāā ke kē ye. Pe kai- nkāy ga, yīŋ wee ke na ye, pe laam bye nii wam fla ya, laantor wee pe laam wo ye. ²² Pe pe ya ta poo ma kai- cāfa, ma -sē nii nafāān. ²³ Yāhā gii wākuayāā wee ke na ye, pe sye pe sē ke myaha gboho ye; nawee wii u n ku, pe ga woo pye ta, pe kānsyām pye ta, pe treresyar wān pye ta, pe kahakaha wān pye ta, pe naa too nde roo tēŋ.

²⁴ Nawee- pe pe ya ta koo syi, loo ne Yāhā n koho kuā pe na, ma pe miy yaha pe kāmpee- wo, pe tyatyāhā wāpyeŋ ne, pe n nii ke pye pe laam wāpyeŋ. Pe pe ya myaha klaha- ke syi, pe sē pe ya koho kadye yāŋ ngaa ge ye. ²⁵ Pe Yāhā cīinde wūhū miy yaha, ma yīntaha sroŋ

kawar wūhū koo ye. Wān tii Yāhā te tāhā, pe too ta yīn ma sya nii te tēn, ma -sē tyii ke Yāhā koo na, pe sē ke ta ngaa gε ye. Yāhā koo ya -sē kē, ke yai pe naa ke mi- ingbān sey yalebyε. Amen, le nii ke syi!

²⁶ Nawee- pe pe ya ta koo syi, loo ne Yāhā n koho kuā pe na, ma pe miy yaha pe laam wūhū wāpyen ne, too rii te ma fyaryigi wūhū. Yāhā ke pe tāhā mii, pe wee koo syi nantān ye: -Ye yān, pe ca pe cawai poo yigi tāāndya. ²⁷ Pe naam bya, pe n tyii ca wāsāy na, pe naawai wīi loo le n tāy pe ye, pe n nii fyaryigi wūhū pye pe naawai ne. Pe Yāhā cīinde wūhū sye, koo kē pe n nii ke syi; le nii mii pe wāpēn draha dyan ke fe gbe. Pe naa lii ke pe le yāā.

²⁸ Pe sē Yāhā ta ngaa ye, koo kē Yāhā n koho kuā pe na, ma pe miy yaha pe laam wūhū nkāy ne ke sē yō ye; loo ne kai- nkāy ke sē yō ye, koo kē pe n pye. ²⁹ Kai- nkāy ke sē n sron ye, koo kē ke nihi pe laam wo. Pe kapee- pye pe nampyen- na. Wale wīi gboho ter pe laam wo. Pe laanyar pye. Naboofa me pe ne. Pe wāhā cer. Nagblahafa me pe ne. Pe nawee- wlan. Pe pe nampyen- yān napee- draha wo. ³⁰ Pe yīnkāi pye. Pe pe nampyen- wāpee pāā. Yāhā wīi fūhū pe ye. Nawee- wātyεhe n tāy pe ye. Yatanfa me pe ne. Pe pe ya sey yalebyε. Pe kapee- wāpyen

kacān ke yalebyε. Pe sē n luhu pe seefa ye ye. ³¹ Lii le ma wāyīi, pe sē maha le cā nantān ye. Nkāy ke n yi pe yē wo, pe sē koo pye ye. Nawee dugu wee pe na ye, pe nampyen- fen sē pe yigi ye. ³² Pe cā Yāhā kasāhā na, nawee- mpāy pe kapee- ngīi pye, pe yai gbā ne. Pe loo nde cā, ma -sē maha sye ma ke kapee- pye. Pe ma maha mpāy yāā pe ke pye, pe ga yee le yō.

2

Yāhā kasāhā sron

¹ Mboo nawee, ma'a sya pye mii, ma'a nii ma nampyen kaa u kapee- wīi na, ma ma ntrañ tey ma yee mboo sē laa kapee pye ye, cā, mboo wii taa ma nampyen kaa, kapee- nkāy tuu n pye, ma bya ke pye. Cā, ma saha mii pāā sya Yāhā koho wo ye. Loo ne, ma'a ma nampyen kaa, ma ta Yāhā kasāhā ga too ma na, ma ga wāpēn yāā. ² Mpāy pe koo kapee- ngīi syi pye, wo cā Yāhā ma pe sāhā, ma pe pēn, le sron. Ke yē kaplān ma cīinde. ³ Mboo wii taa ma nampyen kaa u kapee- wīi na, ma -sē ke syi pye mii ndon, le cā ma yee, ma saa fer sya Yāhā kasāhā wāpēn na ye. ⁴ Taa yāā, Yāhā laam n tāy kacān wee ye, ke yō, ke ke laam yīn ma sya ma- n ter. Ma yee la, ke saha yia ke nawee pēn ye, koo kē? Ma tee Yāhā laantār yān mii ngaa gε sē me pe ne ye. Wāsēn kē ke ma

sēŋ, ma le sya ma yee, ma bya kapee- pye, taa ke miy yaha, loo ne. ⁵ Ma -sē loo sye, ma ma ndityuhu tā tā ma saa luhu Yāhā ye ye, ma saa ma laam wā klaha ye. Ma'a kuee koo syi ya, kaa kē raa n taha ma wāpēn na per gii Yāhā ga ba driyēfa bye sāhā. ⁶ Yāhā kasāhā sron, ke ga ba nawee- nanem bye dāā kai- nkāy bye wīi na pe pye. ⁷ Yāhā ga ba cīinde yrā wāā mpāy kē, ke laam wūhū wāpyeŋ gboho pe laam wo. Poo n kē pe waha myaha yāā Yāhā ye tesē ke nayōr ter ne tesē cīinde yrā lii ne wākuayāā wee le na ye. ⁸ Yāhā laam war, ke kasāhā goo -sē ma ke mpāy sēŋ, pe n jar Yāhā ye ma maha ke cīinde sye, ma nii n luhu kai- nkāy ye ke sē sron ye. ⁹ Mpāy bye pe kapee- pye, fengbān ma pe wān, ma suhu wāfyāŋ ne. Koo wāpēn nge ga cāā Yiifēe- dye, mpāy pe wee Yiifēe- ye, poo n taha. ¹⁰ Mpāy bye pe kayīi pye, pe ga ba myaha yāā Yāhā ye. Ke ga ba ke nayōr ter wāā pe kē ke yrīŋ ne. Pe Yiifēe- ga cāā koo kayūhū ngīi yāā, mpāy bye pe wee Yiifēe- ye, poo n taha. ¹¹ Ye sē yāā, Yāhā sē nawee- yāŋ pe ter na tesē pe nangbān ne ma cā pe sāhā ye; pe bye ga sāhā, waa gē saa kuee ye.

¹² Kānde lii Yāhā le ta ma le le soho Musa koho wo u n le yar Yiifēe- na, mpāy pe sē loo kānde nde wūhū luhu yāā ye ma kapee- pye, pe ga wāsāhā yāā wāpēn ne. Pe sē

-sē ga sāhā le Yāhā kānde na ye. Mpāy pe -sē loo kānde nde wūhū cā ma kapee- pye, pe ga ba wāsāhā yāā wāpēn ne, mii loo kānde le yar mii. ¹³ Loo kānde nde lii Yāhā le ta, mpāy pe le luhu wāluhu ya, poo sē me pe sron Yāhā yīnde na ye. Mpāy pe le yār, poo me Yāhā ga ba yee pe sron ke yīnde na. ¹⁴ Mpāy pe wee Yiifēe- ye, pe sē le kānde luhu yāā ye, poo mii troho wātāhā ter ma -sē n gaha le kānde kue ye, le ma mii pe laa cā le kānde wūhū na pe ya ya. ¹⁵ Loo nde le yar ma yee kānde lii Yāhā le ta, ke le troho wātāhā wīi yrūhū le yaha pe laam wo, koo kē pe ma kayīi pye, pe laam ga tege nii tee nen wo; pe ma kapee pye, pe laam saa tege nii tee nen wo ye. ¹⁶ Kai- ngīi tē pāā, ke bye ga ba pye nawee- bye n le yāā per gii Yāhā ga ba nawee- bye sāhā Yesu Crise kāmāy na. Kapee- nkāy bye nawee- pe wūhū naa n pye, ke ga ba ke gbe yi gbaa na, ke pe sāhā ke ne. Lii tē pāā nde, le yi le Yesu kapāyīi wo, lii tē n tōr nawee- ye.

Mpāy pe ma cīinde Yiifēe- ma ma Yāhā nawee-

¹⁷ Yii Yiifēe-, ye n yee Yāhā nawee- me ye ne, ma nii yii yi. Kānde lii le ta, ye laam wo, ye n yee tee le cā, loo nde ya yai ke dyaŋ; ye yii sey ma n yee, a yii ya me, tee ke cīinde Yāhā cā. ¹⁸ Ye n yee, yii ke laam wūhū cā; tee kaklaha yāā Yāhā kānde wūhū na, ye n

yee kai- nkāy ke sronj Yāhā yīnde na, tesē nkāy ne ke sē sronj ye, ye ke byε cā. ¹⁹⁻²⁰ Kānde lii le ta, tee le cā, ma cā le laantor le nawee laam wo, ma maha le Yāhā cīnde wūhū yar nawee na, koo kē ye yii kar yaha ma yii ta le Yāhā kānyī yarfa mpāy ye pe ma fūū- dyanj, pe sē le kānyī cā ye. Ye maha yee, a ye cāā- wāā mpāy kē pe ma wam laam wo, pe waha le Yāhā kānyī yāā gbaa na pe naa le yār. Ye n yee, a mpāy pe sē n sronj ye, ye pe ta pe n sronj, tesē mpāy pe sē laa cā ye, ye pe klaha kai- ne.

²¹ Yii mpāy tee nawee-klaha kai- ne, nwa ye sē -sē koo kai- pye ye? Ye nawee- yar pe ma n naa n yuhu ye, yii -sē n yuhu! ²² Ye nawee- yar, waa sē yai u yīnde n yi too waa cōō na ye, cōō sē maha yai u yīnde n yi too waa puai na ye; yii -sē le pye! Ye nawee- yar ma n yee, mpar wān wee ngaa gε ye, nawee yai te wīī le fūhū u ye; yii -sē mpar wāfāā wān* yuhu n gbe re tēnsar wo, ma te par ma war ke te na! ²³ Ye yii sey ma n yee, ye Yāhā kānde cā. Ye wāteepye koo - sē Yāhā myaha klaha-. ²⁴ Loo ne le bii cāā yrūhū yaha wa Yāhā sabangbānj wo ma yee: «Yii Yiiffee-, ye troho wātāhā ter ta,

mpāy pe wee Yiiffee- ye,
pe tee n pāā Yāhā kē.»

²⁵ Yii Yiiffee-, ye wākūū le

yar ma yee, Yāhā naambiyār le ye ne. Ye ma pye ye Yāhā kānde yār cīnde, yīnj ma ke wākūū na. Ye ma -sē kapee- pye, ye sē Yāhā kānde yār ye, yīnj wee ke wākūū na ye; le ga nii mii ye sē kūū ye. ²⁶ Wii u wee Yiiffee ye, u ma -sē Yāhā kānde katanj yār, tuu sya ma u sē kūū ye, Yāhā yīnde na le ga nii mii u kūū, le yīntaha kē Yāhā naambiyār le u ne.

²⁷ Yii Yiiffee-, Yāhā kānde wūhū yrūhū, ma le soho ye koho wo; ye maha n kūū, mii Yāhā bii le yar ye na mii faale cāā na. Ye -sē kapee- pye, ye sē Yāhā kānde katanj yār ye. Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe ma -sē Yāhā kānde yār, Yāhā kasāhā per wo, pe ga ba ta ye wīī n fyar yigi ye kē. ²⁸ Wii u ma cīnde Yiiffee, pe sē u yānj n cā yīnde ya na ye; lii ke le yar u ma cīnde Yiiffee, loo kayar sē ne lii ya ne, le n pye nawee koho ne kadye teelaa fla na ye. ²⁹ Wii u -sē ma cīnde Yiiffee, u ma Yāhā wūū, u laam bya ne. Lii le le yar u ma cīnde Yiiffee, loo kayar sē ne lii ne, le n pye nawee koho ne kadye teelaa fla na ye. Loo kayar ne lii ne, Yāhā Yrā Fānga le pye nawee laam wo. Kānde lii le yrūhū ta, loo ya saha yāa le Yāhā Yrā Fānga tēn syi tē nawee laam wo ye. Yāhā kē ke ga woo syi Yiiffee sey, nawee sē kē ye.

* **2:22** 2.22 Koo cāā na, nawee- mpāy pe sē pye Yiiffee- ye, pe naa mpar wān fāā wargbe ne, laa na sān ne ma te ta naa n yaha pe mpanyaha nwongbānj wo. -Ye Wormefa 1.23 fla yānj

3

¹ Le ma pye ke dyaŋ, mpây pe ma Yiifée-, Yâhâ kayĩ laa wâã la poo kê ma tyii mpây na pe wee Yiifée- ye? Laa kayĩ laa ma la koho wâkũũ na? ² Âwâ, Yâhâ kayĩ lii wâã pe kê, le gboho. Yâhâ bii cãã ke ya yĩmbui yaha poo ye ma yẽ ter pe ye, pe n naa ke yẽ kaplãŋ luhu. ³ Yâhâ ke yẽ ter kaplãŋ nkây ne, mpây pe sê ke sya cĩinde ye, poo ya wĩ ga waha ta la, Yâhâ n ke yẽ kaplãŋ dur? ⁴ Aye, le saha pye ke syi ye! Nawee-bye ma sya pye kawarfuafa, Yâhâ koo na, ke n sroŋ ke yẽ wãter kaplãŋ ne yalebye. Loo ne le yrũhũ yaha Yâhâ sabangbãŋ wo ma yee:

«Yâhâ, ma kaplãŋ bye n sroŋ.

Kai ma dye ye nsoho wo nawee ne,
tãhã ga ba yãã mboo
Yâhã ye.»

⁵ Kapee- nkây too n pye, koo ma n ta nawee- n waha le yãŋ n cã ma yee Yâhâ sroŋ, wo ga waha lii pãã? Yagaa, wo ma kapee pye Yâhâ n wo pẽn, waa waha yee la Yâhâ wo pẽn, tãhã wee ke ye ye? N n pãã nawee wãpãã. ⁶ Aye, wo saha yee ke syi ye! Ke ma ne pye, tãhã wee Yâhâ ye ye, ke ga pye mii ke driyẽfa sãhã?

⁷ Wo ma nii kawarfuafa, loo ga ta nawee- n le cã pe yee, Yâhâ ya kê ke ma cĩindefua, pe naa ke mi- ingbãŋ sey. Loo ta nawee-

mpây nii n yee, Yâhâ sê yai ke wo pẽn wo kawar wãfua wĩ na nantãŋ ye. ⁸ Mpây ter maha ma, pe ta myaha klaha- ma n yee, a ndoo n yee wo yai wo naa kapee- pye, loo nde n naa kayĩ sa. Poofa mii ter bye, wãpẽn gii pe n pai yãã, ke yai pe ne.

Waa wee u sroŋ Yâhâ yĩnde na ye

⁹ Le -sê nii ke syi, wii* mpây too ma Yiifée-, wo ga waha yee la wo puar mpây na pe wee Yiifée- ye? Aye! N le yar wa ma yee, nawee- ter bye, pe Yiifée- ma wãã le mpây ne pe wee Yiifée- ye, pe bye tyĩn n gaha kapee- wãpyeŋ kuε ye fãnga ne. ¹⁰ Loo ne le yrũhũ yaha Yâhâ sabangbãŋ wo ma yee:

«Nawee- ter bye wo,
nawee nen gε wee u
sroŋ Yâhâ yĩnde na ye.

¹¹ Waa wee u kai- cã ye,
waa wee u Yâhâ ke ye.
Pe bye dur yi Yâhâ kur ye ma
plaha kãmpee- wo,
pe saha Yâhâ laanyĩn wĩ
laa gε pye ye.

¹² Nawee- ter bye wo,
nawee nen waa gε wee
u kayĩ pye ye.

¹³ Pe yẽr ma mii gbũhũ dyaŋ,
te yãr yaha.

Pe nawee- wlaŋ pe kaplãŋ
ne.

Pe ma mii nwoho sõr ma pe
yẽr wo,
pe ga waha nawee gε
boo pe yẽ kaplãŋ ne.

* **3:9** 3.9 Koo fla na, Pol ma yee wii Yiifée-, le yĩntaha kê, Yiifée naa kê u ne. U sê yee u Yiifée- wãle kãnde yãr ye.

14 Yoosën kaplāņ ya ke n yi
pe yē wo
tesē yēkuān ne.

15 Pe koho n fuhu nawee-
wāboo ne.

16 Kaklaha- ya te n yāā pe
tersar wo
tesē kapee- ter bye ne.

17 Pe sē nawee- le yrīņ kānde
wo ye.

18 Pe sē n fya gē fya Yāhā na
ye.»

19 Wo -sē cā, kānde lii Yāhā
le ta, le cāā ta wii Yiiffee-
myaha na, wii mpāy le le
soho wo koho wo. Loo nde
na, wo saha yē kuā wo laa
pāā nantāņ ye; wo yai wo cā
nawee- ter bye ma kapeep-
yefa Yāhā yīnde na. ²⁰ Mboo
nawee, kānde lii Yāhā le ta,
ma'a le yāņ, ma ga kapee
wūhū cā. Ye sē yāā, waa wee
u ga waha u ya waha Yāhā
kānde wāyār ne u sroņ Yāhā
yīnde na ye.

*Yāhā nawee- ta pe n sroņ
ke yīnde na*

²¹ Yagaa, Yāhā le yar
nawee- na pe ga waha pye
mii pe sroņ ke yīnde na.
Kānde lii le ta, le kalaa wee
loo na ye. Musa ma suhu
pe faale Yāhā kaplāņ tōrfa
ne, poo gē bii loo cāā yrūhū
yaha wa Yāhā sabangbāņ
wo. ²² Loo nde lii Yāhā le
yar nawee- na, pe ga waha
pye mii pe sroņ ke yīnde na
le nde: Nawee- mpāy bye pe
Yesu Crise ta pe Yater, poo
me pe sroņ Yāhā yīnde na.
Le tāy pe ma Yiiffee- woo, pe
wee Yiiffee- woo, Yāhā sē loo
yāņ ye. ²³ Nawee- bye kapee-
pye, waa gē sē kuee ye. Yāhā
nayōr wee pe na nantāņ ye.

²⁴ Yāhā laantār flāhā tāy, ke
pe ta pe n sroņ ke yīnde na
ke dyaņ Yesu Crise kāmāy
na; Yesu Crise kē u wo par
sya kapee- wāpyeņ yāmpar
koho wo. ²⁵ Woo kē Yāhā
u yāņ yi, u n le sya u ntāņ
n woo. U nawee- ter bye
kapee- bye gbe kāā pe yīņ
na, ma ke ta u ya yīņ wūhū,
ma koo wāpēn draha bye
sya tāņ. Mboo wii ma u
wāku wīi nde sya cīnde, ma
kapee- bye yee laha kāā wa
ma yīņ na. Yāhā loo nde
pye ma yee, nawee- n le yāā
pe cā ke yō, ma maha sroņ.
Faale cāā na, Yāhā bii tyii ke
sē nawee- pēn pe kapee- wīi
na ye; wāyīn kē ke ba ke ya
laam yīn, koo kē. ²⁶ Yagaa,
Yāhā lii yar wo na, wo cā ke
sroņ, ke maha n traha ke ta
wo n sroņ ke yīnde na. Mpāy
bye pe Yesu ta pe Yater, ke pe
ta pe n sroņ ke Yīnde na.

²⁷ Yāhā ke le ta ke dyaņ,
nawee ga waha u ya sey la
laa ne? Aye, waa saha u ya
sey laa gē ne ye. Kānde lii
le ta, waa ma ne pye u ga
waha u ya waha le wāyār ne
u sroņ Yāhā yīnde na, ufua
ga ne waha u ya sey. Yāhā
-sē tersaha gaa ter ta nawee-
kē pe waha sroņ ke yīnde
na. Koo tersaha kē pe Yesu
ya ta pe Yater. Loo nde na,
waa saha u ya sey laa ne ye.
²⁸ Ye sē yāā, nawee ma Yesu
ta u Yater, koo kē u sroņ Yāhā
yīnde na; le sē nii mii kānde
lii le ta, u u ya waha le wāyār
ne koo kē ye. ²⁹ -Ye yāņ,
Yāhā ma la pe Yiiffee- poo ya
wāņ? Ke wee la nawee- ter

bye wāŋ? Āwā, ye cā ma yee ke ma nawee- ter bye wāŋ.
³⁰ Koo neŋ ya kē ke ma Yāhā nawee- ter bye ye. Yiiffee- mpāy pe n kũũ, pe ma Yesu ta pe Yater, Yāhā ga pe ta pe n sroŋ ke yīnde na. Mpāy bya pe wee Yiiffee- ye, poo mpāy pe sē n kũũ ye, pe ma Yesu ta pe Yater, Yāhā ga pe ta pe n sroŋ ke yīnde na. ³¹ Too Yesu ta wo Yater, le yīntaha sē kē kānde lii le ta, yīŋ wee le na nantāŋ ye. N sē le syi pāā yāā ye. Too Yesu ta wo Yater, wo le yar, loo kānde nde ma yīŋ ma sya ta ter.

4

Brama bii pye mii Yāhā n ba yee u sroŋ ke yīnde na?

¹ Wo ga waha lii pāā wo bye faale wādyaha Brama wīi na, woo wii u ma Yiiffee- bye wādyaha? Yāhā bii nwa wāā u kē? ² Brama naa kayūhū pye. Le ma ne pye Yāhā loo yāŋ ma yee, Brama sroŋ ke yīnde na, u ne ga waha u ya sey. Laa sē -sē wee nawee ye, tuu ga waha u ya sey lii na Yāhā yaha ye ye. ³ Ye sē yāā, Yāhā sabangbāŋ gē laam wo le ma le yrūhū yaha ma yee:

«Brama bii Yāhā ta u Yater,
 Yāhā n loo yāā ma yee,
 Brama sroŋ ke yīnde na.»

⁴ Nawee ma tēn tē, u ga dāān yāā. Pe u dāā ngii ne, le sē nii mii wāyōŋ kē pe yō u na ma ke wāā u kē ke dyaŋ ye: U yai u ke yāā. ⁵ Wii ma yee u sē koho taha yaha kai- nkāy na u n pye ye, u

ma -sē Yāhā koo ta u Yater, ma koho taha yaha ke na ke laantār ne, loo ne le ga ta Yāhā n yee u sroŋ ke yīnde na. Ye sē yāā, Yāhā n ke ke kapeepyefa bye ta pe n sroŋ ke yīnde na ke dyaŋ, le wee mii pe yai loo ne koo kē ye. ⁶ Wo faale wādyaha Dawide bya naa n yee, a mpāy pe sē yai Yāhā n dye pe ye ye, Yāhā n nii dye pe ye, ma pe ta pe n sroŋ ke yīnde na ke dyaŋ, pe wīi n tāy. U yē kaplāŋ kē ngīi:

⁷ «Mpāy wīi le n tāy,
 poo me mpāy ne Yāhā kace yaha
 pe wāteepye wūhū na,
 ma maha pe kapee- gbe kāā
 pe yīŋ na ke kuāŋ ne.

⁸ Wii wīi le n tāy,
 woo kē wii ne Yāhā sē tyii
 u kapee- na u yīŋ na ye.»

⁹ Loo kayīi nde ma la Yiiffee- ya wīi, poo mpāy pe kũũ? Mpāy pe wee Yiiffee- ye, le ma poo bya wīi. Wo cā ma yee, Brama bii Yāhā ta u Yater, Yāhā n loo yāā ma yee u sroŋ ke yīnde na. ¹⁰ Koo cāā -sē na, Brama bii kũũ, laa u sē bii kũũ ye? Aye, cāā gii cāā na Yāhā bii Brama yāā ma yee u sroŋ ke yīnde na, koo cāā na u sē bii kũũ ye. ¹¹ Loo nde kur ye, Yāhā n cā bii yee, Brama n kũũ le n nii puhu u na. Koo puhu nge n nii kayar, ke le yar Yāhā naambiyār le Brama ne ma yee u sroŋ ke yīnde na. U bii Yāhā ta u Yater, koo kē Yāhā n yee u sroŋ. Koo cāā

na, u sē bii kũũ ye. Loo na, Brama nii mpāy bye tuhufua pe wee Yiifee- ye, ma -sē Yāhā ta pe Yater, Yāhā n yee pe bya sroŋ ke yīnde na mii Brama wāŋ ter syi dyaŋ, tuu sē bii kũũ ye, Yāhā n yee u sroŋ ke yīnde na. ¹² Ye maha cā, Brama ma Yiifee-tuhufua. Brama tuu -sē ma Yiifee- mpāy tuhufua, poo me mpāy ne pe Yāhā ta pe Yater ma maha pe troho tāhā mii Brama wāŋ syi dyaŋ, cāā gii cāā na tuu sē bii kũũ ye.

Yāhā yē ter mpāy ye pe ke ta pe Yater

¹³ Yāhā bii yē ter Brama ye tesē u kur kue pii ne, ma yee koo ga kántraha kur bye wāā pe kē ke n nii pe wāŋ. Kānde lii le ta, le sē nii mii loo wāyār ne le ta Yāhā n yē ter Brama ye ye; Brama naa Yāhā yē kaplāŋ sya cīnde, loo ne Yāhā n bii yee u sroŋ ke yīnde na, koo kē. ¹⁴ Kānde lii le ta, mpāy pe pe ya waha le wāyār ne, le ma ne pye poo me pe Yāhā klohodifa, Yāhā wāta Yater wīi ga ne pye wāwaha. Yāhā yē wāter wīi nde saa ne waha pye ye. ¹⁵ Ye sē yāā, kānde lii le ta, loo kānde nde kai- wāteepye kē ke n pai Yāhā laam wāwar ne; nawee waa wee u ga waha u ya plāhā u ke kai- bye pye naa n yō kayi ne ye; koo kē ke -sē n pai Yāhā laam wāwar ne. Kānde lii le ta, mpāy ter ma pye pe sē le wīi yāā luhu ye, waa saha yee pe ma pe kānde laa plaha ye.

¹⁶ Loo ne mpāy pe Yāhā ta pe Yater, poo me pe ma Yāhā klohodifa. Ke yē wāter wīi n nii mii kayī dyaŋ Yāhā le pye pe kē ke dyaŋ. Loo ne, koo yē wāter wīi nde n nii Brama kur kue pii bye wīi. Le wee Yiifee- ya wīi ye, poo mpāy Yāhā kānde lii ta, ke le le soho pe koho wo. Le ma mpāy bya wīi pe wee Yiifee- ye, ma -sē Yāhā ta pe Yater, mii Brama bii Yāhā ta u Yater mii. Brama ma wo bye tuhufua; loo ne le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

¹⁷ «N ma yāŋ yi,

n ga ta ma kur kue pii n syar,

pe ter n sya nihi kántraha na,

ma n nii pe kur bye tuhufua.»

Brama nii wo bye tuhufua Yāhā yīnde na, Yāhā gii u ke ta u Yater. Yāhā yē ter u ye kayī lii ne, u le sya cīnde. U bii cā ma yee, Yāhā ga waha nakugu ta ke n yir gbā wo, ke nii yrāŋ na gbaafa ye. U maha bii cā ma yee, Yāhā kē ke driyē wān ter bye tāhā, ngaa ge sē pye ye. Ke naa n pāā wāpāā ya, te wān -sē nii n yi wāyiŋ ya. ¹⁸ Yāhā bii yē ter Brama ye lii ne, le kai wāpyeŋ yugu ba ter Brama na. U bii cā u saha koho taha yaha u ya na loo kai- wāpye wīi na ye, loo naa bye ne u n sye ma koho taha yaha le na, ma Yāhā ta u Yater. U n -sē nii nawee- ter busāā tuhufua. Yāhā bii u cāā yar loo nde ne ma yee, u kur kue pii ga ba syar pe

nii mii yrompii dyaŋ pe syar mii. ¹⁹ Cãã gii cãã na Yãhã bii yẽ ter Brama ye, koo cãã na u pye dyε- gbeebua syi ne, u bii cã ma yee u ba le ter syihi wãsee na; u cɔɔ Sara bya bii ter syihi wãsee yaha. Brama tuu sya loo fla yãã, u sē -sē le Yãhã yẽ kapãn miy yaha carle γε ye. ²⁰ U sē dur yi Yãhã kur ye, ma laalaa pye ke yẽ wãter wĩ na ye. U Yãhã miingbãŋ wãsey goo n cã maha ta, kaa n taha u Yãhã wãtaŋ na u Yater, u n fãnga yãã. ²¹ U maha le sroŋ sya cĩnde ma yee, Yãhã ma yẽ ter lii ne, le wãpyeŋ fãnga ma ke ye. ²² Brama bii Yãhã ta u Yater koo syi dyaŋ, loo ne Yãhã n yee u sroŋ ke yĩnde na.

²³ Le yrũhũ yaha Yãhã sa-bangbãŋ wo ma yee, Brama Yãhã ta u Yater koo kē Yãhã n yee u sroŋ. Le sē yrũhũ Brama woo ya wĩ na ye, ²⁴ le yrũhũ wo bya wĩ na. Yãhã ga ba yee wo bya sroŋ ke yĩnde na, wii mpãy too ke ta wo Yater, ma cã koo kē ke wo Yĩnfua Yesu ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. ²⁵ U yi napee- kē, u n le sya ma ku, ma wo kapee- laha kãã wo yĩŋ na. Yãhã n u ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. Yãhã loo pye ma -sē yee wo sroŋ ke yĩnde na Yesu kãmay na.

5

Kayũhũ nkãy kē, mpãy pe sroŋ Yãhã yĩnde na, pe ke yãã

¹ Too mii, yagaa wo sroŋ ke yĩnde na wo Yesu wãta wo Yater wĩ na, yrĩŋ ma wo nsoho wo yagaa Yãhã ne, wo Yĩnfua Yesu Crise kãmay na. ² Yesu Crise woo kē, u kãnde yi wo kē, wo n waha Yãhã laantãr cã. Too Yesu ta wo Yater, wo loo kayĩ nde yãã, ma le yigi klue sĩ. Too koho taha yaha le na ma cã, Yãhã ga ba wo ta wo n niisayũhũ fla yãã ke wãŋ syi dyaŋ, wo nuhu di loo nde ne. ³ Loo ya sē ne ye, wãfãy γε ma sya pye wo na, wo nuhu di le ne. Ye sē yãã, wo cã wo ma wãfãy yãã, waa cã waa wii plãhã le Yesu kãnde wo mii. ⁴ Wo ma -sē wii plãhã ma kuee yai tãŋ le Yesu kãnde wo, wo ga waha yia wãtãnyãŋ wũhũ bye na. Wo ma -sē yia, waa koho taha yaha kayũhũ nkãy bye na, Yesu ke pye wo kē. ⁵ Yãhã Yrã lii Yãhã le le wo laam wo, le Yãhã laam ter wãã wo kē wo n waha cã wo ntãŋ dye Yãhã tãy, cĩnde. Loo ne, wo cã ma yee, too koho taha yaha lii na, le saa yi wãwaha ye, le ga pye.

⁶ Faale na, fãnga sē pye wo ye laantor ne ye. Yãhã ke bii yaliile ta, loo yale le ba nɔ, Yesu n pa ma ba ku wo wĩ na, wii mpãy too sē naa Yãhã myaha gboho ye. ⁷ Le ma nii laa dyaŋ, waa ga waha le sya la u gbã ku u nampyeŋ wĩ na, u nampyeŋ wii u le kãnde katan yãr? Nde wãpye wĩ sroŋ war. Le ma pye mii wii syi dyaŋ u laantãr gboho,

laa na waa ga waha le sya u gbã ku woosyifua wĩ na. ⁸ Wii too -sẽ pye kapeepyefa, Yãhã ta Yesu Crise n gbã ku wo kapee- wĩ na. Yãhã loo nde pye ma le yar wo na ma yee, wo ntãŋ sroŋ dye ke tãy. ⁹ Yesu Crise ntãŋ woo wo kapee- wĩ na; tuu ku wo wĩ na ke syi, Yãhã yee wo sroŋ ke yĩnde na. Yesu Crise tuu wo ta wo n sroŋ Yãhã yĩnde na, yagaa wo le cã laha ma yee, u ga maha ba Yãhã ncafũhũ syii kãã wo na. ¹⁰ Faale na, wo pye Yãhã napĩ-, ke n ta ke Dya n ku wo wĩ na, ma wo wãã le ke ne. Yagaa, too wãã le Yãhã ne, wo le cã laha ma yee, u Dya tuu yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye, u ga wo sya yaha wo kuãŋ ne. ¹¹ Loo ya sã ne ye. Yesu tuu wo wãã le Yãhã ne, wo seefar le ke ne, ma nuhu di ke wĩ na. Yesu kã u ta wo nuhu di.

Dama wĩ Yesu Crise wĩ ne

¹² Faale cãã na, nawee nen wii tuu cãã kapee pye, u myaha Dama. Loo ne le ta kapee- wãpyeŋ n cããŋ dye driyẽ nge wo. Kapee- wãpye wĩ ne le ta nawee- n nii n ku. Nawee- bye kapee- pye, loo ne pe n nii n ku. ¹³ Cãã gii cãã na Yãhã sã bii ke kãnde ta wa ma le yar Musa na ye, nawee- naa kapee- pye driyẽ nge wo. Kãnde lii le ta, le ma yee le wee ye, wãpẽn wee kapee- wãpyeŋ na ye. ¹⁴ Loo naa bye ne, ma gbe Dama cãã na, ma sya ba waa Musa

cãã na, gbã pye nawee- bye yĩŋ na. Ma wãã le mpãy bye ne, pe kapee- sã ba pee mii Dama wĩ dyaŋ tuu bii Yãhã yẽ kapãn miy yaha ye.

Dama wĩ waa wĩ tay, wii u wãpa wĩ ba cã yaha wa driyẽ wo; woo kã Yesu Crise ne. ¹⁵ Pe syãm wĩ wee wãceŋ ye. Dama tuu kapee lii pye, le wee mii kayĩ lii dyaŋ Yãhã le wãã wo kã ke dyaŋ ye. Dama woo nawee nen ya kapee wãpye wĩ ta nawee- bye n ku. Yãhã laantãr -sẽ gboho, kacãn wee ye. Ke ke kayĩ wãã nawee- bye kã ke dyaŋ, Yesu Crise woo nawee nen ya kãmay na. ¹⁶ Le Yãhã kayĩ wĩ maha wee wãceŋ u Dama kapee wĩ ne ye; nawee nen ya kapee wãpyeŋ pa wãpẽn ne; kayĩ lii le -sã wãã ke dyaŋ, le wĩ ne nawee- bye ma sya kapee- pye, Yãhã ga yee pe sroŋ ke yĩnde na. ¹⁷ Cĩnde ne, nawee nen ya kapee wãpyeŋ ta, gbã wãku n nii nawee- bye yĩŋ na. Lii le -sã sroŋ ma cĩnde, loo ne Yesu Crise nen ya wĩ ne: Mpãy bye pe Yãhã laantãr cã, pe ke kayĩ yãã gboho. Yãhã maha kayĩ nde wãã pe kã ke dyaŋ ma yee pe sroŋ ke yĩnde na. Yesu Crise kãmay na, cĩnde yrã lii wãkuayãã wee le na ye, pe ga ba le yãã, pe sya nii yĩŋ na Yesu Crise ne. ¹⁸ Lii le ma, Dama woo nawee nen ya kapee wãpyeŋ le ta, nawee- bye n wãpẽn yãã mii, Yesu Crise nen ya kasroŋ wãpyeŋ ta,

nawee- bye ga waha kapee-foho wākuayā pe kapee-wī na koo syi, pe cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ¹⁹ Ye sē yāā, nawee nen ya Yāhā yē kapān wāmiyaha ta, nawee- bye kapee- pye. Koo syi ya dyaŋ, nawee nen ya Yāhā laam wī wāpyeŋ ta, nawee- bye ga waha sroŋ Yāhā yīnde na.

²⁰ Yāhā ke kānde ta, ma yee nawee- n le war pe cā kai- nkāy wāpyeŋ koo ke ma kapee-, pe kapee- fānga cā, pe maha cā kapee- ter nihi. Kapee- wāpyeŋ ma -sē syar mii, Yāhā laantār ga syar, te ta ter koo yaha. ²¹ Ye sē yāā, kapee- wāpyeŋ fānga ta, nawee- n ku. Wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na, Yāhā laantār -sē maha ta nawee-bye ga waha sroŋ ke yīnde na pe cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.

6

-Too naa wo troho tāhā le kānfuē wo!

¹ Yagaa, le sē nii la mii wo yai wo naa kapee- koo pye, kaa naa n taha Yāhā laantār na? ² Aye, yii gē cā, le saha pye ke syi ye! Kapee- wāpye wī kue ye, le ma mii wo ku, ma cāāŋ wii na kapee- ne. Le nii ke syi, wo ga maha pye mii wo dye kuae kapee-wāpyeŋ wo? ³ Too tāā yi loho wo Yesu Crise myaha na, loo nde le yar ma yee wo seefar le Yesu ne. Le yīntaha kē, wo wātāāyi le yar ma yee wo bya wāā le ku Yesu Crise ne. ⁴ Too ba tāā yi loho wo,

le nii mii wo bya ku pe n wo le gbī wo Yesu Crise wāŋ syi dyaŋ, Yāhā n wo bya ta wo n yir gbā wo mii, ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na ke fāngangbāŋ kāmāy na mii syi dyaŋ. Ke wo ta wo n yir gbā wo, ma yee wo naa wo troho tāhā ke kānfuē wo.

⁵ Ye sē yāā, too -sē Yesu Crise gbā ter ku, loo nde ta woo tesē wii ne, wo gbra wii na mii katyir sī dyaŋ te wāā fiy nnempuai nen na. Wo ma nii u ne koo syi, wo bya ga ba yir gbā wo u wāŋ syi dyaŋ, wo nii yrāŋ na u ne. ⁶ Wo yai wo cā wo yee, Yesu tuu ba kuey mar boo trā na, le yīntaha kē, too pye kapeepyefa faale wo, wo faale troho wātāhā ter bya kē ke kuey mar boo Yesu ne trā na. Le nii mii wo kapee- wāpyeŋ laampeeme pe boo pye klaha- tāŋ, kapee- wāpyeŋ fānga saha yia wo na nantāŋ ye. ⁷ Ye sē yāā, wii tuu ku wa, kapee-wāpye wī saha nii u yīnfua, u n naa n luhu kapee- ye nantāŋ ye. ⁸ Wo ma ku Yāhā Yīndefua Crise ne, wo cā wo ga ba wāā nii yrāŋ na u ne. ⁹ Wo cā ma yee, Crise tuu yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, u saa ku nantāŋ ye. Gbā fānga saha yia u na nantāŋ ye. ¹⁰ Tuu ku, u ku kapee- wāpye wī na tehe nen u kuāŋ ne. Yagaa, u yir gbā wo ma nii yrāŋ na Yāhā miingbāŋ wāsey myaha na. ¹¹ Loo ne, ye yai ye naa yii yāŋ mii ye ku kapee-

wāpyeŋ kuε ye. Ye ma yrāŋ na yagaa, ma nii Yāhā wām Yesu Crise kāmay na.

¹² Le nii ke syi, ye ma syi ye tyii kapee- wāpyeŋ fānga n yia ye na ye. Kapee- nkāy ke n tāy ye kadye ye, ye ma syi ye ke wī le naa n yaha ye laam wo ye, ye ma syi ye naa n luhu ke ye ye. ¹³ Ye ma syi ye ye kadye teebehe ta ye naa kapee- pye ke ne ye, ye ma syi ye ke ta kapee- wāpye wān ye. Faale na ye pye mii nakur dyaŋ, yagaa tee -sē nii yrāŋ na, ye yai ye yii le soho Yāhā koho wo, ye kadye teebehe bye ne ke n nii kayūhū wāpye wān. ¹⁴ Ye ga waha loo nde pye. Ye sē yāā, kānde lii le ta, ye wee le fānga koho wo nantāŋ ye, koo gi ke n pai ye wāpēn wī ne. Yagaa, ye ma Yāhā laantār roo koho wo, ke ye ta ye n sroŋ ke yīnde na; loo ne kapee wāpyeŋ saha yia ye na nantāŋ ye.

Wo ma wii woo yāmpuai?

¹⁵ Kānde lii le ta, wo wee le koho wo nantāŋ ye, wo ma Yāhā laantār roo koho wo yagaa. Laa na, waa ga waha yee, le ma pye ke dyaŋ yagaa, nawee ga waha kapee pye, laa wee le na ye. Aye, le wee koo syi ye.

¹⁶ Ye cā ma yee, ye ma nii waa laam wūhū koo pye, ye nii wa woofua yāmpuai. Ye ma nii kapee- pye, ye ma kapee- wāpyeŋ yāmpuai, kapee- -sē n gaha ye ne gbā kuε ye. Ye ma -sē pye ye Yāhā laam wūhū

pye yalebye, ye ma Yāhā yāmpuai, ke ga yee ye sroŋ ke yīnde na. ¹⁷ Faale na, ye pye kapee- wāpyeŋ yāmpuai, ma naa kapee- pye. Yagaa, ye Yāhā cīnde wūhū sya ma ke le yaha ye laam wo, ma nii n luhu Yāhā ya ye; -too naa Yāhā sey loo nde wī na! ¹⁸ Ye sē yāā, Yesu ye sya kāā kapee- wāpyeŋ fānga koho wo, ye n nii Yāhā yāmpuai ma nii n sroŋ ye kānkai- bye wo. ¹⁹ Ye laam kacān sē le wa ye, koo ra n kate- ta ma nii ye klaha cīnde wūhū ne. Faale na, ye ba ye kadye teebehe bye ta ma naa kai- nkāy pye ke sē yō ye, tesē kapee- ter bye ne. Ye naa loo nde pye ye laam fānga bye ne ma ye kadye muāy tāŋ kapee- wo. Yagaa, -ye maha ye laam fānga bye ta ye kadye teebehe bye ne, ye naa kai- nkāy koo pye ke sroŋ Yāhā yīnde na, ye nii kla gi syi dyaŋ ke laha kānkai- bye wo ma nii Yāhā wāŋ.

²⁰ Ye sē yāā, faale na, tee pye kapee- wāpyeŋ yāmpuai, kai- nkāy ke yō, koo sē kē ke naa ye troho wātāhā sroŋ ye kē ye. ²¹ Tee naa ke kapee- pye, ye ba naa nwa woo yāā ke na? Koo kai- ngī kē, ke fyar yigi ye kē nanga per wo. Ye cā ma yee koo syi kai- ngī pyefa yai gbā ne. ²² Yagaa, tee -sē sya kāā kapee- wāpyeŋ fānga koho wo, ma nii Yāhā yāmpa, ye kayī lii yāā le na loo ne nde: Yagaa, ye laha

ye kánkai- bye wo ma nii Yāhā wām; Yāhā ga cīnde yrā wāā ye kē, lii wākuayāā wee le na ye. ²³ Ye sē yāā, kapeepyefua dāān ne gbā ne. Wii mpāy too -sē seefar le wo Yīnfua Yesu Crise ne, Yāhā ga kayī laa wāā wo kē ke dyaŋ ke laantār na. Loo kayī ne cīnde yrā lii ne lii wākuayāā wee le na ye.

7

Kānde lii le ta wo wee le fānga koho wo nantāŋ ye

¹ Wo nna, kānde lii le ta, yii mpāy tee le wīī cā, n ga nde pāā ye ye: Ye cā ma yee, kānde lii le ta nawee yai u naa le yār; nawee wii syi u ma yrāŋ na, u sē ku wa ye, woo wīī ne. ² Le ma mii cōō wāŋ syi dyaŋ u puai ne. U wāsyāŋ kānde na, u sē yai u u puai yaha yrāŋ na u ka naa waa ye, mii u puai sē ku wa ye. U puai ma -sē ku, kānde laa ter maha wee nantāŋ lii le ga waha u cōō gbra u puai na ye. Loo na, u cōō ga waha naa waa gbe yagaa. ³ U puai ma yee u sē ku wa ye, u n ter ma ga naa waa gbe, u kapee pye u puai na. U puai ma -sē ku wa, kānde laa ter wee nantāŋ lii le ga waha yer tā u cōō na ye. Yagaa, u cōō ma pra, u ga waha naa waa gbe, kapee wee le na ye.

⁴ Wo nna, ye wīī bya ma koo syi dyaŋ. Kānde lii le ta, ye pye le fānga koho wo. Yāhā Yīndefua Crise tuu gbā mpāy ku, le ma mii ye bya wāā le ku u ne, ye wee nantāŋ le kānde fānga koho

wo ye. Ye ma Crise woo koho wo yagaa, woo wii Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Yagaa, too ma Crise woo koho wo, wo ga naa tēyī tē Yāhā kē, tēn lii syi le ga pii sa gbobo. ⁵ Ye sē yāā, faale na too naa kai- nkāy ya pye ke n tāy wo ye, kānde lii le ta, le le yar wo na, wo n cā kapee- kē ke ne. Loo nde n ta ke wāpye laam n cā maha wo yigi wo n nii kapee- pye, ma -sē nii nakur draha wo. ⁶ Yagaa, too -sē nii mii wo wāā le ku Yesu ne, kānde lii le ta le sē maha wo ta kapee wāpye laam n waha wo yigi mii faale dyaŋ ye. Koo syi kē, wo ga naa tēn tē Yāhā kē loo kānyīī nde wīī na, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na. Le faale kānle wīī lii wo naa tēn tē Yāhā kē, le sē n tōr nantāŋ ye.

Kānde lii le ta, loo tesē kapee wāpyeŋ ne

⁷ Yagaa, wo ga waha yee la, kānde lii le ta, le ma kapee? Aye rehe! Kānde lii Yāhā le ta, loo ne le ta ra n cā kai- nkāy wāpyeŋ kē ke ma kapee-. Ye sē yāā, kānde lii Yāhā le ta, le ma ne yee le sē yee nawee sē yai u naa yīnde pye ye, n saa ne cā n yee yīnde wāpyeŋ ma kapee laa ye. ⁸ Kānde lii le ta, yaliile le -sē ra yar kai- nkāy wāpyeŋ ma kapee-, kapee- n yia ra na, ta n yāā ke kai- bye wāpye laam ke ra yigi, ta n nii yīnde pye ke bye na. Ye sē yāā, kānde lii le ta, le sē ba pye wa ye, kapee- wāpye laam fānga sē ba gbobo ye.

⁹ Faale na, kãnde lii le ta, tẽ sã ba le cã wa ye, n naa nii yãŋ nawee wii syi draha wo u ma yrãŋ na. Tẽ -sẽ ba cã wa kai- nkãy wãpyeŋ koo ke ma kapee-, ta n yãã kapee- yia ra na, ke wãpye laam n ta yigi. Ta n nii yãã nakugu draha wo Yãhã yĩnde na. ¹⁰ Kãnde lii Yãhã le ta, le yi ma yee, le wo troho wãtãhã sroŋ wo n kuee yrãŋ na. Le -sẽ ta ndoo n ku. ¹¹ Ye sã yãã, kãnde lii le ta, tẽ ba le cã, ma cã kai- nkãy wãpyeŋ koo ke ma kapee-, ke kapee- wãpye laam n -sẽ ra yigi, ma ra wlan le kapee- wo, ma ra ta ta n nii nakugu wãŋ syi Yãhã yĩnde na. ¹² Kãnde lii le ta, Yãhã kẽ ke le yi. Ke kaplãŋ bye ma Yãhã wũhũ. Ke sroŋ, ma maha yõ. ¹³ Kai lii le ma kayĩ, loo la le maha ra ta ra n ku? Le saha pye loo ye. Kapee- wãpyeŋ koo kẽ, ke ra ta ra n ku Yãhã yĩnde na. Kapee wãpyeŋ le ya yĩntaha yar yagaa gbaa na; le Yãhã kãnde lii le ma kayĩ, kapee wãpyeŋ loo ta ma ndoo ta ra n ku. Loo nde le yar wo na ma yee, kapee wãpyeŋ ma kapihi, kacãn wee le wãpee na ye.

Wo ma kapee wãpyeŋ nsoho wo kayĩ ne

¹⁴ Wo cã ma yee, kãnde lii le ta, Yãhã Yrã fãnga ma le na. Ndoe -sẽ nwo, nawee ya kẽ ra ne, ma nii kapee- wãpyeŋ yãmpuai. ¹⁵ N lii pye, n sã le war ye: Ye sã yãã, kai- nkãy ke wãpye wĩ ma ra laam wo, koo sã kẽ tẽ

n pye ye; kai- nkãy ke wĩ fũhũ ra ye, koo kẽ tẽ n pye. ¹⁶ Kãnde lii le ta, le wãyar wĩ ma pye ra laam wo, n ma sya yee n sã waha yia ma le pye ye, n cã le kãnde yõ. ¹⁷ Loo na, ndoo laam wĩ sã ne le ra ta ra n kapee pye ye, kapee lii le ma wa ra laam wo, loo fãnga ne le koo ngĩ bye pye. ¹⁸ Ye sã yãã, n cã ma yee, tẽ ma wa nawee, kayũhũ dugu wee ra na ye. Kayũhũ wãpye wĩ le sya ma ra laam wo, ke wãpyeŋ fãnga wee ra ye ye. ¹⁹ Kayũhũ nkãy ke wãpye wĩ ma ra laam wo, koo sã kẽ tẽ n pye ye; kapee- nkãy ke wãpye wĩ wee ra laam wo ye, koo -sẽ kẽ tẽ n pye. ²⁰ Kai lii wãpye wĩ ma yee le wee ra laam wo ye, n ma -sẽ le pye, ndoo ge sã kẽ n le pye ye. Kapee lii le ma wa ra laam wo, loo fãnga ne le koo pye.

²¹ Yagaa, n cã le ma mii syi dyaŋ: N ma yee n ga kayĩ pye, n ga yãã kapee ya tẽ ga waha pye. ²² Ta laam wo, kãnde lii Yãhã le ta, le wĩ n tãy ra ye. ²³ Ta kadye teebehe bye n luhu kãnde laa ter ye, le yer n tã le Yãhã kãnde na, loo lii le yõ ra laam wo. Loo kãnde laa ter nde maha ra ta, ra n nii kapee- wãpyeŋ kãnde yãmpuai, kapee- wãpyeŋ kãnde lii le ma ta kadye teebehe bye wo. ²⁴ Ta wĩ pee cĩnde! Yoo ga ra sya yaha ta kadye koho wo, ta kadye gii ke kapee- pye, kapee- nkãy ke n pai gbã ne? ²⁵ N syaha

wāā Yāhā kē, ke ra sya yaha wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na.

Yagaa, n cā n ma mii syi dyaŋ. N ma nii yāŋ, n ga cā kānde lii Yāhā le ta, le wīi n tāy ra ye. Tē -sē ma wa nawee, kānde laa ter ma ta kadye teebehe wo, ma ra ta ra n nii kapee- wāpyeŋ kānde yāmpuai.

8

Yāhā Yrā Fānga lii pye wo laam wo?

¹ Yāhā ke wo ta wo n sroŋ ke yīnde na Yesu wāku kāmāy na, loo nde na, mpāy pe seefar le Yesu Crise ne, pe saa wāpēn yāā yāā nantāŋ ye.

² Ye sē yāā, Yāhā Yrā Fānga lii le cīinde yrā wāā mpāy kē pe seefar le Yesu ne, koo kē ke ra tyīn sya kapee- wāpyeŋ fānga koho wo, ma suhu gbā ne. ³ Kānde lii le ta, wo sē waha yia ma naa le yār ye. Koo kē, le sē waha yia ma kapee- wāpyeŋ fānga pye klaha- wo na ye. Kānde lii le ta, le sē waha yia lii na ye, Yāhā loo pye wo kē ke Dya wānwāā ne driyē wo. Ke Dya n pa driyē wo nawee kadye ne mii wii kapeepyefa dyaŋ, ma ba ku wo kapee- wīi na. Kapee- nkāy too pye, Yāhā koo wāpēn draha gbe, ma ke taha Yesu yīŋ na.

⁴ Yāhā loo pye ma yee ke kānde lii ta, le lii yar ma yee loo le sroŋ, loo ga waha pye Yesu kāmāy na. Loo na, wo ga sroŋ ke yīnde na le kānde kuē ye. Yāhā Yrā ne le

wo troho wātāhā sroŋ yagaa, wo koho fānga sē kē ye.

⁵ Mpāy, pe laampee- wūhū kē ke pe troho wātāhā sroŋ, pe ma pe ya laam wūhū wāke na yalebye. Mpāy pe tyii Yāhā Yrā n nii pe troho wātāhā sroŋ pe kē, poo ma Yāhā Yrā laam wūhū wāke na yalebye. ⁶ Mpāy pe ma pe ya laam wūhū wāke na yalebye, gbā ma poo wīi. Mpāy pe -sē ma Yāhā Yrā laam wūhū wāke na yalebye, poo ga cīinde yrā yāā yrīŋ ne. ⁷ Mpāy pe pe ya laam wūhū ya pye yalebye, pe ma Yāhā napīi-. Kānde lii Yāhā le ta, pe le sye. Pe saha luhu ge luhu le ye ye. ⁸ Mpāy pe pe ya laam kānde yār, pe pyer sē n tāy Yāhā ye ye.

⁹ Yii poo na, ye sē ye troho tāhā ye laam wātāhā ye, Yāhā Yrā Fānga le ma ye laam wo, ye ye troho tāhā mii Yāhā Yrā le yar ye na mii. Wii woo, Yesu Crise Yrā Fānga wee u laam wo ye, ufua wee Yesu Crise wūū ye. ¹⁰ Tee sya mii ye kadye yai gbā wāku ne ye kapee- wīi na, Yāhā Yīndefua Crise wīi ma pye ye laam wo, ye yrā ga maha ba nii yrāŋ na le kuāŋ ne. Yāhā yee, ye sroŋ ke yīnde na, koo kē. ¹¹ Yāhā Yrā ma -sē pye ye laam wo, ye kadye giī ke yai gbā ne, Yāhā ga ba ke ta ke n yir gbā wo ke dur ba yrāŋ na ke Yrā kāmāy na. Ye sē yāā, koo Yāhā kē ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. ¹² Wo nna, le nii ke syi, wo yai wo naa wo troho tāhā

mii Yāhā Yrā le yar wo na mii, ma yee too tyii wii laam wūhū wāpyeᅇ koo na. ¹³ Ye sē yāā, ye ma nii yii laam wūhū koo pye, ye ga ku. Ye ma -sē nii ye troho tāhā, mii Yāhā Yrā le yar ye na mii, ma ye laangapeer yi kāā ye laam wo gbegbe, ye ga cūinde yrā yāā. ¹⁴ Mpāy bye pe ma Yāhā Yrā ne le pe troho wātāhā sron, pe ma Yāhā pii. ¹⁵ Ye sē yāā, Yāhā Yrā lii Yāhā le le ye laam wo, loo sē ye ta ngaa yāmpuai ma maha ntāncer le ye laam wo ye. Loo Yāhā Yrā nde ye ta ye n nii Yāhā pii, loo ne wo bye ga waha Yāhā yee wo Tuhufua, wo yimbui yir wo yee: «Ta Tuhufua». ¹⁶ Yāhā Yrā ge le yar wo na wo laam wo wo n le cā ma yee, Yāhā pii me wo ne. ¹⁷ Too nii ke pii, ke yē ter kayūhū nkāy wāwāā ne ke nawee- kē, wo bya ga ke yāā mii Yāhā Yīndefua Crise ke yāā mii. Ye sē yāā, wo bya ma nii wāfāy yāā u ne, wo ga ba miingbāᅇ yāā u wāᅇ syi dyaᅇ.

Kayūhū nkāy ke n pai

¹⁸ N cā, wāfāy tii bye too n fāy driyē nge wo, te kloᅇ te sē n tān ge tān nayōr rii ne too ga ba yāā sukūhū gaa laam wo ye. ¹⁹ Per gaa ma ke n pai, koo per na Yāhā ga ba ke pii nayōr yar gbaa na, nawee- bye n ke yāā yīnde ne. Wān tii bye Yāhā te tāhā, koo per wāyāā laam te bye yigi. ²⁰ Ye sē yāā, wān tii bye Yāhā te tāhā, te bye ma gbā koho wo. Too sē kē te te ya

ta gbā koho wo ye, Yāhā kē ke te ta ke syi. Ke sē -sē yee te kuee yai tāᅇ ke syi ye. Te koho taha yaha per gii na, Yāhā ga ba ke pii nayōr yar. ²¹ Te koho taha yaha lii na, loo ne nde: Yāhā ga ba te yi kāā gbā fānga koho wo, te n Yāhā nayōr ter yāā, te saa maha pye yāā ngaa ter fānga koho wo nantāᅇ ye, mii Yāhā pii wāᅇ syi dyaᅇ. ²² Wo bye cā ma yee, ma sya ba waa nanga per na, driyē wān bye n sī wāfāy koho wo, mii cōᅇ dyaᅇ lai u yigi u n ga see ma nii n sī wāfāy koho wo mii. ²³ Driyē wān ya sē ne ye: Wii mpāy too Yāhā Yrā yāā wa ke Yāhā kayūhū yaha ye, loo n nii le wācir, wii ge n sī wo laam wo, ma yee Yāhā ke wo ta farfar wo n nii ke pii wo kuāᅇ ne, wo kadye ma n maha pye wāfāy gaa ter fānga koho wo nantāᅇ ye. ²⁴ Wo cā Yāhā wo sya yaha wa, wo sē -sē wo wāsyayaha kayūhū bye yāā wa yīnde ge ne ye, wo koho taha yaha ke na. Mboo nawee, taa koho taha yaha lii na, ma'a le yāā wa yīnde ne, ma saha yee nantāᅇ ma koho taha yaha le na ye. Waa ma la, u ma le kai yāā yīnde ne, u maha yee woo koho taha yaha le na? ²⁵ Kai lii too sē le yāā yīnde ne ye, wo ma koho taha yaha le na, wo yai wo naa le kai sēᅇ laanyīn ne.

²⁶ Yāhā Yrā bya maha koho le wo ye yalebye, fānga wee wo na ye, koo kē. Ye sē yāā, kai- nkāy ke yai wo ke

nar Yāhā ye, wo sē ke cā ye. Yāhā Yrā -sē ma le n pāā Yāhā ye wo draha wo, ma ke nar kaplāŋ nkāy ne, ke yīŋ wūhū gbaha ter, ke saha cā tōr yē kaplāŋ ya ne ye. ²⁷ Yāhā ke -sē nawee- laam wūhū war, ke maha Yāhā Yrā laam wūhū cā. Kai lii Yāhā Yrā n pāā Yāhā ye, Yāhā loo bye cā. Kai- nkāy ke yō Yāhā ye ma maha n tāy ke ye, koo kē Yāhā Yrā n pāā Yāhā ye, mpāy wī na pe ma koo wām.

Kacān wee wo ntāŋ wādyen na Yāhā tāy ye

²⁸ Mpāy Yāhā wī gbaho pe laam wo, kai- nkāy bye ke pe dye, Yāhā n ta ke n yi wāyūhū na. Poo mpāy Yāhā wī gbaho pe laam wo, poo me Yāhā pe yee yi pe nii ke wām. ²⁹ Ye sē yāā, mpāy bye Yāhā pe laam wī yāŋ ma pe cāā yāŋ yi, ke yee pe nii ke Dya wāŋ syi dyaŋ, ke Dya n nii poo nabuar mii bye lefua. ³⁰ Mpāy Yāhā ba pe cāā yāŋ yi ta, ke pe yee pe nii ke wām. Ke -sē mpāy yee pe nii ke wām, ke pe ta pe n sroŋ ke yīnde na. Ke -sē mpāy ta pe n sroŋ ke yīnde na, ke poo ta wa ke niisayūhū fla wo.

³¹ Lii ya too ga maha pāā, loo ne nde: Yāhā ke ma wa wo ne, yoo ga waha laa pye wo na? ³² Ke sē sye gε sye ke ya koho Dya wākē na ye; ke ke Dya ta u n ku wo bye wī na. Ke -sē loo pye, ye cā ma yee ke ga ba kai- bye wāā tāŋ wo kē Yesu ne. ³³ Yāhā ke wii mpāy yāŋ yi, waa ter saha yee wo sē n sroŋ ye, Yāhā

yee wa wo sroŋ ke yīnde na. ³⁴ Yoo ga waha yee wo yai wāpēn gaa ter ne? Woofua wee ye. Yesu Crise ku wa wo wāpēn wī na. Loo ya sē maha ne ye, u yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Yagaa u ma u nii Yāhā kāndigi koho ke ye kai- bye yīŋ na, ma nii Yāhā nar wo kē.

³⁵ Nwa syi ma, ke ga waha dye wo nsoho wo Yesu ne, ke wo ntāŋ yi kāā wo nsoho wo u ne? Wāfāy saha yia ye, ntāncer saha yia, wo wānuhu Yesu wī na, loo saha yia, fāā ma suhu nawān ne, te saha yia. Kapee- ma sya wo dye, pe ma sya wo boo Yesu wī na, koo ngī saha wo cāāŋ wii na Yesu ne, wo ntāŋ saa dye u tāy ye. ³⁶ Koo wāfāy ngī bye wī gε ne le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Ma wī ta,

pe wo ke wāboo ne ke yai ke yimper.

Pe yīnde na,

wo ma mii mbaa mpāy dyaŋ pe boo n kaa.»

³⁷ Koo wāfāy ngī bye laam wo, wo -sē sroŋ n yia yalebye Yesu Crise kāmāy na, woo wii wo ntāŋ dye u tāy.

³⁸ N le cā laha ma yee, wo ku woo, wo ma yrāŋ na woo, yāhāyīŋ tēnlēhe woo, sāndāpee fāŋga woo, yagaa wūhū woo, sukūhū gaa wūhū woo, ³⁹ fāŋgafa woo, yāhāyīŋ fāŋga wān woo, kāntraha fāŋga wān woo, too wān nde kur bye tii Yāhā te tāhā, kla gaa ter wee ke ga

waha wo cɛr Yāhā laantār na ye, koo gii wo ntāŋ sron dye ke tāy, ke n le yar wo na wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na.

9

Yāhā tesē ke nna mpāy ne ke pe yāŋ yi

¹ N ga ra nampyeŋ- Yiifewīl pāa yagaa, pe myaha maha kē: Yiisrefa. Cīnde ne tē ga pāa ye ye; tē ma Yāhā Yīndefua Crise tēntēle, n saha kawar fua ye. Yāhā Yrā le maha ma ra laam wo, ma ra kaplāŋ sron, ndoo gɛ cā cīnde ne tē n pāa. ² Ta nampyeŋ- Yiisrefa wīl ta, ra laam byɛ n wlāhā nii ra ye, le n maha nii ra yaa, n sē waha sā n wāy le ne ye. ³ Pe nii ra terfa, le ma ne pye mii, n ga waha pe draha gbe, n nii mii Yāhā yoosēn ta ra na, ta n cɛr Crise na, poo n -sē ra draha gbe, ma sya yaha, loo ne ga tāy ra ye. ⁴ Yiisrɛ-terfa me pe ne: Yāhā poo yāŋ yi, ma nii pe yee ke pii, ma ke ya nayōr yar pe na; Yāhā naambiyār le poo ne. Loo na, kānde lii ke le ta, ke le le soho poo koho wo, ma ke wāsey kānde yar pe na, ma -sē bii yē ter pe ye kayūhū wāwāā ne pe faale wādyaha kē. ⁵ Pe byɛ ma faale wādyaha Brama kur kuɛ pii. Yesu gɛ tuu see ba nawee, u see pōo ter na, woo wii u ma kai- byɛ yīŋ na. Yāhā miingbāŋ yai ke naa n sey yalebyɛ. Le nii ke syi.

⁶ N sē yee Yāhā ke bii yē ter kai lii ne, le nii wāwaha ye. Lii le ma le na, mpāy

byɛ pe ma Yiisrɛ kur kuɛ pii, pe byɛ sē me pe ma cīnde Yiisrɛ- ye, koo kē. ⁷ Pe sya maha nii Brama kur kuɛ pii, pe byɛ sē -sē wee Brama pii cīnde ye. Ye sē yāā, Yāhā gɛ bii Brama pye ma yee: «Ma dya Yisyake kur wām poo me, pe ga ba nii ma cīnde kur kuɛ pii.» ⁸ Kapān nde yīntaha kē, mpāy byɛ, le tāy Brama ya ye u n pe see, poo sē me pe ma Yāhā pii ye; Yāhā bii yē ter mpāy wāwāā ne Brama kē, poo ya me pe ma Brama cīnde kur kuɛ pii. ⁹ Yāhā bii yē ter Yisyake wāsee wīl na kaplāŋ nkāy ne, ke ngīl: Yāhā bii Brama pye ma yee:

«Dye laa yagaa syi, n ga dur ba,
n ba yāā ma cōo naa kicar see.»

¹⁰ Le sē nii loo ya ye. Loo kur kuɛ ye, Yerbeka wīl bya pye koo syi dyaŋ. Wuhuwām syām mpāy tuu see naam kicar, pe see tuhufua nen na; pe tuhufua kē wo wādyaha Yisyake ne. ¹¹⁻¹² Pe wuhuwām pe sē bii see wa ye, ye cā pe sē ba kapee laa pye yāā kayīl laa ne ye, Yāhā bii cāā poo nen waa yāŋ yi wa, ma pe nahafua Yerbeka pye ma yee:

«N ga ba ta, cīlfua woo n yahasee sya kai- wo u lefua yaha.»

Yāhā loo nde pye ma le yar wo cā, ke ma yee ke ga nawee yāŋ yi, ke sē ne ufua pyer yāŋ ye. Yāhā laam wīl ne loo ne. ¹³ Loo ne le bii cāā yrūhū yaha pe wuhuwām

wĩ na Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Dyakuba wĩ n tǎy ra ye, le ter Yesoo wĩ yaha.»

¹⁴ Wo ma loo nde yāŋ, wo ga waha yee la, Yāhā sē n sroŋ ye? Aye, wo saha yee ke syi ye! ¹⁵ Ye sē yāā, faale na, Yāhā bii Musa pye ma yee:

«N ma yee n ga wii fen di,
n ga ufua fen di.

N ma yee n ga yō wii na,
n ga yō ufua na.»

¹⁶ Yāhā ma yee ke ga nawee yāŋ yi, ye cā le sē nii mii ufua laam wĩ ne koo kē Yāhā n loo pye ye; le sē maha nii mii ufua u ya plāhā laa wāpyeŋ ne koo kē ye. Le yai Yāhā ye, koo kē ke n ufua fen di. ¹⁷ Yāhā sabangbāŋ wo le ma le yrūhū yaha ma yee, Yāhā bii Syiptefa yīŋfuangbāŋ pye ma yee:

«N ma ta Syipte kǎntraha
yīŋ na,

ma yee n ga ra fāngangbāŋ
yar kai- nkāy ne

tē ga pye ma na*,
ta miingbāŋ n yi
kǎntraha kur bye na.

Koo kē ta n ma ta yīŋ na.»

¹⁸ Ye sē yāā, le ma tǎy Yāhā ye, ke n yee ke ga wii fen di, ke ga ufua fen di; le ma tǎy ke ye, ke n yee ke ga wii ta ufua laam n waha, ke ga ufua ta ke syi.

Yāhā ncafūhū tesē ke laantār ne

¹⁹ Laa na, waa ga waha ra yey u yee: «Yāhā ma ke

nawee- ta ke syi, pe ga waha laa pye la mii Yāhā laam wĩ ya sē ne ye? Pe ma -sē nii ke laam wūhū pye, nwa ke n maha n yee pe tee n pye?»

²⁰ Mboo nawee, ma kloŋ ter, ma tee n pāā Yāhā ne ke syi. Kla saha ke fāāfua pye ke yee, ta fāāfua, nwa ma n ra fāā mma ma syi dyaŋ ye.

²¹ Ye sē gbāhā fāāfua yāā la, ke cuhu bye ma woo wāŋ; ngii wĩ ma tǎy u ye, u ga waha ke kla fāā ke cuhu ne. Le ma tǎy ke gbāhā fāāfua ye, u ga waha u cuhu gaa kūū u gbāi laa fāā u naa kayōr le le laam wo. Le ma maha tǎy u ye, u ga waha koo cuhu gaa kūū u gbāi laa fāā kafar wākuee wĩ.

²² Ye sē yāā, Yāhā wĩ bya ma koo syi dyaŋ; ke nawee- bye tǎhā. Le ma tǎy ke ye, ke ga waha nawee- mpāy ta ke ke ncafūhū yar nawee- bye na, ke fāngangbāŋ ne. Poo mii ge pe ta Yāhā n ke ncafūhū yar, pe yai wāpēn ne. Yāhā -sē maha ke laam yīn yaha pe wĩ na. ²³ Le ma tǎy ke ye, ke ga waha nawee- mpāy ta ke ke nayōr yar nawee- bye na, ke nayōr rii kacān wee te na ye. Poo mii bye, pe ta Yāhā n ke laantār yar nawee- bye na pe ga ke nayōr ter yāā.

²⁴ Wii Yesu kǎndeyārfa me, Yāhā wo yāŋ yi Yiifee- nsoho wo tesē mpāy bya ne pe wee Yiifee- ye. ²⁵ Loo

* **9:17** 9.17 Faale cāā na, pe Yiisrefa bii pye Syipte yīŋfuangbāŋ yāmpar koho wo. Yāhā bii fānga wāā Musa kē, u n waha naa laanwo wūhū pye ma naa Yāhā fāngangbāŋ yar Syiptefa na. Syipte yīŋfuangbāŋ laam -sē bii waha ter, u sē bii kǎnde wāā Yiisrefa kē fāhāfāhā ye.

ne, faale Yāhā kaplāṅ tōrfua
Yosee le yrūhū yaha ma yee,
Yāhā bii yee:

«Mpāy pe wee ra nawee- ye,
poo me tē ga yee ra
nawee-.

Mpāy pe wīl sē naa n tāy ra
ye ye,
yagaa n ga pe yee ra
laanfa.

26 Teelii wo nawee- naa pe
pye ma yee:

Yāhā nawee- sē me ye ne ye,
loo teele ya wo, nawee- ga pe
pye pe yee:

Yāhā gii ke ma yrāṅ, koo pii
me ye ne.»

27 Faale Yāhā kaplāṅ tōrfua
Yisa bya maha nde yrūhū
yaha Yiisrefa wīl na ma yee:

«Yiisrefa pe sya syar mii
flā dyaṅ muhulangbāṅ
yē na,
mpāy pe ga sya yaha pe
laam wo,
pe ga pye carle ya.

28 -Ye yāṅ,
Yīṅfua Yāhā ke kai- nkāy
cāā pāā yaha,
ke ga ke bye pye kua
yagaa driyē wo.»

29 U Yisa maha le pāā poo
Yiisrefa wīl na ma yee:

«Yīṅfua Yāhā gii yersaha
wee
ke fāngangbāṅ na ye,
ke ma ne pye ke sē tyii
wo wāle kur kuε pii
mpāy na driyē wo ye,
wo wīl ne ga pye le kua
kāā driyē wo,
Sodōfa wāṅ syi dyaṅ Gu-
morfa ne.»

*Yiisrefa pe le Yesu kapāyū
wīl sye*

30 Too ga waha lii ya pāā,
loo ne nde: Mpāy pe wee

Yiifee- ye, ma maha pye pe
sē naa n ke pe sroṅ Yāhā
yīnde na ye, pe Yesu wāta
pe Yater pe ta Yāhā n yee pe
sroṅ ke yīnde na. ³¹ Yiisrefa
poo na, pe yee kānde lii Yāhā
le ta, poo ga pe ya plāhā le
wāyār ne pe sroṅ Yāhā yīnde
na. Pe sē -sē waha yia loo ne
ma sroṅ ye. ³² Nwa ta? Pe sē
naa n ke pe koho taha yaha
Yāhā na, ke n pe ta pe n sroṅ
ke yīnde na ye. Pe ba yee
kānde lii le ta, poo ga pe ya
plāhā le wāyār ne pe sroṅ ke
yīnde na pe ya koho fānga
ne. Ntēmbblaha gii nawee- n
kūn ke na, pe ga kūn koo na.
³³ Koo ntēmbblaha nge wīl ne
le bii cāā yrūhū yaha Yāhā
sabangbāṅ wo ma yee:

«-Ye yāṅ,
n ga ntēmbblaha gaa ta
Yurusalem wo,
nawee- n naa n kūn ke
na;
ntēmbangbāṅ kē ke ne,
ke ga nawee- ta pe n cer
ter fle sīl.

Mpāy pe -sē koho taha yaha
koo ntēmbangbāṅ nge
na,
poo saa too yāā ye.»

10

¹ Wo nna, lii le sroṅ gboho
ra laam wo, ta n niil le nar
Yāhā ye ke yai ke yīmper,
loo ne ta terfa Yiifee- n waha
sya yaha. ² Lii tē ga pāā pe
wīl na, pe n ke pe laam bye
ne pe Yāhā tēn tē fānga ne.
Yāhā laantor sē -sē wee pe ye
ye. ³ Ye sē yāā, Yāhā nawee
ta u n sroṅ mii syi dyaṅ ke
yīnde na, pe sē le war ye,
ma pe ya wīl ta pe ya ya,

a loo ne le ga waha nawee ta u n sronj Yāhā yīnde na. Yagaa, Yāhā wīi lii ke le ta ma yee, loo ya ne le nawee ta u n sronj ke yīnde na, pe loo sye. ⁴ Kai- nkāy Yāhā yee wo ke pye wo sronj ke yīnde na, Yāhā Yīndefua Crise pa driyē nge wo loo na. Loo ne mpāy bye pe u ta pe Yater, Yāhā yee pe sronj ke yīnde na.

Mpāy bye pe Yesu ta pe Yater, Yāhā pe sya yaha

⁵ Kānde lii le ta, nawee ma n ke u sronj Yāhā yīnde na loo wāyār ne, Musa bii lii yrūhū yaha loo wīi na, le nde: U bii yee:

«Kānde lii le ta,
wii ma waha yia ma yār
le katanj kur bye wo,
ma sronj, ufua ga cīnde
yrā yāā.»

⁶ Mboo wii ma n ke ma sronj Yāhā yīnde na Yesu Crise wātanj ne ma Yater, ma sē yai ma naa le ga ma laam wo ma yee: «Yoo ga dugu ga yāhāyīn na, u ga tege ba Crise ne ye.» ⁷ Ma sē maha yai ma yee: «Yoo ga tege dye ku- klo wo, u ga Crise gbe nakur nsoho wo u pa u ne ye.» ⁸ Mboo wii taa Yesu ta ma Yater, cā: «Le Yāhā kapān ma nawee tāy, le fla sē dey ye. Le ma ma yē wo, ma maha ma ma laam wo.» Loo kapān ne too n pāā nawee- ye ma yee, pe yai pe Yesu Crise ta pe Yater. ⁹ Ma'a le pāā ma yē ne nawee- yīnde na ma yee, Yesu Crise kē u ma Yīnfua, ma'a maha le sya cīnde ma

laam wo ma yee, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye, ma ga sya yaha. ¹⁰ Ma sē yāā, ma'a Yesu wīi sya cīnde ma laam wo, Yāhā ga yee ma sronj ke yīnde na. Ma'a loo pāā ma yē ne nawee- yīnde na, Yāhā ga ma sya yaha. ¹¹ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Wii ma Yāhā ta u Yater,
ufua saa fyar yāā yāā
ye.»

¹² Loo ne, ngaa wee ke Yiifee- war mpāy ne pe wee Yiifee- ye: Pe bye ma Yīnfua nen ya ne; mpāy bye pe u nar u koho le pe ye, u ga le pye, u laantār wūhū gboho. ¹³ Ye sē yāā, loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Nawee wii nawee wii woo
ma Yīnfua myaha yee
ma u nar,
ufua ga wāsyayaha
yāā.»

¹⁴ Nawee- ma yee pe sē u ta pe Yater ye, pe -sē ga pye mii pe u nar u koho le pe ye? Pe ma -sē yee pe sē u wīi luhu yāā ye, pe ga pye mii pe u ta pe Yater? Waa ma -sē yee u sē u wīi pāā pe ye ye, pe ga pye mii pe le yāā luhu? ¹⁵ Le ma -sē pye mpāy sē lehe wāā le Yesu kapāyīi wāpāā wīi na nawee- ye ye, le kapāyīi pāāfa ga yir na? Yāhā mpāy lehe wāā wa; loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee: «Yān, le kapāyīi pāāfa wāpanj nuhu yigi nawee- kē.»

¹⁶ Mpāy pe le Yesu kapāyīi yāā luhu, pe laam wo mpāy

-sē ma pe sē ke kaplāṅ sya
cīinde ye. Loo ne faale Yāhā
kaplāṅ tōrfua Yiisa n bii yee:
«Yīnfua Yāhā,

nawee- busāā sē ma
kaplāṅ sya
cīinde wo ye ye?»

17 Ye sē yāā, ma'a le
Yesu kapāyī luhu, loo ne
maa Yesu ta ma Yater.
Kaplāṅ nkāy taa luhu, Yāhā
Yīndefua Crise yē kaplāṅ kē.

18 Lii tē ga yey, loo ne nde:
Yiifee- sē loo kapāyī nde
yāā luhu la? Pe le yāā luhu.
Yāhā sabangbāṅ wo, le ma
le yrūhū yaha ma yee:

«Kāntrahafa kur bye
le kapāyī pāāfa kaplāṅ
luhu.

Pe yē kaplāṅ ka driyē
teebēhe bye wo.»

19 N ga maha nde yey: Yi-
isrēfa sē le Yesu kapāyī
wūhū war la? Pe ke war, pe
sē -sē ke sya ye. Musa yee
Yāhā lii pāā pe ye, le nde:

«Mpāy pe wee ra nna ye,
n ga pe wī ta le n yīnde
yigi ye kē.

Mpāy pe sē ra cā ye,
n ga pe wī ta le n laam
war ye kē.»

20 Yiisa bya ge maha yee,
Yāhā le pāā ma yee:

«Mpāy ge pe sē naa ra ke ye,
pe ra yāā; mpāy pe sē
naa ta wī ga ye,
n nii yar poo na.»

21 Ma -sē yee Yiisrēfa wī na,
Musa yee Yāhā le pāā pe wī
na ma yee:

«Ke yai ke yīmper,
n koho nō wāā pe ye
ndoo ga pe sya yaha.

Pe laam -sē waha ter,

pe sē n luhu ra ye ye ma
ra kaplāṅ kai.»

11

*Yāhā sē Yiisrēfa miy yaha
ye*

¹ Loo na, n ga ye yey nde
ne: Le nii ke syi, Yāhā pe Yi-
isrēfa miy yaha la, poo mpāy
pe ma ke nawee-? Aye, le
saha nii ke syi ye! Ye sē yāā,
Yiisrēfa naa kē ndoo ge ne,
wo faale wādyaha Brama
kur kue puee kē ra ne, n yi
Bēsyame terfa wo. ² Yāhā
sē ke nawee- miy yaha ye,
poo mpāy ke pe yāṅ yi faale
wo. Lii le yrūhū yaha Yāhā
sabangbāṅ wo ma yee, faale
Yāhā kaplāṅ tōrfua Yeli laam
bii war Yiisrēfa wī na, u n le
pāā Yāhā ye, ye koo kaplāṅ
yāā kal. Ke ma ke yrūhū
yaha ma yee, Yeli Yāhā pye
ma yee: ³ «Yīnfua Yāhā, ma
sē yāā, pe ma kaplāṅ tōrfa
boo, ma ma diṅ yisar pye
klaha-. Ndoo ya kē tē kuee,
pe n maha ra wāboo wī ke.»

⁴ Yāhā ke -sē u yē sya lii ne,
ye maha loo bya cā: Ke yee:
«Yāṅ! Mboo ya sē kē taa ma
ye. Nawee- nyertāā yībua
ma, pe Bala wātēṅ sye, u
Bala wii nawee- u fāā, ma u
ta ndoo draha wo, ndoo wii
n ma Yāhā. Ta n poo yāṅ
yi ma sēṅ pe na.» ⁵ Ye ma
Yeli wī nde yāṅ, le maha ma
ke syi nanga nge na. Yiisrēfa
mpāy maha ma car, Yāhā pe
yāṅ yi ke laantār flāhā tāy.

⁶ Ke pe yāṅ yi ke dyaṅ ke
laantār flāhā tāy, le sē nii mii
pe kayūhū pye Yāhā n pe yāṅ
yi ye. Le ma ne pye mii Yāhā

nawee- yāŋ n yi pe kayūhū wāpye wī na, loo myaha pe yai le ne, Yāhā laantār kalaa wee nantāŋ ye.

⁷ Lii ya le ma le na, pe Yiisrefa pe naa n ke fānga ne pe sron Yāhā yīnde na, pe sē ke yāā ye. Mpāy ya Yāhā pe yāŋ yi, poo ya me pe loo kayī yāā. Pe busāā mpāy bye pe kuee, Yāhā pe laam tee ta, pe sē waha ke laam wī laa war ye. ⁸ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yāhā pe laam tee ta, pe n nii,
ke wī sē kai kua pe laam wo ye;
ke pe ta, pe yīmpε lii yāā pe sē le war ye,
pe ndityuhu lii luhu pe sē le war ye,
ma sya ba waa nanga na.»

⁹ Wo faale wādyaha Dawide bya bii yee pe wī na ma yee: «Pe diŋ wāyi ter Yāhā kē, pe kaboo wān ne tesē ke dir wādiŋ ne,
te nii pe ye namihi wāŋ syi dyaŋ,
jrāy ne, pe n too dye te laam wo,
Yāhā n pe pēn.

¹⁰ Pe yīmpε, pe wam too, pe ma n waha naa Yāhā kai- war ye.

Kānde lii le ta, loo wāfāy le pe ta kāntuhu n kur pe ye.»

Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe bya le Yesu kapāyī yāā luhu

¹¹ N ga ye yey lii ne le nde: Pe Yiisrefa pe plaha ke syi, pe plaha la pe kuāŋ

ne? Aye, pe sē plaha pe kuāŋ ne ye! Pe wāplaha koo -sē ta, terfa mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe le Yesu kapāyī yāā luhu, Yāhā n pe sya yaha, pe wāsyayaha wī n yīnde yigi pe Yiisrefa kē. ¹² Pe wāteepyee nii kayī driyēfa ye, pe Yāhā kānde wāmiyaha bya nii kayī mpāy ye pe wee Yiiffee- ye. Le nii ke syi pe Yiiffee- bye ma -sē ba pe yīntaha wā klaha Yāhā kue ye, -ye cā pe driyēfa kur bye ga ba kayī lii yāā loo nde kur ye, le ga ba gboho ta ter. ¹³ Yagaa, n ga laa pāā yii ye, yii mpāy tee wee Yiiffee- ye: Ndoo kē, u Yesu tēnlehe yii ye, yii mpāy ye wee Yiiffee- ye. Yāhā tēn lii le soho ra koho wo, le ma ra ye yīnkuāyir wī. ¹⁴ Loo nde na, n n ke ta terfa Yiiffee- n ye wī yāā, le n yīnde yigi pe kē, mpāy n yīntaha sron Yāhā ye, ke n pe sya yaha ta tēn kāmay na. ¹⁵ Yāhā koho wākuāŋ pe na, loo nde nii driyēfa kur bye wāwāāle wī Yāhā ne. Le nii ke syi, Yāhā ma maha ba pe gbihi ta, pe n nii ke nawee-, loo kayī nde ga ba gboho ta ter, le sya nakur raa ta, te n nii yrāŋ na.

¹⁶ Dir rii te cāā dye, pe ma diŋ yi te ne Yāhā kē te n nii ke wān, dir rii bye te ga dye kur kue ye, te bya ma Yāhā wān. Katyigi gii nnen ma nii Yāhā wān, te kayay bya ma Yāhā wān. ¹⁷ Yiisrefa wī ma mii kaha wolifyε katyigi wāŋ syi dyaŋ pe sī tar wo ke n le, pe n ba te kayay taa cēr kāā.

Mboo wii taa wee Yiiffee ye, wlaha wolifye katyigi gii ke fiy ke ya ya, waa sē ke sīi ye, ma wīi ma mii koo katyigi nge kayan gaa dyan pe gbā cer ma ba ke pua mar ke kaha wolifye kayan cersaha fla na. Ke syi ne, ma n poho ke kaha wolifye katyigi nnen too kāmāy na. ¹⁸ Loo na, ma sē yai ma mii sey, ma naa too kayay nde yāŋ mii ngaa sē kē te ne ye. Ma saha mii sey ge sey ye; ma sē yāā, te nnen sē n poho mboo kāmāy na ye, mboo kē taa n poho too kāmāy na.

¹⁹ Ma ga waha yee: «Laa na, pe kayay nde cer kāā, ma yee ndoo yai n pua mar te draha wo.» ²⁰ Pe wācerkāā wīi ma cīinde; pe sē Yesu ta pe Yater ye, koo kē Yāhā n pe cer kāā. Ma'a -sē yāā, Yāhā ma ta poo draha wo, ma Yesu ta ma Yater, koo kē. Ma'a syi ma naa mii sey loo nde ne ye, ma yai ma naa n fya Yāhā na. ²¹ Ma sē yāā, pe Yiiffee- poo mpāy pe ma te cīinde kayay, Yāhā sē kace yaha pe na ye, ma yai ma cā, mboo wii ma wee cīinde kayan ye, ma'a yee ma sē Yesu ta ma Yater ma kuāŋ ne ye, Yāhā ga ma bya cer kāā. ²² Yāŋ! Yāhā laam n tāy; nawee ma -sē laa tee pye ke ga maha waha ufua pēn. Mpāy pe ke kānde miy yaha, ke pe pēn, ma -sē ke laantār yar mboo na. Ma -sē yai, ma koho taha yaha ke laantār na ma laam bye ne, mii loo sē ne ye, ma bya ga cer kāā mii kayan dyan. ²³ Pe Yiiffee- bya

ma -sē yīntaha sron Yāhā ye, ma Yesu ta pe Yater, Yāhā ga pe gbihi ta pe pye na faale na. Yāhā fānga kāmāy na, ke ga waha yia ke maha pe gbihi pua mar pe cersadyaha fla na. ²⁴ Mboo wii taa wee Yiiffee ye, ma ma mii wlaha wolifye katyigi kayan dyan pe gbā cer, ma ga ke pua mar kaha wolifye katyigi na; ma cā Yāhā fāngangbāŋ kē ke yia loo nde na. Pe Yiiffee- poo na, pe ma mii ke kaha wolifye katyigi kayan dyan pe gbā cer; pe wāpuamar koo katyigi cer ya na pe cersadyaha fla na, ma yee la, Yāhā fāngangbāŋ saha yia loo nde syi ya na ye?

Yiiffee- bya ga ba sya yaha

²⁵ Wo nna, kangbāy laa nde waa sē le cā yāā ye, n ga le yar ye na ye n cā, ye ma n naa yii sey ye kacān wīi ne ye: -Ye yāŋ, Yiiffee- busāā mpāy pe ya laam tee ta pe sē waha Yāhā laam wūhū war ye. Pe ga kuee ke dyan, mpāy pe wee Yiiffee- ye, poo busāā n sya ba naa Yesu ta pe Yater ke n pe sya naa n yaha, pe yē n sya ba tā. Loo kur ye, pe Yiiffee- bye n cā pe laam gbihi ta pe Yesu ta pe Yater. ²⁶ Pe Yiisrefa kur bye pe ga sya yaha mii, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«U Syayahafua ga ba yir Syō
kue ye,
u ba Dyakuba kur kue
pii yee,
mpāy pe Yāhā kānde
miy yaha.

27 Yāhā yee too naambiyār
nde ne
ke n pai le pe ne,
ke pe kapee- laha kāā pe
yīŋ na.»

28 Pe Yiiffee- Yesu kapāyī
wī sye ma nii Yāhā napī.
Loo n ta ye n kayī yāā. Yāhā
sē yi kāā ke yē wāter wī kur
ye ye, pe Yiiffee- wī n tāy
Yāhā ye pe wāle kāmāy na,
pe wāle mpāy Yāhā bii pe
yāŋ yi faale cāā na, ma pe ta
ke nawee-. 29 Ye sē yāā, Yāhā
ma kla gii wāā, ke sē ke dur
n sya ye, ke ma maha mpāy
yāŋ yi, ke pe yāŋ yi ke kuāŋ
ne, ke sē ke yē dur ye. 30 Yii
mpāy tee wee Yiiffee- ye, ye
sē ba luhu Yāhā ye faale cāā
na ye. Yagaa, Yiiffee- pe sē
luhu Yāhā ye ye, loo nde ta
Yāhā n ye fen di. 31 Pe Yiiffee-
wī bya ga ba nii koo syi.
Poo mpāy pe sē luhu Yāhā ye
nanga ye, Yāhā ga ba pe bya
fen di. Ke ye fen di mii, ke
ga ba pe bya fen di koo syi.
32 Ye sē yāā, Yāhā tyii nawee-
ter bye na, pe n ke yē kaplāŋ
wāluhu wī sye ma -sē wāfāy
yāā. Loo kur ye, ke n ba pe
bye fen di, pe n cā ke nawee
fen di.

*Kacān wee Yāhā
wāgboho na ye*

33 Kayūhū nkāy ke ma
Yāhā wān, kacān wee ke na
ye. Ke laantor tesē ke laam
kacān ne, yersaha wee te na
ye. Kai- nkāy ke ma Yāhā
laam wo wāpye wūhū, waa
saha ke cā ye, ke kai- gbihi
n ta mii syi dyaŋ, waa saha
le war ye! 34 Loo ne le yrūhū

yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma
yee:

«Waa saha Yāhā laam wūhū
cā ye,
waa saha laantor le ke
laam wo ye.

35 Waa wee tuu waha yia,
ma cāā ngaa wāā Yāhā
kē,
ke n ba le kayī dur u kē
ye.»

36 Cīnde ne, woofua wee ye.
Ye sē yāā, koo kē ke kai- bye
ta,
koo kē ke wān bye tāhā,
te bye ma koo wān.

Ke miingbāŋ yai ke naa n sey
yalebye,
wāyeryāā ma n pye le na
ye!

Amēn, le nii ke syi.

12

*Lii le ma cīnde Yāhā
wāsey*

1 Wo nna, yii mpāy tee ma
wo Yesu kāndeyārwai, ye cā
Yāhā wo fen di, ma sya wo
yi kāā te wo. Loo nde wī
na, ye tyii ta n ye yar waha
wī nen ne: -Ye yii le soho
Yāhā koho wo yrāŋ na, mii
kla dyaŋ pe boo ke kē, ke
kla n nii Yāhā wāŋ ke kuāŋ
ne; ke wī n maha naa n tāy
ke ye. Loo ne le ma cīnde
Yāhā wāsey. 2 Ye ma syi ye
naa driyēfa kai- yāŋ tesē pe
laangar wūhū ne ye. Ye tyii
Yāhā n ye laam wā klaha, ke
kacānfān le ye laam wo, ye
n ke laam wūhū war, ye naa
ke pye, nkāy ke yō, ma n tāy
ke ye, ma maha sroŋ.

3 Yāhā kayī wāā ra kē ma
ra ta ke tēntē. Loo nde na,
n ga ye nanem yar nde ne:

Ye ma syi ye naa yii ta draha gii wo tee sē nɔ ke na ye. Tee ma mii, -ye naa yii yāŋ koo syi! Ye sē yāā, Yāhā kayī ye ta ye n Yesu ta ye Yater mii, -ye naa yii yāŋ koo draha wo. ⁴ Ye cā nawee kadye nen ya ma teebehe busāā ne; ke teebehe nanem bye ma ke tēŋ ne ke ya wuhu na. ⁵ Wii mpāy too ma Yesu kāndeyārfa, wo wī ma koo syi. Wo nihi; too -sē wāā le Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na, wo ma kadye nen ya dyaŋ. Wo bye tēŋ ma ke ya wuhu na, mii kadye nen teebehe dyaŋ ke tēŋ ma ke ya wuhu na mii. ⁶ Yāhā kaa taha wo nanem bye na. Ye sē yāā, ke fāŋga tii wāā wo kē, te ma te ya wuhu na. Le nii ke syi, wo nanem bye yai wo koo fāŋga ta wo naa tēn tē. Yāhā ma fāŋga wāā wii kē u n waha ke kaplāŋ luhu u laam wo, u -sē naa ke tōr nawee- ye ke n naa n sroŋ Yesu kānde wūhū ne. ⁷ Yāhā ma fāŋga wāā wii kē u n nii koho le pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, u -sē naa le pye laantee nen ne. Yāhā ma fāŋga wāā wii kē u n nii u nampyeŋ- klaha Yāhā kaplāŋ ne, u -sē naa pe klaha nuhu ne. ⁸ Yāhā ma fāŋga wāā wii kē u n waha laantor le u nampyeŋ-laam wo, u -sē naa le pye. Yāhā ma fāŋga wāā wii kē, u n waha u ya koho wān taa ta ma kayī pye te ne, u -sē naa le pye laanyōm ne. Yāhā ma fāŋga wāā wii kē u n nii yahaseefua Yesu kāndeyārfa

yawāhā fla wo, u -sē u ya plāhā le tēn na. Yāhā ma fāŋga wāā wii kē u n waha fenfa laam yīn, u -sē naa pe laam yīn nuhu ne.

Yesu kāndeyārfa troho wātāhā

⁹ Ye tyii nawee- ntāŋ n naa n dye ye tāy cīinde wādyeŋ! Kai- nkāy ke sē yō ye, ye tyii koo wī n fūhū ye ye! Kai- nkāy ke yō, -ye pua yaha koo na! ¹⁰ Ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii tāy mii tuhufua nen pii dyaŋ, -tee naa n tāy yii ne! -Ye naa yii kihi nagboho wātaŋ ne yii na! ¹¹ -Ye naa ye tēn tē ye laam fāŋga ne -tee tyii napar na! Ye tyii Yāhā Yrā n nii ye laam wo, -ye naa tēn tē Yīnfua Yesu kē! ¹² Tee koho taha yaha Yesu na, ye tyii le n naa nuhu yigi ye kē! -Ye naa yii plāhā wāfāy wo! -Ye naa n pāā Yāhā ne yalebye, ye ma n fāy sya le ne ye! ¹³ Ngii wī ma pye ye Yesu kāndeyārwai na, -ye naa ke pye pe kē! -Ye nampay gbihi naa n yigi!

¹⁴ Mpāy pe kapee- ka n pye ye na ke dyaŋ, -ye naa Yāhā nar pe kē ke kaa taha pe na; ye ma syi ye yoosēn pāā naa n wāā pe kē ye. ¹⁵ Waa ma kayī laa ter yāā ma nii nuhu di le na, -ye ye laam flege u ne, -ye naa ke nuhu di u ne. Kapee laa ma -sē waa dye u n nii wūn, -ye u fen di cīinde, -tee wūn le tāŋ u ye. ¹⁶ -Ye naa nii yīmbui nen na yii ne. Ye ma syi ye naa yahasee fla ya ke ye, ye tyii yīnkorle tēŋ

wĩ bya n naa n tã y ye ye. Ye ma syi ye naa le ga ye yee ye kai- bye cã tã y ye!

17 Wii ma kapee pye ye na, ye ma syi ye yee, yaa le dur u kē, ye kapee laa pye u na ye. -Ye naa kayĩ wãpyeŋ ya kē nawee- bye kē! 18 Yii poo na, le ma ga waha pye tesē le ma nii ye wĩ, -ye naa laanyĩn kē nawee- bye kē! 19 Ta naambiyãm, waa ma kapee pye ye na, ye ma syi ye yee, yaa le kafue yi u na ye! Ye tyii, Yãhã laam ga war ufua ne, ke n laa pye. Ye sē yãã, loo ne le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee: Yãhã yee:

«Ndoo kē tē ga ba kapee- bye kafue yi.

Ndoo kē tē ga ba kapeepyefa bye dãã

pe kapee- ne, n ke dur wãã pe kē.»

20 Le maha ma le yrũhũ yaha ma yee:

«Fãã ma ma napĩ yigi, ngaa wãã u kē u n di.

Loho fãã ma u yigi, loho wãã u kē u n wo.

Ma'a nii loo pye, fyar ga u sroŋ yigi

u kapee- nkãy wĩ na tuu pye ma na.»*

21 Ma'a syi kapee- wãpyeŋ n yia ma na ye. Kayĩ wãpyeŋ ta ma kapee yia le ne.

13

-Ye naa n luhu klo fãngafa ye!

1 -Ye naa n luhu klo fãngafa ye, loo le sroŋ. Ye sē yãã, koo fãnga wee mii ke sē yir Yãhã ye ye. Yahaseefa mpãy bye pe ma yĩŋ na, Yãhã kē ke pe ta. 2 Loo ne, wii ma yee u saa yer fãngafa wĩ na ye, le nii mii Yãhã lii ta, ufua sye u saa yer le na ye. Mpãy pe sē n yer le na ye, pe wãpēn kē pe ya kē ke syi ne. 3 Kapeepyefa me pe n fya fãngafa na, kayĩpyefa sē me ye. Ma'a yee fãngafa ma n naa ma fã y yahaseefa ne ye, ma naa kayĩ pye, pe ga syaha gē wãã ma kē loo nde na. 4 Yãhã kē ke fãngafua taha u tēn na. U n kē ma naa n sroŋ ma troho wãtãhã ne. Ma'a -sē kapee pye, ma yai ma naa n fya. Fãnga gii ke le soho u koho wo, ke sē ka wãã u kē ke dyaŋ ye. Yãhã kē ke u taha le na; waa ma kapee pye u nampyeŋ na, woo kē u ga le kafue yi ufua na, u u pēn u nampyeŋ kē. 5 Loo ne, ye ma yee ye sē n luhu fãngafa ye ye, ye ga waha wãpēn yãã le na. Mii le wãpēn wĩ gē sē ne ye, yii gē le cã ye laam wo ma yee, ye yai ye naa n luhu pe ye, loo le sroŋ.

6 Loo maha ne, ye kufar dãã. Ye sē yãã, fãngafa ma draha gii wo Yãhã kē ke pe ta koo fla na ma pe taha loo tēn na, pe n nii loo ya na. 7 Wii ma yai ngii ne, -ye koo wãã ufua kē! Tee yai kufar wãwãã ne wii kē, -ye naa te

* 12:20 12.20 Jreke yor wo, le ma le yrũhũ ma yee: «Ma'a nii loo pye, le ga nii mii ma naankãn kuee ga woo u yĩndai wo.» Loo kapãn nde fyar wĩ pãã.

wãã ufua kê! Tee yai kla gii wãwãã ne wii kê, -ye naa ke wãã ufua kê! Tee yai ye naa n fya wii na, -ye -sê naa n fya u na! Tee yai ye naa wii myaha gboho, -ye -sê naa u myaha gboho!

-Ye naa ye troho tâhã cãã-wo!

⁸ Ye ma syi waa fue n nii ye na ye. Fue lii ya le ma ye na, ye tyii ye ntãŋ n naa n dye yii tây yalebye. Ye sê yãã, wii nampyeŋ- ntãŋ ma dye u tây, ufua ma tãŋ Yãhã kãnde wo. ⁹ Ye sê yãã, kãnde lii Yãhã le ta, le katan nkãy ma ke yrũhũ yaha ma yee: «Ma'a syi ma cayor le ma nampyeŋ ne ye! Ma'a syi ma nawee boo ye! Ma'a syi ma waa kla yuhu ye! Ma'a syi ma naa yĩnde yi waa kla na ye!» Koo katan resyar ngĩ, ma suhu le Yãhã kãnde katan nkãy ne ke sê yãã tãr nwo ye, ke bye ke ya wãã le Yãhã kãnde katan nde fla ya wo ma yee: «Ma ya wĩ le n tây ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyeŋ wĩ n naa n tây ma ye ke syi.» ¹⁰ Ye sê yãã, mboo wii ma nampyeŋ- ntãŋ ma dye ma tây, ma saha kapee laa ter pye pe na nantãŋ ye. Koo kê mboo wii ma le Yãhã kãnde katan nde fla yãr, le nii mii ma ma tãŋ le Yãhã kãnde katan bye wo.

¹¹ Ye yai ye naa le Yãhã kãnde katan nde fla yãr. Wo ma yale lii na yagaa, ye le cã: Ye yiryale ne yagaa woo wãy na. Yagaa, wo wãsyayaha wĩ ga yi gbaa na. Loo

yale gbe taha ma ter cãã gii cãã yaha too ba Yesu fe ta wo Yater. ¹² Ke yĩmper n gaha kuasaha wo, yĩŋ ga syii yagaa. -Too wo wam kapee-wãpyeŋ miy yaha, wo cãã-naanmiy wãn gbe! ¹³ -Too naa n sron wo troho wãtãhã ne mii cããfa dyaŋ! -Too wamfa troho wãtãhã ter miy yaha, poo mpãy pe tefen pye dir na, ma maha sêm wo n ter, ma tyatyãhã pye, ma wãhã cer, ma laanyar pye. ¹⁴ Ye ma syi ye laangapeer n naa ye troho wãtãhã sron ye kê, ye n naa koo wũhũ ya pye ye! Yesu Crise tuu kayĩ lii pye ye kê, -ye yii paha loo kayĩ nde na mii nayroho dyaŋ tee le paha tã yii na.

14

Ye ma syi ye naa ye nampyeŋ- pyer yãŋ ye

¹ Mpãy pe sê le Yesu kãnde wo ma kai- cã ye, ye tyii pe n naa n pai ye ye! Ye ma syi ye maha yee ye ga naa kaplãŋ tyĩn pe ne pe laam wũhũ wĩ na ye! ² Le ga waha pye, waa ma u yee woo Yãhã ta u Yater, woo sê n fã dir raa ter na ye. Waa ter -sê ma wii tuu sê le Yesu kãnde wo ma kai- cã ye, woo wan wãn ya di, u laam wo kar wãkaa sê yõ ye. ³ Wii u sê n fã dir raa ter na ye, u ma syi naa u nampyeŋ yãŋ mii u wee ngaa ye, u nampyeŋ wii tuu yee woo n fã dir raa ter na. Wii tuu sê -sê dir bye di ye, u ma syi u yee u nampyeŋ wii tuu dir bye di u plaha ye.

Ye sē yāā, woo nwo wīi yō Yāhā ye. ⁴ Mboo wii taa waa tēntēle yāŋ, ma yee u tee n pye, ma kalii? U tēntēle u tēn tē n yō woo, u sē le tē n yō ye woo, u yīŋfua wīi ne. Yīŋfua Yesu ga waha fānga wāā u kē, u n yia u tēn na. ⁵ Le ga waha pye, waa ma u laam wo plii bye wee wāceŋ ye, per gaa yō, kaa sē yō ye. Waa -sē ma u laam wo plii bye ma wāceŋ, kaa sē yō kaa na ye. Wii ma lii le yaha u laam wo, u loo sya cīinde.

⁶ Wii ma per gaa ta, ma yee koo kē ke yō, u loo pye Yīŋfua Yāhā miingbāŋ wīi na. Wii u' dir bye di, u loo pye Yīŋfua Yāhā miingbāŋ wīi na. U' syaha wāā ke kē te dir wīi na koo kē. Wii u sē dir bye di ye, u bya' loo pye Yīŋfua Yāhā miingbāŋ wīi na. U bya' syaha wāā Yāhā kē u dir wīi na koo kē. ⁷ Ye sē yāā, wo bye too ma yrāŋ na yagaa, waa saha yee u ma yrāŋ na u ya kānkai-wīi na ye. Wii kuper ma nɔ, u saha yee u ma u ya wūū ye. ⁸ -Ye yāŋ, wo ma pye yrāŋ na, wo ma yrāŋ na wo Yīŋfua kānkai- wīi na, wo ma maha ku, wo ga maha nii wo Yīŋfua wām. Wo ma yrāŋ na woo, wo ku woo, wo ma Yīŋfua wām. ⁹ Ye sē yāā, Yāhā Yīndefua Crise ku ma yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Loo nde ta u n nii yrāŋfa bye yīŋ na, tesē mpāy bye ne pe ku wa. ¹⁰ A nwa, mboo n nii ma nampyeŋ kaa ma n yee, u nde tee pye, ma nii u yāŋ

u wee ngaa ye? Ma sē cā la ma yee, Yāhā ga ba wo bye sāhā? ¹¹ Ma sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee:

«Ndoo kē Yāhā gii ke ma yrāŋ na,
n yee nawee- bye ga ba kānkūy gbāā
ra yaha ye;
pe bye ga ba cā, ndoo kē Yāhā,
pe naa ra miingbāŋ sey fānga ne.»

¹² Ye yai ye cā nawee nawee woo ga ba u yīnwūhū tōr Yāhā yaha ye.

Ma'a syi ma nampyeŋ ta u n tee pye ye!

¹³ Wo ma syi wo naa wo nampyeŋ- kaa nantāŋ, wo yee pe yai wāpēn nge syi ne ye. Too yai lii wāpyeŋ ne le nde: -Wo naa wii troho wātāhā ter koo yāŋ. Too cā lii syi ga waha wo nampyeŋ ta u n le Yesu kānde miy yaha, -too loo yāā wo le miy yaha. ¹⁴ Yīŋfua Yesu kaklaha kāmāy na, n le cā laha ma yee, kai laa wee le ga waha pye nawee ye kapīi ye. Wii ma lii ta kapīi, le ma kapīi u ye. ¹⁵ Laa na, ma nampyeŋ n fā digi gaa ter na. Ma'a ke di ma nampyeŋ yīnde na, le ga u laam wīlāhā, u saa laa war nantāŋ ye. Ma'a le cā wa ma le pye, le ga nii mii ma nampyeŋ ntāŋ sē dye ma tāy ye, koo kē. Loo nde ga waha ta u n plaha yi kāā le Yesu kānde wo, u saa wāsyayaha yāā ye. Digi gaa ter wīi ya na, ma'a syi ma nampyeŋ ta u n plaha u kuāŋ ne ye;

ma sē yāā, Crise ku woo bya wīi na u waha wāsyayaha yāā. ¹⁶ Kai lii ma sron mboo yīnde na, ma -sē pee mpāy ye, ma'a n le pye pe yīnde na, pe n naa wāpee pāā le na ye. ¹⁷ Ye sē yāā, wii u u troho tāhā Yāhā kānde wo, digi gaa ter wādin tesē kla gaa ter wāwōŋ, koo sē kē ke ma yīn ufua ye ye. U cā Yāhā u ta u n sron, ma yrīn wāā u kē, nuhu ne Yāhā Yrā kāmāy na, koo kē ke ma yīn u ye. ¹⁸ Wii ma nii Crise tēn tē koo wāsron nge ne u laam wo, pe yrīn ne, ke nuhu ne, le ga tāy Yāhā ye, nawee- ga maha yee u kayīi pye.

¹⁹ Lii le ga waha nii yrīn wīi ma nampyen- ye, ma suhu lii ne le ga waha pe ta kaa n taha pe Yesu wātan na pe Yater, -too naa koo ke! ²⁰ Ma'a syi ma Yāhā tēn pye klaha- digi gaa ter wīi ya na ye! Le cīnde na, dir bye wīi ma gbēgbē. Taa ga digi gaa ter di ma nampyen waa yīnde na, u saa le war ye, le n naa u laam wlāhā, u n dye kapee laa wāpyen wo, loo le sē yō ye. ²¹ Taa cā wa, ma'a kar raa ter kaa ma nampyen waa yīnde na, le saa nii kayīi u ye ye, laa na sēm wāwōŋ, laa na ngaa ter gē, le puar ma'a n le syi laa pye u yīnde na, ma u ta u n dye kapee laa wāpyen wo ye. ²² Lii le ma ma laam wo koo kaingīi wīi na, le le yaha ma laam wo, Yāhā yīnde ma ma na. Mboo nawee, taa lii sya cīnde, ma'a ma troho tāhā loo kānde na, ma laam ga

tege nii ma ye, ma wīi n tāy. ²³ Wii ma -sē laalaa pye digi gaa ter wīi na, ma -sē ke di, le nii mii tuu lii sya cīnde ma le le yaha u laam wo, loo sē ne u n pye ye, u ga wāpēn yāā le na. Taa lii sya cīnde, ma le le yaha ma laam wo, le ma pye, loo sē ne taa n pye ye, kapee ne.

15

Ta, ma ntān n dye ma nampyen tāy

¹ Wii mpāy too le Yesu kānde wo ma kai- cā, wo yai wo naa wo laam yīn mpāy ne pe sē le wa le wo ma kai- cā ye. Tesē, wo yai wo naa koho le pe ye, -too tyii wii laam wūhū wāpyen koo na. ² Wo nanem bye yai wo naa kai- wāpyen ke wo nampyen- kē, nkāy koo ke ga waha nii u ye kayūhū, ke ta kaa n taha u Yesu wātan na u Yater. ³ Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise sē pye drierē wo ma naa u ya wīi pye ye; le ma gē ma le yrūhū yaha u wīi na ma yee:

«Pe naa Yāhā tyehē tyehē nkāy ne,

ke dur too woo na.»

⁴ Kai- nkāy bye ke cāā yrūhū yaha faale na Yāhā sabangbān wo, ke ma kaklaha wo ye; ke fānga le wo laam wo, ma maha wo laam yīn, wo n koho taha yaha Yāhā kayūhū wāyāā na.

⁵ Yāhā n sya, ke fānga le ye laam wo, ke maha ke laanyīn ter wāā ye kē. Ke ye ta ye ntān n dye yii tāy mii Yesu

Crise kãnde le yar mii. ⁶ Loo na, ye n yĩmbuhu wãã le, ye naa wo Yĩnfua Yesu Crise Tuhufua Yãhã sey.

Le Yesu kapãyĩ ma nawee-byε wĩ

⁷ -Ye yii gbihi naa n yigi le Yesu kãnde wo, mii u Yãhã Yĩndefua Crise ye gbihi yigi mii Yãhã miingbãŋ wĩ na. ⁸ Ta n ye yar, ye sē yãã, Crise nii Yiiffee-tëntēle. Yãhã ke bii yē ter kayũhũ nkãy wãpyeŋ ne Yiiffee-wãle kē, Crise pa maa koo pye, pe cã Yãhã sē ke yē dur ye. ⁹ Tuu pa u maha yee mpãy pe wee Yiiffee-ye, pe naa Yãhã sey ke laantãr wĩ na, mii le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo mii, ma yee:

«Loo ne,
n ga naa ma miingbãŋ sey
mpãy nsoho wo pe wee Yiiffee-ye,
n ga naa ma miingbãŋ yay le.»

Le maha yrũhũ yaha ma yee:

¹⁰ «Mpãy pe wee Yiiffee-ye, pe naa nuhu di pe Yãhã nawee-ne.»

Le maha yrũhũ yaha ma yee:

¹¹ «Yii mpãy byε tee wee Yiiffee-ye,
-ye naa Yĩnfua Yãhã miingbãŋ sey;
nawee-ter byε, pe naa ke myaha gboho!»

Faale Yãhã kaplãŋ tũrfua Yisa maha bii yee:

¹² «Yisay* kur kuε puee waa ga ba yir

u nii mpãy yĩŋ na pe wee Yiiffee-ye.

Mpãy pe wee Yiiffee-ye,
pe ga ba koho taha yaha u na.»

¹³ Yãhã kē ke nawee ta u n koho taha n yaha ke na. Tee ke ta ye Yater, ke nuhu le ye laam wo busãã, yrĩŋ ne, kaa n naa n taha ye koho wãtahayaha na ke na, Yãhã Yrã Fãnga kãmay na.

Pɔl u tẽn wĩ pãã

¹⁴ Wo nna, lii le ma ye wĩ, ndoo gε le cã laha ma yee, ye ye laam gbihi ta kayũhũ wãpye wĩ na, kacãn gboho ye laam wo, ye ga waha naa laantor le yii laam wo. ¹⁵ Tē -sē ye laam too kaplãŋ nkãy ne ke ma saba nwo wo, n ke yar ye na fãnga ne. Ya'a yãã, n koo kaplãŋ ngĩ yrũhũ yar ye na fãnga ne ke syi, Yãhã kayĩ wãã ra kē, ¹⁶ ma ra ta Yesu Crise tëntēle mpãy ye pe wee Yiiffee-ye, loo ne. N ga le Yãhã tẽn tē, n le yar nawee ga waha wãã le Yãhã ne. Loo ne le Yesu kapãyĩ wãpãã ne mpãy ye pe wee Yiiffee-ye, pe n nii mii diŋ gii syi dyaŋ ke nii Yãhã wãŋ ma maha n tãy ke ye, Yãhã Yrã kãmay na.

¹⁷ Loo n ta, n ga waha nii sey Yesu Crise kãmay na le Yãhã tẽn kuε ye. ¹⁸ N saha laa pãã mii tẽn lii sē ne u Yãhã Yĩndefua Crise le tē ra koho ne ye. Mpãy pe wee Yiiffee-ye, u pe ta pe n nii n luhu Yãhã ye, ta kaplãŋ kãmay na ma suhu ta troho

* 15:12 15.12 Faale cãã Dawide tuhufua bii kē Yisay ne.

wātāhā ne, ¹⁹ ma suhu yēkā wūhū ne tesē laanwo wūhū wāpyen fānga ne, ma suhu Yāhā Yrā Fānga ne. Koo kāmāy kē tē waha le Yāhā Yīndefua Crise kapāyī wī pāā nawee- ye, ma gbe Yurusalem na tesē koo kue kui ne, ma ga waa Yirii kāntraha kui na. ²⁰ Mpāy pe sē ba Crise myaha luhu yāā ye, n le kapāyī wī pāā poo ye. N sē naa n traha n ta tēn tē taha tēn lii na, waa ba cāā le nakūy ta wa ye, ²¹ mii le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Pe sē ba yee u ga pa mpāy ye ye,

poo ga u yāā.

Mpāy pe sē ba u wī luhu yāā ye,

pe ga ba u kai- luhu pe ke war.»

Pōl n traha u ka Wōrme wo

²² Le Yesu kapāyī wāpāātay kē le ba yer naa n tā ra na, n sē yāā ka ye fla na ye. ²³ Yagaa, tēn laa wee ra ye koo kui ngī wo ke ga waha yer tā ra na teelaa wākan na ye. Ye fla kalaam pye ra na, naandyε ya sē kē ye. ²⁴ Yāhā ma sya, n ma ba n gaha Sepay kāntraha na, n ga klaha n ye yān, n nii ye ne, n ye laam pye yai, ye n ba koho le ra ye ke yrāhā wāyi ne.

²⁵⁻²⁶ Yagaa, n n gaha Yurusalem wo. Ye sē yāā, Yesu kāndeyārfa mpāy pe ma Maseduan kāntraha na, ma suhu Yakayi kāntraha ne, pe war wāā, ma ga wāā Yāhā nawee- mpāy kē pe ma

nawām Yurusalem wo. N n gaha loo na ke fla na. ²⁷ Pe warwāāfa me pe loo nde ta pe ya ya; kayī laa -sē ne, le fue pye pe na. Ye sē yāā, pe Yīifee- Yesu kāndeyārfa mpāy pe ma Yurusalem wo, kai- nkāy pe cā le Yesu kapāyī wūhū kue ye, pe too kacān la pe ya na mpāy ne pe wee Yīifee- ye. Loo nde na, mpāy pe wee Yīifee- ye, pe bya -sē yai pe waha naa pe koho wān taa wāā pe kē pe n naa pe ya koho soho. ²⁸ N ma ba loo nde war wa, ma too wān nde le soho pe koho wo, n ga ke Sepay yrāhā yi n ba klaha ye fla na. ²⁹ N cā n ma ba ka ye fla na, u Yāhā Yīndefua Crise n gaha kaa taha wo byε na.

³⁰ Wo nna, n ga nde yar waha ye ye wo Yīnfua Yesu Crise myaha na, ma suhu wo ntān mpāy ne pe dye wii tāy Yāhā Yrā kāmāy na: -Ye ra koho soho ta sesrār wo ye naa Yāhā nar ra kē, ³¹ ke n ta sya yaha Yudefa mpāy koho wo pe sē Yesu wī sya cīnde ye. Ye maha naa Yāhā nar, n n gaha wān tii ne Yurusalem wo pe Yāhā nawee- kē, te ga pe laam yīn. ³² Loo na, le ma tāy Yāhā ye, yaa ra yāā ye fla na nuhu ne ra laam wo, tesē ra n waha wūū car ye nsoho wo. ³³ Yāhā kē ke yrīn wāā. Ke pye ye byε kur ye! Amen, le nii ke syi.

16

Syaha fla

¹ N ga wo Yesu kāndeyārwesya nwo wī

cãã pãã ye ye, u myaha Feebe. U tẽn tẽn Sãncrihi Yesu kãndeyãrfa yawãhã fla wo. ² U ma ba ka ye fla na, -ye u yigi yõ wo Yĩnfua myaha na, u n cã Yĩnfua Yesu nawee-me ye ne. -Tee naa koho le u ye kãnkai- nkãy ne ye wĩ ma u na; ye sã yãã, u naa koho le nawee- busãã ye, ndoo ge ne.

³ -Ye Persyila syar ra kẽ u puai Yakila ne, poo pe le Yesu Crise tẽn tẽn naa n tay ra ne. ⁴ Pe ba ra sya yaha gbã koho wo, ma sya ne ga kuee le wo. Ndoe ya sã kẽ, n syaha wãã pe kẽ ye, Yesu kãndeyãrfa mpãy pe wee Yiifee- ye, pe yawãrfa bye syaha wãã pe kẽ. ⁵ Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa mpãy pe pe ya wãã pe kaha wo, -ye pe bye syar! -Ye Yepanehe syar, u ntãŋ sron dye ra tãy, woo kẽ Yesu kãndeyãrfua cir Yasyi kãntraha na. ⁶ Maari wii u u ya fãye ye wĩ na, -ye u syar! ⁷ -Ye Yããndurkuse syar tesẽ Yuniase ne, ta klofa me pe ne, pe maha pye ra ne nwompìhi wo. Pe wĩ n tãy pe Yesu tẽnlehe ye, pe maha cãã dye ge cãã dye ra yaha le Yesu kãnde wo.

⁸ -Ye Yãmpelase syar ra kẽ, u wĩ n tãy ra ye le Yĩnfua Yesu kãnde na. ⁹ -Ye Wurbã syar, u naa n tay wo ne le Yãhã Yĩndefua Crise tẽn wĩ na, -ye Setaase bya syar, u ntãŋ sron dye ra tãy. ¹⁰ -Ye Yapele syar, u wãfãy yãã le Yesu kãnde wo ma -sẽ u ya plãhã ma kuee le wo. -Ye Yartobule kahafa syar! ¹¹ -Ye

Yerodãã syar, ta klofua kẽ u ne. -Ye Narsisi kahafa syar! Pe le Yesu kãnde yigi klue sũ. ¹² -Ye ca syãm mii syar pe n yee Terfehe ma suhu Terfoho ne, pe ma Yĩnfua tẽn na. -Ye cõõ nwo syar pe n yee Persidi, u tẽn tẽn gboho Yĩnfua kẽ, u ntãŋ dye pe Yesu kãndeyãrfa tãy. ¹³ -Ye Wurufuu syar, Yĩnfua u yãŋ yi; -ye u nahafua syar, u ma ra bya nahafua, u kayĩ laa pye yãã ra kẽ, koo kẽ. ¹⁴ -Ye Yasãykerte syar, Flegõ ne, Yermese ne, Paterbase ne, Yarmase ne, tesẽ Yesu kãndeyãrfa mpãy ne pe ma pe ne. ¹⁵ -Ye Filohoke syar u cõõ Yuuli ne, -ye Neere syar u syafua ne, Woliipe ne, ma suhu pe Yãhã nawee- mpãy bye ne pe ma pe ne.

¹⁶ -Ye yii syar yõ Yãhã nawee- syaha ter ne. Yesu Crise kãndeyãrfa yawãrfa bye ye syar.

Kur kue kayar

¹⁷ Wo nna, n ga ye yar waha nde ne: -Ye yii yigi nawee- mpãy ne! Ye sã yãã, kaklaha nkãy pe ye klaha ke ne, pe koo kaklaha sye, ma nii yẽcroho le pe Yesu kãndeyãrfa nsoho wo, ma pe plaha n le kãmpee wo. ¹⁸ Ye sã yãã, poosyifa mii, wo Yĩnfua Yãhã Yĩndefua Crise tẽn sã ne pe n tẽn ye, pe ya laam wĩ ne pe n kar. Pe ga pe yẽr ta sũsũ, pe kaplãntãhã ta pe nawee-wlan, nawee- mpãy syi pe wãkaryaha sã n sye ye. ¹⁹ Yii poo na, nawee- bye cã ma

yee ye n luhu Yīnfua ye. Loo nde nuhu le ra laam wo. N n traha ye kacān yāā kayī wāpyeŋ kuē ye, -tee naa n nii kapee- wāpye wī ma n naa n dye ye laam wo ye. ²⁰ Yāhā gii ke yrīŋ wāā, ke ga sāndāpee yīnfua Setane kai-tāhā pye klaha- migimigi ye tre flāhā tāy. Yagaa, le yale gbe taha. Wo Yīnfua Yesu Crise, u u laantār yar ye na.

²¹ Ta tēntēwai Timuti ye syar, woo ma suhu ta klofa Lususe ye ne, Jasoho ne, Sosipatche ne. ²² Ndoe Tēhetise wii tē Pōl yē kaplāŋ ngī yrūhū, n ye syar Yīnfua myaha na. ²³ Kayusu wii n n syā u fla na, tesē pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa pe ya wāā u fla na, u ye syar. Yerasyi wii u ma le klo nanihi war yīŋ na, ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Kartisi ne, pe ye syar. [²⁴ Wo Yīnfua Yesu Crise, u u kayī wāā ye bye kē. Amen, le nii ke syi.]

U saba kuasaha Yāhā wāsey ne

²⁵ -Too naa Yāhā sey, koo ke ga waha ye ta ye n ke sroŋ ta ye Yater, mii le Yesu kapāyī le yar mii, le kapāyī lii tē n pāā nawee- ye. Yesu Crise wūhū nkāy tē tōr n yar nawee- na, koo kē ke ma Yāhā laam wī lii le sē ba yi yāā gbaa na ye. ²⁶ Pe Yāhā kaplāŋ tōrfa bii loo nde yrūhū yaha saba wo. Yagaa, le gbe yi gbaa na. Yāhā gii wākuayāā wee ke na ye, koo ke loo nde ta, ma maha ta pe n koo kai- ngī yar mpāy

bye na pe wee Yiifēe- ye, pe n Yesu ta pe Yater pe naa n luhu u ye.

²⁷ Yāhā neŋ ya kē ke ma kai- bye cāfua. Yesu Crise kāmay na, koo neŋ ya myaha yai wāsey ne yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi!

Pɔl saba cir kaplāŋ Korntifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl kē ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Sohotān ne, too saba nwo yrūhū nɔ wāā. Ndoo Pɔl kē, le tāy Yāhā ye ke n ta yee, n ba nii Yesu Crise tēnlēhē. ² Wo u saba yrūhū nɔ wāā Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kē Kornti wo. Yāhā pe yee, ma pe ta ke wām, pe n wāā le Yesu Crise kāmāy na. Wo u yrūhū nɔ wāā mpāy bya kē pe ma tebehe bye wo, ma -sē wo Yīŋfua Yesu Crise miingbāŋ gboho. Woo kē pe Yīŋfua tesē wo bye Yīŋfua.

³ Wo Tuhufua Yāhā ma suhu wo Yīŋfua Yesu Crise ne, ke ke laantār wīi pye ye kē, tesē pe pe yrīŋ wāā ye kē.

Korntifa Yāhā laantār wūhū yāā Yesu Crise kāmāy na

⁴ Yāhā laantār wīi lii pye ye kē Yesu Crise kāmāy na, yalebye n syaha wāā ke kē loo wīi na. ⁵ Ye cā tee wāā le Yesu Crise ne, Yāhā ta ye n kayūhū yāā ye kānkai-bye wo. Koo kayūhū kē ye le Yāhā kapāyī cā, ye le war. ⁶ U Yāhā Yīndefua Crise kapāyī nnen gbāā ye laam wo, ⁷ ye n sya ke Yāhā kayūhū yāā. Koo ke ye ta ye n waha wo Yīŋfua Yesu Crise wādurbaŋ sēŋ. ⁸ Woo kē u ga ye ta ye n yii plāhā yaha, u ma ba dur ba, waa

ma n ba yāā ye plaha laa ne ye. ⁹ Yāhā ma yē ter lii ne, ke le pye, koo gii ke ye yee, ye seefar le ke Dya Yesu Crise ne, woo wii u ma wo Yīŋfua.

Pe Yesu kāndeyārfa tee ma creŋcreŋ Kornti wo

¹⁰ Wo nna, n ga le nar waha ye ye wo Yīŋfua Yesu Crise myaha ne: -Ye wāā le, ye ma syi ye nii creŋcreŋ ye! -Ye nii yīmbui nen na, -tee nii laantee nen ne! ¹¹ Wo nna, ye sē yāā, cɔɔ nwo pe n yee Klowee, u kahafa mpāy ra yar ma yee, wāhā ma ye nsoho wo. ¹² Lii le ma le na, ye kaplāŋ ma ke ya wuhu na: Nwo ga yee woo ma Pɔl kur ye, waa ter ga yee woo ma Apolosu kur ye, waa ga yee woo ma Pyar kur ye, waa ga yee woo ma u Yāhā Yīndefua Crise kur ye. ¹³ Tee le cā laha ma yee, u Crise sē la cer fle fle ye, ye tee nii creŋcreŋ. -Ye yāŋ, ndoo Pɔl sē kē tē ku trā na ye wīi na ye. Ye sē maha tāā yi loho wo ndoo myaha na ye. ¹⁴ N syaha wāā Yāhā kē tē sē ye tāā yi loho wo ye, ma yi kāā Kirpusu na, Kayusu ne. ¹⁵ Loo na, waa saha yee ndoo kē n ye tāā yi loho wo ta myaha na ye. ¹⁶ Cīinde, n maha Tefanase kahafa tāā yi loho wo. N sē -sē le sya n maha waa tāā yi yāā loho wo nantāŋ ye. ¹⁷ U Crise sē ra lehe wāā nawee- wātāā myaha na ye. U ra lehe wāā, n ba naa le kapāyī wūhū yar nawee-na. U sē ra lehe wāā, n ba naa le kapāyī wūhū pāā mii pe nawee- kacān wūhū

pãã mii syi dyaŋ ye. U Crise wãku wĩ trã na, n ma le pãã nawee- kacãn yor ne, le saa pii sa ye.

Yesu Crise ma Yãhã laantor ne, tesẽ ke fãngangbãŋ ne

¹⁸ Ye sã yãã, mpãy pe wĩ ga ba klaha-, ma'a Yãhã Yĩndefua Crise trã wãku wĩ pãã pe ye, pe ga yee, a yĩŋ wee le na ye. Ma -sẽ yee wii poo na too sya yaha u Crise kãmay na, wo cã Yãhã fãngangbãŋ kẽ u Crise trã wãku wĩ ne. ¹⁹ Loo ne le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee:

«Mpãy pe ma laantorfa,

n ga pe laantor wũhũ pye klaha- pe kẽ.

Mpãy pe ma kaicãfa, n ga pe kacãn wũhũ sye.»

²⁰ Loo na, ma'a nii laantorfa, laa na kaicãfua, laa na kaplãntãhã pããfua driyẽ wĩ na, le wãyĩ -sẽ ma na ma ye? Yãhã gε le yar ma yee yĩŋ wee driyẽfa kacãn na ye.

²¹ Ye sã yãã, driyẽfa laantor pe ta pe sã waha Yãhã laantor war ye. Loo ne, mpãy pe Yesu ta pe Yater, Yãhã yee ke ga poo sya yaha le Yesu kapãyĩ kãmay na, lii le n pãã driyẽfa ye, pe n yee yĩŋ wee le na ye. ²² Yiifee- n kε laanwo wũhũ n pye pe n yãã yĩnde ne. Jrẽkefa n kε pe kacãn yãã driyẽ wũhũ wĩ na. ²³ Wii poo na, wo u Crise trã wãku wĩ pãã nawee- ye. Loo nde ncafũhũ yigi pe Yiifee- kẽ; mpãy pe wee Yiifee- ye, poo n yee yĩŋ wee le na ye. ²⁴ Yesu

kãndeyãrfa byε, mpãy pe ma Yiifee-, tesẽ mpãy ne pe wee Yiifee- ye, poo ye u Crise ma Yãhã fãngangbãŋ, ma maha ma ke laantor. ²⁵ Yãhã wũhũ nkãy nawee- n yee yĩŋ wee ke na ye, ke ter gboho nawee- laantor wũhũ na. Tesẽ, Yãhã wũhũ nkãy nawee- n yee fãnga wee ke na ye, ke ter gboho nawee- fãnga na.

²⁶ Wo nna, tee wee ngaa driyẽfa yĩnde na ye, Yãhã n -sẽ ye yãŋ yi, -ye loo yãŋ! Ye laam wo, kaicãfa sã nihi ye, fãngafa sã nihi ye, nangbãm sã nihi ye. ²⁷ Mpãy pe wee kaicãfa driyẽfa yĩnde na ye, Yãhã poo yãŋ yi, ma fyar yaha mpãy na pe ma kaicãfa driyẽfa yĩnde na. Mpãy pe wee fãngafa driyẽfa yĩnde na ye, Yãhã poo yãŋ yi, ma fyar yaha mpãy na pe ma fãngafa driyẽfa yĩnde na. ²⁸ Mpãy pe ma naflam, driyẽfa sã pe yãŋ nawee draha wo ye, ma suhu mpãy ne pe wee ngaa driyẽfa yĩnde na ye, Yãhã poo yãŋ yi, ma -sẽ pe driyẽfa fãnga wĩ kua, ²⁹ nawee waa ma n waha u ya sey Yãhã yaha ye ye.

³⁰ Yãhã -sẽ ye ta ye n seefar le Yesu Crise ne, woo kẽ u laantor le nawee laam wo. Woo kãmay na wo sron Yãhã yĩnde na, wo nii Yãhã wãm, wo maha wãsyayaha yãã. ³¹ Loo ne, le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee: «Waa sã yai u naa u ya sey ye,

u yai u naa Yīnfua Yāhā
koo sey.»

2

*Yesu Crise trā wāku wīl
loo le ma yīn*

¹ Wo nna, tē ba ka ye fla na, maa le Yāhā kapāyī wīl pāā ye ye, ta yē kaplān pye yaayaa, ta kacāyor sē maha ba ter ye kacān fla yaha ye.

² Ye sē yāā, tē pye ye nsoho wo, n ba yee n saa laa pāā ye ye mii Yesu Crise wīl ya sē ne, tesē u trā wāku wīl ne ye. ³ Tē pye ye fla na, fānga sē pye ra na ye, n naa n fya ma sya naa n sege. ⁴ Kaplān nkāy tē naa n pāā ke pye gbegbe, ke sē pye kacāyor kaplāntāhā ye. Yāhā Yrā Fānga pye ra kaplān na, ma ta nawee- n naa ke kaplān sya. ⁵ Loo na, driyēfa laantor ter sē ne te ye ta ye n Yesu ta ye Yater ye, Yāhā Fānga koo kē.

Yāhā laantor

⁶ Mpāy pe yīntar too Yesu Crise kānde wo, wo laantor raa wīl pāā pe ye. Driyēfa laantor ter sē ne ye, driyē yīnfā laantor ter sē maha ne ye, poo mpāy pe fānga ga ba pye klaha- pe ye. ⁷ Yāhā laantor wīl ne too n pāā, tii driyēfa sē te war ye, te wūhū pe na. Driyē sē bii tāhā wa ye, Yāhā bii too laantor cāā gbihi ta wa wo kē, wo nayōr wāyāā wīl na. ⁸ Too laantor wee driyē yīnfā ye ye. Mii loo sē ne ye, pe saa ne pye pe Yesu Crise kuey mar boo trā na ye, woo wii u ma nayōr

ter bye Yīnfua. ⁹ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Kai- nkāy nawee waa sē ke yāā yāā yīnde ne ye, waa sē maha ke luhu yāā ye, ke sē pye yāā waa laam wo yē, Yāhā koo cāā gbihi ta mpāy kē ke ntān dye pe tāy.»

¹⁰ Koo kai- ngīl Yāhā ke yar wo na ke Yrā kāmāy na. Ye sē yāā, Yāhā Yrā Fānga kai- bye cā, Yāhā wūhū nkāy ge ne ke sē n yi gbaa na ye.

¹¹ Ye cā, waa saha nawee laam wīl cā ye. Nawee yrā lii le ma u laam wo, loo ne le u laam wīl cā. Ke syi, waa saha Yāhā laam wīl cā mii Yāhā Yrā sē ne ye.

¹² Wii poo -sē na, driyē nge yrā ter sē ne le ma wo laam wo ye. Yāhā Yrā ter loo ne too yāā; Yāhā le wāā wo kē, ma yee wo waha ke kayūhū cā, kayūhū nkāy Yāhā ke wāā wo kē.

¹³ Wo koo kayūhū ngīl wīl pāā nawee- ye. Wo sē ke pāā driyēfa kacāyor kaplāntāhā ne ye; Yāhā Yrā kaplān nkāy le wo yē wo, koo too n pāā. Yāhā Yrā kaplān kē ke ne ke Yāhā Yrā wūhū pāā.

¹⁴ Nawee wii Yāhā Yrā wee u laam wo ye, u saha Yāhā Yrā wūhū yāā ye; woo ye, yīn wee ke na ye. U saha ke war ye, ke n war Yāhā Yrā kāmāy ya na, koo kē.

¹⁵ Nawee wii u Yāhā Yrā yāā, lii le sronj lii ne le sē sronj ye, u koo war. Woo na, nawee waa ter saha u wūhū war ye,

nawee wii u sē Yāhā Yrā yāā ye. ¹⁶ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Yoo Yāhā laam wūhū cā, ma ga waha naa ke klaha kai- ne?» Wii poo -sē na, wo ma Yāhā Yīndefua Crise laam ter ne.

3

Yāhā tēntē- wī

¹ Wo nna, n sē ba naa kai-pāā ye ye, mii mpāy dyaŋ Yāhā Yrā laantor ma pe ye ye. Ye naa ye laam wūhū ya pye, ye pye mii pēyār dyaŋ le Yāhā Yīndefua Crise kānde wo. ² Kai- nkāy tē naa n pāā ye ye, ke pye mii yīm dyaŋ tē naa n wāā ye kē; ke ma ne pye mii wāle digi dyaŋ, ye saa ne waha yia ye. Yagaa gε na, ye saha yia ye, ye tee mii, ye laam wūhū ya tee n pye nantāŋ. ³ Ye sē yāā, tee laanyar pye yii na, wāhā ke maha ma ye nsoho wo, koo ngī le yar ma yee, ye ye laam wūhū ya pye, ye ma mii driyēfa dyaŋ. ⁴ Ye laam wo, nwo ga yee woo ma Pōl kur ye, waa ter ga yee woo ma Apolosu kur ye. Loo nde le yar ma yee ye ma mii driyēfa dyaŋ.

⁵ Apolosu wī ma lii ne? Ndoō Pōl, ta wī ma lii ne, ye n nii n wāā wo wī na? Yāhā tēntē- ya me wo ne, ke wo tēŋ la wo kē. Wo kāmāy na ye Yesu ta ye Yater. ⁶ Le ma mii ndoo Pōl ngaa sī wāsī ya, Apolosu n loho ya woo ke na, Yāhā koo n -sē ke ta ke n yir. ⁷ -Ye yāŋ, u sīfua wee ngaa ye, u

lawoofua wee ngaa ye. Yāhā gii ke ke ta ke n yir, koo kē ke ma yīŋ. ⁸ U sīfua ma suhu u lawoofua ne, pe ma wāceŋ. Pe pe tēn tē mii syi dyaŋ, Yāhā ga ba pe dāān wāā pe kē koo syi, pe ya wuhu na.

⁹ Ye sē yāā, ndoo ma suhu Apolosu ne, wo ma mii tawarfa dyaŋ Yāhā ye. Yii -sē ma mii tar dyaŋ Yāhā ye. Ye maha ma mii kangbāŋ dyaŋ ke fāā yir Yāhā kē. ¹⁰ Yāhā ndoo ta ra n waha yia, ma ke kangbāŋ nakūy kā mii kaha fāāfuayō dyaŋ. Yāhā ke laantār wī nde pye ra kē. Waa ter n -sē ba fāā taha koo kaha nge nakūy na. Mpāy bye pe -sē ga ba fāā naa n taha ke na, pe pe ya yigi pe wāfāā ter ne. ¹¹ Koo kangbāŋ nakūy lii le ta wa, loo ne Yesu Crise wātaŋ ne ye Yater. Yīŋ wee kangbāŋ gaa ter nakūy na Yāhā ye ye. ¹² Nawee- mpāy fāā n taha ke kangbāŋ nakūy na sān wān ne; mpāy, wargbe wān ne; mpāy, ntēmbar raa ter ne kacān wee te dir na ye. Mpāy ter maha ma, pe fāā n taha katyigi ne; mpāy, nyēfar ne; mpāy, nyōr ne. ¹³ Yesu Crise kasāhā per maa nō, naa ga ba ta le n cā mpāy poo wān yō, naa saha te pye klaha- ye, wān tii pe fāā naa n taha te ne. Mpāy, naa ga waha pe wān pye klaha-, le bya ga ba cā. ¹⁴ Naa ma yee ke sē wii tēn klaha- kāā koo kangbāŋ nakūy na ye, ufua ga dāān yāā. ¹⁵ Naa ma -sē wii tēn klaha- kāā, koo kangbāŋ nge nakūy na, ufua

saa dāān yāā ye. U ga nii mii nawee wii dyaŋ, naa u wān bye suhu, woo ya n yi le wo.

¹⁶ Ye sē cā la ma yee ye kadye ma Yāhā niisaha, Yāhā Yrā Fānga ma ye nanem bye laam wo? ¹⁷ Nawee wii ma koo Yāhā niisaha pye klaha-, Yāhā ga woofua bya pye klaha-. Ye sē yāā, Yāhā niisaha ma Yāhā wāŋ. Ye bye -sē ma Yāhā niisaha.

¹⁸ N ga laa pāā ye ye, waa ma syi u u ya kar yaha le ne ye, loo ne nde: Ye laam wo, waa ma yee woo ma driyēfa laantor ter ne, u too miy yaha. -Tuu Yāhā laantor ter gbe, too tii yīŋ wee te na driyēfa ye ye. Loo na, u ga nii cīnde laantorfa Yāhā ye. ¹⁹ Ye sē yāā, yīŋ wee driyēfa laantor ter na Yāhā ye ye. Le ma gε ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Driyē laantorfa, Yāhā pe yigi pe ya koho kacān namihi ne.» ²⁰ Le maha ma le yrūhū yaha ma yee:

«Yāhā nawee laantor ter wūhū cā.

Ke cā too nde saha laa yō ye.»

²¹ Loo nde na, ye ma syi ye naa naweete myaha gboho ye! Ye sē yāā, kai- bye ma ye wān: ²² Ndo Pōl woo, Apolosu woo, Pyar woo, driyē wān woo, yrāŋ wīl woo, gbā wīl woo, ya-gaa wūhū woo, sukūhū gaa wūhū woo, too nde bye ma ye wān. ²³ Ye -sē ma u Yāhā Yīndefua Crise wām, u Crise -sē ma Yāhā wūū.

4

Yesu Crise tēntē-

¹ Ye yai ye cā u Yāhā Yīndefua Crise tēntē- me wo ne. Yāhā wūhū nkāy nawee-sē ke cā yāā ye, koo wo n yar nawee- na. ² Wii u -sē ma Yāhā wūhū yarfua nawee-ye, lii le ma u wīl, u yai u sroŋ. ³ Le tāy ye yee ta wīl yō, laa na ye yee ta wīl sē yō ye, le tāy le pye kasāhāfa gε pe ra wīl pāā ke syi dyaŋ, le sē kai kua ra ye ye. Ndo gε sē laa pāā nii wāpee wīl na ye; ⁴ n sē laa yāā tē tee pye ye. Loo sē -sē ne le ga ta ra n sroŋ Yāhā ye ye. Wii u ma ra kasāhāfua, woo kē Yīnfua Yesu ne. ⁵ Loo ne, ye ma syi ye cāā naa laa pāā waa wīl na mii le yale sē nɔ wa ye, yaliile Yīnfua Yesu ga ba dur ba. U ga ba wam wūhū gbe yi gbaa na, nawee laam wūhū bya ne. Loo na, nawee nawee woo, u ga ba u miyūhū lay yāā Yāhā ye.

⁶ Wo nna, n wo wīl pāā ye ye, ndoo tesē Apolosu ne, ma yee ye waha ke kai- war. N yee n ga wo wīl pāā ye ye, ye n naa ye troho tāhā mii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo mii. Ye ma syi ye naa n yee nwo wāklaha ter puar nwo wāklaha na, le n nii ye n yataŋ ta yii na ye. ⁷ Ye sē yāā, yoo nawee- ta pe wee wācεŋ pe ya ne mii Yāhā sē kē ye? Mboo nawee, kayīl lii ma ma ye, mii Yāhā sē kē ke loo wāā ma kē ye? Taa -sē loo yāā, ma tee mii sey mii Yāhā sē kē ke le wāā ma kē ye.

Yatan gbobo ter Korntifa na

⁸ Ye sē yee la, a yii kai-cā yai wa, a ye ngbān yai wa kacān ne, a wii ma sya yee wo wee ye, ye ga waha yahasee gbe? Ye ma nii yahasee ye cīinde, le yō; ye ga waha wo bya ta wo n nii yahasee ye. ⁹ Ye sē yāā, wii Yesu tēnlehe, le wee la mii Yāhā wii ta nawee- bye kur kuε ye, mii mpāy dyan pe yai wāboo ne? Driyē nge wo, pe nabuar, ma suhu pe yāhāyīn tēnlehe ne, pe yīnde ma wo na ke kai- bye wo. ¹⁰ U Yāhā Yīndefua Crise wīi ta pe n nii n yee yīn wee wo na ye. Yii poo -sē na, ye sē yee la ye ma laantorfa le Crise kānde wo? Fānga wee wii ye ye, yii poo -sē na, ye sē yee la fānga ma ye ye? Ye sē yee la nawee- ye myaha sey, wii poo -sē na, pe sē wo yān nawee draha wo ye? ¹¹ Ma sya ba waa yagaa na, wo n fāy fāā ne, loho fāā ne, faha wān sē maha yai wo ye ye, pe wo nuhu, niisar wee wo ye ye. ¹² Wo wo yē digi yāā wii koho kasyā na. Mpāy pe wo tyehε, wo Yāhā nar ke kaa taha pe na. Mpāy pe wo nuhu Yesu Crise wīi na, wo sē n fya koo wāfāy na ye, ke ma sya pye mii. ¹³ Nawee wii ma wāpee pāā wo wīi na, wo u yē wāā n sya kayīi ne. Ma sya ba waa yagaa na, wo ma kafar wān syi dyan driyēfa ye, wo wīi fūhū nawee- ye.

¹⁴ N sē koo kaplān ngī yrūhū ye kē ma yee, n ga fyar yaha ye na ye. N yee

n ga ye cāā yar ke kai- ne, mii waa dyan u pii ne pe ntān dye u tāy. ¹⁵ Ye sē yāā, mpāy pe ye klaha le Crise kānde wāyār ne, pe ma sya nawee- nyerbua tā, tuhufa buar wee ye ye ye. Tee fe dye le Yesu kānde wo, ndoo kē n cāā ye klaha le Yesu Crise kapāyīi wīi ne, koo kē ndoo kē ye tuhufua le Yesu kānde wo. ¹⁶ N ga ye nar waha nde ne, -ye ra pyer ter gbe! ¹⁷ Loo ne ta n Timuti nō wāā ye ye. U ma ta dya le Yīnfua Yesu kānde wo, u ntān dye ra tāy, u n sron le Yesu tēn ne. U ga ba ye gbihi yar ta troho wātāhā ter ne le Yesu Crise kānde wo, tesē ta kaklaha ter ne Yesu kāndeyārfa yawār tebehe bye wo.

¹⁸ Ye laam wo, mpāy ta yi yatan ne ma n yee, a ndoo saa ka ye fla na ye. ¹⁹ Yāhā ma sya, n ga ka ye fla na, le saa ma- ye. Mpāy pe yee poo ta yi pe yatan ne, n sē n gaha pe kaplān ya luhu ye, n n gaha yān pe ma waha n yia, ma pe troho tāhā le Yesu kānde wo fānga ne. ²⁰ Ye sē yāā, Yāhā Yai wīi na, kaplān koo sē kē ke ma yīn ye; ma waha yia, ma naa ma troho tāhā le Yesu kānde wo fānga ne, loo le ma yīn. ²¹ Lii loo le n tāy ye ye? N ka ye fla na ye wāpēn yīmbui ne laa, n ka ye fla na laantār ne mii waa dyan u pii ne pe ntān dye u tāy?

U kapeepyefua yai u cer yi kãã ye yawãhãfa wo

¹ Pe le pãã, a ye yawãhãfa wo tyatyãhã wĩĩ laa ma, le wãpee! Mpãy γε pe sē cĩĩnde Yãhã cã ye, poo kãnde na le syi sē yai le pye ye. Le nde, ye laam wo, waa ma u u tuhufua ϸϸ di. ² Loo naa bye ne, ye yataŋ gboho, ma sya ta yi. Ye ma ne pye fyar ye yigi, le n nii ye fãy, ye ne ga u tyatyãhãfua cer yi kãã ye yawãhãfa wo.

³ Ndoo woo na, tē sya dey ye na, ta laam ma ye fla na. Wii tuu kapee nde pye, ndoo woofua sãhã wa wo Yĩnfua Yesu kãmay na, mii n ma ye fla na. ⁴ Ye ma yii wãã Yĩnfua Yesu myaha na, ta laam bya ga ba pye ye nsoho wo, Yĩnfua Yesu fãnga ne. ⁵ Ye ga ba u kapeepyefua cer yi kãã ye yawãhãfa wo, Setane n u fãy u kadye sraha na, u tyatyãhã laampee n sya ba pye klaha-. Loo na, u ga ba sya yaha wo Yĩnfua Yesu wãdurba per.

⁶ Ye yii ka n sey ke dyaŋ, yĩŋ wee le na ye ye ye. Ye cã ncasur car ya kē, ke ke bur loho bye ta ke n fua n yir busãã. ⁷ Kapee- wãpyeŋ ma mii ncasur wãŋ syi dyaŋ ke le nii nawee laam wo. -Ye ye ncasur yi kãã yii wo, ye nii mii bur loho wãfãŋ dyaŋ ke ma gbeḡbe, ncasur wee ke laam wo ye. ãwã, ye -sē ma gbeḡbe koo syi dyaŋ; ye sē yãã, pe u Yãhã Yĩndefua Crise boo mpar draha wo wo kapee- wĩĩ na. Woo kē wo syayaha gbar. ⁸ -Too naa wo

syayaha gbar gbar, wo naa wo troho tãhã Yesu kãnde wo, wo wo napeer miy yaha, wo tyatyãhã ne te ma mii ncasur wãŋ syi dyaŋ! Loo na, wo ga naa wo troho tãhã Yesu kãnde wo cĩĩnde, wo nii gbeḡbe mii bur loho gii syi dyaŋ ncasur wee ke wo ye.

⁹ Tē ba cãã saba wii yrũhũ nɔ wãã ye ye, n ba le yrũhũ u laam wo ma yee, -ye cer mpãy na pe tyatyãhã pye. ¹⁰ Driyẽfa mpãy pe tyatyãhã pye, mpãy ne pe yĩnde yi n too nawee- wãn na, pe fufordifa ne, pe mpar yahafa ne, n sē -sē yee -ye cer pe na ye kuãŋ ne ye. Mii loo sē ne ye, ye ga waha yi kãã la pe yaha ke driyẽ wo? ¹¹ N ba le yrũhũ ma yee, -ye cer ye kuãŋ ne mpãy na pe pe ya ta Yesu kãndeyãrfa, ma -sē tyatyãhã pye, tesē mpãy ne pe yĩnde yi n too nawee- wãn na, mpãy ne pe mpar yaha, pe nagblahafa ne, pe sēnwɔ nafããn ne, pe fufordifa ne. Ye ma n wãã naa n di ge di pe ne ye.

¹²⁻¹³ Driyẽfa mpãy pe wee Yesu kãnde wo ye, ta wĩĩ sē ne poo wãsãhã ne ye. Yãhã kē ke ga ba pe sãhã. Mpãy pe -sē ma le Yesu kãndeyãrfa yawãhã fla wo ye ne, ye yai ye naa poo sãhã, -ye naa ke kai- gbihi! Le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee: «-Ye u napee cer yi kãã ye nsoho wo!»

6

Ye ma syi ye ga naa yii

sāhā driyēfa ye ye!

¹ Ye yawāhāfa laam wo, kai ma wii dye u Yesu kāndeyārwai ne, u yai la u ga u sāhā kasāhāfa mpāy fla na pe sē cīnde Yāhā cā ye? U ma ka u ne u Yesu kāndeyārwai poo yahasee ye, koo sē puar la? ² Ye sē cā la, mpāy pe ma Yāhā wām, poo me pe ga ba driyēfa sāhā sukūhū gaa laam wo? Tee - sē ga ba driyēfa sāhā, ye yai ye waha naa ye kasyīmbēhe gbihi ye nsoho wo yii ya. ³ Ye sē cā la ma yee, wo n pai yāhāyīn tēnlehe sāhā sukūhū gaa laam wo? Ye - sē pye mii ye saa waha driyē nge kai- gbihi ye? ⁴ Kai ma -sē dye ye nsoho wo, driyē nge kasyīmbēhe wīi na, ye tee n gaha kasāhāfa mpāy fla na pe sē cīnde Yāhā cā ye. ⁵ Loo nde yīntaha kē, ye laam wo, laantorfua waa wee wii syi tuu ga waha kai war yi u Yesu kāndeyārwai nsoho wo ye. Fyar yai te ye yigi! ⁶ Tee kai- pāā n taha yii na, le sē yō ye. Ye tee maha n gaha ke kai- ne kasāhāfa mpāy fla na pe sē cīnde Yāhā cā ye, loo cā pee.

⁷ Tee yii yee ga n sāhā kasāhā yīnfa fla na, loo nde ma wa wāpee ye wīi na. Waa ma kapee laa ter pye ye na, ye tyii le n kua kāā ye laam wo gbēgbē, kayīi ne. Waa ma ye koho kla gaa gbe, -ye yaha le le n kua kāā ye laam wo gbēgbē, kayīi ne. ⁸ Le -sē nde, yii gē me tee kapee- pye ye nampyeŋ- na,

ma maha pe koho wān gbe. Ye Yesu kāndeyārwai gē me tee nde pye pe na. ⁹ Ye sē cā la ma yee mpāy pe kapee- pye, pe saa ba yāā dye Yāhā yai klo wo ye? Ye ma n yii kar yaha le ne ye: Mpāy pe tyatyāhā pye, ma suhu mpar yahafa ne, tesē cayor lefa ne, tesē mpāy ne pe n sāy pe naawai ne, pe cawai ne, ¹⁰ tesē fufordifa ne, tesē mpāy ne pe yīnde yi n too nawee- wān na, tesē sēnwō nafāān ne, mpāy ne pe pe nampyeŋ- laam war, mpāy ne pe ma yuhu- naboofa, poo mii bye saa ba yāā dye Yāhā yai klo wo ye. ¹¹ Ye laam wo, mpāy pye ke syi. Ye kapee- -sē yee laha kāā ye na, ye nii Yāhā wām, ye sron Yāhā yīnde na Yīnfua Yesu Crise kāmāy na, tesē Yāhā Yrā Fānga kāmāy ne.

Ye kadye ma Yāhā niisaha

¹² Pe n yee, a nawee laam wūhū bye wāpyeŋ kānde ma u ye. Cīnde ne, ke bye sē -sē kē ke yō ye. Nawee laam wūhū bye wāpyeŋ kānde ma sya pye u ye, u sē - sē yai u nii u laam wīi laa yāmpuai ye. ¹³ Pe n yee, a dir ma laha myaha na, laha ma dir myaha na. Tee -sē le cā ye yee, Yāhā ga ba te bye wīi kua. Nawee kadye sē -sē nii tyatyāhā myaha na ye. Nawee kadye ma Yīnfua Yesu myaha na; tesē Yīnfua Yesu ma nawee kadye myaha na. ¹⁴ Yāhā fāngāgbāŋ kāmāy na, ke ba wo Yīnfua Yesu ta u n yir

gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye mii, ke -sē ga ba wo kadye ta ke n yir gbā wo, ke nii yrāŋ na koo syi.

¹⁵ Ye sē cā la ma yee, ye kadye ma Yāhā Yīndefua Crise kadye teebɛɛ nkāy? Ye kadye ke -sē ma u Crise kadye teebɛɛ nkāy, ye sē yai syi syi ye ke wāā le canaandi kadye ne ye. ¹⁶ Ye sē cā la ma yee, mboo wii ma ka canaandile ye, mboo tesē woo ne, ye ga wāā le, ye nii kadye nen? Loo syi ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Naa ma suhu cɔɔ ne, pe ma pe ya gbe, pe ga nii kadye nen.» ¹⁷ Wii ma -sē wāā le Yīnfua Yesu ne, u ga nii laantee nen na Yesu ne.

¹⁸ -Ye naa n fā tyatyāhā na! Kapee- nkāy ter ma ke pee, ke sē -sē laa pye nawee kadye sraha na ye. Wii u -sē tyatyāhā pye, u le pye u ya koho kadye sraha na. ¹⁹ Ye sē cā la ma yee, ye kadye ma Yāhā Yrā Fāŋga niisaha? Yāhā le wāā ye kē, le ma ye nanem byɛ laam wo, ye wee yii wām ye. ²⁰ Ye sē yāā, tee par sya yē gii na kacān wee ke na ye. Koo yē kē Yesu Crise ntāŋ wāwoo ne. Ye tyii ye kadye pyer n ta, nawee- n naa Yāhā sey!

7

Cɔɔ wāsya wī, naa wāgbe wī ne

¹ Tee ba saba wii yrūhū nɔ wāā ra kē, ye ba ra yey kai- nkāy ne. N ga koo kai-

yīntaha yar ye na. Ndoe ye, naa ma yee u sē cɔɔ gbe ye, koo puar. ² Tyatyāhā wī na, naa -sē yai u cɔɔ sya, cɔɔ -sē yai u nii puai ye. Loo ga waha ta tyatyāhā wūhū saa naa n pye ye. ³ Naa yai u naa u cɔɔ wī pye, cɔɔ bya -sē yai u naa u puai wī pye. ⁴ Cɔɔ kadye wee u ya wāŋ ye, ke ma u puai wāŋ. Puai kadye wee u ya wāŋ ye, ke ma u cɔɔ wāŋ. ⁵ Cɔɔ tesē naa ne, ye ma n naa n tyii yii na ye! Ye -sē ga waha pāā ta ye tyii yii na plii raa nsoho wo, ye draha yāā ye pāā ma- Yāhā ye. Loo kur ye, -ye dur nii yii ne, mii loo sē ne ye, tee saha yia yii na ye, Setane ga waha yia ye na, u ye ta ye n ga tyatyāhā pye kueŋŋ ngaa ye. ⁶ Tē ye yar lii ne, n sē yee fāŋga wī ne ye. Le ma yai wii ye, u ga waha le pye. ⁷ Cɔɔ wee ra ye ye. Nawee- ma ne pye ta wāŋ syi dyaŋ, loo le yō. Yāhā ke -sē fāŋga tii wāā nawee- kē, te ma te ya wuhu na. Nwo ma fāŋga gaa ne, nwo fāŋga ter -sē ma ke ya ya.

⁸ Mpāy pe ma naandar, tesē mpāy ne pe ma cabelar, ma suhu calangusyam ne, pe ma kuee ta wāŋ syi dyaŋ pe ya ya, loo le yō. ⁹ Pe ma -sē yee pe saha yia pe ya na ye, pe pe ya sya, pe nii pe ya ye. Koo puar, pe kuee ke dyaŋ le n naa pe fāy.

¹⁰ Yīnfua Yesu kānde nde yar ra na ma yee, cɔɔ ma pye puai ne, u sē yai u u puai sye ye. ¹¹ Tesē, cɔɔ ma u puai sye, u -sē nii ke dyaŋ, u ma

n naa waa gbe ye. Mii loo sē ne ye, u yai u ga wāã le u puai ne. Tesē, naa sē yai u u cɔɔ sye ye.

12 Ndoos yē kaplāŋ kē tē ga pāã yagaa. Yesu kāndeyārfua waa ma pye cɔɔ ne, cɔɔ wii u sē Yesu ta u Yater ye, u cɔɔ ma yee u ga kuee u ne, u ma syi u u cɔɔ sye ye. 13 Yesu kāndeyārfua ma pye puai ne, puai wii u sē Yesu ta u Yater ye, u puai ma yee u ga kuee u ne, u ma syi u u puai sye ye. 14 Ye sē yāã, puai wii u sē Yesu ta u Yater ye, u cɔɔ tuu - sē ma Yesu kāndeyārfua, u cɔɔ kāmāy na u crā Yāhā na. Tesē, cɔɔ wii u sē Yesu ta u Yater ye, u puai tuu -sē ma Yesu kāndeyārfua, u puai kāmāy na u crā Yāhā na. Mii loo sē ne ye, pe kicar ga nii mii mpāy dyaŋ pe sē cīnde Yāhā cā ye; pe -sē mii pe crā Yāhā na pe seefa nen kāmāy na, pe seefua wii u ma Yesu kāndeyārfua. 15 Puai wīi na, u cɔɔ ne, wii u sē Yesu ta u Yater ye, woo ma yee u ga u nampyeŋ sye, le ga waha pye. Loo nde na, laa wee pe nsoho wo nantāŋ ye. Wii u ma Yesu kāndeyārfua u tefay yāã. Yāhā wo yee wo nii wii ne yīmbui nen na, yrīŋ ne. 16 Ma sē yāã, mboo naa, ma saha le cā ma yee ma ga waha ma cɔɔ ta u n dye Yesu kānde wo, u wāsyayaha yāã ma wāŋ syi dyaŋ ye. Ma sē yāã, mboo cɔɔ, ma saha le cā ma yee ma ga waha ma puai ta u n dye Yesu kānde wo, u

wāsyayaha yāã ma wāŋ syi dyaŋ ye.

-Ye kuee draha gii wo tee pye Yāhā n ba ye yee!

17 Lii le ma yīŋ, tee pye draha gii wo Yāhā n ba ye yee, -ye kuee koo draha wo; loo ma Yīŋfua Yesu laam wīi. Loo kānde nde ne tē n yar Yesu kāndeyārfua yawāhāfa bye na, teebɛɛ bye wo.

18 Wii ma pye u ba kūū le wa Yāhā n ba u yee, u ma syi u yee u ga dur u u ya ta mii u sē kūū ye. Wii ma pye u sē kūū ye Yāhā n ba u yee, u ma syi u yee u ga u ya ta mii u kūū ye. 19 Ma kūū woo, yīŋ wee le na ye; ma sē kūū woo, yīŋ wee le na ye. Lii le ma yīŋ, ma naa n sron Yāhā kānde katan wāyār ne. 20 Taa pye draha gii wo Yāhā n ba ma yee, kuee koo draha wo! 21 Ma'a pye yāmpuai Yāhā n ba ma yee, ma'a syi ma naa laam ga ma yāmpar wīi na ye. Ma'a -sē ga waha yi le wo, ma yi! 22 Yāŋ, yāmpuai wii u yee Yesu kānde wo, Yīŋfua Yesu u yi wa u kapee-wāpyeŋ yāmpar wo. Wii u wee yāmpuai ye, u ma yee Yesu kānde wo, u ma Yesu yāmpuai. 23 Ye bye, ye par sya yē gii na kacān wee ke na ye. Koo yē kē Yesu Crise ntāŋ wāwoo ne. Loo na, ye ma syi ye nii nawee- laam wūhū yāmpa ye!

24 Wo nna, ye nanem bye tee pye draha gii wo Yāhā n ba ye yee, -ye kuee koo draha wo Yāhā yaha ye!

Naandar wĩ, cabelar wĩ ne, tesē calangusyam wĩ ne

²⁵ Ye ba ra yey naandar wĩ na, tesē cabelar wĩ ne. Yĩnfua Yesu sē kapān laa yar ra na poo wĩ na ye. Tuu -sē yō ra na, ma ra ta ta n sron, n ga waha ta laam wĩ yar ye na ye kayey nde wĩ na.

²⁶ Kayĩhĩ nihi ter yagaa. Loo nde wĩ na, lii le yō ndoo ye, le puar naa na u kuee ke dyan. ²⁷ Ma'a pye cōo ne, kuee u ne! Ma'a yee ma wee cōo ne ye, ma'a syi ma waa sya ye! ²⁸ Ma'a cōo sya, kapee sē ne ye. Capua ma nii puai ye, kapee sē ne ye. Pe ma pe ya sya, wāfāy ga ba naa pe dye, n -sē n traha n wāfāy nge kuā ter pe na.

²⁹ Wo nna, lii tē ga pāā ye ye, loo ne nde: Yale sē gboho kuee wo ye nantān driyē nge wo ye. Ma gbe yagaa na, mpāy pe ma ca ne, pe pe laam miy yaha mii mpāy dyan ca wee pe ye ye. ³⁰ Mpāy pe ma miyāhā na, pe nii pra mii mpāy dyan pe wee miyāhā na ye. Mpāy pe ma nuhu na, pe pe ya ta mii mpāy dyan pe wee nuhu na ye. Mpāy pe ma klafa, pe pe ya ta mii mpāy dyan pe wee klafa ye. ³¹ Mpāy pe ma driyē kai- yahasee ye, pe pe ya ta mii mpāy dyan pe wee driyē kai- yahasee ye ye. Ye sē yāā, wākueeyaitān wee driyē kai- na ye.

³² N n traha ye ma syi ye naa laam ga ye. Cōo wee wii ye ye, u laam ga Yĩnfua Yesu wĩ na, u ga pye mii u pyer n naa n tāy Yĩnfua Yesu

ye. ³³ Cōo ma pye wii ye, u laam ga driyē nge wān na, u ga pye mii u pyer n naa n tāy u cōo ye. ³⁴ U laam ma flē sī. Tesē, cōo wii u wee puai ye ye, capua wii ne u wee puai ye ye, pe laam ga Yĩnfua Yesu wĩ na, pe ga pye mii pe pyer n naa n tāy u ye. Pe n ke pe kadye ma suhu pe laam wūhū ne, te naa n laha. Wii u ma puai ye, u laam ga driyē nge wān na, u ga pye mii u pyer n naa n tāy u puai ye. ³⁵ N n traha ye kayūhū yāā, koo kē ta n ye yar kai- ngū ne. Le sē nii mii fānga wĩ laa ne ye. N n traha ye naa ye troho tāhā kānyū wo, ye ye laam gbihi ta, ye naa n nii Yĩnfua Yesu myaha na.

³⁶ Yagaa, naanfuē syi tuu ma capua ne, u ga waha le ta u yēe, woo saa u sya ye. Kur kue ye, u naanfuē ma ba yee woo tee pye u capua na, u ma maha yee u saha yia naandar na ye, ma yee woo ga u capua sya, le ga waha pye. Kapee sē ne ye. ³⁷ Wii ma -sē yee, woo saa cōo sya ye, woo ga kuee naandaha, le ma pye u ya laam wĩ ne, waa yē kapān sē ne tuu luhu ye, u ma cā u ga waha yia u ya na, u ma kuee naandaha, loo yō. ³⁸ Loo na, naanfuē tuu kicar yigi, u ma ba u sya cōo, le yō. Wii ma -sē ba sye, u sē u wūū sya cōo ye, ma kuee naandaha, loo cā maha yō.

³⁹ Cōo wii puai ma pye yrān na u sē ku ye, u cōo yai u kuee u puai ye. U puai ma -sē ba ku u yaha, u ga

waha nii puai waa ye. Le -
sē yai le pye Yesu kānde na.
⁴⁰ U cōō ma -sē kuee ke dyan
calangusya, le ga puar u na.
Lii le ma ra ye, loo ne nde:
Ta laam wo, n yee Yāhā Yrā
Fāngā kē ke loo yar ra na.

8

*Wān tii pe boo mpar wān
na*

¹ Ye maha ba ra yey wān
tii wīi na pe boo mpar wān
na. Tee le pāā mii, wo bye
kacān yāā. -Tee -sē le cā ye
yee, wii ma u ya ta kaicāfua,
yataŋ ma ufua na. Wii ma -
sē yee u nampyeŋ- ntāŋ dye
u tāy, u koho le pe ye pe
laantor wāyāā ne. ² Wii
ma u ya ta kaicāfua waa syi
ter, ufua sē cīinde laantor
yāā wa ye. ³ Wii ma -sē
yee Yāhā wīi gboho u laam
wo, ufua cīinde laantor yāā,
Yāhā woo cā yō.

⁴ Ye ra yey ma yee wān tii
pe boo mpar wān na, Yesu
kāndeyārfua ga waha te kaa
laa, u saha te kaa ye. Wo cā
ma yee Yāhā neŋ ya kē ke
ma, mpar wān wee ngaa ye.
⁵ Nawee- mpāy ma sya plaha
ma n yee, a yāhā busāā ma,
yīŋfa busāā ne yāhāyīŋ na
kāntraha ne, ⁶ wo cā ma yee
Yāhā neŋ ya kē ke ma; koo kē
wo bye Tuhufua. Kai- bye yir
koo ye, wo bye ma koo wām.
Yīŋfua nen ya kē u ma; woo
kē Yesu Crise ne. Kai- bye
tāhā woo kāmāy na, wo bye
n poho woo kāmāy na.

⁷ Too kacān nde wee Yesu
kāndeyārfua bye ye ye. Mpāy
ma pe sē cer wa mpar wān

na ye. Loo na, poosyifa ma
mpar wān kar kaa, pe laam
saā sya ye, pe ga nāa pe ya
yāŋ mii pe tee pye, pe wee
gbegbe ye. ⁸ Kar saha nawee
ta u n crā Yāhā na ye. Wii
ma yee u sē te kaa ye, laa
kayīi sē ne le ter u yaha ye.
Wii ma te kaa, laa kayīi sē
ne tuu ga yāā ye. ⁹ -Tee -
sē yii yigi, lii tee cā ma n
pye, le ma syi le mpāy ta pe
n dye kāmpee wo ye, mpāy
pe sē wlaha le Yesu kānde
wo ye! ¹⁰ Poo nen waa syi
ma ma yāā, mboo wii taa
ma kaicāfua, ma maha nii
kar kaa mparyaha kangbāŋ
wo, u saha le war ye. U
laam wo kapee ne. Tuu -sē
ma yāā le na, u bya ga dye
le wo, u naa te mparyaha
wān kar kaa. ¹¹ Loo nde
na, u Yesu kāndeyārwe nwo
wii u sē wlaha le Yesu kānde
wo ye, mboo kacān ta u
n dye kāmpee wo. Le -sē
nde, u Yāhā Yīndefua Crise
ku woo bya wīi na. ¹² Ye
Yesu kāndeyārwei mpāy pe
sē wlaha le Yesu kānde wo
ye, ye ma tee n pye pe na,
ma pe laam wlāhā, ye kapee
pye u Crise ge na ke syi ne.

¹³ Loo ne, tē cā n ma nii
mpar wān kar kaa, ta Yesu
kāndeyārwe ma ra yāā, le
ga u laam wlāhā, u n dye
kāmpee wo, n ga yi kāā too
syi kar nde wākaa wo ta
kuāŋ ne; n ma syi n ba ra
nampyeŋ waa ta u laam n
wlāhā u ye, u n dye kāmpee
wo ye.

9

*Pol yee Yesu ge kē u woo
lēhe wāā*

¹ Ta laam wee la pra drierē nge kue ye? N wee la Yesu Crise tēnlēhe? N sē wo Yīnfua Yesu yāā la yīnde ne? Ndoosē na tē Yīnfua Yesu tēn tē ye fla na, ma ye ta ye n nii Yesu kāndeyārfa? ² Mpāy ter ma sya yee ndoo wee Yesu tēnlēhe ye, yii poo yai ye cā ye nii Yesu kāndeyārfa ndoo kāmāy na. Loo nde le yar, n ma Yīnfua Yesu tēnlēhe.

³ Mpāy pe ra wāpee pāā, tē ga lii yar pe na, le nde: ⁴ Too ma wo tēn na, wo bya sē yai la wo wo yē digi yāā, tesē wo lawōḡ ne? ⁵ Wo sē yai la le ma tāy wii ye, u Yesu kāndeyārwaīsyā waa ta u cōō, u n naa n taha u na u tēn na, mii Yesu tēnlēhe mpāy wāḡ syi dyaḡ, tesē u Yīnfua Yesu cīīfa ne, tesē Pyar ne? ⁶ Wii wo syām ya la ta tēntēwē Barnabaase ne, too yai wo naa tēn tē, wo cā naa wo yē digi yāā? ⁷ Ye le luhu yāā la pe yee, nawee ma dye seraasyiya wo, woo tuu u ya dāā u ya ya? Laa, nawee ma katyir tar le, u sē yai u te katyisan di ye? Laa, yanaha tuu yar tii naha, u sē yai u too nayīm wō ye?

⁸ Ye ma syi ye yee nawee-tee laam wūhū kē tē n pāā ye ye ye! Yāhā kānde katanḡ ge koo ngīi yar. ⁹ Ye sē yāā, kānde lii Yāhā bii le le soho Musa koho wo faale wo, le fla ngāa le yar ma yee:

«Pe naha gii ta ma yee

ke dir pua tāhā naa n yi
te syir wo,
pe sē yai pe koo naha yē
pua tā

too dir nde na ye.»

Ye yee la, yar ya wīi ne Yāhā bii naa n pāā koo fla na? ¹⁰ Wii bya sē na Yāhā naa n yāḡ, wii mpāy too ma ke tēntē-? Āwā, le kapān nde pāā wii ge wīi na. Wii u tar war, tesē wii ne u te dir sege ma u pua yi, pe bye pe tēn tē, ma yee pe ga ba pe dir lay yāā. ¹¹ Wo le Yesu kapāyīi pua tāhā le ye laam wo. Loo nde na, wo sē yai la wo -sē ye koho wān taa yāā ke draha wo? ¹² Mpāy ter ma, pe ye koho wān taa sya ye ye. Wii poo sē cā yai la, wo ye koho wān yāā, wo ta ter poo yaha? Wii sē -sē wo dāān yey yāā ye ye ye. Wo yer wāfāy ter bye wāsyāḡ na, ma yee wo saa laa ta lii syi le ga waha yer tā le Yāhā Yīndefua Crise kapāyīi wākaḡ na yaha ye ye.

¹³ Ye sē cā la ma yee, mpāy pe tēn tē Yāhā kangbāḡ wo, pe yē digi n yi koo fla na? Mpāy pe tēn tē Yāhā diḡ yisaha wo, pe ne pe lay yāā ke diḡ na. ¹⁴ Yīnfua Yesu ge maha le yar ma yee, mpāy pe ma le kapāyīi pāāfa, pe yai pe naa pe dāā loo tēn na. ¹⁵ N sē -sē ta tēn dāān wīi yey yāā waa ye ye. N sē maha saba nwo yrūhū nō wāā ye ye ma yee, n ga ye yey loo ne ye. Loo nde ma ta ye miiyūhū. N ma sya ga ku loo wīi na, n ga yer le na. ¹⁶ Tē

sya le kapâyĩ pãã, n saha nii sey loo wĩ na ye. Ye sē yãã, n taha loo tēn nde na; n ma sye n sē le kapâyĩ pãã ye, ta wĩ ga pee. ¹⁷ N ma le tēn tē yõ nuhu ne, n ga le dããn yãã. Le ma -sē nii mii tēn dyaŋ pe ra taha le na, n yai n le tē wātē ya. ¹⁸ Ta dããn -sē ma lii ne? Loo ne, n naa le kapâyĩ pãã nawee- ye faa, n ma n naa le tēn dããn sya ye.

¹⁹ Tē sya ma pra, n wee waa yãmpuai ye, n nii ta nawee- ter bye yãmpuai draha syi wo. Loo na, n ga waha nawee- busãã yãã, pe n dye le Yesu kãnde wo. ²⁰ Tē pye Yiiffee- nsoho wo, n ba nii ta pe wãŋ syi dyaŋ. Loo ga ta ra n pe yãã pe n dye le Yesu kãnde wo. Mpãy pe Yiiffee- kãnde yãr, tē pye pe nsoho wo, tē sē -sē wee n pe kãnde yãr ye, n ba nii ta pe wãŋ syi dyaŋ. Loo ga ta ra n pe yãã pe n dye le Yesu kãnde wo. ²¹ Mpãy pe wee Yiiffee- ye, pe sē Yãhã kãnde yãr ye, tē pye pe nsoho wo, tē -sē ma Yãhã kãnde wo, ma Yesu Crise kãnde yãr, n ba nii ta pe wãŋ syi dyaŋ. Loo ga ta ra n pe yãã pe n dye le Yesu kãnde wo. ²² Mpãy pe sē wlaha le Yesu kãnde wo ye, n ba nii ta pe wãŋ syi dyaŋ. Loo ga ta ra n pe yãã, n pe ta pe n wlaha le Yesu kãnde wo. N naa nii ta nawee- ter bye wãŋ syi dyaŋ, ma yee le ma sya klaha mii, nanem mpãy ga wãsyayaha yãã pe laam wo. ²³ N kai- bye pye le kapâyĩ wĩ na, ma yee ta bya ga ba ta lay yãã.

-Ye yii plãhã, ye yahasee fla yãã le Yesu kãnde wo!

²⁴ Ye cã ma yee, mpãy bye pe pe ya kihi fee ne nantrangbãŋ fla wo, pe bye n fã, nen ya -sē kē tuu ga yahasee fla yãã pe laam wo, u dããn yãã. Yii mpãy tee -sē ma le Yesu kãnde wo, -ye yii plãhã ye yahasee fla yãã le laam wo! ²⁵ Mpãy bye pe n pai le fee fã, pe ga cãã naa pe ya gbihi, pe naa pe ya plãhã kai- bye ne. Pe ga naa koo bye pye pe ba waha yahasee fla yãã, pe te dããn yãã. Pe dããn -sē pye driyẽ kla, ke ga ba klaha-. Wii mpãy too -sē ma le Yesu kãnde wo, wo ma yahasee fla yãã, dããn tii too ga yãã, driyẽ kla sē kē koo ne ye, koo ma wãklahayãã wee ke na ye. ²⁶ Loo ne, ndoo ra fee fã le Yesu kãnde wo, ma yahasee fla wĩ ya yãŋ. N maha ma mii mpãy dyaŋ pe pe ya sugu kãntakloŋ ne; ndoo sē -sē sugu faa n laa ye. ²⁷ N n yia ta kadye na, n ta kadye wãyigi cã. Mii loo sē ne ye, ndoo wii n nawee-klaha le Yesu kãnde wãyãr ne, n ga ba kuee kur ye.

10

Ye ma syi ye Yiiffee- wãle wãŋ syi pye ye!

¹ Wo nna, ye ma syi ye faha wo faale wãle wĩ na, pe pye yrãhã na tēyãfũũ klo wo, wo faale wãdyaha Musa ne ye. Yãhã bii yãhãsyõr raa ta pe yĩŋ na, pe bye n naa n taha too yãhãsyõr na. Yãhã bii pe ta pe bye n waha

dye yi ter muhulangbãṅ telai wo, loho sê nõ ge nõ pe na ye. ² Te yãhãsyõr wĩĩ, ke muhulangbãṅ wĩĩ ne, le bii nii pe bye ye wãtãã gaa dyaṅ Musa myaha na. ³ Digi gii ke pye pe ye, pe bye n naa n di, ke naa n yir yãhãyiṅ na. ⁴ Yãhã naa loho ta ke n naa n yi ntẽmbangbãṅ gaa wo, pe bye n naa n wõ. Koo ntẽmbangbãṅ wĩĩ bii nii mii Yãhã Yĩndefua Crise dyaṅ, tuu pye pe ne, ma naa n taha pe na. ⁵ Loo naa bye ne, pe nawee- fãnga busãã sê naa n luhu Yãhã ye ye, ma ku le tẽyãfũũ klo wo.

⁶ Koo kai- ngĩĩ ke wo klaha kai- busãã ne, wo ma syi wo nii wo wãle wãṅ syi dyaṅ, wo naa wo lampee wũhũ ke ye. ⁷ Ye ma syi ye nii poo mpãy wãṅ syi dyaṅ ye naa mpar wãn tẽṅ ye. Le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãṅ wo pe wĩĩ na ma yee: «Pe nawee- tege nii, ma di, ma wõ. Loo kur ye, pe n yir, ma gbar.» ⁸ Ye ma syi ye dye tyatyãhã wo ye, mii wo wãle mpãy dyaṅ pe bii pe ya le le wo. Nawee- nyer sẽnsye nen yĩĩbua n sya bii ku pe laam wo, per neṅ loo nde wĩĩ na. ⁹ Ye ma syi ye Yĩṅfua Yãhã tãn yãṅ ye, mii poo mpãy dyaṅ pe bii le syi pye le tẽyãfũũ klo wo. Yãhã n nwõr ta te n nabuar nõ boo pe laam wo. ¹⁰ Ye ma syi ye tee naa pãã Yãhã wĩĩ na ye, mii wo wãle mpãy dyaṅ pe bii le syi pye. U gbãfua n bii pe boo.

¹¹ Koo kapee- ngĩĩ ke wo

wãle dye, ke wo klaha kai- ne. Ke yrũhũ yaha Yãhã sabangbãṅ wo wii wĩĩ na, wo waha wii wãyigi cã, wo ma syi wo naa n pye pe wãṅ syi dyaṅ ye. Ye sê yãã, wo ma cãã gii na yagaa, driyẽ kuayale gbe taha. ¹² Loo nde na, wii ma yee woo wlaha yõ le Yesu kãnde wo, u naa u ya yigi, u ma syi u ba tra yi kãã le wo ye. ¹³ Fãnga gii ke ye tyĩn n gaha kapee- wãpyeṅ kue ye, ma sya ba waa yagaa na, ke ga waha nawee- bye dye. Yãhã yẽ ter koho wãleṅ ne wo ye, ke n sronṅ, ke saa sya koo fãnga nge n ter nawee fãnga na ye. Koo fãnga nge ma nii ye tyĩn n gaha kapee- wãpyeṅ kue ye yaliile wo, loo yale wo, Yãhã ga fãnga gaa wãã ye kẽ ye n waha yia, ke maha ye ta ye n yi le wo.

¹⁴ Ta tããfa, loo nde na, ye ma syi ye naa mpar wãn tẽṅ ye! ¹⁵ Tee ma kaicãfa, lii tẽ n pãã, -ye yãṅ le le wo! ¹⁶ Wo ma wii wãã, ma nii defĩ wãã n wõ sekui wo, syaha wãwãã wĩĩ na Yãhã kẽ, loo yĩntaha kẽ nde: Wii mpãy bye too wãã wõ, wo bye seefar le u Yãhã Yĩndefua Crise ntõr kãmay na. Wo ma bur la cer, ma nii wãã n di, loo yĩntaha kẽ nde: Wii mpãy bye too wãã di, wo bye seefar le u Crise kadye kãmay na. ¹⁷ Bur neṅ ya kẽ ke ma. Too sya nihi mii koo bur na, wo bye wãã le, ma nii mii kadye nen dyaṅ. Ye sê yãã, bur neṅ ya kẽ wo bye too wãã n di. ¹⁸ Ye maha cã ma

yee, wān tii Yiisrefa pe boo, ma diŋ yi Yāhā kē, mpāy pe too wān kaa, pe seefar le ke Yāhā diŋ yisaha fla ne.

¹⁹ N sē -sē yee pe ma wān boo mpar na, yīŋ ma too mpar na, tesē wān tii ne pe boo ye. Aye, le wee ke syi ye. ²⁰ N yee, wān tii pe boo mpar na, te ma sāndāpee wān, Yāhā wān sē ne ye. N sē -sē n traha ye naa too wān nde kaa, ye seefar le sāndāpee ne ye. ²¹ Ye saha naa n wo Yīŋfua Yesu sekui ne, -tee maha ga naa n wo sāndāpee sekui ne ye. Ye saha naa Yīŋfua Yesu dir di, -tee maha ga naa sāndāpee dir di ye. ²² Wii ma loo pye, le sē sroŋ Yīŋfua Yāhā ye ye, le saa tāy ke ye ye. Ye yee la ye fānga ter Yāhā wāŋ yaha?

-Ye naa Yāhā miingbāŋ ke ye kānkai- bye wo!

²³ Mpāy n yee, a kai- bye wāpyeŋ kānde ma nawee ye. Cīnde ne, kai- bye sē -sē yō ye. Kai- bye sē maha kē ke laa yō Yesu kāndeyārfa kē ye. ²⁴ Waa ma syi u naa u ya diŋ wī loo kar ye. Lii le ga nii kayī u nampyeŋ- bye ye, u naa loo ke.

²⁵ Kar rii bye pe n par kar parsaha wo, ye ga waha te bye kaa. Loo kur ye, ye ma syi ye -sē waa yey te kar yisaha ne ye! Mii loo sē ne ye, laa na ye laam saa sya ye ye ye. ²⁶ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Driyē nge ma suhu ke wān bye ne, te ma Yīŋfua Yāhā wān.» ²⁷ Wii

u wee Yesu kānde wo ye, woosyifua ma ye yee dir na u kaha wo, le ma tāy ye ye, ye ka. Pe ma dir rii wāā ye kē, ye te di. Ye ma syi ye -sē waa yey nwa syi dir ne ye! Mii loo sē ne ye, laa na ye laam saa sya ye ye ye. ²⁸ Waa ma -sē ye cāā yar ma yee, mparyaha kar ne pe soho, woofua wī na, ye ma syi ye te dir di ye! Ke syi, waa laam saa wlāhā u ye ye. ²⁹ Ye laam ma sya yee pe sē wlāhā ye ye ye, wii u te mparyaha kar wī pāā ye ye, woo laam ga waha wlāhā u ye. Laa na, waa ga yee, a woo kalaa ma la waa ter laam wāwlāhā wī ya na, a woo sē yai la u waha u ya laam wī pye, ³⁰ a woo ma cāā syaha wāā Yāhā kē te dir wī na, nwa pe n ga maha yee woo tee pye te dir wādi wī ne?

³¹ Loo nde na, digi kē tee n di woo, ngaa kē tee n wo woo, ngii ngii tee n pye woo, -ye naa Yāhā miingbāŋ koo ke ye kānkai- bye wo!

³² Mpāy pe ma Yiifee-, mpāy ne pe wee Yiifee- ye, mpāy ne pe ma Yesu kāndeyārfa yawāhāfa, ye ma syi ye ta ye wī n nii pe ye ntēmlaha gii syi dyaŋ pe n kūn ke na, ma n too ye! ³³ -Ye naa n pye ra dyaŋ! N nii plāhā, ma n ke ta wī n naa n tāy nawee- bye ye, ta kānkai- bye wo. Nii wī sē ne tē n kar ye, nawee- bye kayī ne tē n ke pe kē, pe n wāsyayaha yāā.

11

¹ Tē n yāŋ u Yāhā Yīndefua

Crise na mii, ye bye ye naa n yāŋ ra na ke syi, -ye ra pyer gbe!

Coo yai u naa u ya yigi mii

² Ye sē n faha ra wīl na kankai- wo ye. Tesē, tē ye klaha kai- nkāy ne, ye ke pye. N ye sey koo ngīl wīl na. ³ N -sē n traha ye maha nde cā taha: U Crise woo u ma naa yīŋfua, naa woo u ma u cōo yīŋfua, Yāhā koo -sē ma u Crise yīŋfua.

⁴ Yawāhā fla wo, naa ma nii n pāā Yāhā ye, laa na Yāhā ke kapān laa le u laam wo, u n nii le tōr pe yawāhāfa ye, u ma -sē pye u u yīŋ tā tā ngaa ne, u u Yīŋfua Yesu myaha klaha- ke syi ne. ⁵ Le ga waha pye cōo kē tuu n pāā Yāhā ye ke yawāhā fla wo, laa na Yāhā ke kapān laa le u laam wo, u n nii le tōr pe yawāhāfa ye. Woo ma pye u sē u yīŋ tā tā ngaa ne ye, u u puai myaha klaha- ke syi ne. U ma wācēŋ cōo wii ne u yīŋ bye kur kāā.* ⁶ Cōo wii ma yee, u sē u yīŋ tā n tā ngaa ne ye, u yai u yīŋ kur kāā. U ma -sē cā ma yee, yīŋ wākur wīl ma fyaryigi wīl, u -sē ke tā naa n tā ngaa ne.

⁷ Naa woo na, u sē yai u u yīŋ tā naa n tā yawāhā wo ye, Yāhā woo ta u n ke tay, koo kē. Naa woo u ga waha Yāhā myaha gbobo. Cōo woo -sē kē u ga waha u puai myaha gbobo. ⁸ Ye sē yāā, Yāhā sē cōo tāhā ma u teelaa yi ma naa tāhā ye.

Naa woo kē Yāhā u tāhā, ma u teelaa yi ma cōo tāhā le ne. ⁹ Tesē, Yāhā sē naa tāhā cōo wīl na ye, cōo woo kē Yāhā u tāhā naa wīl na. ¹⁰ Loo ne, cōo yai u ngaa tā naa n tā yīŋ na yawāhā wo, pe n cā u yīŋ kor le u puai ye. Yāhāyīŋ tēnlēhē ma loo yāā, le n tāy pe ye. ¹¹ Too -sē ma Yīŋfua Yesu kānde wo, naa wīl ma cōo na, cōo wīl bya ma naa na. ¹² Ye sē yāā, Yāhā ke naa teelaa yi ma cōo tāhā mii, Yāhā maha ta, naa see n yi cōo wo koo syi. Koo kai- bye yir Yāhā ye.

¹³ Yii γε, -ye le waha yāŋ! Le sron la cōo u naa n pāā Yāhā ye yawāhā wo, mii u sē u yīŋ tā tā ngaa ne ye? ¹⁴ Naa u ma mii, u ma u yīnyor ta te n tyīl ga far ter, le ga nii fyaryigi wīl. ¹⁵ Cōo woo -sē nwo, u ma u yīnyor ta ke syi, le ga nii myaha ne. Ye sē yāā, cōo yīnyor n tyīl, ma u yīŋ tā n tā. ¹⁶ Kaplāŋ wātyīn wīl ma pye wii laam wo yīŋ wātā wīl nde na, u cā wācāŋ ya u yee, wii tesē tebehē bye Yesu kāndeyārfa yawārfa ne, troho wātāhā gaa ter wee wo ye ye.

Yīŋfua Yesu digi wādi

(Mat 26.26-29; Mar 14.22-25; Luke 22.15-20)

¹⁷ Kai- nkāy tē ga pāā ya-gaa ye wīl na, n saha ye sey ke wīl na ye. Ye ma yii wāā, ye sē kayūhū pye ye, ye kapee- koo kē ke cā pee n gaha ye ye. ¹⁸ Pe ra cāā

* 11:5 11.5 Cōo wii pe u yīŋ kur kāā, canaandile kē Korntifa ye koo cāā na.

yar ma yee, ye ma yii wãã yawãhã na, ye yĩmbuhu sã wãã le ye, ye ma crɛncrɛɛ. Ta laam wo, le ga waha pye cĩnde. ¹⁹ Ye ma nii crɛncrɛɛ, loo gɛ ga ta le n cã mpãy poo me pe n sron le Yesu kãnde wãyār ne ye laam wo.

²⁰ Ye ma yii wãã, ma yee yaa Yĩnfua Yesu digi wãdiɲ di, loo sã ne tee n pye ye. ²¹ Ye sã yãã, ye ma yee yaa di yaliile wo, wii ma pa digi gii ne, ufua ga ke kur di u ya ya. Mpãy ga kuee fãã ne, mpãy -sã ga di, pe maha defĩ wo u n sya pe yigi. ²² Klɛ wee la ye ye, ye n ga naa n di, ye naa n wo te wo? Ye yee la Yãhã kãndeyãrfa yawãhãfa wee ngaa ye? Ye n kɛ la ye naa fyar yaha mpãy na ngaa wee pe ye ye? Ye yee n maha lii pãã ye ye? Ndoo woo na, n saha ye sey kueekuee loo nde wĩ na ye.

²³ Kaklaha gii tã yãã Yĩnfua Yesu ye u dir wãdiɲ wĩ na, n le cãã yar wa ye na, loo ne nde: Yĩmper gii laam wo, pe ba Yĩnfua Yesu yi u napĩ- kã, koo yĩmper wo, u ba cãã bur gbe, ²⁴ ma syaha wãã Yãhã kã, ma ke bur la cɛr, ma u kãnyãrwai pye ma yee: «-Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo, ta kadye gii ke wãã ye wĩ na. -Ye naa ke syi pye ye naa ye laam too ra wĩ na!» ²⁵ Pe di wa, u n defĩ sekui gbe, ma u kãnyãrwai pye ma yee: «Defĩ nwo ma ta ntõr draha wo, ta ntõr rii kãmay na Yãhã naambiyãrfã le

nawee- ne. -Ye naa defĩ wo koo syi ya dyaɲ yalebyɛ, ye naa ye laam too ra wĩ na!» ²⁶ Ye sã yãã, yalebyɛ ye ma nii bur di, ma nii defĩ wo koo syi ya dyaɲ, Yĩnfua Yesu wãku wĩ ne tee n yar, u wãdurba per n sya ba no.

²⁷ Loo ne, ye yawãhã wo, wii ma Yĩnfua Yesu digi wãdiɲ syi di, ma u defĩ wãwoɲ syi wo, u laam yai pe sron. Mii loo sã ne ye, u kapee pye Yĩnfua Yesu kadye na, tesã u ntõr ne. ²⁸ Nawee yai u u ya yãɲ wa, tuu cã Yĩnfua Yesu digi wãdiɲ syi di, u defĩ wãwoɲ syi ne. ²⁹ Ye sã yãã, wii ma Yĩnfua Yesu digi wãdiɲ syi di, u defĩ wãwoɲ syi ne, u yai u cã digitrihi ya sã kã u n di ye. U yai u cã ke ma Yĩnfua Yesu kadye gɛ draha wo. Mii loo sã ne ye, Yãhã ga u pãn. ³⁰ Ye sã naa loo yãɲ ngaa ye; loo ne, ye laam wo nawee- busãã ma pe kadye teela klah- pe ye, mpãy ma pe n yaa, mpãy ne pe ku. ³¹ Wo ma -sã yãɲ n le wo kapee- wãpyeɲ wo, wo saa pãn nantãɲ ye. ³² Yãhã ma -sã wo pãn, ke laantor le wo laam wo. Loo nde na, wo wĩ saa ba pye klah- driyãfa ne ye.

³³ Wo nna, loo ne ye ma yii wãã ma yee yaa Yĩnfua Yesu dir di, -ye naa yii sɛɲ! ³⁴ Ye ma cã fãã ye yigi, -ye cãã di ye klɛ wo! Loo na, ye saa ba tee naa n pye laa ne ke yawãhã wo, ye wãpãn yãã le na ye. Kai- nkãy ke kuee, n ma ba ka ye fla na, n ga ke

war yi.

12

Yāhā Yrā le fānga tii wāā nawee- kē

¹ Wo nna, Yāhā Yrā le fānga tii wāā nawee- kē Yāhā tēn wīī na, n n traha ye ke bye cā.

² Ye cā ma yee, tee sē ba cīinde Yāhā cā wa ye, fānga gaa ter ba ye tyīn naa n gaha yalebye mpar wān kuε ye, too tii te sē n pāā ye. ³ N n traha ye le cā laha ye yee, Yāhā Yrā Fānga ma pye wii laam wo, u saha yoosēn pāā Yīnfua Yesu kē ye. Tesē, wii ma yee Yesu ma Yīnfua, Yāhā Yrā Fānga ma u laam wo, koo kē u n waha le pāā.

⁴ Yāhā tēn fānga ter ma te ya wuhu na. Yāhā Yrā nen ya -sē ne, le te wāā nawee- kē. ⁵ Yīnfua Yesu nawee- taha tēn nkāy na, ke tēn wee wācεn ye. Ke tēn bye -sē n tē woo ya kē. ⁶ Kai- busāā n pye, koo Yāhā neŋ ya -sē kē ke n ta nawee- n waha koo kai- pye. ⁷ Nawee nawee woo, Yāhā Yrā fānga gaa wāā u kē, fānga gii ke ga waha laa yō Yesu kāndeyārfa kē. ⁸ Ye sē yāā, Yāhā Yrā ga fānga wāā waa kē u n waha naa laantor kaplān pāā. Le ga maha waa ter ta u n Yāhā wūhū cā yigi, u naa ke pāā nawee- ye. ⁹ Loo Yāhā Yrā nen ya kē, le ga maha fānga wāā waa ter kē u n Yīnfua Yesu sroŋ ta u Yater kānkai- bye wo. Le ga maha waa ter ta u n waha naa yanfa

jaa. ¹⁰ Le ga maha waa ter ta u n waha naa laanwo wūhū pye. Le ga maha waa ter ta u n waha naa Yāhā kaplān luhu u laam wo, u naa ke tōr nawee- ye. Le ga maha waa ter ta u n Yāhā Yrā kai- cā war naa n yi, kai- nkāy ne ke wee Yāhā Yrā wūhū ye. Le ga nwo ta u n waha naa yor raa ter syi pāā. Le -sē waa ta u n waha too yor ter nde kaplān cā naa n tōr nawee- ye. ¹¹ Loo Yāhā Yrā nen ya ne, le koo kai- ngīī kur bye pye. Nawee nawee woo, Yāhā Yrā ga fānga wāā ufua kē le laam wāwāā, fānga gii syi ke saa pye wācεn u nampyeŋ wān ne ye.

Yesu Crise ma mii syi u kāndeyārfa ne?

¹² Ye cā kadye nen ma teebεε busāā ne. Ke teebεε wee wācεn ye, ke kur bye -sē kē ke wāā le, ma nii kadye nen. Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kur bye wīī ma koo syi dyaŋ. Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na, pe bye wāā le, ma nii mii kadye nen ya dyaŋ. ¹³ Wo kur bye, mpāy pe ma Yiifee- , mpāy ne pe wee Yiifee- ye, mpāy ne pe ma yāmpa, mpāy ne pe wee yāmpa ye, wo bye tāā yi loho wo, ma wāā le, ma nii kadye nen dyaŋ loo Yāhā Yrā nen ya kāmāy na. Le maha wo laam yīī.

¹⁴ Kadye ma teebεε busāā ne, tee nen ya sē ne ye. ¹⁵ Troho ga waha yee, koo wee koho draha syi wo ye, a loo nde na koo wee kadye

teelaa ye. Ke ma sya loo pãã, loo kapãn nde ga waha ta la ke saa nii kadye teelaa ye? ¹⁶ Nditye ga waha yee, koo wee yĩnde draha syi wo ye, a loo nde na koo wee kadye teelaa ye. Nditye ma sya loo pãã, loo kapãn nde ga waha ta la le saa nii kadye teelaa ye? ¹⁷ Kadye teebehe bye ma ne pye tãŋ yĩmpe fla, kadye ne ga pye mii ke naa n luhu? Ke ma -sẽ ne pye tãŋ ndityuhu fla, kadye ne ga pye mii ke naa dugu luhu? ¹⁸ Ye sã yãã, Yãhã kã ke kadye teebehe bye ta te dre wo, ke laam wãtaŋ. ¹⁹ Kadye ma ne pye teelee nen laa ya ne, ke saa ne pye kadye ye. ²⁰ Lii ya le ma cĩinde, teebehe busãã kã ke ma kadye nen ya na.

²¹ Yĩnde saha koho pye le yee, koho wĩi wee loo na ye. Tesẽ, yĩŋ saha tre pye ke yee, tre wĩi wee koo na ye. ²² Aye, loo saha pãã ye. Kadye teebehe nkãy ge fãnga wee ke na ye, ke ma yee ke wee ye, kadye saha poho ye. ²³ Tesẽ, kadye teebehe nkãy ge waa sã ke yãŋ ngaa ye, wo sã n faha ke wĩi ne ye. Loo ne, kadye teebehe nkãy waa sã ke yãŋ ye, wo ke gbihi n yigi. ²⁴ Teebehe nkãy wo ke yãŋ, ke wãgbihiyigi wĩi wee wo na ye. Kadye teebehe nkãy waa sã naa ke yãŋ ngaa ye, Yãhã ta wo koo bya yãŋ kadye teebehe bye ne wãceŋ. ²⁵ Loo nde na, kadye teebehe saa naa n wãã ke ya ne, ke ceŋ ke ya na ye. Ke ga wãã le, ke ke ya

gbihi naa n yigi. ²⁶ Tesẽ, teelee nen ma n yaa, le ga nii mii kadye teebehe bye dyaŋ ke n yaa. Tesẽ, kadye teelee nen ma miyũhũ yãã, le ga nii nuhu wĩi kadye teebehe bye ye.

²⁷ Ye bye ye ma u Crise kadye, ye nanem bye ma u kadye teelee laa. ²⁸ Loo ne, Yesu kãndeyãrfa yawãr teebehe bye wo, Yãhã cãã Yesu tẽnlehe poo ta. Syãŋ wuhu, ke mpãy ta pe waha naa ke kaplãŋ luhu pe laam wo, pe naa ke tãr nawee-ye. Tãã wuhu, ke mpãy ta pe naa le Yesu kapãyĩi klaha nawee-ye. Loo kur ye, ke fãnga wãã mpãy kã pe n waha laanwo wũhũ pye, ma mpãy ta pe n waha yanfa jaa, mpãy ne pe koho le nawee-ye, mpãy ne pe ga waha nii yĩŋfa, mpãy ne pe ga waha naa yor raa ter syi pãã. ²⁹ Pe bye wee Yesu tẽnlehe ye, Yãhã sã pe bye ta pe n waha ke kaplãŋ luhu pe laam wo, ma ke tãr nawee-ye ye. Pe bye wee le Yesu kapãyĩi klahafa ye. Pe bye wee laanwo wũhũ pyefa ye. ³⁰ Pe bye wee yanfa wãjaa fãnga ne ye. Pe bye sã me pe ga waha naa yor raa ter syi pãã ye. Pe bye sã me pe ga waha naa too yor ter nde kaplãŋ cã naa n tãr nawee-ye ye.

³¹ Yãhã tẽn fãnga tii te sron yõ, -ye naa too ke! N ga kãnde laa yar ye na, lii le yõ tãŋ too Yãhã tẽn fãnga nde bye na.

13

Lii le ma yīn, ma ter kai-bye yaha

¹ N ma sya waha driyē yor ter bye pāā, tesē yāhāyīn tēnlehe yor bya ne, n ma -sē yee nawee- ntān sē dye ra tāy ye, ta yē kaplān ga nii yīn saa pye ke na ye. Ke ga nii mii gbleŋ ya dyaŋ yīn wee ke na ye, gbengbeŋ gbleŋ dyaŋ.

² Laa na, n ga waha fānga yāā, n naa Yāhā kaplān luhu ta laam wo, n naa ke tōr nawee- ye. Tesē, n ga maha waha Yāhā wūhū war, n ke kai- bye cā. Tesē, n ga maha waha Yesu ta ra Yater, n sya waha naa yāy ta te n yūhū naa n kāā. N ma sya waha koo kai- ngī bye pye, n ma -sē yee nawee- ntān sē dye ra tāy ye, n wee ngaa ye. ³ N ga waha ta koho wān bye la klaha nawee- kē, n ga waha le sya n nii wāā pe n ta kadye sraha suhu naa laam wo le kapāyī wī na; n ma -sē yee nawee- ntān sē dye ra tāy ye, koo bye saa laa yō waa kē ye.

⁴ Wii, nawee- ntān n dye u tāy, ufua ma laanyīn ne, u laam n tāy, u yīnde sē yi n too waa kla na ye, u sē u ya sey ye, yataŋ wee u na ye.

⁵ U sē fyaryigi wūhū pye ye, u sē u ya ya diŋ ya ke ye, u sē ncafūhū di ye. Nawee ma laa tee pye u na, u ga tyii le n kua kāā u laam wo gbegebe.

⁶ Kai- nkāy ke sē sroŋ ye, ke sē n tāy u ye ye. Kai- nkāy ke sroŋ, koo ke n tāy u ye. ⁷ Wii, nawee- ntān n dye u tāy, u n tyii nawee- kapee- foho na u

kuān ne. Kānkai- bye wo, u Yesu ta u Yater, u koho taha n yaha Yāhā na, u laanyīn yāā.

⁸ Wākuayāā wee ntān wādye wī loo na ye. Yāhā kaplān nkāy nawee ga waha ke luhu u laam wo, loo nde ga ba kua per gaa. Yāhā kaplān wāpāā yor raa ter syi wo, loo nde ga ba kua per gaa. Kacān wūhū ga ba kua per gaa. ⁹ Ye sē yāā, wo saha kacān wūhū bye cā tān ye. Yāhā kaplān nkāy le wo laam wo, ke nanen ya too n war, ma ke tōr nawee- ye. ¹⁰ Kai lii le le ya kua, loo ma ba pa yaliile wo, kai- nkāy ke sē ke ya kua ye, koo wūhū -sē ga ba kua kāā.

¹¹ Tē pye kicar, n naa n pāā, ma naa laam ga, ma naa kai- yān kicar wān syi dyaŋ. Tē ba le wa, n kicar wān miy yaha. ¹² Nanga nge na, le ma mii wo ke Yāhā wūhū yāā yirfayān ya wo, cāā- biibiile ya na. Sukūhū gaa laam wo, wo ga ba ke yāā gbegebe wo yaha ye. Nanga nge na, n sē ke kai- bye cā tān ye. Sukūhū gaa laam wo, n ga ba ke bye cā, mii Yāhā ra cā laha mi.

¹³ Loo na, kate- tāā kē ke ma, wākuayāā wee ke na ye. Koo kē ngī: Yesu wāta Yater kānkai- bye wo, tesē koho wātahayaha ne Yāhā na, tesē ntān wādye wī ne. Koo kai- ngī wo, lii le cā ma yīn, loo ne ntān wādyen ne.

14

-Ye naa Yāhā Yrā tēn fānga wūhū koo ke!

1 -Ye naa n ke nawee- ntān poo n naa dye ye tāy! - Ye maha naa Yāhā Yrā tēn fānga wūhū koo kē! Lii tee cā ga maha naa n ke, loo ne nde: Ye waha naa Yāhā kaplān luhu ye laam wo, ye naa ke tōr nawee- ye. ² - Ye yān, wii u waha yor raa ter syi pāā, tii nawee waa sē te cā ye, ufua sē ne ke pāā nawee- ye ye, u ne ke pāā Yāhā koo ya ye, koo kē. Yāhā Yrā Fānga kē ke ne ufua ta u n waha kai- nkāy pāā, nkāy syi ke wūhū nawee- na. ³ Wii u -sē Yāhā kaplān luhu u laam wo, ma ke tōr nawee- ye, woo n pāā nawee- ne. U n ke pe naa n gaha yaha ye le Yesu kānde wāyār ne, pe maha pe ya plāhā pe kuee le laam wo, tesē pe maha naa laanyīn yāā. ⁴ Wii u -sē Yāhā wūhū pāā yor raa ter syi wo, woofua n ke u ka yaha ye u ya ya le Yesu kānde wāyār ne. Wii woo u -sē Yāhā kaplān luhu u laam wo, ma ke tōr nawee- ye, u n ke Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye pe naa n gaha yaha ye le Yesu kānde wāyār ne.

⁵ Ye bye ma waha n pāā yor raa ter syi wo, le yō. Lii tē cā n ke loo ne nde: Ye waha naa Yāhā kaplān luhu ye laam wo, ye naa ke tōr nawee- ye. Loo nde yō ke wāpāā na yor raa ter syi wo, tii waa sē te cā ye. Waa ma fihī pye, u too yor ter war, ma ke kaplān yīntaha yar nawee- na, pe n naa n gaha yaha ye le Yesu kānde wāyār ne, n sē sye loo na ye. ⁶ Wo

nna, loo nde na, n ga ye yey nde ne: N ma ba ka ye fla na, ma ga nii n pāā ye ne yor raa ter syi wo, tii ye sē te cā ye, le ga laa yō la ye kē? N ma -sē ba nii n pāā ye ne ye yor wo, ye ga naa ra kaplān war. Loo na, n ga waha Yāhā wīi laa syi yar ye na, laa na laantor wīi laa, laa na Yāhā kapān laa tē luhu ta laam wo, laa na kaklaha wīi laa. Koo ga waha laa yō ye kē. ⁷ Too fle wāwuu yān, kornjon wāpēn ne, too rii te ma kapēn wān. Te wāpēn mii ma yee te sē n yi te ya wuhu na gbegbe ye, waa saha ke yaa war ye. ⁸ Wii u tūūtūū syi wuu, ma nawee- yee naan wīi na, ke wāwuu mii ma yee ke sē n war ye, yoo ga waha cā u naa u ya gbihi te naan wīi na? ⁹ Koo syi, ye bya ye ma nii n pāā yor raa ter wo, tii waa sē te cā ye, ye kaplān ga pye mii ke naa n war? Le ga nii mii wāgbleŋ ya dyan tee n gble. ¹⁰ Yor ter nihi driyē wo, te bye -sē ma te yīntaha ne te ya wuhu na. ¹¹ Nawee waa ter ma n pāā ra ne, n ma yee n sē u yor ter kaplān war ye, u ga naa ra yān kulaafua; ta bya -sē ga naa u yān kulaafua. ¹² Tee -sē Yāhā Yrā tēn fānga wūhū ke ye laam bye ne, fānga wūhū nkāy ke ga waha pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ta pe n ka yaha ye, -ye naa koo kē!

¹³ Loo ne, wii u waha n pāā yor raa ter wo, u yai u Yāhā nar, ke n u ta u n maha waha naa ke kaplān yīntaha

yar nawee- na. ¹⁴ Ye sē yāā, ufua ma nii n pāā Yāhā ne yor raa ter wo, yor rii tuu sē te cā ye, u laam wo u cā u n pāā Yāhā ye, u sē - sē u ya yē kaplān war ye. ¹⁵ U yai u lii pye? U ga naa n pāā Yāhā ye kaplān nkāy ter syi ne, nkāy tuu sē waha ke war ye, -tuu maha naa n pāā Yāhā ye kaplān nkāy ne, nkāy u koo war. U ga naa yay le Yāhā ye kaplān nkāy ne u sē ke war ye, -tuu maha naa yay le kaplān nkāy ne u koo war. ¹⁶ Ye sē yāā, ma'a nii Yāhā sey ma laam ya wo, pe yawāhāfa saha ke kaplān war ye. Pe -sē ga ba pye mii, pe le cā pe ma yē wāā sya pe yee, «Amēn, le nii ke syi»? ¹⁷ Taa Yāhā sey kaplān nkāy ne, ke ma sya yō, ma nampyen saha ke war ke n laa yō u kē ye.

¹⁸ Ndoo waha n pāā yor raa ter syi wo, ma ta ter ye bye yaha. N syaha wāā Yāhā kē loo nde wīi na. ¹⁹ N ma -sē pye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa nsoho wo, n ma pe klaha kate- bua ya ne pe yor wo, koo puar n naa kaplāmbuar pāā pe ye yor raa ter wo, tii waa sē te cā ye.

²⁰ Wo nna, ye ma syi ye naa kai- yān mii kicar me ye ne ye. -Ye nii pēyār wān syi dyan kapee- wāpyen kue ye, -tee -sē naa kai- yān wāle yīntaha ne! ²¹ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee, Yāhā yee:

«N ga ba ta,

yor raa terfa n ta kaplān pāā Yisrefa ye.

N ga ba kulaafa yē ta, n naa n pāā pe Yisrefa ne.

Loo naa bye ne, pe saa ba naa ta kaplān luhu ye.»

²² Loo ne, wāpāā yor raa ter syi wo, le ma kayar mpāy ye pe sē cīinde Yāhā cā ye, n sē yee Yesu kāndeyārfa poo ye. Waa Yāhā kaplān wāluhu u ya laam wo, tesē ke wātōr ne nawee- ye, loo nde ma kayar pe Yesu kāndeyārfa poo ye, n sē yee mpāy pe sē cīinde Yāhā cā ye.

²³ Le ga waha pye ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye pe ya wāā. Ye bye ma nii n pāā yor raa ter wo, tii waa sē te cā ye, naweeteempāy pe pa pe sē cīinde Yāhā cā ye, tesē mpāy ne pe pa kaplān luhusaha wo, pe ga yee nafāān ne ye ne. ²⁴ Le ma -sē pye Yāhā kaplān nkāy dye ye laam wo, ye n nii ke tōr yii wuhu na nawee- ye, koo puar. Loo na, mpāy pe pa pe sē cīinde Yāhā cā ye, tesē mpāy ne pe pa kaplān luhusaha wo, pe ma ye yē kaplān war, loo ga ta pe n le cā laha pe yee pe kapee- wāpyen sē yō ye. Ye kaplān ga nii pe ye kasāhā dyan. ²⁵ Pe ga pe ya laam wūhū bye yāā gbaa na. Pe ga kānklūy gbāā kāntraha na, pe Yāhā sey, pe ye pye, a Yāhā ma ye ne cīinde.

Ye yai ye naa n pye mii yawāhā wo

26 Wo nna, tee yai ye naa n pye mii, le nde: Ye ma yii wãã yawãhã wo, laa na, ye laam wo waa ma Yãhã wãsey yaa gaa ne; waa -sẽ ma kaklaha wĩĩ laa ne; waa -sẽ ma Yãhã kapãn laa dye u laam wo, wãtõr wĩĩ; waa -sẽ ma u ga Yãhã wĩĩ laa pãã nawee- ye yor raa ter wo; waa ter -sẽ ma wii tuu ga waha too yor ter nde kaplãŋ wã klaha, nawee- bye n ke war. Pe Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa ma koo kai- ngĩĩ bye luhu, ke yai ke waha pe ta pe n ka yaha ye le Yesu kãnde wo. 27 Ye ma yee ye ga Yãhã wũhũ nkãy pãã pe yawãhãfa ye yor raa ter syi wo, ke pããfa ma n ter nawee- tãã yaha ye. Pe maha naa ke pãã pe ya wuhu na. Nawee waa ter yai u maha pye, wii tuu ga waha ke kaplãŋ wã klaha, pe yawãhãfa bye n ke war. 28 Le ma -sẽ pye koo kaplãŋ ngĩĩ wãklahafua wee ye, waa ma n yĩmbui yir pe yawãhãfa n naa n luhu u ye ye. Wii ma nii kaplãŋ pãã yor raa ter syi wo, u naa ke pãã u ya ya Yãhã ye. 29 Mpãy poo na pe Yãhã kapãn laa luhu pe laam wo, poo syãm syi, laa na tãã ya, ga waha kapãn gbe, pe ke tõr nawee- ye. Pe yawãhãfa -sẽ ga yãŋ le pe kaplãŋ wo. 30 Waa ma pye kapãn na, loo yale wo Yãhã kapãn laa ma dye waa ter laam wo, u n yee u ga le tõr, wii u ma kapãn na, u yai u yaha le. 31 Loo nde na, Yãhã wũhũ

ma dye ye laam wo, ye ga waha naa ke tõr yii ye koo syi, yii wuhu na. Loo ga ta ye yawãhãfa ga kaklaha yãã, pe maha plãhã nii le Yesu kãnde wo. 32 Mpãy pe koo Yãhã kaplãŋ luhu, ma ke tõr nawee- ye, pe yai pe pe ya wãyigi cã ke wãpãã yale ne. 33 Ye sã yãã, Yãhã sã n traha nawee- pe nii wãplanpyefa ye. Ke n ke pe naa n nii yrĩŋ na.

Mii le ma mii syi dyan Yesu kãndeyãrfa yawãr wo, teebẽhẽ bye wo, 34 ye ca yai pe yaha naa n le ye yawãr wo, pe sã yai kaplãŋ wãpãã ne koo fla na ye. Ye sã yãã, Yãhã sabangbãŋ wo, le ma le yrũhũ yaha ma yee, ca yai pe yĩy kor naa n le. 35 Pe ma yee pe ga laa yey, pe ga naa le yey pe pa ye kle wo. Le sã yõ cõõ u naa n pãã Yesu kãndeyãrfa yawãhã wo ye. 36 Tee n pye ke syi, yii fla la le Yãhã kapãn yir laa, yii ya la tee le yãã?

37 Wii ma yee Yãhã kaplãŋ n dye woo laam wo, u n ke tõr nawee- ye, laa na u ma le ga, a Yãhã Yrã Fãnga ma u ne, ufua yai u cã Yĩŋfua Yesu kãnde wũhũ kã tẽ yrũhũ n yar ye na. 38 Wii ma loo sye, Yãhã bya ga ba ufua sye.

39 Wo nna, lii le ma le na, -ye naa n ke Yãhã kaplãŋ n naa n dye ye laam wo, ye n naa ke tõr nawee- ye! Ye ma syi ye sã Yãhã kaplãŋ wãpãã sye yor raa ter syi wo ye! 40 -Ye naa ke kai- pye yĩntaha ne, ye ma n plan naa n pye ye!

15

Yesu Crise wāyir wīl gbā wo

¹ Wo nna, le Yesu kapāyī lii tē pāā ye ye, ye le sya le yaha ye laam wo, ye yii plāhā le wo. N n traha n maha le gbihi pāā ye ye. ² Tē ba le yar ye na mii, ye ma le le yaha ye laam wo koo syi, le ga ta ye n sya yaha. Mii loo sē ne ye, le ga nii mii ye le ka sya ke dyaŋ.

³ Kai lii le ma yīŋ, pe ra klaha le ne mii syi dyaŋ, ta bya, n ba ye klaha le ne koo syi dyaŋ. Loo ne nde: U Yāhā Yīndefua Crise ku wo kapee- wīl na, mii le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo mii. ⁴ Pe u le gbīl wo. Ke plii tāā wuhu, u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, mii le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo mii. ⁵ U n u ya yar Pyar na. Loo kur ye, u n u ya yar pe kānyārwai sēnsye syām na. ⁶ Loo kur ye, u n u ya yar u kānyārwai yīisyām gbeebua mpāy na. Pe fānga ma nantāŋ yrāŋ na, nanem mpāy ya me pe ku pe laam wo. ⁷ Loo kur ye, u n u ya yar Syake na, ma ba u ya yar pe Yesu tēnlēhē bye na.

⁸ Poo mii bye kur ye, u n u ya yar ta bya na, ndoo wii n ma mii pe bye nambuange dyaŋ. ⁹ Ye sē yāā, ndoo kē n ma pe Yesu tēnlēhē bye nakūntāŋ. N sē yai gē yai pe naa ra yee Yesu tēnlēhē ye, n tee naa Yesu kāndeyārfa ke wāboo ne. ¹⁰ Yāhā laantār kāmay na, tē ma ngii n nii

koo. Ke kayī lii pye ra kē, le laa yō ra kē, ma sya ra ta gē ta ra n tēn tē ma ta ter pe Yesu tēnlēhē bye yaha. Cīinde -sē na, ndoo sē kē n waha yia loo tēn nde na ye, te Yāhā laantār roo fānga kē, laantār rii ke te wāā ra kē. ¹¹ Loo nde na, le tāy le pye ndoo woo, le tāy le pye poo woo, loo wīl nen ya ne wo bye too n pāā ye ye Yesu Crise wīl na, ye n u ta ye Yater.

Wo wāyir wīl gbā wo

¹² Loo ne too n pāā nawee-ye ma yee, u Yāhā Yīndefua Crise yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Yii mpāy -sē maha pye mii ma le pāā, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo, pe nii yrāŋ na ye? ¹³ Le ma pye cīinde, le yīntaha ne u Crise sē yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na ye. ¹⁴ Le ma -sē pye u Crise sē yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye ye, too u wīl pāā ye ye, wo ka n pye; tee u ta ye Yater, ye ka pye. ¹⁵ Tesē, le ga nii mii wo kawar fua taha Yāhā na, ma yee ke u Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na. Āwā, le ma pye cīinde, Yāhā sē nakur ta te n yir gbā wo, ma n nii yrāŋ na ye, le yīntaha ne, ke sē u Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye ye. ¹⁶ Ye sē yāā, le ma pye nakur saa ba yir gbā wo, te nii yrāŋ na ye, le yīntaha ne, Yesu Crise sē yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na ye. ¹⁷ Le ma pye u Crise sē dur ba yrāŋ na ye,

ye u ka ta ye Yater ke dyan; kapee- nkāy tee pye, ke sē laha kāā ye na ye. ¹⁸ Tesē, Yesu kāndeyārfa mpāy bye pe ku, pe saa sya yaha ye. ¹⁹ Wo ma koho taha yaha u Crise na, ma yee u koho le wo ye driyē nge ya wo, wo wīl ga pee le ta ter nawee-bye wīl na.

²⁰ Lii le ma cūnde, loo ne nde: U Yāhā Yīndefua Crise woo kē u cāā yir gbā wo, ma dur ba yrān na. Woo wīl le yar, mpāy pe ku pe bya ga ba yir gbā wo, pe nii yrān na. ²¹ Ye sē yāā, nawee waa wīl bii ta, gbā n dye nawee-bye nsoho wo. Nawee waa ter wīl kē le ta yagaa, nawee-bye ga ba yir gbā wo, pe dur nii yrān na. ²² Dama wīl le ta nawee-bye n nii n ku mii, mpāy bye pe -sē wāā le u Crise ne, poo bye ga ba yir gbā wo, pe nii yrān na koo syi. ²³ Le ga ba nii mma ma syi dyan: Yesu Crise woo u cāā yir wa pe bye yaha. Kur ye, mpāy pe ma u wām, poo ga ba yir pe ya ndon gbā wo, pe nii yrān na u durbaper. ²⁴ Loo kur ye, driyē kuayale ne. U Crise ga ba yīnfar ter bye kua kāā, tesē yahasee fle ne, tesē fānga ter bye ne. Loo kur ye, u ga kai- bye le soho u Tuhufua Yāhā koho wo. ²⁵ Ye sē yāā, u Crise yai u nii kai- bye yīn na, Yāhā n sya ba u napīl- bye yia, ke pe ta u n troho fyāhā tā pe na. ²⁶ Napīl wii u ga pye klaha- kur ye, woo kē gbā ne. ²⁷ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Yāhā ta u n troho fyāhā tā wān kur bye na.» Pe ma yee wān kur bye, pe sē -sē yee Yāhā bya ne ye. Koo kē ke wān kur bye yia, ma ta u Crise n troho fyāhā tā te na. ²⁸ Kai- bye fānga ma ba le soho u Crise koho wo, woo wii u ma Yāhā Dya, u ga u ya le soho Yāhā koho wo. Loo nde na, Yāhā ga nii ke kai- kur bye yīn na.

²⁹ Tee n yee, mpāy pe ku wa pe saa ba yir gbā wo, pe nii yrān na ye, nwa ta ye laam wo, mpāy pe ya tāā n yi loho wo mpāy kē pe ku wa? ³⁰ Ndoo tesē ra tētēwai ne, nwa ta kayīhī n wo yāā yalebye le Yesu kapāyīl wāpāā wīl na? ³¹ Wo nna, plii bye gbā ma ra tāy tūntūn. Ye wīl ma ra ye yīnkuāyir wīl, wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na. Loo ne, n kai- ngīl pāā ye ye. ³² Tē le sya, ma nii srā waygapyār ne Yefesyi wo, le ma ne pye naweete laam wīl ya ne, le ga ba lii yō ra kē? Le ma pye mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo, pe nii yrān na ye, ah -too naa wo troho tāhā plāhā nge yor wo ke n yee:

«-Too naa n di, wo naa n wo; ye sē yāā, sukūhū gaa laam wo waa ku.»

³³ -Ye yii yigi, ye sē plāhā nge yāā ke n yee: «Mbooo wii ma pye naweeyō, ma -sē nii n taha naweepēe- na, pe ga ma le pe yor wo.» ³⁴ -Ye laantor yāā, loo le yō, tee tyii kapee- wāpyen na! Ye laam wo, mpāy ma pe sē

Yāhā wūhū cā ye. Le yai le naa fyar yigi ye kē!

Nakur kadye wāyir wī gbā wo

³⁵ Waa ga waha le yey u yee, a mpāy pe ku wa, pe ga ba pye mii pe yir gbā wo, pe nii yrāṅ na? Pe kadye ga ba nii mii syi dyaṅ? ³⁶ Naplege kē ufua ne. Ye sē yāā, ma'a ngaa pua le kāntraha wo, le pua yai le ku wa le cā fīy. ³⁷ Ngaa pua ya ne taa le kāntraha wo. Le ga waha pye sepua syi, laa na ngaa ter pua. Ke digi wāṅ gii ke fīy wa ma nii wan, koo sē kē taa le kāntraha wo ye. ³⁸ Pua woo pua woo, Yāhā ga u ta u n fīy koo laam wāfīy. Pua woo pua woo, u yai u fīy u nii ngii, Yāhā ga u ta u n fīy u nii koo kla. ³⁹ Yāhā ke wān tii bye tāhā, tesē nawee ne, te bye kadye wee wācēṅ ye: Nawee kadye ma ke ya ya; treresyar kla kadye ma ke ya ya; kānsyā kadye ma ke ya ya; fua kadye ma ke ya ya. ⁴⁰ Yāhāyīṅ wān bya ma, tesē kāntraha wān ne. Yāhāyīṅ wān nayōr ma te ya ya, kāntraha wān nayōr ma te ya ya. ⁴¹ Yai nayōr ter ma ke ya ya, yronṅ nayōr ter ma ke ya ya, yrompii nayōr ter ma ke ya ya. Pe yrompii bye gē, pe nayōr ma pe ya wuhu na.

⁴² Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo, ma nii yrāṅ na, le ga ba nii koo syi dyaṅ. Nakugu kadye ma le wa gbī wo, ke ga fūhū. Ke ma yir gbā wo, ma nii yrāṅ na, ke

saa ku nantāṅ ye. ⁴³ Nakugu ma le kāntraha wo, ke wee ngaa ye, fāṅga wee ke na ye. Ufua ma ba yir gbā wo, ma nii yrāṅ na, u ga nayōr yāā, u maha nii fāṅga ne.

⁴⁴ Nakugu ma le kāntraha wo, ke ma kāntraha kla ya dyaṅ. Ufua ma -sē ba yir gbā wo, ma nii yrāṅ na, u ga nii Yāhā Yrā kla. Yagaa, wo ma kāntraha kadye ne, wo ga ba nii Yāhā Yrā kadye ne. ⁴⁵ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee: «Dama wii u ma nawee cir, Yāhā kē ke bii ta u n nii yrāṅ.» Yesu Crise wii u ma mii Dama syāṅ wuhu waa dyaṅ, woo ma Yāhā Yrā lii le cīinde yrā wāā nawee kē. ⁴⁶ Yāhā Yrā kla koo sē kē ke cāā n pai ye. Kāntraha kla kē ke cāā n pai, Yāhā Yrā kla n cā taha. ⁴⁷ U Dama cir Yāhā bii u tāhā cuhu ne, u n nii kāntraha kla. U Dama syāṅ wuhu woo ma yāhāyīṅ kla. ⁴⁸ Mpāy pe ma kāntraha wām, pe ma mii wii dyaṅ Yāhā bii u tāhā cuhu ne. Mpāy pe ma yāhāyīṅ wām, poo wī ma mii wii dyaṅ u ma yāhāyīṅ wūū. ⁴⁹ Yagaa, wo ma mii wii dyaṅ u pye kāntraha kla. Wo ga ba nii mii wii dyaṅ u ma yāhāyīṅ kla.

⁵⁰ Wo nna, lii n n traha n pāā ye ye le nde: Wii u ma kāntraha kla, kadye ne u ye ntāṅ ne, u saha dye Yāhā yai klo wo ye. Kāntraha kadye ma gbā koho wo, kadye nge syi saha kuee yai tāṅ yrāṅ ye.

Gbã saa ba pye yãã nantãŋ ye

⁵¹ Yagaa, n ga kai laa pãã ye ye, lii tee sê cã ye. Wo bye saa ba ku tãŋ ye. Mpãy pe ku wa, tesê mpãy ne pe ga ba pye yrãŋ na, pe bye kadye ga ba wã klaha. ⁵² Le ga ba pye le yalebye wo, teele nen ya, yaliile wo tũütũ ma ba yer wãwuu ne. Tũütũ ma ba wuu, mpãy pe ku ter wa, pe ga yir gbã wo, pe kuee yai tãŋ yrãŋ na. Wii mpãy wo ma yrãŋ na, wo bye kadye ga ba wã klaha. ⁵³ Ye sê yãã, kadye nge gii ke ga waha fũhũ, ke yai ke ba nii ke saha fũhũ yãã ye; koo gii wãkuyãã ma ke na, ke yai ke ba nii wãkuyãã wee ke na ye. ⁵⁴ Kadye nge gii ke ga waha fũhũ, wãkuyãã ma ke na. Sukũhũ gaa laam wo, ke ga ba nii ke saha fũhũ yãã ye, wãkuyãã saa pye ke na ye. Loo yale wo, Yãhã sabangbãŋ kaplãŋ ngũ ga nii cĩinde. Koo kaplãŋ kē ngũ: «Gbã wĩ kua, gbã yia tãŋ!

⁵⁵ Gbã saha yia wãboo na nantãŋ ye.

Gbã fãnga kua.»

⁵⁶ Gbã fãnga yi kapee-wãpyeŋ wo. Kapee-wãpyeŋ fãnga -sê yi Yãhã kãnde katanŋ wo. ⁵⁷ Yãhã kē ke fãnga wãã wo kē Yesu Crise kãmay na, wo n waha n yia. Ke miingbãŋ yai ke naa n sey yalebye!

⁵⁸ Loo nde na, wo nna, -ye yii plãhã, Yesu wĩ n nii gbãã ye laam wo, ye n u tēn tē naa n yõ. Ye le cã ma yee,

le Yĩnfua Yesu tēn lii tee n tē woo ge kãmay na, tēwai sē ne ye.

16

-Ye naa koho le ye Yesu kãndeyãrwai ye!

¹ Pe war wãwãã wĩ na mpãy kē pe ma Yãhã nawee-, tē ba Galasyi Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa yar pe naa n pye mii, ye bya -ye naa n pye koo syi! ² Jimaasyi jimaasyi, nawee nawee woo, tuu ga waha yia kii na, u koo cer yi ta yaha u ya tãy teelaa wo. Loo na, n ma ba pa ye fla na, ye saa naa yii fãy war wãwãã wĩ ne ye. ³ N ma ba ka ye fla na, ye ga naweeyõm mpãy yãŋ yi, ye pe war bye le soho poo koho wo. Ndo -sê ga sabar yrũhũ, n le soho pe koho wo. Ke syi, pe ma ga dye Yurusalem wo, ke fla Yesu kãndeyãrfa ga pe wãpa yĩŋ cã. ⁴ Ta bya ma -sê yai n ka Yurusalem wo, waa ke yrãhã yi wii na pe ne.

Kai- nkãy Põl n traha u pye

⁵ N ma ba ka Maseduan kãntraha na, n ga ta ter ga ye fla na. N n traha n ga yi Maseduan Yesu kãndeyãrfa na. ⁶ Laa na n ga ba faa ma-ye fla na, laa na n ga ba wer cãã bye pye ye fla na. Loo na, teelaa fla wãkanŋ ma ba yi ra na, ye ga waha koho le ra ye, ta n ka ke fla na. ⁷ Yagaa woo, n sē n traha wo n wii yãã wãyãã ya, ta n ta ter ye. N n traha n ba yalaa dye ye fla na, Yĩnfua Yesu ma le sya.

⁸ Pãankoti gbar -sẽ ga ra yãã Yefesi na nwo. ⁹ Ye sã yãã, ta yĩŋ tãt tẽngbã laa ne nwo, koo kã. Napĩ-wãnihi naa bye ne, n ga loo tẽn nde tẽ.

¹⁰ Timuti ma pa ye fla na, -ye u yigi yõ! Ye sã yãã, woo bya ma le Yĩŋfua Yesu tẽn na ta wãŋ syi dyaŋ. ¹¹ Ye ma syi ye ga naa u kloŋ ye! -Ye koho le u ye u n waha u yrãhã yi yrĩŋ ne, u pa ra fla na. Wo u sẽŋ, ndoo tesẽ pe Yesu kãndeyãrfa ne. ¹² Wo tẽntẽwẽ Apolosu woo wĩ na, n naa u nar u ka ye fla na, pe Yesu kãndeyãrfa mpãy ne. Le sã -sẽ pye u laam wo yagaa ye. U ma ba draha yãã, u ga ba ka.

Kaplãŋ kuasaha, syaha ne

¹³ Ye ma n faha yii na ye, -ye ta Yesu wĩ n nii gbãã fãnga ne ye laam wo! -Ye naa tetege le yii wo, -ye naa yii plãhã le Yesu kãnde wo! ¹⁴ Ye tyii ye ntãŋ n dye yii tãt ye kãnkai- bye wo!

¹⁵ Wo nna, ye Tefanase cã u kahafa ne. Ye cã poo me pe cãã dye le Yesu kãnde wo Yakayi kãntraha na. Le tãt pe ye, pe n nii koho le pe Yesu kãndeyãrwai ye. ¹⁶ -Ye naa nagboho ta poosyifa na, tesẽ mpãy bye ne pe ma le Yĩŋfua Yesu tẽn na! ¹⁷ Tefanase ye wãpa wĩ tãt ra ye, Fartinase ne, Yakakuse ne; tee sã pye ye, poo me pe pye ra ne ye draha wo. ¹⁸ Pe pa ma ba ra laam yĩn, le n maha ye bya laam yĩn ye kã.

Ye yai poosyifa wĩ n naa n tãt ye ye!

¹⁹ Yasyi kãntraha Yesu kãndeyãrfa yawãrfa bye ye syar. Yakila u cõõ Per-syile ne, ma suhu Yesu kãndeyãrfa mpãy ne pe pe ya wãã pe kaha wo, pe ye syar Yesu kãndeyãrfa syaha ne. ²⁰ Wo teende Yesu kãndeyãrfa bye ye syar. -Ye yii syar naambiyãr syaha ne!

²¹ Ndoõ Põl, n ga kaplãŋ ngĩ kuasaha yrũhũ nii ya: N ye syar. ²² Wii ma yee Yĩŋfua Yesu wĩ sã n tãt u ye ye, yoosẽn te pye ufua na. Maranata: Wo Yĩŋfua Yesu, pa!

²³ Wo Yĩŋfua Yesu, u u laantãr yar ye na. ²⁴ Ye bye ntãŋ dye ra tãt. Wo bye wãã le Yesu Crise kãmay na.

Pɔl saba syāṅ wuhu kaplāṅ Korntifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl kē, ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Timuti ne, too saba nwo yrūhū nɔ wāā. Ndoo Pɔl kē, le tāy Yāhā ye ke n ta ta Yesu Crise tēnlɛhɛ. Wo u saba yrūhū nɔ wāā yii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kē Kornti wo, ma suhu yii mpāy bya ne, tee ma Yāhā wām ke Yakayi kāntraha kur bye wo. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīṅfua Yesu Crise ne, ke ke laantār yar ye na tesē ke yrīṅ ne.

Yāhā Pɔl flaṅ u wāfāy wo

³ -Too wo Yīṅfua Yesu Crise Tuhufa miingbāṅ gboho, Tuhufua wii kacān wee u laantār na ye, woo kē Yāhā ne, Yāhā gii ke nawee flaṅ yalebye. ⁴ Wāfāy gii syi ter ma sya wo dye, ke wo flaṅ. Koo syi kē, mpāy bye pe ma wāfāy wo, wo bya ga waha pe flaṅ wii ndoṅ wāflaṅ gii syi ter ne Yāhā ke wo flaṅ. ⁵ Ye sē yāā, le ma mii wo dyaṅ u Yāhā Yīndefua Crise ne. Wāfāy tii te u dye ter, te syar. Wāfāy busāā ga ba wo dye ke syi dyaṅ. U -sē wo flaṅ koo syi dyaṅ. ⁶ Wo ma nii n fāy, wo n ke yii poo na, ye wāflaṅ yāā, wāsyayaha ne, koo kē. Wo ma -sē wāflaṅ yāā, ye bya ga wāflaṅ yāā, ke n ye ta,

per gaa ye n waha naa wo wāfāy ter syi fāy laanyīn ne. ⁷ Loo ne, wo koho taha yaha ye wīī na fānga ne. Wo cā ma yee, tee wo wāfāy ter syi yāā, ye ga ba wo wāflaṅ ter syi yāā.

⁸ Wo nna, ye sē yāā, wāfāy tii bye te wo dye Yasyi kāntraha kui wo, wo n traha ye te cā. Te wāfāy ba gboho ter wo na. Wūūsaha ge sē pye wo na ye. Wo sē ba cā ge cā waa kuee yrāṅ na nantāṅ ye. ⁹ Wo n sya ba yee pe ba wo wāboo wīī pāā ta. Koo wāfāy nge -sē wo ta wo n cā ma yee, wo sē yai wo koho taha yaha wii na, mii Yāhā ya sē kē ye, koo gii ke nakur ta te n yir gbā wo, ma n nii yrāṅ na. ¹⁰ Koo kē, ke wo sya yaha gbā koho wo; ke ga wo sya naa n yaha koo syi. Āwā, wo koho taha yaha ke na, ma cā ke ga wo sya naa n yaha koo syi. ¹¹ Wo maha cā, yii ge ga koho le wo ye Yāhā wānar ne. Nawee- busāā ma nii Yāhā nar wo kē ke syi, ke ga luhu pe ye, ke loo kayīī pye wo kē, nawee- busāā n syaha wāā ke kē wo wīī na.

Nwa Pɔl sē yāā dur ga Kornti wo ye?

¹² Lii le ma wo ye yīnkuāyir wīī, loo ne nde: Wo laam wo, wo le cā laha ma yee, driyēfa nsoho wo, tesē ye bya nsoho wo, wo naa wo troho tāhā Yāhā cūinde yor wo, ma maha naa wii ta prafa mii Yāhā le yar mii. Wo sē waha yia koo troho wātāhā ter nge

na nawee laam kacān syi kāmāy na ye, Yāhā laantār kāmāy ne. ¹³ Yii gɛ le cā ma yee, kaplāŋ nkāy too yrūhū nɔ n wāā ye kē, ke yīntaha ma gbɛgbɛ, ke wee sīi ye. ¹⁴ Tee ke yīntaha war cacar yagaa, ta laam wo ye ga ba ke war tāŋ. Koo kē nge ne: Yīŋfua Yesu durbaper, wo wīi ga ba nii ye ye yīnkuāyir wīi, tesē ye wīi bya ga ba nii wo ye yīnkuāyir wīi.

¹⁵ Loo nde gboho ra laam wo, ta n sya ba yee, n ga cāā ka ye fla na, wo n wii yāā, wo maha ba wii yāā taha tɛɛ syāŋ gaa na, le n nii ye ye kayīi laa. ¹⁶ Ye sē yāā, n ba naa n yee, ndoo ga cāā ka ye fla na, n cā ta tɛr ga Maseduan kāntraha na, n ma ga dur, n maha ba yi ye fla na, ye n koho le ra ye ra yrāhā wāyi na Yude kāntraha kuɛ ye. ¹⁷ Tē ba loo nde le yaha ra laam wo, laa na yii mpāy le ga ma yee, tē sē ba le ta kai ye? Ye yee la, n laam ga naweetee wāŋ syi dyaŋ, n naa yē klaha, n waha naa n yee «āwā», tē maha naa n yee «aye» le yalebya wo? ¹⁸ Yāhā gii ke sroŋ, n ga waha le pāā ke yīnde na n yee: Kapān lii too ba ye yar, wo sē yee «āwā» ma maha wā klaha ma wo yē klaha le yalebya wo ye. ¹⁹ Ye sē yāā, ndoo, Silaasyi ne, Timuti ne, Yāhā Dya Yesu Crise wii, wo u wīi pāā ye ye, u sē pa u n pai nii u naa n yee «āwā » tuu dur naa yē klaha le yalebya wo ye. Yesu

wīi le yar, Yāhā sē dur n yi le kapān kur ye ye. ²⁰ Ye cā u wāpaŋ wo ta wo n cā, Yāhā ke bii yē tɛr kayūhū nkāy wāwāā ne wo kē, waa ke bye yāā. Yesu wīi wo ta wo n cā, Yāhā sē yēklahaŋ cā ye. Loo ne, too ne yee le nii ke syi Yesu Crise myaha na, Yāhā miingbāŋ kē too n gboho loo nde ne. ²¹ Wii tesē ye ne, wo seefar le Yesu Crise ne, Yāhā gɛ kē ke wo ta wo n waha wii plāhā wo Yesu wātaŋ ne wo Yater. Koo kē ke wo yāŋ yi. ²² Ke ke myaha puhu gbāā wo na, ma Yāhā Yrā le wo laam wo, loo n ta wo n cā waa ba ke kayūhū yāā, kayūhū nkāy ke ke ta yaha wo kē.

²³ Ya'a yāā n sē dur ga ye fla na ke Kornti wo ye, n sē naa n traha n wāfāy ta ye na ta kaplāŋ ne ye, koo kē. Yāhā yīnde ma ra na, le ma pye kawar, ke ra ta ra n ku. ²⁴ Wo cā ye Yesu sroŋ ta ye Yater; le sē nii mii wo n kɛ wo ye le le wo fāŋga na ye. Ye nii nuhu ne, loo ne too n kɛ ye ne.

2

¹ Loo ne ta n yee, n saa maha ka ye fla na n ga maha wāfāy gaa taha ye na ta kaplāŋ ne ye. ² Ye sē yāā, n ma wāfāy ta ye na ke syi, yoo ga ba nuhu le ta laam wo? ³ Loo ne, ta n ba saba waa yrūhū nɔ wāā ye kē, ma yee n sē naa n traha n ka ye fla na ye n wāfāy yāā, le n nii ra bya ye wāfāy ye. Ye cā ye wīi ne, le ga waha nuhu le ra

laam wo. N maha cā ma yee, nuhu ma pye ra laam wo, le ga nii nuhu wī ye bye ye. ⁴ U faale saba wāyrūhū wī nii ra ye wāfāy wī laa, ma suhu laam wlāhā wī, tesē yīntām wāyi wī. N sē yee le nii ye ye wāfāy ye, n n traha ye cā, ye ntāṅ dye gboho ra tāy kacān wee ye, koo kē ra n ba u faale saba yrūhū nō wāā ye kē.

Ye naa n tyii kapee- foho na!

⁵ Ye laam wo, waa ma pye u laa tee pye, le n nii laam wāwlāhā wī, ye cā ndoo laam sē me ufua wlāhā ye. Yii mpāy laam me u wlāhā, le ma sya pye ye bye sē me ye. ⁶ Yii busāā ma -sē u pēn wa, le yai u ne ke dyaṅ. ⁷ Yagaa, ye -sē yai ye tyii u kapee- fue na, ye nuhu le u laam wo; mii loo sē ne ye, woo gē laam ga waha wlāhā ter u ye, le sya kacān bye kua u na. ⁸ Loo ne, n ga ye nar nde ne: -Ye u yigi yō u n cā u yee, u ntāṅ dye ye tāy. ⁹ Ya'a yāā, n ba u faale saba yrūhū nō wāā ye kē, n maha naa n traha n yāṅ, ye ma pye ye n luhu ra kaklaha ye yalebye. ¹⁰ Waa ma laa tee pye, ye n tyii u kapee- fue na, ndoo bya ga tyii ufua kapee- fue na. Ta wī ma pye laa ne kapee- foho wātyii wī laa na, n ma tyii koo kapee- foho na, n le pye yii wī na u Yāhā Yīndefua Crise yīnde na. ¹¹ Wa'a yee, wo sē tyii ufua kapee- fue na koo syi ye, sāndāpee yīṅfua Setane

ga waha fānga yāā wo na, woo wii wo u laam wūhū cā yō.

Pɔl ka Toosa na

¹² Tē ga dye Toosa wo, ma yee ndoo ga le Crise kapāyī pāā ke fla na, Yīṅfua Yāhā ba ke fla draha cāā gbihi ta wa ra yaha ye. ¹³ Tē -sē ga dye ke fla na, n sē wo Yesu kāndeyārwe Tyite yāā ye, ta ntāṅ n nii ra cer busāā. Loo n ta, ra n ba kānde nar Toosafa ye, ma ter Maseduan kāntraha na.

Wo ga waha yia kai- bye na u Crise kāmāy na

¹⁴ Yāhā miingbāṅ yai ke naa n gboho, koo gi ke wo ta wo n yia kai- bye na u Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na. Ke wo ta wo Crise wī pāā nawee- ye teebehe bye wo mii lasekole dyaṅ too n yār teebehe bye wo. ¹⁵ Ye sē yāā, Yāhā ye, wo ma Crise lasekole dugu dyaṅ mpāy nsoho wo pe wāsyayaha yāā wa, tesē mpāy ne pe plaha kāmpee- wāyār wo. ¹⁶ Mpāy pe plaha kāmpee- wāyār wo, koo lasekole dugu nge ma gbāku dugu ne, ke n pai gbā ne. Mpāy pe wāsyayaha yāā wa, koo dugu nge ma cīnde yrā dugu ne, ke cīnde yrā wāā nawee kē. Yoo syi ga waha yia tēn nde na? ¹⁷ Ye sē yāā, wo wee mpāy dyaṅ pe le Yesu kapāyī wā klaha, ma le ta wake wī ye. Yāhā kē ke wo lehe wāā. U Crise tēntē- me wo ne, wo yē kaplāṅ sroṅ Yāhā yīnde na.

3

Te naambiyārfān tēntē-

¹ Wo ma n pāā ke syi, le sē nii mii wo wii sey ye. Wo sē maha n ke mpāy dyaṅ, wo saba yar ye na, wii syi u wo sey ye. Wo sē maha woo syi saba ke, ye u gbihi wāā wo kē ye. ² Yii me, tee ma woo syi saba wo ye, saba wii syi u yrūhū yaha wo laam wo. Nawee- bye ga waha le yāṅ cā, pe naa le kal ye troho wātāhā na saba ge dyaṅ. ³ Āwā, ye wī ma mii saba dyaṅ u Yāhā Yīndefua Crise le yar wo na, wo n le yrūhū yar nawee- na. U sē yrūhū cīnde sabakāi ne ntēmbapai na ye. U yrūhū Yāhā Yrā ne nawee- laam wo.

⁴ Wo ma n pāā ke syi, wo koho taha yaha Yāhā na Crise kāmāy na, koo kē. ⁵ Wo -sē cā wo saha yee, wo ga waha yia yāā tēn nde syi na wii ya kāmāy na ye. Wo ma waha yia lii na, Yāhā kē. ⁶ Ye sē yāā, koo kē ke wo ta, wo n waha nii ke naambiyārfān tēntē-, loo ma Yāhā Yrā wī. Kānde lii le ta, le tēn kalaa wee ke naambiyārfān wī na ye. Loo kānde nde lii le yrūhū yaha, le nawee- yar pe yai gbā ne pe kapee- wāpye wī na. Yāhā Yrā loo -sē cīnde yrā wāā nawee kē.

⁷ Le Yāhā kānde katan bye bii yrūhū yaha ntēmbapai na wii Yiifee- faale wādyaha Musa kē. Tuu naa ke yar nawee- na, le yalebya wo Yāhā nayōr n yehe Musa yīntaha na, pe Yiisrefa sē

waha u yāṅ ge yāṅ ye. Ke wāyehē palpal nge sē -sē ma- ye. Kānde lii le ta, loo lii le tēn n gaha nawee ne gbā kue ye, nayōr ge ma le na. ⁸ Loo na, ye yai ye cā ye yee, Yāhā Yrā tēn nayōr ga gboho, kacān saa pye ye. ⁹ Tēn lii le naa n gaha nawee ne gbā kue ye, nayōr te -sē pye le na, ye yai ye cā ye yee, tēn lii le nawee ta u n sron Yāhā yīnde na, loo nayōr ga gboho faale wān na, kacān saa pye ye. ¹⁰ Loo na, wo ma ke yagaa naambiyārfān nayōr wāyehē palpal nge wāgboho yāṅ, waa cā ke faale cāā naambiyār nayōr wee ngaa ge ye. ¹¹ Ye sē yāā, kai lii le n ma- carle ya, le nayōr ma yehe ke syi, ye yai ye cā ye yee, kai lii wākuayāā wee le na ye, kacān saa pye loo nayōr wāyehē wāgboho na ye.

¹² Wo koho taha yaha loo nde na, koo kē wo n waha le Yesu kapāyī wūhū pāā n yigi nawee- ye laanyīn ne. ¹³ Wo wee Musa wāṅ syi dyaṅ ye, woo wii u bii u yīntaha tā tā fai ne, pe Yiisrefa ma syi pe u yīntaha wāyehē palpal wākuan yāā, ke n kua ye. ¹⁴ Pe Yiisrefa bya pye mii fai paha tā pe kacān na, pe sē waha Yāhā wūhū war ye. Ma sya ba waa ke yagaa na, Yiisrefa ma nii ke faale Yāhā sabangbāṅ kaplāṅ kal, le ga nii mii fai paha tā pe kacān na, pe saha naa

ke kaplāṅ yīntaha war ye*. Mboo wii ma -sē wāā le u Yāhā Yīndefua Crise ne, loo fai nde ga gbe kāā ma kacān na, ma n waha naa ke Yāhā wūhū war. ¹⁵ Ke nanga nge na, pe Yiisrefa ma nii Musa saba kaplāṅ kal, le ga nii mii fai paha tā pe kacān na, pe saha naa ke kaplāṅ yīntaha war ye. ¹⁶ Wii ma -sē u ya le soho Yīnfua koho wo, loo fai nde gbe kāā u kacān na. ¹⁷ Ma'a luhu Yīnfua, Yāhā Yrā ne. Yāhā Yrā ma tēn tē nawee wii laam wo, u wee fānga gaa ter koho wo nantāṅ ye. ¹⁸ Fai laa wee le tā tā wii yīntar na ye. Yīnfua nayōr n yehe wo bye yīntar na palpal. Loo na, wo wā n klahā ma ga naa n nii Yīnfua wāṅ syi, kaa n naa n taha wo nayōr na. Ye sē yāā, Yāhā Yrā tēn ne loo ne.

4

Tēntēle wii u sron

¹ Yāhā loo tēn nde le soho wo koho wo ke laantār na, loo ne wo wii plāhā le wo. ² Fyar wūhū nkāy ke n pye wam wo, wo koo wīi sye. Wo sē nawee- wāwlan kacān ter ke ye, wo sē le Yāhā kapān wā n klahā ye, wo le cīinde loo yar n laha nawee-na. Too wo troho tāhā gbaa na ke syi Yāhā yīnde na, mpāy pe sron, poo ge ga waha naa wo sey loo nde na. ³ Le Yesu kapāyīi nde lii too n yar nawee- na, mpāy pe

plaha kāmpee- wo, pe saha le wīi war ye. ⁴ Ya'a yāā, pe sē le Yesu kapāyīi wūhū sya cīinde ye, driyē nge yīnfuapee pe laam kacān wlāhā pe ye, koo kē. Woo yīnfuapee nwo sye pe na, pe saha le kapāyīi cāāngbāṅ yāā ye, le kapāyīi lii le Crise miingbāṅ wīi pāā, woo wii u ma Yāhā ke ya kai na. ⁵ Wii wīi sē ne too n pāā ye, Yīnfua Yesu Crise wīi ne too n pāā. Wo yee wo ma ye tēntē-, ma ga naa le Yesu kapāyīi wūhū tōr ye ye. ⁶ Ye sē yāā, Yāhā bii yee: «Cāā- pe naa yehe wam laam wo!» Koo kē, ke n ke cāā- ta pe n yehe wo laam wo, ma wo ta wo n cāā- yāā ke miingbāṅ wācāṅ na, ke miingbāṅ gi ke n yehe Yesu Crise yīntaha na.

Wāfāy tii te Yāhā tēntē-dye

⁷ Wo le Yesu kapāyīi wūhū cā, le kacān cāā- n nii wo laam wo. Wo ma mii poor gbāhā dyaṅ wangbāy kla ne ke laam wo. Loo nde le yar gbaa na ma yee, fāngangbāṅ nge gi ke syi wee yāā ye, Yāhā wāṅ kē, wii wāṅ sē kē ye. ⁸ Wāfāy ter bye wo dye, ke sē -sē waha wo boo ye. Ntāncer ma wo na, loo naa bye ne, wo koho taha yaha Yāhā na. ⁹ Pe wo nuhu le Yesu kapāyīi wīi na, Yāhā sē -sē koho kuā wo na ye. Pe wo gbā cāār yaha kāntraha na, wo sē -sē ku ye. ¹⁰ Wo kadye crā gbā ne mii Yesu

* **3:14** 3.14 Yiisrefa Musa kānde saba cā tesē pe faale Yāhā kaplāṅ tōrfa saba ne. Ma sya ba waa yagaa na, pe sē -sē le sya ma yee, Yesu Crise kē u Yāhā Yīndefua ne ye.

Crise dyaṅ tuu gbā yāā mii. Wo kadye ma -sē nii yrāṅ na, Yesu Crise cīnde yrā ter ne le ma wo ye. ¹¹ Too ma yrāṅ na, gbā wo ke yalebye Yesu wīi na. Koo ga ta Yesu Crise cīnde yrā ter n waha naa n yāā wo kadye na, koo gii ke ga waha gbā yāā. ¹² Loo nde na, wo tyii gbā wo ke, ma yee cīnde yrā le naa yii ke, cīnde yrā lii wākuayāā wee le na ye.

¹³ Yāhā sabangbāṅ wo, wo wādyaha gii ke Yāhā wāsey yay saba yrūhū, ke le yrūhū ta teelaa wo ma yee, woo Yāhā ta u Yater, loo ne woo n pāā ke ye ma ke sey. Wo bya, wo Yāhā ta wo Yater, loo ne wo ke wīi pāā. Wo Yāhā ta wo Yater kānkai- bye wo, wo wāle wāṅ syi. ¹⁴ Ye sē yāā, wo cā ma yee, Yāhā wo Yīnfua Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye. Ke ga ba wo bya ta ye ne, wo n yir gbā wo, wo nii yrāṅ na Yesu ne, ke maha wo ta wo n nii ye ne Yesu yaha ye. ¹⁵ Kai- ngīi bye n pye yii wīi na. Te Yāhā laantār wāā nawee- busāā kē, ma yee pe nawee- fānga pe naa n pāā Yāhā ye, pe naa syaha wāā ke kē, pe naa ke miingbāṅ gboho.

Kayū lii too ga ba yāā

¹⁶ Loo ne, wo sē fāy n sya ye. Wo kadye sraha ma sya pye n klaha- cacar, wo laam poo na, pe fānga yāā plii wuhu na. ¹⁷ Wāfāy gii ke wo dye, ke ma car ya, ke sē maha n ma- ye. Koo

wāfāy nge n pai wo kē kayū lii syi ne wākuayāā wee le na ye, kacān sē maha wee le wāgboho na ye. Le wīi sē n tān gē tān ke wāfāy wīi ne ye. ¹⁸ Ye sē yāā, kainkāy ke n yāā yīnde ne, wo sē koo yāṅ ye; nkāy ke sē n yāā yīnde ne ye, koo roo n ke. Kai- nkāy ke n yāā yīnde ne, koo n ma- carle ya, nkāy ke sē n yāā yīnde ne ye, wākuayāā wee koo na ye.

5

¹ Ye sē yāā, wo cā ma yee, driyē nge wo, wo ma kadye sraha gii laam wo, ke ma mii nwonge dyaṅ too dye nii. Wo ma ba ku, koo kadye sraha n pye klaha-, Yāhā ga ba yāhāyīṅ nwoṅ gaa wāā wo kē yāhāyīṅ na. Wāklahayāā wee koo na ye. Yāhā gē kē ke koo nwoṅ nge gbihi, nawee sē kē ye. ² Too ma teelii wo yagaa, wo n sīi cīnde wāsīi, ma n ke wo pye wo yāhāyīṅ nwoṅ nge wo. ³ Ye sē yāā, wo yāhāyīṅ nwoṅ nge, koo gii ke ma wo kadyefāṅ, ke ma ba gbihi wa, kadye saa maha ba ke laa yāā wo ye ye. ⁴ Āwā, too ma wo kāntraha nwonge nge wo, wo n sīi wāsīi ya woo, mii tegengbān dyaṅ te ma wo yīṅ na. Le sē nii mii wo n ke wo wo kāntraha kadye miy yaha ye. Wo yee, wa' a ba ke yāhāyīṅ kadye le, loo le ga tāy wo ye. Loo na, kla gii ke ga waha ku, koo ga draha yaha kla gii kē ke ma cīnde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. ⁵ Yāhā gē kē ke

wo ta, wo ba koo wāwāklaha nge syi wā klaha. Ke ke Yrā wāā wo kē, ma yee le wo ta wo n cā, waa ba ke kayūhū yāā, kayūhū nkāy Yāhā ke ta yaha wo kē yāhāyīṅ na.

⁶ Loo ne wo sē fāy n sya ye. Wo cā ma yee, too ma kadye sraha nge wo, wo fla dey Yīṅfua fla ne. ⁷ Ye sē yāā, too sē kla gii yāā yīnde ne ye, wo koo ta wo Yater ma n yār. ⁸ Wo sē fāy n sya kueekuee ye. Wo ma ne ga waha kadye sraha nge yaha, wo ga nii kuee Yīṅfua tāy, loo le ne ga tāy wo ye. ⁹ Le tāy wo ma kadye sraha nge wo woo, wo wee ke wo ye woo, lii too cāā n ke kai- bye yaha ye, loo ne wo wīī le tāy Yīṅfua ye. ¹⁰ Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise ga ba wo bye sāhā, u wo nanem bye dāān wāā wo kē kayūhū nkāy wīī na, tesē kapee- nkāy wīī ne, too pye cāā gii cāā na wo pye wo kāntraha kadye sraha wo.

Yesu Crise wo wāā le Yāhā ne

¹¹ Wo n fya Yīṅfua na, kacān wee ye. Loo ne, wo n traha nawee- bye pe Yāhā wūhū cā pe ke sya cīinde. Yāhā wo cā. Too ma mii, ye bye le cā ye laam wo. ¹² Myaha sē kē too n ke ye ye ye, wo n ke wo wīī le nii ye ye yīnkuāyir wīī. Loo na, mpāy pe kalaa wee laanyōm na ye, ma pe ya sey gbaa wūhū koo ne, tee ga pe yē wāā naa n sya lii ne, yaa cā. ¹³ Le ma pye cīinde, wo yīṅ wee ye, Yāhā ya wīī ne

le ne. Le ma -sē pye wo yīntar ma gbegbe, le nii ye ye yīnkuāyir wīī. ¹⁴ Ye sē yāā, wo ntāṅ pe dye gboho Yesu tāy, loo ya le tāy ter wo ye, ma wo ta wo n nii woo ya tēn tē. Wo le cā laha ma yee nawee nen ya ku nawee- bye wīī na; le nii mii nawee- bye u gbā ter syi ku. ¹⁵ U ku nawee- kur bye wīī na. Loo na, mpāy bye pe ma yrāṅ na, pe wee yrāṅ na pe ya kānkai- wīī na nantāṅ ye, pe ma yrāṅ na Yesu ya kānkai- wīī na, woo wii u ku, ma dur ba yrāṅ na poo wīī na.

¹⁶ Loo nde ta, driyēfa pe nawee yāṅ u kadye sraha na mii syi dyaṅ, wii sē nawee yāṅ koo syi ye. Faale wo, wo ma sya pye wo naa u Yāhā Yīndefua Crise yāṅ driyēfa wāyāṅ u kadye sraha na, yagaa wo sē u yāṅ ke syi nantāṅ ye. ¹⁷ Nawee woo ma kāhā seefar le wa Crise ne, u nii nafuē waa Yāhā yīnde na. U faale kānkai- kua u yīṅ na; u kānkai- bye nii tāṅ kafūhū fla. ¹⁸ Yāhā kē ke koo ngīī bye ta. Koo kē ke wo wāā le ke ya ne Crise kāmāy na, ma wo taha wo naa nawee- ta pe ba wāā naa n le ke ne. ¹⁹ Ye sē yāā, Yesu Crise kāmāy na, Yāhā tēn tē, ma ga nawee- bye wāā le ke ya ne, ke pe kapee- gbe kāā pe yīṅ na. Ke wo taha, wo koo wāwāāle tēn nde wīī pāā nawee- bye ye.

²⁰ Wo kapān gbe Crise woo myaha ne; le nii Yāhā ge kē ke pāā n wāā ye ye wii yē ne: Wo le nar n waha ye ye

Yesu Crise myaha na, ye tyii ye wāā le Yāhā ne! ²¹ Kapee laa sē pye Yesu Crise yīṅ na ye. Yāhā -sē wo kapee- bye taha woo yīṅ na, ma yee woo nen ya kāmāy na, wo sroṅ ke yīnde na.

6

¹ Le nii ke syi, wii mpāy too ma le Yāhā tēn na, waa ye yar waha nde ne: Yāhā laantār wīi lii wāā ye kē, ye ma syi le n yi wāwaha ye. ² Yii gē le cā ma yee, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee, Yāhā yee:

«Yaliile le ba yai n' luhu ma wānar ye,
loo yale le ba nɔ,
n luhu ma wānar ye.
Per gii ke ba yō n' ma sya yaha,
koo per ke ba nɔ, n ma sya yaha.»

Ke Yāhā wānar yaleyīi -sē kē yagaa. Ke wāsyayaha peryūhū -sē kē nanga.

Yāhā tēntēle wii u ke tēn ya kar

³ Lii too n ke, laa wāpee ma syi le yāā le Yāhā tēn kuē ye ye. Loo ne, kai lii syi le sē sroṅ ye, wo sē n traha wo le syi laa pye waa na ye. ⁴ Kānkai- bye wo, wo le yar Yāhā tēntē- me wo ne: Wo wii plāhā laanyīn ne wāfāy ter bye wo tesē laam wāwlāhā ter bye wo tesē ntāncer ter bye wo. ⁵ Ye sē yāā, pe wo gbā, pe wo tā nwompihi wo, pe klofa ta pe n wāhā cer wo ne; tēṅ nkāy ke waha, wo sē fya ke wātē

ne ye. Wo naa wāy fāā sya Yesu tēn wīi na, wo naa wo yē tā digi na. ⁶ Wo kapyen ter le yar Yāhā tēntē- me wo ne, tesē wo kacān ter ne, wo laanyīn ne, wo laantār ne, tesē le Yāhā Yrā ne le tēn lii tē wo laam wo, tesē wo Yesu kāndeyārwai ntāṅ wādye wīi ne wo tāy, ⁷ tesē wo Yesu kapāyīi wāpāā ter ne nawee- ye, ma suhu Yāhā fānga ne. Ya'a yāā wo yia kai- ngūi bye na, Yāhā ke wo ta wo n sroṅ, loo ne le n paha wo na; loo maha ne, le ma wo naanmiy kla.

⁸ Mpāy' wo sey, mpāy -sē' wo tyehē. Mpāy' wo miyūhū yee, mpāy -sē' wo miipihi yee. Mpāy' wo tōr kawarfuafa ne, wo -sē' cūinde pāā. ⁹ Pe' wo yāṅ mii pe sē wo cā ye, pe bye -sē' wo cā tāṅ. Pe n yee too ku; wo -sē mii yrāṅ na, nawee- bye yīnde ma wo na. Pe' wo yāṅ mii wāpēn gaa ter dyaṅ ke wo dye; wo sē -sē ku le wo ye. ¹⁰ Mpāy ma pe n ke wo laam n naa n war; wo laam -sē ma nuhu fla yalebye. Pe' wo yāṅ nawām, wo -sē' kayūhū wāā nawee- busāā kē. Pe wo yāṅ mii ngaa wee wo ye ye, kayūhū bye -sē ma wo ye.

¹¹ Korntifa, yii mpāy ye ma wo naambiyām, nkāy ke pye wo laam wo, koo kē too pāā ye ye, wo sē laa wūhū ye na ye. Ye wīi laanfīr yigi wo kē. ¹² Wii laha ye ye, yii me tee sē laha wo ye ye. ¹³ Loo ne, n ga ye yar mii ta pii gē dyaṅ ye ne: Ye ntāṅ pe dye wo tāy

mii, ye tyii wo ntāṅ n dye ye tǎy koo syi, -tee tyii wo wīi n laanfīr yigi ye kē.

-Ye yii yigi mpāy ne pe wee Yesu kānde wo ye!

¹⁴ Mpāy pe wee Yesu kānde wo ye, ye ma syi ye naa n gbra pe ne kai- wo ye. Ye sē yāā, kai lii le sronṅ, le saha wāā le lii ne le pee ye; tesē kai lii le ma cāā- wīi, le saha wāā le lii ne le ma wam wīi ye. ¹⁵ Ye cā u Yāhā Yīndefua Crise saha wāā le sāndāpee yīṅfua Setane ne ye; loo na, wii u Yesu Crise ta u Yater, u saha wāā le wii ne u wee Yesu kānde wo ye. ¹⁶ Yāhā kangbāṅ ma suhu mpar wān ne, te dey te ya ne. -Ye yāṅ, Yāhā gii ke ma yrāṅ na, koo kangbāṅ kē wo ne. Yāhā gē bii loo pāā ma yee:

«N ga ba pye pe nsoho wo,
n naa n yār pe ne.

N ga nii Yāhā pe ye,
pe n -sē nii ra nna.»

¹⁷ Loo ne Yīṅfua Yāhā n maha bii yee:

«Ye yii cēr yi kāā pe nsoho wo!

Ngii ke wee gbēgbē ye,
ye ma n tē ke na ye,
n -sē ga ye gbihi yigi.

¹⁸ N ga nii Tuhufua ye ye,
ye n -sē nii ra dyam tesē
ra pueesyam ne.»

Yīṅfua Yāhā kapān ne, koo gii ke ma tāṅ kai- byē fānga ne.

7

¹ Ta naambiyām, Yāhā yē ter kayūhū ngīi wāpyeṅ ne wo kē. Loo na, wo yai wo wo kadye yee yi naa n kāā,

wo laam ne kai- nkāy wo ke wee gbēgbē ye, -too naa n fya Yāhā na, loo na waa laha kai- byē wo, wo nii cīinde Yāhā nawee-.

Lii le Pōl laam flege

² Ye tyii wo wīi n laanfīr yigi ye kē! Wo sē kapee pye waa na ye, wo sē waa koho kla pye klaha- u kē ye, wo sē fufor pye waa na ye.

³ Le sē nii mii ye wīi laa sē yō, koo ra n pāā ke syi ye. Yii gē le cā, n ba le pāā wa ye ye ma yee, ye wīi gboho wo laam wo, le tǎy wo ma yrāṅ woo, wo ku woo, ngaa saha wo cāāṅ wii na ye ne ye. ⁴ N sē cēr ye na ye, ye wīi ma ra ye yīṅkuāyir wīi. Wo wāfāy byē wo, ye wīi ra flaṅ ma maha nuhu le ra laam wo. ⁵ Ye sē yāā, too ga dye Maseduan kāntraha wo, wo sē wūūsaha yāā ye, wo wāfāy ter byē yāā: Nawee- wāfāy ta wo na, wo maha naa ntāṅ cēr. ⁶ Yāhā gii ke -sē wāfāyfa flaṅ, ke wo flaṅ Tyite wāpaṅ ne, ⁷ tesē u yē kaplāṅ ne: Tee u laam yīn kaplāṅ nkāy ne, ma fānga le u laam wo, u ke pāā ra ye. Ta wāyāā laam ke ye yigi mii, ye laam pe wlāhā ye ye ra wīi na, tesē ye n kē ye dye ra kue ye mii, u koo tōr ra ye. U kaplāṅ byē nuhu le gboho ra laam wo.

⁸ Saba wii tē ba yrūhū nō wāā ye kē, ke kaplāṅ ma sya pye, ke ba ye laam wlāhā, yagaa u saba wāyrūhū wīi tǎy ra ye. Ke kaplāṅ ke ba ye laam wlāhā yaliile wo, le ba ra fāy loo yale wo. ⁹ Nanga

nge na, le nii ra ye nuhu wīl, n sē yee ye laam wāwlāhā wīl ye. Tee waha cā, ma koho klaha, ma le kānyīl gbe ye laam wāwlāhā flāhā tāy, loo ne le tāy ra ye. Ya'a yāā ye laam pe wlāhā ye ye, Yāhā wīl ne. Koo fla na, wo sē laa tee pye ye na cīnde ye. ¹⁰ Ye sē yāā, laam wāwlāhā Yāhā kānde na, le n pai kānyīl wāgbenj ne, kānyīl lii le n gaha nawee ne u wāsyayaha kue ye. Loo yō. Driyēfa laam wāwlāhā ter, loo nde n pai gbā ne. ¹¹ Yāhā ke ye laam wāwlāhā ta, ma tēn lii tē ye laam wo, ye sē le tēn fla yāā la? Kai lii le pye ye fla na, ye sē na, ye le ta kangbāy? Ye sē na, ye n ke ye le yar, nawee- n cā ye wīl wee laa ne loo kai nde wo ye? Le sē na, le fyar yigi ye kē? Ye sē na, ye n fya Yāhā na? Ye sē na, ye n ke ye ra yāā farfar? Ye sē na, tee fānga yāā? Ye sē na, ye n ke ye loo kai nde pyefua pēn? Yagaa, ye le yar laha ke syi ma yee, ye wīl wee laa ne kai nde wo ye.

¹² Ya'a yāā, tē ba u saba yrūhū nō wāā ye kē, n sē ba u yrūhū u kapeepyefua wīl na ye. Le kapee le pye wii na, n sē maha ba u yrūhū woo wīl na ye. N naa n ke, ye bye ye le cā Yāhā yīnde na ye yee, wo wīl gbobo ye laam wo. ¹³ Loo ne, le wo flāṅ. Ye bye tee Tyite laam yīn u kē, u n nii nuhu ne, loo nde maha nuhu le gbobo wo laam wo, ma sya ta ter. ¹⁴ N ba faa

nii sey ye wīl na Tyite yīnde na. Ye -sē ga ta, le n nii mii tē ba naa nii sey u yīnde na mii. Too cīnde ya pāā ye ye yalebye, loo ne too ba ye wīl sey Tyite ye mii, u ga le yāā koo syi. ¹⁵ Yalebye u u laam too ye wīl na; tee naa n luhu u kaplāṅ ye, tee ba u gbihi yigi ma naa nagboho tii syi ta u na busāā, koo ngīl kaa taha ye ntāṅ wādyenj na u tāy. ¹⁶ Tē cā n ga waha koho taha yaha ye na kai- bye wo, loo nde ra laam yīl nuhu ne.

8

War wāwāā Yesu kāndeyārfa fenfa kē

¹ Wo nna, Yāhā kayīl lii le pye Maseduan kāntraha wo, pe Yesu kāndeyārfa yawār teebēhe wo, wo n traha ye le cā. ² Wāfāy tii bye te pe Yesu kāndeyārfa dye, loo naa bye ne, nuhu ba gbobo pe laam wo, pe n sya laantār wīl laa pye gbobo, pe sē pe nawān ge yāṅ ye. ³ Ta n cīnde nde pāā ye ye, pe ga waha ngii kē, pe pe laam flege, ma koo kē pe ya ya ma sya ta ter. ⁴ Poo -sē me, pe ba wo nar waha, too tyii poo ngaa nō wāā Yesu kāndeyārfa mpāy kē pe ma Yude kāntraha wo, pe pe koho soho*. Pe yee, loo nde ga nii pe ye nuhu wīl. ⁵ Too ba kla gii syi wīl ga yigi pe ne, pe kē ma ter koo yaha. Pe -sē ba cāā pe ya le soho Yīnfua koho wo. Loo kur ye, Yāhā n maha pe ta pe n pe ya le soho wo bya koho wo.

* 8:4 8.4 Koo cāā na, fāāngbāṅ pye Judee kāntraha na.

⁶ Loo ne, wo n Tyite nar, u ka ye fla na. U ba koho wāyi tēn lii koho yigi, u ga ta ter le ne, u ye ta, ye n loo laantār wīi nde pye kua. ⁷ -Ye yāṅ, kayūhū bye ma ye ye: Ye Yesu ta ye Yater, ye le Yesu kapāyīi wūhū pāā cā, ma maha ke wāwar cā, ye sē maha wāfāy gē cā le tēn wo ye; wo ntāṅ maha dye ye tāy. Kayīi wīi nen lii ya le -sē kuee ye na, waa ye yar le ne: -Ye laantār wīi nde pye kua! ⁸ Le sē nii mii fānga wīi laa ne tē yee ye pye ye. N ma mpāy laantār wīi tōr ye ye, n n traha ye yāṅ, le ma pye ye Yesu kāndeyārwei ntāṅ sroṅ dye ye tāy cīinde. ⁹ Yii gē wo Yīṅfua Yesu Crise laantār ter cā: Woo wii tuu pye cīinde nangbān wān bye ne, u u ya ta nawūū draha wo yii wīi na, ma yee ye waha kayūhū yāā woo nawān flāhā tāy. ¹⁰ Ta n ta laam wīi pāā ye ye: Tēn lii ye le koho yigi dyalaa na, le yō; -ye ta ter le ne! Yii me tee cāā yir le wāpyeṅ ne; yii me le maha cāā tāy ye laam wo. ¹¹ -Ye ta ter yagaa, ye le tēn pye kua! Tee ba ye laam gbihi ta mii syi ma le koho yigi, -ye ye laam gbihi ta koo syi, ye le pye kua ngii ne, tee ga waha yia ye kē. ¹² Ye sē yāā, mboo wii ma koho yi nuhu ne, loo ne le n tāy Yāhā ye, ma'a sya yee ma sē waha yia, ma kē gboho ye.

¹³ Pe sē yee, ye ye koho kla bye kē tāṅ ye mpāy yi pe fēn wo, yii tee too ye. Ye bye, ye

nii wāceṅ, le yai le nii koo syi. ¹⁴ Yagaa, ye sē na, kla ma ye ye? Loo na, ye ga waha koho le mpāy ye, ngaa wee pe ye kueekuee ye, ye pe yi kāā fēn wo. Per gaa, ye bya ma -sē ba pye wāfāy na, kla n yāā poo ye, pe bya ga waha koho le ye ye, pe ye yi kāā fēn wo. Ye ma nii koho le yii ye ke syi, yaa yii yi naa n kāā fēn wo, ye naa n nii wāceṅ. ¹⁵ Loo ne le yrūhū Yāhā sabangbāṅ wo ma yee: «Wii tuu ba yāā, ma gbe dege, ngaa sē kuee ma ba fūhū u ye ye. Wii tuu sē ba yāā gboho ye, ma gbe carle ya, ngaa sē -sē naa n waha u na ye.»

Tyite u tēntēwai ne

¹⁶ Yāhā miingbāṅ yai ke naa n sey, koo gii ke Tyite ta ye wīi n gboho u laam wo wo wāṅ syi dyaṅ. ¹⁷ Too Tyite nar lii ne, u le sya nuhu ne, ma sya le pāā ta woo ga ka ye fla na. ¹⁸ Wo Yesu kāndeyārwei nwo, wii Yesu kāndeyārfa yawārfa bye u tēyīi wīi pāā le Yesu kapāyīi wāpāā ne, waa woo ta u n ka Tyite ne. ¹⁹ Woo maha kē, pe yāṅ yi u ke yrāhā yi wo ne, wo n ga ke kohole kla wāā, kaa n taha Yīṅfua miingbāṅ na, tesē le n waha cā wo laantār gboho.

²⁰ Wo n traha, waa ma n ba wāpee laa yāā wo na le wangbāy nde kue ye pe le soho wo koho wo ye. ²¹ Lii le yō, wo sē n ke wo loo

pye Yīṅfua ya yīnde na ye, wo maha n ke wo loo pye nawee- bye yīnde na. ²² Waa maha wo Yesu kāndeyārwai waa le taha poo nawee-syām mii na. Wo u pye yāṅ tēṅ busāā ne, u n ke tē yō nuhu ne. Yagaa, tuu yee woo cā, yaa ye tēn pye kua, loo u nuhu wāḡboho wīi yar.

²³ Yagaa, le nii mii, Tyite woo nii wo tēntēwai too lehe wāā ye ye. Pe Yesu kāndeyārwai syām mii na, pe yawārfa me pe poo lehe wāā; pe tēn tē u Yāhā Yīndefua Crise miingbāṅ wīi na. ²⁴ -Ye le yar pe na tesē pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ne, pe n le yāā pe ntāṅ dye ye tāy, pe n maha cā wo tāhā kē too wii sey ye wīi na.

9

¹ War mpāy syi pe yai pe ka Yude kāntraha wo koho wāle wīi na ke fla Yāhā nawee- ye, n ma sya yee, n sē pe wīi pāā ye ye ye, laa wee le na ye. ² N cā, ye ye laam gbihi ta loo na, ta n sya nii sey ye wīi na Maseduan kāntrahafa ye. Ye sē yāā, n pe pye ma yee, yii Yakayi kāntraha kuifa, ye yii gbihi ta wa dyalaa na, le yale syi ma na. Ye laantār wīi nde n -sē laantār le gboho poo busāā laam wo. ³ N ga Yesu kāndeyārfa nawee- tāā mii lehe wāā ye fla na, too ye sey lii na, le ma n yi wāwaha ye, ye n yii gbihi ta cīnde, mii n ba le pāā mii. ⁴ Mii loo sē ne ye, Maseduan kāntrahafa ma ba pa, wo n ka ye fla na

ma ga yāā, ye sē yii gbihi ta wa ye, le ga fyar sronṅ yigi wo kē, too ba ye wīi sya ter cīnde. Yii fyar -sē ga waha pye la wātōr wīi? ⁵ Loo ne, ta n Yesu kāndeyārwai mii nar pe cāā ka ye fla na ra yaha ye, pe ga koho le ye ye, ye n ye laantār kohole kla gbihi ta, koo gii ye yē ter ke wīi ne. Loo na, n ma ba ka, n n gaha yāā ke gbihi ta wa; loo ga ta le n cā ye ke kē yay ne, ke wākē wīi sē ye yaa ye.

Laantār wūhū

⁶ Yii ge le cā laha ma yee: Wii ma digi tāhā car ya, ufua ga ba gbe car ya. Wii ma digi tāhā busāā, woofua u ga ba yāā gbe busāā. ⁷ Loo ne, ye nanem bye yai ye kē ye laam wākē, le ma syi le waa yaa ye, le ma syi le nii waa ye fānga wīi ye; ye sē yāā, wii u n kē nuhu ne, woofua wīi ne le n tāy Yāhā ye. ⁸ Yāhā ga waha ye kē kayūhū ter bye ne busāā, ke n yai ye ye, te gber n sya kuee ye ye, ye n waha naa kayūhū busāā pye te ne. ⁹ Le yrūhū Yāhā sabangbāṅ wo loo wīi na ma yee:

«U u koho wān kē n gboho laantār ne.

U nawūū kē.

U kasronṅ wāpyeṅ saa kua yāā ye.»

¹⁰ Yāhā kē ke yēy wāā yēy tāhāfua kē, u yē digi ne. Yēy gii wīi ke -sē ma ye na, ke ga koo wāā ye kē, ke ke ta ke n fiy, ke le, ke pii sa, tesē ke ta kaa naa n taha ye kasronṅ na. ¹¹ Yāhā ma -sē yii ta ye n nii yai klafa ke

syi, ye ga waha naa laantār wūhū pye nawee- busāā kē yalebye. Loo ga ta, pe n syaha wāā Yāhā kē pe naa ke miingbāṅ gboho. ¹² Ye sē yāā, ye kayīī nde, le ga pe Yude Yesu kāndeyārfa wīī yō, loo ya sē -sē ne ye; le ga maha ta syaha busāā n kē Yāhā ye, ke miingbāṅ n naa n sey. ¹³ Ye kayīī nde ga ye ter yar nawee- na gbaa na. Le ga maha ta, nawee- busāā n Yāhā miingbāṅ sey yii wīī na, tee Yesu Crise sron ta ye Yater, ma maha n luhu le Yesu Crise kapāyīī wūhū ye, mii ye le pāā nawee- ye mii. Tee kayūhū pye ye koho wān ne laantār ne, pe Yude Yesu kāndeyārfa kē ma suhu nawee- bye ne mii, pe ga maha Yāhā miingbāṅ sey loo nde wīī na. ¹⁴ Le ga nii kayīīngbāy Yāhā pye ye kē. Loo nde ga ta ye ntāṅ n dye gboho pe tāy, pe ga naa Yāhā nar ye kē, pe maha naa syaha wāā ke kē ye wīī na. ¹⁵ Yāhā miingbāṅ, ke naa n sey ke kayīī wīī na wo kē, ke kayīī lii kacān wee yāā le wāyōṅ na le wāgboho ne ye.

10

Pōl u tēn wāsron wīī pāā

¹ Pe n yee, ndoo Pōl ma pye ye nsoho wo, ta laam ga naa n tāy, n ma yee n wee ye nsoho wo ye, n ga ra laam waha ye ne. Loo ne, n ga wīī nen laa pāā ye ye: N ga yii nar nde ne u Yāhā Yīndefua Crise laanyīn ter ne, u laantār ter ne: ² Ye

ma syi ye ra ta, ra n ba naa fānga wūhū pye ye na, n ma ba pa ye fla na ye. Mpāy pe n yee, wo n pye naweete- wāpyeṅ, n cā n ga waha ra laam waha poo ne, kacān ge saa pye ye.

³ Wo cā ma yee, nawee- me wo ne; too -sē ma tēn lii wo, le wee mii naweete naan dyaṅ too n miy ye. ⁴ Wii, wo naanmiy wān wee driyēfa wān ne wāceṅ ye: Yāhā wān ne wii ye, te ma fāngangbāṅ ne, ma ga waha yia fānga wān ter bye na. ⁵ Koo kē ke wo ta, wo n waha n yia kawar wūhū na. Wo n yia yatan wūhū nkāy na, ke yer n tā nawee na u Yāhā wācāṅ na. Wo n ke nawee- pe naa n luhu u Yāhā Yīndefua Crise woo ye pe kānkai- bye wo. ⁶ Yii poo ma luhu n wa Crise wūhū ye, mpāy pe yee poo sē n luhu ke ye ye, wo wii gbihi ta wa pe wāpēn na.

⁷ Ye ma, ye ma kai yāā yīnde ya ne mii syi, ye ne le ta koo syi. Loo nde ya na, wii ma cā u ma Crise wūū, u maha le cā u yee, wo bya ma Crise wām u wāṅ syi. ⁸ Ye sē yāā, Crise fānga wāā ra kē ye yawāhā wāgbihita wīī na, ke wāklaha- wīī sē ne ye. N ma sya pye, n nii sey koo fānga nge wīī na, loo saha nii ra ye fyar wīī laa ye. ⁹ N sē n traha n naa ye ta, ye n naa n fya ta saba mpāy ne tē yrūhū nō n wāā ye kē ye. ¹⁰ Ye sē yāā, pe n pāā ma yee: «Pōl saba kaplāṅ n dege, u laam maha waha n ter ke wo; le ma -sē nii mii

woo ge kadye kē u ma wo nsoho wo, u ma ter muuu, u yē kaplāṅ sē maha wee ngaa ge ye.» ¹¹ Mpāy pe nde syi pāā, pe le cā pe yee, wo ma dey ye na, kaplāṅ nkāy too n yrūhū wo saba wo, koo tesē nkāy ne too ga ba naa n pye, wo maa pye ye fla na, ke bye wācɛŋ.

¹² Ye cā ma yee, wo saa wii tān mpāy ne pe pe ya sey ye. Poo pe ya yāṅ, ma pe ya tān kla gii ne poo ya pe le cā; le nii mii pe pe ya tān pe ya ne, wāklāṅ kē pe klāṅ. ¹³ Wii na, wo saa wii sey ta ter yīṅ gii na wo ma ye. Yāhā ke wo ta yīṅ gii na, ma sya ta wo n ka ye fla na, waa wii sey yer too yīnfar nde draha wo. ¹⁴ Ye sē yāā, Yāhā kē ke ta, wii n cāā ka le Crise kapāyī ne ye fla na. Wii ma sya u ya ta yīṅ gii na ye fla na, wo wīī sē nii mii, wo wii ta ter wo draha fla na mii mpāy ter dyaṅ ye. Poo sē me pe cāā pa le kapāyī ne ye fla na ye, ma -sē pe ya ta too yīnfar nde draha wo, ma sya ta ter. ¹⁵ Wii sē wii sey waa ter tēn ne ye, tēn lii le wee wo wīī ye. Kaa ma n taha ye Yesu wātaṅ na ye Yater, Yāhā ma sya, le Yāhā tēn ga ka yahasee ye ye fla na, wii koho tēn laam wo. ¹⁶ Loo ga ta, le Yesu kapāyī ga naa n pāā ye kue kānkāy kui bye wo; wii sē wii sey waa tēn na ye.

¹⁷ Le -sē ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee: «Waa sē yai u naa u ya sey ye,

u yai u naa Yīṅfua Yāhā koo sey.»

¹⁸ Ye sē yāā, wii u u ya sey u ya ya, woo sē kē u ma myaha ne ye. Yīṅfua u wii sey, woo kē u ma myaha ne.

11

Pe kawar Yāhā tēntē- wīī

¹ Ta kaplāṅ ma sya nii mii yīṅ wee ke na ye, ye -sē yii plāhā, ye ye laam yīn ye naa ke luhu ra ye. ² -Ye yāṅ, Yāhā ta ra yeysyar n gboho ye wīī kue ye, koo kē. Ye sē yāā, ye ma ra ye mii capua dyaṅ, tē yigi tāāndya u Yāhā Yīndefua Crise kē u sya cōō, capua wii syi u sē naa cā yāā ye. Le yīntaha kē, u Crise woo nen ya ntāṅ me pe yai pe dye ye tāy. ³ Tee Yesu ta ye Yater laantee nen ne, n ntāṅ cɛɛ, pe ma n ba ye wlaṅ yi kāā u kur ye mii Awa wāṅ syi dyaṅ ye, ke nwoho ke ba u wlaṅ ke kaplāntāhā ne. ⁴ Ye sē yāā, waa ma pa, ma ba Yesu waa ter wīī pāā ye ye, Yesu wii syi u wee wo wūū ye, yaa le sya. Waa ma yee u ga kapān laa ter le ye laam wo Yāhā Yrā wīī na, kapān lii le wee wācɛŋ lii ne too le ye laam wo ye, yaa maha yer le na. Waa ma kapāyī laa ter wīī pāā ye ye, lii le wee Yāhā kapāyī lii too yar ye na ye, yaa maha loo bya sya.

⁵ Mpāy pe pe ya ta poo ma Yāhā tēntēyōm, ye n luhu pe ye, n sē le sya pe ter ra yaha laa ne ye. ⁶ Le ga waha pye, kaplāṅ sīīsī wāpāā ra yia, n

sē yee kacān ye. Ye loo yāā wo na yalebye, kānkai- bye wo.

⁷ Tē ba le Yesu kapāyī pāā ye ye, n le pāā ye ye ke dyaḡ, n sē ngaa sya ye ye le na ye. Tē le sya, ma nii tege tāā ye ke syi, ma nagboho ta ye na, a ye yee la, n tee pye loo ne? ⁸ N yer le na, ma dāān sya Yesu kāndeyārfa yawār teebehe nkāy ye. Le nii mii, n poo koho wān sya pe ye, ma ba tēn tē ye kē Yesu kapāyī wāpāā ne. ⁹ Tē pye ye fla na, war wī naa n pye ra na, n sē -sē teger ta yāā waa yīḡ na ye. Yesu kāndeyārwai mpāy pe ba yir Maseduan na, ma pa ra fla na, pe ba ra kē wān bye ne, ti wī te pye ra na. N sē ba nii ta teger ye ye kai laa wo ye. N ga naa n nii koo syi ye ye. ¹⁰ Crise cīnde lii le ma ra laam wo, loo kāmāy ne. Loo nde nii ra ye yīnkuāyir wī Yakayi kāntraha kui bye wo, waa saha loo sya ra ye ye. ¹¹ N ma kaplāḡ ngī pāā, le sē nii mii ye ntāḡ sē dye ra tāy ye; Yāhā gē le cā ye ntāḡ dye ra tāy. ¹² N ga naa n pye koo syi, n saa naa teger ta ye yīḡ na ye. Loo na, mpāy pe n kē pe naa pe ya tān wo ne, a poo n tē wo dyaḡ, pe saa pāāsaha yāā ye.

¹³ Poo mii, kawar Yāhā tēnlehe me pe ne, pe sē n sroḡ pe tēn wo ye, ma pe ya ta nawee- yīnde na, poo ma Yesu Crise tēnlehe. ¹⁴ Nde sē yai le nawee fe gbe ye; sādāpee yīnfua Setane gē sē ne u ya ta la cāā- yāhāyīḡ

tēnlehe dyaḡ u ne? ¹⁵ U tēntē- bya ma pe ya ta kasroḡ tēntē-, loo wee kafuē ye. Pe dye yer tēn lii wo, pe ga ba pe tēn wāpēn draha yāā.

Pol wāfāy, le Yāhā tēn wo

¹⁶ N ga maha ye yar, waa ma syi u ra yāḡ mii ra yīḡ wee ye. Ye ma -sē yee, ra yīḡ wee ye, ye -sē tyii ra n faa nii sey ye ye car. ¹⁷ N cā, nkāy tē n pāā yagaa, Yīnfua kaplāḡ sē kē koo ne ye; le sya nii ra ye fānga wī, n nii sey, n ma -sē le pye, ta kaplāḡ ma mii wii kaplāḡ dyaḡ u yīḡ wee ye. ¹⁸ Mpāy ma pe pe ya sey driyēfa wāsey; ndoo bya ga nii sey nii ndoḡ. ¹⁹ Yii mpāy tee ma kacāḡ-, mpāy pe yīḡ wee ye, pe wī sē sye ye ye laa gē ne ye. ²⁰ Pe ma ye yigi yāmpa dyaḡ ye ne, le sē sye ye ye ye. Pe ye koho kla sya ye ye fufor na woo, pe kawar fua ye ye woo, pe ye yāḡ nafla draha wo woo, pe ye fey yīntaha na woo, laa gē sē sye ye ye ye. ²¹ Le nii mii ndoo sē naa fānga yāā ma naa koo kapee- ngī pye ye na ye. Le wāpāā gē fyar yigi ra kē.

Nawee tuu ga ser kai- nkāy pye, ta bya ga waha ser koo pye. N kapān nde pāā mii ra yīḡ wee ye. ²² Pe ma yee poo ma Yeberēfa, Yeberēfa naa kē ra bya ne. Pe ma yee poo ma Yisrēfa, ta bya ma Yisrēfa naa. Pe ma yee Brama kur kuē pii me poo ne, Brama kur waa kē ra bya ne. ²³ Pe ma yee u Yāhā Yīndefua Crise tēntē- me

poo ne, ndoo ge ga nii sey mii ra yīṅ wee ye. N ga le yar n yee, ndoo ma Crise tēntēle, ma ter pe yaha: Tēṅ kue ye, n ter pe yaha. Gbār kue ye, n gbār sya ma ter pe yaha le Yesu Crise tēn wīi na. Wātā wāṅ syi nwompihi wo, pe ndoo tā nwompihi wo ma ter poo yaha le Yesu Crise tēn wīi na. Gbā kue syi ye, n pye gbā tāy tūntūn ma ter poo yaha.

²⁴ Tēhe bua Yiifee- ra gbā yāā sāngblāyīhī gbebblee sesānsyihi kuaresānsyar ne.

²⁵ Tēhe tāā Wormefa ra gbā yāā kāi ne, tēhe nen pe ra waa yāā nīhī ne. Tēhe tāā, salangbāṅ yoho pye klaha-loho wo wo ne, kaa ge na ra n sya per wihi pye loho laam wo. ²⁶ Ta yrāhā busāā wo, tēhe buar lafey lafir ra pey yāā, yuhu- naboofa maha ra pey yāā. Ta terfa ra pey yāā. Mpāy pe sē cīinde Yāhā cā ye, pe ra pey yāā. N wāpey yāā kungbāy wo, n wāpey yāā drawar wo tēyāfūū klo wo, n wāpey yāā muhulangbāṅ wo. N maha wāpey yāā kawar Yesu kāndeyārfa nsoho wo.

²⁷ Tēṅ nkāy ke waha, n koo tē yāā; kawlaṅ ta dye yāā; tēhe busāā n sē wāy yāā sā wāy ye; fāā ra pey yāā loho fāā ne; tēhe busāā, n ta yē tā digi na; kalen wān wāyōr sē pye ra ye ye, ta n naa n fāy wēr koho wo. ²⁸ Ke bye saha tōr tāṅ ye. Plii bye, n n fāy laangar koho wo, ma yee pe Yesu kāndeyārfa yawār

teebehe ngīi bye ga pye mii ke gbihi ta, ke naa yīṅ yāā. ²⁹ Wii ma pye fen wo, le ga naa ra bya fāy. Wii ma kapee plaha pye, le ga naa ra yaa fāng ne.

³⁰ N ma yai n nii sey, n ga nii sey ta wāfāy wīi na.

³¹ Yāhā gii ke ma wo Yīṅfua Yesu Tuhufua, ke myaha yai ke naa n sey yalebye. Koo ge cā, n sē kawar fua ye. ³² Cāā gii cāā na n pye klo nde wo pe n yee Damasu, fāngafua Yaretase kāntraha kai- ya-haseefua ba u seraasyi ta pe ra yigi. Le klo bye le ba fāā gbey le klaha tā ncahajruhu ne, pe seraasyi ba yer tā te kapahayēr bye na. ³³ Le klo wo, nwonṅ gaa ba fāā mar ke ncaha na, fenaater ne pe yi wāā ke ncaha ne. Pe n ta yi koo fenaater ne, ma ra yonṅ tege wāā nkur ye takuē ne pe namii pua le na, ta n wloho yi.

12

Yāhā fāngangbāṅ wāgblihilaafa ye

¹ N yai n nii sey, le ma sya pye le sē yō ye. N -sē ga laa pāā ye ye Yesu kāndeyārfa waa wīi na, ndoo ge u cā. Yīṅfua u ta, u n kai- nkāy yāā wāytāā wo, kai- nkāy ke wūhū. ² Ke dye- sēnsye resyar kē yagaa, u ba kuā yir ga ta yāhāyīṅ na Yāhā tāy. N cā woo ge u kuā yir ga ta cīinde laa, n cā u u ya yāā wāytāā wo ke fla na laa, Yāhā ya le cīinde cā. ³ Āwā, n le cā laha ma yee, u ba kuā

yir ga ta Yāhā niisayūhū fla wo. N cā woo ge u pye ke fla na cīnde laa, n cā u u ya yāā wāytāā wo ke fla na laa, Yāhā ya le cīnde cā. ⁴ Koo fla na, u kai- nkāy luhu, kai- nkāy u saha ke pāā ye. Ke syi sē yai ke yi naweete yē wo ye, koo kē. ⁵ Woosyifua wīl na, wii Yāhā ke ke ya yar u na, n ga waha nii sey. Mii loo sē ne ye, n saha nii sey laa ne mii ta wāgblihilaa wīl loo ya sē ne ye. ⁶ N ma ne yee n ga nii sey koo ngīl bye wīl na, tē ba yāā wāytāā wo, ta kaplāḡ ga ne pye cīnde, le saa ne nii mii ra yīḡ wee ye. N sē -sē ga nii sey ye. Ye sē yāā, nawee- pe ra yāā, ma ra kaplāḡ luhu ma -sē ra ta draha gii wo, n sē n traha pe ra ta ter koo fla yaha ye, koo kē.

⁷ Koo kai- ngīl ke ba yar wa ra na wāytāā wo ke syi, n ne ga waha naa nii sey ke ne. Yāhā -sē laa ta ra na, lii le ra ta n saha yatanḡ ta nii na koo kai- ngīl wīl na ye. Le ma mii ngaa sān dyanḡ le ra kā ta kadye wo. Le n nii n pye mii Setane sāndūpee waa dyanḡ u ra gbā. ⁸ N Yīḡfua nar yāā tēḡ tāā u koo wāfāy nge dey kāā ra na. ⁹ U n ta pye ma yee: «Ta laantār roo ya re yai ma ne. Ma sē yāā, ta fāngangbāḡ tēn tē gbaa na ma wāgblihilaa flāhā tāy.» Le nii ke syi, n ga naa nii sey ta wāgblihilaa wīl na tesē ta wāfāy wīl ne. Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise fāngangbāḡ tēn tē ra wāgblihilaa flāhā tāy. ¹⁰ Loo

ne Crise wīl ma ta ra n gblihi laa, tesē pe ma nii ra tyēḡ u wīl na, n ma nii fen yāā u wīl na, pe ma nii ra nuhu u wīl na, pe ma nii ra laam wlāhā u wīl na, n koo ngīl bye sya nuhu ne. N cā n ma gblihi laa loo yale ne, n ne pye fānga ne Yesu kāmāy na.

Pol ntāḡ cēr Korntifa wīl na

¹¹ Yii me tee ra ta, ra n nii n pāā mii ra yīḡ wee ye. Yii -sē me tee yai ye naa ra sey. N ma sya yee n wee ngaa ye, ye cā n sē kloḡ laa ne pe Yesu tēnleḡ mii na ye, poo mpāy pe pe ya ta kacān wee poo na ye. ¹² Kai- nkāy ke le yar n ma Yesu tēnleḡ, koo kai- ngīl bye pye yar ye na gbaa na. N naa laanyīn yāā kānkai- bye wo, n Yāhā laanwo wūhū pye yar ye na, yēkā wūhū ne, ma suhu kayar wūhū ne. ¹³ N ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa tee yigi la laa ne, ma tyii pe Yesu kāndeyārfa yawārfa nde bye na? Lii ya le ma, n sē ye koho kla gaa nar sya yāā ye ye ye. Ye ga waha yee le sē tāy ye ye ye. Ye tyii ra n ye nar, ye kace yaha ra na loo na.

¹⁴ Le nde, ta tēḡ tāā wuhu kē yagaa, tē ga ka ye fla na. N sē -sē n gaha nii ta teger ye ye ye. Ye sē yāā, ye koho wān sē ne tē n ke ye, yii ge me tē n ke. Ye le cā ma yee, kicar sē me pe yai pe wale ke naa n ta pe seefa kē ye. Pe seefa poo me, pe yai pe naa loo nde pye pe kē. ¹⁵ Loo ne, le ga tāy ndoo ye, n ta koho

wān bye yi ye wī na, tesē n nii ta yāmpuai ye wī na, ye n waha naa n gaha yaha ye le Yesu kānde wo. Kaa ma n taha ye ntāṅ wādyen na ra tāy, loo la le ga ta, ra wī saa naa n tāy ye ye nantāṅ ye?

¹⁶ Ye le sya ma yee, n sē ba nii ta teger ye ye ye; waa -sē ga waha yee, a ndoo kacān taa ter yāā, ma ye wlaṅ kawar raa ne. ¹⁷ Tē mpāy lehe wāā ye ye, ye yāā la n pe ta, pe n ngaa sya ye ye ra kē? ¹⁸ N Tyite ta u n ka ye fla na, woo tesē u Yesu kāndeyārwei nwo ne. Tyite ba ngaa sya la ye ye ma ta woo wāṅ? Woo tesē ndoo ne, wo kānkai- wee la wāceṅ, wo troho wātāhā ne?

¹⁹ Laa na, ye ma, ye le ga wo sē sroṅ ye ye ye, koo kē wo n nii kaplāmbuar ngī bye pāā ma ga tāhā sya. Aye, le wee ke syi ye. U Yāhā Yīndefua Crise laam kaplāṅ kē, too n pāā ye ye Yāhā yīnde na. Ye ntāṅ dye gboho wo tāy koo kē, wo kai- ngī bye pāā ye ye ma yee, ke ye ta kaa n taha ye Yesu wātaṅ na ye Yater. ²⁰ N ma ba ka ye fla na, n n traha n ga ye yāā mii syi tesē ye n traha ye ba ra yāā mii syi, n ntāṅ ceṅ, le ma n ba nii koo ye. N ntāṅ ceṅ, n ma n ga ye yāā wāhā na, laanyar ne, ncafūhū ne, sānker ne, yii wātyehe ne, yii wāgblaha ne, yataṅ ne, wāwlāhāpye ne ye. ²¹ N ma ba ka ye yānsaha wo, n ntāṅ ceṅ, Yāhā ma n ga ta ye wī n fyar yigi ra kē ye. N maha ntāṅ ceṅ, laa na, n n gaha ye

yāā, ye laam wo, mpāy pe naa kapee- pye, pe sē le sya ke wāpyeṅ sē yō ma ke miy yaha ye; loo nde ga ba ra ta miiwūn na. Koo kapee- kē, tyatyāhā wāpyeṅ ne, cayor ne, tesē fyaryigi wūhū nkāy ne.

13

Kur kuε kaplāṅ

¹ Ta tehe tāā wuhu kē yagaa, tē ga ka ye fla na. Ye yai ye cā, kawlāhā nkāy ke pye ter, ke yai ke war yi, ke gbihi ta nawee- syām yīnde na, laa na nawee- tāā syi, mii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo mii. ² Mpāy pe ba kapee- pye faale wo, kayar wī laa ma tē ga pe yar, poo ma suhu ye bye ne. Tē pye ye fla na ke tehe syāṅ wuhu na, n ba ye yar wa le ne, loo ne nde: Yagaa tē ga ka ye fla na, mpāy pe sē naa n sroṅ ye, n sē n gaha tyii pe na mii pe sē pe kapee- wāpyeṅ wāpēn draha yāā ye. ³ Ye yee ye n ke ye le cā laha ye yee, u Yāhā Yīndefua Crise woo ge kaplāṅ kē ke n yi ra yē wo; yaa le yāā. Crise sē gblihi laa ye wāpēn na ye, wāke kē u n ke u fāngangbāṅ ke waha naa n yāā ye nsoho wo. ⁴ Āwā, le nii mii u kadye sē pye fānga ne ye, pe n u kuey mar boo trā na. Yāhā fāngangbāṅ kāmāy -sē na, u ma yrāṅ na. Wii mpāy too seefar le u ne, fānga wee wo bya na ye. Too -sē wo troho tāhā ye ne mii syi dyaṅ, ke le yar wo

bya ma u ne yrāṅ na Yāhā fāngangbāṅ kāmāy na.

⁵ -Ye yii yāṅ yāṅ, le ma pye ye Yesu sron ta ye Yater ma ye troho tāhā u kānde wo cīinde. -Tee kai laa pye le n waha yāṅ cā ye na, ye Yesu ta ye Yater. Ye cā Yesu Crise ma ye nsoho wo; ye ma yee ye sē loo cā ye, ye fihī wee u kānde wo ye. ⁶ Ta laam wo, ye ga ba le yāṅ cā wii na ye yee, wii sron ma Yesu tēnlēhε. ⁷ Wo Yāhā nar, ye ma n naa kapee- pye, wo n naa ye pēn, wo naa wo fānga yar ye na ye. Wo n ke wo naa ye yāā kayūhū ya wāpyeṅ koo na yalebyε, wo ma n ye pēn yāā laa gε ne ye, le ma sya ga nii mii wāgblihila dyaṅ too gblihi laa ye wāpēn na. ⁸ Ye sē yāā, kai lii le sē n gaha Yāhā cīinde kuε ye ye, loo wāpyeṅ fānga wee wo ye ye. Wo kānkai- byε n gaha le Yāhā cīinde kuε koo ye. ⁹ Ye ma nii kayūhū koo ya pye, wo saha ye pēn laa na ye, le ma sya nii mii fānga ma ye na, wo n gblihi laa ye wāpēn na, loo nde ma wo ye nuhu wī. Loo gε ne too n nar Yāhā ye, ye waha yō naa n gaha. ¹⁰ Tē sē ka wa ye fla na ye, ya'a yāā tē kaplāṅ ngī yrūhū nō wāā ye ye, n n traha, n ma ba ka ye fla na, n ma n ga naa ra laam waha ye ne ta fānga flāhā tāy ye, fānga gii Yīnfua Yesu ke le soho ra koho wo. Koo kē ta n ye cāā yar kaplāṅ ngī ne. Koo fānga nge le soho ra koho wo Yesu kāndeyārfa

wāgbihita wī na, pe sē yee pe wāklaha- wī ye.

Syaha fla

¹¹ Wo nna, ta kaplāṅ kua; -ye ta ter ye faale nuhu ne! -Ye ye troho gbihī naa n tāhā le Yesu kānde wo, -tee naa yii laam yīn le wo. -Ye naa n nii yīmbui nen na tesē yrīṅ ne yii ne. Loo na, Yāhā ga pye ye ne, koo gii nawee- ntāṅ dye ke tāy, ke maha yrīṅ wāā nawee- kē.

¹² -Ye naa syaha wāā yii kē, mii tuhufua nen pii wāṅ syi dyaṅ pe ntāṅ dye pe ya tāy. Pe Yāhā nawee- nanem byε pe syaha nō wāā ye ye.

¹³ Yīnfua Yesu Crise u u kayī wāā ye byε kē. Yāhā ke ke laantār ter wāā ye kē. Yāhā Yrā le nii ye laam wo, ye n nii yīmbui nen na le ne.

Pɔl saba kaplān Galasyifa ye

Syaha fla

¹ Ndoos kē Yesu tēnlēhɛ Pɔl. Yesu ye me pe ra yān yi u Tuhufua Yāhā ne, koo gii ke ba u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na, tuu ba ku kii na. Koo kē ke ra yān yi ma yee, n nii Yesu tēnlēhɛ, nawee sē kē ye. Nawee sē maha kē, u ra nɔ wāā ye ye ye. ² Ndoos ma suhu Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe ma ra ne wo teende wo, wo u saba nwo yrūhū, ma nɔ wāā Yesu kāndeyārfa yawār tii byɛ kē te n wāā Galasyi kāntraha wo. ³ Lii tē n nar wo Tuhufua Yāhā ye wo Yīnfua Yesu ne, ke kayī pye ye kē, ke yrīn wāā ye kē. ⁴ Yesu ku mpar draha wo wo kapee- wīl na, Yāhā n waha wo kapee- gbe kāā wo na, wo n waha cɛr kāā kāntrahafa pyerpeer nde na. Loo ne, le ma wo Tuhufua Yāhā laam wīl. ⁵ Yāhā miingbān yai ke naa n gboho yalebyɛ, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amēn, le nii ke syi.

Yesu kapāyīl ma wīl nen

⁶ Yāhā ke laantār wīl pye ye kē ke Yīndefua Crise kāmāy na, ma ye yee ye n nii ke wām. Yagaa, ye pye mii, ma loo laantār wīl nde miy yaha, ma ye yīntar wā klaha kānfuē laa ter ye? Loo nde fihī yē kā ra na! ⁷ Cīnde

n tāy, kānfuē laa ter wee le maha n sron ma ter le Crise kapāyīl wīl yaha ye, kapāyīl lii tē ye klaha. Ya'a yāā, tē pāā wāā ye ye ke syi, mpāy ma pe ye wlāhā ma n ke circir, poo ga loo kapāyīl nde yīntaha wā n klaha. ⁸ Wii ma yee woo ye klaha kānfuē laa ter ne, le sē -sē wāā le lii ne too klaha ye, ke ma sya pye ufua yi wo nklān wo woo, u yi Yāhā nawee- nklān wo woo, Yāhā yoosēn te pye ufua na. ⁹ Ta n maha le gbihi pāā: Wii ma nii kānfuē laa ter klaha, lii le sē wāā le lii ne tee luhu ye, Yāhā yoosēn te pye ufua na. ¹⁰ Myaha sē kē tē n ke nawee- ye ye. N myaha yāā Yāhā ye, loo tē n ke. Mii loo kai sē ne ye, n saa ne pye Yesu tēntēfua ye.

Pɔl pye mii ma nii Yesu tēnlēhɛ

¹¹ Wo nna, yii mpāy ye ma Yesu kāndeyārfa, ta n le pāā yi ye ye: Yesu kapāyīl lii tē n klaha, nawee kacān wīl sē ne ye, nawee waa sē kē u le le soho ra koho wo ye, ¹² nawee kaklaha sē maha kē tuu ra klaha ye. Yesu kadye kē tuu le yar ra na. ¹³ Yii gɛ cā luhu ta pyer ne, tē naa n pye cāā gii cāā na tē pye Yiifēe- kānde wo. Ke cāā na, ah ndee n ba naa Yesu kāndeyārfa nar-, ma naa kerker ndoo ga pe wīl kua. ¹⁴ N ba cɛr yaha ra Yiifēewai kē wo Yiifēe- kānde wāyār wo, ma maha ba wo Yiifēe- wāle kānde yigi pe ne kayi ne. ¹⁵ Jaha, Yāhā -sē kayī pye ra kē. Ke bii ra

yāŋ yi wa ke wũũ, ta n cã ba see; ke n ba ra yee ba, ta n nii ke tēntēfua. ¹⁶ Ke n ba ke Dya yar ra na, ra n nii u wĩĩ pãã nawee-mpāy ye pe wee Yiifee- ye. N sē waa yey loo tēn nde wĩĩ na ye. ¹⁷ Mpāy pe cãã nii ra yaha Yesu tēnlēhe, n sē maha ka poo fla na Yurusalem wo ye. N ba ter Arabi kãntraha wo, ma cã dur ga Damasu wo. ¹⁸ Dyε- tãã kur ye, ta n ka Yurusalem wo, wo n cã wii cã Pyar ne, ta n kuee u tãy plii sēnsye resyar. ¹⁹ Ma yi kãã u Pyar na, ma suhu wo Yĩnfua cĩifua Syake ne, ta yĩnde sē maha taha Yesu tēnlēhe waa na ye. ²⁰ Cĩinde tē n tōr ye ye nde. Kawar sē ne tē n fua ye, Yãhã le cã. ²¹ Loo kur ye, n ka Syire kui wo tesē Sersyi kui ne. ²² Koo cãã na, Yesu kãndeyãrfa mpāy pe pye Yude kui wo, ma ba yawãr ta, pe sē ba ra yãã cã wa yĩnde ne ye. ²³ Nawee- pe naa nkãy tōr pe ye ra wĩĩ na, koo ya pe ba cã. Nawee- naa n yee: «Dya wii tuu bii naa Yesu kãndeyãrfa nar- faale wo, ma sya naa pe boo Yesu wĩĩ na, u nwo, tuu dur, ma nii Yesu wĩĩ tōr nawee- ye.» ²⁴ Loo nde n ta, pe n naa Yãhã sey ma yee, ke waha yia ra na, ma Yesu wĩĩ yar ra na.

2

Pɔl u Yesu tēnlēhewai ne

¹ Dyε- sēnsye resyar kur ye, ta n ka Yurusalem wo

Barnabaase ne. N ba ka Tyite bya ne. ² Yrãhã nge wãyi yĩŋ ba gbaha. Yãhã kē ke ba yee, n ka ke fla na, n ga yi Syake na Pyar ne ma suhu Nsãn ne. Poo pe pye le Yesu kapãyĩ yahaseefa. Too ga dye, wo n wii yãã pe ne. Yesu kapãyĩ lii tē n klaha mpāy ye pe wee Yiifee- ye, ta n le tege ta pe kē, pe n yāŋ le le laam wo. Tēn lii tē tē ter wa, ma suhu lii ne tē yigi yagaa, n sē naa n traha ke nii wãwaha pe yĩnde na ye. ³ Tyite wii tuu ba ka ra ne, Yiifee naa sē kē ye. Pe sē -sē u crãhã le wãkũũ kãnde wo, tuu kũũ ye*. ⁴ Nawee-mpāy pe sē Yesu kãnde yãr cĩinde ye, ke ma ne pye mii, poo mpāy sē ba yuhu dye wlãhã wo ne, ma pe ya yē le kapãn wo ye, wãkũũ wĩĩ nde ge saa ne kuã yir ye. Cĩinde dawarfa ba me poo ne. Pe ba pa yuhuyãnsaha wo wo ye, ncã wo wee too wo wãle Yiifee- kãnde yãr nantãŋ laa? Poo ga wo yi kãã Yesu kãnde wo, lii too sya, tefay n wo fua. Poo ga wo dur le wo wãle Yiifee- kãnde yãmpar wo. ⁵ Wo le sye yaha pe na, wo sē yĩŋ kor le pe kē laa ge wo ye. Wo wii waha ma yee, le Yesu kapãyĩ cĩinde ma syi le wã klaha ye fla na ye!

⁶ Nawee- pe naa mpāy yãŋ ma yee, poo pe ma kaiyahaseefa, ta kalaa sē pye loo na ye, nawee- bye ma wãceŋ Yãhã ye. Poo kaiyahaseefa

* **2:3** 2.3 Mpāy pe sē pye Yiifee- ye, ma naa n gaha pe Yiifee- yawãhã nwey wo, pe ne yai pe kũũ.

sē laa yāā le kuee le Yesu kapāyī na, pe n tōr ra kē kafuē ye. ⁷ Tē Yesu kapāyī pāā nawee- mpāy ye pe wee Yiifee- ye, pe yahaseefa gε le yāā ma yee, Yāhā kē ke ra taha loo tēn na mii Pyar wāṅ syi dyaṅ pe Yiifee- ne. ⁸ Yāhā Pyar ta Yesu tēnlehe, Yiifee-myaha na. Ke -sē ta bya ta Yesu tēnlehe Pyar wāṅ syi dyaṅ, nawee- mpāy myaha na pe wee Yiifee- ye. ⁹ Mpāy pe ma le Yesu kānde yīṅ na, Syake, Pyar tesē Nsān ne, pe n pe klue le ra wāṅ laam wo, Barnabaase wāṅ bya ne, too waha cā wii tesē poo ne, too ma yīmbui nen na, too ga waha ka nawee- mpāy ye pe wee Yiifee- ye, poo pe -sē kuee Yiifee- ne. ¹⁰ Lii ya pe ta wo kē, loo ne nde ne: Pe yee, fεnfa mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa yawāhā wo Yurusalem wo, too ma n naa n faha poo wīī ne ye! Cīinde na, n sē -sē faha pe wīī ne ye.

Pɔl laa kuān Pyar ye

¹¹ Wo sē ba pāā wāā le la Pyar ne yīmbui nen na? Loo nde naa byε ne, Pyar n ba kaa pa Yātɔɔsyi wo, ma ba tee pye, ta n u tē gbe yi le ne nanihi wo. ¹² Tuu ba dye, u wāā naa n di nayōr saha na Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe sē pye Yiifee- ye. Syake n ba nawee- mpāy ter lehe wāā pe n pa. Poo pye le wākūū kānde wo. Pyar tuu poo yāā, u n fya yagaa, ma u ya yi kāā pe naweete- nsoho wo, u sē maha wāā n di pe ne ye. ¹³ Pyar tuu tee pye, Yesu

kāndeyārfa mpāy pe pye Yiifee- pe naweete- nklāṅ wo, pe byε n taha u Pyar na, ma sya ta Barnabaase bya n yāṅ pe wāteepye na. ¹⁴ Tē ba yi le cāṅ na, ma le yāā, le sē sron Yesu kānde wo ye, ta n Pyar tē gbe yi le ne pe nawee- byε yīnde na ma u pye: «Ah dya! Yagaa woo la, taa cā laa cā Yiifee- kānde na? Ah ndee, ma ba mii wlāhā naweete- ne, mpāy pe wee Yiifee- ye. Lii kuee mii, ye sē naa le pye yii na ye? Yagaa ma yee, mboo mii dur yi. Mboo gε cā, ma saha naweete- ta, pe n pe pyer miy yaha pe dur pe Yiifee-pyer gbe ye.»

Nawee- ter byε ma wācεṅ Yāhā ye

¹⁵ Cīinde ne, wii poo na, wo see Yiifee-, wo wee pe naweete- dyaṅ ye, poo mpāy pe sē Yāhā cā ye. ¹⁶ Wo -sē le cā, wii u Yesu Crise ta u Yater, woofua tuu sron Yāhā yīnde na. Ke sē nii mii kānde lii Yāhā le ta u loo yigi u ya koho fānga ne ye. Koo syi kē wo bya n Yesu Crise ta wo Yater ma cā sron Yāhā ye. Ke sē nii mii kānde lii Yāhā le ta, wo loo yigi wii koho fānga ne ye. Kānde lii Yāhā le ta, waa saha le yigi u ya koho fānga ne u waha sron yāā Yāhā ye ye.

¹⁷ Wii too sya nii Yiifee-, ah ndee u Yāhā Yīndefua Crise woo too ta wo Yater ma cā sron Yāhā yīnde na? Pe ma yee, too u Crise ta wo Yater, wo nii kapeepyefa, le ga nii mii yagaa, Crise woo, u wo

le kapee wāpyeŋ wo. Le sē -sē wee koo syi ye. ¹⁸ Le ma mma ma syi dyaŋ: Waa ma u ga Crise ta u Yater, tuu ba dur u yee, a u wāku wī saha ta woo n sroŋ Yāhā ye ye. Woosyifua kē u u ya dur n le kapee- wāpyeŋ wo. ¹⁹ Kānde lii le ta, n ma yee n ga nii waha, n le yār, n sroŋ Yāhā yīnde na, n saha yia ye. Kānde lii le ta le yee, tē yai gbā ne. Koo syi kē, ndoo na, n sē n ke tē ga nii waha, n sroŋ koo wāyār ya ne nantāŋ ye. Yagaa loo kua ra ye. Loo wī na, n ma mii nakugu dyaŋ, ma -sē nii Yāhā wūū. ²⁰ N ma mii pe ba ra wāā le kuey mar boo Crise ne trā na. Yagaa, n ma sya pye yrāŋ na, ndoo gē sē kē ye, u Crise woo kē, u ma yrāŋ na ta laam laam wo. Ta troho gii tē n tāhā yagaa kāntraha nge na, u Yāhā Dya Yesu woo tuu ma ra Yater, ta n ke tāhā n taha u na. Woo wii ta ntāŋ dye u tāy u n sya ku ra wī na. ²¹ Yāhā ke -sē kayī lii pye wo kē, loo ne nde: Ke yee, wo ma le sya ma yee, Crise ku mpar draha wo wo kapee- wāyeelahakāā wī na, wo sroŋ wa koo yīnde na. Ndoosaa loo kayī sye ye. Kānde lii le ta, ke ma ne pye nawee ga waha u ya waha le wāyār ne u sya ba sroŋ Yāhā yīnde na, koo myaha u Crise ka ku wāwaha.

3

Yesu wāta wo Yater loo le ma yīŋ

¹ Wo nna Galasyifa, nwa syi nayān ye na too ne? Yoo tuu koo tekāŋ yoo ye na ke syi? N sē Yesu wāboo wī tōr laha la gbεgbε ye ye, kii pe ba u boo trā na wo kapee- wī na? ² Ye tyii ra n ye yey katε nen ya ne: Kānde lii le ta, ye yii waha le wāyār ne laa, Yesu kapāyī loo tee sya cīinde, Yāhā Yrā n cā dye ye ye? ³ Ye cā la kacān ye laa? Ye sē fe gbe la Yāhā Yrā ne, yagaa ma loo sye, ma n ke yii ga naa le Yāhā kānde yār yii koho fānga ne? ⁴ Ke n ta kangbāy nde tee yāā Yesu wī na, ye yīmpε sē maha yār wa la? Loo nde saha nii wāwaha ye. ⁵ Yāhā kē, ke ke Yrā laha ye kē. Ke maha laanwo wūhū pye yar ye na. Ye yee la kānde lii le ta, tee le gbihi yigi koo syi? Aye, ye Yesu kapāyī wī sya le ye laam wo, koo syi Yāhā n koo pye ye kē.

⁶ Ye sē yāā, Brama wī ne le yrūhū le yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Brama bii Yāhā ta u Yater
ma ke kaplāŋ sya le
yaha kaplāŋ bye yaha
ye.

Yāhā n -sē u yāŋ ma yee, u sroŋ.»

⁷ Ye yai ye cā ye yee, mpāy pe Yāhā ta pe Yater Brama wāŋ syi dyaŋ, poo pe sroŋ ma Brama kur wām. ⁸ Ye sē yāā, le bii cāā yrūhū ta nii ke sabangbāŋ wo ma yee, mpāy ma pe wee Yiifee- ye, pe ga ba Yāhā ta pe Yater, ke n sya yee pe sroŋ. Loo le ta, Yāhā n bii cāā Brama yar yaha le

ne ma yee: «Ma wĩ ta, Yāhā ga ba kaa taha kántrahafa kur bye na.»⁹ Brama Yāhā ta u Yater, ma -sē yāā kaa taha u na. Koo syi kē, mpāy bye pe Yāhā ta pe Yater, ma ke kaplāŋ sya pe laam wo, Yāhā ga kaa taha pe na Brama wāŋ syi dyaŋ.

¹⁰ Kānde lii le ta, wii ma u ya kar yaha le wāyigi ne u ya fānga ne, Yāhā kasāhā ma u yīŋ na. Le ma le yrūhū ta nii ma yee:

«Kānde lii le ta,
wii ma yee u sē le bye
gbihi yigi tāŋ ye,
Yāhā kasāhā ma woofua
yīŋ na.»

¹¹ Ma'a Yāhā sabangbāŋ yāŋ, maa cā, nawee saha u ya waha le kānde wāyigi ne, Yāhā n sya ba yee u sroŋ ye. Le ma le yrūhū ta ke laam wo ma yee:

«Wii ma Yāhā ta u Yater,
u sroŋ Yāhā yīnde na.

Loo ga ta u n cīinde yrā yāā.»

¹² Kānde lii le ta, wii ma yee woo ga le yigi u ya fānga ne, u cā ba sroŋ Yāhā yīnde na, woofua sē koho taha yaha Yesu wĩ na Yater wāŋ syi ye. Kānde lii le ta, wii ma u ya gbe le le laam wo, u -sē ke bye yigi tāŋ, mii loo sē ne ye, u yai gbā ne. ¹³ Kānde lii le ta, wo saa waha le bye yigi tāŋ ye, koo syi kē, Yāhā kasāhā ma wo yīŋ na. Yesu n -sē pa ma wo sya yaha Yāhā kasāhā koho wo. Tuu loo pye ke dyaŋ, u Yāhā ncafūhū sya taha u ya na wo draha wo. Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Wii ma kuey mar yaha trā
na,
loo yīntaha kē,
Yāhā kasāhā too u na.»

¹⁴ Yesu wĩ nde ta yagaa, Yāhā ke bii yē ter Brama ye ma yee, u wĩ ta koo ga kaa taha kántrahafa kur bye na, nawee- bye ga waha koo kaa wātaha yāā yagaa. Loo ne Yāhā bii yē ter Yiifee- ye, tesē mpāy ne pe wee Yiifee- ye, ma yee wii ma Yesu ta u Yater, Yāhā Yrā ga dye woofua laam wo. Yesu wĩ ta, wo ga waha loo yāā.

Kānde lii Yāhā le ta, le saha yer tā Yāhā yē wāter na ye

¹⁵ Wo nna, ye tyii ta n laa pāā ye ye: Gbā kafēhe na, nawee ma ga ku, ma lii pāā ta yaha, waa ga waha laa pāā suhu la le na laa, waa ga waha laa pāā cēr yaha le na? Tuu lii pāā, loo le yai le pye.

¹⁶ Le ma ke dyaŋ Yāhā yē wāter ne. Yāhā yē ter Brama ye ma suhu u kur ne, le yale dey. Le sē yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee u kur wām bye ye. Lii le yrūhū ta loo ne nde ma yee: «U kur.» Kur nawee nen ya wĩ ne. Woo nawee nen nwo, u Yāhā Yīndefua Crise kē. ¹⁷ Kaplāŋ ngĩ yīntaha kē ngĩ: Yāhā yē wāter wĩ ma koo syi. Yāhā yē ter Brama ye. Loo kur ye, dye- yĩsyāŋ gbey sēnsye n ter, ke n cā ba le kānde ta. Koo syi, kānde lii le ta, le saha laa yi kāā ke yē wāter wĩ na ye. ¹⁸ Yāhā laantār wĩ pye wo kē. Kloho kē too n di. Kānde lii le ta, le ma pye wo

yai wo wii waha le wāyigi ne wo cā koo kloho nge yāā, koo myaha kē Yāhā ke yē ter Brama ye lii ne, ke sē le yigi ye. Kānde lii le ta, le wāyigi wii ya fānga ne, loo saha nii Yāhā laantār wīi wo ye ye. Yāhā ke yē ter Brama ye lii ne, loo ne Yāhā laantār wīi wo ye.

Kānde lii Yāhā le ta, le wāyi yīŋ lii ne

¹⁹ Kānde lii le ta, ah le wāyi yīŋ lii ne? Yāhā le yi ma yee nwa? Kānde lii le ta, Yāhā le yi ma yee, too waha naa kai- war, nkāy wāpyeŋ ke n tāy ke ye tesē nkāy wāpyeŋ ne, ke sē yō ke laam wo ye. Ke loo kānde ta, le n kuee yatata u fua n sya ba pa, wii Yāhā bii yē ter u wīi ne. Yāhā ke bii le kānde ta wa, ke n ke yāhāyīŋ tēnlēhe ye ta poo n le le soho kāntraha nawee waa koho wo, u sya u tōr u kāntrahafa yar. ²⁰ Kānde lii Yāhā le ta, le wīi na, nsohofa pye Yāhā nsoho wo nawee- ne. Yāhā yē wāter wīi fla na, nsohofua sē bii pye ye. Le pye Yāhā ya wīi Brama ne.

²¹ N ma n pāā ke syi, kānde lii le ta, ke sē nii mii le sē wāā le Yāhā yē wāter ne ye. Le wāā le. Lii le ma, Yāhā sē le kānde ta ma yee, nawee ma waha le yigi, u ga sron Yāhā yīnde na ye.

²² Yāhā sabangbāŋ sē yee la, wo kapee- wāpyeŋ wo bye fyāhā yigi yaha? Koo syi kē, Yāhā bii yē ter kayīi lii wāpyeŋ ne, ke ga naa le pye mpāy kē pe Yesu Crise ta pe

Yater. Pe Yesu Crise wāta pe Yater koo kē, le ga ta pe n loo kayīi nde yāā, pe sron Yāhā yīnde na.

²³ Faale cāā na, Yesu yai ke sē bii dar wa ye, kānde lii le bii ta koo cāā na, le bii wo ta yāmpar wāŋ syi yatata Yesu yai n cā ba yi. Koo yai kē Yesu wātaŋ ne Yater.

²⁴ Ke syi, kānde lii le ta loo ne le naa wo yāŋ, ma naa wo kapee- yar wo na, Yesu Crise n cā ba pa. Yagaa u Yāhā Yīndefua Crise tuu pa wa, wa'a woo ta wo Yater, loo ya le ga wo ta, wo n sron Yāhā yīnde na. ²⁵ Yagaa tuu pa wa, wo n u ta wo Yater, wo wee le kānde yāmpar wo nantāŋ ye.

²⁶ Ye sē yāā, tee Yesu ta ye Yater, ye bye yii wāā le u ne. Loo na ye nii Yāhā pii.

²⁷ Ye wātāā na u Crise myaha ne, loo nde le yar ma yee, ye seefar le u ne. Ke syi ye u pyer gbe, ma nii u wāŋ syi dyaŋ. ²⁸ Ye ma Yiiffee- woo, ye wee Yiiffee- woo, ye ma yāmpa woo, ye wee yāmpa woo, ye ma naam woo, ye ma ca woo, ye bye wāā le

Yesu Crise ne, koo ke ta ye bye ma wācēŋ Yāhā yīnde na. ²⁹ Ke ma pye ye ma u Crise wām, ye ma Brama kur. Ye -sē ga u Brama kloho di, kloho gii wīi Yāhā bii yē ter yaha u ye.

4

Wo wee yāmpa nantāŋ ye, wo nii yagaa Yāhā pii

¹ Yāhā kloho wādi, le ma mii tuhufua kloho wādi

dyaŋ, ke ne yi kicar waa na, ke u ta yaha wāpuale. Woo nwo ma wāceŋ yāmpuai ne, u ma sya nii klohodifua. ² Cāã gii u tuhufua tuu yar yaha, u ma ba le nɔ koo cāã na, u ga cā waha ke kloho di. Koo cāã ma yee ke sē nɔ wa ye, ah ndee u ma ne dye kuee mpāy koho wo, pe n naa u yē woo, u yīntaha n sya ba syii, u n nɔ ke kloho wādi na? ³ Wo bye wī ma ke syi; faale na, too sē pye wa Yesu kānde wo ye, wo pye mii kicaabir dyaŋ, wo pye wam kānde fānga koho wo kāntraha nge na. ⁴ Cāã gii Yāhā ke bii tōr yaha, ke cāã ke ba nɔ, ke n ke Dya nɔ wāã kāntraha na. U n see ba naweete wāŋ syi dyaŋ. Kānde lii le ta, u pye le fānga koho wo mii nawee-bye wāŋ syi dyaŋ. ⁵ U le pye ke syi, ma waha nawee-yīŋ wloho yi le kānde fānga koho wo. Ke syi wo n waha nii Yāhā pii wii ndoŋ. ⁶ Lii le ta Yāhā n ke Yrā le ye laam wo, loo lii le ma Yesu bye wo, ye le cā la? Kayar kē, ke ye yar tee fihī ma koo pii. Ke Yrā n ta ye n waha naa ke yee: Tuhufua. ⁷ Le ma nii ke syi mboo wii ye, ma wee yāmpuai nantāŋ ye, ma -sē ga naa n tōr ke pii ne. Taa -sē ma ke puee waa, maa waha ke kayūhū bye yāã, kayūhū nkāy ke ta yaha ke pii bye kē.

Pol fya Galasyifa wī ne

⁸ Faale na, tee sē ba yi Yāhā cāŋ na ye, ye ba naa wān taa ter ta Yāhā draha wo.

⁹ Yagaa ye mii, tee yi Yāhā cāŋ na, Yāhā bye -sē yi ye cāŋ na. Ah le maha ba yigi mii ye ye, ye n maha yīntaha sroŋ kai- nkāy ter wāpyeŋ ne? Koo kai- ter ngī fānga sē nɔ Yāhā wāŋ na ye. Nwa ye n ke yii ga maha nii yāmpa kai- nkāy ter wāpyeŋ kue ye. ¹⁰ Ye tee mii, ye plii raa yāŋ yi yrey raa ne, yabehe nkāy ne, ma suhu dye- nkāy ne, ma nii kai nkāy ter pye koo na ma yee, wii ma ke yigi, u ga sroŋ Yāhā ye. ¹¹ N fya ye wī nde na, tēn lii koho tē yigi ter ye fla na, ma le Yesu kapāyī yar ye na, le yāã ga yi wāwahale?

¹² Wo nna, n ye nar nde ne: Tē nii ta ye dyaŋ, ma Yiifee- kānde miy yaha mii Yiifee- naa sē kē ra ne ye, ye bya ye -sē nii ra wāŋ syi dyaŋ. Ye sē laa wāpee pye yāã ra na ye. ¹³ Ye sē ye laam too la, cāã gii cāã tē ba le Yesu kapāyī fe yar ye na? Ta yan cāã sē na, tē le tōr ye ye? ¹⁴ Ye fen sya ta wī na. Tē sya ba naa n yaa, ye sē ba ra laha ye, ye sē maha ba ra sye ye. Ye -sē mii, tee ba ra yigi mii Yāhā nawee dyaŋ ra ne, ma maha ba ra yigi, maa yee Yesu Crise dyaŋ ra ne. ¹⁵ Koo cāã na, ye laam ba flege cīnde. Ah nwa ke ye yigi yagaa wo, ye sē ye laam flege ra ne ye? N -sē cā ke cāã na, yīmpe ma ne pye wākuāyi wūhū dyaŋ, yaa ne yee tee ga ye wūhū kuā yi wāã ra kē. ¹⁶ Ah koo myaha, cīnde lii tē n tōr ye yar, loo

wĩ la, le sye ye ye, ma ta wo n nii napĩ-? ¹⁷ Nawee- mpāy pe mii, pe pua yaha ye na mii, pe laam wũhũ sē yō ye. Pe n traha pe ye cer ra na, ye naa n taha poo na. ¹⁸ Āwā, nawee ma pua yaha kai lii na u kuāṅ ne, le ma pye wa kayĩ, le yō. N sē yee, ye pua yaha le na yaliile ya, n ma ye fla na ye. ¹⁹ Waa u pii ne, n nwo tē maha fēn gbihi n sya ye kur ye mii capeseesya dyaṅ, lai u yigi. N ga kuee too fēn nde wo yatata, ye n sya ba u Yāhā Yīndefua Crise laam ter yāā. ²⁰ Mii ngaa dyaṅ, waa u fihĩ ne ta gbe ta yagaa ye tāy, ta n ne ta laam wũhũ bye gbihi tōr kaa syi dyaṅ ye ye, ye n ke kai-war. Ta laam sroṅ wlāhā ye wĩ na.

Yānsya puee tesē casyaṅ wũũ ne

²¹ Ye sē kai- cā ye, ma nii le kānde kue koho ke, kānde lii le ta. Ye sē loo kānde nde wũhũ war ye, koo kē. ²² Ye sē le kānde wĩ luhu la Brama wĩ na? Brama bii pii syām see, u nen see u yānsya Yegar na, ma u syām wuhu see u casyaṅ Sara na. ²³ U yānsya puee wāyāā wĩ nii nawee laam wĩ. Wii u ma casyaṅ, Yāhā kē ke ta, woo n u wũũ yāā see. Yāhā sē bii yē ter la u puai Brama ye puee wĩ ne? ²⁴ Poo ca syām mii wĩ gbaha; laa kē Yāhā ke tōr yar wo na pe wĩ ne, loo kai ne nde: Poo ca syām

mii wĩ ma mii kate- syāṅ dyaṅ, Yāhā ke yar nawee-na. Le kate cir wĩ ne Yegar wĩ ne. ²⁵ Yegar wĩ ma mii ke yāṅ nge wĩ dyaṅ, pe n yee Senayi. Kānde lii Yāhā le ta, koo fla kē Yāhā bii le yar wo wādyaha Musa na. Mpāy ma yīṅ le yaha loo kānde wo, poofa ma yāmpa mii yānsya Yegar dyaṅ tesē u yāmpua ne. Le ma ke syi dyaṅ le Yurusalem klo ne, lii Yiifee-pe ma le laam wo yagaa. Koo flafa ma Yiifee- wāle kānde yāmpa. ²⁶ Yāhāyīṅ Yurusalem gii ke ma, ke wee yānsya ye, ke ma nangbāṅ puee wāṅ syi dyaṅ. Koo ma wo nahafua mii Sara wāṅ syi dyaṅ. ²⁷ Le ma le yrũhũ ta Yāhā sabangbāṅ wo ma yee: «Naa nuhu di, Yurusalem

klo* ,

mboo wii, cōo dyaṅ
kicar sē kē u myaha na
ye.

Naa laanfīr tēṅ tē, mboo wii,
taa sē pesee yan cā ye.

Cōo wii pe ta yaha,
u pii -sē ga ba nihi ta ter
wii wām yaha
tuu ma puai ne.»

²⁸ Wo nna, ma -sē yee yii na, ye wĩ ma mii Sara dya Yisyake wĩ syi dyaṅ. Yāhā bii yē ter Yisyake wāsee wĩ na. Yāhā yē ter ye bye wāsee wĩ na, koo syi ye ma Yāhā pii cīnde. ²⁹ Faale cāā na, kicar wii tuu bii see ke dyaṅ nawee laam wĩ ya na, u bii sye kāā kicar nwo na, ma

* 4:27 4.27 Yāhā bii Yurusalem klo miy yaha yalaale nsoho wo. Le klo ntāṅ -sē ba dye Yāhā tāy, ke n sya yē ter le ye pii buar wĩ ne.

naa u fāy, kicar wii Yāhā ke ta u n see. Loo nde -sē n gaha ke syi yagaa. Nawee-mpāy pe ma Yāhā pii, pe n fāy mpāy koho wo, pe wee Yesu kānde wo ye. ³⁰ Yāhā sabangbāṅ -sē lii pāā pe wīi na? Ke yee:

«Brama, yānsya nwo kar wāā u dya ne.

U yānsya puee sē yai tuhu-fua kloho wāwāadi ne u casyaṅ wūū ne ye.

Casyaṅ wūū ya,

u yai u tuhufua kloho wādi ne u ya ya.»

³¹ Wo nna, ke syi dyaṅ, wo wee yānsya pii ye, wo ma casyaṅ pii.

5

Yesu wo le tefay kānde wo

¹ U Yāhā Yīndefua wo yīṅ yi kāā kai- wo, too fihī naa tefay sya. -Ye kuee poo tefay wāsyāṅ wo, ya'a syi ye maha yii dur le yāmpar wo ye!

² -Ye luhu ra ye! Ndoo Pōl tē n pāā ye ne. Ya'a yee, a wākūū wīi loo le nawee ta u n sroṅ Yāhā ye, u Crise gbā wīi sē -sē wee ngaa ye ye ye.

³ Ta n le gbihi tōr laha ye ye: Wii ma sya ma kūū, ah kānde lii le ta, ufua u -sē le bye yigi tāṅ, u ma syi faha wīi nen laa gē yaha ye. ⁴ Yii mpāy tee yee, ye ga waha yia, ye le kānde teebehe bye yigi tāṅ, ye ba sroṅ ke yīnde na, le nii mii, ye yii cer u Crise na. Ke syi ne Yāhā ke laantār wīi lii pye ye kē, ye le sye. ⁵ Wii poo na wo yee, wa'a Syayahafua Yesu ta wo Yater, wo ga sroṅ Yāhā yīnde

na. Loo nde ne, too koho taha yaha le na. Yāhā Yrā -sē ma wo laam wo, le fānga wāā wo kē loo nde wāsēṅ na. ⁶ Mboo wii ma sya ma yīmbui wāā le Yesu ne, ma kūū woo, ma sē kūū woo, laa wee le na ye. Lii le ma yīṅ, ma u ta ma Yater. Loo nde yāṅ n cā ma nampyeṅ- ntāṅ wādye wīi na ma tāy.

⁷ Tee naa ye troho tāhā le cīinde kānde wo, ah yagaa yoo ye ta, ye sē n luhu le cīinde kānde wūhū ye ye.

⁸ Kaplāṅ nkāy penefa mii pe tōr ye ye, poo ga ye ta ye n dye wākūū kānde wo, koo kaplāṅ ngīi Yāhā wūhū sē kē ye, Yāhā gii ke ye yee, tee pa koo ye. ⁹ -Ye ncasur wīi yāṅ:

Te car ya, te ga waha bur miy ta pe n fua yir. Yāhā kānde kaklaha ma too ncasur dyaṅ. Lii ma kāāṅ yi car ya cīinde wo, le ga waha nawee laam wlāhā, le u yi kāā cīinde wo.

¹⁰ Wo bye too -sē mii Yīnfua Yesu koho wo, n cā ma yee, yaa ba ta yē wīi sya. Ma -sē yee wii woo na, tuu nii ye laam kān n wlāhā, u ma sya pye mii syi, Yāhā ga ufua sāhā. ¹¹ Wo nna, ke ma ne pye mii, n wākūū wīi le ta kaklaha wo, nawee- ga ne naa ra fāy lii ne? Tē -sē nwo, n Syayahafua Yesu trā wāku wīi pāā ma yee, loo ya le ga waha wo ta wo n sroṅ Yāhā ye, loo nde ne le ncafūhū yigi pe kē. ¹² Mpāy pe ye laam kān n wlāhā, le ma tāy pe ye, pe kaa taha pe wākūū pyer na, pe sya naa pe ya sā mii pe pe yar sā mii syi.

¹³ Wo nna, yii na, Yāhā ye yee yi, ma ye le tefay kānde wo. Pe ma yee tee nii pra mii nangbāŋ pii dyaŋ, pe sē -sē yee, tee naa ye laam kapee-koo pye ye. -Ye laantār roo le ye laam wo, -ye naa koho le yii ye! ¹⁴ Kānde lii Yāhā le ta, ke katan bye ba ke ya wāā sya katan nen nde wo, lii le n yee: «Ma ya wī le n tāy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyeŋ wī n naa n tāy ma ye ke syi.» ¹⁵ Ya'a yii pyer ta te n nii waygapyāhā wān, waa ma nii waa nar-, waa ma nii waa duai, -ye -sē yii yigi, mii loo kai sē ne ye, yaa yii wī kua.

-Ye naa n luhu Yāhā Yrā loo ye!

¹⁶ Lii le ba pye ra ye wātōr wī ye ye, le nde: Ye tyii Yāhā Yrā n naa ye troho wātāhā sroŋ! Ke ma pye ke dyaŋ, ye laam kapee- saa naa ye troho wātāhā sroŋ ye ye nantāŋ ye. ¹⁷ Wo ya laam wūhū nii, ke wee wāceŋ Yāhā Yrā wūhū ne ye. Yāhā Yrā wūhū bya nii, ke wee wāceŋ wo ya laam wūhū ne ye. Too fle sī nde n wāā te ya ne, koo syi kē wo saa waha wo laam kayūhū pye ye. ¹⁸ Yāhā Yrā ma -sē nii ye troho wātāhā sroŋ ye ye, kānde lii le ta, ye wee le fānga koho wo nantāŋ ye.

¹⁹ Nawee laam wūhū ke u le kapee- nkāy wāpyeŋ wo, ke ngī: Ke u ta u n nii tyatyāhā, ke u ta u n nii worfua, ke u le cayor wo. ²⁰ Ke u le mpar kānde

wo, tekāŋ kānde ne; ke maha u le nalaha kānde wo, wāhā kānde ne, laanyar ne, ncafūhū ne, kaplāŋ wātyīn kānde ne u nampyeŋ ne, wācāāŋ wo pe ya ne, ²¹ waa koho kla wāyāŋ ne, sēnwor ne, tefen ne. Ke maha nawee le kapee- nkāy wāpyeŋ wo mii nkāy syi dyaŋ, too yāā ter. N ba le pāā wa ye ye, n ga maha le dur pāā yagaa: Mpāy pe koo syi nkāy pye, pe saa dye Yāhā Yai klo wo ye.

²² Yāhā Yrā le wo le kayūhū nkāy wāpyeŋ wo, koo kē ngī: Le wo ta, nawee- ntāŋ n dye wo tāy, wo n nii laanfīr ne, Yāhā yrīŋ ne, laanyīn ne, laantār ne, laanyōm ne, ma n sroŋ, ma n nii prafa, ma waha n yia wii na. ²³ Mpāy pe kai- ngī syi pye, kānde lii Yāhā le ta, pe sē le sye ye. ²⁴ Mpāy pe ma Yesu kānde wo, pe pe laam kapee- miy yaha. Ke nii mii pe ke kuey mar boo Yesu ne trā na. ²⁵ Yāhā Yrā ne, le wo laam wā n klaha wo kē, koo syi kē wo yai wo tyii le na, le n naa wo troho wātāhā sroŋ wo kē. ²⁶ Wa'a syi wii gbe le yatan kānde wo ye. Wa'a syi maha naa nawee laam war ye. Wo yīnde ma syi maha naa n yi wo nampyeŋ- wān na te n naa laam yigi wo kē ye.

6

¹ Wo nna, wii ma tā yigi kapee wāpyeŋ wo ye fla na, yii mpāy, Yāhā Yrā ke ye troho wātāhā sroŋ kānyī wo, -ye pāā u ne, ye u yi le

kapee wo, ye u dur le kãnyĩ wo sũũ laanyĩn ne! Ta n maha nde pãã yii nanem bye ye: -Ye yii yigi, mii loo kai sē ne ye, yaa waha gbe kapee-wāpyeṅ namihi wo yii ndoṅ. ² -Ye naa koho le yii ye ye yĩṅ teger wātēṅ wo. Loo nde ma n pye ke syi ye nsoho wo, ye Yesu laam wĩ pye. ³ Wii ma ntranṅ ka n gbã, a woo ma ngaa, u sē u ya kar yaha la u ya ya? ⁴ Nawee nawee woo, u naa u ya troho wātāhã yāṅ. U ma cã le yõ, u ga waha yay di loo na. U ma syi u naa u ya tōr waa ne, u naa re di ye. ⁵ Nawee nawee woo, u yĩṅ wĩ ne: Wii ma ba nii u kapyeṅ tōr Yāhã ye, waa saa ba pye u ne ye. ⁶ Wii ma nii ye klahã le Yāhã kaplāṅ ne, ye -sē yai ye naa ye klue wān taa wāã u kē. Tuu ga waha u ya ntranṅ wĩ lii pye, le ma tãy u laam wo, u n le pye u klahafua kē, le yõ.

Ma'a ngii tãhã, koo kla maa yaa

⁷ Ya'a syi yii kar naa n yaha ye, waa wee u Yāhã ler ye. Mboo nawee, ngii raa tãhã, koo raa n pai yaa. ⁸ Mboo wii ma nii ma laam kapee- wũhũ tãhã, koo raa ga ba yaa, ke n ta ma sukũhũ wãyãã n klahã-, ma n kuee yai tãṅ gbã wo ma kuãṅ ne. Mboo wii ma -sē Yāhã Yrã wũhũ tãhã, koo raa ga ba yaa, ke n ta ma n sukũhũ yãã, ma cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. ⁹ Le yai wo naa kayũhũ pye, wa'a

n fãy sya ke wāpyeṅ ne ye. Wo ma yee, wo sē n fãy le ne ye, Yāhã per ma ba nɔ, waa ba wãyĩ yãã loo kur ye. ¹⁰ Ke ma pye ke syi, kayĩ pyesaha ma pye mboo wii ye nawee- kē, naa le pye pe bye kē! Ma'a syi naa n faha Yesu kãndeyārfa wĩ loo ne ye.

Te kaklaha kuasaha

¹¹ -Ye yāṅ, ye sē ta koho yrũhũsaha fla yãã la nwo gbaagbaa, tē yrũhũ. ¹² Mpāy pe n ke poo ga ye gbihi le wākũũ wo, myaha kē pe n ke. Lii le pe ta le na, loo ne nde: Pe ma yee, nawee ga waha sukũhũ yãã u Yāhã Yĩndefua Crise ya gbã myaha ne trã na, pe ga kayĩhĩ yãã nawee- koho wo. Pe sē -sē n traha pe koo yãã ye. ¹³ Poo mpāy pe wākũũ kãnde yār, kãnde lii Yāhã le ta, pe n yār la le teebɛɛ bye wo? Lii ya pe n ke pe n traha ye kũũ, pe n waha naa pe ya sey, pē naa n yee, a poo waha yia, ma ye ta, ye n nde pye ye kadye na. ¹⁴ Ma -sē yee ndoo woo na, n sē nii sey laa ne, mii Yesu Crise wãku wĩ ya sē ne trã na wo wĩ na ye. U gbã wĩ na, n ma driyē nge kai- bye yāṅ, n sē ma ne yãã ke kla kua ra ye ye. Koo kai- ngĩ ma nii ra wlaṅ, koo ga ra par- yigi, n ma ne nii ke ye nakugu dyaṅ, n saa cã gɛ cã n naa n gaha koo kue ye ye. ¹⁵ Ma kũũ woo, ma sē kũũ woo, yĩṅ wee laa na ma ter laa yaha ye. Lii le ma yĩṅ ne, Yāhã n ma ta nafuē laanfãyõm ne. ¹⁶ Mpāy bye

pe n yār poo laanfāyōm ter
 syi ne, poo pe ma Yāhā pii,
 Yāhā pe yee Brama kur pii.
 Yāhā yrīŋ wāã poo kē, ke
 maha pe fen di.

¹⁷ Ye ma n ba naa ra fāy
 nantāŋ kai nde syi ne ye!
 Narfar tii pe re yi ra kadye
 na, te le yar, nawee- me pe
 ra nuhu Yesu wĩ na.

¹⁸ Wo nna, wo Yīŋfua Yesu
 u u laantār yar ye na. Amen,
 le nii ke syi.

Pol saba kaplāņ Yefesyifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pol kē tē saba nwo yrūhū, ndoo wii le tāy Yāhā ye ke n ta ta Yesu Crise tēnlehe. N u yrūhū nō wāā Yefesyifa mpāy kē pe ma Yāhā wām, ma sron te seefar rii ne pe le Yesu Crise ne. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīņfua Yesu Crise ne, ke laantār yar ye na tesē ke yrīņ wāā ye kē.

Yāhā kayūhū wāā wo kē, -too ke sey!

³ -Too wo Yīņfua Yesu Crise Tuhufua Yāhā sey! Ke kaa taha wo na wo seefar na, wo seefar rii too le Yesu Crise ne, ma yāhāyīņ fla kayūhū wūhū bye le wo laam wo. ⁴ -Ye yāņ, Yāhā sē ba driyē tāhā wa gē tāhā wa ye, Yesu Crise kāmāy na ke ba wo yāņ yi wa, wo nii ke wām, wo ba nii ke yaha ye wo laam ne gbegbe, kapee laa ma n pye wo yīņ na ye. ⁵ Wo ntāņ pe ba dye wa Yāhā tāy, koo kē ke n ba cāā le ta wa, koo ga ba wo ta, wo n nii ke pii Yesu Crise kāmāy na. Le tāy Yāhā ye, koo ke n le ta ke dyaņ ⁶ ma yee, wo ba naa loo laantār wīi nde miingbāņ gboho, laantār wīi lii ke le yar wo na ke dyaņ wo seefar wīi na too le ke Dyabua ne.

⁷ Too seefar le Yesu Crise ne, wo par sya kapee-

wāpyeņ yāmpar koho wo Yesu Crise ntāņ wāwoo kāmāy na. Yāhā wo kapee-gbe kāā wo yīņ na. Yāhā laantār te gboho mii, ke -sē koo ngīi bye pye wo kē koo syi ke dyaņ. ⁸ Ke ke laantārngbāņ yar wo na, ma laantor le gboho wo laam wo, tesē kacān ne busāā: ⁹ Koo n wo ta, ke laam wīi lii le sē yi yāā gbaa na ye, ke le yi yagaa, wo n le cā. Ke ba le cāā ta wa, koo ga ba ke laam wīi yar wo na Yesu Crise kāmāy na. ¹⁰ Yāhā ke yale lii ta, le ma ba nō, ke ga ba ke laam wīi nde pye yi tāņ; loo ne ke ga ba yāhāyīņ wān bye wāā le kāntraha wān bye ne, u Yāhā Yīndefua Crise n nii te bye yīņ na. ¹¹ Too seefar le u Crise ne, wo bya nii klohodifa. Ye sē yāā, Yāhā ba cāā wo yāņ yi wa ke laam wīi na. Lii ma tāy Yāhā ye, ke ga le ta wa, ke cā ba le pye kur kuē ye. ¹² Ke wo yāņ yi ke syi, ma yee -too naa ke miingbāņ gboho wo kānkai- bye wo, wii mpāy too cāā seefar le u Crise ne ma koho taha yaha u na.

¹³ Le cīinde kapān lii le ye wāsyayaha wīi pāā, ye bye le luhu ma Yesu Crise ta ye Yater. Loo ne, Yāhā n ke puhu mar gbāā ye na ke Yrā wāwāā ne ye kē, ke Yrā lii ke ba yē ter le wāwāā ne nawee- kē. ¹⁴ Yāhā yē ter ke kloho kayūhū nkāy wāwāā ne ke nawee- kē, too Yāhā Yrā yāā wa, wo cā yagaa ma yee, waa ba koo kloho kayūhū ngīi yāā. Waa ba yi

kãã kapee- wãpyeŋ yãmpar wo wo kuãŋ ne. Wii mpãy wo ma Yãhã wãm, -too naa ke miingbãŋ gboho!

Pol Yãhã nar Yefesyifa wĩ na

¹⁵ Nkãy bye tẽ tõr ye ye koo ngĩ bye wĩ na, ma suhu tẽ luhu ye Yĩŋfua Yesu ta ye Yater mii, tesẽ mpãy pe ma Yãhã wãm pe ntãŋ dye ye tã y mii, ¹⁶ yalebye n syaha wãã Yãhã kẽ ye wĩ na. N ma n pãã Yãhã ne, n sã n faha ye wĩ ne ye. ¹⁷ N ke nar, ke laantor le ye laam wo, tesẽ ke maha ke laam wũhũ yi gbaa na ye kẽ ye n ke cã. Ye sã yãã, wo Yĩŋfua Yesu Crise Yãhã kẽ, koo gii ke ma wãn bye Tuhufua. Koo gii myaha ke gboho. ¹⁸ N maha ke nar, ke ye laam gbihi ta ye n waha cã, lii ne ke ye yee ma yee, tee koho taha yaha le na. Ye maha waha cã, kacãn wee ke kayũhũ nayõr na ye, kayũhũ nkãy ke ta yaha mpãy kẽ pe ma ke wãm. ¹⁹ Ye maha cã, kacãn wee ke fãnga wãgboho na ye, fãnga gii ke n wãã wii mpãy kẽ, too Yesu Crise ta wo Yater.

Koo fãngangbãŋ nge ge kẽ Yãhã ke yar wo na. Yãhã fãnga wo ta wo n Yesu ta wo Yater. ²⁰ Koo fãnga maha u Yãhã Yĩndefua Crise ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye, ma maha u kuã yir ga ta yãhã yĩŋ na ke ya kãndigi koho kue ye. ²¹ Koo fla nge na, Yãhã u ta u n nii fãnga ter bye yĩŋ na, yĩnfar ter bye ne, sãndãã

ter bye ne pe fãnga ne. U miingbãŋ ter myar tii bye yaha te yi wa yagaa, ma suhu tii bye ne te ga ba yi kur kue ye nantãŋ. ²² Yãhã wãn bye ta kai- bye ne u troho flãhã tã y, ma maha u taha mpãy bye yĩŋ na pe n yãr u kãnde wo. Woo nii yĩŋ ²³ u kãndeyãrfa -sẽ nii kadye; woo wii u ma teebhe bye wo, u tẽn tẽ u nawee-laam wo, ma u ya yar pe flãhã tã y.

2

Ye sã n tõr nakur ne nantãŋ ye, ye n tõr yrãŋfa ne

¹ Faale wo, tee sya pye yrãŋ na, ye naa n tõr nakur ne Yãhã ye, ye wãteepye wĩ na tesẽ ye kapee- wãpyeŋ ne. ² Ye naa ye troho tãhã mpãy dyaŋ pe sã Yãhã laam wĩ pye ye, ma naa n luhu driyẽ nge yĩŋfua ye, woo wii u fãnga ma yãhãsyõr nsoho ya wo tesẽ kãntraha ne. Nawee- mpãy pe sã luhu Yãhã ye ye, u pe le kãmpee wo. ³ Faale wo, wo bye pye pe wãŋ syi dyaŋ, ma naa wii laam wũhũ ya kar. Wo laam wũhũ nkãy ke pee, koo ya too naa n pye. Lii too naa n ga wo laam wo, loo ne too naa n pye. Koo ngĩ wĩ na, wo ba yai wãsãhã ne Yãhã ye mii mpãy dyaŋ pe sã Yãhã cã ye.

⁴ Yãhã -sẽ nge, ke laam tã y n ter, ke n wo fẽn di, wo ntãŋ maha dye ke tã y. ⁵ Too sya naa n tõr nakur ne ke ye wo kapee- wãpye wĩ na, ke wo

ta wo n seefar le ke Yīndefua Crise ne, ma n tōr yrāṅfa ne ke ye. Tee sya yaha, Yāhā laantār roo ne te ta. ⁶ Too seefar le Yesu Crise ne, Yāhā wo ta wo bya n yir u ne gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye; ke n maha wo bya kuā yir ga ta yāhāyīṅ na u ne u niisaha wo. ⁷ Ke loo pye ma yee, nawee- nde cā yaha pe kuāṅ ne pe yee: Dyε- nkāy byε wo ke n pai, kacān wee ke laantār wāgboho na ye. Ke laantār flāhā tāy, ke yō wo na, wo seefar wāle wī na Yesu Crise ne. ⁸ Ye sē yāā, Yāhā laantār ne, te ye sya yaha. Ye Yesu Crise ta ye Yater, ma waha loo kayī nde yāā. Yii sē me tee waha yia ma koo wāsyayaha nge yāā ye; Yāhā kē ke loo nde wāā ye kē ke dyaṅ. ⁹ -Ye yāṅ, ye wāsyayaha wī nde sē nii mii wāplāhā gaa dyaṅ tee waha yia ma yii plāhā ma le yāā ye. Waa saha u ya sey loo nde ne ye. ¹⁰ Ye sē yāā, Yāhā kē ke wo tāhā; ke wo gbihi tāhā laanfāyōm ne wo seefar wāle kāmāy na Yesu Crise ne, wo naa kayūhū pye. Yāhā bii cāā koo kayūhū ngī wī gbihi ta yaha wa wo kē, wo ba naa ke pye.

¹¹ Yii mpāy tee sē see Yiiffee- ter na ye, Yiiffee- naa ye yee, mpāy pe sē kūū ye. Pe n kūū naweete- wākūū ter ya na, pe kadye teelaa fla ya na, loo ya; ma nii n yee, a poo kūū. Yii poo na, tee pye mii syi dyaṅ faale wo, - ye ye laam too le na! ¹² Faale cāā na, ye ba dey u Yāhā

Yīndefua Crise na; ye sē naa n tōr Yāhā nawee- ne ye, ye pye nampay draha wo. Yāhā ke bii yē ter ke nawee- ye kayūhū nkāy wāwāā ne, ye yē sē pye le laam wo ye. Ye pye driyē laam wo, laa sē ne tee koho taha yaha le na ye, ye sē maha pye Yāhā ne ye.

¹³ Ye ba dey Yāhā na. Yagaa, tee seefar le Yesu Crise ne, u ntāṅ wāwoo kāmāy na, ye yūhū crā Yāhā na. ¹⁴ Ye sē yāā, Yesu Crise gε kē tuu pa yrīṅ ne, ma pe Yiiffee- wāā le mpāy ne pe wee Yiiffee- ye, pe n nii koho neṅ na. Faale wo, le pye mii nkūnklāhā dyaṅ pe nsoho wo, ma pe war yi pe ya wo, ma pe ta napī- pe ya ne. Yesu Crise tuu u ya wāā gbā kē, loo nde kāmāy na, u koo nkūnklāhā nge tra cāār, ¹⁵ ma Yiiffee- wāle kānde ta le n nii, yīṅ wee le na ye, loo tesē le kānde katanṅ ne, ma suhu ke kayi byε ne. Yesu Crise loo pye, ma poo nawee- ter syāṅ mii ta, pe n seefar le u ne, ma wāā le nii yīmbui nen na, ma nii nwonfāṅ neṅfa. ¹⁶ Yesu Crise tuu ku trā na, u napeer fānga pye klaha-, ma ta nawee- ter syāṅ mii n nii mii kadye nen ya dyaṅ, ma wāā le Yāhā ne. ¹⁷ Yesu Crise pa koo syi, ma ba le kapān pāā, kapān lii le n pai yrīṅ ne Yāhā nsoho wo nawee- ne. Yii mpāy tee wee Yiiffee- ye, ma pye ye ba dey Yāhā ne, u ba loo kapān nde pāā ye ye; yii ma suhu pe Yiiffee- ne, poo mpāy pe ba crā Yāhā na. ¹⁸ Ye cā ma

yee wo kur byε, pe Yiifee- ma wãã le mpây byε ne pe wee Yiifee- ye, Yesu Crise kãmay na, wo byε ga waha dye ga wo Tuhufua Yãhã tãy ke Yrã Fãnga na.

¹⁹ Loo nde ta, yii mpây tee wee Yiifee- ye, ye wee nampay draha wo nantãŋ ye, ye wee mii kulaafa wãŋ syi dyaŋ nantãŋ ye. Ye byε n tãr Yãhã nawee- ne yagaa, ye byε ma Yãhã nwonfa. ²⁰ Ye bya ma mii ntẽmbar rii dyaŋ pe fãã n yir ke nwongbãŋ nakũy na, ke nakũy lii pe Yesu tẽnlehe pe ta, poo ma suhu pe faale Yãhã kaplãŋ tãrfa ne. Ntẽmblaha gii ke -sẽ ma yĩŋ ke nwon wãfãã wo, koo kẽ Yesu Crise ne. ²¹ Woo u fãnga wãã ke nwon wãfãã na ma yee ke waha naa n fãã, ke jruhu naa n gaha ke ba nii Yãhã kangbãŋ, ke nii Yãhã wãŋ. Yĩŋfua niisaha kẽ ke ne. ²² Tee seefar le Yesu Crise ne, ye bya ma mii ntẽmbar raa dyaŋ ke nwon wãfãã wo, loo na, yii ma suhu pe Yesu kãndeyãrfa byε ne, ye nii mii nwon dyaŋ Yãhã ma ke laam wo ke Yrã kãmay na.

3

Pɔl tẽn mpây ye pe wee Yiifee- ye

¹ Loo ne, n Yãhã nar ye kẽ, ndoo Pɔl wii pe tã nwompihi laam wo Yesu Crise tẽn wĩ na, mpây kẽ pe wee Yiifee- ye. ² N cã, ye ra wĩ yãã luhu, Yãhã kẽ ke yõ ra na, ma ke kaplãŋ wãpãã tẽn le soho ra

koho wo, n le tẽ ye kẽ. ³ Yãhã Yesu Crise yar ra na, ma loo tẽn nde le soho ra koho wo. Yesu Crise wii n sã u wĩ cã yãã ye, ke le gbe yi ra ye gbaa na. N kaplãŋ nkãy tãr wa ye ye loo nde wĩ na, u saba nwo laam wo. ⁴ Ye ma koo fla kal, yaa cã ye yee, Yãhã laantor le ra laam wo u Yãhã Yĩndefua Crise wĩ na, loo lii waa sã le cã yãã ye. ⁵ Faale cãã na, nawee- sã bii le cã ye; yagaa Yãhã Yrã kãmay na, Yãhã le gbe yi Yesu tẽnlehe ye gbaa na ma suhu u kaplãŋ tãrfa ne, poo mpây pe ma Yãhã wãm. ⁶ Yãhã ke lii gbe yi gbaa na yagaa, loo ne nde: Yesu Crise kãmay na, mpây pe wee Yiifee- ye, pe bya ga ba ke Yãhã kayũhũ yãã pe Yiifee- ne wãcɛŋ, kayũhũ nkãy Yãhã ke ta yaha ke nawee- kẽ. Yesu kãndeyãrfa mpây pe wee Yiifee- ye, ma suhu mpây ne pe ma Yiifee- pe byε nii kadye nen dyaŋ, Yesu Crise woo nii pe yĩŋ. Yãhã ke bii yẽ ter kai- nkãy wãpyeŋ ne ke nawee- kẽ, mpây pe wee Yiifee- ye, pe yẽ ma le wo wãcɛŋ pe Yiifee- ne. Le Yesu kapãyĩ loo yar wo na.

⁷ Yãhã yõ ra na, ma kayĩ laa wãã ra kẽ, ma ra ta ra n nii le Yesu kapãyĩ tẽntẽ. Loo nde wĩ na, ke fãnga wãã ra kẽ, fãnga gii ke tẽn tẽ nawee laam wo. ⁸ Wii pe yãŋ n kloŋ Yãhã nawee- byε laam wo, n sã nɔ ge nɔ u na ye. Yãhã -sã yõ ra na, ma ra taha, n naa u Crise kayũhũ yar mpây na pe wee Yiifee- ye. Koo kayũhũ ngĩ,

yīŋ ma ke na. Ke n dege, kacān wee ke na ye. ⁹ Ke maha ra taha, n nawee- yar laha pe n ke laantor wīī cā u Crise wīī na. Ke laantor wīī lii ke bii cāā ta, waa sē le cā yāā ye. Yāhā gii ke kai- bye tāhā, ke sē ke laam wīī nde yar yāā waa na mii yagaa sē kē ye. ¹⁰ Loo na, sāndāā ter bye pe ma yāhāyīŋ na, pe fānga ne, pe bye n waha le yāŋ cā Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kur bye na pe yee, Yāhā laantor wūhū yō ma maha nihi, kacān ge wee te na ye. ¹¹ Yāhā ke bii lii ta, kacān wee yāā le yale wādey na ye, loo ne ke pye yagaa, wo Yīŋfua Yesu Crise kāmāy na. ¹² Too seefar le u ne, ma maha u ta wo Yater, kānde ma wo ye, wo n ga waha crā Yāhā na laanyīn ne. ¹³ Loo nde na, n ye nar, ye ma syi ye yee a ndoo ka n fāy ye, ye laam ma n naa n wlāhā ye ye ye! -Ye yii plāhā: Wākafāy sē kē ye, miingbāŋ wīī ne ye ye.

Pōl naa Yāhā nar ma ke miingbāŋ gboho

¹⁴ N ma Yāhā laam wīī nde wāgboho yāŋ tesē le nayōr ne, n ne too kānklūy na wo Tuhufua Yāhā yaha ye, n u sey ¹⁵ woo wii u ma wān bye Tuhufua yāhāyīŋ na tesē kāntraha ne, koo ke re ta yrāŋ na.

¹⁶ N ke nar, ke miingbāŋ nayōr ke gboho mii syi dyaŋ kacān wee ke na ye, ke ye laam gbihi ta koo syi dyaŋ, pe n nii fānga ne Yāhā Yrā Fānga kāmāy na. ¹⁷ N maha

ke nar, tee u Yāhā Yīndefua Crise ta ye Yater, loo nde n ta u n nii kuee yai tāŋ ye laam wo. N ke nar, ye cā ye ntāŋ dye Yesu tāy fānga ne. ¹⁸ N ke nar, yii ma suhu pe nawee- mpāy bye ne, pe ma Yāhā wām, ye waha cā ye ntāŋ dye gboho u tāy, kacān wee u laantār wāpaha na, ke wātyīī ne, ke wājruhu ne, tesē ke wācuhu ne ye. Ye ntāŋ pe dye Yesu tāy mii pe saha tān ge tān laa ge ne ye. ¹⁹ Tē sya le cā ma yee, nawee saha u Crise laantār ter syi cā tāŋ ye, n -sē Yāhā nar yii n waha cā ye ntāŋ dye u tāy kacān wee ye. Ye ma Yesu laantār cā mma ma syi, ye ma mii katyigi gii dyaŋ ke nnen dye kāntraha laam wo fānga ne, ke saha yehe ye. ²⁰ Ye sē cā la too ke nar nkāy ne, ke ga waha ke pye wo kē, ke n ter wo laam wīī yaha. Ye sē yāā, Yāhā fānga gii ke ma wo laam wo, ke sroŋ gboho. ²¹ Ke miingbāŋ yai ke naa n gboho Yesu kāndeyārfa bye yē wo Yesu Crise kāmāy na, dye- nkāy bye na ke n pai kur kue ye, wāyeryāā ma n pye le na ye! Amen, le nii ke syi.

4

Yesu kāndeyārfa kur bye ma mii kadye nen ya dyaŋ

¹ Loo ne, ndoo wii pe tā nwompihi wo Yīŋfua tēn wīī na, n ga ye yar waha nde ne: -Ye naa ye troho tāhā, nawee- n waha le yāŋ cā pe yee, Yāhā kē ke ye yāŋ yi

cĩinde, ma ye ta ke wãm.
² Ye ma syi ye naa yii puar waa na ye, -ye naa n nii laantār ne, laanyĩn ne! Ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii t̄ay, ye n waha naa ye laam yĩn yii ne! ³ Yāhā Yrā Fānga ke ye wāā le mii, -ye yii waha yrīŋ n pye ye nsoho wo, ye n kuee koo wāwāāle nge na.
⁴ Ye sē yāā, ye bye ma mii kadye nen ya dyaŋ, Yāhā Yrā nen ya le ma. Yāhā ye yāŋ yi ye koho taha yaha kate nen nde na, ye cā ye ma Yāhā wãm. ⁵ Yīŋfua nen ya u ma. Ye bye woo ta ye Yater. Loho wātāāyi neŋ ya kē ke ma woo myaha na. ⁶ Yāhā neŋ ya kē ke ma, koo ya kē ke ma ye bye Tuhufua nen ya, ma ma ye bye yīŋ na, ke tēn tē ye bye laam wo, ma ma ye nanem ne.

⁷ Wo bye -sē wo kayūhū yāā ke ya wuhu na, wii wuhu na. U Yāhā Yīndefua Crise kē u koo la wo kē. ⁸ Loo ne le cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo u Yesu wī na ma yee:

«Tuu waha yia,
 u kuā yir ma dur ga yāhāyīŋ na,
 u yāmpa kar sya, ma ka pe ne yāhāyīŋ na;
 u kayūhū wāā nawee-kē.»

⁹ Le yrūhū ma yee, u kuā yir ma dur ga yāhāyīŋ na. Le yai le waha cā u ba cāā tege ba wa kāntraha na. ¹⁰ Wii tuu ba tege, woo ya kē tuu dugu ga yāhāyīŋ ncaha ye; loo n ta, u ma teebehe bye wo, ma maha ma wān bye Yīŋfua. ¹¹ Woo kē tuu fānga

wāā nawee- kē ke ya wuhu na pe tēn wī na: U ta mpāy n nii u tēnlehe. U ta Yāhā kaplāŋ nii n dye mpāy laam wo ma maha pe ta ke pāāfa. U ta mpāy n nii le wāsyayaha kapāyī pāā nawee- ye. U ta mpāy n nii u kāndeyārfa yawāhāfa naha. U ta mpāy n nii ke Yāhā kaplāŋ klahafa.

¹² U loo pye, ma yee mpāy pe koo fānga ngī yāā, pe pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kur bye ta pe troho wātāhā n sroŋ naa n gaha Yāhā yor wo; poo mpāy pe ma mii kadye nen ya dyaŋ u Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na. ¹³ Loo na, wo bye ga kacān nen ya yāā u Yāhā Dya wī na, wo u ta wo Yater wāceŋ, wo n sya ba wāā le wo nii mii nawee nen dyaŋ, nawee wii syi u yīntaha too, u n kua mii Crise wāŋ syi dyaŋ. ¹⁴ Loo na, wo saa nii mii kicar wāŋ syi dyaŋ, teflaha gii ma yir ke wo gbe ter mii waŋ dyaŋ, wo n nii wo naa nawee- bye kaklaha ter bye sya farfar ye, mpāy pe nawee- wlaŋ ma pe yīŋ wūhū klahā-. ¹⁵ Wo ma -sē cĩinde pāā laanyĩn ne, cĩinde lii Yāhā ke yar wo na, wo ga yi kāā kicar draha wo, wo le naa n gaha wo ba nii u Crise wāŋ syi dyaŋ, woo wii u ma u kāndeyārfa bye Yīŋfua. ¹⁶ Woo kāmāy na, ke kadye teebehe bye gbra ke ya na fānga ne te sohosar fla na, ma ta ke kadye nii kate nen ya. Loo na, teele lii teele lii loo ma nii le tēn tē n yō,

ke kadye -sê ga le yir naa n gaha, wo ntãŋ wãdye kãmay na wii tãy.

Faale laam wũhũ, yagaa laam wũhũ ne

¹⁷ Lii tẽ ga pãã n ye yar le ne Yĩnfua myaha na, le nde: Ye ma syi ye naa ye troho tãhã nantãŋ mii mpãy dyaŋ, pe sê cĩinde Yãhã cã ye, ma nii pe yataŋ wũhũ ya ga, yĩŋ wee le na ye. ¹⁸ Pe ma fũũ-, pe sê laa cã cĩinde wĩ na ye. Pe pe troho tãhã deydey Yãhã ne; pe sê laa gɛ war le cĩinde yrãŋ wĩ na ye, pe maha sye, pe saa Yãhã kai cã ye, koo kẽ. ¹⁹ Pe kapee- nkãy pe n pye, ke sê pe fãy pe laam wo nantãŋ ye. Pe tyatyãhã wãpye wĩ yigi klue sũ, ma maha wale wĩ loo ta kãnkai- bye yaha ye. ²⁰ Yii poo -sê na, ye sê u Yãhã Yĩndefua Crise wĩ cã koo syi ye. ²¹ N cã, ye u wĩ yãã luhu, tee ba dye Yesu kãnde wo, pe ye klaha u cĩinde wũhũ ne. ²² Pe ye klaha, ye n cã ye yai ye ye faale pyer miy yaha. - Ye ye faale laam wũhũ miy yaha! Ke naa ye ta, ye n naa ye laam wũhũ ya kar. Ke naa ye ta, ye n naa n plaha ma naa n yãr kãmpee-wo, kãmpee- nkãy ke n gaha nawee ne u klahasaha wo. ²³ Ye tyii Yãhã Yrã Fãnga n laanfãm wãã ye kẽ tesẽ laantorfãn ne. ²⁴ -Ye laanfãm gbe le yii na mii nayrefãn dyaŋ; Yãhã poo laanfãm mii ta, pe ma yãã mboo wii ye, maa naa ma troho tãhã Yãhã yor wo. Yãhã cĩinde kaplãŋ

ga ma ta ma n sron, ma nii Yãhã wũũ.

²⁵ Loo ne, ye tyii kawar wãfua na! Wo bye ma kadye nen ya. Yii nanem bye, -ye naa cĩinde pãã ye nampyeŋ-ye! ²⁶ Ncafũhũ ma ye yigi, -ye yii yigi, ye ma syi ye ba kapee pye ye; ye ma syi ye laam n war ke yai kua ye. ²⁷ Ye ma syi ye ta sãndãpee yĩnfua n waha dyesaha yãã ye laam wo u dye ye. ²⁸ Wii ma pye u naa n yuhu, u loo miy yaha, u naa tẽn tẽ, u naa u ya yẽ digi yãã u ya koho kasyã na, u maha waha naa koho le nawũũ ye. ²⁹ Ye ma syi kaplãŋ pee n naa n yi ye yẽ wo ye! Kaplãŋ nkãy ke yai wãpãã ne ke ngũ: Nkãy ke ga waha ye nampyeŋ ta, u n ka yahasee ye u Yesu wãtaŋ ne u Yater, ma suhu kaplãŋ nkãy ne ke yõ wãluhu ne. -Ye naa koo pãã ke pããsaha wo ke yale ne! ³⁰ Ye ma syi ye naa kainkãy pye, ke n naa Yãhã Yrã yaa ye! Ye sê yãã, Yãhã ke puhu mar gbãã ye na ke Yrã wãwãã ne ye kẽ. Le Yãhã Yrã n ye ta ye n cã, per gaa ye ga ba sya yaha ye kuãŋ ne. ³¹ Ye ma syi ye kayaan le naa n yaha ye laam wo ye! Ye ma syi ye naa laam war ye! Ye ma syi ye naa ncafũhũ di ye! Ye ma syi ye naa n gble ye nampyeŋ- na ye! Ye ma syi ye naa nawee- tyehẽ ye! Kai lii ma pye kapee, -ye le yãã ye le gbe yi kãã ye telai wo! ³² -Ye naa n yõ yii na! -Ye fẽn wũn naa n le yii ye! Ye naa n tyii ye kapee-

foho na yii kē ye kuāŋ ne, mii Yāhā tyii ye kapee- foho na ke kuāŋ ne mii, Crise gbā kāmāy na.

5

-Ye naa ye troho tāhā gbaa na!

¹ Tee nii Yāhā pii, ye ntāŋ n dye ke tāy, -ye naa yāŋ Yāhā na, ye naa ye troho tāhā.

² Ye cā wo ntāŋ dye u Yāhā Yīndefua Crise tāy, u n sya le sya, ma gbā ku wo wī na, ma nii diŋ Yāhā ye, diŋ gii syi ke dugu yō, ma maha n tāy ke ye. -Ye naa n yāŋ woo na ye troho wātāhā ne, ye ta ye ntāŋ n naa n dye yii tāy u Crise wāŋ syi dyaŋ.

³ Ye bya ma Yāhā wām; loo nde na, ye ma syi pe n tyatyāhā wī laa yāā pāā ye wī na ye, tesē pe yee ye laam wee gbegbe ye; ye ma syi pe n yee ye yīnde yi n too nawee- wān na ye.

⁴ Ye ma syi ye naa tyatyāhā kaplāŋ pāā, kaplāmpee- ne, tesē kaplāŋ nkāy ne yīŋ wee ke na ye. Ye tyii koo ngī na, miiklaha- wūhū kē. -Ye naa syaha koo wāā Yāhā kē ke kayūhū nkāy wī na, ke n pye ye kē. ⁵ -Tee le cā ye yee, nawee wii u tyatyāhā pye, wii ne u laam wee gbegbe ye, wii ne u koho waha ter wale kue ye, u wale ga nii mpar wāŋ dyaŋ u n tēŋ, poosyifa mii saa yāā dye Yāhā yai klo wo ye, koo fla nge na, Yesu u ma yīŋ.

⁶ Ye ma syi waa n ye wlan kaplāŋ nkāy ne, yīŋ wee ke

na ye: Koo syi kē, Yāhā laam n war mpāy ne, pe n sye pe sē n luhu ke ye ye, ke n pe pēn. ⁷ Ye ma syi ye nii poosyifa wāŋ syi, laa ge ne ye. Ye ma n naa wlāhā pe ne kai wo ye!

⁸ Faale na, ye naa ye troho tāhā wam wo. Yagaa, tee seefar le Yīŋfua ne, ye nii cāāfa. Loo nde na, ye yai ye naa ye troho tāhā cāāfa dyaŋ. ⁹ Ye sē yāā, cāāfa poo me pe ma laanyōm ne, pe n sron, pe cīinde pāā. ¹⁰ Lii le n tāy Yīŋfua ye, -ye waha yii na, ye le war. ¹¹ Mpāy pe pe kai- pye wam wo, yīŋ wee ke na ye; ye ma n naa wlāhā pe ne ke pyesaha wo ye, ye ke gbe yi ge gbe naa n yi gbaa na, nawee- yīnde na.

¹² Kai- nkāy pe wūhū n pye, ke wāpāā ge maha fyar yigi.

¹³ Loo syi kai nde pyefua ma -sē le sya ma yee kapee ne, ma le gbe yi gbaa na nawee- yīnde na, ¹⁴ u ga klaha nii cāā- nawee. Loo ne, le ma le yrūhū ma yee:

«Mboo wii raa sā wāy, yir!

Yir kāā mpāy wo pe ma nakur Yāhā ye,
u Crise n cāā- le ma laam wo.»

¹⁵ -Ye yii yigi ye troho wātāhā ne! -Ye naa ye troho tāhā mii mpāy dyaŋ pe yīntaha too, ye ma syi ye nii mii mpāy dyaŋ, pe sē laa cā ye. ¹⁶ Ya'a yāā, ye ga waha laa pye, le Yāhā tēn n waha ka yahasee ye, ye ma n tyii le n kuā ter ye na ye; ye sē yāā, yagaa yai pee ter. ¹⁷ Loo ne, ye ma syi ye nii mii mpāy

dyaŋ, pe sē laa cā ye; Yīŋfua tuu n traha ye naa lii pye, -ye yii waha, ye le war, ye naa le pye!

¹⁸ Ye ma syi ye sēm wo naa n ter ye, mii loo sē ne ye, ye ga plaŋ naa n pye. Ye tyii Yāhā Yrā Fānga koo n ye laam bye yī tāŋ. ¹⁹ -Ye naa fānga le yii laam wo Yāhā wāsey yay ne, ma suhu Yesu kāndeyārfa yay ne, tesē yay taa ne tii Yāhā te le ye laam wo. -Ye naa koo yay ngī le, ye naa Yīŋfua sey ye laam fānga bye ne. ²⁰ -Ye naa syaha wāā wo Tuhufua Yāhā kē yalebye kai- bye wī na, wo Yīŋfua Yesu Crise myaha na.

Naa tesē u cōō ne

²¹ Yesu tuu ma ye Yīŋfua, loo nde wī na -ye naa n luhu yii ye! ²² Ca, -ye naa n luhu ye pa ye, mii ye n luhu Yīŋfua ye mii. ²³ Ye sē yāā, puai woo kē, u ma u cōō yīŋ na, mii u Yāhā Yīndefua Crise dyaŋ tuu ma pe Yesu kāndeyārfa bye yīŋ na mii. Poo ma mii u kadye dyaŋ, woo -sē ma pe Syayahafua. ²⁴ Ca yai pe naa n luhu koo syi pe pa ye kānkai- bye wo, mii Yesu kāndeyārfa wāŋ syi dyaŋ pe n luhu u Crise ye mii.

²⁵ Naam, ye tyii ye ca ntāŋ n dye ye tāy, mii u Crise wāŋ syi dyaŋ, u kāndeyārfa yawāhāfa ntāŋ dye u tāy u n sya gbā ku pe wī na. ²⁶ U loo pye ma yee, pe waha nii Yāhā wām pe kuāŋ ne. Pe kapee- bye yee laha kāā pe yīŋ na. U koo ngī pye

wātāāyi kāmāy na loho wo tesē le Yāhā kapān ne. ²⁷ Ye sē yāā, u ba yee, woo ga pe Yesu kāndeyārfa kur bye yawāhāfa ta pe n nii cāā-nawee-, pe naa nayōr yāā, pe pyer n nii gbεgbε, teepee laa ma n pye pe na ye, kapee wāpye wī laa ma n pye pe na ye, pe n sron pe nii Yāhā laam wām. ²⁸ Loo ne, naam yai pe tyii pe ca ntāŋ n dye pe tāy, mii pe ya koho kadye ntāŋ pe dye pe tāy mii syi dyaŋ. Wii cōō ntāŋ ma dye u tāy, u ya koho ntāŋ kē pe dye u tāy. ²⁹ Ye cā, woofua wee wii u ya koho kadye wī fūhū u ye ye; nawee nawee woo, u u ya kadye digi ge yi, ma maha ke gbihi n yigi, mii u Crise dyaŋ tuu u kāndeyārfa gbihi n yigi mii. ³⁰ Wii mpāy too -sē ma u kāndeyārfa, wo ma u kadye teebehe bye, loo ne, u n wo gbihi yigi. ³¹ Le ma le yrūhū ge yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo, ma yee: «Koo syi kē, naa kicar koho ma ba dye, u n cōō sya, u ga u ya yē yi kāā u seefa tāy, u ke wāā le u cōō wāŋ ne pe n nii nawee nen dyaŋ.»

³² Kapān nde ndege, waa saha le yīntaha cā tāŋ ye. Naa ya wī sē ne u cōō ne ye. U Crise wī bya ne u kāndeyārfa ne. ³³ Ye wī bya ma koo syi: Naa yai u tyii u cōō ntāŋ naa n dye u tāy, mii u koho ntāŋ dye u ya tāy mii; tesē cōō yai u naa nagboho ta u puai na.

6

Kicar tesē seefa ne

¹ Kicar, ye yai ye naa n luhu ye seefa ye, mii Yīnfua u le ke mii, loo le sronj.

² Yāhā kānde na katan laa ma, le n yee: «Naa nagboho ta ma tuhufua na, ma nahafua ne!» Yāhā kānde katan bye wo loo katan ya ne, Yāhā le pāā ma yē ter kayī laa ne ma le pāā taha le na:

³ «Naa nagboho ta ma tuhufua na,
ma nahafua ne!
Loo na, ma laam ga yīn,
ma ga maha ma- driyē wo,
ma cā ba ma nandee gbā ku.»

⁴ Yii mpāy tee ma tuhufa, ye ma syi ye naa ye pii yē yigi ye! -Ye pe gbihi yigi, ye Yesu pyer ter gbe, -tee naa pe yar kai- ne.

Tētē- pe yīnfa ne

⁵ Tētē-, -ye naa n luhu ye yīnfa ye kántraha nge na! -Ye naa n fya pe na! -Ye naa nagboho ta pe na! -Ye naa n laha pe ye! -Ye naa n luhu ye yīnfa ye koo syi, mii ye n luhu u Yāhā Yīndefua Crise gε ye mii. ⁶ Ye ma syi ye yee, ye ga naa ye troho tāhā ye tēn wo koo syi pe yīnde ya na, ye wī n tāy pe ye ye. Pe yīnde ma ye na woo, pe yīnde wee ye na woo, -ye naa ye troho tāhā koo syi yalebye! -Ye naa ye yīnfa laam wūhū pye koo syi, laantār ne, mii u Crise tētē- dyaŋ pe Yāhā laam wūhū ya pye yalebye,

laantār ne, nuhu ne. ⁷ -Ye naa tēŋ tē ye yīnfa kē laantār ne; ye ma syi ye yee ye le tē naweete- kē ye, ye le tē u Yīnfua woo gε kē. ⁸ Ye sē yāā, ma ma yāmpuai woo, ma wee yāmpuai woo, taa kayī lii pye, Yīnfua ga ba ma dāā loo ne.

⁹ Yii mpāy, tee -sē ma yīnfa, -ye naa ye troho tāhā koo syi ye tētē- ne yii ndonj; ye ma syi ye naa napeer pye pe na ye! Ye sē yāā, yii ma suhu ye tētē- ne, ye bye Yīnfua ma yāhāyīn na. Woo ye, waa sē ter waa yaha ye. Ye ma n faha loo na ye.

Yesu kāndeyārfa naanmiy wān

¹⁰ Ta kaplāŋ kuasaha wī nde: Tee seefar le Yīnfua Yesu Crise ne, -ye ye fānga ke re wo, -ye ye fānga ke u fāngangbāŋ ye. ¹¹ Yāhā naanmiy wān tii bye wāā ye kē, -ye te sya ye yii paha re ne, Setane sāndāpee yīnfua secir ma n waha laa pye ye na ye! ¹² Naweete- sē me pe n wāā wo ne ye. Sāndāpee mpāy pe ma driyē nge wān bye yīn na, poo me pe n wāā wo ne. Poo tesē sāndāpee mpāy ne pe ma driyē nge kai- bye yahasee ye, tesē sāndāpee mpāy ne pe ma driyē nge wam wūhū yīn na, tesē sāndāpee mpāy ne pe ma yāhāyīn na. ¹³ Loo ne, Yāhā ke naanmiy wān tii bye wāā ye kē, -ye te gbe yigi yagaa nge gε na! Loo na, le ma ba nii perpīhi gaa syi dyaŋ, pe n nī n wāā ye ne,

ye ga waha naa yii paha, pe saha no ye na pe laa pye ye na ye; tesē koo perpihi wāhā ma ba ter wa, pe naa n wāā ye ne kayūhū nkāy wī na, ye ga yāā, pe sē waha loo wī nen laa ge tyīn sya ye ye ye.

14 -Ye yii gbihi naa n ta yalebye te Yāhā naanmiy wān ne ye ye: -Ye naa cīnde loo pāā, le n nii ye ye mii sapaha dyaŋ tee pua nsī wo. Tee sroŋ Yesu kāmāy na, -ye loo ta, le n nii ye ye mii ntēn nayroho dyaŋ tee le paha tā kadye na. 15 Yāhā yrīŋ kapāyī lii le ye wāā le Yāhā ne, -ye naa n ke ye naa loo nde pāā nawee- ye. Le ga nii ye ye mii ntāy dyaŋ tee le ye tre na. 16 Tee Yesu ta ye Yater, -ye naa loo pye laantee nen ne kānkai- bye wo. Le ga nii ye ye, mii sāŋtoho wāŋ dyaŋ ye n naa sādāpee yīnfua Setane naa sāŋ sēŋ ke ne, ke ga maha ke naa fege. 17 Tee maha cā, ye sya yaha wa, loo nde ga nii ye ye mii ntēn yīncigi dyaŋ ye yīŋ na. -Ye Yāhā kapān sya yigi, ye le ta le n nii yūnrūhū dyaŋ, Yāhā Yrā le soho ye koho wo. 18 -Ye naa koo ngī bye pye, ye naa n pāā Yāhā ne, ye naa ke nar ke n koho le ye ye! -Ye naa n pāā Yāhā ne kānkai- bye wo, tee tyii Yāhā Yrā n naa ye yar le ne! -Ye naa n gaha yaha ye loo ne! -Ye naa Yāhā nar Yāhā nawee- bye kē! 19 -Ye naa Yāhā nar ra bya kē, n ma ga le Yesu kapāyī pāā nawee- ye, n waha le pāā naa n yigi pe ye, loo lii waa sē le wī

cā yāā ye. Tesē, n ma n naa fya nawee waa yīnde na ye. 20 Tē sya ma nwompihi wo yagaa, n taha le kapāyī wāpāā na. -Ye Yāhā nar ra n waha le pāā naa n yigi laantee nen ne. Ta tēn ne loo ne.

Kuasaha fla, syaha ne

21 Tesyihi wii u ma wo Yesu kāndeyārwaibua, ma maha ma koholefua wo ye Yīnfua tēn wo, ma n sroŋ le wo, woo kē tē ga lehe wāā ye ye, u n ga ra wūhū pāā ye ye, ye n waha cā, n ma mii yagaa. 22 N ga u lehe wāā ye ye, u n ga ye yar wo ma mii, tuu ye laam yīn ye kē.

23 Tuhufua Yāhā tesē Yīnfua Yesu Crise ne, n ke nar, ke yrīŋ wāā ye fla Yesu kāndeyārfa bye kē, ke ta pe ntāŋ n dye pe ya tāy, ke ta pe n Yesu Crise ta pe Yater kānkai- bye wo. 24 Wo Yīnfua Yesu Crise ntāŋ dye mpāy bye tāy pe kuāŋ ne, Yāhā ke ke laantār yar pe na.

Pɔl saba kaplāŋ Filipefa ye

Syaha fla

¹ Wii mpāy too ma Yesu Crise tēntē-, ndoo Pɔl tesē Timuti ne, wii me too saba nwo yrūhū nɔ wāā. Wo u yrūhū nɔ wāā yii Filipefa mpāy bye kē, tee yii le soho Yesu Crise koho wo, yii ma suhu ye Yesu kāndeyārfa yahaseefa ne tesē pe k-holefa ne ye yahaseefa ye. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīŋfua Yesu ne, ke ke kayī wāā ye kē tesē ke yrīŋ ne.

Pɔl Yāhā nar Filipe Yesu kāndeyārfa wī na

³ Yalebye, n ma ye wī ga, n ne syaha wāā Yāhā kē ye bye wī na. ⁴ Yalebye, n ma nii n pāā Yāhā ne ye wī na, le ma ne nii ra ye nuhu wī. ⁵ Ye sē yāā, ma gbe per gii na tee le Yesu kapāyī wī sya, ma sya ba waa nanga na, ye sē yi kāā le kur ye ye; ye maha koho le ra ye le wāpāātay wī na teebehe bye wo, koo kē. ⁶ N le cā laha, Yāhā kayī lii wāpyeŋ koho yigi ye laam wo, ke ga le pye ga kua ye bye kē, Yesu Crise n cā pa. ⁷ -Ye yāŋ, ye wī yai le gboho ra laam wo. Ye wī -sē gboho ra laam wo cīnde. Ye sē yāā, Yāhā ke kayī lii wāā ra kē, ye bya taha le na. Ma gbe cāā gii cāā na, tē le Yesu kapāyī

tēn koho yigi ye fla na, ma sya ba waa yagaa na, tē ma nwompihi wo. N sē naa n sya le kapāyī wāwlāhā wī na ye, ma naa nawee- yar, le ma cīnde, ma naa pe le le wo. ⁸ Yāhā gē cā cīnde ne tē n pāā ma yee, ye ntāŋ dye gboho ra tāy. Yesu kē u ra ta ke syi.

⁹ Tē Yāhā nar ye kē lii ne, le nde: Kaa ke naa n taha Yāhā ntāŋ wādyeŋ na ye tāy, tesē ye maha cīnde kai- cā ye ke war naa n yō. ¹⁰ Loo ga waha ye ta, ye n wāyī cā wāpee ne, ye naa wāyūhū pye. U Yāhā Yīndefua Crise durbaper, ye ga ba nii gbege, kapee laa saa pye ye yīŋ na ye, waa saa ba wāpee laa yāā ye wī na ye. ¹¹ Yesu Crise kāmāy na, kai- nkāy ke sroŋ, ye ga naa koo pye Yāhā miingbāŋ n yi, nawee- bye n naa ke gboho.

Yesu Crise woo, u ma cīnde yrā

¹² Wo nna, yii mpāy tee n yār Yesu kānde wo, n n traha ye le cā ye yee, lii le ra dye nde, loo gē maha nii yīŋ, nawee- busāā n le Yesu kapāyī wī cā. ¹³ Ye sē yāā, mpāy pe ke klo yīŋfua kangbāŋ sēŋ tesē nawee- mpāy bye ne pe ra wī luhu, pe bye le cā tāŋ ma cā, n tēn tē u Yāhā Yīndefua Crise kē. Pe cā u Crise tēn wī ne tē ma nwompihi wo. ¹⁴ Yesu kāndeyārfa mpāy pe ra yāā nwompihi wo, loo nde poo busāā ta, pe n nii kaa taha pe koho wātahayaha na Yīŋfua

Yesu na, ma maha nii kaa taha le Yesu kapāyī wāpāā na nawee- ye, pe sē n fya gē fya ye. ¹⁵ Poo nanem mpāy -sē ra laanyar yigi, ma nii Crise wīī pāā kaa ter syi, ma nii ra yē yigi. Mpāy -sē ma, pe Crise wīī pāā laanyōm ne. ¹⁶ Ta ntāŋ dye poo tāy, koo kē. Pe cā, Yāhā ra taha le Yesu kapāyī na ma yee, n ma n naa n sya le wīī ne ye. ¹⁷ Mpāy pe -sē ra laanyar yigi, pe ma sya Crise wīī pāā, pe n kē pe pe ya tyīn ra ne. Pe maha n kē, pe kaa taha ra wāfāy na ke nwompīhi laam wo.

¹⁸ Nkāy poo naweepee- mii pe n pye, le sē ra gbe ye. Le tāy, pe wāpee ga ra wīī na woo, pe wāyī ga ra wīī na woo, pe Yesu kapāyī loo pāā n wa, loo nde nuhu le ra laam wo, nanga tesē sukūhū ne. ¹⁹ Ye sē yāā, n cā ma yee, ye Yāhā wānar kāmāy na tesē Yesu Yrā koho wāleŋ ne ra ye, n ga ba wloho yi koo ngī bye laam wo. ²⁰ Tē loo cā wa, ma koho taha yaha le na ta laam bya ne, fyar saha ra yigi laa ne ye. Tē ma gē ma na, laanyīn mpāy pe ma ra laam wo, wākuayāā wām sē me pe ne ye. Loo na, n ma yrāŋ woo, n ku woo, n le cā laha, nawee- ga u Crise miingbāŋ cā ra kāmāy na. ²¹ Ye sē yāā, n ma kuee yrāŋ na, u Crise woo u ma ra kānkai- bye. N ma ku, le ga nii ra ye kayī.

²² N ma -sē yai n kuee yrāŋ na, n tēn laa tē ga yaha ye u Crise myaha na, le bya ma

wāyī. Koo kate- syāŋ ngī laam wo, tē ga lii yāŋ gbe, n sē le cā ye. ²³ Le ma mii, n ma kate- syāŋ nsoho wo. N ma ga waha ne yi kāā driyē nge wo, n ga nii Yesu tāy, loo le ne ga tāy ra ye. ²⁴ Lii le puar, n kuee driyē laam wo ye wīī na, loo le ma yīŋ. ²⁵ Loo ne tē ga yigi. N cā n ga kuee yrāŋ na. N cā n ga kuee ye ne, n naa koho le ye ye, ye n naa nuhu yāā Yesu kur ye, ye naa kaa taha u wātaŋ na ye Yater. ²⁶ Loo na, n ma maha ba dur ga ye fla na, le ga ba nii ye ye yīnkuāyir wīī, ye troho wātāhā na Yesu kānde wo.

Ye troho wātāhā yai ke wāā le le Yesu kapāyī wūhū ne

²⁷ Lii le ma yīŋ, ye tyii ye troho wātāhā ter n wāā le le Yesu kapāyī wūhū ne. Loo na, n ka maa ye yāŋ woo, n sē yāā ka ye woo, n ga cā, ye yii plāhā kuee le Yesu kānde wo. N ga maha cā, ye bye, ye wāā le yīmbui nen na, ma yer laantee nen na mii naan dyaŋ tee ga miy Yesu wāta Yater wīī na. Le kapāyī loo le wo laam wo. ²⁸ Ye ma syi ye fya ye napī- na laa gē ne ye. Ye ma pe yē nder, le ga nii kayar dyaŋ, Yāhā pe yar ma yee, pe n gaha pe ya wīī klahasaha wo, ma -sē yii yar ma yee, ye n gaha ye wāsyayaha saha wo. Yāhā wīī ne loo ne. ²⁹ Ye sē yāā, Yāhā kayī wāā ye kē ma ye ta, ye n Yesu ta ye Yater; loo ya sē ne ye, ke maha ye ta ye n wāfāy yāā Yesu kur ye.

Yāhā wīi ne loo ne. ³⁰ Yagaa, ta tēn laam wo, sesrār rii tē naa n srā, ye bya dye ra kue ye too sesrār nen ya ne. Tee naa ra yāā sesrār rii na faale wo, too ne. Ye maha cā ma yee, too sesrār ya ne tē n srā ma sya ba waa yagaa na.

2

-Ye yii tege tāā ye Yesu Crise wāŋ syi dyaŋ!

¹ Tee seefar le u Yāhā Yīndefua Crise ne, ye sē cā la ma yee loo nde ye laam yīn? Ye ntāŋ pe dye u tāy, ye sē cā la ma yee loo nde kaa taha ye fānga na? Yāhā Yrā le ma ye laam wo, ye sē cā la ma yee ye ma yīmbui nen na le ne? Ye sē cā la ma yee ye ntāŋ dye yii tāy, ye n nii kayūhū pye yii kē? ² Koo kaingī wīi na, n ga laa nar ye ye: -Ye yīmbuhu wāā le, ye tyii ye bye ntāŋ n dye yii tāy, ye n naa n nii laantee nen ne, ye naa kate nen ya kar! -Ye naa koo ngī pye, loo na ta laam ga yīn. ³ Ye ma syi ye naa yii kihi ye nampyeŋ- ne ye! Ye ma syi ye yee yii ga laa pye ye myaha yāā le na ye! -Ye naa yii tege tāā ye ye nampyeŋ- yīnde na! -Ye naa ye nampyeŋ yāŋ mii u ter ye yaha! ⁴ Waa ma syi u naa u ya wīi ya kar ye! -Ye naa ye nampyeŋ- wāyō wīi bya kar!

⁵ -Ye naa n nii yii ne Yesu Crise laam ter ne.

⁶ Yesu Crise tuu sē bii pa wa kāntraha na ye, u pye Yāhā tāy, ma pye Yāhā wāŋ syi kānkai- bye wo.

U sē yigi ke niisayūhū wīi na, ma kuee yai tāŋ yāhāyīŋ na ye.

⁷ U koo niisayūhū nge ge yāā, ma ke ta yaha, ma ba nii tēntēle syi ya draha wo.

U ba nii nawee wāŋ syi dyaŋ, ma nii nawee- bye ne wāceŋ.

⁸ U le sya ma u ya tege tāā ye, ma nii n luhu Yāhā ye ma sya ga gbā yāā le na, fyar gbā trā na.

⁹ Loo ne, Yāhā n u kuā yir ga ta ncaha ye, kai- bye yīŋ na, ma miingbāŋ wāā u kē, miingbāŋ gii ke ter myar bye yaha.

¹⁰ Loo na, yāhāyīŋfa, kāntrahafa ne, tesē kāntraha tāāfa ne, pe bye yai pe naa kānkūy gbāā Yesu yaha ye.

¹¹ Pe bye ga le cā, pe sya le pāā yi pe yee, a Yesu Crise woo u ma Yīnfua.

Loo na, Yāhā miingbāŋ ga yi.

Ye yai ye nii naalor wāŋ syi dyaŋ wam wo!

¹² Ta naambiyām, cāā gii cāā na tē pye ye tāy, ye naa n luhu ra ye yalebye. Yagaa tē wee ye tāy ye, ye yai ye gbihi naa n luhu ra ye! Ye yai ye fya yigi Yāhā na, ye naa n luhu ke ye! -Ye yii waha ye naa ye wāsyayaha wīi yar gbaa na! ¹³ Ye sē yāā, Yāhā ma ke tēn tē ye nsoho

wo yalebya, ma ga ye ta, ke laam wĩ n tã ye ye tesẽ ye n naa loo pye.

14 -Ye naa koo kai- ngĩ bye pye ye kãnkai- bye wo! Ye ma syi ye naa n sã laa wo ye! Ye ma syi ye naa kaplã tyĩn laa wo ye! 15 Loo na, kapee laa saa pye ye yĩn na ye, ye laam ga nii gbegbe, ye ga nii naweeyõm. Ye ga nii Yãhã pii driyẽfa laam wo, driyẽfa mpãy pe sã n sron ye, ma maha pee. Ye yai ye naa n yehe palpal pe laam wo, mii yrompii dyan yãhãyĩn na. 16 -Ye naa n nii pe laam wo koo syi, ye naa le kapãn yar pe na, kapãn lii le cĩnde yrã wãã nawee kã. Ye ma nii n pye koo syi, ye wĩ ga ba ra yĩn kuã yir u Yãhã Yĩndefua Crise durbaper. Loo nde ga ba le yar ta tẽn sã yi tẽwai ye, n sã fen ka naa n sya ye.

17 Tee Yesu ta ye Yater, le ma mii diñ dyan tẽ yi Yãhã kã. Laa na, ta ntã bya ga ba woo, ta n ku dye taha koo diñ nge na. Le ma pye ke dyan, n ga nuhu di le na, n maha nuhu di ye wĩ na. 18 Ye bya, -ye naa nuhu di ra wãñ syi dyan, tee maha naa nuhu di ra wĩ na!

Timuti ye wĩ, Yepaflohodi ne

19 N koho taha yaha Yĩnfua Yesu na, u ta ta n Timuti lehe wãã ye fla na plii nde na, u n dur ba ye wĩ pãã ra ye, ta laam n yĩn. 20 Woo ya kã u laam ga ra ne wãcẽñ, ma maha ye wĩ le yaha u laam wo. 21 U nampyen- bye pe ya

wĩ ya kar, pe sã Yesu Crise wĩ ga ye. 22 Timuti tuu tẽn lii tẽ ra ne mii dya dyan u tuhufua ne le Yesu kapãyĩ wĩ na, tesẽ wãfãy gii bye ke u dye, ye koo ngĩ bye yãã yĩnde ne, ma cã u sron. 23 N ma ba laa cã wa ra wĩ na, n n yãñ n u nã wãã ye fla na. 24 N koho taha yaha Yĩnfua na, u ta ndoo ge n ka n ga ye yãñ plii nde na.

25 Ma yee wo Yesu kãndeyãrwe Yepaflohodi wĩ na, u koho le ra ye Yãhã tẽn laam wo, ma suhu ra sesrãr ne le tẽn wĩ na. Ye cã, woo kã tee lehe wãã ra ye, u n ba ye diñ nge wãã ra kã, ma yee ye yii wãã ma koho le ra ye ta fen wo. Yagaa le yai, n u dur wãã ye kã. 26 U n traha u ye bye yãã. Tee le luhu ma yee, u sã pye wãwee ye, loo nde u fãñ gboho. 27 U ba yaa cĩnde, ma sya ba kuee wale nen. Yãhã n -sã u fen di, woo ma suhu ra bya ne. Ye sã yãã, ta laam ba wlãhã. Yãhã ma ne yee ke sã wo fen di ye, n ga ne ku fen ne. 28 Ndoos ge n ke n u nã wãã ye kã farfar, ye laam n dur nii nuhu ne. U ma ga yi ye na, le ga nuhu yigi ye kã, ra bye ne. 29 Loo na, -ye u wãã ye sya cĩnde nuhu di u wãdur wĩ na ye ye. Ye sã yãã, Yĩnfua kãmay na, u ma ye ne mii tuhufua nen pii dyan. Ye yai ye naa nagboho taha poosyifa na. 30 Ye sã yãã, u ba yer gbã wãku na u Yãhã Yĩndefua Crise tẽn kur ye: Diñ gii tee yi ma yee, yaa koho le ra ye, ye saa ne waha pa ra kã ke

ne ye; woo le sya, ma pa ke ne ra kē, ma sya ne ga ba gbā yāã le na.

3

Wo ga waha sron̄ Yesu woo kām̄ay na

¹ Wo nna, yagaa tee ye laam wāã le Yīnfua ne, -ye naa nuhu di loo nde wīi na! Tē lii yrūhū yar wa ye na, n ga maha waha loo wīi nen ya yrūhū yar ye na; loo nde sē wāfāy kua ra ye ye, le ga maha laa yō ye kē. ² Napeempāy ma pām wāŋ syi dyaŋ, ma pe ya ta Yesu Crise tēntē. Poo wākūū wīi loo ya ta yīŋ Yāhā kānde wo. ³ Koho gi ke nawee kūū, ke saha nawee sya yaha ye. Yāhā Yrā Fānga ke -sē tēn lii tē nawee laam wo, loo ne le ga waha u sya yaha. Ye sē yāã, wo Yāhā sey Yāhā Yrā Fānga kām̄ay na. Yesu Crise woo, u ma wo ye, wo yīnkuāyir wīi. Wo sē koho taha yaha nawee- koho kai- ngīi na ma yee, koo ga waha wo ta, wo n sron̄ Yāhā yīnde na ye.

⁴ Wii ma yee, nawee koho kai ga waha nawee sya yaha, u cā, ndoo wlaaha koo kai- ngīi wo, ma sya ta ter. Nwa ta ndoo sē -sē ra koho taha yaha koo kai- ngīi na ye? ⁵ -Ye yāŋ, tē see ra plii kuatāã wuhu, pe n ta kūū. Yiisrefa naa maha kē ra ne, Bēsyame terfua kē ra ne. Yeberefa naa kadye kē ra ne, too yor ne tē n pāã. Yiifee- kānde na, ye cā Farisyē poo kē pe cā loo kānde yigi klue sīi; n -sē pye poo ne. ⁶ N ba Yiifee-

kānde nde yigi ter klue sīi, ma sya naa Yesu kāndeyārfa ke yīntayāhā ne, ma naa pe boo. Kānde lii le ta, wii ma yee le wāyār ga waha nawee ta u n sron̄ Yāhā yīnde na, le wāyār fue sē pye ra na ye.

⁷ Faale na, n ba naa koo kai- ngīi bye yāŋ mii kayīi laa dyaŋ ra ye. Yagaa, u Yāhā Yīndefua Crise wīi ta, n le cā laha ma cā, yīŋ wee ke na ye. ⁸ Koo kai- ngīi, ma suhu kai- nkāy ne nawee- n pye ma yee, Yāhā ga kayīi wāã pe kē, yīŋ wee koo ngīi bye na ra ye ye. Tē cā Yesu Crise woo kē ta Yīnfua, loo le ma yīŋ, ma ter koo ngīi bye yaha. U wīi na, n sē n traha n naa koo kai- ngīi luhu ye. N ke yāŋ mii kāntraha kafar rii syi dyaŋ pe pe n kāã. N n ke n u Crise yāã, ⁹ n nii loho ma n waha yi wo nsoho wo u ne ye. N Yesu Crise ta ra Yater; loo ne, le ra ta ra n sron̄ Yāhā yīnde na. Yāhā koo kē, ke ga waha ta nawee wii u Yesu Crise ta u Yater, u sron̄ ke yīnde na. ¹⁰ Lii ya tē n ke, n u Crise cā, n maha u fānga cā, fānga gi ke u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. N maha n ke, n naa wāfāy yāã u ne, n nii nakugu wāŋ syi dyaŋ kapee- wāpyeŋ kue ye, mii tuu ku mii syi dyaŋ trā na. ¹¹ N koo ngīi ke ma yee, ta bya n ba yir gbā wo, n dur nii yrāŋ na.

-Too naa le wāyūi fla ya kar!

¹² N sē yee n no wa le wāyūi fla na ye. Koo yīntaha kē, n sē yee n nii wa nawee wii

syi Yāhā ke n ke ye. N -sē nii plāhā, ma fā n gaha le wāyī yāāsaha wo; ye sē yāā, Yesu Crise ra yāā wa. ¹³ Wo nna, n sē yee n le wāyī yāā wa ye, aye! Lii tē -sē n pye, loo ne nde: Ta kalaa wee ta faale kai- na ye; lii le ma ra yahasee ye, loo ne tē n kar. ¹⁴ N fā n gaha koo syi le wāyī yāāsaha wo, wāyī lii Yāhā yee too fā ga le yāā yāhāyīn na, Yesu Crise kāmāy na.

¹⁵ -Too laantee nen nde yāā, wii mpāy, wo yīntar too Yesu Crise wīī na. Ye laam wo, mpāy ma -sē pye, pe laam wīī ma le ya ya, Yāhā ga ba le cīinde fla yar pe na gbaa na. ¹⁶ Kānde lii ya wo bye le sya laantee nen ne ma n gaha, ma sya ba waa yagaa na, -too naa n gaha loo ne! ¹⁷ Wo nna, -ye naa n yān ta na! Nawee yai u naa u troho tāhā mii le Yesu kānde wo, wii loo pye ma yee, nawee- bye n yān gbe wo na. Mpāy pe pe troho tāhā koo syi, -ye naa poo yān!

¹⁸ Laa ma tē n pāā ye ye yalebye. N nwo, tē maha le pāā ye ye yagaa yīntām ge ne: Nawee- busāā mpāy ma, u Yāhā Yīndefua Crise tuu ku trā na lii na, pe loo sye, ma sya pe ya ta loo nde napī-. ¹⁹ Pe n gaha pe ya wīī klahasaha wo. Ye sē yāā, pe sē laa ge wūū Yāhā kue ye mii pe laha wīī sē ne ye. Lii le yai le nii pe ye fyar wīī, loo le ma pe ye yīnkuāyir wīī. Tesē driyē wān ya ne, poo pe n kar. ²⁰ Ma sē yee, wii poo na, wo niisaha ma

Yāhā tāy! Wo Syayahafua wii u ma wo Yīnfua Yesu Crise, wo u wādur sēn, u dur ba farfar. ²¹ Fānga gii ke ma u ye, u n ga waha nii wān bye yīn na, u ga ba koo fānga ta, u wo driyē kadye napōrge nge wā klaha ta, ke n nii woo kadyeyūhū wān syi dyan, woo kadye gii wāklahayāā wee ke na ye.

4

Kayar fla

¹ Wo nna, loo ne, ye yai ye yii plāhā ye troho wātāhā ne. Ye sē yāā, ye ntān dye ra tāy. Ye wāyāā wīī gboho ra laam wo. Ye ra laam yīn. Ye wīī ma kayī lii tē yāā ta tēn kur ye. Ye wīī ma yīnkuāyir wīī ra ye. Tee yai ye yii plāhā ye troho wātāhā ne Yesu wīī ne mii, n ga loo nde yar ye na.

² Yewudihi ma suhu Sentihi ne, yii ca syām mii, n ga ye nar waha nde ne: Ye yai ye yīmbuhu wāā le, ye nii yīmbui nen na. Ye wee la mii cīifua dyan lefua ne Yīnfua kāmāy na? ³ Mboo wii taa - sē ma ra tēntēwaibua, n ma nar ma koho le pe ye. Ma sē yāā, pe pye ra ne te sesrār na le Yesu kapāyī wāpāā wīī na nawee- ye, poo ma suhu Klemāā ne tesē mpāy bye ne pe pye ra ne le tēn laam wo. Pe myar yrūhū wa u cīinde yrā yāāfa saba laam wo.

⁴ Tee ye laam wāā le Yīnfua ne, -ye naa nuhu di loo nde wīī na! Ye sē luhu la? -Ye naa nuhu di loo nde wīī na! ⁵ -Ye naa n tāy nawee-

bye ne! Yīnfua ga dur ba yagaa. ⁶ Ye ma syi ye naa ntāŋ cār laa ne ye! Le ma nii laa dyaŋ, ngii wīi ma pye ye na, -ye le pāā Yāhā ye, ye ke nar le ne! Ya'a lii nar Yāhā ye, -ye ke syaha taha le na! ⁷ Ye ma nii n pye ke syi, yrīŋ mpāy Yāhā ga wāā ye kē, pe ga Yesu Crise wīi ta le n nii gbāā ye laam wo, ye n nii ye saa naa laam yigi laa ge ne ye. ⁸ Wo nna, lii le kuee, ta n ye yar le ne: Kai- nkāy ke yō, ma maha yai pe naa ke sey, -ye ye laam bye yaha koo na; koo kē, cīinde wūhū ne, tesē kai- nkāy ne nawee- nagboho ta ke na, tesē kai- nkāy ne ke sron, ma maha laha, ma yō nawee- ye, ma ma yīnkuāyir wūhū. ⁹ Tē ye klahā ma ye yar kai- nkāy ne, -ye naa n pye koo syi! Tee kai- nkāy luhu ra yē na, ma suhu kai- nkāy ne tee ra yāā pyesaha wo, -ye naa n pye koo syi! Loo na, Yāhā -sē ga pye ye ne, Yāhā gii ke yrīŋ wāā nawee- kē.

Pol syaha wāā Filipefa kē pe diŋ wīi na u kē

¹⁰ N nuhu busāā yāā Yīnfua kāmāy na, tee waha le yar ra na yagaa ma yee, ta wīi gboho ye laam wo. N ba cā ye sē ba ra wīi faha ye, pyesaha koo ke sē ba yāā ye na ye. ¹¹ Le sē nii mii fen ma ra na, koo ra n pāā ke syi ye. -Ye yāŋ, tē ma fen tii syi wo yagaa, n te yē nder wa, laa ge saha sye ra ye ye. ¹² N ga waha nii yigi fen laam wo, n ga maha waha nii yigi

nangbān laam wo. Teebehe bye wo, n nii wāyigi cā, fāā wo tesē wādiyai ne. Kla ma ra ye busāā woo, kla ma ra ye car ya woo, n kacān yāā ma nii wāyigi cā. ¹³ N ga waha yia koo ngīi bye na Yesu Crise kāmāy na, woo wii u kaa taha ra fāŋga na. ¹⁴ Tee -sē ra fen di, ye le pye yō.

¹⁵ Cāā gii cāā na pe ba fe yir le Yesu kapāyīi wāpāā ne nawee- ye, ta n yir Mased- uan kāntraha na, ma n tay kui wo, yii ge le cā laha ma yee, ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ya me pe koho le ra ye. Tē naa le kapāyīi pāā nawee- ye, yii ya me tee le wāyīi dur ra kē, ma koho le ra ye. ¹⁶ Tē pye Tesaloni wo, ngii wīi ke pye ra na, ye koho le ra ye, ma ke kla nō wāā ra kē. Ye loo pye ke ter tehe nen yaha. ¹⁷ Le sē nii mii n n ke ye naa koho le ndoo ya ye wāleŋ ya ye. Lii loo tē n ke, ye Yesu wāta ye Yater wīi n waha ye ta, ye n naa kayīi pye. Loo na, ye n waha kayīi yāā Yāhā ye busāā. ¹⁸ Āwā, tee ngii nō wāā ra kē, n ke bye yāā. Ke yai ra ye ma sya ta ter. Yagaa, Yepaflohodi tuu pa wa ye kohole kla ne ra kē, ngaa wīi sē maha wee ra na ye. Ye kohole kla wīi n tāy Yāhā ye, ke ma mii diŋ kla gii syi dyaŋ ke dugu n tāy Yāhā ye, ke n ke sya. ¹⁹ Wān tii wīi te ma ye na, wangbāy le ma Yāhā ye mii syi dyaŋ, ke ga ba te bye wāā ye kē koo syi, Yesu Crise

kāmay na mii ke le pye ra kē
 mii syi dyaŋ. Loo wangbāy
 nde, kacān wee le nayōr na
 ye. ²⁰ Wo Tuhufua Yāhā
 miingbāŋ yai ke naa n gboho
 yalebye, wāyeryāā ma n pye
 le na ye. Amen, le nii ke syi.

Kuasaha fla, syaha ne

²¹ Nawee- mpāy pe ma
 Yāhā wām, -ye pe bye syar
 Yesu Crise myaha na! Yesu
 kāndeyārfa mpāy pe ma
 wo nē nwo, pe yē syar.
²² Nawee- mpāy bye pe ma
 Yāhā wām, ma ma nwo, tesē
 mpāy ge ne pe ma u fāngafa
 bye yīŋfua kangbāŋ wo, pe
 bye ye syar. ²³ Yāhā, ke Yesu
 Crise laantār wīi pye ye bye
 kē!

Ɔol saba kaplāņ Kolosyifa ye

Syaha fla nge

¹ Ndoo Ɔol kē, ndoo wii Yāhā ra yāņ yi, ma ra ta Yesu Crise tēnlēhe. Ndoo, ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Timuti ne, wii me too saba nwo yrūhū nō wāā ye kē, ² yii mpāy tee yii le soho Yesu koho wo Kolosyi wo. Ye ma wo Yesu kāndeyārwai, ma maha n sroņ le kānde wo. Wo Tuhufua Yāhā, ke ke laantār yar ye na tesē ke yrīņ ne.

Syaha tesē wānar ne Kolosyifa wī na

³⁻⁴ Ye sē yāā, tee wo Yīņfua Yesu ta ye Yater mii, tesē mpāy bye pe nii Yāhā nawee-, pe ntāņ pe dye ye tāy mii, wo koo bye luhu. Koo kē, yalebye wo ma nii ye wī pāā Yesu Crise Tuhufua Yāhā ye, wo ne syaha wāā ke kē ye wī na. ⁵ Pe le Yesu cīnde kapāyī yar ye na, kayūhū nkāy tee ga waha yāā Yāhā tāy, pe koo bye yar ye na ma yee, ye ga waha koho taha yaha ke na. Loo ne, ye n Yesu Crise ta ye Yater, tesē Yāhā nawee- ntāņ n dye ye tāy. ⁶ Le Yesu kapāyī n cāāņ driyē kur bye wo, nawee-busāā n nii Yesu ta pe Yater. Tee ba le kapāyī fe luhu ye fla na, le sē ba pye la koo syi dyaņ? Loo na, ye ba Yāhā laantār wī war cīnde.

⁷ Wo tēntēwe Yepafarsyi wii u ntāņ dye wo tāy, woo kē tuu ye klaha le kapāyī wī ne. U loo pye wo draha wo, u ma Yesu Crise tēnlēhe, u sroņ. ⁸ U wo yar ma yee, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na, Yesu kāndeyārfa ntāņ dye ye tāy.

⁹ Ma gbe per gii na too ye wī luhu, yalebye wo n pāā Yāhā ne ye wī na. Wo ke nar, ye yai ye naa ke laam wūhū nkāy pye, ke koo yar ye na. Loo na, ye ga laantor yāā, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na, tee maha ke kaicā. ¹⁰ Wo Yāhā nar ke ye ta, ye n waha naa ye troho tāhā Yīņfua Yesu yor wo, tesē kainkāy ke n tāy u ye, ye n waha naa koo pye. Loo na, ye ga naa kayūhū ter bye pye; kaa ga maha naa n taha ye kacān na, Yāhā kuē ye. ¹¹ Wo Yāhā nar ke ye ta ye n waha naa yii plāhā ke fāngayūhū kāmāy na. Loo na, ye ga waha naa wāfāy ter bye sya laanyīn ne, tesē nuhu ne. ¹² Ye ga waha syaha wāā wo Tuhufua Yāhā kē nuhu ne. Ye sē yāā, ke ye ta ye ga waha kayūhū yāā ke cāā- fla wo, kayūhū nkāy ke ta yaha mpāy kē pe ma ke wām.

¹³ Wo Tuhufua Yāhā kē ke wo tyīn sya wam fānga koho wo, ma wo le ke Dyabua Yesu yīnfar yai wo. ¹⁴ Woo kē u wo sya yaha, ma wo kapee- laha kāā wo yīņ na.

Yoo kē Yesu Crise ne?

¹⁵ Yesu Crise ma Yāhā yirfua, wo woo yāā.

Yāhā koo na, waa saha ke
yāā ye.

Kai- nkāy bye Yāhā ke tāhā,
Yesu Crise woo u ma ke
bye yaha ye.

16 Woo kāmāy na kai- bye
tāhā,
yāhāyīn na tesē
kāntraha ne,
kai- nkāy nawee ga
waha ke yāā yīnde ne,
tesē nkāy ne nawee saha
ke yāā yīnde ne ye.

U fānga ter bye tāhā, yīnfar
ter bye ne,
sāndāā ter bye ne pe
fānga ne.

Kai- bye tāhā woo kāmāy na,
ke maha tāhā woo kē.

17 Kai laa sē bii tāhā wa ye,
woo pye.

Woo kāmāy na, kai- bye ma
ke wānii na.

18 Ye cā, yīn koo kē
ke ma kadye teebēhe
bye yaha ye.

Koo syi dyaŋ Yesu Crise ma
u kāndeyārfa yawār bye
yīn na.

Woo kē u ke kai- bye fegbe-
saha ta,

woo kē tuu cāā yir gbā
wo,

ma dur ba yrān na.

Loo ne, u ma yaha ye kai-
bye wo.

19 Le tāy Yāhā ye,
ke n nii ke ya yar woo ya
na,

u n nii Yāhā yirfua.

20 Wān tii bye te ma
kāntraha na,
yāhāyīn ne, tesē nawee-
ter bye ne,

Yāhā yee koo ga te wāā
le

ke ya ne ke Dya kāmāy
na.

Loo ne, Yāhā n pa yrīn ne,
ke Dya ntān kāmāy na,
ntān mpāy pe woo yali-
ile wo
pe ba u kuey mar boo trā
na.

Yagaa, nawee- ga waha wāā
le Yāhā ne.

21 Faale wo, ye bya ba dey
Yāhā ne, ye sē ba ke cā ye.
Ye pye ge pye ke napī-, ma
naa kapee- ga ye laam wo,
ma naa ke pye. 22 Yagaa,
Yāhā ye ta ye n wāā le ke ne
ke Dya gbā kāmāy na, yaliile
wo u pye kāntraha na, pe
n ba u boo. Loo na, Yāhā
ta ye ga waha crā ke na, ye
laam ne pe laha, tee maha
sron, kapee laa saa maha
pye ye yīn na ye. 23 Koo
ngī bye ga waha pye, ye ma
nii le Yesu kapāyī wūhū sya
cīnde, ye ma waha yii na,
ma kuee le Yesu kānde wo,
ye ma nii koho taha n yaha
le kapāyī kayūhū na. Loo
kapāyī nde pāā ye ye, tesē
kāntrahafa bye ne, ndoo Pōl
ma le tēnlēhe.

*Pōl ma Yesu kāndeyārfa
yawāhāfa tēnlēhe*

24 Yagaa, kadye wāfāy gii
tē n sya ye wī na, n ke sya
nuhu ne. N cā le ga ba laa
yō ye kē. Koo wāfāy nge, u
Yāhā Yīndefua Crise ke cāā
yar yaha wa, n ga koo wāfāy
nge bye sya tān, le n laa yō
Yesu kāndeyārfa yawāhāfa
kē, poo mpāy pe ma mii
Yesu kadye dyaŋ. 25 N nii
Yesu kāndeyārfa yawāhāfa
tēnlēhe, Yāhā ra taha loo na,
ma yee n ke Yāhā kaplān bye
pāā tān nawee- ye.

²⁶ Koo kaplāṅ ngī, Yāhā sē le yar yāā faalefa na ye, ke le yar yagaafa mpāy na pe ma ke koho wo. ²⁷ Koo kai- ngī, waa sē ke war yāā faale wo ye, ke sron yō. Ye sē yāā, le tāy Yāhā ye, ke n yee koo ga ke yar nawee- ter bye na. Koo kē ngī: Tee seefar le u Crise ne, ye ga cā ye yee, ye ga ba ye Yāhā nayōr lay yāā. ²⁸ Loo ne, wo u wī pāā nawee- ter bye ye, ma pe yar n waha le ne, ma le klaha pe ye laantor busāā ne. Mpāy pe seefar le u Crise ne, wo n kē pe laam pe plāhā u kānde wo, wo n ba pe yar u na. ²⁹ Ta tēn ne loo ne. N nii waha, ma le tē Yesu Crise fāngangbāṅ kāmāy na.

2

¹ N n traha ye cā, n n fāy cīnde wāfāy Yāhā wānar ne ye wī na, tesē Yesu kāndeyārfa bye ne Ladusyē wo, tesē Yesu kāndeyārfa mpāy bye ne, pe sē ra cā yāā ye. ² N wāfāy nge sya ma yee, ye bye laam n wāflan yāā Yesu kānde wo, tesē ye n seefar le yii ne, ye ntāṅ n dye yii tāy. N loo pye ma yee, ye waha laantor yāā, ye Yāhā kaplāṅ cā laha, kaplāṅ nkāy waa sē ke cā yāā ye. Koo kaplāṅ ngī u Yāhā Yīndefua Crise wī pāā. ³ Woo kē u Yāhā wūhū bye cā tāṅ, u maha ma Yāhā laantor ne. U ga waha koo bye yar ye bye na.

⁴ N kai- ngī bye yar ye na, ye ma syi waa n ba ye wlan yigi u dawar kaplāntāhā ne

ye. ⁵ Ta fla ke sya dey ye ne mii, ta laam poo -sē ma ye ne yalebye. Tee yii plāhā, ma kuee le Yesu kānde wo, le tāy ra ye nuhu ne.

Yesu Crise woo u ma yīṅ

⁶ Tee Yesu Crise ta ye Yater, -ye naa n yār u kānde wo, nawee- n le yāṅ cā ye na, ye seefar le u ne. ⁷ Katyigi ke ke nnen gbāā kāntraha na mii, -ye ye laam nnen gbāā Yesu na koo syi! Ye tyii Yesu n yīṅ yāā ye kānkai- bye wo! -Ye naa yii plāhā, ye naa n kuee u kur ye. Koo kai- ngī kē pe naa ye klaha. Yāhā ke ke laantār wī lii pye ye kē, ye ma n faha le na ye, -ye naa syaha wāā ke kē!

⁸ -Ye yii yigi, waa ma syi u ye wlan dawar kaplāṅ ne ye! Nawee laam kaplāṅ kē koo ne, yīṅ wee ke na ye, nawee- kapī wūhū kē. U Yāhā Yīndefua Crise wī sē kē koo ngī ne ye. ⁹ Yāhā ke ya wūhū bye yar tāṅ gbaa na u Crise kāmāy na. ¹⁰ Tee seefar le u ne, ye Yāhā wūhū bye yāā tāṅ. Ye sē yāā, woo ma fānga ter bye yīṅ na, yīnfar ter bye ne.

¹¹ Tee seefar le u ne, ye nii mii ye kūū. Koo yīntaha kē Yesu Crise ye yi kāā kapee- wāpyeṅ wo. Koo kē Crise wākūū, naweete wākūū sē kē ye. ¹² Ye sē yāā, tee tāā yi loho wo, ye le sya ma cā Yāhā fānga kē ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye. Ye wātāāyi yīntaha kē nde: Le ma mii, ye bya ba wāā le u

ne gbĩ laam wo nakur, Yāhā n ye ta ye n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye.

¹³ Faale wo, ye pye nakur draha wo Yāhā ye, ye kapee-wāpye wĩ na. Ye sē ba cĩnde Yāhā cā ye, ye sē maha ba kũũ Crise wākũũ ter na ye, koo kē. Yagaa -sē na, Yāhā ye ta ye n yir poo gbā wo, ma dur ba yrāŋ na woo kāmāy na, ma ye kapee-bye laha kāā ye yīŋ na. ¹⁴ Le nii mii saba dyaŋ le yrūhũ le na ma yee, Yāhā fue ma wo na wo kapee-wāpye wĩ na. Yāhā n woo saba wĩ kua kāā wo yīŋ na, yaliile wo Yesu Crise ku wo wĩ na trā na. ¹⁵ Yāhā u gbā ta, ma sāndāpee ter bye fānga pye klaha-tāŋ, pe yīnfā ne. Ke yia pe fānga na nawee-bye yīnde na Crise gbā kāmāy na. Ke syi u nii yiafua fānga ter bye na.

¹⁶ Loo na, ye ma syi ye naa waa kapān luhu ye dir wĩ na, tesē wān tii ne tee n wo ye. Ye ma syi ye naa waa kapān luhu kapī-nkāy wĩ na, tee yai ye pye gbargar per syi wo, yronfuē yīmper ne, tesē kani per ne ye. ¹⁷ Koo kai-ngī ma mii u Yāhā Yīndefua Crise kayūhũ yīm ya dyaŋ. Yīm ya wee kla ye, Crise woo gē kē tuu ga waha u kayūhũ wāā ye kē.

¹⁸ Ye ma syi ye naa kawar-fuafa kaplāŋ luhu ye Yesu kānde wāyār wĩ na ye. Ye ma syi ye yii tege tāā ye, ye naa yāhāyīŋ tēnlehe sey poosyifa wāŋ syi dyaŋ ye. Poo ma yāā mii wāytāā dyaŋ

pe na, ma ngaa yāā, pe ga le ta kangbāy pe laam wo. Yīŋ wee ke na ye, yataŋ gboho ter pe na, naweete kacān ter ya te ma pe laam wo. ¹⁹ Pe sē Yīnfua Yesu wĩ klaha nawee-ye ye. Woo -sē kē u n ta, u kāndeyārfa yawāhāfa n gaha yahasee ye, loo le n tāy Yāhā ye. Le ma mii yīŋ wāŋ syi dyaŋ, ke ma kadye teebehe kur bye yaha ye, ke kadye n nii n le. Ke kadye teebehe bye gbra te ya na, sohosar fla na, tesē nnen ne.

²⁰ Nawee ma ku, u yīŋ yi kāā kapī-wūhũ wo. Tee -sē nii mii ye ku u Crise ne, le ma mii ye yi kāā kapī-wūhũ wāfāy wo. Nwa ye n maha yii le yaha kapī-wūhũ kānde wo?

²¹ Pe ma ye pye ma yee, ye ma digi nge di, kapī ne; ye ma digi nge ter pye di yāŋ wāpyediyāŋ ya, kapī ne; ye ma te kla nge na, kapī ne; nwa ye n nii ke sya cĩnde?

²² Nawee-kaklaha ya kē koo ne. Yīŋ wee ke na ye, ke ga ba kua kāā. ²³ Koo kapī-wūhũ pyefa, pe pe ya ta poo ma kacāŋ-, pe sē -sē wee ngaa gē ye. Pe pe kai-pye pe ya koho fānga na ma yee, poo pe ya tege tāā ye. Pe pe ya kadye ka n fāy, pe koo ngī bye pye pe yataŋ kānde na.

3

-Ye naa Yāhā wūhũ ke, koo ke ma yīŋ!

¹ Tee nii mii ye yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye u Yāhā Yīndefua Crise ne,

ye yai ye naa yāhāyīn wūhū koo ke. Koo fla na, Yāhā u Crise ta u n nii ke kāndigi kue ye kai- bye yīn na. ² Ye ma syi ye kāntraha wūhū ta yahasee ye ye, -ye Yāhā wūhū koo ta yahasee ye! ³ Ye sē yāā, le ma mii ye wee driyē nge laam wo nantān ye, ye n poho Crise ne Yāhā fla na, nawee- saha loo yāā yīnde ne ye. ⁴ Yagaa, tee n poho Crise ne Yāhā tāy, per gii Yāhā ma ba u ta u n dur ba kāntraha na nawee- bye yīnde na, woo wii too n poho u ne, wo bye ga ba wāā nii u ne kai- bye yīn na u nayōr fla wo.

Kolosyifa faale wūhū, pe yagaa wūhū ne

⁵ Nawee ma ku, u yi kāā kapee- wāpyeŋ wo. Tee -sē nii mii ye ku Yesu Crise ne, ye tyii ye kapee- wāpyeŋ na mii tyatyāhā ter bye dyaŋ, tesē katār rii bye ne te sē yō ye, ma suhu yīnde wān bye wāke ne, tesē koho wāwahater ne wale kue ye. U wale ga nii u ye mpar wān dyaŋ. ⁶ Mpāy pe kapee- ngī pye, Yāhā laam ga ba war pe ne, ke n pe pēn. ⁷ Faale wo, tee pye kapee- koho wo, ye naa koo kapee- ngī pye.

⁸ Yagaa, ye tyii kapee- ngī wāpyeŋ na mii laam wāwar dyaŋ, ncafūhū wādiŋ ne, tesē napeer ne. Ye ma syi tyehē n naa n yi ye yē wo, tyatyāhā kaplāŋ ne ye! ⁹ Ye ma syi ye kawar fua naa n taha yii na ye! Ye sē yāā, ye ye faale kapee- wāpyeŋ miy

yaha, ¹⁰ ma klaha nii nafām. Ye ga naa n nii koo syi ya, ye sya ba nii mii Yāhā wān syi dyaŋ, Yāhā gii ke nawee tāhā. Ke syi, ye ga ke cā cīnde.

¹¹ Ye ma Yāhā cā cīnde, loo le ma yīn. Ma -sē yee, ye ma Yiifee- woo, ye wee Yiifee- woo, ye kūū woo, ye sē kūū woo, ye ma yāmpa woo, ye wee yāmpa woo, le tāy ye ma kulaafa woo, ye ma nyēfigifa woo, yīn wee koo kate- ngī wī nen laa na ye. U Yāhā Yīndefua Crise woo u ma yīn kai- bye wo, ye bye n poho woo kāmāy na.

¹² Ye ma Yāhā wām. Ye ntān dye Yāhā tāy, ke n ye yān yi, ye nii ke wām. Loo nde na, ye yai ye naa koho le yii ye, -ye naa laantār yar yii na, -ye naa yii tege tāā ye, -ye ta ye wī naa n tāy nawee- ye, -ye naa nii laanyīn ya ne! ¹³ -Ye naa n nii pra yii ne, ye nampyeŋ wii ma laa tee pye ye na, ye yai ye tyii le kapee fue na ye kuāŋ ne. Ye yai ye naa n tyii ye kapee- foho na yii kē, mii Crise tyii ye kapee- foho na u kuāŋ ne mii. ¹⁴ Lii le ma yīn, ye tyii ye ntān n dye yii tāy, loo ga ye ta ye n sroŋ wāā le.

¹⁵ Crise tuu yrīn mpāy wāā ye kē, ye tyii poo wī n naa n nii ye laam wo, -ye n naa ye troho tāhā loo kānde na yalebye! Ye ma nii koo syi, ye bye ga naa n nii yīmbui nen na, yii mpāy tee ma Yesu kāndeyārfa. -Ye naa syaha wāā Yāhā kē kai- bye na! ¹⁶ Ye tyii u Crise kapān n nii

gbãã ye laam wo, le cĩnde wũhũ bye ne. Loo na, ye yai ye laantor yãã, -ye naa yii klaha le Crise kapãn ne, -tee naa yii laam too kai- na! -Ye naa syaha wãã Yãhã kē, -ye naa yay le nuhu ne ke kē! -Ye naa koo ngĩĩ pye Yãhã wãsey yay ne, tesē Yesu kãndeyãrfa yay taa ne, ma suhu yay taa ne tii Yãhã te le ye laam wo.

¹⁷ Kaplãŋ nkãy bye tee ga naa n pãã, -ye naa ke pãã Yĩnfua Yesu miyũhũ n yi le na. Tesē, kai- nkãy bye tee ga naa n pye, -ye naa ke pye u miyũhũ n yi le na! Yãhã ke ke laantãr wĩ lii pye ye kē, ye ma n faha le na ye, -ye naa syaha wãã ke kē Yĩnfua Yesu kãmay na!

Yesu kãndeyãrfa pe nampyeŋ- ne

¹⁸ Цоо, yĩfar wãã ma puai kē, taa naa n luhu u ye! Loo ne le sroŋ Yesu kãnde na. ¹⁹ Puai, tyii ma цоо ntãŋ n dye ma tãy, ma'a syi ma ma laam waha ter u ne ye.

²⁰ Kicar, -ye naa n luhu ye seefa ye kai- bye wo! Loo ne le yõ Yesu kãnde na. ²¹ Seefa, ye ma syi ye laam n waha ter ye pii ne ye! Mii loo sē ne ye, pe ga waha yee, pe wĩ sē n tãy ye ye ye.

²² Tēntē-, -ye naa n luhu ye yĩŋfa ye kai- bye wo, kãntraha nge na. Pe yĩnde ma ye na woo, pe yĩnde wee ye na ye woo, -ye naa pe wĩ pye yalebye! Ye ma syi ye yee, ye ga naa pe wĩ pye, ye wĩ n tãy pe ye loo wĩ na

ye. Tee n ke ye wĩ n naa n tãy Yĩnfua Yesu ye, -ye naa ye yĩŋfa wĩ pye laanyõm ne. ²³ Le ma pye tēn lii tēn lii, -ye le tē yõ nuhu ne! Ye sē yãã, ye le tē Yĩnfua Yesu kē, ye sē le tē naweete kē ye. ²⁴ -Ye ye laam too nde na: Yãhã kayũhũ nkãy ta yaha ke nawee- kē, Yĩnfua Yesu Crise ga ba ye dãã ke ne. Ye sē yãã, ye tēn tē woo kē. ²⁵ Wii tuu -sē kapee- pye, Yãhã ga ba u pēn u kapee- wĩ na. Yãhã -sē nge, le tãy ma ma nangbãŋ woo, ma ma nafla woo, nawee- bye ma wãceŋ ke yahasee ye.

4

¹ Yii mpãy tee ma yĩŋfa, -ye naa n sroŋ ye tēntē- ne, -ye pe yigi naa n yõ! -Ye ye laam too nde na: Ye bya, ye Yĩnfua ma yãhãyĩŋ na, wii tee yai ye naa n luhu u ye.

Põl Kolosyifa yar kai- ne

² -Ye naa n pãã Yãhã ne yalebye! Ye ma syi ye naa n faha loo ne ye! -Ye naa syaha wãã Yãhã kē, ke laantãr wũhũ nkãy wĩ na ke n pye ye kē. ³ -Ye naa Yãhã nar ta bya wĩ na, ta n waha nii yãã, n naa u Yãhã Yĩndefua Crise cĩnde wĩ yar nawee- na, cĩnde wĩ lii pe sē le cã yãã ye. Ye sē yãã, loo cĩnde nde wĩ ne tē ma nwompihi wo. ⁴ N taha loo cĩnde nde wãpãã na. -Ye Yãhã nar ta n waha le pãã laha nawee- ye.

⁵ Mpãy pe wee Yesu kãndeyãrfa ye, -ye naa ye troho tãhã pe ne laantor ne.

Ye ma kãhã yãã tee ga waha Yesu wĩĩ pãã pe ye, -ye naa le pye. ⁶ -Ye naa kaplãũhũ pãã pe ne, laantor ne! Wii ma ye yey lii ne, -ye ufua klaha cĩĩnde ne!

U saba kuasaha fla, syaha ne

⁷ Kai- nkãy ke ma ra wũhũ, Tesyihi wii u ma wo Yesu kãndeyãrwẽbua, u n gaha naa ke tũr ye ye. U ma ra tẽntẽwe Yesu tẽn na; u kohole ra ye. ⁸ N u lɛɛ wãã ye ye, u ga wo wũhũ pãã ye ye, tuu ye ta ye n waha laanyĩn yãã.

⁹ Pe ma pe syãm ye klofua Wonasyimu ne. U bya ma wo Yesu kãndeyãrwẽbua, u sron le kãnde wo. Poo pe syãm, pe n gaha ye yar kainkãy bye ne, ke n pye wo fla na nwo.

¹⁰ Arisarke wii u ma nwompihi wo ra ne, u ye syar, woo tesẽ Barnabaase cĩĩfua Mareke ne. N ba u Mareke wĩĩ cãã pãã wa ye ye. U ma ba ka ye fla na, -ye u yigi yõ! ¹¹ Yesu wii pe n yee Yituse, u bya ye syar. Poo naam tãã mii ya me pe ma Yiifee-, ma Yesu kãnde yãr, ma nii tẽn tẽ ra ne Yãhã Yai myaha na. Pe wĩĩ nuhu le ra laam wo, ma maha ra laam yĩn.

¹² Yepafarsyi wii u bya n yi ye klo wo, u bya ye syar. U ma Yesu Crise tẽntẽle. Yalebye u Yãhã nar ye wĩĩ na cĩĩnde wãnar, ma yee ke wãle laantor wãã ye kẽ Yãhã wũhũ kue ye, ye n ke laam wũhũ cã, ye naa ke pye. ¹³ -Ye yãñ, n cã ye wĩĩ sron gboho Yepafarsyi

laam wo cĩĩnde, yii Kolosyifa, tesẽ Ladusyefa bya ne, tesẽ Yeraplokyifa ne. ¹⁴ Wo naambiyãbua Luke wii u ma dohotar, woo tesẽ Demasu ne, pe ye syar. ¹⁵ -Ye Ladusyẽ Yesu kãndeyãrfa syar, -ye Nɛhefaa syar, woo tesẽ Yesu kãndeyãrfa mpãy ne, pe pe ya wãã u kaha wo. ¹⁶ Ye ma ba saba nwo kal tãñ wa ye yawãhãfa bye ye, ye ta pe n u kal Ladusyẽ Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa bya ye. Saba wii tẽ -sẽ yrũhũ wãã Ladusyefa ye, pe ma u no wãã ye kẽ, -ye u kal yii ndon! ¹⁷ -Ye Arisyipe yar, pe u taha Yĩñfua Yesu tẽn lii na, u le tẽ yõ!

¹⁸ Kaplãñ nkãy ke ga taha yagaa, ndoo ge kẽ tẽ ke yrũhũ ta kohone: Ndoos Pɔl, n ye syar. N ma nwompihi wo, ye ma n faha le ne ye. Yãhã ke ke laantãr wũhũ pye ye bye kẽ.

Pɔl saba cir kaplāŋ Tesalonifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl tesē Silaasyi ne, Timuti ne, wii kē too saba nwo yrūhū nɔ wāā ye kē, yii mpāy ye ma Tesaloni wo, ma seefar le wo Tuhufua Yāhā ne tesē wo Yīŋfua Yesu Crise ne. Wo syaha ma ye ye. Yāhā ke ke kayī wāā ye kē tesē ke yrīŋ ne.

Tesalonifa troho wātāhā tesē pe Yesu wāta wī ne pe Yater

² Wo syaha wāā Yāhā kē yalebye ye bye wī na. Wo ma maha nii n pāā Yāhā ne, wo sē n faha ye wī ne ye. Wo loo pye yalebye. ³ Ye Yesu ta ye Yater, ma nii woo laam wī ya pye. Ye ntāŋ dye yii tāy, loo maha ye ta ye n nii tēŋ tē yii kē. Ye maha koho taha yaha Yesu na. Wo ma nii n pāā Yāhā ne, wo sē n faha koo kai- ngī bye wī ne ye. ⁴ Wo nna, waa u Yesu kāndeyārwei ne, wo cā ye ntāŋ dye Yāhā tāy ke n ye yāŋ yi, ma yee ye nii ke wām. ⁵ Too Yesu kapāyī pāā ye fla na, wo sē le pāā ye ye wo yē kaplāŋ ya ne ye. Yāhā Yrā pye wo ne, koo kē fāŋga n nii wo kaplāŋ na. Wo ba le cā laha ma yee, le Yesu kapāyī ma cīinde. Too pye ye ne ma naa wo troho tāhā kii syi, ma yee ye waha kayī loo yāā, ye le cā.

⁶ Ye wāfāy yāā gbobo Yesu wī na, ma sye ma le Yāhā kaplāŋ sya nuhu ne, nuhu tii syi Yāhā Yrā Fāŋga te le nawee- laam wo. Tee loo nde pye ke syi, ye ye troho tāhā wo wāŋ syi dyaŋ tesē wo Yīŋfua Yesu ne. ⁷ Loo nde ta, Yesu kāndeyārfa mpāy pe ma Maseduan kāntraha kui wo, tesē Yakayi kāntraha kui ne, poo mii bye ga waha yāŋ ye na. ⁸ Le Yesu wī gbe ye fla na, ma cāāŋ n gaha Maseduan kāntraha kui bye wo, tesē Yakayi kāntraha kui ne. Loo ya sē ne ye, tee Yāhā ta ye Yater kii syi na, nawee- le luhu tebehe bye wo. Wii ge saha laa pāā taha le na nantāŋ ye. ⁹ Too ba ka ye fla na, ye n ba wo yigi yō mii, nawee- bye loo pāā. Ye mpar wān tii tee ba ta too ma yāhā, ye too nde bye miy yaha. Cīinde Yāhā gii ke wān bye tāhā, ye ye yīntaha sroŋ koo ya ye, ma ke tēn tē. Yagaa ye ke Dya wādurban sēŋ. Nawee- bye maha loo pāā. ¹⁰ Yesu woo kē u ma Yāhā Dya, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Woo kē, tuu wo sya yaha, Yāhā ma n ba wo sāhā wo kapee- wī na ye. Yagaa, ye woo wādurban sēŋ, yaliile tuu ga ba yir yāhāyīŋ na u dur ba kāntraha na.

2

Pɔl troho wātāhā Tesalonifa fla na

¹ Yii mpāy tee ma wo nna Yesu kānde wo, yii ge le cā

ma yee wo wākaŋ ye fla na, ke sē yi wāwaha ye, mpāy Yāhā kapāyī sya cīinde. ² Ye maha cā ma yee, too ba yir klo lii wo pe n yee Filipe ma cā pa ye fla na, pe ba wo tyehē ma wo nuhu ke fla na. Le sē -sē ba kai kua wo ye ye. Yāhā fānga wāā wo kē, wo n pa maa le kapāyī pāā ye ye. Nawee- busāā n yee poo ga sye wo na; loo naa bye ne, wo waha naa n gaha le kapāyī wāpāā ne. ³ Kapāyī lii too n pāā nawee- ye, wo sē le wā klaha ta kawar wīi ye, wo sroŋ le wāpāā ne ye ye, wo sē maha n ke wo nawee- plaha le kāmpee laa ter wo ye. Aye, kaplāŋ nkāy ke sroŋ Yāhā ye, koo kē too n pāā. ⁴ Koo kē, ke wo yāŋ yi ma wo taha ke kapāyī wāpāā na nawee- bye ye. Wo sē n ke wo wīi n naa n tāy nawee- ye ye, wo n ke wo wīi le naa n tāy Yāhā ye, koo gii ke wo laam wūhū yāŋ. ⁵ Ye le cā laha ma yee, wo sē wo yē ta sīsīi kawarfuafa dyaŋ ye, wo yē kapān laa sē le yar ma yee, wo koo ngīi pye war wīi na ye. Yāhā yīnde ma wo na. ⁶ Wo sē myaha ke ye ye ye, wo sē maha myaha ke waa ter ye ye. ⁷ Too sya mii Yesu Crise tēnlehē, wo sē wii ta fāngafa ye laam wo ye. Aye, ye ntāŋ ba dye wo tāy, nahafua wāŋ syi dyaŋ tuu ne u pii gbihi n yigi. ⁸ Ye ntāŋ pe dye wo tāy, loo nde ta, wo n ba yer le Yāhā kapāyī wāyar wīi na ye ye. Loo ya sē ne ye, wo ba yer wāku wīi na ye kē. Ye wīi ba gboho ter wo laam

wo, koo kē! ⁹ Yii mpāy ye ma Yesu kāndeyārfa, tēn lii too naa n tē, ma naa wāfāy gii fāy, ye le cā: Too pye ye ne ma naa le Yāhā kapāyī yar ye na, wo naa tēn tē ke yai ke yīmper. Wo sē naa ye fāy laa gē ne ye. ¹⁰ Yii mpāy tee Yesu ta ye Yater, too pye ye ne, wo troho wātāhā ter pye gbegbe ma maha ba sroŋ, wāteepyē sē maha pye le na ye. Ye bye le yāā yīnde ne, le maha pye Yāhā yīnde na. ¹¹ Ye cā ma yee, wo pye yii nanem bye ne, mii tuhufua dyaŋ u pii ne. ¹² Wo naa ye laam gbā, wo naa ye laam yīn ye kē, wo naa ye nar ye naa ye troho tāhā Yāhā yor wo, Yāhā koo kē ke ye yee dye ke Yai wo, ma maha ye ta ye n ke nayōr yāā.

Wāfāy sē waha Tsalonifa ta pe n le Yāhā kapāyī sye ye

¹³ Wo maha syaha wāā Yāhā kē yalebye laa ter ne, loo ne nde: Too le Yāhā kaplāŋ pāā ye ye, ye le luhu. Ye sē le sya mii naweeteē yē kapān ya dyaŋ ye, ye le sya ma cā Yāhā yē kapān ne. Le -sē ma cīinde, Yāhā yē kapān ne. Loo kapān nde tēn tē ye laam wo, yii mpāy tee Yesu ta ye Yater. ¹⁴ Yesu kāndeyārfa yawārfa mpāy pe ma Yude kui wo, poofa mii, pe seefar le Yesu Crise ne. Pe wāfāy yāā gboho le Yāhā kapāyī wīi na. Wo nna, ye yāŋ pe na, koo kē wāfāy gii ke ye dye yagaa, ye ke sya laanyīn ne. Wānuhu gii ye terfa pe ye

nuhu yagaa, Yiifee- naa pe Yude Yesu kãndeyãrfa nuhu koo syi. ¹⁵ Poo Yiifee- ya kē, pe naa pe faale Yãhã kaplãŋ tōrfa boo, ma sya ba wo Yĩnfua Yesu boo. Yagaa, pe maha mii pe wo kar teebēhe bye wo. Pe wĩ sye Yãhã ye, pe ma nawee- bye napĩ-! ¹⁶ Koo kē, pe n nii n sye wo na fãnga ne ma yee, mpãy pe wee Yiifee- ye, wo ma n le Yãhã kapãyĩ pãã pe ye pe n sya yaha ye. Pe yagaa kapee- nkãy pe n pye, ma le taha faale cãã wũhũ na, koo ngĩ bye n ta, Yãhã laam n war pe ne.

Pɔl n traha u maha Tesalonifa yãã

¹⁷ Wo nna, wo cããŋ wii na, ma dey wii na, wo laam sē -sē faha ye na ye. Loo ne, le sē ma- ye, ye wãyãã laam n wo yigi fãnga ne. ¹⁸ Wo naa n traha wo dur ga ye fla na. Tēhe syãŋ bye, ndoo Pɔl yee, n ga ka ye fla na, Setane sãndãpee yĩnfua n yer tã wo na. ¹⁹ Wo Yĩnfua Yesu ma'a dur ba per gii, ye wĩ sē na, le ga ba nii nuhu wĩ wo ye, le ba wo myaha gboho wo Yĩnfua Yesu ye. Āwã, wo koho taha yaha yii poo na, wo myaha n waha ba gboho Yesu ye. ²⁰ Yii me tee ga ba ta wo n cã wo yee, wo yia wo naa nuhu di.

3

¹ Ye wãyãã wĩ le gboho ter wo laam wo, wo n gblihi laa ma kuee wii ya klo nde wo pe n yee Aten, ² ma wo nampyeŋ Timuti nɔ

wãã u ga ye yãŋ. Timuti tēn tē wo ne Yãhã kē, le Yãhã Yĩndefua Crise kapãyĩ wãyar ne nawee- na. Tee mii Yesu kãndeyãrfa, wo u lehe wãã ye ye, u ga ye ta ye n fãnga yãã ye naa le Yesu kãnde yãr, tuu maha ye ta ye n naa n gaha yahasee ye le wo nuhu ne. ³ Loo na, pe napĩ- pe wo bye fãy wãfãy gii ne, koo wãfãy nge ma n waha yia ke ye laam wlãhã ye. Yii gē le cã ma yee, koo wãfãy nge saha ke laa wii Yesu kãndeyãrfa yĩŋ na ye. Yãhã kē ke loo ta. ⁴ Ye cã, too pye ye fla na nantãŋ, wo ba ye cãã yar yaha ma yee, pe napĩ- ga ba naa wo bye fãy. Loo le n pye yagaa wo bye na, ye n nii le yãã. ⁵ Loo ne, ye wãyãã wĩ le gboho ter ta laam wo, ta n gblihi laa ma Timuti lehe wãã ye ye u ga ye yãŋ, ye ma ye n pye mii le Yesu kãnde wãyar ne. N ba fya ma yee, laa na sãndãpee yĩnfua ga pye u ye tyĩn yi kãã le Yesu kãnde wo, wo tēn bye n nii tēwai ye fla na.

Pɔl laam yĩn Tesalonifa ne

⁶ Yagaa, Timuti tuu ka maa ye yãŋ, ma dur ba wo ye, u kayũhũ pãã wo ye, ye troho wãtãhã wĩ na le Yesu kãnde wo, tesē ye ntãŋ wãdye wĩ ne yii tãy. U wo pye ma yee, wo wĩ ma le tãy nii ye laam wo. U maha yee ye wãyãã laam ke wo yigi mii, wo wãyãã laam bya ye yigi ke syi dyaŋ. ⁷ Wo nna, kapee- nkãy ke wo dye, ma suhu wãfãy gii ne ke ma wo

na, too -sē Timuti kaplāŋ ngī luhu ye wāyār wī na le Yesu kānde wo, loo nde wo laam yīn. ⁸ Yagaa, too cā ye yī plāhā ma kuee le Yesu kānde wo, loo nde wo kadye sāhā wo kē, ma maha fānga gaa taha wo na. ⁹ Yāhā wī gboho wo laam wo, ke maha ta ye wī n nii wo ye nuhu wī ma sya ga ta ter. Wo syaha kloŋ ter Yāhā na loo nde ne. ¹⁰ Ke yai ke yīmper, wo ke nar wo laam bye ne, ke le sya wo ye, wo n waha ka wo ga ye yāā yīnde ne. Laa ma pye, le ye wlāhā ye Yesu kānde wāyār wī ne, wo n ga le gbihi ye kē. ¹¹ Wo Tuhufua Yāhā koo gē tesē wo Yīnfua Yesu ne, pe le sya pe kānde gbihi ta, wo n waha ka wo ga ye yāā! ¹² Wo Yīnfua u ta kaa n naa n taha ye ntāŋ wādyen na yī tāy tesē nawee- bye ntāŋ wādyen ne ye tāy, le n sya ba nii mii ye ntāŋ pe dye gboho wo tāy mii. ¹³ Tee wo Yīnfua ta ye Yater, u ta u wī n nii gbāā kuee ye laam wo, laa wāpee ma n pye ye laam wo ye. Loo na, wo Yīnfua Yesu ma ba dur ba mpāy bye ne pe ma u kur ye, ye laam bye ga ba nii gbegbe wo Tuhufua Yāhā yahasee ye. Ngaa ma n waha wo cer Yāhā na ye.

4

Troho wātāhā gii syi ter ke n tāy Yāhā ye

¹ Wo nna, yagaa too ye klaha ye yai ye naa ye troho tāhā mii le n waha naa n tāy Yāhā ye, wo cā loo ne tee n pye. Yagaa, waa ye nar waha

wī nen nde ne wo Yīnfua Yesu myaha na: Tee ye troho tāhā mii, -ye kaa gbihi taha naa n gaha ke wātāhā na! ² Kai- nkāy wo Yīnfua Yesu yee tee yai ye naa n pye, wo ke yar ye na. Ye ke cā.

³ Lii le ma Yāhā laam wī loo ne nde: -Ye ye troho wātāhā ter ta, ke n naa n yō, ke naa n nii gbegbe, -tee yī yigi tyatyāhā kue ye. ⁴ Ye bye, -ye naa kacān yāā ye ca kue ye, -ye naa nagboho ta pe na. Lii le yō Yāhā ye, -ye naa loo pye! ⁵ Ye ma syi ye flefle n gboho ter ye na mii nawee- mpāy dyan pe sē cīnde Yāhā cā ye. ⁶ Waa ma syi u kapee pye u nampyen na loo nde ne ye! Waa ma syi u dugu u nampyen na kai laa wo ye. Wo ye yar waha wa loo nde ne ma yee, mpāy pe koo kapee- ngī ter pye, Yīnfua ga ba pe pēn. ⁷ Ye sē yāā, Yāhā sē wo yee ma yee, wo naa wo troho tāhā tyatyāhā yor wo ye, ke wo yee ma yee, wo wo troho wātāhā ter ta ke n naa laha kānkai- bye wo. Loo le n tāy Yāhā ye. ⁸ Loo ne, wii ma loo kaklaha wī nen nde sye, naweete kaklaha sē kē tuu sye ye, Yāhā kaklaha kē tuu sye, Yāhā gii ke ke Yrā le ye laam wo.

⁹ Tee mii Yesu kāndeyārfa, ye ntāŋ wādye wī na yī tāy, laa kafuē wee tē ga maha yrūhū yar ye na ye. Yāhā gē ye yar wa, tee ga pye mii, ye wī naa n tāy yī ye, ye le cā. ¹⁰ Loo gē ne tee n pye ye Yesu kāndeyārwai mpāy bye ne

pe ma Maseduan kãntraha kui kur bye wo. Wo nna, wo maha le nar ye ye, -ye maha kaa taha loo nde wãpyen na. ¹¹ -Ye naa n ke ye naa ye troho tãhã laanyin ne, ye sã yai ye nii teger waa ye ye, ye yai ye naa ye yin kai- gbihi yii ya. -Ye naa ten te yii ya ye naa ye ye digi ke, mii too ba ye yar wa le ne mii. ¹² Ye ma nii koo pye, waa saa naa n fay ye ye wãwoo wi ne ye, tesã mpãy pe wee Yesu kãndeyãrfa ye, pe ma n laa yãã ye na ye.

Yesu ga dur ba kãntraha na mii

¹³ Wo nna, mpãy pe ku ter wa, lii le ga ba pe dye, wo n traha ye cãnde cã loo nde na. Loo na, ye laam saa wlãhã naa n nii yalebye mii mpãy dyan, pe sã koho taha yaha cãnde yrã na ye, cãnde yrã lii wãkuayãã wee le na ye. ¹⁴ Wo cã ma yee, Yesu ku ma dur, ma yir gbã wo, ma pa yrã na gbaafa ye. Loo ta wo n maha cã ma yee, mpãy pe Yesu ta pe Yater ma sya ba ku, Yãhã ga ba poo bye ta pe n yir gbã wo, pe dur ba yrã na, pe ba nii Yesu ne. ¹⁵ Wo Yinƒua wo yar kai- nkãy ne, waa ke pãã ye ye: Yinƒua ma ba dur n pai, wii mpãy too sã ku wa ye, wo saa ba pye mpãy yahasee ye pe ku ter wa ye. ¹⁶ Wo ga ba luhu ten gaa ne mii waa dyan tuu gbey fãnga ne. Wo ga ba luhu yãhãyin tenlehe yinƒua waa yimbui ne. Wo ga ba luhu Yãhã

tũtũ wãwu ne. Yinƒua ge ga ba yir yãhãyin na u tege ba. Mpãy pe ba Yesu ta pe Yater ma sya ba ku, poofa ga ba yir wa gbã wo, pe dur ba yrã na, pe yahasee sya. ¹⁷ Loo kur ye, wii mpãy too ga ba pye nantãn yrã na le yale wo, wo bya waa ba yir taha pe na yãhãsyõr wo, wo ga Yinƒua wãã ncha ye. Loo na, wo ga ba kuee yai tãn Yinƒua ne. ¹⁸ Tee mii ye kaplãn ngi luhu, -ye naa ke pãã yii ye, ye naa ye laam yin loo nde ne!

5

-Ye yii yigi, Yinƒua wãdurban ga ba ye fe gbe!

¹ Wo nna, kai- ngi pyeyale tesã ke pyeper ne, ye sã n ke n koo yrũhũ yar ye na ye. ² Yii ge le cã laha ma yee, waa saa ba Yinƒua durbaper cã ye. Koo per ga ba pye mii yuhu wãn syi dyan tuu ne pa yimper wo, waa ge saa cã ye. ³ Yaliile nawee- ga ba naa n yee: Yagaa woo, laa wãpee wee ye, ntãncer wi laa wee nantãn ye, loo yale -sã ne, le kapeengbã ga pe fe gbe le pe dye. Pe saa ba wloho yi le wo ye, le ga ba nii mii calaifua wãn syi dyan, laha ke ne u fe gbe wãyaa ne. ⁴ Yii poo na, wo nna, tee laa cã Yãhã wi na, ke per saa waha ye fe gbe yuhu wãn syi dyan ye. ⁵ Ye sã yãã, ye bye ye ma cãã- nawee-, ye ma yai nawee-, kai nkãy ke yõ gbaa na, ye koo pye. Wii mpãy too Yesu

ta wo Yater, yĩmper wohofa sē me wo ne ye, wamfa sē me wo ne ye. ⁶ Loo na, wo ma syi wo naa napar pye wo sã wāy naa n faha wo Yĩnfua Yesu wĩ ne mii mpāy dyaŋ pe sē cĩnde Yāhā cā ye. Wo yai wo naa wo laam too yalebye wo Yĩnfua Yesu wĩ ne, wo yai wo naa kacān yāā wii na. ⁷ Yĩmper kē nawee-pe sã n wāy, yĩmper maha kē nawee- pe sēm wo n ter, ma n faha pe ya yaha. ⁸ Wii na, wo ma yai nawee-, wo yai wo naa kacān yāā wii na. Wo ma Yesu ta wo Yater ma maha ta, wo ntāŋ nii n dye wii tãy, le ga nii wo ye mii ntēn nayroho dyaŋ naan miyfa pe le paha tã kadye na. Wo ma wo koho taha yaha wo wāsyayaha wĩ na, le ga nii wo ye mii ntēn yĩncigi dyaŋ naan miyfa pe le paha tã yĩŋ na. ⁹ Ye sē yāā, Yāhā sē wo yāŋ yi ma yee, ke kasāhā te ba too wo na ye. Ke wo yāŋ yi, ma yee wo wāsyayaha yāā wo Yĩnfua Yesu Crise kāmāy na. ¹⁰ U Syayahafua ku wo wĩ na, ma yee wo ba nii u ne yaliile wo u ma ba dur ba. U dur ba wo yāā yrāŋ woo, u dur ba wo yāā too ku woo, loo wĩ nen ya ne, wo ga ba nii u ne. ¹¹ Loo na, -ye naa ye laam gbā, -tee naa koho le yii ye, ye naa kaa taha ye troho wātāhā na Yesu Crise kānde wo!

Ke kai- wāyar kuasaha

¹² Mpāy pe Yĩnfua tēn tē ye kē, ma ye troho wātāhā sroŋ ye kē Yesu kānde wo, ma

ye yi n kãā kapee- wāpyen kānde wo, wo nna, wo ye nar, -ye naa nagboho ta pe na! ¹³ Pe tēn lii tē ye kē, ye tyii loo nde n ta, pe wĩ n naa n tãy ye ye. -Ye naa laanyĩn wūhū pye yii kē tesē ye nampyen- bye ne! ¹⁴ Wo nna, wo ye bye nar, mpāy pe tēn wĩ sye, -ye pe yar le ne ye yee, kayĩ sē ne pe dye yer ye. Mpāy pe ma, laa le pe fāy, -ye naa pe laam yĩn! Mpāy laam pe ma fāhāfāhā kapee- wāpyen kuε ye, -ye naa pe yāŋ ye naa laantor kaplāŋ le pe laam wo. -Ye naa ye laam yĩn poo mii bye ne! ¹⁵ -Ye naa yii yigi: Ye nampyen- ma kapee pye ye na, ye ma syi ye le dur u kē ye! -Ye naa kayĩ loo kε, ye naa n pye yii kē tesē nawee-bye ne. ¹⁶ -Ye yāŋ, -ye naa nuhu di yalebya, ¹⁷ -tee naa n pāā Yāhā ne yalebya, ¹⁸ -tee naa syaha wāā Yāhā kē kānkai- kur bye wo! -Ye naa ye troho tāhā koo syi Yesu Crise kānde wo, yii mpāy tee seefar le Yesu Crise ne. Koo ke ma Yāhā laam wūhū. ¹⁹ Yāhā Yrā lii Yāhā le le ye laam wo, le ma mii naa dyaŋ Yāhā ke tar ye laam wo. -Ye naa n luhu le yĩmbui nde ye, ke naa ma n fege ye! ²⁰ Wii ma Yāhā kapān laa luhu u laam wo ma le tōr, ye ma syi ye yee, yĩŋ wee le na ye. ²¹ -Ye yāŋ naa n le kai- bye wo, lii ma sroŋ, -ye loo gbe! ²² Lii le -sē pee, -ye loo yāā ye le ta yaha!

Syaha tesē Yāhā wānar fla

ne

²³ Yāhā gii ke n pai yrīŋ ne, ke ta ye n kuee yai tãŋ ke koho wo. Ke ye laam bye ta pe n kuee yai tãŋ gbεgbε, ye yrā ne, ye kadye bya ne, wo Yīŋfua Yesu Crise n sya ba dur ba! ²⁴ Yāhā koo ke ga le pye ye kē. Ye sē yāā, Yāhā sē n yi ke kapān kur ye ye. ²⁵ Wo nna, ye bya, -tee naa Yāhā nar wo kē yii ndoŋ! ²⁶ Yesu kāndeyārfa mpāy bye pe ma ye fla na, ye pe bye gbihī syar wo kē, ye pe yar wo bye ma tuhufua nen pii, wo ntãŋ dye wii tãy. ²⁷ N ye nar Yīŋfua myaha ne, -ye saba nwo kal Yesu kāndeyārfa bye n luhu. ²⁸ Wo Yīŋfua Yesu Crise u kaa taha ye na.

Pɔl saba syāŋ wuhu kaplāŋ Tesalonifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl tesē Silaasyi ne, Timuti ne, wii me too saba nwo yrūhū nɔ wāā ye kē, yii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy tee ma Tesaloni wo, ma seefar le wo Tuhufua Yāhā ne tesē wo Yīŋfua Yesu Crise ne. Wo syaha ma ye ye. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīŋfua Yesu Crise ne, ke ke kayī wāā ye kē tesē ke yrīŋ ne.

Wāfāy naa bye ne, Tesalonifa ka yahasee ye Yesu kānde wo

³ Wo nna, yii mpāy ye n yār Yesu kānde wo, kaa n taha ye Yesu wāta wī na ye Yater, kaa maha n taha ye bye ntāŋ wādye wī na yii tāy. Wo yai wo naa syaha wāā Yāhā kē yalebye loo nde wī na. Le sronj wo naa loo pye. ⁴ Loo ne, wo ne naa ye wī pāā Yesu kāndeyārfa yawār teebehe wo, wo naa ye sey wo yee, nawee- pe sya ye nuhu le Yesu kapāyī wī na, wāfāy ke maha ma ye na, loo naa bye ne, ye ye laam yīn, ma n yār le Yesu kānde wo laantee nen ne. ⁵ Wii ma loo yāŋ u ga cā u yee, Yāhā ga ba nawee- sāhā ke kasāhā tii ne te sronj. Tee mii, ye wāfāy sya le kapāyī wī na,

Yāhā ga ba yee ye wī na ke yee, ye yai Yāhā Yai ne.

⁶ Ye sē yāā, lii le sronj, loo ne Yāhā ga ba pye: Mpāy pe ye nuhu yagaa Yesu wī na, Yāhā ga ba pe bye pēn. ⁷ Yii mpāy tee ma wāfāy wo Yesu wī na yagaa, Yāhā ga ba wūū wāā ye kē, wo bya ne. Yāhā ga ba loo pye yaliile wo Yīŋfua Yesu ga ba yir yāhāyīŋ na, u naa n pai u yāhāyīŋ tēnlehe ye ne, u yāhāyīŋ tēnlehe mpāy pe ma fānga ne. ⁸ U ga ba naa n pai mii naa dyanj ke u gbey le, kacān wee ke wāyehē na ye. U ga ba pa nawee- wāpēn wī na. Mpāy pe sē n ke pe Yāhā cā ye tesē mpāy ne pe sē wo Yīŋfua Yesu kapāyī sya ye, u ga ba poo pēn. ⁹ Pe wāpēn ga ba pye lii ne Yāhā ga ba pe wī pye klaha- tāŋ, pe saa maha yō yāā ye. Yāhā ga ba yer tā pe na, pe saa waha crā Yīŋfua na ye, pe saa waha u fānga nayōr yāā ye. ¹⁰ Koo ngī ga ba pye per gii Yīŋfua ga ba dur ba; u ga ba pa pe n ba naa u sey u fānga wī na, u fānga gii ke n yāā mpāy na pe ma u wām. U ga ba pa pe n ba naa u miingbāŋ yee mpāy bye wī na, pe u ta pe Yater, tesē yii bya ne, tee wo yē kaplāŋ sya ma Yesu ta ye Yater.

¹¹ Loo ne le wo ta wo Yāhā nar ye wī na yalebye. Yāhā ke ye yee, ye naa ye troho tāhā mii syi, wo ke nar, ke fānga le ye laam wo, ye n waha naa ye troho tāhā koo syi. Wo maha ke nar, ke ke fānga ter wāā ye kē, ye

n waha naa ke laantār wīl pye. Tee Yesu ta ye Yater, kai- nkāy tee yai ye naa n pye, n Yāhā nar, ye waha naa ke pye Yesu fānga kāmāy na. ¹² Ye ma loo pye, pe ga ba Yīṅfua Yesu myaha sey ye wīl na. Pe ga maha ba naa ye bya sey u wīl na. Yāhā tesē wo Yīṅfua Yesu Crise ne pe kayīl lii pye ye kē, loo ne tē ye yar.

2

Kai lii le ga cāā pye Yesu wādurbaṅ yaha

¹ Wo nna, wo Yīṅfua Yesu Crise wādurba wīl na tesē wīl wāwāā wīl ne u tāy, waa ye yar waha nde ne: ² Ye ma syi waa n waha ye kar yaha u yee, Yīṅfua wādur per nō wa, u ye ta ye laam n wlāhā nii ye ye, ye n maha kuee naa ntāṅ cer yalebye ye. Waa ma sya loo nde pāā ye ye ma yee, Yāhā kapān ne le dye u laam wo, ye ma n luhu u ye ye! Waa ma sya maha loo nde pāā ye ye yaliile wo, tuu ma u nawee-klaha Yāhā kaplāṅ ne, ye ma n luhu u ye ye! Waa ma sya maha yee, wii gē kē too loo nde yrūhū le saba waa wo, ye ma n luhu u ye ye! ³ Ye ma syi waa ter n ye kar yaha kapān laa syi ter gē ne ye! Ye sē yāā, nawee- busāā ga Yāhā wīl sye. Tesē, wii u ma napee ma yee, woo kalaa wee Yāhā na ye, woo ga yi wa, woo wii u wīl ga ba pye klaha- tāṅ. Koo katē- syāṅ ngīl ga cāā pye wa, Yīṅfua n cā pa. ⁴ Wii u ma napee, u

ma ba yi, u ga ba sye, nawee- ma n naa diṅ yi ngaa ter kē ye, pe ma n maha naa Yāhā sey ye. U ga ba u ya ta Yāhā gē draha wo, u sya ga dye Yāhā kangbāṅ laam wo, u tege nii nangbāṅ dyaṅ, tuu yee woo gē kē tuu ma Yāhā. ⁵ Yaliile tē pye ye ne, n sē naa kai- ngīl pāā la ye ye?

⁶ Laa -sē ma le ta kai- ngīl saha pye yagaa ye, ye le cā. Yāhā ke yaliile ta, u napee ga ba yi loo yale wo. ⁷ Sāndāpee yīṅfua tuu ta yagaa nawee- n nii Yāhā kānde wāyār sye, ye sē le yāā la? Wii tuu -sē ta u napee saha yi yagaa ye, u ga kuee loo na Yāhā n ba u gbe kāā. ⁸ Yāhā ma ba woo gbe kāā, ke ga ta u napee n yi, wii tuu Yāhā kānde sye kueekuee. Yīṅfua Yesu ga ba u boo u yē tefay ne. U ga ba u wīl pye klaha- tāṅ u wāpaṅ nagboho nayōr ne. ⁹ U napee ma ba yi, sāndāpee yīṅfua ga ba fānga wāā u kē, u n naa yēkā wūhū ter bye pye tesē kangbāhā ter bye ne, u naa nawee- wlaṅ pe n sya yee, u ke pye Yāhā kāmāy na. ¹⁰ U ga ba kawar ter bye ta u naa nawee- plaha le ne. Poo nawee- mii, le cīnde kapān sē naa n tāy pe ye ye, cīnde kapān lii le ne ga waha pe sya yaha. Pe le sye, koo kē u napee ga waha naa pe plaha. ¹¹ Pe le cīnde kapān sye, loo ne Yāhā ga ba fānga gaa ter ta ke n yia pe na, ke pe ta pe n kuee yai tāṅ u napee kawar wo, kawar rii pe ba te

sya ma yee cīnde ne. ¹² Loo na, mpāy pe le cīnde kapān loo sye, tesē lii le sē sroŋ ye, pe ma maha loo yigi klue sīi nuhu ne, Yāhā ga ba pe pēn.

Pol u lii ke Tsalonifa wīi na

¹³ Ma -sē yee yii poo na, wo nna, ye wīi n tāy wo Yīŋfua ye. Wo syaha wāā Yāhā kē yalebye ye wīi na; wo yai wo naa loo pye. Ye sē yāā, ke kai- bye fegbecāā na, Yāhā bii ye yāŋ yi wa, koo ga ye sya yaha. Yāhā Yrā ye laam ta pe n nii gbegbe, ye maha le cīnde kapān yigi klue sīi, Yāhā koo katē- syāŋ ngī ta, ma ga ba ye sya yaha.

¹⁴ Yāhā ye yee ye wāsyayaha wīi na le kapāyīi kāmāy na, Yesu kapāyīi lii too pāā ye ye. Loo na, ye ga ba ye Yīŋfua Yesu nayōr ter yāā.

¹⁵ Wo nna, -ye yii plāhā, ye kuee Yesu kānde wo! Too ye klaha kai- nkāy ne too yrūhū nō wāā ye kē saba laam wo, tesē kai- nkāy ne too naa ye klaha yaliile wo too pye ye fla na, ye ma n tyii koo wīi nen laa ge n faha ye na ye!

¹⁶ Wo wīi n tāy wo Tuhufua Yāhā ye tesē wo Yīŋfua Yesu Crise ne. Ke ke laantār wīi pye wo kē ma wo laam yīn. Ke maha wo ta wo n koho taha yaha cīnde yrā na, lii wākuayāā wee le na ye. ¹⁷ Wo ke nar, koo tesē wo Yīŋfua Yesu ne, ke nuhu le ye laam wo, ke ye ta ye n naa kayūhū pye, kaplāyūhū ke maha naa n yi ye yē wo.

3

Yāhā wānar fla

¹ Wo nna, -ye naa Yāhā nar wo kē, nawee- busāā n waha wo Yīŋfua kapān yāā luhu, pe le sya pe naa pe troho tāhā le yor wo, nawee- n naa le miingbāŋ sey. ² Nawee- mpāy pe sē n sroŋ ye, ma maha pee, -ye naa Yāhā nar, ke n wo yi kāā pe fānga koho wo. Ye sē yāā, nawee- bye sē me pe Yesu ta pe Yater ye. ³ Wo Yīŋfua sroŋ, u sē u yē kapān dur ye. U ga ba ta, ye n naa yii plāhā u kānde wo. U ga ba naa n sēŋ wo na, wo ma n gbe Setane sāndāpee yīŋfua namihi wo ye. ⁴ Yīŋfua tuu lii pye ye kē, le wo laam yīn. Wo cā too ye yar lii ne, loo ne tee n pye, ye saa dur yi yāā le wo ye. ⁵ Wo Yīŋfua nar, u ta ye n cā ye ntāŋ dye Yāhā tāy tesē ke wīi gboho ye laam wo. Wo maha u nar, u ye ta ye n naa ye laam yīn wāfāy laam wo u Yāhā Yīndefua Crise wāŋ syi dyaŋ.

Ye yai ye naa tēn tē!

⁶ Wo nna, waa ye yar waha nde ne wo Yīŋfua Yesu Crise myaha ne: Ye nampyen- mpāy pe nii napar ya pye, ma maha yee, pe saa naa pe troho tāhā le kānde wo ye, kānde lii too yar ye na, ye ma n ye kai- wāā naa n pye pe ne ye. ⁷ Tee yai ye naa lii pye ye troho wātāhā ter n nii wo wāŋ syi dyaŋ, ye le cā. Too pye ye ne, ye cā ma yee wo sē naa napar pye ye. ⁸ Wo sē ba ta, waa n naa wo

yě woo faa ye. Wii gε naa tēn tē wii ya ma sya naa n fāy cīinde wāfāy, wo sē naa n ke yii waa gε n naa n fāy wo yě wāwoo wīi ne ye. ⁹ Wo ne ga waha tyii, ye n naa koho le wo ye, ye naa kai- nkāy pye wo kē faa. Ya'a yāā too loo sye, wo naa n ke wo kānyīi yar ye na, ye n yāṅ wo na, ye naa ye troho tāhā wo wāṅ syi dyaṅ. ¹⁰ Ye cā ma yee, too pye ye fla na, wo naa ye yar ma yee, wii ma yee, u saa naa tēn tē ye, woofua sē yai u naa n di ye. ¹¹ Ya'a yāā wo kai- ngīi pāā ye ye, wo le luhu ma yee, ye laam wo, mpāy ma pe napar pye, pe sē waha pe ya yě gε woo pe ya ya ye, ma -sē pe yě le nawee-kai- wo. ¹² Poofa mii, waa pe yar waha wīi nen nde ne: Pe naa tēn tē yalebye pe naa pe yě digi ke pe ya ya, pe waha naa n di yaryar. ¹³ Yii poo na, wo nna, ye ma n fāy yāā kayīi wāpyeṅ ne ye! ¹⁴ Kai- nkāy too yrūhū yar ye na saba nwo laam wo, wii ma yee u sē koo pye ye, ye bye ye naa u pyer yāṅ, ye ma n naa u yě le ye kai- wo ye, fyar n u yigi le ne. ¹⁵ Ye ma n - sē yee, yaa u tee naa n pye mii u ma ye napīi dyaṅ ye, ye nampyeṅ kē u ne, -ye naa u yar laanyīn ne.

kuasaha nge, ndoo Pōl, n ke fla yrūhū nii ya, koho ne: N ye bye syar. Ye ma ra syaha kaplāṅ yāā, yaa cā ndoo n u saba yrūhū cīinde. N ta saba kuasaha bye yrūhū koo syi. ¹⁸ Wo Yīṅfua Yesu Crise, u kaa taha ye bye na.

*Syaha tesē Yāhā wānar
Tesalonifa kē*

¹⁶ Yāhā gii ke ma yrīṅ kēfua, ke naa yrīṅ wāā ye kē yalebye wāwāā ya woo. Yīṅfua u naa n nii ye ne yalebya. ¹⁷ U saba kaplāṅ

Pɔl saba cir kaplāŋ Timuti ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl kē, ndoo wii n ma Yesu Crise ténlehé. Yāhā gii ke ma wo Syayahafua, koo ke ra taha le na, koo tesē Yesu Crise ne, woo wii too koho taha yaha u na.

² N saba nwo yrūhū nɔ wāā mboo Timuti kē. Ma ma ra cīinde dya Yesu Crise kānde wo. Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīnfua Yesu Crise ne, ke ke kayī wāā ma kē tesē ke yrīŋ ne, ke ma fɛn di.

Mii yigi kawarfuafa kaklaha ne!

³ Tē naa n gaha Maseduanfa kāntraha na, ma ba ma yar lii ne, n ga ma laam too loo wīi nen ya ne: Kuee Yefesyi wo, mpāy ma ke fla Yesu kāndeyārfa yawāhā wo, pe nawee-klaha kaklaha nkāy ter ne. Ma yai ma pe yar pe tyii. ⁴ Nkāy ke wee yīŋ ne ye mii ngbāy dyaŋ, pe yar pe tyii koo wāpāā na tesē faale wāle myar rii ne te yrūhū ta buarbuar. Koo ngīi sē laa yō mii kaplāŋ wātyīn ya sē kē ye. Koo kaklaha ter sē n gaha Yāhā wīi wācāŋ ne yaha ye ye. Yāhā n ke nawee- pe Yesu ta pe Yater pe waha sya yaha.

⁵ Ma'a yāā tē yee, ma pe yar pe tyii koo kaklaha ngīi ter na, n n traha nawee- ntāŋ pe naa n dye pe ya tāy.

Pe laam ma nii gbɛgbɛ, kainkāy pe cā ke sron, pe ma n gaha koo kue ye, pe ma Yesu ta pe Yater laantee nen ne, loo na pe ntāŋ ga dye pe ya tāy. ⁶ Mpāy ma pe loo nde sye ma kuee kaplāŋ tyīn kainkāy na, yīŋ wee ke na ye. ⁷ Poofa mii, kānde lii Yāhā le ta, pe n traha pe nii nawee klahafa le ne. Kai- nkāy pe - sē n pāā, poo gɛ sē ke war ye, kai- nkāy pe n traha pe naa nawee-klaha, pe sē maha ke war ye.

⁸ Wo cā kānde lii Yāhā le ta, kayī ne, le ma pye pe nawee-klaha le ne, mii Yāhā le yar mii. ⁹ Wo cā ma yee, mpāy pe sron, kānde lii Yāhā le ta, le sē yi poo myaha ne ye. Le yi mpāy myaha ne pe ma kapeepyefa, mpāy ne pe sē n luhu Yāhā ye ye, mpāy ne pe pee, mpāy ne pe kāmpee yār, mpāy ne pe sē Yāhā gboho ye, pe sē maha Yāhā kai- yāŋ ye, mpāy ne pe pe tuhufa boo pe nahafa ne, mpāy ne pe ma naboofa, ¹⁰ mpāy ne pe sē fyar cā ye, mpāy ne pe n sāy pe naawai ne mpāy pe sē le wa ye, mpāy ne pe yāmpa cāā troho, mpāy ne pe kawar fua, mpāy ne pe Yāhā ka n di, mpāy ne pe kai- nkāy pye ke sē wāā le cīinde kaklaha wūhū ne ye. ¹¹ Koo cīinde kaklaha ngīi, le Yesu kapāyīi ke yar wo na, Yesu kapāyīi lii le wāā ra kē, n naa le tōr nawee- ye. Le Yāhā nayōr yar wo na, Yāhā gii ke ma kānkai- bye ne.

Laantār rii Yāhā te pye

yar Pɔl kē, te gboho

12 N syaha wāã wo Yĩnfua Yesu kē, woo wii tuu fānga wāã ra kē ta tēn laam wo. N syaha wāã u kē, woo wii tuu yee tē yai u tēn wātē ne, ma ra yāŋ yi n naa le tē. 13 N -sē nwo, faale wo, n sē naa wāyĩ pāã u wĩ na ye. Mpāy pe naa n taha u na, n naa pe nuhu, ta laam ba waha tē. Loo naa bye ne, u ra yāŋ yi. Tē sē ba Yesu ta ra Yater ye, n sē ba cā kapee kē tē naa n pye ye, Yāhā n ra fen di. 14 Wo Yĩnfua n kayĩ pye ra kē, le n sya gboho tē. Woo kē tuu ra ta ta n u ta ra Yater. Woo kē u ta ta ntāŋ n dye u tāy, ma yee nawee- bye ntāŋ pe waha dye ra tāy.

15 Kapān laa nde, cĩnde ne; nawee- bye yai pe le sya nuhu ne: Yesu Crise pa driyē wo kapeepyefa syayahasaha wo. Kapeepyefa laam wo, ndoo tē pee pe bye na. 16 Yāhā n le sya, ma ra fen di. Loo nde yai wo le cā: Yāhā Yesu Crise ta u le yar nawee- na, pe n waha cā Yāhā ke laam yĩn nawee- ne. Ta dyaŋ tē pye, kapeepfyefua waa sē ba tē ra yaha ye, ke sē ke laam yĩn la ra ne? -Ye cā ye yee, ke ke laam yĩn nawee- ter bye ne. Loo na, mpāy pe ga ba Yesu ta pe Yater, pe cĩnde yrā yāã, cĩnde yrā lii wākuayāã wee le na ye, pe ga waha ra wĩ yāŋ, Yāhā ke laam yĩn ta ne mii, pe cā pe yee Yāhā ke laam yĩn nawee- ter bye ne. 17 Yĩnfuangbāŋ wii u ma wākuayāã wee u yĩnfar na

ye, woo wii wākuayāã wee u na ye, woo nwo nawee saa waha u yāã yĩnde ne ye, woo nen ya kē u ma cĩnde Yāhā, u miingbāŋ yai ke naa n yee yalebye, u yai u naa n sey yalebye, wāyeryāã ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

18 Timuti, ma ma ra dya Yesu Crise kānde na. N ga ma yar waha laa ne. Yāhā kāmāy na, kai- nkāy ke ba pāã yaha ma wĩ na, koo ma suhu lii ne tē ga yar ma na, ke wāã le. Loo ne nde: Taa Yesu ta ma Yater mii, naa loo cĩnde wĩ yāŋ, kawar wūhū nkāy ma n wlāhā le wo ye. 19 Ma'a n traha ma waha yia, taa Yesu ta ma Yater mii, u ta yaha tāŋ ma Yater koo syi! Kai- nkāy taa cā ke sroŋ, naa koo ya pye! Mpāy pe koo wāpyeŋ sye, loo pe ta pe n plaha, ma Yesu kānde miy yaha. 20 Yiime pye pe ne tesē Lesyāãnder ne. Poo nawee- syām me, n tyii Setane na u waha pe fāy, pe n waha cā pe yee kaplāmpee- wāpāã Yāhā kē, le sē yō ye.

2

Wo yai wo naa Yāhā nar nawee- bye kē!

1 N ga ye bye yar waha nde ne: Kai lii le ma yĩŋ, -ye naa n pāã Yāhā ye, ye naa ye yĩŋ wūhū nar ke ye, -tee naa ke nar ye nampyeŋ- kē. Ke kayūhū nkāy pye nawee- bye kē, -ye naa syaha wāã ke kē koo ngĩ wĩ ne! -Ye naa Yāhā nar koo syi nawee- ter bye kē! 2 -Ye naa Yāhā nar ke syi klo yahaseefa kē

tesē fāngafa ne, wo n waha naa wo troho tãhã laanfir ne, yrĩŋ wo, too maha naa Yãhã myaha gboho, too naa wo troho tãhã Yãhã kãnde wo laanyĩn ne. ³ Loo nde yõ, ma maha n tãy wo Syayahafua Yãhã ye. ⁴ Ye sē yãã, Yãhã n ke nawee- bye pe waha sya yaha, pe maha waha le Yãhã cĩinde wĩ cã. ⁵ Ye sē yãã, Yãhã neŋ ya kē ke ma, kusyiifua nen ya kē u ma Yãhã nsoho wo nawee- ne, woo kē Yesu Crise ne, u pye nawee wo wãŋ syi dyaŋ. ⁶ U le sya ma gbã ku, loo n nii wo bye wãsyayaha dir tuu dãã. Loo nde ta, Yãhã ke bii yale lii yar yaha Yesu gbã wĩ na, loo yale le ba nɔ, poo gbã mii ta nawee- bye n cã ma yee, pe wãsyayaha wĩ ma Yãhã laam wo. ⁷ Loo ne, ta n nii Yesu tẽnlehe, ma maha nii Yãhã tẽntẽ, ma ga naa nawee- klaha, mpãy pe wee Yiifee- ye, pe n waha Yesu ta pe Yater, pe le Yãhã cĩinde wĩ cã. N sē kawar fua ye, cĩinde ne tẽ n pãã.

⁸ N n ke Yesu kãndeyãrfa yawãhã teebehe bye wo, pe naam pe naa n pãã Yãhã ne. Pe ma nii n pãã Yãhã ne, pe laam yai pe nii gbegbe, pe ma n naa ncafũhũ di ye, wãhã wĩ laa ma n pye pe laam wo ye! ⁹ N maha le ke ca ye, pe naa faha wãn le, faha wãn tii syi nawee saa waha yĩnde yi too pe na ye. Pe ma syi pe pe yĩnde le yaha yĩŋ wãfan wo, nsãasugu ne, sãn wãn ne, tesē faha wãn tii ne te dir te

sron gboho ye. ¹⁰ Too nde wãlenj sē kē ke ma yĩŋ ye. Kayĩ wãpyen loo le ma yĩŋ. Kayĩ wãpyen loo le yai ca mpãy ne pe yee, poo Yãhã myaha gboho.

¹¹ Ca yai pe yaha le, pe yĩŋ kor le, pe naa n luhu Yãhã kaplãŋ ye; pe yai pe tyii ke n naa n dye pe laam wo. ¹² Cɔɔ woo sē yai u naa naa klaha Yãhã kaplãŋ ne ye, u sē yai u kuã tã naa na ye, u yai u naa laanyĩn yãã. ¹³ Ye sē yãã, Yãhã cãã Dama tãhã, ma ba Awa tãhã kur kue ye. ¹⁴ Dama sē kē tuu tyii u sãndãpee yĩŋfua n u wlaŋ ye, cɔɔ kē tuu tyii u sãndãpee yĩŋfua n u wlaŋ. Yãhã ke bii yee, pe ma n lii pye ye, u n le pye. ¹⁵ Ca - sē ga waha sya yaha kicar waa wãsee wĩ na. Pe -sē yai pe Yesu ta pe Yater pe kuãŋ ne, pe tyii nawee- ntãŋ naa n dye pe tãy yalebye, pe laam n nii gbegbe, pe naa n laha pe kãnkai- bye wo.

3

Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefa

¹ Kapãn laa nde, cĩinde ne: Wii ma yee u Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefua tẽn syi ke, tẽyĩ ne u n ke. ² Wii ma loo tẽn tẽ, u yai u sron kai- bye wo; u yai u pye cɔɔ nen ya ne, u yĩnde ma n pye cɔɔ waa ter na ye. U yai u u ya wãyigi cã. U yai u kai- cã. U yai u pyer n yõ. U yai u nampay wãyigi cã. U yai u le Yãhã kaplãŋ

wāklaha cā nawee- ye. ³ U sē yai u tar sēm na ye. U sē yai u naa fānga yar nawee- na ye. U yai u naa n tāy nawee- ne. U sē yai u naa wāhā cēr ye. U sē yai u ta, war wīl n gboho u laam wo ye. ⁴ U yai u u kahafa wāyigi cā, u yai u ta u pii naa n luhu u ye, pe maha naa u gboho. ⁵ Ma sē yāā, nawee ma yee u sē u kahafa wāyigi cā ye, u ga waha pye mii, u waha Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yigi yō, poo mpāy pe ma Yāhā wām? ⁶ U sē yai u pye nafuē le Yesu kānde wo ye, mii loo sē ne ye, u ga waha yataŋ ta u ya na sāndāpee yīŋfua Setane wāŋ syi dyaŋ, Yāhā n u pēn. ⁷ U yai, mpāy pe wee Yesu kāndeyārfa ye, poo n cā pe yee u troho wātāhā ter yō. Mii loo sē ne ye, u wīl ga sye pe ye, u n waha gbe sāndāpee yīŋfua namihi na.

Koholefa Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa ye

⁸ Mpāy pe koho le Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa ye, pe yai pe laha. Pe yai pe naa cīnde pāā. Pe sē yai pe tar sēm na ye. Pe sē yai pe naa wale ke dawar ne ye. ⁹ Pe Yesu ta pe Yater, le Yāhā kapāyīl cīnde wīl lii le yar pe na, pe yai pe le yigi klue sīl laantee nen ne. Kai- nkāy pe cā ke sroŋ, pe naa koo pye. ¹⁰ Ye yai ye pe troho wātāhā ter yāŋ, pe ma n sroŋ, ye cā pe taha loo tēn nde na. ¹¹ Pe ca bya, pe yai pe laha. Pe sē yai pe naa nawee- wāpee pāā ye.

Pe yai pe pe ya wāyigi cā. Pe yai pe naa n sroŋ kai- bye wo. ¹² Naa wii u koho le Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa ye, u yai u pye cōo nen ya ne, u yīnde ma n pye cōo waa ter na ye. U yai u u pii wāyigi cā tesē u kahafa bye ne. ¹³ Mpāy pe koho le Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa ye, pe ma sroŋ pe tēn wo, nawee- ga naa pe gboho. Yesu cīnde wīl lii pe sya laantee nen ne, pe ma nii loo pāā nawee- ye, pe ga waha le pāā naa n laha laanyīn ne nawee- ye.

Yāhā cīnde wīl lii waa sē le cā yāā ye

¹⁴ N saba nwo yrūhū nō wāā ma kē, ma -sē n traha n ga ma yāŋ plii nde na. ¹⁵ N ma ma- kuee ter, saba nwo ga ma klaha laa ne: Yesu kāndeyārfa yai u naa u troho tāhā mii u Yesu kāndeyārwai ne, maa le cā. Poo ma mii tuhufua nen pii dyaŋ. Poo me, pe ma ke Yāhā kāndeyārfa yawāhāfa, Yāhā gii ke ma yrāŋ yalebye. Poo me, Yāhā wām. Ya'a yāā, le Yāhā cīnde le soho Yesu kāndeyārfa koho wo, poo me pe n sēŋ le na. ¹⁶ Cīnde ne, kai lii le wo ta wo n Yāhā ta wo Yater, waa saha le war ye. Le yīŋ wīl gbaha, waa saha yee kangbāy sē ne ye.

U tege ba wo ye nawee kadye ne.
Yāhā Yrā le yar gbaa na u sroŋ.

U u ya yi yar yāhāyīŋ tēnlehe na.

Kapāyīl lii le u wīl pāā,

driyẽ kui bye le luhu.
 Driyẽ kur bye wo,
 nawee- ter bye u ta pe
 Yater.
 Yãhã u kuã yir ga ta ni-
 isayũhũ wo
 yãhãyĩ na.

4

Kawar kaklahafa

¹ Yãhã Yrã le yar laha ma yee: Mpãy ga ba dur yi kãã Yesu kãnde wo driyẽ kuay-ale wo. Pe ga ba naa n luhu yĩmbuhu nkãy ye, ke n pe kar naa n yaha. Pe ga ba naa n luhu sãndãpee kaplãn ye. ² Loo ga ba pe ta, dawarfa tesẽ kawarfuafa ne, pe n pe plaha, pe n naa kãmpee yãr. Poo dawarfa mii tesẽ pe kawarfuafa mii ne, pe ga ba nii, pe naa kapee- pye, pe kalaa saa pye ke na ye. Pe ga ba nii mii, Setane pe kayĩ wãpyeŋ suhu boo pe kē. ³ Poo kawar kaklahafa mii, pe nawee- klaha ma yee, cɔɔ wãsyãŋ sē yõ ye, ma maha yee dir raa ma te wãdiŋ sē yõ ye. Ah too dir nde, Yãhã sē na ke re tãhã? Mpãy pe Yesu ta pe Yater, ma cĩnde cã, pe ga waha syaha cãã wãã Yãhã kē, pe too dir di. ⁴ Ye sē yãã, Yãhã ke dir wãn tii bye tãhã, te bye yõ; taa ter sē yai mboo Yesu kãndeyãrfua ma te sye ma yee, te ma tã ye. Te bye yai ma waha te di, taa -sē cãã syaha wãã Yãhã kē. ⁵ Yãhã kapãn tesẽ syaha wãwãã ne Yãhã kē, koo ke n pai wãn bye wãyõŋ ne Yãhã ye.

Wii syi u ma Yesu Crise tẽntẽyõ

⁶ Ma'a koo kaklaha ngĩ yar pe Yesu kãndeyãrfa na, maa nii Yesu Crise tẽntẽyõ. Ma'a loo pye, nawee- ga cã pe yee, ma n poho Yãhã kapãyĩ ne, ma suhu cĩnde kaklaha nkãy ne raa yigi. Koo kate- syãŋ ngĩ ke kaa taha ma kacãn na Yãhã wũhũ kue ye mii digi dyaŋ, ke ne kaa taha ma kadye fãnga na. ⁷ Ngbãy rii te sē cĩnde Yãhã wũhũ pãã ye, ma yai ma te wĩ sye. ⁸ Ma'a yĩŋ le Yãhã kai- na, maa ke cã laha, ma nii yĩmbui nen na Yãhã ne. Kadye wãsãhã gbar nawee kadye ya sãhã, yĩŋ sē -sē wee re na ke syi ye. Ma'a -sē nii yĩmbui nen na Yãhã ne, loo nde ma yĩŋ ne. Ma sē yãã, loo nde nawee ta u n nii yrãŋ na nanga, sukũhũ gaa bye ne. ⁹ Kapãn nde ma cĩnde, nawee- bye yai pe le sya nuhu ne. ¹⁰ Loo ne, wo n nii Yãhã tẽn tẽ yalebye, ma maha sroŋ n kãn ke wĩ ne. Ye sē yãã, wo koho taha yaha Yãhã na, Yãhã gii koo neŋ ya ke ma yrãŋ, ma maha ma nawee- Syayahafua, nawee- mpãy bye pe Yesu ta pe Yater. ¹¹ Kai- ngĩ bye klaha pe Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa ye, taa pe yar waha, pe naa koo ngĩ pye. ¹² Taa ma naanfuẽ, ma'a syi ta waa n naa ma kloŋ loo nde wĩ na ye. Ta, ma pyer n naa n yõ, Yesu kãndeyãrfa n te yãŋ naa n gbe ma ye, ma yẽ kaplãn ne, ma troho wãtãhã ter ne. Ta, nawee- bye ntãŋ

n dye ma t̄āy, -taa tyii ma laam n ȳō, Yesu k̄āndeyārfa n naa n ȳāŋ ma na, ma Yesu w̄ātaŋ ter ne ma Yater, ma laam gbegbe ter ne.

¹³ Naa ke Yāhā kaplāŋ kal Yesu k̄āndeyārfa yawāhāfa telai wo nawee- bye ȳinde na! Naa pe yar pe naa k̄ānyī yār! Naa pe klaha Yāhā kaplāŋ ne! Koo ngī yigi ma naa ke pye, ta n sya ba dur ba. ¹⁴ Per gii Yesu k̄āndeyārfa w̄āle pe ba klue taha ma na, Yāhā ba kaplāŋ nkāy le waa laam wo ma wī na u n ke t̄ōr, ma yee Yāhā fānga gaa wāā ma kē. Koo fānga nge ta, ma naa Yāhā tēn tē! ¹⁵ Loo nde ya ta ma tēn, ma naa le tē yalebye kayi ne, nuhu ne, le n naa n gaha ma ye yaha ye, nawee- bye n waha le yāā ȳinde ne. ¹⁶ Kacān yāā mii na, taa ta ma troho wātāhā ter n naa n ȳō, ma kaklaha ke naa n nii cīinde kaklaha. Ma'a mii plāhā, ma nii ngī pye yalebye, ma ga sya yaha. Mpāy pe n luhu ma ye plii bye, pe bya ga naa pe troho tāhā ma wāŋ syi dyaŋ pe ba sya yaha.

5

Yāhā tēntē yai u Yesu k̄āndeyārfa yigi mii?

¹ Ma'a syi ma naa n s̄ā w̄āle na ye. Ma'a yee, mboo ga laantor le pe laam wo, ma naa pe yar mii nawee dyaŋ u tuhufa ne. Naa laantor le pe naanfām laam wo mii nawee dyaŋ u cīifa ne ma suhu u lefa ne. ² Naa laantor

le pe cale laam wo mii ma nahafa dyaŋ, pe cabii tesē pe capīy ne mii nawee dyaŋ u syafa ne, -taa -sē mii wāyigi cā pe ne.

³ Calangusyam mpāy nawee wee pe na ye, naa nagboho ta pe na, ma naa koho le pe ye! ⁴ Calangusya wii ma pye kicar ne tesē kur kue pii ne, pe yai pe naa pe troho tāhā pe nahafua ne mii Yesu kānde le yar mii. Pe yai pe naa kayūhū pye pe nwonfa kē, pe seefa pe kayī lii pye ter pe kē, pe naa le kayī dur pe kē. Loo ne, le n t̄āy Yāhā ye. ⁵ Calangusya wii ma -sē pye, waa wee u na ye, u ȳintaha ma maha syii, u u koho taha yaha Yāhā na, u naa n p̄āā Yāhā ne ke yai ke yīmper, u naa ke nar ke naa u koho soho. ⁶ Calangusya wii ma -sē kuae u laangapee wūhū ya pye, tuu sya nwo u sē ku wa ye, u ma mii nakugu dyaŋ u kapee- koho wo. ⁷ Naa pe bye klaha kai- ngī bye ne, pe troho wātāhā ter n ȳō naa n t̄āŋ pe ye gbegbe. ⁸ Yesu k̄āndeyārfa wii ma yee u sē u nwonfa yāŋ ye, u Yesu kānde miy yaha. Woosyifua nwo pee wii na, u sē Yesu ta yāā u Yater ye.

⁹ Calangusya wii syi u myaha yai ke yrūhū koho w̄āle wī na Yesu k̄āndeyārfa yawāhāfa tēn laam wo, u yai u pye dye- gbeetāā syi. U yai u pye tuu nii ter puai nen ya ye. ¹⁰ U yai u pye miyūhū ne kayūhū kue ye: Kicar wāyigiyō syi, nampay

wāgbihi ne, u pye u Yesu kāndeyārwei tēntēle, u pye koholefua fēnfa ye, kayī wī le naa n tāy u ye.

¹¹ Calangusyam mpāy yīntaha ke sē syi ye, ma'a syi naa pe syi myar yrūhū Yāhā tēn wātē wī na ye. Mii loo sē ne ye, naa waa wāgbe laam ma pe yigi, pe ga waha le Yāhā tēn miy yaha loo nde wī na. ¹² Pe ma yē ter Yāhā tēn wātē wī ne, ma ba le sye, le ga nii kapee pe ye. ¹³ Pe mii, laa tēn wee pe na ye, pe ga pe ya ta nawee- kle kafa. Lii le cā pee, pe yē kaplāṅ ga nihi ter, pe kalaa wee kai lii na ye, pe ga pe yē le le wo. Lii le maha wee wāpāā wī ye, pe ga naa loo pāā. ¹⁴ Loo ne ta n yee, calangusya wii u sē le ter syihi wāsee na ye, n n ke naa waa ma yi usyi na, ma u gbe ta cō, le puar. U ma syihi yāā see, u ma u kaha yigi yō, wo napī saa waha laa wāpee yāā wo wī na u naa le pāā ye. ¹⁵ Ye sē yāā, calangusyam mpāy mii, pe le Yesu kānyī miy yaha, ma Setane kāmpee gbe. ¹⁶ Yesu kāndeyārfua wii ma pye u nawee waa ne tuu nii calangusya, u yai u naa koho le u ye, u ma n tyii u na u n nii teger Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye ye. Calangusyam mpāy pe ma, waa wee pe na ye, pe yawāhāfa ga waha naa koho le poo ye.

¹⁷ Wāle mpāy pe ma pe Yesu kāndeyārfa yawāhā yahasee ye, pe Yesu kāndeyārfa yai pe naa

nagboho ta pe na tesē pe naa pe dāān wāā pe kē. Poo me mpāy ne pe Yāhā kaplāṅ pāā pe Yesu kāndeyārfa ye ma maha pe klaha. ¹⁸ Ye sē yāā, Yāhā sabangbāṅ wo, kapān laa ma le yrūhū ta mii nde dyaṅ:

«Pe naha gii ta ma yee ke dir pua tāhā naa n yi te syir wo, pe sē yai pe koo naha yē pua tā too dir nde na ye.»

Le maha yrūhū ta ma yee: «Tēntēfua yai u dāā u dāān ne.» ¹⁹ Pe ma wāpee laa pāā taha yahaseefua waa na, nawee- syām laa na nawee- tāā syi gε ma yee, pe sē le yāā yīnde ne ye, ma'a n le sya ye. ²⁰ Yahaseefa mpāy ma pua yaha kapee- wāpyeṅ na, ma naa le kuān pe ne pe Yesu kāndeyārfa bye yīnde na. Loo ga ta pe bye n naa n fya. ²¹ Lii tē ga pāā waha ma ye Yāhā yīnde na, Yesu Crise ne tesē pe yāhāyīṅ tēnleheyōm ne, loo ne nde: Nkāy tē ma yar, naa n pye ke syi, ma'a n yee maa dye waa kue ye taa tyii waa na ye, ma'a n yee waa wī n tāy ma ye ma ter waa yaha ye! Naa cīnde fla loo yāṅ!

²² Ma'a Yāhā nar waa kē, ma'a n koho taha u na farfar ye. Wii ma kapee pye, ma'a n dye u kue ye ye, naa mii yigi yalebye kapee- kue ye!

²³ Ma laha ke ma yaa, ma'a syi loho ya ta ma lawōṅ ye; defī wo naa n wlāhā cacar, u ga ta dir saa naa n syā

ma laha wo ye, ma n naa nii korkor.

²⁴ Mpāy kapee- ma, ma'a sya yee ma sē le fla naha ye, maa ke kapee- yāā gbaa na ufua tuu pye. Mpāy kapee- sē ga waha pye ke sē n yāā gbaa na ye, ma'a le fla naha, maa cā ba ke yāā kur ye, ufua kapee- pye cīnde. ²⁵ Kayūhū pyefa bya ma koo syi. Wii ma kayūhū pye, ke n yāā gbaa na. Ke ma sya yee, ke sē yāā gbaa na ye, ke saha kuee wam wo ye, ke ga ba naa n tōr nawee- bye n ke luhu per gaa.

6

¹ Mpāy pe ma yāmpa, pe yai pe naa cīnde nagboho ta pe yīnfa na. Mii loo sē ne ye, nawee- mpāy ter ga waha naa Yāhā miipihii yee ma suhu wo kaklaha ne. ² Yāmpa mpāy yīnfa pe ma Yesu kāndeyārfa, poo yāmpa mii sē yai pe yee, poo tesē pe yīnfa ne, poo ma mii Tuhufua nen pii dyaŋ, pe sye pe saa naa nagboho ta pe yīnfa na nantāŋ ye. Le wee koo syi ye, pe yai pe cā pe tēn tē pe yīnfa mpāy kē pe ma Yesu kāndeyārfa, pe yīnfa ntāŋ maha dye pe tāy. Loo nde yai le waha pe yāmpa ta pe n pe yīnfa wīi gbihi pye naa n yō.

Kawar kaklaha tesē wale wātāyter wīi nawee- ye

Kai- nkāy taa yai ma naa n pāā nawee- ye, -taa naa pe klaha, koo kē tē tōr yar ma na. ³ Wii ma nii kaklaha gaa

ter klaha ma nii n yee, woo sē yer wo Yīnfa Yesu Crise kaplāŋ na ye, koo kaplāŋ ngīi ke nawee- troho wātāhā ter sroŋ, ma maha yee, woo sē yer koo kaklaha nge na ye, koo gii ke sroŋ wo Yīnfa Yesu wāta wīi ne wo Yater, ⁴ woofua nwo ta yi u yatan ne, u sē maha laa gē cā ye. Nafāā kaplāŋ wātyīn ter u koho ne, u maha nawee- yē ke yalebye. Loo nde n pai laanyar ne, wāhā wācer ne, tyehē ne, nagblaha ne, nampyeŋ wāpee wāga ne. ⁵ Mpāy kacān te kāā yi le Yāhā cīnde kānde wo, wāyer wee pe kaplāŋ wātyīn na ye. Pe le ga ma yee, wii ma Yāhā ta u Yater, ufua ga waha wale ke loo nde flāhā tāy.

⁶ Cīnde ne, Yāhā laam wīi wāpyeŋ ma gboho nawee laam wo, wangbāy laa sē ter loo nde yaha ye. Ufua saa naa laa ke nantāŋ ye. ⁷ Ye sē yāā, wo sē see ba ngaa ne driyē wo ye, wo maha wee too ga waha ngaa gbe ke laam wo wo ter ke ne wo kuper ye. ⁸ Wa'a nii wo yē digi yāā, tesē nayre ne ma le n tā wo kadye na, laa sē maha kuee nantāŋ ye. ⁹ Mpāy pe yee poo n traha pe wangbāy ke, loo ne le pe tyīn n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye. Pe laam wūhū pee, ma nihi, yīŋ maha wee ke na ye. Koo ngīi syi kē, ke nawee ta u n gbe namihi na, u wīi n klaha- tāŋ, u n maha u yīŋ ke laa. ¹⁰ Ye sē yāā, wale wīi ma gboho ter mboo wii laam wo,

loo nde n pai kapee- ter bye ne. Mpāy wale wīi ba gboho ter pe laam wo, ma pe ta pe n le Yāhā kānyīi fla miy yaha, ma maha pe laanyīn bye pye klaha- pe ya kē.

Pɔl Timuti yar kai- ne

¹¹ Mboo woo na Timuti, Yāhā nawee kē ma ne. Kainkāy tē pāā ter, ke bye yāā ma ke ta yaha. Ma yai ma kai- nkāy kē ke ngīi: Kasron wāpyeŋ, wāpuayaha Yāhā wīi na, Yesu wāta wīi ne ma Yater le n naa le ma laam wo, nawee- ntāŋ wādye wīi ne ma tāy. Naa ma laam yīn yalebye, -taa ta pe naa n tāy. ¹² Taa Yesu ta ma Yater, loo fānga gbe ma kapee- wāpyeŋ yia. Ma'a nii loo pye, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, maa le yāā. Yāhā ma yee yi loo nde na. Mboo ge sē le pāā la nawee- busāā yīnde na ma yee, ma Yāhā Dya Yesu ta ma Yater.

¹³ Yāhā gii ke yrā le wān bye wo, koo tesē Yesu Crise ne, woo wii tuu le pāā Pōsyi Pilati yīnde na pe nawee- bye ne ma yee, woo kē Yāhā Dya, n ga nde pāā ma ye ke syāŋ yīnde na: ¹⁴ Le Yāhā kānde yigi klue sīi ne, -taa naa le yāŋ, ma'a syi kawar kaklaha n wlāhā le ne ye, wo Yīnfua Yesu n sya ba dur ba. ¹⁵ Yāhā yale lii ta, le ma ba nɔ, ke ga u ta u n dur ba. Yāhā kē ke ma cīinde yahaseefua kai- bye wo, koo ya kē ke n pai yrīŋ ne. Koo kē ke ma fāngafa bye Fāngafua, ke ma yīnfua bye Yīnfua. ¹⁶ Ke ma, gbā

saha crā ge crā ke na ye. Yāhā niisaha ma cāā- wo, cāā- mpāy syi nawee saha crā pe na ye. Nawee saha Yāhā yāā yīnde ne ye. Yāhā myaha yai nawee- ter bye pe naa ke gboho, koo gii wākuayāā wee ke fānga na ye. Amen, le nii ke syi.

¹⁷ Mpāy pe ma driyē nge wale ne, pe yar pe ma syi pe yatan ta pe ya na ye. Pe yar pe ma n koho taha naa n yaha pe wale ya na pe yee le gboho ye; wākuayāā ma le na, wāklahayāā bya ne. Pe yai pe koho taha naa n yaha Yāhā koo na, koo gii ke wo kē wān bye ne busāā, ma yee te naa wo wīi yō. ¹⁸ Pe yar pe naa kayīi pye, pe naa ke pye ke n gboho naa n nɔ pe wale wāgboho syi na, pe nii laantār ne, pe naa pe koho wān la nawee- ne laanfīr ne. ¹⁹ Pe ma koo pye yalebye, nangbān kē pe ke n ta Yāhā Yai wo; too nangbān wān nde syi sē waha n klaha- ye. Loo na, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, pe ga ba loo yāā.

²⁰ Dya, Yesu kapāyīi kaklaha wūhū nkāy tē ma yar, ke ma ma koho wo, ke yigi yō. Kaplāŋ nkāy syi yīŋ wee ke na ye, nkāy syi ke ga maha waha nawee ta, u saa Yesu ta u Yater ye, ma'a n naa ma yē le ke syi wo ye! Kawar wūhū nkāy pe ta kacān wūhū, koo nkāy ke n yee, le Yāhā kapān wīi wee cīinde ye, ma'a n naa ke syi luhu ye! ²¹ Ma sē yāā, mpāy pe yee poo ma too kacān nde

syi cãfa, pe Yesu wãta pe
Yater wĩ miy yaha.

Yãhã n laantãr yar ma na,
mboo tesẽ mpãy ne pe ma
ma ne.

Pɔl saba syāṅ wuhu kaplāṅ Timuti ye

Syaha fla

1 Ndoo Pɔl kē, ndoo wii Yāhā ra ta Yesu Crise tēnlēhē. Yāhā ke bii yē ter nawee- ye, koo ga ba cīinde yrā lii wāā pe kē Yesu Crise kāmāy na, ke ra taha, n naa loo nde yar nawee- na. 2 N saba nwo yrūhū nɔ wāā mboo Timuti kē, ma ntāṅ dye ra tāy, ma ma ra dya Yesu kānde na. Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīṅfua Yesu ne, ke ke kayī wāā ma kē tesē ke yrīṅ ne, ke ma fēn di.

Pɔl laantor le Timuti laam wo

3 N syaha wāā Yāhā kē ma wīl na, Yāhā gii n ma ke tēn na. Kai- nkāy tē cā ke sroṅ, koo tē n pye le Yāhā tēn na mii ra faale wāle wāṅ syi dyaṅ. Yalebye ke yai ke yīmper, n ma nii n pāā Yāhā ye, n sē ne faha ma wīl ne ye, n ne ke nar ma kē. 4 Too naa n cāāṅ wii na per gii, ma ba yīntām yi. N ma nii loo nde ga, ma laam bya ma ne ra yigi, ta n sya naa n ke, n ma yāā yīnde ne, n naa nuhu di. 5 Ma nahafuadyaha Loyise tesē ma nahafua Yinisiye ne, poo mii cāā Yesu sroṅ ta pe Yater ma yaha. N le cā, ma bya Yesu ta ma Yater laantee nen ne pe wāṅ syi dyaṅ. Koo kē, n syaha wāā Yāhā kē ma wīl na.

6 Tē ba koho taha ma na, ma naa Yāhā nar ma kē, koo kē, Yāhā n wāyīl wāā ma kē; loo le ma ta, ma n ke tēn wātē fānga yāā. Ma'a syi ma loo wāyīl nde faha ye! 7 Ma sē yāā, Yāhā Yrā lii Yāhā le le wo laam wo, le sē wo ta wo n nii fya le cīinde wāpāā ne nawee- yīnde na ye. Le wee koo syi ye. Yāhā Yrā fānga le wo laam wo; le wo ta, nawee- ntāṅ n dye wo tāy, le wo ta, wo n wii wāyigi cā.

8 Loo na, ma'a syi ma yee, Yīṅfua Yesu kapāyīl wāpāā wīl fyar yigi ma kē ye. Tē nwo nwompihi wo Yesu wīl na, ma'a n yee, a loo maha fyar yigi ma kē ye. Ma bya, naa mii gbihi wāfāy kur ye ra ne le Yesu kapāyīl wāpāā ne. Ma'a syi fya ye, ma koho taha yaha ke fānga na, fānga gii Yāhā ke wāā. 9 Yāhā koo kē ke wo sya yaha, ma maha wo yee too nii ke nna; le sē nii mii, wo kayūhū pye koo syi ye, ke ya laam wīl ne, ke le pye wo kē laantār tāy. Ke bii loo kayīl nde ta yaha wa wo kē Yesu Crise kāmāy na, driyē sē bii tāhā wa ye. 10 Ke le yar wo na yagaa wo Syayahafua Yesu Crise wāpaṅ ne driyē nge wo. Yesu Crise ta, gbā saha kapee pye wo na nantāṅ ye, tesē cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, u maha loo yar wo na le Yāhā kapāyīl wo.

11 Yāhā ra yāṅ yi ma yee, n naa le kapāyīl tōr nawee- ye, n nii Yesu tēnlēhē. Loo ne, ta n nii nawee- klaha le

kapāyī kai- ne. ¹² Loo le ra ta, ra n nii wāfāy nge fāy. Le sē fyar yigi ra kē ye. Wii tē ta ra Yater, n ufua cā. N maha le cā, le Yāhā kapāyī wūhū nkāy tē klaha nawee- ye, u ga waha yia u naa n sēṅ ke na, u wādurba per n sya ba no.

¹³ Cūnde kaplāṅ nkāy tē yar ma na, naa koo ya yāṅ ma naa nawee- klaha ke ne. Ma seefar le Yesu ne, koo syi kē Yesu n nii ma Yater, nawee- ntāṅ n dye ma tāy, kuee yai tāṅ ke syi! ¹⁴ Kaklaha nkāy tē yar ma na, ke gbihi yigi, ma'a n tyii waa n ke wā klaha ye! Naa loo pye Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā Yrā lii le ma wo laam wo.

Mpāy dur yi Pōl kur ye, mpāy -sē kuee u kur ye

¹⁵ Ma cā Yasyi kue kāntrahafa bye dur yi kāā ra kur ye, Fisyel dyaṅ Yermosyēn ye ne. ¹⁶⁻¹⁷ Yōnesyifōr woo na, tē nwo ke nwompihi wo, fyar sē u yigi ra wīī ne ye. Yāhā ke kaa taha u kahafa na. Tuu ba pa Wōrme wo nwo, u ba ra fla ke farfar, ma sya ba ra saha cā, ma naa n pai ra fla na, ma ba naa laanyīn kaplāṅ pāā ra ye. ¹⁸ Faale wo, tē sē ba pye wa nwompihi wo ye, ma pye Yefesyī wo, tuu naa koho le ra ye mii, ma le cā. Wo Yīṅfua Yesu u ba u fen di Yāhā kasāhā per wo.

2

Wii u Yesu kānde yigi klue sīī

¹ Ta dya, mboo na, ma cā too seefar le Yesu Crise ne, wo kayīī yāā. Naa mii plāhā Yesu kānde wo loo kayīī nde kāmāy na! ² Kaplāṅ nkāy raa luhu ra yē na, tē naa nawee- klaha ke ne nawee- yīnde na, mpāy raa cā pe sron, ma cā pe ga waha nawee klaha ke ne pe ya ndon, pe klaha ke ne!

³ Ma ma mii seraasyiyō dyaṅ Yesu Crise ye. Wāfāy ma ma dye, naa ma fen lay sya ra wāṅ syi dyaṅ! ⁴ Seraasyi naa wii u n gaha naan miysaha wo, u n ke u wīī le naa n tāy u yīṅfua ye. Loo na, kai- nkāy ke wee naanmiy wūhū ye, u saa naa u ya wlāhā ke ne ye. ⁵ Ma maha cā, kaa na pe ma ne yee, nawee- pe pe ya kihi; wii ma yahasee gbe, u ga ngaa yāā. Pe kānde lii yar pe yakihifa na, wii ma yee u sē n ter ke syi ye, u ma sya yahasee gbe, u saa ngaa yāā ye. ⁶ Tawarfua wii tuu le tēngbāy tē, te dir ma ba gbe, woo tuu ga cāā u lay yāā. ⁷ Kaplāṅ nkāy tē pāā ma ye, ke le yaha ma laam wo, wo Yīṅfua ga ba kacān wāā ma kē, ma n ke war.

⁸ Ma sē Yesu Crise wīī yāā la, tuu sya ba ku, u ba yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye. U faale wādyaha gaa kē Dawide ne. Le ma Yāhā kapāyī wo, Yāhā kapāyī lii wīī tē tōr n yar nawee- na. ⁹ Loo wīī wātōr

kē, le ra le wāfāy nge wo, ta n sya nwo, pe ra pua yaha nwompihi wo kapeepyefua wāṅ syi dyaṅ. Le Yāhā kapān loo na, le saha pua yaha ye. ¹⁰ Loo ne, ta n nii wāfāy nge fāy mpāy wī na, Yāhā pe yaṅ yi. Pe ma waha sya yaha Yesu Crise kāmāy na tesē nayōr rii syi wākuayāā wee te na ye, pe ma maha too bye yāā, ta wāfāy nge saa kai kua ra ye ye.

¹¹ Kaplāṅ ngī tē ga tōr ma ye, cīnde wūhū kē:

«Wo ma sya fāy mii waa gbā yāā,
wo ga ba nii yrāṅ na u ne wii ndoṅ.

¹² Wo ma wii plāhā le Yesu kānde wāyār ne,
waa ba nii fānga na u ne wii ndoṅ.

Wa'a yee wo sē Yesu cā ye,
u bya ga ba yee, woo sē wo cā ye.

¹³ Wa'a sya yee, wo sē n sroṅ Yesu kānde wo ye,
u Yesu woo na, tuu yē ter wo ye lii ne,
u n sroṅ le ne.

Ye sē yāā, tuu lii pāā,
u saha dur u le sye u ya ye ye.»

Tētē wii u u yīṅfua laam yīn

¹⁴ Kaplāṅ ngī tē pāā ma ye, ke gbihi yar nawee- bye na. Le pāā waha pe ye Yāhā yīnde na, pe tyii kaplāṅ wātyīn na Yesu kāndeyārfa yawāhā fla wo. Ke n pai wāhā ne, ke ga waha ta Yesu kāndeyārfa mpāy n dur yi

le kānde wo. ¹⁵ Mii waha, ma nii tētē wii syi dyaṅ, u tēn tē n yō Yāhā yīnde na, le sē fyar yigi u kē ye. Naa ke Yāhā kaplāṅ cīnde tōr gbegbe nawee- ye! ¹⁶ Kaplāṅ nkāy yīṅ wee ke na ye, ke sē maha sroṅ Yesu kānde ne ye, ma'a n naa yē le ke wo ye! Mpāy pe koo pāā, loo nde pe troho dur yi n kāā le Yāhā kānde wo. ¹⁷ Pe yē kaplāṅ ma mii nahapihi dyaṅ nawee troho na, nahapihi gii syi ke ga ke troho bye pye klaha- tāṅ ufua kē. Mpāy pe koo kaklaha ngī syi klaha, Yiminee ma pe ne, Fileti ne: ¹⁸ Pe le pāā ma yee, a wii Yesu kāndeyārfa, wo yir wa gbā wo, ma dur ba wa gbaafa ye yrāṅ na. Loo nde na, pe le cīnde fla miy yaha, ma maha nawee- mpāy ta pe n yi n kāā le Yesu kānde wo. ¹⁹ Cīnde wūhū nkāy ke ma yīṅ Yesu kāndeyārfa ye, koo nkāy Yāhā ke pāā ta yaha, ke wee wāyēhe wūhū ye. Koo kaplāṅ kē ngī: «Mpāy pe ma Yāhā wām, Yāhā pe cā.» Ma suhu «Wii ma yee Yesu ma woo Yīṅfua, ufua yai u dur yi kapee kur ye.»

²⁰ Nangbāṅ kaha wo, didiwān kur bye sē kē te fāā sān ne tesē wargbe ne ye. Taa ma, te fāā poor ne, taa -sē ma, katyigi pe ta. Te sān wān tesē te wargbe wān ne, pe roo gbe n yi cīnde wūhū ma ga pye. Te poor wān tesē te katyigi wān ne, pe roo gbe n yi plii bye, te n maha n wluhu. ²¹ Kapee- nkāy tē tōr yar ma na, wii ma yee u sē

ke syi pye ye, u ga nii mii didikla gii dyaṅ, pe ke gbe n yi cīnde wūhū ma ga pye. Wii ma nii koo syi, u sron ma u Yīnfua myaha na. U ga waha laa yō u Yīnfua kē, u gbihi ta kayūhū wāpyeṅ na.

²² Taa ma naanfuē, naanfāndi wūhū nkāy ke sē yō ye, ke yāā ma ke ta yaha. Naa ma wāsrōṅ wī loo kē, naa Yesu ta ma Yater yalebye, tyii ma nampyeṅ-ntāṅ n naa n dye ma tāy yalebye! Mpāy laam pe ma gbegbe, ma Yīnfua Yesu ta pe Yater pe kānkai- bye wo, nii yīmbui nen na poo ne!

²³ Kaplāṅ wātyīn nkāy ke sē kaa taha nawee kacān na ye, ke yāā ma ke ta yaha! Ke syi n pai wāhā ne. ²⁴ Ma cā, wii u Yīnfua Yesu tēn tē, u sē yai u naa n wāā ye. U yai u naa laantār kaplāṅ pāā nawee- bye ye. U yai u waha naa nawee- klaha Yāhā kaplāṅ wūhū ne, u yai u pye laanyīnfua. ²⁵ Mpāy pe u yē kai, u yai u waha pe gbihi naa n yar kaplāntāhā ne: Laa na, Yāhā ga ba pe ta pe n le sya pe cā pe yē kaplāṅ sē yō ye, pe ke miy yaha. Loo na, pe ga waha cīnde kaklaha cā. ²⁶ Loo na, pe ga maha waha pe faale laantor kacān yāā, pe waha fer sya sāndāpee yīnfua Setane namihi wo, Setane wii u pe yigi kawar kaklaha nkāy ne ma pe ta pe n nii u laam wī pye.

3

Driyē kuayale wo, nawee-

kapee- ga ba gboho ter

¹ Ma laam too nde na: Driyē kuayale cāā ga ba pee naa n gaha. ² Nawee- ga ba naa pe ya yīṅ ya kē. Wale wī ga ba gboho ter nawee- laam wo. Pe ya wāsey wī ga ba naa n tāy pe ye. Yataṅ ga ba gboho pe na. Pe ga ba yīnde le Yāhā wo. Pe saa ba naa n luhu pe seefa ye ye, pe sya naa n wāā pe ne. Mboo wii ma kayī pye pe kē, pe ga ma dāā kapee ne. Pe saa ba naa Yāhā wī yāṅ cīnde ye. ³ Nawee dugu saa ba pye pe na ye. Wāhā ma pe le nawee ne, pe saa sya pe wāā le yāā u ne ye. Pe ga ba nii nagblahafa. Pe saa ba naa pe ya wāyigi cā ye. Pe ga ba naa fānga yar nawee- na. Kayī wāpyeṅ saa ba naa n tāy pe ye ye. ⁴ Pe ga ba yār naa n yaha pe nampyeṅ- na. Yēkuān wī ga ba naa n tāy pe ye. Yataṅ ga ba ter pe koho ne. Pe ya laam wūhū ga ba naa n tāy pe ye Yāhā wī na. ⁵ Pe ga ba le ka naa n pāā yē ya ne, poo ma Yesu ne, pe laam wo pe -sē u fānga wī sye, u ma n pe troho wātāhā ter wāklaha pe kē ye. Ma'a naa mii le pe kānde wo ye!

⁶ Poo mpāy ge ga ba naa n tay kakle wo, pe naa ca mpāy wlaṅ pe kawar kaklaha ne, ca mpāy syi pe wākaryaha sē n sye ye; poo ca mii cā pe pe ya le gboho ter kapee- wo, pe laam wūhū ma maha gboho. ⁷ Pe n kē pe naa pe klaha, pe sē -sē n kē pe cīnde cā ye. ⁸ Poo nawee-

mii ga ba naa pe syi ca wlaṅ. Kawar wūhū ya ke ma pe laam wo, pe ga ba naa kawar fua, poo Yesu ta pe Yater. Pe kawar kaklahafa mii, pe ga ba yee, poo ga yer tā le cīnde na mii faale dyaṅ Syipte caifa Yanese tesē Yamrese ne pe bii yee, poo ga yer tā Musa cīnde wūhū na mii. ⁹ U Yanese tesē u Yamrese ne, pe sē waha bii yia ye, nawee- n bii cā dawarfa me pe ne. Pe kawar kaklahafa mii, pe bya wīi ga ba nii koo syi, te kawar saa ba ka yahasee ye pe ye ye.

Pɔl Timuti yar kai- ne

¹⁰ Ma -sē yee mboo na, ma ra kaklaha sya, ma ra troho wātāhā ter gbe. Lii tē n ke driyē wo, ma bya le cā. Tē Yesu ta ra Yater mii, ma bya u ta ma Yater koo syi. Tē ra laam yīn mii, ma bya ma laam yīn koo syi. Nawee-ntāṅ pe n dye ra tāy mii, pe naa n dye ma bya tāy koo syi. ¹¹ Tē ta laam plāhā le Yesu kānde wāyār wo mii, ma le cā. Pe naa ra nuhu le Yesu kapāyī wīi na mii, ma le cā. Tē naa wāfāy gii bye sya, ma ke cā. Wāfāy gii ter sē maha kuee mii pe sē ra fāy ke ne Yātōosyi wo ye, Yikō ne, Liiser ne? U Yīnfua -sē ra yīṅ wloho naa n yi koo bye wo. ¹² Ma cā mpāy bye pe yee, poo ga seefar le Yesu ne, pe naa pe troho tāhā Yāhā yor wo, pe ga ba naa pe bye nuhu loo nde wīi na. ¹³ Nawee- mpāy pe pee ma yee, poo ga naa nawee- wlaṅ kawar kaklaha ne, kaa

ga ba taha naa n gaha pe pyer wāpee na; pe ga ba yee poo ga nawee- wlaṅ le kāmpee lii wo, poo gε me pe ga ba too dye le wo.

¹⁴ Mboo na, taa ma klahafa cā, kai- nkāy pe ma klaha, ma cā cīnde wūhū kē. Mii plāhā, ma kuee ke wo! ¹⁵ Ma kicar cāā gε na, ma ba Yāhā sabangbāṅ kaplāṅ cā. Koo kaplāṅ ngīi ga waha kacān wāā ma kē, ma n Yesu Crise ta ma Yater ma ba sya yaha. ¹⁶ Kaplāṅ nkāy ke ma Yāhā sabangbāṅ wo, Yāhā kē ke koo ngīi bye le nawee- mpāy laam wo, pe n -sē ke yrūhū yaha. Ke yō, ke ga waha nawee klaha Yāhā wūhū ne; ke ga waha nawee kapee- yar u na, u n cā ke sē yō ye. Ke ga waha nawee klaha, u n kāmpee miy yaha, u kānyīi gbe. Ke ga waha nawee klaha, u n naa n sroṅ. ¹⁷ Nawee wii u Yāhā kānde yār ke syi, Yāhā kaplāṅ ga u ta u n nii naweeyō, kayūhū wāpye wīi ya n nii u laam wūhū.

4

¹ N ma nar, Yāhā yāṅ tesē Yesu Crise ne, Yesu Crise wii u n pai yrāṅfa sāhā ma suhu mpāy ne pe ku wa, woo wii u n pai dur ba kāntrahafa ye u yīnfar ne, ² Yāhā kapān pāā naa n yigi nawee- ye yalebye! Le wāluhu laam ma pye pe na woo, le wāluhu laam ma maha yee le wee pe na ye woo, naa le pāā pe ye! Pe gbihi naa n yar le ne! Wii ma kapee pye, u yar u n le sya u cā, le sē yō ye. Wii ma

kapee pye, u sē yer le na ye, ma le kuān u ye, -taa fānga le ufua wo. Ma laam yaha koo ngī bye na, ma naa pe klaha laanyīn ne!

³ Ma sē yāā, yalaa wo, Yesu cīnde kaklaha wāluhu saa ba naa n tāy nawee- ye ye. Lii le n tāy pe ye, loo ya pe ga ba naa n pye. Pe ga ba pe laam kaklahafa ge yāṅ yi busāā, pe pe ta pe ya tāy, pe n naa pe laam wūhū tōr pe ye, pe n naa n luhu. ⁴ Pe saa ba naa Yesu cīnde kaklaha luhu ye, pe ga ba ke sye pe naa n gbāy ya luhu. ⁵ Mboo na, mii wāyigi cā kai-bye wo, naa mii waha wāfāy wo! Ma tēn ne Yesu kapāyī wāpāā ne nawee- ye, le tē naa n yō! Tēṅ nkāy bye pe le soho ma koho wo, naa ke bye tē!

⁶ Ndoo na, n le sya ma ga nii yrā le soho Yāhā koho wo. Le yale ge nō wa tē ga ku. ⁷ Driyē nge wo, n le sya ma naa nii srā kayī wī na. N fā fā fā, yagaa woo n nō ra fee yersaha na. Yesu kē tē ta ra Yater ma sya ba waa yagaa na. ⁸ Yagaa tē waha yia, n cā n ga dāān yāā: Too dāān nde, kayīngbāy ne, kayīngbāy lii, wii ma n sroṅ u ga le yāā. Yīnfua wii u ma kasāhāfua, woo wii u sroṅ, u ga le wāā ra kē kasāhā per wo. Ndoo ya sē kē tē ga loo kayīngbāy yāā ye, mpāy bye pe u Yīnfua wādurban sēṅ nuhu ne, pe bya n pai le yāā.

Yesu kāndeyārfa mpāy wī

⁹ Mii waha, ma ba yi ra na, ma'a n nii kuee ye! ¹⁰ Ma sē yāā, Demasu tuu yi kāā ra kur ye, driyē nge wūhū tāy n ter u ye, koo kē. U ka Tesaloni na. Karsā ye poo na, Tyite ne, poo ma ra kur ye. Karsā ka Galasyi na, Tyite - sē ka Dalamasyi na. ¹¹ Luke ya u kuee ra ne. Ma'a n pai, ma Mareke yigi ba, u n ba naa ra koho soho tēṅ ne. ¹² N Tesyihi lehe Yefesyī wo. ¹³ Ta nayrengbāṅ gii ke ma Karpasu fla na Toosa wo, ma'a n pai, ma ke gbe naa n pai ra kē, te sabar bya ne. Ma'a n faha te sre wān yaha ye, tii tē kaplāṅ yrūhū yaha te na, ma re kur ta yaha.

¹⁴ Ntyasāā naa Lesyāānder kapeengbāy pye ra na. Tuu lii pye, u Yīnfua ga ba loo dāān wāā u kē. ¹⁵ Ma bya, naa mii yigi u ne; ma sē yāā, Yāhā kaplāṅ nkāy bye too pāā, u naa n ke woo ga yer tā ke bye na fānga waha na.

¹⁶ Ta kasāhā na, tē fe yir per gii ma naa ra yīṅ ke, waa ge sē pye ra ne ke fla na ye; pe bye ba ra miy yaha. Yāhā ma syi ke loo ta kapee pe yīṅ na ye. ¹⁷ U Yīnfua -sē pye ra tāy, ma ra laam plāhā, ta n waha le Yesu kapāyī pāā mpāy bye ye pe wee Yiifeye, pe n le luhu. Yīnfua n maha ra yīṅ wloho yi jar koho wo, kapee sē ra yāā ye. ¹⁸ U Yīnfua ga ra yīṅ wloho yi kapee- ter bye wo, u ga ra ta, ra n dye u Yai wo yāhāyīṅ na. Woo myaha ya ke naa n sey yalebye, wāyeryāā ma n

pye le na ye. Amēn, le nii ke syi.

Ke kaplāṅ kuasaha, syaha ne

¹⁹ Persyile syar ra kē, Yakila ne, ma suhu Yōnesyifōr kahafa byε ne. ²⁰ Yerasyi kuee Kōrnti wo. Toofī sē pye wāwee ye, ta n u ta yaha Melēti wo.

²¹ Mii waha, ma cāã pa te werngbān cāã yaha. Yeblusi, Pudānsyi ne, Linusu ne, Kladya ne ma suhu pe Yesu kāndeyārfa byε ne, pe ma syar. ²² Yāhā ke ta, u Yīṅfua n pye ma kur ye. Yāhā ke ke laantār yar ye na.

Pol saba kaplāņ Tyite ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pol kē, tē saba nwo yrūhū. N ma Yāhā tēntē, ma maha ma Yesu Crise tēnlehe. U ra lehe ma yee, Yāhā ke mpāy yāņ yi, n pe yar le Yesu Crise kapāyī wī ne, pe n waha u ta pe Yater, pe waha le cīnde cā, cīnde lii le n pai Yāhā kānde wāyār ne. ² Loo ga pe ta, pe n koho taha yaha le cīnde yrā wī na, cīnde yrā lii wākuayāā wee le na ye. Yāhā sē kawar fua ye, ke bii yē ter wo ye loo cīnde yrā wī nde ne, driyē sē bii tāhā wa ye. ³ Le yale n ba nō, Yāhā n koo bye yar gbaa na ke yē kapān ne. Wo Syayahafua Yāhā ke yē kapān le soho ra koho wo ma yee, n le pāā naa n yi nawee-bye ye.

⁴ Ndoo Pol kē tē saba nwo yrūhū nō wāā mboo Tyite kē. Ndoo kē tē ma yar fūū le Yesu kānde wāyār ne, ma n u ta ma Yater mii tuhufua dyaņ u ne u puee yar kai-ne mii. Yagaa, wo nii nwoņ neņfa le Yesu kānde wo. Wo Tuhufua Yāhā ma suhu wo Syayahafua Yesu Crise ne, ke ke kayī wāā ma kē tesē ke yrīņ ne.

Pe Tyite taha tēn lii na Karti kāntraha na

⁵ N ma ta yaha Karti kāntraha na ma yee, kai-

nkāy ke kuee wāpye wūhū, ma ke pye gbihi ta. Ma yai ma pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ta, pe n mpāy yāņ yi pe ya wo. Poofa ga nii pe Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa. Ma yai ma loo pye Karti kāntraha kui bye wo. Tē ba ma yar kai- nkāy ne loo nde wī na, ma'a n faha ke ne ye: ⁶ Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefua yai u sroņ kai- bye wo, u yai u pye cōō nen ya ne. U pii bye yai pe naa Yesu kānde yār, pe sē yai nawee- n naa n yee pe troho wātāhā ter sē yō ye, pe maha naa n yee pe sē n luhu nawee- ye ye. ⁷ Ma sē yāā, Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefua woo kē, u ga naa ke yawāhā kai- bye yāņ ma suhu ke wale wūhū bye ne; loo ne, u yai u naa n sroņ kai- bye wo. U sē yai u nii yatanfua ye, u ma syi u naa ncafūhū di farfar ye! U sē yai u tar sēm na ye, u sē yai u naa fānga pyer pye ye, u sē yai u naa fufor wale sya nawee- ye ye. ⁸ U yai u nampay gbihi naa n yigi nuhu ne, u yai kayī wī loo n naa n tāy u ye. U yai u waha naa kacān yāā, u yai u sroņ, u yai u pua yaha tāņ Yāhā wūhū na. U yai u u ya wāyigi cā. ⁹ Pe Yesu tēnlehe pe le Yāhā yē kapān klaha nawee- ye mii, loo kapān nde ma cīnde. U yawāhā yahaseefua yai u naa loo yāņ cigege. Loo na, u ga waha naa pe Yesu kāndeyārfa bye klaha le cīnde kaklaha ne, u maha naa pe yar kayi ne.

Tesē, mpāy pe yee poo ga yer tā le cīinde kaklaha na, u ga maha waha pe yar pe plahasaha fla ne.

¹⁰ Ma'a yāā, tē ngīi pāā ma ye, pe Yiifēe- mpāy pe dye Yesu kānde wo, pe busāā ma pe sye ma nii nawee- wlaŋ pe kaplāmbuar ne, yīŋ wee ke na ye. ¹¹ Pe fufor wale sya nawee- ye, ma pe klaha kainkāy ne ke sē sron ye, ke sē wāā le cīinde kaklaha ne ye, ma klēfa busāā laam wlāhā ke syi. Ma yai ma poosyifa yēr tā. ¹² Pe Kartifa naa waa pye tuu kai- cāā pāā naa n yaha, woo ge ba le pāā ma yee: «Kartifa ya dyaŋ, pe ma kawarfuafa, pe pee mii wlaha wān dyaŋ, pe napar pye ma maha di cā. Pe see ke dyaŋ.»

¹³ Tuu lii pāā, cīinde ne. Loo na, le pāā naa n waha pe ye, pe n pe troho tāhā naa n sron Yesu kānde wo. ¹⁴ Pe ma n naa Yiifēe- ngbāy yāŋ ye, tesē nawee- mpāy pe le cīinde kapān sye ma pe laam kāmbehe ta, pe ma n naa koo kāmbehe ngīi yāŋ ye. ¹⁵ Mpāy laam pe ma gbēgbē, pe kai- bye yāŋ laantee nen ya ne. Mpāy laam pe wee gbēgbē ye, pe sē maha Yesu wīi sya cīinde ye, pe kai- bye yāŋ laantee- sānsyām ne. Ma sē yāā, poo laanga ter sē yō pe kacān ter ne ye, koo kē. ¹⁶ Pe n yee poo ma Yāhā ne, ma'a -sē pe pyer yāŋ, maa cā kawar ne. Pe wīi klaha-, pe sē n luhu waa ye ye, pe saha laa kayīi ge pye ye.

2

Yesu kāndeyārfa yai pe naa pe troho tāhā mii

¹ Mboo na, kai- nkāy tē ma klaha ke ne, naa nawee- klaha koo ya ne! Koo kē ke nawee- wāsyayaha wīi pāā. ² Pe nanle yar pe pe ya wāyigi cā kai- bye wo, pe ma syi pe naa miiklaha- wūhū pye ye, pe naa kacāwūhū pye! Taa maha pe yar pe naa Yesu ta pe Yater, pe tyii nawee- ntāŋ n naa n dye pe tāy, pe naa pe laam yīn kānkai- bye wo, mii Yāhā cīinde le yar mii. ³ Taa pe cale bya yar, pe naa pe troho tāhā nawee- n cā, Yesu kāndeyārfa me pe ne. Pe yar, kaplāmbuar rii te sē yō ye, pe ma n koo syi pāā naa n tay teebehe bye wo ye, pe sē yai pe pua yaha sēm na ye. Pe yai pe laantor kaplāŋ cā, ⁴ pe naa capīy klaha, pe pa ntāŋ n naa n dye pe tāy pe pii ne. ⁵ Pe maha pe yar pe laam pe naa nii gbēgbē pe naa kacāwūhū pye, pe naa pe kle tēŋ tē kayi ne, pe laam pe naa n tāy, pe naa n luhu pe pa ye. Pe yai pe naa koo ngīi bye pye. Loo ga ta, waa saa waha wāpee laa yāā u pāā le Yāhā kapān wīi na ye.

⁶ Taa maha pe naanfām yar, pe naa kacāwūhū pye kānkai- bye wo. ⁷ Mboo na, naa kayūhū pye kānkai- bye wo, pe n yāŋ naa n gbe ma na. Naa n laha, taa maha naa n sron ma kaklaha ne! ⁸ Kaplāŋ nkāy ke sron, waa saha laa wāpee yāā ke

kaplāŋ na ye, naa koo pãã. Loo ga ta, fyar ga wo lahafa yigi, pe saha laa wāpee yãã pe pãã wo wĩĩ na ye.

⁹ Yāmpa yai pe naa n luhu pe yĩŋfa ye, pe maha naa pe laam yĩn kānkai- bye wo. Pe yĩŋfa ma yee pe lii pye, pe yai pe le pye, pe ma n kaplāŋ tyĩn le na ye. ¹⁰ Pe sē yai pe naa pe wān yuhu ye. Pe yai pe naa n laha pe yĩŋfa ye yalebye, pe maha naa n sron pe ye. Loo na, Yāhā gii ke ma wo Syayahafua, ke kaklaha myaha ga yi.

¹¹ Ma'a yãã, tē kai- ngĩĩ pãã ma ye, Yāhā ke laantār wĩĩ yar, loo lii le ma nawee- bye wāsyayaha wĩĩ. ¹² Le wo klaha wo yi kãã kāmpee wo, wo kāntraha ngefa laam wũhũ yãã wo ke ta yaha. Loo na, waa naa wo troho tãhã kacān ne, wo naa n sron, wo naa Yāhā laam wĩĩ pye yagaafa nsoho wo. ¹³ Wo yai wo naa koo ngĩĩ pye, wo naa koo yay diper sēŋ, koo gii wo koho taha yaha ke na. Koo per nge na, wo Syayahafua Yesu Crise wii u ma wo Yāhāngbāŋ, u nayōr ga ba yi gbaa na. ¹⁴ Wo Syayahafua gbā ku wo wĩĩ na, ma wo par sya yi kãã kapee- wāpyeŋ koho wo. Loo na, wo nii woo ya wām. Wo kapee- bye laha kãã wo na. Wo ga naa kayũhũ pye laanfir ne.

¹⁵ Kai- nkāy taa yai ma naa nawee- klaha ke ne, koo kē tē yar ma na. Taa cā nkāy raa n pãã, cĩĩnde ne, naa ke pãã fānga ne, ma'a n naa laalaa pye laa gε ne ye! Wii ma

plaha pye, le pãã war yi u ne. Ma'a n tyii waa n ma klon ye!

3

Laanfāyōm ma suhu troho gii wātāhā ne ke yō

¹ Pe Yesu kāndeyārfa yar, pe yai pe yĩŋ kor le kāntraha yahaseefa ye tesē fāngafa ne, pe naa n luhu pe ye, pe naa n yi nanihi tēŋ na, tēŋ nkāy yĩŋ ma ke na. ² Pe yar pe sē yai pe naa waa wāpee pãã ye, pe ma n naa wāhā cεr ye, pe tyii pe laam naa n tãy, pe naa pe laam yĩn nawee- bye ne yalebye.

³ Ma sē yãã, wo bya, faale wo too sē pye wa Yesu kāndeyārfa ye, wo sē ba laa cā ye, wo sē naa n luhu waa gε ye ye, wo plaha naa n pye yalebye. Wo pye kapee- wāpyeŋ koho wo, yĩnde wũhũ ne, tesē wo ty- atyāhā ne. Wo pye napee- ne kānde nen wo, tesē laan- yarfa ne; nawee- wĩĩ ba fũhũ wo ye, wo bya wĩĩ -sē ba fũhũ pe ye.

⁴ Wo Syayahafua Yāhā n ba ke laantār yar gbaa na nawee- na, ma maha pe yar pe n cā pe ntāŋ dye ke tãy. Yagaa, ke wo sya yaha koo kapee- ngĩĩ wāpyeŋ koho wo. ⁵ Le sē nii mii wo naa n sron ye. Ke wo fen di, loo ne ke n wo sya yaha ke dyaŋ. Ke wo sya yaha ma maha wo kapee- laha kãã wo yĩŋ na. Loo na, wo nii mii wo maha gbihi dur see laanfāyōm ne Yāhā Yrā

kāmay na, Yāhā Yrā lii le wo laam wā klaha. ⁶ Ma sē yāā, too wo Syayahafua Yesu Crise ta wo Yater, Yāhā ke Yrā tege le wo laam wo busāā. ⁷ Loo na, u laantār wīi wo ta wo n sron Yāhā ye ma ga ba ke kloho di, wo cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye, loo lii wo koho taha yaha le na.

⁸ Kaplān ngīi tē pāā ter, ke ma cīinde. N yee ma naa ke pāā fānga ne nawee-ye, ma'a n naa laalaa pye laa gε ne ye! Loo ga ta mpāy pe Yāhā ta pe Yater, pe ga naa kayūhū pye yīntaha ne. Lii le yō ma maha puar nawee- na, loo ne nde tē pāā ma ye. ⁹ Kaplān wātyīn nkāy syi yīn wee ke na ye, ke yāā ma ke ta yaha, tesē faale wāle myar rii ne pe yrūhū ta buarbuar, tesē sānker ne, ma suhu wāhā ne le Yāhā kānde wīi na. Koo ngīi sē puar nawee ne ye, yīn maha wee ke na ye. ¹⁰ Ma'a yāā, nawee wii syi u Yesu kāndeyārfa yawāhāfa klaha kaklaha nkāy syi ne, ke nawee- ta pe n cer pe ya ne, u yar u ma tēmpēe wo. U ma sye, maha u yar taha le ne, ke n tehe syān tā. U ma maha sye, u cer yi kāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa wo! ¹¹ Ma cā usyifua tuu plaha lii ne, u sē yer le na ye, Yāhā kasāhā ga ba too u na kapee- nkāy wīi na u n pye.

Pōl Tyite yar kai- ne

¹² N ma ba Yartemasu nō wāā ma ye, laa na Tesyihī, pe ma nō ma fla na, mii waha

ma ba yi ra na Nikōplosyi wo. N ga werngbān cāā pye koo fla na. ¹³ Senosu wii u kasāhā wūhū cā, woo tesē Apolosu ne, ma'a n faha pe wīi ne ye, koho le pe ye, pe n waha pe yrāhā yi, ma'a n ta ngaa n ke laa pe ye ye! ¹⁴ N sē -sē yee, mboon en ya wīi ne ye, wo Yesu kāndeyārfa yawāhāfa, pe bya yai pe kayūhū wāpyen cā, pe waha naa pe ya gbe pe cīinde kānkai- bye wo. Pe troho wātāhā Yesu kānde wo, le yai le yān naa n cā pe kayūhū wāpyen na.

¹⁵ Mpāy bye pe ma ra ne, pe ma syar. Wo naambiyām mpāy pe Yesu ta pe Yater, pe syar wo kē. Yāhā ke ke kayīi wāā ye bye kē.

Pɔl saba kaplāņ **Filemu** **ye**

Syaha fla

¹ Ndoos Pɔl kē, tē saba nwo yrūhū, ndoo tesē wo cīfua Timuti ne. Pe ndoo Pɔl tā nwompihi wo Yesu Crise tēn wī na.

Wo u saba yrūhū nɔ wāā mboo Filemu kē, mboo wii raa ma wo naambiyā, ma maha ma wo tēntēwai. ² Mboo, ma suhu Yesu kāndeyārfa mpāy bye ne pe pe ya wāā ma kaha wo, ma suhu wo syafua Yapyā ne, ma suhu Arisyipe ne, woo wii u tēn tē wo ne Yesu Crise kē. ³ N le nar Yāhā ye, tesē ke Dya Yesu Crise ne, ke kayī pye ye kē, ke maha laanyīn wāā ye kē.

Filemu troho wātāhā Yesu kānde wo

⁴ Filemu, ma wī gboho ra laam wo. Yalebye n ma nii n pāā Yāhā ye, n ne laa yāā ma wī na n pāā ke ye, tē syaha wāā ke kē loo wī na. ⁵ Pe ba ma wī pāā ra ye ma yee, a Yesu kāndeyārfa bye ntāņ dye ma tāy cīnde, a raa maha Yesu sroņ ta ma Yater. Koo kē n syaha wāā Yāhā kē. ⁶ Taa Yesu ta ma Yater wo n wāā le, n le nar Yāhā ye, ke waha ta Yesu myaha n gboho, kayūhū nkāy bye Yesu tuu n pye wo kē, ma n waha ke cā naa n yō. ⁷ Taa ta Yesu kāndeyārfa bye ntāņ n sroņ dye ma tāy, loo nde pe

laam yīn yalebye. Le nii ra ye nuhu wī, ma maha fānga gaa taha ra na.

Pɔl Filemu nar u yāmpuai Wonasyimu wī na

⁸⁻⁹ Taa nwo, Yāhā ntāņ sroņ dye gboho ma tāy, koo syi kē, n ga ma nar laa ne. Le yō ma maha sroņ Yāhā ye Yesu kānde na. Too mii, wo wī n tāy wii ye, n saha yee ma le pye ra kē fānga na ye. N ga ma nar wānar le ne, ndoo wii n ma wādyaha Yesu kānde na, ndoo wii pe yigi tā nwompihi laam wo ma yee, tē tee n yār Yesu Crise kānde wo, ma nii u kapān pāā nawee-ye. ¹⁰ Wo dya Wonasyimu wī ne tē ga ma nar. Nwompihi nge laam wo, Wonasyimu dye Yesu kānde wo. Loo nde na, n ga waha u yee ra dya. ¹¹ Faale na, u sē pye ngaa ma ye ye. Yagaa, u ga waha laa yō wo bye kē, ndoo tesē mboo ne. ¹² N ga u nɔ wāā ma kē. Yagaa, taa -sē cā ma yee, u wī gboho ra laam wo, u ma mii ndoo ge kadye dyaņ. ¹³ N ma ne pye n ga waha ne tyii u na nii tāy, ke nwompihi wo nwo, u n naa koho le ra ye tēņ nkāy wo ma draha wo, le ga ne tāy ra ye. ¹⁴ N le wūū ma yāā, n sē yai n kai pye ma kur ye mii ma sē yer le na ye. N sē maha n ke ma kayī pye ra kē fānga na ye. N n yāņ, ma'a ga kayī pye ra kē, le -sē pye ma laam wī.

¹⁵ Ncā, laa na Yāhā ke le ta ma yee, u Wonasyimu u fā ter ma yaha u ga yalaa

pye, tuu maha dur ba yi ma na, ye n nii yii ne. ¹⁶ Ma sē yāã, Wonasyimu u ma na yagaa, u puar yāmpuai na. U sē n tōr gē tōr yāmpuai ne nantāŋ ye. U sroŋ ma wo cīinde nampyeŋ Yesu kānde wo. U wīi sroŋ gboho ndoo ye. U wīi yai le nii ma bya ye koo syi, le sya ter ra wīi yaha. U ma ma yāmpuai, ma maha ma ma cīinde nampyeŋ Yesu kānde wo.

¹⁷ Ke ma pye n ma ma naambiyā cīinde, taa ne ga ndoo gē yigi mii, u yigi ke syi! ¹⁸ Ke ma pye u laa pye ma na, ke ma maha pye u fue syi gbe ma ye, le ta ra yīŋ wīi. N ga ke draha dur ma kē, ma'a n naa ntāŋ cēr ye. ¹⁹ Ndoo Pōl kē tē u saba yrūhū. N ga ke bye dur ma kē. -Taa -sē cā mii ndoŋ, tē lii pye ter ma kē, le ter ma yrā yaha.

²⁰ Āwā, ma'a wo Yīŋfua yāŋ, ma ra laam wīi nde pye ra kē, le ga tāy ra ye, le ra laam yīn.

²¹ Lii tē nar ma ye nde saba nwo wo nanga, n cā ma n gaha le pye ra yor wo, le n sya ta ter koo yaha. ²² Taa maha naa syāsaha gbihi ra kē, ta laam wo n le ga ma yee, Yāhā ga ba luhu ye wānar ye, ke ra yi yaha ye kē.

Syaha fla

²³ Yepafarsyi wii u ma ra ne nwompihi wo nwo Yesu Crise wīi na, u syaha ma ma ye. ²⁴ Mareke ye bya ne, ma suhu Arisarke ne, Demasu

ne, Luke ne, poo mpāy pe ma ra tēntēwai, pe bye ma syar.

²⁵ Wo Yīŋfua Yesu Crise, u kaa taha ye na.

Yesu tēnlehe waa saba kaplān Yeberefa ye

*Yesu ter faale Yāhā
kaplān tōrfa bye yaha*

¹ Faale cāā na, Yāhā naa n pāā wo wāle ne. Ke ke kaplān tōrfa busāā lehe naa n wāā pe ya wuhu na, pe n bii naa ke yē kaplān pāā, pe bye pe kaplān ter ne ke ya wuhu na. ² Yagaa sē na, Yāhā ke yē kapān pāā wo ye ke Dya kāmāy na; Yāhā driyē kai- bye le soho woo koho wo. Yāhā driyē kai- bye tāhā woo kāmāy na. ³ Yāhā nayōr n yāā Yesu na, tesē ke nagboho ne. Yāhā ke ma mii, Yesu ma koo syi. U kaplān ma fānga ne, koo kē ke driyē gbā yigi. U nawee- kapee- yee laha kāā pe na. Loo kur ye, u n ka yāhāyīn na, maa nii Yāhā kāndigi koho kue ye, koo gii ke ma wān bye yīn na.

*Yesu ter yāhāyīn tēnlehe
yaha*

⁴ Yāhā myaha wāā Yāhā Dya kē, ke n ter yāhāyīn tēnlehe wān yaha. Koo kē, u n ter yāhāyīn tēnlehe yaha. ⁵ Ye sē yāā, Yāhā sē kapān nde syi pāā yāā yāhāyīn tēnlehe waa ye ye ma yee:

«Mboo kē ma ma ra Dya-
puai,
ma gbe nanga na,
nawee- ga cā,
n ma ma Tuhufua.»

Ke sē maha nde pāā yāā yāhāyīn tēnlehe waa wī na ye ma yee:

«N ga nii u ye Tuhufua draha wo,
u -sē ga nii ra ye Dya draha wo.»

⁶ Yaliile wo Yāhā yee koo ga ke Dyapuai nen nō wāā driyē wo, woo wii tuu cāā pye wa wān bye yaha, ke le pāā ma yee:

«Yāhāyīn tēnlehe bye yai
pe naa u myaha sey.»

⁷ Yāhā lii pāā yāhāyīn tēnlehe wī na, loo ne nde: Ke yee yāhāyīn tēnlehe mii gē pe sya nii koo wām, pe ma koo ye tefay wān syi dyañ. Ke tēntē- ma ke ye naayīn wān syi dyañ. ⁸ Ke Dya wī loo na, Yāhā le pāā ma yee:

«Ma ma Yāhā, ma Yīnfua niisaha yāā.

Too yīnfar nde wākuayāā wee te na ma ye ye.

Kasroñ koo kē, taa ga naa n pye ma Yai wo.

⁹ Kasroñ wī tāy ma ye,
kapee- wī sē tāy ma ye ye.

Loo ne, ma Tuhufua Yāhā n mboo yān yi
ma nagboho ta ma na ma nampyen- yaha.

Nuhu n -sē ma laam yī.»

¹⁰ Yāhā maha yee:

«Yīnfua, mboo kē
taa kāntraha tāhā ke kai- bye fegbecāā na.

Mboo kē taa maha yāhāyīn bya tāhā.

¹¹ Too nde bye ga ba kua.

Mboo woo na, maa naa n nii yalebye;

kāntraha tesē yāhāyīn ne,

te ga ba le te pye klaha,
12 ma n te kur ta yaha te
kuñj ne.

Taa ter ga ba te draha gbe
mii
nayrefān dyañ pe n le
wāler draha wo.

Mboo woo na,
maa naa n kuee ma
wānii na yalebye,
wākuayāā saa pye ma
dye- na ye.»

13 Yāhā sē maha nde pāā yāā
yāhāyīñ tēnlēhe waa ye ye
ma yee, u nii koo kāndigi
koho kue ye kai- bye yīñ na,
ke n sya ba u napī- yīy kor
le u kē, pe n nii mii, u tānde
fyāhā tā pe na. 14 Pe yāhāyīñ
tēnlēhe ya dyañ, pe wee la
tētē- ya Yāhā ye, ke n nii pe
lēhe pe ga naa n paha mpāy
na, pe yai pe ba sya yaha pe
ga nii Yāhā tāy?

2

*Wo yai wo naa wo
wāsyayaha wīl wīl*

1 Ke Dya kāmāy na,
Yāhā ke lii pāā wo ye wo
wāsyayaha wīl na, wo yai
wo yīntaha sroñ loo nde
ne, kapuar ne. Mii loo sē
ne ye, waa le kānyīl plaha,
wo saa yāā dye Yāhā Yai wo
ye. 2 Kānde lii Yāhā le ta pe
yāhāyīñ tēnlēhe n bii le yar
nawee- na, le pye kla. Le
pye, wii ma loo kānde katan
nen laa sye ma le miy yaha,
Yāhā ga u pēn loo nde wīl
na. 3 Wo wāsyayaha kaplāñ
nkāy ke -sē ma yīñ, ye yai ye
cā, wa'a yee ke wee kla ye,
wo saha kuee mii wo sē pēn
ye. Yīñfua ge kē u cāā wo

wāsyayaha wīl pāā. Mpāy
pe -sē le yāā luhu u yē na,
poo n ba le pāā wo ye wo
n cā, cīinde ne. 4 Yāhā kē,
ke fānga taha pe yē kaplāñ
na, pe n waha laanwo wūhū
pye ke n yō ta ter ma suhu
yēkā wūhū ter bye ne. Yāhā
Yrā kāmāy na, Yāhā maha
fānga ter bye wāā pe kē pe
ya wuhu na pe n waha naa
ke tēn tē. Yāhā naa le pye
ke syi, nawee- n waha naa
n cā pe kaplāñ ma cīinde.
Yāhā Yrā fānga wūhū koo
na, Yāhā ke wāā ke laam
wākē.

*Wii woo kē u ga waha ta,
nawee n sya yaha*

5 Driyēfāñ gii wīl too n
pāā, Yāhā sē yee pe yāhāyīñ
tēnlēhe poo pe ba nii koo
driyē yīñ na ye. 6 Aye rēhe,
waa ge ma u le yrūhū yaha
Yāhā sabangbāñ wo ma yee:
«Yāhā, nawee ma nwa, ma n
nii,

ma sē n faha u wīl ne ye?

Woo wii u see yi nawee, u
ma nwa,

ma n nii u gbihi n yigi?

7 Ma u ta ma yee yāhāyīñ
tēnlēhe

pe puar u na yalaale
nsoho ya wo.

Ma maha ba miingbāñ wāā
u kē,

ma nagboho ta u na.

8 Ma u ta kai- bye yīñ na.»

Le yar ma yee Yāhā nawee-
ta ke wātāhā wān bye yīñ na.
Le yīntaha kē, Yāhā nawee-
ta pe n yia kai- bye na, laa
ge sē kuee ye. Wo ma -sē
yee wii ga yāñ yagaa, wo
saa kai- bye yāā ke n pye

pe myaha na ye. ⁹ Lii ya too yāā, Yesu wii Yāhā ba u dur ta, ma yee ke yāhāyīn tēnlehe pe puar u na yalaale nsoho ya wo, yagaa wo yāā, Yāhā miingbān wāā u kē ma maha nagboho ta u na. Tuu wāfāy gii fāy ma sya ba ku nawee- bye wīi na, koo syi kē, Yāhā n u gbihi ta ke syi. Yāhā laantār tāy, Yāhā yee koo ga nawee- sya yaha, koo kē Yesu n wāfāy nge fāy.

¹⁰ Yāhā wān bye tāhā te nii ke wān. Ke naa n ke nawee- busāā pe sya yaha pe waha ke nayōr syi yāā. Loo ne, ke n ta Yesu n koo wāfāy sya, ma cā nii wo Syayahafua. Laa sē kuee mii u sē le pye ye. Loo nde ma wāyīi. Mpāy pe ga sya yaha, Yesu woo tuu ga ter pe yahasee ye, pe n dye Yāhā Yai wo. ¹¹ Yesu woo kē, tuu nawee- kapee- laha n kāā pe na, pe n nii Yāhā laam wīi ya pye. Woo tesē mpāy ne tuu sya n yaha, pe bye ma tuhufua nen pii. Loo ne, u pe yee u cīifa, fyar sē u yigi le ne ye. ¹² Woo ge le pāā ma yee:

«Yāhā, n ga ba naa ma wīi pāā ta cīifa ye;
n ga ba naa ma mi-
ingbān gboho yay ne
ma nawee- bye nsoho
wo.»

¹³ U maha yee: «N nii le soho ma koho wo.» U maha yee:
«N nwo, ndoo tesē pe kicar
bye ne,
kicar mpāy Yāhā pe wāā
ra kē.»

¹⁴ Ye sē yāā, pe kicar see yi nawee- bye wān syi dyañ,

ntāñ ne pe kadye wo. Koo kē Yesu bya see ba wācēñ wo wāñ syi, ntāñ ne u kadye wo. U ku wo kadye ter syi ne. Koo kē u gbā kāmāy na, sāndāpee yīñfua Setane wii u ma gbā fānga ne, Yesu u fānga pye klaha- u kē. ¹⁵ Tuu loo pye, u nawee- bye sya yaha gbā fyar koho wo, mpāy pe pye yāmpa ntāncēr koho wo gbā wīi na yalebya. ¹⁶ Ye cā Yesu sē loo nde pye wāā yāhāyīn tēnlehe kē ye, u le pye wii driyēfa kē, wii mpāy too ma Brama kur kue pii. ¹⁷ Koo kē, u n see ba nawee ntāñ ne u kadye wo wo wāñ syi dyañ, ma nii u nampyeñ wāñ syi wācēñ, fla ngaa ge sē kuee u na ye. Mii loo sē ne ye, u saa ne waha u cīifa fen cā u naa pe fen di ye. U ga ba nii pe ye Yāhā yūndefa yīñfua, u naa n sroñ le Yāhā tēn ne, u u nampyeñ- kapee- laha kāā pe na. ¹⁸ Ye sē yāā, tuu pye driyē wo, woo ge ba wāfāy yāā gboho; sāndāpee yīñfua Setane maha naa n ke, u u tyīn ga kapee- wāpyeñ kue ye. Loo na, nanga wo ma nii tyīn n gaha kapee- wāpyeñ kue ye, Yesu ga waha koho le wo ye.

3

Yesu Crise ter Musa yaha

¹ Wo nna, Yāhā ye bya yāñ yi, ye nii ke wām, ye ba dye ke Yai wo. Wii mpāy too ma ke wām, too lii sya cīinde ma nii le pāā nawee- ye, loo ne nde: Yesu woo kē

u ma Yāhā tēnlēhē, u maha ma Yāhā yūndefa yīnfua ma wo wāā le Yāhā ne. Ye yai ye naa woo yāŋ yalebye. ² Yāhā u yāŋ yi, ma u taha tēn lii na, u sroŋ le ne mii Musa dyaŋ, tuu bii sroŋ u tēn ne Yāhā kahafa kē mii. Yāhā sabangbāŋ wo, loo yrūhū yaha Musa wīī na ma yee: «U bii sroŋ Yāhā kaha bye wo.» ³ Nawee ma kaha fāā, u ga myaha yāā u ter ke kaha yaha. Yesu tesē Musa ne, pe ma koo syi, Yesu myaha yai ke gboho ta ter Musa myaha yaha. ⁴ Ye cā klē ma te fāāfa ne te ya wuhu na; Yāhā koo -sē kē, ke driyē bye fāā. Ke Dya kē Yesu ne. ⁵ Musa woo na, Yāhā nna bye wo, Yāhā sē naa u taha laa wāpyeŋ na u n naa n faha le ne ye. U pye tētē Yāhā ye; lii le ga ba pye kur kuē ye, Yāhā bii u ta u n le cāā pāā yaha. ⁶ U Yāhā Yīndefua Crise -sē ma Yāhā kahafa bye yīŋ na. U sē laa sye Yāhā ye ye. Woo ma u Yāhā Dya. Wo ma wii plāhā, ma Yesu ta wo Yater wo kuāŋ ne, tesē wo ma koho taha yaha woo ya na yalebye, wo ga sroŋ nii koo kaha ngefa.

-Ye naa ye troho tāhā Yāhā yor wo nanga nge bya na!

⁷ Ye cā wo yai wo wii plāhā Yesu kānde wo. Loo ne, Yāhā Yrā wo yar ma yee:

«Ye ma Yāhā yē kapān luhu nanga,

-ye le sya nuhu ne!

⁸ Ye ma syi ye nii nditēŋ Yāhā kapān ye mii

ye wāle dyaŋ faale cāā na ye!

Tēyāfūū klo wo pe bii yee poo jar Yāhā ye, ma yee poo ga ke pye yāŋ.

⁹ Ye wāle bii le tēyāfūū klo plaŋ cer naa n ter ma naa n gaha kāntraha gii wo,

Yāhā ke bii yē ter, koo ga ke wāā pe kē.

Pe bii dye- gbeesī pye yrāhā na;

Yāhā naa yēkā wūhū pye pe kē,

loo naa bye ne, pe maha naa n jar Yāhā ye,

ma ke pye naa n yāŋ

ke dye- gbeesī ngī bye wo.

¹⁰ Loo ne,

Yāhā laam n bii war koo cāā wāle ne,

ke n bii le pāā ma yee:

Pe laam wūhū kē, ke pe plaha yalebye,

pe sē n ke pe naa pe troho tāhā ra yor wo ye.

¹¹ Yāhā laam n bii war pe ne, ke n le sroŋ pāā pe ye ma yee:

Tē kāntraha gii gbihi ta pe myaha na

pe ga naa n wūū,

pe saa dye yāā ke wo ye!»

¹² Wo nna, yii mpāy ye ma Yesu kāndeyārfa, ye naa yii yigi, ye laam ma n ba waha ter ye ye ye! Mii loo sē ne ye, ye ga ba yee Yāhā yē kapān wee ngaa ye, ye sya le Yāhā kānde miy yaha, Yāhā gii ke yrā le wān bye laam wo. ¹³ Ye ma n nii koo syi ye!

Too ma yrāṅ na nanga, Yāhā n traha ke naa ke yē kapān pāā wo ye plii wuhu na. Ye naa yii yar kayī ne, kapee laa ma n ba waa ta, u n plāha u sya nii nditēn Yāhā kapān ye ye. ¹⁴ Ye cā wo seefar le u Yāhā Yīndefua Crise ne. Too ba u fe ta wo Yater wo laam bye ne mii, wo ma wii plāhā ma kuee yai tāṅ koo syi, wo seefar le u ne cīinde. ¹⁵ Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee:

«Ye ma Yāhā yē kapān luhu nanga,
-ye le sya nuhu ne,
ye ma syi ye nii nditēn Yāhā ye
mii ye wāle dyaṅ ye, poo bii jar Yāhā ye.»

¹⁶ Mpāy pe pye yāmpa Syipte kāntraha wo, Musa n ga pe sya yaha ma pe yigi yi ke kāntraha wo, poo ya sē na, pe bii le Yāhā yē kapān luhu ma dur ma jar Yāhā ye? ¹⁷ Poo ya sē na, Yāhā laam bii war pe ne, ke n pe ta pe n tay dyε- gbeesī tēyāfūū klo wo ma sya ba ku ke fla na. Poo sē na, pe naa kapee-pye ke dyε- gbeesī ngī wo? ¹⁸ Mpāy pe le Yāhā yē kapān luhu ma dur ma jar ke ye, poo sē na, Yāhā le sroṅ pāā pe wī na ma yee:

«Tē kāntraha gii gbihi ta pe myaha na
pe ga naa n wūū,
pe saa dye yāā ke wo ye.»

¹⁹ Yii gε le yāā, pe sē le Yāhā kapān ta ngaa ye, koo kē Yāhā ke bii kāntraha gii gbihi ta pe myaha na pe ba

naa n wūū, pe sē yāā dye ke wo ye.

4

Yāhā nawee- ga cīinde wāwūū yāā

¹ Yāhā bii yē ter, koo ga cīinde wāwūū wāā ke nawee- kē. Koo yē wāter nge ma wii wī nanga. - Tee -sē naa yii yigi, yii waa ma n ba kuee mii, u sē koo wāwūū nge yāā ye. ² Ye sē yāā, wo bya le Yāhā kapāyī luhu mpāy dyaṅ pe pye le tēyāfūū klo wo faale wo. Pe le Yāhā kapāyī luhu, le sē -sē laa yō pe kē ye. Ye sē yāā, pe le luhu, pe sē le sya cīinde ye, koo kē, pe sē ke cīinde wāwūū yāā ye. ³ Wii poo na, wo ke kaplāṅ sya cīinde. Wo ma wii waha, ma ke le yaha wo laam wo, cīinde wāwūū gii Yāhā yee, ke n pai ke wāā ke nawee- kē, waa koo yāā. Koo cīinde wāwūū kē, Yāhā laam ke bii war wo wāle ne, ke n le sroṅ pāā pe wī na ma yee:

«Cīinde wāwūū gii ke bii gbihi ta pe myaha na,
pe saa ke yāā yāā ye.»

Yāhā ke loo nde pāā yaliile wo, koo gε bii kai- tāhā wa ma dye cīinde wāwūū wo. ⁴ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee:

«Yāhā kai- bye tāhā kua plii kuay nsoho wo,
ke plii kuasī wuhu, ma -sē wūū.»

Ye yai ye cā, wāwūū ma Yāhā tāy. ⁵ Wo maha le yāā wa, le ma le maha yrūhū

yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Cīnde wāwūū gii Yāhā bii gbihi ta
pe myaha na, pe saa ke yāā yāā ye.»

⁶ Mpāy -sē ga waha koo cīnde wāwūū nge yāā. Mpāy pe sē ke cīnde wāwūū nge yāā ye, poo tee bii le Yāhā kapāyī yāā cāā luhu, pe sē le sya cīnde ye. ⁷ Mpāy pe -sē ga waha koo cīnde wāwūū nge yāā, loo ta Yāhā n per gaa ta, ma ke myaha taha nanga. Yāhā wo faale wādyaha Dawide ta, u n koo nanga nge wīī pāā, le n yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo; koo syi kē, ta n cāā ye yar wa le ne ma yee, Yāhā yee:

«Ye ma Yāhā yē kapān luhu nanga,
-ye le sya nuhu ne,
ye ma syi ye nii nditēŋ le ye ye!»

Wo faale wāle pe bii le Yāhā yē kapān sye tēyāfūū klo wo, dyε- buar ter loo kur ye, Dawide n cā ba ke nanga per kapān nde pāā.

⁸ Ye sē yāā, Yāhā bii wii yāŋ yi Musa draha wo, u myaha Yosua. Woo ka pe wāle pii ya ne koo kāntraha nge wo, kāntraha gii Yāhā bii ke gbihi ta pe byε myaha na, pe ga naa n wūū. Ke ma ne pye ke cīnde wāwūū kē pe yāā loo klo nde wo, Yāhā saa ne maha ba naa per gaa wīī pāā ye. ⁹ Koo syi kē, wāwūū per gbihi ta Yāhā nawee- kē. Koo wāwūū wīī ma mii Yāhā wāwūū wīī dyaŋ, ke wūū driyē wātāhā

kur ye. ¹⁰ Yāhā ke driyē tāhā wa, ke -sē wūū. Wāwūū per gii Yāhā ke gbihi ta wo kē, wii ma koo wāwūū yāā, u tēn tē ma n pai wūū mii Yāhā wāŋ syi dyaŋ. ¹¹ -

Too wii waha, wo koo cīnde wāwūū nge yāā! Mpāy pe pye tēyāfūū klo wo, waa ma syi u le Yāhā kapāyī sye poo wāŋ syi dyaŋ, u ba kuae u saa ke cīnde wāwūū yāā yāā ye. ¹² Ye sē yāā, Yāhā yē kapān tēn tē wo laam wo, le maha ma fānga ne. Yūntrūhū gii ke ma yēr sīī ne, ke ga waha kā dye ga kadye laam wo. Yāhā yē kapān -sē ter koo yūntrūhū nge syi yaha. Le ga waha kā dye le sya ga nɔ nawee laampua γε wo. Le ga waha kā dye le ga nɔ kacrihi na, le sya ga yi u kilue na. Yāhā yē kapān kā dye n gaha nawee laampua γε wo. Kai- nkāy byε ke wāpye laam ma u na tesē kai- nkāy byε ne u n ga u laam wo, le Yāhā kapān ga ke byε yi yaha gbaa na u n yāŋ ke ma pye ke sroŋ. ¹³ Nawee saha laa pye le n wūhū Yāhā na ye. Yāhā ke wān tii byε tāhā, ke te byε yāā gbaa na, ma maha te byε laam wūhū cā tāŋ. Too kainkāy byε pye driyē wo, ke n pai wo yey ke ne per gaa.

Yesu kē wo Yāhā Yūndefa Yīŋfua

¹⁴ Ye cā Yāhā Yūndefa Yīŋfua ma wo ye. Yāhā Dya Yesu kē. Woo, u dugu ga yāhāyīŋ na, ma sya ka Yāhā yahasee ye. Loo ne, too Yāhā

cĩinde wũhũ nkāy pāã mii, -too -sē tyii ke n pye wo laam wo ke syi, wo n plāhā kuee ke wo! ¹⁵ Sāndāpee yīnfua Setane ma wo tyīn n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye, Yesu cā wo saha yia Setane na wii ya ye, wo fen ga maha u yigi. Ye sē yāã, Yesu wii u ma wo Yāhā Yūndefa Yīnfua, Setane ba u bya tyīn naa n gaha kapee- ter bye wāpyeŋ kue ye mii wo wāŋ syi dyaŋ, u sē -sē kapee nen laa ge pye ye. ¹⁶ Loo na, -too wo laam miy yaha, wo yūhũ crā laanyīn ne Yāhā na, wo cā ke laantār gboho. Ke ga wo fen di, ke maha laantār wīl pye wo kē, ke wo sya yaha yaliile wo Setane wo tyīn n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye.

5

¹ Yāhā pe Yiisrefa Yāhā yūndefa yīnfua yāŋ naa n yi wuhu na, pe Yiisrefa laam wo, ma naa pe taha ke tēn na nawee- kē. Pe naa diŋ yi Yāhā kē, ma maha naa wān boo ke kē, ke n naa tyii nawee- kapee- foho na. ² Pe Yāhā yūndefa yīnfua -sē pye nawee- wo wāŋ syi dyaŋ; pe bya pye, sāndāpee yīnfua Setane ga waha pe tyīn ga kapee- wāpyeŋ kue ye, pe n sya waha dye le wo. Koo syi kē, wii ma kapee pye, u sē cā wa ye, tesē pe ma wii wlaŋ u n kapee pye, Yāhā yūndefa yīnfua ga waha u fen di, u koho le u ye laanyīn ne. ³ Tuu ga waha dye kapee- wāpyeŋ wo, u yai

u naa wān boo Yāhā kē u ya koho kapee- wīl na, mii u yai u le pye nawee- kapee- wīl na mii. ⁴ Waa saha Yāhā yūndefa yīnfua miyūhũ nge syi taha u ya na ye. Yāhā kē, ke ne ufua yāŋ yi, ke u ta u n nii ke yūndefa yīnfua mii Yarō dyaŋ, Yāhā bii u yāŋ yi mii.

⁵ U Yāhā Yūndefua Crise bya ge sē kē, u Yāhā Yūndefa Yīnfua myaha taha u ya na ye. Yāhā koo kē ke u yāŋ yi, ma u pye ma yee:

«Mboo kē ma ma ra Dya;
ma gbe nanga na,
nawee- ga cā
n ma ma Tuhufua.»

⁶ Yāhā maha le pāã u wīl na ma yee:

«Ma ga nii ta yūndefua ma
kuāŋ ne
mii Malsyidaku wāŋ syi
dyaŋ.»

⁷ Yesu tuu pye nawee kāntraha na, u naa n pāã Yāhā ye, ke woo sya yaha gbā koho wo. U naa loo nar Yāhā ye, kule ne, ma sya naa yīntām ge yi. Tuu -sē ba yer Yāhā laam wīl ya wāpyeŋ na, Yāhā n luhu u kaplāŋ ye, ma kaa taha u fānga na u fen wo, ma maha ba u yir gbā wo. ⁸ U pye Yāhā Dya, u -sē ba yer Yāhā laam wũhũ ya wāpyeŋ na, ma sya fen yāã le kur ye. Loo na, Yāhā n le cā, u n luhu ke ye cĩinde. ⁹ Tuu Yāhā laam wũhũ bye pye ga kua, u nii nawee- Syayahafua u kuāŋ ne. Nawee- mpāy pe n luhu u ye, poo mii ga waha cĩinde yrā yāã, lii wākuayāã wee le na ye. ¹⁰ Yāhā n yee, u

ma ke Yūndefa Yīnfua mii Malsyidaku wāṅ syi dyaṅ.

Kaa ke naa n taha wo laantor na Yāhā kai- kue ye

¹¹ Kai- busāā ma, too ga yar ye na loo nde wīī na. Tee -sē mii tee nii yagaa, ke kai-wāluhu sē n tāy ye ye ye, ye maha wee tee waha ke war farfar ye. Loo nde ye ta ye saha klaha ye. ¹² Pe ye klaha ma- Yāhā kaplāṅ ne, ye ne ga pye yagaa kaicāfa. Ye -sē mii, pe ye fe gbe wāklaha ne kai- nkāy ne, ye yai pe maha dur pe naa ye klaha ke ne. Ye ma pēyār wāṅ syi, ye saha wāle dir di ye, ye maha yai ye maha naa yrā wār. ¹³ Wii u yrā ya wār, pēyāhā kē u ne; u saha wāyīī war wāpee ne ye, u tee ma pēyāhā nantāṅ. ¹⁴ Wii tuu -sē le wa, pe ga naa wāle dir wāā u kē. Yāhā wīī ma koo syi. Kai- nkāy ke sroṅ Yāhā yīnde na, tesē nkāy ne ke sē sroṅ ye, wii ma u laam kacān ta, ma waha koo war ma ke cā, woofua nii wādyaha Yāhā kai- wo. Pe ga naa woosyifua klaha Yāhā kai- nkāy ne ke waha. U ga waha ke cā.

6

¹ Loo ne, u Yāhā Yīndefua Crise kaplāṅ nkāy pe nawee fe n klaha ke ne, wo ma syi wo taha kueue koo ya na ye. Yāhā kai- nkāy ke nawee le, -too ka koo ye yagaa. Kai- nkāy ke ma Yāhā kaplāṅ fegbesaha wo, wo saa maha dye ke wo ye. Koo kai- kē ngīī: Kai- nkāy ma, nawee ma ke pye, ke n gaha u ne

u klahasaha wo. Nawee yai u koo miy yaha u yīntaha sroṅ Yāhā kue ye, u ke ta u Yater. ² Koo kai- nkāy maha kē, nawee wātāāyi ne loho wo Yesu myaha na, ma suhu klue wātaha ne nawee- na, ma suhu nakur wīī ne, Yāhā ga ba pe yir gbā wo ke pe sāhā. ³ Yāhā wūhū fegbesaha kai- ngīī, waa koo ta yaha, wo ka yahasee ye, Yāhā ma sya.

⁴⁻⁶ Mpāy pe kapee- wāpyeṅ miy yaha, ma maha dur n dye ke wo, pe poo ter yāṅ mii? Ye sē yāā, pe ba Yesu ta pe Yater, Yāhā n cāā- le pe laam wo, pe n kacān yāā. Pe yāā, Yāhā kaa taha pe na, ma maha Yāhā Yrā Fānga wāā pe kē. Pe le yāā, ma cā Yāhā kapān ma kayīī, ma maha cā cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, fānga ma le na. Poosyifa ma yi kāā Yesu kānde wo, pe saha le sya pe yee, kapee- wāpyeṅ sē yō pe ke miy yaha ye. Le ma mii, poosyifa maha dur, ma Yāhā Dya kuey mar trā na, ma nii u ler nawee- ye. ⁷ Kaplāṅ ngīī ma mii plāhā nge dyaṅ: Ye sē yāā, sesaha ma n too kāntraha gii na yalebye, ke n nii dir yō ke warfa kē, Yāhā ga kaa taha koo kāntraha nge na. ⁸ Sesaha ma n too yalebye kāntraha gii na, ke n -sē nii ngur wān ya fīy tesē nyēpihi ya ne, koo kāntraha nge sē yō kueekuee ye. Yāhā yoosēn ga too ke na, ke n ba suhu kāā ke kuāṅ ne.

⁹ Ta naambiyām, wo ma

sya n pãã mma ma syi dyaŋ, wo laam -sẽ yĩn ye wĩĩ na: Wo cã ma yee, ye ma le kãnyĩ wo, lii le ga ye sya yaha. ¹⁰ Ye cã Yãhã sroŋ. Kai- nkãy bye tee n pye ye Yesu kãndeyãrwai kē, ma suhu tēŋ nkãy ne tee n tē Yãhã kē, Yãhã cã ke ntãŋ dye ye tãy. Ke saa faha ye wĩĩ ne koo kai- ngĩĩ ne ye. ¹¹ Lii too -sẽ n ke yii nanem bye ye, tee ma tēn lii wo, -ye le yigi klue sũ, tee koho taha yaha lii na, ye n sya ba le yãã. ¹² Ye ma n gaha le tēn ne koo syi, ye saa nii mii mpãy wãŋ syi dyaŋ, Yãhã wĩĩ sē pe gbe laa ne ye. Mpãy pe -sẽ Yesu ta pe Yater, ma naa n yãr Yesu kãnde wo laanyĩn ne, Yãhã ke yē ter pe ye lii ne, pe ga le yãã. -Ye naa n yãŋ poosyifa na!

Yãhã ke yē ter lii ne, le wãpyeŋ ma

¹³ Yãhã ke bii yē ter Brama ye per gii, ke bii yee, koo ga ngaa myaha di taha le na. Ngaa ke sē -sē wee ke ter Yãhã yaha ye, ke n ke ya myaha di. ¹⁴ Ke bii Brama pye ma yee:

«N ga kaa taha ma na,
tē ma kur kuε pii ta pe n syar.

Ndoo tesē ra miingbãŋ ne,
n ga loo nde pye ma kē.»

¹⁵ Brama n Yãhã sēŋ laanyĩn ne. Yãhã ke -sē bii yē ter u ye lii ne, ke n le pye u kē. ¹⁶ Nawee- ma pye kaplãŋ wãtyĩn na, pe ga ngaa yãŋ, ngii ke ter pe yaha, pe ke myaha di, le kapãn n kua

pe nsoho wo. ¹⁷ Yãhã ke -sē bii yē ter lii ne, ma ke ya myaha di taha le na, ke naa n traha, mpãy pe ga ba ke yē wãter wĩĩ nde yãã, pe cã wãwãklahayãã wee ke na ye. Loo ne, Yãhã ke bii yē ter Brama ye, ke n ke ya myaha di taha le na. ¹⁸ Loo ne, Yãhã ke bii yē ter Brama ye, ma maha ke ya myaha di taha le na, yagaa koo katε- syãŋ ngĩĩ wãwãklahayãã wee ke na ye, Yãhã saha ke yē dur ye. Loo ne, wii mpãy too n ke Yãhã ke paha wo na, wo cã ma yee, too koho taha yaha lii na, le ga pye wo kē cĩĩnde. ¹⁹ Wo koho wãtahayaha Yãhã yē kapãn na, le ma wo ye mii ngaa dyaŋ ke wo laam ta tee nen wo. Cĩĩnde wĩĩ ne, ngaa wee ke nnen gbãã ma ter loo yaha ye. Wo koho wãtahayaha nge, le wĩĩ nɔ ncaha ye, Yãhã yaniisaha ge laam wo. ²⁰ Yesu nii wo Yater, ma ka koo fla na wo wĩĩ na. U nii Yãhã yũndefa yĩŋfua u kuãŋ ne Malsyidaku wãŋ syi dyaŋ.

7

Malsyidaku pye Yãhã yũndefa yĩŋfua

¹ Faale cãã na, dya waa pye pe naa n yee Malsyidaku. U pye klo laa yĩŋfua, pe naa le klo yee Salem. Yãhã gii ke wãn bye tãhã, u pye koo yũndefua. Wo wãdyaha Brama bii ka, ma ga yia kubehe resyar yĩŋfana. Tuu dur naa n pai, Malsyidaku n ka maa u wãã, ma

yee woo kaa taha u Brama na, Yāhā myaha na. ² Wān tii bye, Brama tuu ga yāā naan miysaha wo, u n te la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā u Malsyidaku kē. U Malsyidaku myaha yīntaha kē, yīnfua wii u n sroŋ. U maha pye Salem yīnfua, koo yīntaha maha kē, yīnfua wii u n pai yrīŋ ne. ³ Yāhā sabangbāŋ wo, pe sē Malsyidaku tuhufua wīī cā u nahafua wīī ne ye, pe sē maha u wādyaha waa wīī cā ye. Waa sē u wāsee wīī pāā yāā tesē u wāku wīī ne ye. Tuu nii Yāhā yūndefa yīnfua u kuāŋ ne, u ma mii Yāhā Dya wāŋ syi dyaŋ. ⁴ -Ye yāŋ, Malsyidaku ma yīŋ na Yāhā ye. Wo wādyaha Brama tuu ga wān tii yāā naan miysaha wo, u te la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā u kē. ⁵ Brama dyasyīnde Lewi kur kue pii ma Yāhā yūndefa pe ter na. Musa kānde na, pe ga waha Yiisrefa nar, pe pe koho wān bye la fle sesānsyihi, pe fle naney wāā poo Lewi terfa kē, pe n waha naa n di. Ye cā ma yee, pe nampyeŋ- kē pe n nar, pe pe kē pe n di. Pe bye ma Brama kur kue pii. ⁶ Malsyidaku woo na, u sē pye Lewi terfua ye, Brama - sē bii u wān la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā u kē. U kaa taha Brama na, Brama wii Yāhā bii yē ter u ye. ⁷ Ye -sē le cā laha ma yee, wii tuu kaa taha waa na, u ter ufua yaha.

⁸ Lewi kur kue pii me, pe Yiisrefa koho wān fle naney yāā te fle sesānsyihi wo; pe ma nawee-, ma n ku, ma ke Yāhā yūnde tēŋ yaha pe pii kē. Malsyidaku wīī sē na, wii tuu te wān fle naney yāā te fle sesānsyihi wo, le ma le yrūhū Yāhā sabangbāŋ wo u wīī na ma yee, u ma yrāŋ na, ma kuae le Yāhā yūnde tēn na u kuāŋ ne. ⁹ Lewi kur kue pii me, pe Yiisrefa koho wān fle naney yāā te fle sesānsyihi wo. Yaliile wo Brama u koho wān la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā Malsyidaku kē, le nii mii Lewi bya bii te wāā Malsyidaku kē. ¹⁰ Tuu sē sya bii see wa ye, le ma mii u pye u tuhufuadyaha Brama kadye wo, ma te wān wāā u Malsyidaku kē. Le yīntaha kē Malsyidaku ter Lewi yaha.

Yāhā yūndefa yīnfua Yesu ter Lewi pii yaha

¹¹ Yāhā bii kānde lii tōr yar Musa na, loo ne le pa Yāhā yūndefa ne pe tēn ne. Lewi kur kue puee Yarō nwonfa kē pe yūndefa ne. Pe tēn pye lii ne, pe nawee- kapee- yee laha kāā pe na, pe n waha wāā le Yāhā ne. Pe tēŋ sē -sē waha yia, ma nawee- wāā le Yāhā ne pe kuāŋ ne ye. Loo ne, Yāhā yūndefa yīnfua waa ter n yi. U sē yi Yarō terfa wo ye, u yi Malsyidaku wāŋ syi dyaŋ. ¹²⁻¹⁴ Wo Yīnfua Yesu Crise kē u ne. Wo cā ma yee, tuu nawee kadye gbe, u see

* **7:12-14** 7.12 Yuda terfa, Dyakuba dya Yuda kur kue pii me pe ne.

Yuda terfa* wo. Musa kãnde sê yee Yuda terfa ga waha naa Yãhã yũnde tẽn tẽ Yãhã kangbãŋ wo ye. Yuda terfa waa sê Yãhã yũnde tẽn tẽ yãã ye. Yesu tuu sê sya yi Lewi terfa wo ye, Yãhã le ta u n Lewi terfa draha gbe, ma nii Yãhã Yũndefa Yĩŋfua. Loo ne, Yãhã n kaplãŋ nkãy wãã wo kẽ, kaplãŋ nkãy ke Musa kãnde kaplãŋ draha gbe.

15 Kai lii le ke cĩmbehe bye yar wo na, loo ne nde: Yãhã Yũndefa Yĩŋfua waa yi Malsyidaku wãŋ syi dyaŋ.

16 Waa kloho sê kẽ, u gbe ma nii Yãhã yũndefua mii Lewi kur kue pii wãŋ syi dyaŋ ye. Yãhã fãnga kãmay na, wãkuayãã wee u yrã na ye. Loo le u ta, u n nii Yãhã Yũndefa Yĩŋfua u kuãŋ ne.

17 Ye sê yãã, le ma ge ma, le yrũhũ Yãhã sabangbãŋ wo ma yee:

«Maa ba nii Yãhã Yũndefa Yĩŋfua

ma kuãŋ ne Malsyidaku wãŋ syi dyaŋ.»

18 Faale kãnde sê pye fãnga ne ye, le sê maha waha laa yõ ye. Koo kẽ, laa n ba le draha gbe. 19 Ye sê yãã, faale wo, Musa kãnde sê waha nawee- wãã le Yãhã ne pe kuãŋ ne ye. Lii le -sê yi yagaa, le ter Musa kãnde yaha. Wo ga waha koho taha yaha le na, wo yũhũ crã Yãhã tãy ke wãnar ne.

20 Ye maha cã ma yee, Yãhã bii ke ya myaha di taha le na; Lewi terfa naa n nii Yãhã yũndefa, Yãhã sê -sê

ke ya myaha di le na ye. 21 Yesu woo na, Yãhã u ta ke Yũndefa Yĩŋfua, ma dur ma ke ya myaha di taha le na, ma le pãã ma yee:

«Ndoo Yãhã, n ma kai- bye yĩŋ na;

ndoo tesẽ ra miingbãŋ ne, ma ga nii Yãhã Yũndefa Yĩŋfua ma kuãŋ ne.

N saa ra yẽ dur ra kapãn na ye.»

22 Loo nde ta, Yesu woo kãmay na, wo cã naam-biyãrfãn tii te ma wo nsoho wo Yãhã ne, te ga yõ faale wãn na.

23 Laa maha ma, le faale Yãhã yũndefa ta pe wee wãceŋ Yesu ne ye. Pe sê waha naa n kuee le tẽn na pe kuãŋ ne ye; pe naa n ku, pe pii n naa pe draha gbe. Loo n ta pe n bii nihi. 24 Yesu woo -sê ma yrãŋ na u kuãŋ ne. U Yãhã Yũndefa Yĩŋfua tẽn sê wãã yãã waa ter kẽ ye.

25 Loo ne, mpãy pe yũhũ n crã Yãhã na u kãmay na, u ga waha pe sya yaha le yalebya wo pe kuãŋ ne. Ye sê yãã, u ma yrãŋ na yalebye, ma nii Yãhã nar pe kẽ.

26 Ye cã Yesu woo kẽ, u ma Yãhã Yũndefa Yĩŋfua wii, u wĩĩ ma wo na. U kai- laha, u laam ma gbegebe, kapee laa wee u yĩŋ na ye. U wee kapeepyefua ye. Yãhã u kuã yir ga ta yãhãyiŋ na ncaha ye. 27 U wee faale Yãhã yũndefa ne wãceŋ ye. Pe ma kapeepyefa. Pe cãã naa wãn boo Yãhã kẽ plii bye pe ya kapee- wĩĩ na, ma cã naa taa boo nawee- kapee-

wĩ na. Yesu tuu -sẽ u ya wãã, ma le sya, ma ku mpar draha wo wo bye kapee- wĩ na, koo yĩntaha kē, kla gaa wãboo maha wee nantān waa kapee- wĩ na ye. Yesu loo pye kua tehe nen u kuān ne. ²⁸ Musa kānde na, mpāy pe naa n ta Yāhā yūndefa yīnfa, pe pye naweete, ma pye kapee- wāpyeŋ fānga koho wo. Yāhā ke -sẽ yē ter, ma ke ya myaha di kapān līi ne, loo kapān nde pa Musa kānde kur ye. Loo le Yāhā Dya ta Yāhā Yūndefa Yīnfua. U ma naweeyō u kuān ne.

8

Yāhā yūndefa yīnfua tēntēsaha

¹ Nkāy too pāã ter, līi le ma yīn, loo ne nde: Yāhā Yūndefa Yīnfua wīi syi u ma wo ye, u ma u nii yāhāyīn na, Yāhā niisayūhū kāndigi kue ye, Yāhā gii ke ma kai- bye yīn na. ² U u Yāhā Yūndefa Yīnfua tēn tē Yāhā fla wo. Faale wo, Yāhā yūndefa naa pe tēn tē fai nwonge wo, nawee- pe ke gbihi. Yesu tuu -sẽ u tēn tē na, cīinde fla kē ke ma yāhāyīn na. Yāhā kē ke koo fla gbihi.

³ Pe Yāhā yūndefa yīnfa bye ta pe n naa diŋ yi, ma naa wān boo Yāhā kē. Wo Yāhā Yūndefa Yīnfua bya yai u waha naa ngaa wāã Yāhā kē. ⁴ Yesu ma ne pye driyē nge wo, u saa ne pye gē pye Yāhā yūndefua ye. Yāhā yūndefa mpāy ma wa; pe diŋ yi Yāhā kē, ma maha wān boo ke kē, mii

Yiifee- wāle kānde le yar mii. ⁵ Nwoŋ gii pe Yāhā tēn tē ke wo, ke gbihi mii ke yāhāyīn nwoŋ dyaŋ, koo sē -sē kē ke cīinde yāhāyīn nwoŋ ye. Ye sē yāã, driyē nge Yāhā yūndefa tēn ma mii Musa wīi dyaŋ. Yaliile wo Musa bii yee woo ga fai nwonge gbihi, Yāhā bii u yar ma yee:

«Tē naa kii ter syi yar ma na ke yān yīn na, ke nwonge fāã koo syi.»

Le yĩntaha kē, fai nwonge gii Musa bii fāã, ke ba pye kaa yirfua dyaŋ ke ma yāhāyīn na.

⁶ Yagaa, Yesu taha tēn līi na, le ter poo tēn yaha, le sē n tān gē tān ye. Naam-biyārfān tii te ma yagaa Yāhā nsoho wo nawee- ne, te yō faale wān na. Yesu woo kē, u ma kusyiifua. Ye sē yāã, Yāhā ke yē ter kaplān nkāy ne yagaa naambiyār wo, ke yō ma ter faale naam-biyār kaplān yaha. ⁷ Faale naam-biyār ma ne pye te ga waha nawee- sya yaha, naam-biyārfān taa saa ne pye te ta yagaa te faale wān draha wo ye.

Yāhā naam-biyārfān le nawee- ne

⁸⁻⁹ Faale naam-biyār cāã na, nawee- sē bii pe kapee- wāpyeŋ miy yaha ye. Yāhā n le kuān pe ye ma yee:

«Tē bii naam-biyār tii le Yuda terfa ne, ma suhu pe Yiisrefa ter bye ne, pe too naam-biyār pye klaha-»

Loo ne, ta n kur waa pe na.

Cãã gaa ma ke n pai,
 n ga ba naambiyãrfãn
 taa le
 pe kur kue pii ne.
 Too naambiyãrfãn nde saa
 ba pye
 te faale wãn syi dyan ye.
 Faale wo, n bii pe wãle sya
 yaha
 yãmpar koho wo Syipte
 kãntraha wo,
 ma dur ma pe yigi yi ke
 kãntraha wo,
 ma ba te naambiyãr le
 pe ne.

N ga ba naambiyãrfãn taa le
 pe kur kue pii ne,
 te saa ba pye wãcɛŋ pe
 faale wãle wãn ne ye.

Ndoo pe Yĩnfua Yãhã kē,
 tē yee ke syi.

¹⁰ Yãhã n maha yee:

Too plii nde kur ye, n ma ba
 dur,
 ma yĩntaha sron pe ne,
 n ga ba te naambiyãrfãn
 le

pe ne yĩŋ gii na, ke nge:
 N ga ba ra kaplãŋ le pe kacãn
 wo,

n ga ba ke yrũhũ yaha
 pe laam wo.

N ga ba nii pe Yãhã,
 pe n -sē nii ra nawee-.

¹¹ Waa saa ba yee,
 u ga u nampyeŋ klaha u
 n Yĩnfua cã ye.

Ye sē yãã, pe bye ga ba ra cã,
 ma gbe pe kicaabir na
 ma ga waa pe wãle na.

¹² Lii le -sē ma yĩŋ
 koo ngĩ bye na, loo ne
 nde:

N ga ba pe kapee- gbe kãã pe
 yĩŋ na.

Kapee- nkãy pe pye ter, n ga
 ta,

ke wĩi n faha ra na ta
 kuãŋ ne.»

¹³ Yãhã ke ke naam-
 biyãrfãn wĩi pãã ke syi, le nii
 mii, ke ke faale naambiyãr
 ta kadyaha. Ye -sē cã, kla
 gii ma nii kadyaha, ke le, ke
 wãkuãŋ ya ke kuee.

9

Lewi pii tēn

¹ Faale cãã na, Yãhã bii pe
 yar, pe yai pe naa diŋ yi koo
 kē mii syi dyan te naambiyãr
 kãnde na. Nawee- n nwon
 gaa fãã, ma ke myaha taha
 ke na, ma naa diŋ yi ke kē
 ke laam wo. ² Ke fai nwonge
 bii la cɛr nwompai syãm fai
 laa ne. Ke nwompua cir wo,
 naalɔr kuasĩ wãŋ gaa pye
 ma suhu tabal gaa ne bur
 ne ke yĩŋ na, bur rii te bii
 kē Yãhã kē. Pe naa koo fla
 yee Yãhã nwon. ³ Pe naa ke
 nwonuŋ goo yee Yãhã yani-
 isaha. ⁴ Koo fla na, sãn ta-
 bal gaa pye, pe naa wusuna
 suhu ke yĩŋ na. Katyigi
 kluhu gaa maha pye, ke nkur
 kue bye bii tuhu sãn ne tesē
 ke laam bye ne. Pe naa koo
 kluhu yee, naambiyãr kluhu.
 Koo naambiyãr kluhu nge
 laam wo, kate- tãã pye: Sãn
 pelaale pye yãhãyiŋ digi ne
 le laam wo, pe naa re yee
 man. Loo pele pye ke kluhu
 laam wo. Yarõ kããwai lii le
 bii wampɛn fe ma fyãr yigi
 faale cãã na, le bya pye koo
 kluhu laam wo. Ke naam-
 biyãr kaplãŋ ke bii yrũhũ

yaha ntēmbapai sī* tii na, te bya pye ke naambiyār kluhu nge laam wo. ⁵ Pe bii sān yāhāyīn tēnlehe syām mpāy gbihi ta ke naambiyār kluhu yīn na. Loo yīntaha kē, ke kluhu ma pye teelii wo, Yāhā ma koo fla na. Pe sān yāhāyīn tēnlehe pye nkaasyir sānsī ne te tey yaha. Yāhā yūndefa yīnfua ma kla boo Yāhā kē nawee-kapee- wī na, u ga pe ntōr woo ke kluhu yētān yīn na. Ke kai-nihi ter, n saha ke bye pāā tān nwo ye.

⁶ Ke fai nwonge pye koo syi. Pe Yāhā yūndefa naa n dye ke nwompua cir wo plii wuhu na, ma naa pe tēn tē. ⁷ U Yāhā yūndefa yīnfua ya tuu ga waha dye ke nwonu laam wo tehe nen ya dye nen laam wo. U ma yee u ga dye, u ga dye kla gaa ntōr ne u ga woo Yāhā kē u ya kapee- wī na tesē nawee-bye kapee- wī ne, kapee-nkāy pe sē cā wa ye, ma ke pye. ⁸ Ke Yāhā nwompī syām mii yīntaha ma. Ke yīntaha kē, ke nwompua cir nii tā nawee saha dye ga ke nwonu wo ye, koo gii ke ma Yāhā yaniisaha. Ke yīntaha kē, nawee saha crā Yāhā na ye. Loo ne Yāhā Yrā le yar wo na. ⁹ Loo nde pye mii yagaa kai- yirfua dyañ. Le yīntaha kē, wii u diñ yi, ma wān boo Yāhā kē, koo ngī saha ufua laam ta pe n wā klaha nii gbegbe ye. ¹⁰ Mpāy

pe diñ yi, ma wān boo Yāhā kē, pe kapī wūhū busāā kānde yār. Kapī wūhū nkāy n yee, nawee ma n digi nge syi di ye, nawee ma n kla nge syi wō ye, nawee yai u nde pye nde ne, u kai- n laha gbegebe. Pe koo kapī wūhū ngī kānde yār, ke sē -sē nawee laam wā klaha n ta wāfām ye. Loo naambiyār kānde kai- ngī pye yīn ne, ma sya ba waa per gii na, Yāhā ke kai- yīntaha wā klaha Yesu wāpañ ne.

U Yāhā Yīndefua Crise tēn

¹¹ Yagaa, u Yāhā Yīndefua Crise n pa, ma ba nii Yāhā Yūndefa Yīnfua le kānfuē nde kayūhū yīn na, kayūhū nkāy ke nii wo wūhū. U u tēn tē Yāhā nwonge gii laam wo, koo ma yīn, ma maha yō faale wāñ na, kii Musa bii fāā. Ke yagaa wāñ nge, nawee sē kē tuu ke fāā ye, driyē kla sē kē koo ne ye. ¹² Faale na, dye loo dye loo u Yāhā yūndefa yīnfua naa n dye pe fai nwonge wo, ke Yāhā yaniisaha fla wo, ma naa u tēn tē. Yesu woo na, u dye ke yagaa Yāhā yaniisaha fla wo, tehe nen ya u kuāñ ne. U sē dye ma ngapa ntōr woo tesē napa ntōr ne ye, u yer u ya ntān wāwoo na, nawee- bye kapee- wī na. Loo na, nawee- bye ga par sya yi kāā kapee- wāpyeñ yāmpar wo pe kuāñ ne. ¹³ Pe ma ngapuai ntōr gbe tesē

* **9:4** 9.4 Kaplān nkāy ke bii yrūhū yaha too ntēmbapai sī nde na, ke pye ke Yāhā kānde katan sēnsye. Yāhā bii ke wāā Musa kē yāñ nge yīn na pe n yee Senayi.

napuai ntōr ne, ma naancerj suhu naa laam wo migimigi, ma koo tyōr kuee, ma te wlāhā poo ntōr nde ne ma suhu loho ne, pe ma koo loho nge yār woo mpāy na pe sē laha kapīi wūhū kue ye ye, le ga nii mii yagaa, pe laha ke kapīi wūhū kue ye. Pe laam sē -sē laha ye. ¹⁴ Le ma pye ke dyan, ye yai ye cā Crise ntōr too ma yīn. Ye sē yāā, u sē kapee nen laa ge pye yāā ye. Yāhā Yrā Fānga kāmāy na, u le sya ma ku mpar draha wo. U u ya wāā Yāhā kē koo syi. Loo ne, kapee-nkāy bye too pye ter, Yesu ntōr ga waha koo kapee-ngīi yee laha yi kāā wo laam wo gbegbe. Wo laam ga tege nii tee nen wo, wo n waha naa tēn tē cīinde Yāhā kē.

Yāhā naambiyārfān le nawee- ne

¹⁵ Loo ne, Yesu Crise n nii te naambiyārfān kusyiifua, Yāhā nsoho wo nawee- ne. U gbā kāmāy na, u nawee- par sya yi kāā pe kapee- wāpyen koho wo, kapee- nkāy pe bii pye te faale naambiyār cāā na. Yāhā ke bii yē ter kayūhū nkāy wāwāā ne nawee- kē, ke mpāy yee pe n luhu ke ye, pe ga waha koo kayūhū ngīi yāā pe kuān ne Yesu Crise gbā kāmāy na.

¹⁶ Nawee ma saba yrūhū ma yee, woo ma ku, pe yai pe u kloho la mma, le yai u ku wa, pe n cā waha u kloho la. ¹⁷ Tuu -sē ma yrān na nantān, pe saha u koho wān la ye. U ma ba ku, loo na, pe ga cā u koho wān la.

¹⁸ Yāhā naambiyār ma koo syi dyan, naambiyār tii ke le nawee- ne. Loo ne, ke faale naambiyār na, Yāhā n bii yee, a ngaa yai ke boo, ke kla ntōr n woo, te naambiyār n waha le. ¹⁹ Musa tuu pa le Yāhā kānde ne, u le kānde katan bye kal nawee- bye n ke luhu. Loo kur ye, u n naampiy ntōr gbe, ma pe wlāhā loho ne, ma katyigi gaa ter kayange gbe, pe ke katyigi yee Yisope. U n koo kayange gbe, ma kuryār raa ter maha ke yīn kue nej na, ma koo kue kā le pe ntōr wo, ma peyār woo nawee- na, pe n waha nii gbegbe Yāhā yīnde na. U n maha too ntōr raa yār woo le Yāhā kānde saba bya na. ²⁰ Tuu nii loo nde pye, u n pe nawee- pye ma yee:

«Yāhā ke naambiyār tii le ye ne,

too ntōr ne nde.

-Ye naa ke kānde katan bye yār,

koo nkāy ke yrūhū ta nwo.»

²¹ Musa n maha too ntōr raa yār woo ke fai nwonge na tesē ke Yāhā diŋ yi wān bye ne, te n nii gbegbe Yāhā yīnde na. ²² Yāhā kānde na, wān busāā waha n nii gbegbe Yāhā yīnde na ntān wāwoo ya ne. Kapee- foho bya waha gbe n kāā nawee- yīn na ke kuān ne ntān wāwoo ya ne.

Yesu wāku kapee- bye yee laha n kāā

²³ N ye cāā yar wa ma yee, faale Yāhā diŋ wāyi kai- pye mii ke cīinde kai- yīm

ya dyaŋ, cīnde kai- nkāy ke ma yāhāyīŋ na. Too faale Yāhā diŋyi wān nde waha naa n nii gbεgbε Yāhā yīnde na yraha ntāŋ ya ne. Ke yāhāyīŋ cīnde kai- kānde na, Yāhā yai ke diŋ n yi ngaa ntāŋ ne, kla gii syi ke ter yraha yaha. ²⁴ -Ye yāŋ, nawee- pe fai nwonge gii fāā ta, u Yāhā Yīndefua Crise sē n dye koo laam wo ye, koo ma mii ke cīnde Yāhā nwonge yīm ya dyaŋ. Crise ka yāhāyīŋ γε na, ma yer wo yīŋ wīī ne Yāhā yaha ye. ²⁵ Dye loo dye loo, Yāhā yūndefa yīŋfua naa n dye ke Yāhā yaniisaha wo yraha kla gaa ntōr ne. Crise woo dye tēhe nen ya, ma ku mpar draha wo. ²⁶ Mii loo sē ne ye, ma gbe driyē wātāhā na, Crise ga ne pye u koo wāfāy neŋ ka kur n sya yalebye. Yagaa sē na, u driyē tuu kua gbe taha, Yesu Crise u ya yi kāntraha na tēhe nen u kuāŋ ne, ma le sya ma ku mpar draha wo, ma nawee- kapee- kua kāā pe yīŋ na. ²⁷ Nawee nawee woo, u tēhe nen gbā ku. U gbā kur ye, Yāhā ga u sāhā. ²⁸ Crise bya ku mpar draha wo tēhe nen, ma nawee- busāā kapee- kua kāā pe yīŋ na. U ga maha ba yi ke tēhe syāŋ wuhu na, le sē -sē ga ba nii nawee- kapee- wālahakāā wīī na ye. Mpāy pe u wādurbaŋ sēŋ, u ga ba cīnde yrā wāā pe kē pe kuāŋ ne.

10

Crise gbā ku tēhe nen

mpar ter bye draha wo

¹ Musa kānde sē kē ke Yāhā cīnde kai- ne ye. Le Musa kānde ma mii koo cīnde kayūhū yirfa ya dyaŋ, cīnde kayūhū nkāy, u Yāhā Yīndefua Crise ga ba ke pye nawee- kē. Ye sē yāā, Musa kānde na, Yāhā yūndefa yīŋfua naa wān boo dye- bye, loo nde sē -sē waha naa pe nawee- ta pe n naa n srōŋ Yāhā yīnde na ye, nawee- mpāy pe naa n crā Yāhā na. ² Mpāy pe naa diŋ yi Yāhā kē Musa kānde na yraha wāboo ne, pe kapee- ma ne waha yee laha kāā pe na teele nen pe kuāŋ ne, koo kapee- ngīī wīī saa ne kuee pe laam wo, ke naa pe fāy, pe n maha naa yraha boo dye- bye ye. ³ Dye- bye yraha wāboo nge pe laam too ke kapee- wīī na dye- bye. ⁴ Ye sē yāā, napa ntōr tesē ngapa ntōr ne, pe saha nawee kapee- yee laha kāā u na ye.

⁵ Loo ne, yaliile Crise tuu ba gbe taha wāpaŋ na driyē wo, u n Yāhā pye ma yee:

«Ma sē n ke pe naa diŋ yi ma kē ye,

ma sē maha n ke pe naa

wān boo ma kē ye,

ma -sē nawee kadye wāā ra kē.

⁶ Nawee- pe wān boo, ma te suhu migimigi wān suhusaha fla na ma kē, loo saha ma laam yīn ye.

Nawee- pe wān boo,

ma te ntōr woo ma kē pe

kapee- wīī na,

loo saha ma laam yīn ye.

7 Loo ne, ta n yee:

<Yāhā, n nwo,

n pa n n pai ma laam wīl pye,
mii le yrūhū yaha ta wīl
na
Yāhā sabangbāŋ wo
mii.> »

8 -Ye yāŋ, kānde lii le ta, loo ne le te yrɛ wāboo wīl nde yar Yāhā kē. Loo naa byɛ ne, Yesu cāā le pāā ma yee, Yāhā yee, koo sē n kɛ pe naa wān boo ke kē ye, tesē pe naa diŋ yi ke kē ye, tesē pe naa wān boo pe naa te suhu migimigi wān suhusaha fla na ke kē ye, tesē pe naa wān boo pe naa pe ntōr woo ke kē pe kapee- wīl na ye. Koo ngū byɛ saha ke laam yīn ye. 9 Loo kur ye, Yesu Crise maha le pāā ma yee, a woo nwo, u pa u n pai ke Yāhā laam wīl pye. Yesu kaplāŋ le yar ma yee, faale na, pe naa yrɛ boo Yāhā kē, yagaa Yāhā loo sye, ma Yesu Crise wāku wīl ta te draha wo. 10 Yesu Crise Yāhā laam wīl pye, ma le sya ma ku mpar draha wo tɛhɛ nen u kuāŋ ne. Loo nde kāmāy na, wo kapee- yee laha kāā wo yīn na ke kuāŋ ne.

11 Plii byɛ, Yāhā yūndefua ga ka Yāhā kangbāŋ wo, u ga yir yer, u u tēn tē. U ne naa wān ya boo Yāhā kē nawee- kapee- wīl na. Too mpar nde sē -sē ga waha pe kapee- yee laha kāā pe na ye. 12 Yesu Crise woo na, u ku mpar draha wo nawee- kapee- byɛ wīl na tɛhɛ nen ya, u kuāŋ ne. Loo kur ye, u n ga tege nii Yāhā kāndigi

koho kuɛ ye. 13 Yagaa, u nii ma Yāhā sēŋ, ke ba u napīl- yīy kor le u kē, pe n nii mii u tānde fyāhā tā pe na. 14 Tuu poo gbā ku mpar draha wo loo tɛhɛ nen nde ya na, u u nawee- ta gbɛgbɛ Yāhā yīnde na pe kuāŋ ne, pe n nii Yāhā wām. 15 Yāhā Yrā Fānga maha loo pāā wo ye. Ye sē yāā, le bii le cāā pāā ma yee:

16 «Yāhā le pāā ma yee:

Tē ga naambiyār rii le ta
nawee- ne too plii nde
kur ye,
too naambiyār yīŋ kē
nge:

N ga ba ta kaplāŋ tāhā le pe
laam wo,
ke saa faha yāā pe na
ye.»

17 Yāhā n maha le pāā taha ma yee:

«Kapee- nkāy pe pye ter
tesē kai- nkāy ne pe
plaha pye,
n ga ba ke byɛ gbe kāā
pe yīn na.»

18 Ye cā, kapee- ma gbe kāā nawee yīn na, yīn maha wee wān wāboo na kapee- nkāy wīl na nantāŋ ye.

-Too naa n crā Yāhā na!

19 Wo nna, le nii ke dyaŋ, kānde ma wo ye, wo n ga waha dye ga ke Yāhā yaniisaha gɛ laam wo Yesu ntāŋ kāmāy na, u ntāŋ mpāy pe woo wo kapee- wīl na. 20 Nwonuŋ gi ke ma Yāhā yaniisaha, Yesu koo nwonuŋ fai jūū, ma kānfuē yi wo kē, kānfuē lii le n gaha wo ne cīinde yrā fla na, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye. Ke nwonuŋ fai nde, u

ya koho kadye kē. ²¹ Yāhā Yūndefa Yīnfua ma wo ye. Woo u ma ke Yāhā kaha yīnfua. ²² Loo nde na, -too crā Yāhā na laantee nen ne, -too maha ke ta wo Yater laanyīn ne! Ye sē yāā, wo laam mpāy pe sē tege naa n nii wo kapee- wī na ye, Yesu ntāṅ pe ta pe n tege nii tee nen wo. U ntāṅ wo kapee- laha kāā wo na mii wo kadye dyaṅ, too ne ke yee laha layūhū ne mii. ²³ Yāhā yē ter wo ye kayūhū nkāy ne, wo n koho taha yaha ke na, ma maha nii ke pāā nawee- bye ye, wo ma syi wo faha yāā ke wī ne ye! Ye sē yāā, Yāhā ga ba koo kayūhū ngī pye wo kē cīnde. ²⁴ -Too naa n sēṅ wii na, wo naa n ta wo ntāṅ n naa n dye wii tāy, tesē kayūhū n naa n tāy wo ye, wo n naa ke pye wii kē! ²⁵ Yesu kāndeyārfa mpāy ma, pe sē n pai nantāṅ yawār fla wo, ma ba Yāhā kaplāṅ luhu ye. Wo ma n nii pe wāṅ syi dyaṅ ye! -Too naa n yi yalebye wo yawār fla wo, wo naa wii klaha, wo naa wii laam too Yāhā wūhū ne. Ya'a yāā, tē ye yar ye naa n pye koo syi, wo Yīnfua Yesu durbaper nɔ gbe taha, koo kē.

²⁶ Wo nna, too Yesu cīnde wī cā war, loo kur ye, wo ma u wī sye, ma kapee- wāpyeṅ kānde yāṅ gbe, ma dye le wo, mpar raa ter maha wee te ga waha koo kapee- ngī yee laha kāā wo na ye. ²⁷ Wo -sē ga fya nii, wo naa le kur sēṅ, loo lii le

ma te Yāhā kasāhā tesē ke naa gii ne wāfegeyāā wee ke na ye, ke naa gii ke n pai pe Yāhā napī- bye suhu kāā migimigi. ²⁸ Musa kānde na, kai- nkāy ma, wii ma loo syi laa tee pye, nawee- syām ma ga le pāā kasāhāfa ye ma yee, poo u yāā yīnde ne, kaa na nawee- tāā syi, pe ga ufua boo, waa gɛ saa u fɛn di ye. ²⁹ Wii tuu sē -sē Yāhā Dya yāṅ ngaa ye, woofua wī ga ba pee ter loo yaha. Le ma mii, Yesu ntāṅ mpāy pe woo Yāhā naambiyār wī na, ma u kapee- yee laha kāā u yīṅ na, u sē poo ntāṅ yāṅ ngaa ye. Le ma mii, u le Yāhā Yrā tyehɛ, Yāhā Yrā lii le Yāhā kayī wāā wo kē. U wāpɛn ga ba pee u na, ke ta ter wii yaha, u Musa kānde wī sye. ³⁰ Lii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo, le nde: Yāhā yee:

«Mpāy pe koo sye,

koo ga ba le fue yi pe na,
koo ga ba pe pɛn pe
napeer wī na.»

Ke maha le pāā taha ma yee,
koo ga ba ke nawee- sāhā.

³¹ Yāhā nge ke kai- bye tāhā,
ke kasāhā ma too nawee wii
na, le ga pee ter ufua na.

³² Lii le ba ye dye faale
na, -ye ye laam too le na!
Tee ba ke Yāhā cāā- sya cāā
gii cāā na, ye ba wāfāy yāā
gboho koo cāā na, ye sē -
sē tyii koo wāfāy nge n yia
ye na ye. ³³ Ye laam wo,
mpāy pe sē naa wāfāy yāā
ye, pe sē dur yi naa n kāā pe
nampyeṅ- mpāy kur ye ye,
pe nampyeṅ- mpāy pe naa

wāfāy yāā, poo mpāy pe naa pe tyehε, ma naa pe nuhu nanihi teebehε wo. ³⁴ Ye nampyen- mpāy pe yigi tā nwompihi wo Yesu wīi na, ye yer pe kur ye, ye napīi- n sya ye koho wān sya kāā ye ye, le n maha nii ye ye nuhu wīi. Ye ba cā wa ma yee, nangbān wān taa ter ma ye ye, te yō, wākuayāā maha wee te na ye, koo kē. ³⁵ Tee koho taha yaha Yāhā na mii, -ye naa n gaha koo syi! Yāhā ga ba ye dāā. ³⁶ Ye yai ye naa yii plāhā koo syi, ye naa ke Yāhā laam wīi pye! Loo na, ke yē ter ye ye kayīi lii ne, ke ga ba le pye ye kē. ³⁷ Ye sē yāā, le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Saa ga faa pye, carle ya,
wii tuu ma wāpaŋ na,
u ga pa, u saa ma- kuee
ye.

³⁸ Wii ma ra ta u Yater, u sroŋ
ra yīnde na.

Woofua yai u ra ta u Yater
kānkai- byε wo.

Wii ma -sē dur n yi ta kur ye,
woofua wīi saa naa n tāy
ra ye ye.»

³⁹ Mpāy pe dur n yi Yāhā
kur ye, pe wīi ga ba klaha-
. Poosyifa sē me wo ne ye.
Mpāy pe n kuee Yāhā kur
ye, pe ga ba sukūhū yāā.
Poosyifa me wo ne.

11

*Mpāy pe bii Yāhā ta pe
Yater faale wo, -ye naa n yāŋ
pe na!*

¹ Ma'a yee ma Yāhā ta
ma Yater, ke yīntaha kē nge:
Yāhā ke yē ter kai- nkāy

wāpyen ne, ke sē -sē ke pye
wa ye, ma laam wo ma cā
ma yee, Yāhā ga ba koo kai-
ngūi pye cīinde. Ma maha
cā nawee saha Yāhā wūhū
yāā yīnde ne ye, ke -sē ma
cīinde wūhū. ² Faalefa mpāy
bii Yāhā ta pe Yater koo syi,
pe wīi n -sē naa n tāy Yāhā
ye.

³ Yāhā wāta Yater ne le
wo ta, wo n cā Yāhā kē ke
yāhāyīŋ tāhā kāntraha ne ke
yē kapān ne. Wān tii too yāā
yīnde ne, te -sē tāhā kla gii
ne, wo saha koo yāā yīnde
ne ye.

⁴ Faalefua Abel Yāhā wāta
Yater ne le bii ta, u diŋ n
yō Yāhā ye ma ter Kayē diŋ
yaha. Abel Yāhā wāta Yater
ne le ta, Yāhā n yee, Abel
sroŋ ma yee woo diŋ yō.
Abel tuu sya ku, u Yāhā wāta
u Yater ta, u wīi saha faha
yāā wo na ye.

⁵ Faalefua Yenoke Yāhā
wāta u Yater ne le bii ta, u
n ka Yāhā tāy, u sē yāā ku ge
ku ye. Yāhā u gbe ga ta ke ya
tāy, waa sē maha u yāā yāā
nantāŋ ye. Yāhā sabangbāŋ
wo, le ma le yrūhū yaha ma
yee, Yenoke wīi tāy Yāhā ye
ke n u gbe ter. ⁶ Waa wīi ga
waha tāy la Yāhā ye mii, u sē
ke ta u Yater ye? Ye sē yāā,
wii u n crā Yāhā na, u yai u
cā Yāhā ma cīinde, tuu maha
cā mpāy pe ke fla ke, ke ga
ba pe dāā.

⁷ Faalefua Nuwe Yāhā
wāta Yater ne le bii ta, u n
luhu Yāhā kaplāŋ ye. Yāhā
ke bii nawee- yar yaha kai-
nkāy ne, ke n pai pe dye,
Nuwe tuu sē sya bii ke yāā

wa yĩnde ne ye, u ke Yāhā kaplāŋ sya cĩinde. Nuwe tuu le Yāhā kapān luhu, u n salangbāŋ gaa fāā mii Yāhā bii u yar mii. U n bii dye ke wo, woo tesē u kahafa bye ne, pe n wloho yi te lafir wo. Nuwe tuu lii pye, loo nde le yar ma yee, nawee- mpāy bye pe pye Nuwe cāā na, pe bii tee pye. Nuwe Yāhā wāta u Yater n maha ta, Yāhā n yee u n sronj.

8 Brama Yāhā wāta Yater ne le bii u ta, u n luhu Yāhā yē kapān ye, ma ter klo laa wo Yāhā bii yē ter le wāwāā ne u kē. U n u kusey ta yaha, ma ter. Tuu naa n gaha na, u sē bii ke saha gɛ cā ye. 9 U Yāhā wāta Yater ne le u ta, u n ga waha nii nampay le klo lii wo, Yāhā bii yē ter le wāwāā ne u kē. U pye nampay, ma naa n syā fai nwoŋ gaa laam wo u nna ne. U puee Yisyake bya syā ke syi nwoŋ laam wo u nna ne. U Yisyake puee Dyakuba bya syā ke syi u nna ne. Yāhā bii yē ter Brama ye lii ne, ke maha bii yē ter loo ya ne poo syām mii bya ye. 10 Ye sē yāā, klo lii te nwey nakūhū ta yō ma nii fānga ne, klo lii Yāhā ke te nwey fāā ke laam wāfāā, loo klo nde syi ne Brama u naa n kɛ.

11 Brama Yāhā wāta u Yater ne le ta, tuu sya bii le ter wa, u n waha kicar yāā, woo tesē u cōō Sara ne; u cōō -sē nwo, u bii le ter wa syihi wāsee na. U bii cā ma yee, Yāhā yē ter u ye lii ne, ke ga le pye u kē. 12 Brama bii

le ma sya ba gbe taha wāku na, u Yāhā wāta u Yater n - sē ta, u n syihi yāā. U kur kue pii n nihi mii yrompii dyaŋ, ma syar tēyāfūū dyaŋ muhulangbāŋ yē na.

13 Brama tesē u pii ne, pe bye bii Yāhā ta pe Yater, ma sya ba ku. Yāhā ke yē ter kayūhū nkāy wāwāā ne pe kē, pe sē ke yāā ye. Pe ke yāŋ wāā yĩnde ya ne deydey, ma ke syar wāā syaha ya ne. Pe naa le pāā ma yee, poo cā pe ma mii nampay wāŋ syi dyaŋ driyē nge wo, poo ma mii, yrāhā gaa dyaŋ pe yār ba yi driyē nge wo, ma n pai ter ke yaha. 14 Mpāy pe koo kaplāŋ ngī ter syi pāā, pe le yar ma yee, pe pe Tuhufua Yāhā klo kɛ. 15 Pe bii ter klo lii yaha, loo mii sē ne pe naa n wūn ye. Mii loo sē ne ye, pe ne ga waha dur ga nii le wo. 16 Tuhufua klo lii le yō, loo lii le ma yāhāyīŋ na, loo pe naa n kɛ. Loo nde n ta, le n tāy Yāhā ye, pe naa ke yee Brama ye Yāhā, Yisyake ne, Dyakuba ne. Yāhā n sya klo laa gbihi ta pe kē.

17 Brama Yāhā wāta u Yater ne le u ta u n Yāhā kapān sya, ma sya yer u dyasey Yisyake wāboo na u diŋ yi Yāhā kē. Yāhā kē ke bii yee, u loo nde pye koo kē; wātānyāŋ wī bii ne. Yāhā bii yē ter wa Brama woo ye ma yee, ke ga kayī wāā woo kē; loo naa bye ne, Brama bii yer u dyasey Yisyake wāboo na. 18 Yāhā -sē bii pāā u ye, ma yee:

«Tē yē ter ma ye kur kuɛ pii
mpāy wī ne,
pe ga see ma dya
Yisyake woo na.»

¹⁹ Brama bii cā ma yee,
Yāhā ga waha Yisyake ta u
n yir gbā wo, u dur ba
yrāŋ na gbaafa ye. Loo
wātānyāŋ kur ye, Brama n
nii u Yisyake yāŋ mii, u yir
gbā wo, ma dur ba yrāŋ na
gbaafa ye.

²⁰ Yisyake Yāhā wāta u
Yater ne le bii u ta, u n Yāhā
nar ke kaa taha Dyakuba ye
na Yesoo ne, kai- nkāy wī na
ke n pai pe dye. ²¹ Dyakuba
Yāhā wāta u Yater ne le bii
ta, yaliile wo tuu naa n ku,
u n Yāhā nar ke kaa taha
Yosefe pii nanem bye na. U n
fyāhā u kāi na, ma Yāhā sey.

²² Yosefe Yāhā wāta u
Yater ne le bii ta, u kuyale
le ba gbe taha, u n Yiisre
pii wāyi yale cāā pāā yaha
ke Syipte kāntraha wo, ma
maha le yar yaha, a pe ma
ba yi ma n ter, pe woo kacɛr
gbe ter*.

²³ Musa seefa Yāhā wāta
pe Yater ne le bii pe ta,
Musa tuu bii see wa, pe n
u wūhū yrey tāā. Pe bii
yāā u kicar yō, koo kē, pe
sē bii fya u Syipte kāntraha
yīŋfua kapān na ye, ma u
kicar gbe ga wūhū. Koo cāā
na, u kāntraha yīŋfua bii

yee pe pēyār bye boo kāā,
mpāy pe see naam. ²⁴ Musa
Yāhā wāta u Yater ne le bii
ta, yaliile wo tuu ba le dye u
n sye, a pe ma n naa woo yee
Syipte kāntraha kui yīŋfua
pueesya dya ye†. ²⁵ Musa
bii le yāŋ yi, ma ka pe Yāhā
nawee- ne, ma ga nii n fāy
pe ne. U bii cā koo puar u
nii u nuhu di mpāy ne, pe
wee Yāhā ne ye. ²⁶ U laam
wo, u bii cā ma yee, u nii waa
ma n naa u yāŋ ngaa ye mii
u Yāhā Yīndefua Crise wāŋ
syi dyaŋ, koo puar Syipte
kāntraha wale wān bye na.
Yāhā kayī lii le ma kur ye, u
yīnde pye loo na, koo syi kē
u n le pye ke syi.

²⁷ Musa Yāhā wāta u Yater
ne le bii u ta, u n yi Syipte
klo wo, u sē fya u kāntraha
kui yīŋfua ncafūhū na ye. U
Musa bii tāhā yer wī nen na
mii u naa Yāhā yāā yīnde ne,
Yāhā gii waa saha ke yāā yāā
ye. ²⁸ U Yāhā wāta Yater ne
le bii u ta, u n Yiisreɛfa yar
ma ta, pe n mbaa boo, ma
pe ntōr pye ta pe nwonyēr
na, u gbā yāhāyīŋ tēnlehe
ma syi u pe Yiisreɛfa pii cir
boo ye. Pe bye n sya yaha
koo syi. Dye loo dye loo pe
pe wāsyayaha wī nde gbar,
ma te yee syayaha gbar.

²⁹ Yiisreɛfa Yāhā wāta pe
Yater ne le bii pe ta, pe n

* **11:22** 11.22 Cāā gii cāā na Yosefe pye yrāŋ na, fāāngbāŋ bii dye pe klo wo. Loo n ta, u tuhufua Dyakuba tesē u pii bye ne, pe n ka maa nii Syipte kāntraha wo. Yosefe tuu ba gbe taha wāku na, u bii le cā laha pe kur kuɛ pii ga ba dur ga klo lii wo, Yāhā bii yē ter le wāwāā ne pe kē. † **11:24** 11.24 Musa tuu bii see pēyāhā, u seefa ga u wūhū lakue gaa wo, sakūle wo. U Syipte kāntraha yīŋfua pueesya n le pēyāle yāā ke fla na, le fen n u yigi, u n le gbe ga u kaha wo. Koo syi kē, Musa n le Syipte kāntraha yīŋfua pueesya kaha wo.

waha muhulangbâyāhā dii ter kântraha na, pe tre sē dye loho wo ye. Pe Syiptefa pe yee, pe ga pye pe Yiisrefa wāŋ syi dyaŋ, pe pe kar taha ga, pe n kuee ke loho wo ma ku.

³⁰ Yiisrefa Yāhā wāta pe Yater ne, le Yerekoo klo nkūnklāhā ta ke n too, nkūnklāhā gii ke bii le klo klaha tā. Pe Yiisrefa bii ke nkūnklāhā nge fā gbey klaha plii kuasii, ke n cā too. ³¹ U canaandile Arabe Yāhā wāta Yater ne, le u ta, u sē ku mpāy ne pe bii sye pe sē luhu Yāhā kapān ye ye. Ye sē yāā, nawee- mpāy Yosua bii lehe wāā, pe ga yuhu dye ke Yerekoo wo, u Arabe woo kē, u bii pe wūhū u kaha wo, koo kē.

³² N ga waha ke syi kai-bye tōr tāŋ la? Draha ga waha yāā la, ta n waha faalefa Jedeyō ye wūhū pāā, Barka ne, Samsō ne, Yefte ne, Dawide ne, Samuyel ne tesē pe Yāhā kaplāŋ tōrfa ne? ³³ Poo mii, pe Yāhā wāta pe Yater kāmāy na, pe kântrē yāā fāŋga na, pe naa n sron pe yīnfar ne, ma - sē kayūhū yāā, kayūhū nkāy Yāhā bii yē ter ke wāwāā ne. Pe jar yēr gbra tā fāŋga na, ³⁴ naangbāy sē waha ngaa ge pye mpāy na ye, pe sē waha mpāy yāā boo yūntruē ne ye. Kadye fāŋga nge sē pye mpāy na ye, pe -sē pye fāŋga ne ma sya kui nkāy naan miyfa yia. ³⁵ Ca mpāy Yāhā wāta pe Yater ne, le ta, nawee- mpāy pe bii ku pe ye,

Yāhā n pe ta pe n yir gbā wo, ma dur ba pe ye yrāŋ na.

Pe mpāy nuhu pe Yāhā wāta wīi na pe Yater, ma sya pe boo. Pe sē naa pe ya yīŋ ke ye, pe bii cā pe ga ba yir poo gbā wo, pe cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ³⁶ Pe mpāy ler ma pe gbā sāngblāŋ ne, ma mpāy pua ntēn wān ne, ma pe tā nwompihi wo. ³⁷ Pe mpāy waa boo ntēmar ne, pe mpāy la cer fle sānsii, pe mpāy nuhu, pe mpāy boo yūntruē ne. Niisaha sē pye mpāy ye ye, pe naa n tay teebehe bye wo, mbasre ya te pye pe kalen, sēngaa sre ne. Pe pye nawām, pe naa pe fāy pe Yāhā wāta pe Yater wīi na, ma naa pe nuhu. ³⁸ Driyēfa sē bii yai Yāhā n poo nawee- mii syi no wāā pe ye ye. Pe naa n tay drawar wo tesē yāy ne, pe naa n syā yāwuhu wo tesē wuhu wo kântraha wo. ³⁹ Mpāy wīi too pāā nde, pe Yāhā wāta pe Yater pe kānkai- bye wo, koo ke ta, pe wīi n tāy Yāhā ye. Ke - sē bii yē ter kayīi lii wāwāā ne pe kē, pe sē bii le yāā wa ye. ⁴⁰ Ye sē yāā, Yāhā ke ba cīnde kayīi lii ta wo kē, loo ba yō ma ta ter; loo ne, Yāhā n ba tyii, ma yee wo bye, poo ma suhu wo ne, wo ba sron wo kuāŋ ne sukūhū gaa laam wo.

12

-Ye naa n yāŋ Yesu woo na!

¹ Wii poo na, nawee- mii bye pe Yāhā ta pe Yater, ma sya gbā yāā loo kur ye, wo pe wīī cā laha. Le ma mii pe ma wo ne, ma wo gbey le. Loo na, -too naa n yār le Yesu kānde wo, wo laam wūhū nkāy bye ke wo wlāhā wo yrāhā wo, wo yai wo ke miy yaha, tesē kapee- nkāy wāpye ne, ke gbe n kuee wo na. -Too wii waha, wo naa n yār Yesu ne le kānde wo. ² -Too naa Yesu woo ya yāṅ, woo wii tuu cāā yir wo yaha Yāhā wātaṅ ne u Yater, ma le kānde yar wo na, ma Yāhā ta u Yater kānkai- bye wo, laa ge sē kuee ye, ma sya fyarngbān gbā ku trā na, u sē maha le ta kai ye. U ba cā ma yee, nuhungbān ma loo nde kur ye, koo kē. Yagaa u ma, u nii Yāhā niisayūhū kāndigi koho kue ye, kai- bye yīṅ na.

³ Kapeepyefa pe Yesu wīī sye, ma u nuhu wānuhu gii ne, -ye loo yāṅ ke! Ye bya, ye ma syi wāfāy n waha yia ye na ye, -ye naa yii plāhā yalebye!

Yāhā ke ya koho pii pēn

⁴ Ye sē yāā, kapee- wāpye wīī ma mii napīī wāṅ syi dyaṅ, tuu ye ke wāboo ne. Tee sya kapee- wāpye wīī sye mii ye napīī- dyaṅ, ma wāfāy yāā le na, ye cā ye sē -sē wāfāy yāā ma sya nii mii yaa ku ye. ⁵ Yāhā ke kaplāṅ nkāy yar waha ye na mii ke pii dyaṅ, ke faha la ye na? Yāhā yee:

«Ta dya, ma'a kai tee pye,

ma Yīṅfua Yāhā n ma pēn,
ma'a syi ma yee ma kalaa wee ye.

Le ma pye, laa tuu n kuān mā ye,
ma'a syi ma mii miy yaha ye.

⁶ Ye sē yāā,
wii wīī ma n tāy Yīṅfua ye,
u ga naa woofua pēn u wāteepyē wūhū na.

U ma wii yāṅ u dya, u ma tee pye,
u ga gbār taha ufua na,
u n le sya u cā, u tee pye.»

⁷ -Ye naa ye wāfāy sya laanyīn ne! Ye sē yāā, ye Tuhufua Yāhā kē, u ye pēn koo wāfāy ngīī ne. Loo nde le yar ma yee, Yāhā ye yigi yō ke pii dyaṅ. Pueel waa ma la mii, u tuhufua sē u pēn u kai- cā ye? ⁸ Yāhā ma yee ke sē ye pēn ke pii bye wāṅ syi dyaṅ ye, le nii mii ke sē ye yāṅ ke ya koho pii dyaṅ ye. ⁹ -Ye yāṅ, too ma wo tuhufa ne kāntraha na, pe wo pēn, wo maha n luhu pe ye. Wo Tuhufua Yāhā gii ke ma yāhāyīṅ na, a nwa -sē ga ba wo ta, wo saa yīṅ kor le koo kē, wo ba cūinde yrā yāā ye, cūinde yrā lii wākuayāā wee le na ye? ¹⁰ Wo tuhufa mpāy pe ma wo ne kāntraha na, cāā gaa na, pe ne wo pēn kai- nkāy wīī na, ke yai poo ye. Yāhā koo na, ke wo pēn wo wāyōṅ wīī na, wo n naa nii mii ke wāṅ syi dyaṅ kānkai- bye wo. ¹¹ Koo wāpēn nge

ma pye wo na yaliile wo, le ga nii wo ye laanwlan wĩ, le saa nii wo ye nuhu wĩ ye. Mpāy pe -sē koo wāfāy nge sya, loo kur ye, pe laam ga yīn, pe n naa pe troho tāhā Yāhā yor wo kānkai- bye wo.

Kayaryaha

¹² Ye laam ma wlāhā ye ye, ye ma syi ye klue n ku ye na ye, -ye yii waha ye te kuā yir! Ye ma syi ye nklūy n fāy ye na ye, -ye yii waha, ye ta ter ke yrāhā ne le Yesu kānde wo. ¹³ Kāmbehe nkāy ke sron, -ye naa n yār koo wo! Loo na, mpāy bye yrāhā ke sē n sron pe ye ye, pe bye yrāhā ga sron. Pe ga nii mii tānklahafa dyan, pe kāā naa n yi kānsron wo, ma ba jaa pe yrāhā n sron pe ye.

¹⁴ -Ye yii plāhā ye naa yrīn ke nawee- bye ne, -tee naa ye troho tāhā mii mpāy dyan, pe ma Yāhā wām. Mii loo sē ne ye, waa saha Yāhā yāā yīnde ne ye. ¹⁵ -Ye yii yigi, waa ma syi u ba te Yāhā laantār wĩ miy yaha ye! Waa ma syi u kayaan wūhū ya le naa n yaha u laam wo, u naa ke pāā nawee- ye, u pe pye klaha- ta u wān syi ye!

¹⁶ Waa ma syi u naa tyatyāhā pye ye! Waa ma syi u nii Yesoo wān syi dyan ye, woo wii u sē Yāhā kai- ta ngaa ye. Ye sē yāā, Yesoo u lefar tur tehe nen digi ya ne u cīfua Dyakuba ye. ¹⁷ Loo kur kuē ye, u n bii yee, woo kē u ma

lefua, woo yai u tuhufua u Yāhā nar ke kaa wātaha wĩ na woo kē, koo gii wĩ pe n nar lefa ya kē; u tuhufua n sye. U n kai- bye pye, ma sya wūn, yē dursaha sē pye u na ye.

¹⁸ Tee yūhū crā Yāhā na mii, Yiisrefa sē yāā yūhū crā Yāhā na ke syi ye: Poo pe yūhū crā ngii na, nawee ga waha te ke na; pe naa n crā yān gaa na, pe ke yee Senayi*. Ke yān yīn naa n yehe palpal mii naa dyan ke yīn na. Ngaa ne mii naawur dyan, wam ne kacān wee ye, sesaha teflahangbān miy ne, ¹⁹ tūūtūū wāwuu miy ne, tesē yīmbungbāy laa ne, le naa n pāā pe ye, pe n sya fya, ma yee poo saha le yīmbui nde kaplān luhu nantān ye. ²⁰ Le yīmbungbāy kaplān nkāy ke bii pe ta pe n fya, ke ngū:

«Wii ma te yān nge na,
le ma sya pye yraha kla
ge,
ufua yai u waa boo
ntēambar ne.»

²¹ Koo per wĩ nde bii pe nawee- ta pe n fya ter, Musa n sya yee: «N fya, ma n sege fyar koho wo!» ²² Yii poo na, tee yūhū crā Yāhā na, le nii mii ye yūhū crā yān gii na, pe ke yee Syō† le Yāhā kungbāy wo, loo lii le ma yāhāyīn Yurusalem, koo fla gii yāhāyīn tēnlehe busāā ma, pe Yāhā sey, yē wee pe na ye. ²³ Tee yūhū crā

* **12:18** 12.18 Yān gii pe ke yee Senayi, koo fla kē le kānde bii yar Musa na, kānde lii Yāhā le ta. † **12:22** 12.22 Yān gii pe ke yee Syō, ke Yāhā laantār wĩ pāā, laantār rii ke yar wo na Yesu kāmāy na.

Yāhā na, ye yūhū crā Yāhā nawee- mpāy na pe myar yrūhū yaha wa yāhāyīn wo; ye yūhū crā Yāhā na, koo gii ke ga ba nawee- bye sāhā; ye yūhū crā Yāhā nawee- mpāy na, pe ku ter wa, poo mpāy Yāhā yee pe sron. ²⁴ Ye yūhū crā Yesu Crise na, woo wii u ma kusyiifua te naambiyārfān wo, naambiyārfān tii Yāhā le nawee- ne woo kāmāy na. U ntān mpāy pe woo, pe puar Abel wām na. Yesu ntān sē woo ma yee loo kafue le yi mii Abel wī dyaŋ ye. Yesu ntān woo, ma nawee- wāā le Yāhā ne.

²⁵ -Ye yii yigi, wii u n pāā ye ne yagaa, ye ma syi ye yee, ye saa luhu u ye ye. Ye sē yāā, faale wo yān nge tāy pe n yee Senayi, nawee- mpāy pe bii sye, pe saa luhu wii ye, u naa pe yar ke Yāhā kayar ne ye, pe bye bii gbā yāā loo kur ye. Ye yai ye cā, wii u -sē ma ke yāhāyīn ge laam wo, ma pāā n wāā wo ye, waa yee wo saa luhu u ye ye, lii le bii faalefa mii yāā, le syi ga wo yāā, le sya pee ter. ²⁶ Faale wo, Yāhā yīmbui nde bii kāntraha ta ke n yehe fānga ne. Yagaa, ke maha wo yar ma yee:

«N ga maha ba kāntraha ta,
ke n yehe fānga ne,
koo ma suhu yāhāyīn
bya ne.»

²⁷ Yāhā ma yee koo ga maha ba nde pye, le yīntaha kē, driyē nge gii ke ke tāhā, ke ga ba ke yehe pye klaha- tān ke kuān ne. Loo na, wān tii wāklahayāā wee te na ye,

too ya ga kuee. ²⁸ Wii poo na, Yāhā ga driyēfān wāā wo kē, kii wāklahayāā wee ke na ye. -Too le cā ke ne, wo naa syaha wāā ke kē, wo naa ke sey yalebye, wo naa n fya ke na, wo naa nagboho ta ke na! Wo ma nii Yāhā myaha gboho ke syi, le ga naa n tāy ke ye. ²⁹ Ye sē yāā, wo Yāhā ma mii naa gii dyaŋ, wān tii bye te sē yai te crā ke na ye, ke te suhu n kāā.

13

Troho wātāhā gii syi ke n tāy Yāhā ye

¹ Yii mpāy tee koho taha yaha Yesu na, ye tyii ye ntān n naa n dye yii tāy yalebye!

² Ye ma syi ye faha nde ne ye: Nampay ma pa ye fla na, -ye pe yigi naa n yō! Ye sē yāā, mpāy naa n pye koo syi ma ba yāhāyīn tēnlehe mpāy ge yigi yō, pe sē cā ye.

³ Mpāy pe ma nwompihi wo Yesu Crise wī na, ye ma n faha pe wī ne ye. -Ye pe wī le yaha ye laam wo mii ye bya ma ke nwompihi wo pe ne. Pe mpāy nuhu Yesu Crise wī na, ye ma n faha pe wī ne ye. -Ye pe wī le yaha ye laam wo mii pe ye bya nuhu pe wān syi dyaŋ. ⁴ Naa tesē cōō ne, pe pe ya sya wa, Yāhā ke kānde lii ta pe wī na, ye bye yai ye naa le yār. Cōō wii ma pye wa puai ne, u sē yai u maha naa naam ke ye. Tesē, naa wii u cōō sya wa, u sē yai u maha naa ca ke ye. Mpāy pe loo nde pye, tesē mpāy ne pe sē pe ya sya wa ye, ma

nii tyatyāhā pye, Yāhā ga ba poo mii bye sāhā. ⁵ Ye ma syi ye naa ye troho tāhā mii mpāy dyaŋ, wale wīl gboho pe laam wo ma ter kai- bye yaha ye. Ngii ke ma ye koho wo, ye ma syi ye yee ke kloŋ ye. Ye sē yāā, Yāhā yee:

«N saa ma miy yaha ye,
n saa kur waa yāā ma na
ye.»

⁶ Loo ne, wo n waha koho taha yaha Yāhā na ma yee:

«Wii u koho le ra ye, woo kē
Yīŋfua ne,
n ga naa Yīŋfua kānde
yār laanyīn ne,
n saa fya ngaa na ye;
nawee tee ga waha nwa pye
ra na?»

⁷ -Ye ye laam too ye faale yahaseefa wīl na, poo mpāy pe naa le Yāhā kapān pāā ye ye. Pe naa pe troho tāhā mii, ma sya ba ku, -ye ye laam too loo nde na, -tee yāŋ pe na, ye Yāhā ta ye Yater pe wāŋ syi dyaŋ. ⁸ Yesu Crise tuu pye mii faale wo, u ma koo syi ya ke nanga nge na, tesē ke sukūhū ne; u ga kuee yai tāŋ koo syi ya u kuāŋ ne. ⁹ Kaklaha nkāy ke n yir kue ngaa ye ma n pai, ye ma syi ye ta ke n ye plaha ye n dye kāmpee wo ye. Wo yai wo tyii Yāhā laantār roo n fānga le wo laam wo, too tyii kaklaha ngīl na ke dir ta kapīl wūhū. Mpāy pe koo kapīl wūhū ngīl pye, pe sē laa kayīl yāā yāā le na ye.

¹⁰ Yesu ku mpar draha wo wo kapee- wīl na. Mpāy pe yee poo n kuee ma nii wān boo Yāhā kē faale

Yiifee- Yāhā yūndefa dyaŋ, pe saha Yesu mpar kayīl yāā ye. ¹¹ Yiifee- Yāhā yūndefa yīŋfua ma kla boo per gii nawee- kapee- wīl na tesē u ya kapee- wīl ne, u ga pa te ntōr ne ke Yāhā nwonge wo teelii fla wo pe n yee, Yāhā yaniisaha fla, u ba pe kapee- yee laha kāā. Loo kur ye, kla gii pe boo, pe ga yi ke ne le klo wo, pe ga ke suhu. ¹² Koo syi kē, Yesu bya n ku le klo nkur ye kānkāy na, ma nawee- bye kapee- yee laha kāā pe na, u ya koho ntāŋ kāmāy na. ¹³ -Too wo faale kānde miy yaha, wo yi le klo wo, wo ka Yesu ye le klo kānkāy na, wo ma sya ga fyarngbān yāā loo kur ye Yesu wāŋ syi dyaŋ. ¹⁴ Ye sē yāā, kāntraha nge na, klo laa wee wo ye lii syi wākuayāā wee le na ye. Klo lii wo n pai nii le wo sukūhū gaa laam wo, loo ne wo n ke. ¹⁵ -Too naa Yāhā sey yalebye Yesu Crise kāmāy na, mii diŋ dyaŋ too n yi. Loo yīntaha kē, wo ke sey naa n plaŋ wo yēr ne. ¹⁶ Ye ma syi ye faha kayīl wāpye wīl ne ye, -ye naa koho le yii ye; koo syi diŋ kē ke n tāy Yāhā ye.

¹⁷ -Ye naa n luhu mpāy ye, pe ma ye yahaseefa Yesu kānde wo, ye yīŋ kor le pe kē. Ye sē yāā, poo kē, pe n sēŋ ye yrā na yalebye; Yāhā ga ba pe yey ye wīl ne. Ye ma n luhu pe ye, pe ga naa pe tēn tē nuhu ne; mii loo sē ne ye, pe saa le tē nuhu ne ye, loo nde -sē ga lii yō ye kē?

18 -Ye naa n gaha yahasee ye ye Yāhā wānar ne wo kē. Wo cā ma yee, wo tēn tē yō, wo n ke wo troho wātāhā ter le naa n yō kānkai- bye wo. 19 Ndoo le ke ye ye, ye Yāhā nar ra kē, ta n waha dur ga ye fla na farfar.

Yāhā wānar fla

20 Yāhā wo Yīnfua Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye u ntāŋ wāwoo kāmāy na. Woo kē, u n sēŋ Yesu kāndeyārfa na mii cīinde mbanaha dyaŋ, u n sēŋ u mbaa na. U ntāŋ mpāy pe woo yaliile wo, u ku mpar draha wo wo bye kapee- wī na. Loo nde ta, Yāhā naambiyār tii le wo ne, wo cā wākuayāā wee te na ye. 21 Yāhā koo kē ke n pai yrīŋ ne; ke ye ta ye n waha naa kayūhū bye pye, ye naa ke laam wūhū pye. Ke ye ta lii le n tāy ke ye, ye n naa loo ya pye Yesu Crise kāmāy na. Yesu Crise miingbāŋ yai ke naa n gboho yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

Kuasaha fla syaha ne

22 Wo nna, kaplāŋ ngī tē pāā waha ye ye u saba nwo laam wo, -ye ke luhu yō, ye ke le yaha ye laam wo; ye sē yāā, ke sē tyī sye ter ye. 23 N n traha ye le cā, pe wo Yesu kāndeyārwai Timuti miy yaha ke nwom-pihi wo. U ma cāā pa ra fla na, n ga ka u ne ye fla na n ga ye yāŋ.

24 -Ye ye yahaseefa bye syar tesē pe Yesu

kāndeyārfa mpāy bye ne, pe ma ye fla na. Mpāy pe ma Yitale kāntraha na, pe bye ye syar. 25 Yāhā ke naa ke laantār yar ye kur bye na. Amen, le nii ke syi.

Syake saba kaplān

Syaha fla

¹ Ndoo Syake kē, n ma tēntēfua Yāhā ye, ma suhu wo Yīnfua Yesu Crise ne. Yii Yiisrefa mpāy, ye ma Yesu kāndeyārfa ma cān̄j kántraha kui bye wo, n syaha wāā ye kē.

Tee Yesu ta ye Yater, ye ma n naa laalaa pye laa ne ye!

² Wo nna, yii mpāy tee Yesu ta ye Yater, wāfāy ma ye dye, ye cā ye yee, wātānyān̄j wīī laa ne, -tee le ta nuhu wīī! ³ Ye ma Yesu ta ye Yater, ma kuee le wo ke wātānyān̄j wūhū naa bye ne, Yesu wīī ga nii gbāā fānga ne ye laam wo. ⁴ Yesu wīī le -sē nii gbāā wa fānga ne ye laam wo, loo ga ta ye n naa yia wātānyān̄j wūhū ter bye na. Loo na, ye ga ba nii nawee- mpāy syi Yāhā n ke, ye ga le le Yesu kānde wo, ye saa naa n kūn ngaa na ye.

⁵ Kai ma waa dye ye laam wo, tuu ga lii pye, u ma yee u sē le cā ye, u le kacān nar Yāhā ye. Koo gii ke n yō nawee- na ke sē ke laam war ye, ke ga te kacān wāā ufua kē. ⁶ U naa too syi kacān nar Yāhā ye. Awa, te syi -sē n nar Yāhā ye laantee nen ne, u ma n laalaa pye u yee, Yāhā saa re wāā u kē ye. Wii ma laalaa pye, ufua ma lagblaha wān̄j syi dyan̄j, teflaha ke gblaha kue bye

ye. ⁷ Usyi laalaaufua ma syi u ngaa wāyāā wīī wūū Yīnfua koho wo ye. ⁸ Usyifua, ma'a u ta kāmbehe syān̄j nsoho wo, lii tuu ga sya, u saa le cā ye. Laalaa tee gbobo ter u na.

Nawūū tesē nangbān̄j ne

⁹ Mboo nawūū, taa Yāhā ta ma Yater, naa nuhu di, Yāhā ma kuā yir wa ncaha ye. ¹⁰ Mboo nangbān̄j wii ma Yāhā ta ma Yater, naa nuhu di, ma ma yagaa Yāhā koho wo, koo gii ke ma ta ma n ma wale yān̄j mii ngaa ge sē kē ye.

Ye sē yāā, nyēfyār yō, te wātoo sē -sē n sye ye. Nangbān̄j wīī ga ba kua mii nyēfyār wān̄j syi dyan̄j. ¹¹ Yai ga yir, ke ba war, ke nyē suhu waha, ke fyār n too, te nayōr n kua. Koo syi dyan̄j nangbān̄j ga ba ku kāā u waker laam wo, u wīī n kua.

Nwa ke wo tyīn n gaha kapee- wāpyen̄j kue ye?

¹² Yāhā ma wii tān yān̄j wāfāy ne, ufua ma -sē u ya waha ma kuee Yesu kur ye, ma tyii Yesu wīī n nii gbāā u laam wo, nuhu ma ufua wān. Tuu waha yia loo na, u ga yiafua nkifai yāā. Loo ne cīinde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. Loo yrā ne, Yāhā ke bii yē ter ma yee, koo wīī ma n tāy mpāy ye, ke ga ba loo yrā wāā poo kē. ¹³ Wii ma kōn̄j n gaha kapee- wāpyen̄j kue ye, u ma syi u yee: Yāhā kē, ke woo tyīn n gaha kapee- wāpyen̄j kue ye ye. Yāhā koo na, kapee- wee

ke troho tãy ye; ke syi, ke saha nawee- tyĩn le kapee-wo ye. ¹⁴ Nawee nawee woo, u yĩnde wĩ ne, le u tyĩn n gaha kapee- wãpyeŋ kuε koho na. ¹⁵ Yĩnde wĩ ma gboho nawee laam wo, loo le kapee pua see. Le kapee pua ma kuee u laam wo, loo le n pai gbã ne.

¹⁶ Ta laanfa, ya'a syi ye plaha nde ne ye. ¹⁷ Ye yai ye cã kayũhũ ya kē, ke n yir yãhãyiŋ na. Yãhã kē ke re tege n wãã, koo giĩ ke yãhãcãã- pye. Yãhã sē -sē wee yãhãcãã- wãŋ syi, ma gbã n tã ye. Yãhã ke ma mii, ke ma koo syi yalebye. ¹⁸ Le tãy Yãhã ye, ke n ke cĩinde kapãn pãã wo ye. Loo kapãn ta, wo n nii yrãŋ na, ma nii wãn kur bye yahasee ye, wãn tii ke tãhã.

Yãhã kaplãŋ ngĩ: -ye ke luhu yõ, -tee -sē naa ke kãnde yãr!

¹⁹ Wo nna, -ye ye laam yaha kaplãŋ ngĩ na, tē ga ye yar: -Ye naa ndityuhu yaha ye nampyeŋ kaplãŋ ye yalebye! -Ye naa laam ga ye cã naa n pãã! Ye ma syi ye maha naa ncafũhũ di farfar ye! ²⁰ Nawee laam ma war, kai- nkãy syi ke sron Yãhã ye, u saha koo pye nantãŋ ye. ²¹ Kai lii le ga waha wor ta nawee na carle gε tesē kainkãy ne ke ma wãpee-, -ye koo bye yi kãã ye laam wo. Yãhã ke kapãn lii tãhã le ye laam wo, -ye yii tege tãã ye, ye le sya. Sukũhũ gaa laam wo, le ga waha ye sya yaha.

²² Ya'a syi ye naa Yãhã kaplãŋ luhu wãluhu ya ye! -Ye ke yigi, -tee naa le kãnde yãr! Mii loo sē ne ye, ye plaha. ²³ Mboo wii ma Yãhã kaplãŋ luhu wãluhu ya, ma sē -sē le kãnde yãr ye, ma ma mii wii dyaŋ tuu ma ne yirfayãŋ gbe, u u ya yãŋ u yãã, u yai u u ya gbihi mii. ²⁴ U ma u ya yãŋ wa, u yai u u teebehe nkãy gbihi, u ga ta ter ke faha. U saa ke gbihi ye. ²⁵ Yãhã kãnde sron, le ga waha nawee yi kãã u kapee- wãpyeŋ yãmpar wo. Koo syi kē, u ma syi u le luhu wãluhu ya, tuu le faha ye. Mboo wii ma -sē Yãhã kãnde wãcã wĩ kε, ma le yigi klue sũ ne, ma sē faha le kãnde wũhũ wãpyeŋ ne ye, Yãhã ga kaa taha ma na ma kãnkai- bye wo.

²⁶ Wii ma yee woo ma Yãhã kãnde wo, u sē -sē waha u yĩnkãĩ yigi ye, u plaha u ya ya, yĩŋ wee u Yãhã kãnde wãyãr ter na ye. ²⁷ Yãhã kãnde wãyãr giĩ ke ma gbεgbε, ma maha sron wo Tuhufua Yãhã ye, le nde: Ma naa ncir- kuε yãŋ, calangusyam ne pe fen wo. Tesē driyẽ kapee- nkãy ke nawee wĩ pye n klaha-, ma'a n tyii koo n waha yia ma na ye.

2

Ye ma syi ye naa waa puar waa na ye!

¹ Wo nna, yii mpãy tee Yĩnfua Yesu Crise ta ye Yater, ye cã ma yee, nagboho tesē

wāsey ne, te kloŋ ter u na. Loo na, ye yai ye cā, ye sē yai ye nawee waa gboho, tee waa kloŋ ye. ² Yagaa dyaŋ woo; waa, sān kāncrā ne kānde na, nangbāŋ nayreyūhū ne tuu le, ma ba dye ye yawāhā nwoŋ wo; fenfua waa bya n -sē pa, nayreyraha ne tuu le. ³ Ye ga waha yir, ye nagboho ta u nayreyūhūfua ya na, ye u pye: «Dya, nangbāŋ niisaha nge, nii!» Tee -sē dur ye u nayreyrahafua pye ye yee: «Ho, dya, yir yer kuee!» Laa na, ye ga u pye: «Niisaha ma wo tre tāy kāntraha na.» ⁴ Le ma -sē pye ke syi, ye ga waha yee la ye yii yāŋ wāceŋ? Aye! Ye cā, ye laangapeer me pe ye ta, ye mpāy puar mpāy na.

⁵ Wo nna, -ye yāŋ: Yāhā driyē nge fenfa yāŋ yi, ma yee pe Yesu ta pe Yater, u wīl n nii pe ye wangbāy laa dyaŋ. Loo n ta pe n ba dye Yāhā Yai wo, koo fla gii Yāhā bii yē ter ke wāwāā wīl ne nawee- mpāy kē, ke wīl gboho pe laam wo. ⁶ Yii sē -sē nawūū yāŋ nawee draha wo ye. Ha ndee, pe walefa poo pe ye fāy? Poo sē na, pe ne ye tyīn ga, pe ga ye sāhā pe fāngafa yahasee ye? ⁷ Poo sē maha na, pe ne naa Crise miyūhū nge sar, ke miyūhū gii ke taha ye na?

⁸ Yāhā sabangbāŋ wo, kānde lii Yāhā le ta, le katan lii le ma ke katan bye yahasee ye, le yrūhū yar ma yee:

«Ma ya wīl le n tāy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyeŋ wīl n naa n tāy ma ye ke syi!»

Ya'a pye, tee le Yāhā kānde katan nde yār, le yō. ⁹ Ya'a -sē waa puar waa na ye kānkai- wo, kapee ne tee n pye. Yāhā kānde na, ye tee pye. Ye ga wāpēn yāā le na. ¹⁰ Mboo nawee, taa le Yāhā kānde katan nen laa miy yaha, le ma mii le Yāhā kānde katan kur bye kē taa miy yaha. ¹¹ Ye sē yāā, Yāhā kānde katan laa yee: «Ma'a n cayor le ye!» Katan laa maha yee: «Ma'a n nawee boo ye!» Kānde lii Yāhā le ta, ke katan syāŋ ngīl bye ma wāceŋ. Ma'a sya yee, ma sē cayor le ye, ma -sē ga nawee boo, ma yai ma cā, ma le Yāhā kānde miy yaha. ¹² Loo na, ye yai ye ta, ye yē kaplāŋ n naa n yō ye ye tesē ye pyer bye ne. Ye sē yāā, ye ga ba kasāhā yāā le Yāhā kānde na. Le sroŋ, le ga ba nawee- yi kāā kapee- wāpyeŋ yāmpar wo. ¹³ Mboo wii taa sē ma nampyeŋ fen di ye, sukūhū gaa laam wo, Yāhā sē -sē ga ba ma fen di ma wāsāhā na ye. Ye yai ye -sē le cā ye yee, fen wādiŋ n tāy ma ter kasāhā yaha.

Yāhā wāta Yater tesē Yāhā laam wīl wāpyeŋ ne

¹⁴ Wo nna, nde ma la yīŋ ne nawee ye, u ma yee yē ya ne, «Yāhā koo, ke ma ra Yater,» u sē -sē Yāhā laam wīl pye ye? Woosyifua ga waha sya yaha la u kapee- wāpyeŋ

wo le syi ne? ¹⁵ Ngaa dyaŋ, taa ma Yesu kãndeyârwe waa yãã fɛn wo, faha wãn wee u ye ye, digi wĩi maha waha u na, ¹⁶ ma'a u pye ma yee: «Wo kuee per gaa na, Yãhã n sya ma n kuee wãwee, Yãhã n ma kē kale wãn ne tesē dir ne busãã, ma n di naa n yai, segber n naa n kuee.» Ma'a -sē yee, ma sē u kē too wãn nde ne ye, ma yē kaplãŋ sē nii la tefay dyaŋ? ¹⁷ Yãhã wãta Yater wĩi ma koo syi. Ma'a Yãhã ta ma Yater, ma sē -sē ke laam wĩi pye ye, ma Yãhã wãta Yater ma wãwaha. ¹⁸ Mboo nawee wii taa Yãhã ya ta ma Yater, ma sē -sē Yãhã laam wĩi pye ye, n ga waha ma pye: «Mboo, ma Yãhã ya ta ma Yater, ndoo -sē Yãhã laam wĩi ya pye. Ke syi waa ma ndoo yãã, tē nii Yãhã laam wĩi pye, u ga cã u yee, n Yãhã ta ra Yater. A mboo, waa ma ma yãã, ma sē Yãhã laam wĩi pye ye, u ga pye mii u cã u yee, ma Yãhã ta ma Yater?» ¹⁹ Ma sē yee la, a Yãhã neŋ ya kē ke ma? Le sroŋ yõ; sãndãpee bye le cã ke syi, ma n sege fyar koho wo. A mboo, ma lii pye loo nde wãcã wĩi ne?

²⁰ Mboo nawee wii taa sē laam ga ye, ma n traha la le yar ma na, taa ma Yãhã ya ta ma Yater, ma sē -sē Yãhã laam wĩi pye ye, le ma wãwaha? ²¹ Ma laam faha la wo faale wãdyaha Brama wĩi na? U bii sroŋ Yãhã

yĩnde na. Ah ndee u Yãhã laam wĩi wãpyeŋ kē le bii ta, u n sya bii u puee Yisyake yigi woo ga diŋ yi Yãhã kē? ²² Ma sē le yãã, u bii Yãhã ta u Yater, ma maha naa ke laam wũhũ bye pye. Loo le bii ta u Yãhã wãta u Yater n pye u ye yĩŋ ne. ²³ Loo nde n ta, Yãhã sabangbãŋ kapãn nde n nii cĩnde, lii le n yee: «Brama bii Yãhã ta u Yater, ma ke kapãn sya le yaha kaplãŋ bye yaha ye.

Yãhã n -sē yee, u sroŋ koo yĩnde na.»

Yãhã n u ta ke naambiyã.

²⁴ Ye sē le yãã, nawee wii ma nii Yãhã laam wĩi pye, loo ga ta u n sroŋ Yãhã yĩnde na. Le sē yai ma ke ta ma Yater yē ya ne ye. ²⁵ Faale canaandile Arabe* wĩi ma ke syi. Woo kē tuu bii koho le Yisrefa tēnlehe ye, ma bii pe ta, pe n bii fãsaaha yãã kãnde laa ter ne. Yãhã laam wĩi nde tuu bii pye, le bii ta Yãhã n yee, u sroŋ. ²⁶ Ma'a kadye yãã, wũũ wee ke wo ye, kakugu kē. Taa Yãhã ta ma Yater, ma sē -sē ke laam wĩi pye ye, le ma mii kakugu dyaŋ ma ye.

3

-Ye ye yĩnkãi wãyigi cã!

¹ Wo nna, nawee-wãklaha, ye ma syi ye naa loo ke buarbruar ye. Ye sē cã la kasãhã per wo, wii mpãy too nawee-klaha, Yãhã ga ba wo sãhã kayi ne nawee-

* **2:25** 2.25 Yerekoo klo yahaseefa naa Yisrefa tēnlehe nawee-syãm ke le klo laam wo. U Arabe n pe wũhũ u nwoŋ wo. Kur ye, u n pe ta pe n yi fenaater ne le klo nkur ye ma ter.

bye na. ² Wo bye wāteepye ter syar. Wii ma yee u sē tee n pāā ye, woo ter le le Yesu kānde wāyār ne. U ga waha yia u ya koho kadye kur bye na, u naa u ya yigi. ³ Nsyāñ yē sē na too ne karfee le, ke naa n luhu wo ye, wo n cā waha yia, wo naa ke sron. ⁴ Ye sē maha salangbāñ wī wūū yāñ la? Ke wāgboho naa bye ne, teflahangbāñ ma ke tra, ke n fā. Ke sronsa -sē ma wāpuage ya, ke fāfa n ke sron kue ngii ma pe tāy. ⁵ Yīnkāi ma ke syi nawee yē laam wo. Le kloñ, ma -sē le ya sey kangbāhā ne.

Ye kāhā cāā kataha nyēfigi wī wūū yāñ. Ke sron gboho. -Ye yāñ, naancremuu ya -sē ga waha ta, ke bye n suhu tāñ. ⁶ Yīnkāi ma mii naa dyañ. Kapeeter bye n yi nawee yē wo. Yīnkāi ga waha kapān nen laa pāā yi, le n ka yaha ye mii kataha naa dyañ pe le, le le kapān pāāfua wī bye pye klaha- tāñ. Koo naa nge n yi ke naangbāñ fla wo sāndāpee pe ma na. ⁷ Nawee waha n yia wlaha wān ter bye na, ma te klaha n ta kaha wān: Treresyar wān woo, kānsyām woo, kahakaha wān woo, fua- woo, te bye. ⁸ Waa sē -sē waha n yia u yīnkāi na, ma le ta le n yaha n le ye. Le pee. Yalebye, loo ne, le ma le wā n klaha ke yē laam wo. Sōr sāñ fla te ma yīnkāi wo. ⁹ Loo roo n ta, ma wo Tuhufua Yāhā sey. Loo

yīnkāi nen ya roo maha n ta, ma nawee- sē yoosēn ne, nawee- mpāy Yāhā pe tāhā, pe n sya ke tay. ¹⁰ Kaplāyūhū wāā n yi wācēñ kaplāmpee ne yē tee nen wo. Wo nna, ya'a n sya le n nii ke syi ye! ¹¹ Waa sē lapihi yāā tesē layūhū ne te wāā n yi plege neñ wo ye. ¹² Wo nna, waa sē nasar nkugu katyigi yāā yāā ke kasyāhā sa ye. Waa sē maha defīi katyigi yāā yāā ke nkugu sa ye. Waa sē maha tetege loho yāā yāā ke klaha nii lawōñ ye.

Yāhā laantor

¹³ Kacāñ yīntatoo waa ma la ye laam wo? Le ma pye āwā, u ta wo n u yāñ cā u yīntatoo troho wātāhā ter na, tuu maha u ya tege tāā ye, u kayūhū nkāy pye. ¹⁴ Ye ma yee kacāñ yīntatoo me ye ne, ya'a -sē laanyar pye, ma maha yii laam wī ya kar, cūinde sē ne ye, ye kawar fua, kacāñ yīntatoo sē me ye ne ye. ¹⁵ Too kacān ter nde syi sē n yir yāhāyīñ na ye, te syi n yir nawee- ye kāntraha na, Setane sāndāpee yīñfua koho wo. ¹⁶ Ye sē yāā, laanyarfa ma pye teelii wo, ma nii pe ya laam wī ya kar, kapeeter bye ga naa n pye ke fla na, kawlāhā ter bye ne. ¹⁷ Laantor tii te -sē n yir yāhāyīñ na, te ma gbegbe, te n pai kusyir ne, laanyīn ne, nampyeñ fen wādiñ ne, kayūhū wāpyeñ ne. Te sron, ma maha ma yaayaa. Kacāñ laantorfua sē n dye kue ngaa ye, ma kue ngaa ta n yaha ye,

u sē maha u nampyeŋ wlaŋ ye. ¹⁸ Laanfirfa poo pe n pai kusyir ne tesē yrīŋ ne pe kānkāyfa kē. Le ma mii yēy dyaŋ pe n tāhā, yēy gii ke wī n tāy Yāhā ye. Ke yēy n le ma n pai wāstroŋ ne Yāhā yīnde na.

4

Ye tee driyē wūhū ta yaha ye, Yāhā wūhū na

¹ Nwa ke sesrār yir ye nsoho wo tesē wāhā ne? Ye laam kapee- koo sē na ke syar, ma nii ye fāy ye laam wo? ² Ye ma ngaa klāŋ, ye sē -sē ga waha ke kla yāā ye, ye ga yer nawee wāboo na, koo kla wī na. Ye kāāŋ n yāŋ gbegege, ke ne pye ye wāŋ, ye sē -sē ga waha ke syi yāā ye. Koo syi ke n pai sesrār ne ye nsoho wo. Ye sē Yāhā nar ye, koo kē ye sē ne ke kla yāā ye. ³ Ye ma sya Yāhā nar, ye wānar ter sē ne tāy ke ye ye, koo kē, ye sē ne ngaa yāā ye. Yataŋ wūhū ya tee ne naa n nar.

⁴ Ye cā ye yee, wii, driyē nge wān n tāy u ye, Yāhā napī kē u ne. Wii ma n ke, woo ga u ya ta driyē naanfān difua, u u ya ta Yāhā napī. Ye sē cā la, driyē wūhū tesē Yāhā wūhū ne, ke saha ke ya gbe ye. ⁵ Yāhā sabangbāŋ wo le yrūhū ta ma yee: Yāhā ke Yrā le wo laam wo. Ngaa ter ma gboho wo laam wo Yāhā Yrā na, le ga naa ke yaa, ke n naa ke Yrā wī yey wo ye. Wo yai wo wii wāā tāŋ Yāhā kē. Ye yee la, kapān nde ka yrūhū yaha ke dyaŋ? ⁶ Yāhā

-sē maha ke laantār yar wo na; loo ne, le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yatanfa wī sye Yāhā ye.

Mpāy pe -sē pe ya tege tāā ye,

Yāhā ke laantār yar poo na.»

⁷ Koo kē, -ye yīŋ kor le Yāhā kē! -Ye yii waha, ye Setane sāndāpee yīŋfua kar naa n wāā, u -sē ga fā naa n dey ye na. ⁸ -Ye crā Yāhā na, ke bya -sē ga crā ye na. Kapeepyefa mii, -ye ye klue yee yi kāā kapee- wāpyeŋ wo! -Tee ye laam ta pe n nii gbegbe, yii laantesānsyāŋfa mii! ⁹ Ye cā ye yee, ye ma kāmpee wo, -tee kayaaŋ yigi, ye naa ke wūn; -tee ye tetyehe ta, te n wā klaha miyāhā, ye laanfir wūhū, ke n wā klaha nii kayaaŋ wūhū! ¹⁰ -Ye yii tege tāā ye Yīŋfua kē, u -sē ga ye kuā yir.

Waa ma syi naa u nampyeŋ miipihii yee ye!

¹¹ Wo nna, ya'a n naa yii wāpee pāā ye! Wii ma nii u nampyeŋ wāpee pāā, ma maha nii u miipihii yee, ufua Yāhā kānde wāpee pāā, ma maha le miipihii yee. Kānde lii Yāhā le ta, mboo wii taa -sē le miipihii yee, ma wee le yārfua ye. Le miipihii wāyee, loo ya taa pye cā. ¹² Yāhā gii ke le kānde ta, koo ya ke ga waha naweeyō cā naweepee ne. Koo ya ke ga waha nawee sya yaha; koo ya ke ga waha nawee pēn. Ah mboo ma nwa, mboo wii raa ma nampyeŋ miipihii yee?

-Ye ye *kānkai- le naa n soho Yāhā koho wo!*

¹³ -Ye luhu ra ye yagaa, yii mpāy tee ne yee: «Wa'a yee, wo sē ka klo nde syi wo nanga ye, sukūhū waa ka le wo, wo ga dye nen pye cātiroho na, wo wale yāā.»
¹⁴ Ye -sē ye wāyir yāā wa la sukūhū? Ye wee la kāmbla wāṅ syi dyaṅ, u tàyale ne, yalaale ma ba nɔ, u caa. ¹⁵ Ye yai ye yee: «Yāhā ma sya, wo n kuee wāwee, waa nde pye nde ne.» ¹⁶ Yataṅ -sē gboho ter ye na, ye n sya yii sey. Too syi yataṅ sē yō ye. ¹⁷ Wii ma kayī lii yāā, u yai u lii pye, u ma -sē ke wāpyeṅ sye, le fue ma ufua na, le ma kapee ne wācɛṅ.

5

Katōryar nangbān wī na

¹ Yagaa, -tee -sē luhu ra ye, yii mpāy tee ma nangbāy! Ye cāā naa ye mii wūn kule ne, kawlaṅ ma, ke n pai ye dye. ² Ye nangbān wān nde, te fūhū. Waytōrbir maha ye fahawān ɛ fɛr. ³ Ye sān tesē ye war ne, too nde bye te ma kōfyāhā gaa ter syi ne. Yāhā kasāhā per wo, koo kōfyāhā nge ga ba le yaha ye na, ke dur too ye kadye na, ke ye pye gbai naa wāṅ syi. Ye nangbān wān wāā ta, le -sē nde driyē plii kua kua wa. ⁴ Ye sē yāā ye tar tēntēfa war dāā pe kē ye. -Ye naa n luhu pe yēkuān ye! Poo mpāy pe ye tar dir war gbe naa n yi ye kē, pe tēṅ ga dye Yāhā ndityuhu wo, Yāhā

gii ke ma tāṅ kai- bye fānga ne. ⁵ Ye nangbān wān yāā kāntraha nge na, sīsīsī wān ne, ma di gboho mii naha gii syi dyaṅ pe n pai boo gbā na. ⁶ Mpāy pe sē wāpee pye ye, yii -sē wāpee yāā pe na ma pe boo; pe sē waha kān gɛ kān ye koho wo ye.

Yāhā kānde troho n tāhā mii?

⁷ Wo nna, -ye ye laam yīn wo Yīṅfua Yesu n sya ba yir yāhāyīṅ na, u dur ba. Ye sē tawarfua yāā la, tuu ma ne u laam yīn, u sya ba u tar digi yāā gbe? Ah ndee, u ne cāā u laam yīn, u sesafāṅ sēṅ u cā digi tāhā, -tuu u laam yīn, u blokūyār sesar sēṅ te n too. U blokū ga ba sesyar kūū, u pua too, u n cā u yaa. ⁸ -Ye ye laam yīn ke syi yii ndoṅ, tee kaa taha yii na Yāhā kānde wī ne, ye naa wo Yīṅfua wādurbaṅ sēṅ, koo gii ke gbe taha. ⁹ Wo nna, ye ma n nii kapirfa yii nsoho wo ye. Mii loo sē ne ye, Yāhā ga ba ye sāhā kayi ne. U wāpaṅ gbe taha. ¹⁰ Wo nna, ye Yāhā kaplāṅ tōrfa wī wūū yāṅ, poo mpāy pe naa n pāā Yāhā myaha ne. -Ye yāṅ pe na, pe laam wāyīn ter ne pe fɛn wo. ¹¹ Pe bii waha pe ya na too fengbān wo. Koo kē nanga wo n yee, pe wī n tāy. Ye sē faale Syobe wī luhu la, tuu pye fengbān wo, ma -sē bii u laam yīn. Yāhā ke ngii wāā u kē loo kur ye, ye maha loo bye cā. Ye sē yāā, Yāhā nawee fɛn di busāā ma maha kayī pye u kē.

12 Wo nna, lii le maha pee, ya'a syi naa Yāhā di yāhāyīn myaha ne, tesē kāntraha myaha ne ye. Lii ma pye cīinde, -ye yee āwā, ya'a n Yāhā di taha le na ye! Lii ma pye kawar, -ye yee aye, ya'a n Yāhā di taha le na ye! Mii loo sē ne ye, Yāhā kasāhā ga ba ye yigi.

13 Ye laam wo, wii ma pye tuu fēn sya, u naa Yāhā nar le ne. Wii ma pye nuhu wo, u naa Yāhā wāsey yay le. 14 Wii ma pye yan kafēhe na, u Yesu kāndeyārfa yahaseefa yee, pe n ba Yāhā nar u kē pe sēm- ta, pe u tuhu Yīnfua Yesu myaha ne. 15 Pe ma Yāhā nar laantee nen ne, pe ma yee pe sē laalaa pye ye, ma yee Yāhā ga waha u jaa cīinde, Yāhā ga u yīnwer dur u kē. Kapeema pye u yīn na, ke ga kua kāā u na. 16 -Ye le sya, ye ye kapee- pāā naa n yi yī ye, -tee maha naa Yāhā nar yī kē ye wākāhāyir wī na. Nawee wii ma sya, ma koo pye, u -sē ga nii temm Yāhā yīnde na. Ke syi u ma Yāhā nar laantee nen ne, le ga fla sya u ye.

17 -Ye yān le yān faale cāā Yāhā kaplān tōrfua Yeli wī wo. U sē pye la nawee wo wān syi dyañ? Ma -sē nwo, tuu bii Yāhā nar sesaha wāyigi wī na. Sesaha n yer cīinde, dyē- tāā yrey kuay ne. 18 Loo kur ye, u n maha bii Yāhā nar ke wāmiyaha wī na, yāhāyīn n yār sesar n nii n too, kāntraha wān n maha nii n sa.

19-20 Wo nna, ye laam wo, wii ma le cīinde kānde miy yaha ma plaha, u nampyen waa ma waha yia, ma u plahasaha yar u na, ma u dur le le kānde laam wo, ye cā ye yee, u nampyen u yrā tyīn sya gbā koho wo, ma maha paha tā u kapee- busāā na, ke wī saa naa n pāā nantān ye.

Pyar saba cir kaplān

Syaha fla

¹ Ndoo Pyar kē, ndoo wii n ma Yesu Crise tēnlēhē. N saba nwo yrūhū ye kē, yii mpāy Yāhā ye yāŋ yi, yii mpāy ye cāān nii Pōn kāntraha na, Galasyi kāntraha ne, Kapada kāntraha ne, Yasyi kāntraha ne, ma suhu Bitini kāntraha ne. Ye ma nampay mpāy wo, pe wee Yesu kānde wo ye. ² Faale wo, Yāhā bii ye wāyānyī wī ta, ma -sē bii ye yāŋ yi. Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā ye laam wā klaha, ye n nii ke wām. Loo na, ye n waha naa n luhu Yesu Crise kaplān ye, tesē u ntāŋ n waha ye kapee- yee laha kāā ye na gbēgbē. Yāhā ke ke laantār wī pye ye kē, ke maha yrīŋ wāā ye kē.

Yesu kāndeyārfua u ya wāsyayaha wī cā wa

³ Yāhā gii ke ma wo Yīnfua Yesu Crise Tuhufua, -too naa ke sey! Yāhā wo fēn di, ma wo ta wo n gbihi dur see laanfāyōm ne. Ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Loo ne, wo n koho taha yaha Yesu na, ma yee wo ga ba cīinde yrā yāā Yesu kāmāy na, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye. ⁴ Yāhā ke kloho gii gbihi ta yaha ke pii kē, wo ga maha ba ke yāā gbe yāhāyīŋ fla wo. Koo

kloho nge, wāfūhūyāā wee ke na ye, wāwluhuyāā wee ke na ye, ke nayōr saa maha kua yāā ye. ⁵ Yii mpāy tee Yesu ta ye Yater ma yee u fānga gboho, Yāhā fānga -sē ga naa n sēŋ ye na driyē n sya ba kua, nawee- bye n ye wāsyayaha yāā yīnde ne.

⁶ Koo ngī wī na, -ye naa nuhu di! Wāfāy ter bye ma sya pye ye na, ma nii ye laam wlāhā ye kē yagaa nge na, ke saa ma- ye. ⁷ Koo wāfāy nge, ke ma mii ke ye tān n yāŋ, ye ma pye ye Yesu ta ye Yater cīinde. Sān gē, u wī le ga waha kua kāā, u wī -sē waha nawee- ye. Ta n yee pe yai pe u le naawraŋ wo, pe wor yēy yi u wo, u n nii sānyō? Tee Yesu ta ye Yater, le ma kayī, ma ter sān gē yaha, le sē n tōr gē tōr ye. Kawlaŋ tesē wāfāy ne, ke ye dye ma ye tān n yāŋ, le ma pye ye Yesu wāta wī ye Yater, le waha ye laam wo cīinde. Le ma gboho ye laam wo cīinde, Yesu ma ba dur ba per gii, ye ga ba sey tee miingbāŋ yāā. ⁸ Ye sē Yesu yāā yāā yīnde ne ye, u ntāŋ -sē dye ye tāy. Yagaa nge gē na, tuu sē sya wee gbaa na ye, ye u ta ye Yater, ma nii nuhu di kacān wee te na ye. ⁹ Tee too nuhu di ke syi, ye cā ye Yesu ta ye Yater yīŋ gii na, ye ga ba koo yīŋ wī yāā, koo kē. Koo yīŋ wī ne, ye ga ba sukūhū gaa yāā, ye yrā bya ne.

¹⁰ Yāhā ke ga ba ye sya yaha koo wāfāy nge wo mii syi dyaŋ, faale Yāhā kaplān

tõrfa bii le fla ke. Yāhā ke ga ba kayī lii pye ye kē, pe bii le cāā tōr yaha. ¹¹ U Yāhā Yīndefua Crise Yrā le -sē pye pe laam wo, le naa pe yar ma naa n yee, u Crise ga ba fāy gboho u cā u miingbāṅ yāā tesē u nayōr ne. Koo kai- ngī ke yai ke pye mii syi dyaṅ tesē ke wāpyeṅ cāā ne, pe Yāhā kaplāṅ tōrfa bii koo bye ke kayi ne. ¹² Yāhā n -sē bii pe yar ma yee, kainkāy koo ke yar pe na u Crise wī na, koo kai- ngī saa pye pe yīnde na ye, ke ga ba pye yii poo yai na. Ke pye wa yagaa. Mpāy pe ma loo kapāyī tōrfa nawee- ye, Yāhā Yrā Fānga ma pe ne, Yāhā Yrā lii Yāhā ke nō wāā pe ye. Koo kē pe n waha nii le Yesu kapāyī tōr ye ye. Pe yāhāyīṅ tēnlehe ge naa loo nde wācāṅ ke.

-Too naa wo miingbāṅ kānde yār!

¹³ Loo ne, ta n ye yar: -Ye ye laam gbihi ta, ye naa Yāhā wūhū pye! -Ye naa yersaha ta ye pyer na! Yesu Crise tuu ga ba dur ba ye kē kayī lii ne, -ye koho taha yaha loo ya na! ¹⁴ -Ye naa n luhu Yāhā ye mii kicar dyaṅ pe tuhufua ne! Tee sē ba Yesu cā wa ye, ma naa kapee- nkāy pye, -ye ke miy yaha!

¹⁵ Yāhā gii ke ye yee, ke kai- laha. -Ye naa n laha ye kānkai- bye wo mii Yāhā wāṅ syi dyaṅ! ¹⁶ Le sē yrūhū la Yāhā sabangbāṅ wo ma yee, Yāhā yee:

«Ta kai- laha, ye bya -ye naa n laha

ye kānkai- bye wo ta wāṅ syi dyaṅ!»

¹⁷ Ye ma nii n pāā Yāhā ne, ye ne naa ke yee wo Tuhufua Yāhā. Tee ke yee ke syi, -ye naa ke myaha gboho ye kānkai- bye wo, ye ta ye pyer naa n sroṅ ke kaplāṅ ne! -Ye naa n nii koo syi ya driyē wo, ye kuper n sya ba nō. Ye sē yāā, Yāhā wo nanem bye sāhā wo pyer wī na wii wuhu na, nawee- wātyōr wee ye. ¹⁸ Ye cā Yesu ye par sya yi kāā ye wāle wākapyeṅ kānde wo, kānde lii pe bii yar ye na. Yesu Crise u ye par sya ngii ne, ke syi sē n tōr wale ne ye, ke sē waha n tōr kla gii goo syi ne ke n klaha- ye. ¹⁹ U ntāṅ wāwoo u ta ma ye yīṅ par sya. U Yāhā Yīndefua Crise gbā ku mpar draha wo mii mbapēṅ gii syi dyaṅ ke teelaa sē klaha- ye, ke sē maha wee teele laa ne fla ngaa na ye. ²⁰ Driyē ge sē bii tāhā wa ye, Yāhā -sē bii u Crise yāṅ yi ta wa. Yagaa, driyē ke n gaha kuasaha wo, Yāhā u gbe yi yar ye na, u ye sya yaha. ²¹ Yesu woo kē u ye ta ye n Yāhā ta ye Yater, ma maha koho taha yaha ke na. Yāhā kē ke Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye. Loo kur ye, ke n nagboho ta u na, ma u ta u n dugu ga nii yāhāyīṅ na ke tāy ke kāndigi koho kue ye. Le nii Yāhā ge kē, tee ta ye Yater, ma maha koho taha yaha koo ya na.

²² Tee Yāhā cīnde kapān maha yigi, ye ye laam yee laha wa gbege. Loo nde ye

ta, mpây bye pe Yesu kânde yâr, pe ntâŋ ga waha dye ye tây. Ta n ye yar, ye tyii ye ntâŋ n sron naa n dye yii tây, ye wîi n gboho yii laam wo! ²³ Ye sê yâã, ye ma mii ye gbihi dur see laanfâyôm ne. N sê yee, ye see yi nawee pua wo ye. Ye see yi cînde yrâ pua wo, loo lii le ma Yâhâ kapân, lii le cînde yrâ wâã nawee kê. Yâhâ kapân loo na, wâkuayâã wee le na mii nawee kadye dyaŋ ye.

²⁴ Yâhâ sabangbâŋ ge wo, le ma le yrûhû yaha ma yee:

«Nawee- bye ma mii nyê wâŋ ter syi dyaŋ,
pe nayôr ma mii katyigi fyâr dyaŋ.

Nyê sê ne ba waha tãŋ la ke ku?

Katyigi fyâr sê ne ba too la te nayôr ne,

te wîi n kua kâã?

²⁵ Ma sê yee, wo Yîŋfua kapân loo na,

le ga naa n nii yalebye,
wâkuayâã wee le na ye.»

Loo kapân nde ne, le ma Yesu kapâyîi lii le tôr yar ye na.

2

Yâhâ ke ntêmlaha gii ta

¹ Loo na, -ye ye laampee wûhû bye miy yaha, ye ma n fufor pye ye, ye ma n ye nampyeŋ wlaŋ le kapee wo ye, ye ma n nii yînkâhâ sânsyâŋ ne ye, ye ma n naa yînde pye ye, ye ma n wâpee pâã waa wîi na ye! ² Ye cã yîm n tãŋ pëyâhâ ye, u yîm wâr ma n le. Ye bya, -ye nii

pëyâhâ wâŋ ter syi dyaŋ, -tee ta Yâhâ kapân wîi naa n tãŋ ye ye, le Yâhâ kapân lii le sron, ma laha, kapee carle laa ge sê wlâhâ le wo ye. -Ye le le naa n yaha ye laam wo yalebye! Loo na, Yâhâ cînde wîi ga gboho ye laam wo, ye n le Yâhâ kânde wo. ³ Ye Yîŋfua wîi cã, ma maha u laantâr wûhû yâã gboho, ma cã ye wîi gboho u laam wo.

⁴ -Ye yûhû dye Yîŋfua Yesu tãŋ! U sê ku ye, u ma yrâŋ na, woo kê nwoŋ nakûy ntêmlaha Yâhâ ye. Nawee- u sye, pe sê u ta ngaa ye. Yâhâ -sê cãã bii woo yâŋ yi, ma yee u ter wân bye yaha.

⁵ -Ye yûhû dye Yesu tãŋ, tee tyii Yâhâ n ye ta ke kangbâŋ fâã ye ne, Yâhâ Yrâ n dye nii ke wo. Yii tee ga maha ba nii koo Yâhâ kangbâŋ nge yûndefa, ye naa ke sey ye laam fânga bye ne, tee yii le soho ke koho wo ye kuãŋ ne mii diŋ wâŋ syi dyaŋ. Ye ga ba naa koo pye Yesu Crise myaha ne, loo le ga naa n tãŋ Yâhâ ye. ⁶ Yâhâ sabangbâŋ wo, le ma le yrûhû ta ma yee, Yâhâ yee:

«-Ye yâŋ, n nwo,

tê cãã nwonfâã
ntêmbangbâŋ gaa
yâŋ yi ta

klo nde wo pe n yee
Yurusalem.

Koo ke ma ke nwoŋ yîŋ.

Ntêmbar nde bye ga ba fâã
tã taha koo na.

Ke ter wân bye yaha.

Koo kê tê yâŋ yi.

Wii ma koo ntēmbangbān
nge wīi sya cīinde,
fyar wīi laa saa ufua dye
yāā ye.»

⁷ Yii mpāy tee ke wīi sya
cīinde, ke ma ye ye yīn ne,
ke ter wān bye yaha. Ma -
sē yee mpāy na, pe sē ke wīi
sya cīinde ye, yīn wee ke na
poo ye ye. Le ma le yrūhū ta
Yāhā sabangbān wo ma yee:
«Ntēmlaha gii nwonfāāfa
ke sye,
Yāhā ke gbe ma ke ta,
ke n sya yīn yāā ke
nwonfāā na.»

⁸ Le maha yrūhū ta ma yee:
«Koo ntēmlaha kē,
nawee- mpāy n pai naa
n kūn ke na,
pe laha naa n too.»

Pe Yāhā kapāyī sye, loo ne
pe n kūn ke na, ma n too.
Yāhā le ta ke syi.

⁹ Yii poo na, tee Yesu wīi
sya cīinde, Yāhā ye yān yi.
Ye ma u Yīnfua yūndefa.
Yāhā ye ter yān yi ma ye
ta ke wām, ye kānkai- n
naa n laha. Yāhā ye yee
yi wam wo, ma ba ye le ke
cāā- wo, cāā- mpāy kacān
wee pe nayōr na ye. Ke
ye yān yi, ma yee ye naa
Yāhā kayūhū yar nawee- na.

¹⁰ Faale wo, ye sē pye Yāhā
wām ye. Yagaa woo, ye ma
Yāhā wām. Faale wo, ye sē
ba cā ma yee Yāhā ye fēn di
ye. Yagaa tee -sē le cā, ye
Yāhā kayīi yāā.

*Yāhā tēntēfua yai u naa n
pye mi?*

¹¹ Ta naambiyām, n ye nar
laa ne. Ye cā ye ma nampay

driyē nge wo, plii raa ya
tee ga pye ke wo. Loo na,
ye laam wūhū nkāy ke sē n
gaha Yāhā kuē ye ye, -ye ke
miy yaha, ke ma n naa ye
wlāhā ye saha Yāhā laam wīi
pye ye. ¹² Mpāy pe sē Yāhā
cā ye, tee mii ye wlāhā nii
pe laam wo, -ye ta ye pyer
n yō! Pe ma sya kawar fua
n taha ye na, ma yee ye ma
kapeepyefa, pe yīnde ma ye
kayūhū na tee n pye. Ke syi
ne, Yāhā ma ke yīn yi pe ye
per gii, ye kayūhū ga ta pe n
ke sey.

¹³ Tee mii tee Yīnfua Yesu
kānde yār, -ye yīn kor naa n
le yīnfa ter bye ye kāntraha
nge na! Tee naa n luhu ye
kāntraha yīnfua ye, woo wii
fānga kur bye ma u koho
wo! ¹⁴ U yīnfua tuu mpāy
yān yi, ma pe taha yīn na u
kāntraha kui bye wo, -ye naa
n luhu pe bya ye! Poo mpāy,
nawee ma kapee pye, pe ga u
pēn, wii ma -sē kayīi pye, pe
ga u sey. ¹⁵ Ye sē yāā, Yāhā
n ke ye naa kayūhū pye, ye
ta, mpāy pe sē n ke pe kai- cā
ye, tesē mpāy ne pe plege, pe
ma n waha naa wāpee pāā
ye wīi na ye. ¹⁶ Yagaa, ye
yi kāā yāmpar raa ter fānga
koho wo. Loo na, lii ma tāy
ye ye, ye ga waha loo yān
gbe. N sē -sē yee, ye kapee-
wāpye n kānde loo gbe ye
wāsyayaha flāhā tāy ye. -Ye
naa ye troho tāhā nawee- n
waha cā, cīinde Yāhā tēntē-
me ye ne. ¹⁷ -Ye naa nagboho
ta nawee- bye na; mpāy bye
pe ma Yesu kāndeyārfa, ye

tyii pe ntāṅ n naa n dye ye t̄āy; -ye naa n fya Yāhā koo na, -ye naa n luhu nawee-yīṅfuangbāṅ ye!

-Ye naa n yāṅ ye Yāhā Yīndefua Crise na!

¹⁸ Tēntē-, -ye yīṅ kor naa n le yīṅfa kē, -tee naa n fya pe na! Mpāy pe ma ye yīṅfa, pe ma naweeyōm woo, -ye naa n luhu pe ye, pe wee naweeyōm woo, -ye naa n luhu pe ye! ¹⁹ Ye sē yāā, taa sē yai wāfāy gii ne ye, pe ma ma fāy koo wāfāy nge ne, ma sē le ta kai ye, cā ma n luhu Yāhā ye. Ma'a n pye ke syi, ma pyer n t̄āy Yāhā ye. ²⁰ Ye sē yāā, ke ma pye ye kapee pye cīinde, pe n ye yigi ma nii ye fāy le wīī na, le yai ye ne, ye saha laa wāyīī yāā koo wāfāy na ye. Ke ma -sē pye ye kayīī pye, pe n ye yigi ma nii ye nuhu le wīī na, ye n yii ta le sē kai kua ye ye ye, ye ga wāyīī yāā le na Yāhā ye. ²¹ Ye sē yāā, Yāhā lii ke ye ye, ye naa ye laam yīn wāfāy wo. -Ye yāṅ, u Yāhā Yīndefua Crise ge ke syi wāfāy yāā ye wīī na, ma yee tee naa n yāṅ woo na, ye naa ye troho tāhā u wāṅ ter syi dyaṅ.

²² U sē kapee laa syi ge pye yāā ye, kawar wīī laa sē yi yāā u yē wo ye. ²³ U pye, wii ma u tyehē, u saa kapāmpēe dur wāā ufua kē ye. U pye, pe ma sya u nuhu mii, u saa yee u ga wāpee pye pefa na ye, u ga u ya le soho Yāhā koho wo, Yāhā gii ke nawee sāhā cīinde ne.

²⁴ U Crise wo kapee- kur bye sya, ma tēṅ u yīṅ na, pe n sya ga u kuey mar trā na, u n ku ke ne. U loo pye ma wo ta, wo n nii nakur wāṅ syi dyaṅ kapee-wāpyeṅ kue ye, ma -sē nii yrāṅ na, ma ga waha naa kai nkāy pye nkāy ke sroṅ. Pe Yesu tee duai, u n le sya laanyīn ne. Loo ta, kapee- nkāy bye pe tee pye wo na faale wo, koo kayaaṅ n kua wo laam wo, wo n maha kadye korkor yāā. ²⁵ Ye sē yāā, faale wo, ye pye mii mbaa dyaṅ pe yi kāā u mbanaha kur ye ma -sē plaha. Yagaa, ye wee ke syi nantāṅ ye. Ye dur ba u mbanaha ye, u n nii n sēṅ ye na.

3

Ca tesē pe pa ne

¹ Ca, yii nanem bye, -ye yīnfar wāā ye pa kē, -ye naa n luhu pe ye! Loo ga ta, ye pa mpāy ma sya Yāhā kaplāṅ sye, pe ma ye troho wātāhā ter yāā ke yō, ma maha sroṅ, loo ga waha pe ta pe bya n Yāhā kaplāṅ sya cīinde. Ye saa yii fāy yē kapān ge ne ye. ² Poo ge ma ye troho wātāhā ter yāā, mii le Yāhā kānde le yar mii, ma maha yāā ye nagboho ya ta pe na, pe ga sya pe naa pe troho tāhā Yāhā yor wo pe ya ndoṅ.

³ Ye ma syi yii ta ye naa ye kadye ya wāgbihi ke, nawee- yīnde n yi naa n too ye na ye, mii ye yīnyor wāgbihi dyaṅ nsāasugu ne, sān kāncrāṅ ngīī syi wāleṅ ne tesē nayreyōr wāleṅ ne.

⁴Ye yai ye ye laam poo gbihi, pe n yõ pe ter ye kadye sale yaha. Ye laam ma pye pe yõ, ma maha ma laanyin, too syi nayõr nde wee wākua wān ye. Loo le ma kayĩ Yāhā ye.

⁵Faalefasyam mpāy pe naa Yāhā kānde yār, ma Yāhā ta pe Yater, pe naa pe nayõr kε koo syi; pe ba pe yīnfar wāā pe pa kē, ma naa n luhu pe ye. ⁶Faalefasya Sara pye koo syi. U naa u troho tāhā u puai Brama yor wo, ma sya naa u yee: «Ta yīnfua.» Yagaa ya'a nii n sron, ye ma woo Sara pueesyam. Ye saa naa n fya laa na ye.

⁷Pa, yii byε, -ye laantor yāā ye ca kuε ye kānkai- byε wo, tee cā wa fānga wee pe na ye. -Ye naa nagboho ta pe na; Yāhā kayĩ lii wāā ye kē, ke le wāā poo byε kē, loo kayĩ ne le cīnde yrā wāyāā ne. Mboo wii ma yee ma sē laantor yāā ma cōo kuε ye kānkai- byε wo ye, ye ma ba nii Yāhā nar ye syām, ke saa luhu ye kaplān ye ye.

Yesu kāndeyārfa yai pe naa kasron pye wāfāy wo

⁸Yagaa, tē ga lii pāā ye byε ye, -ye naa nii yīmbui nen na, tee naa n nii laantee nen ne. Ye byε, ye tyii ye ntān n naa n dye yii tāy mii tuhufua nen pii wān syi dyan. Ye tyii ye laam n naa n tāy yii ne, waa ma syi u naa u ya puar u nampyen na ye! ⁹Waa ma kapee laa pye ye na, ye ma syi ye le dur ufua kē ye. Wii ma ye tyehε, ye ma syi ye le dur ufua kē ye! Ye tyii le

n kua kāā ye laam wo, -tee maha Yāhā nar, ke n kaa goo taha u na. Yāhā ye yān yi ye naa ye troho tāhā koo syi, ma yee ke ga ba kaa taha ye na. ¹⁰Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Wii ma yee driyē ke tāy woo na,

yay diplii n syar u ye,
ufua yai u kaplāmpee-
wāpāā miy yaha
tesē kawar wāfua ne.

¹¹U yai u kur waa kapee- na, tuu kayĩ loo maha yīn klue sīi,
tuu naa yrīn poo kε u nampyen- ne yalebyε.

¹²Ye cā,
Yīnfua yīnde ma mpāy na pe kasron pye.

U pe Yāhā wānar yīmbui luhu yalebyε.

Mpāy pe -sē kapee- pye,
Yāhā yer n tā poo na.»

¹³Yoo ga waha yee, ye ma kasron pyefa, tuu kapee laa pye ye na loo nde wīi na? ¹⁴Ye ma kasron wāpyen maha yigi, ma -sē ba wāfāy yāā loo kur ye, ye cā ye yee, Yāhā ga kaa taha ye na. Ye ma syi ye naa n fya nawee- na laa ne ye, ye ma syi waa n naa ye laam wlāhā ye! ¹⁵-Ye naa u Yāhā Yīndefua Crise woo ya gboho ye laam wo, woo kē u ma ye Yīnfua. Tee koho taha yaha Yesu na, mpāy ga ba naa ye yey kaine le wīi na. Ye yai ye pe yē wāā sya, ye pe yar ye koho wātahayaha wīi ne Yesu na. ¹⁶Ye ma ga pe yē wāā sya, -ye -sē naa nagboho ta pe na ye yē kaplān ne, ye naa ye laam

yīn pe ne, ye pe gbihi yar! Ye tyii ye laam n tege nii! Ke syi ne, kānsronj lii Yesu le yar ye na, ye n nii le yār woo kāmāy na, mpāy ma yee ye tee pye, ma nii wāpee pāā ye kānsronj wāyār wīi na, fyar ga pe yigi pe kaplān ne. ¹⁷ Le ma pye, Yāhā laam wīi ne wo wāfāy yāā, wo -sē koo wāfāy yāā kayīi wāpyen kur ye. Koo puar wo koo wāfāy yāā kapee wāpyen kur ye.

¹⁸ Ye sē yāā, u Crise ge le sya ma ku wo kapee- wīi na. U poo gbā ku tehē nen ya, ma -sē wo kapee- kuā kāā wo yīn na u kuān ne. Woo wii tuu sronj, u le sya ma ku kapeepyefa wīi na, ma yee pe waha wāā le Yāhā ne. Pe u kadye boo, Yāhā Yrā n u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. ¹⁹ Loo Yāhā Yrā ne, le u ta u n ka maa le Yāhā kapāyīi pāā mpāy ye pe ku ter wa, pe pye mii nwompihifa dyanj fla ngii na pe ma. ²⁰ Poo nawee- pye faale wo Nuwē cāā na. Pe bii sye pe sē luhu Yāhā ye ye. Ke pe kuē yān yān laa, Nuwē n sya bii ke salangbān fāā kua. Mpāy pe bii luhu Yāhā kapān ye, pe pye nawee- kuatāā ya. Poo nawee- kuatāā mii n dye ke salangbān wo, ma sya yaha ke loho wo. ²¹ Koo loho nge sē nii la mii yagaa wātāāyi dyanj loho wo, ke ye sya yaha wa: Ye sē tāā yi koo loho wo ma yee ye ga ye kadye wey laha ye. Ye loo pye ma yee ye Yāhā nar, ke ye laam

yee laha ye kē gbεgbε. Yesu Crise tuu ku ma yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye, loo ya le ta, koo wātāāyi loho nge n waha ye sya yaha. ²² Yesu Crise ka yāhāyīn na, u ma u nii Yāhā kändigi koho kuε ye, kai- bye yīn na. Yāhāyīn tēnlehε, sāndāā ter bye ne tesē fānga ter bye ne, pe bye yīn kor le u kē.

4

-Ye ye faale laampee miy yaha, -tee laanfāyōm gbe!

¹ Ye cā ma yee, Yesu Crise kadye sraha wāfāy sronj yāā. Ye bya -ye ye laam gbihi ta, ye yii waha koo wāfāy ter syi nge na, ye naa n yān Yesu na! Ye sē yāā, wii woo tuu yer u ya kadye sraha wāfāy wīi na ma fāy, woofua koho yi kāā kapee- wāpyen wo. ² Ma gbe nanga na, ye laam wūhū nkāy ke sē yō ye, -ye koo miy yaha, ye naa Yāhā laam wūhū koo pye, ye sya ba ku! ³ Mpāy pe sē Yāhā cā ye, cāā ngii cāā tee sē ba Yesu cā wa ye, ye naa ye troho tāhā pe wān ter syi dyanj. Ye sē waha naa yii yigi ye, ye laam wūhū sē ba yō ye. Ye pye sēnwōnafāān. Plii bye ye naa yii wāā gbar na, ma ga naa sēm wo. Nkāy syi ke fūhū Yāhā ye, ye naa koo pye, ma naa ye mpar wān tēn. Ye tyii ye koo ngīi bye wāpyen miy yaha, ye ma- ter ke wāpyen na. ⁴ Yagaa, mpāy pe sē Yāhā cā ye, pe yāā tee ye troho yi kāā pe kāmpee wo, loo nde pe fe

gbe, pe n sya nii ye tyehɛ.
⁵ Per gaa -sē ma ke n pai, le yale nɔ wa gɛ nɔ wa, Yāhā ga ba pe yee, ke pe yey pe naa kapee- ngī byɛ pye, ma maha naa ye tyehɛ yīŋ gii na. Yāhā ke per gii ta, ke n pai nakur sāhā tesē yrāŋfa byɛ ne, ye cā koo per sē dey kuee ye. ⁶ Ye sē yāā, mpāy bya pe ku wa pe bii le Yāhā kapāyī luhu pe ya ndoŋ. Kai- nkāy pe bii tee pye, pe wāpēn yāā koo wī na. Yāhā Yrā -sē wāsyayaha wī yar pe na le Yāhā kapāyī kāmāy na, le n waha pe ta pe n cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.

-Ye ye Yāhā kayī ta Yesu kāndeyārfa wāyōŋ wī na!

⁷ Driyē wākua yale nɔ gbe taha. Loo na, -ye kacān yāā, ye yersaha ta ye pyer na, ye waha naa Yāhā nar. ⁸ Kai lii le -sē ma yīŋ, loo ne nde: Ye tyii ye ntāŋ n sroŋ naa n dye yii tāy busāā. Ye sē yāā, wii ntāŋ ma dye ma tāy, ufua ma sya lii tee pye ma na, u ntāŋ wādye wī ga ta, ma n le wāpee yee yi kāā ma laam wo, le n kua gbɛgbɛ. ⁹ Wii ma ka ma kaha wo, niisaha wāā u kē, loho ne u n wo, ma'a n yīntaha tāhā u ne ye, ma'a n maha yee, u wāpa wī sē tāy ma ye ye. ¹⁰ Yāhā ke fānga tii la ye nanem byɛ kē, -ye cā ye yee, ye yai ye te ta, te n laa yō Yesu kāndeyārfa byɛ kē. Ya'a nii koo pye, ye te wāyigi cā cīnde. ¹¹ Wii ma kaplāŋ tersaha cā, ma nii Yāhā kaplāŋ tōr n yar

nawee- na, fānga gaa kē Yāhā wāā u kē. U ma nii Yāhā kaplāŋ tōr nawee- ye, u -sē naa Yāhā kaplāŋ ya tersaha yar nawee- na. Wii ma koho wāleŋ cā u nampyeŋ ye, ma nii koho le nawee- byɛ ye, fānga gaa kē Yāhā wāā u kē. U -sē naa koho le u nampyeŋ ye koo syi. U -sē naa n pye koo syi, Yāhā myaha n gboho kānkai- byɛ wo Yesu Crise kāmāy na. Ye sē yāā, kai- byɛ fānga ma tāŋ Yāhā koho wo nayōr ne. Wākuayāā wee yāā koo ngī na ye. Amen, le nii ke syi.

Ye ma wāfāy yāā Yesu wī na, ye tyii le n naa n tāy ye ye!

¹² Ta naambiyām, Yāhā ke ye tātān n yāŋ wāfāy gii ne yagaa, ye ma syi le n ye fe gbe, le nii ye ye kafuē laa ye, lii syi le sē yai le ye dye ye. ¹³ Tee mii, ye wāfāy yāā, ye tyii le n nii ye ye nuhu wī! Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise wāfāy ter kē tee n sya. Loo na, u maa dur ba u nayōr ne nawee- byɛ yīnde na, le ga ba nii ye bya ye laanfīr wī. ¹⁴ Ya'a yāā, pe ye tyehɛ Yesu kānde wāyār wī na, -ye ta le n nuhu yigi ye kē. Ye sē yāā, Yāhā Yrā ma ye na, ma ta Yāhā nayōr yirfua ma ye na. ¹⁵ Yii waa ma syi u wāfāy yāā kapee laa wāpyeŋ kur ye mii nawee wāboo dyaŋ, laa na kla gaa wāyuhu, laa na kapee laa ter wī na tesē nagblaha wī laa ne ye. ¹⁶ Pe ma -sē nii yii waa fāy, ma yee u ma Yesu

kāndeyārfua, ufua ma syi u yee fyar woo yigi loo nde ne ye. U -sē naa Yāhā sey, koo gii ke u ta, u n waha u troho tāhā Yesu kānde wo.

¹⁷Yale nō wa, Yāhā kasāhā ga yir yagaa. Ke ga cāā fe gbe Yāhā pii poo na. Wii mpāy too ma Yāhā pii, le ma -sē cāā fe gbe wii na mma ma syi dyaŋ, mpāy pe le Yāhā kapāyīī sye, poo wīī -sē ga ba nii mii? ¹⁸Ye sē yāā, mpāy pe sroŋ, pe yīŋ wāwlohoyi wīī ma war, mpāy pe pee tesē kapeep-yefa ne, poo wīī -sē ga ba nii mii?

¹⁹Loo na, mpāy pe wāfāy yāā Yāhā kuε koho na, pe yai pe kuee kayūhū ya wāpyeŋ wo, pe pe ya le soho pe kuāŋ ne Yāhā koho wo, Yāhā gii ke wān kur bye tāhā, koo gii ke ma yē ter wo ye lii ne, ke ga le pye wo kē.

5

-Ye Yesu kāndeyārfa yigi yō, ye naa n sēŋ pe na!

¹Yii mpāy tee ma Yesu kāndeyārfa yahaseefa, yii me tē n yāŋ yagaa. Ta bya, n ma Yesu kāndeyārfa yahaseefua nii ndoŋ. U Yāhā Yīndefua Crise tuu wāfāy gii fāy, n ke yāā yīnde ne. U ma ba dur ba u nayōr ne tesē u fāŋga ne, ta bya ga ba koo yāā u flāhā tāy nii ndoŋ. Tē yee n ga lii pāā ye ye, loo ne nde: ²Yāhā ke Yesu kāndeyārfa mpāy le soho ye koho wo, -ye pe yigi yō! -Ye naa pe yāŋ ye naa

n sēŋ pe na, mii mbanaha dyaŋ u mbaa ne. Tee le ta le n nii ye laam wīī, ye ma syi ta le n nii ye ye fāŋga wīī laa ye. Loo le n tāy Yāhā ye. -Ye naa koo ngīī pye pe kē ke dyaŋ laantee nen ne, ye ma n naa wale wīī wūū le wo ye! ³Yesu kāndeyārfa mpāy pe ma ye koho wo, -ye naa n sēŋ pe na! Ye ma syi ye yii ta ye kuā tā pe na ye, -ye nii pe ye cīinde yahaseefayōm, pe n waha naa n yāŋ ye na. ⁴Ye ma nii ye troho tāhā ke syi, Yesu Crise wii u n sēŋ wo bye na, mii mbanaha dyaŋ u mbaa ne, u ma ba dur ba, u ga ba kayūhū gaa wāā ye kē, kii syi ke ma myaha ne, wākuayāā wee ke nayōr na ye.

⁵Naanfām, -ye yīŋ kor naa n le yahaseefa kē! Ye bye, yii naanfām tesē wāle ne, waa ma syi u naa u ya puar waa na ye; -ye naa kayūhū pye yii kē! Yāhā sabangbāŋ gε laam wo, le ma le yrūhū ta nii ma yee:

«Yatanfa wīī sye Yāhā ye. Mpāy pe -sē pe ya tege tāā ye, Yāhā ke laantār yar pe na.»

⁶Loo na, -ye yii tege tāā ye Yāhā yīnde na, koo gii ke ma fāŋga ne. Ye ma loo pye, Yāhā ga ba yalaale yāŋ, ke ye kuā yir ncha ye. ⁷Ye laam wūhū nkāy bye ke ye fāy, -ye ke bye ta ke n nii koo yīŋ wūhū. Ye sē yāā, koo kē ke n sēŋ ye na.

⁸-Ye naa ye laam wūū, ya'a n faha yii yaha ye! Ye sē yāā, ye napīī Setane ma

mii jar wāŋ syi dyaŋ, tuu n syii ma gbey n klahā, ma n ke u ma wii yāā yigi u u kaa. ⁹ -Ye yii waha ye u wīi sye, -ye Yesu ya ta ye Yater, Setane ma n ye yāā yigi ye! Ye cā ma yee driyē kur bye wo, ye nampyeŋ- mpāy pe n yār Yesu kānde wo, pe bya ma koo wāfāy nge na ye wāŋ syi dyaŋ. ¹⁰ Ye ma faa fāy car, yalaale ma ba nɔ, Yāhā gii ke kayūhū ter bye wāā nawee kē, ke ga dye ye ye, ke ye ta ye n kuee yai tāŋ ke nayōr wo, ye seefar rii wīi na tee le Yesu ne. Yāhā ga ye ta ye n nii nawee- mpāy syi ke n ke. Ke ga ye ta ye n le ke kānde wo. Ke ga fānga wāā ye kē. Ke ga maha ye ta ye n kuee le Yesu kānde wo laantee nen ne. ¹¹ Yāhā ya kē, ke ma fāngafua, wākuayāā wee ke fānga na ye. Amen, le nii ke syi.

Ke kaplāŋ kuasaha fla tesē syaha ne

¹² Silaasyi kē tuu ra koho soho, ta n waha sabagberle nwo yrūhū ma nɔ wāā ye kē. Tē lii yāā u kue ye, u n sron Yesu kānde wo. N kaplāŋ ngī yrūhū ye kē ma yee, n ga ye laam gbā, tē ye yar, ye n cā ye yee, lii tē tōr yar ye na saba nwo laam wo, loo ne le ma le cīinde Yāhā laantār wīi. Yāhā loo wāā wo kē, -ye le gbihi le yaha ye laam wo!

¹³ Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy pe ma Babilon wo, poo mpāy Yāhā pe yāŋ yi ye wāŋ syi dyaŋ, pe bye ye syar. Mareke wii u

nii ra dya Yesu kānde wo, u bya syaha wāā ye kē. ¹⁴ -Ye naa syaha wāā yii kē, mii tuhufua nen pii wāŋ syi dyaŋ pe ntāŋ dye pe ya tāy. Yāhā ke yrīŋ wāā ye bye kē, yii mpāy tee seefar le u Yāhā Yīndefua Crise ne.

Pyar saba syāṅ wuhu kaplāṅ

Syaha fla

¹ Ndoo Syimu Pyar kē, tē saba nwo yrūhū nō wāā ye kē, ndoo wii tē ma Yesu Crise tēntēle, ma maha ma u tēnlehe. N u saba yrūhū nō wāā yii kē, yii mpāy tee Yesu Crise ta ye Yater mii wo wāṅ syi dyaṅ. Too Yesu ta wo Yater mii, ye bya u ta ye Yater koo syi wāceṅ. Yesu kē u loo nde ta, woo wii u sroṅ, woo kē u ma wo Yāhā, ma maha ma wo Syayahafua.

² Tee Yāhā wūhū cā n gaha yaha ye mii, tesē wo Yīṅfua Yesu wācāṅ ne, Yāhā ke naa kaa taha ke kayūhū wāpyeṅ na ye kē tesē yrīṅ wāwāā ne ye kē.

Yesu kāndeyārfa troho wātāhā ter

³ Yāhā fānga gii ke ma wo Yīṅfua ne, koo ke wo ta wo n u cā; woo wii tuu wo yāṅ yi, ma yee too u miingbāṅ nayōr yāā yīnde ne, u laantār ne. Too u cā, u kai- bye wāā wo kē, wo waha naa Yesu kānde yār, wo maha naa ke laam wīi pye. ⁴ Koo kē, Yāhā ke bii yē ter wo ye kayūhūngbāhā nkāy wīi ne, ke koo wāā wo kē. Ke ye ta ye n nii ke pii ma nii ke laantār ne. Loo nde ga ta, ye n yii waha ye yi kāā yīnde wāpyeṅ wo, loo lii le nawee- kai- bye pye n

klaha-. ⁵ Loo nde wīi na, ye ma Yesu Crise ta ye Yater, - ye yii waha ye naa ye troho tāhā kānyīi wo! Ye ma -sē ye troho tāhā kānyīi wo, ye yii waha ye Yāhā wūhū cā.

⁶ Ye ma -sē Yāhā wūhū cā, - ye yii waha ye naa yii wāyigi cā. Ye ma -sē yii wāyigi cā, -ye yii waha ye naa yii plāhā wāfāy wo. Ye ma -sē yii plāhā wāfāy wo, -ye yii waha ye Yāhā wūhū yigi klue sīi.

⁷ Ye ma -sē Yāhā wūhū yigi klue sīi, -ye yii waha ye Yesu kāndeyārwai wīi naa n tāy ye ye. Ye Yesu kāndeyārwai wīi ma -sē n tāy ye ye, - ye yii waha nawee- ter bye ntāṅ naa n dye ye tāy. ⁸ Koo kayūhū ngīi bye yai ye ke yigi. Ye ma nii n gaha yaha ye koo kayūhū ngīi wāpyeṅ ne, ke saa ye ta ye n nii naa n yāṅ ke dyaṅ ye. Ke ga ta kaa n naa n taha ye Yīṅfua Yesu Crise wācāṅ na, ye n u cā war. Loo ga ta ye saha ceṅ u na ye. ⁹ Wii ma -sē yee u sē koo kayūhū ngīi yigi ye, ke ma mii ufua n yāṅ tūntūn u ya tāy, u ma fūū ne wāceṅ. U faale kapee- nkāy ke sya yee laha kāā u na, u loo wīi faha.

¹⁰ Wo nna, loo ne, n ga ye yar nde ne: Yāhā ye yee, ma maha ye yāṅ yi, ye n nii ke wām. -Ye naa n ta loo kayīi nde n waha yāṅ naa n cā ye pyer bye na. Ye ma nii koo pye, ye saa yi kāā Yāhā kānyīi wo ye. ¹¹ Loo na, wo Syayahafua Yesu wii u ma wo Yīṅfua, Yāhā ga kānde sroṅ wāā ye kē ye n dye u Yai wo, u Yai gii wātooyāā wee

ke na ye.

*Mpāy pe u Yāhā Yīndefua
Crise nayōr yāā pe yīnde ne*

12 N ga nii waha n kai- ngī gbihi naa n yar ye na. Ke ma sya pye ye ke cā wa, ma sya Yesu cīnde wūhū ngī gbihi yigi wa klue sī ne. 13 N ma pye wa yrāṅ na, n loo nde yāṅ ta tēn, n naa ye laam too ke ne, ye ma n naa faha ke wāpyeṅ ne ye. 14 Ndoogē le cā, ta yīrfua ntīhī gē kua kua wa. Wo Yīṅfua Yesu ba ra cāā yar yaha wa le ne. 15 N ga nii kuā yir, n naa ye yar le Yesu kānde wūhū ne. Ke syi n ma ba yee n wee ye, ye laam n waha naa n too koo kai- ngī bye na yalebye.

16 Wo ye yar ma yee, kacān wee wo Yīṅfua Yesu fāngangbāṅ na ye, u ga ba dur ba kāntraha nge na. Cīnde ne. Nkāy too ye yar ngī, nawee waa laam wūhū sē kē tuu gbihi pāā ta mii ngbāy dyaṅ ye. Nkāy too ye yar, cīnde ne. Wii gē Yesu nayōr yāā yīnde ne. 17 Wo Tuhufua Yāhā ba nagboho ta Yesu na ma ba ta, cāā- mpāy n yehe u na palpal; wo ba pye loo nde pyesaha wo. Yāhā yīmbui n yi cāā- mpāy laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo ne, u ntāṅ dye gbobo ter ra tāy. Woo u ra laam yīn yalebye.» 18 Wii gē le yīmbui nde luhu, le ba yir yāhāyīṅ kue ye. Loo yale nde wo, wo pye Yesu ne ke yāṅ yīṅ na. Koo yāṅ nge nii Yāhā yāṅ.

19 Loo nde n ta, Yāhā kaplāṅ tōrfa pe bii kai- nkāy cāā yar yaha faale cāā na, wo n ke cā laha ma cā cīnde wūhū kē. -Ye ndityuhu yaha ke na ye ke luhu yō! Ye sē yāā, koo kaplāṅ ngī ma wo ye mii naaloho cāā- dyaṅ wam fla gaa wo, ke nii n tar yainsaha n sya ba dar, yīṅ yē yrompua* n yi u cāā- le wo laam wo.

20 Lii le ma yīṅ, ye cā ye yee, Yāhā kaplāṅ tōrfa pe kaplāṅ nkāy yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo, waa saha ke yīntaha cā u ya ya, u waha ke tōr yar waa na ye. 21 Ye sē yāā, koo kaplāṅ ngī, nawee waa laam wūhū sē kē ye. Ke yi mpāy yē wo, Yāhā Yrā pye pe ne, ma naa pe yar ke Yāhā kaplāṅ ne pe n naa ke tōr nawee- ye.

2

*Mpāy ma pe Yāhā kaplāṅ
cīnde wūhū le kawar wo
(Judi 4-13)*

1 Faale cāā na, kawar Yāhā kaplāṅ tōrfa pye yāā Yiifee- laam wo. Koo syi dyaṅ, kawar kaklahafa ga ba pye ye laam wo. Pe ga ba pay yir kawar kaklaha nkāy ter ne ye laam wo, ye saa cā gē cā ye. Koo kawar kaklaha ngī ga ba nawee- yīntar figi pe kē. U Yīṅfua wii gē tuu ba pe kawar kaklahafa mii sya yaha, pe ga ba dur pe u wīi sye. Loo kapee nde wīi na, pe wīi ga klaha- kirkir. 2 Nawee- busāā ga ba naa n

* 1:19 1.19 Woo yrompua nwo wāyi, Yesu wādurba yale kē.

taha pe na pe naa n yār pe laampee kānde wo pe ne, pe maha naa tyatyāhā pye mii pe dyaŋ. Poo mii ga ba ta nawee- n naa n yee, a Yesu cīinde sē n tāy ye, u kānde sē maha yō ye. ³ Pe ga ba naa kawar wūhū pāā ye ye, pe ye war wlaŋ naa n sya ye ye. War wī ya le n tāy pe ye. Yāhā gii ke nawee- sāhā, ke pe sēŋ yaha, ma n pai pe pēn; ke sē sā wāy ye.

⁴ Ye sē yāā, faale cāā na, yāhāyīŋ tēnlēhe mpāy ge pe bii kapee pye, Yāhā sē tyii pe na ye. Ke pe yigi ma pe ta yaha wam teele laam wo, pe n nii kasāhā per sēŋ ke fla na. ⁵ Ye -sē maha yāā, faale wo, Nuwe cāā na Yāhā sē bii tyii koo cāā driyēfa na ye. Ke bii langbāŋ yi tā koo cāā driyē naweepee- kur bye na ma pe boo. Nuwe woo ya, u naa kānsroŋ yar nawee- na. Yāhā n ta woo yīŋ n waha wloho yi le wo, woo tesē nawee- kuasī mpāy ne. ⁶ Ye sē maha yāā, faale Sodōfa tesē faale Gumorfa ne, Yāhā kasāhā too pe na, ke n pe pēn, ma pe wī kua naa ne. Yāhā ke koo ngī pye, ke le yar, ke ga ba naweepee- bye pye ke syi. ⁷ Yāhā n Lote woo ta, u n wloho yi le wo. Lote naa kasroŋ pye. Ke fla naweepee-, pe naa pe troho tāhā mii, le naa Lote yaa. ⁸ Lote bii naa n sroŋ. Tuu -sē pye naweepee- mii laam wo, ma naa kaplāmpēe- luhu pe yē na, ma maha naa pe kapee- yāā pe naa n pye, loo

nde sē naa n tāy Lote ye ye, le naa u laam wlāhā ma sya naa u fāy. ⁹ Ye ma koo ngī bye yāŋ, yaa cā mpāy pe n taha Yāhā na, Yāhā cā ke ga waha lii pye pe n waha wlohoysisaha yāā wāfāy wo. Mpāy pe kapee- pye, Yāhā maha cā ke ga lii pye, ke ba pe pēn ke kasāhā per wo. ¹⁰ Mpāy pe pe ya laam wūhū ya pye, ke wee gbegbe ye, mpāy ne pe n yee waa ter wee poo yīŋfua ye, Yāhā ga ba poosyifa mii pēn.

Kawar kaklahafa mpāy wī tē pāā ye ye, pe bye ma koo syi; pe sē n fya ngaa na ye. Yataŋ gboho pe na. Pe sē maha n luhu waa ye ye. Pe sē n fya ge fya yāhāyīŋ naweeyōm wātyehe na ye. ¹¹ Yāhāyīŋ tēnlēhe ge pe sya ma fāŋga ne, ma maha waha n yia kai- busāā na, ma ta ter pe kawar kaklahafa mii na, poo mii ge sē n sya yāhāyīŋ naweeyōm tyehē Yīŋfua tāy ye. ¹² Poo kawar kaklahafa mii, pe sē laam ga ma cā nkāy pe n pye kapee kē ye. Pe ma wlaha wān ne wāceŋ, kacān wee pe ye ye. Te wī ma lii ne, nawee- pe te par-yigi naa n boo. Poo kawar kaklahafa mii tyehē nkāy pe n tyehē, pe sē ke yīntaha cā ye. Pe wī ga ba klaha- mii too wlaha wān nde wāŋ ter syi dyaŋ. ¹³ Kapee- nkāy bye pe n pye, ke ga ba dur cīn tā pe na. Tefen ya re n tāy pe ye. Pe re pye yaiwaha na nawee- yīnde na. Ya'a nanihi dir soho, poo mii ma

pye ye nsoho wo, fyar ga ye yigi pe wīī ne. Le ne nii mii faafīī dyaṅ teewole ne le na. ¹⁴ Pe ma cōō yāā yīnde ne, pe ga naa u yāṅ, pe naa u wāke wīī loo ga. Pe sē kapee- pye n yai ye. Mpāy pe sē waha kānde nen yār ye, pe pe wlaṅ n le kapee-wāpyeṅ wo. Pe ga waha pye mii pe wale yāā, loo ya le ma pe laam wo. Yāhā kasāhā too wa pe na! ¹⁵ Kānde lii le sronṅ, pe loo miy yaha ma -sē plaha. Bosor dya Balaam tuu bii kāmpee lii yār faale cāā na, loo kāmpee ne pe gbe. Wale wāyāā wīī bii gboho Bosor dya Balaam laam wo, u n sya kapee pye le wale kur ye. ¹⁶ Tuu sē luhu Yāhā ye ye, Yāhā -sē le kuān u ne. Ye cā kānkoṅ sē n pāā ye rehe? U Balaam tuu naa n gaha u kānkonsyoho ne u nafāā tēntēsaha wo, Yāhā n ta u kānkonsyoho n nawee yīmbui gbe ma kuān u kaicāfua Balaam na, ma u ta u n u nafāā tēn nde wīī miy yaha.

¹⁷ Poo kawar kaklahafa mii ma mii plii riī syi dyaṅ te waha, loho wee te wo ye. Pe maha ma mii sesaha dyaṅ ke wo, teflaha n ke gbe ter, ke sē yāā pa ye. Wam teele lii le ma kacān wee pe wam ter na ye, Yāhā ga ba pe ta koo fla na. ¹⁸ Yataṅ kaplāṅ ya ke n yi pe yē wo, kaplāṅ nkāy yīṅ wee ke na ye. Pe kawar kaklahafa mii pe yār n tāy pe ye. Pe pe kaplāntāhā ta ma nawee- wlaṅ n le pe kapee-wāpye kānde wo, nawee-

mpāy pe fe dye Yesu kānde wo. ¹⁹ Pe pe wlaṅ, a loo ga ta pe n wloho yi yāmpar ter bye wo. Poo ge -sē mii, pe saha fer sya kapee- wāpyeṅ koho wo ye, kapee- nkāy ke pe le gbā wo. Ye cā ma yee, kai lii wīī ma gboho ter mboo wii laam wo, maa nii loo kai yāmpuai.

²⁰ Ye sē yāā, Yesu Crise wii u ma wo Syayahafua, ma maha ma wo Yīṅfua, nawee-mpāy ma u wīī cā, u wīī ga pe ta, pe n driyē wūhū ngīī yāā pe ke miy yaha. Pe ma ke kapee- wāpyeṅ miy yaha, ma -sē maha ba pe ya dur ta, koo kapee- ngīī n maha yia pe na, pe wīī ga pee le ter faale yaha, faale gii pe sē ba u Syayahafua Yesu Crise cā wa ye. ²¹ Pe ma ne yee, pe sē le kānsronṅ yāā cā ge yāā cā ye, loo ne ga puar pe na, le ta ter ke yagaa na, pe le kānsronṅ cā, ma le sye, poo saa luhu Yāhā yē kaplāṅ ye ye, kaplāṅ nkāy ke cāā yar pe na. ²² Pe wīī ga ba nii kra plāhā nge ne ke n yee: «Pūū tuu ba ngii tu yi yaha, u dur ba ke gbe di.» Ma suhu ke nampyeṅ nge ne ke n yee: «Tyε wii tuu yi layūhū laam wo ma nii gbege, u nwo tuu dur ga nii u ya kloṅ far wo.»

3

U Syayahafua wādurbaṅ

¹ Ta naambiyām, ta saba syāṅ wuhu kē yagaa tē yrūhū wāā ye kē. Ya'a yāā, tē nii ye laam too ke kai- ngīī ne pe saba syāṅ mii

bye wo, n n traha ye kacān yāā ye waha naa laam wūū.
² Loo na, ye ga naa ye laam too faale cāā Yāhā kaplān tōrfa kaplān na, nkāy pe bii cāā pāā yaha; ye ga maha naa ye laam too wo Yīnfua kaplān na, woo wii u ma wo Syayahafua. Koo kaplān kē, Yesu tēnlēhe naa nawee-klaha ke ne. N n traha ke bye ma n faha ye na ye. ³ Lii le ma yīn, ye cā driyē kuayale wo, nawee- mpāy ter ga ba yir, pe naa pe troho tāhā pe ya laam yor wo. Pe ga ba naa ye lēx, pe naa n yee: ⁴ «Ye Syayahafua sē naa n yee la, woo ga dur ba? Ha u -sē maha kuee na? Mpāy pe pye ye wāle, ma naa u Yesu wādur sēn, pe bye sē ku tān la? Ke driyē -sē nge nantān ke ya kai na, mii ke wātāhā cāā dyan!» ⁵ Kai laa -sē nde, pe le sye, ma yīmpe tyīn tā ma yee poo sē le cā ye, loo ne nde: Kai- bye fegbecāā na, Yāhā kapān ne le ta yāhāyīn n nii kāntraha ne, ma maha ta loho n nii ke ya ya, kāntrawaha ne ke ya ya. ⁶ Yāhā kapān n bii ta sesangbān gaa n too ma sya langbān yi, ma pe kāntrahafa bye wī kua. ⁷ Yagaa yāhāyīn tesē kāntraha ne, too nde maha ma le Yāhā kapān koho wo, per gaa n sya ba nō, per gii te n pai suhu naa wo. Ke per, mpāy pe sē n luhu Yāhā ye ye, Yāhā kasāhā ga ba too pe na, pe wī n pye klaha- tān.

⁸ Ta naambiyām, katē nen laa ma, ye ma syi le n faha

yāā ye na ye: Ye sē yāā, Yāhā ye per neŋ wātyī ma mii dyē- yīlbua dyan; dyē- yīlbua wātyī -sē ma mii per neŋ dyan. ⁹ Yāhā yē ter lii ne, le sē n too mii mpāy dyan pe le wātoo wī wūū mii ye. Yāhā ke koho ta ke n yīn yii wī na. Ye sē yāā, ke sē n traha nawee nen waa wī gē n klaha- ye. Ke n kē nawee- bye n waha yān cā, pe le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyen miy yaha.

¹⁰ Yīnfua wādurba per -sē ma ke n pai, koo per nge ga ba nawee- fe gbe mii yuhu wān syi dyan. Koo per nge na, yāhāyīn ga ba gbe tā gblen gaa ter syi ne, kii syi ke ga nawee- ta pe n fya. Naa ga ba yāhāyīn wān nde bye suhu muu, ngaa gē saa ba pye ye. Kāntraha tesē ke wān bye ne, ngaa saa ba pye ye. ¹¹ Tee cā wān nde bye ga ba suhu, -ye kacān yāā ye troho wātāhā na! -Ye naa Yāhā ke ye laam fānga bye ne! -Ye naa n laha ye kānkai- bye wo! ¹² -Ye naa koo pye, ye naa ke Yāhā per sēn. Tee ga waha yia nkāy bye na, -ye yii waha, ye naa koo bye pye, koo per n pa farfar. Koo per nge gii, naa ga ba yāhāyīn kua, ke naa karwran n yāhāyīn wān nde bye yēy tān. ¹³ Yāhā -sē yē ter wo ye ma yee, ke n pai yāhāyīnfān gaa tāhā wo kē tesē kāntrafān gaa ne. Koo kāntrafān nge na, kai- nkāy ke sron, nawee- bye ga ba naa koo ya pye. Koo kē too

n sēṅ.

¹⁴ Ta naambiyām, ke per ke nge ke sē nō wa ye, -ye yii yigi, ye ye troho wātāhā ter ta ke n yō Yāhā yīnde na. Ke per ma nō, laa wāpee ma n pye ye kue ye ye. Loo ga ba ta, ye laam n tege nii teele nen wo. ¹⁵ Ya'a yāā, wo Yīṅfua u nii kuee wādurbaṅ ne, -ye cā ye yee, u n ke nawee- bye pe waha syayahasaha yāā. Yāhā laantor wāā Yesu tēnlehe Pōl kē. Woo wii u ma wo Yesu kāndeyārweɓua. Woo bya Yīṅfua wādurba wī yāā yrūhū yar ye na saba wo. ¹⁶ Saba mpāy bye wo tuu yrūhū nō wāā nawee- kē, u ma ga Yīṅfua wādurba wī pāā, u ma ne loo nde ya pāā, lii tē pāā yar ye na nde. Pōl saba wo, kaplāṅ nkāy ma ke wāwar sē n tāy ye. Mpāy - sē koo kaplāṅ ngīi figi le pe yor wo, ma nii ke tōr pe laam wātōr. Loo nen ya pe maha n pye Yāhā sabangbāṅ kaplāṅ nkāy ne, ke bii cāā yrūhū yaha wa. Poofa mii, pe sē laa cā ye, pe laam wo pe sē Yāhā ta pe cīinde Yater ye. Pe ya wī ne, pe n klaha- ke syi.

¹⁷ Ta naambiyām, yii poo na, n ye yar laha yagaa. - Ye yii yigi, mii loo sē ne ye, mpāy pe sē cīinde cā ye, pe kawar kaplāṅ ga ba ye ta, ye n plaha ye le kānyī miy yaha, kānyī lii tee ba cāā maha yigi klue sīi. ¹⁸ Tee yai ye naa lii pye, le nde: -Ye naa n gaha yahasee ye, wo Syayahafua maha wo Yīṅfua Yesu Crise wī wācāṅ ne

tesē u laantār ter wāyar ne nawee- na!

U myaha yai nawee- bye pe naa ke sey yagaa, ke maha kuee yai tāṅ koo syi ke kuāṅ ne. Amen, le nii ke syi.

Nsân saba cir kaplân

1 -Ye yân, kai- nkây tē ga yar ye na, ke wii wīl pāā tuu cāā pye wa kai- bye fegbecāā yaha. Woo kē Yāhā Dya Yesu Crise ne, tesē u kaplān nkây ke cīnde yrā wāā nawee kē. Tuu pye kântraha na, wo ba naa u yē kaplān luhu, wo naa u yāā yīnde ne, wo sē u yān naa n yai ye, ma sya naa koho tē u na. ² Woo kē u cīnde yrā wāāfua. Wo u yāā yīnde ne, koo kē wo u wīl pāā ye ye. Woo kē u pye Yāhā tāy, ma pa cīnde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. ³ Woo wii too yāā yīnde ne, ma u yē kaplān luhu, wo u wīl yar ye na. Wo n traha ye seefar le wo ne. Ye sē yāā, wii seefar le Yāhā ne, tesē ke Dya Yesu Crise ne, ke syi ne ye ga nii wo wān syi dyan. ⁴ Wo kai- ngīl yrūhū n yar ye na, le ma wo ye nuhungbān.

Yesu kānde wāyār cāā-wo

⁵ Yesu tuu wo klaha lii ne, le nde, waa le yar ye na. Yāhā ma cāā-, wam wee yāā ke na ye. ⁶ Wo ma yee wo seefar le Yāhā ne, ma -sē maha n yār wam wo, wo sē laha ye. Wo ma kawarfuafa, wo sē cīnde ke ye. ⁷ Yāhā ke -sē ma cāā- wo, wo ma -sē n yār ke cāā- wo, wo wāā le wii ne. Yāhā Dya Yesu ntān mpāy pe woo, pe wo kapee- bye yee laha n kāā wo yīn na gbegbe.

⁸ Wo ma yee wo sē kapee laa ge pye yāā ye, wo plaha wii ya, cīnde wee wo wīl laa na ye. ⁹ Kapee- nkây too pye, wo ma -sē ke pāā yi Yāhā ye, ke ga tyii wo kapee- foho na ke kuān ne. Āwā, Yāhā yee, ke ga wo kapee- bye yee laha kāā wo yīn na. Yāhā sron, ke sē dur n yi ke kapān kur ye ye. ¹⁰ Wo ma -sē yee wo sē kapee- pye ye, wo Yāhā ta kawarfuafua, ke kapān sē nii gbāā wo laam wo ye.

2

¹ Waa u pii ne, n kai- ngīl yrūhū n yar ye na, ye ma syi ye ba naa kapee- pye ye. Wii ma -sē kapee pye, koholefua ma, u sē kapee pye yāā ye, u ga ba dye ye kuē ye u Yāhā syii ye kē. Woo kē Yesu Crise ne, woo wii u sron. ² U ba ku mpar draha wo wo kapee- wāpye wīl na. Loo n ta, Yāhā n ga wo wānar sya wo ye wo kapee- wāpye wīl na. N sē yee wii ya kapee- ye, nawee- kur bye kapee-.

Wii u seefar le Yāhā ne

³ Kānde lii Yāhā le ta, wo ma le katan yār, wo ga cā wo ma Yāhā ne. ⁴ Wii ma yee woo ma Yāhā ne, u sē -sē le kānde katan yār ye, woofua ma kawarfuafua. U Yāhā cīnde fla sye. ⁵ Wii u -sē Yāhā laam wīl pye, Yāhā wīl sron n tāy woofua ye cīnde. Wo laam wo, nawee tuu ga waha pye mii u cā u seefar le Yāhā ne, loo ne nde: ⁶ Wii ma yee woo seefar le Yāhā

ne, u yai u naa u troho tãhã
Yesu yor wo.

Yãhã kãnde katanfuẽ

⁷ Naambiyãbuam, lii tẽ ga
yrũhũ yar ye na, Yãhã kãnde
katanfuẽ laa sã ne ye; katan
lii le bii cãã yar ye na, loo ne.
Loo katandyaha nde kapãn
laa ne; ye le luhu yãã: ⁸ Le
ma katandyaha, ma maha
ma katanfuẽ. Lii le ta le n nii
katanfuẽ le nde: Yesu Crise u
troho tãhã le wo, ye bye ne.
Ye sã yãã, wam ter n kãã, le
Yesu Crise cĩnde cãã- n nii n
yehẽ wo kẽ.

⁹ Wii ma yee woo u troho
tãhã ke cãã- na, ma -sẽ tyii
u nampyen wĩ n fũhũ u ye,
ufua ma wam wo nantãŋ.

¹⁰ Wii nampyen ntãŋ ma dye
u tãy, ufua ma cãã- wo.
Waa ter saha kapee wãpyen
yãŋ gbe woofua pyer na ye.

¹¹ Wii ma -sẽ tyii u nampyen
wĩ n fũhũ u ye, ufua ma
wam wo, u u troho tãhã
wam wo, u sã u ya kakue cã
ye, pe wam u ta u n nii fũũ
wãŋ syi dyaŋ.

*Driyẽ wũhũ, Yãhã wũhũ
ne*

¹² Waa u pii ne,
n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye
le cã ye yee,
ye kapee- yee laha kãã
wa
ye yĩŋ na gbegbe Yesu
kãmay na.

¹³ Yii mpãy tee ma wãle,
n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye
cã ye yee,
wii tuu pye ke kai- bye
fegbeyale wo,
ye u wĩ cã yigi.

Yii mpãy tee ma naanfãm,

n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye
cã ye yee,

Setane wii u ma
sãndãpee yĩŋfua, ye
u yia.

¹⁴ Waa u pii ne,
n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye
cã ye yee,
ye wo Tuhufua Yãhã wĩ
cã yigi.

Yii mpãy tee ma wãle,
n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye
cã ye yee,
wii tuu pye ke kai- bye
fegbeyale wo,
ye u wĩ cã yigi.

Yii mpãy tee ma naanfãm,
n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye
cã ye yee,
laam ma ye ye Yãhã
wũhũ kue ye.

Ye Yãhã kapãn sya le yaha ye
laam wo,
ye maha sãndãpee
yĩŋfua yia.

¹⁵ Ye ma syi ye taha kuee
driyẽ wũhũ na ye faha Yãhã
yaha ye. Ye ma syi ye yĩnde
n yi too driyẽ ngaa na ye.
Driyẽ wĩ ma n tãy wii ye,
wo Tuhufua Yãhã wĩ saha
tãy ufua ye ye. ¹⁶ Driyẽ wãn
nde bye nde: Kapee- nkãy
bye nawee tuu ga n yigi u
laam wo, tesẽ yĩnde wĩ ne,
ma suhu yataŋ ne wale wãn
kue ye, too nde sã n yir Yãhã
fla na ye, te n yir driyẽ nge
goo laam wo. ¹⁷ Ke driyẽ -sẽ
nge, ke n pai kua kãã ke wãn
ne te yĩnde yigi nawee- kẽ.
Mboo nawee, ma'a -sẽ Yãhã
laam wĩ pye, maa cĩnde yrã
yãã Yãhã Yai wo, wãkuayãã
wee loo na ye.

Wii u ma kawar Crise

18 Waa u pii ne, ke driyē kuayale nɔ wa. Ye le luhu yāā, u kawar Crise yai u yi ke driyē kuayale wo. Yagaa, nawee- mpāy ma wa, pe nihi. Wo ga waha poo mii bya yee kawar Crise. Mboo wii ma koo fla yāŋ, maa cā ke driyē kuayale nɔ gbe taha. 19 Poo nawee- mii, pe yi wo nklāŋ wo, pe laam sē -sē pye wo wāŋ ne wācɛŋ ye. Pe laam ma ne pye wo wāŋ ne wācɛŋ, pe ne ga kuee wo ne. Pe pe ya cɛr yi wo nklāŋ wo, wo sē le cā laha la yagaa ma yee, pe sē pye wo ne cīnde ye?

20 Yii poo na, Yāhā gii ke laha ke kānkai- bye wo, ke Yāhā Yrā le ye laam wo, koo kē ye n Yāhā cīnde cā. 21 Ya'a yāā, tē saba nwo yrūhū ye kē, le sē nii mii, ye sē le Yāhā cīnde cā ye. Ye Yāhā cīnde cā, ye maha cā ma yee, kawar sē n yi cīnde wo ye, loo ne ta n u saba yrūhū ye kē. 22 Nawee wii syi -sē kē u ma kawarfuafua? Woo kē wii ne u n yee, a Yesu sē kē u Yāhā Yīndefua Crise ne ye. Woo kē u ma u kawar Crise, u wo Tuhufua Yāhā wīi sye, ma maha ke Dya sye taha le na. 23 Ye cā ma yee, wii ma Yāhā Dya sye, u Yāhā bya sye. Wii ma le sya u laam wo, ma maha le pāā nawee- yīnde na ma yee, Yāhā Dya kē Yesu ne, ufua ma Yāhā bya ne.

24 Loo ne, yii, Yāhā kaplāŋ nkāy tee cāā luhu, -ye ke le yaha ye laam wo! Koo ngī ma kuee yai ye laam wo,

yaa nii loho saa naa n yi ye nsoho wo, Yāhā Dya ne tesē Yāhā ne ye. 25 Yāhā Dya tuu -sē yee woo ga ba ngii wāā wo kē, koo kē cīnde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. 26 Mpāy pe n ke pe ye wlāhā le pe kāmpee wo, n kaplāŋ ngī yrūhū ye kē poo wīi na. 27 Yii poo na, Yesu Yāhā Yrā le ye laam wo, le n kuee yai ye laam wo. Yāhā Yrā le -sē ma ye laam wo, ye maha yai la, ye naa waa ter kaklaha luhu? Aye rɛhɛ! Ye cā Yāhā Yrā ne, le ye klaha kai- bye ne. Cīnde wūhū ya le ye klaha, kawar wūhū sē kē ye. Loo na, ye nii loho ma n naa n yi ye nsoho wo Yesu ne ye, mii Yāhā Yrā le ye klaha le ne mii.

Yoo syi u ma Yāhā puee?

28 Āwā, waa u pii ne, ye nii loho ma n naa n yi ye nsoho wo Yesu ne ye! Wo ma nii loo pye, Yesu ma ba fe gbe yi per gii, wo laam ga ba tege nii tee nen wo, fyar saa ba wo yigi u yīnde na ye. 29 Tee cā u Yesu Crise sron, u sē kapee pye yāā ye, ye yai ye maha cā ye yee, nawee wii kānde ma sron, Yāhā puee kē woo ne.

3

1 Ye cā wo wīi le n tāy wo Tuhufua Yāhā ye mii, wo ntāŋ sron dye ter ke tāy, ke n sya wo yee ke pii. Cīnde ne, Yāhā pii me wo ne. Nawee- bye sē le cā ye. Ya'a yāā, mpāy sē wo yāŋ Yāhā pii ye, -ye cā ye yee, pe sē cāā wo

Tuhufua Yāhā cā ye, koo kē.
² Naambiyām, nanga nge na, Yāhā pii me wo ne. Too - sē ga ba nii ngii sukūhū gaa laam wo, waa sē loo cā wa ye. Too lii ya cā, loo ne nde: U Yesu Crise ma ba dur ba, waa nii u wāŋ syi dyaŋ, wo ba u sroŋ yāā yīnde ne.
³ Wii u koho taha yaha u Yesu wāpaŋ na ke syi, u u laam gbihi n ta yalebye, pe n yō mii Yesu laam dyaŋ.

⁴ Mboo wii ma dye kuee kapee- wāpyeŋ wo, ma wee yīmbui nen na Yāhā ne ye, kānde lii Yāhā le ta, ma loo sye. Ma sē yāā, kānde lii Yāhā le ta, le wāsyen ma kapee.
⁵ Ye cā Yesu woo wii u sē kapee pye yāā ye, u pa maa wo kapee- yee laha kāā wo na.
⁶ Loo na, wii ma nii loho sē n yi pe nsoho wo Yesu ne ye, ufua saa naa kapee- pye nantāŋ ye. Wii ma -sē nii kapee- pye, ufua sē Yesu cā cīinde ye, u sē maha u wī war ye.
⁷ Waa u pii ne, ye ma syi waa n ba ye wlaŋ u ye le u kāmpee wo ye! Wii ma kasroŋ pye, woo gē sroŋ mii Yesu wāŋ syi dyaŋ.
⁸ Wii ma nii kapee- pye, sāndāpee yīŋfua Setane puee kē ufua ne. Ye sē yāā, u sāndāpee yīŋfua yir ma nii kapee- fla ya pye. Yāhā Dya -sē pa u n pai u sāndāpee yīŋfua tēmpee pye klaha- tāŋ.

⁹ Wii Yāhā u ta u n dur see laanfāyōm ne, u saa naa kapee- pye ye. Ma sē yāā, ma'a dur see laanfāyōm ne, fānga gii Yāhā Yrā ke wāā ma kē, ke ga kuee yai tāŋ

ma laam wo. Yāhā ke ma ma Tuhufua, ma saa naa kapee- pye ye.
¹⁰ Lii le Yāhā pii war n yi sāndāpee yīŋfua pii ne, loo ne nde: Wii ma yee u sē kasroŋ pye ye, tesē u nampyeŋ wī sē maha n tāy u ye ye, Yāhā puee sē kē usyifua ne ye.

Ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii tāy!

¹¹ Yāhā kapān lii tee cāā luhu loo ne nde: Ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii tāy!
¹² Ye sē yāā, faalefa Kayē bii u ya ta sāndāpee yīŋfua puee, ma u cīifua gbā boo. Wo ma syi wo nii Kayē wāŋ syi dyaŋ ye. Nwa ta u n bii u cīifua gbā boo? Kayē pyer bii pee. U cīifua woo pyer -sē bii yō.
¹³ Wo nna, ya'a yāā driyē ngefa pe ye laha, ye ma syi le n ye fe gbe ye!
¹⁴ Wo cā ma yee, yagaa wo sē maha wee mii wo ku ye, wo ma cīinde yrāŋ na Yāhā yīnde na. Ya'a yāā too le pāā ke syi, wo nampyeŋ- ntāŋ me pe dye wo tāy, loo ne. Wii ma yee u nampyeŋ ntāŋ sē dye u tāy ye, u maha ma mii u ku Yāhā yīnde na.
¹⁵ Wii ma u nampyeŋ- laha, naboofua kē u ne. Ye le cā, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, le wee usyifua ye ye.
¹⁶ Ye sē yāā, Yesu tuu wo gbā sya ma ku, koo syi kē pe n yee, nawee ntāŋ sroŋ dye u nampyeŋ tāy cīinde. Loo ne, Yesu tuu yar wo na ke syi, wo bya yai wo yāŋ Yesu na. Wo sē wee yrāŋ na wii ya wī na ye, wo ma

yrāŋ na wo nampyeŋ- wīī na. ¹⁷ Mboo walefua, taa ma nampyeŋ yāā fen laam wo, ma'a yīmpe tyīn tā u fen na, maa waha yee la, Yāhā ntāŋ dye ma tāy? ¹⁸ Waa u pii ne, ye sē yāā, ma'a yee ma nampyeŋ ntāŋ dye ma tāy, pe sē yee ma naa le pāā yē ya ne ye. Ma'a ma nampyeŋ yāā fen wo, maa waha yia lii na, le pye u kē, u n cā u ntāŋ dye ma tāy cīinde.

¹⁹ Wo ma nii loo pye, waa cā wo ma Yāhā ne cīinde. Wo ma nii loo pye, wo laam ga tege nii tee nen wo, wa'a n pāā Yāhā ne. ²⁰ Wo laam ma sya n wlāhā wo kapee-wāpye wīī na, wo yai wo cā wo yee, Yāhā ter wo laam wāwlāhā wīī yaha, ma maha kai- bye cā wo na. ²¹ Naambiyām, loo na, wo laam ma yee pe sē n wlāhā ye, wo laam ga tege nii tee nen wo, wo n waha pāā Yāhā ne. ²² Wa'a lii nar ke ye, ke ga le kai pye wo kē. Wo ke kānde katan yār ma maha n luhu ke ye. Lii le n tāy ke ye, loo ya too n pye; koo kē ke -sē ne le kai pye wo kē. ²³ Ke yee ke kānde lii ta, wo naa le yār le nde: -Too ke Dya Yesu ta wo Yater, too tyii wo ntāŋ naa n dye wii tāy mii Yesu wo yar le ne mii. ²⁴ Kānde lii Yāhā le ta, wii ma le katan gbihi yigi klue sīī ne, ufua ma Yāhā ne, Yāhā bya ma ufua ne, loho saa waha naa n yi pe nsoho wo ye. Wo -sē ga waha pye mii wo cā wo yee, Yāhā ma wo ne? Yāhā Yrā lii le ma wo laam wo, loo le wo

ta wo n le cā.

4

Yāhā laam wīī pyefa tesē ke napīī laam wīī pyefa ne

¹ Naambiyām, mpāy bye pe n yee, a Yāhā Yrā ma poo laam wo, ye ma n cāā le sya pe ye cīinde ye! - Ye pe naha yāŋ, ke ma pye Yāhā Yrā ma pe laam wo cīinde. Ya'a yāā tē ye yar le ne, kawarfa mpāy pe pe ya yee Yāhā kaplāŋ tōrfa, pe tee mii pe yi driyē nge tebehe bye wo, ma sya nihi ter. ² Tee ga pye mii ye waha naa n cā Yāhā Yrā ma pe laam wo, le nde: Wii u nawee- yar ma yee, Yāhā Dya Yesu woo kē, u see ba wo ye nawee, ye ga cā Yāhā Yrā ma woofua laam wo. ³ Wii ma -sē loo sye, ye ga cā Yāhā Yrā wee woofua laam wo ye. U kawar Crise laam ter pe ma u ye. Ye u kawar Crise wāpa wīī luhu driyē wo. Tee -sē cā yagaa, u pa wa.

⁴ Waa u pii ne, yii mpāy tee ma Yāhā wām, ye yia pe kawarfuafa mpāy na pe pe ya yee Yāhā kaplāŋ tōrfa; pe sē waha ye wlāhā, ma ye le pe kāmpee wo ye. Ya'a yāā ye waha yia pe na, ye cā Yāhā Yrā ma ye laam wo, koo kē. Loo fānga ter fānga gii yaha ke ma poo laam wo. ⁵ Poo me mpāy syi ne pe sē Yāhā cā ye, driyē nge pii me poo ter mii ne. Koo kē pe n nii driyē nge ya yor pāā, driyē difa n nii n luhu pe ye. ⁶ Wii poo na, Yāhā pii me wo ne. Wii ma Yāhā wīī cā yigi,

woosyifua wo kaplân luhu. Wii ma yee u wee Yâhâ ne ye, usyifua saa naa n luhu wo kaplân ye ye. Mpây pe ma cîinde Yrâ ne pe laam wo, tesê mpây ne pe kawar wîi yigi yaha pe ya laam wo, waa waha naa pe war koo syi.

Wo ntân wâdye Yâhâ tây

7 -Too tyii wo ntân n naa n dye wii tây! Ye sê yââ, nawee- ntân wâdye wîi pe ya tây, Yâhâ kê ke n pai loo nde ne. Wii nampyen ntân ma dye u tây tesê Yâhâ ntân ne, Yâhâ puee kê ufua ne, Yâhâ ma u ne. ⁸ Wii ma waa ntân wâdye wîi sye u ya tây, ufua wee Yâhâ ne ye; Yâhâ koo -sê ma nawee- wâyõŋ wîi na. ⁹ Wo ntân dye Yâhâ tây, ke n le yar wo na mii, le nde: Ke ke Dyapuai nen ya nɔ wââ kântraha na, ma yee too ba cîinde yrâ yââ u Dya kâmay na, lii wâkuayââ wee le na ye. ¹⁰ Poo ntân wâdye wîi ne nde: Yâhâ ntân sê me pe dye wo tây ye, wo ntân poo me pe dye Yâhâ tây. Loo ne ke n ke Dya nɔ wââ u n ba ku mpar draha wo, ma wo kapee- gbe kââ wo yîŋ na.

¹¹ Naambiyâm, le ma pye wo ntân dye Yâhâ tây koo syi, wo bya wo yai wo ntân naa n dye wii tây. ¹² Waa sê Yâhâ yââ yââ yînde ne ye. Wo ntân ma -sê dye wii tây, nawee- bye ga le yââ gbaa na pe yee, Yâhâ ke niisaha ta wo laam wo, pe maha ke ntân wâdye ter yââ wo ye.

¹³ Yâhâ ke Yrâ wââ wo kê. Loo ne wo ma Yâhâ ne, Yâhâ bya ma wo ne, loho sê waha n yi wo nsoho wo ke ne ye. ¹⁴ Wo Tuhufua Yâhâ ke Dya nɔ wââ, u ba nii driyêfa Syayahafua. Wii poo na, wo le yââ yînde ne, koo kê wo n nii le pââ nawee- bye ye, pe n le cã pe ya ndoŋ. ¹⁵ Wii ma yee u sê le wûhû ye, ma le pââ nawee- ye ma n yee, Yesu ma Yâhâ Dya, Yâhâ ma woosyifua nwo ne, woosyifua bya ma Yâhâ ne, loho sê waha n yi pe nsoho wo ye. ¹⁶ Wii poo na, wo le war ma le cã, wo ntân sron dye Yâhâ tây, wo koho taha yaha loo nde na.

Yâhâ ma nawee wâyõŋ wîi na. Wii u ntân wâdye wîi ke, ufua ma Yâhâ ne, Yâhâ bya ma ufua ne, loho sê waha n yi pe nsoho wo ke ne ye. ¹⁷ Wo ntân dye Yâhâ tây. Loo nde ma wo ta Yâhâ bye ntân n dye wo tây, tesê wo nampyen ntân ne, wo ga nii mii Yesu wân ter syi dyan. Yâhâ laam wîi ne loo nde ne. Le ma nii ke syi, kasâhâ per ma ba nɔ, wo laam ga tege nii tee nen wo. ¹⁸ Wâfya wîi ma suhu ntân wâdye wîi ne, ke sê wââ le ye. Ma sê yââ, ma'a fya per gi, ma cã ma yee, ma kapee- foho ma ma yîŋ na nantân. Ma'a yââ raa fya kuee, ma le cã ma sê le sya cîinde, ma ntân dye Yâhâ tây ye, Yâhâ bya ntân sê maha dye ma tây ye.

¹⁹ Wo ntân poo me pe cãâ dye Yâhâ tây, koo syi kê, Yâhâ ntân n dye wo tây, tesê

wo nampyeŋ- ntāŋ ne. ²⁰ Wii ma yee Yāhā ntāŋ dye woo tāy, ma -sē u nampyeŋ laha, ufua ma kawarfuafua. Ye sē yāā, u nampyeŋ wii tuu n yāā yīnde ne, u ma yee woo ntāŋ sē dye u tāy ye, Yāhā gii tuu sē -sē yāā ye, u ga waha pye mii u yee, ke ntāŋ dye woo tāy? ²¹ Yāhā ke bii lii yar wo na ke kānde na, le nde: Yāhā ntāŋ ma dye wii tāy, ufua yai u tyii u nampyeŋ ntāŋ bya n dye u tāy.

5

Driyē wūhū saa waha yia wo na ye

¹ Nawee wii woo ma le sya wa cīnde ma yee, Yāhā Yīndefua kē Yesu ne, ufua ma Yāhā puee. Wii ma yee Tuhufua Yāhā ntāŋ dye u tāy, ufua yai ke pii bya ntāŋ n dye u tāy. ² Too ga waha pye mii, wo cā Yāhā pii ntāŋ dye wo tāy, le nde: Ke ma pye Yāhā ntāŋ dye wo tāy, tesē ke kānde lii ta, wo ma le katan bye yār, waa cā Yāhā pii ntāŋ dye wo tāy. ³ Ye sē yāā, Yāhā ntāŋ wādye wo tāy, loo ne, wo naa ke kānde katan yār. Ke kānde katan wāyār saa kai kua wo ye ye. ⁴ Ye sē yāā, wii woo tuu ma wa Yāhā puee, driyē wūhū saha yia usyifua na ye. Wa'a Yesu ta wo Yater, loo fānga ga waha wo ta, wo n yia driyē wūhū na. ⁵ Nawee wii ter syi ga waha yia driyē nge wūhū na? Wii tuu le sya cīnde ma yee, Yāhā Dya kē

Yesu ne, woosyifua ga waha yia ke na.

Cūnde lii le yar wo na Yesu Crise wī na

⁶ Yesu Crise kē wii ne tuu pa driyē wo. U pa pe n ba u tāā yi loho wo, u n maha ba u ntāŋ woo wo wī na. U sē pa ma ba dye loho ya wo ye; u pa maa dye loho wo, ma maha ba u ntāŋ woo taha le na. Wo laam wo, Yāhā Yrā wo yar ma yee, cūnde ne le ne. Yāhā Yrā ne le cūnde ya pāā wo ye. ⁷ Kate- tāā wo yar Yesu ma Yāhā Dya, cūnde. ⁸ Koo kate- kē ngī: Yāhā Yrā tesē loho ne tesē ntāŋ ne. Ke kate- tāā ngī bye ke yīŋ ma neŋ. ⁹ Nawee ma yee woo lii yāā yīnde ne ma ba wo yar, wo sē ne le sya la cīnde? Yāhā ke -sē wo yar lii ne, loo wee la cīnde ma ta ter? Koo sē na, ke ke Dya wī yar wo na? ¹⁰ Loo nde na, wii ma Yāhā Dya ta u Yater, ufua le cā laha u laam wo ma yee, Yāhā ke wo yar lii ne ke Dya wī na, cūnde ne le ne. Wii ma -sē yee u sē Yāhā Dya ta u Yater ye, Yāhā ke wo yar lii ne ke Dya wī na, u sē le sya cīnde ye. Ke nii mii ufua Yāhā ta kawarfuafua.

¹¹ Yāhā ke wo yar lii ne ke Dya wī na, loo ne nde: Yāhā cūnde yrā ta wo myaha na, lii wākuayāā wee le na ye. Wo -sē ga waha loo cūnde yrā yāā ke Dya kāmāy na. ¹² Yāhā Dya wī ma pye wii laam wo, ufua ga waha loo cūnde yrā yāā. Wii ma -sē yee, ke Dya wī wee u laam

wo ye, ufua saha loo cĩnde yrã yãã ye.

Yãhã pii laam tege nii tee nen wo

¹³ N kaplãŋ ngĩ yrũhũ ye kē, ye n waha cã cĩnde yrã ma ye ye, lii wãkuayãã wee le na ye, yii mpãy tee Yãhã Dya ta ye Yater. ¹⁴ Wa'a n pãã Yãhã ne, wo laam ne tege nii tee nen wo. Nwa ta? Wo ma lii nar Yãhã ye, le kai ma pye ke laam wĩ, ke ga wo wãnar luhu, koo kē. ¹⁵ Wo ma -sē cã, ke ne wo wãnar luhu, wo cã ma yee, wa'a ngii ngii nar, ke ne le kai pye wa wo kē.

¹⁶ Wii ma u Yesu kãndeyãrwε yãã tuu kapee laa pye, kapee lii le sē u cer cĩnde yrã na u kuãŋ ne ye, ufua n Yãhã nar u kē, Yãhã n cĩnde yrã wãã u kē, lii wãkuayãã wee le na ye. Mpãy kapee- ke sē pe cer cĩnde yrã na pe kuãŋ ne ye, poo wĩ ne tē n pãã. Ma -sē yee wii na, u kapee u cer kãã cĩnde yrã na u kuãŋ ne, n sē yee ye Yãhã nar u kē ye. Ye yai ye cã kapee laa ma, le nawee cer n kãã cĩnde yrã na u kuãŋ ne. ¹⁷ Kai- nkãy byε ke sē sron ye, kapee- kē Yãhã yĩnde na. Kapee- nkãy -sē ma, ke sē nawee cer n kãã cĩnde yrã na ye, lii wãkuayãã wee le na ye.

¹⁸ Wii ma nii wa Yãhã puee, u saha kuee naa kapee- pye ye. Yãhã Dya n sēŋ ufua na, koo kē. Ke syi ne, sãndãpee yĩŋfua Setane saha laa pye u na ye.

¹⁹ Driyēfa byε ma sya yee

pe wee Yãhã pii ye, ma nii sãndãpee yĩŋfua koho wo, wii poo na wo cã ma yee, wo ma Yãhã wãm. ²⁰ Wo cã Yãhã Dya pa, ma ba cãã- le wo laam wo, wo n waha Yãhã cã koo gii ke ma cĩnde. Wo wãã le wo Tuhufua Yãhã ne ke Dya Yesu Crise kãmay na. Ye sē yãã, Yesu woo kē u ma cĩnde Yãhã, ma maha ma cĩnde yrã, lii wãkuayãã wee le na ye.

²¹ Waa u pii ne, ye ma syi ye naa mpar wãn yãŋ Yãhã ye! Te saha nii Yãhã ye.

Nsân saba syāŋ wuhu kaplāŋ

Syaha fla nge

¹ Ndoos kē ye Yesu kāndeyārfa yahaseefua. N saba nwo yrūhū ye Yesu kāndeyārfa yawāhā gii kē ke ma ye fla na tesē pe yawāhāfa bye ne. Ye bye ntāŋ dye ra tāy cīnde, ndoo ya sē kē ye, mpāy bye pe le cīnde Yāhā kapān cā, ye ntāŋ dye pe bya tāy. ² Wo Yāhā cīnde wīi sya le yaha wo laam wo, le n kuee yai tāŋ wo ye. Koo kē ye ntāŋ n dye wo tāy. ³ Wo Tuhufua Yāhā tesē ke Dya Yesu Crise ne, ke ke laantār yar wo bye na, ke wo fen di, ke ke yrīŋ wāā wo kē. Ke yō wo na koo ngīi ne, wo n waha taha Yāhā cīnde wīi na, wo ntāŋ n maha dye wii tāy.

⁴ Wo Tuhufua Yāhā tuu wo yar wo naa n pye mii, n ba ye yawāhāfa mpāy yāā pe n pye koo syi, ma nii n taha Yāhā cīnde na. Loo tāy ter ra ye.

-Too tyii wo ntāŋ naa n dye wii tāy!

⁵ Yii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye, ya'a n faha kapān nde na ye: *-Too tyii wo ntāŋ naa n dye wii tāy! Kapān nde tē yrūhū yar ye na, kānfuē sē ne ye. Le ba cāā yar wa wo na.* ⁶ Yāhā wīi ma n tāy wo ye, kānde lii Yāhā le ta, wo le yār, koo

kē. Loo kānde nde ne, pe ba ye klaha le ne. Ye yai ye naa loo yār; ye tyii ye ntāŋ naa n dye yii tāy!

Kawar Crise

⁷ Ya'a yāā, tē ye yar kai-ngīi ne, -ye cā ye yee, kawar-fuafa yi nihi driyē wo, ma sye ma yee, Yesu sē pa driyē wo nawee kadye ne cīnde ye. Wii ma yee ke syi, ufua nawee- kar n yaha, u maha ma kawar Crise. ⁸ -Ye yii yigi, ye ma syi ye ba ta, wo tēn n yi wāwaha na ye. Ya'a yii yigi, ye ga ba ye tēn dāān bye yāā. ⁹ Wii ma Yesu kaklaha gbe, ma -sē nkāy ter le taha ke na, nkāy syi ke wee Yesu kaplāŋ ye, ufua wee Yāhā ne ye. Wii ma kuee kaplāŋ nkāy wo Yesu wo klaha, ufua ma Yāhā ne tesē Yāhā Dya bya ne. ¹⁰ Wii ma pa ye ye, kaklaha nkāy ter syi ne ke wee Yesu kaklaha ne wācen ye, ye ma syi ye usyifua gbihi yigi ye, ye ma syi ye naa u kue ge yāŋ ye. ¹¹ Ye ma usyifua kue yāŋ, le ma mii ye wlāhā n yār u ne u kāmpee wo.

Kaplāŋ kuasaha

¹² Kai- busāā ma ra ye wātōr wūhū ye ye. N sē n ke n ke bye yrūhū le saba wo ye. N n ke ndoo ge n ba ka ye fla na, n ga ke kai- pāā ye ye yē ne, le n nii wo bye ye nuhu wīi.

¹³ Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy pe ma nwo, pe ye syar.

Nsân saba tâã wuhu kaplãn

Syaha fla

¹ Ndoos kē ye Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa yahaseefua. N saba nwo yrũhũ mboo Gayise kē, mboo wii ntãn pe dye ra tã y cĩnde. ² Ta naambiyãbua, Yãhã n sya ma kai- n naa n yõ ma ye. Ma laam pe yõ Yãhã kãnde wã yãr ne mii, ma kadye bye ke tefay yãã naa n gaha ke syi. ³ Yesu kãndeyãrfa mpãy yi ma fla na ma pa nwo, maa le pãã ra ye ma yee, ma ma Yãhã cĩnde wĩ kur ye yalebya, ma n sroŋ Yãhã kãnde wã yãr ne. Tẽ loo luhu pe yẽ na, le ba tã y ter ra ye. ⁴ Tẽ le luhu pe n yee ta pii ma pe le kãnde yãr, kãnde lii le cĩnde yar nawee- na, laa sã tã y ra ye, ma ter loo nde yaha ye.

Lii le yõ Yesu kãnde wã yãr ne

⁵ Ta naambiyãbua, ma naa kayũhũ pye Yesu kãndeyãrfa mpãy kē pe ma ye fla na, ma suhu mpãy ne pe pye nampay. ⁶ Pe n sya pa, maa le pãã wo fla nge Yesu kãndeyãrfa yawãhã wo ma yee, ma n yõ poo na yalebye. N ma nar le ne, naa koho le ke syi pesyifa ye, pe n waha naa pe yrãhã yi Yãhã tẽ y wĩ ne, mii kii syi dyaŋ ke yai Yãhã ye. ⁷ Pe

yir ma yee, poo ga tay naa nawee- klaha, Yesu myaha n waha yi driyẽ wo. Mpãy pe sã Yesu kãnde wã yãr cã ye, pe sã ngaa sya poo ye ma pe ya koho soho ye. ⁸ Wii mpãy too -sã ma Yesu kãndeyãrfa, wo yai wo naa pesyifa koho soho pe tẽn wo. Ke syi ne, le ga nii mii wo wãã le n tẽ pe ne Yãhã cĩnde tẽn wĩ na.

⁹ N ba kapãngber laale yrũhũ saba waa wo, ma no wãã ye fla Yesu kãndeyãrfa yawãhã ye. Dyotresu -sã sye u sã luhu ra kaplãn ye ye. Lii tuu n ke, u nii Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefua. ¹⁰ Koo kē, n ma ba ka ye fla na, kapee- nkã y bye tuu n pye u kaplãmpee- ne tuu pãã n taha wo na, tesẽ u kawar rii bye ne tuu fua n taha wo na, n ga ke bye pãã nawee- bye yĩnde na. Koo bye ya sã maha kē ye: Yesu kãndeyãrfa mpãy ma ka pe fla na nampay, u sã ne pe yigi ge yigi ye. Mpãy ma yee pe ga pe gbihi yigi, u ga maha sye pe na, u sya yee woo ga pe kar yi kãã ke Yesu kãndeyãrfa yawãhã wo.

¹¹ Ta naambiyãbua, mpãy pe ma kapeepyefa, ma'a n naa n yãŋ pe pyer na ye! Mpãy pe ma kayũhũpyefa, naa n yãŋ poo pyer roo na! Wii ma nii kayũhũ pye, Yãhã puee kē ufua ne. Wii tuu -sã nii kapee- pye, ufua sã Yãhã yãã cã wa ye.

¹² Demetrise woo na, nawee- bye wã yĩ pãã u wĩ na. Tuu cĩnde pãã Yãhã kãnde wo mii, u -sã Yãhã

kānde yār ke syi, koo u myaha n yi. Wo bya, wo u yãã yīnde ne, koo kē wo u miyūhū yee nawee- ye. Mboo ɛ le cã, wo sē kawar fua ye, cīinde loo roo n pãã.

Kaplāŋ kuasaha

¹³ Kai- busãã ma ra ye wātōr wūhū ye ye. N sē n traha n ke bye yrūhū le saba wo ye. ¹⁴ N n ke n ma yãã draha nge wo, wo n waha yē kaplāŋ pãã wo syām.

¹⁵ Yāhã n ke yrīŋ wãã ma kē. Ma naambiyām mpāy pe ma nwo, pe syaha nɔ wãã ma kē. Wo naambiyām mpāy pe ma ma fla na, pe nanem bya syar wo kē.

Yudi saba kaplān

Syaha fla

¹ Yii mpāy, Yāhā ye yān yi, ye ntān dye wo Tuhufua Yāhā tāy. Ke n sēn ye na, ma ye ta ye n kuee yai tān Yesu Crise myaha na. Ndoos Yudi kē tē saba nwo yrūhū nō wāā ye ye. N ma Syake cīifua, ma maha ma Yesu Crise tēntēle. ² Yāhā ke ye fēn di, ke yrīn wāā ye kē, ye ntān ke dye ke tāy. Yāhā ke kaa taha koo ngī wāpyeŋ na ye kē.

Mpāy ma pe Yāhā kaplān wā klaha n le kawar wo (Pyar syān wuhu 2.1-17)

³ Ta naambiyām, saba nwo laam wo, n sroŋ naa n ke ndoo ga wo wāsyayaha wī yrūhū le u laam wo, Yāhā ke wo sya yaha mii syi dyaŋ tesē wo sukūhū wāyāā wī ne. Kur ye, ta n yāā le puar, n loo nde ta yaha, n ye yar nde ne: Tee yii waha, ma Yesu Crise ta ye Yater mii, ye naa loo cīinde wī yān, kawar wūhū nkāy ma n wlāhā le wo ye! ⁴ Ye sē yāā, napī- mpāy ma pe pay dye wo nsoho wo, wo sē cā ye. Ye sē yāā, Yāhā kapān lii le Yāhā laantār wī pāā, poo le wā klaha ta, ma nii pe ya paha le ne pe tyatyāhā wāpye kānde wo. Pe pyer nde le ta, nawee- n cā pe Yesu Crise wī sye, woo wii u ma wo klhafua, ma maha

ma wo Yīnfua. Le -sē ma le yrūhū ta nii Yāhā sabangbān wo ma yee, Yāhā kasāhā too wa pe na. Le yrūhūyale dey.

⁵ Yīnfua Yāhā ke bii koho le Yiisrefa ye mii syi dyaŋ pe n waha fā yi Syipte klo wo, faale cāā na, ye le cā. Kur ye, mpāy pe bii sye, pe sē Yāhā ta pe Yater ye, Yīnfua Yāhā ke poo mii boo mii syi dyaŋ, ye maha le cā. Tee yāā, n nii ke pāā ye ye, n n traha n ye laam too ke na. ⁶ Ye sē maha sāndāā mii wī yāā la? Yāhā ke pe taha yīn gii na pe n yee ke kloŋ ter poo na, ma pe niisaha sye, Yāhā poo sāndāpee mii yigi pua yaha, wam teepee laa wo, wāsāhāyahayāā wee pe na ye. Pe n nii ke kasāhā per sēn. ⁷ Ye sē maha faale Sodōfa wī yāā la Gumorfa ne, ma suhu pe kānkāy kuifa bya wī ne. Pe pe ya le tyatyāhā wāpyeŋ gaa syi wo, le saa waha pāā ye. Yāhā n naa gaa ta ke n tege too pe na, ma pe suhu tān. Poo wī nde nii kayar mpāy ye, pe n pye pe wān syi dyaŋ. Naa gii wāfegeyāā wee ke na ye, ke ma ke pe sēn yaha.

⁸ Ta n ye yar, nawee- mii pe Yāhā kaplān yīntaha figi n le kawar wo, pe kapee- wāpyeŋ ma wāceŋ mpāy wī ne too pāā ter. Pe kai- nkāy wūū ga n ta pe laam wātan, koo kai- ngī kē ke pe le tyatyāhā wāpyeŋ wo kapee- nkāy ne. Pe pe ya ta, poo saa waa yor luhu ye. Pe maha yāhāyīn naweeyōm ge tyehē. ⁹ Yāhāyīn tēnlēhē

yīnfua wii gε pe n yee Minsyεl, woo nwo gε sē n sya, ma sândāpee yīnfua Setane tyehε ye. Yēcroho ke sya bii dye pe nsoho wo u sândāpee yīnfua ne faale wādyaha Musa nakugu wī na, u u sândāpee yīnfua pye kapān ya ne ma yee: «Yāhā ke ma pēn!» ¹⁰ Poo nawee-mii poo na, ngii pe sē cā war yīnde ne ye, koo pe n tyehε. Kai- nkāy ke wī ma pe na, pe ke pye mii wlaha wān dyaŋ, laam kacān gε wee car gε pe ye ye. Koo ke -sē ga pe wī kua. ¹¹ Kapee ga pe gbe! Faalefa Kayē tuu pye kānde lii wo, loo ne pe gbe. Wale wāyāā wī pe ta pe n maha tee n pye faalefa Balaam wāŋ syi dyaŋ. Pe jar, ma sye, poo saa pe yīnfua kaplāŋ luhu ye mii faalefa Kore wāŋ syi dyaŋ. Loo nde ga ba pe wī kua.

¹² Yii mpāy tee ma yii ne Yesu kānde wo, ye ma nanihi dir soho, poo mii ter ma pe yē le ye ne, loo nde ne nii mii faafī dyaŋ teewole ne le na. Pe ga nii ye telai wo, pe naa nuhu di, pe naa pe ya laam wūhū ya pye, pe saa kur naa n syihi laa gε na ye. Pe ma mii sesaha gii syi dyaŋ ke ma ne wo, teflaha n ke gbe tεr, ke saa yāā pa ye. Pe ma mii katyir rii syi dyaŋ, te sacāā ma nō, te saa sa ye; ma maha ma mii katyir rii syi dyaŋ te kuā cāār, ma waha. ¹³ Poo nawee- mii ma mii lagblaha dyaŋ teflaha ke ke gblaha. Pe pyer ma mii ke lagblaha gbūhūfir rii syi

dyaŋ te nayān yigi, ke loho n tege tεr, te wor n kuee ke fla na. Pe maha ma mii yrompii mpāy dyaŋ pe ka n tay, kakue wee pe na ye. Yāhā teepee laa gbihi ta yaha pe myaha na, wam fla ya.

¹⁴ Yenoke tuhufuadyaha tuhufuadyaha tuhufuadyaha bii kē Dama ne. Faale cāā na, woo Yenoke kē tuu bii le cāā pāā yaha poosyifa wī na ma yee: «-Ye yāŋ! U Yīnfua ga ba pa u yāhāyīŋ tēnlεhε ye ne, kacān saa ba pye pe wānihi na ye. ¹⁵ Pe ga ba nawee- bye sāhā. Naweepee- mpāy bye pe yee poo jar, ma Yāhā kānde miy yaha ma nii kapee- pye, ma maha nii kaplāmpee- pāā n wāā Yāhā kē, Yāhā ga ba koo kapee- ngī bye yar pe na gbaa na, pe n ke yāā pe waha cā pe pēn lii na.» ¹⁶ Poofa mii, yalebye pe laanyar pe ta pe n nii n kuān. Kai- nkāy ke n tāy pe ye, koo ya pyelaam ke ma pe na. Yatan kaplāŋ ya pe n pāā. Pe maha nawee wlaŋ kaplāntāhā ne ma war sya.

Yesu kāndeyārfa yai pe naa pe ya yigi

¹⁷ Ta naambiyām, yii poo na, ye tyii ye laam n too ke kaplāŋ na, kaplāŋ nkāy wo Yīnfua Yesu Crise tēnlεhε ba cāā ke tōr yaha. ¹⁸ Pe sē ba ye pye la ma yee: «Driyē kuayale wo, nawee- mpāy ter ga ba naa ye lεr. Pe ga ba naa pe troho tāhā pe laam kapee- yor wo.» ¹⁹ Poo me, pe ga ba Yesu kāndeyārfa

gblaha, pe n dur yi pe ya kur ye. Yāhā Yrā ge wee pe laam wo ye, lii le gboho pe laam wo, loo ya pe ga ba naa n pye. ²⁰ Yii poo na, ta naambiyām, tee Yesu wīi sya cīinde, loo kayīi nde ma gbegbe kai- bye na. -Ye loo ta, ye naa fānga le yii laam wo yalebye. Yāhā Yrā le ye yar le ne mii, ye naa Yāhā nar koo syi. ²¹ -Ye naa yii laam too yalebye, ye ntāṅ wādye wīi ne Yāhā tāy. -Tee tyii ye bya ntāṅ naa n dye yii tāy koo syi dyaṅ, koo per nge n ba nɔ, per giu wo Yīnfua Yesu u ta ma n pai u laantār yar ye na, ye n kuee yai tāṅ yrāṅ na u ne.

²² Mpāy pe laalaa pye Yesu wāta wīi ne pe Yater, -ye naa kayīi pye pe kē, ye pe ta pe n le sya pe Yesu ta pe Yater cīinde. ²³ Ye ma waha loo pye pe kē, ye pe sya yaha. Ye maha pe tyīn yi kāā naa wo. Mpāy ter maha ma, -ye naa poo bya fen di, -tee -sē yii yigi pe ne, pe ma n ba ye le pe kapee- wāpyeṅ wo ye. Pe laam kapee- ma mii nayroho dyaṅ ke wo degedege wor ne. Ke syi sē yai ye te ge te ke na, ye ke wor raa mar gbe ye.

*Kaplāṅ kuasaha fla tesē
Yāhā wāsey ne*

²⁴ Yāhā koo kē ke ga waha sēṅ ye na, ye ma n ka kapee- wāpye koho kue ye ye. Koo maha kē ke ga waha ba ye ta ye n nii gbegbe, per giu tee n pai pye ke ne nayōr fla wo. Koo per, ye laam ga

ba pye nuhu fla. ²⁵ Koo ya kē ke ma Yāhā, ke ga waha wo sya yaha wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na. Nayōr ma Yāhā ya wān, koo ya myaha ke gboho, fānga ma koo ya ye, koo ya ke ma niisar bye yīṅ na. Ke pye le nii wa ke syi, ma sya ba waa nanga na. Ke ga kuee yai tāṅ ke syi! Amen, le nii ke syi.

Kayar

U saba fegbesaha

¹ Kai- nkāy ke n pai dye farfar, Yāhā ke wīl yar Yesu Crise na, tuu ke yar u tēntē-na. Koo kayar kē ke yrūhū le yaha saba nwo laam wo.

Yesu Crise u yāhāyīn tēnlehe lehe wāā, u n ba koo kai- yar ndoo Yesu tēntēle Nsān na. ² Ndoos Nsān tē kai- nkāy bye yāā, n ke tōr. Yāhā kaplān kē tē yrūhū yar saba nwo laam wo, ma suhu cīinde lii ne Yesu Crise le yar. ³ Kai- nkāy ke n pai dye, saba nwo koo wīl pāā. U kalfua tesē ke kaplān luhufa ne, pe ma pe troho tāhā ke yor wo, pe wīl n tāy. Ye sē yāā, le yale nō wa ge nō wa.

Syaha pe Yesu kāndeyārfa yawār kuasī ye

⁴ Ndoos Nsān kē tē syaha nge nō wāā Yesu kāndeyārfa yawār kuasī tii ye te ma Yasyi kāntraha na. Yāhā ke ke laantār yar ye na, ke maha ke yrīn wāā ye kē, koo gii ke pye le nii wa Yāhā, ma maha ma koo, ma maha ga nii yai tān koo. Tesē, pe Yāhā Yrā tēnlehe kuasī mpāy pe ma ke nangbān niisayūhū yaha ye, pe pe laantār yar ye na, pe maha pe yrīn wāā ye kē. ⁵ Tesē, Yesu Crise wii ne u sron le Yāhā kapān wāpāā ne, woo ya maha kē u cāā yir gbā wo, ma nii yrān na u kuān ne, woo ya maha kē, u ma yīnfa bye yīn na; u u

laantār yar ye na, u maha u yrīn wāā ye kē.

Wo ntān dye Yesu Crise tāy; u wo tyīn yi kāā kapee-wāpyeṅ koho wo u ntān kāmāy na, ⁶ woo kē u wo yee dye u yīnfar wo, ma wo ta wo n nii Yāhā tēntē-, ma nii tēn tē u Tuhufua Yāhā kē. U miingbān ke yi, u maha fāngangbān yāā, te n nii wākuayāā ma n pye te na ye! Amen, le nii ke syi!

⁷ -Ye yān, u ma u n pai yāhāsyōr laam wo. Nawee-bye ga ba u yāā yīnde ne, tesē mpāy bya ne pe ba u kā fer. Driyē terfa bye ga ba pye miyāhā na woo wīl na. Āwā, amen, le nii ke syi!

⁸ Yīnfa Yāhā yee: «Ndoos kē ke Alefa tesē ke Womega ne, n pye kai- bye fegbesaha na, tesē ndoo kē n ga ba pye ke kai- bye kuasaha na.» Koo kē ke pye le nii wa Yāhā, ma maha ma koo, ma maha ga nii yai tān koo. Koo kē ke ma tān kai- bye fānga ne.

Yesu u ya yar Nsān na, u nayōr ne

⁹ Ndoos, ye Yesu kāndeyārwe Nsān kē. Too wāā le Yesu Crise kāmāy na, ta bya ma ye ne ke wāfāy na, n ma ye ne Yesu yīnfar na, n ma n nii plāhā le Yesu kānde wo ye ne. Pe ba ra yigi ga ta kāntraha gaa na, muhulangbān ke gbey le, ke myaha Pamōsyi, ma yee n tee Yāhā kaplān pāā nawee-ye, tesē cīinde lii ne Yesu Crise le yar.

¹⁰ Jimaasyi per gaa na, Yāhā Yrā Fānga ba ra laam yīi, ta n yīmbungbāŋ gaa luhu ra kur kue ye mii tūūtū dyaŋ. ¹¹ Le n ta pye ma yee: «Kai- nkāy taa n yāā, ke yrūhū saba laam wo, ma nō wāā Yesu kāndeyārfa yawār kuasīi nde wo, tii te ma Yefesyi wo, Semine wo, Pergam wo, Tadir wo, Sardi wo, Filahadi wo, Ladusye ne.»

¹² Ta n wā klaha, ndoo ga yāŋ yoo u n pāā ra ne, ma sān naalor kuasīi yāā. ¹³ Te telai wo, ta n nawee waa ter syi yāā. U ba nayrengbāŋ le; sān sapaha gaa pye u ntraŋ na. ¹⁴ U yīnyor ter pye wāfir kur dyaŋ, ma naa n yehe palpal sesantīhī dyaŋ, u yīmpe naa n yehe naa wāŋ syi. ¹⁵ U tre naa n yehe mii ntēn taa ter dyaŋ, pe te yēy ntēŋ wo, te n nder waha, pe n te dyoho. U yīmbui tēŋ pye mii langbāŋ dyaŋ. ¹⁶ Yrompii kuasīi pye u kāndigi koho wo, yūntrūhū yēr sīi gaa naa n yi u yē wo, te yēr sīi ba dyoho yō, u yīntaha naa n yehe palpal mii yai wāŋ syi dyaŋ ke dye yīndai wo.

¹⁷ Tē u yāā, ta n too sāy u yaha ye mii n ku. U n u kāndigi koho taha ra na ma yee: «Ma'a n fya ye! Ndoos kē n ma kai- bye fegbesaha na, ndoo maha kē n ma kai- bye kuasaha na. ¹⁸ Ndoos kē yrā wāāfua. N ba ku, yagaa n ma yrāŋ na ta kuāŋ ne, wākuyāā wee ra na ye. N yia gbā na tesē le nakur klo yīŋfua ne. ¹⁹ Kai-

nkāy taa n yāā yagaa, ke yrūhū yaha! Yagaa kai- kē tesē nkāy ne ke n pai dye kur kue ye. ²⁰ Pe yrompii kuasīi mii pe ma ra kāndigi koho wo, n ga pe yīntaha tōr ma ye, tesē te sān naalor kuasīi yīntaha bya ne, waa sē le cā yāā ye. Ke yīntaha nge: Ke yrompii kuasīi ngīi, koo kē pe Yesu kāndeyārfa yawārfa kuasīi yahaseefa, te sān naalor kuasīi -sē ne te yawār teebehe kuasīi.»

2

Yesu kaplāŋ nkāy pāā Yefesyi yawāhāfa ye

¹ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Yefesyi wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoos wii n ma pe yrompii kuasīi ne ta kāndigi koho laam wo, ma n yār te sān naalor kuasīi telai wo, ta yē kaplāŋ ngīi:

² Kayūhū nkāy tee pye, n ke cā, n ye tēn cā, tesē ye yii plāhā wāfāy gii wo, n le cā. N cā ma yee kapeepyefa wīi sē n tāy ye ye ye. Mpāy pe wee Yesu tēnlehe ye, ma -sē n yee, a poo ma Yesu tēnlehe, ye pe yāŋ kayi ne, ma yāā kawarfuafa me pe ne. ³ N cā ye yii plāhā, ye wāfāy yāā ta myaha wīi na, ye sē -sē fāy sya ye. ⁴ Ye wīi lii le sē yai ra ye ye, loo ne ta ntāŋ sē dye ye tāy faale dyaŋ ye. ⁵ Tee lii tee pye, -ye ye laam too le na, -ye

le sya, -tee le miy yaha, -tee naa kayũhũ pye faale dyaŋ! Mii loo sê ne ye, n ga pa ye ye, n ba ye sãn naaloho gbe kãã ke fla na. ⁶ Lii le -sê ma wãyi ye ye, loo ne nde: Mpãy pe n yee Niikluafa, pe pyer sê n tãy ye ye ye. Ta bya, pe pyer sê n tãy ra ye ye.

⁷ Yãhã Yrã le kaplãŋ nkãy pãã pe Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa ye, wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!

Wii ma ba waha yia, ma kapee- wãpyeŋ miy yaha, n ga ba u ta u n waha naa pe katyipii di, mpãy pe yrã wãã nawee kē, Yãhã niisayũhũ fla wo yãhãyiŋ na.»

Yesu kaplãŋ nkãy pãã Semine yawãhãfa ye

⁸ U n maha ra pye ma yee: «Mpãy pe ma Yesu kãndeyãrfa Semine wo, le yrũhũ pe yawãhãfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma kai- bye fegbesaha na, ma maha ma kai- bye kuasaha na, ndoo wii n ba ku, ma ba yir gbã wo, ma nii yrãŋ na, ta yẽ kaplãŋ ngĩ:

⁹ N ye wãfã y cã, n cã ye ma nawãm, cĩnde -sê na ye ma nangbãm Yãhã ye. Mpãy pe wee cĩnde Yiifee-ye, ma nii Setane kãnde yawãhãfa, ma -sê n yee, a poo ma Yiifee-, pe wãpee nkãy pãã ye wĩ na, n ke cã. ¹⁰ Wãfã y gii ke n pai ye yãã, ye ma n fya ke na ye! Setane kē u n pai ta pe n

mpãy yigi ye laam wo, pe pe tã nwompihi wo. Le ga nii wãtãnyãŋ ye ye, ye n wãfã y yãã plii sēnsye. Ye ma sroŋ ma sya ga ku, n ga cĩnde yrã wãã ye kē. Yĩnfua nkifai ga ta ye yĩy na.

¹¹ Yãhã Yrã le kaplãŋ nkãy pãã pe Yesu kãndeyãrfa yawãrfa ye, wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!

Wii ma ba waha yia, ma kapee- wãpyeŋ miy yaha, ufua saa maha ba ke tēhe syãŋ gbã ku ye.»

Yesu kaplãŋ nkãy pãã Pergam yawãhãfa ye

¹² U n maha ra pye ma yee: «Mpãy pe ma Yesu kãndeyãrfa Pergam wo, le yrũhũ pe yawãhãfa yahaseefa ye ma yee:

Ndoo wii n ma ke yũntrũhũ yēr sĩĩ ne te dyoho yõ, ta yẽ kaplãŋ ngĩ: ¹³ N cã ma yee ye ma klo lii wo, Setane niisangbãŋ kē ke fla ne. Ye pua yaha ra na, ye sē yi kãã ra kur ye ye. Ye fla gii ke nii Setane niisaha, pe ba Yãtipasyi boo ra wĩ na, woo wii u ba sroŋ ta kãnde wo. Loo naa bye ne, ye sē ba yi kãã ra kur ye koo cãã na ye.

¹⁴ Ye wĩ laa -sē ma le sē yai ra ye ye. Ye laam wo, mpãy tee ma pe faalefua Balaam kaklaha ter syi gbe. Faale na, Balaam naa Balaki klaha u Yiisrefa ta pe n dye kapee- wãpyeŋ wo, pe naa

mparyaha kar kaa, pe naa tyatyāhā wūhū pye. ¹⁵ Ye laam wo, mpāy ma koo syi dyaŋ, pe Niikluafa kaklaha ter syi gbe. ¹⁶ -Ye le cā ye le sya ke sē yō ye, -tee ke miy yaha! Mii loo sē ne ye, n ga pa yagaa ye fla na, n ba pe kapeepyefa mii gbā ta yūntrūhū gii ne ke ma ra yē wo.

¹⁷ Yāhā Yrā le kaplāŋ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!

Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeŋ miy yaha, yāhāyīŋ digi gii Yāhā ke gbihi ta yaha, n ga ba ke wāā ufua kē, tesē ntēmbale ne wāfī, miifāŋ gaa ne ke yrūhū ta le na. Waa ter saha koo miifāŋ nge cā, mii wii ya sē kē u loo ntēmbale yāā ye.»

Yesu kaplāŋ nkāy pāā Tadir yawāhāfa ye

¹⁸ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Tadir wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahasee-fua ye ma yee:

Ndoo wii n ma Yāhā Dya, ndoo wii ta yīmpe n yehe palpal naa wāŋ syi dyaŋ, ta tre ne te n yehe palpal mii ntēn taa ter dyaŋ, ta yē kaplāŋ ngī: ¹⁹ Kayūhū nkāy tee n pye, n ke cā, n cā ye nampyeŋ-ntāŋ dye ye tāy, n cā ye n sroŋ ye tēn ne ra kē, n cā kaa sē yi n kāā ye wāplāhā

na ye, n cā kaa n taha ye kayūhū na plii wuhu na.

²⁰ Ye wīi lii le sē yai ra ye ye, ye tee n luhu cōo nwo ye pe n yee Syesahabe. U u ya ta Yāhā kaplāŋ n dye woo laam wo, ma - sē nii ra tēntē- wlaŋ u kaklaha ter ne, ma pe le tyatyāhā wāpyeŋ wo, tesē mparyaha kar wākaa ne. ²¹ N tyii u na, ma yee u cā u le sya u yee u kapee- sē yō ye, u ke miy yaha; u sē - sē n ke u yi kāā u tyatyāhā wo ye. ²² -Ye yāŋ, n ga u sāy fen kasāy wāŋ gaa na, mpāy pe tyatyāhā pye u ne, n ga fengbān taa taha pe na. Pe ma cā, ma yi kāā pe kapee- wāpyeŋ wo, loo ne. ²³ N ga ba u pii bye boo. Loo nde na, pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye ga cā pe yee, ndoo kē wii ne u nawee laam wūhū cā, ma maha u laanga wūhū cā. N ga ba ye nanem bye dāā kai- nkāy wīi na tee n pye.

²⁴ Yii Tadir yawāhāfa mpāy tee sē pua yaha ke kapee- wāpyeŋ kaklaha nge na ye, ke pyefa pe kai- nkāy yee Setane wūhū nkāy ke sē n yi gbaa na ye, ye sē ke yāā cā ye. N ga yii poo yar n yee, n saa laa taha ye na ye. ²⁵ Kayūhū nkāy tee n pye, -ye kuee koo wāpyeŋ ne ta n sya ba pa!

²⁶ Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeŋ miy yaha, ma n luhu ra ye ma sya ga waa u wāku na, n

ga ba fānga wāā u kē, u n nii kāntrefa yīŋ na. ²⁷ U ga ba naa pe le u kānde wo fānga na, ntēn kāi ne. Mpāy pe saa ba naa n luhu u ye ye, u ga ba naa pe yoho poor wān dyaŋ. Ta Tuhufua Yāhā u fānga gii wāā ra kē, koo syi fānga kē tē ga wāā u kē. ²⁸ N ga ba yīŋ yē yrompua wāā u kē.

²⁹ Yāhā Yrā le kaplāŋ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

3

Yesu kaplāŋ nkāy pāā Sardi yawāhāfa ye

¹ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Sardi wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma pe Yāhā Yrā tēnlehe kuasī ne, ma suhu pe yrompii kuasī ne, ta yē kapān nde: Kai- nkāy tee n pye, n ke cā. Pe n yee, a cīinde yrā ma ye ye, ye yawāhā fla wo. Cīinde -sē na le wee ye ye ye, ye ma nakur ne wāceŋ. ² Ya'a syi ye sā wāy ye, ye ma n faha yii na ye; mpāy pe wee nakur ne wāceŋ ye, ye ma syi poo bya n ba nii ke syi ye, -ye pe ta pe n cīinde yrā fānga yāā! Kai- nkāy tee n pye, n sē ke yāā ke sronj Yāhā ye ye. ³ Yāhā kaplāŋ nkāy tee luhu ma ke sya ye laam wo, -ye ye laam too ke na! -Ye

ke le yaha ye laam wo, -tee ye kapee- wāpyeŋ miy yaha! Ye ma sā wāy ma faha yii na, n ga ba pa yuhu wāŋ syi dyaŋ, ye saa yi le cāŋ na ye, le n ye fe gbe. ⁴ Ye fla na Sardi wo, ye yawārfa mpāy ma pe sē pe ya wluhu koo kapee- ngī wāpyeŋ ne ye, ma nii gbegbe. Pe ga ba wāā naa n yār ra ne nayrefir ne. Pe yai te ne. ⁵ Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeŋ miy yaha, nayrefir ga ba le u na ke syi. N saa ba ufua myaha yi kāā u cīinde yrā yāāfa myar saba wo ye. N ga ba u myaha yee ta Tuhufua Yāhā yaha ye, tesē ke yāhāyīŋ tēnlehe bye ne, n yee u ma ra wūū.

⁶ Yāhā Yrā le kaplāŋ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

Yesu kaplāŋ nkāy pāā Filahadi yawāhāfa ye

⁷ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Filahadi wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma Yāhā wūū, n maha ma cīindefua, ndoo wii n ma faale Dawide yīnfar karndohopua ne, n ma nwonyē gii yār, waa saha ke tā ye, n ma kii tā, waa saha ke yār ye; ta yē kapān nde: ⁸ Kayūhū nkāy tee n pye, n ke cā. N cā ye fānga sē gboho ye, n cā ye

sē faha ra kaplāṅ na ye, ye sē yi kãā ra kãnde wo ye. N nwonýē gaa yār ye kē, ke wātāṅ fānga wee waa ye ye. ⁹ Setane yawāhāfa mpāy pe wee cīnde Yiifee-ye, ma nii kawar fua, a poo ma Yiifee-, n ga lii pye pe na le nde: N ga ba pe ta pe n ba kãnklyū gbãā ye yaha ye fānga na, pe naa ye sey. Loo na, pe ga cã pe yee ye ntāṅ dye ra tãy. ¹⁰ Ta kaplāṅ nkāy ke n yee ta kãndeyārfa yai pe pe ya plāhā ra kãnde wo, ye sē n faha ke na ye. Loo nde na, Yāhā ga ba driyēfa bye pye yāṅ fengbān tii ne, n ga ba ye yi kãā too fengbān nde wo. ¹¹ N ga pa yagaa. Ye ma kuee yii wāplāhā na, waa saa ba ye dāān sya kãā ye koho wo ye.

¹² Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeṅ miy yaha, n ga ba u ta tēmpuai wāṅ syi dyaṅ ta Tuhufua Yāhā kangbāṅ wo, u n kuee yai tāṅ Yāhā tãy ke fla na. N ga ba ta Tuhufua Yāhā myaha yrūhū u na, u n nii le kungbāy kloffua waa, loo lii le ma yāhāyīṅ Yurusalemfāṅ gii ke ma Yāhā wāṅ, ma n pai tege ba kãntraha na. N ga maha ba ta miifāṅ yrūhū u na, u n nii ra wūū.

¹³ Yāhā Yrā le kaplāṅ nkāy pāā pe Yesu kãndeyārfa yawāhāfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cã, u luhu yō!»

Yesu kaplāṅ nkāy pāā

Ladusyε yawāhāfa ye

¹⁴ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kãndeyārfa Ladusyε wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahasee-fua ye ma yee:

Ndoo wii n ma u Amen, ndoo wii n n sron cīnde le Yāhā kapān wāpāā ne, ndoo wii Yāhā kai- bye tāhā ta kāmāy na, ta yē kapān nde: ¹⁵ Kai- nkāy tee n pye, n ke cã. N cã ta wīl sē yīn ye laam wo ye, le sē maha war ye laam wo ye. N n traha ye ma yee ye saa yīn yogogo ta wīl na ye, ye -sē naa n yir puipui lawlaṅ wāṅ syi ta wīl na! ¹⁶ Tee nii kurkur, ye sē yīn ye, ye sē war ye, loo nde ga ta, ta n ye tu yi wāā ra yē wo! ¹⁷ Ye n yee, a yii ma kaicāfa, ma nii nangbām, ngaa wīl wee ye na ye. Ye sē -sē cã ma yee Yāhā ye ye wīl pee ye, ye ma fenfa, ye ma nawām, fūū- me ye ne, kalen wee ye kadye na ye. ¹⁸ Loo ne n yee, -ye ba sãn par ndoo ye, ye nii cīnde nangbām, sãn tii te cãā yēy wa naa wo, ma nii gbεgbε. -Ye ba nayrefir par ra ye, too ne cīnde kalen tii tee ga le paha tā ye kadyepua na, fyar saa ye yigi ye. -Ye ba cīnde yīmpe tyin par ra ye, -ye tuhu ye yīmpe na, loo na ye ga waha naa n yāṅ gbεgbε. ¹⁹ Mpāy, pe ntāṅ dye ra tãy, pe ma tee pye, n ga sã pe na, n pe pēn. -Ye tetege le yii na Yāhā wūhū kue ye, -tee le

sya ye cã ye kapee- sē yō ye, ye ke miy yaha! ²⁰ -Ye yāñ, n ma nwonyē na, ma kãanklihi gbã. Wii ma ra yĩmbui luhu, ma nwonyē yār, n ga dye ufua nwoñ wo, wo n wii wãã wo di.

²¹ Wii ma ba waha yia, ma kapee- wãpyeñ miy yaha, n ga ba u ta u n nii yĩñ na ra ne, mii ta wãñ syi dyañ tē ba yia, ma ba nii yĩñ na ta Tuhufua Yãhã ne, u nangbãñ niisayũhũ wo.

²² Yãhã Yrã le kaplãñ nkãy pãã pe Yesu kãndeyãrfa yawãrfa ye, wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yō!»

4

Yãhã nangbãñ niisayũhũ, ke wãsey ne yãhãyĩñ na

¹ Loo kur ye, ta n yee ndoo ga yãñ, ma yãã nwonyē gaa ke yār yaha yãhãyĩñ na. Yĩmbui lii tē ba cãã luhu mii tũtũtũ dyañ le n ba naa n pãã ra ne, le n maha ra pye ma yee: «Dugu ba nwo, ta n ba ma yar kai- nkãy ne, ke n pai dye kur kue ye.»

² Le yalebya wo, Yãhã Yrã n ba ra laam yĩ. Ta n nangbãñ niisayũhũ gaa yãã yãhãyĩñ laam wo, Yãhã ba tege nii ke na. ³ Yãhã nayōr pye mii ntēmbayōr raa dyañ te myar yaspe, sahaduan ne, kacãn wee te wãyehe palpal na ye. Ke nangbãñ niisayũhũ bya ba gbey klaha yãhãyĩñ calele ne, le wãyōñ pye mii ntēmbēhe nkãy ter nayōr dyañ pe n yee yemerote,

kacãn wee te wãyehe palpal na ye. ⁴ Nangbãniisar gbey tesē wãy tesyar raa maha pye, te ba koo nangbãñ niisayũhũ nge gbey le. Too nangbãniisar nde wo, nanler gbey tesē wãy tesyar mpãy pye, te ba nii nayrefir ne te le, tesē yĩñfua sãn nkifaha ne te yĩy na. ⁵ Yãhã wãyehe kalkal naa n yi ke nangbãñ niisayũhũ fla wo, tesē yĩmbuhu nkãy ne, ma suhu yãhãgbãã tēñ ne. Ke nangbãñ niisayũhũ yaha ye, terbuhu kuasĩ raa ter pye te ba tar yaha. Too ne te ma pe Yãhã Yrã tēnlehe kuasĩ. ⁶ Ke nangbãñ niisayũhũ fla na, ke fla kãntraha ma mii ntēmlaha gaa ter dyañ pe n yee crisale. Ke ma yelyel sesantĩhĩ dyañ.

Ke nangbãñ niisayũhũ fla yahasee kue ye, tesē ke nkur kue ne, yãhãyĩñ yrãñ wãn taa ter ma, wãy tesyar. Te ma yĩmpe busãã ne tebehe bye na yaha ye, kur kue bya ne. ⁷ Ke wãcir jar tay, ke syãñ wuhu naampēñ tay, ke tãã wuhu ma nawee yĩntaha ne, ke resyar wuhu ma mii fle dyañ u yir ncaha ye. ⁸ Too yãhãyĩñ wãn wãy tesyar nde, te naney bye ma nkaasyir kãnkuay ne, te bye ma yĩmpe ne te tebehe bye wo, te laha kue ye, tesē te nkur kue bya ne. Yalebye, ke yai ke yĩmper, te ma te n yee: «Wo Yĩñfua Yãhã kai- laha, ma laha, ma laha. Koo kē ke ma tãñ kai- bye fãnga ne,

koo gii ke pye ɛ nii wa
 Yāhā,
 ma maha ma Yāhā,
 ma maha ga nii yai tāŋ
 koo.»

⁹ Koo gii ke nii ke nangbāŋ
 niisayūhū wo, koo kē ke
 ma yrāŋ yalebye, wākuyāā
 wee ke na ye. Te yāhāyīŋ
 yrāŋ wān nde ga naa ke mi-
 ingbāŋ gboho, te maha naa
 ke miyūhū yee, te maha naa
 syaha wāā ke kē. ¹⁰ Loo yale
 laam wo, te nanler gbey tesē
 wāy tesyar nde ga kānklūy
 gbāā koo yaha ye, koo gii
 ke tege nii ke nangbāŋ ni-
 isayūhū wo, koo gii ke ma
 yrāŋ yalebye, wākuyāā wee
 ke na ye. Te nanler ga naa
 ke miingbāŋ gboho, te te
 yīŋfua sān nkifaha miy ta ke
 nangbāŋ niisayūhū yaha ye,
 te naa n yee:

¹¹ «Wo Yīŋfua Yāhā,
 ma yai ma miingbāŋ n
 naa n gboho,
 ma yai ma miyūhū n
 naa n yee,
 ma yai ma pye kai- bye
 fānga ne.

Mboo kē taa kai- bye tāhā.
 Le tāy ma ye, koo kē ma n te
 tāhā, te n nii.»

5

*U Yāhā Mbapēnge Yesu
 Crise tesē u saba ne*

¹ Loo kur ye, ta n saba waa
 yāā Yāhā koho wo, ke ba u
 kur, ma maha yigi. Ke ba
 nii ke nangbāŋ niisayūhū fla
 wo. U saba ba yrūhū laam
 wo tesē nkur kuɛ ne. Puhu
 kuasīi raa pye u saba na, te
 ba u mar yigi. ² Ta n yāhāyīŋ
 tēnlehe fāngafua waa yāā,

tuu le gbey pāā fānga ne
 ma yee: «Yoo syi yai u te
 puhu kuā u u saba yār?»
³ Waa sē yāā yāhāyīŋ na, tesē
 kāntraha ne, tesē kāntraha
 flāhā tāy, wii syi u yai u saba
 wāyāryāŋ ne ye. ⁴ Tē yāā
 waa wee wii syi u yai u saba
 wāyāryāŋ ne ye, ta n wūn
 gboho. ⁵ Te nanler neŋ gaa n
 ta pye ma yee: «Ma'a n naa
 n wūn ye; Yuda terfua wii u
 fānga ma jar wāŋ syi, woo
 wii u ma yīŋfua Dawide kur,
 u yia wa kai- na. Woo yai u
 te puhu kuasīi kuā, u u saba
 yār.»

⁶ Ke nangbāŋ niisayūhū
 nsoho wo, te yrāŋ wān wāy
 tesyar ne, te nanler ne, ta
 n Mbapēnge waa yāā u yir
 yer. U pye mii pe ba u boo.
 U Mbapēnge pye yīhī kuasīi
 ne, yīmpe kuasīi ne, too ne
 pe Yāhā Yrā tēnlehe kuasīi
 mpāy ne, pe pe lehe wāā
 kāntraha kur bye tebehe
 na. ⁷ Wii u ba tege nii
 ke nangbāŋ niisayūhū wo,
 u Mbapēnge n pa, ma ba
 u saba sya u kāndigi koho
 wo. ⁸ Tuu u saba sya wa,
 te yrāŋ wān wāy tesyar, ma
 suhu te nanler gbey tesē wāy
 tesyar ne, te n kānklūy gbāā
 u Mbapēnge yaha ye. Te
 naney bye ba kornjongbāŋ
 maha yigi, tesē sān crāŋ ne
 ke yīi wusuna ne u n suhu.
 Woo wusuna naawur kē ke
 ma mii pe Yāhā nawee- Yāhā
 wānar dyaŋ. ⁹ Te n nii
 yaanfāŋ le ma yee:

«Ma yai ma u saba gbe, ma
 te puhu kuā.

Mboo kē pe ba ma boo mpar draha wo.

Ma ntāŋ wāwoo kāmay na, ma nawee- ter bye par sya Yāhā kē,

yor ter bye nawee- ne, kui bye nawee- ne,

tesē kāntre bye nawee- ne.

¹⁰ Ma pe ta pe n nii yīŋfa, ma nii tēn tē wo Tuhufua Yāhā kē.

Pe ga ba nii yīŋ na kāntraha na.»

¹¹ Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma yāhāyīŋ tēnlehe busāā yāā, yē wee pe na ye. Ta n pe yīmbuhu luhu. Pe ba ke nangbāŋ niisayūhū gbey le, tesē te yrāŋ wān ne, tesē te nanler ne. ¹² Pe n nii le gbey n pāā fānga ne ma yee:

«U Yāhā Mbpēnge wii u ba ku mpar draha wo, woo u yai u nii kai- bye yīŋ na,

u yai u nangbān yāā, laantor ne,

fānga ne, nagboho ne, wāsey ne, miingbāŋ ne.»

¹³ Yāhā wātāhā wān tii bye te ma yāhāyīŋ na, kāntraha ne, kāntraha flāhā tāy, te muhulangbāŋ laam wān ne, tesē teebehe bye wān ne, ta n luhu te bye te n pāā ma yee:

«Wii u tege nii ke nangbāŋ niisayūhū wo,

ma suhu u Mbpēnge ne,

pe yai pe miingbāŋ yāā, nagboho ne, wāsey ne, fānga ne,

wākuayāā ma n pye te na ye.»

¹⁴ Te ba ke kaplāŋ pāā wa, te yrāŋ wān wāy resyar

naa n yee: «Amēn, le nii ke syi!» Te nanler n kānklūy gbāā, ma Yāhā sey tesē u Mbpēnge ne.

6

Te puhu wūhū kuay wākuāŋ

¹ U Yāhā Mbpēnge tuu te puhu kuasī wācir kuā, ta n yee ndoo ga yāŋ, ma luhu te yrāŋ wān wāy tesyar neŋ gaa yīmbui ne mii yāhāgbāā tēŋ dyaŋ, ke n yee, pa! ² Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma nsyāŋ gaa yāā ke yi wāfī. Wii u ba dugu ke na, u pye sēntēŋ ne. Pe n yīŋfua nkifai ter syi wāā u kē. U naa n yia kai- na. U n ta ter koo wāyiaŋ ne.

³ U n ke puhu syāŋ wuhu kuā. Ta n luhu te yrāŋ wān syāŋ wuhu gaa ne ke yee, pa!

⁴ Nsyāŋ gaa n yi, wāyāhā. Wii u ba dugu ke na, pe n fānga wāā u kē u yrīŋ gbe kāā kāntraha na, nawee- n pe ya tee naa n boo. Pe n yūntrūhū wātrūhū gaa wāā u kē.

⁵ U n ke puhu tāā wuhu kuā. Ta n luhu te yrāŋ wān tāā wuhu gaa ne ke yee, pa! Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma yāā nsyāŋ gaa yi wāwoho. Wii u ba dugu ke na, u pye dir wādege wātān wāŋ ne u koho wo. ⁶ Te yrāŋ wān wāy tesyar nsoho wo, yīmbui laa n yee: «Yagaa, yīnkuai sekuiyī nen dir ne per neŋ tēn ne. Sye sekuyīhī tāā dir ne per neŋ tēn ne. Sēm- poo na defī ne, kaa saa taha te dir na ye.»

⁷ U Mbapēnge n ke puhu resyar wuhu kuā. Ta n luhu te yrāṅ wān tesyar wuhu ne ke yee, pa! ⁸ Ta n yee ndoo ga yāṅ, ma yāā nsyāṅ gaa yi blem. Wii u ba dugu ke na, u myaha gbā, tesē u nakur klo yīṅfua ne u n taha u na. Pe n kāntraha la flē resyar, ma fānga wāā pe kē fla neṅ na, pe n waha naa nawee-boo yūntruē ne, fāāngbāṅ ne, yan ne, tesē waygapyār ne.

⁹ U n ke puhu bua wuhu kuā. Mpāy, pe bii pe boo le Yāhā kapān wāpāā wī na, tesē le Yesu kapāyī wāpāā wī ne kāntraha na, ta n pe yirfa yāā Yāhā diṅ yisaha fla flāhā tāy, kii ke ma yāhāyīṅ na. ¹⁰ Pe n tē sya fānga ne ma yee: «Yīṅfua Yāhā, ma kai- ma cīnde, ma maha laha. Ma ga ma- ma yaliile dye ma cā ba kāntrahafa sāhā, ma wo ntōr wāwoo kafue yi pe na?» ¹¹ Pe n nayrefir wāā pe nanem bye kē. Pe n pe yar pe maha yalaale wūū pe nampyeṅ-bye yē n ba tā, pe nampyeṅ-mpāy pe ga ba boo pe wāṅ syi dyaṅ.

¹² U n ke puhu kuay wuhu kuā. Ta n yee ndoo ga yāṅ, ma yāā kāntraha yeḥe, yai n wo degedege mii naankānwoho dyaṅ. Yroṅ n yrāhā, ma nii ntāṅ dyaṅ. ¹³ Ke yāhāyīṅ yrompii bye n tege too kāntraha na, mii katyipiī dyaṅ teflahangbāṅ te sā cer. ¹⁴ Yāhāyīṅ n ter kāā mii sabapaha dyaṅ pe kur kāā kafēḥe wāṅ syi. Te

yāy, ma suhu kāntre rii ne muhulangbāṅ te gbey le, te bye n yūhū kāā te niisar wo. ¹⁵ Pe kāntraha yīṅfa woo, pe nangbām woo, pe seraasyi yīṅfa woo, pe walefa woo, pe fāngafa woo, pe yāmpa woo, mpāy pe wee yāmpa woo, pe bye n fā wūhū yāy nkuay wo, tesē yāy ntēmbangbāy nsoho wo. ¹⁶ Pe n nii n pāā te yāy ne, tesē te ntēmbangbāy ne ma yee: «Ye too, -ye paha tā wo na, wii u ma ke nangbāṅ niisayūhū wo, u ma n wo yāā yīnde ne ye; woo tesē u Mbapēnge ne, pe ncafūhū ma n wo yāā ye. ¹⁷ Wo cā pe ncafūhū perngbāṅ kē ke no; yoo ma u ga waha yi le wo?»

7

Yūsreḥa nawee- nagbeetāā sēnsye syām

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīṅ tēnleḥe resyar mpāy yāā, pe ba yir yer ke kāntraha ndyeṅ resyar na. Pe ba ke kāntraha ndyeṅ resyar tefle resyar yigi yaha, teflaha ma n naa n fua kāntraha na, muhulangbāṅ na, tesē katyigi gaa ge na ye. ² Ta n maha yāhāyīṅ tēnleḥe waa yāā, tuu dugu n gaha yainde dar kue ye; Yāhā gii ke ma yrāṅ, ke puhu pye u ye tuu maha yigi. Fānga ke ba wāā pe yāhāyīṅ tēnleḥe resyar mpāy kē, pe kapee- pye kāntraha na, muhulangbāṅ ne, u nen n tē sya pe resyar ye ma yee: ³ «Ye ma n kapee

pye kântraha na, muhulangbân ne, katyir ne, mii wo sê puhu gbãã wa pe Yâhã nawee- bye wakuhu na ye.»
 4 Mpây bye puhu ba gbãã pe na, ta n pe yẽ luhu; Yiisrẽ pii terfa wo, pe pye nawee-nagbeetãã sênsye syãm.

5 Yuda terfa wo, pe pye nawee-nyerkuay pe ba Yâhã puhu gbãã pe na.

Wurbãã terfa wo, pe pye nawee-nyerkuay.

Ngaade terfa wo, nawee-nyerkuay.

6 Yaser terfa wo, nawee-nyerkuay.

Nataale terfa wo, nawee-nyerkuay.

Manasye terfa wo, nawee-nyerkuay.

7 Syimu terfa wo, nawee-nyerkuay.

Lewi terfa wo, nawee-nyerkuay.

Yisasyar terfa wo, nawee-nyerkuay.

8 Sabuloho terfa wo, nawee-nyerkuay.

Yosefe terfa wo, nawee-nyerkuay.

Bêsyame terfa wo, nawee-nyerkuay.

Pe ba Yâhã puhu gbãã poo mii bye na.

Nabuar raa Yâhã yaha ye

9 Loo kur ye, ta n yee ndoo ga yân, ma nabuar raa yãã, tii syi waa wee u ga waha te tõi ye. Kântrẽ bye nawee-mpây pye, nawee-ter bye mpây pye, kui bye nawee-mpây ne, yor ter bye nawee-

mpây ne. Pe ba yer ke ni-isayũhũ yaha ye, tesẽ u Yâhã Mbapẽnge yaha ye. Pe ba nayrefir le, mpẽñ kayay ne pe koho wo. ¹⁰ Pe n nii n tẽ fãnga ne ma yee: «Wo Yâhã gii ke tege nii ke nangbân niisayũhũ wo, tesẽ u Yâhã Mbapẽnge ne, poo me pe wo sya yaha.» ¹¹ Pe yãhãyiñ tẽnlehe bye pye pe ba yer, ma ke nangbân niisayũhũ gbey le, tesẽ te nanler ne, te yrãñ wãn wãy tesyar ne. Pe n kãnklũy gbãã, pe yĩntar ne kântraha na ke nangbân niisayũhũ yaha ye, ma nii Yâhã sey ¹² ma yee: «Amen, wo Yâhã ke miingbân yãã, wãsey ne, laantor ne, syaha ne, nagboho ne, ke nii kai-bye yiñ na, ke fãnga yãã, wãkuayãã ma n pye te na ye. Amen, le nii ke syi!»

¹³ Nandyaha neñ gaa n kapãn gbe ma ra pye ma yee: «Mpây pe nayrefir le, mpây me pe ne? Pe yir na, ma pa?» ¹⁴ Ta n u yẽ sya ma yee: «Ta yiñfua, ma le cã.» Ke n ta pye ma yee: «Poo me pe yir fengbãn wo, ma pa. Pe pe nayrengbãy yee, ma ga te flege u Yâhã Mbapẽnge ntãn wo. ¹⁵ Loo ne, pe ma Yâhã nangbân niisayũhũ yaha ye, ma nii tẽn tẽ ke kẽ, ke yai ke yĩmper, ke niisaha fla na. Yâhã koo gii ke ma ke nangbân niisayũhũ wo, ke ga naa n paha pe na. ¹⁶ Fãã saa pe yigi yãã ye, loho fãã saa pe yigi yãã ye, yai saa pe suhu yãã ye, karwran taa ter saa pe yãã ye. ¹⁷ Ma sê

yāā, u Mbapēnge wii u ma ke nangbāŋ niisayūhū telai wo, u ga naa n gaha pe ne pe disaha fla na, tesē plii tii fla na, te loho cīinde yrā wāā nawee kē. Yāhā ga maha pe yīntām tēn kāā pe kē.»

8

Ke puhu kuasī wuhu wākuāŋ

¹ U Mbapēnge tuu ke puhu kuasī wuhu kuā, yāhāyīŋ laam n nii seyī yalaale wo.

² Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasī yāā, pe ba yer Yāhā yaha ye. Pe n tūūtūū kuasī wāā pe kē.

³ Yāhāyīŋ tēnlehe waa ter n pa, ma ba yer ke sān Yāhā diŋ yisaha yahasee ye, sān wusuna cī ne u koho wo. Pe n wusuna le u kē dege, u ga u suhu Yāhā kē pe Yāhā nawee- bye Yāhā wānar ne, ke Yāhā diŋ yisaha yīŋ na, ke ma ke nangbāŋ niisayūhū yaha ye. ⁴ Ke wusuna naawur n yir le cī wo u koho wo, pe Yāhā nawee- Yāhā wānar ne, ma dugu ga Yāhā yaha ye. ⁵ U n le wusuna sān cī gbe, ma le yī ke Yāhā diŋ yisaha fla naa ne, ma le miy yaha driyē kāntraha na. Pe n luhu gbleŋ nkāy ne, yāhāgbāā tēŋ ne, Yāhā wāyehē kalkal ne, kāntraha n yehē.

Te tūūtūū

⁶ Pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasī mpāy pe pye te tūūtūū kuasī ne, pe n pe ya gbihi te wāwuu na.

⁷ U yāhāyīŋ tēnlehe wācir n u tūūtūū wuu. Sesantīhī mā suhu naa ne ke wlāhā ntōr ne, pe n too kaha woo driyē kāntraha na. Kāntraha wālaŋ fle tāā, ke fla neŋ n suhu. Katyir wālaŋ fle tāā, ke fla neŋ katyir n suhu, nyēpēn bye n suhu.

⁸ U yāhāyīŋ tēnlehe syāŋ wuhu n u tūūtūū wuu. Ngaa, mii yāŋ dyaŋ naa ke yigi tāŋ, ke n miy le wāā muhulangbāŋ laam wo. Ke muhulangbāŋ wālaŋ fle tāā, ke fla neŋ n wā klaha nii ntōr. ⁹ Yrāŋ wān tii bye te ma ke muhulangbāŋ wo, te wālaŋ fle tāā, fla neŋ wān n ku. Te salangbāy wālaŋ fle tāā, fla neŋ wān n pye klaha-.

¹⁰ U yāhāyīŋ tēnlehe tāā wuhu n u tūūtūū wuu. Yrompua wāngbāŋ gaa n yir yāhāyīŋ na, ma ba too. Naa pye u na mii terbui dyaŋ. Lafey wālaŋ fle tāā, u n too fla neŋ syi lafey na, tesē lōr yisar ne. ¹¹ Woo yrompua myaha kasruhu. Te lōr wālaŋ fle tāā, fla neŋ syi lōr n wā klaha kasruhu. Naweebusāā n te lōr wo, ma ku. Te tee ba sruhu naa n ter.

¹² U yāhāyīŋ tēnlehe resyar wuhu n u tūūtūū wuu. Yai wālacer fle tāā, yroŋ wālacer fle tāā, pe yrompii wālaŋ fle tāā, too nde bye fle naney n wā klaha, ma nii wam. Yai yāhācāā- wālaŋ fle tāā, fla neŋ syi cāā n yi kāā. Kaa n yi kāā yīmper cāā- na koo syi.

13 Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma luhu fle waa ne tuu n yir yāhāyīŋ laam wo, ma le gbey n pāā fānga ne ma yee: «Kayīhī ma, kayīhī ma, kayīhī ga kāntrahafa dye pe yāhāyīŋ tēnlehe tāā mpāy tūūtū wuuyale wo, poo pe n pai!»

9

1 U yāhāyīŋ tēnlehe bua wuhu n u tūūtū wuu. Ta n yrompua waa yāā u too nii kāntraha na. Pe n kāntraha wuhungbāŋ yē karndohopua wāā u yrompua kē. 2 U yrompua n ke wuhungbāŋ yē yār. Naawur gaa n yi ke wuhungbāŋ wo mii naangbāŋ gaa naawur dyaŋ. Ke wuhungbāŋ naawur n ke yai wo tā, ma tefay bya wo. 3 Jīmble raa n yi ke naawur laam wo, ma ke kāntraha bye gbe tā. Pe n fānga gaa ter wāā te kē mii kāntraha sānam fānga ter syi dyaŋ. 4 Pe n te yar ma yee, te ma n kapee pye kāntraha nyē na tesē wān tii bye ne te n fīy, ma suhu katyir ne ye. Te naa kapee pye nawee- mpāy na Yāhā puhu sē gbāā pe wakuhu na ye. 5 Pe sē -sē pe wāboo fānga wāā te kē ye, te naa kadye wāyaa ya taha pe na yrey bua nsoho wo; koo wāyaa gii te ga naa n taha nawee- na, ke ga pye mii sānuē wānoŋ wāyaa dyaŋ. 6 Too plii nde na nawee- ga ba naa gbā ke, pe saa ke yāā ye. Pe ga ba naa n ke pe ku,

gbā -sē ga ba fā naa n dey pe na.

7 Too jīmble nde ba nsyāy tay, nsyāy tii syi pe te gbihi naan wāmiy na. Te yīy na nkifaha taa pye mii sān dyaŋ, te yīntar pye mii nawee yīntaha dyaŋ. 8 Te yīnyor ba tyī mii ca yīnyor dyaŋ, te nkāhā pye mii jar nkāhā dyaŋ. 9 Te pye mii ntēn kalen dyaŋ te ntray na, te nkaasyir gbleŋ naa n yi mii naanmiy wootorngbāy dyaŋ, nsyāy buar ke tyīn n gaha naan na. 10 Too jīmble nde pye fihī ne te nanaha na mii sānam dyaŋ. Te nanaha koo -sē kē ke ma fānga ne, ma ga naa kapee-pye nawee- na yrey bua nsoho wo. 11 Ke wuhungbāŋ sāndūpee woo u ma te yīnfua. Yebere yor wo u myaha kē Abadāŋ, jreke yor wo u myaha kē Apoloho, te yīntaha kē wāpyeklahafua.

12 Le kayīhīpee cir ter. Loo kur ye, kayīhīpee- syāŋ kuee nantāŋ.

13 U yāhāyīŋ tēnlehe kuay wuhu n u tūūtū wuu. Ta n luhu yīmbui laa ne, le yi ke sān Yāhā diŋ yisaha yīhī resyar fla wo, Yāhā yaha ye. 14 U yāhāyīŋ tēnlehe wii u pye u tūūtū ne, le yīmbui n u pye ma yee: «Yāhāyīŋ tēnlehe resyar mpāy pe pua yaha lafengbāŋ nge tāy pe n yee Yefrahate, pe sāhā yaha.» 15 Poo yāhāyīŋ tēnlehe resyar mii ba cāā gbihi ta, ma yee loo dye nde ma ba no, ke yron ne, koo per ne, le yale ne

cigege, pe boo driyēfa wo; driyēfa wālan fle tãã, pe fla neŋ nawee-boo. Pe n poo yãhãyĩn tẽnlehe resyar sãhã yaha. ¹⁶ Pe seraasyi nsyãy dugufa pye nawee-milyõ kure; ta n pe yẽ luhu. ¹⁷ Ta wãytaã wo, ta n te nsyãy yãã tesẽ mpãy ne pe dugu te na. Pe ntray na pe naanmiy kalen pye wãyẽr naa dyan, taa pye wãwõr yãhãyĩn wãŋ dyan, taa pye nnan wãŋ dyan. Te nsyãy yĩy pye mii jar yĩy dyan. Naa naa n yi te yẽr wo, naawur ne naatarmiy ne. ¹⁸ Nawee-wālan fle tãã, fla neŋ syi nawee- n ku ke naa koho wo, ke naawur ne, ke naatarmiy ne, too nde tii te naa n yi te nsyãy yẽr wo. ¹⁹ Te nsyãy fānga pye te yẽr na, te nanaha ne. Te nanaha pye mii nwõr dyan yĩy ne, ma kapee- pye nawee- naa too yĩy ne. ²⁰ Nawee- mpãy kayĩhĩ ngĩ sẽ pe boo ye, pe sẽ pe kapee- wãpyeŋ miy yaha ye. Pe sẽ tyii sãndãpee wãtẽŋ na, tesẽ sãn mpar wãn ne, wargbe mpar wãn ne, ntẽn taa ter mpar wãn ne, ntẽmbar mpar wãn ne, katyigi mpar wãn ne ye, too rii te sẽ n yãŋ ye, te sẽ n luhu ye, te sẽ n yãr ye. ²¹ Pe sẽ maha pe naboor miy yaha, pe tekãy ne, pe tyatyãhã ne, pe yuhur ne ye.

10

Yãhãyĩn tẽnlehe waa sabalaale wãã Nsãn kẽ

¹ Ta n yãhãyĩn tẽnlehe fāngafua waa yãã, tuu yir

yãhãyĩn na ma tege n pai, yãhãsyõr ne te u gbey le. Yãhãyĩn calele pye u yĩn nc-aha kue ye. U yĩntaha naa n yehe palpal yai dyan. U tre pye mii ntẽn dyan naa ne te na. ² Saba waa pye u koho wo, u sẽ ba u kur yigi ye. U n u kãndigi troho tãhã ta muhulangbãŋ yĩn na, ma u kãman troho tãhã ta kãntraha na. ³ U n tẽ sya fānga ne jar wãŋ syi dyan. Tuu tẽ sya ke syi, te yãhãgbãã tẽŋ kuasĩ n u yẽ sya. ⁴ Te yãhãgbãã tẽŋ kuasĩ te pãã wa, ta n yee ndoo ga te kaplãŋ yrũhũ, ma luhu yĩmbui laa ne, le yir yãhãyĩn na ma yee: «Te yãhãgbãã tẽŋ kuasĩ te kaplãŋ nkãy pãã, ma'a n ke yrũhũ ye, ke le yaha ma laam wo, waa ma n yi le cãŋ na ye!»

⁵ U yãhãyĩn tẽnlehe wii tẽ yãã u yir yer muhulangbãŋ na, kãntraha ne, u n u kãndigi koho kuã yir yãhãyĩn kue ye. ⁶ Yãhã gii ke ma yrãŋ yalebye, wãkuyãã wee ke na ye, koo gii ke yãhãyĩn tãhã ke laam wãn ne, kãntraha ne ke wãn ne, muhulangbãŋ ne ke laam wãn ne, u yãhãyĩn tẽnlehe n koo myaha di, ma le pãã ke ye ma yee, yale laa saa maha kẽ taha ye, ⁷ a u yãhãyĩn tẽnlehe kuasĩ wuhu ma ba u tũtũũ wuu, Yãhã wĩ lii waa sẽ le cã ye, loo le ga pye. Loo ne ke bii le yar ke kaplãŋ tõrfa na, poo mpãy pe pye ke tẽntẽ-.

⁸ Yĩmbui lii le ba yi yãhãyĩn kue ye, ta n luhu

le n maha pãã ra ne ma yee: «U yãhãyĩn tẽnlehe wii u yir yer muhulangbãñ yĩn na, kãntraha ne, sabale ne u koho wo le sê kur ye, ka, ma ga le sya!» ⁹ Ta n ka u fla na, maa u pye u le sabale wãã ra kē. U n ta pye ma yee: «Sya le sabale ne, ma le di le wãã. Le ga naa n sruhu ma laha wo, ma yẽ -sê na, le ga pye sĩsĩ sõr dyañ.» ¹⁰ Ta n le sabale sya u yãhãyĩn tẽnlehe koho wo, ma le di le wãã. Ta yẽ na le pye sĩsĩ mii sõr dyañ. Tẽ le di le wãã wa, ta laha n yĩ kasruhu ne. ¹¹ Loo kur ye, waa n ta pye ma yee: «Yãhã ga ba kai- nkãy pye kui buar nawee- wĩ na, kãntrẽ buar nawee- wĩ ne, yor ter busãã nawee- wĩ ne, yĩñfa busãã wĩ ne, ke ga ba ke yar ma na. Ma yai ma koo bye yar nawee- na.»

11

Pe Yãhã kaplãñ tõrfa syãm

¹ Waa n kipua kãi laa wãã ra kē, wãtãn wĩ, ma ra pye ma yee: «Yir, ma ke Yãhã kangbãñ tãn, ke Yãhã diñ yisaha fla ne, mpãy pe Yãhã sey ke fla na, pe tõi! ² - Taa -sê tyii ke Yãhã kangbãñ ndyin na, ma'a n ke tãn ye! Koo wãã mpãy kē pe wee Yiifee- ye, pe ga ba le Yãhã kungbãy tãhã pye klaha- yrey gbeesĩ, tesẽ yrey sĩ ne.

³ N ga fãnga wãã pe kaplãñ tõrfa syãm mii kē, pe n waha naa Yãhã kaplãñ

pãã nawee- ye, plii yĩkuay gbeetãã, wram nayre ne pe le.»

⁴ Poo me te wolifye katyir sĩ ne, poo maha me te naalor sĩ ne. Poo me pe ma kãntraha Yĩñfua Yãhã yaha ye. ⁵ Pe napĩ- ma yee pe ga kapee pye pe na, naa ga yi pe yẽ wo, ke pe napĩ- suhu boo. Mpãy pe n kē pe kapee pye pe na, pe ga poo syi gbã ku. ⁶ Fãnga ma pe ye, pe n ga waha yãhãyĩn tã sesaha ma n too plii rii na pe Yãhã kaplãñ pãã nawee- ye ye, kaplãñ nkãy Yãhã ke le pe laam wo. Fãnga maha ma pe ye, pe n ga waha lor wã klaha ntõi, tesẽ pe ta kayĩhĩ ter bye n driyẽfa dye yaliile ma tãy pe ye.

⁷ Pe ma ba ke Yãhã kaplãñ pãã wa nawee- ye, ke way- gapyãhã wãñ gii ke ma ke wuhungbãñ wo, ke ga dugu yi ba naan cer pe na, ke yia pe na, ke pe boo. ⁸ Pe nakur ga ba kuee le kungbãy nanihi fla wo, kungbãy nde le miipihi yi Sodõ klo dyañ, Syipte kãntraha ne. Loo kungbãy ne, pe Yĩñfua Yesu kuey mar boo le wo. ⁹ Kui bye nawee- mpãy, nawee- ter bye mpãy ne, yor ter bye nawee- mpãy ne, kãntrẽ ter bye nawee- mpãy ne, poo mii bye ga pe nakur yãã plii tãã nsoho wo gblihi ne, pe sye waa ma n te le ye. ¹⁰ Pe Yãhã kaplãñ tõrfa syãm mii ba ta kayĩhĩ busãã n driyẽfa dye. Pe wãku wĩ ga tãy pe driyẽfa ye, le nuhu yigi pe

kē, pe n sya kayūhū pye naa n wāā pe ya kē.

11 Te plii tāā kur ye gblihi ne, Yāhā n yrā tefay fua le wāā pe Yāhā kaplāŋ tōrfa syām mii nakur laam wo, pe n nii yrāŋ na, ma yir. Nawee- mpāy pe pe yāā yīnde ne, pe n fya. 12 Pe Yāhā kaplāŋ tōrfa syām n luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīŋ na, ma pe pye ma yee: «-Ye dugu ba nwo!» Pe n dugu ga yāhāyīŋ na te yāhāsyōr wo. Pe napī- n pe yāā. 13 Loo yale wo, kāntraha n yehe fānga ne. Le klo wālacer fle sēnsye, fla neŋ syi n too. Nawee- nyertāā yībua n kuee le wo. Nawee- mpāy pe sē yāā ku ye, pe n fya, ma Yāhā sey. 14 Le kayīhīpee syāŋ wuhu ter. -Ye naa n yāŋ, le tāā wuhu ga dye yagaa!

Ke tūūtūū kuasī wuhu

15 U yāhāyīŋ tēnlehe kuasī wuhu n u tūūtūū wuu. Yīmbuhu nkāy n yir fānga ne, yāhāyīŋ na ma yee: «Yīŋfua Yāhā tesē ke Yīndefua Crise ne, pe ma driyē yīŋ na yagaa. Wākuayāā saa pye pe yīnfar na ye.» 16 Te nanler gbey tesē wāy tesyar tii te ba nii pe nangbāniisar wo Yāhā yaha ye, te n too kānklūy na, ma yīntaha gbāā kāntraha na, ma Yāhā sey ma yee:

17 «Wo syaha wāā ma kē Yīŋfua Yāhā.

Mboo kē taa ma tāŋ kai- bye fānga ne.

Ma ma Yāhā, ma pye le nii wa Yāhā.

Taa tēn tē ma fāngangbāŋ ne, taa nii yīnfar na, wo syaha wāā ma kē loo wīī na.

18 Kāntrefa ba pe laam war ma ne.

Yagaa mboo -sē kē pe wīī ncafūhū yigi ma kē.

Mpāy pe ku wa, le yale nō ma pe sāhā.

Le yale nō ma dāān wāā ma kaplāŋ tōrfa kē,
poo mpāy pe ma ma tētē-.

Le yale nō ma dāān wāā ma nawee- kē,
mpāy ne pe ma mi- ingbāŋ gboho,
pe kicar, pe wāle ne.

Mpāy pe -sē kāntraha kai- pye naa n klaha-
le yale nō ma pe wīī pye klaha- tāŋ.»

19 Loo kur ye, ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ n yār, Yāhā naambiyār kluhu n yāā ke Yāhā kangbāŋ wo. Yāhā wāyehē pye, gblen ne, yāhāgbāā miy ne, kāntraha wāyehē ne, sesantīhī n too fānga ne.

12

U cōō, tesē ke nwōngbāŋ wātrūhū ne

1 Kayar wīī laa n yi yāhāyīŋ wo, wāngbāy! Le pye cōō waa, yai u maha tā, yroŋ ne u tre tāā ye. Yīŋfua nkifai laa pye u cōō yīŋ na, le pye yrompii sēnsye syām ne. 2 U cōō pye lai ne, ma naa n kui. Le ba u yigi, ma naa u yaa.

³ Kayar wīī laa ter n maha yi yāhāyīn na. Loo pye nwōngbān̄ gaa wātrūhū, ke pye wāyāhā naa dyaŋ. Ke pye yīy kuasīī ne, yīhī sēnsye ne. Yīnfua nki-faha kuasīī pye te yīy na. ⁴ Yāhāyīn yrompii wālan̄ flē tāā, ke nanuē naa fla neŋ syi yrompii pē tege naa n yaha kāntraha na. Le lai le u cōō yigi, ke nwōngbān̄ wātrūhū n ga yer u cōō yaha ye, koo ga u puee kaa, puee wii u ga see. ⁵ U cōō n naa kicar see. U puee n kuā yir ga ta Yāhā yaha ye, ke nangbān̄ niisayūhū tāy. Woo puee kē u ga ba yīnfar gbe kāntrēfa bye na, fāngangbān̄ ne. ⁶ U cōō n fā ga tēyāfūū klo wo. Yāhā ba teele laa gbihi yaha u kē ke fla na, u waha naa u yē digi yāā plii yīikuay gbeetāā nsoho wo.

⁷ Loo kur ye, naan taa n yir yāhāyīn wo. Yāhāyīn tēnlēhe yīnfua waa pe n yee Minsyel, woo ma suhu u tēnlēhe ne, pe n naan cēr ke nwōngbān̄ ne ke sāndāpee ne. ⁸ Pe n yia ke nwōngbān̄ na, pe sāndāpee ne, ma pe kar kāā yāhāyīn wo. ⁹ Ke nwōngbān̄ n miy tege wāā. Koo kē nwoho gii ne ke pye faale wo, koo kē pe n yee sāndāpee yīnfua, pe maha ke yee Setane; koo kē ke driyēfa bye wlan̄. Ke n miy tege wāā kāntraha na, ke sāndāpee bye ne.

¹⁰ Ta n luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīn na fānga ne, ma ra pye ma yee: «Yagaa, syayahayale nō wa,

Yāhā fāngangbān̄ ne, ke yīnfar ne; te yīnfar wāā ke Yīndefua Crise kē.

Ye sē yāā, wo nampyeŋ-wāpee pāāfua Setane miy tege yaha; woo kē u naa pe wāpee pāā Yāhā yaha ye, ke yai ke yīmper.

¹¹ Wo nampyeŋ- yia u na, u Yāhā Mbapēnge ntān̄ kāmāy na, tesē Yāhā cīinde lii ne pe naa n pāā, ma sya pe yrā kē ma ku.

¹² Loo ne yāhāyīn yai ke naa nuhu di, tesē yii yāhāyīnfa ne.

Kāntrahafa, yii poo na, muhulangbān̄fa ne, kayīhī ma ke n pai ye ye.

Ye sē yāā, u sāndāpee yīnfua tege ga ye kue ye.

Tuu cā draha sē gboho u ye ye,

ncafūhū n u yigi.»

¹³ Ke nwōngbān̄ ke yāā ke miy tege yaha kāntraha na, ke n u cōō kar, cōō wii u u naa kicar see. ¹⁴ Fle nkaasyir sīī raa n wāā u cōō kē, u waha yir u ka le tēyāfūū klo wo, u niisaha wo. Koo fla na, u ga naa u yē digi yāā dye- tāā gblihi ne, ke nwōngbān̄ saa maha waha nō u na ye. ¹⁵ Ke nwōngbān̄ n langbān̄ gaa pur yi wāā ke yē wo, u cōō kur kue ye, ma ga u gbe ter mii lafeŋ dyaŋ. ¹⁶ Kāntraha n u cōō sya yaha, ma ke yē yār, ma ke lafeŋ loho bye le wāā tān̄, loho gii ke nwōngbān̄ ba pur yi ke yē wo. ¹⁷ Ke nwōngbān̄

laam n sronj war u cɔɔ ne, ke n sya ter ma ga naan cer u cɔɔ pii na. Poo me pe Yāhā kānde yār, ma maha le cīinde le yaha pe laam wo, cīinde lii Yesu le yar. ¹⁸ Loo kur ye, ke nwɔngbāŋ n yir yer muhulangbāŋ yē na.

13

Ke waygapyāhā wāŋ gii ke yi muhulangbāŋ wo

¹ Loo kur ye, ta n waygapyāhā wāŋ gaa yāā, ke pye muhulangbāŋ wo, ma yi naa n pai. Ke pye yīhī sēnsye ne, yīy kuasī ne. Yīnfua nkifaha sēnsye pye ke yīhī na. Te yīy na myar raa pye, te ba yrūhū yaha, myar rii te Yāhā tyehɛ.

² Ke waygapyāhā wāŋ gii tē yāā, ke pye mii tyē dyaŋ. Ke tre pye te ba jruhu fānga ne, ke yē ne mii jar yē dyaŋ. Ke nwɔngbāŋ wātrūhū n ke fāngangbāŋ wāā ke kē, ke nangbāŋ niisaha ne, ma kānde wāā ke kē ke naa kai-busāā pye. ³ Ke waygapyāhā wāŋ yīŋ neŋ gaa ba kuāy fānga ne, mii ke ga ku. Ke kuāysaha fla n -sē jaa. Loo n kāntrahafa byɛ fe gbe, pe n sya nii n luhu ke ye. ⁴ Pe n nii ke nwɔngbāŋ sey. Ke ba yīnfar wāā ke waygapyāhā wāŋ kē, koo kē. Pe n maha nii ke waygapyāhā wāŋ sey ma yee: «Yoo syi ga waha nii ke waygapyāhā wāŋ dyaŋ? Yoo syi ga waha naan cer ke ne?»

⁵ Yē n wāā ke waygapyāhā wāŋ kē, ke n nii yataŋ kaplāŋ pāā, ma nii Yāhā

tyehɛ. Fānga n wāā ke kē, ke waha naa kai-pye yrey gbeesī wāy sī nsoho wo. ⁶ Ke n yē yār ma Yāhā tyehɛ, ma ke miingbāŋ tyehɛ, ma ke niisaha tyehɛ, tesē pe yāhāyīnfa byɛ ne. ⁷ Pe n ke ta ke n waha naan miy Yāhā nawee- ne, ma pe yia. Pe n ke ta ke n yīnfar yāā nawee- ter byɛ na, kui byɛ nawee- ne, yor ter byɛ nawee- ne, kāntrɛ byɛ nawee- ne. ⁸ Kāntrahafa byɛ ga ba naa ke sey. Ma gbe driyē fegbecāā na, poo kāntrahafa myar sē yrūhū u cīinde yrā yāāfa saba wo ye. U Yāhā Mbapēnge saba kē, u Mbapēnge wii pe ba boo mpar draha wo.

⁹ Wii ma n traha u kai-ngī yīntaha cā, u luhu yō! ¹⁰ Wii ma pye u yai u napī- n u yigi, pe ga ba ufua yigi. Wii ma pye u yai pe u boo fānga na, pe ga ba ufua boo fānga na. Loo ne, koo kai-ngī wo, mpāy pe n tōr Yāhā nawee- ne, pe yai pe pe ya plāhā pe Yesu sronj ta pe Yater.

Ke waygapyāhā wāŋ gii ke yi kāntraha wo

¹¹ Loo kur ye, ta n maha waygapyāhā wāŋ gaa yāā, ke yi kāntraha wo. Ke pye yīhī syāŋ ne mbapēnge dyaŋ, ma naa n pāā mii ke nwɔngbāŋ wātrūhū dyaŋ. ¹² Ke naa ke waygapyāhā wāŋ wācir yīnfar kangbāhā pye ke yīnde na. Ke n kāntrahafa byɛ ta pe n ke waygapyāhā wāŋ wācir sey, koo gii ke ba kuāy fānga

ne, ma ba jaa. ¹³ Ke naa kangbāhā pye ma sya naa n ta, naa n naa n yir yāhāyīn na, ma tege naa n too kāntraha na nawee- yīnde na. ¹⁴ Ke naa kāntrahafa wlaŋ koo syi, ke kangbāhā ne. Pe ba ke ta ke n waha naa ke pye ke waygapyāhā wāŋ wācir yīnde na. Ke n kāntrahafa ta pe n ke waygapyāhā wāŋ wācir yirfua gbihi ta, koo gii ke ba kuāy yūntrūhū ne, ma ba jaa, ma nii yrāŋ na. ¹⁵ Pe n ke ta ke n waha yrā tefay fua le ke waygapyāhā wāŋ wācir yirfua na, ke nii n pāā. Nawee-mpāy bye pe sē naa kānklūy gbāā ke waygapyāhā wāŋ wācir yirfua yaha ye ye, ke n ta pe n pe boo. ¹⁶ Pe kicar, pe wāle ne, pe nangbām ne, pe nawām ne, pe yāmpa ne, mpāy ne pe wee yāmpa ye, ke n ta pe n puhu gbāā poo bye na, kāndigi koho na, kaa na wakui na. ¹⁷ Loo na, waa saha ngaa par ye, waa saha ngaa cāā troho ye, mii ke waygapyāhā wāŋ puhu wee u na ye. Ke puhu kē ke myaha ne, kaa na ke myaha limor.

¹⁸ Laantor wīl ne nde: Wii ma pye kacān ne, u ke waygapyāhā wāŋ limor cā. Ke limor ma wāceŋ waa myaha limor ne, koo kē yīitāā gbeetāā, tesē kuay ne.

14

U Yāhā Mbapēnge tesē mpāy ne u sya yaha

¹ Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma u Yāhā Mbapēnge yāā

ke yāŋ nge yīn na pe n yee Syō. Nawee-nyerkuay flē sēnsye syām pye u ne. U Mbapēnge myaha ma suhu u Mbapēnge Tuhufua myaha ne, te ba yrūhū pe wakuhu na. ² Ta n luhu yimbui laa ne, le yir yāhāyīn na mii langbāy tēŋ dyaŋ, mii yāhāgbāā tēŋ dyaŋ. Yimbui lii tē luhu, le pye mii kornjongbāyfa dyaŋ pe te pēn. ³ Pe nabuar naa yaanfāŋ le ke Yāhā nangbāŋ niisayūhū yaha ye, te yrāŋ wān wāy tesyar yaha ye, te nanler ne. Waa sē pye u ga waha koo yaa cā mii pe nawee-nyerkuay flē sēnsye syām sē me ye, poo mpāy pe ba sya yaha kāntraha na. ⁴ Poo me mpāy ne, pe sē pe ya wluhu tyatyāhā wāpyeŋ kue ye ye, ma kuee gbegbe. U Mbapēnge ma n gaha teelii teelii, pe ma u ne. Nawee- bye wo, poo me nawee-mpāy ne pe cāā sya yaha Yāhā kē u Mbapēnge ne. ⁵ Kawar sē n yi pe yē wo ye. Wāpee laa wee pe na ye.

Yāhāyīn tēnlehe tāā Yāhā kasāhā wīl pāā

⁶ Ta n maha yāhāyīn tēnlehe waa yāā, u n yir yāhāyīn telai wo. Yāhā kapāyīl lii wākuayāā wee le na ye, le pye u ye wāpāā wīl driyēfa ye, kāntre bye nawee- ne, nawee- ter bye ne, yor ter bye nawee- ne, kui bye nawee- ne. ⁷ U naa le pāā fānga ne ma yee: «-Ye naa n fya Yāhā na, -ye naa ke miingbāŋ gbobo! Ye

sē yāā, ke kasāhā yale nɔ wa. Koo gii ke yāhāyīŋ tāhā, kāntraha ne, muhulangbāŋ ne, lɔr yisar ne, -ye naa ke sey!»

⁸ Yāhāyīŋ tēnlehe syāŋ wuhu waa ter n taha, ma nii n yee: «Le too, le kungbāy Babilɔn too, loo lii le kui bye nawee- ta pe n dye ty-atyāhā wo, mii defī wɔfa dyaŋ wāwɔyai wee pe na ye.»

⁹ Yāhāyīŋ tēnlehe tāā wuhu waa ter n taha mii na, ma nii le pāā fānga ne ma yee: «Wii u ke waygapyāhā wāŋ sey ke yirfua ne, ma maha ke puhu gbāā u wakui na, kaa na u koho na, ¹⁰ ufua -sē ga ba Yāhā ncafūhū defī wɔ ke ncafūhū sekui wo, ngaa ge saa le wlāhā woo defī nwo wo u n nii yaayaa ye. U ga naa fengbān sya naa laam wo, maha naatarmiy ne ke wo, pe yāhāyīŋ tēnleheyōm yaha ye, u Yāhā Mbapēnge ne. ¹¹ Mpāy pe ke waygapyāhā wāŋ sey ke yirfua ne, tesē mpāy ne ke puhu gbāā pe na, pe fengbān naawur n yir yalebye wāyeryāā wee ye. Wūū saa pye yāā poo na kueekuee ye, ke yai ke yīmper.»

¹² Loo ne, mpāy pe n tōr Yāhā nawee- ne, pe yai pe pe ya plāhā ke Yāhā kānde katan wāyār ne, tesē pe Yesu wātan ne pe Yater.

¹³ Ta n luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīŋ na, ma ra pye ma yee: «Ma yai ma nde yrūhū ma yee: Ma gbe

yagaa na, mpāy pe n ku le Yesu kānde wo, poo wīi n tāy!» Yāhā Yrā bya n yee, āwā cīinde ne, a loo na pe ga wūū pe tēŋ ne, a pe kayūhū ma ke n taha pe na.

Driyē wāsāhā yale

¹⁴ Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma yāhāsyōr raa yāā wāfir. Waa ba tege nii te yāhāsyōr na. U pye mii nawee dyaŋ. Yīnfua sān nkifai laa pye u yīŋ na; yūnklūhū gaa pye u koho wo, ke yē wātāy!

¹⁵ Yāhāyīŋ tēnlehe waa n yi ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ wo, ma pāā fānga ne wii ye u ba nii te yāhāsyōr na, ma u pye ma yee: «Yir, ma kāntrahafa pēn! Ma sē yāā, pe wīi ma mii dir dyaŋ te gbeyale nɔ wa. Ma yūnklūhū gbe, ma re dir wān kuāy!» ¹⁶ Wii u ba tege nii te yāhāsyōr na, u n u yūnklūhū gbe kāntrahafa myaha na; kāntrahafa n gbe mii dir wān dyaŋ pe ne gbe.

¹⁷ Yāhāyīŋ tēnlehe waa n maha yi ke Yāhā kangbāŋ wo. Yūnklūhū pye u bya ye, ke wātāy! ¹⁸ Yāhāyīŋ tēnlehe waa n maha yi ke Yāhā diŋ yisaha fla na. Naa fānga pye u ye. U n pāā fānga ne yāhāyīŋ tēnlehe wii ye yūnklūhūtāhā pye u ye, ma u pye ma yee: «Ma yūnklūhūtāhā gbe, ma kāntraha defī katyisan kuāy; ma sē yāā, kāntraha defī katyipir nɔ wa wāgben na.» ¹⁹ U n u yūnklūhū gbe kāntrahafa myaha na, ma tēn tē pe na mii defī katyipir

dyaŋ tuu kuāy, ma miy le wāā tyahangbāŋ wo, pe pii pe n tāhā na. Yāhā ncafūhū tyahangbāŋ kē koo ne. ²⁰ Pe n pe kāntrahafa tāhā defīi pii dyaŋ le klo kānkāy na. Ntōr n cāāŋ yi ga deydey, kilo kure gbeebua syi. Pe wācuhu ga waha nsyāŋ yigi ke yē tāy.

15

Yiafa yay

¹ Loo kur ye, ta n kayarngbāy laa yāā yāhāyīŋ na, fānga wīi! Le pye yāhāyīŋ tēnlehe kuasīi; kayīhī kuasīi wāpyeŋ fānga ba le soho pe koho wo. Koo kayīhī kuasīi ngīi kē ke ma kur kure wūhū. Koo ma kua, te Yāhā ncafūhū -sē kua.

² Loo kur ye, ta n ke yāhāyīŋ fla kāntraha yāā ke laha, ma nii yelyel sesantīhī dyaŋ, ma maha nii mii ke wlāhā naa ne. Mpāy pe ba ke waygapyāhā wāŋ yia, ma ke yirfua sye, ke myaha limor ne, ta n maha poo yāā. Pe ba yir yer ke kāntraha nge na, ke ma yelyel mii sesantīhī dyaŋ. Yāhā kornjuey pye pe ye koho wo. ³ Yaa giu u Yāhā tēntē Musa naa ke le, tesē u Yāhā Mbapēnge yaa ne, pe naa koo le ma yee:

«Yīŋfua Yāhā,

mboo wii taa ma tāŋ kai-
bye fānga ne,
nkāy taa pye ke gbaha,
ma maha laam wo
nawee-kē.

Kāntrē byē nawee- Yīŋfua,
ma sroŋ kai- bye ne,

ma maha ma cīinde!
⁴ Yīŋfua, yoo syi ma u saa fya
ma miingbāŋ na ye?

Yoo syi ma u saa ma mi-
ingbāŋ gboho ye?

Ma sē yāā, mboo ya kē ma
kai-laha.

Kāntrē byē nawee-
ga ba naa kānklūy gbāā
ma yaha ye,
kai- nkāy taa n pye
nawee- na, pe cā ke
sroŋ.»

⁵ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ yāā ke yār, ma maha ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ yāā ke yār. Ke Yāhā niisaha ma koo laam wo. ⁶ Pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasīi mpāy ke kayīhī kuasīi ba le soho pe koho wo, pe n yi ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ wo. Pe kalen pye faafīi, ma maha n yehe palpal. Pe ba sān sapaha pua pe ntray wo. ⁷ Te yrāŋ wān wāy resyar wāŋ neŋ gaa n Yāhā ncafūhū sān cāyīhī kuasīi wāā pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasīi kē, Yāhā giu ke ma yrāŋ yalebye, wākuyāā wee ke na ye.

⁸ Yāhā nayōr tesē ke fāngangbāŋ ne, too n ta naawur n ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ yīi, waa saha dye ke wo mii pe yāhāyīŋ tēnlehe sē ba ke kayīhīpee kuasīi pye wa ye.

16

*Yāhā ncafūhū cāyīhī
kuasīi*

¹ Loo kur ye, ta n luhu yīmbui laa ne, le yir ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ laam wo fānga ne, ma pe yāhāyīŋ

tênlehe kuasĩ pye ma yee: «Ye ka, yaa ke Yāhā ncafūhū cāyīhī kuasĩ woo kântraha na!»

² U yāhāyīn tēnlehe cir n ka, ma ga u cāyī woo kântraha na. Narpeer raa n yi nawee- na, te wāyaa! Poo me nawee- mpāy ne, ke waygapyāhā wān puhu pye pe na, pe n naa ke yirfua sey.

³ U yāhāyīn tēnlehe syān wuhu n u cāyī woo muhulangbān wo. Ke loho n nii mii nakugu ntōr dyan. Yrān wān tii bye te pye ke muhulangbān wo, te bye n ku.

⁴ U yāhāyīn tēnlehe tāā wuhu n u cāyī woo lafey lor wo, tesē lor yisar bye ne. Te lor bye n nii ntōr. ⁵ Loo na, yāhāyīn tēnlehe wii u ma lor bye yīn na, ta n luhu tuu yee: «Ma sron, taa kasāhā nde ta le sron, mboo wii taa ma Yāhā, ma maha pye le nii wa Yāhā, ma kai- bye laha. ⁶ Pe ma nawee- ntōr woo cīinde, ma suhu ma kaplān tōrfa bya ntōr ne. Yagaa, ma ntōr wāā pe kē pe wo. Le yai pe ne.» ⁷ Ta n luhu yimbui laa ne, le yir ke Yāhā diŋ yisaha fla na ma yee: «Āwā, Yīnfua Yāhā, mboo wii taa ma kai- bye fānga ne, ma kasāhā ma cīinde, ma maha sron!»

⁸ U yāhāyīn tēnlehe resyar wuhu n u cāyī woo yai na. Kānde n wāā yai kē ke nawee- suhu ke naa ne. ⁹ Karwrampihi gaa n nawee- suhu, pe n nii Yāhā miingbān tyehē, koo gii kayīhīpee ngī wāpyen fānga ma ke ye. Pe n maha

syē, pe sē pe kapee- wāpyen miy yaha ma Yāhā miingbān sey ye.

¹⁰ U yāhāyīn tēnlehe bua wuhu n u cāyī woo ke waygapyāhā wān nangbān nisaha na, wam mpāy syi n too tā ke waygapyāhā wān kântraha na. Ke wāyaa n ta, nawee- n nii pe yīnkāhā nō. ¹¹ Pe n Yāhā tyehē ke wāyaa wī na, pe suplen wī ne. Pe n maha sye, pe sē yi kāā pe kapee- wāpyen kānde wo ye.

¹² U yāhāyīn tēnlehe kuay wuhu n u cāyī woo lafengbān gaa na, pe n yee Yefrahate. Ke loho bye n waha kāā, ma tersaha yaha yīnfā mpāy kē pe n yi kântraha yai darkue ye. ¹³ Loo kur ye, ta n sândāpee tāā mpāy yāā mii ncasār dyan, ma nii n yi te ya wuhu na, nen ke nwongbān wātrūhū yē wo, nen ke waygapyāhā wān yē wo, nen u kawar Yāhā kaplān tōrfua yē wo. ¹⁴ Poo me sândāpee mpāy ne pe yēgbāā wūhū pye. Poo sândāpee tāā mii n gaha kântraha yīnfā wāā, pe n ga te naan miy Yāhā na ke perngbān per na, Yāhā gii ke ma tān kai- bye fānga ne. ¹⁵⁻¹⁶ Pe sândāpee n pe kântraha yīnfā wāā ta teelaa fla wo pe n yee yeberε yor wo Yarmajedō.

U Yīnfua Yesu yee: «Luhu, n ga pa yuhu wān syi dyan, waa saa yi le cān na ye. Wii u n kuee yrān na yalebyε, u nayrε ne u kadye na, woo wī n tāy, u saa ba yi naa n

yār naploho ne, pe n u yāã fyar n u yigi ye.»

¹⁷ U yāhāyīn tēnlēhe kuasī wuhu n u cāyī woo wāã ncaha kue ye. Yīmbui laa n yir fānga ne ke yāhāyīn Yāhā kangbān wo, ke Yāhā nangbān niisayūhū fla wo ma yee: «Le kua yagaa.»

¹⁸ Yāhā n yehe tēhe yē gaa, yīmbuhu nkāy ne, yāhāgbāã tēn taa ne, kāntraha n yehe fānga ne. Ma gbe nawee wātāhā cāã na, ke syi kāntraha wāyēhe nge syi sē yāã yāã ye, ke fānga ba gboho ter.

¹⁹ Le kungbāy n la cer fle tāã, kāntraha kui bye n yoho tāj. Le kungbāy lii pe n yee Babilon, Yāhā sē faha le yaha ye. Ke n ta pe Babilonfa n ke defī cāyī wo, ke ncafūhūngbān defī.

²⁰ Kāntrē rii syi langbāy te gbey le, te bye n plaha, yāy gē sē maha yāã nantān ye.

²¹ Sesantihingbāy taa n yir yāhāyīn na, ma ba too nawee- na. Pe nawee- n Yāhā tyēhe ke sesantihingbāy kapee- wī na, le wī nen wāndege pye mii yīnkuai gbengbeyīhī syān dyan gblihi ne. Le kapee fānga ba gboho ter.

17

Le kungbāypihi lii le ma mii canaandile wān syi dyan

¹ Pe yāhāyīn tēnlēhe kuasī mpāy ke cāyīhī kuasī ba le soho pe koho wo, poo nen waa n pa, maa ra pye ma yee: «Pa, ra n ma yar le kungbāypihi nde ga pēn mii syi dyan, le kungbāypihi lii

le fāã lafey buar tāy, loo lii le ma mii canaandile wān syi dyan. ² Kāntraha yīnfa dye tyatyāhā wāpyen wo le ne, kāntraha nawee- bye le tyatyāhā wo mii defī wofa dyan, wāwoyai wee pe na ye.»

³ Yāhā Yrā Fānga n ra yigi, u yāhāyīn tēnlēhe n ra gbe ga tēyāfūū klo laa laam wo. Ta n ga cōo waa yāã, tuu tege nii ke waygapyāhā wān gaa na wāyāhā, myar raa ne te yrūhū ke kadye na, Yāhā wātyēhe myar. Koo waygapyāhā wān nge pye yīy kuasī ne, yīhī sēnsye ne.

⁴ U cōo pye nangbān nayre ne tuu ba le wāyār, sān wān ne u kadye na busāã, kāncrān nkāy ter ne nawūū sē ke dir yey ye. Sāncī laa pye u koho wo, le ba yī u tyatyāhā wor ne.

⁵ Myaha gaa ba yrūhū u wakui na ma yee Babilon, waa sē ba ke yīntaha cā yāã ye. Le ba yrūhū ma yee: «Kungbāy nde pe n yee Babilon, canaandi n yi le wo, driyē kapee- ter bye ne.»

⁶ Yāhā nawee- busāã ntōr woo le kungbāy nde wo, tesē mpāy ntōr ne pe ba sron le Yesu kānde wo. Ta n le kungbāy yāã mii le poo ntōr wo, pe n le yigi mii canaandile dyan, tuu sēm wo pe n u yigi. Tē le yāã ke syi, le n yē gbāã ra na.

⁷ Loo na, u yāhāyīn tēnlēhe n ta pye ma yee: «Nwa ta le n yē gbāã ma na? U cōo tuu tege nii ke waygapyāhā wān na, yīy

kuasī ne, yīhī sēnsye ne, waa sē le yīntaha cā yāā ye, n ga le tōr ma ye. ⁸ Ke waygapyāhā wāŋ nge raa yāā nge, ke pye faale na, ma ba nii ke wee nantāŋ ye. Ke -sē yai ke ba yi ke wuhungbāŋ wo, ke wī n kua ke kuāŋ ne. Ma gbe driyē wātāhā na, driyēfa mpāy pe myar sē yrūhū u cīnde yrā yāāfa myar saba wo ye, pe ma ba ke waygapyāhā wāŋ yāā, le ga pe fe gbe, le sya yē gbāā pe na. Ke waygapyāhā wāŋ ke dur ba, ke sē pye la faale na, ma ba nii ke wee nantāŋ ye? ⁹ Kai- nkāy tē ga tōr ma ye, wii ma yee u ga ke war u yai u kacān yāā, maha laantor ne. Te yīy kuasī nde, yāy kuasī ne, le kungbāy le fāā yāy tii yīŋ na, loo lii le ma mii canaandile wāŋ syi dyaŋ. Te yīy kuasī nde, yīŋfa kuasī maha me. ¹⁰ Yīŋfa wām bua too wa, nen ma yīŋ na, u nen yīnfar yale sē nō wa ye. Le ma ba nō, u ga nii yīŋ na yale laale ya. ¹¹ Ke waygapyāhā wāŋ gii ke pye faale na, ma ba nii ke wee nantāŋ ye, koo gē ma mii yīŋfua kuatāā wuhu dyaŋ, ma maha ma pe yīŋfa kuasī mii dyaŋ. Ke wī ga ba kua ke kuāŋ ne.

¹² Ke yīhī sēnsye ngī raa yāā, yīŋfa sēnsye me, pe yīnfar yale sē nō wa ye: Pe ga ba yīnfar yāā, pe n nii yīŋ na ke waygapyāhā wāŋ ne yale laale ya. ¹³ Poo sēnsye mii, wī nen ya ne le ma pe bye laam wo: Pe pe fānga wāā le pe yīnfar ne,

pe ke waygapyāhā wāŋ laam wī pye. ¹⁴ Pe ga ba naan miy u Yāhā Mbapēnge na, u Mbapēnge -sē ga pe yia, woo wii u ma yīŋfa bye Yīŋfua, ma maha ma fāngafa bye Fāngafua. U Mbapēnge ga ba yia pe na, woo, ma wāā le u nawee- ne. U nawee- mpāy pe naa n sroŋ u kānde wo, pe n pe yāŋ yi, ma pe yee.»

¹⁵ U yāhāyīŋ tēnlēhe n maha ra pye ma yee: «Lōr rii taa yāā le kungbāy fla na, loo lii le ma mii canaandile dyaŋ, too lōr nde, kui nawee- me, nabuar raa ne, kāntre nawee- ne, yor ter bye nawee- ne. ¹⁶ Le kungbāy nde, lii le ma mii canaandile dyaŋ, le wī ga ba fūhū ke yīhī sēnsye ngī ye raa yāā, koo ma suhu ke waygapyāhā wāŋ ne. Te ga ba loo canaandile nde wān bye yi kāā u ye, u n kuee wāwahale. Te ga ba u kar kaa, te u gber suhu kāā migimigi naa laam wo. ¹⁷ Ma sē yāā, lii le ma Yāhā laam wī, Yāhā loo le ke yīhī sēnsye laam wo, ke le pye. Ke bye ga ba yīmbuhu wāā le, ke ke yīnfar wāā le, ke te bye wāā ke waygapyāhā wāŋ kē, ke kai- nkāy bye n sya ba pye, kai- nkāy Yāhā ke yar yaha. ¹⁸ Canaandile wii taa -sē yāā nwo, le kungbāy ne, loo kungbāy lii le ma kāntraha yīŋfa bye yīŋ na.»

18

Le kungbāypihī wātoo

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīn tēnlēhe waa ter yāā, u yir yāhāyīn kuē ye, ma tege ba. Fāngangbān pye u ye, u nayōr cāā- n kāntraha bye gbe tān. ² U n gbey fānga ne ma yee: «Le kungbāy Babilon too, le too! Le nii yagaa sāndāpee niisaha, sāndāpee ter bye dyeniisaha; kānsyāpeer rii te wīl sē yō ye, te ma koo fla na. ³ Ma sē yāā, le kungbāypihi le tyatyāhāpihi defīl wāā kāntrε bye nawee- kē pe n wo. Kāntraha yīnfa dye tyatyāhā wāpyeŋ wo le ne, pe kāntraha cātrohōfa n ngbān le nangbān wān flāhā tāy.»

⁴ Ta n maha luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīn na ma yee: «Ta nawee-, -ye yi kāā le klo wo, ye ma n ba wlāhā pe Babilonfa ne pe kapee- wāpyeŋ wo, ke kayīhī n ba ye dye pe ne wācεŋ ye, kayīhī nkāy ke ga ba pe dye. ⁵ Ye sē yāā, pe kapee- wāpyeŋ taha ta ke ya na, ma sya ga nō yāhāyīn na. Yāhā sē maha faha pe pyerpeer yaha ye. ⁶ Pe ba naa nawee- pye mii, pe ga ba naa pe bya pye koo syi. Pe ba naa nkāy pye nawee- na, pe ga ke syi flε sīl pye pe na. Pyerpeer cāyīl lii pe ba wāā nawee- kē, too syi pyerpeer cāyīhī syān ga wāā pe kē. ⁷ Pe miingbān gii yāā, nangbān tii ne, ma naa nuhu di le na, koo syi wāfāy ga ta pe na, koo syi wram ne. Ye sē yāā, le kungbāy lii le ma mii canaandile dyaŋ, le laam

ga ma yee, loo nii ke fla na yīnfasya dyaŋ, calangusya sē kē loo ne ye, loo saa maha wram cā yāā syisyi ye. ⁸ Loo ne, kayīhī nkāy ke ma ke le kungbāy nde sēn, ke bye ga dye per neŋ: Koo kē yampeer rii syi ne re n boo, wram ne, fāāngbān ne. Naa ga le suhu tān. Ye sē yāā, Yīnfua Yāhā gii ke ga le pēn, ke ma fāngangbān ne.»

⁹ Kāntraha yīnfa mpāy pe dye tyatyāhā wāpyeŋ wo le kungbāypihi ne, ma maha pye nangbān na le ne, pe ma ba le kungbāypihi wāsuhu naawur yāā, loo yale laam wo, pe ga le kungbāypihi mii wūn, pe sya naa yīntām yi. ¹⁰ Pe ga ba fya le kungbāypihifa fεn na, pe dey yeŋ, pe naa n yee: «Kapee laa syi! Kapee laa syi! Eh Babilon, klo nde ba gboho, ma maha pye fānga ne! Yale laale ya nsoho wo, ma ma wāpēn yāā tān!»

¹¹ Kāntraha cātrohōfa bye le mii wūn, ma sya yīntām yi, waa wee nantān tuu ga naa pe wān par pe ye ye: ¹² Too ne sān ne, wargbe ne, kāncrān nkāy ter ne nawūū sē ke dir yey ye; nangbān faha ter bye ne, katyiyōr ter rii ne te sē n yāā farfar ye, syenkāhā wāta wān ter bye ne, nangbān katyiyōr wān ne, deyē wān ne, ntēn wān ne, ntēmbayūhū wān ne; ¹³ tyūhū wān ter bye ne, lasekole wān ter bye ne, myer ne, wusuna ne, defīl ne, sēm- ne, miy ne, bur sye

ne, yar ne, mbaa ne, nsyāy ne, wootorngbāy ne, nawee-ε ne. ¹⁴ Pe ga ba naa n pāā pe kungbāypihifa ye pe yee: «Wān tii bye tee ba ke ta ye wān, te wīi kua; ye wangbāy ma suhu ye nangbān wān ne, te bye wīi kua ye ye, ye saa te yāā yāā nantāy ye!» ¹⁵ Cātrohofa mpāy pe naa cāā troho le kungbāy nde wo, ma gbāy, pe ga ba fya le kungbāypihifa fen na, pe dey yer; pe ga ba naa pe mii wūn, pe naa yīntām yi, pe naa n yee: ¹⁶ «Kapee laa syi! Kapee laa syi! Faayūhū naa n yāā kungbāy nde wo, nangbān faha ne wāyār; sān wān pye, kāncrāy nkāy ter ne nawūū sē naa ke dir yey ye. ¹⁷ Yale laale ya nsoho wo, too nangbān wān nde bye wīi kua kāā, ngaa ε wee nantāy ye.»

Te salangbāy yīnfa, ma suhu mpāy ne pe gbe ma n gaha yrāhā ye, pe salangbāy tēntēfa ne, mpāy ne pe pe yē digi ke muhulangbāy yīn na, pe bye ba dey yer. ¹⁸ Pe naa le kungbāypihifa wāsuhu naawur yāy, ma naa n tē ma yee: «Kungbāy nde syi ter sē pye yāā ye!» ¹⁹ Pe naa wram wīi pye, ma naa le mii wūn, ma naa yīntām yi, ma nii n tē ma yee: «Kapee, kapee le kungbāy dye! Mpāy bye pe ma salangbāy ne muhulangbāy yīn na, poo bye gbāy kungbāy nde wale wān flāhā tāy. Yale laale ya nsoho wo, too wale wān nde bye kua kāā, ngaa ε wee nantāy

ye!»

²⁰ Yāhāyīnfa yai pe naa nuhu di le kungbāypihifa wāsuhutāy wīi na! Yāhā wām, Yesu tēnlehe ne, Yāhā kaplāy tōrfa ne, pe naa nuhu di! Ye sē yāā, kapee- nkāy le kungbāypihifa pe naa n pye pe na, koo wīi ne Yāhā pe pēn.

²¹ Loo na, yāhāyīn tēnlehe fāngafua waa n ntēmbangbāy gaa gbe, ke wāgboho tra dya, ma ke miy le wāā muhulangbāy wo ma yee: «Kungbāypihifa nde pe n yee Babilōn, le ga ba miy tege wāā tāā ye fānga ne, ntēmbangbāy nge wāy syi dya, waa saa maha ke yāā yāā nantāy ye. ²² Waa saa maha kornjongbāyfa wāpēn mii luhu yāā nantāy le klo wo, yay lefa ne, fle, wuufa ne, tūūtūū wuufa ne ye. Waa saa maha koho tēn tēfua waa ter yāā yāā nantāy le wo, sege wāsege mii ne ye. ²³ Waa saa maha terbuhu cāā- yāā yāā nantāy le klo wo ye. Waa saa maha cafān yigifa yīmbuhu luhu yāā le klo wo ye. Ye sē yāā, loo klo nde cātrohofa me, pe ba gbāy ma ter driyē wām bye yaha. Tekāy wūhū naa n pye le klo wo, ma naa nawee- plaha naa n le kāmpee wo. ²⁴ Ke Babilōn laam wo, Yāhā kaplāy tōrfa ntōr yāā ke laam wo, Yāhā nawee- ntōr ne. Nawee- mpāy bye pe pe boo fānga na kāntraha na, pe ntōr yāā le kungbāypihifa wo. Loo ne le kungbāypihifa n pēn.»

19

¹ Loo kur ye, ta n luhu nabuar raa yĩmbui ye yāhāyīŋ na, le naa n yee fānga ne ma yee:

«Aleluya, -ye naa Yāhā sey! Koo kē ke nawee- sya n yaha; ke miingbāŋ gboho, fāngangbāŋ ma ke ye.

² Ke kasāhā ma cīnde, ma maha sroŋ.

Ye sē yāā, le kungbāypihī lii le pye

canaandile dyaŋ, ma naa nawee- klaha- le tyatyāhā ne, Yāhā le pēn.

Le bii Yāhā tēntē- boo; koo kē Yāhā n le pēn.»

³ Le nabuar yĩmbui n maha yee: «Aleluya, -ye naa Yāhā sey! Wākuayāā wee le kungbāypihī wāsuhu naawur na ye!» ⁴ Te nanler gbey tesē wāy tesyar, ma suhu te yrāŋ wān wāy tesyar ne, te n kānklūy gbāā, ma Yāhā sey ke nangbāŋ ni- isayūhū wo ma yee: «Amēn, le nii ke syi! Aleluya, -ye naa Yāhā sey!»

U Yāhā Mbapēnge tesē u cafuē ne

⁵ Yĩmbui laa n yir ke nangbāŋ niisayūhū fla wo ma yee: «-Ye naa Yāhā sey, yii mpāy bye tee ma ke tēntē-, mpāy ne pe nagboho ta ke na, pe wāle, pe kicar ne!»

⁶ Loo kur ye, ta n luhu nabuar raa yĩmbui ne, mii langbāy tēŋ dyaŋ, maha yāhāgbāā tēŋ dyaŋ. Pe naa n yee:

«-Too naa Yāhā sey!

Ye sē yāā,

wo Yīŋfua Yāhā gii ke ma kai- bye fānga ne, ke ke yai ta ke n pa!

⁷ -Too naa nuhu di laantār ne,

wo naa Yāhā miingbāŋ gboho!

Ye sē yāā, u Yāhā Mbapēnge nuhu yale nō wa,

u nuhu tii te ma mii casyar nuhu dyaŋ,

u cafuē n u ya gbihi ta wa.

⁸ Pe kānde wāā u cafuē kē u n nangbāŋ nayroho le, koo gii ke ma wāfī per- per,

teele laa wee ke na ye, ma maha n yehe pal- pal.»

Le nangbāŋ faafī nde, Yāhā nawee- kasroŋ kē le ne.

⁹ U yāhāyīŋ tēnlēhe n ta pye ma yee, n le yrūhū, a mpāy pe yee u Mbapēnge casyar dir na, poo wī n tāy. U n maha yee, a Yāhā yē kaplāŋ kē cīnde. ¹⁰ Ta n too kānklūy na u yaha ye, ndoo ga u sey, u n sye ma ra pye ma yee: «Ma'a n le pye ye! Naa Yāhā koo sey! Yāhā tēntēle kē ra ne ma wāŋ syi dyaŋ, tesē ma Yesu kāndeyārwai mpāy ne pe ma cīnde lii ne Yesu Crise le yar. Loo maha ne kaplāŋ nkāy ne Yāhā Yrā ke le nawee laam wo, Yesu wī na.»

Yiafua wii u dugu nii nsyānfū na

¹¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ yāā ke yār, nsyāŋ gaa n yī, wāfī. Wii u ba dugu nii ke na, u myaha Kasroŋfua,

maha Cīndefua. U nawee-wāsāhā ter sron, u naan miy kasron myaha ne. ¹² U yīmpē n yehe naa wāŋ syi. Yīŋfua nkifaha nkāy pye u yīŋ na. Myaha gaa pye ke ba yrūhū u na, waa sē ke cā mii woo ya sē kē ye. ¹³ Nayroho gii tuu ba le, ntōr teebehe pye ke na. U myaha kē: Yāhā Yē Yor. ¹⁴ Yāhāyīŋ seraasyi ndrey naa n taha u na. Pe seraasyi ba dugu nsyānfī na, ma nangbāŋ nayre le wāfī perper, teele laa wee te na ye. ¹⁵ Yūntrūhū gaa naa n yi u nsyānfī dugufua yē wo fēnfēn. U ga ba kāntre bye nawee- gbā le ne. U ga ba nii pe yīŋ na fānga ne. Mii pe defīpii tāhā, ma pe yī tyahangbāŋ wo mii, u ga ba driyēfa tāhā koo syi Yāhā ncafūhūngbān tyahangbāŋ wo, Yāhā gii ke ma tāŋ kai-bye fānga ne. ¹⁶ Myaha gaa ba yrūhū u nayroho na, u troho ne, ma yee: «Fāngafa bye Fāngafua, maha yīŋfa bye Yīŋfua.»

¹⁷ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ tēnlehe waa yāā, tuu yir yer yai laam wo. Kānsyām mpāy bye pe naa n yir ncaha ye, u tēnlehe n tē fānga ne te ye ma yee: «-Ye ba yī wāā te Yāhā dingbān na! ¹⁸ -Ye ba yīŋfa nakur kar kaa, naan-miy yīŋfa nakur kar ne, pe fāngafa kar ne, te nsyāy kar ne, te nsyāy dugufa kar ne, nawee- bye kar ne: Yāmpa, mpāy ne pe wee yāmpa ye, pe wāle ma suhu pe kicar ne.»

¹⁹ Loo kur ye, ta n ke

waygapyāhā wāŋ yāā, ma suhu kāntraha yīŋfa ne, pe seraasyi ndrey ne, pe pe ya wāā, ma ga naan miy u nsyānfī dugufua na, woo tesē u seraasyi ndren ne. ²⁰ Too naan wāmiy na, pe n ke waygapyāhā wāŋ yigi, ma suhu u kawar Yāhā kaplāŋ tōrfua wii ne u naa kangbāhā pye ke waygapyāhā wāŋ myaha ne. Woo kē tuu ba nawee- wlan koo kangbāhā ngī wāpyen ne, pe n ke waygapyāhā wāŋ puhu gbāā, ma naa ke yirfua sey. Ke waygapyāhā wāŋ, ma suhu u kawar Yāhā kaplāŋ tōrfua ne, pe n pe miy le wāā yrāŋ ke naangbāŋ laam wo, maha naatarmiy ne ke wo. ²¹ Mpāy pe kuee, ke yūntrūhū n poo boo, yūntrūhū gii ke n yi u nsyāŋ dugufua yē wo. Pe kānsyām bye n pe nakur kar kaa yai.

20

Setane pua yigi yaha dye-yībua

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ tēnlehe waa yāā, tuu yir yāhāyīŋ na, ma tege n pai. Ke wuhungbāŋ karn-dohopua pye u ye koho wo, tesē ntēn namingbāŋ gaa ne. ² U n ke nwoŋgbāŋ wātrūhū yigi, koo kē ke faale nwoho ne, koo kē u sāndāpee yīŋfua ne, koo kē Setane ne. U n ke pua yigi yaha dye- yībua. ³ U yāhāyīŋ tēnlehe n ke miy le wāā ke wuhungbāŋ wo, ma ke yē

gbãã tã u karndohopua ne, ma maha ke mar yigi. Loo na, ke nwɔngbãŋ wãtrũhũ saha naa kãntɛ kui nawee-wlaŋ nantãŋ ye, ke dyɛ-yĩbua n sya ba tã. Ke dyɛ-yĩbua kur ye, ke yai ke ba yãr yaha yalaale ya.

⁴ Ta n maha niisayɔr raa yãã. Mpãy pe nii te na, fãnga n wãã pe kẽ pe naa nawee- sãhã. Ta n maha mpãy yãã pe naa le Yesu cĩnde pãã nawee- ye, tesẽ ke Yãhã kaplãŋ ne, pe n pe boo fãnga na loo wĩ na. Poo me, pe sẽ ba ke waygapyãhã wãŋ sey ke yirfua ne ye, pe ba sye, pe sẽ ke waygapyãhã wãŋ puhu gbãã pe wakuhu na pe klue ne ye. Poo n yir gbã wo, ma nii yrãŋ na, ma nii yĩŋ na u Yãhã Yĩndefua Crise ne dyɛ- yĩbua.

⁵ Loo ne ke wãyir cir ne gbã wo. Ma yi kãã poo na, mpãy byɛ pe bii ku, pe saa dur ba yrãŋ na mii ke dyɛ-yĩbua sẽ tã wa ye. ⁶ Mpãy pe koo wãyir cir nge yir gbã wo, poo wĩ n tãy. Poo saa ke tehe syãŋ gbã ku ye. Pe ga ba nii tẽntẽ- Yãhã ye, u Yãhã Yĩndefua Crise bya ye. Pe ga ba nii u Crise ne kai- byɛ yĩŋ na dyɛ- yĩbua.

Setane wĩ kua u kuãŋ ne

⁷ Ke dyɛ- yĩbua maa kua, Setane ga yi yaha ke wuhungbãŋ wo. ⁸ U ga yi ga u ga kãntɛ kui byɛ nawee-wlaŋ, poo me pe Gɔkefa tesẽ pe Magɔkefa ne. U ga pe wãã, pe n naan miy Yãhã na. Pe ga syar flã wãŋ syi,

yẽ wee pe na ye. ⁹ Pe n kãntraha byɛ gbe tã, ma pe Yãhã nawee- gbey le, tesẽ le Yãhã kungbãy ne, loo lii le wĩ n tãy Yãhã ye. Naangbãŋ n yir yãhãyiŋ na, ma ba pe byɛ suhu boo. ¹⁰ Loo na, u sãndãpee yĩŋfua wii u pe wlaŋ naa n le kãmpee-wo, woo n miy le wãã ke naangbãŋ laam wo, maha naatarmiy ne ke wo. Ke waygapyãhã wãŋ, tesẽ u kawar Yãhã kaplãŋ tɔrfua ne, poo bii cãã miy le wa ke laam wo. Pe ga naa n fãy ke wo yalebyɛ, wãkuayãã saa pye le na ye.

Te kur kue kasãhã

¹¹ Loo kur ye, ta n ke nangbãŋ niisayũhũ yãã, ke pye wãngbãŋ, wãfigi. Wii u yai koo fla wãnii ne, u ba tege nii ke wo. Kãntraha tesẽ yãhãyiŋ ne, te wĩ n kua kãã te kuãŋ ne, waa sẽ maha te yãã yãã ye. ¹² Loo kur ye, mpãy pe ku wa, ta n pe yãã, pe yir yer ke nangbãŋ niisayũhũ yaha ye. Sabar raa n yãr. Saba waa ter n maha yãr, wii, cĩnde yrã yããfa myar yrũhũ le yaha u laam wo. Mpãy pe ku wa, pe wãle, pe kicar ne, kainkãy pe bii pye pe yrãŋ cãã na, ke bii yrũhũ le yaha te sabar wo. ¹³ Mpãy pe bii ku kuee loho wo, pe n yi te wo. U gbã yĩŋfua, tesẽ u nakur klo yĩŋfua ne, pe n pe nawee- byɛ yi wãã, mpãy pe bii ku wa. Pe byɛ n wããhã yãã, kai- nkãy wĩ na pe bii pye pe yrãŋ cãã na.

¹⁴ U gbã yīnfua, tesē u nakur klo yīnfua ne, pe n miy le wāã ke naangbāŋ laam wo, koo gii wāfegeyāã wee ke na ye. Koo kē ke tēhe syāŋ gbã wāku ne. ¹⁵ Mpāy pe myar sē yrūhū le u cīinde yrā yāãfa saba wo ye, poo bye n miy le wāã ke naangbāŋ laam wo pe kuāŋ ne.

21

Ke yāhāyīnfāŋ tesē ke kántrafāŋ ne

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīnfāŋ gaa yāã, kántrafāŋ gaa ne. Ke faale yāhāyīŋ, ke faale kántraha ne, te wīi ba kua kãã gbegbe, ngaa sē maha pye yāã ye. Muhulangbāŋ loho gaa ter sē maha pye yāã nantāŋ ye. ² Yāhā n ke kungbāy nɔ wāã, ke Yurusalemfāŋ, ke n yir yāhāyīŋ na ma tege n pai. Ta n le kungbāy yāã, pe le gbihi mii cafuē dyaŋ pe u gbihi, ma n gaha u ne u puai wāãsa ha wo. ³ Ta n luhu yīmbui laa ne, le yir fānga ne ke nangbāŋ niisayūhū fla na ma yee: «Le nde, Yāhā ke niisaha ta nawee- nsoho wo. Ke ga ba nii pe ne, pe n -sē nii ke nawee-. Yāhā gē ga ba pye pe ne. ⁴ Ke ga ba pe yīntām bye tēn pe kē. Nawee- saa ba naa n ku nantāŋ ye, wram saa ba pye yāã ye, miwūn ne ye, wāfāy gaa ter ne ye. Faale wūhū saa ba pye yāã nantāŋ ye.»

⁵ Loo na, wii u ba nii ke nangbāŋ niisayūhū wo, u n yee: «Yagaa, n ga kai- bye ta ke n nii kafūhū.» Loo kur

ye, ta n luhu, a n ke kai- yrūhū, a ke pāã mii le ga pye koo syi. ⁶ Wii u ba nii ke nangbāŋ niisayūhū wo, u n maha yee: «Le kua! Ndo kē ke Alefa tesē ke Womega ne. N pye kai- bye fegbesaha na, tesē ndoo kē n ga ba pye ke kuasaha na. Loho fāã ma pye wii na, n ga ba plege loho wāã u kē faa u n wo, plege loho gii ke cīinde yrā wāã nawee kē. ⁷ N ga ba loo kayīi nde wāã wii kē u yia, ma kuee yai tāŋ le Yāhā kānde wo. N ga ba nii Yāhā u ye, u n nii ra puee. ⁸ Ma -sē yee mpāy na, pe le Yāhā kānde wāyār wāfāy wīi sye, mpāy ne pe Yāhā wīi sye, mpāy ne pe plaha kāmpee- wo, naboofa ne, tyatyāhā pyefa ne, tekāŋfa ne, mpar wān tēŋfa ne, kawarfuafa bye ne, poo niisaha ga ba pye ke naangbāŋ laam wo, maha naatarmiy ne ke wo. Koo fla kē ke ma pe gbã tēhe syāŋ wuhu fla.»

Le Yāhā kungbāyfuē nayōr

⁹ Pe yāhāyīŋ tēnlēhe kuasīi mpāy pe pye ke kur kuē kayīhī cāyīhī kuasīi ne pe koho wo, poo nen waa n pa, maa ra pye ma yee: «Pa, ra n ba u Yāhā Mbapēnge cafuē yar ma na!» ¹⁰ U yāhāyīŋ tēnlēhe n ta gbe ga yānjruhu gaa yīŋ na, Yāhā Yrā Fānga ne. U n le Yāhā kungbāy Yurusalem yar ra na. Le ba yir yāhāyīŋ na Yāhā tāy, ma tege ba. ¹¹ Le naa n yehe palpal Yāhā

nayõr ne. Le naa n yehe mii ntëmbayõr raa ter dyaŋ, pe n yee yaspe, kacãn wee te dir na ye, ma nii yelyel sesantihĩ dyaŋ. ¹² Le kungbây ba gbey le ncahajruhu gaa ne, kapahayër sënsye syãŋ ne, yãhãyĩŋ tënlehe sënsye syãm ne pe te kapahayër sëŋ. Pe Yiisrefa faale wãle sënsye syãm myar ba yrũhũ te kapahayër na. ¹³ Kapahayër tãã pye yãhãyĩŋ kue ye, tãã ne yãhãyĩŋ kãman kue ye, tãã ne yãhãyĩŋ kãndigi kue ye, tãã ne yainde dyeter kue ye. ¹⁴ Le kungbây ncaha ba fãã nii ntëmbangbây sënsye syãŋ na. U Mbapënge tënlehe sënsye syãm myar ba yrũhũ te ntëmbangbây na te ya wuhu na.

¹⁵ U yãhãyĩŋ tënlehe wii u naa n pãã ra ne, sãn kipua kãi laa pye u ye, lii tuu ga ta u le klo tãn, te kapahayër ne, ke ncaha ne. ¹⁶ Le klo wãtyĩ pye le wãpaha dyaŋ. U tënlehe n le klo tãn u kipua kãi ne, ma yãã le wãtyĩ pye kilo naha yĩsyãŋ. Le wãtyĩ pye wãceŋ le wãpaha ne, le wãjruhu ne. ¹⁷ U tënlehe n maha ke ncaha bya tãn. Ke wãjruhu pye koho wãtãn tehe gbeeresyar, tehe resyar ne, nawee wãtãn na. ¹⁸ Ke ncahajruhu ba fãã ntëmbayõr raa ne pe n yee yaspe. Le klo pye cĩnde sãn klo, ma naa n yehe palpal fãnga ne. ¹⁹ Ntëmbangbây rii ke ncaha ba fãã nii te na, te bye pye ntëmbayõr rii bye kacãn wee te dir na ye. Ke

ntëmbangbãŋ cir pye yaspe, koo faa wɔ. Ke syãŋ wuhu pye safir, koo wɔ yãhãyĩŋ wãŋ syi dyaŋ. Ke tãã wuhu pye yagate, koo yrãhã mii gbargbarsyoho cĩ dyaŋ. Ke resyar wuhu pye yemerote, koo wɔ nyëpëŋ wãŋ syi dyaŋ. ²⁰ Ke bua wuhu pye wɔnise, koo pye mii yãhãyĩŋ calele dyaŋ. Ke kuay wuhu pye sahaduan, koo yrãhã ntõr dyaŋ. Ke kuasĩ wuhu pye kersole, koo pye sãn dyaŋ. Ke kuatãã wuhu pye gberile, koo ma nnan wãŋ. Ke kuaresyar wuhu pye topasi, koo ma sõr wãŋ syi dyaŋ. Ke sënsye wuhu pye kersopraxe, koo wɔ wam dyaŋ. Ke sënsye nen wuhu pye yasani, koo pye bleble. Ke sënsye syãŋ wuhu pye yametise, koo wɔ kikra wãŋ syi. ²¹ Te kapahayër sënsye syãŋ pye sãmuuyõm mpãy ter. Ke nanen bye pye sãmuuyõngbãŋ wãŋ neŋ. Le kungbây kãmbehe pye cĩnde sãn, ma maha n yehe palpal fãnga ne.

²² N së Yãhã kangbãŋ yãã le kungbây wo ye. Yĩnfua Yãhã gii ke ma tãŋ kai- bye fãnga ne, koo kē ke ma le kungbây wo, koo tesē u Yãhã Mbapënge ne. ²³ Yai cãã-wĩ wee le kungbây na, yron cãã- ne ye. Yãhã nayõr cãã- le le kungbây wo, tesē u Mbapënge bya cãã- ma le wo. ²⁴ Kãntre bye nawee- ga ba naa n yãr pe cãã- wo, kãntre yĩnfa ga ba naa Yãhã sey, pe pe nayõr wãn gbe

ba ke kē. ²⁵ Le kungbāy kapahayēr ga ba yār naa n yaha yai na. Yīmper ke sē wee yāā le kungbāy wo ye, te kapahayēr ga yār yaha yalebye. ²⁶ Pe ga pa kāntrε kui bye kayōr ne, te nangbān wān ne, le kungbāy wo. ²⁷ Nawee- mpāy pe wee gbεgbε ye, pe saa yāā dye le kungbāy wo ye, tesē ngii ngii ne ke wee gbεgbε ye, tesē ty- atyāhā pyefa ne, kawarfuafa ne. Mpāy pe myar yrūhū u Yāhā Mbapēnge cīnde yrā yāāfa saba wo, poo ya me pe ga ba dye le kungbāy wo.

22

¹ U yāhāyīn tēnlehe n lafengbān gaa yar ra na, ke loho cīnde yrā wāā nawee kē. Ke loho pye yelyel sesantīhī dyaŋ, ma naa n yi ke Yāhā nangbān niisayūhū fla wo, u Yāhā Mbapēnge nangbān niisayūhū fla ne. ² Ke loho naa n fā le kungbāy nanihi fla telai wo. Katyigi gii ke cīnde yrā wāā nawee kē, te syi ma ke lafengbān ngbey sīi bye na. Ke n sa tεhe sēnsye syān dye nen wo, yrey bye na. Ke wan yīnwεr wāā kāntrε bye nawee- kē. ³ Yoosēn saa pye nantān le kungbāy nde wo ye. Yāhā nangbān niisayūhū ga ba pye le wo, u Yāhā Mbapēnge nangbān niisayūhū ne. Pe Yāhā tēntē- ga ba naa tēn tē Yāhā ye. ⁴ Pe ga ba Yāhā yīntaha yāā, ke myaha ga ba yrūhū pe wakuhu na. ⁵ Yīmper saa ba pye yāā nantān ye, terbu

cāā- wīi saa ba pye yāā pe na ye, yai cāā- wīi ne ye. Yīnfua Yāhā ga ba ke cāā- ta pe na. Pe ga ba nii yīn na yalebye, wākuayāā saa pye le na ye.

Yīnfua Yesu wāpan

⁶ Loo kur ye, Yīnfua Yesu n ta pye ma yee: «Kaplān ngīi ma cīnde, pe le pāā mii le ga nii ke syi. Yīnfua Yāhā gii ke n ta ke kaplān tōrfa n pāā ke Yrā Fānga kāmāy na, ke ke yāhāyīn tēnlehe lehe wāā, u ba ke nawee- yar lii ne le ga dye yagaa. ⁷ N ga pa yagaa. Kai- ngīi ke ga dye yagaa, mpāy pe n luhu ke kayar kaplān ngīi ye, poo wīi n tāy.»

⁸ Ndoo Nsān, n kai- ngīi yāā yīnde ne, ma ke luhu ndityε ne. Tē ke yāā wa, ma ke luhu wa, ta n too kānklūy na, ndoo ga u yāhāyīn tēnlehe sey, wii tuu ke kai- yar ra na. ⁹ U n sye, ma ra pye ma yee: «Ma' a n le pye ye! Ta bya ma Yāhā tēntē waa ma wān syi dyaŋ, mii ma nampyeŋ- pe Yāhā kaplān tōrfa dyaŋ, tesē mpāy bye ne pe n luhu saba nwo kaplān ye. Naa Yāhā koo ya sey!»

¹⁰ Yīnfua Yesu n maha ta pye ma yee: «Kai- ngīi ke ga dye yagaa, ta, nawee- bye n ke cā. Koo kē ke yrūhū le yaha saba nwo wo. Ma sē yāā, kai- ngīi bye dyeyale gbe taha. ¹¹ Wii u sē sron ye, u naa kaa taha u napeer na. Wii u sē laha ye, u naa kaa taha u pyerpeer na. Wii u n sron, u naa kaa taha u

wāsrōŋ na. Wii u n laha, u naa kaa taha u wālahā na.

¹² N nwo, n ga pa yagaa. N ga pa dāān ne, n ba la klaha ye kē yii wuhu na, kai- nkāy bye wīi na tee pye. ¹³ Ndoō kē ke Alefa tesē ke Womega ne. Ndoō kē n cāā pye, ndoo kē n ga pye kur kue ye. N pye kai- bye fegbesaha na, tesē ndoo kē n ga ba pye ke kuasaha na. ¹⁴ Mpāy pe laam ma mii nayre dyaŋ pe yee laha, poo wīi n tāy. Pe ga ba kānde yāā pe dye le kungbāy wo, te kapahayēr ne, pe ba ke katyigi pua di, katyigi gii ke cīinde yrā wāā nawee- kē. ¹⁵ Mpāy pe ma kapeepyefa, poo ga kar wāā le Yāhā kungbāy nkur ye, poo tesē tekāŋfa ne, tesē tyatyāhā pyefa ne, mparyahāfa ne, tesē kawarfuafa ter bye ne.

¹⁶ Ndoō Yesu, n ta yāhāyīŋ tēnlēhe lēhe wāā, u ga kai- ngīi bye yar ra kāndeyārfa yawārfa na. Ndoō kē u Dawide nwoŋ kur waa. Ndoō kē u yīŋ yē yrompua ne, u n yehe palpal.»

¹⁷ Le Yāhā Yrā tesē pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ne, pe ma mii u cafuē dyaŋ, pe n

yee: «Yīŋfua Yesu, pa.» Wii ma kai- ngīi luhu, u bya yai u yee, a Yīŋfua Yesu u pa. Loho fāā ma wii yigi, u pa. Loho gii ke cīinde yrā wāā nawee kē, wii ma pye ke wīi na, u ga ke yāā faa.

U saba kuasaha

¹⁸ Kayar kaplāŋ nkāy ke ma saba nwo laam wo, mpāy pe ke yāā luhu, ndoo Nsān, n ga nde pāā waha pe ye. Wii ma kapān laa le taha koo kaplāŋ ngīi na, Yāhā ga kayīhī ngīi bye le taha u wāpēn na, kayīhīpee nkāy ke wīi pāā saba nwo wo. ¹⁹ Wii ma maha kaa yi kāā saba nwo kayar kaplāŋ ngīi na, Yāhā saa u katyipua lay wāā u kē ye, katyigi gii ke cīinde yrā wāā nawee kē. Yāhā saa maha ufua ta u n dye le Yāhā kungbāy wo ye. Le Yāhā kungbāy wīi pāā saba nwo wo, ke katyigi wīi bya ne.

²⁰ Yīŋfua Yesu yee kai- ngīi ma cīinde, u yee woo ga pa yagaa.

«Amen, le nii ke syi! Pa, wo Yīŋfua Yesu!»

²¹ Wo Yīŋfua Yesu u u laantār wīi pye wo bye kē.